

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

= Teubner 216

2923 f. $\frac{2}{1,2}$

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

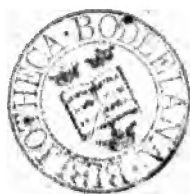

IOANNIS STOBÆI
FLORILEGIUM

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOL. I.

L I P S I A E

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLV.

21. 15. 02.

DISCREPANTIA LECTIONIS A
GAISFORDI.

P. 1, 11. Τημενιδῶν] Τημενίδων

P. 2, 6. ἀσφαλείας] εὐγενείας ex Orione 8. λειου-
μένη] τελουμένη ex Orione, Christianus Wordsworth ad Theo-
critum p. 36 μειουμένη. vera scriptura adhuc latet 10. κα-
λόν] malim καλῶν 11. Εὐριπίδου Ἀντιόπη] Εὐριπίδου
Ἡρακλείδαις cod. A. excidit fortasse Heraclidarum vs. 625.
ἀ δ' ἀρετὰ βάλνει διὰ μόχθων 12. τὰς δὲ χρηὸν ἀσκεῖν]
τὰς χρηὸν ἀσκεῖν cod. A. correxit G. Dindorfius 16—18.
Gesnerus addidit ex Tit. CVIII, 25 20—29. haec Ges-
nerum e Gnomologio addidisse intellexit Gaisfordus; cor-
ruptos hic illic versus, facile emendandos, intactos reliqui

P. 3, 1. Ἀνανέωσις] Ἀνανεύουσα posui, quo ducit m.
Gesneri in *Ananeusa*, Schowius ἐν Ἀνανεύουσα, cod. Ven.
a Kirchhoffio inspectus Ἀνανεύουσης. verum videri Ἀνανέω-
σις, quod Gaisfordus edidit, monstrare conatus sum Hist.
crit. com. p. 472 2. ὅταν] ὅταν δ' 8. δὲ ἐθίξεο] imo
δ' εἰθίξεο 13. μήν' ἀλογίστως] malim μηδ' ἀλογίστως
16—32. e Gnomologio addidit Gesnerus, Aristotelis hym-
num e Diogene Laertio

P. 4, 18. φρόνησις] ἡ φρόνησις e Barocc. 19. ἀν-
δρεία] cod. A. ἀνδρία, quam formam a codd. oblatam ubique
revocavi 21. ἡ accessit e Barocc.

P. 5, 2. φόβων] excidisse videtur καὶ μάλιστα 7. τὰς
ἐπιθυμίας ὁρμῶσας] τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ex A et Barocc.
9. ψυχῆς,] dele comma 11. τῆς ψυχῆς] ψυχῆς ex
Barocc. 14. ἡ δυστυχίαν] καὶ δυστυχίαν e Barocc.

20. δειλία δὲ] adde ἐστὶ ex Barocc. 21. καὶ μάλιστα
accessit e Barocc. 26. μὴ καλύοντος τοῦ λόγου] καλύ-
οντος τοῦ λογισμοῦ e Barocc.

P. 6, 4. τὸ κρῖναι] τὸ εὖ κρῖναι Halmius 15. δύνασθαι acc. e Barocc. 16. μετρίας seclusi 21. τῶν πρὸς τὸν θάνατον] τῶν περὶ θάνατον e Barocc. 21. 22. ἐν τοῖς δεινοῖς acc. ex A et Barocc. 23. διασωθῆναι] σωθῆναι ex A et Barocc. 25. αἰρεῖσθαι] προαιρεῖσθαι e Barocc. 26. καὶ δύνασθαι acc. ex A et Barocc. 27. ἔτι τε] ἔτι δὲ ex Barocc. 28. ἡ μεγαλοφυχία] ἡ τε φιλοπονία ex Barocc. aliisque libris 32. ἀταξίαν] ἀδοξίαν e Barocc. παρά] περὶ ex A

P. 7, 1. τε add. ex Barocc. 4. 5. φανύλας ἀπολαύσεις ἡδονῶν] φανύλας ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις ex Barocc. ὑπομονητικόν] ὑπομενετικόν ex Barocc. ἐπὶ τῷ] ἐπὶ τὸ Halmius 22. καθάριος] καθάρσιος 25. ἡδίων τι] ἰδιόν τι ex A et Barocc.

P. 8, 14. δὲ add. Halmius 20. ἐπὶ μικροῖς acc. ex A et Barocc. 32. φιλόσκαπτον] φιλοσκάπτῃν ex Barocc.

P. 9, 6. αἰρεῖσθαι et τὸ acc. ex Barocc.

P. 10, 12. ὑπεξαίρεσθαι] ἐξαίρεσθαι e Barocc. 21. εὐθείαις] ἡρεμαίαις ex AB 23. τὰ acc. e codd. 28. εὐγνωμονικόν] συγγνωμονικόν e Barocc. 29. 30. μνήμη ἀγαθῇ acc. ex A Bar. et B 31. φιλοξένιον] φιλόξενον

P. 11, 3. εἰρημένων] ψεγομένων ex AB 9. παραμένοντας] παραμενοῦντας 11. ἰσχύν] ἰσχύειν e codd. Gesneri et Schowii

P. 12, 28. καταβλέπεται] καλὰ βλέπεται e marg. Gesneri. cod. A βλέπεται, quod fortasse tenendum

P. 13, 2. ἀνθρώποις] ἀνθρώποισι 3. ποιεῖσθαι] ποιέσθαι 4. μοχθηρίαν] μοχθηρίην 5. ἀμείνω] malim ἀμείνονα 9. φιλεῖ] φιλεῖ 11. κινούμεναι] κινεῖσθαι εἰδὼν] εἰσὶ 12. τοῖς δυνατοῖς οὖν] τοῖσι δυνατοῖσι ὧν 13. τοῖς παροῦσιν] τοῖσι παροῦσι 14. θαυμαζομένων] θαυμαζομένων 15. διανοίῃ] διανοίῃ 16. ἐννοούμενον] ἐννοούμενον 19. θαυμαζών] θαυμάζων 22. ἐπικαινουργεῖν] ἐπικαινουργεῖν 23. ὃ] ὧν ex A 24. δέξασθαι] δέξασθαι 25. τοῖς] τοῖσι ἐαυτοῦ] ἐαυτοῦ ex A 27. καὶ add. Halmius 28. πρήσσει καὶ διώγει] πρήσσει καὶ διώγει Halmius

P. 14. in margine posita addidisse Gesnerum monuit Gaisfordus

P. 16, 23. σύμπαντας] πάντας ex A 26. συναπο-
λειρωθήσεται] συνυπολειρωθήσεται Gesnerus

P. 17, 6. Σωκράτην] scribendum erat Σώπατρον. Iam-
blichus ad Sopatrum epistolam commemorat ipse Stobaeus XI,
14. XXXI, 9. LXXXI, 18 et Append. Flor. p. 49. Gaisf. ex eadem
epistola ad Iamblichum derivata sunt quae leguntur I, 60.
XXXVII, 33. CI, 23 14. Περικτυόνης] Περικτιόνης

15. συνέστα] συνέστακεν? 20. ἀριθμητικά] aliis locis
ἀριθματικά 21. ἐπιστῆμαι καὶ] ἐπισταμονικά e cod.
Schowii 22. γένη] aliis locis γένεια 24. ἀκοή] ἀκοά
25. συμβεβηκότα] συμβεβακότα 26—30. a Gesnero ad-
dita esse monuit Gaisfordus

P. 18, 7. γιγνομένων] scribendum ubique γινομένων 10.
οἷός ἐστι] οἷός τ' ἐντὶ 11. ἀριθμᾶσθαι] cod. Schowii
εὐρυθμῶσθαι; hinc scripsi συναρθμῶσθαι 12. εἴ-
ναι] ἡμεν vel εἴμεν 14. ἐσσεῖται] ἐσεῖται per errorem
illatum κατόψεσθαι] κατοψεῖσθαι Iacobsius πάντα
τε τὰ] ex A 15. ἐκείνου] ἐκείνω 21. οἰκίας] rectius
οἰκῆς τὰς ἀρετὰς φύσιν] τὰς φύσιος ἀρετὰν Alb. Fri-
schingius 27. καὶ seclasi δὲ ἀρετὰ] δὲ ἀκροίας Ges-
nerus 28. φύσεως] φύσιος ἀνάγκη] ἀνάγκη

P. 19, 3. τὸ δὲ στέργεν — 5. τὰς ψυχὰς addidi e Brux.
6. ἃ μὲν ὦν] recte Hirschigius ὦν ἃ μὲν 7. τῇ ψυχῇ] τὰς
ψυχὰς Hirschigius πλήθος] malim πλάθος πρῶτα] ma-
lim πρᾶτα 16. ὅτι add. Hirschigius 17. ἐγκρατῇ] ἐπικρα-
τῇ Hirschigius 18. μέρος, ψυχὰς ἀκρασία] μέρος τὰς ψυχὰς
τῷ λογιστικῷ, ἀκρασία Hirschigius. 24. ἀκρατία] ἀκρασία
ex A 26. ἀποβαλὲν] ἀποβάλλεν 27. καὶ κακὰ addidi
31. ἀθροεσάτω] ἀθροῆσαι

P. 20, 2. τῷ δὲ ἀλόγῳ — ἐπιθυμητικὸν] haec legeban-
tur p. 19, 32 post ἄλογον: transposuit Halmius 3. τοῦτου]
imo τούτω πλασίον] malim πλατίον 11. ἀνδρία] ἃ ἀν-
δρία 13 et 32. ἐπιθυμητικῷ] aliis locis ἐπιθυμητικόν
14. τις] ποθ' Hirschig. 16. ἀκρατίαν — θηριότητα]
ἀκρασίαν — θηριότατα 18. οὖν] ὦν προσέεικε] πο-
τέεικε 24. ἀκρατία] ἀκρασία 26. ὀνομάζεται] ὀνυ-
μάζεται, quae forma etiam ceteris locis restituenda videtur
27. τῶν] τᾶν διαθέσεων] imo διαθεσίαν 30. τοῦ]
τῷ 31. γεννᾷ] γεννῇ 32. θηριότητα] rectius θηριό-

τατα 8. τῶν ἀρετῶν] τῶν ἀρετῶν 10. φρόνησις] φρό-
 νασις ἀνδρεία] ἀνδρία 11. δικαιοτής] δικαιοτας
 16. συναρμώζομεν] συναρμώζοντες Gesnerus 17. τὸ λόγον
 ἔχον] τὰ λόγον ἔχοντα ταύτας] τὰς ex A 29. τοῦ] τῷ
 P. 22, 1. κτασάμενον malim αὐτοῦ] αὐτῷ 6. οὖν]
 ὦν 7. λόγον καὶ προαιρέσεως καὶ δυνάμεως] repone for-
 mas doricas λόγῳ καὶ προαιρέσει καὶ δυνάμει 9. οὖν] ὦν
 11. ὀνυμαίνονται] ante Canterum οὐ μαίνονται 15. ἀναι-
 ρεῖν] ἀνευρέν Halmius ἀδικεῖν] ἀδικέν 18. κερδαίνειν]
 κερδαίνεν 19. καθυπερέχειν] καθυπερέχεν 20. τοιγαροῦν]
 τοιγαρῶν γνωρίζειν] γνωρίζεν ἀντιθέμενοι] ἀντιθέμεν
 Hirschigius 24. διδάσκειν] διδάσκει τοὺς νέους] τῶς
 νέως 27. ὃς addidit Halmius 28. ὀρθοσπλοiei] ὀρθο-
 πλοεῖ 29. Θεαγοῦς] rectius Θεάγους

P. 23, 2. θεωροῦμεν καὶ λέγομεν] rectius θεωρεῦμες
 καὶ λέγομες 3. τοῦ] τῷ 7. θυμωσις] θυμὸς Halmius
 et Hirschigius 8. οὖν] delendum cum A, commate posito
 post ἐπιθυμία 9. ἡ] ἃ 10. κρατοῦσα] repone κρα-
 τεύουσα vel κρατοῖσα τοῦ ἐπιθυματικοῦ] τῷ ἐπιθυματικῷ
 ἀδεῶς] εἰδεός? an cum Hirschigio μέρος? οὖν] ὦν
 13. ἀπέσπασται] ἀπόσπασται A, ἀπόσπαστα ἡ Halmius 14 et 25.
 τόκκα] τόκα 16. μερῶν] μερέων 17. τῇ κατοχῇ] τῇ
 κατοχῇ 21. φεύγειν] φεύγεν ἀκρατία] ἀκρασία 22.
 κρείσσον] κρέσσον 23. χέρηον] cod. A χαίρειν. malim χε-
 ρῆον 24. συννευδοκῆται] malim συννευδοκῇ τε 28. ἀν-
 δρειότης] ἀνδρειότης 30. τῆς ψυχῆς] τὰς ψυχᾶς

P. 24, 4. ἀρετὰ] ἀρετὰ 6. γε οὖν] rectius γῶν
 φημίζεται] φατίζεται e codd. 9. τοῦ] τῷ ὑπάρχειν]
 ὑπάρχεν 10. αὐτῶν] ὀνυμάτων Hirschigius 12. ἡ] ἃ
 17. 18. μῆζον] μέζον 17. μείον] μῆον 18. μισαδονία]
 φιλαδονία Halmius 19. ἃ μὴ] ita Gaisfordus pro ἃ μὲν,
 scripsi ἃ μὲν οὐ e Brux. 23. θεωρεῖν καὶ κρῖνειν] θεωρῶν
 καὶ κρῖνεν 24. γένηται, ἃ ἀρετὰ καλέσται] γένηται, καλέ-
 εται e cod. A 25. om. lac. Canterus supplet τὰ δεινὰ, ἀν-
 δρεία· ὅκα δ' ἐν τῷ κατέχεν σαοφροσύνη] σαοφροσύνα
 30. οὐκ] οὐτ'

P. 25, 2. 3 et 4. τοῦ] τῷ 7. ἐκτὸς] ἐντὸς Canterus
 16. εἰδῶς] ἔασα (ἔσσα?) ex A 17. δυνάμεων] imo δυναμίων
 23. γὰρ abest 25. τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ

- φρό- τοῦ ὕψους καὶ τοῦ ξηροῦ] posui dor. genetivos 26.
 ὄγον γίνεται] recte Hirschigius ἐγγίνεται 27. τοῦ θυμοῦ καὶ
 ] τῷ θυμῷ καὶ τῆς 30. ἐγγίγνεται] ἐγγίνονται
 οὕν 31. καὶ δυνάμει] delet Hirschigius δύναιται] δυνατὸν
 Canterus
 P. 26, 2. τοῦ] τῷ 3. θυμοῦ] θυμῷ 4. ἐμποιεῖ]
 malim ἐμποιεῖ 5. τῶν ἀλόγων] τῷ ἀλόγῳ 9. νοσεῖ]
 ὦν malim νοσεῖ 10. τοῦ] τῷ 15. ἐπικρατεῖ] malim ἐπι-
 ναι- κρατεῖ 16. ἀκρατίαν] ἀκρασίαν 17. λύπης] λύπας
 νειν- 18. ἀμπλακίσκοντι] ἀμβλακίσκοντι 21. πράσσειν] πράσ-
 οὕν] σεν 22. ἡδονᾶς] ἀδονᾶς 24. ἐμπέσοι καὶ παρείτω] ἐμ-
 ἔμεν πεδοὶ καὶ παρήτη Badham 25. τοῦ] τῷ 27. ἀντέχειν]
 τῶς ἀντέχεν ἐπικρατεῖν] ἐπικρατὲν 32. τοῦ] τῷ
 θο-
 P. 27, 2. τὸ abest 8. ἀληθινῇ] ἀλαθινᾷ 11. τοῦ]
 αεζ τῷ 17. τὸ abest 23. μέλων] μῆλων? 25. καὶ τε νό-
 ius σοι τε] καὶ τὰ νῶσοι δὲ Canterus 29. τὰ περὶ] ἅ περὶ Hal-
 ilo mius τὰν διάθεσιν καὶ] διάθεσις ex A 31. τοῦ] τῷ
 α-
 P. 28, 2. δαπάνῃ] δαπάνᾳ 5. τῶν ἄλλων διαθέ-
 τω σεων τῶν] τῶν ἄλλων (imo ἁλλᾶν) διαθεσίῶν τῶν 12. τὰν
 5. γραμμᾶν] τὸ λαμπρὸν Gaisfordus; sufficebat τὰ λαμπρά.
 ᾠ Hirschigius τὰν χροιάν 13. ἀπαλὸν] Valckenarius ἀπατα-
 2. λὸν 14. σὺν τῇ χρηστότητι] σὺν τᾷ χρηστότατι. haec
 :- sequi. τῶν χρωμάτων Hirschigius delet 18. γεννα-
 - θείσα] γενναθείσα Halmius 19. ἡρμωσμένον] ἡρμωσμένον
 21. ἀφελεῖν] ἀφελὲν 22. οὔτε] οὐδὲ 30. κακῶς τε
 γὰρ] κακῶς γὰρ? 31. τὸν τυφλόν] addendum videtur
 αἰεὶ ἀνάγκη εἶμεν τυφλόν
 P. 29, 1. λαμπρότητα] λαμπρότατα 3. κτῆσις] κτᾶ-
 σις ἀλλὰ χρᾶσις] ἀλλ' ἅ χρᾶσις 6. ἂν] τὰν 8.
 ] ὅλεσθαι] δηλῆσθαι et δηλήσασθαι libri, corr. Iacobsius
 ν 14. τολμῶντι] τολμῶντων Canterus 15. εἰπεῖν] εἰπέν
 - θρασυνέσθωσαν] fort. θρασυνέσθων vel θρασυνέσθων,
 - propter τολμῶντων, si recte coniecit Canterus 19. ὀρίδ-
 x θαν] ὀριάδων libri, corr. Schowius 21. διαφόροις] ἀδια-
 5 φόροις Canterus 23. ἔμεν] ἔμεν 24. εἰς ἴσον] rectius
 / εἰς ἴσον 28. γινώσκειν] γινώσκεν
 i P. 30, 3. παρὰ ταύτης] παρ' ἀρετᾶς Halmius 6. ἐστὶν
 ὅκ'] rectius ἔντι ὅκ' (pro ὅκ' cod. A ὅτε καὶ) 16. σεμνό-

τηα] σεμνότηα 17. τῆς φύσεως] τᾶς φύσιος 18. με-
ονα] μῆονα ἔστι δ' ὅκα] ἔντι δ' ὅκα? 21. γενναθῆ-
μεν] γενναθῆμεν Halmius 25. κε] κα

P. 31, 2. τοὺς] τῶς (typothetae error τῶ) συνάγωνι-
σαμένους] συναγωνισαμένως (typ. error συναγωνισαμένω)
5. ἕτερον — ἕτερον] ἄτερον — ἄτερον 6. ὦν] ἄν ἄτε-
ρον] fort. delendum 8. οὖν] ὦν 9. διὰ ἕτερον] malim
δι' ἄτερον 10. ἦ] ἄ 14. προαιρετικὰ] προτρεπτικὰ
Halmius, ποιητικὰ Canterus 15. αἰρετῶν] ἀτέρων Hal-
mius ex A, qui ἑταίρων 22. δι' αὐτὸ] δι' αὐτάντο? 23.
αὐτῶ] αὐτῶν libri, corr. Gesnerus 30. ἤμεν] τιμὲν ante
Canterum

P. 32, 10. χρᾶται] fort. χρέεται ut aliis locis 13. ὦν
ὅτι] ὅτι 14. ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ ex A et Brux. 17. ζῶον]
scrib. ubique ζῶον 26. φύσει] τοῖς φύσει Hirschigius 27.
δορυφορεῖται] δορυφορεῖ δὲ Halmius 30. ἄ] del. videtur.

P. 33, 1. ἔστι] imo ἔντι 2. δεῖ] αἰεῖ ante Canterum
4. κυβερνάτας] κυβερνήτας ψυχᾶς δὲ] δὲ ψυχᾶς σω-
ματούμενα] σωματουμένα 13. δαιμόνων] δαιμονίων Can-
terus 30. ὅτι] ὅθεν Canterus

P. 34, 16. πλείονες] πλῆονες malim 19. αἰρῶντι]
αἰεῖ ρῶντι ante Valckenarium; ἀγρῶντι Canterus 20. 21. τὸ
ποτιστοποιούμενον] τὸ τῶν ποτιστοποιουμένων Hirschig. 26. ἀλη-
θινᾶς] ἀλαθινᾶς 28. ἀβατικᾶς — γεροντικᾶς] ἀβατι-
κᾶς — γεροντικᾶς Halmius 29. παμπληθέας] παμπλαθέας?
31. ἀληθινᾶς] imo ἀλαθινᾶς

P. 35, 1. μεταπιπτούσας] μεταπιπτοῖσας? 4. ἀποστε-
ροῦμες] ἀποστερέομες? 7. εἰς] videtur ubique εἰς reponen-
dum 10. ἀλαθινὰν κρίσιν] ἀλάθειαν κριτέον Hirschig.
14. ἐμποιεῖν] ἐμποιεῖν? 18. τε καὶ] ἔτι ex A 24. μένον-
τες] μὲν ὄντες Schowius, βαλνόντες Iacobsius 11. οὖν] ὦν

P. 37, 6. τὸν] τὴν recte Peerlkamp 14. τῆς σκέπτης]
scrib. τὴν σκέπην ex A 15. αὐτῆς] αὐτὸ recte Iacobsius

P. 38, 12. θάλλπους] ita recte A, vulgo θάλλπος 21.
λίθων] seclusi 23. ὦν τε] excidit τε per errorem typothetae

P. 39, 9. τοῦ τι ἂν δρᾶσαι] τοῦ τι ἀντιδρᾶσαι probabili-
ter Iacobsius 11. καὶ ἐπιθυμέομι] seclusit Cobetus 16. δε-
δομένοις] διδομένοις ex A 24. μέχρι] ἄχρι ex A 25.
τὰ μέτρια] μετὰ μέτρια A, unde τὰ μὲν μέτρια Iacobsius

recte 31. ἐχολήν] σχολήν μούνων δὲ τῶν] μούνων θ' αὐτῶν vulgo, μούνων θ' ἂ τῶν A, corr. Valckenarius

P. 40, 1. 2. ἂ δεῖ ἔσεσθαι] αἰεὶ ἐφλεσθαι Iacobsius 19. ἀκεσίμῳ] ἐναισίμῳ Cobetus 23. τὸν] τὸ Halmius 26. ποτε] ποτε 27. μέλοιμι] μέλοι μοι Hirschigius 32. ἀποστν- γόην] ita Gaisf. pro vulgato ἀποστνγέην. cod. A ἀποστν- γόην i. e. ἀποστνγέοιμι

P. 42, 30. uncis inclusa ex Holsteniana addidit Gaisfordus

P. 43, 27. καθαρθείσῃ] καθαρθείσης ante Gaisfordum

P. 55, 1. μῶσο] μῶσο

P. 61, 17. ἅπαντα] ἅπαντᾶ ante Valckenarium ἀνὴρ δικαίως τὸν τόκον] ita Gaisfordus; vulgo ἀνὴρ δικαίως αὐ- τῶν τὸν τόκον, liber Venetus ἀνὴρ δικαίως ἀντὶ τῶν τόκων, itaque locus ita scribendus ὅταν δανέλῃ τις πονηρῶ χρήματα, δίκαιος ἀντὶ τῶν τόκων λύπας ἔχειν. atque ita voluit etiam Iacobsius 21. praepone Ἀντιφάνους e libro Ven. a Kirch- hofio inspecto

P. 62, 7. κερδανεῖς] κερδανεῖ Nauckius 23. Ζηνοδό- του] Ζήνωνος? cf. Praef. Com. fr. vol. I p. X 24. μὲν ἡρετῇ] αἰεὶ vulgo, corr. Valckenarius

P. 63, 5. εὐτυχίην] εὐτυχίαν δ'] τ' e marg. Gesneri 10. κακότηας ἐμοὶ] κακότης, ἄσημον Reisigius; fort. κακότη- τας. ἐμοὶ [μὲν] . . . ut locus mutulus sit

P. 64, 1. βλαβερώτερον] βλαβερώτατον Nauckius 20. separavi haec a praecedenti fragmento 21. ἀνθρωπον add. Gesnerus ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ 28. λαγῶ] λαγῶς A, hinc posui λαγῶ

P. 65, 2. συναγάγοι] συναγάγη 3. ἀπαξάπασιν] ἀπαξ- ἀπάσων. Cf. Com. gr. IV p. 33 5. καθενός, τοσούτους] καθ' ἓνα τοσούτους? 19. λήξεσθαι] imo λήξεσθαι 20. προαιρεῖται] imo προήφεται ex A μᾶλλον] recte lacunam indicavit Meierus; v. Sauppium Oral. Alt. II p. 272

P. 66, 8. ἐκ τῆς ἐπιστολῆς] nimirum Plutarchi 10. φιλοσώματον] Peerlkamp φιλόσκαμμον, sufficiebat φιλο- σκάμματος 15. κακομηχανώτατον] κακομήχανον Dueb- nerus 20. ῥάδιον] ῥήιδιον ἐπαινεῖν] ἐπαινέειν 21. ἥθους] cod. A ἥθος i. e. ἥθεος 25. Διδῶνος ἐν τῷ π. δουλείας] v. Dio Chrys. vol. I p. 265 — 288 Emp. ex quo non dubium videtur quin quae Stobaeus habet

adumbrata sint 27. πολλῶν ἐπιθυμιῶν] haec delenda videntur, quamvis legantur etiam Tit. LXII, 42

P. 67, 3. Σωκρατικοῦ] probabiliter Gaisfordus Κράτητος et 4. Κράτης

P. 69, 3. ἐλπίδας] ἐλπίδα A 23. deest lemma 27. γὰρ πρᾶγμ' ἔφω] πρᾶγμ' ἐστὶ γάρ. V. Com. graec. IV p. 248

P. 70, 11. Θεοφορουμένη] Θεοφορουμένη 15. πανταπλείστων] πᾶσι πλείστων ex Orione 22. λογισμοῦ· τῷ δ. πράγματα ἕκαστός ἐστι καὶ] λογισμοῦ τῷ δ. πράγματα. Ἐκαστός ἐστι τῷ 25. σύμβουλος] βουλῆς Bentleius; rectius, ut videtur, Porsonus σύμβουλος· ὁ λογισμὸς διαφέρειαν

P. 71, 3. καὶ γὰρ εἰ] εἰ γὰρ εὖ ex A φρονεῖν] φρονῶν recte Valckenarius 5. ὁ νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ] νοῦς ἐν ψυχῇ e Trinc. Aristotelis verba sunt in Top. I, 14 p. 288 Sylb.

6. 7. Haec ad unum fragmentum coniunxi. 8. ἡ ἀγαθὴ] ἀγαθὴ 12. τὸ φρονεῖν] Hermannus τό γε φρονεῖν, quod non sufficit 17. ἀποσωσάσαι] ἀποσωσάσαι. Porsonus

18. ἂν] ἦν 23. ἀδίκως] κακῶς ex XCIV, 4

P. 72, 2. ἀνανδρία τε] καὶ ἡ σοφός τις ex XCI, 22. 5. κλειῖθρον] κληῖθρον 11. ἂν] ἦν 12. αὐξάνειν] αὐξάν' ἐν Bothius 29. γένηται] λέγεται

P. 73, 15. ὄρνισι μὲν] ὄρνισιν πολλήν] πάλαι Sylburgius, λαγωοῖς Trinc. et Voss. 16. αὐτοχάντοις κεράεσσιν] αὐτοχάντως κέρατα καὶ e codd. quibusdam affert Bergkii p. 368 qui conicit ταῦροι δ' ἀνχαλέοι κεράεσσιν. fort. ταύροις δ' ἀνχαλέοις (?) κεράατα

P. 74, 6. abest lemma 27. οὔσα] εἶδον

P. 75, 3. Σωτάδου] vid. Anal. Alex. p. 246. 8. οὐ] ὅπου ante Brunckium 11. μηδὲν ἀτακτεῖν] Hermannus τὸ σὲ μηδὲν ἀτακτεῖν, Gaisfordus μηδὲν ποτ' ἀτακτεῖν εἰς] πρὸς? 17. τύχης] ante Gesnerum ψυχῆς

P. 76, 10. σοφοῖ] delet Hirschigius 12. ἐπεμελοῦντο] ἐπιμελοῦνται?

P. 77, 10. ἐν μίνφ] ex margine illatum et ex ἐν Μένωνι corruptum esse intellexit Gesnerus

P. 78, 14. προμαντικῆς] μαντικῆς Nauckius 27. οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ] τὸ σῶμα οὐ τὸ cod. A, quod revocandum 28. τις εἶναι] τις εὖ εἶναι A, τίς ἂν εἶναι scrib. e Damasc. τὴν ὕγιαν] malim sine articulo ὕγιαν (ὕγιαν)

P. 79, 3. οὐτε] οὐδὲ 4. φαῦλος] αὐτὸς φαῦλος ut 2?
20. Ἀσφάλιον] rectius Ἀσφάλειον

P. 80, 17. τέρψεις] τέρψεις

P. 83, 9. εἴη] μηδὲ, et ita Halmius καὶ ἐπὶ, Halmius κατὰ, qui mox ἐπικείμενος 15. ἀναγκαιότερα] ἀναγκαιότατα 25. ὕστερον] δεύτερον ex B ὀρίξιν] ὀρίξεν 28. εὐτυχίης] εὐτυχίας 30. ὕφ' ᾧ] ὕφ' ᾧ 31. περασθήσεται] περανθήσεται

P. 84, 1. ἀπείρου] ἀπείρω 9. ταύταν] ταυτᾶν vel τουτᾶν? 11. 12. τῶν ὅλων] τῷ ὅλῳ Nauckius 14. οὐκ] οὐ κα? Halmius οὐ κεν 19. ἐούσας] ἐοίσας 22. ἄρχεν] ἄρχεν 23. ῥῆον] ἔργον Halmius 25. ἐφ' ὅλῳ] ἐπὶ τῷ ὅλῳ Hirschigius οἰκῶ] βίω Hirschigius τε καὶ] τε γὰρ καὶ Hirschigius 26. σπωδᾶς] ἐπωδᾶς vulgo, σπονδᾶς Valckenarius, σπωδᾶς Hirschigius παιδείας] παιδιᾶς Hirschigius 27. ἀδονᾶς] ἀδονᾶς Hirschigius 28. τυγχάνειν] τυγχάνειν 30. εὐτυχίας δὲ καὶ] δὲ om. A

P. 85, 5 et 6. ὀκκα] ὀκα, rectius ὀκά 10. αὐτ' ἄν] αὐτὰ Gaisfordus 20. ἄν] κα? 20. 21. φύσιος] εἰ φύσιος, Halmius φύσιος ὃς 23. νέων] recte νέω Hirschigius 26. λάβη] λάβοι e codd. Schowii 28. λαβεῖν] λαβέν 29. ἐπιθόντα μὲν] ἐπιθόντα, τὰ μὲν ex Ars.

P. 86, 22. πολυήκοον] φιλόλαλον scribendum ex A σῶμα ἔχειν] σῶμ' ἀσκαῖν? 23. πολυμαθῇ] ὀψιμαθῇ cl. XXIX, 68. ex quo κρείττον supplendum videtur πολὺ [κρείττον ὀψιμαθῇ] 24. καὶ καπίας ἀλλότριον] om. A 28. ἐχθρόν πολέμιον] πολέμιον ἐχθρόν Nauckius 29. ἄγαν φρονεῖν] ἄγαν ἀγανοφρονεῖν Valckenarius, ἄγαν φιλοφρονεῖσθαι margo Gesneri 30. χέρηρον] ἄνοια A, ἄνοιαν B a m. s. et m. Gesneri

P. 87, 1. μεθύοντας] ex παροίνους i. e. παρ' οἴνου corruptum 2. καὶ αὐτός] dele μεθύειν] παροινεῖν e codd. 4. ἐπιμαίνεσθαι] ἐπιγέλα e codd. ἐπισημαίνεσθαι Cobetus 10. φεῦγε· αὕτη γὰρ] φεῦγε ἥ τις e codd. 19. 20. χρῶ — αἰδοῦ] χρῶ τοῖς θεοῖς ὡς φίλοις· γονεῖς αἰδοῦ Valckenarius 20. γονεῖς — ποιῶ om. A ποιῶ. Ὁ δ' αὖν] imo ποιῶ, ὃ δ' αὖν 21. ἰδῆς] εἰδῆς Halmius.

P. 88, 1. τὸ μὲν — αἰ acc. e Brux. cf. V, 31 3. τραχὺς ὦν] τραχέειν Nauckius 8. ζημίᾳ χρῶ acc. e Brux.

recte fortasse vulgo omittuntur. 9. ὑβριζόμενος δὲ] δὲ om. A. cf. V, 26 16. ἐνενέγκης — τοῖς] εἰσενέγκης — τοῖς οὐτοῖς Hirschigius 19. κακὸν] βλαβερόν ex A 21. 22. τὴν αὐτίαν] κακὰ ἐν οἴκῳ ex codd. 22. κρύπτει φθόρου χάριν coniungit Hirschigius, sed ut φθόρου χάριν explicatio- nis causa addita et delenda putet 27. ἀπραγοῦντα] κακο-πραγοῦντα vel δυσπραγοῦντα Gesnerus

P. 89, 5. καλοκαγαθίαν] ἴδια A, αἰδία Nauckius 5. ζῆται. Φίλει τὴν] pro his εὐσέβειαν enotatur ex A. fort. Θε-ράπευε εὐσέβειαν, παιδείαν 8. εὐσέβειαν fort. delendum; vide ad 5. 9. Τευταμίδης] Τευταμίδου A, Trinc. et Gesn. m.

17. πάντοτε] περὶ θεῶν ex A

P. 90, 12. εὐφρανῆς] εὐφράνης 27. πείνων ἄρμῳ] πᾶσιν ἄρμῳ scripsi fortasse iusto audacius, sed confirmat plane cod. Brux. pro πείνων cod. A πεινῶν, unus Schowii πένης ὦν, Wyllenbachius γάμον ἄρμῳ 23. εὐγένειαν] εὐσέβειαν?

P. 91, 13. καταθάσσει] καταρῶ ex codd. 16. χρό-σμαι] χρόνῳ ex B 30. ἐπαγγέλλου] ἐπεγγέλα Hirschigius

P. 92, 2—7. accesserunt e Brux. 9. ἀφικνέεται] ἀφικνέεται 16. σωφρονεῖν] imo σωφρονεῖν 17. κατὰ] καλὰ Valckenarius 25. αὖξων] αὖξιν Nauckius 26. χρόν] χρόν?

P. 93, 24. προμελεῖσθαι] ἐπιμελεῖσθαι ex Trinc.

P. 95, 18. ἢ ἂν] καὶ e Dione

P. 96, 7. δυσπέλαστον] δυσπάλαιστον ἐστίν Nauckius

11. πόσον] ὅσον? 15. πεπραγότες] πεπραχότες ex Ven.

18. ἀποκρύπτεσθαι] ἀποκρύπτεσθαι ex A. 19. Τημενίσιν] Τημενίδαις 25. κείσ] κείσεται ex libris 26. οὐδέποκ' εἰς] οὐδέποκα ex libris πεδέχεις] ante Salmasium μετέχεις

27. κῆν] recte libri κελν 28. πέδ' παιδ' ante Salmasium

P. 97, 6. φρονεῖν εὖ] εὖ Gesneri et Schowii codd. omit- tunt; versus non integer 7. no. 16 separavi a praece- dentibus et praeposui Aeschyli nomen, quod male in libris sequenti fragmento adscriptum est; v. Hermannum Opusc. III p. 140 et ad Aeschyli fr. p. 381 16. τοῦ αὐτοῦ] Ae- schyli esse probabiliter statuit Hermannus 18. εἰς συμφο- ρὰν ἴσσησι] Trinc. et codd. Schowii εἰ συμφορὰν καθίστησι, unus εἰς ἡδονὰς καθήκει. hinc εἰς πημονὰς ἴσθησε correxi in

Annal. Marburg. 1846 p. 1097. atque ita nunc etiam Hermannus Aesch. fr. l. l. πολλήν] πολλά e cod. Schowii

P. 98, 1—10. a Gesnero addita esse suspicatur Gaisfordus 12. ἔμμεναι] ἰδμεναι e codd. Schowii 19. δηλουμένη] Φιλουμένη Bentleius 24. dele comma post πιμπλάναι 27. κεί σ'] κἄν εἴ σ' ante Valckenarium 28. ἀμουςίαν] ἀμουςίας e marg. Gesneri

P. 99, 3. ἦνεις] εἴκεις recte Gesnerus 5. πολλά καὶ] τὰμὰ καὶ Berglerus, τὰμα δὲ Porsonus 6. ἔηματ'] ante Berglerum χρηματ' 7. μαθόντες] παθόντες Valckenarius 9. ἐπιτιθῆται] ἐπιθῆται ante Iacobsium 11. πιθόσθε Valckenarius 12. φθονῆθ' ante Dobraeum ἡμῶν] ante Valck. ἡμῶν 17. ἀφραδέη] ἀφραδέε Brunckius; v. Anal. Alex. p. 201 22. κατηφείη] κατηφείη 23. εὐόχθησι] εὐοχθῆσι ὀπάξει] ὀπάξῃ 26. ὑπεροπλή τε καὶ] delevit τε Brunckius 27. ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει] scripsi ὑπὲρ αὐχέν' ἀνίσχει, sed rectius Anal. Alex. l. l. posui ὑπέραυχον ἀνίσχει 28. μνᾶται δ' εὐπηγυν Ἀθήνην] ad Cotyn haec spectare cum Stephano existimavi Anal. l. l. sed fortasse de Oto cogitavit poeta ut in seqq. de Tantalo. cf. Apollodorus Bibl. I, 7, 4

P. 100, 2. αὐτε] malim αὐτίς ut in fine versus 11. Ἀλεάδαις e Schowii codd. acc. 15. αὖν] ἦν 19. ἀλόγιστος] ἄλογος libri, ἄλογός τις Gaisford. οὔτοι] libri οὐ, quod οὐχί scripsi 20. Θεταλή] Θετάλη 25. Ἐπιχάρμου] hoc lemma Grotius e coniectura posuisse videtur; libri Κερκίδου vel Κερκίδας, atque ita etiam Ven. a Kirchhoffio inspectus. iidem Κερκίδου sequenti loco adscriptum omittunt. nil impedit quo minus Cercidas notissimis Epicharmi verbis usus esse putetur. coniungenda igitur 42 et 43 ad unum Cercidae fragmentum. cf. Anal. Alex. p. 302 28. πῶς ἐνδοιεν] πῶς κεν ἰδοιεν scripsi l. l.

P. 101, 2. παλῶ — δυσεκνήπτω τρυγός] ante Bentleium παλῶ — δυσεκνήπτω τρυγί 7. παῦρον] μέτρον edd. Theognidis 15. κόντη] καὶ τὴν Tyrwhittus 16. ὅπερ — πακῶν seclussit Cobetus.

P. 103, 3. μὴ πίσσηται] male impressum μὴ ἐπίσσηται ποδηγεῖν] ποδηγετεῖν Ecl. ph. II, 8, 2 ὀχτεῖν] ὀχεῖν 25. οὐδ' οἱ] οὐθ' οἱ 28. μετεκδύματα] ἐπεκδύματα Valckenarius

recte fortasse vulgo omittuntur 9. ὑβριζόμενος δὲ] δὲ om. A. cf. V, 26 16. ἐνετέγκης — τούτοις] εἰσενέγκης — τούτοις Hirschigius 19. κακὸν] βλαβερόν ex A 21. 22. τὴν αὐτοῦ] κατὰ ἐν οὐκ ex codd. 22. κρύπτει φθόνον χάριν coniungit Hirschigius, sed ut φθόνον χάριν explicatio- nis causa addita et delenda putet 27. ἀπραγοῦντα] κακοπραγοῦντα vel δυσπραγοῦντα Gesnerus

P. 89, 5. καλοκαγαθίαν] ἴδια A, ἀλδία Nauckius 5. ζήτει. Φίλει τὴν] pro his εὐσέβειαν enotatur ex A. fort. Θεράπευε εὐσέβειαν, παιδείαν 8. εὐσέβειαν fort. delendum; vide ad 5. 9. Τευταμίδης] Τευταμίδον A, Trinc. et Gesn. m.

17. πάντοτε] περὶ θεῶν ex A

P. 90, 12. εὐφρανῆς] εὐφρανῆς 27. πείνων ἄρμοξε] πᾶσιν ἄρμόζου scripsi fortasse iusto audacius, sed confirmat plane cod. Brux. pro πείνων cod. A πεινῶν, unus Schowii πέντης ὦν, Wytttenbachius γάμον ἄρμοξε 23. εὐγένειαν] εὐσέβειαν?

P. 91, 13. καταθάσσει] καταρῶ ex codd. 16. χρό- σμα] χρόνῳ ex B 30. ἐπαγγέλλου] ἐπεγγέλλει Hirschigius

P. 92, 2—7. accesserunt e Brux. 9. ἀφικνέεται] ἀφικνέεται 16. σωφρονεῖν] imo σωφρονέειν 17. κατὰ] καλὰ Valckenarius 25. αὖξων] αὖξιν Nauckius 26. χρῆ] χρῆν?

P. 93, 24. προμελεῖσθαι] ἐπιμελεῖσθαι ex Trinc.

P. 95, 18. ἢ ἄν] καὶ e Dione

P. 96, 7. δυσπέλαστον] δυσπάλαιστον ἐστίν Nauckius

11. πόσον] ὅσον? 15. πεπραγότες] πεπραχότες ex Ven. 18. ἀποκρύπτεσθαι] ἀποκρύπτεσθαι ex A. 19. Τημενίδει] Τημενίδαις 25. κείσ'] κείσαι ex libris 26. οὐδέποκ' εἰς] οὐδέποκα ex libris 27. κῆν] recte libri κείν 28. πέδ'] παῖδ' ante Salmasium

P. 97, 6. φρονεῖν εὖ] εὖ Gesneri et Schowii codd. omit- tunt; versus non integer 7. no. 16 separavi a praece- dentibus et praeposui Aeschyli nomen, quod male in libris sequenti fragmento adscriptum est; v. Hermannum Opusc. III p. 140 et ad Aeschyli fr. p. 381 16. τοῦ αὐτοῦ] Ae- schyli esse probabiliter statuit Hermannus 18. εἰς συμφο- ρὰν ἴσῃσι] Trinc. et codd. Schowii εἰ συμφορὰν καθίστησι, unus εἰς ἡδονὰς καθῆκε. hinc εἰς πημονὰς ἔσῃσι correxi in

Annal. Marburg. 1846 p. 1097. atque ita nunc etiam Hermannus Aesch. fr. l. l. πολλήν] πολλά e cod. Schowii

P. 98, 1 — 10. a Gesnero addita esse suspicatur Gaisfordus 12. ἔμμεναι] ἰδμεναι e codd. Schowii 19. δηλουμένη] φιλουμένη Bentleius 24. dele comma post πιμπλάναι 27. καὶ σ'] καὶν εἰ σ' ante Valckenarium 28. ἀμουσίαν] ἀμουσας e marg. Gesneri

P. 99, 3. ἦρεις] εἶρεις recte Gesnerus 5. πολλά καὶ] τὰμα καὶ Berglerus, τὰμα δὲ Porsonus 6. δῆματ'] ante Berglerum χρηματ' 7. μαθόντες] παθόντες Valckenarius 9. ἐπιτιδῆται] ἐπιθῆται ante Iacobsium 11. πιθέσθε Valckenarius 12. φθονῆθ' ante Dobraeum ἡμῶν] ante Valck. ἡμῶν 17. ἀφραδέη] ἀφραδέι Brunckius; v. Anal. Alex. p. 201 22. κατηφίη] κατηφείη 23. εὐόχθρσι] εὐοχθῆσι ὀπάξει] ὀπάξῃ 26. ὑπεροπλή τε καὶ] delevit te Brunckius 27. ὑπὲρ αὐχένος ἴσχει] scripsi ὑπὲρ αὐχέν' ἀνίσχει, sed rectius Anal. Alex. l. l. posui ὑπέρανχον ἀνίσχει 28. μνᾶται δ' εὐπηχυν] Ἀθήνην] ad Cotyn haec spectare cum Stephano existimavi Anal. l. l. sed fortasse de Oto cogitavit poeta ut in seqq. de Tantalō. cf. Apollodorus Bibl. I, 7, 4

P. 100, 2. αὐτε] malim αὐτῆς ut in fine versus 11. Ἀλεάδας e Schowii codd. acc. 15. αὖ] ἤν 19. ἀλόγιστος] ἄλογος libri, ἄλογός τις Gaisford. οὔτοι] libri οὐ, quod οὐχὶ scripsi 20. Θεττάλη] Θεττάλη 25. Ἐπιχάρμου] hoc lemma Grotius e coniectura posuisse videtur; libri Κερκίδου vel Κερκίδας, atque ita etiam Ven. a Kirchhoffio inspectus. iidem Κερκίδου sequenti loco adscriptum omitunt. nil impedit quo minus Cercidas notissimis Epicharmi verbis usus esse putetur. coniungenda igitur 42 et 43 ad unum Cercidae fragmentum. cf. Anal. Alex. p. 302 28. πῶς ἐνίδοιεν] πῶς κεν ἰδοιεν scripsi l. l.

P. 101, 2. παλῶ — δυσκεκλήτω τρυγός] ante Bentleium παλῶ — δυσκεκλήτω τρυγί 7. παῦρον] μέτρον edd. Theognidis 15. κολτῇ] κατῇ Tyrwhittus 16. ὅπερ — κακῶν seclussit Cobetus.

P. 103, 3. μὴ πλίσσεται] male impressum μὴ ἐπλίσσεται ποδηγεῖν] ποδηγετεῖν Ecl. ph. II, 8, 2 ὀχέειν] ὀχεῖν 25. οὐδ' of] οὐθ' of 28. μετεκδύματα] ἐπενδύματα Valckenarius

P. 104, 6. τὸν νόμον] νόμον 21. αἰσθητικὰ καὶ κό-
σμῳ] ἐσθ' ἔτι καὶ κόσμῳ 24 et 25. τοῖς] τοῖσι 24. τύ-
χης] ψυχῆς ante Grotium

P. 105, 2. δὲ] fort. del. 5. καὶ] τῶν? an καὶ τῶν?
7. Ἀνθρωποὶ] Ἀνῆτοι? an Ἀνόημονες? 8. ζωῆς — δε-
δοικότες] haec ex A addita alii extricabunt; videtur nova
sententia esse. intellegerem ἀνοήμονες ὀρέγονται γήραος θά-
νατον δεδοικότες, ut sit variatio eorum quae no. 81 leguntur

9. ἀνδάνουσιν] μανθάνουσιν Valekenarius; possis etiam
κατάνουσιν vel ἀνύουσιν 30. ἐμπόδιον] ἐγκοπὴ ex Diog.
Laert. IV, 60 Nauckius

P. 106, 2. ἰσχυρότερον] ψυχρότερον 9. πῇ δὲ ἐλ-
εινούς, πῇ δὲ μισητούς] transposui 12. δὲ οὐδέποτε] codd.
δέ ποτε, unde Nauckius δ' οὐποτε 24. ἔγω] om. codd. unde
Nauckius ἐγὼ οὐλότριχος vel ἐγὼ οὐλος τὰς τρίχας

P. 107, 1. τὰς addidi 8. τι] abundat

P. 108, 13. ταῖς συζητήσεαι] ταῖς συζητήσεσι Trine. corr.
Hirschgius 14. τοῖσι ἀλόγοις καὶ ζώων? 23. ὁκότε?
23 et 24. οὐκ αἰδέονται Iacobsius, οὐτε δέονται vulgo
30. σπονδαῖότατα] σπονδαῖόστατα? ut 24

P. 109, 11. ἀδικηθεῖς] Iacobsius δηχθεῖς. aut hoc aut
infra ἀνταδικεῖ scrib. videtur 22. μὲν ἀφρόνων] μὲν codd.
om. 23. ἱεροσύλων] ἱεροσύλοις e Porphyrio

P. 112, 2. ἐξαίρουσι] ἐξαιροῦσι 14. ἐγγινόμενης] ἐγ-
γενομένης 17. ἐλαίης] ἐλαίαις e Plutarcho κάρδαμον]
καρδαμίδι e Plutarcho 29. ψυχῆς] τύχης

P. 113, 11. φόβος δὲ] φόβος 23. ἐστὶν ἀρετῆς] ἀρε-
τῆς ἐστὶ ex marg. Gesneri σωφροσύνη] σώφρων γυνή. cf.
Com. Gr. vol. IV p. 371 24. ἡ χάρις] v. Com. Gr. vol. IV
p. 372

P. 115, 4. ἀνιστῶσαι] αἰστώσαι Grotius 7. ὄντως δι-
καίως] ἀπ' ἀτρεκέως Valckenarius; fort. ἀπηλεγέως 8. εἰ-
κεν] εἵπερ μισέεις] μισεῖς Grotius αὐτῶν] αὐτῶν?
15. τοῖς — ποιοῖτο] τοῖσι — ποιεῖτο 26. Θεοβούλου] vid.
p. 88, 8

P. 116, 1. Χίλωνος] cf. p. 88, 1 7. ἐσθ' ἔτι] hoc
revocandum, ἔσθηκεν Hermannus 8. ἐὰν] ἂν 9. εἰς — εἰς]
ἐς — ἐς 10. θέλεις σχεῖν] θέλων ἔχει Brunckius πλέον
ἔχειν] πλέον σχεῖν Brunckius 26. ὑπὸ] delet Nauckius

P. 117, 23. πατὴρ] male impressum πατέρως τέκνοισι

P. 118, 1. 2. ἐπίσθη ἐκεῖνος. τὰ] πεισθεὶς ἐκεῖνος τὰ m. Gesn. 18. φανύλης καὶ ὀξύνην] post φανύλης ind. lacunam 24. ἐπιμερίζονα ποιεῖ] ἐπιμερίζονα ποιεῖ

P. 119, 7. διότι — ἀλλήλους ποιούσιν, ἑαυτοὺς μακαρίζουσιν] διὰ τὸ — ἀλλήλους μακαρίζουσιν ex A 13. ὅτου] ὅπου Sauppis

P. 120, 9. 10. τοῖς ἄλλοις] τοὺς ἄλλους 20—32. seclussit Gaisfordus utpole a Gesnero adiecta

P. 121, 6. σωφροσύναν] σωφροσύνην e Damasc. 8. δὴ] δὲ 17. πᾶν] recte Damasc. μὲν 26. συναγωνιζομένης] συναγωνιζόμενος? an μετὰ delendum? 29. ἀφίησιν] imo ἐφίησιν

P. 122, 5. εἶδος] ἔδος Nauckius 6. ἀγαθὸν] abundat

P. 123, 6. ὑστερολόγου] δευτερολόγον 10. καὶ] delet Nauckius 15. φασὶ] φησὶ 16. ὠφελείας] rectius ὠφελίας 23. οὐ πᾶν τὸ] οὐκ ἂν τὸ ante Dobraeum 28. εἰς] εἰς Halmius 31. φύσθην] φύστην Toupius, φύστην codd.

P. 124, 10. λέγει] λέγοι Halmius ἂν vulgo om. 13. ἀπατήσαντα] ἀπαντήσαντα e codd. 16. παραφρονοὶ] παραφρονοὶ 23. ὥσπερ ὁ Σωκράτης] delet Nauckius 27. πῶς ἔχοντα] i. e. ὅπως οὖν ἔχοντα, non debebat tentari

P. 125, 1. μετέλλαντο] κατέλλαντο Nauckius 4. ὃς abest vulgo; nisi forte lin. 7. post τὰδε aliquid excidit 6. τὴν] τὸν e Brux. 7. πρὸς τὰδε] προστὰς Brux. πρὸς τὰδε cum dicit ostendit locum acclivem 9. καὶ fort. del. sensus est εἰ μὲν εὐδία ἦν, διεστέλλω, εἰ δὲ ψῦχος, συνεστελλω 10—11. πρὸς τὰ — σύστελλον] πρὸς τὰ ὑπάρχοντα διάστειλαι καὶ σύστελλαι? 13. ἐργάζεσθαι . . . αἱ κρίνωμεν] ἐργάζεσθαι [ξημίαν] κρίνωμεν, vel ἐργάζεσθαι [ξημιουῶσθαι] κρίνωμεν, Iacobsius ἐργάζεσθαι [ταλαιπωρεῖσθαι] κρίνωμεν 14. τι] abundat 18. ὅτι ἐὰν] ὅτι ἂν 18. 19. διὸ ἅπερ] δι' ἅπερ Nauckius 23. ἐν εὐκολίᾳ] ἐν τῇ πάσῃ εὐκολίᾳ? 27. οὐ τὸ γῆρας, οὐ τὴν πενίαν] οὐ τὴν πενίαν, οὐ τὸ γῆρας? 28. καὶ τὴν] οὐ τὴν

P. 126, 10. ὥδε] τῷδε 11. τις] om. A, recte ut videtur 17. ἐνέγκοντα] ἐνεγκόντα ut infra? καὶ ἔτι] καὶ τί ex m. Gesneri 24. τί δεῖ] τίνα δεῖ? 27. ἦ] καὶ Nauckius

ποῖον ἢ] ποῖόν τι 29. τοῦτο] τούτοις Nauckius 31.
ἐκείνο] ἐκείνοις Nauckius πέντα] τῇ πέντῃ?

P. 127, 11. ξρμα] Iacobsius ξμβα 16. οὐδὲ φιλοφυγῶ] ante haec verba fort. excidit aliquid in hanc sententiam: οὕτω καὶ τὸν βλόν ἄχρηστον γενόμενον ἀποτίθεται ἀλλὰ καὶ ἀλλὰ μὴ Nauckius 19. ἐξελθεῖν] fort. add. ἀλλ' οὐκ ἐξῆλθε 23. ἐστὶ] ἐτι 24. τῇ πρώτῃ . . . σὺν] supplevit Iacobsius 27. ἀποκοτταβίσας] miro errore quae de Thera-mene narrantur Critiae poculum propinante ad Socratem trans-tulit 28—30. ὄρα — πεφρίκαμεν et 31. 32. ταχύ — κοι-μηθεῖν] secludenda esse intellexit etiam Cobetus V. L. p. 371

P. 128; 9. ἀποθέσθαι] ἐπιθέσθαι 17. ἐπιστᾶσα] imo ἐπισπιᾶσα 23. ὄρα παιδείαν] haec uncis secludenda; spuria esse vidit etiam Cobetus l. l. 31. ὃν κ'] ὃν κα?

129, 1. πρᾶτον] παρὰ τοῦ ante Gaisfordum 2. πολυ-πραγμονῇ] malim πολυπραγμονοῖ (— νόη) propter ὁμοφῆ etc; at insolenter αἴκα cum optativo coniunctum est 3. αὐτός τε μὴ προσηκαλούμενος] αὐτόν τε μὴ προσηκαλούμενος Iacobsius 4. προσηκαλέσαστο] προσηκαλέσαστο. sequentia alii expedient; non expedivit Iacobsius p. 48 12. καλωπᾶγάθω] καλοκα-γάθω 18. ὑπάρχει] ὑπάρχειν 21. οἶον τοῖς] οἶον ἐπὶ τοῖς?

P. 130, 18. τροφήν δ'] τροφήν τ' 24. ὀνομάζειν] νο-μίζειν ex A 27. ἄλλων] Ἑλλήνων ex B

P. 131, 8. ὅτι τούτων] ὅτε τούτοις? ὅτε πόnton Iacobsius 27 et 28. κανονιστέον, ἢ τὰ] κανονιστέον ἢ τὰ 29. ἐστὶν] nescio an delendum sit ἐπωδυνώτερον] ἐπιπονώτερον

P. 132, 1. αἰρεῖσθαι] αἰρέεσθαι 5. λαμπροκλειαν] λαμπροκλέα Vind. quod probandum 23. ἂν] ἣν Πλά-των] A in marg. Διογένης

P. 133, 5. ἐπικαίρου] ἐπὶ καίρου A, fort. ἐπικαίρου 16. τὴν κτήσιν] excidit τὴν 24. ὁ λόγος] fort. delendum

26. Πέρσαις μὲν] μὲν om. A οὐκ] οὐκ ἂν 31. κα-λινδούμενον] κυλινδόμενον ex A

P. 134, 5. τὸν λογισμὸν] λογισμὸν 15. καὶ εὐτελείας] haec seclusi cum Hirschigio; nisi praestat 16. post ἀκοσμίᾳς addere πολυτελείας 20. πότου] ποτοῦ 25. ἀνεμμένας] πολυτελείς ex A 26. λαμπράς] ἱλαράς? 28. 29. ἐπειτα] ἐπεὶ τοι Iacobsius 29. βλάπτωνται] βλάπτονται ex A et Trinc. 31. μόνον acc. ex AB

P. 135, 1. ἐπαινῇ] ἐπαίρη duo codd. Schowii, quod recte praefert Hirschigius deletis infra verbis ὁ ἔπαινος εὐφρα-
σία] corr. errorem εὐκрасία 5. εὐθύς] εὐθέως A 8. ἐπεὶ
ἢ addidi πηδήσασα] ἐμπηδήσασα Halmius, ἐπιπηδήσασα

είς
Iacobsius, cod. A πηδήσασα 12. εὐφρανῆς] εὐφράνης 20.
κυβερνῶς τοῖς θεραπευουσι] κοινωνεῖς τοῖς θεραπευουσι Gesne-
rus; θεράπουσι etiam B 26. οὐδ' οὐθ'

P. 136, 5. ἐν] ἐπ' Halmius 6. ἡνίκα] ἡνίκ' ἂν Iacob-
sius 8. τοῖς συνεδρίοις] ταῖς ἀνδράσις ex A, revocanda
vulgata 13. ἀπειθεῖν] probabiliter ἀναπελθεῖν Iacobsius
24. βέλτιον] ἄριστον ex A 27. δουλεύεσθαι] δουλοῦσθαι
recte Hirschigius 29. ἔοικας] κακίας recte addit Hirschigius

P. 137, 2. οὔτε] οὐδὲ 3. οὔτε] οὐδ' ὁ, sufficit οὐδὲ
ut Halmius voluit 6. ὅστις θέλει] εἰ βούλει e codd. 10.
θεὸς — σωτήρ] σωτήρ — θεὸς e corr. AB 12. θέλει]
βούλει σοι ex AB 16. αὐλήν] fort. add. τῇ οἰκίᾳ 23. ἄλ-
λοῖον] ἄλλοιον ὄν? 28. τοιγαροῦν] τοίνυν ex A 29. λυ-
μεῶνας εἰσδεχόμενος] transponit A

P. 138, 4. θαυμάζης] θαυμάσης? πρῶτον] πρὸ τῶν
ex AB 5. ἀξιωθῆσθαι] καταφρονηθῆσθαι ex B, καταφρονή-
σθαι A, quod reponendum 17. γιννώσκειν] γινώσκειν

P. 146, 11. πρᾶττειν supplevit Gaisfordus 15. ἀπορ-
ρεουσῶν] scil. κρηνῶν, ellipsi aliunde mihi non cognita 20.
πόλεων] πολλῶν

P. 147, 5. ἔδωσαν] ἔδωσαν cod. Sch. et m. Gesn., fort.
ἐνέδωσαν 9. καταδουλεύόμενοι] καταδουλούμενοι Damasc.
καταδουλεύμενοι recte Hirschigius 13. καταναγκάσαι] κα-
ταναγκάσει? 26. ἐτέροις συνέλκεις] ἐτέροιςιν ἔλκεις

P. 148, 9. εἰδισμένον] post hunc versum videtur alius
excidisse 22. γὰρ διοπετεῖς] διοπετεῖς γὰρ Nauckius 26.
Ἀπολλόδωρος] add. ἐν Διαβόλῳ ell. Hist. com. graec. p. 463

P. 149, 13. εἶχον] ἔσχον e Damasc. 15. ἐδείκνυν] ἐδεί-
κνυν δ' Grotius 20. δ' add. Wakefieldius, et sic Dam.
22. ἔτεμεν] ἔτεμν' 28. εἰ δέ τ' αἰτοῖν] τάλαν αἰτῶ τι
cod. A. ταῦτ' ἀλλ' ἂν αἰτῶντι Damasc.

P. 150, 10. τοῦ] τε Damasc. 23. ἀλλ' οὐκ ante haec
fort. excidit ἐν τῇ σκηνῇ 26. δίδωσθαι] δεδόσθαι?

P. 151, 20. φανερώς] φανερώς ἂν vulgo et Damasc.

29. ὁ] οὐ Iacobsius 30. καὶ τῶν] καὶ τὰ τῶν ex A, κατὰ τῶν Iacobsius μετὰ] ὧν μετὰ Iacobsius

P. 152, 18. 19. βλέπομεν] βλέπωμεν ex A αἰῶνα] μωρίαν Iacobsius ἔργα] ἀργίαν recte Dübnerus 31. ὑγιαίνειν Nauckius

P. 153, 1. τοῦ] τῶν

P. 154, 2. ξυνουσία] ξυνουσίη

P. 155, 9. οὐδ' ἂν] οὐτ' ἂν πλησιάζειν] πλησιάζσαι ex A

P. 156, 8. δέ που] δῆπου Halmius 14. indicavi lacunam; fort. excidit φανοῦνται 21. indicavi lacunam; excidisse videtur aliquid in hanc sententiam οὔτε γὰρ ἀμπέλῳ μάτην δεδόσθαι φύλλα

P. 157, 16. 17. καλλωπισμοῦ τοῦ τῶν γυναικῶν] τῶν γυναικῶν καλλωπισμοῦ A 20. οὕτως] οὕτως ἄνδρες e Damasc. 23. εὐοπτοι ὥσιν] εὐοπτά τε vulgo, εὐοπτά τοι ὥσι Arsen. εὐοπτα ὥσιν Brux. ex em. 25. καὶ αὐτῷ τῷ] καὶ αὐτὸ τὸ A. fort. καὶ δι' αὐτὸ τὸ 32. ἂν εἶναι] om. ἂν A

P. 160, 19. Εὐκλείδου] ex Erotico; v. Exerc. in Athen. Sp. II p. 27 21. εὐπιστος] εὐπειστος (non εὐσπειστος, ut per errorem impressum est) Lobeck. ad Aiacc. p. 140 22. ἐν] ἐν δὲ? 23. ἄπιστος] ἄσπειστος Lobeck. 24. δὲ] δὴ?

P. 161, 21. ἐλευθέρας] ἐλευθέρα Nauckius 27. Κρεούσα] Κρεούση

P. 162, 1. Ἡρακλεῖ] excidit fortasse sententia de fortitudine ex Hercule F. 132 3. δ' οὐ δεινὸν] δὲ δειλὸν Porsonus e Plutarcho 6. κέμμανῃ] κάμαθῃ Grotius 8. ἔργον] ἀργὸν Musgravius 20. ἀνδρεία] ἀνδρία A 31. ἔσθ' ὅτ'] εὐθ' ὅτ' A, corr. Schneidewin

P. 163, 1. σεῦ ἢ δ'] σευηθ' A, corr. Schneidewin 2. βιαζομένου — βέλεα] βιαζόμενος (e codd. Schowii) — βέλεσιν O. Schneiderus 8. χρυσόμιτρα] χρυσεομίτρα 9. ἂ ναιεῖς] ἂν αἴης ante Grotium 13. ἔχουσα ante Grotium 29. πέσης] πέσοι βέλος ex Homero

P. 165, 19. κρατῶν] κρατέων scribendum erat et 20. ἡδονέων 20. πολέων] πολίων

P. 166, 12. ταύταν ἢ ἐπὶ ταύταν] τὰν ἢ ἐπὶ τὰν ex A. ἐπὶ τὰς Hirschigius 29. Κνήκου] Κνήμον ex Thucydide

- P. 167, 18. ἐτυράννεις] οὐκ ἐτυράννεις Wyttenbachius
 P. 169, 2. τί με ἄγεις] τί με αὖεις correxi Annal. phil. Marburg. 1845 p. 1066
 P. 171, 4. Χίος] Κῶος? 17. προστρατοπεδεύσας] προσ-
 στρατοπεδεύσας recte Halmius 18. εἰ] ἦν
 P. 172, 7. Δαρείος — βασιλεὺς] Δάτις — σατράπης
 Plutarchus 17. Παντελείου] Παντελείου ex A 25. ὑπὸ]
 ἐπὶ?
 P. 174, 21. Θυράλεις] Θυρέας 25. διαφέρειν] Hirschi-
 gius διανέμειν. sed v. ad Stephanum Byz. p. 61, 6 et 292, 8
 26. 27. Λακεδαιμόνιος στρατιώτης] Λακεδαιμονίων στρατη-
 γὸς Barthius
 P. 176, 15. ἀπαλλαγθήσεται] ἀπαλλαγῆσθαι ex codd.
 18. εἰς] πρὸς codd. 26. μηδὲν] corr. errorem typothetae
 P. 182, 1. χορὸς accessit e Vind. 3. ὑλακτῶ] ἀλυκτῶ
 Nauckius 17. λογίζεται] ληίζεται ex schol. Il. B, 833 Nau-
 ckius, rectius λαιίζεται Conington 22. ἀνέρος] ἀνδρὸς ex
 A. versus ex pluribus contractus videtur, nisi scribendum cum
 Nauckio ἀνὴρ δ' ὅς εἶναι φησιν, ἀνδρ' οὐκ ἄξιον
 P. 183, 3. Ἀλκμαίωνος, quod vulgò abest, posui ex
 Vind. in quo est ἀκμῖς. Schowius Ἀλκμήνη, quod male se-
 cuti sunt editores Euripidis. locus ex Alcmaeonis oratione
 matris caedem defendente desumptus videtur 6. ἀνθρώ-
 πων] ἐνθρώπων? 8. ἀθῶος] ἀθῶος Vind. τόνδε δεῖ
 μ' ὑπεκδραμεῖν] τοῦδε δεῖ μ' ὑπερ δραμεῖν? 10. τιθεμέ-
 νην] recte Dobraeus κειμένην
 P. 184, 4. Ἰεροκλέους] Ἰέρακος Pearsonus recte 11.
 ἀνδραποῖ] ἄν ex A 20. βάλλουσιν] βαλοῦσιν 25. παντὶ]
 πάντως? an πάνν τι? 30. φάγοιο] φάγοις
 P. 187, 7. Ἀλωάδαι] Ἀλεάδαι 9. Ἰνοῦς add. ex
 Vind. 10. ἂν ἔχῃς add. Valckenarius ex XCIV, 6 18—29.
 a Gesnero addita esse monuit Gaisfordus
 P. 188, 12. εὐνόας] ἐννόας A, ἀγνόας Pflugkii
 κινός, οὐ] ita A, κινός μὴ vulgo, scripsi τι μὴ πονηρίᾳ]
 πονηρῶς ante Bentleium, πονηρᾶς A 13. τὰρ] γάρ ante
 Gaisfordum 18. τὸ θεῖον] τό θ' ὅσιον? 24. τὰ δίκαια]
 τᾶνδ' ἰχ' Musgravius
 P. 189, 1. Καρχηδονίων] Καρχηδονίῳ 3. Κιθαρι-
 σταῖς] Κιθαριστῇ 10. φιλανθρώπους] fort. καλοὺς ἡμᾶς
 b*

e Sexto; cf. ad Menandri fab. inc. XXXIV 11. Φιλήμονος ἐν Παλαμῇδε] *Philiscus Palamede* Grotius, e coniectura an e libris incertum; videtur ex Euripidis Palamede esse 12. καὶ θεοῖς] καὶ θεοῖς?

P. 192, 11. ἐκ τοῦ α' πολιτείας acc. e Vind.

P. 193, 14. παρὰ τινος add. A 26. πρὸς] τῆς πρὸς e Vind. 28. Εὐριπίδου Ἀγῆς] cf. quae scripsi Annal. Marburg. 1848 p. 1087

P. 194, 7. τῇ δικαιοσύνῃ] τῆς δικαιοσύνης ex A

P. 195, 20. τῷ δὲ μὴ δικαίως χρωμένῳ] haec e codd. Schowii addidi 23. ἐταίραν] μάχαιραν Halmius

P. 196, 12. Ἐκ Πώλου] Ἐκ τῶν Πώλου e Vind. id si in suo codice habuisset Photius Bibl. p. 114, 33 non finxisset, opinor, philosophum Ἐκπῶλος 15. ἄλλαν] imo ἄλλαν 16. ἀνδρείον] ἀνδρῆον? 18. δηλοφανέστερον] expectes aut δηλό-τερον aut ἐμφανέστερον 20. αὐταὶ] αὐτὰ 21. ἔνα] ἔν Orelli 22. διαστραταγοῦσα] διαστραταγοῖσα? 23. γένους] γε νοῦς codd. Schowii, καὶ νοῦς Iacobsius; καὶ νῶς

scribendum esse docet cod. A γένως 24. ψαφιζαμένων] ψα-φιζαμένῳ Iacobsius 31. γενομένα τε παρ' ἀνθρώποις] aut corrupta haec sunt aut lacunosa, certe τε abundat εἰ] ἡ ante Galeum

P. 197, 3. πασῶν τε] fort. add. ἀρετῶν πάντων] fort. add. ἀγαθῶν κα] hoc addidi, ἄν Gaisfordus 26. ἐπιθυμοῖ] malim ἐπιθυμοῖη 31. ἀλλ' οὐδὲ] quae abhinc sequuntur coniunxi cum superioribus, rem ipsam et codd. secutus.

P. 198, 22. πᾶσα] πᾶς ἄν Halmius (corrigere erratum πᾶσα ἄν)

P. 199, 11. περὶ τὸ] περὶ τι Halmius 12. ἔστι] ἔσται ex A

P. 200, 2. αὐτοῦ] malim σαντοῦ 14. 15. οὐχ — προτάσεων] haec secludenda

P. 233, 16. ἐπινικῶν] ἐπινικίῳ

P. 234, 6. εἰς τις] ante Abreschium εἴ τις 14. Κολακείῳ] Κόλακι 24. μὴ δίκαια] cf. ad XCH, 4

P. 235, 24. εὐρεῖν seclusi praeceunte Hirschigio 28. ἐπιγινόμενος] ἐπὶ γινόμενος] ἐκ recte Iacobsius ἐπιθυμῶν] ἐπιθυμήν 30. ἀκέσασθαι] ἀκέσθαι ex A

P. 236, 3. ἀνύσειν] ἄν στήσειεν ell. p. 235, 27. ἄν σβέ-

σειεν Cobetus anim. ad Orat. p. 61 4. ἐπιγινώμενος] ἐπιγινόμενος 6—9. apud Gaisfordum duo sunt fragmenta, quorum alterum desinit in χρέεσθαι. coniungenda haec esse intellexit Halmius, ante quem locus ita edebatur Τὸ οἰκονομεῖν — προνόου. τὸ δὲ μὴδ' ὅλως ἐθέλειν ἐστὶ τ. δ. χρέεσθαι. Οὐδέποτε τῶν κτηθέντων — κτήσει. confirmat emendationem Vind. in quo liquido scriptum est οὐ δεποτεω τῶν κτηθέντων. easdem emendationes post Halmium fecit Cobetus l. l.

10. τοῦ αὐτοῦ add. Vind. 11. φειδεύμενοι] φιλεύμενοι ante Valckenarium 26. Μίδου] Μίδεω 27. ψυχὴν] τύχην Valckenarius κεκτήσθαι] addendum videtur λέγω, nisi cum Valckenario scribere praestat Ἴρον ut habent fere codd., ceteris ἢν — κεκτήσθαι deletis

P. 237, 5. Σιμωνίδης] malim Σιμωνίδην cum Nauckio 23. Χρυσοῦ] hoc delete (potest enim ex praecedente κρέτον natum esse) et insertis post ἔχειν verbis οὐκ ἔχοντα δέ, satis probabilem sententiam restituas, non aptam tamen ad tituli huius argumentum τί] imo τι 26. κόρφ] λόγῳ Iacobsius, οὐρῳ probabilius Hirschig.

P. 238, 3. ἐκείνους μὲν γὰρ] καὶ ἐκείνους γὰρ ex A, quo resituto iam apertum est verba τούτους δ' ὕδατος, quae inter πλείονος et ἀμφοτέρους vulgo leguntur, a codd. autem absunt, ab interpolatore addita esse 9. τοὺς ἀναγκαλοῦς] τὰς ἀνάγκας? σκύλων] σύλων ex A 20. εἰ στασιάζει] ἢ στασιάζει e codd. 23. αὐτῷ] abundat 24. ὁ Γυνῶν] ὁ συνῶν Leopardus 25. Κεινέας] rectius Κινέας 27. τοῦ] ἔ Vind. i. e. τῶν

P. 239, 16. ἐν δ' ἀπομνημονευμάτων acc. ex Vind.

P. 240, 17. ἐσχάτου γήρως] ἐσχατογήρως Valckenarius

P. 241, 1. τέκνοις] τέκνοισι 4. 6. χρήξει] χρηλξει

7. κακοθηθή] κακοθηθή vulgo; illud fere codices: neutrum ferri potest. fort. κακοθηθή ex B m. s. 11. καὶ πολύπονον] seclusi, om. A 15. πληρώσεως, ἢ παρουσίας] ἢ πληρώσεως καὶ παρουσίας recte Hirschigius 16. καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι] haec in marg. habet A. secludenda cum Hirschigio 28. Αἰσωπλή] Αἰσωπηλή vel Αἰσωπειλή γυγνομένη] rectius γυνομένη

P. 242, 4. Ἰταλικοῦ] Ἰταλικῶν 10. ἐὰν εἴ? ψέλλα] ψέλλα e Vind. 16. χρυσίου] χρυσοῦ ex A

P. 243, 10. ἀνοήτων] ἀνεκτῶν ante Gaisfordum 11.
 ὑπὲρ — εὐχῇ] haec seclusi; vidit etiam Iacobsius 26. ὡς
 Νίκανδρος — γράφουσιν] fort. docti glossatoris annotatio
 marginalis 30. ἀλλήλους] ἄλλους Iacobsius 31. προ-
 ἀπέθανον] πρῶτον ἀπέθανον ex A

P. 244, 7. ἐφίεται] volui ἐφίηται cum Wakefieldio 14.
 ὁδοὺς βιαλοὺς] δυσβάτους Nauckius 17. ἐπαχθῆς] ἀπεχθῆς
 Nauckius 28. Μενάνδρου] Μιμνέρον

P. 245, 1. Ὀλυμπιάδος] nulla fuit poetria Olympias; cod.

δ

A Ὀλυμπία, Trinc. Ὀλύμπιαδου. lemma hoc fort. ad Pindari
 Olymp. I, 28 (βροτῶν φάτις ὑπὲρ τὸν ἀλαθῆ λόγον κτέ.)
 spectat, ut is ipse locus exciderit; tum sequebatur ἀλάθεια
 θεῶν κτέ. qui item Pindari locus videtur 2. μόνη — συν-
 διαιωμένη] μόνα — συνδιαιωμένα 5. ἀρχας ante Gais-
 fordum

P. 246, 5. χῶ] χῶ e Sophocle et codd. Schowii 28.
 ἐκ τοῦ add. Vind.

P. 247, 14. ἀλήθεια] malim ἀληθεύειν 28. πόλει]
 rectius πόλι ξυγχαρεῖτω μηδενὶ πλήν] ξυγχαρεῖτω, μη-
 δενὸς πλήν Iacobsius iuvante cod. A qui habet μηδέν et msc.
 Schowii qui habent μηδενός. praeterea idem in Lectt. Stob.
 p. 61 ξυγχαρεῖτω μηδενί, μηδενός πλήν recte 30. τε]
 del. videtur ὠφελείη] ὠφελή, quo ducit φιλή in cod. A

P. 248, 1. ἀναγκαίης] recte ἀναγκαίη Koenius ad Greg.
 p. 393 et Iacobsius 7. ἦ] καὶ ex A 18. νοῆσαι] νοή-
 σεται codd. Schowii Τάτις] fort. ubique Τάτ scribendum,
 habetque id h. l. Trinc. 25. τῆς γραφῆς] τῇ γραφῇ e codd.
 Schowii 28. καὶ ὥτα] haec acc. ex cod. Schowii

P. 249, 3. ἀληθῶς] ἀληθές 9. ἐάν] ἂν ex B 17.
 ἀκρότατον] ἄκρατον ex B 18. μὴ ὑπὸ] μῆτε ὑπὸ 20. ἀγα-
 θόν] fort. del. 23. μήτε] μηδὲ πῶς] πῶς ἂν 27. 28.
 ἀληθῆς] ἀληθές?

P. 250, 6. 7. ἀληθές τί εἶναι. Τὸ μένον Nauckius 31.
 γίνεσθαι] φθείρεσθαι Nauckius

P. 251, 18. ἐκ τῶν Ὀμήρων] suspicor Hermippi esse,
 cuius συναγωγήν τῶν καλῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὀμήρου
 laudat Stobaeus Flor. V, 59

P. 252, 12. Ἀκρισίω add. ex Vind. 13. τοῦ αὐτοῦ

11. ὡς
lio
ο-
i.
s
- Ἀλεάδαις add. ex Vind. 20. δ' ἐλέσθαι] ἐλέσθαι codd. λέ-
γεσθαι Nauckius 26. πιθανόν] ψευδός Valckenarius 27.
πιθανώτερον] πιθανωτέραν Salmasius
P. 253, 2. πού] που τι Grotius
P. 255, 25. ἐκ τοῦ σοφιστοῦ acc. e Vind.
P. 259, 4. σφάλῃ] σφαλῇ fere codd. 7. Ἰουὺς acc.
e Vind. 11. Τημενίσαι] Τημενίδαις 15. τῷ λαλοῦντι]
τῷ καλοῦντι Cobetus 17. χειροῖν] χειροῖν ex Vind.
18. εἰς] ἐς
P. 260, 9. μέχρι δὲ] δὲ om. codd. praeter B qui habet a
m. s. 27. ἐπ' αὐτόν] ἐπεὶ αὐτόν ex A
P. 261, 9. ὀθνεῖα] ὀθνήα? 28. ἵνα σώσω fort. del.
P. 262, 1. ἐπεδίδου] ἐπεὶ ἐδίδου? εὐτυχίαν] ἐντυχίαν
ex B 21. ἐπικαλύπτειν] καλύπτειν ex A
P. 263, 5. Ἀκαδημία] Ἀκαδημεῖα 6. μὴ λόγων] me-
liore ordine A μὴ γένοιτο τοσαύτη λόγων ἀπορία
P. 264, 6. κρινούσιν] κρινούσιν e B m. s. 7. μέλι]
μὲν ante Wyttienbachium 18. τάλῃθῃ] τάλῃθῃ 19.
παντός] πάντα recte Iacobsius
P. 265, 3. πρὸς Ὄρον] Vind. πρὸ om. Ὄρον, quod firmat
Gaisfordi coniecturam: ἐκ τῆς Ἰσιδος πρεσβείας 18. κλει-
θρον] κληῖθρον 27. Νικολάου] de huius ecloga v. Fragm.
Com. graec. IV p. 579.
P. 266, 17. μαθῶν] corrigunt παθῶν 21. ζηλοῖς] vulgo
κλοῖς, Vind. ηλοῖς, corr. Valckenarius 25. ἀνώδυνα] A
et Vind. ἄνω δία τ', unde posui ἀνοδία μασσωμένους] μα-
σωμένους 27. ἐν τούτοις δέ] εὐτονόν σε δεῖ?
P. 267, 4. ὁμιλεῖ] ὁμίλει ex B. versus hic ante 1. trans-
ponendus videtur 5. ταράττεται] παρατάττεται ex A
6. δειπνῶ] δειπνῶν 19. ἐκτρέφων] τρέφων Hirschigius
P. 268, 4. καταλύουσι] κατεσθίουσι ex A et Vind. κατα-
νύουσι Iacobsius 8. συνήθη] νόσον addit Hirschigius
27. κολακεύουσι] κατανεύουσι?
P. 269, 11. λαγούνης] Socrates λαγὼς dixerat 12. πολ-
λοῖ] κόλακες Hirschigius
P. 270, 6. πᾶσιν] πάσχειν 14. ἐνιοι] μὲν ἐνιοι
σώζειν] ζῶσιν Grotius 16. Μενάνδρου] Φιλήμονος ex codd.
P. 271, 7. ζητεῖς] αἰτεῖς, et sic etiam Hirschigius 25.
ἡ] ζ

P. 272, 3. ἐὰν] ἂν οἷς ἔχωμεν, τοῖς γε] οἷς ἔχομεν
 τούτοις] scripsi, rectius tamen Porsonus οἷς μὲν ἔχομεν,
 τοῖςδε 4. ζητοῦμεν] ζητῶμεν Porsonus 11. vulgo prae-
 mittitur τοῦ αὐτοῦ i. e. Ἀπολλοδώρου. omittit lemma Vind. quo
 confirmatur quod Com. fragm. IV p. 456 dixi, non comici
 poetae haec esse sed scriptoris prosaici ἐγὼ γὰρ] ἐγὼ γ'
 ἂν 16. οὐποτ' αὐτὸν] αὐτὸν οὐποτ' e codd. 23. δό-
 μοις — πληρουμένοις] δομοῖς — πληρουμένους ex A

P. 273, 2. κέρδαινε, αἰσχύνου ante Bentleium. 2 — 4.
 δέ μοι τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν. ἔχει φόβον ὁ τρισκακοδαίμων]
 v. Com. graec. fr. IV p. 256 7. ἐψήην] ἔχειν Vind. 21.
 εἰς ἅπαντα] εἰς πάντα? an cum Trinc. et B ἅπαντα? 23. αἰ
 δὲ μὴ σεαυτοῦ] εἰ δ' οὐ σεαυτοῦ ex B, sed v. Com. graec.
 fr. IV p. 107 27. ἐγὼ σέ] ἐγὼ γε Tyrwhittus

P. 274, 7. γνώμη] γνώμη μὴ ante Valckenarium 11.
 ἀπεστερέεσθαι] ἀποστερέεσθαι ante Schaefereum, ἀπεστερέεσθαι Vind.
 20 et 28. τοῦ αὐτοῦ acc. e Vind. 23. μόνου] μόνου 24.
 τυχεῖν ἐνός] μὴ ατυχεῖν ἐνός Iacobsius 29. χρηστή, ἐν
 καιρῷ δὲ] χρηστή ἐν καιρῷ, ἐν καιρῷ δὲ Iacobsius

P. 275, 7. ὥς add. Hirschigius, ὅλον Iacobsius 22.
 Θιοκρίτου acc. e Vind. 27. καὶ (τοῦ θησαυρίζειν) αὐτοῦ]
 seclusa verba deleuit Valckenarius τούτου] μόνου add.
 Vind. 28. προσθέη, χρήματα] προσθέη πρήγματα, quo-
 rum prius, προσθέη, etiam Halmius 29. εἰς] ἐς 30.
 μήποτε] μήκετι? ἀποφάνειε] ἀποφάναι, Halmius ἀπο-
 φήνη

P. 276, 15. τοῦ φιλαργύρου] τῶν φιλαργύρων ex A

19. εὐφρανθησόμενον] εὐφραυνόμενον ex A

P. 277, 5. ἀπαντήσας δὲ] deleuit δὲ Sauppius; nisi fuit
 δὴ 14. ὅταν] ὅτε Sauppius 15. βούληται] βούλεται
 Sauppius 16. δὲ add. Sauppius 28. δέοντος] δοθέντος
 Nauckius

P. 278, 1. ὅστις] abhinc novum fragmentum ordiendum
 3. Οἰδίοδι] acc. e Vind. 5 — 9 ad unum fragmentum
 coniungit Vind. ut suspicatus erat Nauckius Philol. IV p. 557.
 post primum versum indicavi lacunam 7. ἡ εὐτέλεια] οὐσα
 ἡ εὐτέλεια ante Grotium 9. Ἐρεχθεῖ add. Vind. 11. διω-
 κάθειν] διακαθεῖν 18. κτωμένον] χρωμένους ante
 Valckenarium

P. 279, 1. τῶν — ἐπιστολῶν] rectius fort. B τῆς — ἐπι-
 ῆς
 στολῆς, quo ducit etiam A qui habet του

P. 280, 3. προεκφερόμενος] παρεκφερόμενος recte Iacobsius

P. 281, 5. χρημάτων] χρημασιν Gaisfordus in notis

22. Χρύσιππος] ante hoc nomen excidit numerus 29 24.
 lemma Αἰλιανού — ἱστορίας vulgo n. 29 adscriptum huc
 rettulit Perizonius 26. ἐκέκραγε] ante Gaisfordum κέκραγε,
 qui voluit ἐκεκράγει, pro quo A ἐκέκραγε

P. 282, 2. ὑπό τινος add. ex A 30. ὀνειδεῖ ἢ] ὃν
 εἶδελ' e Xenophonte

P. 284, 26 et 30. γιγνόμενα — γίγνοιτο] γινόμενα — γί-
 νοιτο

P. 285, 3. ἡδονῶν] imo ἡδονέων 8. τοῦ ζῶειν secludi
 voluit Gaisfordus 23. ἀνθρώπων· τοιαύτην δὲ εἶναι] ἀν-
 θρώπων τῆς [μὴ] τοιαύτης. εἶναι δὲ Gaisfordus in notis, partim
 e codd. qui habent τῆς τοιαύτης εἶναι pro τοιαύτην δὲ εἶναι

P. 286, 13. εἶη] ἔφη Halmius 16. εἶη αὖ] libri εἰς πᾶν
 et εἰ πᾶν, corr. Gatakerus 17. ψυχῇ] ξηρῇ ψυχῇ ante
 Wesselingium 30. φάρυγγι] φάρυγι e Vind.

P. 287, 12. δύναμαι καὶ τραγεῖν] ingeniose et vere ut
 videtur Hirschigius δυναίμαν κα τραγεῖν δέ γε] om. γε A
 26. πόμασι] πῶμασι

P. 291, 19. κακῶς] λόγους recte Plut. et Clemens 23.
 πέλας] πολλοὺς ex A et Vind. 27. καὶ] τοι ex Athen. et
 δῆ

Vind. qui habet τιθῇ i. e. τοι

P. 292, 4. πίνοντος] πίνοντος ante Bentleium, πίνοντος
 Vind. 6. τί δῆ] δῆ delet Grotius, cf. Com. graec. fr. IV
 p. 48 10. τοῦ αὐτοῦ] hoc addidi ex Vind. qui confirmat
 quod conieceram l. l. p. 49. sequens fragm. Nauckius cum
 hoc ita coniungit

α'. Πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι, Νικοφῶν.

β'. ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολὺς ἐστ' αἶελ.

P. 293, 10. τοῦ αὐτοῦ acc. e Vind.

P. 294, 2. λέγοντα νῦν] νῦν add. Gesnerus; malui λέ-
 γοντα καὶ 3. ὥστε πρὸς σέ με] ὥστε πρὸς ἐμὲ cod. A, ὥς
 τὸ πάρος σε Iacobsius, ego Com. gr. IV p. 476 ὥς ἐμπρο-
 σθε, Cobetus utroque iuncto ὥς τὸ πρόσθε 7. αὐτῇ]

αὐτή 11. δὲ] τε 17. ἄλλο νεόφρων] ἄλλ' ἐνεόφρων
Valckenarius 22. μὲν θήρης] μενθήρης, de quo cf. Anal.
Alex. p. 365.

P. 295, 2. ὑγίειν] ὑγιαίνειν ex AB εὐχαῖς] εὐχὴν
fere codd. i. e. εὐχῇ 30. ἑαυτοῖς] ἑαυτοῖσι

P. 296, 2. ὑγείης] ὑγίεις 14. πῶς ἂν οἰνόφλυξ] ὑπό
τινος οἰνόφλυγος ex A 16. ὑπ' αὐτοῦ] ὑπ' αὐτῶν ex A.
fort. ὑπ' ἄλλων μεθυσόντων 17. Ἀνάχαρσις ἔφη] ἔφη
om. A 18. εἰ φησὶν] εἰ ἔφησεν ex A 21. ὅσοι fort.
ἀνόητοι ὅσοι 22. βρωσέσιν ἢ πόσεσιν ἢ ἀφροδισίοις vulgo
23. πᾶσιν — βραχεῖαι vulgo 24. ἐσθίωσιν ἢ πίνω-
σιν vulgo 25. ἐπιθυμεῖν vulgo 28. ἐστίν — βραχεῖα
vulgo 29. αὐθις — δεῖ vulgo

P. 297, 7. φεύζονται] φεύζονται Halmius 28. ἀσκή-
σεως] sequuntur vulgo καθόλου μὲν ἕως τὸ σωφρονεῖν, quae
B omittit et Gaisfordus secluit

P. 298, 9. παραπλεῖον] επιπλεῖον dubitanter Gaisfordus
28. σίτων] σιτίων e codd.

P. 299, 6. θηρώμενοι] θηρώμενος Nauckius

P. 301, 3. οὐ μεμάθηκας] οὐκ ἔμαθες e codd. 22.
πρὸς αὐτῆς] ὑπ' αὐτῆς e Voss. in quo est . . π' αὐτῆς

P. 302, 10. μὴ] μᾶλλον ἢ? 13. ἀλυσιτελῶς] fort.
add. δ' 15. Ρούφου ἐκ τῶν add. ex Vind. 17. ὑμῶν]
ἡμῶν ex Vind. et Trine.

P. 303, 6. αὐτῷ ἵνα, ἐν] αὐτῷ καλῶς ἐπ' ex Epicteto
16. ἔχουσιν] πάσχουσιν Hirschigius

P. 304, 6. προσέλθοι] προέλθοι? 24. γε] σὲ codd.
παλαιούς] πολλούς, quod etiam Hirschigius voluit 30. ἀν-
τιδύηται] ἀντιδύεται ex A 31. ἀντιποιήση] ἀντιποιήσει

P. 306, 22. οὐδὲ εἰς φύεται] οὐδεὶς φαίνεται ex emend.
Grotii, quem imprudens secutus sum; cf. Fragm. com. gr. IV
p. 252. fortasse scribendum ὀργῇ πᾶρα λογισμός ποτ' οὐδεὶς
φύεται 24. τι] 27. τὴν ὀργὴν] τῆς ὀργῆς libri omnes,
cf. Vind. Strab. p. 211

P. 307, 3. Μενάνδρον accessit e Vind. 12. νόμον] νόον
Ahrens 20 et 21. separavi haec a praecedenti versu

P. 308, 8. ἡβάτω, γέρον] ἡβάτω γέρον? 9. νυνὶ δεῖ]
νῦν ἡδὺ optime Nauckius, sed de hiatus comicis fortasse con-
cesso (Com. fr. III p. 81) in Sosiphane dubito; an igitur νῦν

ἡδύ γ' ? Grotius νῦν δεῖ γὰρ 26. ἔντι γε] ἔστι δὲ omnes praefer B a m. s.

P. 309, 1. Ἀρχελάω acc. ex Vind. 3. εἰς αὐτόν] εἰς ταυτὸν 12. ἐνδόκοισιν] e coniectura Valckenarii; ἐν δοκοῖσι codd. 13. μηδὲ] μήτε 25. αἱ δὲ ἀνούστερ' ἔτι] Gaisfordus αἱ δ' ἀνούστεραι πολὺ, rectius Cobetus αἱ δ' ἀνουστέρας ἔτι 26. καρτερόν] κατὰ τὸ καρτερόν Porsonus, rectius Bamberger et postea Cobetus πρὸς τὸ καρτερόν 27. ὅστις] coniunxi cum superioribus, ut est in codicibus.

P. 310, 3. ἡ ἑμαρτεῖν] ἐξαμαρτεῖν Porsonus 39. τοῦ αὐτοῦ acc. e Vind.

P. 312, 16. ἡ φυλακὴ] ἡ om. codd. 17. μεῖζω] μεῖζον e Plutarcho

P. 313, 2. ἄπονον] ἄτοπον e Brux. ut coniecerat Gaisfordus ἀφίησι] malim ἐφίησι προσλαβεῖν] προλαβεῖν, quod confirmat Brux. 18. τοῦ] τῶν e Trinc. 30. δυσμενοῦς] imo δυσμενέος

P. 314, 23. νόον] νοῦν 26. δὲ μή, οὐ] δὲ οὐ, οὐ lacobsius, δὲ ᾧ vulgo, δ' οὐ Vind. 29. τοῖς] τοῦς

P. 315, 11. νόμιξε] ἐνόμιξε ex A 17. οἱ acc. ex A 23. διορθούμενον] διωθούμενον Wytttenbachius 25. τὰ προσφερόμενα] τὰ om. A

P. 316, 8. προαποπλούντων] προαποτελούντων Halmius, posui προαπλούντων ex Vind. 16. Κοτταβιζούσαις] Κωνιαζομένων, de quo cf. Com. gr. fr. FV p. 156 17. ἔδης] ἰδῆς? 24. ἄρ'] ἂν ante Porsonum 25. 27. Χίλωνος—Χίλωνι] Χελωνος et Χέλωνι Vind.

P. 318, 17. ἀνέρωσεν] ἀνερωσθη

P. 319, 9. ἀγνοῖ] ἀγνοῇ

P. 332, 5. μηδ' αὖ] μήτ' αὖ 16. πτέρινον] πτέρινον Casaubonus

P. 333, 23. τοῦς] delet Bevingius

P. 334, 6. ἂν] ἦν

P. 335, 11. βαρὺ τὸ] βαρὺ τι ci. Wagner 25. ὅταν] ὅταν δ' 26. λαμπρῶ] λαμπρόν

P. 336, 1. κρῖνει] κρινεῖ 7. τοῦ αὐτοῦ Ἀῦγης acc. e Vind. ubi Ἀνγῆς. cf. Ephem. Marb. 1846 p. 1087 8. τοῦ αὐτοῦ Ἀλκαμάωνι acc. e Vind. ubi est ἁλῶ.

P. 337, 1. ἡ εἰς] ἡ om. cod. Schowii 10. Βάκχαις acc.

e Vind. 26. *τάλαντ' ἐκεῖνα*] *τάλανθ' ἱκανὰ* ante Grotium

27. *ἂν ἀποθάνῃς*] cf. Com. gr. fr. IV p. 157 28. *μηδ'] μῆτ'*

P. 338, 13. *Χορός* acc. e Vind. 14. *τὴν θνητὴν*] *τὴν*
om. A *φύσιν*] *φύσιν*, *εὐ?* nisi *θνητὴν φύσιν* ex *θνητοῦς*
φύσιν corruptum est 28. *ἂν δ'] δ'* om. Vind. 30. *ἤς*
corr. errorem *ἤς* *χρόνων*] *τόκων*?

P. 339, 5. *τὰ ὀπίσω*] *τῶπίσω* 8. *τίν'*] *τι* B, fort. *τις*
10. *σεμνύνῃ*] *σεμνύνῃς* nescio quis 15. *πονήσαν εὐτύχησεν.*
πονήσαντες εὐτύχησεν A. scripsi olim Com. gr. fr. IV p. 143
πονήσαντ' εὐτυχεῖν, nunc posui *πονήσαντας τυχεῖν*, quod
etiam Pflugkii voluit Sched. crit. p. 34 16. *εὐδαιμονία*
εἰώθεν] *εὐδαιμονίας εἰώθ'*. vulgo hic versus cum lemma
Εὐριπίδου a praecedente separatus est; quod Com. gr. l. l.
suspiciatus sum, confirmat nunc Vind. qui lemma omittit et
locum cum superiore coniungit *ὑπερηφανίας*] *ὑπερηφανίαν*?

28. *προσέταξε καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ*] *προσέταξεν αὐτῷ τοὺς*
ἀγροὺς τοὺς ἰδίους ex A

P. 340, 2. *οὐ περὶ*] *οἵπερ* Halmius

P. 341, 1. *εἰς*] *ἐς* 2. *κρείσσονι*] imo *κρέσσονι*

P. 342, 11. *οὐθεις ἐπ' αὐτοῦ*] *οὐθεις ἐφ' αὐτοῦ* 15.
ἔστι] *ἔσται* e codd.

P. 343, 3. *ἢ τοὺς ὑφάντας*] *ἢ* om. Vind. 16. *ἱστορίας*
γ' acc. e Vind. 19. *ἀνελοίατο*] *ἂν ἐλοίατο* 22. *ἐν ταυτῷ*
acc. e Vind. 29. *ἐφ'] πρὸς* ex A

P. 344, 1. *μᾶλλον*] *ἄλλων* Wytttenbachius

P. 347, 13. *διακναιόμενοι*] *διακαιόμενοι* e codd. 14.

* *ἦ]* *καὶ* A p. m.

P. 350, 21. *ἀνάρετος*] *ἀνάρατος* A 22. *ὠδυνάσεις*] *ἅ*
δὲ μᾶσις (*μνάστις*) Grotius *θανάτοις*] *θανατοῖς* Grotius
εὐποτμοτάτε] *εὐποτμοτάτα* 27. *Σάτυροι*] *Σατύρων* 28.
καὶ τὴν] *καὶ* om. A *πάντ'] ἅπαντ'* Wagner

P. 352, 6. *αὐτὸς*] *αὐτοῦς* ex A 8. *ὥς*] addidit Gais-
fordus 22. *ἱστορίας* *ς'* acc. ex Vind.

P. 354, 16. *γὰρ*] addidit Grotius 21. *θ'*] addidit
Grotius

P. 355, 2. *νῦν*] *δὴ* Voss. 13. *πρὸς με πρὸς θεῶν*
θεοῦς] ita Grotius; revocavi librorum scripturam 22. *πέ-*
λας ἦ] *περάσῃ?* *ἦ καὶ τῷ*] libri *ἦ καὶ τό*, fort. *ἦ διὰ τὸ*
vel ἦ καὶ [διὰ] τὸ

P. 356, 6. τὸν μὲν γὰρ] γὰρ libri om.

P. 357. Haec quantivis pretii ecloga quem auctorem habet incertum est. Scriptores ionica dialecto usos Stobaeus praeter Heraclitum et Democritum ad partes vocat duos, Anaxarchum (Abderitam?) et Eusebium. Possit videri Eusebii esse, cuius locum de periurio posuit Stobaeus eiusdem tituli no. 13. Sed Eusebius in ceteris apud Stobaeum excerptis eam secutus est et dicendi et disserendi rationem, a qua nostrae eclogae color vehementer abhorret. Itaque non incredibile est esse Anaxarchi, cuius e scriptis quae attulit Stobaeus XXXIV, 19, ex libro περὶ βασιλείας ducta esse e Clemente Alexandrino constat. Atque ad hunc librum, in quo locus de fide servanda tractari potuit, fortasse ecloga nostra referenda est. 1. βαναύσῳ τέχνῃ προσθάψαντες] ita ex A editum, vulgo βασάνῳ pro βαναύσῳ, B in marg. e nescio cuius coniectura βασάνῳ προσάψαντες (προσθλίψαντες?)

6. ὄρκον ἐπιορκίης] ὄρκον ἐπιορκίην Gesn. 8. καθεστῶτος] imo κατεστῶτος 11. ἡγείσθῳ] ἡγείσθω διεστῶτας] malim διεστεῶτας 12. οὓς περσῶν ἐκτὸς ἀμηνότους] fort. οὓσπερ ἐὼν ἐκτὸς [ἄτης] ἀμηνότους vel simile quid ὁ θεός] ὁ ἄθεος scr. e Damasc. 13. παρεπιδημεῖν] παρεπιδημῆεν ζώοις] ζωοῖς vel ζωοῖς volebam, non ζώοις, ut male editum est 15. 16. παρεπιδημίαν] παρεπιδημίην Damasc.

17. πόλεως] imo πόλιος 18. δὲ] δὴ 19. οὕτως ἔχοντα] post οὕτως excidit fortasse νόου vel διανοίας vel simile quid 20. ὡς τὰ] λώιστα 23. παραθέσει] rectius παραθέσι 24. εἰς] ἐς Dam. ἀμφιβολίην] ἀντιλογίην?

ων
25. μὲν οὖν] μὲν οὖν A, hinc scripsi μὲν ὧν 27. εἰς] ἐς 30. ἐδέσμευε] ἐδέσμευσε Trinc. et Dam. 30. κρύπτει] κρύπτειτο A et Dam. 31. παρήν] imo παρέην 32. ἐκλυ-
σιν] dubitanter scripsi ἤλυσιν διήξειδε τὸν] διηρείδετο
Iacobsius

P. 358, 1. νάρθηκα] νάρθηκι Iacobsius νοσευτήν] αἰτήν Valckenarius, νοσηλείην Iacobsius; locus nondum persanatus 2. τοῦ νεῶ] τοῦ θεοῦ ποιῆσθαι] ποιέεσθαι
5. δὲ τῶν ἐὼν χερῶν] Dam. δ' ἐν τῷ νεῶ χερῶν 7. 8. ὅπερ — ψεύδος] haec fort. sine causa seclusi 8. βαρυν-
θεις] fort. addendum δὲ 10. ἔρρυ] ἐρρύη, quod iuvat

Dam. qui ἔρριε habet παρακαταθήκης] hoc ex uno B dedit Gaisfordus, ceteri libri παραθήκης 11. οὖν] ὧν 14. ὅπη δὴ] Gaisfordus in notis ὅπηδει, nisi fuit ὅπολη δὴ et in seqq. ἀπαντολή scribendum est cum Iacobsio pro παντολή 15. παντολή τύχη] τύχη παντολή ex A et Dam. φορῇ] φορῇ Dam. 15. αἰωρουμένη] αἰωρευμένη

Scrib. Berolini m. Maio MDCCCLV.

ERRATA.

P. 1, 14. ὑπο pro ὑπό 10, 31. φιλεταῖρον pro φιλέταιρον 61, 16. post ἀεὶ comma delendum 127, 21. post διήγαγον pone comma pro signo interrogationis, et 21. vice versa 130. dele uncum et pone 31. ante ἀβίλους 135, 1. ἀκραιά pro ἀφρασία 138, 4. μικρά, πρό pro μικρά πρό 166, 12. τᾶς pro τᾶς 196, 21. ᾶ pro ᾷ 274, 11. dele comma post χρεῖσθαι

Ἀνεγνωσθή Ἰωάννου Στοβαίου ἐκλογῶν ἀποφθεγμάτων ὑποθηκῶν βιβλία τέσσαρα ἐν τεύχεσι δυοί· προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, δι' ὃν καὶ τὴν συνάθροισιν φιλοπονήσαι λέγει, Σεπτίμῳ ἰδίῳ υἱῷ. ἡ δὲ συναγωγή αὐτῷ ἐκ τε ποιητῶν καὶ ρητόρων καὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας λαμπρῶς βεβιωκότων ἐγένετο, ὧν, ὡς καὶ αὐτός φησι, τῶν μὲν τὰς ἐκλογὰς τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα καὶ τινων ὑποθήκας συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ῥυθμίσαι καὶ βελτιῶσαι τῷ παιδί τὴν φύσιν, ἀμαυρότερον ἔχουσαν, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνώσμάτων μνήμην στείλειεν.

Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον φυσικόν, τοῦ δὲ δευτέρου τὸ μὲν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ κλειστόν ἡθικόν· καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον πλην ολιγίστων ἡθικὰ καὶ πολιτικά. καὶ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει μὲν κεφάλαια ἕξ, οἷς καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἀρμόζει χρήσεις καὶ χρείας· ταῦτα δὲ εἰσι μετὰ τὸ

Περὶ Θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λογῷ.

δεύτερον Περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν, καὶ ἐπομένως ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις.

εἰτα Περὶ δίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρὸν οὖσαν τῶν ἀμαρτανόντων.

καὶ Περὶ ἀνάγκης θείας καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γίνεται βούλησιν.

Περὶ τε εἰσαρκμένης καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας.

Περὶ τε τύχης ἢ ταυτομάτου.

καὶ ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης.

Περὶ τε χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἵτιος.

καὶ Περὶ Ἀφροδίτης οὐρανίας καὶ ἔρωτος θείου.

δέκατον Περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων καὶ τοῦ παντός.

εἴτα Περὶ ὕλης.

Περὶ ἰδέας.

Περὶ αἰτίων.

Περὶ σωμάτων καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς καὶ περὶ ἐλαχίστου.

Περὶ σχημάτων.

Περὶ χρωμάτων.

Περὶ μίξεως καὶ κράσεως.

Περὶ κενοῦ καὶ τόπου καὶ χώρας.

Περὶ κινήσεως.

εἰκοστὸν δὲ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

Περὶ κόσμου καὶ εἰ ἔμψυχος καὶ προνοία διοικούμενος, καὶ ποῦ ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται.

Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου, εἰ ἔν τὸ πᾶν.

Περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως.

Περὶ οὐσίας ἀστρων καὶ σχημάτων, κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας.

Περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους σχήματός τε καὶ τροπῶν καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων καὶ κινήσεως.

Περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος φωτισμῶν τε καὶ περὶ ἐκλείψεως καὶ ἐμφάσεως καὶ περὶ ἀποσημάτων καὶ σημείων.

Περὶ γάλακτος.

Περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων καὶ τῶν τοιούτων.

Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφῶνων.

τριακοστὸν δὲ Περὶ ἱρίδος, περὶ ἄλλω καὶ παρηλίου καὶ ῥάβδων, καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὀμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χύονος, πάχνης, χαλαζης.

Περὶ ἀνέμων.

Περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη, καὶ [περὶ] πόλου μεγέθους, καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς, καὶ περὶ σχήματος γῆς, καὶ πότερα μένει ἡ γῆ ἢ κινεῖται· περὶ τε σεισμῶν γῆς, καὶ περὶ θαλάττης, πῶς ἄμπατις καὶ πλημμυρὰι γίνονται.

Περὶ ὕδατων.

Περὶ τοῦ παντός.

Περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων.

Περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητά.

Περὶ ὑπνίου καὶ θανάτου.

Περὶ φυτῶν.

Περὶ τροφῆς καὶ ὁφέως τῶν ζώων.

Περὶ φύσεως ἀνθρώπων.

Περὶ νοῦ.

Περὶ ψυχῆς.

Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις.

Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἐκάστη.

Περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.

Περὶ ἀκοῆς.

Περὶ ὁσφρόσεως.

Περὶ γεύσεως.

Περὶ ἀφῆς.

Περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνή, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.

Περὶ φαντασίας, καὶ κριτηρίου.

νδ' Περὶ δόξης.

καὶ ξ' Περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν.

καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου βιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων· καὶ δηλονότε φυσικά, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἂν τις εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ ἀνάξοι· τούτοις δέ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους οὖσας εἴτε καὶ διαφώνους, παρατίθουσιν. ἐν μέντοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένους κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει· ὧν τὸ μὲν ἐπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφύων αὐτῷ συνηρανισμένος, τὸ δὲ περὶ τῶν κατὰ αὐτὴν συνεστηκυῶν αἰρέσεων, ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας καὶ μουσικῆς καὶ ἀριθμητικῆς δόξας παλαιὰς συναναγράφει.

τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις ε' καὶ μ'. διαλαμβάνει δὲ πρώτων μὲν

Περὶ τῶν τὰ θεῖα ἐρμηνεύοντων, καὶ ὡς εἴη ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια.

εἴτα Περὶ διαλεκτικῆς.

καὶ Περὶ ῥητορικῆς.

καὶ Περὶ λόγου καὶ γραμμάτων.

Περὶ ποιητικῆς.

Περὶ χαρακτῆρος τῶν παλαιῶν.

Περὶ τοῦ ἡθικοῦ εἶδους τῆς φιλοσοφίας.

Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν.

Ὅτι οὐδεὶς ἐκὼν πονηρός.

Ὅποιον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον.

Ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον.

Ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον.

Περὶ μαντικῆς.

Ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας, ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φανύλους καὶ ἀπαιδεύτους.

Περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι· καὶ ὅτι οὐ τῷ λόγῳ χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ.

Ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλευόντες ἑαυτοὺς λανθάνουσι καταβλάπτοντες.

Περὶ εὐδοξίας.

Περὶ φήμης.

Ὅτι μέτρον ἄριστον.

Ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετή, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία.

Ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκίμασίας.

Ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, ταῖς κεχηρμένοις ἐπιβλαβῇ οὖσαν καὶ πρὸς οὐς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον.

Ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον.

Ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον.

Περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν.

Ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπετώκαμεν ἐλαττώμασι.

Περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον.

Ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν.

Περὶ τοῦ βούλεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ ὥς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι.

Ὅτι τὸ δυστυχεῖναι πολλάκις ἐπωφελές γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἀφροσι.

Περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας.

Ὅτι κάλλιστον ἡ φίλια τῶν ἀγαθῶν.

Ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φίλλαν ἀπεργάζεται.

Ὅτι χρηρὴ ἐν ταῖς δυστυχλαῖς καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περι-
ορᾶν τοὺς φίλους.

Ὅτι οὐ χρηρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις.

Περὶ γνησίαν καὶ ἀβεβαίαν φίλων.

Ὅτι χρηρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους δια-
λαγὰς τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ἕξον φέροντας μετὰ τῆς
ἀμνηστίας.

Ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχλαῖς τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγινώ-
σκομεν.

Φιλικὰ παραγγέλματα.

Περὶ ἐχθρας, καὶ τοῦ ὁποῖόν τινα χρηρὴ εἶναι πρὸς τοὺς
ἐχθρούς.

Περὶ τοῦ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι.

Περὶ τοῦ εὐεργετεῖν.

Ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα.

Περὶ τοῦ ἀντενεργετεῖν.

Ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρηρὴ εὖ ποιεῖν, οὐδὲ παρ' αὐτῶν
εὐεργετεῖσθαι.

Καὶ τὸ τελευταῖον Περὶ εὐχαριστίας,
ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περιέχεται κεφάλαια μβ'.

πρῶτον Περὶ ἀρετῆς. 1

ἑκτα Περὶ κακίας. 2

Περὶ φρονήσεως. 3

Περὶ ἀφροσύνης. 4

Περὶ σωφροσύνης. 5

Περὶ ἀκολασίας. 6

Περὶ ἀνδρίας. 7

Περὶ δειλίας. 8

Περὶ δικαιοσύνης. 9

Περὶ πλεονεξίας καὶ

ἀδικίας. 10

Περὶ ἀληθείας. 11

Περὶ ψεύδους. 12

Περὶ παρρησίας. 13

Περὶ κολακείας. 14

Περὶ ἀσωτίας. 15

Περὶ φειδωλίας. 16

Περὶ ἐγκρατείας. 17

Περὶ ἀκρασίας. 18

Περὶ ἀνεξικακίας. 19

Περὶ ὀργῆς. 20

Περὶ τοῦ γνωθὶ σαυ-
τόν. 21

Περὶ ὑπεροψίας. 22

Περὶ φιλαντίας. 23

Περὶ τοῦ συνειδότος.

24

Περὶ μνήμης. 25

Περὶ λήθης. 26

Περὶ ὄρκου. 27

Περὶ ἐπιτορκίας. 28	Περὶ βραχυλογίας. 35
Περὶ φιλοπονίας. 29	Περὶ ἀδολεσχίας. 36
Περὶ ἀργίας. 30	Περὶ χρηστότητος. 37
Περὶ αἰδούς. 31	Περὶ φθόνου. 38
Περὶ ἀναιδείας. 32	Περὶ πατριδος. 39
Περὶ σιγῆς. 33	Περὶ ξένης. 40
Περὶ τοῦ εὐκαίρως λέ- γειν. 34	Περὶ ἀπορρητῶν. 41
	καὶ μβ Περὶ διαβολῆς. 42

Τὰ δὲ τοῦ τετάρτου βιβλίου ἐστὶ ταῦτα·

πρῶτον Περὶ πολιτείας. 43
δύτερον Περὶ νόμων καὶ ἐθῶν. 44
Περὶ δήμου.
Περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν. 45
Περὶ ἀρχῆς καὶ περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρ- χοντα. 46
Ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. 47
Ἐποθῆκαι περὶ βασιλείας. 48
Ψόγος τυραννίδος. 49
Περὶ πολέμου. 50
Περὶ τόλμης. 51
Περὶ νεότητος. 52
Περὶ στρατηγῶν καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ἐποθῆκαι. 54
Περὶ εἰρήνης. 55
Περὶ γεωργίας. 56, 57
Περὶ ἡσυχίας. 58
Περὶ ναυτιλίας. 59
Περὶ τεχνῶν. 60, 61
Περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων. 62
Περὶ Ἀφροδίτης πανδήμου καὶ περὶ ἔρωτος τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν. 63, 64
Περὶ κάλλους. 65, 66
καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. Περὶ γάμου κ. τ. ἐ. τ. κ. τ. 67 — 73
Γαμικὰ παραγγέλματα. 74
Περὶ παιδων κ. τ. ἐ. τ. κ. τ. 75 — 78
καὶ Ὅτι χρὴ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιοῦσθαι παρα τῶν τέκνων. 79

- Ὅποιους χρή εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα. 83
 Ὅτι κάλλιστον ἡ φιλαδελφία καὶ ἡ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. 84
 Οἰκονομικός. 85
 Περὶ εὐγενείας κ. τ. ἐ. τ. κ. τ. 86—89
 Περὶ δυσγενείας. 90
 Περὶ πλούτου κ. τ. ἐ. τ. κ. τ. 91—94
 Περὶ πενίας. 95
 Σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου. 96, 97
 Ὅτι ὁ βίος βραχύς καὶ φροντίδων ἀνάμιστος. 98
 Περὶ λύπης ὅτι ἴσταν μοχθηρὰ. 99
 Περὶ νόσου καὶ ἰάσεως. 100
 Περὶ ὑγείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς. 101
 Περὶ ἰατρῶν. 102
 Περὶ εὐδαιμονίας. 103
 Περὶ κακοδαιμονίας. 104
 Ὅτι ἀβέβαιος ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐπραγία. 106
 Περὶ τῶν παρ' ἀξίαν εὐτυγχόντων. 106
 Περὶ τῶν παρ' ἀξίαν δυστυγχόντων. 107
 Ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα. 108
 Ὅτι δεῖ τὰς εὐτυχίας προφαίνειν, τὰς δ' ἀτυχίας κρύπτειν. 109
 Περὶ ἐλπίδος. 110
 Περὶ τῶν παρ' ἐλπίδα. 111
 Ὅτι οὐ χρή ἐπιχαίρειν τοῖς ἀτυχοῦσιν. 112
 Ὅτι οἱ ἀτυχοῦντες χρήζουσι τῶν συμπασχόντων. 113
 Περὶ γήφως κ. τ. ἐ. τ. κ. τ. 115—117
 Περὶ θανάτου. 118
 Περὶ ζωῆς. 119
 Σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. 121
 Περὶ πένθους. 122
 Περὶ ταφῆς. 123
 Παρηγορικά. 124
 Ὅτι οὐ χρή παροινεῖν εἰς τοὺς τετελευτηκότας. 126
 Ὅτι τῶν πλείστων μετὰ θάνατον ἡ μνήμη διαρρεῖ ταχέως. 126

ἰ τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου νη'. τῶν δὲ τεσσαρῶν βιβλίων σή. οἷς παρατίθουσιν, ὡς ἔφημεν, ὁ Ἰωάννης ἔκ τε

τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ τῶν ὑποθη-
κῶν δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρήας. ἀγείρει δὲ ταῦτα
ἀπὸ μὲν

φιλοσόφων ἀπὸ τε	Ἀπελλοῦς	Εὐσεβίου
Ἀρίστινου τοῦ Σω-	Ἀρισταγόρου	Εὐρύσου
κρατικοῦ καὶ	Ἀριστομβρότου	Ἐρατοσθένους
Ἀναξάρχου καὶ	Ἀρχιμήδους	Εὐρυστράτου
Ἀναχάρσιδος	Βοηθοῦ	Ἐκφάντου
Ἀριστωνύμου καὶ	Βίαντος	Ἐπιδίκου
Ἀπολλωνίου	Βηρώσου	Εὐδόξου
Ἀντισθένηος καὶ	Βερωνίκης	Ἐπιγένους
Ἀριστίππου	Βροτίνου	Ἐννίου
Ἀρίστωνος καὶ	Βίωνος	Εὐρυφάμου
Ἀριστοξένου καὶ	Γλαύκωνος	Ζαλευκου
Ἀρχύτου	Δημιόνακτος	Ζήνωνος
Ἀριστοτέλους	Δημητρίου	Ζωροάστρου
Ἀναξιμανδρου	Δαμίσκου	Ἡρακλείδου
Ἀναξιμένους	Διογένηος	Ἡρακλείτου
Ἀρχελαίου	Διοδώρου	Ἡροφίλου
Ἀναξαγόρα	Δημοκρίτου	Θεμιστίου
Ἀρχαινέτου	Διοτίμου	Θεοβούλου
Ἀρκισιλάου	Διοκλέους	Θεανούς
Ἀρριανοῦ	Δαμαρμένους	Θεάγους
Ἀντιπάτρου Ἰστιάου	Διδύμου	Θεοφράστου
Ἀντιφάνους	Δίωνος	Θεοδώρου
Ἀπολλοδώρου	Δίου	Θάλητος
Ἀριστάρχου	Εὐκλείδου	Θεοκρίτου
Ἀσκληπιάδου	Εὐφράτου	Θρασύλλου
Ἀρισταίου	Ἐπιχάρμου	Ἰερωνίμου
Ἀρχιδέμου Ἐκα- ταίου	Ἐπανδρίδου	Ἰππίου
Ἀπολλοφάνους	Ἐρασιστράτου	Ἰαμβλίχου
Αἰγυμίου	Ἐκπώλου	Ἰεροκλέους
Αἰσαρος	Ἐπικούρου	Ἰππάλου
Ἀττικοῦ	γῆσιου	Ἰωνος
Ἀμελίου	Ἐπιπτήτου	Ἰππώνου
Ἀλβίνου	Ἐρμού	Ἰήρακος
Ἀριστάνδρου	Ἐμπεδοκλέους	Ἰπποδάμου
Ἀρποκρατίωνος	Ἐπικούρου Ἀθη- ναίου	Ἰππιάδου
		Ἰουίγκου

ος	Ναυκράτους	Σωκράτους
ύλου	Νικίου	Στίλπωνος
ς	Νικοστράτου	Σπενσίππου
ου	Ξενοκράτους	Στράτωνος
ιάχου	Ξενοφάνους	Σκυθίνου
άου	Όνάτου	Σφαίρου
υ	Όκέλλου	Σελεύκου
ίδου	Όνήτορος	Σεβήρου
τους	Πανακαίου	Τίμωνος
άχου	Πιττακού	Τιμαίου
υ	Περιάνδρου	Ταύρου
ιρος	Πυθαγόρου	Τιμαγόρου
κρατίδου	Πλουτάρχου	Τέλητος
ιπου	Πεμπέλου	Τυφαίου
νυ	Πλάτωνος	Φιλοξένου
ς	Παναιτίου	Φιλολάου
	Ποσειδωνίου	Φερεκύδου
ιος	Περικτιόνης	Φαβωρίνου
ίνους	Πορφυρίου	Φίντιος
νου	Παρμενίδου	Χίλωνος
χμου	Πολέμωνος	Χρυσίππου
κλέτους	Πυθέου	Χαρώνδου
του	Πώρου	Χίλωνος
ήμου	Πολυβίου	καὶ κυνικῶν δὲ
ονίου	Πλωτίνου	Ἀντισθένης
άρχου	Πρωταγόρου	Διογένης
σου	Πυθιάδος	Κρατήτος
ιδώρου	Πύρρωνος	Ἠγησιάνακτος
νος	Ῥούφου	Όνησικρίτου
ράτου	Ῥηγίνου	Μενάνδρου
ιου	Σόλωνος	Μουίμου
άου	Σωτίωνος	Πολυξήλου
ηνίου	Σωσιάδου	Ξανθίππου
αχίου	Σεφηνου	Θεομνήστου

ἄν μὲν φιλοσόφων, ἔξ ὧν τὴν συλλογὴν ἐποιήσατο,
οὗτοι.

αὶ δὲ	Ἀναξίλλης	Ἀπολλωνίδης
ἰώδωρος	Ἀρχιππος	Ἀλκιδάμας

ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέγεθος. ἔστι δὲ ὁ μεγαλόψυχος οὐδὲ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ ποιούμενος οὐδὲ φιλοξωος, ἀπλοῦς δὲ τῷ ἥθει καὶ γενναῖος καὶ ἀδικεῖσθαι δυνάμενος καὶ οὐ τιμωρητικός. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἀπλότης καὶ γενναιότης καὶ ὁ ἀλήθεια.

ἄφροσύνης δέ ἐστι τὸ κρῖναι κακῶς τὰ πράγματα, τὸ βουλευέσθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρῆσθαι κακῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν εἰς τὸν βίον ἀγαθῶν καὶ καλῶν. 10 παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀφροσύνῃ ἀπειρία ἀμαθία ἀκρασία ἐπαριστερότης ἀμνημοσύνη.

ὀργιλότητος δὲ ἐστὶν εἶδη τρία, ἀκροχολία πικρία βαρυθυμία. ἔστι δὲ τοῦ ὀργίλου τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγορίας μήτε τὰς 15 ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κολαστικὸν καὶ ἄγριον καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ λόγου καὶ ἔργου τοῦ τυχόντος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀργιλότητι τὸ πάροξυ τοῦ ἥθους καὶ εὐμετάβολον καὶ ἡ μικρολογία καὶ ἡ μεταμέλεια καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι καὶ ἡδεσθαι, καὶ 20 ταῦτα πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρὸν.

δειλία δέ ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ τὸ ὑπολαβεῖν κρεῖττον εἶναι ὅπως οὖν σωθῆναι ἢ τελευτῆσαι καλῶς. ἀκολου- 25 θεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία ἀνανδρία φιλοψυχία καὶ ἀπονία· ὕπesci δὲ τις καὶ εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφιλόνηκον τοῦ ἥθους.

ἀκολασίας δὲ ἐστὶ τὸ αἰρεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχυρῶν, καὶ ὑπολαμ- 30 βάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ζῶντας, καὶ φιλόγελων εἶναι καὶ φιλοσκώ-

πτην καὶ φιλευτράπελον, καὶ ῥαδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία ἀναίδεια ἀκοσμία τρυφή ῥαθυμία ἀμέλεια ὀλιγωρία ἐκλυσις.

5 ἀκρασίας δὲ ἐστὶ τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν αἰρῆσθαι καὶ τὸ ὑπολαμβάνοντα κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν ἥττον, καὶ τὸ οἰεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ
10 αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία μεταμέλεια καὶ τὰ πλείστα τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

ἀδικίας δὲ ἐστὶν εἶδη τρία, ἁσέβεια πλεονεξία ὕβρις. ἁσέβεια μὲν ἢ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ
15 δαίμονας καὶ τοὺς κατοικομένους καὶ περὶ γονεῖς καὶ πατρίδα, πλεονεξία δὲ ἢ περὶ τὰ συμβόλαια παρὰ τὴν ἀξίαν αἰρουμένη τὸ διάφορον, ὕβρις δὲ καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὐτοῖς παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἄγοντες ἑτέρους. ὅθεν καὶ Εὐῆνος περὶ αὐτῆς λέγει
20 ἥτις κερδαίνουσ' οὐδὲν ὅμως ἀδικεῖ.

ἐστὶ δὲ ἀδικίας τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς πίστεις. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκο-
25 φαντία ἀλαξονεία ἀφιλανθρωπία προσποιήσις κακοήθεια πανουργία.

ἀνελευθερίας δὲ ἐστὶν εἶδη τρία, αἰσχροκέρδεια φειδωλία κιμβικία. ἐστὶ δὲ αἰσχροκέρδεια μὲν καθ' ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν καὶ τὸ κέρδος τῆς
30 αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται, φειδωλία δὲ καθ' ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον, κιμβικία δὲ ἐστὶ καθ' ἣν δαπανῶσι μὲν κατὰ μικρὸν δὲ

καὶ κακῶς καὶ πλείω βλάπτονται, τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποιεῖσθαι τὸ διάφορον. ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι τῶν ποιούντων κέρδος, καὶ βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ ὀυπαρὸς καὶ φιλοτιμίας καὶ ἑλευθερίας ἀλλότριος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀνελευθερίᾳ μικρολογία βαρυθυμία μικροψυχία ταπεινότης ἀμετρία ἀγένεια μισανθρωπία.

μικροψυχίας δὲ ἔστι τὸ μῆτε τιμὴν μῆτε ἀτιμίαν μῆτε εὐτυχίαν μῆτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ 10 τιμώμενον μὲν ἀναχαννοῦσθαι καὶ μικρὰ εὐτυχήσαντα ἐξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μὴδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεργεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δὲ ὅτιοῦν ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφορεῖν. ἔτι δὲ καὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος οἷος 15 πάντα τὰ ὀλιγορήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθην ἢ ἄνοιαν γινόμενα. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολογία μεμψιμοιρία δύσελπιστία ταπεινότης.

καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἔστι τὸ ποιεῖν σπου- 20 δαίαν τὴν διάθεσιν περὶ τὴν ψυχὴν ἡρεμαίαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι χρωμένῃ καὶ συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα τὰ μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παρὰδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι σπουδαίας ψυχῆς διαθέσεις. ἔστι δὲ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξιούς, καὶ τὸ φιλεῖν τοὺς 25 ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μισεῖν τοὺς κακοὺς, καὶ τὸ μῆτε κολαστικὸν εἶναι μῆτε τιμωρητικόν, ἀλλὰ προσηγῆ καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης ἐπιείκεια εὐγνωμοσύνη ἐλπίς ἀγαθῇ μνήμη ἀγαθῇ· ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα, φιλοίκειον εἶναι 30 καὶ φιλόφιλον καὶ φιλεταῖρον καὶ φιλόξενον καὶ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, ἃ δὲ πάντα τῶν ἐπαινου-

μένων ἐστί· τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία, καὶ παρ-
κολουθεῖ τὰ ἐναντία αὐτῇ. πάντα δὲ τὰ τῆς κακίας
καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῇ τῶν ψεγομένων ἐστί.

19 Πυθαγόρου.

5 Ἄγρυπνος ἔσο κατὰ νοῦν· συγγενὴς γὰρ τοῦ
ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τοῦτον ὕπνος.

20 Ἄ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδὲ ὑπονοοῦ ποιεῖν.

21 Ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς
κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμενοῦντας.

10 22 Πυθαγόρου.

Ἰσχύειν τῇ ψυχῇ αἰροῦ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι.

23 Πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα ὃ περ μὴ ἐντὸς δια-
νοίας ἔχεις.

24 Προῦτε μεγάλα μὴ ὑπισχνόμενος μεγάλα.

15 25 Τέκνα μάθε τί κτεινὸν τὰ γηροβοσκήσονται τὸ
σῶμα, τὰ δὲ τὴν ψυχὴν θρέψοντα τῇ αἰδίῳ τροφῇ.

26 Τὰ ἐλίποντα τῶν ἡδέων μᾶλλον ἡγοῦ συντελεῖν
εἰς ἀρετήν.

27 Χαλεπὸν πολλὰς ὁδοὺς ἅμα τοῦ βίου βαδίζειν.

20 28 Ψυχῆς πᾶν πάθος εἰς σωτηρίαν αὐτῆς πολεμώ-
τατον.

29 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἔφη ὅτι χρὴ βίον αἰρεῖσθαι τὸν ἄρι-
στον, ἡδὺν γὰρ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. πλοῦτος
25 ἀσθενὴς ἄγκυρα, δόξα ἔτι ἀσθενεστέρα· τὸ σῶμα
ὁμοίως, αἰ ἀρχαί, αἰ τιμαί· πάντα ταῦτα ἀσθενῆ
καὶ ἀδύνατα. τίνες οὖν ἄγκυραι δυναταί; φρόνησις
μεγαλοψυχία ἀνδρεία· ταύτας οὐδεὶς χειμὼν σαλεύει.

οὗτος θεοῦ νόμος, ἀρετὴν εἶναι τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον μόνον, τὰ δ' ἄλλα λήρον.

30 Ἀντισθένους.

Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὁμιλίας οὔτε πλούτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει. 5

31 Φωκίωνος.

Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν οὔτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον.

32 Διογένης.

Πυνθανομένου τινὸς πῶς ἂν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένοιτο; "εἰ ὑπὲρ ὧν ἐπιτιμᾷ τοῖς ἄλλοις" ἔφη "καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῶ μάλιστα."

33 Σωκράτους.

Τοῦ βίου καθάπερ ἀγάλματος πάντα τὰ μέρη καλὰ εἶναι δεῖ. 15

34 Ἀνδριάς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἐστὼς ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι.

35 Τὸν λιβανωτὸν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ ἔπαινον τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμειν δεῖ.

36 Ἀπολογεῖσθαι μὲν γὰρ χρὴ ὑπὲρ τῶν ἀδίκως περὶ τὸ ἀδικεῖν αἰτίαν ἔχόντων, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τινι διαφέροντας. 20

37 Σωκράτους.

Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνεται ἂν ὁ πολυτελεῖ σκευὴν ἔχων ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρὸς, οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολύτιμον οὐσίαν κεκτημένος ἀλλ' ὁ τῇ ψυχῇ γενναῖος. 25

38 Τοῦ σοφοῦ στόματος ἀνοιχθέντος καθάπερ ἱεροῦ τὰ τῆς ψυχῆς καλὰ βλέπεται ὥσπερ ἀγάλματα.

39 Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποισι ἁρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος ποίεσθαι λόγον. ψυχὴ μὲν γὰρ τελεωτάτη σκῆνεος μοιθηρίην ὀρθοῖ, σκῆνεος δὲ ἰσχυρὸς ἄνευ λογισμοῦ 5 ψυχὴν οὐδέν τι ἀμείνω τίθῃσι.

40. Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμίη γίνεται μετριότητι τέρ-
 πιος καὶ βίον συμμετρίῃ, τὰ δὲ λείποντα καὶ ὑπερ-
 βάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλέει καὶ μεγάλας κινή-
 10 σιας ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ. αἱ δ' ἐκ μεγάλων διαστημάτων
 κινεόμεναι τῶν ψυχέων, οὔτε εὐσταθέες εἰσὶ οὔτε εὐ-
 θυμοί. ἐπὶ τοῖσι δυνατοῖσι ὧν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην
 καὶ τοῖσι παρεούσι ἀρκέεσθαι, τῶν μὲν ζηλουμένων
 καὶ θαυμαζομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα καὶ τῇ δια-
 15 νοίῃ μὴ προσεδρεύοντα, τῶν δὲ τάλαιπωρομένων τοὺς
 βίους θεωρεῖν, ἐννοούμενον ἂν πάσχουσι κάρτα, ὅπως
 ἂν τὰ παρεόντα σοὶ καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζη-
 λωτὰ φαίνηται καὶ μηκέτι πλειόνων ἐπιθυμούντι συμ-
 βαίνει κακοπαθεῖν τῇ ψυχῇ. ὁ γὰρ θαυμάζων τοὺς
 20 ἔχοντας καὶ μακαριζομένους ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώ-
 πων, καὶ τῇ μνήμῃ πᾶσαν ὥρην προσεδρεύων, αἰ-
 ἐπικαινουργεῖν ἀναγκάζεται καὶ ἐπιβάλλεσθαι δι'
 ἐπιθυμίην τοῦ τι πρήσσειν ἀνήκεστον ὧν νόμοι κω-
 λύουσιν. διόπερ τὰ μὲν μὴ δίξῃσθαι χρεῶν, ἐπὶ δὲ
 25 τοῖσι εὐθυμέεσθαι χρεῶν παραβάλλοντα τὸν ἑωυτοῦ
 βίον πρὸς τὸν τῶν φανυότερον πρησσόντων, καὶ μα-
 καρίζειν ἑωυτόν, ἐνθυμούμενον ἂν πάσχουσι καὶ ὅπως
 αὐτέων βέλτιον πρήσσει τε καὶ διάγει. ταύτης γὰρ
 ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις καὶ οὐκ
 30 ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσσει, φθόνον καὶ ζῆλον
 καὶ δυσμενίην.

41 Ἴσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (39 b).

Μὴ τὴν κακίαν οἰεσθε μᾶλλον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν, τὸ δ' ὄνομα ἀτυχεστέρον ἔχειν· ἀλλ' οἷον περ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι. 5

42 Ἴσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Τῆς ἀρετῆς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι.

43 Ἐν ταυτῷ.

Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοαῖς συναυξηθῇ, μόνῃ μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρη- 10 σιματέρα δ' εὐγενείας ἐστίν, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστῶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον φόγον τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

44 Ἴσοκράτους Παναθηναϊκοῦ.

15

Τίνας οὖν καλῶ πεπαιδευμένους; ἔπει τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς δυνάμεις ἀποδοκιμάζω. πρῶτον μὲν τοὺς καλῶς χρωμένους τοῖς πράγμασι τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προσπίπτουσι, καὶ τὴν δόξαν ἐπιτυχῇ τῶν καιρῶν ἔχοντας, καὶ 20 δυναμένην ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ στοχάζεσθαι τοῦ συμφέροντος· ἔπει- τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι· καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀηδίας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥαδίως φέροντας, σφᾶς δὲ αὐτοὺς ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους καὶ μετριωτάτους τοῖς συνοῦσι παρέχοντας· ἔτι τοὺς μὲν τῶν ἡδονῶν ἀεὶ κρατοῦντας, τῶν δὲ συμφορῶν μὴ λίαν ἡττω- 25 μένους, ἀλλ' ἀνδρωδῶς ἐν αὐταῖς διακειμένους, καὶ τῆς φύσεως ἀξίους ἥς μετέχοντες τυγχάνομεν· τέταρτον, ὅπερ μέγιστον, μὴ διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν μηδ' ἐξισταμένους αὐτῶν μηδὲ ὑπερηφάνους γιγνομένους, ἀλλ' ἐμμένοντας τῇ τάξει τῶν εὐφρονούντων, καὶ μὴ μᾶλλον χαίροντας τοῖς 30 διὰ τύχην ὑπάρξεσιν ἀγαθοῖς ἢ τοῖς διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ φρόνησιν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένοις. τοὺς δὲ μὴ μόνον πρὸς τὴν τούτων ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ταῦτα τὴν ἔξιν τῆς ψυχῆς εὐάρεμστον ἔχοντας, τούτους φημὶ φρονίμους εἶναι καὶ τελείους ἀνδρας καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς. 35

45 Ἴσοκράτους.

Ἴσοκράτης εἶπεν ὅτι τὸν χρηστὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα δεῖ τῶν μὲν προγεγενημένων μεμνήσθαι, τὰ δὲ ἐνεστῶτα πράττειν, περὶ δὲ τῶν μελλόντων φυλάτ-
5 τεσθαι.

46 Ἐπικτήτου.

Ὁ τύχη βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάρρῳ ποταμῷ· καὶ γὰρ ταραχώδης καὶ ἰλύος ἀνάμεστος καὶ
δυσέμβατος καὶ τυραννικὸς καὶ πολύηχος καὶ ὀλιγο-
10 χρόνιος.

47 Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀενάῳ πηγῇ· καὶ γὰρ καθαρὸν καὶ ἀτάραχον καὶ πότιμον καὶ νόστιμον καὶ κοινωνικὸν καὶ πλούσιον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἀνώλε-
15 θρον.

48 Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πιστεύσον ὅτι κακὸς εἶ.

49 Τοῦ αὐτοῦ.

20 Βέλτιον ὀλιγάκις πλημμελεῖν ὁμολογοῦντα σφρονεῖν πλεονάκις ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτεῖν λέγοντα πλημμελεῖν πολλάκις.

50 Τοῦ αὐτοῦ.

Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ.

25 51 Μὴ οὔτω τὸ τῆς δόξης αἰσχύνου ὥς τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀποφευγε.

52 Εἰ βούλει καλῶς ἀκούειν, μάθιτε καλῶς λέγειν, μαθὼν δὲ καλῶς λέγειν, πειρῶ καλῶς πράττειν, καὶ οὔτω καρπώσῃ τὸ καλῶς ἀκούειν.

53 Τοῦ αὐτοῦ Ἐγχειρίδιον (c. 42).

Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ ἢ κακῶς τι λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ. τί οὖν; ἀκολουθήσει τῷ σοι φαινομένῳ ἢ τῷ αὐτῷ; ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς οὖν ἐξηπάτηται; ἐκεῖνος. τίς οὖν βέβλαπται; ὁ ἐξηπατημένος. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἐάν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ' ὁ ὑπολαβών.

54 Ἐλευθερία καὶ δουλεία τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα τὸ δὲ κακίας, ἅμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα. οἷς δὲ προαίρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· ψυχὴ δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος καὶ ὅσα τῶν ἀμφισῶμα προαιρέσεως ἀκοινωνήτα. οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

55 Κακὸς δεσμὸς σώματος μὲν τύχῃ ψυχῆς δὲ κακία. 15 ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα λελυμένος τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος, δοῦλος· ὁ δ' αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος, ἐλεύθερος.

56 Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει καὶ φύσις διὰ πνέοντος καὶ κακία διὰ χρημάτων, τὸν δὲ τῆς ψυχῆς 20 ἀρετὴ διὰ μαθήσεως καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως.

57 Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι πάντας ἀγαθοὺς ἔχειν. ἔξεις δὲ ἀγαθοὺς, εἰ τοὺς μὲν ἐκόντας παιδεύεις τοὺς δὲ ἄκοντας ἀπολύεις. συμφεύξεται γὰρ τοῖς φηγουσιν ἢ 25 μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ κακία, συνυπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἐλευθερία.

58 Ἐκ τῶν Ἰαμβλίου (Protr. 2 p. 14).

Ψυχὴ ζῶντας ἡμᾶς τῇ ταύτης ἀρετῇ ῥητέον εὖ ζῆν, ὥς ὁφθαλμοῖς ὁρῶντας τῇ τούτων ἀρετῇ καλῶς ὁρᾶν. 30

59 Τοῦ αὐτοῦ προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (ib. p. 16).

Καθάπερ εἰς ἄσυχον τέμενος τὴν ἀρετὴν ὁρμητέον, ὅπως εἰς μηδεμίαν ἀγεννῇ τύχης ὕβριν ὦμεν
ἐκδοτοί.

60 Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Σωκράτην περὶ ἀρετῆς.

Ψυχῆς μὲν οὖν ἂν εἴη ἀρετὴ τελεότης καὶ εὐμετρία τῆς ζωῆς, λόγου τε καὶ νοῦ καὶ διανοήσεως ἡ ἀκροτάτη καὶ καθαρωτάτη ἐνέργεια. τὰ δὲ ἔργα τῆς
10 ἀρετῆς ἀγαθοειδῆ, κάλλιστα, νοερά, σπουδαία, πλήρη μεσότητος, εὐκαιρίας μετέχοντα, προηγούμενα, τέλους ἀρίστου στοχαζόμενα, χαρίεντα, ὅτι μάλιστα θεωρεῖσθω.

62 Περικτιόνης Πυθαγορείας περὶ σοφίας.

15 Γέγονε δὲ καὶ συνέστα ὁ ἄνθρωπος ποττὸ θεωρῆσαι πὸν λόγον τᾶς τῶν ὅλων φύσιος καὶ τᾶς σοφίας· ἔργον ἐστὶν αὐτῷ τούτῳ κτήσασθαι καὶ θεωρῆσαι τὰν τῶν ἰόντων φρόνασιν.

63 Ἐν ταυτῷ.

20 Γαμετρία μὲν ὦν καὶ ἀριθμητικὰ καὶ ἄλλα τὰ θεωρητικὰ καὶ ἐπισταμονικὰ περὶ τινα τῶν ἰόντων κατασχολέονται, ἃ δὲ σοφία περὶ πάντα τὰ γένη τῶν ἰόντων. οὕτως γὰρ ἔχει σοφία περὶ πάντα τὰ ἰόντα, ὥς ὅψις περὶ πάντα τὰ ὁρατά, καὶ ἀκοὰ περὶ πάντα
25 τὰ ἀκουστικά. τὰ δὲ συμβεβακότα τοῖς εἰσὶν ἃ μὲν

61 Ἀγαπητοῦ πρὸς Ἰουστινιανόν.

Σπούδαζε διαπαντός, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου
30 τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως.

ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέγεθος. ἔστι δὲ ὁ μεγαλόψυχος οὐδὲ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ ποιούμενος οὐδὲ φιλόζωος, ἀπλοῦς δὲ τῷ ἥθει καὶ γενναῖος καὶ ἀδικεῖσθαι δυνάμενος καὶ οὐ τιμωρητικός. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἀπλότης καὶ γενναιότης καὶ ἀλήθεια.

ἀφροσύνης δέ ἐστι τὸ κρῖναι κακῶς τὰ πράγματα, τὸ βουλευέσθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρῆσθαι κακῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν εἰς τὸν βίον ἀγαθῶν καὶ καλῶν. 10 παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀφροσύνῃ ἀπειρία ἀμαθία ἀκρασία ἐπαριστερότης ἀμνημοσύνη.

ὀργιλότητος δέ ἐστιν εἶδη τρία, ἀκροχολία πικρία βαρυθυμία. ἔστι δὲ τοῦ ὀργίλου τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγορίας μήτε τὰς 15 ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κολαστικὸν καὶ ἄγριον καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ λόγου καὶ ἔργου τοῦ τυχόντος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀργιλότητι τὸ πάροξν τοῦ ἥθους καὶ εὐμετάβολον καὶ ἡ πικρολογία καὶ ἡ μεταμέλεια καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι καὶ ἡδεσθαι, καὶ 20 ταῦτα πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν.

δειλίας δέ ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ τὸ ὑπολαβεῖν κρεῖττον εἶναι ὁπασοῦν σωθῆναι ἢ τελευτῆσαι καλῶς. ἀκολου- 25 θεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία ἀνανδρία φιλοψυχία καὶ ἀπονία· ὕπεστι δὲ τις καὶ εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφιλόνηκον τοῦ ἥθους.

ἀκολασίας δέ ἐστι τὸ αἰρεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχυρῶν, καὶ ὑπολαμ- 30 βάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ζῶντας, καὶ φιλόγελων εἶναι καὶ φιλοσκά-

μὲν ὧν κρίνεν καὶ θεωρὲν ἐντὶ τῷ διανοητικῷ μέ-
 ρει τῆς ψυχᾶς, τὸ δ' ἀντέχεν καὶ κρατεῖν ἰδίον τῷ
 ἀλόγῳ μέρος τῆς ψυχᾶς, τὸ δὲ στέργεν καὶ ἀγαπῆν
 κοινὸν καὶ τῷ διανοητικῷ καὶ τῷ ἀλόγῳ μέρος τῆς
 5 ψυχᾶς. συνέστακε γὰρ προαίρεσις ἐκ διανοίας καὶ ὁρέ-
 ξιος· ἃ μὲν ὧν διάνοια ἀπὸ τῷ λογικῷ μέρος ἐντι-
 τῆς ψυχᾶς, ἃ δὲ ὁρεῖς ἀπὸ τῷ ἀλόγῳ. τὸ δὲ πλῆθος
 τῶν ἀρετῶν ἀπασῶν ἐκ τῶν μερῶν τῆς ψυχᾶς κατί-
 δοιτο καὶ τις, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰν γένεσιν καὶ τὰν σύ-
 10 στασιν τῆς ἀρετᾶς. ἐπὶ γὰρ τῶν μερῶν τῆς ψυχᾶς
 δύο τὰ πρῶτα, τὸ μὲν λογιστικὸν τὸ δ' ἄλογον. καὶ
 λογιστικὸν μὲν, ᾧ κρίνομεν καὶ θεωροῦμεν· ἄλογον
 δέ, ᾧ ὁρῶμεν καὶ ὁρεγόμεθα. ταῦτα δὲ ἀλλήλοις ἢ
 συμφωνοῦντι ἢ διαφωνοῦντι, ἃ δὲ μάχα καὶ διαφω-
 15 νία γίνεται αὐτοῖς δι' ὑπερβολὰν καὶ ἔλλειψιν. φα-
 νερόν ὧν ὅτι, ὅκκα μὲν τὸ λογιστικὸν μέρος τῆς ψυ-
 χᾶς ἐπικρατῇ τῷ ἀλόγῳ, γίνεται καρτερία καὶ ἐγκρά-
 τεια· ὅκκα δὲ τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχᾶς τῷ логи-
 στικῷ, ἀκρασία καὶ μαλακία· ὅκκα δὲ τὸ μὲν ἀγῆται
 20 τὸ δ' ἐπιηται, καὶ ἀμφοτέρω συμφωνῇ ἀλλήλοις, τὸ
 τηνικαῦτα ἀρετά. ἃ μὲν ὧν καρτερία καὶ ἐγκράτεια
 γίνεται μετὰ λύπας· ἀλλ' ἃ μὲν καρτερία ἐν τῷ ἀντ-
 ἔχεν πόνη, ἃ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ ἀντέχεν ἄδονᾳ, ἃ δ'
 ἀκρασία καὶ μαλακία ἐν τῷ μὴ ἀντέχεν μηδὲ κρατέν.
 25 καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει φεύγεν τὰ γὰρ θὰ τῶς ἀνθρώ-
 πους διὰ λύπαν, ἀποβάλλεν δ' αὐτὰ διὰ ἄδονάν. καὶ
 τοὶ ἔπαινοι δὲ καὶ φόγοι καὶ τὰ καλὰ πάντα [καὶ κακὰ]
 τὰ περὶ τὸν ἄνθρωπον γίνεται ἐν τούτοις τοῖς μέρος
 τῆς ψυχᾶς. καὶ καθόλου μὲν ἃ τῆς ἀρετᾶς σύστασις
 30 γίνεται τούτον τὸν τρόπον· τὰ δὲ εἶδεα αὐτῶς καὶ τὰ
 μέρεα οὕτως καὶ τις ἀθρήσαι. ἐπεὶ γὰρ τῆς ψυχᾶς δύο
 μέρεα, ᾧ μὲν λογιστικὸν τὸ δὲ ἄλογον, καὶ τὸ μὲν

λογιστικόν ἐντι ᾧ κρίνομεν καὶ θεωροῦμεν, τὸ δ' ἄλο-
 γον ᾧ ὁρμῶμεν καὶ ὁρεγόμεθα, τῷ δὲ ἀλόγῳ τὸ μὲν
 θυμοειδὲς τὸ δ' ἐπιθυματικόν, καὶ τοῦτον τὸ μὲν οἶον
 ἀμυντικόν καὶ ὑπερμαχατικόν ποτιτοὺς πλάσιον θυ-
 μοειδὲς ὀνυμάζεται, τὸ δ' οἶον ὁρεκτικόν καὶ ποθητι- 5
 κὸν τῆς οἰκείας τῷ σώματος συστάσιος ἐπιθυματικόν·
 φανερόν ὡς κατὰ λόγον τοῖς μέρεσι τοῦτοις τῆς ψυ-
 χᾶς καὶ τὸ πλᾶθος τῶν ἀρετῶν ἀκολούθακεν καὶ ταὶ
 διαφοραὶ καὶ ιδιότητες αὐτῶν. τῷ μὲν γὰρ λογιστικῷ
 μέροςος τῆς ψυχᾶς ἀρετὰ ἡ φρόνησις, κριτικὰ γὰρ ἐντὶ 10
 καὶ θεωρητικὰ ἔστι· τῷ δὲ θυμοειδέος ἡ ἀνδρία· ἔστι·
 γὰρ ἐντὶ ἀντερείστικα καὶ ὑποστατικά τῶν δεινῶν·
 τῷ δ' ἐπιθυμητικῷ ἡ σωφροσύνη· μετριότητας γὰρ
 ἐντὶ καὶ κατοχὰ ποθ' ἀδονᾶν τὰν διὰ σώματος· ὅλας
 δὲ τῆς ψυχᾶς ἡ δικαιοσύνη. φαῦλοι μὲν γὰρ τοὶ ἄν- 15
 θρωποι γίνονται ἢ διὰ κακίαν ἢ δι' ἀκρασίαν ἢ διὰ
 θηριότατα· ἀδικοῦντι δ' ἀλλάλως ἢ διὰ κέρδος ἢ δι'
 ἀδονᾶν ἢ διὰ φιλοτιμίαν. ἡ μὲν ὧν κακία τῷ λογι-
 στικῷ μέροςος τῆς ψυχᾶς ἐντὶν οἰκειοτέρα· ποτέοικε
 γὰρ ἡ μὲν φρόνησις τῇ τέχνῃ, ἡ δὲ κακία τῇ κακο- 20
 τέχνῃ· ἔστιν μαχανάσιος γὰρ ποθὲν εὐρίσκει τὸ ἀδι-
 κον· ἡ δ' ἀκρασία μᾶλλον τῷ ἐπιθυμητικῷ· ἐν γὰρ
 τῷ κρατὲν ἀδονᾶς ἡ ἐγκράτεια, καὶ ἐν τῷ μὴ κρατὲν
 ἡ ἀκρασία. ἡ δὲ θηριότης τῷ θυμοειδέος· ὅκκα γὰρ
 τῇ ἐπιθυμίᾳ τῷ κακῶς ποιῆσαι χαρίζεται τις, οὐχ ὡς 25
 ἄνθρωπος ἀλλ' ὡς θηρόν, τὸ τοιόνδε ὀνυμάζεται θη-
 ριδῶδες· ἀκόλουθα δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν δια-
 θέσεων τούτων, ἃν περ ἕνεκα πράσσουντι. ἡ μὲν γὰρ
 πλεονεξία ἀπὸ κακίας, ἡ δὲ κακία ἀπὸ τῷ λογιστικῷ
 μέροςος τῆς ψυχᾶς. καὶ ἡ μὲν φιλοτιμία ἀπὸ τῷ θυ- 34
 μοειδέος· αὐτὰ δ' ἐν ὑπερβολῇ γενομένα γεννῇ τὰν
 θηριότητα. πάλιν δὲ ἡ μὲν ἀδονὰ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ,

σφοδρότερον δὲ μαστευομένα γεννῇ τὰν ἀκρασίαν. ὥστ' ἐπεὶ τὸ ἀδικεῖν γίνεται δι' αἰτίας τοσαύτας, φανερόν ὅτι τὸ δικαιοπραγεῖν γίνεται διὰ τὰς ἰσας. φύσει γὰρ ἃ μὲν ἀρετὰ ἀγαθοποιὸς καὶ ὠφελητικά, ἃ δὲ
 5 κακία κακοποιὸς καὶ βλαπτικά. ἐπεὶ δὲ τῶν τῆς ψυχᾶς μερέων τὸ μὲν ἐντὶ ἀγεόμενον τὸ δ' ἐπόμενον, αἱ δ' ἀρεταὶ καὶ αἱ κακαὶ περὶ ταῦτα καὶ ἐν τοῦτοις φανερόν ὅτι καὶ τὰν ἀρετῶν τὰ μὲν ἐντὶ ἀγεμονικαὶ
 10 καὶ μὲν οἷον ἃ φρόνασις, ἐπηγίκα καὶ οἷον ἃ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνα, σύνθετοι δ' ἐκ τούτων οἷον ἃ δικαιοσύνη. τὰ δὲ πάθη τῆς ἀρετᾶς ὕλα· περὶ ταῦτα γὰρ καὶ ἐν τοῦτοις ἃ ἀρετὰ. τῶν δὲ παθῶν τὸ μὲν ἐκούσιον τὸ δ' ἀκούσιον· καὶ ἐκούσιον μὲν ἄδουά, ἀκού-
 15 σιον δὲ λύπα. ταῦτά δὲ ταῦτα καὶ ἐπιτελόντι καὶ ἀνίστησι τοὶ πολιτικοί, συναρμόζοντες τὰ ἄλογα μέρη τῆς ψυχᾶς ποτὶ τὰ λόγον ἔχοντα· τῆς δὲ συναρμογᾶς ὅρος τὸ μήτε διὰ τὴν ἔνδειαν μήτε διὰ τὴν ὑπερβολὴν ἀπείργεσθαι τὸν νόον τὸ ἴδιον ἔργον ἐπιτελέειν.
 20 συντέτακται γὰρ τὸ χεῖρον ἕνεκα τῷ βελτίονος, ὥς ἐν μὲν τῷ κόσμῳ τὸ ἀειπαθὲς πᾶν μέρος ἕνεκα τῷ ἀεικινάτῳ, ἐν δὲ τῇ συζυγίᾳ τῶν ζώων τὸ θῆλυ ἕνεκα τῷ ἄρρενος· τὸ μὲν γὰρ σπείρει τὴν ψυχὴν γεννῶν, τὸ δὲ μόνον τὴν ὕλην παρέχεται τῷ γεννωμένῳ· ἐν δὲ
 25 γε τῇ ψυχῇ τὸ ἄλογον τῷ λογικῷ. συντέτακται γὰρ καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία ποτὶ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ψυχᾶς, τὸ μὲν ὥσπερ δορυφόρος τις καὶ σωματοφύλαξ, τὸ δ' ὥς οἰκονόμος καὶ οἰκουρὸς τῶν ἀναγκαίων· ὁ δὲ νόος ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφᾶς τῷ σώματος ἰδρυ-
 30 μένος καὶ ἔχων περιανγέα καὶ διανγέα τὴν ἔποψιν, μαστεύεται τὴν τῶν ἐόντων φρόνασιν· καὶ τοῦτ' ἔργον ἐντὶ αὐτῷ κατὰ φύσιν, τὸ μαστευσάμενον καὶ

πητῶν ἀκολουθῆσαι τοῖς βελτίοσιν αὐτῷ καὶ τιμωτάτοις. ἀρχὰ γὰρ καὶ αἰτία καὶ κανὼν ἐντι τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμοσύνης ἡ τῶν θεῶν καὶ τιμωτάτων ἐπίγνωσις.

65 Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου. 5

Πᾶσα μὲν ὧν ἀρετὰ τελεοῦται, καθάπερ ἐν ἀρχῇ διώρισταί, ἐκ λόγῳ καὶ προαιρέσιος καὶ δυνάμιος. τούτων δὲ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον οὐκ ἀρετᾶς μέρος ἐντί, ἀλλ' αἷτιον ἀρετᾶς. ὅσοι μὲν ὧν ἔχοντι τὸ νοατικὸν καὶ γνωστικὸν μέρος αὐτᾶς, δεινοὶ τε καὶ συνετοὶ 10 ὄνυμαίνονται· ὅσοι δὲ τὸ ἡθικὸν τε καὶ προαιρετικόν, χρήσιμοι τε καὶ ἐπιεικέες. . . .

66 Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου ἐκ τῶν περὶ ὁσιότητος καὶ εὐσεβείας.

Ὅπως δει τὰς αἰτίας ἀνευρέν, δι' ἧς ἀδικῶν 15 πέφυκεν ἄνθρωπος. αὐταὶ δὲ τρεῖς τυγχάνοντι· φιλαδονία μὲν ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι ταῖς διὰ σώματος, πλεονεξία δὲ ἐν τῷ κερδαίνεν, φιλοδοξία δὲ ἐν τῷ καθυπερέχεν τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων. δει τοιγαρῶν γνωρίζεν, ὅτι τούτοις ἀντιτιθέμεν οἷον τέ ἐστιν, ἃ μὲν φόβον ἐμπαρσκευάζοντι τοῖς ἀνθρώποις, ἃ δὲ αἰσχύναν, ἃ δὲ καὶ ἐπιθυμίαν· φόβον μὲν δὴ τῶν νόμων, αἰσχύναν δὲ τῶν θεῶν, ἐπιθυμίαν δὲ τῶν λόγων. διδάσκειν ὧν δει τῶς νέως ἐξ ἀρχᾶς τάν τε τῶν θεῶν τιμάν καὶ τάν τῶν νόμων· ἐκ τῶνδε γὰρ 25 φανερόν ἂν εἴη, ὅτι πᾶν ἔργον ἀνθρώπινον καὶ βίος ὅς ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας μεθέξει, καὶ ὀρθοπλοεῖ.

67 Θεαγοῦς Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς. 30

Ἀρχαὶ τῆς συμπάσης ἀρετᾶς τρεῖς, γνῶσις καὶ

δύναμις καὶ προαίρεσις. καὶ ἐντιν ἃ μὲν γινώσις οἶον
 ὄψις ἢ θεωροῦμεν καὶ κρῖνομεν τὰ πράγματα, ἃ δὲ
 δύναμις οἶον ἀλκά τις τῷ σκάνεος ἢ ὑφιστάμεθα καὶ
 ἐμμένομεν τοῖς πράγμασιν, ἃ δὲ προαίρεσις οἶον χει-
 5 ρες ψυχᾶς τινες αἷς ὁρμῶμεν καὶ ἀντιλαζύμεθα τῶν
 πραγμάτων. ἔχει δὲ καὶ ὁ τᾶς ψυχᾶς διάκοσμος οὖ-
 τως. τὸ μὲν γάρ τι αὐτᾶς ἐντι λογισμὸς τὸ δὲ θυμὸς
 τὸ δ' ἐπιθυμία. λογισμὸς μὲν ὧν ὁ κρατέων τᾶς γινώ-
 σιος, θυμὸς δὲ ὁ κρατέων τῷ μένεος, ἐπιθυμία δὲ ἃ
 10 κρατοῦσα τῷ ἐπιθυματικῷ ἀδεῶς. ὅκταν ὧν ἐς τὸ ἐν
 τὰ τρία ταῦτα μολῇ μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν,
 τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὅκ-
 καν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόσπαστα ἦ,
 τόκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τᾷ ψυχᾷ·
 15 καὶ ὅκταν μὲν ὁ λογισμὸς ἐπικρατέῃ τῶν ἀλόγων με-
 ρέων τᾶς ψυχᾶς, τόκα δὲ γίνεται καρτερία καὶ ἐγκρά-
 τεια, καρτερία μὲν ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν πόνων, ἐγκρά-
 τεια δὲ ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν ἀδέων. ὅκταν δὲ τὰ ἄλογα
 μέρη τᾶς ψυχᾶς ἐπικρατέῃ τῷ λογισμῷ, τόκα δὲ γί-
 20 νεται μαλακία καὶ ἀκρασία· μαλακία μὲν ἐν τῷ φεύ-
 γεν τῶς πόνως, ἀκρασία δὲ ἐν τῷ νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν
 ἀδέων. ὅκταν δὲ τὸ μὲν κρέσσον ἄρχῃ μέρος τᾶς ψυ-
 χᾶς τὸ δὲ χέρηρον ἄρχῃται, καὶ τὸ μὲν ἀγῆται τὸ δ'
 ἐπηται, ἀμφοτέρω δὲ συνευδοκῆται καὶ συνομολογῇ-
 25 ται ἀλλήλοις, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ παναγαθία
 περὶ ὅλαν τὴν ψυχάν. καὶ ὅκταν μὲν τὸ ἐπιθυματι-
 κὸν ἐπηται μέρος τᾶς ψυχᾶς τῷ λογιστικῷ, γίνεται
 σωφροσύνη· ὅκταν δὲ τὸ θυμοειδές, ἀνδρείοτας· ὅκ-
 καν δὲ τὰ μέρη πάντα, δικαιοτάς. αὐτὰ γάρ ἐντιν ἃ
 30 διείργουσα τὰς τε κακίας πάσας τᾶς ψυχᾶς καὶ τὰς
 ἀρετὰς ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ἐντιν ἃ δικαιοτάς οἶον σύ-
 σταμά τι τᾶς ἁρμογῆς τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς καὶ

ἀρετὰ τελεία καὶ παννυπεριάτα· πάντα γὰρ ἐν ταῦτα, τὰ δ' ἄλλ' ἀγαθὰ τῆς ψυχᾶς οὐκ ἄτερθε ταύτας· διόπερ καὶ ἐν θεοῖς μέγα κράτος ἔχει ἡ δικαιοσύνη καὶ ἐν ἀνθρώποις· τῷ γὰρ ὅλῳ καὶ τῷ παντὸς ἅδ' ἀρετὰ συνέχει τὴν κοινωνίαν καὶ τὰν ἐν θεοῖς καὶ τὰν ἐν 5 ἀνθρώποις· θέμις γε οὖν φαίνεται παρὰ τοῖς οὐρανίοις θεοῖς, δίκαια δὲ παρὰ τοῖς χθονίοις, νόμος δὲ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. ταῦτα δ' ἐντὶ σαμεία καὶ σύμβολα τῷ τὰν δικαιοτάτα παννυπεριάταν ἀρετὰν ὑπάρχεν. καὶ ἄλλως δὲ πιστοῦται ὁ λόγος ἐξ ὀνυμάτων· 10 ὅκκα μὲν γὰρ ὁ νόος τῆς ψυχᾶς ἀμβλακίσκη, ὀνομάζεται ἡ τοιαύτη διάθεσις ἀφροσύνη· ὅκκα δὲ ὁ θυμὸς, θρασυτάτης ἢ δειλίας· ὅκκα δὲ ἐπιθυμία, ἀκρασία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆλον ἀμβλακίσκη ὁ νόος, ἀφροσύνη, ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, πανουργία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ 15 τὸ μῆλον ἀμβλακίσκη ὁ θυμὸς, δειλία, ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, θράσος· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆλον ἀμβλακίσκη ἡ ἐπιθυμία, φιλαδονία· ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, ἀκολασία· ὅλως δὲ ἡ μὲν οὐ κατ' ὀρθὸν λόγον συναρμολογία, κακία· αὐτὰ δέ, ἂν μηδένης ἕκατι γένηται, 20 καλέσεται ἀβελτηρία· ὅκκα δὲ φόβος, δειλία, ὅκκα δὲ ἀδονᾶς, ἀκολασία, ὅκκα δὲ κέρδεος, ἀδικία. ἡ δὲ κατ' ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις, ὅκκα μὲν ἐν τῷ θεωρῆν καὶ κρίνεν γένηται, καλέσεται φρόνασις· ὅκκα δὲ ἐν τῷ ὑφίστασθαι . . . . . τὰ ἀδέα, σαφροσύνη· ὅκκα 25 δ' ἐν τῷ κέρδεος ἀποσχέσθαι καὶ βλάβας τῆς εἰς τὸν πλατῖον, δικαιοσύνης. ἡ δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον παράβασις τῷ δέοντός ἐντι στοχασμὸς καὶ τῷ μὴ δέοντος ἐπίπτωσις. ἐντι δὲ τὸ μὲν δεῖν ὃ δεῖ ἡμεῖν· τοῦτο δὲ οὐτ' ἄφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· αὐτὸ γὰρ ἐντιν ὃ δεῖ ἡμεῖν. τῷ δὲ μὴ δέοντος εἶδεε δύο, τὸ μὲν ὑπερ-

βολά, τὸ δὲ ἔλλειψις. καὶ ἃ μὲν ὑπερβολὰ τὸ πλεόν
 τῷ δέοντός ἐντι, ἃ δ' ἔλλειψις τὸ ἔλαττον. ἃ δ' ἀρετὰ
 ἕξις τίς ἐντι τῷ δέοντος· διόπερ καὶ ἀκρότας καὶ με-
 5 σότας εὐθέως ἐντί· ἀκρότας μὲν, διότι τῷ δέοντος
 ἔλλειψιός ἐντιν. οὕτως γὰρ καὶ μεσσότερες τυγχάνοντι
 καὶ ἀκρότατες· μεσσότερες μὲν, ὅτι ἐντός τῆς ὑπερ-
 10 βολᾶς καὶ τῆς ἔλλειψις πίπτοντι· ἀκρότατες δέ, ὅτι
 οὔτε προσθέσιος οὔτ' ἀφαιρέσιος δέονται· αὐτὰ γὰρ
 10 ἐντὶ ταῦτα ἃ δεῖ αὐτὰ ἡμεν.

68 Ἐν ταυτῷ.

Ἐπεὶ δὲ ἃ τῷ ἡθεος ἀρετὰ περὶ πάθηα, τῶν δὲ
 παθέων ἄδονα καὶ λύπα ὑπέρτατα, φανερόν ὅτι οὐκ
 ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὰ πάθηα τῆς ψυχᾶς, ἄδοναν καὶ
 15 λύπαν, ἃ ἀρετὰ πέπτωκεν, ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα συναρ-
 μόζεσθαι. οὐδὲ γὰρ ὑγίεια, εὐκрасία τις ἕασα τῶν
 τῷ σώματος δυνάμεων, ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ψυχρὸν
 καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν, πέπτωκεν,
 ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα συγκερασθῆμεν· ἐντι γὰρ οἷον συμ-
 20 μετρία τις τούτων· οὐδ' ἐν τῇ μωσικᾷ ἐν τῷ ὑπεξε-
 λέσθαι τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρὺ τὸ σύμφωνον πέπτωκεν,
 ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτά πως συναρμόζεσθαι. συναρμωσμέ-
 νων [γὰρ] τῷ ὀξέος καὶ τῷ βαρέος τὸ μὲν σύμφωνον
 ἐναπολαμβάνεται, τὸ δὲ διάφωνον ἐκκρούεται· συν-
 25 αρμωσμένων δὲ καὶ τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ καὶ τῷ
 ὑγρῷ καὶ τῷ ξηρῷ ἃ μὲν ὑγίεια γίνεται, ἃ δὲ νόσος
 ἀπόλλνται· συναρμωσμένων δὲ καὶ τῷ θυμῷ καὶ τῆς
 ἐπιθυμίας αἱ μὲν κακίαι καὶ τὰ πάθηα ἐξαιρέονται,
 ται δ' ἀρεταὶ καὶ τὰ ἡθεα ἐγγίνονται. ἰδιαιτάτον δὲ
 30 τῆς τῷ ἡθεος ἀρετᾶς ἃ προαίρεσις ἃ ἐν τοῖς καλοῖς.
 λόγῳ γὰρ καὶ δυνάμει συγχρέεσθαι δυνατόν καὶ ἄνευ

53 Τοῦ αὐτοῦ Ἐργειδίου (c. 42).

Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ ἢ κακῶς τι λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ. τί οὖν; ἀκολουθήσει τῷ σοι φαινομένῳ ἢ τῷ αὐτῷ; ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς οὖν ἐξηπάτηται; ἐκεῖνος. τίς οὖν βέβλαπται; ὁ ἐξηπατημένος. καὶ γὰρ τὸ ἀληθές συμπεπλεγμένον ἐάν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ' ὁ ὑπολαβών.

54 Ἐλευθερία καὶ δουλεία τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα τὸ δὲ κακίας, ἅμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα. οἷς δὲ προαίρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· ψυχὴ δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος καὶ ὅσα τῶν ἀμφισῶμα προαιρέσεως ἀκοινώνητα. οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

55 Κακὸς δεσμὸς σώματος μὲν τύχῃ ψυχῆς δὲ κακία. 15 ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα λελυμένος τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος, δοῦλος· ὁ δ' αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος, ἐλεύθερος.

56 Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει καὶ φύσις διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ κακία διὰ χρημάτων, τὸν δὲ τῆς ψυχῆς 20 ἀρετὴ διὰ μαθήσεως καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως.

57 Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, περὶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι πάντας ἀγαθοὺς ἔχειν. ἔξεις δὲ ἀγαθοὺς, εἰ τοὺς μὲν ἐκόντας παιδεύεις τοὺς δὲ ἄκοντας ἀπολύεις. συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν ἢ 25 μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ κακία, συνυπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἐλευθερία.

58 Ἐκ τῶν Ἰαμβλίου (Protr. 2 p. 14).

Ψυχὴ ζῶντας ἡμᾶς τῇ ταύτης ἀρετῇ ῥητέον εὖ ζῆν, ὥς ὀφθαλμοῖς ὁρῶντας τῇ τούτων ἀρετῇ καλῶς ὁρᾶν. 30

59 Τοῦ αὐτοῦ προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (ib. p. 16).

Καθάπερ εἰς ἄσυλον τέμενος τὴν ἀρετὴν ὁρμη-
 τέον, ὅπως εἰς μηδεμίαν ἀγεννῇ τύχης ὕβριν ὤμεν
 5 ἐκδοτοί.

60 Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Σωκράτην περὶ ἀρετῆς.

Ψυχῆς μὲν οὖν ἂν εἴη ἀρετὴ τελεότης καὶ εὐμε-
 τρία τῆς ζωῆς, λόγου τε καὶ νοῦ καὶ διανοήσεως ἢ
 ἀκροτάτη καὶ καθαρωτάτη ἐνέργεια. τὰ δὲ ἔργα τῆς
 10 ἀρετῆς ἀγαθοειδῆ, κάλλιστα, νοερά, σπουδαῖα, πλήρη
 μεστότητος, εὐκαιρίας μετέχοντα, προηγούμενα, τέ-
 λους ἀρίστου στοχαζόμενα, χαρίεντα, ὅτι μάλιστα
 θεωρεῖσθω.

62 Περικτιόνυς Πυθαγορείας περὶ σοφίας.

15 Γέγονε δὲ καὶ συνέστα ὁ ἄνθρωπος ποττὸ θεωρη-
 σαι τὸν λόγον τᾶς τῶν ὅλων φύσιος καὶ τᾶς σοφίας·
 ἔργον ἐστὶν ἐντῷ τούτῳ κτήσασθαι καὶ θεωρῆσαι τὰν
 τῶν ἐόντων φρόνασιν.

63 Ἐν ταυτῷ.

20 Γαμετρία μὲν ὧν καὶ ἀριθμητικὰ καὶ ἄλλα τὰ
 θεωρητικὰ καὶ ἐπισταμονικὰ περὶ τινὰ τῶν ἐόντων
 κατασχολέονται, ἃ δὲ σοφία περὶ πάντα τὰ γένη τῶν
 ἐόντων. οὕτως γὰρ ἔχει σοφία περὶ πάντα τὰ ἕντα,
 ὡς ὅπως περὶ πάντα τὰ ὁρατά, καὶ ἀκοᾶ περὶ πάντα
 25 τὰ ἀκουστιά. τὰ δὲ συμβεβακότα τοῖς ἐοῦσιν ἃ μὲν

61 Ἀγαπητοῦ πρὸς Γουστινιανόν.

Σπουδαῖε διαπαντός, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαί-
 νειν ἀρξάμενοι οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς
 πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου
 30 τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως.

καθόλω πᾶσι συμβέβακεν, ἃ δὲ πλείστοις αὐτῶν, ἃ δὲ παρ' ἐνὶ ἐκάστῳ. τὰ μὲν ὧν καθόλω πᾶσιν συμβεβακότα συνιδὲν καὶ θεωρῆσαι τὰς σοφίας οἰκῆον, τὰ δὲ τοῖς πλείστοις τὰς περὶ φύσιν ἐπιστάμας, τὰ δ' ἴδια καθ' ἕκαστον τὰς περὶ τι ἀφωρισμένον ἐπιστάμας. 5 καὶ διὰ τοῦτο σοφία μὲν τὰς τῶν ἐόντων ἀπάντων ἀρχὰς ἀνευρίσκει, φυσικὰ δὲ τὰς τῶν φύσει γιγνομένων, γαμετρία δὲ καὶ ἀριθμητικὰ καὶ μουσικὰ τὰς περὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ἐμμελές. ὅστις ὧν ἀναλῦσαι οἶός τ' ἐντὶ πάντα τὰ γένεα ὑπὸ μίαν καὶ τὰν αὐτὰν ἀρχάν, 10 καὶ πάλιν ἐκ ταύτας συνθεῖναι καὶ συναρθμήσασθαι, οὗτος δοκεῖ καὶ σοφώτατος ἤμεν καὶ παναλαθέστατος, ἔτι δὲ καὶ καλὰν σκοπίαν ἀνευρηκέναι, ἀφ' ἧς δυνατὸς ἐσεῖται τὸν τε θεὸν κατόψεσθαι καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ συστοιχίᾳ τε καὶ τάξει τὰ ἐκείνω κατακεχω- 15 ρισμένα.

64 Μετώπον Πυθαγορείου Μεταποντίνου ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς.

Ἀρετὰ ἐντὶ ἀνθρώπῳ τελειότης φύσιος ἀνθρώπου. ἕκαστον γὰρ τῶν ἐόντων τέλειον καὶ ἄκρον γίνεται 20 καττὰν οἰκείαν τὰς φύσιος ἀρετάν. Ἰππῳ τε γὰρ ἀρετὰ ἐντὶ ἃ ἕς τὸ ἄκρον ἄγοισα τὰν τῷ Ἰππῳ φύσιν, καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν δὲ τῶν καθ' ἕκαστον ὁ αὐτὸς λόγος. ὁπτιλῶν τε γὰρ ἀρετὰ ὀξυδορκία· αὐτὰ δ' ἀκρότας ἐντὶ τὰς ὀφθαλμῶν φύσιος. καὶ οὐάτων ἀρετὰ ὀξυα- 25 κοῖα· αὐτὰ δ' ἀκρότας ἐντὶ τὰς οὐάτων φύσιος. καὶ ποδῶν ἀρετὰ ποδωκεία· [καὶ] αὐτὰ δ' ἀκρότας ἐντὶ τὰς ποδῶν φύσιος. ἀνάγκα δ' ἀρετὰν πᾶσαν τρία ταῦτ' ἔχεν, λόγον καὶ δύναμιν καὶ προαίρεσιν· λόγον μὲν, ᾧ κρίνει καὶ θεωρεῖ· δύναμιν δέ, ᾧ ἀντέχει 30 καὶ κρατεῖ· προαίρεσιν δέ, ᾧ στέργει καὶ ἀγαπῇ. τὸ

μὲν ὧν κρίνεν καὶ θεωρὲν ἐντὶ τῷ διανοητικῷ μέ-
 ρει τῆς ψυχᾶς, τὸ δ' ἀντέχεν καὶ κρατεῖν ἰδίου τῷ
 ἀλόγῳ μέρει τῆς ψυχᾶς, τὸ δὲ στέργειν καὶ ἀγαπῆν
 κοινὸν καὶ τῷ διανοητικῷ καὶ τῷ ἀλόγῳ μέρει τῆς
 5 ψυχᾶς. συνέστακε γὰρ προαίρεσις ἐκ διανοίας καὶ ὀρέ-
 ξιος· ἡ μὲν ὧν διάνοια ἀπὸ τῷ λογικῷ μέρει ἐντὶ
 τῆς ψυχᾶς, ἡ δὲ ὀρεξις ἀπὸ τῷ ἀλόγῳ. τὸ δὲ πλῆθος
 τῶν ἀρετῶν ἀπασῶν ἐκ τῶν μερῶν τῆς ψυχᾶς κατί-
 10 σταισιν τῆς ἀρετᾶς. ἐπὶ γὰρ τῶν μερῶν τῆς ψυχᾶς
 δύο τὰ πρῶτα, τὸ μὲν λογιστικὸν τὸ δ' ἄλογον. καὶ
 λογιστικὸν μὲν, ᾧ κρίνομεν καὶ θεωροῦμεν· ἄλογον
 δέ, ᾧ ὁρμῶμεν καὶ ὀρεγόμεθα. ταῦτα δὲ ἀλλήλοις ἢ
 συμφωνοῦντι ἢ διαφωνοῦντι, ἡ δὲ μάχα καὶ διαφω-
 15 νία γίνεται αὐτοῖς δι' ὑπερβολὰν καὶ ἑλλειψιν. φα-
 νερόν ὦν ὅτι, ὅκκα μὲν τὸ λογιστικὸν μέρος τῆς ψυ-
 χᾶς ἐπικρατῇ τῷ ἀλόγῳ, γίνεται καρτερία καὶ ἐγκρά-
 τεια· ὅκκα δὲ τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχᾶς τῷ логи-
 στικῷ, ἀκρασία καὶ μαλακία· ὅκκα δὲ τὸ μὲν ἀγῆται
 20 τὸ δ' ἐπιηται, καὶ ἀμφοτέρω συμφωνῇ ἀλλήλοις, τὸ
 τηνικαῦτα ἀρετά. ἡ μὲν ὧν καρτερία καὶ ἐγκράτεια
 γίνεται μετὰ λύπης· ἀλλ' ἡ μὲν καρτερία ἐν τῷ ἀντ-
 ἔχεν πόνη, ἡ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ ἀντέχεν ἁδονᾶ, ἡ δ'
 ἀκρασία καὶ μαλακία ἐν τῷ μὴ ἀντέχεν μηδὲ κρατεῖν.
 25 καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει φεύγειν τὰ γὰρ τῶς ἀνθρώ-
 πους διὰ λύπαν, ἀποβάλλειν δ' αὐτὰ διὰ ἁδονάν. καὶ
 τοὶ ἔπαινοι δὲ καὶ πόγοι καὶ τὰ καλὰ πάντα [καὶ κακὰ]
 τὰ περὶ τὸν ἄνθρωπον γίνεται ἐν τούτοις τοῖς μέρει
 τῆς ψυχᾶς. καὶ καθόλω μὲν ἡ τῆς ἀρετᾶς σύστασις
 30 γίνεται τούτου τὸν τρόπον· τὰ δὲ εἶδεα αὐτῶς καὶ τὰ
 μέρη οὕτως καὶ τις ἀθρήσαι. ἐπεὶ γὰρ τῆς ψυχᾶς δύο
 μέρη, τὸ μὲν λογιστικὸν τὸ δὲ ἄλογον, καὶ τὸ μὲν

λογιστικόν ἐντι ᾧ κρίνομεν καὶ θεωροῦμεν, τὸ δ' ἄλογον ᾧ ὁρμῶμεν καὶ ὁρεγόμεθα, τῷ δὲ ἀλόγῳ τὸ μὲν θυμοειδὲς τὸ δ' ἐπιθυματικόν, καὶ τούτου τὸ μὲν οἶον ἀμυντικόν καὶ ὑπερμαχατικόν ποττοῦς πλασίον θυμοειδὲς ὀνυμάζεται, τὸ δ' οἶον ὁρεκτικόν καὶ ποθητικόν τᾷς οἰκείας τῷ σώματος συστάσιος ἐπιθυματικόν· φανερόν ὡς κατὰ λόγον τοῖς μέρεσι τούτοις τᾷς ψυχᾷς καὶ τὸ πλᾶθος τᾶν ἀρετῶν ἀκολούθακεν καὶ ταὶ διαφοραὶ καὶ ιδιότητες αὐτῶν. τῷ μὲν γὰρ λογιστικῷ μέροςος τᾷς ψυχᾷς ἀρετὰ ἡ φρόνησις, κριτικὰ γὰρ ἐντὶ καὶ θεωρητικὰ ἔξις· τῷ δὲ θυμοειδέος ἡ ἀνδρεία· ἔξις γὰρ ἐντὶ ἀντερειστικά καὶ ὑποστατικά τῶν δεινῶν· τῷ δ' ἐπιθυμητικῷ ἡ σωφροσύνη· μετριότητας γὰρ ἐντὶ καὶ κατοχὰ ποθ' ἀδονᾶν τὰν διὰ σώματος· ὅλας δὲ τᾷς ψυχᾷς ἡ δικαιοσύνη. φαῦλοι μὲν γὰρ τοὶ ἄνθρωποι γίνονται ἢ διὰ κακίαν ἢ δι' ἀκρασίαν ἢ διὰ θηριότατα· ἀδικοῦντι δ' ἀλλάλως ἢ διὰ κέρδος ἢ δι' ἀδονᾶν ἢ διὰ φιλοτιμίαν. ἡ μὲν ὧν κακία τῷ λογιστικῷ μέροςος τᾷς ψυχᾷς ἐντὶν οἰκειότερα· ποτέοικε γὰρ ἡ μὲν φρόνησις τᾷ τέχνῃ, ἡ δὲ κακία τᾷ κακοτέχνῃ· ἔξιν μαχανάσιος γὰρ ποθὲν εὐρίσκει τὸ ἀδικον· ἡ δ' ἀκρασία μᾶλλον τῷ ἐπιθυμητικῷ· ἐν γὰρ τῷ κρατὲν ἀδονᾶς ἡ ἐγκράτεια, καὶ ἐν τῷ μὴ κρατὲν ἡ ἀκρασία. ἡ δὲ θηριότης τῷ θυμοειδέος· ὅκκα γὰρ τᾷ ἐπιθυμίᾳ τῷ κακῶς ποιῆσαι χαρίζεται τις, οὐχ ὡς ἄνθρωπος ἀλλ' ὡς θηρίον, τὸ τοιόνδε ὀνυμάζεται θηριῶδες. ἀκόλουθα δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τᾶν διαθέσεων τούτων, ἃν περ ἔνεκα πράσσουντι. ἡ μὲν γὰρ πλεονεξία ἀπὸ κακίας, ἡ δὲ κακία ἀπὸ τῷ λογιστικῷ μέροςος τᾷς ψυχᾷς. καὶ ἡ μὲν φιλοτιμία ἀπὸ τῷ θυμοειδέος· αὐτὰ δ' ἐν ὑπερβολῇ γενομένα γεννῇ τὰν θηριότητα. πάλιν δὲ ἡ μὲν ἀδονὰ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ,

σφοδρότερον δὲ μαστευομένα γεννῇ τὰν ἀκρασίαν.
 ὥστ' ἐπεὶ τὸ ἀδικεῖν γίνεται δι' αἰτίας τοσαύτας, φα-
 νερόν ὅτι τὸ δικαιοπραγεῖν γίνεται διὰ τὰς ἴσας. φύ-
 σει γὰρ ἅ μὲν ἀρετὰ ἀγαθοποιὸς καὶ ὠφελητικά, ἅ δὲ
 5 κακία κακοποιὸς καὶ βλαπτικά. ἐπεὶ δὲ τῶν τὰς ψυ-
 χᾶς μερέων τὸ μὲν ἐντὶ ἀγεόμενον τὸ δ' ἐπόμενον, αἱ
 δ' ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι περὶ ταῦτα καὶ ἐν τούτοις·
 φανερόν ὅτι καὶ τὰν ἀρετῶν τὰ μὲν ἐντὶ ἀγεμονικαί
 ται δ' ἐπηγίκαται δὲ σύνθετοι ἐκ τούτων. ἀγεμονι-
 10 καὶ μὲν οἷον ἅ φρόνασις, ἐπηγίκαται δὲ οἷον ἅ ἀνδρία
 καὶ σωφροσύνη, σύνθετοι δ' ἐκ τούτων οἷον ἅ δικαιο-
 τας. τὰ δὲ πάθη τὰς ἀρετᾶς ὕλα· περὶ ταῦτα γὰρ
 καὶ ἐν τούτοις ἅ ἀρετὰ. τῶν δὲ παθέων τὸ μὲν ἐκού-
 σιον τὸ δ' ἀκούσιον· καὶ ἐκούσιον μὲν ἄδονά, ἀκού-
 15 σιον δὲ λύπα. ταῦτά δὲ ταῦτα καὶ ἐπιτελείοντι καὶ
 ἀνιέντι τοὶ πολιτικοί, συναρμόζοντες τὰ ἄλογα μέρη
 τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὰ λόγον ἔχοντα· τᾶς δὲ συναρμολογᾶς
 ὁρὸς τὸ μήτε διὰ τὴν ἐνδειαν μήτε διὰ τὴν ὑπερβολὴν
 ἀπείργεσθαι τὸν νόον τὸ ἴδιον ἔργον ἐπιτελέειν.
 20 συντέτακται γὰρ τὸ χεῖρον ἕνεκα τῷ βελτίονος, ὥς ἐν
 μὲν τῷ κόσμῳ τὸ ἀειπαθὲς πᾶν μέρος ἕνεκα τῷ ἀεικι-
 νάτῳ, ἐν δὲ τῇ συζυγίᾳ τῶν ζώων τὸ θῆλυ ἕνεκα τῷ
 ἄρρενος· τὸ μὲν γὰρ σπείρει τὴν ψυχὰν γεννῶν, τὸ
 δὲ μόνον τὴν ὕλην παρέχεται τῷ γεννωμένῳ· ἐν δὲ
 25 γὰρ τῇ ψυχῇ τὸ ἄλογον τῷ λογικῷ. συντέτακται γὰρ
 καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία ποτὶ τὸ πρᾶτον μέρος τᾶς
 ψυχᾶς, τὸ μὲν ὥσπερ δορυφόρος τις καὶ σωματοφύ-
 λαξ, τὸ δ' ὥς οἰκονόμος καὶ οἰκουρὸς τῶν ἀναγκαίων·
 ὁ δὲ νόος ἐπ' ἄκρας τᾶς κορυφᾶς τῷ σώματος ἰδρυ-
 30 μένος καὶ ἔχων περιανγέα καὶ διανγέα τὰν ἐποψιν,
 μαστεύεται τὴν τῶν ἐόντων φρόνασιν· καὶ τοῦτ' ἔρ-
 γον ἐντὶ αὐτῷ κατὰ φύσιν, τὸ μαστευσάμενον καὶ

κτησάμενον ἀκολουθῆσαι τοῖς βελτίοσιν αὐτῷ καὶ τιμιωτάτοις. ἀρχὰ γὰρ καὶ αἰτία καὶ κανὼν ἐντι τᾷς ἀνθρωπίνης εὐδαιμοσύνης ἅ τῶν θείων καὶ τιμιωτάτων ἐπίγνωσις.

65 Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου. 5

Πᾶσα μὲν ὧν ἀρετὰ τελεοῦται, καθάπερ ἐν ἀρχῇ διώρισται, ἐκ λόγῳ καὶ προαιρέσιος καὶ δυνάμιος. τούτων δὲ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον οὐκ ἀρετᾶς μέρος ἐντί, ἀλλ' αἰτιον ἀρετᾶς. ὅσοι μὲν ὧν ἔχοντι τὸ νοατικὸν καὶ γνωστικὸν μέρος αὐτᾶς, δεινοί τε καὶ συνετοί 10 ὀνυμαίνονται· ὅσοι δὲ τὸ ἡθικόν τε καὶ προαιρετικόν, χρήσιμοί τε καὶ ἐπιεικές. . . .

66 Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου ἐκ τῶν περὶ ὁσιότητος καὶ εὐσεβείας.

Ὅπόσας δεῖ τὰς αἰτίας ἀνευρέν, δι' αἷς ἀδικεῖν 15 πέφυκεν ἄνθρωπος. αὐταὶ δὲ τρεῖς τυγχάνοντι· φιλαδουία μὲν ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι ταῖς διὰ σώματος, πλεονεξία δὲ ἐν τῷ κερδαίνειν, φιλοδοξία δὲ ἐν τῷ καθυπερέχεν τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων. δεῖ τοιγαρῶν γνωρίζεν, ὅτι τούτοις ἀντιτιθέμεν οἷόν τέ ἐστιν, ἃ 20 μὲν φόβον ἐμπαρασκευάζοντι τοῖς ἀνθρώποις, ἃ δὲ αἰσχύναν, ἃ δὲ καὶ ἐπιθυμίαν· φόβον μὲν δὴ τῶν νόμων, αἰσχύναν δὲ τῶν θεῶν, ἐπιθυμίαν δὲ τῶν λόγων. διδάσκειν ὧν δεῖ τῶς νέως ἐξ ἀρχῆς τὰν τε τῶν θεῶν τιμὰν καὶ τὰν τῶν νόμων· ἐκ τῶνδε γὰρ 25 φανερόν ἄν εἴη, ὅτι πᾶν ἔργον ἀνθρώπινον καὶ βίος ὅς ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας μεθεῖξει, καὶ ὀρθοπλοεῖ.

67 Θεαγοῦς Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς. 30

Ἀρχαὶ τᾶς συμπάσας ἀρετᾶς τρεῖς, γνῶσις καὶ

δύναμις καὶ προαίρεσις. καὶ ἐντιν ἃ μὲν γνῶσις οἶον
 ὄψις ἧ θεωροῦμεν καὶ κρίνομεν τὰ πράγματα, ἃ δὲ
 δύναμις οἶον ἀλκά τις τῷ σκάνεος ἧ ὑφιστάμεθα καὶ
 ἐμμένομεν τοῖς πράγμασιν, ἃ δὲ προαίρεσις οἶον χει-
 5 ρες ψυχᾶς τινες αἷς ὁρμῶμεν καὶ ἀντιλαζόμεθα τῶν
 πραγμάτων. ἔχει δὲ καὶ ὁ τᾶς ψυχᾶς διάκοσμος οὖ-
 τως. τὸ μὲν γάρ τι αὐτᾶς ἐντι λογισμὸς τὸ δὲ θυμὸς
 τὸ δ' ἐπιθυμία. λογισμὸς μὲν ὧν ὁ κρατέων τᾶς γνώ-
 σιος, θυμὸς δὲ ὁ κρατέων τῷ μένεος, ἐπιθυμία δὲ ἃ
 10 κρατοῦσα τῷ ἐπιθυματικῷ ἀδεῶς. ὅκκαν ὧν ἐς τὸ ἐν
 τὰ τρία ταῦτα μολῇ μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν,
 τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὅκ-
 καν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόσπαστα ἧ,
 τόκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τᾷ ψυχᾷ·
 15 καὶ ὅκκαν μὲν ὁ λογισμὸς ἐπικρατέῃ τῶν ἀλόγων με-
 ρέων τᾶς ψυχᾶς, τόκα δὲ γίνεται καρτερία καὶ ἐγκρά-
 τεια, καρτερία μὲν ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν πόνων, ἐγκρά-
 τεια δὲ ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν ἀδέων. ὅκκαν δὲ τὰ ἄλογα
 μέρη τᾶς ψυχᾶς ἐπικρατέῃ τῷ λογισμῷ, τόκα δὲ γί-
 20 νεται μαλακία καὶ ἀκρασία· μαλακία μὲν ἐν τῷ φεύ-
 γεν τὼς πόνως, ἀκρασία δὲ ἐν τῷ νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν
 ἀδέων. ὅκκαν δὲ τὸ μὲν κρέσσον ἄρχῃ μέρος τᾶς ψυ-
 χᾶς τὸ δὲ χέρηον ἄρχηται, καὶ τὸ μὲν ἀγῆται τὸ δ'
 ἐπηται, ἀμφοτέρω δὲ συνευδοκῆται καὶ συνομολογῆ-
 25 ται ἀλλήλοις, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ παναγαθία
 περὶ ὅλαν τὰν ψυχάν. καὶ ὅκκαν μὲν τὸ ἐπιθυματι-
 κὸν ἐπηται μέρος τᾶς ψυχᾶς τῷ λογιστικῷ, γίνεται
 σωφροσύνη· ὅκκαν δὲ τὸ θυμοειδές, ἀνδρείότητας· ὅκ-
 καν δὲ τὰ μέρη πάντα, δικαιοτάς. αὐτὰ γάρ ἐντιν ἃ
 30 διεργουσα τὰς τε κακίας πάσας τᾶς ψυχᾶς καὶ τὰς
 ἀρετὰς ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ἐντιν ἃ δικαιοτάς οἶον σύ-
 σταμά τι τᾶς ἀρμογῆς τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς καὶ

ἀρετὰ τελεία καὶ παννυπεριάτα· πάντα γὰρ ἐν ταῦτα,
 τὰ δ' ἄλλ' ἀγαθὰ τῆς ψυχῆς οὐκ ἄτερθε ταύτας· διό-
 περ καὶ ἐν θεοῖς μέγα κράτος ἔχει ἡ δικαιοσύνη καὶ ἐν
 ἀνθρώποις· τῷ γὰρ ὅλῳ καὶ τῷ πάντῳ ἅδ' ἀρετὰ
 συνέχει τὴν κοινωνίαν καὶ τὰν ἐν θεοῖς καὶ τὰν ἐν 5
 ἀνθρώποις· θέμις γε οὖν φαίνεται παρὰ τοῖς οὐρα-
 νίοις θεοῖς, δίκαια δὲ παρὰ τοῖς χθονίοις, νόμος δὲ
 παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. ταῦτα δ' ἐντὶ σαμεία καὶ σύμ-
 βολα τῷ τὰν δικαιοτάτα παννυπεριάταν ἀρετὰν ὑπάρ-
 χεν. καὶ ἄλλως δὲ πιστοῦται ὁ λόγος ἐξ ὀνυμάτων· 10
 ὅκκα μὲν γὰρ ὁ νόος τῆς ψυχῆς ἀμβλακίσκη, ὀνομά-
 ζεται ἡ τοιαύτη διάθεσις ἀφροσύνη· ὅκκα δὲ ὁ θυμός,
 θρασυτάτης ἢ δειλίας· ὅκκα δὲ ἐπιθυμία, ἀκρασία· καὶ
 ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆλον ἀμβλακίσκη ὁ νόος, ἀφροσύνη,
 ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, πανουργία· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ 15
 τὸ μῆλον ἀμβλακίσκη ὁ θυμός, δειλία, ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ
 μέζον, θράσος· καὶ ὅκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆλον ἀμβλακίσκη
 ἡ ἐπιθυμία, φιλαδονία· ὅκκα δ' ἐπὶ τὸ μέζον, ἀκο-
 λασία· ὅλως δὲ ἡ μὲν οὐ κατ' ὀρθὸν λόγον συναρ-
 μογά, κακία· αὐτὰ δέ, ἂν μηδένης ἕκατι γένηται, 20
 καλέσται ἀβελτηρία· ὅκκα δὲ φόβω, δειλία, ὅκκα δὲ
 ἀδονῆς, ἀκολασία, ὅκκα δὲ κέρδεος, ἀδικία. ἡ δὲ κατ'
 ὀρθὸν λόγον αὐτῆς σύνταξις, ὅκκα μὲν ἐν τῷ θεωρῆν
 καὶ κρίνεν γένηται, καλέσται φρόνασις· ὅκκα δὲ ἐν
 τῷ ὑφίστασθαι . . . . . τὰ ἀδέα, σαφροσύνη· ὅκκα 25
 δ' ἐν τῷ κέρδεος ἀποσχέσθαι καὶ βλάβας τῆς εἰς τὸν
 πλατῖον, δικαιοσύνης. ἡ δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον αὐ-
 τῆς σύνταξις καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον παράβασις
 τῷ δέοντός ἐντι στοχασμός καὶ τῷ μὴ δέοντος ἐπιπτώ-
 σις. ἐντι δὲ τὸ μὲν δεῖν ὃ δεῖ ἡμεῖν· τοῦτο δὲ οὐτ' 3
 ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· αὐτὸ γὰρ ἐντιν
 ὃ δεῖ ἡμεῖν. τῷ δὲ μὴ δέοντος εἶδε δύνω, τὸ μὲν ὑπερ-

βολά, τὸ δὲ ἔλλειψις. καὶ ἃ μὲν ὑπερβολὰ τὸ πλέον
 τῷ δέοντός ἐντι, ἃ δ' ἔλλειψις τὸ ἔλαττον. ἃ δ' ἀρετὰ
 ἔξῃ τίς ἐντι τῷ δέοντος· διόπερ καὶ ἀκρότας καὶ με-
 5 σότας εὐθέως ἐντί· ἀκρότας μὲν, διότι τῷ δέοντος
 ἔλκεται, μεσότας δέ, ὅτι μεταξὺ τῆς ὑπερβολᾶς καὶ τῆς
 ἑλλείψεως ἐντιν. οὕτως γὰρ καὶ μεσότατες τυγχάνοντι
 καὶ ἀκρότατες· μεσότατες μὲν, ὅτι ἐντὸς τῆς ὑπερ-
 10 βολᾶς καὶ τῆς ἑλλείψεως πίπτοντι· ἀκρότατες δέ, ὅτι
 οὔτε προσθέσιος οὔτ' ἀφαιρέσιος δέονται· αὐτὰ γὰρ
 ἐντὶ ταῦτα ἃ δεῖ αὐτὰ ἡμεν.

68 Ἐν ταυτῷ.

Ἐπεὶ δὲ ἃ τῷ ἡθεος ἀρετὰ περὶ πάθεα, τῶν δὲ
 παθέων ἄδονα καὶ λύπα ὑπέρτατα, φανερόν ὅτι οὐκ
 ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὰ πάθεα τὰς ψυχᾶς, ἄδονα καὶ
 15 λύπαν, ἃ ἀρετὰ πέπτωκεν, ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα συναρ-
 μοῦεσθαι. οὐδὲ γὰρ ὑγίεια, εὐκρασία τις ἔασα τῶν
 τῷ σώματος δυνάμεων, ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ψυχρόν
 καὶ τὸ θερμόν καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, πέπτωκεν,
 ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα συγκερασθῆμεν· ἐντι γὰρ οἷον συμ-
 20 μετρία τις τούτων· οὐδ' ἐν τῷ μωσικῷ ἐν τῷ ὑπεξε-
 λέσθαι τὸ ὀξύ καὶ τὸ βαρὺ τὸ σύμφωνον πέπτωκεν,
 ἀλλ' ἐν τῷ ταῦτα πῶς συναρμολογῆσθαι. συναρμολογῆ-
 νων [γὰρ] τῷ ὀξέος καὶ τῷ βαρέος τὸ μὲν σύμφωνον
 ἐναπολαμβάνεται, τὸ δὲ διάφωνον ἐκκροῦνται· συν-
 25 αρμολογμένων δὲ καὶ τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ καὶ τῷ
 ὑγρῷ καὶ τῷ ξηρῷ ἃ μὲν ὑγίεια γίνεται, ἃ δὲ νόσος
 ἀπόλλυται· συναρμολογμένων δὲ καὶ τῷ θυμῷ καὶ τῆς
 ἐπιθυμίας αἱ μὲν κακίαι καὶ τὰ πάθεα ἐξαίρονται,
 ται δ' ἀρεταὶ καὶ τὰ ἡθεα ἐγγίνονται. ἰδιαιτάτον δὲ
 30 τῆς τῷ ἡθεος ἀρετᾶς ἃ προαίρεσις ἃ ἐν τοῖς καλοῖς.
 λόγῳ γὰρ καὶ δυνάμει συγχρόεσθαι δυνατόν καὶ ἄνευ

ἀρετᾶς, προαίρεσει δὲ οὐ δυνατόν· τὸ γὰρ ἀξίωμα
τῷ ἥθεος ἃ προαίρεσις σαμαίνει. διὸ καὶ μετὰ βίας
μὲν ἐπικρατέων ὁ λογισμὸς θυμῷ καὶ ἐπιθυμίας ἐγ-
κράτειαν καὶ καρτερίαν ἐμποιεῖ, μετὰ βίας δὲ πάλιν
ἐκβιασθεὶς αὐτὸς ὑπὸ τῷ ἀλόγῳ ἀκρασίαν καὶ μα- 5
λακίαν. ταὶ δὲ τοιαῦται διαθέσεις τῆς ψυχᾶς ἡμιτε-
λέες μὲν ἀρεταί, ἡμιτελέες δὲ κακίαι τυγχάνοντι. ὁ
μὲν γὰρ λογισμὸς ὑγιαίνει, τὰ δ' ἄλογα μέρη τῆς
ψυχᾶς νοσεῖ. καὶ καθὼ μὲν ἄρχεται καὶ ἄγεται ὁ θυ-
μὸς καὶ ἃ ἐπιθυμία ὑπὸ τῷ λόγῳ ἔχοντος μέρους τῆς 10
ψυχᾶς, ἃ ἐγκράτεια καὶ ἃ καρτερία ἀρεταὶ τυγχά-
νουντι, καθὼ δὲ μετὰ βίας ἀλλ' οὐχ ἐκουσίως τοῦτο
πράσσουντι, κακίαι τυγχάνοντι. δεῖ γὰρ τὰν ἀρετὰν
μὴ μετὰ λύπης ἀλλὰ μεθ' ἁδονᾶς τὰ δέοντα πράσσειν.
πάλιν δὲ καθὼ μὲν ἐπικρατεῖ ὁ θυμὸς καὶ ἃ ἐπιθυμία 15
τῷ λογισμῷ, μαλακίαν καὶ ἀκρασίαν ἐπιφέροντα, κα-
κίαι τινὲς τυγχάνοντι· καθὼ δὲ μετὰ λύπης χαρίζον-
ται τοῖς πάθεσιν, εἰδότες ὅτι ἀμβλακίσκοντι τῷ ὑγιᾶ
ἤμην τὸ ὅμμα τῆς ψυχᾶς, ταῦτα δὲ οὐ κακίαι. πάλιν
ὦν αὐτὸ γε τοῦτο φανερόν, ὅτι ἐκουσίως δεῖ τὰν ἀρε- 20
τὰν τὰ δέοντα πράσσειν, τὸ μὲν ἀκούσιον οὐκ ἄνευ
λύπης καὶ φόβου, τὸ δὲ ἐκούσιον οὐκ ἄνευ ἁδονᾶς καὶ
φιλοφροσύνης. ἅμα δὲ καὶ ὁ λόγος ὁ τῆς διαιρέσεως
ἐμπεδοὶ καὶ παρίητι ταῦθ' οὕτως ἔχεν. ἃ μὲν γὰρ
γνώσεις καὶ ἃ ὁρασις τῶν πραγμάτων τῷ λόγῳ ἔχον- 25
τος μέρους ἐντὶ τῆς ψυχᾶς, ἃ δὲ δύνამις τῷ ἀλόγῳ.
τὸ γὰρ ἀντέχεν μὴ δύνασθαι τοῖς πόνοις, ἐπικρατέν
δὲ τὰν ἁδονᾶν, οἰκτιρόν ἐντι τῷ ἀλόγῳ μέρος τῆς ψυ-
χᾶς. ἃ δὲ προαίρεσις ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς γίνεται,
καὶ τῷ λόγῳ ἔχοντι μέρει τῆς ψυχᾶς καὶ τῷ ἀλόγῳ· 30
σύγκειται γὰρ ἐκ διανοίας καὶ ὀρεξίως, ὧν ἃ μὲν διά-
νοια τῷ λόγῳ ἔχοντός ἐντι, ἃ δ' ὀρεῖς τῷ ἀλόγῳ.

διὸ καὶ ἀρετὰ πᾶσα ἐν συναρμογᾷ γίνεται τῶν μερέων
τῆς ψυχᾶς, καὶ τὸ ἐκούσιον δὲ καὶ τὸ προαιρετὸν πάν-
τως ἐν ταῖς ἀρεταῖς.

69 Ἐν ταυτῷ.

5 Καθόλου μὲν ὧν ἀρετὰ συναρμογὰ τις ἐντὶ τῶν
ἀλόγων μερέων τῆς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. γίνε-
ται δὲ αὐτὰ τῷ κατὰ τὰν ἀδονὰν καὶ τὰν λύπαν ὄρον
ἐπιδέξασθαι τὸν τῷ δέοντος. οὐδὲν γὰρ ἄτερον ἀλα-
θινὰ ἀρετὰ εἰ μὴ ἔξῃς τῷ δέοντος· αὐτὸ δὲ τὸ δέον
10 ἐντὶ ὅπερ δεῖ ἡμεῖς, τὸ δὲ μὴ δέον ὅπερ οὐ δεῖ ἡμεῖς.
τῷ δὲ μὴ δέοντος εἶδεε δύο, τὸ μὲν ὑπερβολὰ τὸ δ'
ἑλλειψις. καὶ ὑπερβολὰ μὲν ἐντὶ τὸ πλεον τῷ δέον-
τος, ἑλλειψις δὲ τὸ ἑλαττον τῷ δέοντος. τὸ δὲ δέον
αὐτὸ ἐόν ὅπερ δεῖ ἡμεῖς καὶ ἄκρον ἂν ὑπάρχοι καὶ μέ-
15 σον· ἄκρον μὲν ὅτι οὐτ' ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος
δέεται, μέσον δὲ ὅτι μεταξὺ ἐντὶ τῆς ὑπερβολᾶς καὶ
τῆς ἑλλείψεως. ἔχει δὲ τὸ δέον καὶ [τὸ] μὴ δέον πρὸς
ἄλλαλα οὕτως ὥσπερ τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον, καὶ τὸ
τεταγμένον καὶ τὸ ἄτακτον, ταῦτα δ' ἐντὶν ἀμφο-
20 τερα τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἄπειρον, καὶ διὰ τοῦτο
τῷ ἀνίσω τὰ μέρη λέγεται ποτὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ
ποτ' ἄλλαλα. ἀμβλεῖα τε γὰρ ὀνομάζεται γωνία ἡ μέ-
ζων ὀρθῆς, ὀξεῖα δὲ ἡ μείων ὀρθῆς, καὶ μέζων μὲν
εὐθεῖα ἡ ὑπερέχουσα τὰν ἐκ τῷ κέντρῳ· καὶ μακρο-
25 τερα μὲν ἡμέρα ἰσημερινᾶς. καὶ ταὶ νόσοι δὲ γίνον-
ται τῷ σώματος διὰ τὸ θερμότερον ἢ κρυμωδέστερον
γίνεσθαι τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ θερμότερόν ἐντὶ τὸ
πλεον τῷ μετρίῳ, τὸ δὲ κρυμωδέστερον ἑλασσον τοῦ-
τω. ἔχει δέ γε καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ περὶ αὐτὰν διάθεσις
30 τὰν ἀναλογίαν ταύταν. ἡ μὲν γὰρ θρασύτης ἐντὶ
ὑπερβολὰ τῷ δέοντος ἐν ὑποστάσει δεινῶν, ἡ δὲ δει-

λότας ἔλλειψις τῷ αὐτῷ. καὶ ἃ μὲν ἀσωτία ὑπερβολὰ
 τῷ δέοντος ἐν δαπάνῃ χρημάτων, ἃ δ' ἀνελευθερία
 ἔλλειψις τῷ αὐτῷ. καὶ ἃ μὲν ὁρμὰ θυμῷ, ἃ δ' ἀναλγησία ἔλλειψις τού-
 τῳ. ὃ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διαθεσίῳν 5
 τῶν ἀντικειμένων. δεῖ δ' ἔξιν τῷ δέοντος ὑπάρχει-
 σαι τὴν ἀρετὴν καὶ μεσότητα τῶν παθῶν μήτ' ἀπα-
 θεία μήτ' ἐμπαθεία ἤμεν. ἃ μὲν γὰρ ἀπάθεια ἀπαρόρ-
 ματον καὶ ἀνευθουσίαστον παρέχεται τὴν ψυχὴν ποτὶ
 τὸ καλόν, ἃ δ' ἐμπαθεία συντεταραγμένον καὶ ἀνεπι- 10
 λόγιστον. δεῖ ὦν τὸ πάθος οὕτω παρεμφαίνεσθαι ἐν
 τῇ ἀρετῇ, ὥσπερ καὶ τὴν σκιὰν καὶ τὰ λαμπρὰ ἐπὶ
 τῇ γραφῇ· τὸ γὰρ ἐμψυχον καὶ τὸ ἀπαλὸν καὶ τὸ
 μεμιμαμένον τὴν ἀλάθειαν σὺν τῇ χρηστότατι τῶν
 χρωμάτων μάλιστα γίνεται διὰ τούτων. ἔμψυχα δὲ ἐκ 15
 παρορμασίου καὶ ἐνθουσιασμῷ ἀρετῆς τῆς κατὰ φύ-
 σιν τὰ πάθηα τῆς ψυχῆς. γίνεται γὰρ ἐκ τῶν παθῶν
 ἡ ἀρετή, καὶ γεναθδεῖσα πάλιν συναύξεται τοῖτοις,
 ὥσπερ καὶ τὸ καλῶς ἁρμοσμένον ἐκ τῷ ὀξέος καὶ βα-
 ρέος, καὶ τὸ εὐκρατον ἐκ τῷ θερμῷ καὶ ψυχρῷ, καὶ 20
 τὸ ἰσόρροπον ἐκ τῷ βαρέος καὶ κούφῳ. οὐκ ἀφελὲν
 ὦν δεῖ τὰ πάθηα τῆς ψυχῆς, οὐδὲ γὰρ ὠφέλιμον, ἀλλὰ
 συναρμόσασθαι ποτὶ τὸ λόγον ἔχον τῷ δέοντος καὶ
 τῷ μετρίῳ.

70 Ἀρχὴτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ παι- 2
 δεύσεως ἡθικῆς.

Φαμί τὴν ἀρετὴν ἤμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν
 ἱκανάν, τὴν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἷκα
 τὰς ἔξιας αὐτὰς κρίνωμες. αἰεὶ μὲν γὰρ κακοδαιμο-
 νεῖν ἀνάγκη τὸν κακόν, αἵτε ἐξη ὕλαν (κακῶς τε γὰρ 30
 αὐτῇ χρέεται) αἵτε σπανίζῃ· ὥς καὶ τὸν τυφλόν, αἵτε

φῶς ἔχη καὶ λαμπρότατά ὁρατὰν, αἷτε ἐν σκότει δια-
 τελῇ· οὐκ αἰεὶ δὲ εὐδαιμονεῖν τὸν ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἅ-
 πασις τᾷς ἀρετᾷς εὐδαιμονία ἦς, ἀλλ' ἅ χρᾶσις. καὶ
 γὰρ ὁ ἔχων τὰν ὄψιν οὐχ ὁρᾷ αἰεὶ· αἱ γὰρ μὴ ἔχη
 5 φῶς, οὐκ ὄψεται. δύο δ' ὁδοὶ τέμνονται ἐν βίῳ, ἃ
 μὲν σκυνθρωποτέρα, τὰν ὁ τλάμων ἐβάδιζεν Ὀδυσσεύς,
 ἃ δὲ εὐδιεινότερα, τὰν ἐπορεύετο Νέστωρ. τὰν ὧν
 ἀρετὰν φαμι δῆλεσθαι μὲν ταύταν, δύνασθαι δὲ καὶ
 τήναι. ἀλλὰ τὰν εὐδαιμονίαν καρύσσει ἡ φύσις βίον
 10 εὐκτατον καὶ εὐσταθέα, διὰ τὸ γνῶμας τελεσθῆμεν.
 ὥστε ἂ μὴ δηληταί τις παριόντα, οὐκ εὐδαίμων μὲν,
 οὐ μὲν πάντα κακοδαίμων.

71 Ἐν ταυτῷ.

Μὴ ὧν ἄνθρωπον καὶ ἀνάληγον τολμῶντι τὸν ἀγα-
 15 θὸν εἰπέν, μηδὲ ἄλμπον θρασυνεέσθωσαν λέγειν· ὥς
 γὰρ σώματι ἀλγεινὰ τινα ἀπολείπομεν, οὕτω καὶ ψυ-
 χαῖς ἐπώδυνα. ἀλλὰ ταὶ μὲν ἀφρόνων λῦπαι ἀλόγιστοι
 πέλονται, ταὶ δὲ φρονίμων ἐς ὅσον καὶ λόγος ἐπιτρέ-
 ποι-ορίδδων τὰ πράγματα. ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ καύχημα
 20 αὐτῶν τᾷς ἀπαθείας ἐκλύει τᾷς ἀρετᾷς τὸ γενναῖον,
 αἶκα ἐν ἀδιαφόροις καὶ μὴ κακοῖς θανάτῳ τε καὶ ἀλ-
 γῇ καὶ πένιᾳ ἀντιβεβάκη. εὐκαταγώνιστα γὰρ τὰ
 μὴ κακά. ἀσκητέον ὧν ποττὰν μετριοπαθίαν ἴμεν,
 ὥς τό τε ἀνάληγον εἰς ἴσον τῷ ἐμπαθεῖ φεύγωμες,
 25 μηδὲ μέζον φύσιος τᾷς ἀμετέρας φθειγγώμεθα.

72 Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ
 εὐδαίμονος.

Πρῶτον μὲν ὧν χρὴ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι ὁ μὲν
 ἀγαθὸς ἀνὴρ οὐκ εὐθέως εὐδαίμων ἐξ ἀνάγκης ἐστίν,
 30 ὁ δὲ εὐδαίμων καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ εὐ-
 daίμων ἐξ ἐπαινέτῳ καὶ μακαριστῷ γίνεται, ὁ δὲ ἀγα-

θὸς ἀνὴρ ἐξ ἐπαινετῶ μόνον. γίνεται δὲ ὁ μὲν ἐπαι-
νος ἐκ' ἀρετῶν, ὁ δὲ μακαρισμὸς ἐκ' εὐτυχίας. καὶ ὁ
μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐπὶ τοῖς κατ' ἀρετᾶς ἀγαθοῖς γίνε-
ται τοιοῦτος, ὁ δ' εὐδαίμων καὶ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην.
καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἀναφαίρετον ἔχει τὰν ἀρετάν, ὁ
δ' εὐδαίμων ἐστὶν ὅκ' ἀφαιρέεται τὰν εὐδαιμοσύ-
ναν. τὰς μὲν γὰρ ἀρετὰς ἀνυπεύθυνος ἡ δύναμις,
τὰς δ' εὐδαιμοσύνας εὐθινομένα. νόσοι τε γὰρ μα-
κρὰ καὶ σώματος καὶ πηρώσεις αἰσθηταρίων ἀπομαραί-
νουντι τὰν εὐθάλειαν τὰς εὐδαιμοσύνας. 1

73 Ἐν ταυτῷ.

Διαφέρει δὲ θεὸς ἀνθρώπῳ ἀγαθῷ, ὅτι θεὸς μὲν
οὐ μόνον εἰλικρινῇ καὶ διυλισμέναν ἔχει τὰν ἀρετάν
ἀπὸ παντὸς τῷ θνατῷ πάθεος, ἀλλὰ καὶ τὰν δυνάμιν
αὐτῆς ἄτρυτον πέπαται καὶ ἀνυπεύθυνον, ὥς πρὸς 15
αἰωνίων ἔργων σεμνότητά τε καὶ μεγαλοπρέπειαν.
ἄνθρωπος δ' οὐ μόνον τῷ θνατῷ τὰς φύσεις καταστά-
ματι μήονα ταύταν πέπαται, ἐστὶ δ' ὅκα καὶ δι' ἀγα-
θῶν ἀμετρίαν καὶ διὰ συνήθειαν ἰσχυρὰν καὶ διὰ φύ-
σιν μοχθηρὰν καὶ δι' ἄλλας αἰτίας πολλὰς ἀδυνατεῖ καὶ
κατ' ἄκρας γεναθῆμεν παναλαθέως ἀγαθός.

74 Ἐν ταυτῷ.

Φαμὶ δὴ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα τοῦτον εἶμεν, τὸν
πράγμασι μεγάλοις καὶ καιροῖς καλῶς χρεόμενον. οὐ-
τος δὲ καὶ εἴη ὁ εὐτυχίαν τε θινάμενος καλῶς φέρον·
καὶ πάλιν ἀτυχίαν, καὶ ὁ ἐν τε τοῖς καλοῖς καὶ τιμοῖς
ἄξιος γενόμενος τῶν ὑποκειμένων, καὶ μεταβαλοίσας
τὰς τύχας εὐ τὸ παρὸν ἐκδεχόμενος. εἰ δὲ συντόμως
τε καὶ κεφαλαιωδῶς δεῖ φράσαι, ὁ ἐν πάντεσσι τοῖς
καιροῖς καλῶς ἀγωνιζόμενος ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, 21

καὶ μόνον αὐταυτοὺς οὕτως διατιθεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐμπιστεύσαντας αὐτῷ καὶ συναγωνισαμένω.

75 Ἐν ταυτῷ.

Ἐπεὶ ὧν τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν αὐτὰ ἐντι δι' αὐταντα
 5 αἰρετά, οὐ μὲν δι' ἄτερον, ἃ δὲ δι' ἄτερον, οὐ μὲν
 δι' αὐταντα, εἴη ἂν καὶ τρίτον τι εἶδος ἄτερον ἀγα-
 θῶν, ὃ καὶ δι' αὐταυτοὺς αἰρετόν ἐντι καὶ δι' ἄτερον.
 τίνων ὧν ἐντι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αὐτὰ δι'
 αὐταντα αἰρετὰ πέφυκεν ἡμεῖς, οὐ μὲν διὰ ἕτερον;
 10 φανερόν ὅτι ἃ εὐδαιμοσύνα. ταύτας γὰρ ἔνεκα τὰ
 ἄλλα αἰρεόμεθα, αὐτὰν δὲ ταύταν οὐδενὸς ἀτέρω.
 τίνα δὲ πάλιν ἐντί, ἃ δι' ἄτερον μὲν αἰρεόμεθα, οὐ
 μὲν δι' αὐταντὰ γε; δᾶλον ὅτι τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰ
 προτρεπτικά τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αἴτια γίνεταί τῶν
 15 ἀτέρων, οἷον πόνοι μὲν σώματος καὶ γυμνάσια καὶ
 τρίβιες εὐεκτίας, ἀναγνώσεις δὲ καὶ μελέται καὶ ἐπι-
 τηθεύσεις καλῶν καὶ ἀρετῶν. τίνα δὲ καὶ δι' αὐταντα
 αἰρετὰ καὶ τὰ δι' ἄτερον; . . . οἷον αἱ τε ἀρεταὶ καὶ
 αἱ ἕξεις αὐτῶν, καὶ αἱ προαιρέσεις, καὶ αἱ πράξεις,
 20 καὶ πᾶν τὸ ἐχόμενον τῆς τῷ καλῷ οὐσίας. τὸ μὲν ὧν
 δι' αὐταυτοὺς αἰρετόν, οὐ μὲν δι' ἄτερον, μονῆρες ἀγα-
 θόν ἐντι καὶ ἔν· τὸ δὲ καὶ δι' αὐτὸ καὶ δι' ἄτερον,
 τριχᾶ δέδασται. τὸ μὲν γὰρ τι αὐτῷ περὶ ψυχᾶν ἐστιν,
 τὸ δὲ περὶ σώμα, τὸ δὲ τι ἐκτός· περὶ ψυχᾶν μὲν αἱ
 25 τῆς ψυχᾶς ἀρεταί, περὶ σῶμα δὲ αἱ τῷ σώματος, ἐκτός
 δὲ φίλοι δόξα τιμὰ πλοῦτος. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ
 δι' ἄτερον αἰρετόν· τὸ μὲν γὰρ τι αὐτῷ τὰ ποιητικά
 τῶν τῆς ψυχᾶς ἀγαθῶν, περὶ σῶμα δὲ τὰ τῷ σώμα-
 τος, ἐκτός δὲ τὰ αἰτία πλούτῳ καὶ δόξας καὶ τιμᾶς καὶ
 30 φιλάς. ὅτι δὲ τὰν ἀρετῶν ἡμεῖς συμβέβακεν αὐτὰν
 δι' αὐταντὰν αἰρετὰν, δᾶλον καὶ ἐκ τῶνδε. εἰ γὰρ τὰ

καταδεέστερα τὰ φύσει, λέγω δὴ τὰ σώματα ἀγαθὰ, αὐτὰ δι' αὐτὰ αἰρεόμεθα, κρέσσων δὲ ψυχὰ σώματος, φανερόν ὅτι καὶ τὰ τῆς ψυχᾶς ἀγαθὰ αὐτὰ δι' αὐτὰ ἀγαπέομες, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν.

5

76 Ἐν ταυτῷ.

Τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ βίῳ καιροὶ τρεῖς, ὃ μὲν ἐν εὐ-
 τυχίᾳ ὃ δὲ ἐν ἀτυχίᾳ ὃ δὲ μεταξὺ τούτων. ἐπεὶ ὢν
 ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ ἔχων ἀρετὰν καὶ ὁ χρεόμενος ἀρετῇ,
 χρᾶται δὲ αὐτῇ κατὰ τὴν τρεῖς καιρῶς· ἡ γὰρ ἐν ἀτυ- 10
 χίᾳ ἢ ἐν εὐτυχίᾳ ἢ ἐν τοῖς μεταξὺ τούτων· καὶ ἐν
 ἀτυχίᾳ μὲν ἐντι κακοδαίμων, ἐν δ' εὐτυχίᾳ εὐδαίμων,
 ἐν δὲ τῇ μέσῃ καταστάσει οὐκ εὐδαίμων· φανερόν ὅτι
 οὐδὲν ἄτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα ἀλλ' ἡ χρᾶσις ἀρετᾶς
 ἐν εὐτυχίᾳ. λέγομες δὲ νῦν εὐδαιμοσύναν τὴν τῷ ἀν- 15
 θρώπῳ. ὁ δ' ἀνθρώπος οὐχ ἅ ψυχὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τὸ σῶμα· τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ζῶν καὶ τὸ ἐκ τοιού-
 των ἀνθρώπος. καὶ γὰρ εἰ τῆς ψυχᾶς ὄργανον τὸ
 σῶμα πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ μέρος καὶ τοῦτο
 καὶ ἡ ψυχά. διὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν ἐντι τῷ ἀν- 20
 θρώπῳ ἃ δὲ τῶν μερέων. καὶ ἀνθρώπῳ μὲν ἀγαθὸν
 εὐδαιμοσύνα, τῶν δὲ μερέων τῷ ἀνθρώπῳ ψυχᾶς μὲν
 φρόνησις ἀνδρεία δικαιοσύνα σωφροσύνα, σώματος
 δὲ κάλλος ὑγίεια εὐεκτία εὐαίσθησις. τὰ δὲ ἐκτός,
 πλοῦτος καὶ δόξα καὶ τιμὰ καὶ εὐγένεια, πέφυκεν ἐπι- 25
 γέννημα ἡμεν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀκόλουθα τοῖς φύσει
 προϋφιστακόσιν ἀγαθοῖς, δορυφορεῖ δὲ τὰ μῆνηα τῶν
 ἀγαθῶν τὰ μέζονα· φιλία μὲν καὶ δόξα καὶ πλοῦτος
 σῶμα καὶ ψυχάν, ὑγίεια δὲ καὶ ἰσχύς καὶ εὐαίσθησις
 ψυχάν, φρόνησις δὲ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνα καὶ ἡ 30
 δικαιοσύνα τὸν νόον τῆς ψυχᾶς, ὁ δὲ νόος τὸν θεόν·

οὗτος ὁ κρείστος ἐστὶ καὶ ὁ ἀγεμονεύων. καὶ
 τοῦτο ἕνεκα καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀγαθῶν δεῖ παρῆμεν.
 στρατεύματος μὲν γὰρ ἀγείται στραταγός, πλωτῆρων
 δὲ κυβερνήτας, τῷ δὲ κόσμῳ θεός, τὰς δὲ ψυχὰς νόος,
 5 τὰς δὲ περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας φρόναςιν· οὐδὲν
 γὰρ ἄτερόν ἐστι φρόναςιν εἰ μὴ ἐπιστάμα τὰς περὶ
 τὸν βίον εὐδαιμοσύνας, ἣ ἐπιστάμα τῶν κατὰ φύσιν
 ἀνθρώπων ἀγαθῶν.

77 Ἐν ταυτῷ.

10 Καὶ θεῷ μὲν εὐδαιμοσύνα καὶ βίος ἄριστος, τῷ
 δ' ἀνθρώπῳ ἐξ ἐπιστάμας καὶ ἀρετᾶς καὶ τρίτῳ εὐ-
 τυχίας σωματουμένα παραγίνεται. λέγω δὲ σοφίαν
 μὲν ἐπιστάμαν τῶν θείων καὶ δαιμονίων, φρόναςιν
 δὲ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν περὶ τὸν βίον· τὰς γὰρ
 15 λόγοις καὶ ἀποδείξεσιν ποτιχρωμένας ἀρετὰς δεόν ἐπι-
 στάμας ποταγορεύειν· ἀρετὰν δὲ τὰν ἡθικὰν καὶ βελ-
 τίστην ἔξιν τῷ ἀλόγῳ μέρεος τὰς ψυχᾶς, καθ' ἃν καὶ
 ποιοὶ τινες ἡμεν λεγόμεθα κατὰ τὸ ἥθος, οἷον ἐλευ-
 θέριοι δίκαιοι καὶ σώφρονες· εὐτυχίαν δὲ τὰν παρὰ
 20 τὸν λόγον τῶν ἀγαθῶν παρουσίαν καὶ μὴ δι' αὐτὸν
 γινομένην. ἐπεὶ ὧν ἃ μὲν ἀρετὰ καὶ ἐπιστάμα ἐφ'
 αἰν, ἃ δ' εὐτυχία οὐκ ἐφ' αἰν· ἐν δὲ θεωρίαις καὶ
 πράξεσι τῶν καλῶν τὸ εὐδαιμονᾶν· αἱ δὲ θεωρίαι
 καὶ αἱ πράξεις ποτάντεις μὲν οὔσαι λειτουργίαν καὶ
 25 ἀνάγκαν ἐπιφέροντι, εὐοδοῦσαι δὲ διαγωγὰν καὶ εὐ-
 δαιμοσύναν· γίνεται δὲ ταῦτα ἐν εὐτυχίᾳ· φανερόν
 ὅτι οὐδὲν ἄτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα εἰ μὴ χρᾶσις ἀρε-
 τᾶς ἐν εὐτυχίᾳ.

78 Ἐν ταυτῷ.

30 Ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὕτω διάκειται ποτ' εὐτυχίαν,
 ὥσπερ καὶ ὁ τῷ σώματι καλῶς ἔχων καὶ ῥωμαλέως.

καὶ γὰρ ἐκεῖνος οἷός τε καὶ θάλλπος καὶ ψυχρὸς ὑπομέ-
νεν, καὶ βάρος ἄραι μέγα, καὶ πολλὰς ἀτέρας εὐχερῶς
ὑπομένεν κακοπαθείας.

79 Ἐν ταυτῷ.

Ἐπεὶ ὦν εὐδαιμοσύνα' χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ,⁵
περὶ ἀρετᾶς καὶ εὐτυχίας λέγωμες, καὶ πρῶτον περὶ
εὐτυχίας. τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἃ μὲν οὐκ ἐπιδέχεται
ὑπερβολάν, οἷον ἀρετά· οὐ γὰρ ἔστιν ὑπερβάλλουσα
τις ἀρετὰ καὶ ὑπερβαλλόντως τις ἀγαθός· ἃ γὰρ ἀρε-
τὰ στάθμαν ἔχει τὸ δέον, καὶ ἔστι τῷ δέοντος ἕξις ἐν 10
τοῖς πρακτοῖς· ἃ δ' εὐτυχία καὶ τὰν ὑπερβολὰν ἐπι-
δέχεται καὶ τὰν μῆωσιν. ὑπερβάλλουσα δὲ γεννᾷ τι-
νας κακίας, καὶ ἐξίστησι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τᾶς κατὰ
φύσιν ἕξις, ὥστε πολλάκις ἀντιβαίνειν καὶ τᾷ συστά-
σει τᾶς ἀρετᾶς. καὶ οὐ μόνον ἃ εὐτυχία, ἀλλὰ καὶ 15
ἄτεροι αἰτίαι πλείονες. οὐδέποκα γὰρ δεῖ θαυμάζειν
περὶ μὲν αὐλητικὰν ἤμην τινὰς ἀλαζόνας, οἱ τὰ ποτ'
ἀλάθειαν ἐάσαντες φαντασίᾳ τινὶ ψευθεῖ τῶς ἀμώσως
αἰρέοντι, περὶ δὲ τὰν ἀρετὰν μὴ ἤμεν τὸ τοιοῦτον γέ-
νος, ἀλλ' ὅσῳ περ σεμνότερόν ἐστι, τοσούτῳ καὶ τὸ 20
ποτιτιπλούμενον περὶ αὐτὰν πλέον ἤμεν γένος. πολλὰ
γὰρ ἔστι τὰ διαστρέφοντα τὰς περὶ τὰν ἀρετὰν ἐπιφα-
νείας, ὧν ἓν μὲν ἐστὶ τὸ τῶν ἐπιβουλευόντων καὶ πο-
τιτιπλουμένων γένος· ἄτερα δὲ φυσικὰ πάθηα παρα-
κολουθέοντα ἐνιόκα ποιέοντι ἐναντίαν ἐπιπρέπειαν²⁵
τᾶς ἀλαθινᾶς διαθέσιος· τινὰ δὲ καὶ δι' ἔθος συνεκ-
τεθραμμένα ἐκ παλαιῶν χρόνων· οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ
δι' ἀλικίας ἀβατικός τε καὶ γεροντικός, καὶ δι' εὐτυ-
χίας ἢ καὶ ἀτυχίας, καὶ δι' ἀτέρως παμπληθείας τρό-
πος. ὥστε οὐδέποκα δεῖ θαυμάζειν, εἰ πάντ' ἀνε- 30
στραμμένως ἐνιόκα κρίνεται, τᾶς ἀληθινᾶς διαθέσιος

μεταπιπτούσας. ὥσπερ καὶ τέκτονα τὸν ἄριστον ἡμεν
δοκέοντα πολλὰ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἔργοις ὀρέομεν
ἀμαρτάνοντα, καὶ στραταγὸν καὶ κυβερνήτην καὶ
γραφέα καὶ πάντας ἀπλῶς, καὶ ὅμως οὐκ ἀποστεροῦ-
5 μεν τὰς ὑπαρχούσας ἐξίους· οὕτως οὐδὲ τὸν ἀκολασταί-
νοντα ἐν τισὶ καιροῖς οὐδὲ τὸν ἀδικήσαντα οὐδὲ τὸν
ἀποδειλιάσαντα εἰς τὴν κακῶς τακτέον ἄνδρα, οὐδὲ
μὴν τὴν τούτων τι κατορθώσαντας εἰς τὴν ἀγαθῶς·
ἀλλὰ τοῖς τε φανύοις τὸ τυχὲν ποτὲ δοτέον τοῖς τε
10 ἀγαθοῖς τὸ διαμαρτάνειν· τὰν δὲ ἀλαθινὰν κρίσιν οὐ
ποθ' ἓνα καιρὸν ἐπιβλέποντας οὐδ' ἐπὶ χρόνου τι
πλᾶθος, ἀλλ' ἐπὶ πάντα τὸν βίον. ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα
βλάπτει μὲν καὶ τὸ τῆς ἐνδείας καὶ τὸ τῆς ὑπερβολᾶς
εἶδος, οὐ μὴν ἀλλὰ νόσως ἐτι μέζοντας ἐμποιεῖν πέφυ-
15 κεν ἡ ὑπερβολὰ καὶ τὰ καλεόμενα περισσώματα· οὕ-
τω καὶ ψυχὰν βλάπτει μὲν καὶ τὸ τῆς εὐτυχίας ἢ ἀτυ-
χίας εἶδος ἀκαίρως παραγενόμενον, οὐ μὴν ἀλλὰ νό-
σως ἐτι μέζοντας ποτὲ πέφυκεν ἡ λεγομένα παρὰ πάν-
τες εὐτυχία, ὥσπερ οἶνος καταμεθύσκουσα τοῖς
20 ἀγαθοῖς τὰν διάνοιαν.

80 Ἀρχὴτα Πυθαγορείου περὶ ἀνδρὸς
ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Ὅθεν οὐκ ἀτυχίαν ἐνεγκέν ἐμμελῶς χαλεπώτερόν
ἔστιν, ἀλλ' εὐτυχίαν. πάντες μὲν γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ μένου-
25 τες ὥς ἐπὶ πολὺ μέτριοι καὶ κόσμιοι τὸ ἥθος ἡμεν φαί-
νονται, ἐν δ' εὐπραγίαις ἀνδρεῖοι μεγαλόφρονες με-
γαλόψυχοι. δεινὰ γὰρ ἀτυχία συναγαγὲν καὶ καταρ-
τίσαι τὰν ψυχάν, ἡ δ' εὐπραγία τούναντίον ἐπάραι
καὶ κενῶσαι. διὸ ποθεκτικοὶ μὲν ἅπαντες καὶ συνετοί
30 τὸν τρόπον ἀτυχεύοντες, ἐπιθετικοὶ δὲ καὶ θαρσαλέοι
τὸν τρόπον εὐτυχεύοντες.

81 Ἐν ταύτῳ.

Ὅρος δὲ ἐστὶν εὐτυχίας, ἂν προέλοιτο ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ συνεργὸν αὐτῷ γενομένην ποττὰς ἰδίας πράξις· ὥσπερ καὶ μέγεθος ναῦ, καὶ μέγεθος παδαλίῳ, ᾧ καθικνεῖσθαι δύναται ὁ ἀγαθὸς κυβερνάτας μεγάλα ὡς πελάγεα διαπεραιούμενος καὶ μεγάλην ναυκλαρίαν στελλόμενος. ἃ δ' ὑπερβολὰ τὰς εὐτυχίας τοῖς ἀγαθοῖς οὐ κρατεῖσθαι πέφυκεν ὑπὸ τὰς ψυχᾶς, ἀλλὰ κρατὲν αὐτὰς. ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φῶς μαρμαρυγίαν περιτίθῃσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὕτω καὶ ἃ ὑπερβάλ-
λοισα εὐτυχία τῷ νόφ τὰς ψυχᾶς. καὶ περὶ μὲν ὧν εὐ-
τυχίας ἄλλῃς εἰρήσθω.

82 Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἀρεταί.

Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἡθικαὶ ἀρεταί, δεικτέον καὶ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. εἰ γὰρ ἡ ἀρετὴ μάλιστα τῇ προαιρέσει κρῖνε-
ται, ἡ δὲ ὀρθὴ προαίρεσις ἐκ φρονήσεως ἔπεται. τὸ γὰρ βου-
λεύεσθαι τῆς φρονήσεως καὶ ἡθικῆς ἀρετῆς, εἴγε δεῖ μὲν τῷ
καλῶς βουλευομένῳ τὸν σκοπὸν ὀρθὸν κεῖσθαι, εἰς ὃν περὶ
τῶν συντελούντων εἰς αὐτὴν βουλευέται. ὀρίζεται δὲ ὁ σκοπὸς
ὑπὸ τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐπιμέμεθα, περὶ τούτου βου-
λεύομεθα· ἡ δὲ τῶν προσηκόντων ἔφεσις ἀπὸ τῆς ἡθικῆς ἀρε-
τῆς, ὥσπερ εἶπεν Ἀριστοτέλης, οὐκ ἐστίν· ἡ προαίρεσις ὀρθὴ
ἄνευ φρονήσεως οὐδὲ ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ
τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. ἔτι εἰ ἀνάγκη μὲν ἡντινοῦν
ἀρετὴν ἡθικὴν ἔχοντα φρόνησιν ἔχειν· εἴγε ἐστὶν ἡθικὴ ἀρετὴ
πρακτικὴ τῶν ὀρισμένων φρονήσει τε καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ·
ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν φρόνησιν ἔχοντα ἔχειν ἡθικὴν ἀρετὴν· εἴγε
οἴκειον τῇ φρονήσει τὸ ζητεῖν πῶς οἶόν τε τυχεῖν τοῦ θεον-
τος σκοποῦ, ὃν τῆς ἡθικῆς ὀρίσαι· αὐτὴ γὰρ τῆς ὀρετι-
κῆς δυνάμεως ἀρετὴ. ταύτῃ γὰρ φρόνησίς τε καὶ δεινότης
διαφέρουσιν· ἢ ἡ μὲν φρόνησις τῶν πρὸς τὸν ὀρθὸν σκο-
πὸν φερόντων ἐστὶν εὐρετικὴ τε καὶ ζητητικὴ· ἡ δὲ δει-
νότης τῶν πρὸς τὸν τυχόντα. Alexandri Aphrod. Quaest.
IV, 22.

83 Μουσωνίου.

Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεσθηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι
μὴ προδόμενον αὐτὴν ὥς ἐσχάτην βιωῆσαι.

84 Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ σκέπης.

5 Ταῦτα μὲν περὶ τροφῆς εἶπεν. ἡξίου δὲ καὶ σκέ-
πην τὸν σώφρονα τῷ σώματι ζῆτεῖν οὐ τὴν πολυτελῆ
καὶ περιττὴν· εὐθύς γάρ ἐσθῆτι καὶ ὑποδέσει τὸν
αὐτὸν τρόπον ἔφη εἶναι χρηστέον ὥνπερ πανοπλίᾳ,
φυλακῆς ἔνεκεν τοῦ σώματος ἀλλ' οὐκ ἐπιδείξεως.
10 ὥσπερ οὖν ὄπλα κάλλιστα τὰ ἰσχυρότατα καὶ σώζειν
μάλιστα δυνάμενα τὸν χρώμενον, οὐ τὰ περιβλεπτα
καὶ λαμπρά, οὕτως ἀμπεχόνῃ καὶ ὑπόδεσις ἢ χρησι-
μοτάτῃ τῷ σώματι κρατίστη, καὶ οὐχ ἡ δυναμένη τὰς
τῶν ἀνοήτων ὄψεις ἐπιστρέφειν. δεῖ γὰρ τῆς σκέπης
15 αὐτῆς κρεῖττον ἀποφαίνειν τὸ σκεπόμενον καὶ ἰσχυ-
ρότερον, ἀλλ' οὐκ ἀσθενέστερόν τε καὶ χεῖρον. οἱ μὲν
οὖν λειότητά τε καὶ ἀπαλότητα σαρκὸς διὰ τῶν σκε-
πασμάτων μηχανώμενοι χεῖρῳ τὰ σώματα ποιοῦσιν,
εἶγε τὸ τεθρυμμένον σῶμα καὶ μαλακὸν πολὺ κίκιον
20 τοῦ σκληροῦ τε καὶ διαπεπονημένου ἐστίν· οἱ δὲ
ῥωννύντες καὶ κρατύνοντες τῇ σκέπῃ, οὗτοι τὰ σκε-
πόμενα μόνοι ὠφελοῦσιν. διὰ τοῦτο οὐδαμῶς καλὸν
οὔτε ἐσθῆσι πολλὰς κατασκέπειν τὸ σῶμα, οὔτε ται-
νίαις κατελεῖν, οὔτε χεῖράς τε καὶ πόδας περιδέσει
25 πλῶν ἢ ὑφασμάτων τινῶν μαλακύνειν, τοὺς γε μὴ
νοσοῦντας· οὐδ' ὅλως εἶναι ἀγρεύστους καλὸν ψυχους
τε καὶ θάλλπους, ἀλλὰ ῥιγοῦν χρὴ τὰ μέτρια χειμῶνος
καὶ ἡλιοῦσθαι θέρους, καὶ σκιατροφεῖσθαι ἥκιστα.
καὶ τὸ μὲν ἐνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τοῦ δεῖσθαι δυοῖν προ-
30 τιμητέον, τοῦ δ' ἐνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τὸ μηδενί, ἀλλὰ
ἱματίῳ μόνον. καὶ τοῦ γε ὑποδεδεῖσθαι τὸ ἀνυποδε-

τεῖν τῷ δυναμένῳ κρεῖττον· κινδυνεύει γὰρ τὸ μὲν ὑποδεέσθαι τῷ δεδέσθαι ἐγγὺς εἶναι, ἢ δ' ἀνυποδησία πολλὴν εὐλυσίαν τινὰ καὶ εὐκολίαν παρέχει τοῖς ποσίν, ὅταν ἡσκημένοι ᾖσιν. ὅθεν καὶ τοὺς ἡμεροδρομοὺς ὁρᾶν ἔστιν οὐ χρωμένους ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ τῶν ἀθλούντων τοὺς δρομεῖς, οὐκ ἂν δυναμένους σώζειν τὸ τάχος, εἰ δέοι τρέχειν αὐτοὺς ἐν ὑποδήμασιν.

ἐπεὶ δὲ σκέπης ἔνεκα καὶ τὰς οἰκίας ποιούμεθα, φημὶ καὶ ταύτας δεῖν ποιεῖσθαι πρὸς τὸ τῆς χρεῖας¹⁰ ἀναγκαῖον, ὥς ἀπερῦκειν μὲν κρύος, ἀπερῦκειν δὲ θάλλπος τὸ σφοδρὸν, εἶναι δὲ ἡλίου καὶ ἀνέμων ἐπικούρημα τοῖς δεομένοις. καθόλου δὲ ὅπερ ἂν παρέχοι σπήλαιον αὐτοφνές, ἔχον μετρίαν ὑπόδυσιν ἀνθρώπῳ, τοῦτο χρὴ παρέχειν ἡμῖν τὴν οἰκίαν, τοσοῦτον¹⁵ εἴπερ ἄρα περικτενύονσαν, ὅσον καὶ ἀπόθεσιν τροφῆς ἀνθρωπίνης ἐπιτηδεῖαν ἔχειν. τί δ' αἰ περιστυλοὶ αὐλαί; τί δὲ αἰ ποικίλαι χρίσεις; τί δ' αἰ χρυσόροφοι στέγαι; τί δ' αἰ πολυτέλειαι τῶν λίθων, τῶν μὲν χαμαὶ συνηρμοσμένων, τῶν δ' εἰς τοίχους ἐγκειμέ-²⁰ νων, ἐνίων καὶ πάνυ πόρρωθεν ἡγμένων [λίθων] καὶ δι' ἀναλωμάτων πλείστων; οὐ ταῦτα πάντα περιττὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, ὧν χωρὶς καὶ ξῆν καὶ ὑγιαίνειν ἔστι, πραγματεῖαν δ' ἔχει πλείστην, καὶ διὰ χρημάτων γίνεται πολλῶν, ἀφ' ὧν ἂν τις ἐδυνήθη καὶ δη-²⁵ μοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῆσαι; καὶ τοι πόσῳ μὲν εὐκλεέστερον τοῦ πολυτελεῶς οἰκεῖν τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν; πόσῳ δὲ καλοκαγαθικώτερον τοῦ ἀναλίσκειν εἰς ξύλα καὶ λίθους τὸ εἰς ἀνθρώπους ἀναλίσκειν; πόσῳ δὲ ὠφελιμώτερον τοῦ περιβεβλη-³⁰ σθαι μεγάλῃν οἰκίαν τὸ κεκτηῖσθαι φίλους πολλοὺς; ὅπερ γίνεται τῷ προθύμῳ εὐεργετοῦντι. τί δ' ἂν

ὄναιτό τις τηλικούτον ἀπ' οἰκίας μεγέθους τε καὶ κάλλους, ἡλικίον ἀπὸ τοῦ χαρίζεσθαι πόλει καὶ πολίταις ἐκ τῶν ἑαυτοῦ;

85 Εὐσεβίου.

5 Ἐχθρὸς γενοίμην μηδενός, φίλος δὲ τοῦ αἰεὶ καὶ παραμενέοντος· καὶ μήποτε μὲν διενεχθείην πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους, διενεχθεὶς δὲ διαλλαχθείην ὡς ἱάχιστα. μηδενὶ ἐπιβουλεύσαιμι, ἐπιβουλευόμενος δὲ ἄνευ ἀνάγκης τοῦ τι ἂν δράσαι ἀνήκεστον ἀπαθῆς
10 διαφύγοιμι. ὀργῆς κρατοίην. ἐρώην [καὶ ἐπιθυμέοιμι] καὶ τυγχάνοιμι μούνων τῶν καλῶν, τῶν δὲ ἀπ' ἐναντίας τῆς ἐπιθυμίας, μηδὲ ἁμαρτῶν κοτε ὥστε εὔξασθαι, τυχοίμι. βουλοίμην πάντας εὐτυχεῖν, φθονήσαιμι μηδενὶ τῶν εὐτυχεόντων. μήποτε τις ἐμὲ
15 τῶν νομιζομένων παραλόγως εὐπρήσσειν ἐκπλήξειε μηδὲ ἀνιήσει· τί γὰρ δεῖ τοῖς παρὰ τῆς τύχης διδομένοις φθονεῖν; φίλοι δέ με καὶ οἱ κατ' ἀξίην εὐτυχεύοντες εὐφραίνονται. μήποτε τῷ ἀπὸ οἰκείης γνώμης ἐχθρὴν κατ' ἐμοῦ ἐπανελομένῳ δυστυχήσαντι ἐπη-
20 σθείην. μήποτε συγγνοίην ἐμωυτῷ κακοῦ τευ τινα αἰτίην παρασχόντι. λαθὼν κοτε ἐμωυτὸν ὡς παρὰ μέλος ἦτοι τί εἶπας ἢ πράξας, μὴ περιμείναιμι τοὺς μωμησομένους καὶ ἐπιπλήξοντας· αὐτὸς δὲ ἐμωυτὸν μωμησαίμην ἄχρι τοῦ ἀκέσασθαι. εἰδείην γενναίως
25 φέρειν τὰ προσπίπτοντα, καὶ τὰ μέτρια ἐκδεχόμην ὥσπερ αὐτῶν ἔχει ἡ φύσις, τοῖς δὲ ὑπερβάλλουσι μὴ καὶ τὸ παρ' ἐμωυτοῦ προστιθείην. εὐτυχίην εἰδείην φέρειν σωφρόνως. μήποτε ὑπὸ εὐπρηγίας ἐς ὑπερφανίην ἄλογον ἀερεθείην. πλοῦτον νομίζοιμι τὸν ἀρ-
30 κέοντα βίῳ τῷ σάφρονι. ἄπαυστον καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίην χρημάτων μὲν μήποτε σχοίην, μούνων δὲ

τῶν ὠφελούντων τὴν ψυχὴν μαθημάτων ἐθέλωμι ἃ
 δεῖ ἔσσεσθαι. νικῶν νίκην τὴν καὶ ἐμοὶ καὶ τῷ προσ-
 διαλεγόμενῳ ἀβλαβέα. φιλοτιμέεσθαι παρὰ καιρὸν
 πρὸς φίλους καὶ ἐν ταῖς ζητήσεσι φυλασσοίμην. μή-
 κοτε καὶ παρὰ τὸ ἐμοὶ δοκεῖον ἐν ταῖς ζητήσεσι τοῦ⁵
 νικᾶν ἔνεκα ἔριν ἀσπασαίμην. μήκοτε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ
 ἀληθείας καὶ ὥστε παρ' ἃ αὐτὸς οἶδα παραλογίσασθαι
 τὸν προσδιαλεγόμενον ἐρίσαι ἐπαρθεῖν. τοῖς τὸ ἀλη-
 θεὺς λόγοις ξυνιστᾷσιν ἀεὶ ξυμμαχοίμην. ἀκολάστου
 ἐπιθυμίας τι μήκοτε μηδὲ ἐννοηθεῖν. ξυνεῖν ἀεὶ¹⁰
 τοῖς σώφροσιν· εἴη τέ μοι ἀεὶ προσδιαλέγεσθαι παρ'
 ὧν ἔστι τι πάντως ἀπελθεῖν χρηστὸν προσλαβόντι.
 μήκοτε ἐπαρθεῖν κέρδεος ἔνεκα πλημμελῆσαι. φί-
 λους διαφερομένους καταρτίζοιμι. φίλοις δυνάμενος
 καὶ τοῖς δεομένοις τὰ δέοντα ἐπαρκέοιμι. φίλους ἐν¹⁵
 κινδύνοις καταστάντας δυνάμενος ὠφελείην μήκοτε
 ἐγκαταλείποιμι. φίλων ξυμπορὰς ἀφ' ὧν οἶόν τε
 ἐπανορθοῦσθαι προθυμοίμην. λυπεομένοισι παρῶν
 ἐλαφρύνοιμι ἥπιον καὶ ἀκεσίμῳ λόγῳ τὰς ἀνίας. εἰ-
 δεῖν ἐμωυτὸν αἰδέεσθαι. τῶν καλῶν φιλομαθεῖν²⁰
 ἀσκέοιμι. ζητοῖν μὴ τὰ περισσά, ἀλλὰ περὶ ὧν ἄρι-
 στον καὶ ἃ μαθὼν ὠφελήσοίμην. θεοὺς τιμῶν καὶ
 νόμῳ πόλιος καὶ σπουδῇ οἰκείῃ νόμῳ εὐσεβεῖ. ἀεὶ τὸ
 ἐν ἐμοὶ θυμούμενον ἡμεροίην. ἐθίζοιμι ἐμωυτὸν ἴλεω
 εἶναι καὶ μὴ πρὸς τὰ πρήγματα ἔχειν δυσκόλως. τίς²⁵
 πονηρός, καὶ τίτιν τούτων τί κοτε πέπρηκται, μὴ μέ-
 λοι μοι· εἰδείην δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τούτους μετα-
 διώκοιμι. ὀφείλωμι μηδενὶ μηθέν· εἰ δέ κοτε ὑπ'
 ἀνάγκης μεγάλης ἐς τοῦτο κατασταίην, γένοιτό μοι
 τάχιστα ἔλευθέρῳ γενέσθαι δυνηθῆναι. αἰνέοιμι τοὺς³⁰
 ἀγαθοὺς ἀφθόνηως· φιλόσογον δὲ γλῶσσαν παντὸς
 ἀποστιγνοίην. εἰδείην σιγᾶν περὶ ὧν ἄμεινον.

86 Σωκράτους.

Οὔτε νῦν ἐξ ἐνὸς ἀγκυρίου οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὀρμιστέον.

87 Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτόκνου (359 c. Hard.).

Οὔτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγκεχωσθαι ἐστὶν ἀναγκαῖον ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ξύμπαντα τὰ ἄλλα καθήματα, πλείω δὲ καὶ ἐμμονωτέραν τὴν λύπην. καὶ τοῦτο αὐτὸ πάλιν Αἰσωπος λέγει· τὸν γὰρ πηλὸν 10 αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς, ἅψ' οὐ τὸν ἀνθρώπον διεπλάσαστο, οὐκ ἐφύρασεν ὕδατι, ἀλλὰ δακρυοῖς. οὐχὶ οὖν ἐκκόπτειν αὐτὰ πειραῖσθαι χρεῶν, ἀμήχανον γάρ. ἀλλ' εἴπερ ἄρα εἴη ἐπικόπτειν τε καὶ πρᾶννεν, κοιμίζειν τε ἐφ' ὅσον δυνατόν, καὶ νουθετεῖν· ταύτην 15 γὰρ εὐμενῶς προσίεται τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ οὕτως σοὶ αὐτὰ παιδαγωγοῦντι ἀναφανήσεται χρήσιμά τε καὶ ὠφέλιμα ἀντὶ ἀχρήστων καὶ βλαβερῶν. οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὰ ἐνεκεράσαστο τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως λῶβην τε αὐτῷ καὶ αἰσχος προσθίῃ, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς δια- 20 μονήν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους προσύφηνέ τε καὶ προσφοδόμησε τῇ ψυχῇ· θυμὸν μὲν, ὅπως ἂν τὰ βλάπτοντα ἀμυνώμεθα· ἐπιθυμίαν δὲ ἐδωδῆς καὶ ποτῶν πρὸς τὴν ξύμφυτον καὶ ἀναγκαίαν ἀπορροήν· καὶ οὕτω δὴ ἄλλο πρὸς ἄλλην τινὰ τεταγμένον τοῦ 25 σώματος κῆρα. μένειν δὲ ἕκαστον χορῇ ἐν τῷ μέτρῳ· καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἑκάστου γίνεται ἀρετῇ· τοῦ μὲν θυμοειδοῦς ἀνδρία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ σωφροσύνη, τοῦ δ' αὖ φιλοχρημάτου καὶ φιλοκερδοῦς ἐλευθεριότης τε καὶ μεγαλοπρέπεια· ὅσον δὲ ἐπτόχεται περὶ 30 τιμᾶς καὶ δυνάμεις καὶ προεδρίας, τούτου ἐστὶ τὸ μέτρον μεγαλοψυχία. εἰ δὲ ἀκόσμητα ἐαθεῖν καὶ ἀθε-

ράπευτα ὑπὸ τοῦ λόγου, καθάπερ φνῦτὰ ἡμερὰ καὶ
 χρηστά, ἐξαμελήσαντος γεωργοῦ, ἀπαγριοῦται εὐθὺς
 καὶ ἐξυβρίζει καὶ παραβλαστάνει τὰς κακίας καθά-
 περ ἀκάνθας χαλεπὰς καὶ φαρμακώδεις τοῖς τε ἄλλοις
 καὶ μάλιστα τῷ κεκτημένῳ. ἔστι δ' ἐφ' ὧν ἐμπαλιν 5
 καταφθίνει καὶ ἀπομαραίνεται εἰσω τῆς ἀκμῆς· καὶ
 δέονται οὗτοι τοῦ λόγου οὐ κολούοντος καὶ θλίβοντος
 καὶ πιέζοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐπάρδοντός τε καὶ ἐπανάγον-
 τος καὶ ἐρεθίζοντος πρὸς τὴν αὖξιν τὴν εἰκυσίαν. καὶ
 διὰ τοῦτο ἄρα ἐκάστην ἀρετὴν περικάθηται ἔνθεν 10
 καὶ ἔνθεν δύο κακίαι, ἡ μὲν τὸ ἐνδεὲς τοῦ παθήματος
 ἀγαπῶσα, ἡ δὲ τὸ πλεονάζον ἀσπαζομένη. δεῖ δ' οὐ
 πρὸς τὰ φαῦλα καὶ διεστραμμένα ὁρῶντας ἅπαντα
 ὁμοίως ὑποπτέυειν καὶ ἐξελαύνειν, ἀλλὰ τὸ βούλημα
 ἐξετάζειν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς ὃ τι ἕκαστον τῶν πα- 15
 θημάτων ἐνεφύτευσεν καὶ ἐνεσημήνατο τῇ ψυχῇ.

88 Πορφυρίου ἐκ τοῦ περὶ τῶν πρὸς τὰ
 νοητὰ ἀφορμῶν.

Ἄλλαι αἱ ἀρεταὶ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ
 πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεω- 20
 ρητικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ ἤδη τελείου θεωρητικοῦ
 καὶ ἤδη θεατοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ
 ἀπὸ ψυχῆς καθαροῦ. αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριο-
 παθείᾳ τοῦ ἀλόγου κείμεναι τῷ ἔπεσθαι καὶ ἀκολου-
 θεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. 25
 διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλη-
 σίον ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας πολιτι-
 καὶ λέγονται. καὶ ἔστι φρόνησις μὲν περὶ τὸ λογιζό-
 μενον, ἀνδρεία δὲ περὶ τὸ θυμούμενον, σωφροσύνη
 δ' [ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυμητικοῦ πρὸς λο- 30
 γισμόν, δικαιοσύνη δὲ] ἡ ἐκάστου τούτων ὁμοῦ οἰ-

κειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι. αὐτὸ δὲ τοῦ
 πρὸς θεωρίαν προκόπτοντος θεωρητικοῦ ἐν ἀποστά-
 σει κεῖνται τῶν ἐντεῦθεν· διὸ καὶ καθάρσεις αὐταὶ
 λέγονται ἐν ἀποχῇ θεωρούμεναι τῶν τοῦ σώματος
 5 πρᾶξεων καὶ συμπαθειῶν τῶν πρὸς αὐτό. αὐταὶ μὲν
 γὰρ τῆς ψυχῆς ἀφισταμένης πρὸς τὸ ὄντως ὄν, αὐτὴ δὲ
 πολιτικά τὸν θνητὸν ἄνθρωπον κατακοσμοῦσι. καὶ
 πρόδρομοι δὲ πολιτικά τῶν καθάρσεων· δεῖ γὰρ
 κοσμηθέντα κατ' αὐτὰς ἀποστῆναι τοῦ σὺν σώματι
 10 πράττειν τι προηγουμένως. διὸ ἐν ταῖς καθάρσεσιν
 τὸ μὲν μὴ συνδοξάζειν τῷ σώματι, ἀλλὰ μόνον ἐνερ-
 γεῖν, ὑφίστησι τὸ φρονεῖν, ὃ διὰ τοῦ καθαρώς νοεῖν
 τελειοῦται· τὸ δὲ γε μὴ ὁμοπαθεῖν συνίστησι τὸ σω-
 φρονεῖν, τὸ δὲ μὴ φοβεῖσθαι ἀφισταμένην τοῦ σώμα-
 15 τος ὡς εἰς κενόν τι καὶ μὴ ὄν τὴν ἀνδρίαν. ἡγουμένον
 δὲ λόγον καὶ νοῦ καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, δικαιο-
 σύνη τὸ τοιοῦτον. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρε-
 τὰς διάθεσις ἐν μετριοπαθείᾳ θεωρεῖται, τέλος ἔχουσα
 τὸ ζῆν ὡς ἄνθρωπον κατὰ φύσιν· ἡ δὲ κατὰ τὰς
 20 θεωρητικὰς ἐν ἀπαθείᾳ, ἧς τέλος ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίω-
 σις. ἐπεὶ δὲ καθάρσις ἢ μὲν τις ἦν καθαίρουσα ἢ δὲ
 κεκαθαρμένων, αὐτὴ καθαρκτικὰ ἀρετὰ κατ' ἄμφω
 θεωροῦνται τὰ σημαινόμενα τῆς καθάρσεως· καθαί-
 ρουσί τε γὰρ τὴν ψυχὴν καὶ καθαρθεῖσιν σύνεισι· τέ-
 25 λος γὰρ τὸ κεκαθάρθαι τοῦ καθαίρειν. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ
 καθαίρειν καὶ κεκαθάρθαι ἀφαίρεσις ἦν παντὸς τοῦ
 ἄλλοτρίου, τὸ ἀγαθὸν ἕτερον ἂν εἴη τοῦ καθαίρουτος·
 ὥστε γε πρὸς τῆς ἀκαθαρσίας ἀρκεῖ· ἀλλ' ἀρκέσει
 μὲν ἡ ἀκαθαρσία, τὸ δὲ καταλειπόμενον ἔσται τὸ ἀγα-
 30 θόν, καὶ οὐχ ἡ ἀκαθαρσία. ἀλλὰ ἡ ψυχῆς φύσις οὐκ
 ἦν ἀγαθόν, ἀλλ' ἀγαθοῦ μετέχειν δυνάμενον καὶ ἀγα-
 θοειδές· οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο ἐν κακῷ. τὸ οὖν ἀγαθόν

αὐτῇ ἐν τῷ συνεῖναι τῷ γεννήσαντι, κακία δὲ τὸ τοῖς
 ὑστέροις. καὶ διπλῇ γε κακία, τό τε τοῖτοις συνεῖναι
 καὶ μετὰ παθῶν ὑπερβολῆς· διόπερ αἱ πολιτικαὶ ἀρε-
 ται μιᾶς γοῦν αὐτὴν κακίας ἀπαλλάττουσαι ἀρεταὶ
 ἐκρίθησαν καὶ τίμιαί, αἱ δὲ καθαρτικαὶ τιμιώτεραι 5
 καὶ τῆς ὡς ψυχικῆς κακίας ἀπαλλάττουσαι. δεῖ τοί-
 νυν καθηραμένην αὐτὴν συνεῖναι τῷ γεννήσαντι. καὶ
 ἀρετὴ ἄρα αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὕτη, ἥπερ
 ἐστὶν ἐν γνώσει καὶ εἰδήσει τοῦ ὄντος· οὐχ ὅτι οὐκ
 ἔχει παρ' αὐτῇ ταύτην, ἀλλ' ὅτι ἄνευ τοῦ πρὸ αὐτῆς 10
 οὐχ ὄρα τὰ αὐτῆς. ἄλλο οὖν γένος τρίτον ἀρετῶν με-
 τὰ τὰς καθαρτικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς, νοερῶς τῆς ψυ-
 χῆς ἐνεργούσης· σοφία μὲν καὶ φρόνησις ἐν θεωρίᾳ
 ὧν νοῦς ἔχει, δικαιοσύνη δὲ ἐν οἰκαιοπραγίᾳ μὲν ἐν
 τῇ πρὸς τὸν νοῦν ἀκολουθίᾳ καὶ τῷ πρὸς νοῦν ἐνερ- 15
 γεῖν. σωφροσύνη δὲ ἡ εἰς πρὸς νοῦν στροφή· ἡ δὲ
 ἀνδρεία ἀπάθεια, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς ὃ βλέπει
 ἀπαθὲς ὄν τὴν φύσιν. καὶ ἀντακολουθοῦσί γε αὐταὶ
 ἀλλήλαις ὥσπερ καὶ ἄλλαι. τέταρτον εἶδος ἀρετῶν
 τὸ τῶν παραδειγματικῶν, αἵπερ ἦσαν ἐν τῷ νῷ κρείτ- 20
 τους οὔσαι τῶν ψυχικῶν, καὶ τούτων ὥσπερ παρα-
 δείγματα· ἐπιστήμη μὲν ἡ νόησις, σοφία δὲ γινώ-
 σκων ὁ νοῦς· τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ σωφροσύνη, τὸ δὲ
 οἰκεῖον ἔργον ἡ οἰκαιοπραγία, ἡ δὲ ἀνδρεία ἡ ταυτό-
 της καὶ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν καθαρὸν διὰ δυνάμεως 25
 περιουσίαν. τέτταρα τοίνυν ἀρετῶν γένη πέφηνεν·
 [ὧν] αἱ μὲν ἦσαν αἱ τοῦ νοῦ αἱ παραδειγματικαὶ καὶ
 σύνδρομοι αὐτοῦ τῇ οὐσίᾳ· αἱ δὲ ψυχῆς πρὸς νοῦν
 ἐνορώσης ἤδη καὶ πληρουμένης ἀπ' αὐτοῦ· αἱ δὲ ψυ-
 χῆς ἀνθρώπου καθαιρομένης τε καὶ καθαρθείσης ἀπὸ 30
 σώματος καὶ τῶν ἀλόγων παθῶν· αἱ δὲ ψυχῆς ἀν-
 θρώπου κατακοσμούσης τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ τὰ

μέτρα τῇ ἀλογίᾳ ἀφορᾷ καὶ μετριοπάθειαν ἐνεργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἔχων τὰς μεΐζους ἐξ ἀνάγκης ἔχει καὶ τὰς ἐλάττους· οὐ μὴν καὶ ἔμπαλιν. οὐκ ἔτι μέντοι ὁ ἔχων τὰς μεΐζους ἐνεργήσει καὶ κατὰ τὰς ἐλάττους προηγουμένως, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίστασιν τῆς γενέσεως. ἄλλοι γὰρ οἱ σκοποί, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κατὰ γένος διάφοροι. τῶν μὲν γὰρ πολιτικῶν μέτρον ἐπιθεῖναι τοῖς πάθεσι πρὸς τὰς ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείας· τῶν δὲ καθαρτικῶν, τελέως τῶν παθῶν
 10 ἀποστῆσαι, τὸ τέως μέτρον λαμβάνον· τῶν δὲ πρὸς νοῦν ἐνεργῆσαι, μὴδὲ τοῦ ἀποστῆσαι ἐκ τῶν παθῶν εἰς ἐννοίαν ἐρχομένους· τῶν δὲ μὴδὲ πρὸς νοῦν ἔχουσιν τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ εἰς συνδρομὴν ἀφίγμένων. διὸ καὶ ὁ κατὰ μὲν τὰς πρακτικὰς
 15 ἐνεργῶν σπουδαῖος ἦν ἄνθρωπος, ὁ δὲ κατὰ τὰς καθαρτικὰς δαιμόνιος ἦν ἄνθρωπος ἢ καὶ δαίμων ἀγαθός, ὁ δὲ κατὰ μόνας τὰς πρὸς τὸν νοῦν θεός, ὁ δὲ κατὰ τὰς παραδειγματικὰς θεῶν πατήρ. ἐπιμελητέον οὖν μάλιστα τῶν καθαρτικῶν ἡμῖν, σκεψαμένοις ὅτι
 20 τούτων μὲν ἢ τεῦξις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, διὰ τούτων δὲ καὶ ἡ εἰς τὰς τιμιωτέρας ἄνοδος. διὸ θεωρητέον ἄχρι τίνος καὶ πόσον οἷα τε παραλαμβάνεσθαι ἢ καθαρσις. ἔστι μὲν γὰρ ἐν ἀποστάσει σώματος καὶ τῆς ἀλόγου παθητικῆς κινήσεως. πῶς δ' ἂν γένοιτο καὶ
 25 ἄχρι τίνος, ῥητέον. πρῶτον μὲν οἷον θεμέλιος καὶ ὑποβάθρα τῆς καθάρσεως τὸ γινῶναι ἑαυτὸν ψυχὴν ὄντα ἐν ἁλλοτρίᾳ τῷ πράγματι καὶ ἐτερουσίᾳ συνδεδεμένον· δευτέρον δὲ τὸ ἀπὸ τούτου ὁρμώμενον τοῦ πείσματος συναγαγεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος
 30 (καὶ τοῖς μὲν τόποις) πάντως γε μὴν ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸ διατιθέμενον. ἐνεργῶν μὲν γὰρ τις συνεχῶς κατ' αἰσθησιν, εἰ καὶ μὴ μετὰ προσπαθείας καὶ τῆς

τοῦ ἡδεσθαι ἀπολαύσεως τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ ἐσκέ-
 δασται περὶ τὸ σῶμα, συναφῆς αὐτῷ κατὰ ταύτην
 γινόμενος, προσπάσχων δὲ ταῖς τῶν αἰσθημάτων ἡδο-
 ναῖς ἢ λύπαις σὺν προθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει συμπαθεῖ·
 ἀφ' ἧς δὴ μάλιστα διαθέσεως αὐτὸν προσήκει καθαί- 5
 ρειν. τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, εἰ καὶ τὰς ἀναγκαίας τῶν
 ἡδονῶν καὶ τὰς αἰσθησεις ἰατρείας ἕνεκα μόνον τις
 παραλαμβάνοι ἢ ἀπαλλαγῆς πόνων, ἵνα μὴ ἐμποδί-
 ζοιτο. ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς ἀλγηδόνας· εἰ δὲ μὴ 10
 οἷόν τε εἶη, πρῶως οἰστέον ἐλάττους τιθέντα τῷ μὴ
 συμπάσχειν. τὸν δὲ θυμὸν ὡς οἷόν τε ἀφαιρετέον καὶ
 μελετητέον πάντη· εἰ δὲ μὴ, αὐτῷ γοῦν συναναμι-
 γνύναι τὴν προαίρεσιν, ἀλλ' ἄλλου εἶναι τὸ ἀπροαί-
 ρετον· τὸ δ' ἀπροαίρετον ἀσθενὲς καὶ ὀλίγον· τὸν 15
 δὲ φόβον πάντη, περὶ οὐδενὸς γὰρ φοβήσεται· τὸ δ'
 ἀπροαίρετον καὶ ἐνταῦθα. χρηστέον δὴ ἄρα καὶ
 θυμῷ καὶ φόβῳ ἐν νοουθεσίᾳ· ἐπιθυμίαν δὲ παν-
 τὸς φαύλου ἐξοριστέον· σίτων δὲ καὶ ποτῶν οὐκ
 αὐτὸς ἔξει ἢ περ αὐτός· ἀφροδισίων τε τῶν φυσι-
 κῶν οὐδὲ τὸ ἀπροαίρετον, εἰ δ' ἄρα, ὅσον μέχρι 20
 φαντασίας προπετοῦς τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους. ὅλως δ'
 αὐτῇ μὲν πάντων ἡ ψυχὴ νοερά τοῦ καθαιρομένου
 τούτων ἔστω καθαρά. βουλέσθω δὲ καὶ τὸ κινού-
 μενον πρὸς τὸ ἄλογον τῶν σωματικῶν παθῶν ἀσυμ-
 παθῶς κινεῖσθαι καὶ ἀπροσεκτῶς, ὥστε καὶ τὰς κι- 25
 νήσεις εὐθύς τε λύεσθαι τῇ γειτνιάσει τοῦ λογιζο-
 μένου.

89 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (67 ε).

Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλο-
 σοφοῦντες ἀποδνήσκουν μελετῶσι, καὶ τεθνάναι 30
 ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

90 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος (408 b).

Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις παγκάλως λεγομένοις, ὥς διδακτὸν ἀρετῇ, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὐτ' ἀντεῖπον πάποτε οὐτ' οἶμαι μὴ ποτε ὕστερον ἀντεῖπω.

91 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου (240 d).

Ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπέκει.

92 Πλάτωνος Πολιτείας ε' (457).

10 Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξε-
ται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλόν, τὸ δὲ βλαβερόν αἰ-
σχρόν. παντάπασι μὲν οὖν.

93 Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ πέμπτῃ (452).

15 Ὅτι μάταιος ὅς γελοῖον ἄλλο τι ἡγείται ἢ τὸ κα-
κόν· καὶ ὁ γελοιοποιεῖν ἐπιχειρῶν εἰς ἄλλην τινὰ
ὄψιν ἀποβλέπων, ὥς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἀφρονός τε
καὶ κακοῦ· καὶ καλοῦ αὖ σπουδάζει εἰς ἄλλον τινὰ
σκοπὸν στησάμενος ἢ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ.

94 Πλάτωνος Πολιτείας ε' (450 d).

20 Ἐν γὰρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγί-
στων ἀληθῆ εἰδότα λέγειν ἀσφαλὲς καὶ θαρραλέον·
ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα τοὺς λόγους ποιει-
σθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρω, φοβερόν τε καὶ σφαλερόν οὗ τι
γέλωτα ὀφλεῖν.

25 95 Πλάτωνος Νόμων ε' (727 e).

Οὐδέ γε ὁπότ' ἂν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ
καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρη κτώμενος, δῶροις ἄρα
τιμᾷ τότε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν· παντὸς μὲν οὖν λεί-
πει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται
30 σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς

χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. — Τίμιον εἶναι σῶμα
 οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυρόν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ
 μέγα οὐδὲ γε τὸ ὑγιεινόν, καὶ τοι πολλοῖς ἂν τοῦτό
 γε δοκοί· καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία· τὰ δ'
 ἐν τῷ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἔξεως ἐφαπτόμενα
 σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ.
 τὰ μὲν γὰρ χαίνουσιν τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ,
 τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὥς δ' αὐτως ἡ
 τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτήσις καὶ τιμήσεων.
 κατὰ τὸν αὐτὸν ὁρθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ
 ἐκάστων τούτων ἐχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταις
 πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἑλλείποντα δουλείας ὥς ἐπὶ τὸ
 πολύ. μὴ δὲ τις φιλοχρηματεῖται παίδων γε ἕνεκα
 ὅτι πλουσιωτάτους καταλείψει· οὔτε γὰρ ἐκείνοις
 οὔτε αὐτῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευ-
 15
 τος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεῆς αὐτῇ μουσι-
 κωτάτῃ τε καὶ ἀρίστῃ· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ
 συναρμόττουσα εἰς ταῦτα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργά-
 ζεται. παισὶ δ' αἰδῶ χρὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν κατα-
 λείπειν. οἰόμεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναι-
 20
 σχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ
 νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρα-
 κελεύονται λέγοντες ὥς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν
 νέον· ὃ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν
 μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους καὶ
 25
 πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μὴ ποτὲ τις αὐτὸν ἰδῇ
 τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρωῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν
 αἰσχρῶν· ὥς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη
 καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους. παιδεία γὰρ
 νέων διαφέρει· ἔστιν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νοθε-
 30
 τεῖν, ἀλλ' ἀπὸ ἂν ἄλλον νοθετῶν εἰποι τις, φαί-
 νεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρωῶντα διὰ βίου. —

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται,
 πάντων δὲ ἀνθρώποις, ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλον μα-
 κριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη,
 ἵνα ὥς οὗτι πλείστον χρόνον ἀληθῆς ὦν διαβίῃ· πι-
 5 στός γάρ. ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἐκούσιον·
 οὗτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὦν οὐδέτερον ζηλωτόν.
 ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής· χρόνου
 δὲ προλόγτος γνωσθεῖς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν
 αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε
 10 ζώντων καὶ μὴ ἐταίρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως
 ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ
 ὁ μὴδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μὴδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικού-
 σιν ἀδικεῖν, πλεόν ἢ διπλάσιος τιμῆς ἄξιός ἐκείνουν.
 ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός ἐτέρων, μη-
 15 νύων τῆν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ
 ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ
 ἐν πόλει καὶ τέλειος, οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφό-
 ρος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἐπαινοῦν καὶ περὶ
 σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως καὶ
 20 ὅσα ἄλλα τις ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐ-
 τὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. καὶ τὸν μὲν
 μεταδιδόντα ὥς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ' αὖ μὴ
 δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἑᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθο-
 νοῦντα καὶ ἐκόντα μὴδενὶ κοινωνῶν διὰ φιλίας γι-
 25 γνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν· τὸ δὲ
 κτήμα μὴδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν,
 ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικεῖτω δὲ ἡμῖν
 πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνης· ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς
 πόλεις αὐξεῖ, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους
 30 δὲ οὐ κωλύων διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός, τῇ τῶν ἄλ-
 λων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἥττον
 ξυντείνει εἰς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλω-

μένους εἰς ἀδυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι·
καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἄμιλ-
λαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν
τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ
πάντα ἄνδρα εἶναι, πρῶτον δὲ ὥς ὅτι μάλιστα· τὰ γὰρ 5
τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα, ἣ καὶ τὸ παράπαν
ἀνίατα ἀδικήματα, οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μα-
χόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέ-
ναι κολάζοντα· τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχῇ
πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δ' αὐτῶν, ὅσοι ἀδικοῦσι 10
μὲν, ἱατὰ δέ, γινώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς
ὁ ἀδικὸς οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν
οὐδεὶς οὐδ' αὖτως οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἂν ποτε, πολὺ
δὲ ἥμισυ ἐν τοῖς αὐτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὥς εἴ-
πομεν, ἀληθεῖα γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ 15
τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μὴ ποτε
λάβῃ, καὶ ἥ δια βίου κεκτημένος αὐτό· ἀλλὰ ἐλεει-
νὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος, καὶ ὁ κακὰ ἔχων· ἐλεεῖν
δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγγωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα
τὸν θυμὸν πρᾶννει καὶ μὴ ἀκροχολοῦντα γυναι- 20
κεῖως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δὲ ἀκράτως καὶ
ἀπαραιμυθῆτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφίεσθαι δεῖ τὴν
ὀργήν. διὸ δὴ θυμοειδῆ πρόπειν καὶ πρῶτον ἐκάστοτε
φαιμέν εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. πάντων δὲ μέγιστον
κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἐμφυτον ἐν ταῖς ψυ- 25
χαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν
οὐδεμίαν μηχανάται. τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ λέγουσιν, ὥς
φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς
ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθεῖα γε πάντων
ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἵτιον 30
ἐκάστῳ γίνεσθαι ἐκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ
φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ

καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς
 αἰετὶμαὶν δεῖν ἡγούμενος. οὔτε γὰρ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ
 ἑαυτοῦ χρητὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν·
 ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὐτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλω
 5 μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη. ἐκ ταυτοῦ δ' ἁμαρτή-
 ματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἁμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δο-
 κεῖν σοφίαν εἶναι γερονέναι πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδό-
 τες, ὥς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέ-
 ναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἀλλήλοις ἂ μὴ ἐπιστάμεθα
 10 πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτὸν πράττον-
 τα. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρητὴν φεύγειν τὸ σφόδρα
 φιλεῖν αὐτόν, τὸ δ' αὐτοῦ βέλτιον διώκειν αἰετὶ, μὴ δὲ
 μίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ προσποιούμενον.

96 Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ' (808 b).

15 Ἔπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε
 ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὔτ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ
 ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθευδὼν
 γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶν-
 τος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλι-
 20 στά ἐστι κηδεμών, ἐργήγορε χρόνον ὥς πλείστον, τὸ
 πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι
 δ' οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος λόγος. ἐργηγορότερες δὲ ἄρ-
 χοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολε-
 μίοις τε ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς
 25 δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ
 ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

97 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς (379 b).

Πῶς οὖν ἂν, ὃ Σώκρατες, σοὶ δοκοῦσι γίγνε-
 σθαι, εἰ μήτε φύσει μήτε μαθήσει γίνονται· τίς
 30 ἄλλον τρόπον γίγνουντ' ἂν οἱ ἀγαθοί; οἶμαι μὲν οὐκ
 ἂν ῥαδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάξω μέντοι θεῖόν τι

μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς ὥσπερ οἱ θεοὶ τῶν μάντεων καὶ οἱ χρησμολόγοι. οὐ-
τοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίνονται οὔτε τέχνη,
ἀλλ' ἐπίπνοι ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι τοιοῦτοὶ εἰσιν·
οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ὃ
ἐκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἐκ
θεοῦ ἐπιπνοίας πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον ἢ οἱ
χρησμοδοί. λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι
θεὸς ἀνὴρ οὗτός ἐστι, καὶ Λακεδαιμόνιοι ὅταν τινὰ
μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι·¹⁰
πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρήται
καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. καὶ ὅταν βούληται θεὸς εὖ
πράξει πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅταν δὲ
μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς
ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. οὕτως ἔοικεν¹⁵
οὔτε διδασκτὸν εἶναι οὔτε φύσει ἀρετῇ, ἀλλὰ θεία
μοῖρα παραγίνεται κτωμένοις.

99 Ξενοφῶντος ἐν β' (6, 39) ἀπομνημονευ-
μάτων.

Ὅσαι δὲ ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπού-²⁰

98 Περὶ τῆς ἀρετῆς βουλευόμεθα καὶ διαπορούμεν, εἰ διδα-
κτὸν ἐστὶ τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν, τὸ εὖ ζῆν, εἴτα θαν-
μάζομεν εἰ δητόρων μὲν ἔργα καὶ κυβερνητῶν καὶ οἰκοδόμων
καὶ γεωργῶν μυρία γ' ἐστίν, ἀγαθοὶ δ' ἄνδρες ὀνομάζονται
καὶ λέγονται μόνον, ὥς ἱπποκένταυροι καὶ γίγαντες καὶ κύ-²⁵
κλωπες· ἔργον δ' ἀμεμφὲς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀνέριον οὐκ ἔστιν
εὑρεῖν οὐδὲ πάθους ἀνέριον ἥθος καὶ ἀδικτον. ἀλλ' εἰ καὶ τι
καλὸν ἢ φύσις αὐτομάτως ἐκφέρει, τοῦτο πολλὰ τῷ ἄλλοτρίῳ,
πρωτάπερ ὕλη καρπὸς ἀγρίᾳ καὶ ἀκατάρτῳ μινυόμενος, ἐξαμαν-
ροῦται. ψάλλειν μανθάνουσιν ἄνθρωποι καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ ἀνα-³⁰
γινώσκειν γράμματα καὶ γεωργεῖν καὶ ἱππεύειν· ὑποδείσθαι μαν-
θάνουσι, περιβάλλεσθαι, οἰνοχοεῖν διδάσκουσιν, ὀψοποιεῖν· ταῦ-
τα ἄνευ τοῦ μαθεῖν οὐκ ἔστι χρησίμως ποιεῖν. Plut. Mor. 439 a.

μενος εὐρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτη αὐξανομένης.

100 Ξενοφῶντος ἐν α' (6, 13) ἀπομνημονευμάτων.

5 Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ὡς Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ᾧραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. τὴν τε γὰρ ᾧραν ἐὰν μὲν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δὲ τις ὃν ἂν
10 γνῷ καλόν τε ἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἐαυτῷ ποιῇται, σώφρονα νομίζομεν· καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστάς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅστις δὲ ὃν ἂν γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων ὅ τι ἂν ἐκῇ ἀγαθόν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ
15 ἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν. ἐγὼ δ' οὐν καὶ αὐτός, ὡς Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἔμπω ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἡδεται, οὕτω καὶ ἐτι μᾶλλον ἡδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ ἐὰν τι σχῶ ἀγαθόν, δι-
20 δάσκω καὶ ἄλλοις συνίστημι, παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαι τι αὐτοὺς εἰς ἀρετὴν. καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διερχομαι· καὶ ἂν τι ὀρωμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι
25 γινώμεθα. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἄγειν. καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτόν, πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικούς ποιεῖν,
30 αὐτὸς δὲ οὐ πράττει τὰ πολιτικά, εἴπερ ἐπίστατο; ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὡς Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ

πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὥς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

101 Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ (1, 18) ἀπομνημονευμάτων.

Ἐπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ 5 ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἄθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμε- 10 νοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς οὐκ οἰεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγασσάμενους μὲν ἑαυτούς, ἐπαινουμέ- 15 νους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; ἔτι δὲ αἱ μὲν βραδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ οὕτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναὶ εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί, οὕτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν 20 καλῶν τε ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δὲ πον καὶ Ἡσίοδος,

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἱλαδὸν ἐστὶν ἐλέσθαι
φθιδίως, λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ προπάροιθεν ἐθήκαν 25
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπήν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
φθιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπὴ περ εὐοῦσα.
μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γάρθ' οἱ θεοί. 30
καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησίν,

Ὡς πονηρὲ μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς.
 καὶ Πρῶδικος δ' ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ
 τοῦ Ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται,
 ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὥδ' ὡς λέ-
 5 γων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. φησὶ γὰρ Ἡρακλέα ἐπεὶ ἐκ
 καίδων εἰς ἥβην ὠρμάτο (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκρά-
 τες γιγνόμενοι δηλοῦσιν εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν
 τρέφονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας) ἐξελ-
 θόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ὁποτέραν
 10 τῶν ὁδῶν τράπηται· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναι-
 κας προσιέναι μεγάλας· τὴν μὲν ἐτέραν εὐπρεπῇ
 ἰδεῖν καὶ ἐλευθερίαν φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν
 σῶμα καθαριότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα
 σωφροσύνη· τὴν δὲ ἐτέραν τεθραμμένην εἰς πολυ-
 15 σαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην τὸ μὲν
 χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος
 δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέ-
 ραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπτα-
 μένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι·
 20 κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἐαυτήν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ
 εἰ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν
 αὐτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὥς δὲ ἐγένοντο πλησιαίτε-
 ρον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν φηθεῖσαν λέναι
 τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δὲ ἐτέραν φθάσαι βουλομένην
 25 προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν, ὦρ' σε, ὦ Ἡρά-
 κλεις, ἀποροῦντα ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τραπῇς·
 εἰάν ἐμέ φίλην ποιησάμενος ἐπὶ θ' ἡδίστην καὶ ῥάστην
 ὁδὸν ἄξω σε· καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος
 ἔση, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώση. πρῶτον μὲν
 30 γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ
 σκοπούμενος διέση τι ἂν κεχαρισμένον ἢ σίτον ἢ πο-
 τὸν εὖροις, ἢ τι ἂν ἰδῶν ἢ ἀκούσας τερφεθήσῃ, τινῶν

ὁσφραίνόμενος ἢ ἀπτόμενος, τί δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν
 μάλιστα εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα κα-
 θεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονῶτατα τούτων πάντων τυγ-
 χάνοις. ἐὰν δὲ ποτε γένηται τις ὑποψία σπανίως ἀφ'
 ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος μὴ σε ἀγάγω ἐπὶ τὸν πο- 5
 νοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ
 ταῦτα πορίξασθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται,
 τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐθενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνα-
 τὸν ἦ τι κερδᾶναι· πανταχόθεν γὰρ ὠφελείσθαι τοῖς
 ἔμοι συνοῦσι ἐξουσίαν ἐγὼ παρέχω. καὶ ὁ Ἡρακλῆς 10
 ἀκούσας ταῦτα, ἔφη, ὦ γύναι, ὄνομα δέ σοι τί ἐστι;
 ἡ δέ, Οἱ μὲν ἔμοι φίλοι καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ
 δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσι Κακίαν.
 καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν· Καὶ
 ἐγὼ ἦκα πρὸς σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαν- 15
 τὰς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμα-
 θούσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο,
 σφόδρα ἂν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθῶν ἐργά-
 την γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμωτέραν καὶ ἐπ'
 ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἀπατήσω δέ 20
 σε προοιμίῳ ἡδονῆς, ἀλλ' ἥπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν,
 τὰ ὄντα διηγῆσομαι μετὰ ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων
 ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας
 οἱ θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς
 ἴλσω εἶναι σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεοὺς· εἴτε 25
 ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργε-
 τητέον· εἴτε ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι,
 τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης
 ἄξιός ἐπ' ἄρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον
 εὖ ποιεῖν· εἴτε γῆν βούλει σοι καρποὺς ἀφθόγους 30
 φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων
 οἷσι δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον·

είτε διὰ πολέμου ὁρμᾶς αὔξασθαι καὶ βούλει δύνα-
 σθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς
 χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας τὰς τε παρὰ τῶν
 ἐπισταμενῶν μαθητέον καὶ ὅπως δεῖ αὐταῖς χρῆσθαι
 5 ἀσκητέον· εἰ δὲ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ
 γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐδιδαστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον
 σὺν πόνοις καὶ ἰδρωτί. καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἴ-
 πεν, ὥς φησι Πρόδικος, Ἐλθοεῖς, ὦ Ἡράκλειες, ὥς
 χαλεπὴν καὶ μακρὴν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή
 10 σοι διηγέται· ἐγὼ δὲ φραδίαν καὶ βραχείαν ὁδὸν ἐπὶ
 τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπε, ὦ τλή-
 μον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις, ἢ τί ἡδύ; οἶσθα μὴδὲν
 τούτων ἔνεκα πράττειν ἐθέλουσα, ἢ τις οὐδὲ τὴν τῶν
 ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι
 15 πάντων ἐμπύπλασαι· πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν
 δὲ διψῆν πίνουσα· ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς ὀψοποιοὺς
 μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως πίῃς οἶνους τε πολυτελεῖς
 παρασκευάζει, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζη-
 τεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρω-
 20 μὰς μαλακὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλῖνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα
 ταῖς κλῖναις παρασκευάζεις· οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν,
 ἀλλὰ διὰ τὸ μὴδὲν ἔχειν ὅ τι ποιήσεις, ὕπνου ἐπιθυ-
 μεῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις
 πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρω-
 25 μένη· οὕτως γὰρ παιδεύεις τοὺς ἑαυτῆς φίλους, τῆς
 μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς δὲ ἡμέρας τὸ χρησιμώτα-
 τον κατακοιμίζουσα· ἀθάνατος δὲ οὖσα ἐκ θεῶν μὲν
 ἀπέρριψαι, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάξῃ· τοῦ
 δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου δαντῆς,
 30 ἀνῆκοος εἶ, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος· οὐ-
 δέποτε γὰρ σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ' ἂν
 σοι λεγούσῃ πιστεύσεις; τίς δ' ἂν δεομένη τινὸς ἐπαρ-

κέσειε; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ διαΐσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πε- 5
πραγμένοις αἰσχυρόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις παροινούμενοι, τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ σῦν-
εμι μὲν θεοῖς, σῦνεμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῶν οὔτε ἀνθρώπων χωρὶς 10
ἐμοῦ γίνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει· ἀγαπητὴ μὲν γὰρ συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἰκῶν δεσπότηταις, εὐμενὴς δὲ παραστάτης αἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτειρα τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν 15
ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων. ἔστι δὲ τοῖς ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις, ἀνέχονται γὰρ ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν, ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἄχθονται οὔτε διὰ τοῦτον μεθιάσι 20
τὰ δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνους χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἡδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ 25
δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κείνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν αἰὲ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὦ πατὴρ τῶν ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησάμεν τὴν μακαρίαν εὐδαιμονίαν κτήσα- 30
σθαι. Θύτω πως διοικεῖ Πρόδικος τὴν ὑπ' ἀρετῆς Ἡρακλέους καίδευσιν.

102 Ξενοφώντας ἀπομνημονευμάτων γ' (9, 14).

Ἐρομένου δέ τινος αὐτὸν τί δοκoίῃ αὐτῷ κράτι-
στον ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι, ἀπεκρίνατο εὐπραξίαν.
Ἐρομένου δὲ πάλιν εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα
νομίξοι εἶναι, Πᾶν μὲν οὖν τοῦναντίον ἔρωγε, ἔφη,
τύχην καὶ πράξιν ἡγοῦμαι· τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα
ἐπιτυχεῖν τινὶ τῶν θεόντων, εὐτυχίαν οἶμαι εἶναι·
τὸ δὲ μαθόντα τι καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν, εὐπρα-
10 ξίαν νομίζω· καὶ οἱ τοῦτο ἐπιτηδεύοντες δοκοῦσί μοι
εὖ πράττειν. καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεστάτους
ἔφη εἶναι ἐν μὲν γεωργίᾳ τοὺς τὰ γεωργικὰ εὖ πράτ-
τοντας, ἐν δ' ἰατρείᾳ τοὺς τὰ ἱατρικὰ, ἐν δὲ πολιτείᾳ
τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μηδὲν εὖ πράττοντα, οὔτε
15 χρήσιμον οὐδὲν ἔφη εἶναι οὔτε θεοφιλῆ.

103 Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ' (1, 1) ἀπομνημονευ-
μάτων.

Οὕτω δὲ Σωκράτης ἦν ἐν παντὶ πράγματι καὶ
πάντα τρόπον ὠφέλιμος, ὥστε τῷ σκοπομένῳ τοῦτο
20 καὶ εἰ μετρίως αἰσθανομένῳ φανερόν εἶναι διότι οὐ-
δὲν ὠφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι καὶ
μετ' ἐκείνου διατρίβειν ὅπου οὖν καὶ ἐν ὅπου οὖν
πράγματι· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνησθαι μὴ παρόν-
τος οὐ μικρὰ ὠφέλει τοὺς εἰωθότας τε αὐτῷ συνεῖναι
25 καὶ ἀποδεχομένους ἐκείνου. καὶ γὰρ παλίων οὐδὲν ἦ-
τον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι.
πολλὰκις γὰρ ἔφη μὲν ἂν τινος ἐρᾶν, φανερός δ' ἦν
οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς
πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμενος. ἔτεκμαίρετο
30 δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύτερον μανθάνειν
οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν μάθοιεν καὶ ἐπι-

θυμὲν τῶν μαθημάτων πάντων δι' ὧν ἔστιν οἰκίαν
 τε καλῶς οἰκεῖν καὶ πόλιν καὶ τὸ ὅλως ἀνθρώποις τε
 καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι. τοὺς
 γὰρ τοιοῦτους ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐ-
 τοὺς τε εὐδαίμονας εἶναι καὶ τοὺς οἴκους καλῶς οἰ- 5
 κεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις δύν-
 σθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ
 πάντας ἦει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς
 εἶναι μαθήσεως δὲ κατὰφρονοῦντας ἐδίδασκεν ὅτι αἱ
 ἄρισται δοκοῦσαι φύσεις μάλιστα παιδείας δεόνται, 10
 ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφροσυντάτους θυ-
 μοειδεῖς καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμα-
 σθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους, εἰ
 δὲ ἀγρύμναστοι γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαν-
 λοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφροσυντάτων φιλοπό- 15
 νων τε οὐσῶν καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις τὰς μὲν
 καλῶς ἀχθείσας ἀρίστας γίνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ
 χρησιμωτάτας, ἀναγῶγους δὲ γινομένους ματαίους τε
 καὶ μανιώδεις καὶ δυσπαιθεστάτας. ὁμοίως δὲ καὶ
 τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφροσυντάτους ἐρρωμενεστάτους 20
 τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας καὶ ἐξεργαστικωτάτους ὧν ἂν
 ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας ἃ δεῖ
 πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίνεσθαι·
 πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐξεργάζεσθαι· ἀπαι-
 δεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους κακίστους τε καὶ 25
 βλαβερωτάτους γίνεσθαι· κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμέ-
 νους ἃ δεῖ πράττειν πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν
 πράγμασιν, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας δυσκα-
 θέκτους τε καὶ δυσάποτρίπτους· διὸ πλεῖστά τε καὶ
 μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα 30
 φρονοῦντας καὶ νομίζοντας οὐδὲν προσδεῖσθαι παι-
 δείας, ἐξαρκέσειν δὲ σφίσι τὸν πλοῦτον οἰομένους

πρὸς τὸ διαπράττεσθαι ὅ τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένου λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη εἰ τις οἶεται καὶ μὴ μαθὼν τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερά τῶν πραγμάτων διαγνώσσεσθαι, μωρὸς δὲ εἰ τις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον ὅ τι ἂν βούληται ποριζόμενος οἶεται δυνήσεσθαι τὰ συμφέροντα πράττειν, ἡλίθιος δὲ εἰ τις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν εὖ τε πράττειν οἶεται καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον αὐτῷ ἱκανῶς ἢ καλῶς παρεσκευασθαι, ἡλίθιος δὲ καὶ εἰ τις οἶεται διὰ τὸν πλοῦτον μηδὲν ἐπιστάμενος δοῦναι τι ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς εἶναι δοκῶν εὐδοκίμησεν.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΑΣ. Β.

1 Δημητρίου.

15 Σφόδρ' εὐάλωτόν ἐστιν ἡ πονηρία·
εἰς γὰρ τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέπουσ' αἰεί,
ἄφρονως ἅπαντα καὶ προπετῶς συμπείθεται.

2 Ἀξιολίκου.

Ὅταν δανέλῃ τις πονηρῶ χρήματα
20 ἄνθρωπος δικαίως τὸν τόκον λύπας ἔχει.

3 Ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
εἰ τοῦτον ἀπορήσαντα πράξειν προσδοκᾷ;

4 Μενάνδρου Παλλακῆ.

Πολλοὺς λογισμοὺς ἡ πονηρία κυκλοῖ.

25 Μενάνδρου.

Μισῶ πονηρόν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον.

6 Μενάνδρου.

Ἀσυλλόγιστόν ἐστιν ἡ πονηρία.

7 (Aeschyli fr. 163).

Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

8 (Eurip. fr. Ix. 1. ?)

Τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρτυσο·
τὰ δ' ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος ἐνθα κερδανεῖ.

9 Σκληρίου.

Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενής εὐρίσκεται.

10 Φιλιππίδου.

Ὁ τραχύτατος δὲ συκοφάντης μᾶς δύο
λαβὼν ἄπεισιν ἀρνίου μαλακώτερος.

11 Ἑσιόδου Ἔργων (190).

Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται οὐδὲ δικαίου,
οὐδ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χειρὶ καὶ αἰδῶς
οὐκ ἔσται, βλάβει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὄρκον ὁμείται.
ξῆλος δ' ἀνθρώποισιν οἰζυροῖσιν ἄπασιν
δυσκέλαδος, κακόχαρτος, ὁμαρτήσῃ στυγερώπῃ.

12 Ζηνοδότου.

Κηρύσσεται μὲν ἡρετή· κακὸς δ' ἀνὴρ
σιγηλὸν ἔσχε ζῶν τε καὶ θανὼν βίον.

13 Ἑσιόδου Ἔργων (270).

Νῦν δὲ ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
εἶην μὴτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἀνδρα δίκαιον
ἐμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἁδικώτερος ἔξει.

14 Ἐν ταυτῷ (346).

Πῆμα κακὸς γείτων ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
ἐμπορεῖ τοι τιμῆς ὅς κ' ἐμπορεῖ γείτονος ἐσθλοῦ.

15 Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.

5 Οὐδέ ποτ' εὐτυχίαν κακοῦ ἀνδρὸς ὑπέρφρονά τ'
ὄλβον

βέβαιον εἰκάσαι χρεών,
οὐδ' ἀδίκων γενεάν· ὁ γὰρ οὐδενὸς ἐκφύς
χρόνος δικαίους ἐπάγων κανόνας

10 δαίκνυσιν ἀνθρώπων κακότητος ἐμοί.

16 Εὐριπίδου Μηδείας (516).

Ῥ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μέν, ὅς κίβδηλος ἦν,
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὥπασας σαφῆ,
ἀνδρῶν δ' ὄτφ' χρηὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
15 οὐδεὶς χαρακτῆρ' ἐμπέφυκε σάματι.

17 Τοῦ αὐτοῦ * Τενυ.

Φεῦ· οὐδὲν δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ νῦν γένει.

18 Σοφοκλέους.

Σκαιότσι πολλοῖς εἷς σοφὸς διόλλυται.

20 19 Δίωνος ἐκ τοῦ Εὐβοϊκοῦ (Οἱ. 7, 137).

Ὡς οὔποτε φιλεῖ τὰ μοχθηρὰ μένειν ἐπὶ τοῖς αὐ-
τοῖς, ἀλλ' αἰεὶ κινεῖται καὶ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀσελγέστε-
ρον, μηδενὸς ἀναγκαίου μέτρου τυγχάνοντα.

20 Φιλίππου.

25 Φίλιππος ἐρωτώμενος ὑπὸ Βυζαντίων τί ἀδικη-
θεὶς πολιορκεῖ αὐτούς, εὐήθεις ἔφησεν εἶναι καὶ ὁμοί-
ους τῷ εἰ τις ἔχων καλὴν γυναῖκα τοὺς ἐπικωμάζον-
τας ἐρωτῶν διὰ τί ἐπικωμάζουσιν.

21 Θαλῆς ἐρωτηθεὶς τί βλαβερώτατον; ἔφη "κακία· καὶ γὰρ τὰ χρηστὰ βλάπτει παραγενομένη."

22 Δημοσθένους.

Δημοσθένης ἔλεγεν ὥς πολλάκις ἐπιὼν αὐτῷ εὖ-
ξασθαι τοὺς πονηροὺς ἀπολέσθαι, καὶ φοβοίτο μὴ ὁ
ἐρχομὸν ἄρδην ἐκ τῆς εὐχῆς ποιήσῃ τὴν πόλιν.

23 Πυθαγόρου.

Νόμου θείου τὸ φαῦλον ἀνήκοον, διὸ καὶ παρα-
νομεῖ.

24 Λυσίου.

10

"Ὅστις τοῦ μὲν μὴ ἀδικεῖν οὐ προνοεῖται τοῦ δὲ
μὴ δοῦναι δίκην ἐπιμελεῖται, κακουργεῖ.

25 Δημοσθένους Φιλιππικῶν (115, 9 R.).

Ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ
κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολέμεῖ, κἂν μὴ πω 15
βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

26 Φιλήμονος Ἀγύρτου.

Ὡ πῶς πονηρόν ἐστὶν ἀνθρώπου φύσις
τὸ σύνολον· οὐ γὰρ ἂν ποτ' ἐδεήθη νόμου.

26^a Οἶει τι τῶν ἄλλων διαφέρειν θηρίων
[ἄνθρωπον]; οὐδὲ μικρὸν ἄλλ' ἢ σχήματι·
πλάγι' ἐστὶ τᾶλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον.

20

27 Φιλήμονος.

Τί ποτε Προμηθεύς, ὃν λέγουσ' ἡμᾶς πλάσαι
καὶ τᾶλλα πάντα ξῶα, τοῖς μὲν θηρίοις
ἔδωχ' ἐκάστῳ κατὰ γένος μίαν φύσιν;
ἅπαντες οἱ λέοντες εἰσὶν ἄλκιμοι·
δειλοὶ πάλιν ἐξῆς πάντες εἰσὶν οἱ λαγῶ.
οὐκ ἔστ' ἀλώπηξ ἡ μὲν εἰρων τῇ φύσει

25

ἢ δ' αὐθέκαστος· ἀλλ' ἐὰν τρισυμρίας
 ἀλώπεκάς τις συναγάγῃ, μίαν φύσιν
 ἀπαξάπασων ὄψεται τρόπον θ' ἓνα.
 ἡμῶν δ' ὅσα καὶ τὰ σώματ' ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν
 5 καθενός, τοσούτους ἐστὶ καὶ τρόπους ἰδεῖν.

28 Σοφοκλέους Αἰάντος (1159).

"Απειμι· καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ πύθοιτό τις
 λόγοις κολάζειν, ᾧ βιάζεσθαι παρῇ.

29 Ὁ αὐτὸς ἐν Φαίδρα (El. 1050).

10 "Απειμι τοίνυν· οὔτε γὰρ σὺ τᾶμ' ἐπη
 τολμᾶς ἐπαινεῖν, οὔτ' ἐγὼ τοὺς σοὺς τρόπους.

30 Ἐπικλήτου.

Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα
 τὴν κατάποσιν τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικρά-
 15 ξειν τῇ κακίᾳ.

31 Λυκούργου.

"Οσοι τοῖς ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθοῖς ἐπὶ τὰ χεῖρω
 χρῶνται, τούτοις πολέμια τὰ εὐτυχήματά ἐστιν. ὥς
 εἰ τις ἀνδρεῖος ὦν ληΐζεσθαι μᾶλλον ἢ στρατεύεσθαι
 20 προαιρεῖται, καὶ ἰσχυρὸς ὦν λωποδυτεῖν μᾶλλον ἢ
 συμβουλεύειν, ἢ καλὸς ὦν μοιχεύειν μᾶλλον ἢ γα-
 μεῖν, οὗτος τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθῶν ὑπαρξάν-
 των προδότης ἐστίν.

32 Μουσωνίου.

25 Τί προβαλλόμεθα τοὺς τυράννους μακροῦ χείρο-
 νες αὐτῶν καθεστῶτες; τὰς γὰρ ὁμοίας αὐτοῖς ἔχο-
 μεν ὁρμὰς ἐν ταῖς οὐχ ὁμοίαις τύχαις.

33 Θεοδώρου.

Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖκός Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως

ἀπειλήσαντος αὐτὸν ἀναιρήσειν “ἐλελήθεις με” εἶπεν “οὐ βασιλέως ἀλλὰ κωνελοῦ δύναμιν ἔχων.”

34 Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς ποῖα τῶν θηρίων ἐστὶ τὰ χαλεπώτατα εἶπεν “ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν ἄρκτοι καὶ 5 λέοντες, ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν τελαῶναι καὶ συκοφάνται.”

35 Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς περὶ φιλάδας.

Κακίας αὐτῶν πλάσσονται τινες φημάτων εὐπρεπεία, τὸ μὲν φιλοσκώμματον ἀπλοῦν, τὸ δὲ φιλάργυρον προμηθεὺς ἀποκαλούμενοι.

36 Ἐν ταυτῷ.

Πολύβουλον εἶναι καὶ πολύτροπον ἐνθα δεῖ καὶ τέχνης κατ’ ἄλλοφύλων πολεμίων, χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον· ἐπίβουλον δ’ ἥθος καὶ κακομηχανώτατον 15 διὰ παντὸς ἔχειν καὶ κατὰ πάντων, οὐ τῇ τῶν ἀγχινοῶν, ὥς τινες οἴονται, τῇ δὲ τοῦ πονηροτάτου μερίδι προστίθῃμι.

37 Δημοκρίτου.

Ἔστι φηίδιον μὲν ἐπαινέειν ἃ μὴ χρὴ καὶ ψέγειν, 20 ἐκότερον δὲ πονηροῦ τινος ἥθεος.

38 Διονυσίου Ἀλικαρνασέως.

Ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς διανοίας οἱ ἄνθρωποι ἀπογιννώσκουσιν τε ἑαυτῶν καὶ ἑτέροις ἀπιστοῦσιν.

39 Δίωνος ἐν τῷ περὶ δουλείας.

25

Φησὶν ὁ Δίων· οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι, οἱ δὲ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν.

40 Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (p. 18).

Ὅμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν
καὶ πονηρῷ δύναιμι.

41. Σωκρατικοῦ.

Σωκρατικὸς ὁ κυνικὸς ἀκούσας ποτὲ πονηροῦ
5 τὸν τρόπον κακῶς λέγοντος Πλάτωνα "παῦσαι" ἔφη
"οὔτε γὰρ κακῶς λέγων ἐκείνον πιστευθήσῃ οὔτε
ἐκείνός σε ἐπαινῶν."

42. Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης ὁ μελοποιὸς εἰπόντος τινὸς ὅτι πολλοὶ
10 αὐτὸν παρ' αὐτῷ κακῶς λέγουσιν "οὐ παύσῃ" ἔφη
"ποτὲ σὺ τοῖς ὥσί με βλασφημῶν;"

43. Ἀνάχαρσις.

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος τί ἐστὶ
πολέμιον ἀνθρώποις; "αὐτοὶ" ἔφη "ἐκυτοῖς."

15 44. Πλάτωνος πολιτείας γ' (405 a).

Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχροῦς παιδείας ἐν πόλει
ἄρα μὴ τι μείζον ἔξεις λαβεῖν τεκμήριον ἢ τὸ δεῖσθαι
ιατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους
τε καὶ χειροτέχνους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχή-
20 ματι προσποιουμένους τετράφθαι; ἢ οὐκ αἰσχρὸν δο-
κεῖ καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον τὸ ἐπακτῷ παρ'
ἄλλων ὥς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν τῷ δικαίῳ ἀναγκά-
ζεσθαι χρῆσθαι καὶ ἀπορία οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν,
ἔφη, αἰσχιστον. Ἡ δοκεῖ σοι, ἦν δ' ἐγώ, τούτου αἰ-
25 σχιον εἶναι τοῦτο; ὅταν δὴ τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ
βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατα-
τρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ' αὐτῷ δὴ
τούτῳ πεισθῇ καλλωπίζεσθαι ὥς δεινὸς ὢν περὶ
τὸ ἀδικεῖν καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφάς στρέφε-
30 σθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῇ

λοριζόμενος, ὥστε μὴ παρασχεῖν δίκας, καὶ ταῦτα
 σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἄξιον ἔνεκα, ἀγνοῶν ὅσῳ
 κάλλιον καὶ ἄμεινον τὸ παρασκευάζειν τὸν βίον αὐ-
 τῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ. Οὐκ ἀλλὰ
 τοῦτ', ἔφη, ἐκείνου ἐτι αἵσχιον. 5

45 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου ἀναβάσεως
 (II, 6, 21).

Μένων δ' ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν
 πλούτου ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν ὅπως πλείω
 λαμβάνοι· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι ἵνα πλείω κερδᾷ- 10
 νοι· φίλος τ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμέ-
 νοις ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίῃ δίκην, ἐπὶ δὲ τὸ κατεργά-
 ζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίῃ συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι
 διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἑξαπατᾶν· τὸ
 δὲ ἀπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ 15
 εἶναι. στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ
 φαιή φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλος ἦν ἐπιβουλεύων.
 καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόν-
 των πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς
 μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλε- 20
 πὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν·
 τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ὅτι ῥᾶστον ἀφύ-
 λακτα λαμβάνειν. καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρ-
 κους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ ὠπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς
 δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπει- 25
 ρᾶτο χρῆσθαι.

46 Πλάτωνος νόμων β' (661 c).

Ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα
 ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι τοῖς δὲ δικαίοις κακὰ, τὰ δὲ
 ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ τοῖς δὲ κακοῖς 30
 κακὰ.

47 Σωκράτους.

Ταυτὸν ἐξ ἀσθενοῦς ἀγκυρίου σκάφος ὁρμίζειν
καὶ ἐκ φανύλης γνώμης ἐλπίδα.

48 Αἰσχίνου (490 R.).

5 Καὶ γὰρ τοῦτ' ἄνθρωπος ἰδιον καὶ οὐ κοινὸν
ποιεῖ· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες, ὅποταν τι ψεύ-
δωνται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φο-
βούμενοι τὸν ἔλεγχον· Δημοσθένης δὲ ὅταν ἀλα-
ζονεύηται, πρῶτον μεθ' ὅρκου ψεύδεται ἐξώλειαν
10 ἐπαρώμενος αὐτῷ, δεύτερον δὲ ἃ εἶδεν ἐσόμενα τολ-
μᾷ λέγειν ὥς ποτὲ ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἐώ-
ρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει κλέπτων τὴν ἀκρόα-
σιν, καὶ μιμούμενος τοὺς τάληθ' ἔχοντας. Ἡ καὶ
σφόδρα ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, ὅτι πονηρὸς ὧν καὶ τὰ
15 τῶν χρηστῶν σημεῖα διαφέρει.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ. Γ.

1 Αἰσχύλου.

Ἄ δεῖ παρῶν φρόντιζε, μὴ παρῶν ἀπῆς.
Ὅ χρησίμ' εἰδῶς, οὐχ ὁ πόλλ' εἰδῶς, σοφός.

202 Σοφοκλέους (El. 1015).

Προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφν
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.

3 [Εὐριπίδου.]

Πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων
25 σφάλλουσιν ἡμᾶς, κρείσσονες πεφνκότες.

4 Κἂν σφόδρα σαφῶς εἰδῆς τι, τὸν κρύπτοντά σε
μηδέποτε' ἐλέγξης· δύσκολον προῶγμ' ἐστὶ γάρ,
ἃ λανθάνειν τις βούλεται, ταῦτ' εἰδέναι.

5 Σοφοκλῆς Αἶαντι (1246).

Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἂν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου,
εἰ τοὺς δίκη νικῶντας ἐξωθήσομεν
καὶ τοὺς ὀπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
ἀλλ' εἰρκτέον τὰδ' ἐστίν· οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰ βούς ὑπὸ μικρᾷ ὁμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.

6 Μενάνδρου Θεοφορουμένη.

Ὁ πλείστον νοῦν ἔχων
μάντις τ' ἄριστός ἐστι σύμβουλός θ' ἅμα.

7 Μενάνδρου.

Ἄρ' ἐστὶν ἀγαθῶν πᾶσι πλείστων αἰτία
ἡ σύνεσις, ἢ ἣ πρὸς τὰ βελτίω σοφή.

8 Σοφοκλῆς Ἀλήτη.

Ψυχὴ γὰρ εὖνους καὶ φρονοῦσα τοῦνδικον
κρείστων σοφιστοῦ παντός ἐστὶν εὐρετής.

9 Μενάνδρου Ἰμβρίοις.

Οὐκ ἐστὶν οὐδέν, πάτερ, ἐν ἀνθρώπου φύσει
μείζον λογισμοῦ τῷ διαδέσθαι πράγματα.
Ἐκαστός ἐστι τῷ λογίσασθαι κατὰ τρόπον,
ἄρχων, στρατηγός, ἡγεμὼν δήμου, πάλιν
βουλῆς· ὁ διαφέρων λογισμῶ πάντ' ἔχει.

10 Αἰσχύλου.

Ἀμαρτάνει τοι καὶ σοφοῦ σοφώτερος.

11 Μενάνδρου.

Ἄπαντα δοῦλα τοῦ φρονεῖν καθίσταται.

12 *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

Τὸ δ' ἄσθενές μου καὶ τὸ θῆλυ σώματος
κακῶς ἐμέμφθης· εἰ γὰρ εὖ φρονεῖν ἔχω,
κρεῖσσον τόδ' ἐστὶ καρτεροῦ βραχίονος.

5 13 *Ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, νοῦς ἐν ψυχῇ.*

14. 15. *Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τοὺς πονουῦντας ὠφε-
λεῖν·*

ἀλλ' ἡ φρόνησις ἀγαθῇ θεὸς μέγας.

16 *Ἀγάθωνος.*

10 *Οὐ τῇ φρονήσει, τῇ τύχῃ δ' ἐσφάλμεθα.*

17 *Χαιρήμονος.*

Οὐχ ὥς νομίζεις τὸ φρονεῖν εἶπας κακῶς.

Τό τοι κράτιστον πανταχοῦ τιμητέον.

Ὁ γὰρ φρονῶν εὖ πάντα συλλαβῶν ἔχει.

15 18 *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Ὁρθῶς μ' ἐπήρου· βούλομαι δέ σοι, τέκνον,

*(φρονεῖς γὰρ ἤδη κάποσώσαι ἂν πατρὸς
γνώμας φράσαντος, ἣν θάνω) παραινέσαι
κειμήλι' ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.*

20 *βραχεῖ δὲ μύθῳ πολλὰ συλλαβῶν ἐρῶ.*

πρῶτον φρένας μὲν ἡπίους ἔχειν χρεῶν·

τῷ πλουσίῳ τε τῷ τε μὴ διδούς μέρους

ἴσον, σεαυτὸν εὖσεβεῖν πᾶσιν δίδου.

δνοῖν παρόντοιιν πραγμάτοιιν, πρὸς θάτερον

25 *γνώμην προσάπτειν τὴν ἐναντίαν * μίσει.*

*ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρηματ', ἣν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάρθοις ἐμμένειν· τὰ γὰρ κακῶς
οἰκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν.*

ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γὰρ τό τ' εὐγενὲς

30 *καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρῶτους ἔχειν.*

ἐν τῷ πένεσθαι δ' ἐστὶν ἢ τ' ἀδοξία,
 καὶ ἢ σοφός τις, ἢ τ' ἀτιμία βίου.
 φίλων δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
 κέκτησο, τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
 τῇ σῇ πονηροὺς κληῖθρον εἰργέτω στέγης. 5
 ὁμιλίας τε τὰς γεραιτέρους θέλε.
 βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς τίκτει λύπην.
 ἐξουσίᾳ δὲ μὴ ποτ' ἐντυχῶν, τέκνον,
 αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκαθεῖν,
 ὃ καὶ σίδηρον ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται, 10
 χρηστῶν πενήτων ἢν τις αἰσχύνῃ τέκνα.
 καὶ τοὺς πονηροὺς μὴ ποτ' αὔξαν' ἐν πόλει·
 κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος
 ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχὴν τινα,
 σκιρτῶσιν ἀδίκως εὐτυχησάντων δόμων. 15
 ἀλλ', ὦ τέκνον, μοι δὸς χέρ', ὥς θίγῃ πατὴρ,
 καὶ χεῖρ' ὑπ' αἰδοῦς δ' οὐ λίαν ἀσπάζομαι·
 γυναικόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

19 Θεόγνιδος (1163).

Ὅφθαλμοὶ καὶ γλῶσσα καὶ οὐατα καὶ νόος ἀνδρὸς 20
 ἐν μέσῳ στηθέων εὐξύνετος φύεται.

20 Εὐριπίδου Πολυείδου.

Ὅστις νέμει κάλλιστα τὴν αὐτοῦ φύσιν,
 οὗτος σοφὸς πέφυκε πρὸς τὸ συμφέρον. 24

21 Πυθαγόρου ἐκ τῶν χρυσῶν ἐπῶν (21—26 et 39).

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοὶ τε καὶ ἐσθλοὶ
 προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκλήσσειο μήτ' ἄρ' ἐάσης
 εἰργεσθαι σαντόν. ψεῦδος δ' ἦν σοί τι λέγεται,
 πρῶός εἰχ'· ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ πᾶσι τελεῖσθω. 30
 μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ μήτε τι ἔργῳ

πρῆξαι μὴδ' εἰπεῖν ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
πρῆσσε δὲ ταῦθ' ἅ σε μὴ βλάπτει, λόγισαι δὲ πρὸ
ἔργου.

22 Εὐρίπιδου Περίᾳσι.

5 Πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου.

23 Μενάνδρου.

Ὅταν ἑτερός σοι μὴδὲ ἐν πλέον διδῶ,
δέξαι τὸ μόριον· τοῦ λαβεῖν γὰρ μὴδὲ ἐν
τὸ λαβεῖν ἑλαττον πλεῖον ἔσται σοι πολύ.

1024 Πυθαγόρου.

Ἰσχὺς καὶ τείχος καὶ ὄπλον σόφου ἢ φρόνησις.

26 Φωκυλίδου (Pseudophoc. 124).

Ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
ὄπλον ἐκάστω νεῖμε θεός, φύσιν ἡερόφοιτον
15 ὄρνισιν, πολλὴν ταχυτήτ' ἀλκὴν τε λέουσι,
ταυροῖς δ' αὐτοχύτοις κεράεσσιν, κέντρα μελίσσαις
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε, λόγος δ' ἔρυμ' ἀνδρώποισι.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἔστίς τε ἀριστος.

25 Γνωμαὶ μονόστιχοι.

20) Ἀγαθὸν μέγιστον ἢ φρόνησις ἐστ' αἰεὶ. | ἀνδρὸς χαρακτήρ
ἐκ λόγου γνωρίζεται. | ἀριστόν ἐστι πάντ' ἐπίστασθαι καλὰ. |
ἀν εὐφρονῆς, τὰ πάντα γ' εὐδαίμων ἔσθ. | αἰεὶ κρατίστον ἐστὶ
τάσφαλέστατον. | ἔνιοι κακῶς φρονοῦσι πράσσοντες καλῶς. |
ἐμπειρία γὰρ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ. | βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ
25 τῶν ἄλλων κακὰ. | ἡδύ γε πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων. |
ἡδιστόν ἐστιν εὐτυχοῦντα νοῦν ἔχειν. | μισῶ σοφιστὴν ὅστις
οὐκ αὐτῷ σοφός. | νοεῖν γὰρ ἐστὶ κρεῖττον ἢ σιγῇν ἔχειν. |
συνετός πεφυκώς φρενὲς τὴν κακουργίαν. | ὁ παρ' ἡλικίαν νοῦς
μῖσος ἐξεργάζεται. | οὐδελὶς ὁ νοεῖς οἶδεν, ὁ δὲ ποιεῖς βλέπει. |
30 οὐ πανταχῇ δ' ὁ φρόνιμος ἀρμόττειν δοκεῖ. | τὸ μὴδὲν εἰκὴ
πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον. | ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ
νοῦς. | ὥς οὐδὲν ἢ μάθησις, ἣν μὴ νοῦς παρῇ.

βέλτερος ἀλκήμεντος ἔφν σεσοφισμένος ἀνήρ.
ἀγρούς καὶ πόλιας σοφία καὶ νῆα κυβερνᾷ.

27 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Ἐγὼ μὲν οὖν ἄδοιμι καὶ λέγοιμί τι
σοφόν, ταράσσων μῆδεν ὧν πόλις νοσεῖ.

5

27^a [Εὐριπίδου Ἡλέκτρα 294.]

Ἔνεστι δ' οἶκτος ἀμαθία μὲν οὐδαμοῦ,
σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ οὐδ' ἀξήμιον
γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.

28 Θεόγνιδος (963).

10

Μῆ ποτ' ἐπαινέσσης πρὶν ἂν εἰδῆς ἄνδρα σαφηνέως
ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ τρόπον ὅντιν' ἔχει.
πολλοὶ τοι κίβδηλον ἐπὶ κλοπον ἦθος ἔχοντες
κρύπτουσ' ἐνθήμενοι θυμὸν ἐφημέριον.
τούτων δ' ἐκφαίνει πάντων χρόνος ἦθος ἐκάστου
καὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης πολλὸν ἄρ' ἐκτὸς ἔβην.

15

29 Νόει, καὶ τότε πράττε.

30 Βίαντος.

Βραδέως ἐργαίρει τοῖς πραττομένοις, ἐργαυρήσας
δὲ πράττε βεβαίως.

20

31 Θεοβούλου.

Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

32 Σωκράτης παρήνει, ὥς ἥμισυ τοῖς δυνάσταις
ἢ ὥς ἥμισυ ὁμιλεῖν.

33 Πράττε ἀμεταμέλῃτα.

25

34 Δημοκρίτου.

Σοφίῃ ἄθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτῃ ἐοῦσα.

35 Δημοκρίτου.

Ὅρος γὰρ συμφορέων καὶ ἀσυμφορέων τέρεψις καὶ ἀτερπία.

39 Σωτάδου.

Λύπη σε μακρὰν προφεύξεται ἀγαθὰ φρονοῦντα.

5 μίμου τὸ καλόν, καὶ μενεῖς ἐν βροτοῖς ἄριστος.

νόμος ἐστὶ θεός, τοῦτον ἀεὶ πάντοτε τίμα.

ξένος ὀφείλεις εἶναι τῶν οὐ καλῶς φρονοῦντων.

οὐ καλῶς βίοις, παρὰμενε, κεῦτυχεῖς τὰ πάντα.

παρατήρει τὰ πάντων καλὰ καὶ ταῦτα σὺ μίμου.

16 ῥῆσιν δ' ἀγαθὴν δεδομένην φύλασσε σαντῶ.

σοὶ τοῦτο γενέσθω φίλον, μηδὲν ἀτακτεῖν,

τὴν ἡσυχίαν κατὰ βίον ἵνα πάντοτε τηρῇς.

ὑγιαίνειν εὖχου τοῖς θεοῖς, ἐφ' ὅσον ἔχεις ζῆν.

40 Ἐκ τῶν Ἀριστῶν νόμου τομαρίων.

15 Κυβερνήτου μὲν ἔργον ἀγαθοῦ εἰς τὰς τῶν πνευ-
μάτων μεταβολὰς ἀρμόσασθαι, ἀνδρὸς δὲ σοφοῦ πρὸς
τὰς τῆς τύχης.

41 Σωκράτους.

Ἐν μὲν τῷ καταπλεῖν πείθεσθαι τῷ κυβερνήτῃ,

20 ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλτιον.

42 Ὅδον μὲν τὴν λειοτάτην ἐκλέγεσθαι, βίον δὲ τὸν
ἀλυπότατον.

36 Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης
πλεῖον τοὺς ἔχοντας ἐβλάψε. (Isocrates ad Demon. §. 6.)

25 37 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν
μειλόντων. (ibid. §. 34.)

38 Ὅπερ δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλεις τινὶ συμβουλευέσθαι,
σκόπει πρῶτον πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διώκησεν. ὁ γὰρ κακῶς
διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων οὐδέποτε καλῶς βουλευέσεται περὶ

30 τῶν ἄλλοτριῶν. (ibid. §. 35.)

43 Μόνω τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι παρακαταθετέον τὸν βίον καὶ τὴν νεότητα.

44 Καὶ ὑποδήματα καὶ βίος ἀρμόζων ἀλνπότερος.

45 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί φρόνησις; "εὐαρμοστία" εἶπε "ψυχῆς." ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς τίνας φρόνιμοι; "οἱ μὴ ῥαδίως" εἶπεν "ἐξαμαρτάνοντες."

46 Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς τί δὴ ποτε οὐχ οἱ πλούσιοι πρὸς τοὺς σοφοὺς ἀπίασιν ἀλλ' ἀνάπαλιν; εἶπεν "ὅτι οἱ σοφοὶ μὲν ἴσασιν ὧν ἐστὶν αὐτοῖς χρεῖα πρὸς τὸν βίον· οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν· ἐπεὶ μᾶλλον σοφίας ἢ χρημάτων ἐπεμελοῦντο."

47 Πλουτάρχου (virt. mor. cap. 5 p. 443 e).

"Ἔστι τοίνυν τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἀπλῶς ἔχοντα τὰ δὲ πῶς ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς· ἀπλῶς μὲν οὖν ἔχοντα, γῆ, οὐρανός, θάλασσα· πῶς δὲ ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς, ἀγαθόν, κακόν, αἰρετόν, φευκτόν, ἡδύ, ἀλγεινόν· ἀμφοῖν δὲ τοῦ λόγου θεωρητικοῦ ὄντος, τὸ μὲν περὶ τὰ ἀπλῶς ἔχοντα μόνον, ἐπιστημονικὸν καὶ θεωρητικόν ἐστι· τὸ δ' ἐν τοῖς πῶς ἔχουσιν πρὸς ἡμᾶς, βουλευτικόν καὶ πρακτικόν· ἀρετὴ δὲ τούτου μὲν ἡ φρόνησις, ἐκείνου δὲ ἡ σοφία. διαφέρει δὲ σοφίας φρόνησις, ἡ τοῦ θεωρητικοῦ πρὸς τὸ πρακτικόν καὶ παθητικόν ἐπιστροφῆς καὶ σχέσεώς τινος γενομένης ὑφίσταται κατὰ λόγον ἡ φρόνησις. διὸ φρόνησις μὲν τύχης δεῖται, σοφία δὲ οὐ δεῖται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, οὐδὲ βουλῆς· ἔστι γὰρ περὶ τὰ αἰεὶ καὶ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντα. καὶ καθάπερ ὁ γεωμέτρης οὐ βουλευέται περὶ τοῦ τριγώνου, εἰ δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, ἀλλ' οἶδεν (αἱ γὰρ βουλαὶ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἔχόντων, οὐ περὶ τῶν βεβαίων καὶ ἀμεταπτώτων)· οὕτως ὁ θεωρητικὸς νοῦς περὶ τὰ πρῶτα καὶ μόνιμα καὶ μίαν αἰεὶ φύσιν ἔχοντα μὴ δεχομένην μεταβολὰς ἐνεργῶν ἀπὴλλεκται τοῦ βουλευέσθαι. τὴν δὲ φρόνησιν εἰς πράγματα πλάνης μεστὰ καὶ ταραχῆς καθιεῖσαν ἐπιμύνησθαι τοῖς τυχηροῖς πολλὰκις ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τῷ βουλευτικῷ χρῆσθαι περὶ τῶν ἀθλοτέρων· τῷ δὲ πρακτικῷ τὸ

49 Πλουτάρχου εἰ ἡ τῶν μελλόντων πρό-
γνωσις ὡφέλιμος.

Ἄλλὰ μὴν ἡ φρόνησις οὐ σώμάτων ἀλλὰ πραγμά-
των ὄψις ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τὸν ἄνθρω-
5 πον, ὅπως ἄριστα χρήσεται τοῖς ἀπαντῶσι καὶ προσ-
τιγγάνουσι, παρέχουσα διασκοπεῖν τὸ μέλλον. τὸ μὲν
οὖν σῶμα πρόσω μόνον θιμμάτῳται, τοῖς δ' ὅπισθεν
τυφλὸν ἐστὶν ἀτεχνῶς· ἡ δὲ διάνοια καὶ τὰ παρῳχη-
μένα βλέπειν τῇ μνήμῃ πέφυκεν. ὁ γὰρ ἐγκαθήμενος
10 αἰεὶ καὶ οἰκουρῶν γραμματεὺς, [ἐν μίνῳ] ὥς φησιν ὁ
Πλάτων, οὗτός ἐστι, καὶ προγέγονας ἐνταῦθα τῆς
ψυχῆς, εἴτε μέρος εἴτε ὄργανον, ὃ τῶν πραγμάτων
ἀντιλαμβάνεται φερομένων, καὶ φυλάττει καὶ ἱστησι,
καὶ κύκλον ποιεῖ τὸ παρῳχημένον ἐπιστρέφουσα, καὶ
15 συνάπτουσα τῷ παρόντι, καὶ παραρρεῖν εἰς τὸ ἄπει-
ρον οὐκ ἐῷσα καὶ ἀνύπαρκτον καὶ ἄγνωστον.

50 Θεοφράστου.

Χρῆ τοίνυν τὸν μέλλοντα θαυμασθήσεσθαι περὶ
τὸ θεῖον φιλοθύτην εἶναι, μὴ τῷ πολλὰ θύειν ἀλλὰ
20 τῷ πυκνὰ τιμᾶν τὸ θεῖον· τὸ μὲν γὰρ εὐπορίας, τὸ
δ' ὁσιότητος σημεῖον. ἔπειτα γονεῖς γηροτροφεῖν κα-
λῶς ταῖς τ' ἐκείνων βουλήσεσι τὸν αὐτοῦ βίον εὐ-
πειθῇ κατασκευάζειν. ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ τῶν
τε τῆς φύσεως τῶν τε τῆς πόλεως νόμων ὀλιγωρῶν,

25 βουλευτικὸν ἐκδεχομένην ἐνεργεῖν ἤδη καὶ τοῦ ἀλόγου συμ-
παρόντος καὶ συνεφελκομένου ταῖς κρίσεσιν.

48 Τοῦ αὐτοῦ (Plut. cons. ad Apoll. cap. 4 p. 103 a).

Καὶ γὰρ περὶ τὰ γὰθὸν ἡ φρόνησις πραγματεύεται τετρα-
χῶς, ἡ κτωμένη τὰ γαθὰ, ἡ φυλάττουσα, ἡ αὔξουσα, ἡ χρω-
30 μένη δεξιῶς. οὗτοι τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰσι
κανόνες, οἷς πρὸς ἀμφοτέρωτα χρηστέον.

ἀμφοτέρους τοὺς τῆς δικαιοσύνης τρόπους παραβέβηκε. καὶ μὴν καὶ γυναικὸς καὶ παιδῶν ἐπιμελητέον καλῶς καὶ φιλανθρωπῶς· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ γῆρας ἀμείβονται ταῖς θεραπαίαις, ἡ δ' ἐν ταῖς νόσοις καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν οἰκονομίαις ἀποδώσει τὴν εὐεργεσίαν. ἐὰν δέ τινα συμβάλλειν ἀνάγκη ἢ, μετὰ τοῦ βεβαίου πειρῶ τοῦτο πράττει· φρονιμωτάτου γὰρ ἀνδρὸς δανείσαντα φρονίμως, ἀπολαβεῖν φιλικῶς, ἢ συνναλλάξαντα φιλανθρωπῶς, κομίσασθαι φιλαπεχθημόνως.

51 Δημοκρίτου.

Φρονήσιος ἔργον μέλλουσιν ἀδικίην φυλάσσειν, ἀναληγσίης δὲ τὸ γενόμενον μὴ ἀμύνασθαι.

52 Ἐκ μὲν τῆς μαντικῆς πρόνοιαν ἔφασαν δεῖν ἐπιζητεῖν, ἐκ δὲ τῆς ἱατρικῆς τῆς τε προνοίας ἐπανόρθωσιν· ταῦτα γὰρ εἶναι πέρατα τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης· ἐκ δὲ τῆς μουσικῆς αἰσθησιν ἀκριβῆ τε καὶ ἐπιστημονικὴν, ἐκ δὲ τῶν μαθηματικῶν ὀνομαζομένων συλλογισμόν τε καὶ ἀπόδειξιν τῶν δι' αὐτῶν νοημάτων.

53 Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης εἶπεν "ἐπειδὴ μὴ γίνεται τὰ πράγματα ὥς βουλόμεθα, δεῖ βούλεσθαι ὥς γίνεται."

54 Ἀριστοτέλους.

Νομίζει τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλὰ κεκτηθῆναι γίνεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ τῇ ψυχῇ εὖ διακεῖσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ λαμπρὸν ἐσθῆτι κεκοσμημένον φαίη τις εἶναι μακάριον, ἀλλὰ τὸ τὴν ὑγίαν ἔχον καὶ σπουδαίως διακείμενον, καὶ μὴδὲν τῶν προειρημένων αὐτῷ παρῆ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ψυχὴ ἐὰν ἢ πεπαιδευμένη, τὴν τοιαύτην καὶ τὸν τοι-

οὗτον ἄνθρωπον εὐδαίμονα προσαγορευτέον ἐστίν, οὐκ ἂν τοῖς ἐκτὸς ἢ λαμπρῶς κεκοσμημένος, αὐτὸς μηδενὸς ἄξιος ᾖν. οὐδὲ γὰρ ἵππον, κἂν ψέλλια χρυσᾶ καὶ σκευὴν ἐχῇ πολυτελεῇ φαῦλος ᾖν, τὸν τοιοῦτον
 5 ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι, ἀλλ' ὃς ἂν διακείμενος ἢ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χείρων εἴη, καταγέλαστος ἂν γένοιτο, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷς πλείονος ἄξιαν τὴν κτήσιν εἶναι συμβέβηκε τῆς ἰδίας φύσεως, ἀθλίους
 10 τοιούτους εἶναι δεῖ νομίζειν. καὶ τοῦτο κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχει· τίκει γάρ, ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. τοῖς γὰρ διακειμένοις τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κακῶς, οὔτε πλούτος οὔτε ἰσχυρὸς οὔτε κάλλος τῶν ἀγαθῶν ἐστίν·
 15 ἀλλ' ὅσῳ περ ἂν αὐταὶ μᾶλλον αἱ διαθέσεις καθ' ὑπερβολὴν ὑπάρξωσι, τοσοῦτ' καὶ πλείω καὶ μείζω τὸν κεκτημένον βλέπτουσι, χωρὶς φρονήσεως παρα-
 γεγόμεναι.

55 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἀ-
 20 σφάλιοιον περὶ φρονήσεως.

Τὴν ἡγεμόν' οὔσαν τῶν ἀρετῶν φρόνησιν καὶ
 χρωμένην αὐταῖς ὁλαῖς, καθάπερ ὄμμα νοερόν, τάξεις
 τε καὶ μέτρα αὐτῶν καὶ τὴν ἐγκαιρότάτην διάθεσιν
 εὐ διακοσμοῦσαν, ἐπιδείκνυσιν ὁ λόγος ὑπ' αὐγὰς ἐν
 25 τῷ παρόντι. αὕτη τοίνυν προηγουμένη μὲν παρα-
 δέχεται τὴν ἀπογέννησιν ἀπὸ τοῦ καθαροῦ καὶ τε-
 λείου νοῦ· γενομένη δ' οὕτως εἰς αὐτὸν τὸν νοῦν
 ἀποβλέπει καὶ τελευτᾷ ὑπ' αὐτοῦ μέτρον τε καὶ
 παραδείγμα αὐτὸν ἔχει κάλλιστον τῶν ἐν αὐτῇ πασῶν
 30 ἐνεργειῶν. εἰ δέ τις ἐστὶ καὶ πρὸς θεοὺς ἡμῖν κοι-
 νωνία, διὰ ταύτης μάλιστα τῆς ἀρετῆς αὕτη συνίστα-

ται, καὶ κατὰ ταύτην διαφερόντως πρὸς αὐτοὺς ἀφομοιούμεθα, ἀγαθῶν τε καὶ συμφερόντων καὶ καλῶν καὶ τῶν ἐναντίων διάγνωσις ἀπὸ ταύτης ἡμῖν πάρεστιν, ἔργων τε προσηκόντων κρίσις καὶ κατορθώσεις δι' αὐτὴν κατευθύνεται. καὶ συλλήβδην φάναι, κυ-5 βερνητική τις ἐστὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ὅλης ἐν αὐτοῖς διατάξεως ἀρχηγός, πόλεις τε καὶ οἴκους καὶ τὸν ἰδίον ἐκάστου βίον εἰς παράδειγμα τὸ θεῖον ἀναφέρουσα διαχωγραφεῖ κατὰ τὴν ἀρίστην ὁμοιότητα, τὸ μὲν ἐξαλείφουσα, τὸ δὲ ἐναπομορφνυμένη, τὰ δὲ ἁμφότερα συμμέτρως ἀπεικάζουσα. εἰκότως ἄρα καὶ θεοειδεῖς ἀπεργάζεται τοὺς ἔχοντας αὐτὴν ἢ φρόνησις.

56 *Περὶ ἀνδρου.*

Περὶ ἀνδρὸς ἐρωτηθεὶς τί μέριστον ἐν ἐλαχίστῳ εἶπε "φρένες ἀγαθαὶ ἐν σώματι ἀνθρώπου." 15

57 *Δημοκρίτου.*

Αἱ μεγάλαι τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται.

58 *Πλάτωνος (Phaedr. 239 a).*

Φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστα ἀνὴρ γένοιτο, μεγάλης αἰτίον εἶναι βλάβης· μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν φρονημώτατός τις εἴη· τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόρωσθαι εἰργεῖν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι.

59 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πέφυκε ξυνιέναι εἰς τὸ αὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις μεγάλη· καὶ ταῦτα ἄλληλα αἰεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ συγγίνεται.

60 Πυθαγόρου.

Ἐπολιμνησκε σεαυτὸν ὅτι πάντες ἄνθρωποι μέ-
γιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν εἶναι λέγουσιν, ὀλίγοι
δὲ εἰσιν οἱ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῦτο κτήσασθαι εὐ-
5 τονήσαντες.

61 Σωκράτους.

Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, πολλὰ τῶν φίλων αὐτοῦ
πεμπόντων, ἐπειδὴ μηδὲν δεχόμενος ἐπὶ τοῦτ' παρὰ
τῆς Ξανθίππης εὐθύνετο, ἔφη "ἂν τὰ διδόμενα πάν-
10 τα ἐτοίμως λαμβάνωμεν, οὐδ' αἰτοῦντες τοὺς διδόν-
τας ἔξομεν."

62 Διογένους.

"Ἐφη τις τὸν Διογένην ἀνόητον εἶναι· ὃ δὲ "ἀνό-
τος μὲν οὐκ εἰμι" ἔφη "τὸν δὲ αὐτὸν ὑμῖν νοῦν
15 οὐκ ἔχω."

63 Διογένους.

Πωλούμενος ἐν Κορίνθῳ, ἐρομένου τοῦ κήρυκος
"τί ἐπίστασαι;" "ἀνθρώπων" ἔφη "ἄρχειν." καὶ ὁ
κήρυξ γελάσας "μέγα ἐπιτήδευμα πωλῶ, εἰ τις θέλει
20 πρίασθαι κύριον."

64 Γαίτου ὑπὲρ δεσποτῶν.

Σωφρονέστερον δὲ οἶμαι τοῦ μετα τὸ παθεῖν ἐγ-
καλεῖν τὸ πρὶν παθεῖν φυλάξασθαι τὸ μὴ παθεῖν.

65 Διονυσίου (Plat. Mor. p. 175 f).

25 Ξένου τινὸς ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτοῦ, ὅπως
προειδήσει τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν.
ὃ δὲ προελθὼν "δοῦς" ἔφη "μοι τάλαντον, ἵνα δόξης
μεμαθημέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλεύόντων." ἔδω-
κεν οὖν θαυμάζων τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

3066 Χρυσίππου.

Χρύσιππος ὁ στωϊκὸς ἔφη τὴν διάνοιαν εἶναι λόγου πηγὴν.

67 Σωκράτους.

Ὡςπερ οἱ ἐν εὐδία πλείοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χεῖμῶνα ἔχουσιν ἔτοιμα, οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονοῦν-⁵τες καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἡτοιμάκασιν βοηθήματα.

68 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (16).

Ἴσον ἐκείνο, ὃ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται φρονεῖν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πεῖθεσθαι.

69 Ἡροδότου ἱστορίας γ' (52).

10

Σὺ δὲ μαθὼν ὅσον φθονέεσθαι κρείσσον ἐστὶν ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖτον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθνυμῶσθαι, ἅπιθι εἰς τὰ οἴκετα.

70 Πλάτωνος νόμων ιβ' (963 c).

Οἶον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἶδη γερονέ-¹⁵ναι, δῆλον ὡς ἐν ἑκαστῷ ἀνάγκη φάναι, τεττάρων ὄντων. Τί μὴν; Καὶ μὴν ἐν γε αὖ πάντα ταῦτα προσαγορεύομεν· ἀνδρίαν γὰρ φαμέν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετὴν, καὶ τὰ δύο τᾶλλα, ὡς ὄντα οὐ πολλά, ἀλλ' ἐν τοῦτο μόνον ἀρετὴν. Πάνυ μὲν ²⁰οὖν. Ἡ μὲν τοίνυν διαφέρειτον αὐτοῖν τούτω τῷ δύο καὶ δὴ ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τὰ ἄλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ἡ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἐστὶ. Πῶς λέγεις; Οὐδὲν χαλεπὸν ὃ γε λέγω δηλώσαι· διανεμώμεθα ²⁵γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. Πῶς αὖ φράξεις; Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἐν προσαγορευόντες ἀρετὴν, ἀμφοτέρα δύο ἄλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνησιν. Ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ περὶ φόβον, οὐ καὶ τὰ θηρία ³⁰

μετέχει τῆς ἀνδρείας, καὶ τὰ γε τῶν παιδων ἦθη τῶν πάντων νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχῇ· ἄνευ δὲ αὐτοῦ λόγου ψυχῇ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὐτ' ἐγένετο πώποτε οὐτ' ἔστιν οὐδ' αὐθίς ποτε γενήσεται, ὥς ὄντος ἑτέρου. Ἀληθῆ λέγεις.

71 Πλάτωνος (?).

Πῶς γάρ, ὦ φίλε, δύναίτο ἂν τις ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς μηδὲ τῆς ἀληθείας ἐπὶ μικρὸν μέρος 10 ἀφικόμενος, κτήσασθαι σχεδὸν φρόνησιν; Οὐδαμῶς.

72 Σωκράτους.

Ὡσπερ εἰς κενὸν σκάφος τὸ ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἔρμα δεῖ προσεμβάλλειν.

73 Ὁ φρόνιμος ὥσπερ εἰς ὁδὸν εἰς τὸν βίον οὐ τὰ 15 πολλοῦ ἄξια συντίθῃσιν ἐφόδια, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαῖοτατα.

74 Κρίτωνος ἦτοι Δαμῖππου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ φρονήσεως καὶ εὐτυχίας.

20 Φρόνασις καὶ εὐτυχία ὧδε ἔχοντι ποτ' ἄλλαλα. φρόνασις μὲν τὸ φητὸν καὶ λόγον ἔχον· τεταγμένον γάρ τι καὶ ὠρισμένον ἐντί· εὐτυχία δὲ τὸ ἄρρητον καὶ τὸ ἄλογον· ἄτακτον γάρ τι καὶ ἀόριστόν ἐντι. καὶ τὸ μὲν ἀρχῇ καὶ δυνάμει πρῶτον, τὸ δὲ ἀρχῇ καὶ δυνάμει δεύτερον· τὸ μὲν γὰρ κυβερνῆν καὶ ὀρίζεσθαι πέφυκε, τὸ δὲ κυβερνῆσθαι καὶ ὀρίζεσθαι. λαμβάνοντι μάντοι γε συναρμογὰν ἀμφοτέρω, φρονάσιος καὶ εὐτυχίας εἰς ταυτὸ συνδραμοίσας. αἰεὶ γὰρ δεῖ τὰν μὲν φητὰν καὶ λόγον ἔχουσαν φύσιν ἔχειν ὃ περὶ αὐτῆς τε καὶ 30 συντάξει, τὰν δὲ ἄρρητον καὶ ἄλογον ἔχειν ὃ περὶ αὐτῆς τε καὶ συνταχθήσεται. ἔχει γὰρ οὕτως

ὁ λόγος κατὰ πάντων, ὃ τε τῆς ἀπείρου φύσιος καὶ τῆς περαιοίσας. τὰ μὲν γὰρ ἄπειρα φύσιν ἔχει περαινέσθαι τε καὶ συντετάχθαι ὑπὸ τῶν λόγον ἔχόντων αἰεὶ καὶ φρόνασιν· ὕλας γὰρ καὶ οὐσίας ἔχοντι τάξιν· τὰ δὲ περαινόντα ἐξ αὐτέων συντετάχθαι τε⁵ καὶ ὠρίσθαι· τέχνας γὰρ καὶ αἰτίας ἐνεργητικῶς ἔπ-
έχοντι τάξιν.

75 Ἐν ταυτῷ.

Ἄ δὲ συναρμογὰ ταυτῶν τῶν φυσίων κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα γινόμενα μεγάλα καὶ ποικίλα πεποίηκε¹⁰ τὴν διαφορὰν τῶν συναρμοσμένων. Ἐν τε γὰρ τῇ τῷ ὅλῳ περιοχῇ συναρμογὰ ἀμφοτέρων τῶν φυσίων, τῆς τε αἰκινάτω φύσιος καὶ τῆς αἰπαθείας, κόσμος ἐντί· ἄλλως γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο σώζεσθαι τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν, μὴ συναρμογὰν ἔχοντος τῷ γενναίῳ ποτὶ¹⁵ τὸ θεῖον καὶ τῷ αἰπαθείας ποτὶ τὸ αἰκινάτον. Ἐν τε τῷ ἀνθρώπῳ ἡ συναρμογὰ τῷ ἀλόγῳ μέρος τῆς ψυχῆς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον, ἀρετά. οὔτε γὰρ ἐν τοῦτοις ἐνδέχεται, στάσις εἰσας ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ἀποτελεσθῆμεν ἀρετάν. καὶ ἐν πόλει δὲ τῶν μὲν ἀρ-²⁰χομένων ποτὶ τῷ ἄρχοντι ἀποτελεῖ κράτος καὶ ὁμόνοια· τὸ μὲν γὰρ ἄρχεν ἴδιον τῷ κρείσσονος, τὸ δ' ἄρχεσθαι ἔργον τῷ χείρονος, τὸ δὲ κρατὲν καὶ ὁμονοεῖν κοινὸν ἀμφοτέρων. ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τῆς ἐπὶ τῷ ὅλῳ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ οἴῳ συναρμογᾶς· συντίθεται τε καὶ²⁵ συντάσσεται, σπῶδᾶς καὶ παιδιᾶς ποτὶ λόγον ἐς τὸ αὐτὸ συνδραμοίσης, καὶ λύπας δὲ καὶ ἁδονᾶς καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. χορῆζει γὰρ ὁ βίος τυγχάνειν καὶ ἀνέσιος καὶ ἐπιτάσιος, καὶ σκυθρωπότατος καὶ διαχύσιος, καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. ἃ μὲν γὰρ συν-³⁰έχεν καὶ συνάγειν δύναται τὸν νόον ἐς τὰν εὐμαχα-

νίαν καὶ ἐς τὰν φρόνασιν, ἃ δ' ἄμπαυσιν καὶ διάχυσιν παρεχόμενα καινότερον καὶ εὐψυχον αὐτὸν αὖ παρασκευάζοντι ποτὶ τὰς πράξεις. εἰ δὲ καὶ τὸ ἐν τούτων ἐνδυνάστευοι κατὰ τὸν βίον, ἑτερομερῆς τε καὶ 5 ἑτεροκλινῆς γίνεται ὁ βίος, ὅκα μὲν ἐπὶ τὸ σκυθρωπὸν τε καὶ χαλεπὸν καταφερόμενος, ὅκα δὲ ἐπὶ τὸ ἀνειμένον καὶ κοῦφον· ἃ δὲ συναρμογὰ τούτων ἀπάντων ὀφείλει γίνεσθαι ποτὶ τὰν φρόνασιν· αὐτὰ γὰρ ἃ διενεργοῦσα ἐντὶ τό τε ἄπειρον καὶ τὸ περαῖνον 10 ἐν ταῖς πράξεσι, διόπερ καὶ τὰν ἄλλαν ἄρετῶν αὐτὰ ἀρεμῶν ἐντι καὶ μάτηρ. πᾶσαι γὰρ ποτὶ τὸν λόγον καὶ νόμον τὸν ταύτας συναρμοσμέναι τε καὶ συντεταγμέναι τυγχάνουσι. περαίνεται δὴ ὁ λόγος ἤδη μοι κατ' εὐθείαν· τὸ γὰρ ἄλογον καὶ τὸ δητὸν ἐν πᾶσιν 5 ἐνι, καὶ τὸ μὲν ὀρίζει καὶ περαίνει, τὸ δ' ὀρίζεται καὶ περαίνεται, τὸ δ' ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν συγκείμενον ἃ τε τῷ ὅλῳ καὶ τῷ παντὸς συναρμογὰ ἐντι.

76 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.
 10 Φρόνιμος δὲ ἀνὴρ οὕτως ἂν μάλιστα γένοιτο, εἰ φύσιος πρᾶτον εὐστόχῳ τε καὶ μναμονικᾷ καὶ φιλοπόνῳ τυχὼν ἐν λογισμοῖς τε καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθύς ἐκ νέων γυμνάσασαίτο τὰν διάνοιαν φιλοσοφίας ἀπτόμενος ὀρθᾶς, μετὰ δὲ 15 ταύτας θεῶν τε καὶ νόμων καὶ βίων ἀνθρωπίνων ἐμπειρίαν λάβοι. δύο γὰρ ἐντι ἐξ ὧν τῷ φρονίμῳ διὰ θεσεις παραγίνεται, ὧν τὸ μὲν ἐντι ἔξιν μαθηματικὰν τε καὶ γνωστικὰν λαβέν, τὸ δὲ θεωρημάτων καὶ πράγματα πολλὰ ἐπελθόντα, τὰ μὲν καὶ αὐτὸν ἰδόντα τὰ 30 δὲ καὶ δι' ἑτέρῳ τινὸς τρόπῳ κατανοήσαντα. οὔτε γὰρ ὁ ἐν λογισμοῖς καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρι-

βειάν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσας τὰν διάνοιαν ἱκανὸς ἐντι ποτὶ φρόνασιν, οὐδ' ὁ τούτων μὲν ἀπολειφθεὶς, ἐν ἀκροαμάτεσσι δὲ πολλοῖς καὶ πραγματέεσσιν ἀναστρεφθεὶς. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῷ καθ' ἑκαστα κρίνεν τυφλὸς ἐγένετο τὰν διάνοιαν, ὁ δ' ἐν τῷ καθ' ὅλῳ θεωρὲν αἰεί. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν λογισμῶν τὰ μέρη συντιθέντας τὸ ὅλον ἐξ αὐτῶν λογίζεσθαι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δύναται ὁ μὲν λόγος τὰν καθόλῳ θεωρίαν ὑπογράφειν, ἃ δ' ἐμπειρία καθ' ἑκαστα κρίνεν. 10

77 Ἐπικτήτου.

Οὐδεὶς φιλοχορήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

78 Ὡσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηϊ μεγάλη καὶ γλαφυρᾷ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι, οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἰροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χεῖμάζεσθαι.

79 Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν ἀποφθέγματα.

α. Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λίνδιος ἐφη. 20

Μέτρον ἄριστον. Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι. Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. Φιλήκοον καὶ μὴ πολυήκοον. Ὀψιμαθῇ ἢ ἀμαθῇ. Γλῶσσαν εὐφημον κεκτῆσθαι. Ἀρετῆς οἰκεῖον [καὶ κακίας ἀλλότριον] ἀδικίαν μισεῖν. Εὐσέβειαν φυλάσσειν. Πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Γλώττης κρατεῖν. Βίᾳ μηδὲν πράττειν. Τέκνᾳ παιδεύειν. Τύχῃ εὐχεσθαι. Ἐχθρας διαλύειν. Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν. Γυναικὶ μὴ μάχεσθαι μηδὲ ἄγαν φρονεῖν ἁλλοτρίων παρόντων· τὸ μὲν γάρ ἐστι χέρηρον, τὸ δὲ 30

μανίαν δύναται παρέχειν. Οίκέτας μεθύνοντας μὴ
κολάζειν· εἰ δὲ μὴ, δόξεις καὶ αὐτὸς παροινεῖν. Γα-
μειν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἂν γὰρ ἐκ τῶν κρειττόνων,
δεσπότας, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ. Μὴ ἐπιγέλα τῷ
5 σκώπτοντι· ἀπεχθὴς γὰρ ἔσῃ τοῖς σκωπτομένοις. Εὐ-
ποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ τα-
πεινοῦσθαι.

β. Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος ἔφη.

Μηδὲν ἄγαν. Κριτὴς μὴ καθήσο· εἰ δὲ μὴ, τῷ
10 ληφθέντι ἐχθρὸς ἔσῃ. Ἡδονὴν φεῦγε ἥτις λύπην
τίκτει. Φύλασσε τρόπου καλοκαγαθίαν ὄρκου πιστο-
τέραν. Σφράγιζε τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν
καιρῷ. Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε. Τὰ σπουδαῖα
μελέτα. Τῶν γονέων μὴ λέγε δικαιότερα. Φίλους
15 μὴ ταχὺ κτῷ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε.
Ἀρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Εὐθύνας ἐτέ-
ρους ἀξίων δίδοναι καὶ αὐτὸς ὑπεχε. Συμβούλευε μὴ
τὰ ἥδιστα ἀλλὰ τὰ βέλτιστα τοῖς πολλταῖς. Μὴ θρα-
σύνου. Μὴ κακοῖς ὁμίλει. Χρῶ τοῖς θεοῖς. Φίλους
20 εὐσέβει. Γονεὺς αἰδοῦ. Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ. Ὁ δ'
ἂν ἰδῇς μὴ λέγε. Εἰδὼς σίγα. Τοῖς σεαυτοῦ πρῶος
ἴσθι. Τὰ κατὰ τῇ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

γ. Χίλων υἱὸς Λαμαγῆτου Λακεδαιμόνιος ἔφη.

Γυνῶθι σαντόν. Πίνων μὴ πολλὰ λάλει· ἅμαρ-
25 τήσεις γάρ. Μὴ ἀπέλει τοῖς ἐλευθέροις· οὐ γὰρ κα-
λόν. Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μὴ, ἀκούσῃ
ἐφ' οἷς λυπηθήσῃ. Ἐπὶ τὰ δειπνα τῶν φίλων βρα-
δέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀνυχίας ταχέως. Γάμους
εὐτελεῖς ποιοῦ. Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε. Πρε-
30 σβύτερον σέβου. Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεφραζόμενον

μίσει. Ζημίαν αἰροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχροῦ· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δ' αἰεί. Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. Τραχέσιν ἥσυχον σεαυτὸν πάρεχε, ὅπως σε αἰσχύνωνται μᾶλλον ἢ φοβῶνται. Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει. Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. Θυμοῦ κράτει. Μὴ ἐπιθυμεῖ ἀδύνατα. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεῦδε προάγειν μηδὲ τὴν χεῖρα κινεῖν· μανικὸν γάρ. Νόμοις πεῖθου. Ζημία χρῶ. Ἀδικούμενος διαλλάσσουν, ὑβριζόμενος τιμωροῦ.

δ. Πιττακὸς Μυτιληναῖος.

10

Ἐγγύη, παρὰ δ' ἄτη. Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο. Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. Μὴ πλούτει κακῶς. Μὴ σε διαβαλλέτω λόγος εἰς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὄκνει. Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον. Οἷους ἂν ἐράνους εἰσενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήρῳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου. Χαλεπὸν τὸ εὖ γινῶναι. Ἦδιστον τὸ ἐπιθυμίας τυχεῖν. Ἀνιαρὸν ἀργία. Βλαβερὸν ἀκρασία. Βαρὺ ἀπαιδευσία. Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῇς. Κακὰ ἐν οἴκῳ κρύπτε. Φθόρον χάριν μὴ οὐκ εἰρου. Μέτρῳ χρῶ. Μὴ πᾶσι πίστευε. Ἀρχῶν κόσμει σεαυτόν.

ε. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.

Καιρὸν γινῶθι. Ὁ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχῶν γὰρ καταγελασθήσῃ. Τοῖς ἐπιτηδεύμασι χρῶ. Ὅσα νεμεσᾷς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. Κακοπραγούντα μὴ ὀνειδίξε· ἐπὶ γὰρ τοῦτοις νέμεσις θεῶν κἀθηται. Παρακαταδήκας ἀπόδος. Ἀνέχου ὑπὸ τῶν πλησίον [μικρά. Ἀγάπα τὸν πλησίον] μικρὰ ἐλατ-

τούμενος. Τὸν φίλον κακῶς μὴ λέγε, μὴ δ' εὖ τὸν ἐχθρόν· ἀσυλλόγιστον γὰρ τὸ τοιοῦτον. Δεινὸν τὸ συνιδεῖν τὸ μέλλον. Ἀσφαλὲς τὸ γενόμενον, ἀσαφὲς τὸ μέλλον. Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα, ἄπληστον κέρδος. Κτῆσαι αἰδία. Θεραπείαν ζήτηί. Φίλει τὴν παιδείαν σωφροσύνην φρόνησιν ἀλήθειαν πίστιν ἐμπειρίαν ἐπιδεξιότητα ἐταιρείαν ἐπιμέλειαν οἰκονομίαν τέχνην εὐσέβειαν.

ξ. Βίης Τεντάμου Πρωηνεύς ἔφη.

10 Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι κακοί. Ἐς τὸ ἔσοπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνεται, καλὰ ποιεῖν, εἰ δὲ αἰσχρὸς, τὸ τῆς φύσεως ἑλλιπὲς διορθοῦσθαι τῇ καλοκαγαθία. Βραδέως ἐγγείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιοῦ. Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν, μὴ ἀμάρτης· μετὰ-
15 νοια γὰρ ἀκολουθεῖ. Μῆτε εὐήθης ἴσθι μῆτε κακοήθης. Ἀφροσύνην μὴ προσδέχου. Φρόνησιν ἀγάπα. Περὶ θεῶν λέγε ὥς εἰσὶ θεοί. Νόει τὸ πραττόμενον. Ἄκουε πολλά. Λάλει καίρια. Πένης ὢν πλουσίους μὴ ἐπιτίμα, ἦν μὴ μέγα ὠφελῆς. Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ
20 ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. Πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος. Ὅταν ἀγαθὸν πράσσης, θεοὺς, μὴ σεαυτὸν αἰτιῶ. Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν, ἐν δὲ τῷ γῆραι σοφίαν. Ἐξεις ἔργῳ μνήμην, καιρῷ εὐλάβειαν, τρόπῳ γενναιότητα, πόνῳ ἐγκράτειαν, φόβῳ εὐσέβειαν,
25 πλούτῳ φιλίαν, λόγῳ παιδείαν, σιγῇ κόσμον, γνώμῃ δικαιοσύνην, τόλμῃ ἀνδρείαν, πράξει δυναστείαν, δόξῃ ἡγεμονίαν, φύσει εὐγένειαν.

η. Περιανδρος Κυψέλου Κορίνθιος ἔφη.

Μελέτα τὸ πᾶν. Καλὸν ἡσυχία. Ἐπισφαλὲς προ-
30 πέτεια. Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. Δημο-

κρατία κρείττον τυραννίδος. Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἄρεται ἀθάνατοι. Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. Φειδόμενον κρείττον ἀποθανεῖν ἢ ζῶντα ἐνδεῖσθαι. Σεαντὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γυνέων. Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανόντων δὲ μακα-⁵ρίζου. Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. Ὅν ἂν ἐκὼν ὁμολογήσῃς πονηρόν, παράβαινε. Λόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ. Λοιδόρει ὡς ταχὺ φίλος ἐσόμενος. Τοῖς μὲν νόμοις παλαιοῖς χρῶ, τοῖς δ' ὅσοις προσφάτοις. Μὴ μόνον τοὺς ἀμαρτάνοντας κό-¹⁰λαξε, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας κώλυε. Δυστυχῶν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς εὐφράνῃς.

80 Σωσιάδου τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν ὑποθήκαι.

Ἔπου θεῶ. Νόμῳ πείθου. Θεοὺς σέβου. Γονεῖς αἰδοῦ. Ἦτιῶ ὑπὲρ δικαίου. Γνωθὶ μαθάν.¹⁵ Ἀκούσας νόει. Σαυτὸν ἴσθι. Γαμεῖν μέλλων καιρὸν γινῶθι. Φρόνει θνητά. Ξένος ὦν ἴσθι. Ἐστὶαν τίμα. Ἄρχε σεαντοῦ. Φίλοις βοήθει. Θυμοῦ κράτει. Φρόνησιν ἄσκει. Πρόνοιαν τίμα. Ὅρκῳ μὴ χρῶ. Φιλίαν ἀγάπα. Παιδείας ἀντέχου. Δόξαν δίδωκε. Σοφίαν²⁰ ζήλου. Καλὸν εὖ λέγε. Ψέγε μηδένα. Ἐπαίνει ἀρετήν. Πράττε δίκαια. Φίλοις εὐνόει. Ἐχθροὺς ἀμύνου. Εὐγένειαν ἄσκει. Κακίας ἀπέχου. Κοινὸς γίνου. Ἴδια φύλασσε. Ἀλλοτριῶν ἀπέχου. Εὐφημος ἴσθι. Ἀκουε πάντα. Φίλῳ χαρίζου. Μηδὲν ἄγαν.²⁵ Χρόνου φείδου. Ὅρα τὸ μέλλον. Ἵβριν μῖσει. Ἰκέτας αἰδοῦ. Πᾶσιν ἀρμόξου. Ἵππους παίδευε. Ἐχῶν χαρίζου. Δόλον φοβοῦ. Εὐλόγει πάντας. Φιλόσοφος γίνου. Ὅσια κρῖνε. Γινὺς πράττε. Φόνου ἀπέχου. Εὖχου δυνατά. Σοφοῖς χρῶ. Ἡθὸς δοκίμαξε.³⁰ Λαβῶν ἀπόδος. Ὑπορῶ μηδένα. Τέχνῃ χρῶ. Ὁ μέλ-

λεις, δός. Εὐεργεσίας τίμα. Φθόνοι μηδενί. Φυ-
 λακῇ πρόσσεχε. Ἐλπίδα αἰνει. Διαβολὴν μίσει. Δι-
 καίως κτῶ. Ἀγαθούς τίμα. Κριτὴν γνῶθι. Γάμους
 κράτει. Τύχην νόμιζε. Ἐγγύην φεῦγε. Πᾶσι δια-
 5 λέγου. Ὀμοίοις χρῶ. Δαπανῶν ἄρχου. Κτώμενος
 ἥδου. Αἰσχύνην σέβου. Χάριν ἐκτέλει. Εὐτυχίαν
 εὖχου. Τύχην στέργε. Ἀκούων ὄρα. Ἐργάζου κτη-
 τὰ. Ἔσθιν μίσει. Ὀνειδος ἐχθαιρε. Γλῶσσαν ἴσχε.
 Ἵβριν ἀμύνου. Κρίνε δίκαια. Χρῶ χρήμασιν. Ἄδω-
 10 ροδόκητος δοκίμαζε. Αἰτιῶ παρόντα. Λέγε εἰδώς.
 Βίας μὴ ἔχου. Ἀλύπως βίου. Ὀμίλει πράως. Πέρας
 ἐπιτέλει μὴ ἀποδελιῶν. Φιλοφρόνει πᾶσιν. Τλοῖς
 μὴ καταρῶ. Γλώττης ἄρχε. Σεαυτὸν εὖ ποιεῖ. Εὐ-
 προσήγορος γίνου. Ἀποκρίνου ἐν καιρῷ. Πόνει μετὰ
 15 δικαίου. Πρᾶττε ἀμετανοήτως. Ἀμαρτάνων μετα-
 νόει. Ὀφθαλμοῦ κράτει. Βουλευόν χρόνῳ. Ἐπιτέ-
 λει συντόμως. Φίλλαν φύλασσε. Εὐγνώμων γίνου.
 Ὀμόνοϊαν δῖωκε. Ἄρρητον μὴ λέγε. Τὸ κρατοῦν
 φοβοῦ. Τὸ συμφέρον θηρῶ. Καιρὸν προσδέχου.
 20 Ἐχθρὰς διάλυε. Γῆρας προσδέχου. Ἐπὶ φώμῃ μὴ
 καυχῶ. Εὐφημίαν ἄσκει. Ἀπέχθειαν φεῦγε. Πλού-
 τει δικαίως. Δόξαν μὴ λείπε. Κακίαν μίσει. Μαν-
 θάνων μὴ κάμνε. Κινδύνευε φρονίμως. Φειδόμε-
 νος μὴ λείπε. Χρησμούς θαύμαζε. Οὓς τρέφεις,
 25 ἀγάπα. Ἀπὸντι μὴ μάχου. Πρεσβύτερον αἰδοῦ. Νεώ-
 τερον δίδασκε. Πλούτῳ ἀπίστει. Σεαυτὸν αἰδοῦ.
 Μὴ ἄρχε ὑβρίζειν. Προγόνους στεφάνου. Θνήσκε
 ὑπὲρ πατρίδος. Τῷ βίῳ μὴ μάχου. Ἐπὶ νεκρῷ μὴ
 γέλα. Ἀτυχοῦντι συνάχθου. Χαρίζου ἀβλαβῶς. Μὴ
 30 ἐπὶ παντὶ λυποῦ. Ἐξ εὐγενῶν γέννα. Ἐπαγγέλλου
 μηδενί. Φθιμένους μὴ ἀδίκει. Εὖ πάσχε ὡς θνητός.
 Τύχῃ μὴ πίστευε. Παις ὦν κόσμιος ἴσθι, ἥβῳ ἐγ-

κρατής, μέσος δίκαιος, πρεσβύτερος· εὐλογος. Τε-
 λεύτα ἄλυπος. [Πλήθει ἄρεσκε. Μὴ λάλει πρὸς ἡδο-
 νήν. Ὁμολογίαις ἐμμενε. Θυσίας πρόσφερε κατὰ
 δύναμιν. Σεαυτῷ μὴ μάχων. Μὴ ἐπὶ παντὶ λυποῦ. Τῷ
 βίῳ μὴ ἄχθου. ῖνῃ φιλάτιος ἴσθι. Ἐπαγγέλλου μη-
 δεὺν τὸ παράπαν. Χρόνου φείδου. Ἐνδαπανώμενος
 καὶ ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος ἔσῃ ἐφ' ἃ δεῖ.]

81 Ἡρα κλείτου.

Ὀκόσων λόγους ἤκουσα, οὐδεὶς ἀφικνέεται ἐς
 τοῦτο, ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφὸν ἐστὶ πάντων κεχω- 10
 ρισμένον.

82 Κρύπτειν ἀμαθίην κρέσσον ἢ ἐς τὸ μέσον φέρειν.

83 Ἀνθρώποις γίνεσθαι ὁκόσα θέλουσιν οὐκ ἄμει-
 νον.

84 Νοῦσος ὑγιήν ἐποίησεν, ἡδὺν καὶ ἀγαθόν, λι- 15
 μὸς κόρον, κάματος ἀνάπαιυσιν. σωφρονεῖν ἀρετὴ με-
 γίστη, καὶ σοφίη ἀληθέα λέγειν καὶ ποιεῖν κατὰ φύ-
 σιν ἐπαίοντας. ξυνόν ἐστὶ πᾶσι τὸ φρονεῖν. ξὺν
 νόμῳ λέγοντας ἰσχυρίζεσθαι χρὴ τῷ ξυνῷ πάντων.
 ὅπως περ νόμῳ πόλις, καὶ πόλις ἰσχυροτέρως. τρέ- 20
 φονται γὰρ πάντες οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι ὑπὸ ἐνὸς τοῦ
 θείου· κρατεῖ γὰρ τοσοῦτον ὁκόσον ἐθέλει, καὶ ἐξ-
 αρκέει πᾶσι καὶ πεφίγνεται.

85 Σωκράτους.

Ψυχῆς ἐστὶ λόγος ἐαυτὸν αὐξῶν. Ἐν τῷ βίῳ, κα- 25
 θάπερ ἐν δράματι, χρὴ τὰ πρῶτα λέγειν οὐ τὸν πλου-
 σιώτατον, ἀλλὰ τὸν φρονιμώτατον.

86 Σωκράτους.

Καλὸν ἐπὶ μὲν τῆς ἐστίας φαίνεσθαι τὸ πῦρ λαμ-
 πρόν, ἐπὶ δὲ τῆς εὐτυχίας τὸν νοῦν.

57 Δεῖ ὥσπερ εὐνομουμένης τῆς πόλεως φυγα-
δεῖν στάσιαστήν ἄνθρωπον, οὕτως ἐκ τῆς σωθησο-
μένης ψυχῆς τὸν πρὸς τὰ φαῦλα κεκλικότα νοῦν.

58 Πλάτωνος (Gorg. 448 c).

5 Πολλὰ τέχνη ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπει-
ριῶν ἐμπείρως εὐρημέναι. ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ
τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην· ἀπειρία
δὲ κατὰ τύχην. ἐκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν
ἄλλοι ἄλλων ἄλλως· τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι.

10 59 Σὺ δὲ δὴ πρὸς θεῶν, ὦ παῖ, δυνατόν ἡγεῖ τοῦ-
το; τάχα γὰρ ὑμεῖς μὲν ὀξύτερον οἱ νέοι πρὸς αὐτὸ
βλέποιτε, ἡμεῖς δὲ ἀμβλύτερον. Τὸ ποῖον καὶ πρὸς
τί μάλιστα λέγεις; οὐ γάρ πω κατανοῶ τὸ νῦν ἐρω-
τώμενον. Εἰ πάντα ἐπίστασθαι τινα ἄνθρωπόν ἐστι
15 δυνατόν; Μακάριον μὲντ' ἂν ἡμῶν, ὦ ξένη, ἣν τὸ
γένος. (Plato Soph. 232 e).

90 Σωκράτους.

Οὔτε ἵππῳ χωρὶς χαλινοῦ οὔτε πλούτῳ χωρὶς λο-
γισμοῦ δυνατόν ἀσφαλῶς χρήσασθαι.

20 91 Ὁ βίος ὥσπερ ὄργανον ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρ-
μοττόμενος ἡδίων γίνεται.

92 Ἐπαινεῖν χρὴ τὸ κατὰ τέχνην γινόμενον.

93 Πλάτωνος (?).

Μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι χρὴ, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν
25 τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελήσας τούτου τοῦ μαθη-
ματος καὶ μιμητῆς καὶ μαθητῆς ἔσται, εἴν ποθεν οἶός
τ' ἢ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν τίς αὐτὸν ποιήσῃ δυνατόν
καὶ ἐπιστήμονα, βίον χρηστὸν καὶ πονηρὸν διαγινώ-
σκοντα τὰ βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ ἀλ-
30 ρεῖσθαι.

94 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν Κλειτοφῶντος (407 e).

Καὶ ὅταν λέγῃς ὡς ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρεῖττον ἔαν τὴν τοῦτου χρῆσιν. εἰ δὴ τις μὴ ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι μηδὲ ὥσθι μηδὲ ξύμπαντι τῷ σώματι, τούτῳ μήτε ἀκούειν μήθ' ὁρᾶν 5 μήτε ἄλλην χρεῖαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρεῖττον ἢ ὁπιοῦν χρῆσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως· ὅστις γὰρ ἂν δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, δῆλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γέιτονος, οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδὲ τῶν 10 ὁργάνων ἄλλῳ οὐδὲ κτημάτων οὐδενί. καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτός σοι, ὡς ὅστις ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ ζῆν κρεῖττον ἢ ζῆν πράττοντι καθ' αὐτόν· εἰ δέ τις ἀνάγκη ζῆν εἴη, δούλω ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ 15 γειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον.

95 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκιβιάδου (146 c).

Οὐκ οὖν φαμέν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλὰ γε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότας; Φαμέν γάρ. Αὐσιτελεῖ ἄρα τοῖς 20 πολλοῖς μήτε εἰδέναι μηδὲν μήτε οἰεσθαι εἰδέναι, εἴπερ γε προθυμῶσονται μᾶλλον πράττειν ταῦθ' ἅττ' ἂν εἰδῶσιν ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι, πράττοντες δὲ βλάπτεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι. Ἀληθέστατα λέγεις. Ὅρᾳς οὖν ὅτε γ' ἔφην κινδυνεύειν 25 τότε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτήμα, ἔαν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ἦ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτό, ἄρ' οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Δεῖ ἄρα καὶ 30 πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρθῶς βιώσεσθαι

ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἱατροῦ ἢ τινὸς κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν.

96 Φρόνησις, δύνάμις ποιητικὴ καθ' αὐτὴν τῆς ἀνθρώπου ἐνδαιμονίας· διάθεσις, καθ' ἣν κρίνομεν τί πρακτέον καὶ τί οὐ πρακτέον· ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐπιστήμη ποιητικὴ ἐνδαιμονίας. (Plat. Deßn. 411 d.)

97 Ἐπίστασαι τινας ἤδη βλαβέντας ὑπὸ ἐχθρῶν; Πῶς γάρ οὐ; Τί δέ; ὑπὸ τῶν καλουμένων φίλων καὶ 10 συνηθῶν ἢ καὶ ὑπὸ συγγενῶν τινων; ἐνίοις καὶ ὑπὸ τῶν ἔγγιστα, ἀδελφῶν ἢ υἱῶν ἢ πατέρων; Ἐγώ γε πολλούς. Τίς οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν οὐ μόνον οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λεγόμενοι φίλοι ἀλλήλους, καὶ νῆ Δία πολλοὶ καὶ τῶν ὄντως 15 ἀναγκαίων; Δῆλον ὥς ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, ὑφ' ἧς ἕκαστος, οἶμαι, καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἐστὶ βλαβερός. Πάντας ἄρα τοὺς φίλους φυλάττεσθαι δεῖ καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲν μᾶλλον, κἂν φίλος ἢ συνηθῆς ἢ αἵματος ἐγγὺς εἶναι δοκῇ; Πάντας, ὥς ὁ λόγος οὗτος 20 φησὶν. Οὐκ οὖν ὀρθῶς ἔγραψεν ὁ γράψας τοῦτο τὸ ἔπος, "νᾶφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν"; Ἰσως ὀρθῶς. (Dio Chrys. Or. 74, 1 p. 739 Emp.)

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΣΤΗΝΗΣ. Α.

1 Σοφοκλέους.

25 Ἄλλ' οἱ κακῶς πράσσοντες οὐ κωφοὶ μόνον, ἀλλ' οὐδ' ὀρῶντες εἰσορᾷσι τὰ μφανῇ.

2 Εὐρίπιδου.

Τὸ μὴ εἰδέναι σε μηδὲν ὧν ἀμαρτάνεις
ἔκκαυμα τόλμης ἱκανόν ἐστι καὶ θράσους.

- 3 Ἡσιόδου (Op. 210).
 "Αφρων δ' ὅς κε θέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερῆς,
 νίκης τε στέρεται πρὸς τ' αἰσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
- 4 Μενάνδρου.
 "Ανοια θνητοῖς δυστύχημ' ἀνθαίρετον.
- 5 Σοφοκλέους.
 Ὡς δυσπέλαστον ἀμαθία κακόν.
- 6 Μενάνδρου.
 Τίσαντὸν ἀδικῶν τὴν τύχην κατατιᾷ;
- 7 Τοῦ αὐτοῦ Στρατιώταις.
 Οὐδεὶς ξύνοιδεν ἐξαίμαρτάνων πόσον
 ἁμαρτάνει τὸ μέγεθος, ὕστερον δ' ὀργῇ.
- 8 Τοῦ αὐτοῦ.
 Χαλεπὸν γε τοιαῦτ' ἐστὶν ἐξαμαρτάνειν,
 ἃ καὶ λέγειν ὀκνοῦμεν οἱ πεπραχότες.
- 9 Εὐριπίδου Ἴνους.
 Πολλοὶ γε θνητῶν τῷ θράσει τὰς συμφορὰς
 ξητοῦσ' ἀμαυροῦν ἀποκρύπτεσθαι κακά.
- 10 Εὐριπίδου Τημενίδαις.
 Ἀσύνετος ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής,
 λαβῶν δὲ μικρὸν τῆς τύχης φρονεῖ μέγα.
- 11 Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλω.
 Κακῆς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.
- 12 Σαπφούς πρὸς ἀπαίδευτον γυναῖκα.
 Καθαροῖσα δὲ κείσεται, οὐδέποκα μναμοσύνα σέῃ
 ἔσσει· οὐδέποκα ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων
 τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφανῆς κῆρ' Αἶδα δόμοις
 φοιτάσεις πεδ' ἀμαυρῶν νεκύων ἐκπεποταμένα.

13 Μενάνδρου.

Τυφλόν τι τάνόητον εἶναι μοι δοκεῖ.

14 Χαιρήμονος.

Οὐ ζῶσιν οἷ τι μὴ συνιέντες σοφόν.

5 15 Τοῦ αὐτοῦ.

Πρὶν γὰρ φρονεῖν καταφρονεῖν ἐπίστασαι.

16 Αἰσχύλου.

Οὐ χρή ποδώκη τὸν τρόπον λίαν φορεῖν.

σφαλὲς γὰρ οὐδεὶς εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖ.

10 16^a Ἡ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων.

17 Σοφοκλέους.

Ἡ δὲ μωρία

μάλιστα' ἀδελφὴ τῆς πονηρίας ἔφν.

18 Εὐριπίδου (Bacch. 480).

15 Δόξει τις ἀμαθεῖ σοφὰ λέγων οὐκ εὖ λέγειν.

19 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὴ δ' ὠκὺν τοῦτο καὶ τὸ λαιψηρὸν φρενῶν

εἰς πημονὰς ἔστησε πολλὰ δὴ βροτούς.

20 Τοῦ αὐτοῦ (Iph. T. 1193).

20 Θάλασσα κλύζει πάντα τάνθρώπων κακά.

21 Αἰσχύλος ἐν Φρυγί.

21^a Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπεν.

22 Ἡσιόδου ἡμερῶν καὶ ἔργων (293).

25 Κείνος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ,

[φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἧσιν ἀρείνω.]

ἑσθλὸς δ' αὖ κακέινος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθεται.

ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων

ἐν θυμῷ βάλλεται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήμιος ἀνὴρ.

23 Σοφοκλέους Αἰαντος (964).

Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τὰγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι πρὶν τις ἐκβάλῃ.

24 Τοῦ αὐτοῦ (Eur. Bacch. 369).

Μῶρα γὰρ μῶρος λέγει.

25 Εὐριπίδου (Herc. fur. 299).

Ἥμιστα· φεύγειν σκαιὸν ἄνδρ' ἐχθρὸν χρεῶν,
σοφοῖσι δ' εἰκεῖν καὶ τεθραμμένοις καλῶς.

26 Σοφοκλέους (El. 1047).

Βουλῆς γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐχθιον κακῆς.

27 Θέογνιδος (221).

Ὅστις τοι δοκεῖ τὸν πλησίον ἰδμεναι οὐδέν,
ἀλλ' αὐτὸς μῦθος ποικίλα δῆνε' ἔχειν,
κεῖνός γ' ἄφρων ἐστὶ νόον βεβλαμμένος ἐσθλοῦ.
ἴσως γὰρ πάντες ποικίλ' ἐπιστάμεθα.
ἀλλ' ὃ μὲν οὐκ ἐθέλει κακοκερδίῃσιν ἔπεσθαι,
τῷ δὲ δολοπλοκίαι μᾶλλον ἔτ' εἰσὶ φίλαι.

28 Μεγάλανδρου.

Εὐηθία μοι φαίνεται, Φιλουμένη,
τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἃ δεῖ.

29 Ἐπὶ ἀγαθοῖς εὐνοούμενός τις ὦν
ζητῇ τι κρεῖττον ὦν ἔχει, ζητεῖ κακά.

30 Εὐριπίδου.

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ στέγοντα πιμπλάναι,
σοφοὺς ἐπαντλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῷ λόγους.

31 Τοῦ αὐτοῦ.

Εὐ γὰρ τόδ' ἴσθι, καὶ σ' ἐλάνθανεν πάρος,
τὸ σκαιὸν εἶναι πρῶτ' ἀμουσίας ἔχει.

32 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ὅθεν δὲ νικᾶν χρῆν σε, δυστυχεῖς, ἄναξ,
ὅθεν δέ σ' οὐ χρῆν, εὐτυχεῖς· δούλοισι γὰρ
τοῖς σοῖσιν ἦκεις, τοῖς δ' ἐλευθέροισιν οὐ.

33 Εὐπόλιδος.

5 Ἄλλ' ἀκούετ', ὦ θεαταί, τὰ μὰ δὲ ξυνίετε
ρήματ', εὐθὺ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πρῶτον ἀπολογήσομαι,
ὅτι καθόντες τοὺς ξένους μὲν λέγετε ποιητὰς σοφούς·
ἦν δέ τις τῶν ἐνθάδ' αὐτοῦ, μὴδὲ ἐν χεῖρον φρονῶν,
ἐπιτιθῆται τῇ ποιήσει, πᾶν δοκεῖ κακῶς φρονεῖν,
10 μάλινται τε καὶ παραρρεῖ τῶν φρενῶν τῷ σῶ λόγῳ.

ἄλλ' ἐμοὶ πελθεσθε, πάντως μεταβαλόντες τοὺς τρώ-
πους,
μὴ φθονεῖθ' ὅταν τις ἡμῶν μουσικῇ χαίρῃ νέων.

34 Ῥιανοῦ.

15 Ἥ ἄρα δὴ μάλα πάντες ἁμαρτίνοοι πελόμεσθα
ἄνθρωποι, φέρομεν δὲ θεῶν ἑτερόρροπα δῶρα
ἀφραδέϊ κραδίῃ. βιότοιο μὲν ὅς κ' ἐπιδευῆς
στρωφᾶται, μακάρεσσιν ἐπὶ ψόγον αἰνὸν ἰάπτει
ἀγνύμενος, σφετέρην δ' ἀρετὴν καὶ θυμὸν ἀτίζει,
20 οὐδέ τι θαρσαλέος νοεῖν ἐπος, οὐδέ τι ῥέξα
ἐριγῶς, ὅθι τ' ἄνδρες ἐχεκτέανοι παρέωσι,
καὶ οἱ θυμὸν ἐδουσι κατηφείῃ καὶ οἰζύς.

ὅς δέ κεν εὐοχθῇσι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὁπάξῃ
καὶ πολυκοιρανίην, ἐπιλήθεται οὐνεκα γαίαν
25 ποσσὶν ἐπιστεῖβει, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
ἀλλ' ὑπεροπλίῃ καὶ ἁμαρτωλῇσι νόοιο
ἴσα Διὶ βρομέει, κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχέν' ἀνίσχει,
καὶ περ ἑὼν ὀλίγος, μνᾶται δ' εὐπῆχυν Ἀθήνην,
ἥ τι ν' ἱεραπυτὸν τεκμαίρεται οὐλνυπόνδε,
30 ὥς κε μετ' ἀθανάτοισιν ἀρίθμιος εἰλαπινάξῃ.
ἦ δ' ἄτῃ ἀπαλοῖσι μετατρωχῶσα πόδεςσι

ἄκρης ἐν κεφαλῇσιν ἀνώιστος καὶ ἄφαντος,
 ἄλλοτε μὲν γραίῃσι νεωτέρῃ, ἄλλοτε δ' αὖτε
 ὀπλοτέρῃσι γρη῏ς ἐφίσταται ἀμπλακίῃσι,
 Ζηνὶ θεῶν κρείοντι Δίκη τ' ἐπίηρα φέρουσα.

35 Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστ' ἀνοίας οὐδέν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ,
 τολμηρότερον.

36 Ἑσιόδου (Scut. 92).

Σχέτλιος, ἣ που πολλὰ μετεστοναχίζει' ὀπίσσω
 ἦν αἶτην ἀχέων, ἣ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.

37 Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.

Ἐνταῦθα μέντοι πάντα τὰνθρώπων νοσεῖ,
 κακοῖς ὅταν θέλωσιν ἰᾶσθαι κακά.

38 Τοῦ αὐτοῦ.

Ταῦτ' ἐστὶν ἄλγιστ', ἣν παρὸν θέσθαι καλῶς
 αὐτός τις αὐτῷ τὴν βλάβην προσθῇ φέρων.

39 Μενάνδρου.

Ὁ μὴ φέρων γὰρ εὖ τι τῶν ἐν τῷ βίῳ
 ἀγαθῶν, ἀλόγιστός ἐστιν, οὐχὶ μακάριος.

40 Μενάνδρου Θεττάλῃ.

Μικρά γε πρόφασίς ἐστι τοῦ προᾶξει κακῶς.

41 Φιλήμονος.

Ἐπὰν ὁ νοῦς ἧ μὴ καθεστηκώς τινι,
 οὐκ ἔστ' ἀκούειν οὐδὲν αὐτὸν οὐδ' ὄρᾶν.

42 Ἐπιχάρμου.

Νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει.

43 Κερκίδου.

Πῶς καὶ ἰδοιεν τὰν σοφίαν πέλας ἐστακνίαν

ἄνδρες, ὧν τὸ κῆαρ
καλῶ σέσακται καὶ δυσεκνίπτω τρυγός;

44 Παροιμία.

Ὅνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὕς.

545 Θεόγνιδος (693).

Πολλοὺς τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας·
γινῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.

46 Ῥηγίνου ἐκ τοῦ περὶ φιλίας.

Καθάπερ τὸ τοῦ ἡλλου φῶς οὐκ ἔστι θεάσασθαι
10 ἄσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ ὄψει, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον
τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ
διανοίᾳ.

47 Κορνηλιανοῦ κατὰ Βερυνίκης.

Ἄλλ' ὅμως τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ δεινὰ ὠμολόγει
15 αὐτὴ καθ' αὐτῆς. τοῦτο γὰρ αὐτῶν καὶ μόνον τῇ
προαιρέσει πρόσεστιν ἀγαθόν, ὅπερ ἔστι μέγιστον τῶν
κακῶν, ὅτι περὶ ὧν πράττουσι κακῶς καὶ παρηρησιά-
ζονται.

48 Ἰσοκράτους Βουσίριδι (p. 221).

20 Γινώσκω μὲν οὖν ὅτι τοῖς πλείστοις τῶν νουθε-
τουμένων ἐμφυτόν ἐστι, μὴ πρὸς τὰς ὠφελείας ἀπο-
βλέπειν, ἀλλὰ τοσούτῳ χαλεπώτερον ἀκούειν τῶν
λεγομένων, ὅσῳ περ ἂν τις αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐξε-
τάξῃ τὰς ἀμαρτίας.

25 49 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (89 c).

Ἄλλὰ πρῶτον μὲν εὐλαβηθῶμεν τι πάθος μὴ πά-
θωμεν. τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ. μὴ γενώμεθα, ἣ δ'
ὅς, μισολόγοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι·
ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅτι ἂν τις μεῖζον τούτου κακὸν
30 πάθοι ἢ λόγους μισήσας. γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ

τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία· ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὐρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὐτίς ἕτερον. καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους καὶ ἐταιροτάτους, τελευτῶν δὲ θαμὰ προσκρούων μισεῖ τε πάντας καὶ ἡγείται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι. ἥ οὐκ ἥσθησαι σὺ οὕτω τοῦτο γιγνώμενον; πάννυ γε, ἦν δ' ἐγώ. οὐκ οὖν, ἥ δ' ὅς, αἰσχρόν, καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχέλει τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γὰρ που μετὰ τέχνης ἐχρήτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ὀλίγους εἶναι σφόδρα ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ τοὺς πλείους.

50 Ἐν ταυτῷ (91 a).

Ὡς κινδυνεύω ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάννυ ἀπαίδευτοι φιλονείκως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περὶ τοῦ ἀμφισβητῶσιν, ὅπῃ μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν· ὅπως δὲ ἂν αὐτοὶ ἔθεντο ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται.

51 Δημοσθένους.

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ θεασάμενός τινα δημαγωγὸν ἀφυῆ μέγα βοῶντα ἔφη “ἀλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστὶ, τὸ δὲ εὖ μέγα.”

52 Κράτης.

Κράτης ἀπέειπε τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων τοῖς τρυπάνοις· ἄνευ γὰρ δεσμοῦ καὶ ἀνάγκης μηδὲν ἐθέλειν τῶν δεόντων ποιεῖν.

53 Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται, ἐπὶν τις τὰγαθὰ μὴ ἐπίσταιται ποδηγετέειν μηδὲ ὀχέειν εὐ-
πόρως.

54 Βίωνος.

Βίων ἔλεγε τοὺς γραμματικούς ζητοῦντας περὶ
τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης μὴ ἐξετάζειν τὴν ἰδίαν, μηδὲ
καθορᾶν ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ πλανῶνται, πονοῦν-
τες περὶ τὰ μηδὲν χρήσιμα.

1055 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος (407 e).

Καὶ ὁπόταν αὐτῷ φῆς τοὺς ἀσκοῦντας μὲν τὰ σώ-
ματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἡμεληκότας, ἑτερόν τι πράττειν
τοιούτον, τοῦ μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρ-
ξόμενον ἐσπουδακέναι.

1556 Ἡρακλείτου.

Κακοὶ γίνονται ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα ἀφρόνων ἀν-
θρώπων ψυχὰς βαρβάρους ἐχόντων.

57 Σωκράτους.

Ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὃ δὲ φιλόδοξος τῆς
20 πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης.

58 Οἱ δραπέται καὶ μὴ διώκονται φοβοῦνται, οἱ δὲ
ἄφρονες καὶ μὴ κακῶς πράττωσι ταράττονται.

59 Ἐν μὲν ταῖς μέθαις παροινοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυ-
χίαις παρανοοῦσιν οἱ ἀνόητοι.

25 60 Οὐδ' οἱ ἄμουσοι τοῖς ὀργάνοις οὐδ' οἱ ἀπαιδεύ-
τοι ταῖς ἀτυχίαις δύνανται συναρμόσασθαι.

61 Τῷ τῶν ἀπαιδευτῶν βίῳ καθάπερ ὑποκριτῇ πολ-
λὰ τύφου μετεκδύματα παράκειται.

62 Τοῖς ἄφροσιν ὥσπερ τοῖς παιδίοις μικρὰ πρόφα-
30 σις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή.

- 63 Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαιδευτοὶ ἐν τοῖς πράγμασι πλανῶνται.
- 64 Ταυτὸν ἐστὶν ἀρρωστοῦντι φορτίον ἀναθέσθαι· καὶ ἀπαιδευτοῖς εὐτυχίαν.
- 65 Οὔτε πλέοντας παρὰ τόπον ὁρμεῖν ἀσφαλές, οὔτε ὁ ζῶντας παρὰ νόμον βιοῦν ἀκίνδυνον.
- 66 Ὁ μὲν Πρωτεύς τῇ μορφῇ, ὁ δ' ἀπαιδευτος τῇ ψυχῇ παρ' ἑκαστὸν ἀλλοιοῦται.
- 67 Πολλοὺς ὥσπερ ἀσθενοῦντας οὕτω καὶ εὐτυχοῦντας τὸ πλῆθος τῶν παρακειμένων λυπεῖ. 10
- 68 Φίλιππος τοὺς Ἀθηναίους εἰκάξε τοῖς ἔρμας ὥς στόμα μόνον ἔχουσι καὶ αἰδοῖα μεγάλα.
- 69 Διημάδου.
- Δημάδης τοὺς Ἀθηναίους εἰκάξεν ἀνύλοις, ὧν εἰ τις ἀφέλοι τὴν γλῶτταν τὸ λοιπὸν οὐδέν ἐστι. 15
- 70 Θεόκριτος γραμματοδιδασκάλῳ φανύλως ἀναγινώσκοντι προσελθὼν εἶπε "διὰ τί γεωμετρεῖν οὐ διδάσκεις;" τοῦ δ' εἰπόντος ὅτι οὐκ οἶδα, "καὶ τί τοῦτ';" εἶπεν· "οὐδὲ γὰρ ἀναγινώσκειν."
- 71 Διημοκρίτου. 20
- Εἰδῶλα ἐσθῆτι καὶ κόσμῳ διαπρεπέα πρὸς θεωρίην, ἀλλὰ καρδίης κενεά.
- 72 Αἰθήτη τῶν ἰδίων κακῶν θρασύτητα γεννᾷ.
- 73 Ἀνοήμονες ἑνσμοῦνται τοῖσι τῆς τύχης κέρδεσι, οἱ δὲ τῶν τοιῶνδε δαήμονες τοῖσι τῆς σοφίης. 25
- 74 Τὸ χρηῖζον οἶδεν ὁκόσον χρηῖζει, ὁ δὲ χρηῖζων οὐ γινώσκει.
- 75 Ἀνοήμονες τὸ ζῆν ὥς στυγέοντες ζῆν ἐθέλουσι δείματι αἰδέω.

- 76 Ἀνοήμονες βιοῦσιν οὐ τερπόμενοι βιοτῇ.
 77 Ἀνοήμονες νεότητος ὀρέγονται, οὐ τερπόμενοι δὲ νεότητι.
 78 Ἀνοήμονες τῶν ἀπεόντων ὀρέγονται, τὰ δὲ παρ-
 5 εόντα καὶ παρφημένων κερδαλεώτερα ἔοντα ἀμαλ-
 δύνουσιν.
 79 Ἀνθρώποι τὸν θάνατον φεύγοντες διώκουσι
 [ζῆς ὀρέγονται γήραος θάνατον δεδαικότες].
 80 Ἀνοήμονες οὐδὲ ἐν μανθάνουσι ἐν ὅλῃ τῇ βιοτῇ.
 1081 Ἀνοήμονες θάνατον δεδαικότες γηράσκουσιν ἐθέ-
 λουσιν.
 82 Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ ξυνέσιος οὐκ ἀσφαλέα
 κτήματα.
 83 Πολλοὶ πολυμαθεῖς νόον οὐκ ἔχουσι.
 1584 Διογένης.
 Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ στοᾷ ἀνάπαλιν περιπατοῦντος αὐ-
 τοῦ ἐγέλων τινές, "εἰτ' οὐκ αἰσχύνησθε" εἶπεν "ὕμεις
 τὴν ἐν τῷ βίῳ ὁδὸν ἀνάπαλιν πορευόμενοι, ἐμοῦ τὴν
 ἐν τῷ περιπατεῖν κατεγνωκότες;"
 2085 Σωκράτης ἰδὼν μειράκιον πλούσιον καὶ ἀπαί-
 δευτον "ἰδόν" ἔφη "χρυσοῦν ἀνδράποδον."
 86 Διογένης ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τὰ μὲν πρὸς τὸ
 ζῆν πορίζεσθαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν οὐ πορίζεσθαι.
 87 Ἀριστοτέλους.
 25 Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῇ πράγματα πειρωμέ-
 νους δεικνύναι ὅμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς διὰ λύχνου τὸν
 ἥλιον φιλοτιμουμένοις δεικνύναι.
 88 Βίωνος.
 Βίων ἐρωτηθεὶς τί ἐστὶν ἄνοια εἶπε "προκοπῆς
 30 ἐγκοπῆ."

89 Στίλπωνος Σωκρατικοῦ.

Στίλπων ἐρωτηθεὶς τί ψυχρότερον ἀνδριάντος
“ἀνδρώπος” εἶπεν “ἀναίσθητος.”

90 Κλεάνθους.

Κλεάνθης ἔφη τοὺς ἀπαιδευτοὺς μόνη τῇ μορφῇ τῶν
θηρίων διαφέρειν.

91 Φαβωρίνου.

Φαβωρίνος εἶπε τοὺς ἀνθρώπους πῇ μὲν εἶναι
γελοίους, πῇ δὲ μισητοὺς, πῇ δὲ ἔλεεινούς· γελοίους
μὲν θρασύνητι μειζόνων ὀρεγομένους, μισητοὺς δὲ 10
ἐπιτυχόντας, ἔλεεινούς δὲ ἀμαρτάνοντας· ζηλωτοὺς
δὲ οὐδέποτε.

92 Ἐπικτήτου.

Εἰς συμπόσιον μὲν οὖν παρακληθέντες τῷ παρ-
όντι χρώμεθα, εἰ δέ τις κελεύει τὸν ὑποδεχόμενον 15
ἰχθῦς αὐτῷ παρατιθέναι ἢ πλακοῦντας, ἄτοπος ἂν
δόξειεν· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἰτοῦμεν τοὺς θεοὺς ἃ μὴ
διδόασι, καὶ ταῦτα πολλῶν ὄντων ἃ γε ἡμῖν δεδῶκασι.

93 Τοῦ αὐτοῦ.

Χαρίζεσθε, ἔφη, εἰσὶν οἱ μέγα φρονούντες ἐπὶ 20
τοῖς οὐκ ἐφ’ ἡμῖν. “ἐγὼ σου” φησί “κρείττων εἰμί,
ἀγροὺς γὰρ ἔχω πολλούς, σὺ δὲ λιμῶ παρατείνῃ.” ἄλ-
λος λέγει “ἐγὼ ὑπατικός εἰμι.” ἄλλος “ἐγὼ ἐπίτρο-
πος.” ἄλλος “ἐγὼ οὐλας τρίχας ἔχω.” ἵππος δ’ ἵππῳ
οὐ λέγει ὅτι “ἐγὼ κρείττων εἰμί σου· πολὺν γὰρ 25
κέκτημαι χιλὸν καὶ κριθὰς πολλὰς, καὶ χαλινοὶ μοι
εἰσὶ χρυσοὶ καὶ ἐφίππια ποικίλα,” ἀλλ’ ὅτι “ὠκύτερός
σου εἰμί.” καὶ πᾶν ζῷον κρείττον καὶ χεῖρόν ἐστιν ἐκ
τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ κακίας. ἄρ’ οὖν ἀνθρώπου μό-

νον ἀρετῇ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ δεῖ ἡμᾶς εἰς τὰς τρίχας ἀφορᾶν καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς πάππους;

94 Τοῦ αὐτοῦ.

Τῷ μὲν ἱατρῷ μηδὲν συμβουλευόντι ἄχθονται οἱ
5 κάμνοντες καὶ ἡγοῦνται ἀπεγνωσθαι ὑπ' αὐτοῦ· πρὸς
δὲ τὸν φιλόσοφον διὰ τί οὐκ ἂν τις οὕτω διατεθείη,
ὥστε οἰηθῆναι ἀπεγνωσθαι ὑπ' αὐτοῦ σωφρονήσειν,
εἰ μηδὲν λέγει τι πρὸς αὐτὸν τῶν χρησίμων;

95 Τοῦ αὐτοῦ.

10 Οἱ τὸ σῶμα εὖ διακείμενοι καὶ καύματα καὶ ψυχῇ
ὑπομένουσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ τὴν ψυχὴν καλῶς δια-
κείμενοι καὶ ὀργὴν καὶ λύπην καὶ περιχάρειαν καὶ
τᾶλλα πάθη φέρουσι.

96 Πλάτων (Euthyphr. 3 a).

15 Βουλομένη ἂν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὀρρωδῶ μὴ
τὸναντίον γένηται· ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ' ἐστίας
ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν
σε. καὶ μοι λέγε, τί καὶ ποιοῦντά σε φησὶ διαφθεί-
ρειν τοὺς νέους; Ἄτοπα, ὦ θαυμάσιε, ὥς οὕτως
20 ἀκοῦσαι· φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν· καὶ ὥς
καινοὺς ποιοῦντα θεοὺς, τοὺς δ' ἀρχαίους οὐ νομί-
ζοντα ἐγράψατο.

97 Ἐν ταυτῷ (Euthyphr. 3 c).

Ἀθηναίοις γάρ, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ σφόδρα μέλει
25 ἂν τινα δεινὸν οἶωνται, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς
αὐτοῦ σοφίας· ὃν δ' ἂν καὶ ἄλλους οἶωνται ποιεῖν
τοιούτους, θυμοῦνται, εἰτ' οὖν φθόνῳ, ὥς σὺ λέγεις,
εἴτε δι' ἄλλο τι.

98 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρωνος.

30 Ψυχὴν ἀνόητον αἰσχροὴν καὶ ἄμετρον θετέον.

99 Νόσον μὲν ψυχῆς ἄνοιαν συγχωρητέον, δύο δὲ ἀνοίας γένη, τὸ μὲν μανίαν τὸ δὲ ἀμαθίαν (Plat. Tim. p. 86 b).

100 Εὐσεβίου.

Ἄνθρωποι πολυμαθίης ἔχειν δόξαν ἢ τοῦ ἀληθοῦς 5
ξεσθαι ἔρωτα πλεῦνα ἐκτέεται. πολλοὶ γοῦν τοῖς πρὸ
ἑωυτῶν ἐναντίας δόξας συστησάμενοι τὴν γνῶσιν τοῦ
ἀληθοῦς περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἀφείλοντο τῷ τὴν
πίστιν αὐτῶν μὴ ἐν βεβαίῳ ἐστάναι, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀπὸ
τῆς προτέρης δόξης περιτρέψαι εἰς τοῦναντίον, λόγον 10
παρασκευάσαντες ἐν τῷ ἀσταθμητοτάτῳ αἰωρέεσθαι.

101 Τοῦ αὐτοῦ.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖσι ζητήσεσι τῶν
πραγμάτων ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων, ὥσπερ
ἐκεῖνα μαχόμενα, οὕτω καὶ αὐτοὶ μούνου τοῦ νικᾶν 15
μεταποιέονται· ὅπως δὲ (τοῦ περὶ χρῆ πάντα ἄνδρα
προμηθεύσθαι καὶ λέγοντα καὶ πρήσσοντα) μὴ παρὰ
τὸ ξυμφέρον καὶ σφέων αὐτῶν καὶ τῶν παρῶντων,
καὶ ὥστε μὴ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ βλάψαι, οὐκέτι λόγον
τούτου ποιέονται. 20

102 Ἄνθρωποισιν ἔριδες προσφιλέες, καὶ τοῦ περὶ
παντὸς τοῦ προτεθέντος ἀντιλέγοντας ἐθέλειν κρα-
τεῖν ἄπλετος καὶ ἄλογος ἐπιθυμία· ὁπότε πολλοὶ οὐκ
αἰδέονται καὶ κατὰ τῶν σπουδαιεστάτων καὶ τῶν οὐ
χρῆ τῷ χεῖρονι λόγῳ νικᾶν, νικῶντες ἀξίην κεκλη- 25
σθαι νίκην Καδμήην.

103 Ἄνθρωποι τοὺς μὲν παρὰ φύσιν καὶ ἐν τεράτων
λόγῳ ὄντας ἀσπάζονται, καὶ μεγάλων χρημάτων ὠνεό-
μενοι ὥς ἐπὶ μερίστῳ κτήματι χαίρουσι καὶ μεγαλο-
φρονέονται, περὶ δὲ τὰ σπουδαιότατα καὶ τὰ σμικρὰ 30
ἄχθονται ἀναλίσκοντες.

- 104 Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων περὶ πάντα τὰ λοι-
πὰ φειδωλοὺς σφέας παρεχόμενοι καὶ εἰ δαπανοῖεν
ἀσχάλλοντες, ὑπὲρ τοῦ παρὰ τῶν δῆμων κροτηθῆναι
καὶ τὰ ἔοντα σφι πάντα ἡδέως προῖενται.
- 5 105 Οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων τοὺς μὲν μεγάλα
χρήματα ἔχοντας καὶ φαύλους ἔοντας τιμῶσί τε καὶ
τεθωνμάκασι, τῶν δὲ σπουδαίων, ἐπειδὴν ἀχρημα-
τίην καταγνῶσιν, ὑπερφρονέουσιν.
- 106 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.
- 10 Πολλοὶ ἀδικηθέντες ὑπὸ ῥητόρων τοὺς υἱοὺς ῥή-
τορας διδάσκουσιν, οὐδεὶς δὲ ἀδικηθεὶς ὑπὸ λύκου
αὐτὸς λύκος γίνεται καὶ ἀντιδάκνει.
- 107 Ζήνωνος.
- Ζήνων δὲ ἔφη γελοῖον ἐκάστους μὲν τοῖς πράγ-
15 μασιν ὥς δεῖ ξῆν μὴ προσέχειν, ὥς οὐκ εἰδότων, τὸν
δὲ παρὰ πάντων ἐπαινὸν θαυμάζειν, ὥς ἐχόμενον
κρίσεως.
- 108 Σωκράτους.
- Οἱ μὲν ἀκρατεῖς ἐν ταῖς ἀρρωστίαις, οἱ δὲ ἄφρο-
20 νες ἐν ταῖς ἀτυχίαις εἰσὶ δυσθεράπευτοι.
- 109 Πυθαγόρου.
- Θυηπολίαι ἀφρόνων πυρὸς τροφή, τὰ δὲ ἀναθή-
ματα ἱεροσύλοις χορηγία (Porph. ep. ad Marc. 19).
- 110 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.
- 25 Ἀρίστων ὁ Χίος τοὺς περὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα
πονουμένους, ἀμελοῦντας δὲ φιλοσοφίας, ἔλεγεν
ὁμοίους εἶναι τοῖς μνηστῆρσι τῆς Πηνελόπης, οἱ ἀπο-
τυγχάνοντες ἐκείνης περὶ τὰς θεραπαίνας ἐγίνοντο.
- 111 Ὁ αὐτὸς τοὺς πολλοὺς εἰκάξε τῷ Λαέρτῃ, ὅστις
30 τῶν κατὰ τὸν ἀγρὸν ἐπιμελούμενος πάντων ὀλιγώρως

εἶχεν ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τούτους τῶν κτημάτων πλείστην ἐπιμέλειαν ποιουμένους περιορᾷν τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν πλήρη παθῶν ἀγρίων οὖσαν.

112 Διογένους.

Διογένης ἔλεγε διαπαλαίοντας μὲν πολλοὺς ὁρᾷν⁵ καὶ διατρέχοντας, διακαλοκαγαδιζομένους δὲ οὐ.

113 Πλάτωνος (Men. 77 b).

Ἄρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; Μάλιστα γε. Ἄρα ὡς ὄντων τινῶν οἱ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἐτέρων δὲ οἱ τῶν¹⁰ ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὃ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλὰ τινες τῶν κακῶν; Ναί. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι λέγεις, ἢ καὶ γινώσκοντες ὅτι κακὰ εἰσιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. Ἡ γὰρ δοκεῖ τις σοί,¹⁵ ὃ Μένων, γινώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακὰ ἐστίν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; Μάλιστα. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι αὐτῷ; Γενέσθαι· τί γὰρ ἄλλο; Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκείνον ὃ ἂν γένηται, ἢ γινώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει ὃ ἂν παρῇ;²⁰ Εἰσὶ μὲν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ γινώσκοντες ὅτι βλάπτει. Ἡ καὶ δοκοῦσί σοι γινώσκειν τὰ κακὰ ὅτι κακὰ ἐστίν, οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. Οὐκ οὖν δηλον ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν²⁵ οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλ' ἐκείνων ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι· ἔστι δὲ ταῦτά γε κακὰ· ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτὰ καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι δηλον ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. ἢ οὐ; Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. Τί δαί; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὥς φῆς σύ,³⁰ ἡγούμενοί δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκείνον ὃ ἂν γίγη-

121 Αἱ μὲν βρονταὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, αἱ δ' ἀπειλαὶ τοὺς ἄφρονας καταπλήττουσιν.

ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΤΝΗΣ. Ε.

1 Μενάνδρου Γεωργῶ.

5 Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνὴρ, ὃ Γοργία, ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίσταται βροτῶν.

2 Ἐγὼ δ'

οὐδὲν πρεσβύτερον νομίζω τῆς σωφροσύνης, ἐπεὶ

10 τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ξύνεστι. Eurip. inc. 11. D.

3 Φόβος τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.

4 Μὴ πλοῦτον εἶπης· οὐχὶ θαυμάζω θεόν, ὃν καὶ κάκιστος ῥαδίως ἐκτῆσατο. Eurip. Acol. 5. D.

5 Οὐκ ἐστ' ἀπ' ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά. Soph. fr. 15 664. D.

6 Αἰαὶ τόδ' ἤδη θεῖον ἀνθρώποις κακόν, ὅταν τις εἰδῇ τὰ γαθόν, χρῆται δὲ μή. Eurip. Chrys. 2. D.

7 Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνοιιν, Δῆμητρος ἀκτῆς πάματος θ' ὕδρηχόου; Eurip. inc. 12. D.

20 8 Εἰμαρμένον δὲ τῶν κακῶν βουλευμάτων κακὰς ἀμοιβὰς ἐστὶ καρποῦσθαι βροτοῖς.

9. 11 Μενάνδρου.

Ταμείον ἀρετῆς ἐστὶν ἡ σώφρων γυνή.

Ἡ χάριεν ἐστ' ἄνθρωπος, ἃν ἄνθρωπος ᾖ.

25 10 Εὐτακτον εἶναι τὰλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.

12 Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.

13 Σοφοκλέους (Αι. 131).

Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τάνθρωπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακοὺς.

14 Σοφοκλέους.

Χαίρειν ἐπ' αἰσχροῖς ἡδοναῖς οὐ χροί ποτε.

15 Εὐριπίδης Βάκχαις (314).

Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσῃ
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν ἐνεστίν εἰς τὰ πάντ' αἰεί.

16 Τοῦ αὐτοῦ Ἴππολύτῳ.

ὦ μάκαρ, οἷας ἔλαχες τιμὰς,
Ἴππόλυνθ' ἤρως, διὰ σωφροσύνην.
οὐ ποτε θνητοῖς ἀρετῆς ἄλλη
δύναμις μείζων.
ἦλθε γὰρ ἡ πρόσθ' ἢ μετόπισθεν
τῆς εὐσεβίας χάρις ἐσθλή.

17 Εὐριπίδου.

Τὰς συμφορὰς γὰρ τῶν κακῶς πεπραγόντων
οὐ πάποθ' ὕβρις· αὐτὸς ὀρρωδῶν παθεῖν.

18 Διοῖν λεγόντων, θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος. Eur. Protes. :

19 Στέργοι δέ με σωφροσύνα
δώρημα κάλλιστον θεῶν. Eur. Med. 635.

20 Φεῦ φεῦ· τὸ σῶφρον ὡς ἀπανταχῇ καλόν,
καὶ δόξαν ἐσθλὴν ἐν βροτοῖς κομίζεται. Eur. Hipp.

21 Εὐριπίδου Θησέως.

Ἄλλ' ἔστι δὴ τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σῶφρονός τε ἀγαθῆς.

22 Λίνου.

Φράξεο δὴ σπουδῇ ἐντυνάμενος δι' ἀκουῆς
 μύθων ἡμετέρων ἀτραπὸν περὶ παντὸς ἀληθείας,
 κήρας ἀπωσάμενος πολυπήμενας, αἷ τε βεβήλων
 ὄγλον αἰστώσαις αἵταις περὶ πάντα πεδῶσι
 5 παντοίαις, μορφῶν χαλεπῶν ἀπατήματ' ἔχουσαι.
 τὰς μὲν ἀπὸ ψυχῆς εἰργεῖν φυλακαῖσι νόοιο.
 οὗτος γάρ σε καθαρθὸς ὄντως δικαίως ὀσιεύσει,
 εἰ περ ἀληθείῃ μισεῖς ὅλοδον γένος αὐτῶν.
 νηδὺν μὲν πρώτιστ' αἰσχυρῶν δάτειραν ἀπάντων,
 10 ἣν ἐπιθυμία ἡνιοχεῖ μάργοισι χαλινοῖς.

23 Δημοκρίτου.

Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

24 Ἀριστον ἀνθρώπῳ τὸν βίον διάγειν ὥς πλεῖστα
 εὐθυμηθέντι καὶ ἐλάχιστα ἀνιηθέντι, τοῦτο δ' ἂν
 15 εἴη, εἰ τις μὴ ἐπὶ τοῖσι θνητοῖσι τὰς ἡδονὰς ποιεῖτο.

25 Φαύλων ἔργων καὶ τοὺς λόγους παραιτητέον.

26 Θεοβούλου.

Ἀδικούμενος διαλλάσσει, ὑβριζόμενος ἀμύνου.

27 Βίαντος.

20 Οὕτω πειρῶ ζῆν ὥς καὶ ὀλίγον καὶ πολὺν χρόνον
 βιωσόμενος.

28 Ζῆν κρεῖττον ἐστὶν ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον
 καὶ θαρρεῖν ἢ ταράττεσθαι χρυσῇ ἔχοντα κλίνην
 (Porphyr. Ep. ad Marc. c. 29).

31. 29 Ὡς ἡ τύχη κυρία δοῦναι καὶ ἀφελέσθαι οὐ δεήσει
 οὐδένος.

30 Ὡς τοῦ σώματος ἀπἀλλαγεις οὐ δεήσει, ἐκείνων
 καταφρόνει πάντων· καὶ ὧν ἀπαλλαγεις δεήσει, πρὸς
 ταῦτά σοι ἀσκουμένῳ τοὺς θεοὺς παρακάλει γίνεσθαι

30 σοι συλλήπτορας.

13 Σοφοκλέους (Αι. 131).

Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τάνθρωπεια· τοὺς δὲ σῶφρονας
θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακοὺς.

14 Σοφοκλέους.

5

Χαίρειν ἐπ' αἰσχροῖς ἡδοναῖς οὐ χροῖ ποτε.

15 Εὐριπίδης Βάκχαις (314).

Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σῶφρονεῖν ἀναγκάσῃ
γυναικας εἰς τὴν Κύπριν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σῶφρονεῖν ἐνεσθιν εἰς τὰ πάντ' ἀεί.

10

16 Τοῦ αὐτοῦ Ἰππολύτῳ.

ὦ μάκαρ, οἷας ἔλαχες τιμᾶς,
Ἰππόλυθ' ἤρως, διὰ σῶφροσύνην.
οὐ ποτε θνητοῖς ἀρετῆς ἄλλη
δύναμις μεῖζων.
ἦλθε γὰρ ἡ πρόσθ' ἡ μετόπισθεν
τῆς εὐσεβίας χάρις ἐσθλή.

15

17 Εὐριπίδου.

Τὰς συμφορὰς γὰρ τῶν κακῶς πεπραγόντων
οὐ πάποθ' ὕβρις· αὐτὸς ὀργωδῶν παθεῖν.

20

18 Δυοῖν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος. Eur. Protes. 2. D.

19 Στέργοι δέ με σῶφροσύνα
δώρημα κάλλιστον θεῶν. Eur. Med. 635.

20 Φεῦ φεῦ· τὸ σῶφρον ὡς ἀπανταχῇ καλόν,
καὶ δόξαν ἐσθλὴν ἐν βροτοῖς κομίζεται. Eur. Hipp. 431.

25

21 Εὐριπίδου Θησέως.

Ἄλλ' ἔστι δὴ τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σῶφρονός τε κἀγαθῆς.

22 Λίον.

30

8 Δημοκρίτου.

Τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθησιν, αὐτοκτία δὲ σωφροσύνη.

9 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 33, 4).

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω μηδ' ἐπὶ πολλοῖς.

1 Δείπνοις τοῖς ἔξω καὶ ἰδιωτικοῖς τὸ πολὺν ἀπότα-
ν· ἂν δὲ γένηται καιρὸς, φυλάσσου. ἴσθι γὰρ ὅτι
νέτερος ἢ μεμολυσμένος, καὶ τὸν ἕτερον ἐμπλησθῇ-
ν ἀνάγκη, ὅταν γυμνοὶ συνδιατρίβωνται (ibid. 6).

1 Διογένους.

Δεινὸν ἔλεγεν ὁ Διογένης, εἰ οἱ μὲν ἀθλήται καὶ
κωμωδοὶ γαστροὺς καὶ ἡδονῶν κρατοῦσιν, οἱ μὲν
ἡς φωνῆς χάριν οἱ δὲ τοῦ σώματος, σωφροσύνης δ'
νεκα οὐδεὶς τούτων καταφρονήσει.

2 Πυθαγόρου.

Ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη· αὕτη γὰρ ψυχῆς ἀπα-
υῆς φῶς ἔστιν.

3 Σωκράτους.

Σωκράτης πρὸς τὸν πυθόμενον τίς πλουσιώτατος
ἵπεν· ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος." αὐτάρκεια γὰρ φύ-
σις ἔστι πλοῦτος.

4 Δημοκρίτου.

Πατέρος σωφροσύνη μέγιστον τέκνοισι παράγ-
εσμα.

5 Ἐκ τῶν Ἀριστωναύμου τομαρίων.

Γυμναζόμενον φυλάξασθαι δεῖ τὸν κόπον, εὖ
φάττοντα δὲ τὸν φθόνον.

6 Ἐκ τῶν Σεργίου.

Διονύσιος Ἀρίστιππον ἐπειθεν ἀποθέμενον τὸν

31 Χίλωνος.

Ζημίαν αἰροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχροῦν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δὲ διαπαντός.

32 Σωτάδου.

Τῆς τύχης σκοπεῖν δεῖ τὸ μέγιστον ὥς ἔλαττον, 5
καὶ τὸ μὴ παρὸν μὴ θέλειν· οὐδὲ γὰρ σὸν ἔστιν.
ἀμφοτέρω μένειν οὐκ οἶδεν· ἔστηκεν γὰρ οὐδέν.
ἂν πλούσιος ὢν καθ' ἡμέραν σκοπῆς τὸ πλεῖον,
ἐς τοσοῦτον εἰ πενιχρός, ἐς ὅσον εἰ περισσός.
ὥς πένης θέλων ἔχειν, καὶ πλούσιος πλέον σχεῖν, 10
ἴσον ἔχουσιν αὐτῶν αἱ ψυχαὶ τὸ μεριμνᾶν.

33 Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγε δεῖν τὰς ἡδονὰς μὴ παρ' ἄλλων
ἀλλὰ παρ' ἑαυτῶν θηραῖσθαι, προδιατίθεσθαι δὲ τὸ
σῶμα ὃν χρὴ τρόπον. 15

34 Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης ἔλεγεν θεοῦ μὲν εἶναι τὸ μηδενὸς
δεῖσθαι, τὸ δ' ὥς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω θεοῦ.

35 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνων δεῖ μάλιστα ἀπέχε- 20
σθαι "τῶν αἰσχροῶν καὶ ἀδίκων" ἔφη "ἡδονῶν."

36 Ἀλέξανδρος.

Ἀλέξανδρος προτρεπομένων τινῶν αὐτὸν ἰδεῖν
τὰς Δαρτείου θυγατέρας καὶ τὴν κάλλει διαφέρουσαν
εἰς γυναικα λαβεῖν, "αἰσχροῦν" ἔφη "τοὺς ἄνδρας νι- 25
κήσαντας ὑπὸ γυναικῶν ἡττᾶσθαι."

37 Σωκράτους.

Ἡ ἀντάρκεια καθάπερ ὁδὸς βραχεῖα καὶ ἐπιτερ-
πῆς χάριν μὲν ἔχει μεγάλην πόνον δὲ μικρόν.

Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρεῖς ἐν τῷ βίῳ
 λούονται μόνον, ὅταν γεννῶνται καὶ ἐπὶ γάμοις καὶ
 τελευτῶντες.

52 Κράτηςτος.

5 Κράτης εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβαλὼν καὶ ὁρῶν τοὺς
 μὲν πιπράσκοντας τοὺς δὲ ὠνούμενους "οὗτοι" ἔφη
 "διὰ τὸ ἐναντίον πρᾶγμα ἀλλήλους μακαρίζουσιν·
 ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν, ὅτι ἀμφοτέρων ἀπήλλαγμαί, μήτε
 ὠνούμενος μήτε πωλῶν."

1053 Ἀντιφῶντος.

"Ὅστις δὲ τῶν αἰσχυρῶν ἢ τῶν κακῶν μήτε ἐπεθύ-
 μησε μήτε ἤψατο, οὐκ ἔστι σῶφρων· οὐ γὰρ ἔσθ'
 ὅπου κρατήσας αὐτὸς ἑαυτὸν κόσμιον παρέχεται.

54 Ἰσαίου.

15 Ἠγοῦμαι μεγίστην εἶναι τῶν λειτουργιῶν τὸ καθ'
 ἡμέραν βίον κόσμιον καὶ σῶφρονα παρέχειν.

55 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (§. 21. 46. 16).

Ἰφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχυρόν, τούτων
 ἐγκράτειαν ἄσκει, κέρδους ὀργῆς ἡδονῆς λύπης. ἔση
 10 δὲ τοιοῦτος, εἰ κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐ-
 δοκίμησεις ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις. τῇ δὲ ὀργῇ
 παραπλησίως ἔχε εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας ἢ περὶ σὲ
 τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσεις. ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, εἰ
 αἰσχυρόν ὑπολάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν ταῖς δ'
 15 ἡδοναῖς δουλεύειν. ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, εἰ τὰς τῶν
 ἄλλων ἐπιβλέπῃς ἀτυχίας καὶ στυγερὰς ὡς ἄνθρωπος
 ὢν ὑπομιμνήσκῃς. Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθεῖς ὀρε-
 χθῆναι τῶν καλῶν, ἔργων, εἰ καταμάθοις ὅτι καὶ τὰς
 ἡδονὰς ἐκ τούτων γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ
 ῥαθυμείν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν εὐθύς αἰ λῦπαι

ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι· τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν
 αἰεὶ πονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν,
 αἰεὶ τὰς τέρφεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιότερας ἀποδί-
 δωσι. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα,
 τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνον. τὰς ἡδονὰς διήρκευε τὰς με- 5
 τὰ δόξης· τέρφεις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον ἄνευ
 δὲ τούτου κάκιστον.

56 Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (c. 13).

“Ἀπάσχοντες ὑφ’ ἐτέρων ὀργίξεσθε, ταῦτα τοὺς
 ἄλλους μὴ ποιεῖτε. 10

59 Ἐκ τῆς Ἐρμίππου συναγωγῆς τῶν κα-
 λῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὀμήρου.

Ἀλημῆτριος ὁ Φαληρεὺς εἰς σωφροσύνην ἔλεγεν
 ταῦτα ποιεῖν “ἀσπάσιοι λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν
 ἴκοντο.” 15

60 Ἰέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

“Ὅθεν τὴν λειπομένην ἀρετὴν ἐπιστῆσαι δεῖ τῇ
 τῶν ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωροῦσαν ἀποδιδράσκειν

57 Ἀγαπητοῦ.

Βασιλέα σε κατὰ ἀλήθειαν ὀρίζομαι, ὥς βασιλεύειν καὶ 20
 κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφρο-
 σύνης ἀναδιδάμενον καὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης ἀμ-
 φιεσάμενον. ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδο-
 χήν, ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία τὴν ἀθάνατον σώζει διαμονήν· καὶ
 ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται ἡ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως 25
 ὀνύεται.

58 Κύριος μὲν πάντων ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, δοῦλος δὲ μετὰ πάν-
 των ὑπάρχει θεοῦ. τότε δὲ μάλιστα κληθῆσεται κύριος, ὅταν
 αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόξῃ καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ,
 ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμόν, τὸν ἀήττητον αὐτο- 31
 κράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔρωτας τῇ
 πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίζεται.

τῇ φρονήσει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ
 τις, οὐδὲ ἀνακύπτειν συγχωρήσει ταῖς ἐπὶ τὰ τοιαῦτα
 φερούσαις ἐπιθυμίαις· ἐν δὲ τῷ καταδαρθάνειν ὑπὸ
 ῥογείας ἐπανίστασθαι εἰωθεν ἀφροσύνην συγχορεύειν
 αὐτῇ παρακαλοῦσα τὴν ἀκολασίαν. ὅθεν τὴν ἀρετὴν
 τὴν ἀμφοτέρας φυγαδεύουσαν σωφροσύνην ἐκάλεσαν
 οἱ σοφοί, σωτηρίαν οὖσαν φρονήσεως· κυριώτερον
 δὲ κεκλήκασιν ποιητῶν παῖδες σαοφροσύνην· σαῶσαι
 γὰρ τὸ σῶσαι λέγουσι. τὴν οὖν σαοφροσύνην, τήρη-
 σιν οὖσαν φρονήσεως καὶ σωτηρίαν, ὅταν τις προσ-
 λάβῃ, τελείαν ἔσχε παρ' ἑαυτῷ τὴν τῆς δικαιοσύνης
 κτῆσιν· εἰ δὲ μή, σφάλλεται πολλὰ καὶ ἀδικεῖ πολυ-
 τρόπως, τὰ μὲν ὑπὲρ χρημάτων τὰ δὲ ὑπὲρ δόξης τὰ
 δὲ ὑπὲρ ἡδονῶν.

561 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ
 σωφροσύνης.

Πᾶσα μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸ θνητοειδὲς πᾶν ἀτιμάζει,
 τὸ δὲ ἀθάνατον ἀσπάζεται· πολὺ δὲ διαφερόντως ἡ
 σωφροσύνη ταύτην ἔχει τὴν σπουδὴν, ἅτε δὴ τὰς
 προσηλούσας τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἡδονὰς ἀτιμά-
 ζουσα καὶ ἐν ἀγνοίᾳ βάθροισι βεβῶσα, ὡς φησὶ Πλάτων.

62 Ἐν ταυτῷ.

Πῶς γὰρ ἡ σωφροσύνη τελέους ἡμᾶς οὐ ποιεῖ τὸ
 ἀτελὲς καὶ ἐμπαθὲς ὅλον ἀφ' ἡμῶν ἐξορξούσα; γνοίης
 δ' ἂν ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει τὸν Βελλεροφόντην ἐννοή-
 σας, ὃς μετὰ τῆς κοσμιότητος συναγωνιζομένης τὴν
 Χμαιραν καὶ τὸ θηριῶδες καὶ ἄγριον καὶ ἀνήμερον
 φύλον πᾶν ἀνείλεν. ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἄμετρος
 ἐκικράτεια οὐδὲ ἀνθρώπους ἀφίησιν εἶναι τοὺς ἀν-
 θρώπους, πρὸς δὲ τὴν ἀλόγιστον αὐτοὺς ἔλκει φύσιν
 αὐτῶν καὶ ἄτακτον.

63 Ἐν ταυτῷ.

Ἡ δὲ μέτροις ὠρισμένοις κατέχουσα τὰς ἡδονὰς εὐταξία σώζει μὲν οἴκους σώζει δὲ πόλεις κατὰ τὴν Κράτητος γνώμην· ἐτι δὲ πλησιάζει πως ἤδη πρὸς τὸ τῶν θεῶν εἶδος. τοιγαροῦν Περσεὺς ἐπ' αὐτὸ τὸ 5 ἀκρότατον ἐλαύνων τῆς σωφροσύνης ἀγαθὸν ἡγουμένης τῆς Ἀθηνᾶς ἀπέκοψε τὴν Γοργόνα, τὴν εἰς τὴν ὕλην οἶμαι καθέλκουσαν καὶ ἀπολιθοῦσαν τοὺς ἀνθρώπους ἀνοήτω τῶν παθημάτων πλησμονῇ.

64 Ἐν ταυτῷ.

10

Ὅτι τοίνυν κρηπὶς τῆς ἀρετῆς, ὥς ἔλεγε Σωκράτης, ἡ ἐγκράτειά ἐστι τῆς γλυκυθυμίας· κόσμος δὲ τῶν ἀγαθῶν πάντων ἡ σωφροσύνη θεωρεῖται, ὥσπερ 15 δὴ ἀπεφώνητο Πλάτων. ἀσφάλεια δὲ τῶν καλλίστων ἔξεων ἡ αὐτὴ ἐστὶν ἀρετὴ, ὥσπερ ἐγὼ λέγω.

65 Ἐν ταυτῷ.

Ὁ δ' ἐστὶν ὄντως ὁμολογούμενον θαρρῶν δισχυρίζομαι, ὅτι δὴ δι' ὅλων τῶν ἀρετῶν τὸ κάλλος διατείνει τῆς σωφροσύνης καὶ συναρμόζει τὰς πάσας ἀρετὰς κατὰ μίαν ἀρμονίαν συμμετρίαν τε αὐταῖς καὶ κρᾶσιν πρὸς ἀλλήλας ἐντίθησι. τοιαύτη δὴ οὖν οὖσα καὶ ἀφορμὴν παρέχει ταῖς ὅλαις ὥστε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενομέναις αὐταῖς ἀσφαλῆ παρέχει σωτηρίαν.

66 Ἐν ταυτῷ.

21

Καὶ ἡ τῶν ὥρων τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις καὶ ἡ τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα σύγκρασις συμφωνίαν ἀποσώζει καλλίστην καὶ σώφρονα. καὶ τό γε πᾶν τοῦτο διὰ τὴν κοσμιότητα τῶν καλλίστων μέτρων κόσμος ἐπικαλεῖται.

31

67 Ἐκ τῶν τοῦ Τέλητος περὶ ἀνταρκείας.
 Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν ὅτι ἂν ὁ ποιη-
 τὴς περιθῇ πρόσωπον τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς, οὗ-
 τω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅτι ἂν περιθῇ ἡ τύχη. καὶ
 5 γὰρ αὕτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν
 πρωτολόγου ὅτε δὲ δευτερολόγου περιτίθῃσι πρόσω-
 πον, καὶ ὅτε μὲν βασιλέως ὅτε δὲ ἀλλήτου. μὴ οὖν
 βούλου δευτερολόγος ὢν τὸ πρωτολόγου πρόσωπον·
 εἰ δὲ μή, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. σὺ μὲν ἄρχεις κα-
 10 λῶς ἐγὼ δὲ ἄρχομαι, φησί, καὶ σὺ μὲν πολλῶν ἐγὼ δὲ
 ἐνὸς τουτουῦ παιδαγωγὸς γενόμενος, καὶ σὺ μὲν εὖ-
 πορος γενόμενος δίδως ἐλευθερίως, ἐγὼ δὲ λαμβάνω
 εὐθαρσῶς παρὰ σοῦ, οὐχ ὑποπίπτων οὐδὲ ἀγρευτῶν
 οὐδὲ μεμψιμοιρῶν. σὺ κέχρησαι τοῖς πολλοῖς καλῶς
 15 ἐγὼ δὲ τοῖς ὀλίγοις· οὐ γὰρ τὰ πολυτελῆ φησὶ τρέ-
 φειν, οὐδὲ ἐκείνοις μὲν ἔστι μετ' ὠφελείας χρῆσθαι,
 τοῖς δὲ ὀλίγοις καὶ εὐτελέσι μετὰ σωφροσύνης οὐκ
 ἔστι καὶ ἀτυφίας. διὸ καὶ εἰ λάβοι, φησὶν ὁ Βίων,
 φωνὴν τὰ πράγματα ὃν τρόπον ἡμεῖς καὶ δύναιτο
 20 δικαιολογεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴποι, φησὶν, πρῶτον ἡ πε-
 νία "ἄνθρωπε, τί μοι μάχη;" ὥσπερ οἰκέτης πρὸς κύ-
 ριον ἐφ' ἱερὸν καθίσας δικαιολογεῖται "τί μοι μάχη;
 μή τι σοι κέκλοφα; οὐ πᾶν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ
 σοῦ ποιῶ; οὐ τὴν ἀποφορὰν εὐτάκτως σοι φέρω;"
 25 καὶ ἡ πενία εἴποι πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα "τί μοι μάχη;
 μὴ καλοῦ τινος δι' ἐμέ στερίσκῃ; μὴ σωφροσύνης;
 μὴ δικαιοσύνης; ἀνδρείας; ἀλλὰ μὴ τῶν ἀναγκαίων
 ἐνδεής εἰς; οὐ μεσται μὲν αἱ ὁδοὶ λαχάνων; πλήρεις
 δὲ αἱ κρῆναι ὕδατος; οὐκ εὐνὰς σοι τοσαύτας παρέχω
 30 ὀπόση γῆ; καὶ στρωμνὰς φύλλα; ἢ εὐφραίνεσθαι μετ'
 ἐμοῦ οὐκ ἔστιν σοι; ἢ οὐχ ὀρεῖς γράδια φύστην φα-
 γόντα τερετίζοντα; ἢ οὐκ ὄψον ἀδάπανον καὶ ἀτρυ-

φερον παρασκευάζω σοι τὴν πείναν; ἢ οὐχ ὁ πεινῶν
 ἥδιστα ἐσθίει καὶ ἥκιστα ὄψου δέεται; καὶ ὁ διψῶν
 ἥδιστα πίνει καὶ ἥκιστα τὸ μὴ παρὸν ποτὸν ἀναμέ-
 νει; ἢ πεινᾷ τις πλακοῦντα ἢ διψᾷ χιόνα; ἀλλ' οὐ
 ταῦτα διὰ τρυφὴν ζητοῦσιν οἱ ἄνθρωποι; ἢ οἰκήσεις
 οὐ παρέχω σοι, πρῶτον μὲν χειμῶνος τὰ βαλανεῖα,
 θέρους δὲ τὰ ἱερά; ποῖον γὰρ σοι τοιοῦτον οἰκητή-
 ριον, φησὶν ὁ Διογένης, τοῦ θέρους, οἶον ἐμοὶ ὁ παρ-
 θευνῶν οὔτος, εὐπνους καὶ πολυτελής; εἰ ταῦτα λέ-
 γοι ἢ πενία, τί ἂν ἔχοις ἀντεπεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἂν 10
 δοκῶ ἄφρωνος γενέσθαι. ἀλλ' ἡμεῖς πάντα μᾶλλον αἰ-
 τιώμεθα ἢ τὴν ἑαυτῶν δυστροπίαν καὶ κακοδαιμο-
 νίαν, τὸ γῆρας, τὴν πενίαν, τὸν ἀπαντήσαντα, τὴν
 ἡμέραν, τὴν ὥραν, τὸν τόπον. διό φησιν ὁ Διογένης
 φωνῆς ἀκηκοέναι κακίας ἑαυτὴν αἰτιωμένης "οὔτις 15
 ἐμοὶ τῶνδ' ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτή." παρὰ-
 φοροὶ δὲ πολλοὶ οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς πράγμασι τὴν
 αἰτίαν ἐπάγουσιν. ὁ δὲ Βίων, ὥσπερ τῶν θηρίων,
 φησί, παρὰ τὴν λῆψιν ἢ δῆξις γίνεται, καὶ μέσου τοῦ
 ὄψεως ἐπιλαμβάνης, δηχθήσῃ, ἐὰν τοῦ τραχήλου, οὐ- 20
 δὲν πείσῃ· οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων, φησί, παρὰ
 τὴν ὑπόληψιν ἢ ὁδύνη γίνεται, καὶ ἐὰν μὲν οὕτως
 ὑπολάβῃς περὶ αὐτῶν, ὥσπερ ὁ Σωκράτης, οὐκ ὁδυ-
 νήσῃ, ἐὰν δὲ ὡς ἐτέρως, ἀνιάσῃ, οὐχ ὑπὸ τῶν πραγμά-
 των ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἰδίων τρόπων καὶ τῆς ψευδοῦς δό- 25
 ξης. διὸ δεῖ μὴ τὰ πράγματα πειραῖσθαι μετατιθέναι,
 ἀλλ' αὐτὸν παρασκευάσαι πρὸς ταῦτα πῶς ἔχοντα,
 ὅπερ ποιοῦσιν οἱ ναυτικοί· οὐ γὰρ τοὺς ἀνέμους καὶ
 τὴν θάλατταν πειρῶνται μετατιθέναι, ἀλλὰ παρα-
 σκευάζουσιν αὐτοὺς δυναμένους πρὸς ἐκεῖνα στρέ- 30
 φεσθαι. εὐδία; γαλήνη; ταῖς κώπαις πλέουσι· κατὰ
 ναῦν ἄνεμος; ἐπῆραν τὰ ἄρμενα· ἀντιπέπνευκεν;

ἐστελλαντο, μεθείλλαντο. καὶ σὺ πρὸς τὰ παρόντα χρῶ.
 γέρων γέγονας; μὴ ζήτει τὰ τοῦ νέου· ἀσθενὴς πά-
 λιν; μὴ ζήτει τὰ τοῦ ἰσχυροῦ, φορτία βαστάζειν καὶ
 διατραχηλλίζεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ Διογένης, ὃς ἐπεὶ τις
 5 ᾤθει καὶ ἐτραχήλιζεν ἀσθενῶς ἔχοντα, οὐ διετραχη-
 λλίζετο, ἀλλὰ δελξας αὐτῷ τὸν κίονα "βέλτιστε" ἔφη
 "τοῦτον ᾤθει πρὸς τάδε." ἄπορος πάλιν γέγονας; μὴ
 ζήτει τὴν τοῦ εὐπόρου δίαitan, ἀλλ' ὥς πρὸς τὸν
 αἶρα φράττη (εὐδία, καὶ διεστείλω, ψῦχος, συνε-
 10 στείλω), οὕτω καὶ πρὸς τὰ ὑπάρχοντα δι' εὐπορίαν
 διάστειλον, ἀπορίαν καὶ σύστειλον. ἀλλ' ἡμεῖς οὐ
 δυνάμεθα ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ὅταν καὶ τρυφῇ
 κολὺ διδῶμεν, καὶ τὸ ἐργάζεσθαι [ξημ]αν κρίνωμεν
 καὶ τὸν θάνατον ἔσχατόν τι τῶν κακῶν. ἐὰν δὲ ποιήσῃ
 15 καὶ τῆς ἡδονῆς καταφρονοῦντά τινα, καὶ πρὸς τοὺς
 πόνοὺς μὴ διαβεβλημένον, καὶ πρὸς δόξαν καὶ ἀδο-
 ξίαν ἰσως ἔχοντα, καὶ τὸν θάνατον μὴ φοβούμενον,
 οἷ αὖν θέλῃς ἐξεῖσθαι σοι ἀνωδύνῳ ὄντι ποιεῖν. διὸ
 ἄπερ λέγω, οὐχ ὁρῶ πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχει τι
 20 δύσκολον, ἢ γῆρας ἢ πενία ἢ ξενία. οὐκ ἀηδῶς γὰρ
 ἄενοφῶν "ἐάν σοι" φησί "δελξω δύο ἀδελφῶν τὴν
 ἰσὴν οὐσίαν διελομένων τὸν μὲν ἐν τῇ πάσῃ ἀπορίᾳ
 τὸν δὲ ἐν εὐκολίᾳ, οὐ φανερόν οἷ οὐ τὰ χρήματα αἰ-
 τιατέον ἀλλ' ἑτερόν τι;" οὕτως ἐάν σοι δελξω δύο
 25 πένητας, δύο γέροντας, δύο φεύγοντας, τὸν μὲν ἐν
 τῇ πάσῃ εὐκολίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ ὄντα τὸν δὲ ἐν τῇ πάσῃ
 τραχῇ, οὐ φανερόν οἷ οὐ τὸ γῆρας, οὐ τὴν πενίαν,
 οὐ τὴν ξενίαν αἰτιατέον ἀλλ' ἑτερόν τι; καὶ ὅπερ
 Διογένης ἐποίησεν πρὸς τὸν πολυτελεῖ φάμενον πόλιν
 0 εἶναι τὰς Ἀθήνας· λαβὼν γὰρ αὐτὸν ἤγεν εἰς τὸ μυ-
 ροπωλεῖον καὶ ἐπυνθάνετο πόσου τῆς κύπρου ἡ κο-
 τύλη. "μυῆς" φησὶν ὁ μυροπώλης· ἀνέκραγε "πολυ-

τελής γε ἡ πόλις." ἀπῆγεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἐπυνθάνετο πόσου τὸ ἀκροκάλιον. "τριῶν δραχμῶν." ἐβόα "πολυτελής γε ἡ πόλις." εἰς τὰ ἔρια πάλιν τὰ μαλακὰ καὶ πόσου τὸ πρόβατον. "μυᾶς" φησίν. ἐβόα "πολυτελής γε ἡ πόλις." "δεῦρο δὴ" 5 φησί. κἀνταῦθα ἄγει αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς θερμοὺς. "πόσου ἡ χοίρις;" "χαλκοῦ" φησίν· ἀνέκραγεν ὁ Διογένης "εὐτελής γε ἡ πόλις." πάλιν εἰς τὰς ἰσχάδας, "δύο χαλκῶν;" "τῶν δὲ μύρτων;" "δύο χαλκῶν" "εὐτελής γε ἡ πόλις." ὃν τρόπον οὖν τῷδε οὐχ ἡ πό- 10 λιν εὐτελής καὶ πολυτελής (ἐὰν μὲν γὰρ οὕτω τις ζήσῃ, πολυτελής, ἐὰν δὲ οὕτως, εὐτελής), οὕτω καὶ τὰ πράγματα, ἐὰν μὲν τις αὐτοῖς οὕτω χρῆται, εὐπετῇ καὶ ῥάδια φανέεται, ἐὰν δὲ οὕτως, δυσχερῇ. ἀλλ' ὅμως δοκεῖ μοι ἔχειν τι ἡ πενία δυσχερὲς καὶ ἐπίπονον, καὶ 15 μᾶλλον ἢ τις ἐπαινέσειε τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεργάντα ἢ τὸν μετὰ πλούτου. καὶ τί ἔχει δυσχερὲς ἢ ἐπίπονον ἡ πενία; ἢ οὐ Κράτης καὶ Διογένης πένητες ἦσαν; καὶ πῶς ῥαδίως διεξήγαγον; ἄτυφοι γενόμενοι καὶ ἐπαῖται, καὶ διαίτη εὐτελεῖ καὶ 20 λιτῇ δυνάμενοι χρῆσασθαι. ἀπορία καὶ δάνεια περιέστηκεν; κόγχον καὶ κύαμον συνάγαγε, φησὶν ὁ Κράτης, καὶ τὰ τοῦτοις πρόσφορα· καὶ τὰδε δράσης, ῥαδίως στήσεις τρόπαιον κατὰ πενίας. ἢ τί δεῖ μᾶλλον ἐπαινέσαι, τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεργόντα 25 ἢ τὸν μετὰ πλούτου; ἔπειτα οὐδὲ γινῶναι ῥαδιέστερόν ἐστι, ποῖόν τι ἐστὶ πλούτος ἢ ποῖόν τι πενία· ἀλλὰ καὶ πλούτῳ πολλοὶ μετὰ γῆρας δυσκόλως χρῶνται καὶ πενίᾳ ἀγεννῶς καὶ ὀδυρτικῶς· καὶ οὔτε τοῦτο ῥαδίον, ὥστε τῷ πλούτῳ ἑλευθερίως καὶ ἀφόρτως, οὔτε 30 ἐκεῖνο, ὥστε πενίᾳ γενναίως, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέρω, καὶ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς δύναται κατὰ τρόπον,

οὕτω καὶ τοῖς ἀνάπαλιν. καὶ ἐὰν μὲν ἐκποιῇ πενη-
 τεύουσιν μένειν ἐν τῷ βίῳ, εἰ δὲ μή, ῥαδίως ἀπαλλάτ-
 τεσθαι ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου.
 καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμεθα,
 5 ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας οὐ κομιζόμενος τὴν θύ-
 ραν ἀφέλῃ, τὸν κέραμον ἀφέλῃ, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ,
 οὕτω καὶ ἐκ τοῦ σωματίου ἐξοικίζομαι, ὅταν ἡ μισθώ-
 σασα φήσῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῇται τὰ ὅτα τὰς
 χεῖρας τοὺς πόδας· οὐχ ὑπομένω, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ συμ-
 10 ποσίου ἀπαλλάττομαι οὐθὲν δυσχεραίνων οὕτω καὶ
 ἐκ τοῦ βίου, ὅταν ἡ ὥρα ᾗ. "ἔμβα πορθμίδος ἐρῦμα."
 ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς εὖ καὶ τὸν πρόλογον εὖ καὶ
 τὰ μέσα εὖ καὶ τὴν καταστροφὴν, οὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς
 ἀνὴρ εὖ καὶ τὰ πρῶτα τοῦ βίου εὖ καὶ τὰ μέσα εὖ καὶ
 15 τὴν τελευτήν· καὶ ὥσπερ ἱμάτιον τρίβων ἀγενόμενον
 ἀπεθέμην καὶ οὐ παρέλκω, οὐδὲ φιλοψυχῶ, ἀλλὰ καὶ
 δυνάμενος ἔτι εὐδαιμονεῖν ἀπαλλάττομαι, καθάπερ
 καὶ Σωκράτης. ἦν αὐτῷ ἐκ τοῦ δεσποτηρίου, εἰ ἐβού-
 λετο, ἐξελεθεῖν, καὶ τῶν δικαστῶν κελεύοντων ἀργυ-
 20 ρίον τιμῆσθαι οὐ προσείχετο, ἀλλὰ τῆς ἐν πρυτανείῳ
 σιτήσεως ἐτιμήσατο· καὶ τριῶν ἡμερῶν αὐτῷ
 δοδειςῶν τῇ πρώτῃ ἐπιεν καὶ οὐ προσέμεινεν τῆς τρί-
 τῃς ἡμέρας τὴν ἐσχάτην ὥραν παρατηρῶν εἰ ἔτι ἥλιος
 ἐπὶ τῶν ὀρῶν, ἀλλ' εὐθαρσῶς τῇ πρώτῃ, [καί, ὥς Ἰλλά-
 25 των φη]σὶν, οὐδὲν τρέψας οὔτε τοῦ προσώπου οὔτε τοῦ
 χρώματος, ἀλλὰ μάλα ἱλαρῶς τε καὶ εὐκόλως λαβὼν
 τὸ ποτήριον ἐξέπιεν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀπογοτταβίσας
 "τοῦτ'" φησὶν "Ἀλκιβιάδῃ τῷ καλῷ." (ὅρα σχολὴν
 καὶ παιδείαν· ἡμεῖς δέ, κἂν ἄλλον ἴδωμεν, πεφοβί-
 30 καμεν) καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἐκάθευδε βαθῆως,
 ὥστε μόλις διεγείραι τινά (ταχύ γ' ἂν καὶ ἡμῶν τις
 ἂν κοιμηθεῖν). καὶ γυναικὸς χαλεπότητα πρῶως ἔφερε

τελής γε ἡ πόλις." ἀπῆγεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἐπυνθάνετο πόσου τὸ ἀκροκώλιον. "τριῶν δραχμῶν." ἐβόα "πολυτελής γε ἡ πόλις." εἰς τὰ ἔρια πάλιν τὰ μαλακὰ καὶ πόσου τὸ πρόβατον. "μυᾶς" φησὶν. ἐβόα "πολυτελής γε ἡ πόλις." "δεῦρο δὴ" 5 φησί. κἀνταῦθα ἄγει αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς θέρμους. "πόσου ἡ χοίνιξ;" "χαλκοῦ" φησὶν· ἀνέκραγεν ὁ Διογένης "εὐτελής γε ἡ πόλις." πάλιν εἰς τὰς ἰσχάδας, "δύο χαλκῶν." "τῶν δὲ μύρτων;" "δύο χαλκῶν" 10 "εὐτελής γε ἡ πόλις." ὃν τρόπον οὖν τῷδε οὐχ ἡ πόλις εὐτελής καὶ πολυτελής (ἐὰν μὲν γὰρ οὕτω τις ζήσῃ, πολυτελής, ἐὰν δὲ οὕτως, εὐτελής), οὕτω καὶ τὰ πράγματα, ἐὰν μὲν τις αὐτοῖς οὕτω χρῆται, εὐπετὴ καὶ ῥάδια φανεῖται, ἐὰν δὲ οὕτως, δυσχερὴ. ἀλλ' ὅμως δοκεῖ μοι ἔχειν τι ἡ πενία δυσχερὲς καὶ ἐπίποννον, καὶ 15 μᾶλλον ἢ τις ἐπαινέθειε τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεγκαντα ἢ τὸν μετὰ πλούτου. καὶ τί ἔχει δυσχερὲς ἢ ἐπίποννον ἡ πενία; ἢ οὐ Κράτης καὶ Διογένης πένητες ἦσαν; καὶ πῶς ῥαδίως διεξήγαγον; αἰτυφοὶ γενόμενοι καὶ ἐπαῖται, καὶ διαίτη εὐτελεῖ καὶ 20 λιτῇ δυνάμενοι χρῆσασθαι. ἀπορία καὶ δάνεια περιέστηκεν; κόγχον καὶ κύαμον συνάγαγε, φησὶν ὁ Κράτης, καὶ τὰ τούτοις πρόσφορα· κἂν τάδε δράσῃς, ῥαδίως στησεις τρόπαιον κατὰ πενίας. ἢ τί δεῖ μᾶλλον ἐπαινέσαι, τὸν μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεγκόντα 25 ἢ τὸν μετὰ πλούτου; ἔπειτα οὐδὲ γινῶναι ῥαδιέστερόν ἐστι, ποτόν τι ἐστὶ πλούτος ἢ ποτόν τι πενία· ἀλλὰ καὶ πλούτῳ πολλοὶ μετὰ γῆρας δυσκόλως χρῶνται καὶ πενία ἀγεννῶς καὶ ὀδυρτικῶς· καὶ οὔτε τοῦτο ῥάδιον, ὥστε τῷ πλούτῳ ἐλευθερίως καὶ ἀφόρτως, οὔτε 30 ἐκεῖνο, ὥστε πενία γενναίως, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέρω, καὶ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς δύναται κατὰ τρόπον,

βίος ὀσιωτάτος τε καὶ νομιμώτατος. πρῶτον μὲν αἰκά τις μὴ πολυπραγμονῇ μηδὲ ταχὺ ἐπὶ τὰς δίκας ὀρμῇ, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀμβαλλόμενος αὐτός τε προσκαλειόμενος ἄνεν δίκας, ὥστε ὁ ἀντίδικος προσκαλέσασθαι ἔμμενεν· καὶ αἰκά τὰ πολλὰ * ἐξηταγόρεν τῷ πράγματι * καμαύλῃ ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἐπὶ μὲν τὰς ἀλλοτριᾶς ξαμίας τὸ ἀκριβὲς μῶτο, ἐπὶ δὲ τὰς ιδίας τὸ μέτριον· τὸ γὰρ αὐτὸν παρ' αὐτῷ διαιτεῖσθαι μετριεῖρα ἦθεος. καὶ μὴ ἐπὶ τῇ ξαμίᾳ οὕτως ὥς ἐπὶ τῇ αἰσχύνᾳ λυποῖτο· τὸ μὲν γὰρ ἐπ' ἀργυρίῳ ὀδυνᾷσθαι φανύω ἦθεος, τὸ δὲ ἐπὶ τῇ αἰσχύνᾳ καὶ τῇ ἀτιμίᾳ κατακαράδω.

70 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Τὴν ἀληθῆ φιλοκαλίαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμασι ἔλεγεν εἶναι· τὸ γὰρ ἀγαπᾶν καὶ στέργειν τῶν καλῶν ἐθῶν τε καὶ ἐπιτηδευμάτων ὑπάρχειν· ὥσανύτως δὲ καὶ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ ἐμπειριῶν τὰς καλὰς καὶ εὐσχήμονας ἀληθῶς εἶναι φιλοκάλους, τὴν δὲ λεγομένην ὑπὸ τῶν πολλῶν φιλοκαλίαν, οἷον τοῖς ἀναγκαίοις καὶ χρησίμοις πρὸς τὸν βίον γινομένην, λάφυρά που τῆς ἀληθινῆς κείσθαι φιλοκαλίας.

71 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 33, 15).

Τὰ πολλὰ δὲ καὶ τὸ γελᾶν ἀπέστω καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν· ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς σέ τῶν πλησίον ἐκείνης ἀνεῖναι καὶ διαφθεῖραι. καὶ ἄλλος παράκειται τόπος ἐπισφαλῆς ταῖς τοιαύταις ἀνέσεσι, τὸ εἰς αἰσχρολογίαν εὐκόλως προαγαγεῖν τὸν πλησίον. ὅταν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὐκαιρον ᾖ, καὶ ἐπίπληξον τῷ αἰ-

κάκεινης βοώσης οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ Κριτοβούλου εἰπόντος "πῶς ἀνέχη ταύτης συμβιούσης;" "πῶς δὲ σὺ τῶν παρὰ σοὶ χηνῶν;" "τί δέ μοι μέλει ἐκείνων" φησίν. "οὕτως οὐδ' ἐμοὶ ταύτης, ἀλλ' ἀκούω ὥσπερ χηνός." καὶ πάλιν παρεληφότος αὐτοῦ Ἀλκιβιάδην 5 ἐπ' ἀριστον, ὡς ἐκείνη παρελθοῦσα τὴν τράπεζαν ἀνέτρεψεν, οὐκ ἐβόα οὐδ' ὠδυνᾶτο δεινοπαθῶν "ὦ τῆς παρανομίας," ὥστε ταύτη πάσχειν, ἀλλ' ἀναλέξας τὰ πεσόντα ἐπιθέσθαι πάλιν ἐκέλευσε τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς δὲ ἐκεῖνος οὐ προσεῖχεν ἀλλ' ἐγκαλυψάμε- 10 νος ἐκάδητο αἰσχυνόμενος "προάγωμεν δὴ" φησίν "ἔξω· φαίνεται γὰρ ἡ Ξανθίππη ὀξυρεγμία σπαράσσειν ἡμᾶς." εἶτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας αὐτὸς ἀριστῶν παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ, ὡς ἡ ὄρνις ἡ γενναία ἐπιπτάσα κατέβαλε τὸν πύνακα, συγκαλυψάμενος ἐκάδητο καὶ 15 οὐκ ἠρίστα· ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐγέλα καὶ ἐπνυθάνετο εἰ διὰ τοῦτο οὐκ ἀριστᾷ ὅτι ἡ ὄρνις ἐπιστᾶσα καταβάλοι "δῆλον ὅτι" φησί "σὺ μὲν πρῶτην Ξανθίππης ἀνατρεψάσης οὐκ ἐβούλου ἀριστᾶν, ἐμὲ δὲ ὅτε νῦν ἀριστᾶν τῆς ὄρνιθος ἀνατρεψάσης; ἢ διαφέρειν τι ἐκείνην ὄρ- 20 νιθος κορυζώσης ἡ γῆ;" "ἀλλ' εἰ μὲν ὕς" φησίν "ἀνέτρεψεν, οὐκ ἂν ὠργίζου, οὐκ ἂν διηνέχθης;" "εἰ δὲ γυνὴ βρώδης;" ὅρα παιδεῖαν.

68 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 43).

Πᾶν πρᾶγμα καὶ πρόσωπον δύο ἔχει λαβᾶς, μιᾷ 25 φορητόν, μιᾷ ἀφόρητον· ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἐνθὲν αὐτὸ λαμβάνει ὅτι ἀδικεῖ, ἀλλ' ἐκείθεν ὅτι ἀδελφός· καὶ οὕτω λήψῃ αὐτὸ καθ' ὃ φορητόν ἐστι.

69 Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ὁσιότητος. 30

Περὶ βίω ἐκλογισμὸς καθ' ὃν κ' εἴη ὁ ἀνθρώπινος

διὰ τὸ ἀόλκους εἶναι, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτους μόνους τόξοις· βίον γὰρ λέγει τὸ τόξον.] παρὰ τούτοις οὐδὲ εἰς οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν οὔτε φοβούμενος ἰστορήθη, διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα καὶ δι-
 5 καiosisύνην. μάχιμοι δ' οὐχ ἦττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς ὅταν δέη. καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γενναϊοτάτας εἶναι, ὥστε πο-
 ἑλάσαι μέχρι Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τούτων παρ-
 ᾤκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

1074 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 73 R.).

Οὕτω γὰρ χρὴ καθαρὸν εἶναι τὸν βίον τοῦ σώ-
 φρονος ἀνδρός, ὥστε μὴδὲ δέχεσθαι δόξαν αἰτίας πο-
 νηρᾶς.

75 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 15).

15 Ἐν συμποσίῳ σε οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι· περι-
 φερόμενόν τι γέγονε κατὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα με-
 τρώς ἐφαπαι· παρέρχεται; μὴ ἀτέχε· οὐπω ἐλή-
 λυθε; μὴ ἐπίβαλλε πόρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ἐκδέχου
 κατὰ σέ γενέσθαι αὐτό. οὕτω πρὸς πλοῦτον, οὕτω
 20 πρὸς ἀρχάς, οὕτω πρὸς γάμον, καὶ ἔση ἄξιος συμπό-
 τῆς τῶν θεῶν. ἂν δὲ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς,
 ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον τῶν θεῶν συμπότης
 ἔση, ἀλλὰ συνάρχων· οὕτω γὰρ ποιῶν καὶ Διογένης
 καὶ Ἡράκλειτος καὶ οἱ ὅμοιοι ἀξίως θεοὶ τ' ἦσαν καὶ
 25 ἐλέγοντο.

76 Μουσωνίου.

Κἂν ἡδονῇ κανονιστέον ἢ τὰ ἀρεστά, οὐδὲν τῆς
 σωφροσύνης ἥδιον, κἂν πόνῳ κανονιστέον ἢ τὰ φευ-
 κιά, οὐδὲν ἔστι τῆς ἀκρασίας ἐπιπονώτερον.

1077 Δημοκρίτου.

σχρολογήσαντι· ἐὰν δὲ τοιαῦτα ἢ τὰ πρόσωπα ὥστε μὴ καιρὸν εἶναι, τῷ ἀποσιωπῆσαι καὶ σκυθρωπάσαι καὶ ἐρυθριᾶσαι δηλὸς γενοῦ δυσαρεστῶν τῷ ῥηθέντι.

72 Πυθαγορικά.

Καὶ μὴν οὐδὲν ἔστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἰδιον ὥς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῇ μειγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ διδασκαλίας γένος, ὥστε μὴ λέγειν "ἀείσω ξυνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι," ἀλλ' αὐτόθεν ἔχειν φῶς καὶ χαρακτῆρα τοῖς συνήθεσι τὸ φραζόμενον, τυφλὸν δὲ καὶ ἄσημον εἶναι τοῖς ἀπείροις. ὥς γὰρ ὁ ἄναξ ὁ ἐν Δελφοῖς οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, οὕτω τῶν Πυθαγορικῶν συμβόλων καὶ τὸ φράζεσθαι δοκοῦν κρυπτόμενόν ἐστι καὶ τὸ κρύπτεσθαι. νοούμενον. 15

73 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναναγωγῆς.

Γαλακτοφάγοι, Σκυθικὸν ἔθνος, ἄοικοί τε εἰσίν, ὥσπερ καὶ οἱ πλεῖστοι Σκυθῶν, τροφὴν τ' ἔχουσι γάλα μόνον ἵππειον, ἐξ οὗ τυροποιοῦντες ἐσθίουσι καὶ πί- νουσι, καὶ εἰσι διὰ τοῦτο δυσμαχώτατοι, σὺν αὐτοῖς πάντῃ τὴν τροφὴν ἔχοντες. οὗτοι καὶ Δαρεῖον ἐτρέψαντο. εἰσι δὲ καὶ δικαιοτάτοι, κοινὰ ἔχοντες τὰ τε κτήνη καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτῶν πατέρας νομίζειν, τοὺς δὲ νεωτέρους πα- δας, τοὺς δ' ἡλικας ἀδελφοὺς. ὧν ἦν καὶ Ἀνάχαρσις, εἰς τῶν σοφῶν νομισθεὶς, ὃς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλ- λάδα, ἵνα ἐκτορήσῃ τὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα. [τού- των καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν οἷς φησί

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγανῶν Ἰππημολγῶν,
γαλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων. 30
ἀβίους δ' αὐτοὺς λέγει ἢ διὰ τὸ γῆν μὴ γεωργεῖν, ἢ

84 Ἐπικτήτου.

Ἐξέταξε σαυτὸν πότερον πλουτεῖν θέλεις ἢ εὐδαιμονεῖν. καὶ εἰ μὲν πλουτεῖν, ἴσθι ὅτι οὔτε ἀγαθὸν οὔτε ἐπὶ σοὶ πάντῃ, εἰ δὲ εὐδαιμονεῖν, ὅτι καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐπὶ σοί· ἐπεὶ τὸ μὲν τύχης ἐπικαίρου δάνειον, τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας προαιρέσεως.

85 Καθάπερ ἔχιν ἢ ἄσπίδα ἢ σκορπίον ἐν ἐλεφαντίνῃ ἢ χρυσῇ θεώμενος κίστη οὐ διὰ τὸ πολυτελὲς τῆς ὕλης ἀγαπᾷ καὶ εὐδαιμονίζεις, ἀλλ' ὅτι λυμαντικῇ ἢ φύσει ἐκτρέπη καὶ μυσάττῃ, οὕτω καὶ ἐπειδὴ ἐν πλοῦτι καὶ ὄγκῳ τύχης θεάσῃ κακίαν ἐνοῦσαν μὴ καταπληγῆς τὸ περιλαμπὲς τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας.

86 Ὁ πλοῦτος οὐ τῶν ἀγαθῶν, ἢ πολυτέλεια τῶν κακῶν, ἢ σωφροσύνη τῶν ἀγαθῶν. καλεῖ δὲ ἢ μὲν σωφροσύνη ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν καὶ κτήσιν τῶν ἀγαθῶν, ὁ δὲ πλοῦτος ἐπὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀφείκει τῆς σωφροσύνης. δυσχερὲς ἄρα πλουτοῦντα σωφρονεῖν ἢ σωφρονοῦντα πλουτεῖν.

87 Ὅσπερ εἰ ἐν νηὶ ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης, οὐκ ἂν ἐσπευδῃς αὐτῆς κυβερνήτης ὑπάρχειν· οὔτε γὰρ ἐκεῖ σοι φύσει ἢ ναῦς συνέσται οὔτε ἐνταῦθα ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ πάντῃ ὁ λόγος. Ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγγενές, ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκεῖον ἡγησάμενος τούτου ἐπιμελεῖ.

88 Ἐν Πέρσαις γεννηθεὶς οὐκ ἂν ἐσπευδῃς οἰκεῖν τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ δὲ γεννηθεὶς τί σπεύδεις πλουτεῖν ἀλλ' οὐκ αὐτόθι μένων εὐτυχεῖν;

89 Ὅσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος θλιβόμενον ὑγιαίνειν ἀμεινον ἢ ἐπὶ πλατείας κλίνης κυλινδόμενον νο-

σεῖν, οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ βέλτιον συστελλόμενον εὐθυμεῖν ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα δυσθυμεῖν.

90 Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται ἀλλὰ ἐπιθυμία, οὐδὲ πλοῦτος φόβον ἀπαλλάττει ἀλλὰ λογισμός. κτησάμενος τοιγαροῦν λογισμὸν οὔτε πλούτου ἐπιθυμήσεις οὔτε πενίαν μέμψῃ.

91 Οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν οὔτε ὄρνις ἐπὶ βρώμῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γαυριᾷ, ἀλλ' ἄμφω ἐπὶ ἀκύτῃ, ὃ μὲν ποδῶν ὃ δὲ πτερῶν. καὶ σὺ τοιγαροῦν μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ καὶ ἀπλῶς τῇ ἔξωθεν περιουσίᾳ μάταια ὀγκοῦ ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι καὶ εὐποιᾷ.

92 Τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελεῶς διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ εὐταξίας καὶ κοσμιότητος [καὶ εὐτελείας] παραγίνεται, τὸ δὲ ἐξ ἀκολασίας καὶ τρυφῆς καὶ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας· τέλος δὲ τοῦ μὲν ἔπαινος ἀληθὴς τοῦ δὲ ψόγος. εἰ τοίνυν βούλει καλῶς ζῆν, μὴ ζῇτε μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι.

93 Μέτρον ἔστω σοι παντὸς σίτου καὶ ποτοῦ ἢ πρῶτῃ τῆς ὀρέξεως ἐμπλησις· ὅψον δὲ καὶ ἡδονὴ αὐτῇ ἢ ὀρεξις· καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίσῃ, οὔτε ὀψοποιῶν δεήσῃ, ποτῶ τε τῶ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ.

94 Τὰς σιτήσεις ποιοῦ μὴ πολυτελεῖς καὶ σκυθρωπάς, ἀλλὰ καὶ λαμπράς καὶ εὐτελεῖς, ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικά αἰ ψυχὰς ταράττωνται μήτε φρεναλιζόμεναι πρὸς τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν, ἐπεὶ τοὶ βλέπτονται τρυφῶντα μὲν παραντίκα νοσοῦντα δὲ εἰσαυθίς τὰ σώματα. 30

95 Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ μόνον σι-

84 Ἐπικτήτου.

Ἐξέταξε σαυτὸν πότερον πλουτεῖν θέλεις ἢ εὐδαιμονεῖν. καὶ εἰ μὲν πλουτεῖν, ἴσθι ὅτι οὔτε ἀγαθὸν οὔτε ἐπὶ σοὶ πάντῃ, εἰ δὲ εὐδαιμονεῖν, ὅτι καὶ ἀγα-
5 θὸν καὶ ἐπὶ σοί· ἐπεὶ τὸ μὲν τύχης ἐπικάριον δάνειον, τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας προαιρέσεως.

85 Καθάπερ ἔχιν ἢ ἄσπίδα ἢ σκορπίον ἐν ἐλεφαν-
τίνῃ ἢ χρυσῇ θεώμενος κίστη οὐ διὰ τὸ πολυτελεῖς τῆς
ὕλης ἀγαπᾷς καὶ εὐδαιμονίζεις, ἀλλ' ὅτι λυμαντικῇ
10 ἢ φύσει ἐκτρέπη καὶ μυσάττῃ, οὕτω καὶ ἐπειδὴ ἐν
πλούτῳ καὶ ὄγκῳ τύχης θεάσῃ κακίαν ἐνοῦσαν μὴ κα-
ταπλαγῆς τὸ περιλαμπές τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει
τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας.

86 Ὁ πλοῦτος οὐ τῶν ἀγαθῶν, ἢ πολυτέλεια τῶν
15 κακῶν, ἢ σωφροσύνη τῶν ἀγαθῶν. καλεῖ δὲ ἡ μὲν
σωφροσύνη ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν καὶ κτῆσιν τῶν ἀγα-
θῶν, ὁ δὲ πλοῦτος ἐπὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀφέλ-
κει τῆς σωφροσύνης. δυσχερὲς ἄρα πλουτοῦντα σω-
φρονεῖν ἢ σωφρονοῦντα πλουτεῖν.

20 87 Ὅσπερ εἰ ἐν νηὶ ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης, οὐκ ἂν
ἔσπενδεις αὐτῆς κυβερνήτης ὑπάρχειν· οὔτε γὰρ ἐκεῖ
σοι φύσει ἢ ναῦς συνέσται οὔτε ἐνταῦθα ὁ πλοῦτος,
ἀλλὰ πάντῃ ὁ λόγος. ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγ-
γενές, ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκεῖον ἡγησάμενος τούτου
25 ἐπιμελοῦ.

88 Ἐν Πέρσῃς γεννηθεὶς οὐκ ἂν ἔσπενδεις οἰκεῖν
τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ
δὲ γεννηθεὶς τί σπεύδεις πλουτεῖν ἀλλ' οὐκ αὐτόθι
μένων εὐτυχεῖν;

30 89 Ὅσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος θλιβόμενον ὑγιαί-
νειν ἄμεινον ἢ ἐπὶ πλατείας κλίνης κυλινδόμενον νο-

σεῖν, οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ βέλτιον συστελλόμενον εὐθυμεῖν ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα δυσθυμεῖν.

90 Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται ἀλλὰ ἐπιθυμία, οὐδὲ πλοῦτος φόβον ἀπαλλάττει ἀλλὰ λογισμός. κτησάμενος τοιγαροῦν λογισμὸν οὔτε πλούτου ἐπιθυμήσεις οὔτε πέναν μέμψῃ.

91 Οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν οὔτε ὄρνις ἐπὶ βρώμῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γανυριᾷ, ἀλλ' ἄμφω ἐπὶ ᾠκύτῃ, ὃ μὲν ποδῶν ὃ δὲ πτερῶν. καὶ σὺ τοιγαροῦν μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ καὶ ἀπλῶς 10 τῇ ἔξωθεν περιουσίᾳ μάταια ὀγκοῦ ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι καὶ εὐποιίᾳ.

92 Τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελεῶς διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ εὐταξίας καὶ κοσμιότητος [καὶ εὐτελείας] παραγίνεται, τὸ δὲ ἐξ 15 ἀκολασίας καὶ τρυφῆς καὶ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας· τέλος δὲ τοῦ μὲν ἔπαινος ἀληθὴς τοῦ δὲ φόγος. εἰ τολῶν βούλει καλῶς ζῆν, μὴ ζῇτε μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι.

93 Μέτρον ἔστω σοι παντὸς σίτου καὶ ποτοῦ ἢ 20 πρώτη τῆς ὀρέξεως ἐμπλησις· ὅψον δὲ καὶ ἡδονὴ αὐτῇ ἢ ὀρεξις· καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίῃ, οὔτε ὀψοποιῶν δεήσει, ποτῶ τε τῶ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ.

94 Τὰς σιτήσεις ποιοῦ μὴ πολυτελεῖς καὶ σκυθρω- 25 πὰς, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς, ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικά αἱ ψυχὰς ταράττωνται μήτε φενακίζόμεναι πρὸς τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν, ἐπεὶ τοι βλάπτονται τρυφῶντα μὲν παραντίκα νοσοῦντα δὲ εἰσαυθίς τὰ σώματα. 30

95 Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ μόνον σι-

109 Ὡσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσοῦντων βού-
λοιο θεραπεύεσθαι, οὐδὲ τοὺς συνοικοῦντας αὐτῷ
νοσεῖν· οὕτως οὐδ' ὁ ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ' ἂν ὑπὸ
δούλων ὑπηρετεῖσθαι ἢ τοὺς συμβιοῦντας αὐτῷ δου-
5 λύνειν.

110 Εἰ βούλει δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτοὺς ἀπο-
λύθῃ δουλείας· ἔση δ' ἐλεύθερος, ἂν ἀπολυθῇς ἐπι-
θυμίας. οὔτε γὰρ Ἀριστείδης οὔτε Ἐπαμεινώνδας
οὔτε Λυκούργος πλουτοῦντες καὶ δουλενόμενοι ὁ μὲν
10 δίκαιος ὁ δὲ σωτήρ ὁ δὲ θεὸς προσηγορέυθησαν, ἀλλ'
οἱ πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυνον.

111 Εἰ βούλει σοι τὴν οἰκίαν εὖ οἰκείσθαι, μιμῶ
τὸν Σπαρτιάτην Λυκούργον· ὃν γὰρ τρόπον οὗτος οὐ
τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἄρετῇ τοὺς ἐνοικοῦν-
15 τας ὥχρῳσε καὶ διαπαντὸς ἐτήρησεν. ἐλευθέρων τὴν
πόλιν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περιβάλλε καὶ
πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὖ-
νοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριξε, καὶ οὐδὲν εἰς αὐ-
τὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν, οὐδ' ἂν τὸ σύμπαν τῆς
20 κακίας παρατάξῃται στίφος.

112 Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περι-
βάλλε, ἀλλὰ σωφροσύνη κατάγραφε· τὸ μὲν γὰρ ἄλ-
λοῦ των ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἐπίκαιρος γοητεία, τὸ δὲ
σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος καὶ αἰδῖος οἰκίας κόσμος.

25 113 Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης πειρῶ φίλων ἀγέλας ἐναγε-
λάζεσθαι σου τῇ οἰκίᾳ.

114 Ὡσπερ λύκος ὅμοιον κυνὶ, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ
μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιον φίλῳ. πρόσεχε τοίνυν
μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων λάθῃς εἰσδεχόμενος λυμεῶ-
30 νας λύκους.

115 Τὸ μὲν γυνῶν λευκανθίζουσιν σπουδάζειν θαν-

μάζεσθαι τὴν οἰκίαν ἀπειροκάλου, τὸ δὲ ἦθος χρηστό-
τητι κοινωνίας λαμπρύνειν φιλοκάλου τε ἅμα καὶ
φιλανθρωπῶπου.

116 Ἐὰν θαυμάξης τὰ μικρά, πρὸ τῶν μεγάλων κα-
ταφρονηθήσῃ· ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν, με-
γάλως θαυμασθήσῃ.

117 Οὐδὲν μικρότερον φιληδονίας καὶ φιλοκερδείας
καὶ ἀλαξονείας· οὐδὲν κρείσσον μεγαλοψυχίας καὶ
πραότητος καὶ φιλανθρωπίας.

118 Ξενοκράτους.

10

Χρημάτων αὐτῷ κομισθέντων ἀπ' Ἀλεξάνδρου,
ἐστιάσας τοὺς κομίζοντας τὸν αὐτοῦ τρόπον "ἀπαγ-
γείλατε" ἔφη "Ἀλεξάνδρω, ὅτι ἔστ' ἂν οὕτω ξῶ οὐ
δέομαι ταλάντων πεντήκοντα." τοσαῦτα γὰρ ἦν τὰ
πεμφθέντα.

15

119 Ἡρακλείτου.

Ἀνθρώποισι πᾶσι μέτεστι γινώσκειν ἑωυτοὺς καὶ
σωφρονεῖν.

120 Ἡρακλείτου.

Ἀνὴρ ὁκότεν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνή-
βου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαῖων ὄκη βαίνει, ὕψην τὴν
ψυχὴν ἔχων. αὕη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη.

121 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ' ἔτος ὅ τι ἂν ἐξυφηνῶσιν
ἐν κοινῷ δείκνυνουσιν· ἄνδρες δὲ χειροτονητοὶ κρι-
ναντες τὴν πλείστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν· ἔχουσι
δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ἣ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν
μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

122 Θουκυδίδου δημηγορίας Λακεδαιμο-
νίων (IV, 18).

30

109 Ὡσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσοῦντων βού-
 λοιτο θεραπεύεσθαι, οὐδὲ τοὺς συννοικοῦντας αὐτῷ
 νοσεῖν· οὕτως οὐδ' ὁ ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ' ἂν ὑπὸ
 δούλων ὑπηρετεῖσθαι ἢ τοὺς συμβιοῦντας αὐτῷ δου-
 5 λένειν.

110 Εἰ βούλει δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπο-
 λύθητι δουλείας· ἔσῃ δ' ἐλεύθερος, ἂν ἀπολυθῇς ἐπι-
 θυμίας. οὔτε γὰρ Ἀριστείδης οὔτε Ἐπαμεινώνδας
 οὔτε Λυκούργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι ὃ μὲν
 10 δίκαιος ὃ δὲ σωτὴρ ὃ δὲ θεὸς προσηγορεύθησαν, ἀλλ'
 ὅτι πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυνον.

111 Εἰ βούλει σοι τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ
 τὸν Σπαρτιάτην Λυκούργον· ὃν γὰρ τρόπον οὗτος οὐ
 τέλξει τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦν-
 15 τας ὠχύρωσε καὶ διαπαντὸς ἐτήρησεν. ἐλευθέραν τὴν
 πόλιν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλήν περίβαλλε καὶ
 πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐ-
 νοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριξε, καὶ οὐδὲν εἰς αὐ-
 τὴν εἰσελεύσεται βλαβερόν, οὐδ' ἂν τὸ σύμπαν τῆς
 20 κακίας παρατάξῃται στίφος.

112 Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περί-
 βαλλε, ἀλλὰ σωφροσύνη κατάγραφε· τὸ μὲν γὰρ ἄλ-
 λοῦτον τῶν ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἐπὶ καιρὸς ρογητεία, τὸ δὲ
 σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος καὶ αἰδῖος οἰκίας κόσμος.

25 113 Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης πειρῶ φίλων ἀγέλας ἐναγε-
 λάξεσθαι σοι τῇ οἰκίᾳ.

114 Ὡσπερ λύκος ὅμοιον κυνί, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ
 μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιον φίλῳ. πρόσεχε τοῖνον
 μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων λάθῃς εἰσδεχόμενος λυμεῶ-
 30 νας λύκους.

115 Τὸ μὲν γνῶψ λευκανθίζουσαν σπουδάξειν θαν-

μάζεσθαι τὴν οἰκίαν ἀπειροκάλου, τὸ δὲ ἥθος χρηστό-
τητι κοινωνίας λαμπρύνειν φιλοκάλου τε ἅμα καὶ
φιλανθρωπῶν.

116 Ἐὰν θαυμάξης τὰ μικρά, πρὸ τῶν μεγάλων κα-
ταφρονηθήσῃ· ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν, με- 5
γάλως θαυμασθήσῃ.

117 Οὐδὲν μικρότερον φιληδονίας καὶ φιλοκερδείας
καὶ ἀλαζονείας· οὐδὲν κρείσσον μεγαλοψυχίας καὶ
πραότητος καὶ φιλανθρωπίας.

118 Ξενοκράτους.

10

Χρημάτων αὐτῷ κομισθέντων ἀπ' Ἀλεξάνδρου,
ἐστιάσας τοὺς κομίζοντας τὸν αὐτοῦ τρόπον "ἀπαγ-
γείλατε" ἔφη "Ἀλεξάνδρω, ὅτι ἔστ' ἂν οὕτω ξῶ οὐ
δέομαι ταλάντων πεντήκοντα." τοσαῦτα γὰρ ἦν τὰ
πεμψθέντα.

15

119 Ἡρακλείτου.

Ἀνθρώποισι πᾶσι μέτεστι γινώσκειν ἑωυτοὺς καὶ
σωφρονεῖν.

120 Ἡρακλείτου.

Ἀνὴρ ὁκόταν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνή- 20
βου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαῖων ὅκη βάλνει, ὑγρὴν τὴν
ψυχὴν ἔχων. αὕη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη.

121 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ' ἔτος ὅ τι ἂν ἐξυφηνῶσιν
ἐν κοινῷ δεικνύουσιν· ἄνδρες δὲ χειροτονητοὶ κρι- 25
ναντες τὴν πλεῖστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν· ἔχουσι
δὲ καὶ μέτρον τι ζώης, ἢ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν
μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

122 Θουκυδίδου δημηγορίας Λακεδαιμο-
νίων (IV, 18).

30

Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν, οἳ τινες ἀγαθὰ ἐς ἀμφί-
βολον ἀσφαλῶς ἔθεντο, καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ
εὐξυνετώτερον ἂν προσφέρουσιν.

123 Μενεδήμου.

- 5 Μενεδήμος νεανίσκου τινὸς εἰπόντος “μέγα ἐστὶ
τὸ τυχεῖν ὧν ἂν τις ἐπιθυμῇ,” εἶπε “πολλῷ μείζον ἐστὶ
τὸ μὴδὲ ἐπιθυμεῖν ὧν μὴ δεῖ.”

124 Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολο-
γίας (29 α).

- 10 Τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν
ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ
εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν
θάνατον, οὐδ’ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέ-
ριστον ὃν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δὲ ὥς εὖ εἰδότες ὅτι
15 μέριστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἂν ἀμα-
θία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονειδιστος, ἢ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι
ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα
ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ
σοφώτερός τοι φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν, ὅτι οὐκ εἰδὼς
20 ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ἅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέ-
ναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ
καὶ ἀνθρώπῳ ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐστὶν οἶδα· πρὸ
οὗν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν ἃ μὴ οἶδα, εἰ
καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ
25 φεύξομαι.

125 Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολο-
γίας (30 α).

- Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πεί-
θων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους, μήτε σω-
30 μάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μήτε
ἄλλον τινὸς οὕτω σφόδρα ὥς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὥς

ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ χρήματα, καὶ τὰλλ' ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

126 Τοῦ αὐτοῦ (30 c).

Ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο· εὖ γὰρ ἴστε, ἐάν 5 ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μεῖζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο. οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειεν μὲν τὰν 10 ἰσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμάσειεν.

127 Πλάτωνος πολιτείας γ' (388 e).

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτας δεῖ εἶναι· σχεδὸν γὰρ ὅταν τις ἐφίῃ ἰσχυρῶ γέλῳτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ τὸ τοιοῦτο. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα 15 ἀνθρώπους ἀξίους λόγου κρατουμένους ὑπὸ γέλωτος, ἂν τις ποιῇ, ἀποδεκτέον· πολὺ δὲ ἤττον, ἐάν θεοὺς.

Θάλλουσα λυπῇ τοὺς ἄγαν ὑπέρφρονας.

128 Πλάτωνος πολιτείας γ' (389 d).

Τί δαί; σωφοσύνης ἄρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς 20 νεανίαις; Πῶς δὲ οὐ; Σωφοσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἐμοιγε δοκεῖ.

129 Τοῦ αὐτοῦ (Reip. IX 571 b).

25

Τῶν μὲν ἀναγκαίων ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινες ἐμὸι εἶναι παράνομοι, αἱ κινδυνεύουσιν ἐγγίνεσθαι μὲν ἐν πάντι, κολαζόμεναι δὲ ὑπὸ τε τῶν νόμων, καὶ τῶν βελτιόνων ἐπιθυμιῶν, μετὰ λόγου, ἐνίων μὲν ἀνθρώπων ἢ παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι, 30

ἰσχυροτέρειν, τοὺς δὲ ἀληθεῖς μάντις καθιστάναί ἡμῖν
προφήτας τῶν μελλόντων. κατεσκευασμένον δὲ οὕτω
τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράτ-
τοι καὶ ξῶν, ἐγῶμαι· ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα
οὐκ ἂν ἐφ' ἡ παραεμπέπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην
συνεργὸν ἡμῖν εἶναι.

134 Ἔστι δὲ δὴ, ὥς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδο-
ναι εἰσὶ τινες αἱ μὲν ἀγαθαὶ αἱ δὲ κακαί· ἡ γὰρ;
Ναί. Ἀρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ
βλαβεραὶ; Πάνυ γε. Ὡφέλιμοι δὲ αἱ ἀγαθὸν ποιού-
σαι, κακαὶ δὲ αἱ κακόν; Φημί. Ἀρ' οὖν τὰς τοιάσδε
λέγεις, οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ἃς δὴ νῦν λέγομεν ἐν τῷ
ἐσθλεῖν καὶ πίνειν ἡδονάς, εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν
ὠφελίαν ποιοῦσαι ἐν τῷ σώματι ἢ ἰσχὺν ἢ ἄλλην τινα
ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὐταὶ μὲν ἀγαθαὶ αἱ δὲ τάναν-
τίαι τούτων κακαί; Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ λύπαι
ὡσάντως αἱ μὲν χρησταὶ εἰσὶν αἱ δὲ πονηραί; Πῶς
γὰρ οὐ; Οὐκ οὖν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ
λύπας καὶ αἰρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον; Πάνυ γε.
Τὰς δὲ πονηράς οὐ; Δῆλον γὰρ δὴ. Ἔνεκα γὰρ δὴ-
κου τῶν ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν πρακτέα ἐστὶ· — καὶ
τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἔνεκα δεῖ ὥς τᾶλλα, καὶ τὰ ἡδέα
πράττειν, ἀλλ' οὐκ ἀγαθὰ τῶν ἡδέων; Πάνυ γε.
Ἀρ' οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστὶν ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ
τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ποῖα κακά; ἡ τεχνικοῦ δεῖ εἰς
ἐκαστον; Τεχνικοῦ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὐτὸς ἐγὼ
εἰς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων· ἔλεγε γὰρ
αὐτός, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαί, αἱ μὲν
μέχρι ἡδονῆς αὐτὸ τοῦτο παρασκευάζουσαι ἀγνοοῦσαι
ὅδ' ἐπὶ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον, αἱ δὲ γινώσκουσαι ὅτι τε
ἀγαθὸν καὶ ὅτι κακόν· καὶ ἐτίθουν τῶν μὲν περὶ τὰς

ἤδονας τὴν μαγειρικὴν ἐμπειρίαν ἄλλ' οὐ τέχνην,
τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. Plat.
Gorg. 499 c.

135 Πλάτωνος (Gorg. 507 c).

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι καὶ φημι ταῦτα 5
ἀληθῆ εἶναι. εἰ δέ ἐστιν ἀληθῆ, τὸν βουλούμενον ὥς
ἔοικεν εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν ἀσκητέον
καὶ διωκτέον ἐστίν· ἀκολασίαν δὲ φευκτέαν ὥς ἔχει
ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν· καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν
μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι, ἔαν δὲ 10
δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων ἢ ἰδιώτης ἢ
πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐ-
δαίμων εἶναι. οὗτος ἐμοιγε δοκεῖ σκοπὸς εἶναι, πρὸς
ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν· καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὐτοῦ
συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη 15
παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσε-
σθαι, οὕτω πράττειν· οὐκ ἐπιθυμίας ἑῶντα ἀκολά-
στους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνή-
νυτον κακόν, ληστοῦ βίον ζῶντα· οὔτε γὰρ ἂν ἄλ-
λως ἀνθρώπῳ προσφιλεῖς εἴη ὁ τοιοῦτος οὔτε θεῶ· 20
κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος. ὅτῳ γὰρ μὴ ἢ κοινωνία, φι-
λία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δὲ σοφοί, ὧς Καλλίκλεις, καὶ
οὐρανόν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοι-
νωσίαν συνέχειν, καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σω-
φροσύνην καὶ δικαιοσύνην· καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ 25
ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὧς ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν οὐδέ
ἀκολασίαν. αὐτὰ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν
τούτοις καὶ ταῦτα σοφὸς ὢν· ἀλλὰ λέληθέ σε ὅτι
ἰσότης ἢ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις
μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἶει δεῖν ἀσκεῖν, 30
γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς.

136 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀρετὴν περὶ σωφροσύνης.

Τὰ αὐτὰ δὴ οὖν καὶ περὶ πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἀποφαίνομαι, τὴν συμμετρίαν αὐτῶν πρὸς ἑαυτὰς καὶ ἐνταξίαν θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας καὶ λόγου κατὰ τὴν προσήκονσαν ἐκάστῳ τάξιν εὐνοσμίαν· καὶ τούτων ἡ τοῦ ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐν δέοντι γινομένη διανομὴ σωφροσύνη ἂν εἴη πολυειδής.

ΠΕΡΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΣ. 6.

101 Σοφοκλέους.

Σοφοκλῆν ἤρετό τις πρεσβύτην ὄντα, εἰ ἔτι πλησίστιος γυναικί· ὃ δ' "εὐφημεί" ἔφη "ἀσμενέστατα ἀπέφυγον ὥσπερ λυττῶντα καὶ ἄγριον δεσπότην."

2 Ἀντισθένης.

15 Ἀντισθένης ἔλεγεν τὰς μὴ κατὰ θύραν εἰσιούσας ἡδονὰς ἀναγκαῖον μὴ κατὰ θύραν πάλιν ἐξιέναι· δεήσει οὖν τμηθῆναι ἢ ἐλλεβορισθῆναι.

3 Διογένης.

Διογένης τοὺς πολλοὺς ἐφασκεν ζῶντας μὲν ἑαυτοὺς σῆπειν λουτροῖς τέργοντας καὶ ἀφροδισίοις τήκοιτας, ἀποθνήσκοντας δ' ἐν θυμιάμασι τὸ σῶμα κελεύειν ἀποτίθεσθαι, τοὺς δ' ἐν μέλιτι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταχέως κατασάπηναι.

4 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Διογένης ἔλεγεν τῶν οἰκῶν ἐνθα πλείστη τροφὴ πολλοὺς μῦς εἶναι καὶ γαλαῖς· καὶ δὴ σώματα τὰ πολλὰν τροφὴν δεχόμενα καὶ νόσους ἴσας ἐφέλκεσθαι.

5 Διογένης πρὸς τινα νέον περιττῶς καλλωπιζόμε-

ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν ἐμπειρίαν ἀλλ' οὐ τέχνην,
τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. *Plat.*
Gorg. 499 c.

135 Πλάτωνος (*Gorg.* 507 c).

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι καὶ φημι ταῦτα 5
ἀληθῆ εἶναι. εἰ δέ ἐστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον ὥς
ἔοικεν εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν ἀσκητέον
καὶ διωκτέον ἐστίν· ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὥς ἔχει
ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν· καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν
μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι, εἴαν δὲ 10
δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων ἢ ἰδιώτης ἢ
πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐ-
δαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ σκοπὸς εἶναι, πρὸς
ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν· καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὐτοῦ
συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη 15
παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσε-
σθαι, οὕτω πράττειν· οὐκ ἐπιθυμίας ἑῶντα ἀκολά-
στους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνῆ-
νυτον κακόν, ληστοῦ βίον ζῶντα· οὔτε γὰρ ἂν ἄλ-
λως ἀνθρώπῳ προσφιλὴς εἴη ὁ τοιοῦτος οὔτε θεῷ. 20
κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος. ὅτῳ γὰρ μὴ ἢ κοινωνία, φι-
λία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δὲ σοφοί, ὧς Καλλίκλεις, καὶ
οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοι-
νωνίαν συνέχειν, καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σω-
φροσύνην καὶ δικαιοσύνην· καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ 25
ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὧς ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν οὐδὲ
ἀκολασίαν. αὐτὸ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν
τούτοις καὶ ταῦτα σοφὸς ὢν· ἀλλὰ λέληθές σε ὅτι
ἰσότης ἢ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις
μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἶσι δεῖν ἀσκεῖν, 30
γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς.

14 Τοῦ αὐτοῦ.

Γαστριμαργίῃ σῶμα πιαίνει, ἀλογίῃν αἰρείει, ψυχῆς δὲ τὸ κάλλιστον λογισμὸν κοιμίζει.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Ψυχῇ σῶμα ἀνθρώπου ἔδωσαν οἱ θεοί, ὥστε τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα ὑπηρετέεσθαι. οἱ δὲ πολλοὶ τὸ ἔμπαινον ποιέουσι, σώματι πρὸς πάντα καὶ ἐς μούνα τὰ ἐκείνου ὑπουργήματα τὸ κρέσσον τῷ χείρονι καὶ θνητῷ ἀθάνατον ψυχὴν καταδουλεύμενοι.

10 16 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίῃ ψυχὴν λυμαίνεται καὶ σῶμα διαφθείρει, τόπερ ἕνεκα τῆς ἡδονῆς καὶ ὥστε αὐτῷ χαρίζεσθαι τὸν ἔχοντά μιν καταναγκάσαι τὰ αἰσχυρὰ πάντα ποιέειν.

15 17 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίῃ ψυχὴν ὥσπερ νῆα ἄνεμοι ὑπολαβόντες τῇδε καὶ τῇδε φορέοντες συγκλονέουσι καὶ ἀπειθέα ποιέουσι τῷ κυβερνήτῃ· οὕτω καὶ ψυχὴν δονέουσα καὶ ἀπειθέα νόῳ εἶναι καταναγκάζουσα εἰρηνεύειν 20 καὶ ἐν τῷ εὐδίῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ ὀρμέειν οὐ ξυχωρεῖ.

18 Φιλήμονος.

Σοὶ γὰρ τίς ἐστιν, εἰπέ μοι, παρρησία;
οὐ λαλεῖς ἐν ἀνθρώποισιν ὥς ἄνθρωπος ὢν,
25 τὸ δ' ὅλον περιπατεῖς, ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
ἐτέρουσιν ἔλκεις, εἰπέ μοι, τοιοῦτος ὢν;

19 Κλεάνθους.

Ὅστις ἐπιθυμῶν ἀνέχετ' αἰσχροῦ πράγματος,
οὗτος ποιήσει τοῦτ' ἐὰν καιρὸν λάβῃ.

30 20 Τοῦ αὐτοῦ.

Πόθεν ποτ' ἄρα γίνεται μοιχῶν γένος;
ἐκ κριθιωῆντος ἀνδρὸς ἐν ἀφροδισίοις.

21 Εὐφρονος.

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ μείζον οὐδὲ ἐν κακόν·
ἐν ταῖς γὰρ ἐτέρων βούλετ' ἀτυχίαις τρυφᾶν.

22 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Καὶ μὴν ὅσοι μὲν σαρκὸς εἰς εὐεξίαν
ἀσκοῦσι βίοτον, ἣν σφαλῶσι χρημάτων,
κακοὶ πολῖται· δεῖ γὰρ ἄνδρ' εἰθισμένον
ἀκόλαστον ἥθος γαστρὸς ἐν ταυτῷ μένειν.

23 Ἀναξανδρίδου.

Μηδέποτε δοῦλον ἡδονῆς σπαντὸν ποίει.
λάγνης γυναικὸς ἔστιν οὐκ ἀνδρὸς τόδε.

24 Ἀλέξιδος.

Φεῦγ' ἡδονὴν φέρουσιν ὕστερον βλάβην.

25 Μενάνδρου Ὀργῆ.

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ πρᾶγμα *
ἀτιμότερον· θανάτου γάρ ἔστιν ὦνιον.

26 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅνειδος αἰσχρὸς βίος ὅμως καὶ ἡδὺς ἦ.

27 Ἀριστοφῶντος Ἰατροῦ.

Αἱ τῶν ἐταίρων γὰρ διοπετεῖς οἰκίαι·
γεγόνασιν ἄβατοι τοῖς ἔχουσι μηδὲ ἐν.

28 Ἀπολλόδωρος.

Καὶ κλεῖεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς· ἀλλ' οὐδὲ εἰς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

29 Βάθωνος.

Πολλῶν σφόδρ' ὄντων χάτέων ἐν τῷ βίῳ,

ἐφ' οἷς ἅπαντες εἰκότως θορυβούμεθα,
 μάλιστα ἔμοι δῆπουθε κινουῖσιν χολήν
 οἱ τῶν τρόπων φάσκοντες ἐπικικῶς ἐρᾶν,
 καὶ λανθάνειν δοκοῦντες, ὅτι πεπλασμένως
 5 τὸ πρᾶγμα παρακεντοῦσι κοῦκ ἀληθινῶς.
 τίνα γὰρ ἔχει, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, διαφορὰν
 ὁ τῶν νεωτέρων τε καὶ λείων τρόπος
 παρ' ὃν οἱ θασεῖς ἔχουσι καὶ προβεβηκότες;

30 Φοινικίδου.

10 Μὰ τὴν Ἀφροδίτην οὐκ ἂν ὑπομείναιμ' ἔτι,
 Πυθιάς, ἐταιρεῖν· χαιρέτω· μὴ μοι λέγε,
 ἀπέτυχον, οὐδὲν πρὸς ἐμέ, καταλῦσαι θέλω.
 εὐθὺς ἐπιχειρήσασα φίλον ἔσχον τινὰ
 στρατιωτικόν· διαπαντὸς οὗτος τὰς μάχας
 15 ἔλεγεν, ἐδείκνυ δ' ἅμα λέγων τὰ τραύματα,
 εἰσέφερε δ' οὐδέν. δωρεὰν ἔφη τινὰ
 παρὰ τοῦ βασιλέως λαμβάνειν, καὶ ταῦτ' αἶε
 ἔλεγεν· διὰ ταύτην ἦν λέγω τὴν δωρεὰν
 ἐνιαυτὸν ἔσχε μ' ὁ κακοδαίμων δωρεάν.
 20 ἀφῆκα τοῦτον, λαμβάνω δ' ἄλλον τινά,
 λατρόν. οὗτος εἰσάγων πολλοὺς τινὰς
 ἔτεμν' ἕκαε· πτωχὸς ἦν καὶ δήμιος.
 δεινότερος οὗτος θατέρον μοι κατεφάνη.
 ὁ μὲν διήγημ' ἔλεγεν, ὃ δ' ἐποίει νεκρούς.
 25 τρίτῳ συνέβευξ' ἡ τύχη με φιλοσόφῳ
 πῶγων' ἔχοντι καὶ τριβῶνα καὶ λόγον·
 εἰς προὔπτου ἦλθον ἐμπεσοῦσα δὴ κακόν.
 οὐδὲν ἐδίδου γάρ. τάλαν * αἰτῶ τι ἔφη
 οὐκ ἀγαθὸν εἶναι τὰργύριον. ἔστω κακόν,
 30 διὰ τοῦτο δός μοι, ῥίπον· οὐκ ἐπείθετο.

31 Σωκράτους.

Πόθεν ποτ' ἄρα γίνεται μοιχῶν γένος;
ἐκ κριθιῶντος ἀνδρὸς ἐν ἀφροδισίοις.

21 Εὐφρονος.

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ μείζον οὐδὲ ἐν κακόν·
ἐν ταῖς γὰρ ἐτέρων βούλετ' ἀτυχίαις τρυφᾶν.

5

22 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Καὶ μὴν ὅσοι μὲν σαρκὸς εἰς εὐεξίαν
ἀσκούσι βίοντον, ἣν σφαλῶσι χρημάτων,
κακοὶ πολίται· δεῖ γὰρ ἄνδρ' εἰθισμένον
ἀκόλαστον ἦθος γαστροῦς ἐν ταυτῷ μένειν.

10

23 Ἀναξανδρίδου.

Μηδέποτε δοῦλον ἡδονῆς σαντὸν ποίει.
λάγνης γυναικὸς ἔστιν οὐκ ἀνδρὸς τόδε.

24 Ἀλέξιδος.

Φεῦγ' ἡδονὴν φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

15

25 Μενάνδρου Ὀργῆ.

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ πρᾶγμα *
ἀτιμότερον· θανάτου γὰρ ἔστιν ὦνιον.

26 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅνειδος αἰσχρὸς βίος ὅμως καὶ ἡδὺς ἦ.

20

27 Ἀριστοφάνους Ἰατροῦ.

Αἱ τῶν ἐταιρῶν γὰρ διοπετεῖς οἰκίαι·
γεγόνασιν ἄβατοι τοῖς ἔχουσι μηδὲ ἐν.

28 Ἀπολλόδωρος.

Καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς· ἀλλ' οὐδὲ εἰς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι' ἧς γαλῇ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

25

29 Βάθωνος.

Πολλῶν σφόδρ' ὄντων χιᾶτέων ἐν τῷ βίῳ,

39 Κράτης.

Κράτης ἰδὼν χρυσὴν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας
ἐν Δελφοῖς ἐστῶσαν, ἀνέκραγεν ὅτι τοῦτο τῆς Ἑλλή-
νων ἀκρασίας τρόπαιον ἔστηκεν.

540 Αἰσώπου.

Αἰσώπος πρὸς τὸν τῷ κάλλει κακῶς κεχρημένον εἶ-
πεν "ὁποῖον ἱματίῳ ἡμφιεσμένος κακῶς αὐτὸ ἀποδύῃ."

41 Εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Καὶ μὴν τὸ γε ἀκολασταίνειν πάλαι ψέγεται, ὅτι
10 ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ ἐπιθυμητικὸν εἰς ἐλευθε-
ρίαν πέρα τοῦ δέοντος.

42 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ ἡδονῆς.

"Ὅτι τὰ σώματα ἀνίησιν ἡ ἡδονὴ καθ' ἡμέραν ἐκ-
μαλάττουσα ταῖς τρυφαῖς, ὧν ἡ συνέχεια παραιρεῖται
15 τὸν τόνον, ἀναχαλῶσα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἕξ ὧν φά-
σι τῇ μὲν νόσων, φαστῶν δὲ καμάτων, προμελετώ-
μενον δ' ἐν νεότητι γῆρας.

43 Ἐν ταυτῷ.

Θηρίον ἐστὶ δουλαγωγὸν ἡδονή, ἀλλ' οὐκ ἄγριον.
20 εἶθε γὰρ ἦν, φανερώς ἂν πολεμοῦσα ταχέως ἐάλω·
νῦν δὲ καὶ ταύτῃ μισητότερον, ὅτι κλέπτει τὴν ἐχθραν
ὑποδυομένη σχῆμα εὐνοίας. ὥστε διχῇ ἀποτρόπαιον,
καὶ ὧν βλάπτει καὶ ὧν ψεύδεται.

44 Ἐν ταυτῷ.

25 Τὰς μὲν οὖν δικαίας ἡδονὰς οὐκ ἐτ' ἂν ἡδονὰς
οὕτω καλέσαιμεν, οὔτε ἴσμεν, ἀλλὰ θεραπείας· ὅσαι
δὲ παρὰ ταύτας, πᾶσαι ὕβρεις περιτταὶ εἰσι, πεπη-
ρωμέναι, βιαζόμεναι, καὶ ταῖς ποικιλαῖς κολακεύου-
σαι λανθάνουσι βλάπτουσαι. οὐ δὲ εἰς τὰ ἡμέτερα
30 νόμος ὁ καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ὧν μετὰ τὸ ἀκῆσα-

σθαι τὰς ἐπιθυμίας οὐδενὸς ὄρεξις, ἀλλὰ κόρος τῶν ἐπειγόντων ἀβιάστοις ἡδοναῖς.

45 Ἐν ταυτῷ.

Μή τις προδότας ἐπαινεῖ; τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ἡδονή, προδίδωσι τὰ τῆς ἀρετῆς. μή τις βασανιστάς; τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἡδεσθαι, βασανίζει τὰ τῆς σωφροσύνης. μή τις φιλαργυρίαν; ἀπλήρωτόν ἐστιν ἐκάτερον. τί τηλικούτῳ χαίρομεν θηρίῳ, ὃ κολακεῖον ἡμᾶς ἀναλίσκει;

46 Ἐν ταυτῷ.

10

Τί δ' οὐ πάντων ὁρώντων ἀκρατεῖς, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδούμενος φεύγεις νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἀμαρτύροις πιστεύων τὴν ὕβριν; οὐδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυρόμενος, ἀλλ' ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον 15 γενέσθαι πρὸς ᾧ κατορθοῦ βούλουτ' ἄν' ἅπασα δὲ κακία ὀρᾶσθαι γυμνὴ φυλάττεται σκέπην προβαλλομένη τὰ πάθη. ἀποκόψαντες οὖν αὐτὰ γυμνὰς βλέπομεν τὰς ἡδονὰς· μεθύουσιν εἰς ἀναισθησίαν, λαγγνέουσιν εἰς * αἰῶνα, καθεύδουσιν εἰς ἔργα, οὐκ 20 ἐπιστρέφονται πόλεων, οὐ φροντίζουσι γονέων, οὐκ αἰσχύνονται νόμους.

47 Πυθαγόρου.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις (Porph. ep. ad Marc. c. 34).

25

48 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον (Porph. ibid.).

49 Ἐκ τῶν Σεργίου.

Χαλεπὸν ἔλεγεν εἶναι ὁ Πλάτων εὐρεῖν τοῖς μὲν 30 ἀκολάστοις ἀγαθὴν ἡδονὴν τοῖς δὲ νοσονῦσιν ὑγιεινὴν.

39 Κράτης.

Κράτης ἰδὼν χρυσὴν εἰκόνα Φρόνης τῆς ἐταίρας
ἐν Δελφοῖς ἐστῶσαν, ἀνέκραγεν ὅτι τοῦτο τῆς Ἑλλή-
νων ἀκρασίας τρόπαιον ἐστῆκεν.

540 Αἰσώπου.

Αἰσώπος πρὸς τὸν τῷ κάλλει κακῶς κεχρημένον εἶ-
πεν "ὁποῖα ἱματίῳ ἡμφιεσμένος κακῶς αὐτὸ ἀποδύη."

41 Εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Καὶ μὴν τό γε ἀκολασταίνειν πάλαι ψέγεται, ὅτι
10 ἀνίσταται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ ἐπιθυμητικὸν εἰς ἐλευθε-
ρίαν πέρα τοῦ δέοντος.

42 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατὰ ἡδονῆς.

"Ὅτι τὰ σώματα ἀνίσχιν ἡ ἡδονὴ καθ' ἡμέραν ἐκ-
μαλάνττουσα ταῖς τρυφαῖς, ὧν ἡ συνέχεια παραιρεῖται
15 τὸν τόνον, ἀναχαλῶσα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἐξ ὧν ῥα-
στώνη μὲν νόσων, ῥαστώνη δὲ καμάτων, προμελετώ-
μενον δ' ἐν νεότητι γῆρας.

43 Ἐν ταυτῷ.

Θηρόν ἐστὶ δουλαγωγὸν ἡδονή, ἀλλ' οὐκ ἄγριον.
20 εἶθε γὰρ ἦν, φανερώς ἂν πολεμοῦσα ταχέως ἐάλω·
νῦν δὲ καὶ ταύτῃ μισητότερον, ὅτι κλέπτει τὴν ἐχθρὰν
ὑποδυομένη σχῆμα εὐνοίας. ὥστε διχῇ ἀποτρόπαιον,
καὶ ὧν βλάπτει καὶ ὧν ψεύδεται.

44 Ἐν ταυτῷ.

25 Τὰς μὲν οὖν δικαίας ἡδονὰς οὐκ ἔτ' ἂν ἡδονὰς
οὕτω καλέσαιομεν, οὔτε ἴσμεν, ἀλλὰ θεραπειάς· ὅσαι
δὲ παρὰ ταύτας, πᾶσαι ὕβρεις περιτταὶ εἰσι, πεπη-
ρωμέναι, βιαζόμεναι, καὶ ταῖς ποικιλίαις κολακεύου-
σαι λανθάνουσι βλάπτουσαι. οὐ δὲ εἰς τὰ ἡμέτερα
30 νόμος ὁ καὶ τὰ τῶν ἀλόγων ζώων, ὧν μετὰ τὸ ἀκέσα-

σθαι τὰς ἐπιθυμίας οὐδενὸς ὄρεξις, ἀλλὰ κόρος τῶν ἐπειγόντων ἀβιάστοις ἡδοναῖς.

45 Ἐν ταυτῷ.

Μή τις προδότας ἐπαινεῖ; τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ἡδονή, προδίδωσι τὰ τῆς ἀρετῆς. μή τις βασανιστάς; 5 τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἡδεσθαι, βασανίζει τὰ τῆς σωφροσύνης. μή τις φιλαργυρίαν; ἀπλήρωτόν ἐστιν ἐκάτερον. τί τηλικούτῳ χαίρομεν θηρίῳ, ὃ κολακεῦον ἡμᾶς ἀναλίσκει;

46 Ἐν ταυτῷ.

10

Τί δ' οὐ πάντων ὁρώντων ἀκρατεύεις, ἀλλὰ καὶ σπαντὸν αἰδούμενος φεύγεις νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἀμαρτύροις πιστεύων τὴν ὕβριν; οὐδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυρόμενος, ἀλλ' ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον 15 γενέσθαι πρὸς ᾧ κατορθοῖ βούλουτ' ἄν' ἅπαντα δὲ κακία ὁρᾶσθαι γυμνὴ φυλάττεται σκέπην προβαλλομένη τὰ πάθη. ἀποκόψαντες οὖν αὐτὰ γυμνὰς βλέπομεν τὰς ἡδονὰς· μεθύουσιν εἰς ἀναισθησίαν, λαγνεύουσιν εἰς * αἰῶνα, καθεύδουσιν εἰς ἔργα, οὐκ 20 ἐπιστρέφονται πόλεων, οὐ φροντίζουνσι γονέων, οὐκ αἰσχύνονται νόμους.

47 Πυθαγόρου.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον ἢ τυράννοις (Porph. ep. ad Marc. c. 34).

25

48 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλευθέρον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον (Porph. ibid.).

49 Ἐκ τῶν Σεργίου.

Χαλεπὸν ἔλεγεν εἶναι ὁ Πλάτων εὐρεῖν τοῖς μὲν 30 ἀκολάστοις ἀγαθὴν ἡδονὴν τοῖς δὲ νοσοῦσιν ὑγιεινὴν.

50 Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου.

Τοὺς δυσχερεῖς δὲ φιλοσόφους εἰς μέσον ἄγοντες, οἷς οὐ δοκεῖ κατὰ φύσιν ἡδονὴ εἶναι, ἀλλ' ἐπιγίνεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν, δικαιοσύνη σωφροσύνη ἐλευθερία. τί ποτ' οὖν ἡ ψυχὴ ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ σώματος ἀγαθοῖς μικροτέροις οὖσι χαίρει καὶ γαληνιά, ὥς φησιν Ἐπίκουρος, ἐπὶ δὲ τοῖς αὐτῆς ἀγαθοῖς μεγίστοις οὖσιν οὐχ ἡδεται; καὶ τοι καὶ δέδωκέ μοι ἡ φύσις αἰδῶ, καὶ πολλὰ ὑπερυθριῶ, ὅταν τι ὑπολάβω αἰσχρὸν λέγειν. τοῦτό με τὸ κίνημα οὐκ ἔξ τὴν ἡδονὴν θέσθαι ἀγαθὸν καὶ τέλος τοῦ βίου.

51 Πυθαγόρου.

Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.

52 Διογένοους.

15 Διογένης οὐδὲν εὐωνότερον εἶναι μοιχοῦ διωρίζετο τὴν ψυχὴν τῶν δραχμῆς ὠνίων προτιμέμενον.

53 Τοῦ αὐτοῦ.

Διογένης ἐσθλίνει ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἡδεσθαι ἔνεκα, ἀποπαύεσθαι δὲ αὐτοῦ τούτου χάριν μὴ
20 ἐθέλειν.

54 Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος τῆς πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν ὡς χαλεπὸν ἐστὶ λέγειν πρὸς γαστέρα ὥτα μὴ ἔχουσιν.

25 55 Δημοκρίτου.

Ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν ἡ ψυχῆς ἀδημοσύνην ἡ ἀργίην ἡ ἀπαιδευσίην σημαίνουσιν.

56 Κάτωνος.

Κάτων τοὺς σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις ἔλεγεν
30 ἐν τοῖς σπουδαίοις γίνεσθαι καταγελάστους.

57 Δημοκρίτου.

Ἐννουσίη ἀποπληξίη σμικρὴ· ἐξέσσεται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου.

58 Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ἀπομνημονευμάτων.

Ἐν Ῥώμῃ αἱ γυναῖκες μετὰ χεῖρας ἔχουσι τὴν Πλάτωνος πολιτείαν, ὅτι κοινὰς ἀξιοὶ εἶναι τὰς γυναῖκας. τοῖς γὰρ ῥήμασι προσέχουσι τὸν νοῦν, οὐ τῇ διανοίᾳ τὰνδρός, ὅτι οὐ γαμεῖν κελεύων καὶ συνοικεῖν ἓνα μᾶλλον εἶτα κοινὰς εἶναι βούλεται τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἐξαιρῶν τὸν τοιοῦτον γάμον καὶ ἄλλο τι εἶδος γάμον εἰσφέρειν. καὶ τὸ ὅλον οἱ ἄνθρωποι χαίρουσιν ἀπολογίας τοῖς ἑαυτῶν ἁμαρτήμασι πορίζοντες. ἐπεὶ τοι φιλοσοφία φησὶν ὅτι οὐδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνειν εἰκὴ προσήκει.

59 Τοῦ αὐτοῦ.

15

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα μάλιστα τέρπει.

60 Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα αὖ γένοιτο.

20

61 Μουσωνίου ἐκ τῶν περὶ ἀφροδισίων.

Μέρος μέντοι τρυφῆς οὐ μικρότατον καὶ τοῖς ἀφροδισίοις ἐστίν, ὅτι ποικίλων δέονται παιδικῶν οἱ τρυφῶντες οὐ νομίων μόνον ἀλλὰ καὶ παρανόμων, οὐδὲ θηλειῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ἀρρένων, ἄλλοτε ἄλλους θηρῶντες ἐρωμένους, καὶ τοῖς μὲν ἐν ἐτοίμῳ οὐσιν οὐκ ἀρκούμενοι, τῶν δὲ σπανίων ἐφιέμενοι, συμπλοκάς δ' ἀσχήμονας ζητοῦντες, ἅπερ ἅπαντα μεγάλα ἐγκλήματα ἀνθρώπου ἐστί. χρόνῳ δὲ τοὺς μὴ τρυφῶντας ἢ μὴ κακοὺς μόνον μὲν ἀφροδίσια νομίζειν δίκαια καὶ ἐν γάμῳ καὶ ἐπὶ γενέσει παίδων συντελού-

30

μενα, ὅτι καὶ νόμιμά ἐστιν· τὰ δέ γε ἡδονὴν θηρώ-
 μενα ψιλὴν ἄδικα καὶ παράνομα, καὶ ἐν γάμῳ ἢ
 συμπλοκαὶ δ' ἄλλαι αἱ μὲν κατὰ μοιχείαν παρανομώ-
 τатаι, καὶ μετριώτεραι τούτων οὐδὲν αἱ πρὸς ἄρρε-
 5 νας τοῖς ἄρρεσιν, ὅτι παρὰ φύσιν τὸ τόλμημα· ὅσαι
 δὲ μοιχείας ἐκτὸς συνουσίαι πρὸς θηλείας εἰσὶν ἐστε-
 ρημέναι τοῦ γίνεσθαι κατὰ νόμον, καὶ αὐταὶ πᾶσαι
 αἰσχυραί, αἵ γε πράττονται δι' ἀκολασίαν· ὥς μετὰ γε
 σωφροσύνης οὐτ' ἂν ἐταίρα πλησιάσαι ὑπομείναι τις,
 10 οὐτ' ἂν ἐλευθέρα γάμου χωρὶς οὐτε μὰ Δία θερα-
 παίῃ τῇ αὐτοῦ. τὸ γὰρ μὴ νόμιμον μὴδ' εὐπρεπὲς
 τῶν συνουσιῶν τούτων αἰσχρὸς τε καὶ ὄνειδος μέγα
 τοῖς θηρωμένοις αὐτάς· ὅθεν οὐδὲ πράττειν φανε-
 ρῶς οὐδὲν ἀνέχεται τῶν τοιούτων οὐδεὶς, καὶ ἐπ'
 15 ὀλίγον ἐρυθριᾶν οἶός τε ἢ, ἐπικρυπτόμενοι δὲ καὶ λά-
 θρα οἷγε μὴ τελέως ἀπεργαγότες ταῦτα τολμῶσιν.
 καίτοι τό γε πειραῖσθαι λανθάνειν ἐφ' οἷς πράττει τις
 ὁμολογοῦντος ἁμαρτάνειν ἐστὶ. νῆ Δία, φησὶν· ἀλλ'
 οὐχ ὥσπερ ὁ μοιχεύων ἀδικεῖ τὸν ἄνδρα τῆς διεφθαρ-
 20 μένης γυναικός, οὕτως καὶ ὁ τῇ ἐταίρᾳ συνῶν ἀδικεῖ
 τινὰ ἢ νῆ Δία τῇ μὴ ἐχούσῃ ἄνδρα· οὐδὲ γὰρ ἐλπίδα
 παίδων οὐδενὸς διαφθείρει οὗτος. ἐγὼ δὲ ἔχω μὲν
 λέγειν, ὥς πᾶς ὅστις ἁμαρτάνει καὶ ἀδικεῖ εὐθύς, εἰ
 καὶ μηδὲνα τῶν πέλας, ἀλλ' αὐτόν γε πάντως χεῖρονα
 25 ἀποφαίνων καὶ ἀτιμότερον· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ'
 ὅσον ἁμαρτάνει, χεῖρων καὶ ἀτιμότερος. ἵνα οὖν ἐῷ
 τὴν ἀδικίαν, ἀλλ' ἀκολασίαν γε πᾶσα ἀνάγκη πάντως
 προσεῖναι τῷ ἡττωμένῳ αἰσχυρᾷ ἡδονῆς καὶ χαίροντι
 τῷ μολύνεσθαι ὥσπερ αἱ ὕες· οἶος οὐχ ἡκιστά ἐστι
 30 καὶ ὁ δούλη ἰδίᾳ πλησιάζων, ὅπερ νομίζουσι τινες
 μάλιστα πῶς εἶναι ἀναίτιον, ἐπεὶ καὶ δεσπότης πᾶς
 αὐτεξούσιος εἶναι δοκεῖ ὅ τι βούλεται χρῆσθαι δούλῳ

63 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου (357 b).

Τοσοῦτον ἔξαρκει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐμὲ δεῖ
καὶ Πρωταγόραν ἀποδείξαι περὶ ὧν ἤρεσθ' ἡμᾶς.
ἤρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἥνικα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὁμο-
λογοῦμεν ἐπιστήμης μὴ εἶναι μηδὲν κρείττον, ἀλλὰ 5
τοῦτο αἰεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν
ἄλλων ἀπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολ-
λάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου. ἐπειδὴ δὲ
ὑμῖν οὐχ ὁμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἤρεσθε ἡμᾶς, ὡς
Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἐστὶ τοῦτο τὸ 1
πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστὶ καὶ τί
ὑμεῖς αὐτὸ φατέ εἶναι, εἰπατε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε
εὐθύς ὑμῖν εἶπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἂν ἡμῶν·
νῦν δὲ ἂν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν κατα-
γελάσεσθε. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὁμολογῆκατε ἐπιστήμης 1
ἐνδεία ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἰρεσιν
καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας, (ταῦτα δὲ ἐστὶν
ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ) καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ
καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὁμολογῆκατε ὅτι μετροπικῆς· ἣ
δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἴστε ποῦ 20
καὶ ἀντοῖ ὅτι ἀμαθία πράττεται· ὥστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ
ἡδονῆς ἡττω εἶναι ἀμαθία ἢ μεγίστη.

64 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (65 b).

ΣΩΚΡ. Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς
τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν. δεῖ γὰρ ἰδεῖν 25
ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦ-
μεν. ΠΡΩΤ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότη-
τος πέρι λέγεις; ΣΩΚΡ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀλη-
θείας λαβοῦ, ὡς Πρωταγόρε, καὶ λαβόμενος βλέψας εἰς
τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν, πολὺν ἐπισχῶν 30
χρόνον ἀποκρίναι σαυτῷ πότερον ἡδονὴν ξυγγενέστε-

βαρούμενός τις ὑπὸ τῆς κόμης μηδ' ἐνοχλούμενος ἢ
 πρὸς-μηδεμίαν ἐνέργειαν. ἡ γὰρ δὴ φύσις τὸ μὲν ἐν-
 δεὲς μᾶλλον φαίνεται φυλαξαμένη, τὸ δὲ περιττὸν ἦτ-
 τον, ἐπὶ τε φυτῶν καὶ ἐπὶ ζώων, ὅτι τῆς προσθέσεως
 5 τοῦ ἐνδεοῦς ἡ ἀφαίρεσις τοῦ περιττοῦ πολὺ ῥάων καὶ
 εὐπετεστέρα ἐστίν. χρὴ δ' ἐφ' ἑκάτερα τὸν λογισμὸν
 τὸν ἀνθρώπινον τῇ φύσει βοηθεῖν, ὥστ' ἀναμιμπλά-
 ναι τὰς ἐνδείας ἐφ' ὅσον οἶόν τε ἀναπληροῦν, ἐλατ-
 τοῦν δὲ καὶ ἀφαιρεῖν τὰς περιττότητας. ὅθεν καὶ
 10 καρτερόν μόνης ἔνεκα τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ περιττοῦ
 καὶ οὐχὶ κόσμου χάριν, ὅπερ οἴονται δεῖν ἔνιοι τὰ
 μὲν γένεια λεαινόμενοι καὶ μιμούμενοι τοὺς ἀγενεῖλους
 ἢ νῆ Δία τοὺς ἄρτι γενειάσκοντας, τὴν δὲ κεφαλὴν
 οὐχ ὁμοίως κειρόμενοι, διαφόρως δὲ τὰ πρόσω τῶν
 15 ὀπίσω. καὶ γὰρ τοι δοκῶν εἶναι κόσμος οὗτος πολλὴν
 ἀκοσμίαν ἔχει, καὶ διαφέρει οὐδὲν τοῦ τῶν γυναι-
 κῶν καλλωπισμοῦ. ἐκείναι τε γὰρ τὰ μὲν τινα μέρη
 πλέκουσι τῶν τριχῶν τὰ δὲ καθιᾶσι τὰ δὲ ἔτερόν
 τινα σκευάζουσι τρόπον, ἵνα φαίνωνται καλλίονες,
 20 οἳ τε κειρόμενοι οὕτως ἄνδρες κατὰδηλοὶ εἰσιν δι'
 ἐπιθυμίαν τοῦ φαίνεσθαι καλοὶ οἷς βούλονται ἀρέ-
 σκειν, τὰς μὲν τέλεον ἀφαιροῦντες τῶν τριχῶν τὰς
 δὲ πλάττοντες οὕτως ὥς ἂν εὖοπτοι ὦσιν ἐν γυναιξί
 τε καὶ παισὶν ὑφ' ὧν ἐπαινέσθαι δεόνται. ἤδη δὲ τι-
 25 νες καὶ αὐτῶ τῷ βαρύνεσθαι τὰς τρίχας κείρονται καὶ
 λεαίνουσι τὰ γένεια, σαφῶς οὗτοί γε κατεαγότες ὑπὸ
 τῆς τρυφῆς καὶ ἐκνενευρισμένοι παντάπασιν, οἳ γε
 ἀνέχονται ἀνδρόγυννοι καὶ γυναικώδεις ὁρᾶσθαι ὄν-
 τες, ὅπερ ἔδει φεύγειν ἐξ ἅπαντος, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἄν-
 30 δρες ἦσαν. τί γὰρ δὴ καὶ εἰσὶν αἱ τρίχες ἀνθρώποις
 βάρος; εἰ μὴ νῆ Δία καὶ τοῖς ὀρνέοις τὰ πτερὰ φαίη
 τις εἶναι βάρος.

αἰδιδιον εἰρησθαι φύσιν. ΠΡΩΤ. Φαίνεται γοῦν ἐ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩΚΡ. Δεύτερον μὲν περὶ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλος καὶ ἱκανὸν καὶ πάνθ' ὅποσα τῆς γενεᾶς αὐτῆς ἐστίν. ΠΡΩΤ Ἔοικε γοῦν. ΣΩΚΡ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὥς ἡ ἐμμαντεία, νῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν μέγα τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩΤ. Ἰσως. ΣΩΚΡ Ἄρ' οὐν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὁρθὰς λεχθεῖσας ταῦτ' εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἰπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῇ. ΠΡΩΤ Τάχ' ἂν. ΣΩΚΡ. Πέμπτας τοίνυν ἄς ἡδονὰς ἔθεμεν, ἀλύπους ὀρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἐπομένας; ΠΡΩΤ. Ἰσως. ΣΩΚΡ. Ἔκτη δ' ἐν γενεᾷ φησὶν Ὀρφεὺς "καταπάνδαστε κόσμον αἰοιδῆς." ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπauμένης εἶναι κρίσει.

65 Εὐκλεῖδου.

Ἔστι δὲ ὁ μὲν ὕπνος νεώτερος καὶ μειρακιώδης δαίμων, εὐσπειστος καὶ ῥᾷδιος ἀποφυγεῖν· ὁ δὲ ἔτερος οὗτος πολὺς καὶ γέρον, ἐν τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἀνθρώπων μάλιστα ἐμπεφυκώς, ἄσπειστος καὶ ἀπαραιτήτος. τούτου δὲ τοῦ δαίμονος ἐργῶδές ἐστιν ἀπαλλαγῆναι ὅταν ἅπαξ παρῇ· οὔτε γὰρ λόγοις προσέχει οὐδὲν οὔτε ἀκούειν τὸ σύνολον δύναται· κωφὸς γάρ ἐστιν. οὗτ' αὖ δεικνύων αὐτῷ ἐμφανίσαις τί ἂν τυφλὸς γάρ ἐστιν.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ. Ζ.

- 1 Εὐριπίδης Βελλεροφόντη.
Θάρσος δὲ πρὸς τὰς συμφορὰς μέγα σθένει.
- 2 Εὐριπίδου Αἰγέῃ.
Ἔστι καὶ πταίσαντ' ἀρετὰν ἀποδείξασθαι θανάτῳ.
- 3 Σοφοκλέους Αἴαντος (473).
Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρήζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ' ἡμᾶρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν,
ὅστις καλαῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρῆ. πάντ' ἀκήκοας λόγον.
- 4 Μεγάκλῳ.
Ὅταν τι πράττης ὅσιον, ἀγαθὴν ἐλπίδα
πρόβαλλεσαντῷ, τοῦτο γινώσκων ὅτι
τόλμη δικαία καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
- 5 Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.
Ἐν δέ σοι μόνον προφωνῶ, μὴ' πλ' δουλείαν ποτε
ῥῶν ἐκὼν ἔλθῃς, παρὸν σοι κατθανεῖν ἐλευθέρῳ.
- 6 Εὐριπίδης Δανάῃ.
Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὥς ἀπανταχοῦ
ῥέπει χαρακτὴρ χρηστὸς εἰς εὐψυχίαν.
- 7 Σοφοκλῆς Ἐριφύλῃ.
Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέφνον οὐ μαλάσσεται.
- 8 Σοφοκλῆς Κρεούσῃ.
Ὅστις δὲ τόλμη πρὸς τὸ δεινὸν ἔρχεται,
ῥθὴ μὲν ἢ γλῶσσ' ἐστίν, ἀσφαλὲς δ' ὁ νοῦς.

9 Εὐριπίδης Ἡρακλεῖ.

Τὸ μὲν σφαγῆναι δεινόν, εὐκλειαν δ' ἔχει·
τὸ μὴ θανεῖν δὲ δειλόν, ἡδονὴ δ' ἔνι.

10 Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Πότερα γενέσθαι δῆτα χρησιμώτερον
συνετὸν ἄτολμόν τ' ἢ θρασύν τε κέμμανῃ;
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σκαιόν, ἀλλ' ἀμύνεται·
τὸ δ' ἡσυχάτον ἔργον· ἐν δ' ἀμφοῖν νόσος.

11 Αἰσχύλου (S. c. Th. 42).

Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ θούριοι λοχαγέται,
ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος
καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρη τ' ἔννυ καὶ φιλαίματον Φόβον
ῥωκωμότησαν, ἣ πόλει κατασκαφὰς
θέντες λαπάξιν ἄστν Καδμείων βίᾳ
ἣ γῆν θανόντες πρόσθε φυράσειν φόνῳ.
σημεῖα δ' αὐτῶν τοῖς τεκοῦσιν εἰς δόμους
πρὸς ἄρμ' Ἀδράστου χερσὶν ἔστεφον δάκρυ
λείβοντες· οἶκτος δ' οὐ τις ἦν ἀνὰ στόμα.
σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὶά φλέγων
ἔπνει λεόντων ὥς ἄρην δεδορκότων.
καὶ τῷδε πίστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.
κληρουμένους δ' ἔλειπον, ὥς πάλῳ λαχῶν
ἕκαστος αὐτῶν πρὸς πύλας ἄγοι λόχον.

12 Μιμνέρμου.

Οὐ μὲν δὴ * κείνου γε μένος καὶ ἀγήνορα θυμὸν
τοῖον ἐμεῦ προτέρων πεύθομαι, οἳ μιν ἴδον
Ἀνδῶν ἱππομάχων πνικνὰς κλονέοντα φάλαγγας
Ἔρμιον ἄμ πεδίον, πῶτα φερεμμελίην.
τοῦ μὲν ἄρ' οὐ ποτε ἅμπαν ἐμέμψατο Παλλὰς Ἀθή
δριμὺ μένος κραδίης, εὐθ' ὄγ' ἀνὰ προμάχους

σεύαιθ', αἱματόεντος ἐν ὑσμίνῃ πολέμοιο
 πικρὰ βιαζομένου δυσμενέων βέλεα.
 οὐ γάρ τις κείνου * δηῖον ἔτ' ἀμεινότερος φῶς
 ἔσκειν ἐποίχεσθαι φυλόπιδος κρατερῆς
 ἔργον, ὅτ' ἀνγαῖσιν φέρετ' ὠκέος ἡελίοιο —

13 Μελινοῦς Λεσβίας εἰς Ῥώμην.

Χαῖρέ μοι Ῥώμα, θυγάτηρ Ἄρης,
 χρυσομίτρα δαΐφρων ἄνασσα,
 σεμνὸν ἅ ναιεῖς ἐπὶ γᾶς ὄλυμπον
 10 αἰὲν ἄθραυστον.
 σοὶ μόνῃ πρόσβιστα δέδωκε Μοῖρα
 κῦδος ἀρρήκτω βασιλῆον ἀρχᾶς,
 ὄφρα κοιρανῇον ἔχοισα κάρτος
 ἀγεμονεύης.

15 σὴ δ' ὑπὸ σδεύγλα κρατερῶν λεπάδων
 στέρνα γαίης καὶ πολιᾶς θαλάσσας
 σφίγγεται· σὺ δ' ἀσφαλέως κυβερνᾷς
 ἄστυα λαῶν.

πάντα δὲ σφάλλων ὁ μέγιστος αἰὼν
 20 καὶ μεταπλάσσω βίον ἄλλοτ' ἄλλως
 σοὶ μόνῃ πλησίστιον οὔρον ἀρχᾶς
 οὐ μεταβάλλει.

ἦ γὰρ ἐκ πάντων σὺ μόνῃ κρατίστους
 ἄνδρας αἰχματὰς μεγάλους λοχεύεις,
 25 εὐσταχυν Δάματρος ὅπως ἀνείσα
 καρπὸν ἀπ' ἀνδρῶν.

14 Ὀμήρου (II. ν 288).

Εἶπερ γὰρ κε βλεῖτο πονεύμενος ἥε τυπείης,
 οὐκ ἂν ἐπ' αὐχέν' ὀπισθε πέσοι βέλος οὐδ' ἐπὶ νώτῃ,
 30 ἀλλὰ κεν ἦ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειεν
 πρόσσω λεμένοιο μετὰ προμάχων ὀαριστύν.

9 Εὐριπίδης Ἡρακλεῖ.

Τὸ μὲν σφαγῆναι δεινόν, εὐκλειαν δ' ἔχει·
τὸ μὴ θανεῖν δὲ δειλόν, ἡδονὴ δ' ἐνι.

10 Εὐριπίδου Οἰδίποδι.

Πότερα γενέσθαι δῆτα χρησιμώτερον 5
συννετὸν ἄτολμόν τ' ἢ θρασύν τε κέμμανῃ;
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σκαιόν, ἀλλ' ἀμύνεται·
τὸ δ' ἡσυχάειον ἔργον· ἐν δ' ἀμφοῖν νόσος.

11 Αἰσχύλου (S. c. Th. 42).

Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ θούριοι λοχαγέται, 10
ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος
καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρη τ' Ἐνυὼ καὶ φιλαίματον Φόβον
ὠρχωμάτησαν, ἣ πόλει κατασκαφᾶς 15
θέντες λαπάξιν ἄστρῳ Καδμείων βίᾳ
ἣ γῆν θανόντες πρόσθε φυράσειν φόνῳ.
σημεῖα δ' αὐτῶν τοῖς τεκοῦσιν εἰς δόμους
πρὸς ἄρμ' Ἀδράστου χερσὶν ἔστεφον δάκρυ
λείβοντες· οἶκτος δ' οὐ τις ἦν ἀνὰ στόμα.
σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὶά φλέγων 20
ἔπνει λεόντων ὥς ἄρην δεδορκότων.
καὶ τῷδε πίστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.
κληρουμένους δ' ἔλειπον, ὥς πάλῳ λαχὼν
ἕκαστος αὐτῶν πρὸς πύλας ἄγοι λόχον.

12 Μιμνέρμου.

Οὐ μὲν δὴ * κείνου γε μένος καὶ ἀγῆνορα θυμὸν 25
τοῖον ἐμεῦ προτέρων πεύθομαι, οἳ μιν ἴδον
Ἀνδῶν ἱπομάχων πυκινὰς κλονέοντα φάλαγγας
Ἐρμιον ἄμ πεδίον, φῶτα φερεμμελίην.
τοῦ μὲν ἄρ' οὐ ποτε ἀάμπαν ἐμέμφατο Παλλὰς Ἀθήνη 30
δριμὺ μένος κραδίης, εὐθ' ὄγ' ἀνὰ προμάχους

μὴ βασανίζεσθαι δέ· μὴ γὰρ ἐνδιδόναι τῇ ψυχῇ. καὶ δεῖσθαι μὲν, μὴ προσδέχεσθαι δέ.

22 Δημοκρίτου.

Ἀνδρείῃ τὰς ἄτας μικρὰς ἔρδει.

523 Μουσωνίου.

Καὶ ἂν τοῦ συμφέροντος μάλιστα προαιρῇ ἔχεισθαι, μὴ δυσχέraitε ταῖς περιστάσεσιν, ἐνθυμούμενος πόσα ἤδη σοι τῶν ἐν βίῳ οὐχ ὥς σὺ ἐβούλου συνέπεσεν, ἀλλ' ὥς συνέφερεν.

1024 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρραξε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἔξῃ.

25 Τοῦ αὐτοῦ.

15 Οὐκ ἔστιν ἐπὶ πολλῶν συμφέροντι ζῶντα καθεκόντως ἀποθανεῖν μὴ ὑπὲρ πλειόνων ἀποθνήσκοντα συμφέροντι.

26 Δημοκρίτου.

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολέμιων κρατῶν μόνον, 20 ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρείσσων. ἔνιοι δὲ πολλῶν μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

27 Πλάτωνος.

Πλάτων ἔφη τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βίου μὴ μακροῦ ἀλλὰ λαμπροῦ δεῖσθαι.

25 28 Δαρειίου.

Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων ἔλεγεν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

29 Ἐκ τῶν Δίωνος χειρῶν.

15 Τοῦ αὐτοῦ (II. χ 283).

Οὐ μὲν μοι φεύγοντι μεταφρένω ἐν δόρῳ πήξεις,
ἀλλ' ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσφιν ἔλασσον.

16 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ῥώμη εἶπε "κίνησις ψυ- 5
χῆς μετὰ σώματος."

17 Ἐπικτήτου.

Διὰ τοῦτο ἐπαινεῖν Ἀγριππῖνον δίκαιον, ὅτι
πλείστον ἄξιος ἀνὴρ γενόμενος οὐδεπώποτε ἐπήνε-
σεν ἑαυτόν, ἀλλ' εἰ καὶ ἄλλος τις αὐτὸν ἐπῆνει, ἡρ- 10
θρία. οὗτος δ', ἔφη, ὁ ἀνὴρ τοιοῦτος ἦν, ὥστε τοῦ
συμβαίνοντος ἀεὶ ἑαυτῷ δυσκόλου ἐπαινον γράφειν,
εἰ μὲν πυρέττοι πυρετοῦ, εἰ δὲ ἀδοξοὶ ἀδοξίας, εἰ δὲ
φεύγοι φυγῆς. καὶ ποτε μέλλοντι, ἔφη, αὐτῷ ἀριστη-
σειν ἐπέστη ὁ λέγων, ὅτι φεύγειν αὐτὸν κελεύει Νέ- 15
ρων· καὶ ὅς ἔφη "οὐκοῦν" εἶπεν "ἐν Ἀρικίᾳ ἀριστη-
σομεν."

18 Διογένους.

Διογένης οὐδένα καλὸν ἔφησεν εἶναι πόνον, οὐ
μὴ τέλος εἶη εὐψυχία καὶ τόνος ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ σώ- 20
ματος.

19 Θουκυδίδου δημηγορίας Περικλέους
(II, 63).

Τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σώζεται μὴ μετὰ τοῦ δρα- 25
στηρίου τεταγμένον.

20 Ἀντιγόνοῦ.

Ἀντίγονος δὲ ἔφη τὰ μέγιστα καλὰ ἄνευ μεγάλων
κακῶν οὐκ εἶναι.

21 Χρυσίππου.

"Ἐλεγεν δὲ ὁ Χρυσίππος ἀλγεῖν μὲν τὸν σοφόν, 30

μὴ βασανίζεσθαι δέ· μὴ γὰρ ἐνδιδόναι τῇ ψυχῇ. καὶ δεῖσθαι μὲν, μὴ προσδέχεσθαι δέ.

22 Δημοκρίτου.

Ἀνδρείῃ τὰς ἄτας μικρὰς ἔρδει.

5 23 Μουσωνίου.

Καὶ ἂν τοῦ συμφέροντος μάλιστα προαιρῇ ἔχεσθαι, μὴ δυσχέraitε ταῖς περιστάσεσιν, ἐνθυμούμενος πόσα ἤδη σοι τῶν ἐν βίῳ οὐχ ὥς σὺ ἐβούλου συνέπεσεν, ἀλλ' ὥς συνέφερεν.

10 24 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρπαξε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἔξῃ.

25 Τοῦ αὐτοῦ.

15 Οὐχ ἔστιν ἐπὶ πολλῶν συμφέροντι ζῶντα καθηκόντως ἀποθανεῖν μὴ ὑπὲρ πλείονων ἀποθνήσκοντα συμφέροντι.

26 Δημοκρίτου.

Ἀνδρείος οὐχ ὁ τῶν πολέμιων κρατῶν μόνον, 20 ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρείσσων. ἔνιοι δὲ πολλῶν μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

27 Πλάτωνος.

Πλάτων ἔφη τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βίου μὴ μακροῦ ἀλλὰ λαμπροῦ δεῖσθαι.

25 28 Δαρείου.

Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων ἔλεγεν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονημώτερος.

29 Ἐκ τῶν Δίωνος χρεῖων.

Λάκαινα γυνή τοῦ υλοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χω-
λωθέντος καὶ δυσφοροῦντος ἐπὶ τούτῳ "μὴ λυποῦ
τέκνον" εἶπεν, "καθ' ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ιδίας
ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ."

30 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν. 5

Ἀνάξαρχος ὁ φυσικὸς εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου
ὅτι κρεμῶ σε, "ἀπείλει τούτοις" ἔφη "τοῖς πολλοῖς·
ἐμοὶ δὲ οὐδὲν διαφέρει ὑπὲρ γῆς ἢ κατὰ γῆς σήπεσθαι."

31 Τοῦ αὐτοῦ.

Πορῶ ἡ Λακεδαιμονία Λεωνίδου γυνή, τοῦ 10
υλοῦ αὐτῆς ἐπὶ στρατείαν πορευομένου, τὴν ἀσπίδα
ἐπιδιδοῦσα εἶπεν "ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τᾷς."

32 Δημοκρίτου.

Δίκης κῦδος γνώμης θάρσος καὶ ἀθαμβία, ἀδι-
κλῆς δὲ δεῖμα ξυμφορῆς τέρμα. 15

33 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (50).

Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοις κινδύνουσιν
ἐθέλει καὶ αἰρῆσθαι.

34 Πλάτωνος ἐκ τῆς ἀπολογίας Σωκρά-
τους (28 b). 20

"Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, εἴτ' οὐ καταισχύνῃ, ὃ
Σώκρατες, τοιοῦτο ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ
κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθάνειν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δι-
καιον λόγον ἀντεῖποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὃ ἄν-
θρωπε, εἰ οἶε δεῖν κίνδυνον ὑπολογίεσθαι τοῦ ζῆν 25
ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν,
ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια
ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

35 Θουκυδίδου δημηγορίας Κνήμου (II, 87).

"Ἄνευ δ' εὐψυχίας οὐδεμίᾳ τέχνῃ πρὸς τοὺς κιν- 30

δύνουσι ισχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δ' ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν ὠφελεῖ.

36 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐπιταφίου (II, 43).

Ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ με-
5 τὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ βώμης καὶ
κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

37 Ἐν ταυτῷ (II, 40).

Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τότε ἔχομεν, ὥστε τολ-
μᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεθα
10 ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος λο-
γισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν
δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα
γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν
κινδύνων.

15 38 Ζήνωνος.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ὑπὸ τοῦ τυράννου στρεβλού-
μενος, ὅπως εἶπεν τοὺς συνωμώτας "εἰ γὰρ ἦσαν" εἴ-
πεν "οὐκ ἂν ἐτυράννεις."

39 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐξ ὧν συναγωγῆς.

20 Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμικοὺς μάχαις αλ-
σχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ
νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Κελτοὶ οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες αἰσχροὺς ἡγοῦν-
25 ται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν, πλημμυ-
ρίδος δὲ ἐκ τῆς ἕξω θαλάττης ἐπερχομένης μεθ' ὅπλων
ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζονται, ἵνα μὴ
δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι.

41 Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς

30 Ὀλύμπιον περὶ ἀνδρείας.

Ἀνδρία νοείσθω ἡ κυριωτάτη, ὅση τέ ἐστὶν ἄτρεπτος νοερά δύναμις, καὶ ὅση ἀκμαιοτάτη νοερά ἐνέργεια, ἥτε τοῦ νοῦ ταυτότης καὶ μόνιμος ἔξις ἐν ἑαυτῇ· τοιαῦτα ἂν εἴη τὰ περὶ τὴν ζωὴν εἶδη θεωρούμενα τῆς ἀνδρίας, ἥτοι καθ' ἑαυτὰ ὑφεστηκότα ἢ κοινω-5 νήσαντα τὴν ἑαυτῶν ῥώμην πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις μόνιμον κατάστασιν.

42 Ἐν ταυτῷ.

Ἀπὸ δὴ τούτων τὰ ἐν τοῖς πάθεσιν περὶ τε δεινὰ καὶ μὴ δεινὰ καὶ περὶ φόβον καὶ θάρος περὶ τε 10 ἡδονὴν καὶ λύπην γενναίως ἀνθιστάμενα, καὶ τὰ διαφυλάττοντα ἀεὶ τὰς αὐτὰς ὁρθὰς δόξας, τὰ τε σύμμετρα καὶ μέσα ἤδη διασώζοντα, καὶ τὰ πρᾶννοντα τὸν ὑπὸ τῷ λόγῳ καὶ ἀνεγείροντα αὐτὸν κατὰ καιρὸν, καὶ τὰ κοινὰ τούτων ἐκ πάνθους καὶ λόγου καὶ προαι- 15 ρέσεως, τίθεμαι εἶναι πολυμέριστα εἶδη τῆς ἀνδρίας, ἀφ' ὧν ἐπιρρεῖ τοῖς βίοις ἡ ἀνδραγαθία τῶν πράξεων ἀήττητος πάντῃ καὶ ἀβίαστος, ἐκουσίως τὰ καλὰ καὶ δι' ἑαυτὰ αἰρουμένη καὶ πρᾶττουσα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πάντας πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσα 20 διδοῦσά τε ἑαυτὴν ἐτόλμως εἰς τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερεῖ, καὶ θαρροῦσα τὸν θάνατον καὶ μελετῶσα τὰς τε ἀλγηδόνας εὐκόλως φέρουσα καὶ μεταχειριζομένη.

43 Πλάτωνος.

25

Πλάτων ἐρωτηθεὶς πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τὰ περιπτώματα, "οὕτως" εἶπεν "ὥστε προιδόντα μὴ ἐμβῆναι, ἐμβάντα δὲ κατ' ἄγνοιαν μὴ φροντίσαι."

44 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ 30 εὔ ζῆν.

45 Ζήνωνος.

Ζήνων ὡς ἤδη γέρον ὦν πταίσας κατέπεσεν "ἐρχομαι" εἶπε "τί με αὖεις;" καὶ εἰσελθὼν ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

546 Λεωνίδου.

Λεωνίδης ἀκούσας ἐπισκιάζεσθαι τὸν ἥλιον τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν "χάριεν" ἔφη "ὅτι καὶ ὑπὸ σκιά μαχούμεθα."

47 Διογένης.

10 Ὅρῶν Μεγαρέας ὁ Διογένης τὰ μακρὰ τεῖχη ἰστάντας "ὦ μοχθηροί" εἶπε "μὴ τοῦ μεγέθους προνοεῖτε τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν στηρομένων."

48 Ἄρισ ὁ βασιλεὺς ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ ἐρωτᾶν ὅποσοι εἰσὶν ἀλλὰ ποῦ εἰσὶν οἱ πολέμιοι. καὶ
15 ἐρωτῶντος τινός "πόσοι εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι;" ἔφη "ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν." Plut. Mor. 190 c. d.

49 Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶντι ἐν Σκιλλοῦντι ἐστεφανωμένῳ καὶ
θύοντι ἀπήγγειλέ τις Γρύλλον τὸν υἱὸν περὶ Μαν-
20 τίνειαν πολεμοῦντα ἀνηρῆσθαι. ὃ δὲ ἀποθέμενος τὸν στέφανον εἶρετο ὅπως ἀγωνιζόμενος τελευτήσσει· τοῦ δ' εἰπόντος ἄριστα, ἐπιθέμενος τὸν στέφανον πάλιν ἔθυνεν.

50 Δημοσθένους ἐκ τῶν ὑπὲρ τοῦ στε-
25 φάνου (258, 19).

Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, καὶ ἐν οἰκίσκῳ τις ἑαυτὸν καθείρξας τηρῇ. δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν
30 δ' ὃ ἂν ὁ θεὸς διδῶ γερναίως.

51 Πλάτωνος (Phaedr. 274 b).

Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντι τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ πά-
σχειν ὅ τι ἂν ξυμβῇ τῷ παθεῖν.

52 Ἀλεξάνδρου (Plut. V. Alex. 672 b).

Ἐν Ἰλίοι θύοντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἔφη ὁ ἱερεὺς δεῖ- 5
ξειν τὴν Πάριδος λύραν, ὃ δὲ "τὴν Ἀχιλλέως" εἶπεν
"εἰ ἔχεις, δεῖξον, καὶ πρό γε τῆς λύρας τὴν μελίαν."

53 Κορίσκου.

Κορίσκος εὖ μάλα γέρων ὦν, ὥς ἀπὸ τινος χαλε-
πῆς ἀρρωστίας ἀνέρρωσεν "ἅπαρ" ἔφη "ὥς ἀηδῶς 10
ἀνέστροφα, ἥδη πολὺ τῆς ὁδοῦ προκεκοφῶς ἦν δεῖ
πάντως πορευθῆναι.

54 Κλεάνθους.

Κλεάνθης, ὑπὸ γλώττης ἔλκουσ ἀντὶ γενομένου,
τὴν τροφὴν οὐκ ἐδύνατο παραπέμπειν· ὥς δὲ ῥᾶον 15
ἔσχε καὶ ὁ ἰατρός ἀντὶ τροφὴν προσήγαγεν "σὺ δέ
μέ" ἔφη "βούλει ἤδη τὸ πλεον τῆς ὁδοῦ κατανύσαντα
ἀναστρέφειν, εἴτα πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν αὐτὴν ἐρχε-
σθαι," καὶ ἐξηλθεν τοῦ βίου.

55 Κλειτομάχου.

20

Κλειτόμαχος νοσήσας καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν
ὥς ἀνένηπεν "οὐδέν με" ἔφη "ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία,"
καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου.

56 Σωκράτους.

Σωκράτους φεύγοντος τὴν δίκην, Λυσίας λόγον 25
τινὰ συγγράφας ἦλθεν ἀντὶ κομιῶν καὶ ἐκέλευε
χρησασθαι τοῦ δὲ Λυσίου εἰπόντος καὶ μὴν κάλλι-
στον αὐτὸν εἶναι· "καὶ τὰ ῥόδα" ἔφη "κάλλιστά
ἐστίν, ἀλλ' οὐ πρόκειναι ἀντὶ τὸ στεφάνωμα." "τε-
θνήξῃ τοίνυν" ἔφη ὁ Λυσίας "εἰ μὴ οὕτως ἀπολο- 30

γήση· ὁ δὲ "εἰ γὰρ" ἔφη "καὶ μὴ νῦν, πάντως τεθνή-
ξομαι."

57 Ἐρασιστράτου.

Ἐρασίστρατος ὁ Χίος ἤδη γηραιὸς ὢν ἔλκος ἐπὶ
5 τοῦ ποδὸς δυσίατον ἔχων "εὐ γέ" εἶπεν "ὅτι τῆς
πατρίδος ὑπομιμνήσκομαι," καὶ κώνειον πιὼν κατέ-
στρεψεν.

58 Ἡροδότου ἱστορίας ξ (102).

Λέγει Δημάρατος τάδε "ἐπειδὴ ἀληθεὴ δὴ χρη-
10 σασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα λέγοντα, τὰ μὴ ψευ-
δόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι
πενίη μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφος σύνεστιν· ἀρετὴ δὲ
ἐπακτός ἐστιν ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμον
15 ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη Ἑλλάς τήν τε πενίην ἀπα-
μύνεται καὶ τήν δεσποσύνην."

59 Φιλίππου.

Φίλιππος ἦλθεν ἐπὶ Λακεδαιμόνα καὶ προστρα-
τοπεδύσας ἐπεμψεν ἀπειλῶν πολλὰ καὶ χαλεπά, ἣν
μὴ ποιῶσι τὰ προστασόμενα· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων
20 τις ἀκούσας τῶν ἀπειλῶν χάριν αὐτῷ ἔφη εἰδέναι, ὅτι
οὐ κωλύει ὃ ἐπὶ τοῖς μαχομένοις ἐστὶν ἀποθανεῖν.

60 Πύρρου.

Πύρρου ἐπιστρατεύσαντος Λακεδαιμονίοις καὶ
πολλὰ ἀπειλοῦντος, Δερκυλλίδας εἰς τῶν γερόντων
25 ἀναστὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶπεν "εἰ μὲν θεὸς ἐστὶν ὁ
ἀπειλῶν, μὴ φοβώμεθα, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δ'
ἄνθρωπος, γνώτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν."

61 Σεργήνου.

Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον Θήβη ἀπέ-
30 κτεινε γυνή καὶ τοὺς Φεραίους ἡλευθέρωσεν. συνέβη

δὲ καὶ θεωροὺς ἦκοντας αὐτῶν παρ' Ἀμμωνος λέγειν αὐτοῖς κελεύειν τὸν Ἀμμωνα Ἡβης ἱερὸν ἰδρύσασθαι. τῶν δὲ πρεσβυτέρων τις παρακοῦσαι ἔφη τοὺς θεωροὺς· τὸν γὰρ Ἀμμωνα Θήβης εἰπεῖν τῆς αὐτοῦς ἐξελομένης τῆς δουλείας. 5

62 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων (Mor. 305 b).

Δαρείος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσατο. Ἀθηναῖοι δὲ θ' χιλίους ἐπεμψαν στρατηγούς αὐτοῖς δόντες Πολύζηλον Καλλίμαχον Κυνέγειρον Μιλτιάδην· συμβλήθεις δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὄρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὢν ἀνείλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ, Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασιν καὶ νεκρὸς ἐστάθη, Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀγομένην 15 ταῦν κατέχων ἐχειροκοπήθη. ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Παντελείου τοιάδε γεγράφθαι λέγεται

ὦ κενεοῦ καμάτοιο καὶ ἀπρήκτου πολέμοιο.

ἡμετέρῳ βασιλῇ τί λέξομεν ἀντιάσαντες;

ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἐπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς; 20 βάλλομεν, οὐ πίπτουσι· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται.

μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ' ἄρα μέσῳ

αἵματόεις ἔστηκεν ἀτειρέος Ἀρεος εἰκῶν.

δένδρον δ' ὥς ἔστηκε σιδηρεῖαις ὑπὸ ρίζαις, 25

κοῦκ ἐθέλει πεσέειν, τάχα δ' ἔρχεται ἐνδοθι νηῶν.

λῦε κυβερνήτα, νέκνος προφύγωμεν ἀπειλᾶς.

63 Ἀγαθαρχίδου Σαμίου ἐν δ' Περσικῶν.

Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας πόλεμον τοῖς ἐγγχωρίοις κατήγγειλεν. 30 Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι κατάσκοπον ἐπεμψαν Ἀρη-

τρόποιον ἔστησε καὶ χρησάμενος τῷ τῶν τραυμάτων αἵματι ἐπέγραψεν "Λακεδαιμόνιοι κατ' Ἀργείων," καὶ τοῦτο πράξας ἀπέθανεν.

68 Ἐκ τῆς Φαλάριδος ἐπιστολῆς πρὸς Πε-
5 ρισθένην (15).

Τὴν Εὐβούλου καὶ τὴν Ἀριστοφάντου γυναῖκα τῶν ἐπιβουλευσάντων μοι ἐπεμψας ὥς ἀπολουμένας . . . καὶ πάντως πονοῦν θαναμάξεις ὅτι ὑφῆρκα τῆς ὀργῆς. εἰ δὲ καὶ πύθοιο τὴν αἰτίαν, ὅτι δι' εὐγενείας 10 ὑπερβάλλουσιν ἀπόκρισιν οὐδὲν πρὸς ἐμοῦ πεπόνθασιν, μᾶλλον ἢ ἔτι θαυμάσιαι· ἐρωτώμεναι γὰρ κατ' ἐμοῦ τὴν ἐπιβουλήν εἰ συνήδεσαν τοῖς ἀνδράσιν, οὐ μόνον ἔφασαν ἀλλὰ καὶ συνορηῆσαι τυραννοῦντεν. "ἀντὶ ποίας ἀδικίας;" εἰπόντος μου, "ἰδίας 15 μὲν οὐδεμιᾶς, τῆς δὲ κοινῆς" ἀπεκρίναντο· κοινὴν γὰρ ἀδικίαν εἶναι τὸ καταδουλοῦσθαι πόλεις ἐλευθέρας. τί παθοῦσαι τοιγάρτοι, πάλιν ἐπανερωμένου μου, δίκην ἀποτίσαιντ' ἂν μοι τοῦ μίσους τὴν κατ' ἀξίαν; "ἀποθανοῦσαι" προσέθηκαν. ζῆν δὴ, οὐ τεθνάναι, 20 ἔκριναν τὰς μετὰ τοιαύτης ἀρετῆς ἀποθνησκούσας.

69 Καλλισθένους ἐν δευτέρῳ μεταμορφώσεων.

Κατὰ Κελαιγᾶς, πόλιν τῆς Φρυγίας, διὰ μῆνιν Ἰδαίου Διὸς χάσμα μεθ' ὕδατος γενόμενον πολλὰς οἰκίας αὐτάνδρους εἰς τὸν βυθὸν καθεῖλκυσε. τοῦ δὲ δήμου κινδυνεύοντος, Μίδας ὁ βασιλεὺς χρησμὸν ἔλαβε συνελύσεσθαι τὴν γῆν, ἂν εἰς τὸ βάραθρον βάλλῃ τὸ τιμιώτατον ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ. τῶν δὲ Κελαινιτῶν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ τὸν κόσμον τῶν 0 γυναικῶν εἰς τὸ χάσμα φεψάντων καὶ μηδ' οὕτω τοῦ κακοῦ λήξαντος, Ἀρχοῦρος ὁ υἱὸς Μίδα λογισάμενος

μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἀναπηδήσας καὶ δοὺς περιπλοκάς τῳ γεννήσαντι καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ Τιμοθέα, μεθ' ὁρμῆς ἐφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἠνέχθη. τῆς δὲ γῆς εἰς τὴν φυσικὴν ἁρμονίαν συνελθούσης, Μίδας βωμὸν ἰδρύσατο Διὸς Ἰδαίου, ὃν χρύσειον ἐποίησε ταῖς χερσὶν ἀψάμενος. οὗτος ὁ βωμὸς περὶ ἐκείνους τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθινος γίνεται, τῆς δ' ὠρισμένης προθεσμίας παρελθούσης, χρύσεος ὁράται. Plut. Mor. 306 f.

70 Ἐκ τῶν Θησέως.

Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Λακεδαίμονα, διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν κηρύκων τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ Ξέρξου, αἰτοῦντος γῆν καὶ ὕδωρ ὥσπερ ἀπαρχὰς δουλείας, χρησμὸς ἐδόθη, ἀπαλλαγῆσεσθαι αὐτούς, εἰ γέ τινες ἔλοιτο Λακεδαιμονίων παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι. τότε Βούλης καὶ Σπέρχης ἀφικόμενοι πρὸς βασιλέα ἠξίουσαν ἀναιρεθῆναι· ὃ δὲ θανμάσας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν ἐπαινέσαι προσέταξε.

71 Πλουτάρχου (Mor. 445 a).

Τὴν μὲν ἀνδρίαν μεσότητά φασιν εἶναι δειλίας καὶ θρασυτήτος, ὣν ἡ μὲν ἔλλειψις ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῦ θυμοειδοῦς ἐστίν.

72 Τοῦ αὐτοῦ (Plut. l. l. 190 f).

Ἀργεσίλαος περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτήθεις ποτέρᾳ ἂν κρείττων εἴη, "ἡδὲν ἀνδρείας δεήσεσθαι ἡμᾶς" ἔφη "εἰ δίκαιοι πάντες γίνονται."

73 Ξενοφῶντος ἐν δ' (6, 10) ἀπομνημονευμάτων.

Ἀνδρίαν δέ, ὧς Εὐθύδημε, ἄρα τῶν καλῶν νομί-

ζεις εἶναι; Κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ', ἔφη. Χρήσι-
 μον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρίαν;
 Μὰ Δί', ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. Ἄρα οὖν δο-
 κεῖ σοι πρὸς τὰ δεινὰ τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσιμον εἶ-
 ναι τοὺς ἀγνοεῖν αὐτά; Ἦμιστά γάρ, ἔφη. Οἱ ἄρα μὴ
 φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τί ἐστίν, οὐκ
 ἀνδρεῖοι εἰσίν; Νὴ Δί', ἔφη. Πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω
 γε τῶν τε μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἴεν.
 Τί δέ, οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; Ἔτι γε, νή
 10 Δία, ἤττον, ἔφη. Ἄρ' οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς
 τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας ἀνδρεῖους ἡγῆ εἶναι,
 τοὺς δὲ κακοὺς δειλοὺς; Πάνν μὲν οὖν, ἔφη. Ἀγα-
 θοὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς
 δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; Οὐκ, ἀλλὰ τού-
 15 τούς, ἔφη. Κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἴους τούτοις κακῶς
 χρῆσθαι; Τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. Ἄρ' οὖν ἔκα-
 σοι χρώνται, ὥς οἴονται δεῖν; Πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη.
 Ἄρ' οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι ἴσασιν ὥς
 δεῖ χρῆσθαι; Οὐ δὴ πού γε, ἔφη. Οἱ ἄρα εἰδότες
 20 ὥς δεῖ χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται; Μόνοι γ', ἔφη.
 Τί θαί, οἱ μὴ διημαρτηκότες, ἄρα κακῶς χρώνται τοῖς
 τοιούτοις; Οὐκ οἶομαι, ἔφη. Οἱ ἄρα κακῶς χρώμε-
 νοι διημαρτήκασιν; Εἰκός γ', ἔφη. Οἱ μὲν ἄρα ἐπὶ
 25 σθῆται ἀνδρεῖοι εἰσίν· οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτων
 δειλοί; Ἐμοιγε δοκοῦσιν, ἔφη.

74 Ξενοφῶντος ἀπομνημονευμάτων (III, 9, 1).

Πάλιν ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρία πότερον διδασκὸν
 ἢ φυσικόν· οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος
 30 ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυ-
 χὴν ψυχῆς ἐρρωμενεστέρα πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γί-

γενεσθαι· ὁρῶ δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι
 τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμῃ. νο-
 μῖζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς
 ἀνδρίαν αὐξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ ὅτι Σκῦθαι καὶ
 Θραῖκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόν- 5
 τες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερόν δ' ὅτι
 Λακεδαιμόνιοι οὐτ' ἂν Θραξὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις
 οὔτε Σκῦθαις τόξοις ἐθέλοιεν διαγωνίζεσθαι. ὁρῶ δ'
 ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει
 διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ 1
 πολὺ ἐπιδιδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πάν-
 τας χρῆ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους
 φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦ-
 τα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

75 Ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους ἀπο- 1
 λογίας (c. 28).

Παρῶν δέ τις Ἀπολλόδορος, ἐπιθυμητὴς μὲν ὦν
 ἰσχυρῶς αὐτοῦ ἄλλως δ' εὐήθης, εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτο
 ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω ὅτι ὁρῶ σε
 ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα 20
 αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἶπεῖν· σὺ δέ, ὦ φίλτατε Ἀπολ-
 λόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἀπο-
 θνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. λέγεται δὲ καὶ Ἄνυ-
 τον παριόντα ἰδὼν εἶπεῖν· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε
 κυδρός, ὥς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰς 25
 ἀπέκτονέ με οὕτως, καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν ὑπὸ τῆς
 πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον, οὐκέτι χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ
 βύρσας παιδεύειν. ὦ μοχθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὅς οὐκ
 ζοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερος
 καὶ καλλίων εἰς τὸν αἰὶ χρόνον διαπέπλασται. χεῖρων 30
 δέ ἐστιν ὁ νικῶν.

76 Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολο-
γίας (28 d).

Οὕτω γὰρ ἔχει, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ·
οὐκ ἂν τις αὐτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ
5 ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, μέ-
νοντα κινδυνεύειν μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θά-
νατον μήτε ἄλλο τι μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. ἐγὼ οὖν
δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε
μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν
10 μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δη-
λίῳ, τότε μὲν οὐ ἐκέينوι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ
ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ
τάτιτος, ὥς ἐγὼ ᾤκηθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσο-
φοῦντά με δεῖν ξῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμavτὸν καὶ τοὺς
15 ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὅτι-
οῦν πρᾶγμα, λείπομαι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' αὖν εἴην,
καὶ ὥς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δι-
καστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ
μαντείᾳ καὶ δεδιῶς θάνατον καὶ οἴόμενος σοφὸς εἶ-
20 ναι οὐκ ὦν. τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὡς ἄνδρες,
οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα·
δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἂν οὐκ οἶδεν. οἶδεν μὲν γὰρ
οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ
μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ' ὥς εὖ εἰδότες
25 ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι· καὶ τοῦτο πῶς οὐκ
ἀμαθία ἐστὶν αὐτὴ ἢ ἐπονείδιστος, ἢ τοῦ οἰεσθαι εἰ-
δέναι ἂν οὐκ οἶδε;

77 Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπολο-
γίας (38 e).

30 Οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὐτ' ἐν πολέμῳ οὔτε ἐμὲ οὔτε
ἄλλων οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύ-

γνεσθαι· ὁρῶ δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι
 τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμη. νο-
 μῶν μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς
 ἀνδρίαν αὐξέσθαι· δῆλον μὲν γὰρ ὅτι Σκῦθαι καὶ
 Θρᾶκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόν- 5
 τες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερόν δ' ὅτι
 Λακεδαιμόνιοι οὐτ' ἂν Θρᾶξι πέλταις καὶ ἀκοντίοις
 οὔτε Σκῦθαις τόξοις ἐθέλοιεν διαγωνίζεσθαι. ὁρῶ δ'
 ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει
 διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ 10
 πολὺ ἐπιδιδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πᾶν-
 τας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους
 φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦ-
 τα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

75 Ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους ἀπο- 15
 λογίας (c. 28).

Παρὼν δέ τις Ἀπολλόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ὢν
 ἰσχυρῶς αὐτοῦ ἄλλως δ' εὐήθης, εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτο
 ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω ὅτι ὁρῶ σε
 ἀδίκως ἀποδυνήσκοντα. τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα 20
 αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἶπεῖν· σὺ δέ, ὦ φίλτατε Ἀπολ-
 λόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἀπο-
 δυνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. λέγεται δὲ καὶ Ἄνυ-
 τον παριόντα ἰδὼν εἶπεῖν· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε
 κυδρός, ὥς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ 25
 ἀπέκτονέ με οὕτως, καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν ὑπὸ τῆς
 πόλεως ὁρᾶν ἀξιούμενον, οὐκέτι χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ
 βύρσας παιδεύειν. ὦ μοχθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὅς οὐκ
 ἔοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερος
 καὶ καλλίωον εἰς τὸν αἰὲ χρόνον διαπέπλασται. χείρων 30
 δέ ἐστιν ὁ νικῶν.

81 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Σωκράτους ἀπο-
λογίας (c. 25).

Ἵστε θανμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπως ποτε
ὑμῖν ἐφάνη τοῦ θανάτου ἔργον ἄξιον ἐμοὶ εἰργασμέ-
5 νον. ἀλλ' οὐδὲ μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ
τοῦτο μείον φρονητέον· οὐ γάρ ἐμοί, ἀλλὰ τοῖς κα-
ταγοῦσι τοῦτο αἰσχρὸν ἐστι. παραμυθεῖται δ' ἐτι
με καὶ Παλαμήδης ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας·
ἐτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ καλλίους ὕμνους παρέχεται
10 Ὀδυσσεὺς τοῦ ἀδίκως ἀποκτείναντος αὐτόν. οἶδ' ὅτι
καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσετε ὑπὸ τε τοῦ ἐπιόντος καὶ ὑπὸ
τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἡδίκησα μὲν οὐδένα
πώποτε οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα, εὐεργέτουν δὲ
τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους προῖκα διδάσκων ὃ τι ἐδυ-
15 νάμην ἀγαθόν. εἰπὼν δὲ ταῦτα μάλα ὁμολογουμένως
δὴ τοῖς εἰρημένοις ἀπῆει καὶ ὅμμασι καὶ σχήματι καὶ
βαδίσματι φαιδρός. ὥς δὲ ἤσθητο ἄρα τοὺς παρεπο-
μένους θακρύνοντας, τί τοῦτο; εἰπεῖν αὐτόν, ἢ ἄρτι
θακρύνετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε ὅτι ἐξότου περ ἐγενό-
20 μην κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θά-
νατος; ἀλλὰ μέντοι, εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιρρεόντων
προαπόλλυμαι, δηλονότι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς εὖνοις
λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων καταλύω
τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι ὥς εὐπραγοῦντος ἐμοῦ πᾶ-
25 σιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ. Η.

1 Εὐριπίδου Βελλεροφόντη.

Δόλοι δὲ καὶ σκοτεινὰ μηχανήματα
χρεῖας ἀνάνδρου φάρμαχ' εὖρηται βροτοῖς.

2 Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ. Χορός.

Βοῶ τις, ὦ·
ἀκούετ'· ἡ μάτην ἀλυκτῶ;
ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.

3 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

Δειλοί γάρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
ἀριθμόν, ἀλλ' ἅπεισι καὶ παρῶσ' ὅμως.

4 Ὀμήρου Ἰλιάδος μ' (244).

Τίπτε σὺ δειδοικας πόλεμον καὶ θηιοτῆτα;
εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε περικτεινώμεθα πάντες
νηυσὶν ἐπ' Ἀργείων, σοὶ δ' οὐ δέος ἔστ' ἀπολέσθ
οὐ γάρ τοι κραδίη μενεδήιος οὐδὲ μαχήμων.

5 Σοφοκλέους Φρυγῶν.

Τοὺς εὐγενεῖς γὰρ κάγαθούς ὦ παῖ φιλεῖ
Ἄρης ἐναίρειν· οἱ δὲ τῇ γλώσση θρασεῖς,
φεύγοντες ἅτας, ἐκτός εἰσι τῶν κακῶν.
Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν ληΐζεται.

6 Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ (Ταυρ. 484).

Οὗτοι νομίζω σοφόν, ὅς ἂν μέλλων θανεῖν
οἴκῳ τὸ δεῖμα τοῦλέθρου νικᾶν θέλῃ.

7 Τοῦ αὐτοῦ Φοίξῳ.

Ἀνὴρ δ' ὅς εἶναι φῆς, ἀνδρὸς οὐκ ἄξιον
δειλὸν κεκληῆσθαι καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον.

8 Μεάνδρου Ἀδελφοῖς.

Τί πολλὰ τηρεῖν πολλὰ δεῖ δεδοικότα;

9 Θεόγνιδος (1221).

Πολλὰ φέρειν εἰώθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι
πταισμάτα τῆς γνώμης, Κύρνε, ταρασσομέν

10 Φιλήμων ἐν Ἐγχειριδίῳ.

Κακὴ μὲν ὄψις, ἐν δὲ δειλαται φρένες.

11 Σοφοκλέους.

Οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει.

12 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

Ὁ φόβος, ὅταν τις σώματος μέλλῃ πέρι
5 λέγειν καταστάς εἰς ἄγων' ἐναντίον,
τό τε στόμ' εἰς ἐκπληξιν ἀνθρώπων ἄγει
τὸν ἰὼν τ' ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται.
τῷ μὲν γὰρ ἐνὶ κίνδυνος, ὃ δ' ἀθῶος μένει.
ὅμως δ' ἀγῶνα τόνδε δεῖ μ' ὑπεκδραμεῖν.
10 ψυχὴν γὰρ ἅθλα τιθεμένην ἐμὴν ὄρω.

13 Εὐριπίδου Ἀρχελάω.

Ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακὴ τ' ἀνανδρία
οὐτ' οἶκον οὔτε πόλιν ἀνορθώσειεν ἄν.

14 Ἀντισθένηους.

15 Ὅστις δὲ ἐτέρους δέδοικε, δοῦλος ὢν λέληθεν
ἐαυτόν.

15 Διογένηους.

Πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήτ-
τειν τοὺς προσδεχομένους ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέν-
20 τας. ὁ δὲ φόβος οὕτω χαλεπός ἐστιν ὥστε πολλοὶ ἤδη
προέλαβον τὸ ἔργον, οἳ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι οὐ
περιμέναντες καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον
αὐτοὺς ἀποσφάζαντες. . . .

16 Ὑπερείδου.

25 Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ ἔφησε τὴν ἀγωνίαν τοῦ λέ-
γειν πέδην εἶναι.

17 Θουκυδίδου Ἱστορίας β' (89) δημηγο-
ρίας Φορμίωνος.

Ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἰ γινῶμαι
30 πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιοι εἶναι.

2 Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ. Χορός.

Βοῶ τις, ὦ·

ἀκούετ' ; ἡ μάτην ἀλυκτιῶ ;

ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.

3 Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.

5

Δειλοί γάρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ

ἀριθμόν, ἀλλ' ἅπεισι καὶ παρῶσ' ὅμως.

4 Ὀμήρου Ἰλιάδος μ' (244).

Τίπτε σὺ δειδοικας πόλεμον καὶ δημοτῆτα ;

εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε περικτεινώμεθα πάντες

10

νηυσὶν ἐπ' Ἀργείων, σοὶ δ' οὐ δέος ἔστ' ἀπολέσθαι.

οὐ γάρ τοι κραδίη μενεδήιος οὐδὲ μαχήμων.

5 Σοφοκλέους Φρυγῶν.

Τοὺς εὐγενεῖς γὰρ κἀγαθοὺς ὦ παῖ φιλεῖ

Ἄρης ἐναίρειν· οἱ δὲ τῇ γλώσση θρασεῖς,

15

φεύγοντες ἅτας, ἐκτός εἰσι τῶν κακῶν.

Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν ληίζεται.

6 Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ (Ταυρ. 484).

Οὗ τοι νομίζω σοφόν, ὃς ἂν μέλλων θανεῖν

οἴκτῳ τὸ δεῖμα τοῦλέθρου νικᾶν θέλῃ.

20

7 Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.

Ἄνῃρ δ' ὃς εἶναι φῆς, ἀνδρὸς οὐκ ἄξιον

δειλὸν κεκλῆσθαι καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον.

8 Μεάνδρου Ἀδελφοῖς.

Τί πολλὰ τηρεῖν πολλὰ δεῖ δεδοικότα ;

25

9 Θεόγνιδος (1221).

Πολλὰ φέρειν εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι

πταίσματα τῆς γνώμης, Κύρνε, ταρασσομένης.

10 Φιλήμων ἐν Ἐγχειριδίῳ.

Κακὴ μὲν ὄψις, ἐν δὲ δειλαται φρένες.

30

ἀπορεῖς; δάνεισαι· δανεισάμενος ἀδυναμεῖς; μὴ ἀπο-
δῶς· οὐ πιστεύουσιν ἔτι δανείζειν; ἄρπασον. πολὺ
γε κἀνταῦθα τὸ μεταξὺ. ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι ἡ
μὲν τοιαύτη χάρις ὀλέθριος γίνεται τοῖς προσδεξαμέ-
5 νοις, ἡ δ' ἐκ τῶν ἐναντίων σωτήριος;

21 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (67 e).

Οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποδυνήσκειν μελετῶσι,
καὶ τεθνάναι ἤκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

22 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος (68 b).

10 Οὐκ οὖν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀν-
δρός, ὃν ἂν ἰδῇς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖ-
σθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος ἀλλὰ τις φιλοσώμα-
τος; αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὦν καὶ φιλοχρήμα-
τος καὶ φιλότιμος, ἦτοι τὰ ἑτέρα τούτων ἢ ἀμφοτέρω.
15 πάννυ ἔχει, ἔφη, οὕτως ὥς λέγεις. ἄρ' οὖν, ἔφη, ὦ
Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρία τοῖς οὕτω δια-
κειμένοις μάλιστα προσήκει; πάντως δὴ που, ἔφη.
οὐκ οὖν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομά-
ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἔπτοῃ-
20 σθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τού-
τοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλι-
γωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; ἀνάγκη, ἔφη.
εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἡ δ' ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων
ἀνδρίαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος.
25 πῶς δὴ, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἡ δ' ὅς, ὅτι τὸν θά-
νατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν
εἶναι; καὶ μάλ', ἔφη. οὐκ οὖν φόβῳ μειζόνων κα-
κῶν ὑπομένουσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον,
ὅταν ὑπομένωσιν; ἔστι ταῦτα. τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ
30 δεῖαι ἀνδρεῖοι εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι
ἄλογόν γε δεῖαι τινὰ καὶ δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι. πάννυ

18 Ἀντιφῶντος.

Νόσος δειλοῖσιν ἐορτή· οὐ γὰρ ἐκπορεύονται ἐπὶ
πραΐειν.

19 Ἰεροκλέους ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Ἰδωμεν γὰρ εἰ τοὺς δειλοὺς οἶόν τε δικαίους εἶ- 5
ναι· τοὺς γὰρ ἐναντίας ἔχοντας τοῦτοις, τοὺς θρα-
σεῖς, ἀδίκους ὄντας εὐρίσκομεν διὰ τὸ πρὸς βίαν τὰ
πολλὰ ποιεῖν. δειλία τοίνυν ἐστὶ διαφθορὰ δόξης ἐν-
νόμου δεινῶν τε πέρι καὶ μὴ· ἢ ἄγνοια δεινῶν τε καὶ
οὐ δεινῶν καὶ οὐδετέρων. πῶς ἂν οὖν οἱ δόξαις διε- 10
φθαρμέναις καὶ παρανόμοις συζῶντες εἶεν ἂν δίκαιοι;
οὐ γὰρ δὴ εἰκάσαιεν ἂν περὶ ὅτου δήποτε καλῶς, μὴ
συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν δέους εἰς
ἥντινα οὖν ζήτησιν προκύπτειν.

20 Δημητρίου.

15

Ἀντίκα γὰρ εἰ τῷ πολεμοῦντι καὶ παρατεταγμένῳ
παρασταῖεν ἢ τε ἀνδρία καὶ ἡ δειλία, πόσον ἂν οἰεσθε
διαφόρους εἶπεῖν λόγους; ἄρ' οὐχ ἡ μὲν ἀνδρία μέ-
νειν κελεύει καὶ τὴν τάξιν διαφυλάττειν; ἀλλὰ βα- 20
λοῦσιν· ὑπόμενε. ἀλλὰ τρωθήσομαι· καρτέρει. ἀλλ' 20
ἀποθανοῦμαι· ἀπόθανε μάλλον ἢ λίπης τὴν τάξιν.
ἀτενὴς οὗτος ὁ λόγος καὶ σκληρός. ἀλλ' ὁ τῆς δειλίας
νῆ Δία φιλάνθρωπος καὶ μαλακός· ὑπάγειν γὰρ δῆτα
κελεύει τὸν φοβούμενον. ἀλλ' ἡ ἀσπίς ἐνοχλεῖ· ῥί-
ψον. ἀλλὰ καὶ ὁ θώραξ· παράλυσον. παντὶ δήπου 25
πραῦτερά ταῦτ' ἐκείνων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων. μὴ λάβης, φησὶν ἡ ἐγκράτεια, ὅθεν οὐ δεῖ· μὴ
φάγῃς, μὴ πίῃς, ἀνέχου, καρτέρει· τὸ τελευταῖον,
ἀπόθανε πρότερον ἢ πράξης ὅπερ οὐ δεῖ. ἢ δ' ἀκρα-
σία, πῖθι ὅτε βούλει, φάγε ὅ τι ἂν ἤδιστα φάγοις· ἢ 30
τοῦ γείτονος ἀρέσκει σοι γυνή; πέραινε· χρημάτων

λεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσεται.
εἰδὶ γὰρ δὴ, ὥς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς, ναρθη-
κοφόροι μὲν πολλοί, Βάκχοι δέ τε παῦροι· οὔτοι δ'
εἰδὶ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσο-
5 φηκότες ὀρθῶς.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΤΗΝΗΣ Θ.

4 Εὐριπίδου Ἀλεάδαι.

Τοῖς γὰρ δικαίοις ἀντέχειν οὐ ῥάδιον.

5 Εὐριπίδου Ἰνουῦς.

10 Κέκτησο δ' ὀρθῶς [ἂν ἐχῆς] ἄνευ ψόγου
καὶ μικρὰ σώξου τῇ δίκῃ ξυνοῦς' ἄελ.

6 Εὐριπίδου Ἑκάβης (844).

Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν
καὶ τοὺς κακούς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἄελ.

157 Σοφοκλέους Αἴαντι (1334).

Μηδ' ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω
τοσόνδε μισεῖν ὥστε τὴν δίκην πατεῖν.

1 Εἰς δίκαιον, γινῶμαι μονόστιχοι.

Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλνται.

20 βᾶδιζε τὴν εὐθείαν, ἣν δίκαιος ἦς.

βίον δικαίου γίγνεται τέλος καλόν.

δίκαιος ἔσθ', ἵνα καὶ δικαίων δὴ τύχῃς.

δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ χρηστὸς θέλει.

δίκαια δράσας συμμάχον τεύξῃ θεοῦ.

25 κρίνειν δίκαιον, μὴ τὸ συμφέρον, θέλει.

πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.

τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμωτάτον.

2 Ὅμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

3 Δίκη γὰρ οὐκ ἔνεστ' ἐν ὀφθαλμοῖς βροτῶν.

μὲν οὖν. τί δέ, οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταυτὸ τοῦτο
 πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σάφρονές εἰσι; καίτοι
 φασὲν γὰρ ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαί-
 νει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος, τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη
 σωφροσύνην. φοβούμενοι γὰρ ἐτέρων ἡδονῶν στε- 5
 ρηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχον-
 ται, ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. καίτοι καλοῦσί γε ἀκο-
 λασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ' ὅμως
 συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν
 ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν, ὃ νῦν δὴ 10
 ἐλέγετο, τὸ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσω-
 φρονισθαι. εἰκε γάρ. ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ
 οὐχ αὕτη ἢ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς
 καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλ-
 λάττεσθαι, μείζω πρὸς ἐλάττω ὥσπερ νομίσματα· 15
 ἀλλ' ἢ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθόν, ἀντὶ οὗ δεῖ
 ταῦτα πάντα καταλλάττεσθαι, φρόνησις, καὶ τούτου
 μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρα-
 σκόμενα τῷ ὄντι ἢ, καὶ ἀνδρία καὶ σωφροσύνη καὶ
 ξυλλήβδην ἀληθοῦς ἀρετῇ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσ- 20
 γινομένων καὶ ἀπογινομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων
 καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα
 δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ
 σκιαγραφία τις ἢ τοιαύτη ἀρετῇ καὶ τῷ ὄντι ἀνδρα-
 ποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς ἔχη· τὸ δ' 25
 ἀληθὲς τῷ ὄντι ἢ κάθαρσις τῶν τοιούτων πάντων,
 καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία
 καὶ ἔτι αὕτη ἢ φρόνησις μὴ καθαρός τις ἢ· ὥς κιν-
 δυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαν-
 τες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάσαι αἰνύττεσθαι, 30
 ὅτι ὅς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ἅδου ἀφίκηται,
 ἐν βορβόρῳ κείμεται, ὃ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετε-

17 Μενάνδρου Καρχηδονίω.

Τὸ καλῶς ἔχον που κρείττον ἔστι καὶ νόμον.

18 Μενάνδρου Κιθαριστῇ.

Εἰ τοὺς ἀδικηθέντας, πάτερ, φευξούμεθα,
τίσιν ἂν βοηθήσοιμεν ἄλλοις ὁαδίως;

19 Ἐν ταυτῷ.

Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν ἐκμαθεῖν γάρ, ὦ Λάχης,
ἀστέιον ἐπιτήδευμα κρίνω τῷ βίῳ.

20 Μενάνδρου Τροφωνίῳ.

Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρωπῶν ποιεῖ.

21 Φιλήμονος ἐν Παλαμῇδεϊ.

Τοῦ γὰρ δικαίου κἂν βροτοῖσι καὶ θεοῖς
ἰθάνατος αἰεὶ δόξα διατελεῖ μόνου.

22 Φιλήμονος.

Ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν,
ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται,
οὐδ' ὅς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέσχετο,
ἀλλ' ὅς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων,
ἔχει δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀξιμῶς.
οὐδ' ὅς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
εἶναι δίκαιος κοῦ δοκεῖν εἶναι θέλει.

23 Αἰσχύλου.

Ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ θεός.

24 Ἰππάρχου (Plat. Hipparch. 229 a).

Μνημά τόδ' Ἰππάρχου· στείχε δίκαια φρονῶν.

25 Σόλωνος.

Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
Μοῦσαι Περίδες, κλυτὲ μοι εὐχομένω.

ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε καὶ πρὸς ἀπάντων
 ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθὴν.
 εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοις, ἐχθροῖσι δὲ πικρόν·
 τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.
 χρήματα δ' ἱμεῖρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
 οὐκ ἐθέλω· πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.
 πλοῦτον δ' ὃν μὲν δῶσι θεοί, παραγίνεται ἀνδρὶ
 ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος εἰς κορυφὴν·
 ὃν δ' ἄνδρες τιμῶσιν ὕφ' ὕβριος, οὐ κατὰ κόσμον
 ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκους ἔργμασι πειθόμενος
 οὐκ ἐθέλων ἔπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται αἴτῃ.
 ἀρχὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίνεται, ὥστε πυρός,
 φλαύρη μὲν τὸ πρῶτον, ἀνιερὴ δὲ τελευτᾷ·
 οὐ γὰρ δὴν θνητοῖς ὕβριος ἔργα πέλει.
 ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορᾷ τέλος· ἐξαπλῆς δέ,
 ὥστ' ἄνεμος νεφέλας αἶψα διεσκέδασεν
 ἡρινός, ὃς πόντου πολυχύμονος ἀτρυγέτιο
 πυθμένα κινήσας γῆν κατὰ πυροφόρον
 δηώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἔδος αἰπὺν ἱκάνει
 οὐρανόν, αἰθρὴν δ' αὐτὶς ἔθηκεν ἰδεῖν,
 λάμπει δ' ἡελίοιο μένος κατὰ πλοῖα γαίαν
 καλόν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔτ' ἔστιν ἰδεῖν·
 τοιαύτη Ζηνὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἐκάστω,
 ὥσπερ θνητὸς ἀνὴρ, γίνεται ὀξύχολος.
 αἰεὶ δ' οὔ τι λέληθε διαμπερὲς ὅστις ἀλιτρὸν
 θυμὸν ἔχει, πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη.
 ἀλλ' ὃ μὲν αὐτίκ' ἔτισεν ὃ δ' ὕστερον, ἦν δὲ φύγῃσιν
 αὐτοί, μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιούσα κίχῃ,
 ἦλθε πάντως, αὐτίκ' ἀνάττια ἔργα τίνουσιν
 ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἐξοπίσω.
 θνητοὶ δ' ὧδε νοεῦμεν, ὁμῶς ἀγαθὸς τε κακός τε,
 (ἦνδανεν ἦν αὐτὸς δόξαν ἑκάστος ἔχει,)

πρίν τι παθεῖν, τότε δ' αὖτις ὁδύρεται, ἄχρι δὲ τούτου
 χάσκοντες κοῦφαις ἐλπίσι τερπόμεθα.
 ᾧστ' ἔστιν νούσοισιν ὑπ' ἀργαλέῃσι πιεσθῆναι,
 ὡς ὕγις ἔσται τοῦτο κατεφράσατο.
 5 ἄλλος δειλὸς ἐὼν, ἀγαθὸς δοκεῖ ἔμμεναι ἀνὴρ,
 καὶ καλὸς, μορφὴν οὐ χαρίεσσαν ἔχων.
 εἰ δέ τις ἀχρήμων, πενίης δέ μιν ἔργα βιάται,
 κτήσασθαι πάντων χρήματα πολλὰ δοκεῖ.
 σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος· ὃ μὲν κατὰ πόντον ἀλάτται,
 10 ἐν νηυσὶν χρήζων οἰκαδε κέρδος ἄγειν,
 ἰθύνοντ' ἀνέμοισι φορεύμενος ἀργαλείοισι,
 φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
 ἄλλος γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
 λατρεύει, τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
 15 ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου πολυτέχνευ
 ἔργα δαεὶς χειροῖν ξυλλέγεται βίοντον.
 ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσέων πάρα δῶρα διδαχθεὶς,
 ἡμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.
 ἄλλον μάντιν ἐθῆκεν ἀναξ ἐκάεργος Ἀπόλλων,
 20 ἔγνω δ' ἀνδρὶ κακὸν τηλόθεν ἐρχόμενον,
 ᾧ συνομαρτήσουσι θεοί· τὰ δὲ μόρσιμα πάντως
 οὔτε τις οἰωνὸς φύσεται οὔθ' ἰερά.
 ἄλλοι Παιῶνος πολυφαρμάκον ἔργον ἔχοντες,
 ἰητροί, καὶ τοῖς οὐδὲν ἔπεστι τέλος.
 25 πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὁδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος,
 οὐκ ἂν τις λύσται· ἥπια φάρμακα δούς.
 τὸν δὲ κακαῖς νούσοισι κυκώμενον ἀργαλείαις τε
 ἀψάμενος χειροῖν αἵψα τέθῃσ' ὕμνῃ.
 μοῖρα δέ τοι θνητοῖσι κακὸν φέρει ἥδε καὶ ἐσθλόν,
 30 δῶρα δ' ἄφυστα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.
 πᾶσι δέ τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδεν
 ἢ μέλλει σχήσειν χρήματος ἀρχομένου.

ἀλλ' ὁ μὲν εὖ ἔρδειν πειρώμενος, οὐ προνοήσας,
 εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν.
 τῷ δὲ καλῶς ἔρδοντι θεὸς περὶ πάντα δίδωσι
 συντυχίην ἀγαθὴν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.
 πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κείται
 οἳ γὰρ νῦν ἡμέων πλείστον ἔχουσι βίον,
 διπλάσιως σπεύδουσι· τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας;
 κέρδεά τοι θνητοῖς ὥπασαν ἀθάνατοι·
 ἄτῃ δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότεν Ζεὺς
 πέμψῃ τισομένην, ἄλλοτ' ἂν ἄλλος ἔχοι.

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ α' τῆς πολιτείας (336e).

Μὴ γὰρ δὴ οἶον, εἰ μὲν χρυσὸν ἐξητοῦμεν, οὐκ
 ἂν ποτε ἡμᾶς ἐκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλή-
 λους ἐν τῇ ζητήσῃ καὶ διαφθείρειν τὴν εὐφροσιν αὐ-
 τοῦ, δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῶ χρο-
 σίου τιμιώτερον, ἔπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπέκειν ἀλ-
 λήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανεῖται αὐτό.

27 Ἀγρησιλάου.

Ἀνδρίας μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος, μὴ παρούσης δι-
 καιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γίνοντο, μηδὲν ἀν-
 δρίας δεήσεσθαι.

28 Ἰσοκράτους κατὰ τῶν σοφιστῶν (295 d).

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν ὥς ἔστι δικαιοσύνη
 διδακτόν. ὅλως μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἡγοῦμαι τοιαύτην
 τέχνην εἶναι, ἥ τις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς αὐτὴν
 δικαιοσύνην ἂν ἐμποιήσειεν.

29 Δημοσθένους.

Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἳ μη-
 δεμίαν ὠφελίαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου. χρήματι
 μὲν γὰρ ἔστι κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ φά-
 διον πρῆσθαι.

- πρίν τι παθεῖν, τότε δ' αὖτις ὀδύρεται, ἄχρὶ δὲ τούτου
 χάσκοντες κούφαις ἐλπίσι τερπόμεθα.
 ᾧστίς μὲν νούσοισιν ὑπ' ἀργαλέῃσι πιεσθῇ,
 ὥς ὕγιής ἐσται τοῦτο κατεφράσατο.
- 5 ἄλλος δειλὸς ἐὼν, ἀγαθὸς δοκεῖ ἔμμεναι ἀνὴρ,
 καὶ καλὸς, μορφὴν οὐ χαρίεσσαν ἔχων.
 εἰ δέ τις ἀχρήμων, πενήτης δέ μιν ἔργα βιάται,
 κτήσασθαι πάντων χρήματα πολλὰ δοκεῖ.
 σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος· ὃ μὲν κατὰ πόντον ἀλάται,
- 10 ἐν νηυσὶν χρήζων οἰκαδὲ κέρδος ἄγειν,
 ἰχθυόεντ' ἀνέμοισι φορεῦμενος ἀργαλέοισι,
 φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
 ἄλλος γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
 λατρεύει, τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
- 15 ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἑφαίστου πολυτέχνεω
 ἔργα δαεὶς χειροῖν ξυλλέγεται βίοντον.
 ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσέων πάρα δῶρα διδαχθεὶς,
 ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.
 ἄλλον μάντιν ἔθηκεν ἄναξ ἐκάεργος Ἀπόλλων,
- 20 ἔγνω δ' ἀνδρὶ κακὸν τηλόθεν ἐρχόμενον,
 ᾧ συνομαρτήσουσι θεοί· τὰ δὲ μόρσιμα πάντως
 οὔτε τις οἰωνὸς φύσεται οὔθ' ἱερά.
 ἄλλοι Παιῶνος πολυφαρμάκον ἔργον ἔχοντες,
 ἰητροί, καὶ τοῖς οὐδὲν ἔπεστι τέλος.
- 25 πολλὰκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος,
 κοῦκ ἂν τις λύσαιτ' ἥπια φάρμακα δούς.
 τὸν δὲ κακαῖς νούσοισι κυκώμενον ἀργαλείαις τε
 ἀψάμενος χειροῖν αἶψα τίθησ' ὕγιῃ.
 μοῖρα δέ τοι θνητοῖσι κακὸν φέρει ἥδ' ἐσθλόν,
- 30 δῶρα δ' ἄφνικτα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.
 πᾶσι δέ τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδεν
 ἢ μέλλει σχῆσειν χρήματος ἀρχομένου.

ἀλλ' ὁ μὲν εὖ ἔρδειν πειρωόμενος, οὐ προνοήσας,
 εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν.
 τῷ δὲ καλῶς ἔρδοντι θεὸς περὶ πάντα δίδωσι
 συντηχίην ἀγαθὴν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.
 πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται. 5
 οἱ γὰρ νῦν ἡμέων πλείστον ἔχουσι βίον,
 διπλασίως σπενύδουσι· τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας;
 κέρδεά τοι θνητοῖς ὥπασαν ἀθάνατοι·
 ἄτῃ δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότεν Ζεὺς
 πέμψῃ τισομένην, ἄλλοτ' ἂν ἄλλος ἔχοι. 10

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ α' τῆς πολιτείας (336e).

Μὴ γὰρ δὴ οἶον, εἰ μὲν χρυσὸν ἐζητοῦμεν, οὐκ
 ἂν ποτε ἡμᾶς ἐκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλή-
 λους ἐν τῇ ζητήσει καὶ διαφθεῖρειν τὴν εὐρεσιν αὐ-
 τοῦ, δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῷ χρυ- 15
 σίου τιμιώτερον, ἔπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπέλκειν ἀλ-
 λήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανεῖται αὐτό.

27 Ἀγριλάου.

Ἀνδρίας μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος, μὴ παρούσης δι-
 καιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γίνονται, μηδὲν ἀν- 20
 δρίας δεήσεισθαι.

28 Ἰσοκράτους κατὰ τῶν σοφιστῶν (295 d).

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν ὥς ἔστι δικαιοσύνη
 διδακτόν. ὅλως μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἡγοῦμαι τοιαύτην
 τέχνην εἶναι, ἣ τις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς αὐτὴν 25
 δικαιοσύνην ἂν ἐμποιήσειεν.

29 Δημόσθενους.

Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἳ μη-
 δεμίαν ὠφελίαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου. χρήματα
 μὲν γὰρ ἔστι κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ βιά- 30
 διον πρῆσθαι.

καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ χρυσοῦ δοκιμάζεται, οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων.

47 Ἀίσχρὸν τὸν δικαστὴν πρὸς ἐτέρων δικάζεσθαι.

48 Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ
5 δικαίου οὐδὲν δικαιότερον.

49 Διογένοους.

Ἡ τοίνυν δικαιοσύνη πολλὴν ἔχει βλαστάνην τῇ ψυχῇ. τὸ γὰρ μηδὲνα μήτε φοβούμενον μήτε αἰσχυ-
όμενον ξῆν, ἡδονὴ τις ἐστὶν καὶ ἱκανότης τῷ βίῳ.
10 ὁ δὲ τὴν δικαιοσύνην ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ, οὐ μόνον τοῖς
ἄλλοις ὠφελιμὸς ἐστίν, ἀλλὰ πολὺ μάλιστα αὐτὸς αὐ-
τῷ· οὐ γὰρ πειράσεται αὐτὸν ἀδικεῖν οὐδὲ καθ' ἐν
μέρος. οὐδὲ γὰρ λύπης αὐτῷ αἰτιὸς ἐστὶν οὐδὲ νόσου·
ἀλλὰ τὰ αἰσθητήρια τὰ τῆς φύσεως θεοὺς ὑπολαμβάν-
15 ων εἶναι, δικαίως χρήσεται αὐτοῖς, οὐδὲν μὲν ὑπὲρ
τὴν δύναμιν πράττων, φυλάττων δὲ τὰ μάλιστα καὶ
ἡδονὰς καὶ ὠφελείας λαμβάνων διὰ τούτων. καὶ γὰρ
ἀπὸ ἀκοῆς καὶ ἀπὸ ὀράσεως καὶ ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ
ἀπὸ τῶν ἀφροδισίων ἡδοναὶ ἔσονται τῷ δικαίως ἐαν-
20 τῷ χρωμένῳ, τῷ δὲ μὴ δικαίως χρωμένῳ καὶ κίνδυ-
νοι γίνονται περὶ τὰ πλείστον ἄξια καὶ ἀναγκαιότατα.
ἢ οὐχ ἐώρακας τὴν ψυχὴν ταραττομένους καὶ νυκτὸς
καὶ ἡμέρας καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ἑαυτοὺς ῥιπτοῦντας
εἰκὴ καὶ εἰς μάχαιραν;

25 50 Δυνούργου.

Ζηλωτὸν ἴσως ὁ πλοῦτος· τίμιον μέντοι καὶ θαν-
μαστὸν ἢ δικαιοσύνη.

51 Δημοσθένους Ὁ λυνθιακῶν β' (21).

Ὅσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλ-
30 λων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ,

συλλήβδην κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, γένοιτο ἂν τις εἰς τὴν δικαιοσύνην ἀγόμενος.

39 Ἐν ταυτῷ.

Ἐν δὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ διανομὴ τῶν κατ' ἀξίαν ἔργων τε καὶ τιμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιβαλλόντων 5 ἐκάστοις ὑφίστησι τὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τείνουσαν δικαιοσύνην. ἔργα τοίνυν τῆς δικαιοσύνης τὰ πρόσφορα καὶ ἐπιτηδεύματα εἴη ἂν, ὅσα κοινωνικὰ καὶ ἡμερα τυγχάνει καὶ εὐσύμβολα καὶ εὐσυνάλλακτα καὶ ὠφέλιμα, τῶν βλαβερῶν κωλυτικὰ διαπραξέων, 10 τῶν δ' ἐναντίων τὴν ὅλην κατάστασιν εὐπρεπῇ παρασκευάζοντα.

40 Ἐπικτήτου.

Ὡσπερ ἀληθὴς ξυγὸς οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ξυγοῦ οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται, οὕτω καὶ ὁ 15 δίκαιος κριτὴς οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται οὔτε παρ' ἀδίκους δικάζεται.

41 Ὡσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέος οὐ δεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον δικαίον.

42 Μὴ πρότερον ἐτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσης, πρὶν 20 αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθῆς.

43 Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιῆσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων ἐπιγίνωσκε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δίκην.

44 Ἡκιστα πταίσεις ἐν ταῖς κρίσεσιν, εἰς αὐτὸς ἐν 25 τῷ βίῳ ἄπταιστος διατελῆς.

45 Ἀμεινον δικαίως κρίνοντα πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφθῆναι, ἢ ἀδίκως κρίναντα παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

46 Καθάπερ ἡ τὸν χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος οὐκέτι 30

καὶ τὰ μέρη αὐτῷ παιδαγωγεῖ τε καὶ σώζει ὁμόφρονα
καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις ἀπεργαζομένα, πῶς οὐ μάτηρ
καὶ τιθάνῃ πασῶν τε καὶ πάντων παμψαφί [κα] λέ-
γοιτο;

555 Πλάτωνος Νόμων ε' (730 d).

Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μὴδ'
ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικουῦσιν ἀδικεῖν πλεον ἢ διπλασίας
τιμῆς ἄξιός ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ ἐνός, ὁ δὲ πολλῶν
ἀντάξιός ἐτέρων, μὴνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχου-
10 σιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς
ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος
ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ.

56. 57 Ἰέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δι-
15 καιοσύνης. οἱ μὲν οὖν ἔξιν εἶναι φασὶ ψυχῆς ἀδω-
ροδόκητον, τοῦ κατὰ δύναμιν ἐκάστου στοχαζομένην·
οἱ δὲ ἔξιν ἐν ψυχῇ, μήτε τῇ χεῖρονι τύχῃ μήτε τῇ
κρείττονι πλεον ἢ ἔλαττον ἀπονέμουςαν, τὸ δ' ἴσον
πᾶσι φυλάττουσαν. δοκοῦσι δέ μοι οἱ μὲν πρότεροι
20 τὸν μὴ ἀλλοτριῶν ἐπιθυμοῦντα χρημάτων θαναμάζειν,
τηρήσαντα δ' ἂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἐκάστω, εἰ κε-
λεύειν τις συγχωρηθείη· οἱ δεῦτεροι δὲ τὸν μὴ τῇ
τυχῇ τὸ πλεον μετροῦντα, πάντας δὲ τῶν αὐτῶν ἀξι-
οῦντα. τί οὖν, εἰ τοῦτο μαθὼν τις ἐν τοῖς ἄλλοις ἀδι-
25 κῆρατος εἴη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἄρπαξ, ἀλλοτριῶν
δὲ ἐπιθυμοί, ὑβριστής δὲ ὑπάρχοι καὶ ἀκόλαστος περὶ
ἡδονάς, ἄρα τοιούτων κακῶν ἀνάπλεως δίκαιος ἂν εἴη;
ὅταν δὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν οὐκ
ἄφρων, πῶς δὲ οὐκ ἄδικος, εἰ ὁμοίως τιμῆσει τὸν τε σώ-
30 φρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τὸν φρό-
νιμον; ἀλλ' οὐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀλλοτριῶν ἐπιθυμεῖν

οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει.

52 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ἐν Παιδαλίοις, Ἰνδικῷ ἔθνει, οὐχ ὁ θύων ἀλλ' ὁ συνετώτατος τῶν παρόντων κατέρχεται τῶν ἱερῶν. 5 αἰτεῖται δ' αἰεὶ παρὰ τῶν θεῶν οὐδὲν ἄλλο πλὴν δικαιοσύνης.

53 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου (176 b).

Θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὥς οἶόν τε δικαιοτάτος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντὶ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὅς 10 αὖ ἡμῶν αὖ γένηται ὅτι δικαιοτάτος.

54 Ἐκ τῶν Πώλου Πυθαγορείου Λευκα-
νοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Δοκεῖ μοι τῶν ἀνδρῶν τὰν δικαιοσύνην ματέρα
τε καὶ τιθανὰν τῶν ἁλλῶν ἀρετῶν προσεῖπέν· ἄτρε 15
γὰρ ταύτας οὔτε σώφρονα οὔτε ἀνδρεῖον οὔτε φρόνι-
μον οἶόν τε ἡμεν. ἀρμονία γάρ ἐντι καὶ εἰράνα τῆς
ὅλας ψυχᾶς μετ' εὐρυθμίας. δηλοφανέστερον δέ κα
γένοιτο τὸ ταύτας κράτος ἐτάξουσιν ἀμὴν τὰς ἄλλας
ἐξίας. μερικὰν γὰρ ἔχοντι αὐταὶ τὴν ὀφέλειαν καὶ 20
ποθ' ἕνα, ἃ δὲ ποθ' ὅλα τὰ συστάματα καὶ ἐν πλά-
θει. ἐν κόσμῳ μὲν ὧν αὐτὰ τὰν ὅλων ἀρχὰν διαστρα-
ταγοῦσα πρόνοιά τε καὶ ἀρμονία καὶ δίκαια καὶ νῶς τι-
νὸς θεῶν οὕτω ψαφίξαμένῳ· ἐν πόλει δὲ εἰράνα τε
καὶ εὐνομία δικαίως κέκληται· ἐν οἴκῳ δ' ἐντι ἀν- 25
δρὸς μὲν καὶ γυναικὸς ποτ' ἀλλάλως ὁμοφροσύνα, οἰ-
κετῶν δὲ ποτὶ δεσπότης εὐνοία, δεσποτῶν δὲ ποτὶ θε-
ράποντας καδεμονία· ἐν σώματι δὲ καὶ ψυχῇ πρῶτα
μὲν καὶ ἅπασιν ἀγαπατότατα ζῷοις ἅ τε ὑγίεια καὶ ἀρ-
τιότης, σοφία τ' ἐκ τῆς ἐπιστάμας τε καὶ δικαιοσύνας 30
γενομένα τε παρ' ἀνθρώποις. εἰ δ' αὐτὰ τὸ ὅλον

καὶ τὰ μέρεα οὕτω παιδαγωγεῖ τέ καὶ σώζει ὁμόφρονα
καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις ἀπεργαζομένα, πῶς οὐ μάτηρ
καὶ τιθανὰ πασῶν τε καὶ πάντων παμψαφί [κα] λέ-
γοιτο;

555 Πλάτωνος Νόμων ε' (730 d).

Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ'
ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας
τιμῆς ἄξιός ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ ἐνός, ὁ δὲ πολλῶν
ἀντάξιός ἐτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχου-
10 σιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς
ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος
ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ.

56. 57 Ἰέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Φέρε γὰρ ἰδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δι-
15 καιοσύνης. οἱ μὲν οὖν ἕξιν εἶναι φασὶ ψυχῆς ἀδω-
ροδόκητον, τοῦ κατὰ δύναμιν ἐκάστου στοχαζομένην·
οἱ δὲ ἕξιν ἐν ψυχῇ, μήτε τῇ χεীরονι τύχῃ μήτε τῇ
κρείττονι πλέον ἢ ἕλαττον ἀπονέμουςαν, τὸ δ' ἴσον
πᾶσι φυλάττουςαν. δοκοῦσι δέ μοι οἱ μὲν πρότεροι
20 τὸν μὴ ἄλλοτρίων ἐπιθυμοῦντα χρημάτων θανμάζειν,
τηρήσαντα δ' ἂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἐκάστῳ, εἰ κε-
λεύειν τισὶ συγχωρηθεῖη· οἱ δεῦτεροι δὲ τὸν μὴ τῇ
τύχῃ τὸ πλέον μετροῦντα, πάντας δὲ τῶν αὐτῶν ἄξι-
οῦντα. τί οὖν, εἰ τοῦτο μαθὼν τις ἐν τοῖς ἄλλοις ἀδι-
25 κώτατος εἶη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἄρπαξ, ἄλλοτρίων
δὲ ἐπιθυμοὶ, ὕβριστης δὲ ὑπάρχοι καὶ ἀκόλαστος περὶ
ἡδονάς, ἄρα τοιούτων κακῶν ἀνάπλεως δίκαιος ἂν εἶη;
ὅταν δὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἄξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν οὐκ
ἄφρων, πῶς δὲ οὐκ ἄδικος, εἰ ὁμοίως τιμήσει τόν τε σώ-
30 φρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τὸν φρό-
νιμον; ἀλλ' οὐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἄλλοτρίων ἐπιθυμεῖν

δικαιοσύνης ὄρος, εὐτύχημα δὲ περὶ ἐν τι τῶν παθῶν. ὑποκείσθω γὰρ ὑπερβολῇ πλούσιον εἶναι τινα, θυνάμενον ἄλλοις ἐπαρκεῖν πολλοῖς ἐκ τῶν ἰδίων, δόξης δὲ τοῦτον ἡττώμενον καὶ φιλοτιμίας, καὶ μηδενὸς ἐλευθεριάζοντος ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ὑβρίζειν, 5 τοὺς δὲ τύπτειν, τοῖς δὲ κελεύειν τερπόμενον τῷ πάντας ὑπακούειν αὐτῷ· τί οὖν ἂν τις τοῦτον εἰποι, ὅταν μηδενὸς μὲν τῶν ἀλλοτριῶν ἐπιθυμῇ, βίαιος δὲ ἄλλως ἢ καὶ τύραννος· καὶ πρῶτον μὲν τοῖς οἰκέταις καὶ ταῖς θεραπαινίδι χρῆσθαι κακῶς, τοὺς μὲν 10 ὑπὲρ τὸ μέτρον κολάζοντα ταῖς δὲ συγγινόμενον ἀνέδην, ἔπειτα μηδὲν ἀδικεῖν ἡγεῖσθαι ταῦτα ποιοῦντα;

58 Ἐν ταυτῷ.

Οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ περιπάτου μεσότητα πλεονεξίας καὶ μειονεξίας τὴν δικαιοσύνην εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἀπὸ 15 τῆς στοᾶς ἔξιν ἰσότητος ἀπονεμητικήν. καὶ ὥς μὲν οὐ μόνον οὐ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀδικιώτατον τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἀξιῶν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται· τὸ δὲ μετὰ πλεονεξίας καὶ μειονεξίας ἔκβασις ἐστὶ πράξεως ἀκατονόμαστος, ἀλλ' οὐκ ἀρετὴ ψυχῆς. πᾶσα δὲ πρᾶ- 20 ξὺς ἐνέργεια ψυχῆς διὰ σώματος· ἡ δ' ἐνέργεια οὐκ ἀρετὴ, ἡ πᾶσα [ἂν] ἐνέργεια ἦν ἀρετὴ. τὴν δὲ δικαιοσύνην πάντες ἀπαξάπλῳ ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οὐ πρᾶξιν οὐδὲ πράξεως ἀποτελεσμα. τρία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον, ἡ ἔξις ἡ πρᾶξις ἡ ἀποτέ- 25 λεσμα. ἔξις μὲν καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ τινες ἡ μειονεκτικοὶ ἐσμέν· πρᾶξις δὲ τὸ μειονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖν· ἀποτελεσμα δὲ ἡ μειονεξία καὶ ἡ πλεονεξία. ὥσπερ ἔξις μὲν ἡ ζωγραφικὴ, πρᾶξις δὲ ἡ ζωγραφία, ἀποτελεσμα δὲ ἡ γραφή. καὶ πάλιν· ἔξις μὲν ἡ ἀγαλ- 30 ματοποιικὴ, πρᾶξις δὲ τὸ ἀγαλματοποιεῖν, ἀποτελεσμα

δὲ τὸ ἄγαλμα. εἰ δέ τις τὴν ἔξιν ὀρίζοιτο γραφὴν καὶ
 ἄγαλμα, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι καλῶν σφάλ-
 λεσθαι ἂν ὁμολογοῖτο καὶ σύγχυσιν ποιεῖν· οὕτως
 ὁ πλεονεξίαν καὶ μειονεξίαν τὴν ἔξιν ὀνομάζων, τῷ
 5 τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι χρῆται κατὰ τῆς ἐν τῇ
 ψυχῇ ἔξεως. καὶ ἡ μεσότης τοίνυν τῶν ἀποτελεσμά-
 των ἀποτελέσμα ἂν εἴη· τεταγμένων γὰρ ἐν τοῖς ἐκ
 τῶν πραγμάτων ἀποτελουμένοις πλεονεξίας καὶ μειο-
 νεξίας, καὶ ἡ τούτων μεσότης εἴη ἂν ἀποτελέσμα, οὐχ
 10 ἔξις. ἔστω δὲ μὴ ἔκβασις, ἀλλ' ἔξις ψυχῆς, οὔτε
 πλεονεκτικὴ οὔτε μειονεκτικὴ· ὁ περὶ τι τοίνυν, ἡ
 τινὲ μῆτε πλεονεκτῶν μῆτε μειονεκτῶν, ἔσται δίκαιος.
 περὶ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ οὐκ ἂν φαίεν εἶναι
 ταύτην, οὔτε ὥς τούτων ἀκρότητα οὔτε ὥς μεσότητα·
 15 οὐ γὰρ δὴ κτητὰ ταῦτα γίνεταί κατὰ τὴν ἡμετέραν
 πρόθεσίν τε καὶ σπουδὴν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ τούτων ἐστὶ
 φύσεως. κάλλος μὲν γὰρ ἐστὶ φύσει καὶ ἰσχύς σώ-
 ματος καὶ ὑγίεια· εἰ δὲ γηρώμεθα τὴν μὲν ἰσχὺν
 ἐπιτείνειν τροφαῖς τε καὶ γυμνασίοις, τὴν δὲ ὑγίειαν
 20 διαίτῃ ποιᾶ τηρεῖν καὶ ἐκπίπτουσιν ἀνακαλέσασθαι·
 ἀλλ' ὅμως ὥς οὐκ ἐφ' ἡμῖν οὔσης ἐξ ἀρχῆς τῆς τού-
 των κτήσεως, ἀπονεμητέον τῇ τοῦ σώματος φύσει.
 καίτοι καὶ τούτοις πλεονεκτεῖν λέγονταί τινες, ἰσχύι
 μὲν εἰ τύχοι Μίλων ὁ Κροτωνιάτης, κάλλει δὲ Λαῖς ἡ
 25 Κορινθία, καὶ εἰ τινες τούτοις παραπλήσιοι. τίς οὖν
 ἂν γένοιτο Μίλωνος ἀδικία; ἢ τίς Λαῖδος πλεονεξία;
 ἄρα εἰ μὲν Μίλων περιέλθοι τοὺς ἀσθενεστέρους τύ-
 πτων τε καὶ τὰ τούτων χρήματα διαρπάζων καὶ τὰς
 τούτων γυναῖκας; καὶ Λαῖς ὁμοίως, μισθὸν μὲν πλε-
 30 στον εἰσπράττουσα παρὰ τῶν ἐραστῶν, ἐνίων δὲ γυ-
 ναικῶν καὶ γάμους διαλύουσα, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πλεο-
 νεκτεῖν; περὶ ποῖαν οὖν ὕλην τὴν αἴρεσιν τις ποιή-

σεται τοῦ μήτε ὑπερβάλλοντος μήτ' αὖ ἐλλείποντος; ἢ τὸ ἀγελαῖον ἐκείνο καὶ κοινόν "ἀρχοῦ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ μὴ διάρπαζε τὰ πλησίον," μὴδ' αὖ προῖεσο τῶν σῶν, ὥς κατὰ τοῦτο μειονεκτῶν; τὸ μὲν δὴ μὴ βιάζεσθαι δυναίμην, εἰποι τις ἄν, ἐπ' ἐμοὶ γὰρ τοῦτο· 5 τὸ δὲ μὴ πλεονεκτεῖσθαι πῶς ἂν γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους. ἀλλ' εἴ τις βούλοιτο δεομένοις ἐπαρκεῖν καὶ ὀρφανὰς συνεκιδιδόναι καὶ αἰχμαλώτους λύσασθαι, ταῦτα μὲν ἴσως δυνατόν ἐστι ποιεῖν, ἀλλ' οὐ τῷ γε τιμῶντι τὴν προειρημένην μεσότητά· πλεο- 10 νεκτεῖσθαι γὰρ ἐστι καὶ μειονεκτεῖν τὸν ταῦτα ποιεῖν ἀνεχόμενον. πῶς οὖν αὐτὴν ὀρίζεται ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος; ἔξιν εὐλογον ψυχῆς ὀρθότητος ἐπιμελουμένην· ἢ τιμωρίας ἀπαίτησιν παρὰ τῶν προηδικηκότων. οὐχ ὥς τοῦ ἢ συνδεσμοῦντος τὴν ἐτέραν τῶν προτάσεων. 15

59 Ξενοφῶντος ἐν δ' (2, 11) ἀπομνημονευμάτων.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη Οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι δι' ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίνονται καὶ οἰκονομικοὶ καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ καὶ 20 ὠφελίμοι τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Σφόδρα γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι. Νῆ Δέ', ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης· ἐστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη καὶ καλεῖται βασιλική. 25 Ἀτάρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τέ ἐστι μὴ ὄντα δίκαιον ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη, οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. Τί οὖν, ἔφη, σὺ ἤδη τοῦτο κατείργασαι; Οἶμαί γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδενὸς ἂν ἦτον φα- 30 νῆναι δίκαιος. Ἀρ' οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἐστίν

ἔργα, ὥσπερ τῶν τεκτόνων; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ἄρ'
 οὐκ; ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα
 ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δίκαιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχουσιν ἂν ἐξη-
 γήσασθαι; Μὴ οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ἐγὼ οὐ δύ-
 ναμαι τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; καὶ νῆ
 Δί' ἔρωγε τὰ τῆς ἀδικίας· ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν ὁρᾷν τε τοιαῦτα καὶ ἀκούειν. Βούλει
 οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, γράψομεν ἐντανθοὶ μὲν δέλτα,
 ἐντανθοὶ δὲ ἄλφα· εἴτα ὅ τι μὲν ἂν δοκῇ ἡμῖν τῆς
 10 δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ δέλτα τιθῶμεν· ὅ
 τι δ' ἂν τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ ἄλφα. Εἰ τι σοι δοκεῖ,
 ἔφη, προσθεῖν τούτων, ποιεῖ ταῦτα. Καὶ ὁ Σωκρά-
 τής γράψας, ὥσπερ εἶπεν, Οὐκ οὖν, ἔφη, ἔστιν ἐν
 ἀνθρώποις ψεύδεσθαι; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ποτέρωσε
 15 οὖν, ἔφη, θῶμεν τοῦτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν
 ἀδικίαν. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ἑξαπατᾶν ἐστὶ; Καὶ
 μάλα, ἔφη. Τοῦτο οὖν ποτέρωσε θῶ; Καὶ τοῦτο
 δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Τί δὲ τὸ κλέπτειν;
 Καὶ τοῦτο, ἔφη. Τί δ' ἀνδραποδίζεσθαι; Καὶ τοῦ-
 20 το. Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ οὐδὲν τούτων ἡμῖν κεί-
 σεται, ὦ Εὐθύδημε; Δεινὸν δ' ἂν εἴη, ἔφη. Τί δέ,
 εἰάν τις στρατηγὸς αἰρεθεὶς ἄδικόν τε καὶ αἰσχροῦν
 πόλιν ἑξανδραποδίσσῃται, φήσομεν τοῦτον ἀδικεῖν;
 Οὐ δῆτα, ἔφη. Δίκαια δὲ ποιεῖν οὐ φήσομεν; Καὶ
 25 μάλα. Τί δέ, ἂν ἑξαπατᾷ πολεμῶν αὐτοῖς; Δίκαιον,
 ἔφη, καὶ τοῦτο. Ἐὰν δὲ κλέπτη τε καὶ ἀρπάζῃ τὰ
 τούτων, οὐ δίκαια ποιήσει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλ'
 ἐγὼ σε τὸ πρῶτον ὑπέλαβον πρὸς τοὺς φίλους μόνους
 ταῦτα ἐρωτᾶν. Οὐκ οὖν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ
 30 ἐθήκαμεν, ταῦτα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θετέον ἂν
 εἴη; ἔφη, Ἔοικε. Βούλει οὖν, ἔφη, ταῦτα θέντες
 οὕτω διορισόμεθα πάλιν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους

δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν, πρὸς δὲ τοὺς φίλους ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρὸς γε τοὺτους ὡς ἀπλουστάτων εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις στρατηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχον τὸ στρατεύμα, ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι 5 καὶ τῷ ψεύδει τούτῳ καταπαύσῃ τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας, ποτέρῳδι τὴν ἀπάτην ταύτην θήσομεν; Δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Ἐάν δέ τις υἱὸν αὐτοῦ δεόμενον φαρμακείας καὶ μὴ προσιέμενον φάρμακον ἐξαπατήσας ὡς σίτον τὸ φάρμακον δῶ 10 καὶ τῷ ψεύδει χρησάμενος οὕτως ὑγιῇ ποιήσῃ, ταύτην αὖ τὴν ἀπάτην ποίθετον; Δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ ταύτην εἰς τὸ αὐτό. Τί δέ, ἐάν τις ἐν ἀθυμίᾳ οὗτος φίλου, δείσας μὴ διαχρήσῃται ἑαυτόν, κλέψῃ ἢ ἀρπάσῃ ξίφος ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, τοῦτο αὖ ποτέρῳσε 15 θετέον; Καὶ τοῦτο νῆ Δία πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Λέγεις, ἔφη, σὺ οὐδὲ πρὸς τοὺς φίλους ἅπαντα δεῖν ἀπλοῖξασθαι; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ εἰρημένα, εἰπερ ἔξεστι. Δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέ- 20 ναι. Τῶν δὲ δὴ τοὺς φίλους ἐξαπατώντων ἐπὶ βλάβῃ, ἵνα μὴδὲ τοῦτο παραλίπωμεν ἄσκεπτον, πότερος ἀδικιώτερός ἐστιν ὁ ἐκὼν ἢ ὁ ἄκων; Ἄλλ', ὦ Σωκράτες, οὐκέτι μὲν ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι· καὶ γὰρ τὰ πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι 25 ἢ ὡς ἐγὼ τότε ᾤμην. Ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι ἀδικιώτερον εἶναι τὸν ἐκόντα ψευδόμενον τοῦ ἄκοντος. Δοκεῖ δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶναι, ὥσπερ τῶν γραμμάτων; Ἐμοιγε. Πότερον δὲ γραμματικώτερον κρίνεις ὅς ἂν ἐκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ 30 καὶ ἀναγινώσκῃ, ἢ ὅς ἂν ἄκων; Ὅς ἂν ἐκὼν, ἔγωγε. Δύναιτο γάρ, ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν.

Οὐκ οὖν ὁ μὲν ἐκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων γραμματι-
 κὸς ἂν εἴη· ὁ δὲ ἄκων ἀγράμματος; Πῶς γὰρ οὐ;
 Τὰ δίκαια δὲ πότερον ὁ ἐκὼν ψευδόμενος καὶ ἑξαπα-
 τῶν οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; Δηλονότι ὁ ἐκὼν. Οὐκ οὖν
 5 γραμματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ
 μὴ ἐπισταμένου φῆς εἶναι; Ναί. Δικαιότερον δὲ τὸν
 ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ ἐπισταμένου; Φαίνε-
 ται. Δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα οὐκ οἶδ' ὅπως λέγειν.
 Τί δὲ δῆ, ὃς ἂν βουλόμενος τάληθῇ λέγειν μηδέποτε
 10 ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ' ὁδόν τε φράζων
 τὴν αὐτήν, τοτὲ μὲν πρὸς ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἐσπέραν
 φράξῃ; καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸν αὐτόν, τοτὲ
 μὲν πλείω, τοτὲ δὲ ἐλάττω ἀποφαίνεται, τί σοι δο-
 κεῖ ὁ τοιοῦτος; Δῆλος νῆ Δί' εἶναι, ὅτι ἂ ᾤετο εἰδέ-
 15 ναι οὐκ οἶδεν. Οἶσθα δε τινὰς ἀνδραποδῶδεις κα-
 λουμένους; Ἐγώ γε. Πότερον δι' ἀμαθίαν ἢ διὰ σο-
 φίαν; Δῆλον ὅτι δι' ἀμαθίαν. Ἀρ' οὖν διὰ τὴν τοῦ
 χαλκεύειν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν;
 Οὐ δῆτα. Ἀλλ' ἄρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; Οὐδὲ
 20 διὰ ταύτην. Ἀλλὰ τὴν τοῦ σκυτεύνειν; Οὐδὲ δι' ἐν
 τούτων, ἔφη, ἀλλὰ καὶ τούναντίον· οἱ γὰρ πλείστοι
 τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδραποδῶδεις εἰσίν.
 Ἀρ' οὖν τῶν τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια μὴ εἰ-
 δότων τὸ ὄνομα τούτο ἐστίν; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη.
 25 Οὐκ οὖν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν,
 ὅπως μὴ ἀνδράποδα ᾤμεν;

60 Ἐν ταυτῷ (4, 5).

Οἶδα δέ ποτ' αὐτόν καὶ πρὸς Ἰππῖαν τὸν Ἥλειον
 περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. διὰ χρόνον γὰρ
 30 ἀφικόμενος ὁ Ἰππίας Ἀθήνας, παρεγένετο τῷ Σω-
 κράτει λέγοντι πρὸς τινὰς, ὡς θαυμαστὸν εἶη τὸ εἰ

μέν τις μέλλοιτο σκυτέα διδάξασθαι τινα, ἢ τέκτονα,
 ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν ὅπῃ ἂν πέμψας τού-
 του τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βου-
 λομένῳ δικαίους ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν
 διδασκόντων·) ἐὰν δέ τις βούληται ἢ αὐτὸς μαθεῖν 5
 τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἰδέναι
 ποίαν ἐλθὼν τύχοι τούτου. καὶ ὁ μὲν Ἰππίας ἀκούσας
 ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτόν, "Ετι γὰρ σύ, ἔφη,
 ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ
 σου ἤκουσα; Καὶ ὁ Σωκράτης, "Ὁ δέ γε τούτου δει- 10
 νότερον, ἔφη, ὦ Ἰππία, οὐ μόνον ἀεὶ ταυτὰ λέγω,
 ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ' ἴσως διὰ τὸ πολυμα-
 θὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις.
 Ἀμέλει, ἔφη, πειρᾶμαι καινόν τι λέγειν ἀεὶ. Πότε-
 ρον, ἔφη, καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι, οἷον περὶ γραμμά- 15
 των ἐὰν τις ἐρηται σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους
 ἐστίν, ἄλλα μὲν πρὶν ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ
 περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δις πέντε δέκα
 γίνονται, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν ἢ καὶ πρότερον ἀποκρίνη;
 Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ καὶ 20
 ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω· περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάνν
 οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ οὔτ' ἂν ἄλλος
 οὐδεὶς δύνατο εἰπεῖν. Νῆ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα
 λέγεις ἀγαθὸν εὐρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικα-
 σται δίχα ψηφίζόμενοι· παύσονται δὲ οἱ πολῖται περὶ 25
 τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ
 στασιάζοντες· παύσονται δ' αἱ πόλεις διαφερόμεναι
 περὶ τῶν δικαίων καὶ πολεμοῦσαι· καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ
 οἶδ' ὅπως ἀπολειφθείην ἂν σου, πρὸ τοῦ ἀκούσαι τη-
 λικοῦτον ἀγαθὸν εὐφηκότος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ 30
 ἀκούσῃ πρὶν γ' ἂν αὐτὸς ἀποφῆνῃ ὅ τι νομίζεις τὸ
 δίκαιον εἶναι· ἀρκεῖ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων καταγεληξ,

ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δ' οὐδενὶ ἐθέ-
 λων ὑπέχειν λόγον οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ
 οὐδενός. Τί δέ, ὦ Ἰππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ
 ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμε-
 5 νος; Καὶ ποῖος δὴ σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν;
 Εἰ δέ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ' ἔργῳ ἐπιδείκνυμι· ἢ οὐ
 δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶ-
 ναι; Πολύ γε νῆ Δί', ἔφη. Δίκαια μὲν γὰρ λέγον-
 τες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι· δίκαια δὲ πράττοντων
 10 οὐδ' ἂν εἰς ἄδικος εἴη. Ἦσθησαι οὖν πῶποτε μου
 ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ πόλιν ἢ
 φίλους εἰς στάσιν ἐμβαλόντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράτ-
 τουτος; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχε-
 σθαι οὐ δίκαιον ἡγῇ; Ἀῆλος εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
 15 καὶ νῦν διαφεύγειν ἐργχειρῶν τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώ-
 μην, ὃ τι νομίζεις τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ
 δίκαιοι, ἀλλ' ἃ μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις. Ἀλλ'
 ᾧ μὴ ἔγωγε, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν
 ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι· εἰ δέ σοι μὴ δο-
 20 κεῖ, σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκη· φημὶ γὰρ
 ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. Ἄρα τὸ αὐτὸ λέγεις,
 ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι; Ἐγωγε,
 ἔφη. Οὐκ ἄρα αἰσθάνομαι σου, ὅποιον νόμιμον ἢ
 ποῖον δίκαιον λέγεις. Νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γι-
 25 γνώσκεις; Ἐγωγε, ἔφη. Καὶ τίνας τούτους νομίζεις;
 Ἀ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι ἃ τε δεῖ ποιεῖν καὶ
 ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο. Οὐκ οὖν, ἔφη, νόμιμος
 μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτευόμενος· ἄνομος δὲ
 ὁ ταῦτα παραβαλὼν; Πάνν μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν
 30 καὶ δίκαια μὲν ἂν πράττοι ὁ τούτοις πειθόμενος, ἄδικα
 δὲ ὁ τούτοις ἀπειθῶν; Πάνν μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ὁ
 μὲν τὰ δίκαια πράττων δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα ἀδι-

μέν τις μέλλοιτο σκυτέα διδάσασθαι τινα, ἢ τέκτονα,
 ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν ὅπῃ ἂν πέμψας τού-
 του τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βούν τῷ βου-
 λομένῳ δικαίους ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν
 διδασκόντων·) ἐὰν δέ τις βούληται ἢ αὐτὸς μαθεῖν ≡
 τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν ἢ οἰκέτην διδάσασθαι, μὴ εἰδέναι
 ποίαν ἐλθὼν τύχοι τούτου. καὶ ὁ μὲν Ἰππίας ἀκούσας
 ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτόν, "Ἐτι γὰρ σύ, ἔφη,
 ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ
 σου ἤκουσα; Καὶ ὁ Σωκράτης, "Ὅ δέ γε τούτου δει- 11
 νότερον, ἔφη, ὦ Ἰππία, οὐ μόνον αἰεὶ ταυτὰ λέγω,
 ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ' ἴσως διὰ τὸ πολυμα-
 θὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις.
 Ἀμέλει, ἔφη, πειρῶμαι καινόν τι λέγειν αἰεὶ. Πότε-
 ρον, ἔφη, καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι, οἶον περὶ γραμμά- 15
 των ἐάν τις ἐρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους
 ἐστίν, ἄλλα μὲν πρὶν ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ
 περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δις πέντε δέκα
 γίνονται, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν ἢ καὶ πρότερον ἀποκρίνη;
 Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ καὶ 20
 ἐγὼ αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω· περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάν-
 οῖμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ οὔτ' ἂν ἄλλος
 οὐδεὶς δύναιτο εἰπεῖν. Νῆ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα
 λέγεις ἀγαθὸν εὐρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικα-
 σται δίκῃ ψηφίζόμενοι· παύσονται δὲ οἱ πολῖται περὶ 25
 τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ
 στασιάζοντες· παύσονται δ' αἱ πόλεις διαφερόμεναι
 περὶ τῶν δικαίων καὶ πολεμοῦσαι· καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ
 οἶδ' ὅπως ἀπολειφθεῖν ἂν σου, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τη-
 λικοῦτον ἀγαθὸν εὐρηκότος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ 30
 ἀκούσῃ πρὶν γ' ἂν αὐτὸς ἀποφάνῃ ὅ τι νομίζεις τὸ
 δίκαιον εἶναι· ἀρκεῖ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς,

ἑρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δ' οὐδενὶ ἐθέ-
 λων ὑπέχειν λόγον οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ
 οὐδενός. Τί δέ, ὦ Ἰππία, ἔφη, οὐκ ἤσθησαι, ὅτι ἐγὼ
 ἂν δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμε-
 νος; Καὶ ποῖος δὴ σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν;
 Εἰ δὲ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ' ἔργῳ ἐπιδείκνυμι· ἢ οὐ
 δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶ-
 ναι; Πολύ γε νῆ Δί', ἔφη. Δίκαια μὲν γὰρ λέγον-
 τες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι· δίκαια δὲ πράττοντων
 10 οὐδ' ἂν εἰς ἄδικος εἴη. Ἦσθησαι οὖν πῶποτε μου
 ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ πόλιν ἢ
 φίλους εἰς στάσιν ἐμβalόντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράτ-
 τοντος; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχε-
 σθαι οὐ δίκαιον ἤγῃ; Δῆλος εἰ, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
 15 καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώ-
 μην, ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ ἂν πράττουσιν οἱ
 δίκαιοι, ἀλλ' ἂν μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις. Ἀλλ'
 ᾧ μὴν ἔρωγε, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν
 ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι· εἰ δέ σοι μὴ δο-
 20 κεῖ, σκέψαι, εἰάν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκη· φημί γὰρ
 ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. Ἄρα τὸ αὐτὸ λέγεις,
 ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι; Ἐρωγε,
 ἔφη. Οὐκ ἄρα αἰσθάνομαι σου, ὅποιον νόμιμον ἢ
 ποῖον δίκαιον λέγεις. Νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γι-
 25 γνώσκεις; Ἐρωγε, ἔφη. Καὶ τίνας τούτους νομίζεις;
 Ἄ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ
 ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο. Οὐκ οὖν, ἔφη, νόμιμος
 μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτευόμενος· ἄνομος δὲ
 ὁ ταῦτα παραβαίνων; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν
 30 καὶ δίκαια μὲν ἂν πράττοι ὁ τοῦτοις πειθόμενος, ἄδικα
 δὲ ὁ τοῦτοις ἀπειθῶν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ὁ
 μὲν τὰ δίκαια πράττων δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα ἄδι-

εἰσι; Τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τοὺς νόμους τεθεικέ-
 ναι τούτους; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, θεοὺς οἶμαι τοὺς νό-
 μους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι· καὶ γὰρ παρὰ
 πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεται θεοὺς εὐσεβεῖν.
 Οὐκ οὖν καὶ γονέας τιμᾶν πανταχοῦ νομίζεται; Καὶ 5
 τοῦτο, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ μήτε γονεῖς παισὶ μίγνυ-
 σθαι μήτε παῖδας γονεῦσιν; Οὐκ ἔτι μοι δοκεῖ, ἔφη,
 ὃ Σώκρατες, οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. Τί δὲ; ἔφη.
 Ὅτι, ἔφη, αἰσθάνομαι τινας παραβαίνοντας αὐτόν.
 Καὶ γὰρ ἄλλα πολλά, ἔφη, παρανομοῦσιν. Ἀλλὰ δι- 10
 κην γέ τοι διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν
 θεῶν κειμένους νόμους, ἣν οὐδενὶ τρόπῳ δυνατόν
 ἀνθρώπῳ διαφυγεῖν· ὥσπερ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κει-
 μένους νόμους ἔνιοι παραβαίνοντες, διαφεύγουσι τὸ
 δίκην δοῦναι, οἱ μὲν λανθάνοντες, οἱ δὲ βιαζόμενοι. 15
 Καὶ ποῖαν, ἔφη, δίκην; ὃ Σώκρατες, οὐ δύνανται
 διαφεύγειν γονεῖς τε παισὶ καὶ παῖδες γονεῦσι μι-
 γνύμενοι; Τὴν μεγίστην νῆ Δία, ἔφη. Τί γὰρ ἂν
 μείζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμενοι τοῦ κακῶς
 τεκνοποιεῖσθαι; Πῶς οὖν, ἔφη, κακῶς οὗτοι τεκνο- 20
 ποιοῦνται, ὅτε οὐδὲν κωλύει ἀγαθοὺς αὐτοὺς ὄντας
 ἐξ ἀγαθῶν τεκνοποιεῖσθαι; Ὅτι νῆ Δί', ἔφη, οὐ μό-
 νον ἀγαθοὺς δεῖ τοὺς ἐξ ἀλλήλων παιδοποιουμένους
 εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζοντας τοῖς σώμασιν. Ἡ δοκεῖ
 σοι ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόντων ἢ 25
 τῶν παρηκμακότων; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ εἰκὸς
 ὅμοια εἶναι. Πότερα οὖν, ἔφη, βελτίω; Αἴθλιον ὅτι
 τὰ τῶν ἀκμαζόντων. Τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἄρα οὐ
 σπουδαῖα; Οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. Οὐκ οὖν οὕτω
 γε οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι; Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οὐκ 30
 οὖν οἷ γε οὕτω παιδοποιούμενοι ὥς οὐ δεῖ παιδο-
 ποιοῦνται; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Τίνες οὖν, ἔφη, ἄλ-

τε καὶ εὐδαιμονέσταιται γίνονται, ἄνευ δ' ὁμονοίας
 οὐτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὐτ' οἶκος καλῶς οἰκη-
 θείη. Ἰδίᾳ δὲ πῶς μὲν ἂν τις ἦττον ὑπὸ πόλεως ζη-
 μοίτο, πῶς δ' ἂν μᾶλλον τιμῶτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις
 5 πείθοιτο; πῶς δ' ἂν ἦττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἦ-
 τῶτο, ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῶη; Τίνι δ' ἂν τις μᾶλλον
 πιστεύσειεν παρακαταθήκας ἢ χρήματα ἢ θυγατέ-
 ρας ἢ υἱούς; τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον
 ἡγήσαιο τοῦ νομίμου; παρὰ τίνος δ' ἂν μᾶλλον τῶν
 10 δικαίων τύχοιεν ἢ γονεῖς ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται ἢ φί-
 λοι, ἢ πολῖται ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον πολέμιοι
 πιστεύσειαν ἢ ἀνοχὰς ἢ σπονδὰς ἢ συνθήκας περὶ εἰ-
 ρῆνης; τίνι δ' ἂν μᾶλλον ἢ τῷ νομίμῳ σύμμαχοι ἐθέ-
 λωεν γίνεσθαι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πι-
 15 στεύσειαν ἡγεμονίαν ἢ φρουραρχίαν ἢ πόλεις; τίνα
 δ' ἂν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι κομεῖσθαι χάριν μᾶλ-
 λον ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἂν τις εὐεργετή-
 σειεν ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζει; τῷ δ'
 ἂν τις βούλοιο μᾶλλον φίλος εἶναι ἢ τῷ τοιούτῳ, ἢ
 20 τῷ ἦττον ἐχθρός; τῷ δ' ἂν τις ἦττον πολεμήσειεν ἢ
 ὃ μάλιστα μὲν εἶναι φίλος βούλοιο, ἥκιστα δ' ἐχθρός;
 καὶ ὃ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλονται εἶ-
 ναι, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; Ἐγὼ μὲν οὖν,
 ὧ Ἰππία, τὸ αὐτὸ ἐπιδείκνυμαι νόμιμόν τε καὶ δί-
 25 καιον εἶναι· σὺ δ', εἰ τάναντία ἃ γινώσκεις, δί-
 δασκε. Καὶ ὁ Ἰππίας, Ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὧ Σώ-
 κrates, οὗ μοι δοκῶ τάναντία γινώσκειν οἷς εἰρηκας
 περὶ τοῦ δικαίου. Ἀγράφους δὲ τινὰς οἶσθα, ἔφη, ὧ
 Ἰππία, νόμους; Τούς γε ἐν πάσῃ χώρᾳ, ἔφη, κατὰ
 30 ταυτὰ νομιζομένους. Ἐχοῖς ἂν οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι
 οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, οἷ γε
 οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες δυνήθεεν οὔτε ὁμόφωνοί

δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλεῖον
 ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσ-
 περ νῦν, καὶ εὐήθης. Τί δαί, τῆς δικαίας πράξεως;
 Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοί
 ἂν πλεόν ἔχειν καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν
 ἡγοῖτο δίκαιον; Ἐγοῖτ' ἂν, ἢ δ' ὅς, καὶ ἀξιοί, ἀλλ'
 οὐκ ἂν δύναιτο. Ἄλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ·
 ἀλλὰ εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοί πλεόν ἔχειν μηδὲ
 βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου; Ἄλλ' οὕτως, ἔφη,
 ἔχει. Τί δαί δὴ ὁ ἄδικος, ἄρα ἀξιοί τοῦ δικαίου πλεο- 10
 νεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὐ, ἔφη,
 ὅς γε πάντων πλεόν ἔχειν ἀξιοί; Οὐκ οὖν καὶ ἀδίκου
 γε ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτῆσει
 τε καὶ ἀμιλλήσεται, ὥς ἀπάντων πλείστον αὐτὸς λά-
 βῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὡς δὲ δὴ λέγομεν, ἔφη, ὁ δίκαιος 15
 τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ, τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ
 ἄδικος τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἀριστα, ἔφη,
 εἰρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμος τε καὶ ἀγαθὸς
 ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερος; Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὐ.
 Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγα- 20
 θῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε; Πῶς γὰρ οὐ
 μέλλει, ἔφη, τοιοῦτος εἶναι καὶ εἰκέναι τοῖς τοιούτοις,
 ὁ δὲ μὴ εἰκέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἐκά-
 τερος αὐτῶν οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη.
 Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἔτε- 25
 ρον δὲ ἄμουςον; Ἐγώ γε. Πότερον φρόνιμον καὶ
 πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δῆπου φρόνι-
 μον, τὸν δὲ ἄμουςον ἄφρονα. Οὐκ οὖν ἄπερ φρόνι-
 μον, ἀγαθόν· ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δαί,
 ἱατρικὸν οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἀρ' οὖν τίς σοι, ὦ 30
 ἄριστε, δοκεῖ μουσικὸς ἀρμοττόμενος λύραν ἐθέλειν
 μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορ-

δῶν πλεονεκτεῖν ἢ ἀξιούν πλεον εἶναι; Οὐκ ἔμοιγε.
 Τί δαί, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δέ, ἰατρικός,
 ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονε-
 κτεῖν, ἢ ἀνδρός ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρι-
 5 κοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὲ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ
 ἀνεπιστημοσύνης εἰ τις σοὶ δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις
 οὖν ἐθέλειν πλείω ἢ αἰρεῖσθαι ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστή-
 μων ἢ πράττειν ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταυτὰ τῷ ὁμοίῳ
 ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν προᾶξιν; Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη
 10 τοῦτό γε οὕτως εἶναι. Τί δαί, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ
 ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειν, ἀνομοίως δὲ
 ἀνεπιστήμονος; Ἰσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός;
 Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθὸς τε
 καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐδελήσει πλεονεκτεῖν,
 15 τοῦ δ' ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ
 δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναν-
 τίου; Φαίνεται. Οὐκ οὖν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγώ,
 ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ;
 ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἐγώ γε, ἔφη. Ὁ δὲ δίκαιος τοῦ
 20 μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί.
 Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ τε καὶ
 ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ τε καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυ-
 νεύει. Ἀλλὰ μὴν ὁμολογοῦμεν, ὃ γε ὁμοῖος ἐκάτερος
 εἶη, τοιοῦτον καὶ ἐκάτερον εἶναι. ὁμολογοῦμεν γάρ.
 25 Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε
 καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθὴς τε καὶ κακός.

62 Ἐπειδὴ δ' οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύ-
 νην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δ' ἀδικίαν κακίαν
 τε καὶ ἀμαθίαν, εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· τοῦτο μὲν ἡμῖν
 30 οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι
 τὴν ἀδικίαν. (Plato Pol. 1, 350 d.)

63 Ἀλλὰ τῇδε πη σκέψασθαι χρή. πόλιν φαίης ἂν
 ἄδικον εἶναι καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι
 ἀδίκως καὶ καταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ'
 ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη· καὶ
 τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει καὶ τελεώτατα 5
 οὕσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ
 λόγος· ἀλλὰ τότε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον οἶν ἡ
 κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης
 τὴν δύναμιν ταύτην ἔξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιο-
 σύνης; Εἰ μὲν, ἔφη, ὥς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔστιν ἡ 10
 δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης, εἰ δ' ὥς ἐγώ,
 μετ' ἀδικίας. Πάνυ γε ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρα-
 σύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ
 καὶ ἀποκρίνη πάνυ καλῶς. Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζο-
 μαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τότε μοι χάρι- 15
 σαι καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν οὖν ἡ πόλιν ἢ στρατόπεδον
 ἢ ληστὰς ἢ κλέπτας ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπὶ
 τι ἔρχεται ἀδίκως, πράξαι ἂν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν
 ἀλλήλους; Οὐ δῆτα, ἡ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν;
 οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύ- 20
 μαχε, ἡ γε ἀδικία καὶ μίση καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις
 παρέχει, ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν.
 ἡ γάρ; Ἔστω, ἡ δ' ὅς, ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ'
 εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ ἄριστε· τότε δέ μοι λέγε· ἄρα εἰ
 τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μισος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ 25
 καὶ ἐλευθέροις τε καὶ δοῦλοις ἐγγιγνομένη μισεῖν ποιή-
 σει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοι-
 νῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δέ, ἂν ἐν
 θυοῖν ἐγγένηται, οὐ διοίςονται καὶ μισήσουσι καὶ
 ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσον- 30
 ται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δῇ, ὦ θανμάσιε, ἐν ἐνὶ ἐγγένηται
 ἀδικία, μὴ ἀπολεῖ τὴν αὐτῆς δύναμιν; ἡ οὐδὲν

δὴν πλεονεκτεῖν ἢ ἀξιοῦν πλεῖον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε.
 Τί δαί, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δέ, ἱατρικός,
 ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἱατρικοῦ πλεονε-
 κτεῖν, ἢ ἀνδρὸς ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἱατρι-
 5 κοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ
 ἀνεπιστημοσύνης εἰ τις σοὶ δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις
 οὐν ἐθέλειν πλείω ἂν αἰρεῖσθαι ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστή-
 μων ἢ πράττειν ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταυτὰ τῷ ὁμοίῳ
 ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν προᾶξιν; Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη
 10 τοῦτο γε οὕτως ἔχειν. Τί δαί, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ
 ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειν, ἀνομοίως δὲ
 ἀνεπιστήμονος; Ἰσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός;
 Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθὸς τε
 καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθέλησει πλεονεκτεῖν,
 15 τοῦ δ' ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἐοικεν, ἔφη. Ὁ
 δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναν-
 τίου; Φαίνεται. Οὐκ οὖν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγώ,
 ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ;
 ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἐγώ γε, ἔφη. Ὁ δὲ δίκαιος τοῦ
 20 μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί.
 Ἐοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ τε καὶ
 ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ τε καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυ-
 νεύει. Ἀλλὰ μὴν ὁμολογοῦμεν, ᾧ γε ὁμοῖος ἐκάτερος
 εἴη, τοιοῦτον καὶ ἐκάτερον εἶναι. Ὁμολογοῦμεν γάρ.
 25 Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὡς ἀγαθός τε
 καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής τε καὶ κακός.

62 Ἐπειδὴ δ' οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύ-
 νην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δ' ἀδικίαν κακίαν
 τε καὶ ἀμαθίαν, Εἴεν, ἦν δ' ἐγώ· τοῦτο μὲν ἡμῖν
 30 οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι
 τὴν ἀδικίαν. (Plato Pol. 1, 350 d.)

ὅπερ τὸ ὑπερὸν προουθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γε μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκεπτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅν τινα τρό-
 πον χρὴ ζῆν. Σκόπει δὴ, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ, 5
 καὶ μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἐμοιγε.
 Ἄρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλον ὁτουοῦν
 ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνω ἐκείνῳ ποιῇ τις ἢ ἄριστα; Οὐ
 μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὥδε· ἐσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις
 ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δαί; ἀκούσαις ἄλλῳ ἢ 10
 ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκ οὖν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων
 φαμὲν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δαί; μαχαίρα ἂν
 ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις καὶ σμίλη καὶ ἄλλοις πολ-
 λοῖς; Πῶς γὰρ οὐ; Ἀλλ' οὐδενί γ' ἂν οἶμαι οὕτω
 καλῶς, ὥς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἀλη- 15
 θῆ. Ἄρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσο-
 μεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ
 ἄρτι ἡρώτων πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἐκάστου εἴη
 ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπερ-
 γάζηται. Ἀλλά, ἔφη, μανθάνω τε καὶ μοι δοκεῖ τοῦτο 20
 ἐκάστου πράγματος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ.
 Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἐκάστῳ, ὥπερ καὶ
 ἔργον τι προστέτακται; Ἰωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν·
 ὀφθαλμῶν φαμὲν ἔστι τι ἔργον. Ἔστιν. Ἄρ' οὖν καὶ
 ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἔστι; Καὶ ἀρετὴ. Τί δέ, ὧτων ἦν 25
 τι ἔργον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ; Καὶ ἀρετὴ. Τί
 δὴ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως ἔχει
 δὴ. Ἄρ' ἂν ποτε ὅμματα τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπερ-
 γάσαιντο μὴ ἔχοντα τὴν αὐτῶν οἰκίαν ἀρετὴν, ἀλλ'
 ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἂν, ἔφη; τυφλό- 30
 τητα γὰρ ἰσως λέγεις ἀντὶ τῆς ὀψεως. Ἦτις, ἦν δ'
 ἐγώ, αὐτῶν ἢ ἀρετὴ· οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ

ἦτον ἔξει; Μηδὲν ἦτον ἐχέτω, ἔφη. **Ο**ὐκ οὖν τοι-
 ἄνδε τινα φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἷαν ὧ ἂν
 ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινί, εἴτε γένει, εἴτε στρατο-
 κείῳ, εἴτε ἄλλῳ ὁττοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ
 5 ποιεῖ πράττειν μεθ' αὐτοῦ διὰ τὸ στασιάζειν καὶ δια-
 φέρεσθαι, ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναν-
 τίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνν γε. Καὶ
 ἐν ἐνὶ δὴ οἶμαι ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ
 πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν
 10 ποιήσει πράττειν στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐ-
 τὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις.
 Ἡ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσὶν, ὧ φίλε, καὶ οἱ θεοί;
 Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται, ὧ Θρα-
 σύμαχε, ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ
 15 λόγου, ἔφη, θαρρῶν· οὐ γὰρ ἐγωγέ σοι ἐναντιώσο-
 μαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι. Ἴδι δὴ, ἦν δ' ἐγώ,
 καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἐστιάσεως ἀποπλήρωσον ἀπο-
 κρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν· ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτε-
 ροι καὶ ἀμείνους καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δί-
 20 καιοὶ φαίνονται, οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ'
 ἀλλήλων οἰοί τε. ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς φαμὲν ἐρρωμένους
 πώποτε τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πράξαι, ἀδίκους ὄν-
 τας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς ἐλέγομεν· οὐ γὰρ
 ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι· ἀλλὰ
 25 δῆλον ὅτι ἐνὴν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἢ αὐτοὺς ἐποίει,
 μή τι καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ' οὓς ἤεσαν ἀδικεῖν ἅμα,
 δι' ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν· ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδिका
 ἀδικία, ἡμιμόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἱ γε παμπόνηροι
 καὶ τελέως ἄδικοι τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνα-
 30 τοι. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει, μανθάνω, ἀλλ'
 οὐχ ὥς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο· εἰ δὲ καὶ ἅμεινον ζῶ-
 σιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων καὶ εὐδαιμονέστεροι εἰσὶν,

ὅπερ τὸ ὕστερον προυθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γε μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκεπτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυγχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅν τινα τρόπον χρὴ ξῆν. Σκόπει δὴ, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ, 5 καὶ μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἐμοιγε. Ἄρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτιοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὥδε· ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἰδοῖς ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δηῖτα. Τί δαί; ἀκούσας ἄλλῃ ἢ 10 ὤσιν; Οὐδαμῶς. Οὐκ οὖν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαινόμενα ἔργα εἶναι; Πάνν γε. Τί δαί; μαχαίρα ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὐ; Ἀλλ' οὐδενὶ γ' ἂν οἶμαι οὕτω καλῶς, ὥς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἀλλ' 15 θῆ. Ἄρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ ἄρτι ἡρώτων πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἐκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλά, ἔφη, μανθάνω τε καὶ μοι δοκεῖ τοῦτο 20 ἐκάστου πράγματος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἐκάστῳ, ὥπερ καὶ ἔργον τι προστίεται; Ἰωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν· ὀφθαλμῶν φαινόμενον ἔστι τι ἔργον. Ἔστιν. Ἄρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἔστι; Καὶ ἀρετὴ. Τί δέ, ὧτων ἦν 25 τι ἔργον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ; Καὶ ἀρετὴ. Τί δὴ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως ἔχει δὴ. Ἄρ' ἂν ποτε ὅμματα τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο μὴ ἔχοντα τὴν αὐτῶν οἰκείαν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἂν, ἔφη; τυφλό- 30 τητα γὰρ ἴσως λέγεις ἀντὶ τῆς ὀψεως. Ἦτις, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν ἢ ἀρετὴ· οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ

αἵ τῃ μὲν οἰκείᾳ ἀρετῇ τὸ αὐτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται
 τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. Ἀληθές, ἔφη, τοῦτο
 γε λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ ὧτα στερόμενα τῆς αὐτῶν
 ἀρετῆς κακῶς τὸ αὐτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάννυ
 5 γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τὰ ἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν
 τοῦτον λόγον; Ἐμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δὴ, μετὰ ταῦτα
 τόδε σκέψαι. ψυχῆς ἔστι τι ἔργον, ὃ ἄλλω τῶν ὄν-
 των οὐδ' ἂν ἐνὶ πράξει; οἷον τὸ τοιούδε· τὸ ἐπιμε-
 10 λίσθαι καὶ ἄρχειν καὶ τὸ βουλευέσθαι καὶ τὰ τοι-
 ἀποδοίμεν καὶ φαίμεν ἴδια ἐκείνης εἶναι; Οὐδενὶ
 ἄλλω. Τί δ' αὖ τὸ ξῆν; οὐ ψυχῆς ἔργον φήσομεν εἶ-
 ναι; Μάλιστα ἂν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴν φαμέν
 τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Ἀρ' οὖν ποτε, ὦ Θρασύ-
 15 μαχε, ψυχὴ τὰ αὐτῆς ἔργα εὖ ἀπεργάσεται στερομένη
 τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη
 ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ
 ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκ οὖν
 ἀρετὴν μὲν ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην,
 20 κακίαν δὲ ἀδικίαν; Ξυνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα
 δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς
 δὲ ὁ ἄδικος; Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον.
 Ἀλλὰ μὴν ὃ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ὃ
 δὲ μὴ τάναντία; Πῶς γάρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα
 25 εὐδαίμων, ὃ δ' ἄδικος ἄθλιος; Ἔστω, ἔφη. Ἀλλὰ
 μὴν ἄθλιόν γε οὐ λυσίτελετ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. Πῶς
 γάρ οὔ; Οὐδέποτε ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυ-
 σιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης. (Plato Polit. 1, 351 a.)

64 Ἐν ταυτῷ (IV, 441 c).

30 Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, μόγις διανενοίκαμεν,
 καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὠμολόγηται, ταυτὰ μὲν ἐν πόλει,

ταῦτα δὲ ἐν ἐνὶ ἐκάστου τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι καὶ
 ἴσα τὸν ἀριθμὸν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκ οὖν ἐκεῖνό γε
 ἦδη ἀναγκαῖον, ὥς πόλις ἦν σοφὴ καὶ ᾧ, οὕτω καὶ
 τὸν ἰδιώτην καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι; Τί μὲν; Καὶ
 ᾧ δὴ ἀνδρείος ἰδιώτης καὶ ὧς, τούτῳ καὶ πόλιν ἀν-
 δρείαν· καὶ οὕτω καὶ τὰλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν ὁσαύ-
 τως ἀμφοτέρωθεν ἔχειν; Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δὴ, ὅ
 Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρό-
 πῳ ᾧ περ καὶ πόλις ἦν δίκαια; Καὶ τοῦτο πᾶσα
 ἀνάγκη. Ἄλλ' οὕτω μὲν τοῦτό γε ἐπιλελήσμεθα, ὅτι
 ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἑκάστου ἐν αὐτῇ πράττειν,
 τριῶν ὄντων γενῶν, δίκαια ἦν. Οὐ μοι δοκοῦμεν,
 ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν, ὅτι καὶ
 ἡμῶν ἑκάστος ὅταν τὰ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ πράττει, οὕτω
 δικαιότερός τε ἔσται καὶ τὰ αὐτοῦ πράττων. Καὶ
 μάλα, ἥ δ' ὅς, μνημονευτέον. Οὐκ οὖν τῷ μὲν λογ-
 κῷ ἄρχειν προσῆκον, σοφῷ ὄντι, καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ
 ἀπάσης ψυχῆς προμήθειαν, τῷ δὲ θυμοειδεὶ ὑπηκόῳ
 εἶναι καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἄρ' οὖν οὐκ
 ὡς περ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς καὶ ἄλλων
 σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέ-
 φουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δ' ἀνιῶσα
 καὶ παραμυθουμένη καὶ ἡμεροῦσα ἀρμονίᾳ τε καὶ
 ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἥ δ' ὅς. Καὶ τούτῳ δὴ οὕτω
 τραφέντε καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὐτὰ μαθόντε καὶ παι-
 δευθέντε, προσθήσεται τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ κρείτ-
 τον τῆς ψυχῆς ἐν ἐκάστῳ ἐστὶ, καὶ χρημάτων φύσει
 ἀπληστότατον· ὃ τηρήσεται μὴ τῷ πλίμπλασθαι τῶν
 περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν
 γενόμενον οὐ τὰ αὐτοῦ πράττει, ἀλλὰ καταδουλώσα-
 σθαι καὶ ἄρχειν ἐθέλη ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ἦ,
 καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν

ἡ περὶ χρημάτων κτήσιν ἡ περὶ σώματος θεραπείαν
 ἡ καὶ περὶ πολιτικόν τι ἡ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια,
 ἐν πᾶσι τοῖτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν
 μὲν καὶ καλὴν πράξιν, ἡ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώξῃ τε
 5 καὶ συναπεργάζεται, σοφίαν δὲ τὴν ἐπιστατούσαν
 ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πράξιν, ἡ ἂν
 αἰὲν ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν τε, ὥς τὴν ταύτῃ ἂν ἐπι-
 στατούσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἡ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες,
 ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ
 10 ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐ-
 τοῖς ὄν, εἰ φαίμεν εὐρηκέναι, οὐκ ἂν πάνν τι, οἶμαι,
 δόξαιμεν ψεῦδεσθαι. Μὰ Δί' οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶ-
 μεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δὴ, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ
 τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον. Οὐκ οὖν
 15 στάσιν τινὰ αὐτῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι
 καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς
 τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵνα ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον,
 ἀλλὰ τοιοῦτον ὄντος φύσει, οἷον πρέπειν αὐτῷ δου-
 λεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι· τοιαῦτ' ἅτα,
 20 οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην
 εἶναι, τὴν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δειλίαν
 καὶ ἀμαθίαν καὶ ξυλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα
 μὲν οὖν ταύτῃ, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ
 ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ αὐτὸ τὸ δίκαια ποιεῖν,
 25 πάντα ταῦτα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς,
 ἥπερ καὶ ἡ ἀδικία καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δὴ; Ὅτι, ἦν
 δ' ἐγώ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγίεινῶν τε
 καὶ νοσώδων, ὥς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν τῇ ψυ-
 χῇ. Πῃ; ἔφη. Τὰ μὲν πον ὑγίεινὰ ὑγίειαν ἐμποιεῖ,
 30 τὰ δὲ νοσώδη νόσον. Ναί. Οὐκ οὖν καὶ τὸ μὲν δί-
 καια πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ, τὸ δὲ ἄδικα ἀδι-
 κίαν; Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ποιεῖν τὰ ἐν

τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ
 κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ νόσον παρὰ φύσιν
 ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Ἔστι γάρ.
 Οὐκ οὖν αὖ, ἔφην, τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν τὰ ἐν
 τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι κρατεῖν τε καὶ κρα- 5
 τεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀδικίαν παρὰ φύσιν
 ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου; Κομίδῃ, ἔφη.
 Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ
 κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς· κακία δὲ νόσος τε καὶ αἰ-
 σχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἀρ' οὖν οὐ καὶ τὰ 10
 μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτήσιν φέρει, τὰ
 δὲ αἰσχροὶ εἰς κακίας; Ἀνάγκη. Τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη,
 ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστι σκέψασθαι, πότερον αὖ λυσιτε-
 λεῖ δίκαιά τε πράττειν καὶ καλὰ ἐπιτηδεύειν καὶ
 εἶναι δίκαιον, ἢ ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μὴ, τοιοῦτος 15
 ᾧ, ἢ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικον εἶναι, ἐάν περ μὴ διδῶ
 δίκην μηδὲ βελτίων γίγνηται κολαζόμενος. Ἀλλά,
 ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα
 γίγνεσθαι ἤδη, εἰ τοῦ μὲν σώματος τῆς φύσεως δια-
 φθειρομένης δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι οὐδὲ μετὰ πάν- 20
 των σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ παντὸς πλούτου καὶ πά-
 σης ἀρχῆς, τῆς δὲ αὐτοῦ τούτου ὧ ζῶμεν φύσεως
 ταραττομένης τε καὶ διαφθειρομένης βιωτὸν ἄρα
 ἔσται, ἂν περ τις ποιῇ ὃ ἂν βουληθῇ ἄλλα πλὴν τοῦ-
 το ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγῇσεται, 25
 δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται, ἐπειδὴ γε ἐφάνη
 γε ὄντα ἑκάτερα οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον
 γάρ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ περ ἐνταῦθα ἐληλύ-
 θαμεν ὅσον οἷον τε σαφέστατα κατιδεῖν ὅτι ταῦτα
 οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἠκιστα, νῆ τὸν Δί', 30
 ἔφη, πάντων ἀποκνητέον.

ἡ περὶ χρημάτων κτήσιν ἢ περὶ σώματος θεραπείαν
 ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια,
 ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν
 μὲν καὶ καλὴν πράξιν, ἢ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώξῃ τε
 καὶ συναπεργάζηται, σοφίαν δὲ τὴν ἐπιστατούσαν
 ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πράξιν, ἢ ἂν
 αἰεὶ ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν τε, ὥς τὴν ταύτην ἂν ἐπι-
 στατούσαν δόξαν. Παντάπασι, ἢ δ' ὅς, ὧς Σώκρατες,
 ἀληθῆ λέγεις. Εἶπεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ
 ἀνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐ-
 τοῖς ὄν, εἰ φαίμεν εὐρηκέναι, οὐκ ἂν πάννυ τι, οἶμαι,
 δοξάμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δί' οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶ-
 μεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δὴ, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ
 τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον. Οὐκ οὖν
 ἴσταςιν τινὰ αὐτῶν τριῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι
 καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς
 τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵνα ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον,
 ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει, οἷον πρέπειν αὐτῷ δου-
 λεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι· τοιαῦτ' ἄττα,
 οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην
 εἶναι, τὴν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δειλίαν
 καὶ ἀμαθίαν καὶ ξυλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα
 μὲν οὖν ταύτῃ, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ
 ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ αὐτὸ δίκαια ποιεῖν,
 πάντα ταῦτα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς,
 ἢ περὶ καὶ ἡ ἀδικία καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δὴ; Ὅτι, ἦν
 δ' ἐγώ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε
 καὶ νοσωδῶν, ὥς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν τῇ ψυ-
 χῇ. Πῇ; ἔφη. Τὰ μὲν που ὑγιεινὰ ὑγρίαν ἐμποιεῖ,
 τὰ δὲ νοσώδη νόσον. Ναί. Οὐκ οὖν καὶ τὸ μὲν δί-
 καια πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ, τὸ δὲ ἄδικα ἀδι-
 κίαν; Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγρίαν ποιεῖν τὰ ἐν

χοῦντι ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν
λέοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν καὶ ποιεῖν
ἀσθενή, ὥστε ἔλκεσθαι ὅπῃ ἂν ἐκείνων ὁπότερον
ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐτέρῳ συνεθίζειν μηδὲ φίλον
ποιεῖν, ἀλλ' ἑᾶν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς δάκνεσθαι τε καὶ 5
μαχόμενα ἐσθλὲν ἄλληλα. Παντάπασι γάρ, ἔφη,
ταῦτα λέγει, ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκ οὖν αὐτὸ τὰ
δίκαια λέγων λυσιτελεῖν φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράτ-
τειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς
ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, καὶ τοῦ πολυκεφάλου 10
θρέμματος ἐπιμελήσεται, ὥσπερ γεωργὸς τὰ μὲν ἡμερα
τρέφων καὶ τιθασσεύων, τὰ δ' ἄγρια ἀποκαλύων φύε-
σθαι, ξύμмахον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν,
καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος, φίλα ποιησάμενος ἁλ-
λήλοις τε καὶ αὐτῷ, οὕτω θρέψει; Κομιδῇ γὰρ αὐτὸν 15
λέγει ταῦτα ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν. Κατὰ πάντα δὴ
τρόπον ὁ μὲν τὸ δίκαιον ἐγκωμιάζων ἀληθῆ ἂν λέγοι,
ὁ δὲ τᾷδικα ψεύδοιτο· πρὸς τε γὰρ ἡδονὴν καὶ πρὸς
εὐδοξίαν καὶ ὠφέλειαν σκοπουμένῳ ὁ μὲν ἐπαινέτης
τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ 20
εἰδῶς ψέγει ὅ τι ψέγοι. Οὐ μοι δοκεῖ, ἢ δ' ὅς, οὐ-
δαμῇ γε. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πράως, οὐ γὰρ ἐκὼν
ἀμαρτάνει, ἐρωτῶντες· Ὡ μακάριε, οὐ καὶ τὰ καλὰ
καὶ τὰ αἰσχροῖα νόμιμα διὰ τὰ τοιαῦτα ἂν φαίμεν γεγο-
νέναι; τὰ μὲν καλὰ τὰ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δ' 25
ἰσῶς τὰ ὑπὸ τῷ θείῳ τὰ θηριώδη ποιοῦντα τῆς φύ-
σεως, αἰσχροῖα δὲ τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἡμερον δου-
λούμενα; συμφήσει, ἢ πῶς; Ἐὰν ἐμοί, ἔφη, πείθη-
ται. Ἔστιν οὖν, εἶπον, ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ
λόγου χρυσίον λαμβάνειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τι 30
γίγνεται, λαμβάνων τὸ χρυσίον, ἅμα καταδουλοῦται
τὸ βέλτιστον αὐτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ; ἢ εἰ μὲν λαβὼν

65 Πλάτωνος τῇ θ' Πολιτείᾳ (588 b).

Ἐἴεν δὴ, εἰπον, ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόνα-
 μεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι' ἃ δεῦρ'
 ἦκομεν· ἦν δέ που λεγόμενον λυσιτελεῖν ἀδικεῖν τῷ
 15 τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ· ἡ οὐχ οὐ-
 τως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δὴ, ἔφη, αὐτῷ
 διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα τό τε ἀδι-
 κεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν ἦν ἐκάτερον ἔχει δύνα-
 μιν. Πῶς, ἔφη; Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ,
 20 ἴνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων, οἷα ἔλεγε. Ποῖαν τινά; ἡ
 δ' οὖς. Τῶν τοιούτων τινά, ἦν δ' ἐγώ, οἶαι μυθολο-
 γοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἡ τε Χιμαίρας καὶ
 ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συχναὶ λέ-
 γονται ξυμπεφυκταὶ ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι.
 25 Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν
 θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θη-
 ρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δύνα-
 τοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὐτοῦ πάντα ταῦτα.
 Δεινὸν πλάστον, ἔφη, τὸ ἔργον· ὅμως δ' ἐπειδὴ εὐ-
 30 κλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλά-
 σθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δ'
 ἀνθρώπου, πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον καὶ
 δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥάω, καὶ πέ-
 35 πλασται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε
 καὶ ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περί-
 40 πλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἐνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀν-
 θρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ
 τὸ ἔξω μόνον ἑλυτρον ὁρῶντι, ἐν ζῶον φαίνεσθαι,
 ἀνθρώπου. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ τῷ
 45 λέγοντι ὥς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ,
 δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φη-
 σὶν ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐω-

μένους, ἀλλ' ὥς ἄμεινον παντὶ ὑπὸ θεοῦ καὶ φρονί-
 μου ἄρχεσθαι, μάλιστα μὲν οἰκείον ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ,
 εἰ δὲ μὴ, ἔξωθεν ἐφ'esτωτος, ἵνα εἰς δύνάμιν πάντες
 ὅμοιοι ᾤμεν καὶ φίλοι, τῷ αὐτῷ κυβερνώμενοι; Καὶ
 ὁρθῶς γ', ἔφη. Ἀηλοὶ δέ γε, ἣν δ' ἐγώ, καὶ ὁ νόμος 5
 ὅτι τοιοῦτον βούλεται, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ξύμμα-
 χος ὢν, καὶ ἡ τῶν παιδῶν ἀρχή, τὸ μὴ εἶναι ἐλευθέ-
 ρους εἶναι, ἕως ἂν ἐν αὐτοῖς ὥσπερ ἐν πόλει πολι-
 τεῖαν καταστήσωμεν, καὶ τὸ βέλτιστον θεραπεύσαν-
 τες τῷ παρ' ἡμῖν τοιούτῳ ἀντικαταστήσωμεν φύλακα 10
 ὅμοιον καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ· καὶ τότε δὴ ἐλευθερίαν
 ἀφίεμεν. Ἀηλοὶ γάρ, ἡ δ' ὅς.

66 Πλάτωνος πολιτείας ι' (612 a).

Οὐκ οὖν, ἣν δ' ἐγώ, τά τε ἄλλα ἀπελυσάμεθα ἐν 15
 τῷ λόγῳ, καὶ οὐ τοὺς μισθοὺς οὐδὲ τὰς δόξας δικαιο-
 σύνης ἀπηνέγκαμεν, ὥσπερ Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον
 ὑμεῖς ἔφατε, ἀλλ' αὐτοδικαιοσύνην αὐτῇ τῇ ψυχῇ
 ἄριστον εὖρομεν, καὶ ποιητέον εἶναι αὐτῇ τὰ δίκαια,
 εἰάν τ' ἔχη τὸν Γύγου δακτύλιον, εἰάν τε μὴ, καὶ πρὸς 20
 τοιούτῳ δακτυλίῳ τὴν Ἄιδος κυνέην; Ἀληθέστατα,
 ἔφη, λέγεις. Ἀρ' οὖν, ἣν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, νῦν
 ἡδὴ ἀνεπίφθονόν ἐστι πρὸς ἐκείνοις καὶ τοὺς μισθοὺς
 τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἀποδοῦναι, ὅσους
 καὶ οἷους τῇ ψυχῇ παρέχει παρ' ἀνθρώπων τε καὶ 25
 θεῶν, ζῶντός τε ἔτι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπειδὰν τε-
 λευτήσῃ; Παντάπασι μὲν οὖν, ἡ δ' ὅς. Ἀρ' οὖν ἀπο-
 δώσετέ μοι ἃ ἐδανείσασθε ἐν τῷ λόγῳ; Τί μάλιστα;
 Ἔδωκα ὑμῖν τὸν δίκαιον δοκεῖν ἄδικον εἶναι καὶ τὸν
 ἄδικον δίκαιον· ὑμεῖς γὰρ ἡγείσθε, καὶ εἰ μὴ δυνα- 30
 τὸν εἶη ταῦτα λαμβάνειν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους,
 ὅμως δοτέον εἶναι τοῦ λόγου ἕνεκα, ἵν' ἡ αὐτὴ δικαιο-

χρυσόν, υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδουλοῦτο, καὶ ταῦτ' εἰς
 ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ ἑλυσίτε-
 ιαι οὐδ' ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβάνουσι; εἰ δὲ τὸ
 αὐτοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ μιαιωνοτάτῳ
 ἐδουλοῦται καὶ μηδὲν ἔλειπ', οὐκ ἄρα ἄθλιός ἐστι καὶ
 πολὺ ἐπὶ δεινότερῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ ἢ
 Ἐπιφύλῃ ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὄρμον δεξαμένη;
 Πολὺ μέντοι, ἢ δ' ὅς ὁ Γλαύκων· ἐγὼ γάρ σοι ὑπὲρ
 ἐκείνου ἀποκρινοῦμαι. Οὐκ οὖν καὶ τὸ ἀκολασταί-
 10 νειν οἷε διὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίσταται
 ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ δεινὸν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς
 θρέμμα εἰς ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος; Ἀῆλον,
 ἔφη. Ἡ δ' αὐθάδεια καὶ δυσκολία ψέγεται οὐχ ὅταν
 τὸ λεοντῶδες καὶ ὄφεῶδες αὔξηται καὶ συντελεῖνται
 15 ἐναρμόστως; Πάνυ μὲν οὖν. Τρυφή μὲν οὖν καὶ
 μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ
 ἀνίσσει ψέγεται, ὅταν ἐν αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί
 μῆν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνελευθερία οὐχ ὅταν τις τὸ
 αὐτὸ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς ὑπὸ τῷ ὀχλῶδει θηρίῳ ποιῇ,
 20 καὶ ἔνεκα χρημάτων καὶ τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προ-
 πηλακίζομενον ἐθίξῃ ἐκ νέου ἀντὶ λέοντος πύθηκον
 γίνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Βαναυσία δὲ καὶ χειρο-
 τεχνία διὰ τί, οἷε, ὄνειδος φέρει; ἢ δι' ἄλλο τι φή-
 25 σομεν ἢ ὅταν τις ἀσθενὲς φύσει ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου
 εἶδος, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἄρχειν τῶν ἐν αὐτῷ
 θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖνα, καὶ τὰ θωπεύ-
 ματα αὐτῶν μόνον δύνῃται μανθάνειν; Ἐοικεν, ἔφη.
 Οὐκ οὖν ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑφ' ὁμοίου ἄρχηται, οἷου-
 30 περ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτὸν φάμεν δεῖν εἶναι ἐκεί-
 νου τοῦ βελτίστου, καὶ ἔχοντος ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον ἄρ-
 χον, οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου οἰόμενοι δεῖν
 ἄρχεσθαι αὐτόν, ὥσπερ Θερασύμαχος ᾤετο τοὺς ἄρχο-

ἄνω μή, τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶν-
 τες δὲ καταγέλαστοι γίνονται, τὰ ὧτα ἐπὶ τῶν ὤμων
 ἔχοντες καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες· οἱ δὲ τῇ
 ἀληθείᾳ δρομικοὶ εἰς τέλος ἐλθόντες τὰ τε ἄθλα
 λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦνται; οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν
 δικαίων τὸ πολὺ ξυμβαίνει, πρὸς τὸ τέλος ἐκά-
 στης πράξεως καὶ ὁμίλλας καὶ τοῦ βίου εὐδοκιμοῦσι
 τε καὶ τὰ ἄθλα παρὰ τῶν ἀνθρώπων φέρονται; Καὶ
 μάλα. Ἀνέξει ἄρα λέγοντος ἐμοῦ περὶ τούτων ἅπερ
 αὐτὸς ἔλεγε περὶ τῶν ἀδίκων; ἔρῳ γὰρ δὴ, ὅτι οἱ 10
 μὲν δίκαιοι, ἐπειδὴν πρესβύτεροι γένωνται, ἐν τῇ
 αὐτῶν πόλει ἄρχουσι τε ἄς ἂν βούλονται ἀρχάς, γα-
 μοῦσι τε ὁπόθεν ἂν βούλονται, ἐκδιδοῦσι τε εἰς οὓς
 ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα ἃ σὺ περὶ ἐκείνων, ἐγὼ νῦν
 λέγω περὶ τῶνδε· καὶ αὖ καὶ περὶ τῶν ἀδίκων, ὅτι οἱ 15
 πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ἂν νέοι ὄντες λάθωσιν, ἐπὶ τέλους
 τοῦ δρόμου αἰρεθέντες καταγέλαστοί εἰσι καὶ γέρον-
 τες γιγνόμενοι ἄθλιοι προπηλακίζονται, ὑπὸ ξένων
 τε καὶ ἀστῶν μαστιγούμενοι, καὶ ἃ ἀγροῖκα ἐφησθα
 σὺ εἶναι, ἀληθῆ λέγων, εἴτα στρεβλώσονται καὶ ἐκ- 20
 καυθήσονται· πάντα ἐκεῖνα οἶον καὶ ἐμοῦ ἀκηκοέναι
 ὥς πάσχουσιν· ἀλλ' ὃ λέγω ὅρα εἰ ἀνέξη. Καὶ πάνυ,
 ἔφη· δίκαια γὰρ λέγεις. Ἄ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
 ζῶντι τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἄθλά
 τε καὶ μισθοὶ καὶ δῶρα γίνεταί πρὸς ἐκείνοις τοῖς 25
 ἀγαθοῖς, οἷς αὐτὴ παρείχετο ἡ δικαιοσύνη, τοιαῦτ'
 ἂν εἴη. Καὶ μάλα, ἔφη, καλὰ τε καὶ βέλαια. Ταῦτα
 τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν ἐστὶ πλήθει οὐδὲ μεγέθει
 πρὸς ἐκεῖνα, ἃ τελεutήσαντα ἐκάτερον περιμένει.

67 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος (408 e). 30
 Τί τούντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαρμέν δι-

καιοσύνης περὶ μαθήσεως; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς
 προύτρπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι μὴδὲν
 προνοοῦντας ὁρῶν, καθάπερ παίδας, ὥς ἔστι τις
 γυμναστική καὶ ἰατρική, καὶ ἔπειτα ὠνείδιζε, λέγων
 5 ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπι-
 μέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἔνεκα
 διαπονούμεθ' αὐτὰ καὶ κτώμεθα, τούτου δ' αὐτοῦ μη-
 δεμίαν τέχνην μὴδὲ μηχανήν, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται
 τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὖσαν· εἰ δ' ἐπανει-
 10 ρόμεθα τὸν ταῦθ' ἡμᾶς προτρέποντα, λέγεις δὲ εἶναι
 τίνας ταύτας τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν· ἴσως ὅτι γυμνα-
 στική καὶ ἰατρική· καὶ νῦν δὴ τίνα φαρὲν εἶναι τὴν
 ἐκ τῆς ψυχῆς ἀρετῆς τέχνην, λεγέσθω. Ὁ δὲ δο-
 κῶν αὐτῶν ἐρρωμενέστατος εἶναι πρὸς ταῦτα ἀπο-
 15 κρινόμενος εἶπε ταύτην τὴν τέχνην εἶναι, ἣν περ
 ἀκούεις σὺ λέγοντος, ἔφη, Σωκράτους, οὐκ ἄλλην
 ἢ δικαιοσύνην. Εἰπόντος δέ μου, μή μοι τὸ ὄνομα
 εἰπῆς μόνον, ἀλλὰ ὧδί, ἰατρική που τις λέγεται τέχνη,
 ταύτης δὲ ἔστι διττὰ τὰ ἀποτελούμενα, τὸ μὲν ἰατροῦς
 20 αἰεὶ πρὸς τοῖς οὖσιν ἑτέροισι ἐξεργάζεσθαι, τὸ δὲ ὑγί-
 εῖαν· ἔστι δὲ τούτων θάτερον οὐκέτι τέχνη, τῆς τέ-
 χνης δὲ τῆς διδασκούσης τε καὶ διδασκομένης ἔργον,
 ὃ δὲ λέγομεν ὑγίειαν. καὶ τεκτονικῆς δὲ κατὰ ταυτά,
 οἰκία τε καὶ τεκτονική, τὸ μὲν ἔργον τὸ δὲ δίδαγμα·
 25 τῆς δὲ δικαιοσύνης ὡσαύτως τὸ μὲν δίκαιον ἔστω
 ποιεῖν, καθάπερ ἐκεῖ τοὺς τεχνίτας ἐκάστους, τὸ δ'
 ἕτερον, ὃ δύναται ποιεῖν ἡμῖν ἔργον ὁ δίκαιος, τί
 τοῦτο φαμέν; εἰπέ. Οὗτος μὲν, ὥς οἶμαι, τὸ συμ-
 φέρον ἀπεκρίνατο· ἄλλος δὲ τὸ δέον, ἕτερος δὲ τὸ
 30 ὠφέλιμον· ὃ δὲ τὸ λυσιτελοῦν. Ἐπανήειν δὲ ἐγὼ
 λέγων, ὅτι ἐκεῖ τὰ γε ὀνόματα ταῦτ' ἔστιν ἐν ἐκάστη
 τῶν τεχνῶν, ὁρθῶς πράττειν, λυσιτελοῦντα, ὠφέ-

λιμα, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ πρὸς ὃ τι ταῦτα πάντα
 τείνει, ἔρει τὸ ἴδιον ἐκάστη τέχνη, οἷον ἡ τεκτονικὴ,
 τὸ εὖ, τὸ καλῶς, τὸ δεόντως, ὥστε τὰ ξύλινα φήσει
 σκευὴ γίνεσθαι· ἃ δὴ οὐκ ἔστι τέχνη. λεγέσθω δὴ
 καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης ὡσαύτως. Τελευταῖων ἀπεκρί- 5
 νατό τις, ὃ Σώκρατες, μοι τῶν σῶν ἐταίρων ὅς δὴ
 κομπότατα ἔδοξεν εἰπεῖν, ὅτι τοῦτ' εἴη τὸ τῆς δικαιο-
 σύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς, φιλίαν ἐν
 ταῖς πόλεσι ποιεῖν. οὗτος δ' αὖ ἐρωτώμενος τὴν
 φιλίαν ἀγαθὸν τε ἔφη εἶναι καὶ οὐδέποτε κακόν· 10
 τὰς δὲ τῶν παιδῶν φιλίας καὶ τὰς τῶν θηρίων, ὥς
 ἡμεῖς τοῦτο τοῦνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶ-
 ναι φιλίας ἐπανερωτώμενος· συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ
 πλείω τὰς τοιαύτας βλαβεράς ἢ ἀγαθὰς εἶναι· φεύ-
 γων δὴ τὸ τοιοῦτον οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας 15
 εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομά-
 ζοντας· τὴν δὲ οὕτως καὶ ἀληθῶς φιλίαν εἶναι σαφέ-
 στατα ὁμόνοιαν. τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμο-
 δοξίαν εἶναι λέγοι ἢ ἐπιστήμην, τὴν μὲν ὁμοδοξίαν
 ἡτίμαζεν· ἡναγκάζοντο γὰρ πολλὰ καὶ βλαβερά γί- 20
 γνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων· τὴν δὲ φιλίαν ἀγα-
 θὸν ὁμολογῇκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον.
 ὥστε ταυτὸ ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην οὐ-
 σαν, ἀλλὰ οὐ δόξαν. ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἤμεν τοῦ λόγου
 ἀποροῦντες, οἱ παρόντες ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε 25
 αὐτῷ καὶ λέγειν, ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταυτὸν ὁ
 λόγος τοῖς πρώτοις· καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἱατρικὴ ὁμό-
 νοιά τις ἔστι, καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ οὗτου εἰ-
 σὶν ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην, δικαιο-
 σύνην ἢ ὁμόνοιαν, ὅπου τελινοῦσά ἐστι διαπέφευγε, 30
 καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὃ τι ποτέ ἐστι τὸ ἔργον. ταῦτα, ὃ
 Σώκρατες, ἐγὼ τελευταῖων καὶ σεαυτὸν ἠρώτων, καὶ

εἰπάς μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. ὅστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδέν· ἅπαντα γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας δοᾶν.

5 68 Πλάτωνος (Alcib. 1, 109 e).

Τί δ' εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἶμι με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; Ναί, εἰ γε εὖροις. Ἄλλ' οὐκ ἂν εὖρεῖν με ἡγή; Καί' μάλα γε, εἰ ζητήσῃς. Εἴτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἶμι με; Ἐγώ γε, εἰ οἴη-
10 θεῖς γε μὴ εἰδέναι.

69 Ἐν ταυτῷ (110 d).

Εὐρών μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα τὰ δίκαια καὶ τὰ δίκαια;
Οὐ πάνν φαίνομαι. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν
ἐφησθα εἰδέναι· εἰ δὲ μήθ' εὖρες μήτ' ἔμαθες, πῶς
15 οἶσθα καὶ πόθεν; Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς
ἀπεκριθῇ, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών. Τὸ δὲ πῶς
εἶχεν; Ἐμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι.
Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἤκομεν λόγον· παρὰ τοῦ; φράζε
κάμοι. Παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐκ εἰς σπουδαίους γε
20 διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

70 Ἐν ταυτῷ (114 e).

Ἀποκρίνου δὴ· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαντοῦ ἀκού-
σης ὅτι τὰ δίκαια καὶ συμφέροντά ἐστιν, ἄλλω γε λέ-
γοντι μὴ πιστεύσης. Οὐ τοι· ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ
25 γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι. Μαντικὸς γὰρ εἶ. καί
μοι λέγε, τῶν δικαίων φῆς ἓνια μὲν συμφέρειν ἓνια
δ' οὐ; Ναί. Τί δέ, τὰ μὲν καλὰ εἶναι αὐτῶν τὰ δ'
οὐ; Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Εἰ τις σοι ἤδη ἔδοξεν αἰσχροῖ
μὲν, δίκαια δέ, πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλὰ πάντα
30 τὰ δίκαια καὶ καλὰ; Ναί. Τί δ' αὖ τὰ καλὰ; πότε-
ρον πάντα ἀγαθὰ, ἢ τὰ μὲν τὰ δ' οὐ; Οἶμαι ἔγωγε,

ὦ Σώκρατες, ἐνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι. Ἡ καὶ αἰσχροῦ ἀγαθὰ; Ναί. Ἄρα λέγεις τὰ τοιάδε, οἷον πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἐταίρῳ ἢ οἰκείῳ, τραυμάτα τε ἔλαβον καὶ ἀπέθανον· οἱ δ' οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν 5 τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις κατὰ τὴν ἐπιχειρήσιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει, τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀνδρεία ἢ οὐ; Ναί. Κακὴν δέ γε, κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἔλκη· ἢ γὰρ; Ναί. Ἀρ' οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἢ ἀνδρεία ἄλλο δὲ ὁ θάνατος; Πάνυ γε. Οὐκ 10 ἄρα κατὰ ταυτὸν γ' ἐστὶ καλὸν καὶ κακὸν τὸ τοῖς φίλοις βοηθεῖν. Οὐ φαίνεται. Ὅρα τοίνυν εἰ γε καλὸν καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα· κατὰ τὴν ἀνδρείαν γὰρ ὁμολογεῖς καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν· τοῦτ' οὖν αὐτὸ σκοπεῖ, τὴν ἀνδρείαν ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὧδε δὲ 15 σκοπεῖ· σὺ πότερ' ἂν δέξαιό σοι εἶναι ἀγαθὰ ἢ κακὰ; Ἀγαθὰ. Οὐκ οὖν τὰ μέγιστα; Μάλιστα. Καὶ ἥμιστα τῶν τοιούτων δέξαι' ἂν στέρεσθαι; Πῶς γὰρ οὐ; Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρείας, ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι; Οὐδὲ ζῆν ἂν ἔγωγε δεξαίμην δει- 20 λὸς ᾶν. Ἐσχατον ἄρα σοι δοκεῖ κακὸν εἶναι ἢ δειλία; Ἐμοιγε. Ἐξίσου τῷ τεθνάναι, ὡς ἔοικε. Φημί. Οὐκ οὖν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ ἀνδρεία; Ναί. Καὶ τὰ μὲν μάλιστα εἶναι βουλοῖό σοι, τὰ δὲ ἥμιστα; Ναί. Ἀρ' ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἢ γῆ, τὰ 25 δὲ κάκιστα; Πάνυ γε. (Ἐν τοῖς ἀρίστοις ἄρα σὺ ἢ γῆ ἀνδρείαν εἶναι, κὰν τοῖς κακίστοις θάνατον; Ἐγωγε.) Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ἢ μὲν καλόν, κατὰ ἀγαθοῦ πράξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας; Φαίνομά γε. Κατὰ δὲ κακοῦ πράξιν 30 τὴν τοῦ θανάτου, κακόν; Ναί. Οὐκ οὖν δίκαιον ὧδε προσαγορεύειν ἐκάστην τῶν πράξεων, εἴπερ ἢ κακόν

εἰπᾶς μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδέν· ἅπαντα γὰρ ἐκ' ὀφελείας πάντας δοῶν.

568 Πλάτωνος (Alcib. 1, 109 e).

Τί δ' εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἶμαι με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; Ναί, εἰ γε εὖροις. Ἄλλ' οὐκ ἂν εὖρεῖν με ἡγή; Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσῃς. Ἐἴτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἶμαι με; Ἐγώ γε, εἰ οἴη-
10 θείης γε μὴ εἰδέναι.

69 Ἐν ταυτῷ (110 d).

Εὖρών μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα τὰ δίκαια καὶ τὰ δίκαια;
Οὐκ ἄνυ φαίνομαι. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν
ἐφησθα εἰδέναι· εἰ δὲ μὴθ' εὖρες μὴτ' ἔμαθες, πῶς
15 οἶσθα καὶ πόθεν; Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς
ἀπεκρίθη, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών. Τὸ δὲ πῶς
εἶχεν; Ἐμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι.
Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἤκομεν λόγον· παρὰ τοῦ; φράζε
καί μοι. Παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐκ εἰς σπονδαίους γε
20 διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

70 Ἐν ταυτῷ (114 e).

Ἀποκρίνου δὴ· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαντοῦ ἀκού-
σης ὅτι τὰ δίκαια καὶ συμφέροντά ἐστιν, ἄλλω γε λέ-
γοντι μὴ πιστεύσης. Οὐ τοι· ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ
25 γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι. Μαντικὸς γὰρ εἰ. καί
μοι λέγε, τῶν δικαίων φῆς ἓνια μὲν συμφέρεειν ἓνια
δ' οὐ; Ναί. Τί δέ, τὰ μὲν καλὰ εἶναι αὐτῶν τὰ δ'
οὐ; Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Εἰ τις σοι ἤδη ἐδοξεν αἰσχροῖ
μὲν, δίκαια δέ, πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλὰ πάντα
30 τὰ δίκαια καὶ καλὰ; Ναί. Τί δ' αὖ τὰ καλὰ; πότε-
ρον πάντα ἀγαθὰ, ἢ τὰ μὲν τὰ δ' οὐ; Οἶμαι ἐγώ γε,

ὁ δ' εἰς τὸ κέρδος λῆμ' ἔχων ἀνειμένον
φίλοις τ' ἄχρηστος καὶ συναλλάξαι βαρὺς.

2 Σερπίωνος.

Οὐ τῆς ἐμῆς ἑκατι καρδίας φέρεις
λόγους προσηνεῖς, τοῦ δὲ σοῦ κέρδους χάριν.

3 Μεάνδρου.

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.
οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι,
τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

4 Διφίλου.

Ἄρ' ἐστὶν ἀνοητότατον αἰσχροκερδία;
πρὸς τῷ λαβεῖν γὰρ ὧν ὁ νοῦς τᾶλλ' οὐχ ὄρα.

5 Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἰς πονηρὸς ἦν.
Φιλαργυρία τοῦτ' ἐστίν, ὅταν ἀφελὲς σκοπεῖν
τὰ δίκαια τοῦ κέρδους διαπαντὸς δοῦλος ᾖς.

6 Μεάνδρου.

Λέγεις· ἃ δὲ λέγεις, ἔνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις.

7 Εὐριπίδου Ἰξίου.

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλεόν ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάση πόλει.

8 Θεοδέκτου.

Ὡ καλλιφεργῇ λαμπάδ' εἰλίσσων φλογὸς
ἦλκε, ποθεῖνδόν πᾶσιν ἀνθρώποις σέλας,
εἰδὲς τιν' ἄλλον πώποτ' εἰς οὕτω μέγαν
ἐλθόντ' ἀγῶνα καὶ δυσέκφευκτον κρῖσιν,
ὅπου κατηγορεῖ μὲν ἐν λόγοισί μου

γυνή, πρὸς ὃν δ' εἰρηκε, τυγχάνει πόσις,
κρατουῖσι δ' οἵπερ καὶ κατηγοροῦσί μου;

9 Ἀριστοφάνους (Eccles. 206).

Τὰ δημόσια γὰρ μισθοφοροῦντες χρήματα,
5 ἴδια σκοπεῖσθ' ἕκαστος, ὃ τι τις κερδανεῖ·
τὸ δὲ κοινὸν ὥσπερ Αἰσιμος κυλίνδεται.

10 Ἡσιόδου ἔργων (320).

Χρήματα δ' οὐχ ἄρπακτὰ θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.

11 Ἡσιόδου ἔργων (40).

10 Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλεόν ἤμισυ παντός,
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειρα.

12 Ἐν ταυτῷ (352).

Μὴ κακὰ κερθαίνειν, κακὰ κέρδεα ἴσ' ἄτησι.

13 Ἐπιχάρμου.

15 Ἀ δὲ χεῖρ τὰν χεῖρα νῖζει.

14 Βακχυλίδου ἐπινικίων.

Ὡς δ' ἄπαξ εἰπεῖν, φρένα καὶ πυκινὰν
κέρδος ἀνθρώπων βιάται.

15 Πινδάρου (Pyth. 3, 54).

20 Ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφία δέδεται.

16 Ἡσιόδου ἔργων (356).

Δὼς ἀγαθή, ἄρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότεира.
ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων ὅδε καὶ μέγα δῶή,
χαίρει τῷ δώρῳ καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν·

25 ὃς δέ κεν αὐτὸς ἔλγται ἀναιδείῃφι πιθῆσας,
καὶ τε σμικρὸν ἐόν, τό γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἥτορ.

17 Εὐριπίδου Βελλεροφόντη.

Ὡς ἔμφυτος μὲν πᾶσιν ἀνθρώποις κάκη.
ὅστις δὲ πλείστον μισθὸν εἰς χεῖρας λαβὼν

κακὸς γένηται, τῷδε συγγνώμη μὲν οὐ,
πλείω δὲ μισθὸν μελίζονος τόλμης ἔχων
τὸν τῶν λεγόντων ῥᾶν ἂν φέροι ψόγον.

18 Εὐριπίδου Δανάης.

Κρείσσων γὰρ οὐδεις χρημάτων πέφυκ' ἀνὴρ
πλήν εἰς τις· ὅστις δ' οὕτως ἐστίν, οὐχ ὀρᾷ.

19 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Τγρ. 387).

Ἵφεις μάγον τοιόνδε μηχανορᾶφον,
δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσι
μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφν τυφλός.

20 Μενάνδρου Λευκαδία.

Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ
τὴν χεῖρα, καὶ μὴ φῆ, πονηρὰ βούλεται.

21 Μενάνδρου Κόλακι.

Οὐδεις ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὦν.
ὁ μὲν γὰρ αὐτῷ συλλέγει καὶ φείδεται·
ὁ δὲ τὸν πάλαι τηροῦντ' ἐνεδρεύσας πάντ' ἔχει.

22 Ἀντιφάνους.

Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει
μικρὰς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακρὰς.

23 Εὐριπίδου Ἴνοῦς.

Βίαν νυν ἔλκετ' ὧ κακοὶ τιμὰς βροτοί,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ·
ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρους.

24 Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.

Ἔργον εὖρεῖν συγγενῇ
πένητός ἐστιν. οὐδὲ εἰς γὰρ ὁμολογεῖ
αὐτῷ προσήκειν τὸν βοηθείας τινὸς
δεόμενον· αἰτεῖσθαι γὰρ ἅμα τι προσδοκᾷ.

25 Σοφοκλέους Τηρεϊ.

Φιλάργυρον μὲν πᾶν τὸ βάρβαρον γένος.

26 Εὐριπίδου Ψιπύλῃ.

Κακοῖς τὸ κέρδος τῆς δίκης ὑπέρτερον.

527 Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτῳ (49 b).

Ὅμως τὸ γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὃν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὐ; Φαμὲν. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὥς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπει-

10 δὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν; Οὐ φαίνεται. Τί δαί δῆ, κακουργεῖν δεῖ, ὥ Κρίτων, ἢ οὐ; Οὐ δεῖ δῆπου, ὥ Σώκρατες. Τί δέ, ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὥς οἱ πολλοὶ φασί, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον; Οὐδαμῶς.

Τὸ γάρ πον κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν
15 οὐδὲν διαφέρει. Ἀληθῆ λέγεις. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων οὐδ' ἂν ὅτιοῦν πάσῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὥ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῆς· οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς δ'
20 οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευόμενα.

28 Εὐσεβίου.

Φιλοχηματίη τοῦ κτήσασθαι [εὐρεῖν] ἀρκέοντα
25 οὐρον οὐκ οἶδε.

29 Φιλοχηματίην ἐφ' ἡμέρῃ ἐκάστη ἐπιρρέων πλούτος οὐχ ἴστησιν, ὥσπερ οὐδὲ πυρκαϊὴν ὕλῃ ἐπιβαλλομένη· ἐπιγινόμενος δ' αἰεὶ ἐς τοῦ πλεῦνος τὴν ἐπιθυμίην ἐξάπτει μειζόνως. νόος δὲ μδύνος παραστάς
30 καὶ τοῦτο οἶδεν ἀκέεσθαι.

30 Τοῦ αὐτοῦ.

Φιλοχρηματὴν ἄλογον τὰ κτώμενα ἀποβαλλόμενα
μᾶλλον ἂν στήσειεν ἢ ὁ ἐφ' ἐκάστη ἡμέρῃ πλοῦτος
ἄπλετος ἐπιγινόμενος.

31. 32 Τοῦ αὐτοῦ.

5

Τὸ οἰκονομέειν τὰ παρεόντα ἀνδρὸς προνοῶν· τὸ
δὲ μὴδ' ὅλως ἐθέλειν ἐς τι τῶν δεόντων χρεέσθαι οὐ
δεσπότῳ τῶν κτηθέντων, καταδεδουλωμένου δὲ ἑω-
τὸν τῶν χρημάτων ἐστὶ τῇ κτήσει.

33 Τοῦ αὐτοῦ.

10

Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων παρὰ λόγον φειδεύ-
μενοι ἀξιεῦσι πολυχρήματοι πεπιστευμένοι ἡλίθιοι
καὶ σκαιοὶ νομίζεσθαι ἢ περὶ τὰ δεῖ ἀναλίσκοντες
δεξιολογεῖσθαι.

34 Προδίκου.

15

Δὸς τι καὶ λάβοις τι.

35 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (18).

Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη
πολλὰ τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσόνων,
οὐκ ἔω σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίᾳ εἰκεῖν, ἐπιστάμενος ὥς
κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν.

36 Εὐσεβίου.

Πλούσιον χρὴ νομίζειν τὸν ἡγεόμενον ἔχειν τὰ
ἀρκέοντα· τὸν δὲ αἰεὶ ἐπιθυμέοντα προσκλήσασθαι
καὶ πληθῶρην μὴδέποτε τοῦ τοιούτου λαμβάνοντα,
καὶ εἰ Μίδεω πλουτέοι μᾶλλον, πένητα καλέω καὶ
Ἴφρου ἢν ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης εἶχε τύχην κεκτηῖσθαι.

37 Δημοκρίτου.

Πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγεγόμενος ἐπι-
φανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται.

30

38 Βίωνος.

Βίων ὁ σοφιστὴς τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν ἔλεγε πάσης κακίας εἶναι.

39 Σιμωνίδου.

5 Σιμωνίδης παρακαλοῦντος τινὸς ἐγκώμιον ποιῆσαι καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος "δύο" εἶπεν οὗτος "ἔχω κιβωτούς, τὴν μὲν χαρίτων τὴν δὲ ἀργυρίου· καὶ πρὸς τὰς χρείας τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὐρίσκω, ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησί-
10 μην μόνην."

40 Ἀντιφώντος.

Οἱ δὲ ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαι-
πωροῦντες καὶ προστιθέντες ἤδονται οἷα δὴ τις ἂν
εἰκάσειεν ἥδесθαι, ἀφαιροῦντες δὲ καὶ χρώμενοι ἄλ-
15 γούσιν ὥσπερ ἀπὸ τῶν σαρκῶν ἀφαιρούμενοι.

41 Ἡροδότου (7, 16).

Ὡς κακὸν εἶη, διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δι-
ξέσθαι καὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος.

42 Ἀντισθένης.

20 Φιλάργυρος οὐδεὶς ἀγαθὸς οὔτε βασιλεὺς οὔτε ἐλεύθερος.

43 Δημοκρίτου.

Χρυσοῦ τὸν οἰόμενον νόον ἔχειν ὁ νοουθετέων τί
ματαιοπονέει.

25 44 Τοῦ αὐτοῦ.

Χρημάτων ὄρεξις, ἣν μὴ ὀρίζεται κόρος, πενήτης
ἐσχάτης πολλὸν χαλεπωτέρη· μέζονες γὰρ ὀρέξεις μέ-
ζονας ἐνδείας ποιεῦσι.

45 Δημοκρίτου.

30 Κακὰ κέρδεα ζημίην ἀρετῆς φέρει.

46 Διογένους.

Διογένης ὁμοίου τοὺς φιλαργύρους τοῖς ὕδρω-
πικοῖς· καὶ ἐκείνους γὰρ πλήρεις ὄντας ἀργυρίου ἐπι-
θυμῆν πλείονος, ἀμφοτέρους δὲ πρὸς κακοῦ. ἐπιτελί-
νεσθαι γὰρ μᾶλλον τὰ πάθη, ὅσῳ τὰ ἐπιθυμούμενα ὁ
πορίζεται.

47 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες φιλοχρήματοι "οἱ τὰ
αἰσχροὶ κέρδη θηρώμενοι" εἶπε "καὶ τοὺς ἀναγκαίους
τῶν φίλων ὑπεροφῶντες." 10

48 Πιττακοῦ.

"Ἀπληστον τὸ διαπαντὸς κέρδος.

49 Περιάνδρου.

Κέρδος αἰσχροῦ βαρὺ κειμήλιον.

50 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων. 15

Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι ὀκτώ τινες κοινῇ ληστεύ-
οντες ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν σύλων καὶ
τέσσαρες αὐτῶν κατελείφθησαν. πάλιν οὗτοι πρὸς
ἀλλήλους διηνέχθησαν καὶ δύο κατελείφθησαν, εἴτα
εἰς. καὶ τί ὑπόλοιπον ἢ στασιάσαι τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ 20
εὐώνυμα;

51 Ἐν ταυτῷ.

Τοῦ Πύρρου ὄνειροπολοῦντος αὐτῷ Σικελίαν καὶ
μετὰ ταῦτα Καρχηδόνα καὶ πολλὴν γῆν, ὁ συνὼν αὐ-
τῷ Κεινέας ἔφη "εἴτα μετὰ τοῦτο τί;" τοῦ δὲ εἰπόντος 25
ὅτι ζησόμεθα λοιπόν, ὁ δὲ ἔφη "τί οὖν κωλύει ἀπὸ
τοῦ νῦν ζῆν πρὶν πολλὰς πόλεις ἀπολέσαι;"

52 Ἔοικεν οὖν ὁ τοῦ φιλαργύρου βίος νεκροῦ δεί-
πνῳ· πάντα γὰρ ἔχων τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει.

53 Σεμιράμιδος.

30

Σμίραμις δὲ ἐαυτῇ κατασκευάσασα τάφον ἐπέγραφεν, ὅστις χρημάτων δεηθῇ βασιλεὺς, διελόντα τὸ μνημεῖον ὅσα βούλεται λαβεῖν. Δαρειος οὖν διελὼν χρήματα μὲν οὐχ εὖρε, γράμμασι δ' ἐτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν "εἰ μὴ κακὸς ἦς ἀνὴρ καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἐκίνεις."

54 Τίμωνος.

Τίμων ὁ μισάνθρωπος στοιχεῖα ἔφη τῶν κακῶν εἶναι ἀπληστίαν καὶ φιλοδοξίαν.

1055 Σωκράτους.

Ἐποστάθμη ἐστὶν οἴνου μὲν τρύξ, φιλαργύρου δὲ ἀνελευθερία.

56 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὁμιλίαν οὔτε παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν.

57 Ξενοφώντος ἐν δ' (2, 37) ἀπομνημονευμάτων.

Τί νομίζεις δῆμον εἶναι; Τοὺς πένητας τῶν πολιτῶν ἔγωγε. Καὶ τοὺς πένητας ἄρα οἶσθα; Πῶς γὰρ οὐ; Ἄρ' οὖν καὶ τοὺς πλουσίους οἶσθα; Οὐδέν γε ἦντον ἢ καὶ τοὺς πένητας. Ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; Τοὺς μὲν, οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν, πένητας· τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν, πλουσίους. Καταμεμάθηκας οὖν ὅτι ἐνίοις μὲν πάνν ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιῶνται ἀπ' αὐτῶν, ἐνίοις δὲ πάνν πολλὰ οὐχ ἱκανὰ ἐστί; Καὶ νῆ Δί', ἔφη ὁ Εὐθύδημος· ὁρῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις· οἶδα καὶ τυράννους τινάς, οἳ δι' ἐνδειαν, ὥσπερ οἱ ἀπορώτατοι, ἀναγκάζονται ἀρκεῖν. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ γε ταῦτα οὐ-

τως ἔχει, τοὺς μὲν τυράννους εἰς τὸν δῆμον θήσομεν, τοὺς δὲ ὀλίγα κεκτημένους, ἂν οἰκονομικοὶ ᾖσιν, εἰς τοὺς πλουσίους;

58 Δημοκρίτου.

Ἐλπίς κακοῦ κέρδεος ἀρχὴ ζημίας.

5

59 Διογένους.

Οἱ φιλάργυροι καθάπερ μαχαίρα τῷ βίῳ χρῶνται, πάντα ποιοῦντες κατὰ τὴν λαβὴν.

60 Πλάτωνος.

Πλάτων πρὸς τὸν ἀεὶ ζητοῦντα χρηματίζεσθαι "ὦ 10 πονηρὲ" εἶπε "μὴ πειθῶ τὴν κτῆσιν αὕξειν, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν μειῶσαι."

61 Διογένους.

Διογένης ὁ κύων θεασάμενός τινα πλουσίας γραίας προσποιούμενον ἐρᾷν ἔφη "ταύτη οὐ τὸν ὀφθαλμόν, 15 ἀλλὰ τὸν ὀδόντα ἐπιβέβληκεν."

62 Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης ἐρωτηθεὶς διὰ τί ἐσχάτου γήρως ᾖν φιλάργυρος εἴη; "ὅτι" εἶπε "βουλοίμην ἂν ἀποθανῶν τοῖς ἐχθροῖς μᾶλλον ἀπολιπεῖν ἢ ζῶν δεῖσθαι τῶν 20 φίλων," κατεγνώκως τῆς τῶν πολλῶν φιλίας τὸ ἀβέβαιον.

63 Διογένους.

Διογένης τοὺς μεγάλα καὶ ἀθρόα λαμβάνοντας μεγαλοπτώχους ἐκάλει.

25

64 Ἀπολλώνιος Εὐφράτης.

Οὐκ ἐπιλογισμένη ἡ ψυχὴ τὸ τοῦ σώματος αὐταρκές οὐ δύναται ἐαυτὴν αὐτάρκη ποιῆσαι.

65 Δημοκρίτου.

Ἡ τέκνοισι ἄγαν χρημάτων συναγωγὴ πρόφασις
ἐστὶ φιλαργυρίας τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

66 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡν τὸ σκῆνος χρηρίζει πᾶσι· πάρεστιν εὐμαρέως
5 ἄτερ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας· ὅκοσα δὲ μόχθου καὶ
ταλαιπωρίας χρηρίζει καὶ βίον ἀλγύνει, τούτων οὐκ
ἰμείρεται τὸ σκῆνος, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης κακοδηγία.

67 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν
ἀποφάσεων.

10 Περὶ δὲ ἐπιθυμίας τάδε ἔλεγεν, εἶναι τὸ πάθος
τοῦτο ποικίλον [καὶ πολύπονον] καὶ πολυειδέστατον·
εἶναι δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν τὰς μὲν ἐπικτήτους τε καὶ
παρασκευαστάς, τὰς δὲ συμφύτους· αὐτὴν μέντοι τὴν
ἐπιθυμίαν ἐπιφοράν τινα τῆς ψυχῆς καὶ ὁρμὴν καὶ
15 ὄρεξιν εἶναι πληρώσεως, ἢ παρουσίας αἰσθήσεως, ἢ
κενώσεως καὶ ἀπουσίας, καὶ τοῦ μὴ αἰσθάνεσθαι....
ἐπιθυμίας δὲ ἡμαρτημένης τε καὶ φάουλῃς τρία εἶναι
ἤδη τὰ γνωρίσματα, ἀσχημοσύνην ἀσυμμετρίαν ἀκαι-
ρίαν· ἢ γὰρ αὐτόθεν εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν ἀσχήμονά
20 τε καὶ φορτικὴν καὶ ἀνελεύθερον, ἢ τοῦτο μὲν οὐ,
σφοδρότερον δὲ καὶ χρονιώτερον τοῦ προσήκοντος· ἢ
τρίτον πρὸς ταῦτα, ὅτε οὐ δεῖ καὶ πρὸς ἃ οὐ δεῖ.

68 Πλάτωνος (Leg. V 736 e).

Πενίαν ἡγῆτεον εἶναι μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω
25 ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν πλείω.

69 Δημοκρίτου.

Τοῦ πλέονος ἐπιθυμίῃ τὸ παρεὸν ἀπόλλυσι, τῇ
Αἰσωπηλῇ κυνὶ ἰκέλῃ γιγνομένη.

70 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

30 Ὀμβρικοὶ ὅταν πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν ἀμφισβή-

τησιν, καθοπλισθέντες ὡς ἐν πολέμῳ μάχονται· καὶ δοκοῦσι δικαιοτέρα λέγειν οἱ τοὺς ἐναντίους ἀποσφάξαντες.

71 Κλειτοφῶντος ἐκ τοῦ ἐ' Ἰταλικῶν.

Βρέννος ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς λεηλατῶν τὴν ὁ
'Ἀσίαν εἰς Ἐφεσον ἦλθε, καὶ στρατοπεδευσάμενος
περιέμενε τοῦ πολέμου τὴν προθεσμίαν. παρθένος δέ
τις τῶν ἐπισήμων τοῦνομα Δημονίκη εἰς ἐπιθυμίαν
ἐμπεσοῦσα τοῦ βαρβάρου, προδώσειν αὐτῷ τὴν Ἐφε-
σον ὑπέσχετο, ἐὰν μισθὸν λάβοι τὰ ψέλια καὶ τοὺς 10
ὄρμους· ὁ Βρέννος δὲ δεξάμενος αὐτὴν εἰς τόπον
ὠρισμένον, ἤγαγε τοὺς ὑποτεταγμένους καὶ προσ-
έταξεν αὐτοῖς τὸν χρυσὸν ὅσον εἶχον κόσμου χάριν
βάλλειν εἰς τὸν τῆς φιλαργύρου κόλπον. ποιησάντων
δὲ αὐτῶν τὸ παραγγελθέν, ἡ Δημονίκη ὑπὸ τῆς δα- 15
ψιλείας τοῦ βαλλομένου χρυσοῦ ζῶσα κατεσχώσθη.

72 Πλάτωνος πολιτείας β' (361 a).

Ἐσχάτη γὰρ ἀδικία δοκεῖν δίκαιον μὴ ὄντα.

73 Πλάτωνος πολιτείας α' (347 b).

Ἡ οὐκ οἶσθα ὅτι φιλάργυρόν τε καὶ φιλότιμον εἰ- 20
ναι ὄνειδος λέγεται τε καὶ ἐστίν;

74 Ἐν ταυτῷ (350 d).

Ἐπειδὴ οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην
ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν τε
καὶ ἀμαθίαν, εἶεν, ἣν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω 25
κείσθω.

75 Πλάτωνος πολιτείας ι' (Leg. XII 941 b).

Κλοπή μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἀρπαγὴ δὲ
ἀναίσχυντον.

76 Ἐν ταυτῷ (941 c).

Ἐάν τις τὴν κλέπτῃ δημόσιον μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταυτῷ δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφε.

577 Ἰέρακος περὶ δικαιοσύνης.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κατάρχων αὐτὸς πρὸ τῶν ἀδικεῖσθαι μελλόντων ἑαυτὸν ἀδικῶν ἄγνοεῖ, ἴστω ὡς διπλῆς οὐ-
σης τῆς ἀδικίας αὐτὸς ἀπολαύει πρότερος, ἔπειτα καὶ
τὸ ἀδικούμενον ὑπ' αὐτοῦ μέρος· μὴ γὰρ οὕτως ἀναι-
10 σθητεῖν εἰῆ μηδενὶ τῶν ἀνοήτων, εἰ δυνατόν δέ, μηδὲ
τῶν πονηρῶν (ὕπερ γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἢ εὐχῆ) ὥς δι'
ἀναισθησίαν νομίζειν τοὺς ἀδικουμένους μᾶλλον τῶν
ἀδικούντων βλάπτεσθαι. Ἐν μὲν γὰρ μόνον ἐστὶ τὸ
ἀδικούμενον ἐκ παντὸς ἢ ψυχῇ, τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπι-
15 βουλεῦον ἢ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κατὰ τοῦ
ἀδικουμένου, ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον τὸν δὲ πλεῖστον,
ἔλαττον μὲν τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖστον δὲ τὸν
ἀδικεῖν διανοούμενον, ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν κίνη-
σιν λαμβάνει καὶ τὴν ἔπαρσιν. ἐγειρομένη τοίνυν τὸν
20 τεκόντᾴ πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πρὶν τεκεῖν ἐν ταῖς
ᾠδίσι φλέγει, καὶ διουῖσα λυμαίνεται καὶ τῷ ἀπ' αὐ-
τῆς ἰῶ χρώξει δευσοποιῶ τῇ βαφῇ. οὐτε γὰρ τῷ πυρὶ
τὴν τεκούσαν ὕλην διελθεῖν δυνατόν ἐπὶ τὴν τῶν ἄλ-
λων λύμην πρὶν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι, οὐτε τῇ
25 μυραίνῃ τοὺς ἐνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων ὄλεθρον ἀπο-
γενναῖν πρὶν τὴν κυήσασαν γαστέρα καταφαγεῖν, ὥς
Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος καὶ Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς
γράφουσιν· οὕτω καὶ πᾶς ἄδικος αὐτὸς τῆς κακίας
πρῶτος γεύεται πρὶν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. πολλοὶ γοῦν
30 ἀνεγείραντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολήν, ἐκ τῆς πρὸς ἄλλους
ὀργῆς αὐτοὶ πρῶτον ἀπέθανον πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τι-
μωρήσασθαι. τοῦτο τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοὶ ταῖς κα-

τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἀδικίαις ἀνέδην ἐχρήσαντο, μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς οἰηθέντες τὸ λυπηρὸν. τοῦτου δὲ ὁμολογουμένου δεῖ κατὰπαξ παραιτεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

78 Ἰέρακος ἐκ τοῦ περὶ δικαιοσύνης.

Ἡ τί φαίη τις ἂν περὶ τοῦ τοὺς τρόπους ἐριστικοῦ, καὶ μηδενὸς πώποτε κτήματος τῶν μηδὲν αὐτῷ προσηκόντων ἐφίεται; Πῶς ἂν δίκαιόν τι πράττοι, εἰ καθ' αὐτὸν ἐνθυμοίτο μηδενὶ συντίθεσθαι τῶν ὁμολογουμένων ἀξίων, ἀλλ' ἐρίζειν πρὸς ἅπαντας παρσκευασμένος, μέτρον δὲ οὐδέν, ἀλλ' οὐδὲ καιρὸν οὐδένα τιθέμενος εἰς φιλονεικίαν; οὐ γὰρ δὴ μόνον ἐν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁ τοιούτος ἀναιρεῖν πειράται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πράττειν τὰ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν ὁδοὺς βίαιους πολλάκις καὶ διαστρόφους τὰς πράξεις ποιήσεται, ἑαυτὸν μὴ συναινοῦντα ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις ἐπιδεικνύς· ἐκ τούτων δὲ αὐτὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἀπεχθής, τοὺς φεύγοντας δὲ αὐτὸν καὶ τὰς τοιαύτας συνουσίας μισήσει· τοὺς δ' ὑπ' ἐλευθερίας ἐλέγχοντας αὐτοῦ τὸ σκαιὸν τοῦ ἡθους, οὐδὲ ἰδεῖν ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνέχεται· εἰ δὲ εἰς τοὺς ὁμοίους ἐμπέσοι (οὐ γὰρ δὴ πολλὴ σπάνις τῶν τοιούτων) εὐθύς στάσεις λοιδορίαι καὶ πόλεμος ἄσπονδος, ἐξ ὧν ψευδεῖς διαβολαὶ καὶ πᾶν εἶδος ἐπιβουλῆς καὶ σκέψεις, ὅπως ἂν ἀλλήλους ἀπολέσειαν. τὰ γὰρ μεγάλα κακὰ οὐκ ἄλλως ἢ ἐκ τῆς τυχούσης φιλονεικίας συνίσταται.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ. ΙΑ.

1 Μιμνέρομον Ναννοῦς.

Ἀληθείη δὲ παρέστω
σοὶ καὶ ἐμοί, πάντων χρῆμα δικαιοτάτον.

2 Ὀλυμπιάδος.

Ἀλάθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνᾳ θεοῖς συνδιαιτω-
μένα.

3 Πινδάρου.

Ἀρχὰ μεγάλας ἀρετᾶς ὦνασσ' ἀλάθεια,
μὴ πταίσης ἐμὴν σύνθεσιν τραχεῖ ποτὶ ψεύδει.

6 Ἰλιάδος Ὀμήρου α' (526).

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅπερ ἂν κεφαλῇ κατανεύσω.

17 Βακχυλίδου ὑπορχημάτων.

Λυδία μὲν γὰρ λίθος μανύει χρυσόν· ἀνδρῶν
δ' ἀρετὰν σοφίαν τε παγκρατὴς ἐλέγχει ἀλάθεια.

8 Αἰσχύλου ὅπλων κρίσεως.

Ἀπλᾷ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη.

19 Σοφοκλέους Ἠλέκτρα (467).

Δράσω· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
θνοῖν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπισπεύδει τὸ δρᾶν.

10 Μενάνδρου Ῥαπιζομένη.

Ἐρχεται τὰληθὲς εἰς φῶς ἐνλότ' οὐ ζητούμενον.

11 Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τὰληθῆ λέγειν
ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ
εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλείστον μέρος.

12 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (469).

25 Ἀποῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφην,

4 Ἐλευθέρον γὰρ ἀνδρὸς τὰληθῆ λέγειν (Men. mon. 162).

Ἡ γλῶσσ' ἀμαρτάνουσα τὰληθῆ λέγει (Men. mon. 228).

5 Πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν (Pseudophocyl. 13).

κοῦ ποικίλων δεῖ τᾶνδιχ' ἐρμηνευμάτων·
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
νοσῶν ἐν αὐτῷ φαρμάκων δέεται σοφῶν.

13 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Col. 880).

Τοῖς τοι δικαίοις χά' βραχὺς νικᾷ μέγαν.

14 Ἰαμβλίχου Σωπάτρω.

Ἀλήθεια μὲν, ὥσπερ καὶ τοῦνομα δηλοῖ, περὶ
θεοὺς ποιεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν θεῶν τὴν ἀκή-
ρατον ἐνέργειαν· ἡ δὲ δοξομιμητικὴ αὕτη εἰδωλο-
ποιία, ὥς φησι Πλάτων, περὶ τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν
πλανᾶται. καὶ ἡ μὲν τοῖς νοητικοῖς εἴδεσι καὶ θεοῖς
καὶ τοῖς ὄντως οὐσι καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἅει ἔχουσι τε-
λειοῦται, ἡ δὲ τὸ ἀνείδεον καὶ μὴ ὄν καὶ ἄλλοτε ἄλ-
λως ἔχον ἀποβλέπει καὶ περὶ αὐτοῦ ἀμβλυώττει. καὶ
ἡ μὲν αὐτὸ ὃ ἐστὶ θεωρεῖ, ἡ δ' ὅλον φαίνεται τοῖς πολ-
λοῖς τοιοῦτον ὑποδύεται πρόσχημα. διόπερ δὴ ἡ μὲν
πρὸς νοῦν ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν νοερὸν αὖξει, ἡ δὲ
τῷ ἅει δοκοῦντι θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ.

15 Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν
ἀλήθειαν ἔλεγε, Πολέμων δὲ πολὺ ἥδιον τοῦ ἀκούειν
τὸ λέγειν εἶναι τάληθῃ.

16 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 107).

Ῥμεῖς δ' ἐξεβάλετε αὐτὸν ὑπολαμβάνοντες· ἴσμεν,
ὦ Πύρανδρε, ὅτι οὐ δεῖ γελαῖν τούτων ἐναντίον· ἀλλ'
οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρα-
τεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

17 Γαίου ἐκ τοῦ κατὰ Μουσαίου μοιχείας
Τότ' οὖν ἀπολαβὼν ἤδη θεράπαιναν ἡρώτα πῶ

ἔχοι τὰ περὶ τὴν γυναικα, ἣ δὲ οὐδὲ μελλήσασα εὐ-
θὺς εἶπεν. οὕτω τὸ ἀληθὲς ἀμελέτητόν ἐστιν.

18 Πλάτωνος νόμων ε' (730 b).

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται
5 πάντων δ' ἀνθρώποις· ἥς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μα-
κάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἶη,
ἵνα ὅτι πλείστον χρόνον ἀληθῆς ὢν διαβίῃ, πιστὸς
γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ὃ φίλον ψεῦδος ἐκούσιον· ὅτῳ δ'
ἀκούσιον, ἄνους· ὢν οὐδέτερον ζηλωτόν. ἄφελος γὰρ
10 δὴ πᾶς, ὃ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής.

19 Ἡρουμένης δὲ ἀληθείας οὐκ ἂν ποτε, οἶμαι, φα-
μὲν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθησάι. (Plato Rep. 490 c.)

20 Ἀπολλώνιος Διελίῳ.

Ψεύδεσθαι ἀνελεύθερον, ἀλήθεια γενναῖον.

15 21 Εὐσεβίου.

Ἀληθείην νόος ἀσπάζεται καὶ αἰεὶ αὐτῇ συνοικεῖ·
ἐὼν δὲ ἐν τοῖς ἑωυτοῦ ἀψευδέστατος, ὅμως ἔστιν ὅτε
καὶ ψεῦδος ἀγαθῷ κεράσας παρέχεται ἐπ' ὠφελίῃ ἀν-
θρώπων τῶν τούτου χρηζόντων καὶ ἐπὶ χρηστῷ τῷ
20 σφετέρῳ παραλογισθησομένων πρὸς αὐτοῦ. τότε γὰρ
δὴ μῶνον καὶ οὐκοτε ἄλλοτε νόος, καὶ ἐν καιρῷ τῷ
αὐτὸς οἶδε, πάντα τὰλλα ψεύδεα ἀποστνύγων, ψεῦ-
δος τὸ τοιοῦτον εἰσφέρειται, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν
ἀπάντων ψευδέων φύσιος ἐς ἄλλο εἶδος μεταμειψθὲν
25 χρησιμώτατον, τέχνη καὶ σοφίῃ αὐτοῦ τοῦ νόου τοῦ
φαῦλον προῆγμα ἐς τοῦτο μετακοσμήσαντος.

22 Τοῦ αὐτοῦ.

Ψεύδεσθαι ἐν πόλει μὴδὲ εἰς νόμος ξυγχαρεέτω
μηδενὶ πλὴν τοῦ φιλαληθείας καὶ νοήμονος ἐπιστα-
30 μένου τε ὁκότε καὶ ὁκως ὠφελίῃ ψεύδεις, τῆς δὲ

ἀπὸ τούτου γινομένης χρείης ἀναγκαίης καὶ τοῦτο ποιεῖν.

23 Ἐρμουῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ.

Περὶ ἀληθείας, ὃ Τάτ, οὐκ ἔστι δυνατόν ἀνθρώπον ὄντα, ξῶν ἀτελὲς ἐξ ἀτελῶν συγκείμενον μελῶν⁵ καὶ ἐξ ἄλλοτριῶν σωμάτων καὶ πολλῶν τὸ σκῆνος συνεστός, τολμήσαντα εἰπεῖν· ὃ δ' ἔστι δυνατόν καὶ δίκαιον, τοῦτο φημί, ἀλήθειαν εἶναι ἐν μόνοις τοῖς αἰδοῖσι σώμασιν, ὧν καὶ τὰ σώματα αὐτὰ ἀληθῆ ἔστι, πῦρ αὐτοπῦρ μόνον καὶ οὐδὲν ἄλλο, γῆ αὐτογῆ καὶ¹⁰ οὐδὲν ἄλλο, ἀήρ αὐτοαήρ καὶ οὐδὲν ἄλλο, ὕδωρ αὐτοῦδωρ καὶ οὐδὲν ἄλλο· τὰ δὲ ἡμέτερα σώματα ἐκ πάντων τούτων συνέστηκεν· ἔχει μὲν γὰρ πυρὸς, ἔχει δὲ καὶ γῆς, ἔχει καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, καὶ οὔτε πῦρ ἔστιν οὔτε γῆ οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀήρ οὔτε οὐδὲν¹⁵ ἀληθές· εἰ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν ἢ σύστασιν ἡμῶν ἔσχε τὴν ἀλήθειαν, πῶς ἂν δύναίτο ἀλήθειαν ἢ ἰδεῖν ἢ εἰπεῖν; νοῆσαι δὲ μόνον, εἰ μὴ ὁ θεὸς θέλῃ. πάντα οὖν, ὃ Τάτις, τὰ ἐπὶ γῆς ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ οὐ πάντα, ὀλίγα δὲ ταῦτα, ἅλλα δὲ²⁰ ψεῦδος καὶ πλάνος, ὃ Τάτις, καὶ δόξαι φαντασίας καθάπερ εἰκόνες συνεστώτα. ὅταν δ' ἄνωθεν τὴν ἐπίρροισιν ἔχῃ ἡ φαντασία, τῆς ἀληθείας γίνεταί μιμήσις· χωρὶς δὲ τῆς ἄνωθεν ἐνεργείας ψεῦδος καταλείπεται· καθάπερ καὶ ἡ εἰκὼν τὸ μὲν σῶμα τῇ γρα-²⁵ φῇ δείκνυσιν, αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστι σῶμα κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ὁρωμένου. καὶ ὁφθαλμοὺς μὲν ὁρᾶται ἔχουσα, βλέπει δὲ οὐδέν· καὶ ὦτα, ἀκούει δὲ οὐδὲν ὅλως. καὶ τὰ ἅλλα πάντα ἔχει μὲν ἢ γραφῇ, ψευδῇ δὲ ἔστι τὰς τῶν ὁρῶντων ὕψεις ἐξαπατῶντα, τῶν μὲν δο-³ κούντων ἀλήθειαν ὁρᾶν, τῶν δὲ ὡς ἀληθῶς ὄντων

ψευδῶν. ὅσοι μὲν οὖν οὐ ψεῦδος ὁρῶσιν, ἀλήθειαν
 ὁρῶσιν . . . . ἔαν οὖν ἕκαστον τούτων οὕτω νοῶμεν
 ἢ ὁρῶμεν ὡς ἔστιν, ἀληθὲς καὶ νοοῦμεν καὶ ὁρῶμεν·
 ἔαν δὲ παρὰ τὸ ὄν, οὐδὲν ἀληθὲς οὔτε νοήσομεν οὔτ'
 5 εἰσόμεθα. Ἔστιν οὖν, πάτερ, ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ γῇ;
 Καὶ οὐκ ἀσκόπως σφάλῃ, ὦ τέκνον. ἀλήθεια μὲν οὐ-
 δαμῶς ἐστὶν ἐν τῇ γῇ, ὦ Τάτις, οὔτε γενέσθαι δύνα-
 ται· περὶ δὲ ἀληθείας νοῆσαι ἐνίους τῶν ἀνθρώπων,
 οἷς ἂν ὁ θεὸς τὴν θεοπικὴν δωρήσεται δύναμιν γε-
 10 νέσθαι. οὕτως ἀληθὲς οὐδὲν ἔστιν ἐν τῇ γῇ νοῶ καὶ
 λέγω· φαντασθῆναι εἰσὶ καὶ δόξαι πάντα, ἀληθῆ νοῶ
 καὶ λέγω. οὐκ οὖν τό τε ἀληθὲ νοεῖν καὶ λέγειν, τοῦτο
 ἀληθειαν δεῖ καλεῖν; τί δαί; τὰ ὄντα δεῖ νοεῖν καὶ
 λέγειν; ἔστι δὲ οὐδὲν ἀληθὲς ἐπὶ τῆς γῆς. τοῦτο ἀλη-
 15 θὲς ἔστι τὸ μὴ εἰδέναι μηδὲν ἀληθὲς ἐνθάδε, πῶς ἂν
 καὶ δύναιτο γενέσθαι, ὦ τέκνον; ἢ γὰρ ἀλήθεια τε-
 λεωτάτη ἀρετὴ ἔστιν, αὐτὸ τὸ ἄκρατον ἀγαθόν, τὸ
 μήτε ὑπὸ ὕλης θολούμενον μήτε ὑπὸ σώματος περι-
 βαλλόμενον, γυμνὸν φανὸν ἄτρεπτον σεμνὸν ἀναλ-
 20 λοῖωτον ἀγαθόν· τὰ δὲ ἐνθάδε, ὦ τέκνον, οἷά ἐστιν
 ὁρᾶς ἄδεκτα τοῦτου τοῦ ἀγαθοῦ, φθαρτὰ παθητὰ δια-
 λυτὰ τρεπτὰ ἀεὶ ἐναλλοιούμενα, ἄλλα ἐξ ἄλλων γινώ-
 μενα. ἂ οὖν μηδὲ πρὸς ἑαυτὰ ἀληθῆ ἔστι, πῶς ἂν δύ-
 ναιτο ἀληθῆ εἶναι; πᾶν γὰρ τὸ ἀλλοιούμενον ψεῦδος
 25 ἔστι, μὴ μένον ἐν ᾧ ἐστὶ, φαντασίας δὲ μετατρεπόμε-
 νον ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπιδείκνυται ἡμῖν. Οὐδὲ ἀνθρω-
 πος ἀληθὴς ἔστιν, ὦ πάτερ; Καθότι ἄνθρωπος, οὐκ
 ἔστιν ἀληθὴς, ὦ τέκνον. τὸ γὰρ ἀληθὲς ἔστι τὸ ἐξ
 αὐτοῦ μόνον τὴν σύστασιν ἔχον καὶ μένον καθ' αὐτὸ
 30 οἶον ἐστίν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ πολλῶν συνέστηκε καὶ
 οὐ μένει καθ' αὐτόν, τρέπεται δὲ καὶ μεταβάλλεται
 ἡλικίαν ἐξ ἡλικίας καὶ ιδέαν ἐξ ιδέας, καὶ ταῦτα ἔτι

ὡν ἐν τῷ σκῆνι. καὶ πολλοὶ τέκνα οὐκ ἐγνώρισαν
 χρόνον ὀλίγον μεταξὺ γενομένου, καὶ πάλιν τέκνα γο-
 νεῖς ὁμοίως. τὸ οὖν οὕτως μεταβαλλόμενον ὥστε
 ἀγνοεῖσθαι, δύναται ἀληθὲς εἶναι, ὃ Τάτιε; οὐ
 τούναντίον ψεῦδος ἐστὶν ἐν ποικίλαις γινόμενον φαν- 5
 τασίαις τῶν μεταβολῶν; σὺ δὲ νόει ἀληθές τι εἶναι
 τὸ μένον καὶ αἰδιδον· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἐστὶν αἰεί·
 ἄρα οὐδὲ ἀληθὲς ἐστι. φαντασία δὲ ἐστὶ τις ὁ ἄνθρω-
 πος, ἣ δὲ φαντασία ψεῦδος ἂν εἴη ἀκρότατον. Οὐδὲ
 ταῦτα οὖν, ὃ πάτερ, τὰ αἰδία σώματα, ἐπεὶ μετα- 10
 βάλλεται, ἀληθὴ ἐστὶ. Πᾶν μὲν οὖν τὸ γεννητὸν καὶ
 μεταβλητὸν οὐκ ἀληθές· ὑπὸ δὲ τοῦ προπάτορος γε-
 νόμενα τὴν ὕλην δύναται ἀληθὴ ἐσχηκέναι. ἔχει δέ τι
 καὶ ταῦτα ψεῦδος ἐν τῇ μεταβολῇ· οὐδὲν γὰρ μὴ μέ-
 νον ἐφ' αὐτῷ ἀληθές ἐστὶν. Ἀληθές, ὃ πάτερ. 15
 οὖν ἂν εἴποι τις μόνον τὸν ἥλιον παρὰ τὰ ἄλλα πάντα
 μὴ μεταβαλλόμενον, μένοντα δὲ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλήθειαν;
 διὸ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πάντων δημιουργίαν αὐτὸς
 μόνος πεπίστευται, ἄρχων πάντων καὶ ποιῶν πάντα,
 ὃν καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, 20
 καὶ μετὰ τὸν ἕνα καὶ πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνω-
 ρίζω. Τί οὖν ἂν εἶναι τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὃ πά-
 τερ; Ἕνα καὶ μόνον, ὃ Τάτιε, τὸν μὴ ἐξ ὕλης, τὸν
 μὴ ἐν σώματι, τὸν ἀχρώματον, τὸν ἀσχημάτιστον, τὸν
 ἄτρεπτον, τὸν μὴ ἀλλοιούμενον, τὸν αἰεὶ ὄντα. τὸ δὲ 25
 ψεῦδος, ὃ τέκνον, φθείρεται. πάντα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς
 φθορὰ κατέλαβε καὶ ἐμπεριέχει, καὶ ἐμπεριέξει ἢ τοῦ
 ἀληθοῦς πρόνοια. χωρὶς γὰρ φθορᾶς οὐδὲ γένεσις
 δύναται συστήναι· πάσῃ δὲ γενέσει φθορὰ ἔπεται,
 ἵνα πάλιν γένηται· τὰ γὰρ γινόμενα ἐκ τῶν φθει- 30
 ρομένων ἀνάγκη γίγνεσθαι, φθεῖρεσθαι δὲ τὰ γιγνώ-
 μενα ἀνάγκη, ἵνα μὴ στῇ ἡ γένεσις τῶν ὄντων. πρῶ-

τον τοῦτον δημιουργὸν γνώριζε εἰς τὴν γένεσιν τῶν
 ὄντων. τὰ γ' οὖν ἐκ φθορᾶς γινόμενα ψευδῆ ἂν εἴη,
 ὥς ποτὲ μὲν ἄλλα ποτὲ δὲ ἄλλα γινόμενα· τὰ γὰρ αὐ-
 τὰ γίνεσθαι ἀδύνατον· τὸ δὲ μὴ αὐτό, πῶς ἂν ἀλη-
 5 θὲς εἴη; φαντασίας οὖν καλεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ὧ
 τέκνον, εἰ γε ὀρθῶς προσαγορεύομεν τὸν ἄνθρωπον,
 ἀνθρωπότητος φαντασίαν· τὸ δὲ παιδίον παιδίου
 φαντασίαν, τὸν δὲ νεανίσκον νεανίσκου φαντασίαν,
 τὸν δὲ ἄνδρα ἀνδρὸς φαντασίαν, τὸν δὲ γέροντα γέ-
 10 ροντος φαντασίαν. οὔτε γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος,
 οὔτε τὸ παιδίον παιδίον, οὔτε ὁ νεανίσκος νεανίσκος,
 οὔτε ὁ ἀνὴρ ἀνὴρ, οὔτε ὁ γέρων γέρων· μεταβαλλό-
 μενα δὲ ψεύδεται καὶ τὰ προόντα καὶ τὰ ὄντα. ταῦτα
 μέντοι οὕτω νόει, ὧ τέκνον, ὥς καὶ τῶν ψευδῶν τού-
 15 των ἐνεργειῶν ἄνωθεν ἡρτημένων ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀλη-
 θείας· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τὸ ψεῦδος φημὶ τῆς
 ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

24 Ἐκ τῶν Ὁμήρου (Π. α' 525).

Ὅτι ἡ ἀλήθεια κάλλιστον καὶ ἐν θεοῖς ὑπάρχει
 20 μέγιστον, δηλοῖ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων·

Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
 τέκμων. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν,
 οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Τριῶν γὰρ αἰτιῶν οὐσῶν δι' ἃς ἄνθρωποι παρα-
 25 βαλίνουσι τὰς ὑποσχέσεις καὶ ψεύδονται· ἡ γὰρ εὐθύς
 ἐξαπατῶν τις ἐφησεν ἢ φήσας ὕστερον μετενόησεν ἢ
 βουλούμενος ἐξησθένησε· τούτων δὲ τὸ μὲν ἐστὶ φά-
 λης προαιρέσεως τὸ δὲ ἀσθενοῦς κρίσεως τὸ δὲ ἐνδε-
 οῦς δυνάμεως. πάντα δὲ ὁ θεὸς ἐκπέφυγε· τῷ φιλ-
 30 ἀγάθῳ τὸ ἀπατηλόν, καὶ τῷ βεβαίῳ τὸ παλινάγρετον,
 καὶ τῷ τελεσιουργῷ τὸ ἀτελεύτητον.

25 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς τί ποιοῦσιν ἄνθρωποι θεοὺς ὅμοιον ἑφῇ "ἐὰν ἀληθεύωσιν." Οἱ δὲ μάγοι ἀποφαίνονται τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ὃν Ὀρομάγδην καλοῦσιν, εἰκέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ τὴν δὲ ψυχὴν ἅ ἀληθεῖα.

ΠΕΡΙ ΠΕΤΔΟΥΣ. ΙΒ.

1 Εὐριπίδου.

Δύστηνος, ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῇ λέγων, οὐ τοῖσδε χρῆται τοῖς κακοῖς ἀληθέσιν. 10

2 Σοφοκλέους Ἀκρισίω.

Ἄλλ' οὐδὲν ἔρπει ψεῦδος ἐς γῆρας χρόνου.

2^a Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεάδαις.

3 Κακὸν τὸ κεύθειν κοῦ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.

4 Σοφοκλέους Κρεούση.

15

Καλὸν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὰ ψευδῇ λέγειν, ὅτῳ δ' ὀλεθρον δεινὸν ἀλήθει' ἄγει, συγγνωστὸν εἶπεῖν ἐστὶ καὶ τὸ μὴ καλόν.

5 Μενάνδρου.

Κρεῖττον λέγεσθαι ψεῦδος ἢ ἀληθεῖς κακόν. 20

6 Πεισάνδρου.

Οὐ νέμεσις καὶ ψεῦδος ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν.

7 Ὀμήρου (Odys. γ' 20).

Ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει, μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστὶ.

8 Μενάνδρου.

25

Τὸ ψεῦδος ἰσχὺν τῆς ἀληθείας ἔχει ἐνίοτε μείζω καὶ πιθανωτέραν ὄχλον.

9 Μενάνδρου.

Ἡ που τι χαλεπὸν ἐστὶ τὸ ψευδῇ λέγειν.

10 Εὐριπίδου Ἰπολύτου.

Ἐγώ γε φημι καὶ νόμον γε μὴ σέβειν
5 ἐν τοῖσι δεινοῖς τῶν ἀναγκαίων πλέον.

11 Διφίλου.

Καιρῷ τιθέμενον κέρδος ὥς καρπὸν φέρει.

12 Διφίλου Θησαυροῦ.

Ἐπολαμβάνω τὸ ψεῦδος ἐπὶ σωτηρίᾳ
10 λεγόμενον οὐθὲν περιποιεῖσθαι δυσχερές.

13 Δημοκρίτου.

Ἀληθομυθεύειν χρεὼν ὅπου λῶιον.

14 Θαλῆς.

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐρωτηθεὶς πόσον ἀπέχει τὸ
15 ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς "ὄσον" ἔφη "ὄφθαλμοὶ τῶν
ᾧτων."

15 Χαιρήμονος.

Ψευδῇ δὲ τοῖς ἐσθλοῖσιν οὐ πρέπει λέγειν.

17 Θεόγνιδος (607).

20 Ἀρχῇ ἐπὶ ψεύδους μικρὰ χάρις, εἰς δὲ τελευτὴν
αἰσχρὸν δὴ κέρδος καὶ κακὸν ἀμρότερα

16 Ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνος ὁμῶς αἰδοῖ πύλησιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κρύπτει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπη (Il. ι' 312).
Ψεῦδες μὴ βάλλειν· τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν (Pseudoph. 7).

25 Μὴ δ' ἕτερον κεύθῃς κραδίη νόον, ἀλλ' ἀγορεύων (ibid. 48).
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς φρόνιμος καὶ σοφός.

Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς σοφός καὶ χρησίμος (Men. mon. 554).

Ψεύδους διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται (ibid. 553).

Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον (ibid. 547).

30 Μήτε δόλους δάπτειν (Pseudophotyl. 4).

Μακρυφίην ψευδῇ φεύγειν, τὰ δίκαι' ἀγορεύειν (ibid. 12).

γίνεται. οὐδέ τι καλὸν ὅτῳ ψεῦδος προσομαρτῇ
ἀνδρὶ καὶ ἐξέλθῃ πρῶτον ἀπὸ στόματος.

18 Δημήτριος ἐρωτηθεὶς τί φαῦλον τοῖς ψευδομέ-
νοις παρακολουθεῖ εἶπε "τὸ μὴδ' ἂν τάληθῇ λέγωσιν
ἔτι πιστεύεσθαι." 5

19 Θεοφράστου.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος ἐπ' ὀλίγον ἰσχύ-
σαν ἀπεμαρύνθη.

20 Αἰλιανοῦ (VH. VII, 20).

Ἀνὴρ εἰς Λακεδαιμόνα ἀφίκετο Χίος γέρων ἥδη 10
ὦν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζών, ἡδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρῳ καὶ
τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν.
παρελθὼν οὖν εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο.
ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος "τί ἂν" ἔφη "οὗτος ὑγίης
εἶποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ 15
ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει;"

21 Λυσίου.

Ψεύδεσθαι προχειρότατον τοῖς πολλάνκις ἀμαρ-
τάνουσιν.

22 Θεμιστίου ἐκ τοῦ Βασανιστοῦ ἢ φιλο-20
τέκνου (258 b).

Οὐδεμίᾳ γὰρ μοχθηρίᾳ μᾶλλον δυσκοινώητος
ἀπιστίας· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ἡ κακία, πρὸς ἣν μόνην
καὶ φυλακῆς ἐξαποροῦμεν. καὶ γὰρ δὴ ὁ μόνον ἐπο-
ρισάμεθα φυλακτήριον, λέγω δὲ τὸν ὄρκον, * τούτῳ 25
αὐτῷ μάλιστα καταχρῆται, * ὅταν δέῃ τι ἄπιστον ἄν-
δρα κακῶς δράσαντα ἐξαρνήσασθαι. * ἔστι δὲ δὴ τι
καὶ ἕτερον ψεῦδος, ὃ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ πάνυ δὴ τι
λυμαίνεται, αἷσχος δὲ ἐστὶ τοῦ χρωμένου· γίνεται
γὰρ οὐκ ἐν τῷ καθ' ἑτέρου τι λέγειν ἢ πράττειν, ἀλλ' 30

ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ. διπλοῦν δὲ τοῦτο καὶ δισχιδές· ἡ γὰρ ἐν τῷ φανυλότερα καὶ ἐλάττω λέγειν τῶν προσόντων ἀληθινῶς, ἡ ἐν τῷ μεῖζω τε καὶ σεμνότερα. καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἐνδεέστερον εἰρωνεία, τὸ δὲ πλεόν ἀλαζονεία. τὸ μὲν δὴ ἐλλείπον τοῦ ἀληθοῦς κομψόν τέ ἐστι καὶ αἰμύλον καὶ ἐνίοτε οὐκ ἄχρηστον τῷ φιλοσόφῳ, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ Σωκράτης παρελάμβανεν ἐν τοῖς λόγοις, ὅποτε ἐδεῖτο ἐπισκῶψαι τινα σοφιστὴν τύφου μεστὸν καὶ γέμοντα
 10 περιφροσύνης. μᾶλλον γάρ τι αἰσθάνονται τῆς ἑαυτῶν οὐδενείας, ὅταν ἀμαθέστεροι ἐξελέγχωνται τοῦ μηδὲν εἰδέναι προσποιουμένου. τὸ δὲ ἕτερον τὸ ὑπερβάλλον βαρὺ τε καὶ ἐπαχθές, καὶ οὐδὲν οὕτως ἄκουσμα φορτικὸν ὥς ὁ καθ' αὐτοῦ ἔπαινος, καὶ ταῦτα ἐπὶ
 15 παιδείᾳ, ἐφ' ἣ καὶ ἄλλων ἐπαινούντων ἐρυθριᾶν χρεῶν τοὺς ἀληθινῶς αὐτῆς ἐπηβόλους. — Οὐκ οὖν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ταυτὸν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, ἡ ἂν τὸ μὲν ἐκούσιον ψεῦδος μισῇ, καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτὴ τε καὶ ἐτέρων ψευδομένων ὑπερ-
 20 ἀγανακτῇ, τὸ δὲ ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχεται, καὶ ἀμαθαίνουσά που ἀλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται;

23 Ἡροδότου (III, 72).

Ἐνθα γάρ τι δεῖ καὶ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.

25 24 Πλάτωνος ἐκ τοῦ σοφιστοῦ (240 c).

Ὅρας γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπάλξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὄν οὐχ ἐκόντας ὁμολογεῖν εἶναι πως; Ὅρῳ καὶ μάλα. Τί δαὶ δῆ; τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίζοντες ἡμῖν ἀν-
 30 τοῖς συμφωνεῖν οἰοί τε ἐσόμεθα; Πῇ καὶ τὸ ποιόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις; Ὅταν περὶ τὸ φάντασμα

αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν καὶ τὴν τέχνην εἶναι τινα ἀπα-
 τητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῇ δοξάζειν τὴν ψυ-
 χὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ'
 ἐροῦμεν; Τοῦτο. τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴποιομεν; Ψευδῆς
 δ' αὖ δόξα ἐστὶ ἀναντιᾶ τοῖς οὖσι δοξάζουσα; ἢ 5
 πῶς; Τὰ ἐναντία. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν
 τὴν ψευδῇ δόξαν; Ἀνάγκη. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ
 ὄντα δοξάζουσιν, ἢ πῶς λέγεις εἶναι τὰ μηδαμῶς
 ὄντα; Εἶναι πῶς τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεται
 ποτέ τις τί καὶ κατὰ βραχύ. Τί δ'; οὐ καὶ μηδαμῶς 10
 εἶναι τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται; Ναί. Καὶ τοῦτο δὴ
 ψεῦδος; Καὶ τοῦτο. Καὶ λόγος, οἶμαι, ψευδῆς, οὕτω
 κατὰ ταυτὰ νομισθήσεται, τὰ τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι
 καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος
 γένοιτο; 15

25 Ἐν ταυτῷ (260 b).

Τὸ μὲν δὴ μὴ ὄν ἡμῖν ἐν τι τῶν ἄλλων γένος ὄν
 ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον. Οὕτως.
 Οὐκ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον, εἰ δόξη τε καὶ λόγῳ
 μίγνυται; Τί δὴ; Μὴ μίγνυμένου μὲν αὐτοῦ τού- 20
 τοις, ἀναγκαῖον ἀληθῇ πάντ' εἶναι· μίγνυμένου δέ,
 δόξα τε ψευδῆς γίνεται καὶ λόγος. τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα
 δοξάζειν ἢ λέγειν, τοῦτ' ἐστὶ πού τὸ ψεῦδος ἐν δια-
 νοίᾳ τε καὶ λόγοις γιγνόμενον. Οὕτως. Ὅντος δέ γε
 ψεύδους ἐστὶν ἀπάτη; Ναί. Καὶ μὴν ἀπάτης οὔσης, 25
 εἰδῶλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντασίας ἅπαντα
 ἀνάγκη μεστὰ εἶναι. Πῶς γὰρ οὐ;

26 Πλάτωνος ἐκ τοῦ περὶ δικαίου (374 b).

Φέρε δὴ, πότερον ἡγῇ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι
 ἢ ἀληθῇ λέγειν; Ἀληθῇ ἔρωγε. Πεύδεσθαι ἄρα ἄδι- 30
 κουν; Ναί. Πότερον δὲ καὶ ἐξαπατᾶν ἡγῇ δίκαιον ἢ

μὴ ἑξαπατᾶν; Μὴ ἑξαπατᾶν δὴπου. Ἐξαπατᾶν ἄρα
 ἄδικον; Ναί. Τί δαί, βλάπτειν δίκαιον ἢ ὠφελειν;
 ὠφελειν. Βλάπτειν ἄρα ἄδικον; Ναί. Ἔστιν ἄρα
 ἀληθῆ μὲν λέγειν καὶ μὴ ἑξαπατᾶν καὶ ὠφελειν δι-
 10 καιον, ψεύδεσθαι δὲ καὶ βλάπτειν καὶ ἑξαπατᾶν
 ἄδικον; Ναί. μὰ Δία σφόδρα γε. Ἡ καὶ τοὺς πολε-
 μίους; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ βλάπτειν δίκαιον τοὺς πο-
 λεμίους, ὠφελειν δὲ ἄδικον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἑξα-
 πατῶντας δίκαιον βλάπτειν τοὺς πολεμίους; Πῶς γάρ
 20 οὐ; Τί δέ, ψεύδεσθαι ἵνα ἑξαπατῶμεν καὶ βλάπτω-
 μεν αὐτοὺς οὐ δίκαιον; Ναί. Τί δαί, τοὺς φίλους
 οὐκ ὠφελειν δίκαιον εἶναι φῆς; Ἐγώ γε. Πότερον
 μὴ ἑξαπατῶντας ἢ ἑξαπατῶντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἐκεί-
 νων; Καὶ ἑξαπατῶντας νῆ Δία. Ἀλλ' ἑξαπατῶντας
 30 μὲν δίκαιον ἄρα ὠφελειν, οὐ μέντοι ψευδομένους γε
 ἢ καὶ ψευδομένους δίκαιον. Ἔστιν
 ἄρα, ὥς ἔοικε, ψεύδεσθαι τε καὶ ἀληθῆ λέγειν δίκαιον
 καὶ ἄδικον; Ναί. Καὶ μὴ ἑξαπατᾶν καὶ ἑξαπατᾶν,
 δίκαιον καὶ ἄδικον; Ἔοικε. Καὶ βλάπτειν καὶ ὠφε-
 40 λειν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Ταῦτα δὴ, ὥς ἔοικε,
 πάντα τὰ τοιαῦτα ὄντα, καὶ δίκαια καὶ ἄδικα ἔστιν;
 Ἐμοιγε φαίνεται. Ἀκουε δὴ. Ὀφθαλμὸν ἐγὼ ἔχω
 δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι;
 50 Ναί. Καὶ μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, καὶ χεῖρα
 δεξιάν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκ οὖν ἐπειδὴ ταυτὰ
 ὀνομάζων τὰ μὲν δεξιά φῆς εἶναι τὰ δὲ ἀριστερὰ τῶν
 ἐμῶν, εἰ σε ἐγὼ ἐροίμην, ὁπότερα ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὅτι
 τὰ μὲν πρὸς τοῦδε δεξιά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς σοῦ ἀρι-
 στερά; Ναί. Ἴδι δὴ καὶ ἐκεῖ. Ἐπειδὴ ταυτὰ ὀνομά-
 60 ζων τὰ μὲν δίκαια φῆς εἶναι τὰ δὲ ἄδικα, ἔχεις εἰπεῖν,
 ὁπότερα τὰ δίκαια καὶ ὁπότερα τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν
 τοίνυν δοκεῖ, ἐν μὲν τῷ δέοντι καιρῷ ἕκαστα τούτων

γιννόμενα δίκαια εἶναι, ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι ἄδικοι. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν· ὁ μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι ἕκαστα τούτων ποιῶν δίκαια ποιεῖ, ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι ἄδικοι; *Ναί.* Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια ποιῶν δίκαιος, ὁ δὲ τὰ ἄδικοι ἄδικος; Ἔστι ταῦτα. Τίς οὖν ὁ 5 ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷός τε τέμνειν καὶ κόβειν καὶ ἰσχυραίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι ἐπίσταται ἢ δι' ἄλλο τι; Ὅτι ἐπίσταται. Τίς δὲ ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷός τε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται ἢ ὅτι οὐ; Ὅτι ἐπίσταται. Οὐκ οὖν καὶ τὰ 10 ἄλλα οὕτως, ὁ μὲν ἐπιστάμενος οἷός τε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι καὶ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὐ; Οὕτως. Καὶ ψεύδεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν καὶ ὠφελεῖν ὁ μὲν ἐπιστάμενος οἷός τε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὐ; 15 Ἀληθῆ λέγεις.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΗΣΙΑΣ. ΙΓ.

1 Εὐριπίδου.

Πότερα θέλεις σοι μαλθακὰ ψευδῆ λέγω
ἢ σκληρὰ ἀληθῆ; φράζε· σὴ γὰρ ἡ κρίσις.

20

2 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Τγ. 354).

Οὕτως ἀναιδῶς ἐξεκίνησας τόδε
τὸ ῥῆμα· καὶ ποῦ τοῦτο φεύξεσθαι δοκεῖς;
Πέφευγα· τάληθες γὰρ ἰσχυρόν τρέφω.

3 Σοφοκλέους Αἰάντι (1118).

25

Οὐδ' αὖ τοιαύτην γλῶσσαν ἐν κακοῖς φιλῶ.
τὰ σκληρὰ γάρ τοι, κἄν ὑπέρδικ' ἦ, δάκνει.

4 Ἐν τῷ αὐτῷ (1124).

Ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν ὡς δεινὸν τρέφει.
 ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ' ἔξεστιν φρονεῖν.

5 Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Θάρσει· λέγων τάληθες οὐ σφαλὲι ποτέ.

56 Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

Καὶ γὰρ δικαία γλῶσσ' ἔχει κράτος μέγα.

7 Εὐριπίδου Ἴνους.

Ἐμοὶ γένοιτο πτωχός, εἰ δὲ βούλεται,
 πτωχοῦ κακίων, ὅστις ὦν εὐνοὺς ἐμοὶ

10 φόβον παρελθὼν τὰπὸ καρδίας ἐρεῖ.

8 Εὐριπίδου Τημενίδαις.

Καλὸν γ' ἀληθῆς κἀτενῆς παρρησία.

9 Σοφοκλέους.

Αἰδῶς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ.

15 ἡ γὰρ σιωπὴ τῷγκαλοῦντι σύμμαχος.

10 Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου.

Ἀγάμεμνον, οὐδ' εἰ πέλεκυν ἐν χεροῖνι ἔχων
 μέλλοι τις ἐς τράχηλον ἐμβαλεῖν ἐμὸν,
 σιγήσομαι, δίκαιά γ' ἀντειπεῖν ἔχων.

20 11 Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.

Πρόχειρον ἐπὶ τὴν γλῶτταν εὐλόγῳ τρέχειν.

12 Εὐριπίδου Ἑκάβης (1238).

Φεῦ φεῦ. βροτοῖσιν ὡς τὰ χρηστὰ πράγματα
 χρηστῶν ἀφορμὰς ἐνδίδωσ' αἰεὶ λόγων.

25 13 Εὐριπίδου ἐν τῷ Δίκτυι.

Θάρσει· τό τοι δίκαιον ἰσχύει μέγα.

14 Μοσχίωνος.

Ὅμως τό γ' ὀρθὸν καὶ δίκαιον οὐ ποτε
 σιγῇ παρήσω. τὴν γὰρ ἐντεθραμμένην

ἄστοις Ἀθήνας τῇ τε Θησέως πόλει
καλὸν φυλάξαι γνησίως παρρησίαν.

15 Εὐρίπιδου.

Ἀτὰρ σιωπᾶν τά γε δίκαι' οὐ χρή ποτε.

16 Φιλοξένου.

5

Φιλοξένος παραδοθεὶς ὑπὸ Διονυσίου ποτὲ εἰς
τὰς λατομίας διὰ τὸ φαυλίζειν τὰ ποιήματα αὐτοῦ,
καὶ ἀνακληθεὶς ἔπειτα πάλιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν
ἐκλήθη· μέχρι τινὸς ὑπομείνας ἀνέστη· πυθομένου
δὲ τοῦ Διονυσίου "ποῖ δὴ σύ;" "εἰς τὰς λατομίας"
εἶπεν.

17 Δημοσθένους.

Οὐδὲν ἂν εἴη τοῖς ἐλευθέροις μείζον ἀτύχημα τοῦ
στερέσθαι τῆς παρρησίας.

18 Ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν.

11

"Ὅσπερ οὖν τοῦ Ποντικοῦ μέλιτος γεύσασθαι ἐπι-
χειροῦσιν οἱ ἄπειροι, γευσάμενοι δὲ παραχρῆμα ἐξέ-
πτυσαν δυσχεράναντες, ὅτι πικρὸν ἐστὶ καὶ ἀηδές·
οὕτω καὶ τοῦ Διογένους ἀποπειρᾶσθαι μὲν ἡθελον
διὰ πολυπραγμοσύνην, ἐλεγχόμενοι δὲ ἀπεστρέφοντο
καὶ ἔφευγον, καὶ ἄλλων μὲν ἡδοντο λοιδορουμένων,
αὐτοὶ δ' ἐφοβοῦντο καὶ ἀνεχώρουν· καὶ εἰ μὲν ἔσχα-
πτε καὶ ἔπαιζεν, ὥσπερ εἰώθει ἐνίοτε, ὑπερφυνῶς ἔχα-
ρον, ἀνατεινομένου δὲ καὶ σπουδάζοντος οὐχ ὑπέμει-
νον τὴν παρρησίαν.

12

19 Ἐν ταυτίῳ.

Ἐπεὶ αὐτόν γε τὸν Ἀντισθένην παραβάλλων πρὸς
τοὺς λόγους ἐνίοτε ἤλεγχεν ὥς πολὺ μαλακώτερον καὶ
ἔφη αὐτόν εἶναι σάλπιγγα λοιδορῶν, αὐτοῦ γὰρ οὐκ
ἀκούειν φθεγγομένου μέγιστον. καὶ Ἀντισθένης ἀμν- 3

νόμενος ἀντὶ τῆς σάλπιγγος ἔλεγε ταῖς σφηξίν ὅμοιον αὐτὸν εἶναι· καὶ γὰρ τῶν σφηκῶν τὸν μὲν ψόφον τῶν πετρῶν εἶναι μικρόν, τὸ δὲ κέντρον δριμύτατον. ἔχαιρεν οὖν τῇ παρρησίᾳ τοῦ Διογένης.

5 20 Σόλωνος.

Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα.

21 Πυθαγόρου.

Συγγενεῖ καὶ ἄρχοντι πλήν ἐλευθερίας πάντα εἶκε.

22 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

10 Ὅμοιον ἀφινθίου τὸ δριμύ καὶ λόγου παρρησίαν ἐκκόψαι.

23 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.

Ὡσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνει, τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ ἐστιν, οὕτω καὶ οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

15 24 Ἐκ τῶν Δίωνος χρειῶν.

Τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Διογένης ἀλλότριον ἀγαθὸν ἔλεγεν εἶναι.

25 Διογένης.

Διογένης Ἀττικοῦ τινὸς ἐγκαλοῦντος αὐτῷ διότι

20 Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν παρ' ἐκείνοις οὐ διατρίβει "οὐδὲ γὰρ ἱατρός" εἶπεν "ὑγείας ὧν ποιητικός ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι τὴν διατριβὴν ποιεῖται."

26 Δημοκρίτου.

Κρέσσον τὰ οἰκία ἁμαρτήματα ἐλέγχειν ἢ τὰ
25 ὀδνεῖα.

27 Διογένης.

Ὁ Διογένης ἔλεγεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι κύνες τοὺς ἐχθροὺς δάκνουσιν, ἐγὼ δὲ τοὺς φίλους, ἵνα σώσω.

28 Ἐκ τῶν Σεφήνου.

Ἀντιπάτρῳ ἀγροῖκος ἄνθρωπος ἐπεδίδου βιβλίον ἐντυχίαν ἔχον, ὃ δὲ οὐ σχολάζειν ἔφη. "καὶ μὴ βασιλευεῖ" εἶπεν ἐκεῖνος "εἰ μὴ σχολὴν ἄγεις."

29 Ἐν ταυτῷ.

Πρεσβύτες δικαζομένη ἐπὶ Φιλίππου, ὥς ἐώρα⁵ νυστάζοντα ἔπειτα μέλλοντα ἀποφαίνεσθαι, ἔδειτο συγχωρῆσαι αὐτῇ ἐφείναι. ὃ δὲ "ἐπὶ τίνα;" εἶπεν. "ἐπὶ Φίλιππον" ἀπεκρίνατο "ἐργηγορότα."

30 Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἰδὼν κλέπτην ὑπὸ τῶν ἔνδεκα ἀπα-¹⁰ γόμενον "ἄθλιε" εἶπε "τί γὰρ τὰ μικρὰ ἐκλεπτες ἀλλ' οὐ τὰ μεγάλα, ἵνα καὶ σὺ ἄλλους ἀπῆγες;"

31 Ἴπποκράτους.

Ἴπποκράτην ἐπειθὲ τις πρὸς Ξέρξην ἀπαίρειν, χρηστὸν εἶναι φάσκων βασιλέα· ὃ δὲ "οὐ δέομαι" ἔφη¹⁵ "χρηστοῦ δεσπότου."

32 Δημοσθένους.

Δημοσθένης πρὸς κλέπτην εἰπόντα "οὐκ ἦδεν ὅτι σὸν ἐστίν," "ὅτι δὲ" ἔφη "σὸν οὐκ ἐστίν ἦδεις."

33 Πυθαγόρου.

20

Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις καλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχους.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐχ οὕτω χαλεπὸν ἁμαρτάνειν ὥς τὸν ἁμαρτάνοντα μὴ ἐξελέγχειν.

25

35 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιαίνει, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη θεραπεύεται.

36 Πλάτωνος.

Διονύσιος ὁ τύραννος ἀτιμάζων αὐτὸν διὰ τὴν
πρὸς Δίωνα φιλίαν κατέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
χώρῃ· καὶ μυκτηρίζων ἡ̃ που ὁ Πλάτων̃ ἔφη ἔν-
θενδε ἀπελθὼν πολὺν ἐν Ἀκαδημίᾳ λόγον καθ'̃
ἡμῶν διαθήσει. ὁ δὲ μὴ λόγων̃ ἔφη γένοιτο το-
σαύτη ἀπορία ὥστε περὶ σοῦ διαλέγεσθαι.

37 Διογένους.

Διογένης ἤρετο Πλάτωνα εἰ νόμους γράφει· ὁ δὲ
10 ἔφη. Τί δαί; πολιτείαν ἔγραψας; Πάνυ μὲν οὖν. Τί
οὖν, ἡ πολιτεία νόμους οὐκ εἶχεν; Εἶχεν. Τί οὖν
ἔδει σε πάλιν νόμους γράφειν;

38 Αἰλιανοῦ (VH. 14, 3).

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος πρὸς Ἀριστοφῶντα τὸν Ἀξη-
15 νεία πάντων ἄριστα ἔχοντα λόγον εἶπεν· ἐπεὶ γὰρ
ἄσπτος ἦν ὁ Ἀριστοφῶν, πικρότατα αὐτοῦ καθίκετο
ὁ Τιμόθεος εἰπὼν ὅ̃ ἱκανὸν οὐδέν, τούτῳ γε αἰσχρὸν
οὐδέν.

39 Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος ὁμοιωμάτων.

20 Φήσαντός τινος ἴκαν μοι ἐπισκώπτεις, ἔφη καὶ
γὰρ τοῖς σπληνικοῖς τὰ μὲν δριμύα καὶ πικρὰ ὠφέλι-
μα, τὰ δὲ γλυκεῖα βλαβερά.

40 Δημοκρίτου.

Οἰκίῃον ἐλευθερίας παρρησίῃ, κίνδυνος δὲ ἡ τοῦ
25 καιροῦ διάγνωσις.

41 Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν γ' (p. 34).

Ἀλλὰ δικαίον πόλτεω κρῖνω τὴν τῶν πραγμάτων
σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἰρεῖσθαι.

42 Ἐκ τῶν Σεφήνου.

Ἡ Λάκαινα πωλουμένη πρὸς τὸν ἐρόμενον τί ἐπίσταται, "ἐλευθέρα" ἔφη "εἶναι."

43 Θेमιστίου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.

Εἰ μὲν οὖν ὀρθῶς ἐπὶ Πλάτωνος εἶπε Διογένης "τί δὲ ὄφελος ἡμῖν ἀνδρὸς ὃς πολὺν ἤδη χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα λελύπηκεν;" ἔτεροι κρινοῦσιν. Ἰσως γὰρ ὡς τὸ μέλι δεῖ καὶ τὸν λόγον τοῦ φιλοσόφου τὸ γλυκὺ δηκτικὸν ἔχειν τῶν ἡλκωμένων.

44 Εὐσεβίου.

Παρησίη ἀπὸ γνώμης ἐλευθέρης καὶ ἀληθείην¹⁰ ἀσπαζομένης προέρχεται· παρέξει δὲ αὐτὴν ἀμώμητον οὐ τῷ πᾶσι καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπιτιμᾶν καὶ λοιδορεῖσθαι, νομίζων τοῦτο εἶναι τὴν παρησίην· ἀλλ' εἰ πρὸς οὓς δεῖ καὶ ὑπὲρ τίνων χρὴ καὶ ἐν ᾧ χρὴ μετὰ τοῦ χρησίμου τῶν παρισταμένων ξὺν νόῳ προσδια-¹⁵λέγοιο.

45 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐχθρὸς τᾷληθείᾳ εἰπὼν τοῦ προσποιουμένου φίλου πρὸς χάριν εἰπόντος παντὸς αἰρετώτερος.

46 Σωκράτους.

Τῆς παρησίας ὥσπερ ὥρας ἐν καιρῷ ἢ χάρις ἡδίων.

47 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε μάχαιραν ἀμβλείαν οὔτε παρησίαν ἄπρακτον ἔχειν δεῖ.

48 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὔτε ἐκ τοῦ κόσμου τὸν ἥλιον οὔτε ἐκ τῆς παιδείας ἀρτέον τὴν παρησίαν.

49 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔστιν ὥσπερ τριβωνα ὑπαρὸν ἀμπεχόμενον εὐ-

εκτεῖν, οὐτωςὲ καὶ βίον ἔχοντα πενιχρὸν παρρησιά-
ξεσθαι.

50 Ἐρμοῦ ἐκ τοῦ Ἰσιδος πρὸς Ὁρὸν.

Ἐλεγχος γὰρ ἐπιγνωσθεῖς, ὃ μέγιστε βασιλεῦ,
5 εἰς ἐπιθυμίαν φέρει τὸν ἐλεγχθέντα ὢν πρότερον
οὐκ ᾔδει.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ. ΙΔ.

1 Ποσειδίππου.

Τὴν χλανίδα πάντες, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐμέ
10 προσηγόρευον. οὐδὲ εἰς νῦν μοι λαλεῖ.

2 Κριτίου.

Ὅστις δὲ τοῖς φίλοισι πάντα πρὸς χάριν
πράσσων ὁμιλεῖ, τὴν παραντίχ' ἡδονὴν
ἔχθραν καθίστησ' εἰς τὸν ὕστερον χρόνον.

15 3 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

Φίλους δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο, τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κληῖθρον εἰργέτω στέγης.

4 Ζήνωνος.

20 Ἐλεγγε σαυτὸν ὅστις εἴ, μὴ πρὸς χάριν
ᾄκου', ἀφαιροῦ δὲ κολάκων παρρησίαν.

5 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 979).

Αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ τρόπον τινα
μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἣν αἰνῶσ' ἄγαν.

25 6 Εὐριπίδου Ὀρέστου (1162).

Βάρος τι καὶ τόδ' ἐστὶν αἰνεῖσθαι λίαν.

7 Νικολάου.

Τὸ τῶν παρασίτων, ἄνδρες, ἐξεῦρεν γένος
 Διὸς πεφυκῶς, ὡς λέγουσι, Τάνταλος.
 οὐ δυνάμενος δὲ τῇ τέχνῃ χοῆσθαι καλῶς,
 ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, εἴτ' ἀκούσιφ
 δίφρῳ περιπεσὼν δυναμένῳ λιμὸν ποιεῖν, 5
 ἀπὸ τῆς τραπέξης ἐξαπίνης ἀπεστράφη.
 ἄφνω δὲ πληγὴς εἰς μέσῃν τὴν γαστέρα
 ἔθοξεν αὐτῷ γεγονέναι τῶν κατὰ,
 Σίπυλόν τε τοῦτον ἀνατετράφθαι τὸν τρόπον.
 καὶ μάλα δικαίως· Φρυγὲ γὰρ ὦν οὐχ ἱκανὸς ἦν 10
 τὴν τοῦ τρέφοντος εὐ φέρειν παρορησίαν.
 διὸ δὴ τοιαύτης παντελῶς καχεξίας
 ἐν τοῖς βίοις παρὰ πᾶσιν ἐξηλωμένης,
 πικρῶς ἐπιπλήξαι βούλομ', ἂν περ νῆ Δία
 παρορησίαν μοι δῶτε, τοὺς ἀσυμβόλους 15
 τ' ἀλλότρια δειπνεῖν ἐλομένους ἄνευ πόνου.
 τί γὰρ μαθῶν, ἄνθρωπε, πρὸς τῶν δαιμόνων
 βούλει παρασιτεῖν; ἢ τί τῶν ἐν τῷ βίῳ
 ξυνῆκας; εἶπον, ἄξιον γὰρ εἰδέναι.
 τίνας μαθητῆς γέγονας; αἴρεσιν τίνα 20
 ξηλοῖς; ἀπὸ τίνων δογμάτων ὀρμώμενος
 τολμᾷ παρασιτεῖν; ἃ μόλις ἡμεῖς τὸν βίον
 ἅπαντα κατατρίψαντες, οὐδὲ νῦν ἔτι
 ἀνεργμένην δυνάμεθα τὴν θύραν ἰδεῖν,
 διὰ τοὺς ἀνοδίᾳ τ' ἀλλότρια μασώμενους. 25
 οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζαν ἔσθ' ὁ πλοῦς.
 πλευρὰν ἔχειν πρῶτιστον ἐν τούτοισι δεῖ,
 πρόσωπον ἱταμόν, χρῶμα διαμένον, γνάθον
 ἀκάματον, εὐθύς δυναμένην πληγὰς φέρειν·
 στοιχεῖα μὲν ταῦτ' ἐστὶ τῆς ὅλης τέχνης. 30
 ἔπειτα δεῖ σκωπτόμενον ἐφ' ἑαυτῷ γελᾶν·
 αἰσχρὸν γὰρ οἶμαι δοῦλον εἶναι σκώμματος.

ἀπὸ τῶν ἐτῶν κλέπτει τις, ἢ καὶ βλάπτεται
 θέλων καλὸς εἶναι, καὶ παρ' ἡλικίαν νοσεῖ;
 ἔστω Γανυμήδης οὗτος ἀποθεούμενος.
 πρὸς χάριν ὁμίλει τοῦ τρέφοντος ἐπ' ὀλέθρῳ.
 παρατάττεται τις καὶ ποιεῖ πάντας νεκροὺς
 δειπνῶν; σιωπῇ τοῦτον ὑπομνητηρίδας
 εἰς τὴν τράπεζαν καὶ σὺ τὴν χολὴν ἄφες.
 οἶμαι δ' ἔμμαντὸν εὐθετον τῷ πράγματι,
 καίδεις, γεγονέναι· πάντα γὰρ πρόσσεσί μοι
 ὅσα περ ἔχειν τ' ἀλλότρια τὸν δειπνοῦντα δεῖ,
 λίμὸς ἀπόνοια τόλμα γαστήρ ἀργία.
 καὶ νῦν μ' ὁ Λυδῶν τῶν πολυχρύσων ἄναξ
 σύνδειπνον αὐτῷ κέκρικεν εἶναι καὶ φίλον.

8 Δημοκρίτου.

Εὐλογεῖν ἐπὶ καλοῖς ἔργμασι καλόν· τὸ γὰρ ἐπὶ
 φλαύροισι κίβδηλον καὶ ἀπατεῶνος ἔργον.

9 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.

Τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα ὑπ' αὐτοῦ κατανα-
 λίσκονται, ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τοὺς κόλακας ὑπ'
 αὐτῶν τούτων διαφθείρεται.

10 Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.

Οἱ δελφῖνες μέχρι τοῦ κλύδωνος συνδιανήχονται
 τοῖς κολυμβῶσι, πρὸς δὲ τὸ ξηρὸν οὐκ ἐξοκέλλουσιν·
 οὕτως οἱ κόλακες ἐν εὐδία παραμένουσιν, ὥς καὶ οἱ
 τοὺς φίλους εἰς ἀποδημίαν προπέμποντες μέχρι τῆς
 λείας συμπαρακολουθοῦσιν, ἐπειδὴν δὲ εἰς τραχείαν
 ἔλθωσιν, ἀπίασιν.

11 Φαβωρίνου.

Ἔστι δὲ οὐκ ἀξιόπιστος ἔπαινος, ὃν ἐπαινέει τις
 ἕτερον διὰ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον.

12 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς περ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας κατεσθίουσι.

13 Θεοδώρου ὑπὲρ Ἑλπίδος Φοριανῆς. 5

Εἰσοδος δὲ ἦν παρ' αὐτὴν οὐκ ὀλίγη, τῶν μὲν τοῦ ἥθους τὴν ἀφέλειαν ἀποδεχομένων, τῶν δέ τι καὶ δεομένων ἴσως· τῶν δὲ πολλῶν συνήθη νοσοῦντων καὶ οἰκεία φύσει χρωμένων, οἱ τοὺς πλουτοῦντας ὥσπερ τι κρεῖττον θαυμάζοντες φθείρεσθαι πρὸς τὰς τούτων 10 θύρας εἰσώθασιν, καὶ μὴδ' ὁτιοῦν τῆς εὐπορίας μετέξιν μέλλωσιν.

14 Διογένους.

Ἐπὶ τῆς κολακείας ὥσπερ ἐπὶ μνήματος αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται. 15

15 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφοτέρω γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσι.

16 Κράτητος. 20

Κράτης τοὺς κόλακας φησι συγκατανευσιφάγους.

17 Ἀντισθένης.

Ἀντισθένης αἰρετώτερόν φησιν εἰς κόρακας ἐμπεσεῖν ἢ εἰς κόλακας· οἱ μὲν γὰρ ἀποθανόντος τὸ σῶμα, οἱ δὲ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται. 25

18 Πυθαγόρου.

Καίρε τοῖς ἐλέγχουσί σε μᾶλλον ἢ τοῖς κολακεύουσιν· ὥς δ' ἐχθρῶν χείρονας ἐκτρέψαν τοὺς κολακεύοντας.

19 Ἀντισθένης. 30

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὥσπερ τὰς ἐταίρας τὰ γὰρ
πάντα εὐχέσθαι τοῖς ἐρασταῖς παρῆναι πλὴν νοῦ καὶ
φρονήσεως, οὕτω καὶ τοὺς κόλακας οἷς σύνεισι.

20 Κράτητος.

5 Κράτης πρὸς νέον πλούσιον πολλοὺς κόλακας ἐπι-
συρόμενον "νεανίσκε" εἶπεν "ἐλεῶ σου τὴν ἐρημίαν."

21 Σωκράτους.

Ἡ τῶν κολάκων εὐνοία καθάπερ ἐκ τροπῆς φεύ-
γει τὰς ἀτυχίας.

10 22 Τοῦ αὐτοῦ.

Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσὶ τοὺς λαγῶνους οἱ κυνη-
γοί, τοῖς δὲ ἐπαίνοις τοὺς ἀνοήτους οἱ κόλακες.

23 Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ μὲν λύκοι τοῖς κυσίν, οἱ δὲ κόλακες τοῖς φί-
15 λοις ὄντες ὅμοιοι ἀνομοίων ἐπιθυμοῦσιν.

24 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ πανοπλίᾳ. διὸ τέρψιν
μὲν ἔχει, χρεῖαν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται.

25 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διόνυσον ἐπι-
20 στολῆς (317 c).

Ἐώρων γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας
οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρ-
χων, σχεδὸν ὅσφ περ ἂν μείζους ᾤσι, τοσοῦτω πλείους
καὶ μείζονες τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ
25 αἰσχροῦς βλάβης τοὺς ὁμιλοῦντας τρεφούσας, οὐ κακὸν
οὐδὲν μείζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξου-
σίας δύναμις.

26 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπι-
ταφίου (235 d).

Ὅταν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζεται, ὥσπερ καὶ ἐπαινεί, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν.

ΠΕΡΙ ΑΣΩΤΙΑΣ. ΙΕ.

1 Μενάνδρου.

Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας ἀλογίστως βίον 5
τὸ καλῶς ἀκούειν ταχὺ ποιεῖ πάσχειν κακῶς.

2 Εὐφρονης διδύμων.

Ὁ γὰρ τὸν ἴδιον οἰκονομῶν κακῶς βίον,
πῶς οὗτος ἂν σώσειε τῶν ἔξω τινά;

3 Διφίλου.

Ἔργον συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ,
ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι ῥᾳδίον. 10

4 Μενάνδρου.

Δαμπρῶς μὲν ἐνιοι ζῶσιν, οἷς χαλεπώτερον
τοῦ περιποιήσασθαι τι τὸ φυλάττειν βίον. 15

5 Φιλήμονος.

Ἄν μὲν πλέωμεν ἡμερῶν που τεττάρων,
σκεπτόμεθα τὰναγκαί' ἐκάστης ἡμέρας.
ἂν ἡ δὲ φείσασθαι τι τοῦ γήρως χάριν,
οὐ φεισόμεσθ' ἐφόδια περιποιούμενοι; 20

6 Θεόγνιδος (331).

Ὡσπερ ἐγώ, μέσσην ὁδὸν ἔρχεο ποσσίν,
μηδ' ἐτέροισι δίδου, Κύρνε, τὰ τῶν ἐτέρων.

7 Πυθαγόρου (Aur. carm. 37).

Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν ἀπειροκάλως ἐνὶ ἡμῶν, 25
μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.

8 Σωκράτους.

Σωκράτης ἰδὼν τινα προχείρως πᾶσι χαριζόμενον καὶ ἀνεξετάστως ὑπηρετούμενον "κακῶς" εἶπεν "ἀπόλοιο, ὅτι τὰς Χάριτας, παρθένους οὐσας, πόρνας ἐποίησας."

59 Διογένους.

Διογένης ἄσωτον ἦτει μῶν· τοῦ δὲ εἰπόντος "διὰ τί τοὺς ἄλλους τριώβολα, ἐμὲ δὲ μῶν αἰτεῖς;" εἶπε "παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐλπίζω κάλιν λαβεῖν, παρὰ δὲ σοῦ οὐκέτι."

10 10 Κράτητος.

Κράτης τὰ τῶν πλουσίων καὶ ἄσώτων χρήματα ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς εἰκαζεν, ἀφ' ὧν ἄνθρωπον μηδὲν λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ ἱκτίνους, ὥσπερ παρὰ τούτων ἐταίρας καὶ κόλακας.

15 11 Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην (472).

Τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τὰ γαθὰ τῷ καλῶς βουλευέσθαι καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν, φυλάττειν δ' οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

12 Ζήνωνος.

20 Ζήνων πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀσωτίας καὶ λέγοντας ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀναλίσκειν, ἔλεγεν "ἦ που καὶ τοῖς μαγεύουσιν συγγνώσεσθε, ἐὰν ἀλμυρὰ λέγωσι πεποιηκέναι τὰ ὄψα, ὅτι πληθὺς ἄλων αὐτοῖς ὑπῆρχεν;"

25 13 Ξενοφῶν ἐν τῷ ζ' (5, 82) τῆς Κύρου παιδείας.

Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ γαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥς τὸ λαβόντα στερηθῆναι.

ΠΕΡΙ ΦΕΙΔΩΛΙΑΣ. Ιθ.

1 Φιλήμονος.

Ἄν οἷς ἔχομεν, τούτοισι μηδὲ χρώμεθα,
ἅ δ' οὐκ ἔχομεν ζητῶμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.

5

2 Ἀπολλοδώρου.

Μισῶ τύχην συνοῦσαν ἀτυχεῖ σώματι.
ὅστις γὰρ εὐπορῶν, παρὸν ζῆν ἡδέως,
κακῶς διάγει, τί ἂν τις ἄλλ' ἢ τῇ τύχῃ
μέμφοιτο, διότι δυστυχεῖ συνδυστυχεῖ;

10

3 Ἐργαγ' ἂν οὐ τὸν πλοῦτον ἰδοίμι ὅσος ἐστίν, ἀλλ'
ὅστις αὐτὸν κέκτηται, εἰ ὑπέρτερός ἐστιν ὧν ἔχει.

4 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Εἰ δ' εὐτυχῶν τις καὶ βίον κεκτημένος,
μηδὲν δόμοισι τῶν καλῶν πειράσεται,
ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐποτ' ὄλβιον καλῶ,
φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

15

5 Εὐριπίδου Ἴνους.

Ἀμουσία τοι μηδ' ἐπ' οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν. κακὸν δὲ χρημάτων ὄντων ἄλις
φειδοῖ πονηρᾷ μηδέν' εὖ ποιεῖν βροτῶν.

20

6 Εὐριπίδου Δανάης.

Ὅστις δόμους μὲν ἥδεται πληρουμένους,
γαστρος δ' ἀφαιρῶν σῶμα δύστηνος κακοῖ,
τοῦτον νομίζω καὶ θεῶν συλᾶν βρέτη
τοῖς φιλάτοις τε πολέμιον πεφυκέναι.

25

7 Μενάδρου.

Οὐ πάποτ' ἐξήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.

8 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ πάντοθεν κέρδαιν'· ἐπαισχύνου δέ μοι·
τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν ἔχει φόβον.
ὦ τρισκακοδαίμων, ὅστις ἐκ φειδωλίας
5 κατέθετο μίσος διπλάσιον τῆς οὐσίας.

9 Θεοκρίτου (10, 54).

Κάλλιον, ὦ 'πιμελητὰ φιλάργυρε, τὸν φακὸν ἔψειθ,
μὴ 'πιτάμης τὰν χεῖρα διαπρίων τὸ κύμινον.

10 Μενάνδρου ἐν Ψευδηρακλεῖ.

10 'Αστοργίαν ἔχει τιν' ὁ σκληρὸς βίος.

11 'Απολλοδώρου 'Αποκαρτερῶν.

'Αλλὰ σχεδόν τι τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν
εἴρηκας· ἐν φιλαργυρίᾳ γὰρ πάντ' ἐνι.

12 'Αντιφάνους.

15 Ὡς δυστυχεῖς, ὅσοισι τοῦ κέρδους χάριν
ἐπίπροσθε τάσχα φαίνεται εἶναι τῶν καλῶν·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τῷ φρονεῖν τὸ λαμβάνειν.

13 Μενάνδρου ἐκ Δυσκόλου.

Περὶ χρημάτων λαλεῖς ἀβεβαίον πράγματος.

20 εἰ μὲν γὰρ οἶσθα ταῦτα παραμενοῦντά σοι
εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, φύλαττε, μηδενὶ
ἄλλῳ μεταδιδούς, αὐτὸς ὢν δὲ κύριος·
εἰ δ' οὐ σεαυτοῦ, τῆς τύχης δὲ πάντ' ἔχεις,
τί ἂν φθονοίης, ὦ πάτερ, τούτων τινί;

25 αὐτὴ γὰρ ἄλλῳ τυχὸν ἀναξίῳ τινὶ
παρελομένη σοῦ πάντα προσθήσει πάλιν.
διόπερ ἐγώ γε φημὶ δεῖν ὅσον χρόνον
εἰ κύριος, χρῆσθαι σε γενναίως, πάτερ,
αὐτόν, ἐπικουρεῖν πᾶσιν, εὐπόρους ποιεῖν

30 ὥς ἂν δύνη πλείστους διὰ σπαντοῦ· τοῦτο γὰρ

ἀθάνατόν ἐστι, καὶ ποτε πταίσας τύχης,
ἐκείθεν ἔσται ταυτό τοῦτό σοι πάλιν.

13^a Πολλῷ δὲ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανὴς φίλος
ἢ πλοῦτος ἀφανής, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις.

14 Εὐσεβίου.

5

Ἀνὴρ μεγάλα ἔχων χρήματα ἀποτεθησανοισμένα,
ἔπειτα γνώμη τῇ ἑωυτοῦ ἐς μηδὲν τῶν δεόντων οἷός
τε ἔων αὐτοῖς χρεέσθαι, ἔοικε τῷ τὰ ἐν τοῖς δημοσίοις
ἀποκειμένα πεπιστευκότι ἑωυτοῦ εἶναι. δόξη μὲν γὰρ
ὁμοίῃ πλουτέουσι· τόπερ δὲ τοῦ κεκτηθῆναι ἐστὶν οἱ-
κῆιον, τοῦ αὐτοῖς χρεέσθαι, ἀπεστερέαται ὁμοίως ἀμ-
φότεροι.

15 Θεοπόμπου.

Εἰ τις πλείστα τῶν ἀγαθῶν κεκτημένος μετὰ τοῦ
λυπεῖσθαι διάγοι τὸν βίον, ἀπάντων ἂν εἴη καὶ τῶν 15
ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἀθλιώτατος.

16 Δημοκριτοῦ.

Οἱ φειδωλοὶ τὸν τῆς μελίσης οἶτον ἔχουσιν, ἐρ-
γαζόμενοι ὥς αἰ βιωσόμενοι.

17 Τοῦ αὐτοῦ.

20

Οἱ τῶν φειδωλῶν παῖδες ἀμαθῆες γινόμενοι, ὧσ-
περ οἱ ὀρηχταὶ οἱ ἐς τὰς μαχαίρας ὀρούοντες, ἦν ἐνὸς
μύνου μὴ τύχωσι καταφερόμενοι, ἐνθα δεῖ τοὺς πό-
δας ἐρεῖσαι, ἀπόλλυνται (χαλεπὸν δὲ τυχεῖν ἐνός, τὸ
γὰρ ἴχνιον μόνον λέλειπται τῶν ποδῶν)· οὕτω δὲ καὶ 25
οὗτοι, ἦν ἁμαρτώσι τοῦ πατρικοῦ τύπου τοῦ ἐπιμε-
λέος καὶ φειδωλοῦ, φιλέουσι διαφθεῖρεσθαι.

18 Τοῦ αὐτοῦ.

Φειδῶ τοι καὶ λιμὸς χρηστή, ἐν καιρῷ δὲ καὶ δα-
πάνη· γινώσκειν δὲ ἀγαθοῦ.

30

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὥσπερ τὰς ἐταίρας τῶραθὰ πάντα εὐχέσθαι τοῖς ἐρασταῖς παρεῖναι πλὴν νοῦ καὶ φρονήσεως, οὕτω καὶ τοὺς κόλακας οἷς σύνεισι.

20 Κράτητος.

5 Κράτης πρὸς νέον πλούσιον πολλοὺς κόλακας ἐπι-
σφράμιον "νεανίσκῃ" εἶπεν "ἐλεῶ σου τὴν ἐρημίαν."

21 Σωκράτους.

Ἡ τῶν κολάκων εὐνοία καθάπερ ἐκ τροπῆς φεύ-
γει τὰς ἀτυχίας.

10 22 Τοῦ αὐτοῦ.

Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσὶ τοὺς λαγῶνους οἱ κυνη-
γοί, τοῖς δὲ ἐπαλίοις τοὺς ἀνοήτους οἱ κόλακες.

23 Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ μὲν λύκοι τοῖς κυσίν, οἱ δὲ κόλακες τοῖς φι-
15 λίοις ὄντες ὅμοιοι ἀνομοίῳ ἐπιθυμοῦσιν.

24 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ πανοπλίᾳ. διὸ τέρψιν
μὲν ἔχει, χρεῖαν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται.

25 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διονύσου ἐπι-
20 στολῆς (317 c).

Ἐώρων γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ὁρᾷ τὰς μεγάλας
οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρ-
ων, σχεδὸν ὅσῳ περ ἂν μελζους ᾧσι, τοσοῦτᾳ πλείους
καὶ μελζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ
25 αἰσχροῦς βλάβης τοὺς ὁμιλοῦντας τρεφούσας, οὐ κακὸν
οὐδὲν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξου-
σίας δύναμις.

26 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπι-
ταφίου (235 d).

Ὅταν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζεται, ὥσπερ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν.

Π Ε Ρ Ι Α Σ Ω Τ Ι Α Σ. Ι Ε.

1 Μενάνδρου.

Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας ἀλογίστως βίον τὸ καλῶς ἀκούειν ταχὺ ποιεῖ πάσχειν κακῶς.

2 Εὐφρονος διδύμων.

Ὁ γὰρ τὸν ἴδιον οἰκονομῶν κακῶς βίον, πῶς οὗτος ἂν σώσειε τῶν ἔξω τινά;

3 Διφίλου.

Ἔργον συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ, ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι ῥάδιον.

4 Μενάνδρου.

Λαμπρῶς μὲν ἐνιοι ζῶσιν, οἷς χαλεπώτερον τοῦ περιποιήσασθαι τι τὸ φυλάττειν βίον.

5 Φιλήμονος.

Ἄν μὲν πλέωμεν ἡμερῶν που τεττάρων, σκεπτόμεθα τὰναγκαί' ἐκάστης ἡμέρας. ἂν ἥ δὲ φείσασθαι τι τοῦ γήρως χάριν, οὐ φεισόμεσθ' ἐφόδια περιποιούμενοι;

6 Θεόγνιδος (331).

Ὅσπερ ἐγώ, μέσσην ὁδὸν ἔρχομαι ποσσίν, μηδ' ἐτέροισι δίδου, Κύρνε, τὰ τῶν ἐτέρων.

7 Πυθαγόρου (Aur. carm. 37).

Μὴ δαπανᾷν παρὰ καιρὸν ἀπειροκάλως ἐνὶ ἡμὶ μηδ' ἀνελεύθερος ἔσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστ

8 Σωκράτους.

καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα ὑφείλετο· ὅστερῳ
 δὲ χρόνῳ ἐλθὼν οὐχ εὗρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμε-
 νος. περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι
 οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν καὶ
 5 ἕτερον προσέφερεν, ἀπαντήσας τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δα-
 νειζομένῳ ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν ὅτι ἐξήμαρτε,
 καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει οὐ χαρισαιμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστή-
 σαντι, καὶ πάντως οἱ ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. ὃ δ'
 αὐτὸν ἐκέλευσε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὐτῷ
 10 εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι καταθέμενον λίθον εἰς τὸ
 αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐ-
 τῷ, ὅθεν μὴδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. ὅτῳ
 γάρ τις μὴ ἐχρήσατο μὴδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος
 αὐτῷ οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. ὅταν
 15 γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀν-
 δρὶ, χρημάτων πλοῦτον παρασχῶν, τοῦ φρονεῖν δὲ
 καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἐκατέ-
 ρων ἀπεστέρησεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ. ΙΖ.

201 Σοφοκλέους Ἡλέκτρας (989).

Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφνκόσιν.

2 Σοφοκλέους Φαίδρα.

Οὐ γὰρ δίκαιον ἄνδρα γενναῖον φρένας
 τέρεπιν ὅπου μὴ καὶ δίκαια τέρεπεται.

253 Χάρητος.

Γαστρός δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν
 μόνη γὰρ ὧν πέπονθεν οὐκ ἔχει χάριν,
 αἰεὶ δὲ τοῦ δέοντος ἐνδεῖται πλέον.

ΠΕΡΙ ΦΕΙΔΩΛΙΑΣ. Ιθ.

1 Φιλήμονος.

Ἄν οἷς ἔχομεν, τούτοισι μηδὲ χρώμεθα,
ἅ δ' οὐκ ἔχομεν ζητῶμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερωμένοι.

2 Ἀπολλοδώρου.

Μισῶ τύχην συνοῦσαν ἀτυχεῖ σώματι.
ὅστις γὰρ εὐπορῶν, παρὸν ἤδη ἔως,
κακῶς διάγει, τί ἂν τις ἄλλ' ἢ τῇ τύχῃ
μέμφοιτο, διότι δυστυχεῖ συνδυστυχεῖ;

3 Ἐργῶν' ἂν οὐ τὸν πλοῦτον ἰδοίμι ὅσος ἐστίν, ἃ
ὅστις αὐτὸν κέκτηται, εἰ ὑπέρτερός ἐστιν ὧν ἔχει.

4 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Εἰ δ' εὐτυχῶν τις καὶ βίον κεκτημένος,
μηδὲν δόμοισι τῶν καλῶν πειράσεται,
ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐποτ' ὄλβιον καλῶ,
φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

5 Εὐριπίδου Ἰνοῦ.

Ἄμουςία τοι μηδ' ἐπ' οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν. κακὸν δὲ χρημάτων ὄντων ἄλις
φειδοῖ πονηρᾷ μηδέν' εὖ ποιεῖν βροτῶν.

6 Εὐριπίδου Λαυάκης.

Ὅστις δόμους μὲν ἡδεται πληρουμένους,
γαστροῦς δ' ἀφαιρῶν σῶμα δύστηνος κακοῖ,
τοῦτον νομίζω καὶ θεῶν συλῶν βρέτη
τοῖς φιλάτοις τε πολέμιον πεφνέμεναι.

7 Μενάνδρου.

Οὐ πάποτ' ἐξήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.

8 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ πάντοθεν κέρδαιν'· ἐπαισχύνου δέ μοι·
τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν ἔχει φόβον.
ὧ̃ τρισκακοδαίμων, ὅστις ἐκ φειδωλίας
κατέθετο μῖσος διπλάσιον τῆς οὐσίας.

9 Θεοκρίτου (10, 54).

Κάλλιον, ὧ̃ πιμελητὰ φιλάργυρε, τὸν φακὸν ἔψειθ,
μὴ' κινάμης τὰν χεῖρα διαπρίων τὸ κύμινον.

10 Μενάνδρου ἐν Ψευδηρακλεῖ.

10 Ἀστοργίαν ἔχει τιν' ὁ σκληρὸς βίος.

11 Ἀπολλοδώρου Ἀποκαρτερῶν.

Ἀλλὰ σχεδόν τι τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν
εἰρηκας· ἐν φιλαργυρίᾳ γὰρ πάντ' ἐνι.

12 Ἀντιφάνους.

15 Ὡς δυστυχεῖς, ὅσοισι τοῦ κέρδους χάριν
ἐκπροσθε τᾶσχα φαίνετ' εἶναι τῶν καλῶν·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τῷ φρονεῖν τὸ λαμβάνειν.

13 Μενάνδρου ἐκ Δυσκόλου.

Περὶ χρημάτων λαλεῖς ἀβεβαίου πράγματος.

εἰ μὲν γὰρ οἶσθα ταῦτα παραμενοῦντά σοι
εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, φύλαττε, μηδενὶ
ἄλλῳ μεταδιδούς, αὐτὸς ὦν δὲ κύριος·
εἰ δ' οὐ σεαυτοῦ, τῆς τύχης δὲ πάντ' ἔχεις,
τί ἂν φθονοίης, ὧ̃ πάτερ, τούτων τινί;

αὐτὴ γὰρ ἄλλῳ τυχὸν ἀναξίῳ τινὶ
παρελομένη σοῦ πάντα προσθήσει πάλιν.

διόπερ ἔγωγε φημὶ δεῖν ὅσον χρόνον
εἰ κύριος, χρῆσθαι σε γενναίως, πάτερ,
αὐτόν, ἐπικουρεῖν πᾶσιν, εὐπόρους ποιεῖν
ὡς ἂν δύνῃ πλείστους διὰ σεαυτοῦ· τοῦτο γὰρ

18 Ἀριστίππου.

Κρατεῖ ἡδονῆς οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χρωόμε-
νος μὲν μὴ προεκφερόμενος δέ, ὥσπερ καὶ νεῶς καὶ
ἵππου οὐχ ὁ μὴ χρωόμενος, ἀλλ' ὁ μετὰ γων ὅποι βού-
λεται.

5

19 Περικλέους.

Περικλῆς Σοφοκλέους εὐπρεπῇ παιδα δεικνύντος
αὐτῷ "ὦ Σοφοκλείς" εἶπε "τὸν σώφρονα στρατηγὸν οὐ
μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυ-
τῷ δεῖ."

10

20 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (34).

"Ὅταν ἡδονῆς τινας φαντασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν, φυλάσσον, μὴ συναρπά-
ξου ταχέως, ἀλλὰ ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ μι-
κρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σπαντοῦ λάβε· εἴτα ἐπι-
σκοπήσας τὴν φαντασίαν καθ' οὓς ἔχεις κανόνας,
μνησθήτη ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὧν ἀπολαύ-
σας μὲν τῆς ἡδονῆς ἡττημένος μετανοήσεις καὶ λοι-
δορήσεις σεαυτῷ, ἀπεσχημένος δὲ χαίρεις καὶ ἐπαι-
νεῖς αὐτὸς ἑαυτόν. εἰ δὲ εὐκαιρον φαίνεται ἄψα-
σθαι τοῦ πράγματος, μέμνησο ἵνα σου μὴ κρατήσῃ τὸ
προσηνὲς αὐτοῦ καὶ ἀγωγόν, ἀλλὰ πειρῶ κρατεῖν τῶν
ἡνιῶν.

21 Δημοσθένους (1438, 11).

Δεῖ τὸν εὖ φρονούντα τὸν λογισμὸν ἀεὶ τῶν ἐπι-
θυμιῶν κρείττω πειρᾶσθαι ποιεῖν.

25

22 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
διαφέρει εἶπε "καθόσον οἱ μὲν λοιποὶ ζῶσιν ἵν' ἐσθίω-
σιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίω ἵνα ζῶ"

30

19 Ἀντιφῶντος.

Εἰσὶ τινες οἱ τὸν παρόντα μὲν βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παράσκεινάζονται πολλῇ σπουδῇ ὥς ἑτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, οὐ τὸν παρόντα· καὶ ἐν τούτῳ πα-
5 ραλειπόμενος ὁ χρόνος οἴχεται.

20 Μητροδώρου.

Ἐτοιμάζονται τινες διὰ βίου τὰ πρὸς τὸν βίον, ὥς βιωσόμενοι μετὰ τὸ λεγόμενον ζῆν, οὐ συνορῶντες ὥς πᾶσιν ἡμῖν θανάσιμον ἐγκέχνται τὸ τῆς γενέσεως
10 φάρμακον.

21 Δημοκρίτου.

Βίος ἀνέορταστος μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος.

22 Πλουτάρχου ἐκ τῶν ὑγεινῶν παραγ-
γελμάτων (125 e).

15 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλισχρότης ἐνί-
ους ἀναγκάζει πιεζοῦντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας καὶ
κατισχναίνοντας, ἐμπίπασθαι παρ' ἐτέρων τῶν πο-
λυτελῶν καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολέμιας ἀφει-
δῶς ἐπισιτιζομένους· εἶτα κακῶς διατεθέντες ἀπιᾶ-
20 σιν, εἰς τὴν ὕστεραίαν ἐφόδιον τῆς ἀπληστίας τὴν
ἀπεψίαν ἔχοντες.

23 Θεοκρίτου.

Θεόκριτος τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἔλεγεν
ἐπιτρόπους εἶναι ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.

24 Εὐσεβίου.

Ἄνδρα χρήματα μεγάλα ἔχοντα ἀποτεθησανρι-
σμένα, καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκα ἐπικτώμενον, καὶ
ὅπως αἰεὶ τι τοῖς παρεούσι προσθήῃ πρήγματα μὲν
ἔχοντα, μήτε δὲ ἐς ἐαυτὸν μήτε ἐς ἄλλο τι τῶν χρησί-
30 μων ἀναλίσκοντα, μήκοτε πλουτέειν ἀποφῆναι, φύ-

31 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος πῶς ἂν γένοιτο τις πλούσιος; "εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν" ἔφη "εἴη κέννης."

32 Ξενοφῶντος ἐν τῷ α' (c. 5, 1) τῶν ἀπομνη-
μονευμάτων. 5

Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλὸν τε ἀγαθὸν ἀνδρὶ
κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα εἰ πῃ προυβίβαξε λέγων
εἰς ταύτην τοιάδε· Ὁ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενο-
μένου βουλοίμεθα ἐλέσθαι ἄνδρα, ὃν οὐ μάλιστ' ἂν
αὐτοὶ μὲν ~~ἐπιθυμοίμεθα~~ ^{ἐπιθυμοίμεθα}, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, 10
ἂρ' ὄντινα ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς ἢ οἴνου ἢ
ἀφροδισίων ἢ πόνου ἢ ὕπνου, τοῦτον αἰροίμεθα; καὶ
πῶς ἂν οἰηθείμεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι ἢ τοὺς
πολεμίους κρατῆσαι; εἰ δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γενό-
μενοι βουλοίμεθα τῷ ἐπιτρέψαι ἢ παιδας ἄρρενας παι- 15
δεῦσαι ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάττειν ἢ χρή-
ματα διασῶσαι, ἂρ' ἀξιόπιστον εἰς ταῦτα ἡγησάμεθ'
ἂν τὸν ἀκρατῆ; δοῦλῳ δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν ἢ
βοσκήματα ἢ ταμεια ἢ ἐργων ἐπιστάσιαν; διάκονον
δὲ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἂν προτ- 20
κα λαβεῖν; ἀλλὰ μὴν εἰ γε μὴδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δε-
ξαίμεθ' ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοι-
οῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ πλεονέκται
τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἑαυτοὺς δοκοῦσι
πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοὺς μὲν ἄλλοις βλαβερὸς 25
αὐτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων,
ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακοῦργότερος, εἰ γε κακοῦργότερόν
ἐστὶ μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ
καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν
ἡσθήει τῷ τοιούτῳ ὃν εἰδείη τῷ ὄψῳ καὶ τῷ οἴῳ 30
χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις; καὶ τὰς πόρνας ἀγα-

καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα ὑφείλετο· ὅστ' ἐρῶ
 δὲ χρόνῳ ἐλθὼν οὐχ εὗρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμε-
 νος. περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι
 οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν καὶ
 5 ἕτερον προσέφερεν, ἀπαντήσας τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δα-
 νειζομένῳ ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν ὅτι ἐξήμαρτε,
 καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστή-
 σαντι, καὶ πάντως οἱ ἀπολούμενον τὸ ἀργύριον. ὃ δ'
 αὐτὸν ἐκέλευσε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὐτῷ
 10 εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι καταθέμενον λίθον εἰς τὸ
 αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐ-
 τῷ, ὅθεν μὴδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. ὅτῳ
 γὰρ τις μὴ ἐχρήσατο μὴδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος
 αὐτῷ οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. ὅταν
 15 γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀν-
 δρί, χρημάτων πλοῦτον παρασχών, τοῦ φρονεῖν δὲ
 καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἑκατέ-
 ρων ἀπεστέρησεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ. ΙΖ.

201 Σοφοκλέους Ἡλέκτρας (989).

Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφνκόσιν.

2 Σοφοκλέους Φαίδρα.

Οὐ γὰρ δίκαιον ἄνδρα γενναῖον φρένας
 τέρπειν ὅπου μὴ καὶ δίκαια τέρψεται.

203 Χάρητος.

Γαστρος δὲ περὶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν
 μόνη γὰρ ὧν πέπονθεν οὐκ ἔχει χάριν,
 αἰ δὲ τοῦ δέοντος ἐνδεῖται πλέον.

ὅστις δὲ γαστρός μὴ κρατεῖν ἐπίσταται,
οὗτος τὰ πλείω τῶν κακῶν ἔχει κακά.

4 Σοφοκλέους *Οιδίποδι* (Tyr. 1409).

Ἄλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ' ἃ μὴδὲ δρᾶν καλά.

5. 6 Ὅσοι δὲ φιλοσοφοῦντες ἐκμοχθοῦσι τι ... 5

ἐνταῦθ' ὑπάρχει τῷ βίῳ γαστρός κρατεῖν.

διδάσκαλος γὰρ ἡντέλεια τῶν σοφῶν
καὶ τῶν ἀρίστων γίγνεται βουλευμάτων.

7 Εὐριπίδου *Ἐρεχθεῖ*.

Ἐξουσία δὲ μὴ ποτ' ἐντυχὼν τέκνον 10

αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκαθεῖν.

ὃ καὶ σίδηρον ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἦν τις αἰσχύνῃ τέκνα.

8 Πυθαγόρου.

Παντὸς καλοῦ κτήματος πόνος προηγείται ὁ κατ' 15
ἐγκράτειαν. Porphyrius ad Marc. 7.

9 Ἰαμβλίου.

Τί δαί, τοῖς ἀνθρώποις κτωμένοις ἐμμελῇ καὶ
εὐάρμοστον ἔξιν πρὸς τε τοὺς διαφέροντας τρόπους
εὐκοινῶννητον ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι δυναμένην ἐν
μέρει τῷ προσήκοντι, τούτοις δ' ἔπεται τὰ ἥδη καὶ
τὰ ἐπιτηδεύματα περὶ τε ἐγκράτειαν ἡδονῶν καὶ περὶ
τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιθυμιῶν. ἀλλὰ δεῖ δὴ τῶν ἡδο-
νῶν τὸ ἀκόλαστον ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ ἄμετρον
ἐξορίζειν. 25

10 Φωκίωνος.

Φωκίωνι ὁ παῖς πλείω τῶν εἰωθότων ὄψων ἐπρία-
το. ὁ δὲ "οἰμῶξῃ" ἔφη "ἐὰν τοῦ φαγεῖν πλείω ἐπιφα-
γεῖν παρασκευάζῃς.

11 Ἐκ τῶν Σίμωνος ἐπιστολῶν πρὸς Ἀρίστιππον.

Μέμνησο μέντοι λιμοῦ καὶ δίψης· ταῦτα γὰρ δύναται μεγάλα τοῖς σωφροσύνην διώκουσι.

12 Πυθαγόρου.

Ῥώμην μεγίστην καὶ πλοῦτον τὴν ἐγκράτειαν κτῆσαι.

13 Τοῦ αὐτοῦ.

Πυθαγόρας παρηγγύα "μὴ πυκνὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου," μὴ δεῖν συνεχῶς ἀφροδισιάζειν αἰνετούμενος.

14 Ἀπολλώνιος Εἰδομένη.

Ἐξηλώσαμεν τὴν αὐτάρκειαν, οὐχ ὅπως τοῖς εὐτελεῖσι καὶ λιτοῖς πάντως χρώμεθα, ἀλλ' ὅπως θαρσόμεν πρὸς αὐτά.

15 Ἀπολλώνιος τοῖς γνωρίμοις.

Μηδὲν με δόξετε φασίως ἄλλοις παραινεῖν· αὐτοὶ γὰρ ἐπὶ τῆς μάξης καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀκολούθου ταύτης διαίτης ὧν τοιαῦτα ὕμνῳ παρεγγυῶ.

16 Διογένους.

Ὁ Διογένης καθαρὸν λαβὼν ἄρτον ἐξέβαλε τῆς κήρας τὸν αὐτόπυρον εἰπὼν "ὦ ξένε, τυράννοις ἐκκοδῶν μεδίστασο."

17 Σωκράτους.

Ἐορτῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἐφιλοτιμήσατο ὁ Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι τῷ Σωκράτει. τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης καὶ τὸν Σωκράτην λαβεῖν αὐτὰ ἀξιούσης, ἔφη "ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου φιλοτιμίᾳ παραταξώμεθα, μὴ λαβεῖν ἅ πεμφθέντα ἀντιφιλοτιμησάμενοι."

18 Ἀριστίππου.

Κρατεῖ ἡδονῆς οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χυ-
νος μὲν μὴ προεκφερόμενος δέ, ὥσπερ καὶ νει-
ῖππου οὐχ ὁ μὴ χρώμενος, ἀλλ' ὁ μετάγων ὅπως
λεῖται.

19 Περικλέους.

Περικλῆς Σοφοκλέους εὐπρεπῇ παιδα δεικνύ-
ων αὐτῷ "ὦ Σοφόκλεις" εἶπε "τὸν σώφρονα στρατη-
μόνον τὰς χειρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἔχειν παρ-
τῷ δεῖ."

20 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου·

"Ὅταν ἡδονῆς τινας φαντασίαν λάβῃς, ὅπ-
ῃ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν, φυλάσσου, μὴ συν-
ζου ταχέως, ἀλλὰ ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, κ-
κρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σεαυτοῦ λάβε· εἴτι-
σκοπήσας τὴν φαντασίαν καθ' οὓς ἔχεις καὶ
μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὧν ἀπ-
σας μὲν τῆς ἡδονῆς ἡττημένος μετανοήσεις κα-
δορήσεις σεαυτῷ, ἀπεσχημένος δὲ χαίρεις καὶ
νεῖς αὐτὸς ἑαυτόν. εἰ δὲ εὐκαιρὸν φαίνεται
σθαι τοῦ πράγματος, μέμνησο ἵνα σου μὴ κρατ-
προσηγνὲς αὐτοῦ καὶ ἀγωγόν, ἀλλὰ πειρῶ κρατε-
ρήσῃς.

21 Δημοσθένους (1438, 11).

Δεῖ τὸν εὖ φρονοῦντα τὸν λογισμὸν ἀεὶ τῷ
θυμῷ κρείττω πειρᾶσθαι ποιεῖν.

22 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίτι τῶν ἄλλων ἀνθι-
διαφέρει εἶπε "καθόσον οἱ μὲν λοιποὶ ζῶσιν ἴν' ἐ-
σιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίω ἵνα ζῶ"

Ἐπικεύρου.

Χάρis τῇ μακαρίᾳ φύσει, ὅτι τὰ ἀναγκατὰ ἐποίη-
 -εὐπόριστa, τὰ δὲ δυσπόριστa οὐκ ἀναγκατὰ.

Τοῦ αὐτοῦ.

*Εἰ βούλει πλούσιόν τινα ποιῆσαι, μὴ χρήμασιν
οὐτῶν, τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἀφαιρεῖ.*

Ξενοκράτους.

Ξενοκράτης εἰ ποτε σταμνίον οἴνου ἀνοίξειεν,
θανεὺν ὁ οἶνος τρεπόμενος πρὶν ἀναλωθῆναι· καὶ
ὅσα δὲ πολλάκις ἔωλα ἐξέρριπτεν. ~~ἔπειτα~~ καὶ ἡ
ρομμία τὸ Ξενοκράτους τυρίον ἐπὶ τῶν ἐπὶ πολὺ
ραμένοντων καὶ μὴ τάχιστα ἀναλισκομένων.

Δημοκρίτου:

Εὐγνώμων ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσι οὐκ ἔχει,
 ἐν χαίρων ἐφ' οἷσι ἔχει.

. Πυθαγόρου.

Τεθνάναι πολλῷ κρείττον ἢ δι' ἀκρασίαν τὴν
τὴν ἀμυνρῶσαι. Porphyrius ad Marc. 35.

Σωκράτους.

Σωκράτης ἐγκράτειαν τὸ κρατεῖν τῆς ἐν τῷ σώ-
τι ἡδονῆς ἔφη.

Χρύσιππος ὁ Σολεὺς ἐποιεῖτο τὸν βίον ἐκ πάντων ἡγῶν, Κλεάνθης δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων.

*Ἐπικούρου. Αἰλιανού ἐκ τῆς συμμι-
κτῆς ἱστορίας (4, 13).*

Ἐπίκουρος ὁ Γαργήτιος ἐκεκράγει λέγων ὡς
γον οὐχ ἱκανόν, τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν. ἔλεγε δ'
ἴμως ἔχειν καὶ τῷ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας διαγωνί-
σαι μάχην ἔχων καὶ ὕδωρ.

ἢ χρώμενος ἂν τις, εἰ μὴ τι δαιμόνιον εἴη, θαρρα-
 λέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἐπορήσειε το-
 σαύτης δαπάνης. οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν, ὥστ' οὐκ οἶδ'
 εἰ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν
 τὰ Σωκράτει ἀρκούντα. σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἐχρή- 5
 το, ὅσον ἡδέως ἥσθιε, καὶ ἐπὶ τούτῳ οὕτω παρεσκευα-
 σμένος ἦει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὅψον αὐτῷ
 εἶναι· ποτόν δὲ πᾶν ἡδὺ ἦν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν
 εἰ μὴ διψῶν. εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐλθεῖν
 ἐπὶ δεῖπνον, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν 10
 ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι,
 τοῦτο φρόνως πάννυ ἐφυλάττετο· τοῖς δὲ μὴ δυναμέ-
 νοις τοῦτο ποιεῖν συνεβούλενε φυλάττεσθαι τὰ ἀνα-
 πειθόντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν μηδὲ διψῶντας πί-
 νειν· καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας καὶ κεφαλὰς 15
 καὶ ψυχὰς ταῦτα ἔφη εἶναι. οὐκ οἴεσθε δ', ἔφη ἐπι-
 σκώπτων, καὶ τὴν Κίρκην ὅς ποιεῖν τοιούτοις πολλοῖς
 δειπνίζουσιν· τὸν δὲ Ὀδυσσεῖα Ἑρμοῦ τε ὑποθημο-
 σύνη, καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀποσχόμενον τοῦ
 ὑπὲρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἄπτεσθαι, διὰ ταῦτα 20
 οὐ γενέσθαι ἔν; τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἐπαιξεν,
 ἅμα σπουδάζων· ἀφροδισίων δὲ παρῆνει τῶν καλῶν
 ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι· οὐ γὰρ ἔφη φάδιον εἶναι τῶν τοι-
 ούτων ἀπτόμενον σωφρονεῖν.

45 Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ' (5, 2) ἀπομνημονευ- 25
 μάτων.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄρα καλὸν καὶ με-
 γαλεῖον νομίζεις εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει κτῆμα ἐλευ-
 θερίαν; ὧς οἶόν τέ γε μάλιστα, ἔφη. Ὅστις οὖν ἄρ-
 χεται ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ διὰ ταύτας 30
 μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον

ἐλεύθερον εἶναι; ἤκιστα, ἔφη. Ἴσως γὰρ ἐλεύθερον φαίνεται σοὶ τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα· εἴτα τὸ ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὸ ταῦτα ποιεῖν ἀνελεύθερον νομίζεις; Παντάπασιν, ἔφη. Παντάπασιν ἄρα σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκράτεις ἀνελεύθεροι εἶναι; Νή τὸν Δί' εἰκότως. Πότερα δέ σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκράτεις κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἰσχιστα ποιεῖν; Οὐδὲν ἥττον ἔμοιγ', ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι. Ποίους δέ 10 τινας δεσπότας ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; Ὡς δυνατόν νῆ Δί', ἔφη, κακίστους. Δουλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις εἶναι; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις δεσπόταις. Τὴν κακίστην ἄρα δουλείαν οἱ ἀκράτεις δού 15 λεύουσιν; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Σοφίαν δὲ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν οὐ δοκεῖ σοι ἀπειργουσα τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀκρασία εἰς τοῦναντίον αὐτοὺς ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς ὠφελοῦσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφέλκονσα ἐπὶ τὰ ἡδέα; καὶ πολ 20 λάκις αἰσθανομένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλήξασα ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἰρεῖσθαι; Γίνεται τοῦτο, ἔφη. Σωφροσύνην δέ, ὦ Εὐθύδημε, τίτιν ἂν φαίμεν ἥττον ἢ τῷ ἀκράτει προσήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία σωφροσύνης καὶ 25 ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. Ὁμολογῶ καὶ τοῦτο, ἔφη. Τοῦ δ' ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει, οἷοι τι κωλυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; Οὐκ οὖν ἔγωγε, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι, ἐκείνων δὲ ἀμ 30 λείν πείθοντος, καὶ τοῖς σωφρονούσι τὰ ἐναντία ποιεῖν ἀναγκάζοντος, οἷοι τι ἀνθρώπῳ κακίον εἶναι; Οὐδέν, ἔφη. Οὐκ οὖν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναντίων

ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτία εἶναι;
 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τὸ ~~πάν~~ ἐναντίας
 τὸ αἷτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; Εἰκὸς γάρ, ἔφη. Ἐοί-
 κεν ἄρα, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπῳ ἐγκρά-
 τειαν εἶναι; Εἰκότως γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἐκεῖνο δ'
 ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἥδη πάποτε ἐνεθυμήθης;
 Ποῖον; ἔφη. Ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ μόνα
 δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὕτη μὲν οὐ
 δύναται ἄγειν, ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἡδε-
 σθαι ποιεῖ. Πῶς; ἔφη. Ὡσπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ
 ἐῷσα καρτερεῖν, οὔτε λιμὸν, οὔτε δίψος, οὔτ' ἀφρο-
 δισίῳν ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν, (δι' ὧν μόνον
 ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ ἀφροδισιά-
 σαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαι τε καὶ κοιμηθῆναι, καὶ
 περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους ἕως ἂν ταῦτα ὥς ἐν
 ἡδίστα γένηται,) κωλύει τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ
 συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἡδεσθαι. Ἡ δ' ἐγκράτεια
 μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἡδε-
 σθαι ποιεῖ ἄξιως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. Παν-
 τάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν
 τί καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ τοῦ ἐπιμελεσθῆναι καὶ τῶν
 τοιούτων τινός, δι' ὧν ἂν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κα-
 λῶς διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονο-
 μήσειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ
 ἐχθροὺς κρατήσκειν, ἀφ' ὧν οὐ μόνον ὠφέλεια, ἀλλὰ
 καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίνονται, οἱ μὲν ἐγκρατεῖς ἀπο-
 λαύουσι πράττοντες αὐτά, οἱ δὲ ἀκρατεῖς οὐδενὸς
 μετέχουσιν· τῷ γὰρ ἂν ἥττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων
 προσήκειν, ἢ ᾧ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατε-
 χομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτας ἡδο-
 νάς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Σώκρα-
 τες, λέγειν, ὥς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος

ἡδονῶν πάνπαν οὐδεμιᾶς ἀρετῆς προσήκει. Τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θεορίου τοῦ ἀκρατεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ σκοπεῖ, τὰ ἥδιστα δ' ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν, 5 τί ἂν διαφέρει τῶν ἀφρονεστάτων βοσκομάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξεστι σκοπεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ μὲν ἀγαθὰ προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι, καὶ οὕτως, ἔφη, ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονε- 10 στάτους ἄνδρας γίνεσθαι, καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους. Ἐφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ συνιόντας κοινῇ βουλευέσθαι διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ πράγματα.

ΠΕΡΙ ΑΚΡΑΣΙΑΣ. ΙΗ.

15 1 Σοφοκλέους.

Τί ταῦτ' ἐπαινεῖς; πᾶς γὰρ οἰνωθεὶς ἀνὴρ ἡσῶν μὲν ὀργῆς ἐστί, τοῦ δὲ νοῦ κενός. φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην ἄκων ἀκούειν, οὗς ἐκὼν εἶπεν κακῶς.

20 2 Σκληρίου.

Ὡς οὐκ ἀνεκτός, ὅστις ἢ πάροις ὦν ἢ καὶ μεμηνὼς εἰς μὲν αὐτὸν ἀσφαλῆς αἰεὶ ποτ' ἐστίν, εἰς δὲ τοὺς πολλοὺς νοσεῖ.

3 Ἐρατοσθένους.

25 Οἶνός τοι πυρὶ ἴσον ἔχει μένος, εὖτ' ἂν ἐς ἄνδρα ἔλθῃ, κυμαίνει δ' οἷα Αἰβυσσαν ἄλα βορρῆς ἥ ἐ νότης, τὰ δὲ τοι κεκρυμμένα φαίνει βυσσόθεν, ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

4 Μενάνδρου.

Ὁ πολὺς ἄκρατος ὀλίγ' ἀναγκάζει φρονεῖν.

5 Οὐ γὰρ τὸ πλῆθος, ἂν σκοπῇ τις, τοῦ ποτοῦ
ποιεῖ παροινεῖν, τοῦ πiónτος δ' ἡ φύσις.

6 Φιλήμονος.

5

Τί δὴ ξῆν ὄφελος ᾧ μὴ ᾔσται τὸ ξῆν εἰδέναι;

7 Ἄλλ' οἶνος ἦν· οὐδεις δὲ μεθύων, ἂν σκοπῇς,
ὅς οὐχ ἰσοδύλος ἐστί τοῦ πεπωκέναι.

ὅσα μ' οὗτος ἠνάγκαζεν, ἐποίουν ταῦτ' ἐγώ.

7ª Τοῦ αὐτοῦ.

10

Ὁ πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι, Νικεφῶν.

8 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολὺς ἔσται αἰεὶ.

9 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐμεθύον· ἱκανὴ πρόφασις εἰς θάμαρτάνειν.

15

10 Θεόγνιδος (605).

Πολλῷ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὦλεσεν ἤδη
ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῦν' ἐθέλουσιν ἔχειν.

11 Τοῦ αὐτοῦ (627).

Αἰσχροὶ τοι μεθύοντα παρ' ἀνδράσι νήφουσιν εἶναι,
αἰσχρὸν δ' εἰ νήφων παρ' μεθύουσι μένει.

20

12 Τοῦ αὐτοῦ (509).

Οἶνος πινόμενος πολὺς κακός· ἦν δέ τις αὐτὸν
πίνη ἐπισταμένως, οὐ κακὸς ἀλλ' ἀγαθός.

13 Αἰσχύλου.

25

Κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ.

14 Θεόγνιδος (479).

Ὅς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτ' ἐκείνος
τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς οὐδὲ νόον.

μυθεῖται δ' ἀπάλαμνα, τὰ νήφοσι γίνεται αἰσχρά,
αἰδεῖται δ' ἔρδων οὐδέν, ὅταν μεθύῃ,
τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων, τότε νήπιος. ἀλλὰ σὺ ταῦτα
γινώσκων μὴ πῦν' οἶνον ὑπερβολάδην·
5 ἀλλ' ἢ πρὶν μεθύειν ὑπανίστασο, μὴ σὲ βιάσθω
γαστήρ ὥστε κακὸν λάτριν ἐφημέριον.

15 Τοῦ αὐτοῦ (497).

Ἀφρονος ἀνδρὸς ἄγαν καὶ σώφρονος οἶνος, ὅταν δὴ
πίνῃ ὑπὲρ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον.

10 16 Τοῦ αὐτοῦ (499).

Ἐν πυρὶ μὲν χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον ἱδριες ἄνδρες
γινώσκουσ'· ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον,
καὶ μάλα περ πινυτοῦ· κακότητα δὲ πᾶσαν ἐλέγχει,
ὥστε καταισχύνειν καὶ τὸν ἐόντα σοφόν.

15 17 Οἶνοβαρέω κεφαλὴν, Ὀνομάκριτε, καὶ με βιάται
οἶνος· ἀτὰρ γνώμης οὐκέτ' ἐγὼ ταμίης
ἡμετέρης, τὸ δὲ δῶμα περιτρέχει· ἀλλ' ἄγ' ἀναστὰς
πειρήσω, μὴ πως καὶ πόδας οἶνος ἐξη
καὶ νόον ἐν στήθεσσι· δέδοικα δὲ μὴ τι μάταιον

20 ἐρξω θωρηγθεὶς καὶ μέγ' ὄνειδος ἔχω (Theogn. 503).

18 Ὁμήρου (Od. ξ' 464).

Οἶνος δὲ πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
καὶ θ' ἀπαλὸν γελάσαι, καὶ τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε,
καὶ τι ἔπος προέηκεν ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον.

25 19 Μενάνδρου.

Χαλεπὸν ὅταν τις ὦν πῆν πλέον λαλῇ,
μηδὲν κατειδώς, ἀλλὰ προσποιούμενος.

20 Εὐρίπιδου Ἀῦγης.

Νῦν δ' οἶνος ἐξέστησέ μ'· ὁμολογῶ δέ σε
30 ἀδικεῖν, τὸ δ' ἀδίκημ' ἐγένετ' οὐχ ἑκούσιον.

21 Φιλίππιδου.

Οὐκ ἔστιν "ἐμεθύσθην πάτερ" λέγοντα καὶ
 "ἡμαρτον" ὥς τὸ πρόσθε συγγνώμης τυχεῖν.
 ὁ γὰρ εἰς τὸν ἀσθενῆ βία τι Πάμφιλε
 ποιῶν ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ.

5

22 Παννύσιδος.

Ξεῖν' ἄγε δὴ καὶ πῖν', ἀρετὴ νύ τις ἔστι καὶ αὕτη,
 ὅς κ' ἀνδρῶν πολὺν πλεῖστον ἐν εἰλαπίνῃ μέθῃ πίνῃ
 εὖ καὶ ἐπισταμένως, ἅμα τ' ἄλλον φῶτα κελεύῃ.
 ἴσόν θ' ὅστ' ἐν δαιτὶ καὶ ἐν πολέμῳ θεοὺς ἀνὴρ
 ὑσμίνας διεπῶν ταλαπενθέας, ἔνθα τε παῦροι
 θαρσαλέοι τελέθουσι μένουσι τε θυῶρον Ἀρηα.
 τοῦ μὲν ἐγὼ θέλμην ἴσον κλέος, ὅστ' ἐνὶ δαιτὶ
 τέρεπῃται παρεὼν ἅμα τ' ἄλλον λαὸν ἀνώγῃ.
 οὐ γὰρ μοι ζῶειν γε δοκεῖ βροτὸς οὐδὲ βιῶναι
 ἀνθρώποιο βίον ταλασίφρονος, ὅστις ἀπ' οἴνου
 θυμὸν ἐρητύσας πίνει ποτόν, ἀλλ' ἐνεόφρων.
 οἶνος γὰρ πυρὶ ἴσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ,
 ἐσθλὸν ἀλεξίκακον πάσης συνορηδὸν αἰοιδῆς.
 ἐν μὲν γὰρ θαλῆς ἱερὸν μέρος ἀγλαΐης τε,
 ἐν δὲ χοροῖτυπῆς, ἐν δ' ἱμερτῆς φιλότῃτος.
 ἐν δέ τε μενθήρης καὶ δυσφροσύνης ἀλεγεινῆς.
 τῷ σε χρὴ παρὰ δαιτὶ δεδεγμένον εὐφροῖ θυμῷ
 πίνειν, μηδὲ βορῇ κεκακωμένον ἥντε γῦπα
 ῥῆσθαι πλημύροντα, λελασμένον εὐφροσυνάων.

10

15

20

25

23 Πυθαγόρου.

Ἐλευθέρον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύ-
 οντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον. (Porph. ad Marc. 34.)

● 24 Χρυσίππου.

Μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι τὴν μέθην.

30

25 Πυθαγόρας ἔλεγε τὴν μέθην μανίας εἶναι με-
λέτην.

26 Ἀναχάρσιδος.

Ἀναχάρσις ἔφη "κιναμένου κρατῆρος ἐφεστίου"
5 τὸν μὲν πρῶτον ὑγίειας πίνεσθαι, τὸν δὲ δεύτερον
ἡδονῆς, τὸν δὲ τρίτον ὕβρεως, τὸν δὲ τελευταίον
μανίας.

27 Ἀντισθένης.

Τὰς μὴ κατὰ φύρας, φησὶν ὁ Ἀντισθένης, εἰσιού-
10 σας ἀπολαύσεις δεήσει ἢ σχασθῆναι ἢ ἐλλεβορισθῆ-
ναι ἢ πάντως λιμαγχουηθῆναι, κακὰς ἀμοιβὰς ἐκτί-
νοντα τῆς προγεγενημένης ἀπληστίας ἕνεκα μικρᾶς
καὶ ὀλιγοχρονίου ἡδονῆς.

28 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα
15 παιδευτέον.

Τῷ Διονύσῳ νάρθηκα καὶ λήθην συγκαθισροῦ-
σιν, ὥς μὴ δεόν μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμελη-
θέντων, ἀλλὰ νουθεσίας παιδικῆς δεομένων. ὅς συν-
ᾶδει καὶ τὸ "μισῶ μνήμονα συμπόταν." ὁ δ' Εὐρι-
20 πίδης τῶν ἀτόπων τὴν λήθην σοφὴν εἴρηκε.

29 Πλάτωνος (Legg. I 640 e).

Μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνα-
τρέπει πάντα, εἴτε πλοῖτον εἴτε ἄρμα εἴτε στρατοπέ-
δον εἴτε ὅ τι ποτὲ εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ.

25 30 Τοῦ αὐτοῦ (Legg. I p. 646 a).

Οὐ μόνον, ὥς οἰκεν, ὁ γέρον δις παῖς γίνουτ'
ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθεὶς.

31 Δημοκρίτου.

Ὑγιαίνειν εὐχῇ παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι
30 τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ' ἐωντοῖσι ἔχοντες ο

ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι;
 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τὸ τῶν ἐναντίας
 τὸ αἴτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; Εἰκὸς γάρ, ἔφη. Ἐοί-
 κεν ἄρα, ἔφη, ὃ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπων ἐγκρά-
 τειαν εἶναι; Εἰκότως γάρ, ἔφη, ὃ Σώκρατες. Ἐκεῖνο δ',
 ἔφη, ὃ Εὐθύδημε, ἥδη πώποτε ἐνεθυμήθης;
 Ποῖον; ἔφη. Ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἃπερ μόνα
 δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν οὐ
 δύναται ἄγειν, ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἡδε-
 σθαι ποιεῖ. Πῶς; ἔφη. Ὡςπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ¹⁰
 ἐῴσα καρτερεῖν, οὔτε λιμόν, οὔτε δίψος, οὔτ' ἀφρο-
 δισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀργυρίαν, (δι' ὧν μόνον
 ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ ἀφροδισιά-
 σαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαι τε καὶ κοιμηθῆναι, καὶ
 περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἐν¹⁵
 ἡδίστα γένηται,) κωλύει τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ
 συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἡδεσθαι. Ἡ δ' ἐγκράτεια
 μόνη ποιούσα καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἡδε-
 σθαι ποιεῖ ἄξιως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. Παν-
 τάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν²⁰
 τί καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ τοῦ ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν
 τοιούτων τινός, δι' ὧν ἂν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κα-
 λῶς διοικήσῃ, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονο-
 μήσῃ, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ
 ἐχθροὺς κρατήσῃ, ἀφ' ὧν οὐ μόνον ὠφέλεια, ἀλλὰ²⁵
 καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνονται, οἱ μὲν ἐγκρατεῖς ἀπο-
 λαύουσι πράττοντες αὐτά, οἱ δὲ ἀκρατεῖς οὐδεὶς
 μετέχουσι· τῷ γὰρ ἂν ἥττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων
 προσήκειν, ἢ ὃ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατε-
 χομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτας ἡδο-
 νάς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὃ Σώκρα-
 τες, λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος

Ὅστις σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει· ὅστις δὲ χρήματα, οὐδ' ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ.

38 Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ τροφῆς.

- 5 Αἰσχιστον, ἔφη, γαστριμαργία καὶ ὀψοφαγία ἐστίν. οὐκ ἀντερεῖ οὐδεὶς. σκοποῦντας δὲ ὅπως διαφεύξονται ταῦτα πάνυ ὀλίγους ἤσθηται ἐγώ· τοὺς δὲ πολλοὺς ὁρῶ καὶ ἀπόντων ὀρεγομένους τῶν τοιούτων βρωμάτων καὶ παρόντων ἀπέχεσθαι μὴ δυναμένους,
10 καὶ χρωμένους αὐτοῖς, ὅταν χρῶνται, ἀφειδῶς, ὥς καὶ πρὸς βλάβην χρῆσθαι τὴν τοῦ σώματος. καίτοι γαστριμαργία τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀκρασία περὶ τροφῆν, δι' ἣν ἄνθρωποι τὸ ἥδυν τὸ ἐν σίτῳ τοῦ ὠφελίμου προτιμᾶσι; καὶ ὀψοφαγία δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ
15 ἀμετρία περὶ χρῆσιν ὀψου. πανταχοῦ δὲ κακὸν οὐσα ἢ ἀμετρία ἐν τοῖς μάλιστα τῇδε τὴν ἑαυτῆς ἐπιδείκνυται φύσιν, παρεχομένη τοὺς ὀψοφάγους ἀντὶ ἀνθρώπων ὕσιν ἢ κυσὶν ὁμοιουμένους τὴν λαβρότητα καὶ εὐσχημονεῖν μὴ δυναμένους, οὐ ταῖς χερσίν, οὐ τοῖς
20 ὄμμασιν, οὐ τῇ καταπόσει· οὕτως ἄρα αὐτοὺς ἐξίστησιν ἢ ἐπιθυμία τῆς ἐν ὄψῳ ἡδονῆς. ὅτι μὲν δὴ οὕτως ἔχειν πρὸς τροφὴν αἰσχιστόν ἐστι, γνώριμον, ἐν ᾧ γε ζῶοις ἄφροσι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις φρονίμοις ὁμοιούμεθα. αἰσχιστον δὲ τούτου ὄντος, κάλλιστον ἂν εἴη
25 τούναντίον, τάξει καὶ κοσμίως ἐσθίειν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐνταῦθα ἐπιδείκνυσθαι πρῶτον, οὐκ ὄν ῥάδιον, ἀλλὰ δεόμενον πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως. διὰ τί δὴ τοῦτο; ὅτι πολλῶν ἡδονῶν οὐσῶν, αἱ τὸν ἄνθρωπον ἀναπείδουσιν ἁμαρτάνειν καὶ ἐνδι-
30 δόναι αὐταῖς βιάζονται παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχία τῇ εἶναι κινδυνεύει πασῶν ἢ περὶ τροφὴν ἡδονή·

21 Φιλιππίδου.

Οὐκ ἔστιν "ἐμεθύσθην πάτερ" λέγοντα καὶ
 "ἥμαρτον" ὥς τὸ πρόσθε συγγνώμης τυχεῖν.
 ὁ γὰρ εἰς τὸν ἀσθενῆ βία τι Πάμφιλε
 ποιῶν ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ.

22 Πανυάσιδος.

Ξεῖν' ἄγε δὴ καὶ πῖν', ἄρετὴ νύ τις ἔστι καὶ αὕτη
 ὅς κ' ἀνδρῶν πολὺ πλεῖστον ἐν εἰλαπίνῃ μέθῃ πίνῃ
 εὖ καὶ ἐπισταμένως, ἅμα τ' ἄλλον φῶτα κελεύῃ.
 ἴσόν θ' ὅστ' ἐν δαιτὶ καὶ ἐν πολέμῳ θοὸς ἀνὴρ
 ὑσμίνας διέπων ταλαπενθέας, ἐνθα τε παῦροι
 θαρσαλέοι τελέθουσι μένουσί τε θοῦρον Ἄρηα.
 τοῦ μὲν ἐγὼ θέλμην ἴσον κλέος, ὅστ' ἐνὶ δαιτὶ
 τέρπεται παρῶν ἅμα τ' ἄλλον λαὸν ἀνώγῃ.
 οὐ γὰρ μοι ζῶειν γε δοκεῖ βροτὸς οὐδὲ βιῶναι
 ἀνθρώποιο βίον ταλασίφρονος, ὅστις ἀπ' οἴνου
 θυμὸν ἐρητύσας πίνει ποτόν, ἀλλ' ἐνεόφρων.
 οἶνος γὰρ πυρὶ ἴσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ,
 ἐσθλὸν ἀλεξίκακον πάσης συνοπηδὸν αἰοιδῆς.
 ἐν μὲν γὰρ θαλῆς ἱερὸν μέρος ἀγλαΐης τε,
 ἐν δὲ χοροῖτυπίας, ἐν δ' ἱμερτῆς φιλότητος.
 ἐν δέ τε μενθήρης καὶ δυσφροσύνης ἀλεγεινῆς.
 τῷ σε χορὴ παρὰ δαιτὶ δεδεδγμένον εὖφρονι θυμῷ
 πίνειν, μηδὲ βορῇ κεκακωμένον ἥτε γῦπα
 ἥσθαι πλημμύροντα, λελασμένον εὖφροσυνάων.

23 Πυθαγόρου.

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεισι δουλα
 οντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον. (Porph. ad Marc. 34)

● 24 Χρυσίππου.

Μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι τὴν μέθην.

25 Πυθαγόρας ἔλεγε τὴν μέθην μανίας εἶναι με-
λέτην.

26 Ἀναχάρσιδος.

Ἀνάχαρσις ἔφη "κιναμένου κρατῆρος ἐφεστίου"
5 τὸν μὲν πρῶτον ὑγείας πίνεσθαι, τὸν δὲ δεύτερον
ἡδονῆς, τὸν δὲ τρίτον ὕβρεως, τὸν δὲ τελευταῖον
μανίας.

27 Ἀντισθένης.

Τὰς μὴ κατὰ φύρας, φησὶν ὁ Ἀντισθένης, εἰσιού-
10 σαι ἀπολαύσεις δεήσει ἢ σχασθῆναι ἢ ἐλλεβορισθῆ-
ναι ἢ πάντως λιμαγχονηθῆναι, κακὰς ἀμοιβὰς ἐκτί-
νοντα τῆς προγεγενημένης ἀπληστίας ἕνεκα μικρᾶς
καὶ ὀλιγοχρονίου ἡδονῆς.

28 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα
15 παιδεύτεον.

Τῷ Διονύσῳ νάρθηκα καὶ λήθην συγκαθιστοῦ-
σιν, ὥς μὴ δέον μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμελη-
θέντων, ἀλλὰ νουθεσίας παιδικῆς δεομένων. ὅς συν-
ᾶδει καὶ τὸ "μισῶ μνήμονα συμπόταν." ὁ δ' Εὐρι-
20 πίδης τῶν ἀτόπων τὴν λήθην σοφὴν εἴρηκε.

29 Πλάτωνος (Legg. I 640 e).

Μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνα-
τρέπει πάντα, εἴτε πλοῖον εἴτε ἄρμα εἴτε στρατόπε-
δον εἴτε ὅ τι ποτὲ εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ.

30 Τοῦ αὐτοῦ (Legg. I p. 646 a).

Οὐ μόνον, ὥς ἔοικεν, ὁ γέρων δις παῖς γίνουτ'
ἂν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθεὶς.

31 Δημοκρίτου.

Ἐγλαίνειν εὐχῇ παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι.
30 τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ' ἐωντοῖσι ἔχοντες οὐ

ἐπίσον ἢ τε πολυτελὴς καὶ ἡ εὐτελὴς τροφή ῥωννύη
 τὸ σῶμα, ὅμως αἰρετέον ἐστὶ τὴν εὐτελήν, ὅτι αὕτη
 σωφρονικωτέρα καὶ πρέπει ἀνδρὶ ἀγαθῷ μᾶλλον, ἢ
 καὶ τὸ εὐπόριστον τοῦ δυσπορίστου, καὶ τὸ ἀπραγμά-
 τευτον τοῦ μετὰ πραγμάτων, καὶ τὸ ἔτοιμον τοῦ ἀνε-
 τοίμου πρὸς τροφήν πρεπωδέστερον τοῖς ἐπιεικέσιν.
 ἵνα δὲ συνελὼν εἰπῶ περὶ τροφῆς τὸ πᾶν, φημὶ δεῖν
 σκοπὸν μὲν αὐτῆς ποιεῖσθαι ὑγείαν τε καὶ ἰσχύν, ὥς
 τούτων μόνον ἕνεκα βρωτέον, ἃ δὴ δεῖται πολυτελείας
 οὐδεμιᾶς· ἐσθίοντα δ' ἐπιμελεῖσθαι κόσμον τε καὶ 10
 μέτρον τοῦ προσήκοντος καὶ τοῦ διαφέρειν πλείστον
 τῷ τε ἀμολύντῳ καὶ τῷ σχολαίῳ.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ. ΙΘ.

- 1 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (642).
 Σμικρὰς ἀπ' ἀρχῆς νείκος ἀνθρώποις μέγα 15
 γλῶσσαν ἐκπορίζει. τοῦτο δ' οἱ σοφοὶ βρωτῶν
 ἐξευλαβοῦνται, μὴ φίλοις τεύχειν ἔριν.
- 2 Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.
 Ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον
 ἔστι ἢ δυνάσθαι λαιδορούμενον φέρειν. 20
 ὁ λαιδορῶν γάρ, ἂν ὁ λαιδορούμενος
 μὴ προσποιῇται, λαιδορεῖται λαιδορῶν.
- 3 Εὐριπίδου ἐκ Πρωτεσιλάου.
 Διοῖν λεγόντοιν θατέρου θαυμονμένου,
 ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος. 25
- 4 Δημοσθένους.
 Δημοσθένης λαιδορουμένου τινὸς αὐτῷ "οὐ συγ-
 καταβαίνω" εἶπεν "εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος τοῦ
 νικῶντός ἐστι κρείττων."

Ὅστις σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει· ὅστις δὲ χρήματα, οὐδ' ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορρωτέρω τῶν ἑαυτοῦ.

38 Μουσωνίου ἐκ τοῦ περὶ τροφῆς.

Αἰσχιστον, ἔφη, γαστριμαργία καὶ ὀψοφαγία ἐστίν. οὐκ ἀντερεῖ οὐδεὶς. σκοποῦντας δὲ ὅπως διαφεύχονται ταῦτα πάνυ ὀλίγους ἤσθηται ἐγώ· τοὺς δὲ κολλοὺς ὁρῶ καὶ ἀπόντων ὀρεγομένους τῶν τοιούτων βρωμάτων καὶ παρόντων ἀπέχεσθαι μὴ δυναμένους, καὶ χρωμένους αὐτοῖς, ὅταν χρῶνται, ἀφειδῶς, ὥς καὶ πρὸς βλάβην χρῆσθαι τὴν τοῦ σώματος. καίτοι γαστριμαργία τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀκρασία περὶ τροφῆν, δι' ἣν ἄνθρωποι τὸ ἡδὺ τὸ ἐν σίτῳ τοῦ ὠφελίμου προτιμῶσι; καὶ ὀψοφαγία δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ ἁμετρία περὶ χρῆσιν ὄψου. πανταχοῦ δὲ κακὸν οὐσα ἢ ἁμετρία ἐν τοῖς μάλιστα τῇδε τὴν ἑαυτῆς ἐπιδείκνυται φύσιν, παρεχομένη τοὺς ὀψοφάγους ἀντὶ ἀνθρώπων ὑσὶν ἢ κυσὶν ὁμοιονμένους τὴν λαβρότητα καὶ εὐσχημονεῖν μὴ δυναμένους, οὐ ταῖς χερσίν, οὐ τοῖς ὤμμασιν, οὐ τῇ καταπόσει· οὕτως ἄρα αὐτοὺς ἐξίστησιν ἢ ἐπιθυμία τῆς ἐν ὄψῳ ἡδονῆς. ὅτι μὲν δὴ οὕτως ἔχον πρὸς τροφὴν αἰσχιστόν ἐστι, γνώριμον, ἐν ᾧ γε τοῖς ἄφροσι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις φρονίμοις ὁμοιούμεθα. αἰσχίστου δὲ τούτου ὄντος, κάλλιστον ἂν εἴη ἰοῦναπίον, τάξει καὶ κοσμίως ἐσθίειν καὶ τὴν σωπροσύνην ἐνταῦθα ἐπιδείκνυσθαι πρῶτον, οὐκ ὃν ἰδίον, ἀλλὰ δεόμενον πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως. διὰ τί δὴ τοῦτο; ὅτι πολλῶν ἡδονῶν οὐσῶν, ἡ τὸν ἄνθρωπον ἀναπείθουσιν ἁμαρτάνειν καὶ ἐνδιόναί αὐταῖς βιάζονται παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχωίτη εἶναι κινδυνεύει πασῶν ἢ περὶ τροφὴν ἡδονῇ.

ταὺς μὲν γὰρ ἄλλαις ἡδοναῖς σπανιώτερον ὁμιλοῦμεν, καὶ ἐνίων γε μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς ὅλους ἀπέχεσθαι δυνάμεθα· ταύτης δὲ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πάντως πειρᾶσθαι ἀνάγκη, καὶ τὰ γε πολλὰ δις ἐκάστης ἡμέρας· οὐ γὰρ ἐνὶ ξῆν ἄλλως τὸν ἄνθρωπον. ὥσθ' ὅσῳ 5 πλεονάκις τῆς ἐν βρώσει ἡδονῆς πειρώμεθα, τοσούτῳ πλείους οἱ ἐνταῦθα κίνδυνοι. καὶ μὴν καθ' ἐκάστην προσφορὰν τροφῆς οὐχ εἰς κίνδυνος ἀμαρτήματος, ἀλλὰ πλείονες. καὶ γὰρ ὁ ἐπιπλεῖον ἢ δεῖ ἐσθίειν ἀμαρτάνει, καὶ ὁ κατασπεύδων ἐν τῷ ἐσθίειν οὐδὲν 1 ἤττον, καὶ ὁ μολυνόμενος ὑπὸ τοῦ ὅσῳ μᾶλλον ἢ χρή, καὶ ὁ τὰ ἡδῖα τῶν ὑγιεινότερων βρώματα προτιμῶν, καὶ ὁ μὴ νέμωσι τὰ ἴσα τοῖς συνεσθίουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τις ἀμαρτία περὶ τροφήν, ὅταν παρὰ καιρὸν προσφερώμεθα αὐτήν, καὶ δέον ἄλλο τι πράττειν ἀφέν- 1 μενοι τούτου ἐσθίωμεν. τοσούτων δὲ καὶ ἔτι ἄλλων ἀμαρτιῶν οὐσῶν περὶ τροφήν, δεῖ μὲν ἀπασῶν καθαρεύνειν αὐτῶν καὶ μηδεμιᾶ ἔνοχον εἶναι τὸν μέλλοντα σωφρονήσειν. καθαρεῖνοι δ' ἂν τις καὶ ἀναμάρτητος εἴη ἀσκῶν καὶ ἐθίζων αὐτὸν αἰρεῖσθαι σίτον οὐχ ἵνα 2 ἡδῇται, ἀλλ' ἵνα τρέφεται, οὐδ' ἵνα λεαίνηται τὴν κατάποσιν, ἀλλ' ἵνα ῥωννύηται τὸ σῶμα. καὶ γὰρ γίνουσι καὶ μὲν κατάποσις δίοδος εἶναι τροφῆς, οὐχ ἡδονῆς ὄργανον, ἢ δὲ γαστήρ τοῦ αὐτοῦ χάριν οὐκ ἔνεκα καὶ φυτῷ παντὶ ῥίζα γέγονε. καθάπερ γὰρ ἐὰν 3 τρέφει τὸ φυτὸν ἢ ῥίζα, ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τὴν τροφήν λαμβάνουσα· οὕτω τρέφει τὸ ζῶον ἢ γαστήρ ἀπὸ τῶν εἰσφερομένων σιτίων καὶ ποτῶν. ὥσπερ τε αὐτὸ τοῖς διαμονῆς ἔνεκα συμβαίνει τρέφεσθαι, καὶ οὐχ ἡδονῆς, παραπλησίως καὶ ἡμῖν ζωῆς καὶ φάρμακον 4 ἢ τροφή τῷ ἀνθρώπῳ ἐστί. διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδῶμεθα, εἰ γε μέλλομεν

ευστοιχεῖν ἀρίστον ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτους, ὃς ἐφη τοὺς μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους ζῆν ἵνα ἐσθίωσιν, αὐτοὺς δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῇ. οὐ γὰρ δὴ ἐπιεικὴς τις βουλόμενος εἶναι ἄνθρωπος ἀξιώσει παραπλήσιός τις εἶναι τοῖς πολλοῖς καὶ ζῆν ἐπὶ τῷ ἐσθίειν, ὥσπερ ἐκεῖνοι θηράμενοι ἐξ ἅπαντος τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς ἡδονήν.

Ὅτι δὲ καὶ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον τοῦ εἶσθαι χάριν, οὐχὶ τοῦ ἡδεσθαι, οἷτα καὶ ποτὰ παρεσκεύασεν αὐτοῖς, μάθοι τις ἂν ἐκεῖθεν μάλιστα. Ἡ γὰρ δὴ τροφή ὅτε ἐργάζεται μάλιστα τὸ ἐναντὶς ἐργον, τότε οὐδαμῶς ἡδεῖ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τε τὴν πέψιν καὶ τὴν ἀνάδοσιν, ἀλλὰ τρεφόμεθα μὲν τότε ὑπ' αὐτῆς καὶ φωννύμεθα· ἡδόμεθα δὲ τότε οὐδεμίαν ἡδονήν, καίτοι πλείων ὁ χρόνος οὗτός ἐστιν ἢ ἐν ᾧ ἐσθίομεν. ἔδει δέ γε; εἶπερ ὁ θεὸς ἡδονῆς χάριν τὴν τροφήν ἐμμηχανήσατο ἡμῖν, τὸν πλείω τοῦτον χρόνον ἡδεσθαι ἡμᾶς ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ τὸν ἐλάχιστον ἐκείνου ἐν ᾧ καταπίνομεν. ἀλλ' ὅμως χάριν ἐκείνου τοῦ ἐλαχίστου χρόνου, ὃν ἡδόμεθα, παρασκευὴ μὲν ὧσιν γίνεται μυρίων· πλεῖται δ' ἡ θάλαττα μέχρι περάτων· μάγειροι δὲ γεωργῶν περισπουδαστότεροί εἰσι· δαίπνα δὲ παρατίθενται τινες ἀγρῶν ἀναλίσκοντες τιμὰς, καὶ ταῦτ' οὐδαμῶς ὠφελουμένων τῶν σωματῶν ἐκ τῆς πολυτελείας τῶν βρωμάτων. πᾶν γὰρ τούναντιον οἱ ταῖς εὐτελεστάταις χρώμενοι τροφαῖς ἰσχυρότατοί εἰσι. τοὺς γοῦν οἰκέτας τῶν δεσποτῶν καὶ τοὺς χωρίτας τῶν ἀστικῶν καὶ τοὺς πένητας τῶν πλουσίων ἰδοὺς ἂν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βωμαλεωτέρους ὄντας, καὶ μᾶλλον μὲν πονεῖν δυναμένους, διήττον δὲ κάμνοντας ἐν τοῖς ἔργοις, νοσοῦντας δὲ σπανιώτερον, ἀνεχομένους δὲ εὐκολώτερον κρύος, θάλπος, ἀγρυπνίαν, πᾶν εἴ τι τοιοῦτον. καίτοι καὶ

φιλόσοφον, ὑπὸ οὐδενὸς τούτων ταράττεται, οὐδ' ολεῖται τὸ πάσχειν αὐτὰ αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν μᾶλλον· ἐπειδὴ ὁ μὲν ἀμαρτάνων εὐθύς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ἐστίν, ὁ δὲ πάσχων ὥσπερ οὐχ ἀμαρτάνει καθόσον πάσχει, οὕτως οὐδὲ ἐν αἰσχρῷ οὐδενὶ γίνεται. ὅθεν οὐδ' ἐπὶ θύρας οὐδ' ἐπ' ἐγκλήματα προσέλθοι ἂν ὁ νοῦν ἔχων· ἐπέπερ οὐδ' ὑβρίσθαι ἂν δόξειεν· καὶ γὰρ μικρόψυχον τὸ ἀγανακτεῖν ἢ ἐπιτείνεσθαι περὶ τῶν τοιούτων· πρῶως δὲ καὶ ἡσύχως οἶσει τὸ σύμβαν, ἐπεὶ καὶ πρόπον τοῦτο τῷ βουλομένῳ εἶναι με- 10 γαλόφρονι. Σωκράτης γοῦν οὕτω διακείμενος φανερός ἦν, ὅς γε δημοσίᾳ λοιδορηθεὶς ὑπ' Ἀριστοφάνους οὐχ ὅπως ἡγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐντυχὼν ἡξίου αὐτὸν εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον βούλοιτο χρῆσθαι αὐτῷ. ταχὺ γ' ἂν ἐκεῖνος ἐν ὀλίγοις λοιδορούμενος 15 ἐχαλέπηεν, ὅς οὐδὲ ἐν θεάτρῳ λοιδορηθεὶς ἡγανάκτει. Φωκίων δὲ ὁ χρηστός, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ προπηλακισθείσης πρὸς τινος, τοσοῦτον ἐδέησεν ἐγκαλεῖν τῷ προπηλακίσαντι, ὥστε ἐπεὶ δείσας ἐκεῖνος προσῆλθέ τε καὶ συγγνώμην ἔχειν ἡξίου τὸν Φω- 20 κίωνα, φάσκων ἡγνοηκέναι ὅτι ἦν ἐκεῖνου γυνή, εἰς ἣν ἐπλημμέλει· ἀλλὰ ἥ γε ἐμὴ γυνή οὐδέν, ἔφη, ὑπὸ σοῦ πέπονθεν, ἐτέρα δέ τις ἴσως· ὥστε οὐδὲ χρὴ ἐμοὶ σὲ ἀπολογεῖσθαι. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς ἄνδρας ἔχοιμ' ἂν λέγειν πειραθέντας ὕβρεως, τοὺς μὲν ἐκ 25 τινων γλώσση πλημμεληθέντας, τοὺς δὲ χειρὶν ὥστε αἰκισθῆναι τὸ σῶμα· καὶ οὔτε ἀμυνάμενοι φαίνονται, τοὺς πλημμελήσαντας οὔτε ἄλλον τρόπον ἐπεξεληόν- 30 τες, ἀλλὰ πάνυ πρῶως ἐνεγκόντες τὴν ἀδικίαν αὐτῶν. καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν σκοπεῖν, ὅπως ἀντιδίδεται τις τὸν δάκνοντα, καὶ ἀντιποιήσῃ κακῶς τὸν ὑπάρξαντα, θηρίου τινὸς οὐκ ἀνθρώπου ἐστίν, ὅς οὐδὲ

τοῦτο λογίσασθαι δύναται, ὅτι τὰ πολλὰ τῶν ἀμαρ-
 τανομένων ὑπ' ἀγνοίας τε καὶ ἀμαθίας τοῖς ἀνθρώ-
 ποις ἀμαρτάνεται, ὧν ὁ μεταδιδαχθεὶς εὐδὺς παύε-
 ται· τὸ δὲ δέχεσθαι τὰς ἀμαρτίας μὴ ἀγρίως, μηδὲ
 5 ἀνήκεστον εἶναι τοῖς πλημμελήσασιν, ἀλλὰ τι μὲν εἶ-
 ναι αὐτοῖς ἐλπίδος χρηστῆς, ἡμέρου τρόπου καὶ φιλ-
 ανθρωποῦ ἐστί. πόσῳ δὲ κρείττον οὕτως ἔχοντα φαί-
 νεσθαι τὸν φιλόσοφον, ὥστε συγγνώμης ἀξιοῦν εἰ τις
 πλημμελήσειεν εἰς αὐτὸν ἢ δοκεῖν μὲν ἀμύνειν ἐαν-
 10 τῷ δικαζόμενον καὶ ἐγκαλοῦντα, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἀσχη-
 μονεῖν, ἀνακόλουνθα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις πράττοντα;
 εἰ γε λέγει μὲν, ὥς οὐκ ἂν ἀδικηθεῖη ποτὲ ὁ ἀγαθὸς
 ἀνὴρ ὑπὸ κακοῦ ἀνδρός· ἐγκαλεῖ δ' ὥς ἀδικούμενος
 ὑπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν αὐτὸς ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι.

15 17 Δίωνος.

Δίῳνι τῷ Ἀκαδημιακῷ ἀπὸ συμποσίου ἀναστρέ-
 φοντι παρεπόμενος κακῶς τις ἔλεγε καὶ βλασφημίας
 οὐδὲν ἀπελλιμπανεν· ὁ δ' ἡσύχως εἶχεν. ὥς δὲ καὶ
 ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, μέλλοντι αὐτῷ εἰσιεῖναι ὁ λοιδο-
 20 ρῶν "τίθαί;" ἔφη· πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Δίῳν οὐδὲ γρῦ.

18 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ συμποσίου (II, 24).

Ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν· Ἀλλὰ πίνειν μὲν, ὧ
 ἄνδρες, καὶ μοι πάννυ δοκεῖ· τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρ-
 δων τὰς ψυχάς, τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγό-
 25 ρας τοὺς ἀνθρώπους, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας,
 ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει. δοκεῖ γε μέντοι μοι καὶ
 τὰ τῶν ἀνδρῶν συμπόσια ταῦτα πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ
 τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅταν μὲν
 αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαλ ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦ-
 30 σθαι οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι· ὅταν δέ, ὅσῳ
 ῥηδεταί, τοσοῦτον πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται,

καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρπογονίαν· οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς ἦν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγγεώμεθα, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γυνῶμαι σφάλλονται, καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνασόμεθα· ἦν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πικρὰ ἐπιφακάσω-
5 σιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοις ῥήμασιν εἰπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι μεθύειν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναπει-
θόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιζόμεθα.

19 Ἡροδότου (VII, 160).

Ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδεα κατιόντα ἀνθρώπων 10
φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος
ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ μ' ἐπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ
ἀμοιβῇ γενέσθαι.

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ. Κ.

1 Θεόγνιδος (1223).

15

Οὐδέν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
πημαίνει θυμῷ δειλὰ χαριζομένη.

2 Εὐήνου.

Πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυνε
κρυπτόμενον, μανίας πολὺν χερειότερον.

20

3 Μενάνδρου.

Ὅργῃ παραλογισμός ποτ' οὐδ' εἰς φαίνεται.
αὕτη κρατεῖ νῦν, ἃν δὲ μικρὸν παρακμάσῃ,
κατόψεται τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρον.

4 Φιλήμονος.

25

Μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζόμεθα.
τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστὶ τῆς ὀργῆς πόνος.

5 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄπανθ' ὅς' ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ποιεῖ,
ταῦθ' ὕστερον λάβοις ἂν ἡμαρτημένα.

6 Μενάνδρου.

Ἐπίσχες ὀργιζόμενος. Ἀλλὰ βούλομαι.
5 οὐδείς γὰρ ὀργῆς χάριν ἀπέληφεν, πάτερ.

7 Εὐριπίδου Αἰόλῳ.

Ὅργῃ γὰρ ὅστις εὐθέως χαρίζεται,
κακῶς τελευτᾷ· πλεῖστα γὰρ σφάλλει βροτούς.

8 Ἐπιχάρμου.

10 Μὴ 'πὶ μικροῖς αὐτὸς αὐτὸν ὀξύθυμον δείκνυε.

9 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπιπολάζειν οὔ τι χρὴ τὸν θυμόν, ἀλλὰ τὸν νόον.

10 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδὲ εἰς οὐδὲν μετ' ὀργῆς κατὰ τρόπον βουλεύεται.

15 11 Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Πολλοὺς δ' ὁ θυμὸς ὁ μέγας ὥλεσεν βροτῶν,
ἦ τ' ἄξυνεσία, δύο κακῶ τοῖς χρωμένοις.

12 Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.

Ὅργῃ δὲ φαύλῃ πόλλ' ἔνεστ' ἀσχήμονα.

20 12^a Ἐξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος (Eur. *Hypsip.*).

12^b Πόλλ' ἐστὶν ὀργῆς ἐξ ἀπαιδεύτου κακά.

13 Αἰσχύλου (Prom. 378 ?).

Ὅργῆς ματαίας εἰδὼν αἰτιοὶ λόγοι.

14 Σοφοκλέους (Antig. 1028).

25 Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.

15 Χαιρήμονος.

Ἦγοῦ δ' ἐν ὀργῇ πάντα γίγνεσθαι κακά.

φιλόσοφον, ὑπὸ οὐδενὸς τούτων ταράσσεται, οὐδ' οἴεται τὸ πάσχειν αὐτὰ αἰσχρόν, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν μᾶλλον· ἐπειδὴ ὁ μὲν ἀμαρτάνων εὐθύς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ἐστίν, ὁ δὲ πάσγων ὥσπερ οὐχ ἀμαρτάνει καθόσον πάσχει, οὕτως οὐδὲ ἐν αἰσχρῷ οὐδενὶ γίνεται. ὁ δὲ οὐδ' ἐπὶ δίκας οὐδ' ἐπ' ἐγκλήματα προσέλθοι ἂν ὁ νοῦν ἔχων· ἐπεὶ περ οὐδ' ὑβρίσθαι ἂν δόξειεν· καὶ γὰρ μικροψυχον τὸ ἀγανακτεῖν ἢ ἐπιτείνεσθαι περὶ τῶν τοιούτων· πράως δὲ καὶ ἡσυχῶς οἶσει τὸ συμβάν, ἐπεὶ καὶ πρέπον τοῦτο τῷ βουλομένῳ εἶναι με-
γαλόφρονι. Σωκράτης γοῦν οὕτω διακείμενος φανε-
ρὸς ἦν, ὅς γε δημοσίᾳ λοιδορηθεὶς ὑπ' Ἀριστοφάνους οὐχ ὅπως ἡγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐντυχὼν ἡξίου αὐ-
τὸν εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον βούλοιτο χρῆσθαι αὐτῷ. ταχύ γ' ἂν ἐκεῖνος ἐν ὀλίγοις λοιδορούμενος ἔ-
χαλέπηνεν, ὅς οὐδὲ ἐν θεάτρῳ λοιδορηθεὶς ἡγανά-
κτει. Φωκίων δὲ ὁ χρηστός, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ προ-
πηλακισθείσης πρὸς τινος, τοσοῦτον ἐδέησεν ἐγκα-
λεῖν τῷ προπηλακίσαντι, ὥστε ἐπεὶ δέσας ἐκεῖνος προσῆλθέ τε καὶ συγγνώμην ἔχειν ἡξίου τὸν Φω-
κίωνα, φάσκων ἡγνοηκέναι ὅτι ἦν ἐκείνου γυνή, εἰς ἣν ἐπλημμέλει· ἀλλὰ ἡ γὰρ ἐμὴ γυνὴ οὐδέν, ἔφη, ὑπὸ σοῦ πέπονθεν, ἑτέρα δὲ τις ἴσως· ὥστε οὐδὲ χρὴ ἐμοὶ σὲ ἀπολογεῖσθαι. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς ἀνδρας ἔχοιμ' ἂν λέγειν πειραθέντας ὕβρεως, τοὺς μὲν ἐκ-
τινων γλώσσει πλημμεληθέντας, τοὺς δὲ χειρὶν ὥστε αἰκισθῆναι τὸ σῶμα· καὶ οὔτε ἀμυνάμενοι φαίνονται
τοὺς πλημμελήσαντας οὔτε ἄλλον τρόπον ἐπεξελδόν-
τες, ἀλλὰ πάννυ πράως ἐνεγκόντες τὴν ἀδικίαν αὐ-
τῶν. καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν σκοπεῖν, ὅπως ἀντιδῆξεται
τις τὸν δάκνοντα, καὶ ἀντιποιήσῃ κακῶς τὸν ὑπάρ-
ξαντα, θηρίου τινὸς οὐκ ἀνθρώπου ἐστίν, ὅς οὐδὲ

25 Εὐριπίδου Ἀρχελάω.

Τῷ γὰρ βιαίῳ κἀγὼ τὸ μαλθακὸν
εἰς ταῦτόν ἐλθὼν τοῦ λίαν παρείλετο.

26 Εὐριπίδου.

5 Ὅργαι γὰρ ἀνθρώποισι συμφορᾶς ὕπο
δεινὰ πλάνος τε καρδίᾳ προσίσταται.

27 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Col. 592).

Ὡ μωρέ, θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ σύμφορος.

28 Ἀρχιλόχου.

10 Θυμέ, θυμ' ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
ἐνάδευ, δυσμενῶν δ' ἄλξευ προσβαλὼν ἐναντίον
στέρον, ἐν δοκοῖσιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθεῖς,
ἀσφαλέως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,
μήτε νικηθεὶς ἐν οἴῳ καταπεσὼν ὀδύρεο,
15 ἀλλὰ χαρτοῖσιν τε χαιρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
μὴ λίην· γίγνωσκε δ' οἷος φνυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει.

29 Σοφοκλέους ἐν Τυροῖ.

Πόλλ' ἐν κακοῖσι θυμὸς εὐνηθεὶς ὀρᾷ.

30 Εὐριπίδου Μηδείας (109).

20 Μεγαλόσπλαγχνος δυσκατάπανστος
ψυχὴ δηχθεῖσα κακοῖσι.

31 Εὐριπίδου Ίψιπύλης.

Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.

32. 33 Σοφοκλέους Τηρεῖ.

25 Ἄνους ἐκεῖνος, αἱ δὲ ἀνούστερ' ἔτι
ἐκείνον ἡμύναντο καρτερόν.
ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσι θυμῶθεις βροτῶν
μείζον προσάπτει τῆς νόσου τὸ φάρμακον
ἰατρός ἐστιν οὐκ ἐπιστήμων κακῶν.

34 Νεόφρονος ἐν Μηδείᾳ.

Εἶπεν. τί δράσεις, θυμέ; βούλευσαι καλῶς,
πρὶν ἐξαμαρτεῖν καὶ τὰ προσφιλέστατα
ἐχθίστα θέσθαι. ποῖ ποτ' ἐξῆξας, τάλας;
κάτισχε λῆμα καὶ σθένος θεοστυγές.

5

καὶ πρὸς τί ταῦτ' ὀδύρομαι, ψυχὴν ἐμὴν
ὀρῶσ' ἔρημον καὶ παρημελημένην
πρὸς ὧν ἐχορὴν ἦμιστα; μαλθακοὶ δὲ δὴ
τοιαῦτα γιγνώμεσθαι πάσχοντες κακά;
οὐ μὴ προδώσεις, θυμέ, σαντὸν ἐν κακοῖς.
οἴμοι, δέδοκται· παῖδες, ἐκτὸς ὁμμάτων
ἀπέλθου· ἤδη γάρ με φοινία μέγαν
δέδουκε λύσσα θυμόν. ὦ χέρες, χέρες,
πρὸς οἷον ἔργον ἐξοπλιζόμεσθα· φεῦ,
τάλαινα τόλμης, ἥ πολὺν πόνον βραχεῖ
διαφθεροῦσα τὸν ἐμὸν ἐρχομαι χρόνῳ.

10

15

35 Εὐριπίδου Μηδείας (446).

Οὐ νῦν κατεῖδον πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις,
τραχείαν ὀργὴν ὡς ἀμήχανον κακόν.

36 Ἐν ταυτῷ (520).

20

Δεινὴ τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει,
ὅταν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ' ἔρην.

37 Εὐριπίδου Τηλέφου.

Ὡρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνώμην ἔχειν.

38 Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,
ὅσπερ μεγίστων αἰτίας κακῶν βροτοῖς. Eur. Med. 1079.

25

39 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχει.

40 Ἐν τοῖς κακοῖσι συγγένει' ὅταν παρῇ
τραχεῖα κᾶλύθθυμος, ἀμαθίαν ἔχει.

30

25 Εὐριπίδου Ἀρχελάφ.

Τῷ γὰρ βιαίῳ κἀγρίῳ τὸ μαλθακὸν
εἰς ταῦτόν ἐλθὸν τοῦ λίαν παρτίλετο.

26 Εὐριπίδου.

Ὅργαι γὰρ ἀνθρώποισι συμφορᾶς ὕπο
δυναί πλάνος τε καρδίᾳ προσίσταται.

27 Σοφοκλέους Οἰδίποδος (Col. 592).

Ὡ μωρέ, θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ σύμφορος.

28 Ἀρχιλόχου.

Θυμέ, θυίμ' ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
ἐνάθεν, δυσμενῶν δ' ἄλεξευ προσβαλὼν ἐναντίον
στέρνον, ἐν δοκοῖσιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθείς,
ἀσφαλῆως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,
μήτε νικηθεὶς ἐν οἴκῳ καταπεσὼν ὀδύρεο,
ἀλλὰ χαρτοῖσιν τε χαιρε καὶ κακοῖσιν ἀσγάλα
μή λήην· γέγνωσκε δ' οἷος ὄνυσμός ἀνθρώπους ἐχει.

29 Σοφοκλέους ἐν Τυροῖ.

Πόλλ' ἐν κακοῖσι θυμὸς εὐνηθεὶς ὄρεᾷ.

30 Εὐριπίδου Μηδείας (109).

Μεγαλόσπλαγχνος δυσκατάπαυστος
ψυχὴ δηχθεῖσα κακοῖσι.

31 Εὐριπίδου Ὑψιπύλης.

Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.

32. 33 Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Ἄνους ἐκείνος, αἱ δὲ ἀνούστερ' ἐτι
ἐκείνον ἡμύναντο καρτερόν.
ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσι θυμωθεὶς βροτῶν
μείζον προσάπτει τῆς νόσου τὸ φάρμακον
λατρός ἐστίν οὐκ ἐπιστήμων κακῶν.

34 Νεόφρονος ἐν Μηδείᾳ.

Εἶεν. τί δράσεις, θυμέ; βούλευσαι καλῶς
 πρὶν ἐξαμαρτεῖν καὶ τὰ προσφιλέστατα
 ἐχθιστα θέσθαι. ποῦ ποτ' ἐξῆξας, τάλας;
 κάτισχε λῆμα καὶ σθένος θεοστηγές.
 καὶ πρὸς τί ταῦτ' ὀδύρομαι, ψυχὴν ἐμὴν
 ὀρῶσ' ἔρημον καὶ παρημελημένην
 πρὸς ὧν ἐργὴν ἦκιστα; μαλθακοὶ δὲ δὴ
 τοιαῦτα γιγνώμεσθαι πάσχοντες κακά;
 οὐ μὴ προδώσεις, θυμέ, στυγερὸν ἐν κακοῖς.
 οἴμοι, δέδοκται· παῖδες, ἐκτὸς ὁμμάτων
 ἀπέλθου· ἤδη γὰρ με φοινῖα μέγαν
 δέδυνκε λύσσα θυμόν. ὦ χέρες, χέρες,
 πρὸς οἷον ἔργον ἐξοπλιζόμεσθαι· φεῦ,
 τάλαινα τόλμης, ἢ πολὺν πόνον βραχεῖ
 διαφθεροῦσα τὸν ἐμὸν ἐρχομαι χρόνῳ.

35 Εὐριπίδου Μηδείας (446).

Οὐ νῦν κατεῖδον πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις
 τραχεῖαν ὀργὴν ὡς ἀμήχανον κακόν.

36 Ἐν ταυτῷ (520).

Δεινὴ τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει,
 ὅταν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ' ἔριν.

37 Εὐριπίδου Τηλέφου.

Ὡρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνῶμην ἔχειν.

38 Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων
 ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς. Eur. M

39 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχει.

40 Ἐν τοῖς κακοῖσι συγγένει' ὅταν παρῇ
 τραχεῖα κῶξυθυμὸς, ἀμαθίαν ἔχει.

ρόμενος τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ, καὶ τὸ συμβησόμενον
ἐξ αὐτοῦ ἀτοπον οὐκ ἐφίησι τῇ διανοίᾳ προλαβεῖν.

56 Δημοκρίτου.

Θυμῷ μάχεσθαι μὲν χαλεπόν, ἀνδρὸς δὲ τὸ κρα-
5 τέειν εὐλογίστου.

57 Πλάτωνος.

Πλάτων ὀργιζόμενος ποτὲ τῷ οἰκέτῃ ἐπιστάντος
Ξενοκράτους "λαβών" ἔφη "τοῦτον μαστίγωσον· ἐγὼ
γὰρ ὀργίζομαι."

10 58 Πλουτάρχου (Mor. 468 f).

Ἀριστοτέλης φησὶ Σατύρου τοῦ Σαμίου τοὺς φί-
λους φράζει τὰ ὥτα κηρῷ δίκην ἔχοντος, ὅπως μὴ
συγχέῃ τὸ πρᾶγμα διὰ θυμὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν λοιδο-
ρούμενος.

15 59 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ διαβολῆς.

Οἱ νεώνητοι δοῦλοι οὐ πυνθάνονται εἰ δεισιδαί-
μων ἢ φθονερός ὁ δεσπότης, ἀλλ' εἰ ὀργίλος.

60 'Ρούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου περὶ φιλίας.

Ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον τῆς μὲν φύσεως ἐκείνο τὸ
20 ἔργον, συνδῆσαι καὶ συναρμόσαι τὴν ὁρμὴν τῆς τοῦ
προσήκοντος καὶ ὠφελίμου φαντασίας.

61 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ οἰεσθαι εὐκαταφρονήτους τοῖς ἄλλοις ἔσε-
σθαι, ἐὰν μὴ τοὺς πρώτους ἐχθρούς παντὶ τρόπῳ βλά-
25 ψωμεν, σφόδρα ἀρεννῶν καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων.
φαμέν γὰρ τὸν εὐκαταφρόνητον νοεῖσθαι μὲν καὶ κατὰ
τὸ ἀδύνατον εἶναι βλάψαι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νοεῖται
κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι ὠφελεῖν.

62 Δημοκρίτου.

30 Φιλονεικίῃ πᾶσα ἀνόητος· τὸ γὰρ κατὰ τοῦ δυσ-

μενοῦς βλαβερόν θεωρεῖσα τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

63 Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον καὶ διὰ τῶν λόγων χαλεπαίνοντα εἶπε "μὴ τοὺς λόγους δι' ὀργῆς ἄγωμεν, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων καταπαύωμεν."

64 Ναυκράτου.

Ναυκράτης ὁ σοφὸς τοὺς ὀξυθύμους εἶπε παραπλήσιον τοῖς λύχνους πάσχειν· καὶ γὰρ τούτους πλείονι 10 ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι.

65 Ἀριστοτέλους.

Ὁ θυμὸς ἐστὶ πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς δὲ τῇ λήψει, σκληρόν δὲ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἰτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συν- 15 ἐργὸν καὶ ἀτιμίας, χρημάτων ἀπώλεια, ἐτι δὲ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.

66 Ἀντιφῶντος.

Ὅστις δὲ ἰὼν ἐπὶ τὸν πλησίον κακῶς ποιήσων δειμαίνει μὴ ἂν θέλει ποιῆσαι ἁμαρτῶν τούτων ἂν μὴ θέ- 20 λει ἀπενέγκηται, σωφρονέστερος. ἐν ᾧ γὰρ δειμαίνει μέλλει, ἐν ᾧ δὲ μέλλει πολλάκις ὁ διὰ μέσου χρόνος ἀπέστρεψε τὸν νοῦν τῶν θελημάτων, καὶ ἐν μὲν τῷ γεγενῆσθαι οὐκ ἔνεστιν, ἐν δὲ τῷ μέλλειν ἐνδέχεται γενέσθαι. Ὅστις δὲ δράσειν μὲν οἶεται τοὺς πέλας κα- 25 κῶς, πείσεσθαι δ' οὐ, οὐ σωφρονεῖ. ἐλπίδες δ' οὐ πανταχοῦ ἀγαθόν· πολλοὺς γὰρ τοιαῦται ἐλπίδες κατέβαλον εἰς ἀνηκέστους συμφοράς, ἃ δ' ἐδόκουν τοὺς πέλας ποιήσειν παθόντες ταῦτα ἀνεφάνησαν αὐτοί. σωφροσύνην δὲ ἀνδρὸς οὐκ ἂν ἄλλος ὀφθότερόν 30

τις κρίνειεν ἢ ὅστις τοῦ θυμοῦ ταῖς παραχρῆμα ἡδοναῖς ἐμφράσσει αὐτὸς ἑαυτὸν κρατεῖν τε καὶ νικᾶν ἡδυνήθη αὐτὸς ἑαυτόν. ὅς δὲ θέλει χαρίσασθαι τῷ θυμῷ, παραχρῆμα θέλει τὰ κακῶ ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων.

67 Ἐπικτήτου.

Ὅτε μετὰ ἀνατάσεως καὶ ἀπειλῆς ἐπιχειρεῖς, μέμνησο προλέγειν ὅτι ἡμερος εἶ, καὶ οὐδὲν ἄγριον δράσας ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος διαγενήσῃ.

1068 Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Τὸν ὀργιζόμενον ἐνόμιξε τοῦ μαινομένου χρόνον διαφέρειν.

69 Ἀρίστωνος.

Τὴν κακολογίαν ἡ ὀργὴ φαίνεται ἀπογεννώσα ὥστε
15 ἡ μήτηρ οὐκ ἀστεῖα.

70 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.

Ὅσα δὲ ὀργῇ χρώμενοι πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα ἀνάγκη τυφλὰ εἶναι καὶ ἀνόητα καὶ τοῦ παντὸς ἀμαρτάνειν. οὐ γὰρ οἶόν τε ὀργῇ χρώμενον λογισμῷ
20 χρήσασθαι· τὸ δὲ ἄνευ λογισμοῦ ποιούμενον πᾶν ἄτεχόν τε καὶ διεστραμμένον. λόγον οὖν ἡγεμόνα χρηποιησάμενον οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἐργοῖς, τὰς ἐκάστοτε προσπιπτούσας ὀργὰς διωθόμενον καὶ διανεύοντα, ὥσπερ οἱ κυβερνῆται τὰ κύματα
25 προσφερόμενα. ἔστι γοῦν οὐκ ἔλαττον τὸ δέος ὀργῆς ἀντιπρόφρου κυλινδομένης αὐτόν τε καὶ σύμπαντα οἰκον ἄρδην ἀπολέσαι καὶ ἀνατρέφαι μὴ διαπλεύσαντα δεξιῶς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιμελείας εἰς αὐτὰ δεῖ καὶ μελέτης, ἣ καὶ μάλιστα ἀλλσκονται κατ' ἄκρας οἱ παρὰ
30 δεξιόμενοι τὸν θυμὸν ὡς σύμμαχον ἀρετῆς, ἀπολαύον-

μενούσ βλαβερόν θεωρεῦσα τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

63 Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον καὶ διὰ τῶν λόγων χαλεπαίνοντα· ἔφη “μὴ τοὺς λόγους δι’ ὀργῆς ἄγωμεν, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων καταπαύωμεν.”

64 Ναυκράτου.

Ναυκράτης ὁ σοφὸς τοὺς ὀξυθύμους ἔφη παραπλήσιον τοῖς λύχνους πᾶσχειν· καὶ γὰρ τούτους κλείωμι ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι.

65 Ἀριστοτέλους.

Ὁ θυμὸς ἐστὶ πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς δὲ τῇ λήψει, σκληρόν δὲ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἰτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεχὲς ἐργὸν καὶ ἀτιμίας, χρημάτων ἀπώλεια, ἔτι δὲ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.

66 Ἀντιφῶντος.

Ὅστις δὲ ἰὼν ἐπὶ τὸν πλησίον κακῶς ποιήσων δειμαίνει μὴ ἂν θέλει ποιῆσαι ἁμαρτῶν τούτων ἢ μὴ θείῃ λει ἀπενέγκηται, σωφρονέστερος. ἐν ᾧ γὰρ δειμαίνει μέλλει, ἐν ᾧ δὲ μέλλει πολλάκις ὁ διὰ μέσον χρόνος ἀπέστρεψε τὸν νοῦν τῶν θελημάτων, καὶ ἐν μὲν τῷ γεγενῆσθαι οὐκ ἔνεστιν, ἐν δὲ τῷ μέλλειν ἐνδέχεται γενέσθαι. Ὅστις δὲ δράσειν μὲν οἴεται τοὺς πέλας κακῶς, πείσεσθαι δ’ οὐ, οὐ σωφρονεῖ. ἐλπίδες δ’ οὐ πανταχοῦ ἀγαθόν· πολλοὺς γὰρ τοιαῦται ἐλπίδες κατέβαλον εἰς ἀνηκέστους συμφορὰς, ἃ δ’ ἐδόκουν τοὺς πέλας ποιήσειν παθόντες ταῦτα ἀνεφάνησαν αὐτοῖς. σωφροσύνην δὲ ἀνδρὸς οὐκ ἂν ἄλλος ὀρθότερόν τι

τις κρίνειν ἢ ὅστις τοῦ θυμοῦ ταῖς παραχρῆμα ἡδοναῖς ἐμφορᾷσσει αὐτὸς ἑαυτὸν κρατεῖν τε καὶ νικᾶν ἡδυνήθη αὐτὸς ἑαυτόν. ὃς δὲ θέλει χαρίσασθαι τῷ θυμῷ, παραχρῆμα θέλει τὰ κακῶ ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων.

67 Ἐπικτήτου.

Ὅτῳ μετὰ ἀνατάσεως καὶ ἀπειλῆς ἐπιχειρεῖς, μέμνησο προλέγειν ὅτι ἡμερος εἴ, καὶ οὐδὲν ἄγχιον δράσας ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος διαγενήσῃ.

1068 Κάτωνος πρεσβυτέρου.

Τὸν ὀργιζόμενον ἐνόμιξε τοῦ μαινομένου χρόνον διαφέρειν.

69 Ἀρίστωνος.

Τὴν κακολογίαν ἢ ὀργὴ φαίνεται ἀπογεννωῶσα ὥστε 15 ἢ μήτηρ οὐκ ἀστεῖα.

70 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς.

Ὅσα δὲ ὀργῇ χρώμενοι πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα ἀνάγκη τυφλὰ εἶναι καὶ ἀνόητα καὶ τοῦ παντὸς ἀμαρτάνειν. οὐ γὰρ οἷόν τε ὀργῇ χρώμενον λογισμῷ χρῆσασθαι· τὸ δὲ ἄνευ λογισμοῦ ποιοῦμενον πᾶν ἄτεχρόν τε καὶ διεστραμμένον. λόγον οὖν ἡγεμόνα χρὴ ποιησάμενον οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἐργοῖς, τὰς ἐκάστοτε προσπιπτούσας ὀργὰς διωθόμενον καὶ διανεύοντα, ὥσπερ οἱ κυβερνῆται τὰ κύματα προσφερόμενα. ἔστι γοῦν οὐκ ἕλαττον τὸ θεὸς ὀργῆς ἀντιπρόφρον κυλινδομένης αὐτόν τε καὶ σύμπαντα οἰκον ἄρδην ἀπολέσαι καὶ ἀνατρέφαι μὴ διαπλεύσαντα δεξιῶς. οὐ μὲν ἄλλ' ἐπιμελείας εἰς αὐτὰ δεῖ καὶ μελέτης, ἣ καὶ μάλιστα ἀλλίσκονται κατ' ἄκρας οἱ παραποδεδέξάμενοι τὸν θυμὸν ὡς σύμμαχον ἀρετῆς, ἀπολαύον-

ἐαυτὸν" ἔφη· πολλὰ γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἑκάστων ἐαυτῷ προστιθένται.

14 Βίαντος.

Τὸ δὲ γινῶθι σαυτὸν χρήσιμον εἰς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων, οἱ ὑπὲρ τὴν ἐαυτῶν δύναμιν φλυαροῦσιν. 5

15 Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνερωσθῇ, οὐδὲν ἔφη διατεθῆναι χεῖρον· "ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν ὡς θνητοὺς ὄντας."

16 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας 10
(472 b).

Καὶ μὴν οἶνοί τε καὶ σαρκῶν ἐμπορήσεις σῶμα μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενή· καὶ χρημάτων ἐπιμέλεια μὲν συνεχῆς καὶ τήρησις αὐξοῖ πλοῦτον, ἀνυπεροψία δὲ καὶ σωφροσύνη μέγα πρὸς 15 φιλοσοφίαν ἐφόδιον. ὄθεν οὐ πάντα πάντων ἐστίν, ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον αὐτὸν καταμαθεῖν, εἴτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίου ξῆλον ἔλκειν καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν. 20

17 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (c. 6).

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῆς ἄλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ ὁ ἵππος ἔλεγεν ἐπαιρόμενος ὅτι καλὸς εἰμι, ἀνεκτὸν ἂν ἦν· σὺ δ' ὅταν λέγῃς ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐφ' ἵππῳ ἀγαθῷ μέγα φρονεῖς. τί οὖν ἐστι σόν; 25 χρῆσις φαντασιῶν, ἣν ὅταν κατὰ φύσιν ἔχῃς, τότε ἐπάρθῃτι· τότε γὰρ ἐπὶ τῷ σῷ πλεονεκτήματι ἐπαρθήσῃ.

18 Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην
(506, 14).

Ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους ἡνίκα ἐνίκησεν
ὁ Φίλιππος ἐπαρθεὶς τῇ εὐπραγίᾳ, ὅμως λογισμοῦ
ἐκράτησε καὶ οὐχ ὑβρίσει, καὶ διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐ-
τὸν ὑπομνήσκεισθαι ὑπὸ τινος τῶν παιδῶν ἔωθεν,
ὅτι ἀνθρώπος ἐστίν.

7 Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου τομαρίων.

Ἡράκλειτος νέος ὢν πάντων γέγονε σοφώτερος,
οἱ ἤδιδε αὐτὸν μηδὲν εἰδότες.

8 Δημόνακτος.

10 Δημῶναξ ἐρωτηθεὶς πότε ἤρξατο φιλοσοφεῖν "ὅτε
καταγινώσκειν" ἔφη "ἐμαντοῦ ἡρξάμην."

9 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράφει "ὅτι"
εἶπεν "ὁρῶ τὰ χαρτία πολὺ τῶν γραφησομένων τι-
15 μώτερα."

10 Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράφει "ὅτι"
εἶπεν "ὥς μὲν βούλομαι, οὐ δύναμαι· ὥς δὲ δύνα-
μαι, οὐ βούλομαι."

20 11 Βίαντος.

Θεώρει ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τὰς σαυτοῦ πράξεις,
ἵνα τὰς μὲν καλὰς ἐπικοσμῇς τὰς δὲ αἰσχρὰς καλύπτῃς.

12 Παροιμία.

Γνωθὶ σαυτὸν ὥς παροιμία λαμβάνεται μαρτυρεῖ
2 Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν. οἱ πολλοὶ δὲ Χεί-
λωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα, Κλέαρχος δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
λεχθῆναι Χείλωνι.

13 Χείλωνος.

Χείλων ἐρωτηθεὶς τί χαλεπώτατον "τὸ γινώσκειν

ἐπεχειρήσας σεαυτὸν ἐπισκοπεῖν ὅστις εἴης; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάνν ᾧμην εἰδέναι, σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο τι ἥδειν, εἰ γε μὴδ' ἐμαυτὸν ἐγίνωσκον. Πότερα δέ σοι δοκεῖ γινώσκειν ἑαυτὸν, ὅστις τοῦνομα μόνον τὸ ἑαυτοῦ οἶδεν, ἢ ὅστις ὥσπερ 5 οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι οὐ πρότερον οἶονται γινώσκειν ὃν ἂν βούλωνται γινῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται πότερον εὐπαιδής ἐστιν ἢ δυσπαιδής, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενής, καὶ πότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τὰλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ 10 ἀνεπιτήδεια, ὅπως ἔχει· οὕτως ὁ ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρεῖαν, ἔγνωκε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν; Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀγνοεῖν ἑαυτὸν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς 15 πλεῖστα ἀγαθὰ ἰσχοῦσιν ἀνθρώποι, διὰ δὲ τὸ ἐφεῦσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυτούς, τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι καὶ διαγιγνώσκουσιν ἃ τε δύνανται καὶ ἃ μὴ. καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται πράττοντες, πορίζονται τε ὧν δέονται, καὶ εὖ πρᾶτ- 20 τουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίνονται καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν· διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τὰ τε ἀγαθὰ πορίζονται καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. οἱ δὲ μὴ εἰ- 25 δότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς αὐτῶν δυνάμεως, πρὸς τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τὰλλα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν· οὔτε ὅ τι πράττουσιν οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀπο- 30 τυγχάνουσι καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι. καὶ οἱ μὲν εἰδότες ὅ τι ποιῶσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν,

ἐνδοξοί τε καὶ τίμιοι γίνονται· καὶ οἳ τε ὅμοιοι τοῖς
 τοῖς ἡδέως χρωῶνται οἳ τε ἀποτυγχάνοντες τῶν πραγ-
 μάτων ἐπιθυμοῦσι τούτους ὑπὲρ αὐτῶν βουλευέ-
 σθαι, καὶ προῖστασθαι τε ἑαυτῶν τούτους καὶ ἐλπιδας
 5 τῶν ἀγαθῶν ἐν τοῖς ἔχουσι καὶ διὰ ταῦτα πάντων
 μάλιστα τούτους ἀγαπῶσιν. οἳ δὲ μὴ εἰδότες τί ποι-
 οῦσι κακῶς τε αἰρούμενοι καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσι
 ἀποτυγχάνοντες, οὐ μόνον ἐν αὐτοῖς τοῖς ζημιούν-
 ται τε καὶ κολάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦτα
 10 καὶ καταγέλαστοι γίνονται, καὶ καταφρονούμενοι καὶ
 ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν· ὁρᾷς δὲ καὶ τῶν πόλεων, ὅτι ὅσαι
 ἂν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν κρείττοσι πολε-
 μήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι γίνονται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευ-
 θέρων δοῦλαι; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὥς πάννυ μοι δο-
 15 κοῦν, ὃ Σώκρατες, ἔφη, περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι
 τὸ ἑαυτὸν γινώσκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρή
 ἄρξασθαι ἐπισκοπεῖν ἑαυτόν, τοῦτο πρὸς σὲ ἀποβλέ-
 πω εἰ μοι ἐδελήσῃς ἂν ἐξηγήσασθαι. Οὐκ οὖν, ἔφη
 ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὅποιά ἐστι,
 20 πάντως πού γινώσκεις; Νῆ Δί', ἔφη· εἰ γὰρ μὴδὲ
 ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φανλότερος ἂν
 εἴην. Ἴθι δὴ, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξηγήσαι ταῦτα. Ἄλλ'
 οὐ χαλεπὸν, ἔφη· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἀγα-
 θὸν εἶναι νομίζω· τὸ δὲ νοσεῖν κακόν. ἔπειτα τὰ
 25 αἷτια ἐκατέρου αὐτῶν, καὶ ποτά, καὶ βρωτά, καὶ ἐπι-
 τηδεύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγα-
 θά· τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ
 τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἷ-
 τια γίνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη· ὅταν δὲ κακοῦ, κακά;
 30 Πότε δ' ἂν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἷτιον γέ-
 νοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ; Ὅταν νῆ Δί', ἔφη, στρα-
 τιᾶς τε αἰσχυρᾶς καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς καὶ ἄλλων

ἐπεχείρησας σεαυτὸν ἐπισκοπεῖν ὅστις εἴης; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάνυ ᾧμην εἰδέναι, σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο τι ᾗδειν, εἰ γε μὴδ' ἐμαυτὸν ἐλγυνωσκον. Πότερα δέ σοι δοκεῖ γιννώσκειν ἑαυτὸν, ὅστις τοῦνομα μόνον τὸ ἑαυτοῦ οἶδεν, ἢ ὅστις ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι οὐ πρότερον οἴονται γινώσκειν ὃν ἂν βούλωνται γινῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται πότερον εὐπαιδής ἐστίν ἢ δυσπαιδής, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενής, καὶ πότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τᾶλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρεῖαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια, ὅπως ἔχει· οὕτως ὁ ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρεῖαν, ἐγνώσκει τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν; Οὕτως ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀγνοεῖν ἑαυτόν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ ἰσχυοῦσιν ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐφεῖσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυτούς, τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι καὶ διαγινώσκουσιν ἃ τε δύνανται καὶ ἃ μὴ. καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται πράττοντες, πορίζονται τε ὧν δέονται, καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίνονται καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν· διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τὰ τε ἀγαθὰ πορίζονται καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. οἱ δὲ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς αὐτῶν δυνάμεως, πρὸς τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τᾶλλα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν οὔτε ὅ τι πράττουσιν οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι. καὶ οἱ μὲν εἰδότες ὅ τι ποιοῦσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν,

- φθείρονται· πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὴν μέλουσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλεύόμενοι ἀπόλλυνται· πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολυτιμὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἰ γε μὴδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μὴδὲ ὅτι πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχέσθαι χρὴ εἰδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι οὐδ' ἔσκεψαι.

10 22 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (48 c).

Τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τὸνναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. Τὸ γινῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; Ἐγώ γε τὸνναντίον μὴν ἐκεῖνο δηλονότι, τὸ μηδαμῇ γινῶσκειν αὐτόν, λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γραμματος ἀντιγινῶσκειν. Τί μὴν; Ὡς Πρωταρχε, πειρῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Πῇ φῆς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν; Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. Ἄρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὐτοὺς 20 κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; Πῶς; Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν· πολλοὶ γοῦν εἰσι τοιοῦτον πάθος ἔχοντες· πλείους δέ γε οἱ μείζους καὶ καλλίους αὐτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα κατὰ 25 τὸ σῶμα εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. Πάνν γε. Πολὺ δὲ πλείστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς διημαρτήκασιν ἀρετῇ δοξάζοντες βελτίους ἑαυτούς, οὐκ ὄντες. Σφόδρα μὲν οὖν. Τῶν ἀρετῶν δ' ἅρα, οὐ σοφίας περὶ τὸ 30 πλήθος πᾶν ἀντεχόμενον μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδοῦς; Πῶς δ' οὐ; Κατὸν μὲν δὴ

πολλῶν τοιούτων, οἱ μὲν διὰ φώμην μετασχόντες ἀπο-
 λωνται, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν.
 Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν ὠφελί-
 μων οἱ μὲν διὰ φώμην μετέχουσιν, οἱ δὲ δι' ἀσθέ-
 νειαν ἀπολείπονται. Τὰ οὖν, ἔφη, ποτὲ μὲν ὠφε-
 λοῦντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, τί μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακὰ
 ἔστιν; Οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται κατὰ γε τοῦτον τὸν
 λόγον. Ἀλλ' ἢ γε τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφι-
 βητήτως ἀγαθὸν ἔστιν· ποιοῦν γὰρ ἄν τις πρᾶγμα οὐ
 βέλτιον πράττοι σοφὸς ὢν ἢ ἀμαθής; Τί δαί, τὸν
 Λαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω
 διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο ἐκείνῃ δουλεύειν, καὶ τῆς
 τε πατρίδος ἅμα καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐστερηθή, καὶ
 ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ, τὸν τε παῖδα
 ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ' ἔ-
 ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε;
 Λέγεται νῆ Δί', ἔφη, ταῦτα. Τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ
 ἀκήκοας πάθῃ; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν ὡς
 διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως ἀπόλλυται.
 Λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. Ἄλλους δὲ πόσους οἶε διὰ
 σοφίαν ἀνασπάστους πρὸς βασιλέα γεγονέναι καὶ
 ἐκεῖ δουλεύειν; Κινδυνεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
 ἀναμφιλογάτατον ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. Εἰ
 γε μὴ τις αὐτό, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων
 ἀγαθῶν συντετθῇ. Τί δ' ἄν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν
 ἀμφίλογον εἴη; Οὐδέν, ἔφη, εἰ γε μὴ προσθήσομεν
 αὐτῷ κάλλος ἢ ἰσχύν, ἢ πλοῦτον ἢ δόξαν, ἢ καὶ τι
 ἄλλο τῶν τοιούτων. Ἀλλὰ νῆ Δία προσθήσομεν, ἔφη.
 Πῶς γὰρ ἄν τις ἄνευ τούτων εὐδαίμων εἴη; Νῆ Δί',
 ἔφη, προσθήσομεν ἅρα ἐξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμ-
 βάνει τοῖς ἀνθρώποις· πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάλ-
 λος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὠραίοις παρακεκινημένων δια-

φθείρονται· πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν μελῶσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι ἀπόλλυνται· πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἰ γε μὴδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὁρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μὴδὲ ὅτι πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχεσθαι χρή εἰδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι οὐδ' ἔσκεψαι.

1022 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (48 c).

Τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τὸνναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. Τὸ γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; Ἐγώ γε τὸνναντίον μὴν ἐκεῖνο δηλονότι, τὸ μηδαμῇ γινώσκειν αὐτόν, λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἀντί. Τί μὴν; ὦ Πρωταρχε, πειρῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Πῇ φῆς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν; Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. Ἄρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὐτοὺς 20 κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; Πῶς; Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν· πολλοὶ γοῦν εἰσι τοιοῦτον πάθος ἔχοντες· πλείους δέ γε οἱ μείζους καὶ καλλίους αὐτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα κατὰ 20 τὸ σῶμα εἶναι διαφερόντως τῆς οὐσης αὐτοῖς ἀληθείας. Πάνυ γε. Πολὺ δὲ πλείστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς διημαρτήκασιν ἄρετῃ δοξάζοντες βελτίους ἑαυτούς, οὐκ ὄντες. Σφόδρα μὲν οὖν. Τῶν ἀρετῶν δ' ἅρα, οὐ σοφίας περὶ τὸ 20 πλῆθος πᾶν ἀντεχόμενον μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδούς; Πῶς δ' οὐ; Καπὸν μὲν δὴ

πάν ἄν τις τὸ τοιούτων εἰπών, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος.
Σφόδρα γε.

23 Πλάτωνος Ἀλκιβιάδου α' (127 ε).

Φέρε δὴ, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; μὴ πολι-
ταις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἷοι-
μενοι δέ· καὶ πότε ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος; ἄρ'
ὅταν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῇται, τότε καὶ αὐτοῦ; Ἐμοί-
οῦν δοκεῖ. Τί δαί; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεί-
ται; ἄρ' ὅταν ἐκείνων ἐπιμελῇται ἃ ἐστι τῶν ποδῶν;
Οὐ μανθάνω. Καλεῖς δέ τι χερός· οἷον δακτύλων
ἐστὶν ὅτου ἂν ἄλλον τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαιῖς ἢ δα-
κτύλου; Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τῶν
αὐτὸν τρόπον; Ναί. καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ
ἄλλου σώματος ὁμοίως; Ναί. Ἀρ' οὖν ὅταν ὑποδη-
μάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα; Οὐ
πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες. Τί δαί, ὦ Ἀλκιβιάδῃ,
ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τί ὁτουοῦν πράγματος;
Ἐρωγε. Ἀρ' οὖν ὅταν τίς τι βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρ-
θῇν λέγεις ἐπιμέλειαν; Ναί. Τίς οὖν τέχνη ὑποδη-
ματα βελτίως ποιεῖ; Σκυτική. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδη-
μάτων ἐπιμελούμεθα; Ναί. Ἡ καὶ ποδὸς σκυτικῇ,
ἢ ἐκείνῃ ἢ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; Ἐκείνῃ. Βελ-
τίους δὲ πόδας οὐχ ἥπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; Ἐμοίγε
δοκεῖ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική; Μάλιστα. Γυμνα-
στικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ τῶν
τοῦ ποδός. Πάνυ γε. Καὶ γυμναστικῇ μὲν χειρῶν,
δακτυλιογλυφία δὲ τῶν τῆς χειρός. Ναί. Καὶ γυ-
μναστικῇ μὲν, σώματος ὑφαντικῇ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις
τῶν τοῦ σώματος. Παντάσασιν. Ἄλλῃ μὲν ἄρα τέχνῃ
αὐτοῦ ἐκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλῃ δὲ τῶν ἑαυτοῦ.
Φαίνεται. Οὐκ ἄρα, ὅταν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῇ, σαρ-

οὖν σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι, ὅτι ἡ ψυχὴ
 ἐστὶν ἀνθρώπος; Μὰ Δί', ἀλλ' ἱκανῶς μοι δοκεῖ
 ἔχειν. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἔξα-
 καὶ ἡμῖν· ἀκριβῶς μὲν γὰρ εἰσόμεθα τότε, ὅταν εὖ-
 5 ρωμεν ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν διὰ τὸ πολλῆς εἶναι σκέ-
 ψεως. Τί τοῦτο; Ὁ ἄρτι οὕτω πως ἐρρήθη, ὅτι πρῶ-
 τον σκεπτέον εἴη αὐτὸ τὸ αὐτό· νῦν δ' ἀντὶ τού-
 τοῦ, αὐτὸν ἕκαστον ἐσκέμμεθα ὅ τι ἐστίν. καὶ ὥς
 10 ἐξαρκέσει· οὐ γὰρ πον κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν
 αὐτῶν φήσαιμεν ἢ τὴν ψυχὴν. Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν
 καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλ-
 λήλοισι τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυ-
 χήν; Πάνν μὲν οὖν. Τοῦτο δ' ἄρα ἦν, ὃ καὶ ὀλίγω
 15 ἔμπροσθεν εἶπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέ-
 γεται λόγῳ χρωόμενος, οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσωπον, ὥς
 ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς
 λόγους· τοῦτο δ' ἐστὶ ἡ ψυχὴ. Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ.
 Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίζειν ὃ ἐπιτάττων γνῶ-
 ναι ἑαυτόν. Ἔοικεν. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματος τι
 20 γιννώσκει, τὰ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἐγνώκεν. Οὐ-
 τως. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἱατρῶν ἑαυτὸν γιννώσκει καθ'
 ὅσον ἱατρός· οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παι-
 δοτριβῆς. Οὐκ ἔοικε. Πολλοὺ ἄρα δέουσιν οἱ γεωρ-
 γοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιννώσκειν ἑαυτούς· οὐ-
 25 δὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὐτοί γε, ὥς ἔοικε, γιννώσκουσιν,
 ἀλλ' ἐτι πορρωτέρῳ τῶν ἑαυτῶν, κατὰ γε τὰς τέχνας
 αἷς ἔχουσι· τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιννώσκουσιν, οἷς
 τοῦτο θεραπεύεται. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ ἄρα σωφρο-
 σύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιννώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώ-
 30 φρων κατὰ τὴν τέχνην. Οὐ μοι δοκεῖ. Διὰ ταῦτα
 δὴ καὶ βάνανσοι αὐταὶ αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ
 οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. Πάνν μὲν οὖν. Οὐκ

Ἄρ' οὖν οὕτως καὶ οἷς ὁ καθαριστὴς καθαρίζει καὶ
 αὐτὸς ὁ καθαριστὴς ἄλλο ἢ εἴη; *Ναί.* Τοῦτο τοίνυν
 ἀρίτως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενός τε καὶ ὃ χρεῖται ἐκ
 δοκεῖ ἕτερον εἶναι. *Δοκεῖ.* Τί οὖν; φῶμεν τὸν σκυ-
 τοτόμον τέμνειν ὀργάνοις μόνον ἢ καὶ χερσὶ; *Καὶ
 χερσὶ.* Χρεῖται ἄρα καὶ ταύταις. *Ναί.* Ἡ καὶ τοῖς
 ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ; *Ναί.* Τὸν δὲ χρώ-
 μενον καὶ οἷς χρεῖται ἕτερα ὁμολογοῦμεν; *Ναί.* Ἐτε-
 ρον ἄρα σκυτοτόμος καὶ καθαριστὴς χειρῶν καὶ ὀφθαλ-
 μῶν οἷς ἐργάζονται. *Φαίνεται.* Οὐκ οὖν καὶ παρὰ
 τῷ σώματι χρεῖται ἄνθρωπος; *Πάνυ γε.* Ἐτερον δ'
 ἢν τό τε χρώμενον καὶ ὃ χρεῖται; *Ναί.* Ἐτερον ἢ
 ἄνθρωπος ἐστὶ τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. *Ἔοικε.* Τί πάλιν
 οὖν ἐστὶν ἄνθρωπος; Οὐκ ἔχω λέγειν. *Ἔχεις μὲν οὖν
 ὅτι γε τῷ σώματι χρώμενον;* *Ναί.* Ἡ οὖν ἄλλο τι
 χρεῖται αὐτῷ ἢ ψυχῇ; Οὐκ ἄλλο. Οὐκ οὖν ἄρχουσε;
Ναί. Καὶ μὴν τόδε γ' οἶμαι οὐδένα ἢ ἄλλως οἰσθί-
 ναι. Τὸ ποῖον; Μὴ οὐ τριῶν ἐν γέ τι εἶναι τὸν ἄν-
 θρωπον. Τίνων; Ψυχῇν ἢ σῶμα ἢ συναμφοτέρων,
 τὸ ὅλον τοῦτο. Τί μὴν; Ἀλλὰ μὴν οὐ τό γε τὸ πᾶν
 σώματος ἄρχον ὁμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι; Ὁμο-
 λογήσαμεν. [Τίς οὖν ὁ ἄνθρωπος;] Ἄρ' οὖν σῶμα
 αὐτὸ αὐτοῦ ἄρχει; Οὐδαμῶς. Ἀρχεσθαι γὰρ αὐτὸ
 εἵπομεν; *Ναί.* Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε εἴη τὸ ζητούμε-
 νον. Οὐκ ἔοικεν. Ἀλλὰ ἄρα τὸ συναμφοτέρων τῶν
 σώματος ἄρχει, καὶ ἐστὶ δὴ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος; *Ἰσως
 δῆτα.* Πάντων γε ἥμισυ μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ
 ἑτέρου οὐδεμία που μηχανὴ τὸ συναμφοτέρων ἄρ-
 χειν. Ὁρθῶς. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸ
 συναμφοτερόν ἐστιν ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, ἢ
 μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἢ ἑπερ τί ἐστὶ, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄν-
 θρωπον συμβαίνειν ἢ ψυχῇν. Κομιδὴ μὲν οὖν. *Ἐκ*

παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον. Πῶς
 τοῦτο λέγεις; Σκόπει καὶ σύ, εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι ὥσ-
 περ ἀνθρώπων συμβουλευόντων εἶπεν, ἴδε ἑαυτὸν, πῶς
 ἂν ὑπελάβομέν τι παραινεῖν; ἄρ' οὐχὶ ~~καὶ~~ τοῦτο βλέ-
 5 πειν, εἰς ὃ βλέπων ὀφθαλμὸς ἐμελλεν αὐτὸν ἰδεῖν;
 Ἀἴθλον. Ἐννοῶμεν δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων,
 ἐκεῖνό τε ὁρῶμεν. ἅμα ἂν, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. ~~Ἀλλὰ~~
 δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα.
 Ὅρθῶς λέγεις. οὐκ οὖν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ, ᾧ ὁρῶμεν,
 10 ἔνεστι τῶν τοιούτων; Πάνυ γε. Ἐννεονόηκας οὖν ὅτι
 τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμ-
 φαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει, ὥσπερ ἐν κατό-
 πτρῳ; ὃ δὴ καὶ κόρην καλοῦμεν, εἰδῶλον ὃν τοῦ ἐμ-
 βλέποντος. Ἀληθῆ λέγεις. Ὅφθαλμὸς ἄρ' ὀφθαλμὸν
 15 θεῶμενος καὶ ἐμβλέπων εἰς τοῦτί, ὅπερ βέλτιστον
 αὐτοῦ καὶ ᾧ ὄρᾳ, οὕτως ἂν αὐτὸν ἴδοι. Φαίνεται. Εἰ
 δέ γ' εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι, ἢ τι τῶν ὄν-
 των, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὁμοιον, οὐχὶ
 ὅψεται ἑαυτὸν. Ἀληθῆ λέγεις. Ὅφθαλμὸς ἄρα εἰ
 20 μέλλει ἰδεῖν αὐτόν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ
 τοῦ ὀφθαλμοῦ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ
 τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτό που
 ὄψις. Οὕτως. Ἀρ' οὖν, ὦ [φίλε] Ἀλκιβιάδῃ, καὶ ψυχῇ
 εἰ μέλλει γινώσκεισθαι αὐτήν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον,
 25 καὶ μάλιστα εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγγί-
 γνηθ' ἡ ψυχῆς ἀρετή, σοφία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο
 τυγχάνει ὁμοιον ὄν; Ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.
 Ἐρχομεν οὖν εἰπεῖν, ὅ τι ἔστι τῆς ψυχῆς θειότερον, ἢ
 τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἰδέναι καὶ φρονεῖν ἔστιν; Οὐκ ἔρχο-
 30 μεν. Τῷ θείῳ ἄρα τοῦτ' ὅμοιον αὐτῆς· καὶ τίς εἰς
 τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνούς, θεόν τε καὶ
 φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνολή μάλιστα. Φαί-

νεται. Τὸ δὲ γιννώσκειν αὐτόν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γε. Ἄρ' ὥσπερ κάτοπτρα σαφέστερά ἐστι τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου καὶ καθαρώτερά τε καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχάνει ὄν. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες. Εἰς τὸν θεὸν ἄρα βλέποντες, ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χροῦμεθ' ἅν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετήν· καὶ οὕτως ἂν μάλιστα ὀφῶμεν, καὶ γιννώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς. Ναί. Τὸ δὲ γιννώσκειν αὐτόν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γε. Ἄρ' οὖν μὴ γινώσκοντες ἡμᾶς αὐτούς, μηδὲ σώφρονες ὄντες, θυνάμεθα εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν κακὰ τε καὶ ἀγαθὰ; Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ Σώκρατες; Ἀδύνατον [γάρ] ἴσως σοι φαίνεται μὴ γινώσκοντα Ἀλκιβιάδην, ἵα τὰ Ἀλκιβιάδου γινώσκειν, ὅτι Ἀλκιβιάδου ἐστίν. Ἀδύνατον μέντοι νῆ Ἰλιά. Οὐδ' ἄρα τὰ ἡμέτερα, ὅτι ἡμέτερα, εἰ μὴδ' ἡμᾶς αὐτούς; Πῶς γάρ; Εἰ δ' ἄρα μὴδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων; Οὐ φαίνεται. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν, ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναι τινάς, οἱ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γινώσκουσι, τὰ δὲ αὐτῶν ἄλλους δὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν· εἰκοι γὰρ πάντα ταῦτ' εἶναι κατιδεῖν ἐνός τε καὶ μῆς τέχνης, ἑαυτόν, τὰ αὐτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. Κινδυνεύει. Ὅστις δὲ τὰ αὐτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὅπου ἀγνοεῖ κατὰ ταῦτα. Τί μὴν; Οὐκ οὖν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσῃ; Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρα ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός. Οὐ δῆτα. Οὐ μὴν οὐδὲ οἰκονομικός γε. Οὐ δῆτα. Οὐδέ γ' εἰσεται ὅ τι πράττει. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς τί πράττει, οὐχ ἁμαρτήσεται; Πάνυ γε. Ἐξαμαρτάνων δέ, οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; Πῶς δ' οὐ;

Κακῶς δὲ πράττων, οὐκ ἄθλιος; Σφόδρα γε. Τί δ', οἷς οὗτος πράττει; Καὶ οὗτοι. Οὐκ ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μὴ τις σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾗ, εὐδαίμονα εἶναι. Οὐχ οἷόν τε. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄθλιοι. Σφό-
 5 δρᾷ γε. Οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεται γε, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας. Φαίνεται.

25 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Χαρμίδου (164 d).

Καὶ οὐκ ἂν αἰσχυνθείην μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι ποτέ ἢ τοῦτο συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα ἀνθρώπων
 10 αὐτὸν ἑαυτὸν σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γινώσκειν ἑαυτόν, καὶ συμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνα-
 κείσθαι, ὥς δὴ πρόσρησις οὖσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόν-
 15 των, ἀντὶ τοῦ χαίρει· ὥς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τοῦ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρα-
 κελεύεσθαι ἀλλήλοις, ἀλλὰ σωφρονεῖν. οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἱερὸν δια-
 φέρον τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὥς διανοοῦμενος ἀνέδεικνεν
 20 ὁ ἀναθεὶς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ· καὶ λέγει πρὸς τὸν αἰεὶ εἰσι-
 ῶντα οὐκ ἄλλο τι ἢ σωφρόνει φησὶν. αἰνιγματωδέ-
 στερον δὲ δὴ ὥς μάντις λέγει. τὸ γὰρ "γνῶθι σαυ-
 τόν" καὶ τὸ "σωφρόνει" ἐστὶ μὲν ταυτόν, ὥς τὰ γράμ-
 ματα φησι καὶ ἐγώ, τάχα δ' ἂν τις οἴηθείη ἄλλο εἶναι.
 25 ὃ δὲ μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερα γράμματα ἀναθέντες, τό τε "μηδὲν ἄγαν" καὶ τὸ "ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα." καὶ γὰρ οὗτοι συμβουλήν φήθησαν εἶναι τὸ
 "γνῶθι σαυτόν," ἀλλ' οὐ τῶν εἰσιόντων ἔνεκεν ὑπὸ
 30 τοῦ θεοῦ πρόσρησιν· εἰδ' ἵνα δὴ καὶ αὐτοὶ μηδὲν ἤτ-
 τον χρησίμους συμβουλὰς ἀναθεῖεν, ταῦτα γράψαν-
 τες ἀνέθεσαν.

26 Πορφυρίου ἐκ τοῦ α'.

Τί ποτε ἦν ἄρα καὶ τίνος τὸ ἱερὸν πρόσταγμα τὸ ἐν Πυθοῖ, ὃ γινῶναι ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ δεησομένοις προσαγορεύει; μήτε γὰρ τιμῆσαι θεὸν τὰ προσήκοντα, μήτ' αὐτὸν τυχεῖν τοῦ θεοῦ δεηθέντα τὸν ἀγροῖα 5 τῇ ἑαυτοῦ ἐνισχύμενον παραγγέλλειν ἔοικεν. ἀλλ' εἴτε Φημονόῃ ἐπὶ πάντα λυσιτελοῦν τὰ ἀνθρώπινα τοῦτο ἐθέσπισεν, δι' ἧς πρώτης ὁ Πύθιος λέγεται τὰς εἰς ἀνθρώπους διαδοῦναι χάριτας, εἴτε Φανοθέα ἢ Δελφοῦ, εἴτε καὶ Βίαντος ἢ Θαλοῦ ἢ Χίλωνος ἦν 10 ἀνάθημα ὁρμηθὲν ἀπὸ τινος θείας ἐπιπνοίας, εἴτε Κλεάρχῳ προσεκτέον μᾶλλον τοῦ μὲν Πυθίου φράζοντι εἶναι παράγγελμα, χρησθῆναι δὲ Χίλωνι τὸ ἄριστον ἀνθρώποις μαθεῖν πυνθανομένῳ· εἴτε καὶ πρὸ Χίλωνος ἦν ἐτι ἀνάγραφτον ἐν τῷ ἰδρυθέντι νεφῷ 15 τὸν πτέρυνόν τε καὶ χαλκοῦν, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας εἰρηκε· τὸ μὲν ὅτου ἂν εἴη, Ἰάμβλιχε, ἀμφισβητήσιμον ἔστω· πάντως δὲ ὅτι ὑπὸ θεοῦ ἢ οὐκ ἄνευ θεοῦ ἐρρήθη, ἐξ αὐτοῦ φαίνεται· ἂν τοῦ ἐν τοῖς Πυθίοις αὐτὸ κεῖσθαι ἀναμφήριστον. τί 20 ποτε δ' ἐστὶν ὃ φράζει καὶ πρὸ γε τῶν περιρραντηρίων προτελεῖσθαι τῷ θεῷ ἐπιτάττει, ἀναγκαῖον ἂν εἴη γινῶναι.

27 Πορφυρίου ἐκ τοῦ α' περὶ τοῦ γινῶθι σεαυτόν.

Ἀλλὰ μήποτε "σωφρόνει" ἐνεστὶν ἀκούσαι λέγοντος ἐντὶ τοῦ "σῶζε τὴν φρόνησιν"· καὶ γὰρ σωφροσύνη σαοφροσύνη τις ἦν· οὕτω δὲ πρὸς τὸ φρονεῖν καὶ τοῦ φρονεῖν αἴτιον διαλέγοιτ' ἂν, σῶζειν ἑαυτὸν παρακελεύομενος· τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς. ἀλλ' εἰ τοῦτο, δεῖ πάλιν γινῶναι τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἢ τις ἐστίν.

ἄλλοι γε μὴν μικρὸν δ' ἀκόσμον καλῶς εἰρησθαι φά-
 μενοι τὸν ἄνθρωπον παρακελεύεσθαι μὲν φασὶ τὸ
 γράμμα γινῶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅντος δὲ μικροῦ δια-
 κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἄλλο κελεύειν ἢ φιλο-
 5 σοφεῖν. εἴπερ οὖν ἀπταίστως φιλοσοφεῖν σπουδάζο-
 μεν, προθυμώμεθα γινῶναι ἑαυτούς, καὶ ἔσται ἡμῖν
 τεῦξις ὀρθῆς φιλοσοφίας ἐκ τῆς ἡμετέρας κατανοή-
 σεως ἀναβαίνουσα ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν. ἀλλ'
 ὅτι μὲν ἀπὸ τῶν ἐν ἡμῖν συλλογιζόμεθα καὶ περὶ τῶν
 10 ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἡμᾶς ἐτάζοντες καὶ εὐρίσκοντες ῥᾶον
 μεταβαίνομεν ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν, λέγεται
 ὀρθῶς· μήποτε δὲ τὴν ἑαυτοῦ θεωρίαν οὐ φιλοσο-
 φίας ἕνεκα θεὸς ποιεῖσθαι παρακελεύεται, ἄλλον δέ
 τινος μεῖζονος ἕνεκα, δι' ὃ καὶ φιλοσοφία παρελήφθη.
 15 φιλοσοφία μὲν γὰρ ἐπετηδεύθη ἐκ προσπαθείας ἡμῶν
 τῆς πρὸς τὸ σοφὸν καὶ τῆς πρὸς τὴν θεωρητικὴν σο-
 φίαν ἀγαπήσεως· ἡ δὲ σπουδὴ τῆς πρὸς τὸ γινῶναι
 ἑαυτὸν παρακελεύσεως εἰς τεῦξιν τῆς ἀληθινῆς εὐ-
 δαιμονίας ἀποτείνεται, ἥ τις συνίστατο ἐκ τῆς κατὰ
 20 σοφίαν διαθέσεως καὶ τῆς κατὰ κτῆσιν τῆς σοφίας
 θεωρίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῶν ὄντως ὄντων γνώσεως.
 θεωρεῖν οὖν καὶ μανθάνειν παρακελεύεται τοὺς ὄντως
 ἑαυτοῖς, οὐχ ἵνα φιλοσοφήσωμεν ἀλλ' ἵνα σοφοὶ γε-
 νόμενοι εὐδαιμονήσωμεν. ἡ γὰρ τεῦξις τῆς ὄντως οὐ-
 25 σης οὐσίας ἡμῶν καὶ ἡ ταύτης ἀληθῆς γνώσις σοφίας
 ἢ τεῦξις, εἴ γε σοφίας ἰδίων ἢ τῆς ὄντως οὐσίας τῶν
 πραγμάτων ἀληθῆς ἐπιστήμη, διὰ σοφίας δὲ ἢ τῆς τε-
 λείας εὐδαιμονίας γίγνεται κτῆσις.

28 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τετάρτου.

30 Ἐπειδὴ δὲ ἦν τις κατάβασις ἡμῖν εἰς τὰ τῆδε καὶ
 τὸν ἐκτὸς περικειμένους ἄνθρωπον, καὶ ἡπατημένοις

τε ὅτι τοῦτο ἐσμέν τὸ ὁρώμενον, παραίνεσις οἰκεία εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. ὁ γὰρ δὴ Ἰλάτων ἐν τῷ Φιλήβῳ μνησθεὶς τοῦ γνῶθι σαυτὸν τριχῇ διαιρεῖται τὴν ἄγνοϊαν. πανταχοῦ τολῦν ἢ ἑαυτοῦ ἄγνοια πονηρόν, ἦν τε κατὰ τὸ εἶσω τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας ὁ ἀγνοήσας τις ταπεινώσῃ τὸ θεῖον, ἦν τε κατὰ τὸ ἔξω ἀγνοήσας τὸ φύσει προσδὸν αὐτῷ ταπεινὸν ἐπαίρηται ἐπ' αὐτῷ. ἢ οὐ πᾶν γε τὸ θνητὸν ἀντικρυς

ὥς ὅτε τις ψάμματον παῖς ἄγχι θαλάσσης,

ὅστ' ἐπεὶ οὖν ποιήσῃ ἀθύρματα νηπιέησιν,

10

ἂψ αὐθις συνέχευε ποσὶν καὶ χερσὶν ἀθύρων.

πᾶς οὖν ἄγνοιά ἑαυτοῦ τὰ καθ' αὐτὸν ἐπαίρων ἀλίσκεται ὑπὲρ τῆς δημιουργησάσης αὐτὸν φύσεως πλείον ἢ ἐκείνη βεβούληται, τὰ αὐτῆς ὥς σεμνὰ θαυμαζῶν παλγνία· ἢ δὲ τηρεῖν ἔοικεν ἐν πᾶσι τῆς ἀξίας τὸ πρότερον οὐδὲν τοῖς ἐπαίρουσι συνεξαπατωμένη. τὸ γνῶθι οὖν σαυτὸν διήκει εἰς πᾶσαν ὑπόληψιν τῆς προσοῦσης δυνάμεως, παραγγέλλον γινώσκειν τὰ μέτρα ἐπὶ πάντων. τὸ μὲν οὖν γινώσκειν ἑαυτὸν τὴν ἀναφορὰν ἔοικεν ἔχειν ἐπὶ τὸ γινώσκειν δεῖν τὴν 20 ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν, ὥς ἐν τούτῳ ἡμῶν οὐσιωμένων· τὸ δὲ πάντῃ γινώσκειν ἑαυτὸν σύμπεριλαμβάνειν ἔοικεν ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἡμετέρων. τοιαύτη μὲν καὶ ἡ ἐν τούτοις τοῦ Ἰλάτωνος ἀκρίβεια φιλοτιμηθέντος ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ δίχα τῶν περὶ 25 ἡμᾶς ἀπάντων γνῶναι ἑαυτὸν· καὶ πάλιν πάντῃ γινώσκειν ἑαυτὸν, ἵνα καὶ ὁ ἐντὸς ἀθάνατος γνωσθῇ ἀνθρώπος καὶ ὁ ἐκτὸς εἰκονικὸς μὴ ἀγνοηθῇ καὶ τὰ τούτοις διαφέροντα γνώριμα γίνηται. διαφέρει μὲν γὰρ τῷ ἐντὸς παντέλειος νοῦς, ἐν ᾧ αὐτὸς ἀνθρώπος, οὐ εἰς 30 κῶν ἕκαστος ἡμῶν· διαφέρει δὲ τῷ ἐκτὸς εἰδῶλον τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς κτήσεις. ὧν δεῖ καὶ τὰς δυνά-

μας γινώσκειν καὶ τὸ ἄχρι τίνος τούτων φροντισίον, ἵνα μήτε τὴν τοῦ ἀθανάτου ἀξίαν περιτιθέντες τῷ φθαρεῖ καὶ γήινῳ καταγέλαστον αὐτὸ ποιῶμεν, καὶ πάλιν ἄξιον δακρύων ἐν τῇ κωμικοτραγῳδίᾳ τῇ δεινῶν ἀνοήτων βίων ἐνεχόμενον, μήτε τὴν τοῦ θνητοῦ ταπεινότητα τῷ ἀθανάτῳ προσάπτουτες ἐλεεινοὶ ᾤμεν καὶ διὰ πάντων ἄδικοι τῇ τοῦ κατ' ἀξίαν ἀγνοίᾳ.

ΠΕΡΙ ΤΠΕΡΟΥΙΑΣ. ΚΒ.

101 Εὐριπίδου Γλαύκῳ.

Βαρὺ τὸ φόρημ' ὀλησις ἀνθρώπου κακοῦ.

2 Ὅστις γὰρ ἀστῶν πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ, φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει. (Eur. Ixion.)

3 Σωσιφάνους.

15 Ὡς δυστυχεῖς μὲν πολλὰ παῦρα δ' ὄλβιοι
βροτοί, τί σεμνύνεσθε ταῖς ἐξουσίαις,
ὡς ἐν τ' ἔδωκε φέγγος ἐν τ' ἀφείλετο;
ἂν δ' εὐτυχῇτε μηδὲν ὄντες, εὐθέως
ἰσ' οὐρανῷ φρονεῖτε, τὸν δὲ κύριον
20 ἄδην παρεστῶτ' οὐχ ὁρᾶτε πλησίον.

4 Φιλήμονος.

Τὸ γινῶθι σαυτὸν οὐ μάτην εὖ ἴσθ' ὅτι
τὸ βῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

5 Εὐριπίδου.

25 Ὅταν δ' ἴδῃς πρὸς ὕψος ἡρμένον τινα
λαμπρόν τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον,
ὀφρὺν τε μελῶ τῆς τύχης ἐπηρκότα,
τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.

6 Τοῦ αὐτοῦ.

Κρινεῖ τις αὐτὸν πώποτ' ἀνθρώπου μέγαν,
ὃν ἐξαλείφει πρόφάσις ἢ τυχοῦς ὄλον;

7 Τοῦ αὐτοῦ Αὐγῆς.

Ποῦ; πῶς δὲ λήσει; τις δὲ νῶν πιστὸς φίλος;
Ζητῶμεν. ἢ δόκησις ἀνθρώποις κακόν,
καὶ τοῦπιχειρεῖν ἐξαμαρτάνειν φιλεῖ.

8 Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκμαίωνι.

Βροτοῖς τὰ μεῖζω τῶν μέσων τίκτει νόσους.
Θεῶν δὲ θνητοῦς κόσμον οὐ πρόπει φέρειν.

9 Μενάνδρου Τιτθί.

Οἱ τὰς ὀφρῶς αἰροντες ὡς ἀβέλτεροι,
καὶ "σκέψομαι" λέγοντες· ἀνθρώπος γὰρ ὢν
σκέψη σὺ περὶ του, δυστυχῆς ὅταν τύχη;
αὐτόματα γὰρ τὰ πράγματ' ἐπὶ τὸ συμφέρον
ῥεῖ, καὶ καθεύδῃς, ἢ πάλιν τάναντία.

10 Χαρήμενος.

Ὅλως τὸ κρεῖσσον οὐκ ἐᾷ φρονεῖν μέγα.

11 Μενάνδρου Κυβερνήταις.

Ὡ τρισάθλιοι

ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα.
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασι ἀνθρώπου φύσιν.

12 Τοῦ αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν
ἀλαζονεία καὶ ψόφοις ἀλλίσκεται.

13 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

Ὅρατε τὸν τύραννον, ὡς ἅπαις γέρων
φεύγει. φρονεῖν δὲ θνητὸν ὄντ' οὐ χορὴ μέγα.

14 Εὐριπίδου Αἰόλου.

Σιγαῦν φρονοῦντα κρείσσον εἰς ὁμίλῳ
 πεσόντα. τούτῳ δ' ἄνδρ' ἢ μήτ' εἶην φίλος
 μήτε ξυνεῖην, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
 πέποιθε δούλους τοὺς φίλους ἡγούμενος.

5 15 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (189).

Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείσσους λόγους
 πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο.

16 Δημόνακτος.

Θνητοὶ γεγῶτες μὴ φρονεῖθ' ὑπὲρ θεούς.

10 17 Εὐριπίδου Βάχαις (395).

Τὸ σοφὸν δ' οὐ σοφία,
 τό τε μὴ θνητὰ φρονεῖν.
 βραχὺς αἰὼν· ἐπὶ τούτῳ
 δέ τις ἂν μεγάλα διώκων,

15 τὰ παρόντ' οὐχὶ φέρει.

μαινομένων οἷδε τρόποι
 καὶ κακοβούλων παρ' ἔμοιγε φωτῶν.

18 Εὐριπίδου Ἡρακλεῖδαι (388).

Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.

20 19 Μενάνδρου.

Τὰργύριον εἶναι, μειράκιον, σοὶ φαίνεται
 οὐ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν μόνον
 τιμὴν παρασχεῖν δυνατόν, ἄρτων ἀλφίτων
 ὄξους ἐλαίου, μελίζονος δ' ἄλλου τινός.

25 ἀθανασίας δ' οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν συναγάγῃς

τὰ Ταντάλου τάλαντ' ἐκεῖνα λεγόμενα·

ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃς, ταῦτα καταλείψεις τισίν.

τί οὖν λέγω; μήτ' αὐτός, εἰ σφόδρ' εὐπορεῖς,

πίστευε τούτῳ, μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν

30 ἡμῶν καταφρόνει, τοῦ δέ γ' εὐτυχεῖν ἀεὶ

πάρεχε σεαυτὸν τοῖς ὀρφῶσιν ἄξιον.

20 Σοφοκλέους Αἰαντι (125).

Ὅρῳ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἰδῶλ' ὅσοι πέρ ξῶμεν ἢ κούφην σκιάν.
τοιαῦτα τοίνυν εἰσορῶν, ὑπέροκον
μηδέν ποτ' εἶπης αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
μηδ' ὄγκον ἄρης μηδέν', εἰ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρόθεις ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.

21 Τοῦ αὐτοῦ (Ai. 758).

Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
πίπτειν βαρεῖαις πρὸς θεῶν δυσπραγίαις
ἔφασχ' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν
βλαστῶν ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ.

22 Σοφοκλέους Τηρεῖ. Χορός.

Θνητὰ φρονεῖν χρή θνητὴν φύσιν,
τοῦτο κατειδότας, ὥς οὐκ ἔστιν
πλὴν Διὸς οὐδεις τῶν μελλόντων
ταμίης ὅ τι χρή τετελέσθαι.

23 Σοφοκλέους Κολχίδες.

Καλὸν φρονεῖν τὸν θνητὸν ἀνθρώποις ἴσα.

24 Εὐριπίδου Ἀλκμαίوني.

Ταπεινὰ γὰρ χρή τοὺς κακῶς πεπραγότας
λέγειν, ἐς ὄγκον δ' οὐκ ἄνω βλέπειν τύχης.

25 Ἰπποθόωντος.

Ἀνθρώπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.

26 Σωτάδου.

Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὥς θνητὸς ἄκουσον.
ἂν μακρὰ πτύης, φλεγματὶφ κρατεῖ περισσῶ.
ἂν εὐματῆς, ταῦτα πρὸ σοῦ προβάτιον εἶχεν.
ἂν χροσοφορῆς, τοῦτο τύχης ἐστὶν ἔπαρμα.
ἂν πλούσιος ᾖ, τοῦτο χρόνων ἄδηλος ἰσχύς.

ἂν ἀλαζονῆς, τοῦτ' ἀνοίας ἐστὶ φρόναγμα.
 ἂν δὲ σωφρονῆς, τοῦτο θεῶν δῶρον ὑπάρχει.
 ἡ σωφροσύνη πάρεστιν, ἂν μετρής σεαυτὸν.

27 Ἴσι δῶρου.

5 Θνητὸς πεφυκὼς τῷ πῶσι πειρῶ βλέπειν.

28 Μενάνδρου Ἐμπιπραμένη.

Ἐφ' ᾧ φρονεῖς μέγιστον, ἀπολεῖ τοῦτό σε
 τὸ δοκεῖν τίν' εἶναι, καὶ γὰρ ἄλλους μυρίους.

29 Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.

10 Τὸ σὸν ταπεινόν, ἂν σὺ σεμνύνῃ, καλὸν
 ἔξω φανεῖται, φίλ' ἄνερ· ἂν δ' αὐτὸς ποιῆς
 ταπεινὸν αὐτὸ καὶ τιδῆς ἐν μηδενί,
 οἰκείος οὗτος κατάγελως νομίζεται.

30. 31. Τοῦ αὐτοῦ Κανηφόρος.

5 Τὸ γὰρ προθύμως μὴ πονήσαντας τυχεῖν
 εὐδαιμονίας εἰωθ' ὑπερηφανίας ποιεῖν.

32 Εὐριπίδου Τηλέφω.

Σὺ δ' εἰκ' ἀνάγκῃ καὶ θεοῖσι μὴ μάχου.
 τόλμα δὲ προσβλέπειν με καὶ φρονήματος
 ἡγάλα. τὰ τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
 ταπεῖν' ἔθηκε καὶ συνέστειλεν ἅλιν.

33 Αἰλιανοῦ ἱστοριῶν (III, 28).

Ἄρκων ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον
 ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ
 5 καὶ τοῖς ἀγροῖς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τινὰ τῆς πόλεως τό-
 πον, ἐνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ
 προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ' ἀνα-
 ξητεῖν. ὥς δ' εὗρε, προσέταξε αὐτῷ τοὺς ἀγροὺς τοὺς
 ἐδούς διαθρῆσαι· τοῦ δὲ εἰπόντος "ἀλλ' οὐδαμοῦ γε-

γραμμένοι εἶδέν, "ἐπὶ τούτοις οὖν" εἶπε "μέγα φρονεῖς, οἵπερ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἶδέν;"

34 Δημοσθένους (Cor. 269).

Παιδείας τῶν μὲν ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἰς εἴποι μέγα οὐδὲ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειεν ἂν· τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μὲν προσποιουμένοις δὲ ὑπὸ ἀναισθησίας τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖ.

35 Σωκράτης.

Παρὰ τῷ τύφῳ, καθάπερ παρὰ κακῷ πλάσῃ, διὲ- 10
στραμμένας τὰς τῶν πραγμάτων εἰκόνας ἰδεῖν ἔστιν.

36 Σωκράτους.

Ἡ δεισιδαιμονία καθάπερ πατρὶ τῷ τύφῳ πεί-
θεται.

37 Τοῦ αὐτοῦ.

15

Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκούς τὸ πνεῦμα διίστησι, τοὺς
δὲ ἀνόητους ἀνθρώπους τὸ οἶημα.

38 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες βάνανσοι; "οἱ τῶν
ὁμοίων" ἔφη "καταφρονοῦντες." 20

39 Φαβωρίνου.

Φρονήσης μὲν οὖν μηδέποτε ἐπὶ σεαυτῷ μέγα,
ἀλλὰ μηδὲ καταφρονήσης σεαυτοῦ.

40 Διογένους.

Τῆς ἀλαξονείας καθάπερ τῶν κεχρυσωμένων
ὀπλων οὐχ ὁμοιά ἐστι τὰ ἐντὸς τοῖς ἐκτός.

41* Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ τύφος ὥσπερ ποιμὴν οὐ θέλει τοὺς πολλοὺς ἄγει.

42 Δημοκρίτου.

Τελευτᾷ γὰρ ἐς κακοδοξίην κακὴν ὁ παρεκτεινόμενος τῷ κρείσσονι.

43 Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἀναβαίνων εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐν γῇ-
5 ραι καὶ πνευστιῶν ποιεῖν ἔφη ὅπερ καὶ ξύμπασα ἡ
τῶν Ἀθηναίων πόλις· πνεῖν μὲν γὰρ μέγα, ἰσχύειν
δὲ μικρόν.

44 Ξενοφῶντος (Cyrup. II, 2, 12).

Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κείσθαι
10 ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι ἢ
εἰσὶ καὶ ἀνδρειότεροις, καὶ ποιήσῃν ἅ μὴ ἱκανοὶ εἰσὶν
ὑπὶσχνουμένοις, καὶ ταῦτα φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι
τοῦ λαβεῖν τι ἔνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν· οἱ δὲ μη-
χανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι μήτε ἐπὶ τῷ αὐτῶν
15 κέρδει μήτε ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων μήτ' ἐπὶ βλάβῃ
μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριστοι ὀνο-
μάζοντο δικαιότερον ἢ ἀλαζόνες;

45 Ξενοφῶντος ἐν τῷ ἡ' (4, 14) τῆς Κύρου
παιδείας.

20 Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κύρε, χαλεπώτερον εἶναι εὐρεῖν
ἄνδρα τὰγαθὰ καλῶς ἢ τὰ κακὰ φέροντα. τὰ μὲν γὰρ
ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν
ἐμποιεῖ.

46 Ἡροδότου (7, 10).

25 Ὅρᾳς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κεραυνοὶ ὁ θεὸς οὐδ'
ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κινίξει· ὅρᾳς
δὲ ὥς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ
τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα· φιλεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὰ
ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν. οὕτω δὲ καὶ στρατὸς
30 πολὺς ὑπ' ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε, ἐπει-

δάν σφιν ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλλῃ ἢ βροντήν,
δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐξ φρονέειν
ὁ θεὸς μέγα ἄλλον ἢ ἑωυτόν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΤΤΙΑΣ. ΚΓ.

1 Κριτίου.

5

Δεινὸν δ' ὅταν τις μὴ φρονῶν δοκῇ φρονεῖν.

2 Σωσικράτους.

Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακὸν ἐσμὲν ἐφ' ἑτέρων ἰδεῖν·
αὐτοὶ δ' ὅταν πραιῶμεν, οὐ γινώσκουμεν.

3 Μενάνδρου.

10

Οὐδὲις ἐφ' αὐτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,
σαφῶς, ἑτέρου δ' ἀσχημονοῦντος ὄψεται.

4 Τοῦ αὐτοῦ Ἀσπίδος.

Ὅ βούλεται γὰρ μόνον ὁρᾶν καὶ προσδοκᾶν
ἀλόγιστος ἐστὶ τῆς ἀληθείας κριτής.

15

5 Εὐριπίδου.

Ἄπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νοουθετεῖν σοφοί·
αὐτοὶ δ' ὅταν σφαλῶμεν, οὐ γινώσκουμεν.

6 Αἰσώπου.

Αἰσώπος ἔφη δύο πῆρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, 20
τὴν μὲν ἐμπροσθεν τὴν δὲ ὀπισθεν· καὶ εἰς μὲν τὴν
ἐμπροσθεν ἀποτιθέσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς
δὲ τὴν ὀπισθεν τὰ ἑαυτῶν· διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

7 Ἐκ τῶν Ἀριστωναύμου τομαρίων.

Οὕτως ἐνιοὶ αὐτοῖς δοκοῦσι φιλοσοφεῖν ὥς καὶ 25
νήφειν οἱ μεθύοντες.

8 Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγεν, εἰ τις ἐν θεάτρῳ ὑποκηρύττοι ἀνίστασθαι τοὺς σκυτοτόμους, ἐκείνους μόνους ἀναστήσεσθαι, ὁμοίως εἰ τοὺς χαλκοτύπους, τοὺς ὑφάντας, τοὺς ἄλλους κατὰ γένος· εἰ δὲ τοὺς φρονίμους ἢ δικαίους, πάντας ἀναστήσεσθαι. καὶ ἔστιν ἐν βίῳ βλάπτον μάλιστα τὸ ἀνοήτους ὄντας τοὺς πολλοὺς οἰεσθαι φρονίμους εἶναι.

9 Διμοσθένους (Olynth. III p. 33).

Διόπερ ῥᾶστόν ἐστιν ἀπάντων ἑαυτὸν ἑξαπατᾶν· 10 ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἰεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω κέφυκε.

10 Διογένης.

Διογένης ἔφη τῶν ἀνθρώπων ἐνίους τὰ δέοντα λέγοντας ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν, ὥσπερ καὶ τὰς λύρας 15 καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι.

11 Ἡροδότου ἱστορίας γ' (38).

Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλόιατο ἕκαστος τοὺς ἑω- 20 τῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἑω- τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι.

12 Ἐν ταυτῷ (53).

Ἡ φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν. μὴ τῷ κακῷ τὸ κα- 25 κὸν ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι, πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι τὰ πατρῶα ἀπέβαλον.

13 Πλάτωνος.

Πλάτων συνεβούλευεν, ὅτε καταγελάσομεν τι- 30 νῶν, ἐπιστρέφειν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ σκοπεῖν μὴ καὶ αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς ἐσμεν ἐνοχοί. πολλὰ γὰρ τὸ φίλαν-

τον ἐκικρύπτει, καὶ περιβάλλει παρὰ τῷ ἄλλων κατα-
γελῶντι.

14 Ἀπολλώνιος Σατύρων.

Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἰδίων ἁμαρ-
τημάτων συνήγοροι γίνονται, τῶν δὲ ἁλλοτριῶν 5
κατήγοροι.

15 Εὐσεβίου.

Πολλοὶ δοκέοντες ἑωυτοὺς φιλέειν οὐ φιλέουσιν
ἀληθῶς· πάντα γοῦν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα εἰκοντες
ἑωυτοῖς καὶ παρὰ τὸ ἀτρεκέως χαριζόμενοι αὐτοῖς τοῖς 10
ἐναντιωτάτοις περιπίπτουσι.

16 Εὐσεβίου.

Πολλοὶ βουλόμενοι δοκέειν εἶναι εὐβουλότατοι
πρὸς τῶν οἰκειοτάτων καὶ εὖ φρονούντων ἀναποδιζό-
μενοι οὐκ ἀξιεύουσιν ἀπὸ τῶν δοξάντων ἅπαξ ἀναχω- 15
ρέειν, ἀλλ' ὅπως μὴ ἐλεγχοίατο ὥς ἀπὸ ἡμαρτημένης
ἀφιστάμενοι ἐμμένουσι τῇ γνώμῃ, ἐς ὃ δὴ καὶ τοῖς ἀπ'
αὐτῆς κακοῖς ἐγκυρήσωσι.

17 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου (428 d).

Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ πάντων 20
χαλεπώτατον. ὅταν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ ἀλλ'
ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν;

18 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ε' (731 d).

Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολ-
λοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὐ πᾶς αὐτῷ ξυγ- 25
γνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο
δ' ἐστίν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος
φύσει τέ ἐστι καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον.
τὸ δὲ ἀληθεῖα γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφό-
δρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἰτίον ἐκάστω γίγνεται ἐκάστοτε. 30

· τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν· ὥστε τὰ
 δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ
 αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος.
 οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τὸν γε μέγαν ἄν-
 5 δρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ'
 αὐτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη.
 ἐκ ταύτου δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἁμαθίαν
 τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν·
 "θεν οὐκ εἰδότες, ὥς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ
 10 πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἢ μὴ ἐπι-
 στάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ
 πρᾶττοντες. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ
 σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, τὸν δὲ αὐτοῦ βελτίῳ διώκειν
 δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ πρόσθεν
 15 ποιούμενον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΗΝΕΙΔΟΤΟΣ. ΚΔ.

1 Διφίλου.

"Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὐτὸν οὐκ αἰσχύνεται
 συνειδὼθ' αὐτῷ φαῦλα διαπεπραγμένῳ,
 2 πῶς τὸν γε μηδὲν εἰδὼτ' αἰσχυνθήσεται;

2 Πυθαγόρου (Aur. carm. 12).

Πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.

3 Μενάνδρου.

Ὁ συνιστορῶν αὐτῷ τι, καὶ ἢ θρασύτατος,
 4 ἢ ὁ σύνεσις αὐτὸν δειλότατον εἶναι ποιεῖ.

4 Σοφοκλέους.

Κλέπτων δ' ὅταν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῇ,
 σιγᾶν ἀνάγκη, καὶ καλὸν φέρη στόμα.

5 Εὐριπίδου Ὀρέστη (395).

Ὀρέστα τλήμον, τίς σ' ἀπόλλυσιν νόσος;
ἡ σύνεσις, ὅτι σύννοια δαί' ἐργασμένους.

6 Σοφοκλέους.

Ἡ δεινὸν ἄρ' ἦν, ἥνικ' ἂν τις ἐσθλὸς ὦν
αὐτῷ συνειδῇ.

5

7 Ἀντιφάνους.

Τὸ μὴ συνειδέναι γὰρ αὐτοῦ τῷ βίῳ
ἀδίκημα μηδὲν ἡδονὴν πολλὴν ἔχει.

8 Πυθαγόρου.

10

Κακὰ μείζω πάσχει διὰ τοῦ συνειδότος ὁ ἀδικῶν
βασανιζόμενος ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστι-
γούμενος.

9 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (§. 16).

Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· 15
καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λήσης, σαντῷ συνειδήσεις.

10 Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριαι (§. 52).

Μηδὲν ἀποκρύπτεσθε μήθ' ὦν κέκτησθε μήθ'
ὦν ποιεῖτε μήθ' ὦν μέλλετε πράττειν, εἰδότες ὅτι περὶ
τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖον ἐστὶ πολ- 20
λοὺς φόβους γίνεσθαι.

11 Βίαντος.

Βίας ἐρωτηθεῖς τί ἂν εἴη τῶν κατὰ βίον ἄφοβον
εἶπεν "ὀρθὴ συνειδήσεις."

12 Περιάνδρου.

25

Περιάνδρος ἐρωτηθεῖς τί ἐστὶν ἐλευθερία εἶπεν
"ἀγαθὴ συνειδήσεις."

13 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνες ἀταράχως ζῶσιν εἶπεν
 "οἱ μὴδὲν ἑαυτοῖς ἄτοπον συνειδότες."

14 Διογένους.

Τίς γὰρ ἂν ἦττον φοβητό τι ἢ θαρσοίη μάλιστα
 5 ἢ ὅστις αὐτῷ μὴδὲν συνειδείῃ κακόν;

15 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας
 (476 f).

Τὸ γὰρ συνειδὸς οἷον ἔλκος ἐν σαρκὶ τῆς ψυχῆς
 τὴν μεταμέλειαν αἰμάσσουσιν αἶμα καὶ νύσσουσιν ἐν-
 10 ἀπολείπει. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος,
 τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτὸς ἐνεργάζεται δακνομένην σὺν
 αἰσχύνῃ καὶ κολαζομένην ὑφ' αὐτῆς. ὥς γὰρ οἱ δι-
 γοῦντες καὶ πυρετοῖς διακαίόμενοι τῶν ταυτὰ πα-
 σχόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος καὶ κρούους μᾶλλον
 15 ἐνοχλοῦνται καὶ κάκιον ἔχουσιν, οὕτως ἐλαφροτέρας
 ἔχει τὰ τυχερὰ τὰς λύπας ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομέ-
 νας. τὸ δὲ "οὐ τις ἐμοὶ τῶν ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ
 αὐτός," ἐπιθρηνοῦμενον τοῖς ἀμαρτανόμενοις ἐνδο-
 θεν ἐξ αὐτοῦ, βαρύτερον ποιεῖ τῷ αἰσχυρῷ τὸ ἄλ-
 20 γεινόν.

16 Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (§. 59).

Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλείστα κεκτημένους ἀλλὰ τοὺς
 μὴδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότες. μετὰ γὰρ τῆς
 τοιαύτης τύχης ἥδιστ' ἂν τις δύναιτο τὸν βίον δια-
 25 γαγεῖν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ. ΚΕ.

1 Πορφυρίου περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνά-
 μεων.

"Ὡςπερ γὰρ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τὰς ἄλλας κατε-

μνήμην, ὅτι ἡ μὲν κίνησις ἐστὶν αἰσθήσεως ἐνεργούσης ἢ διανοίας (φαντάσματα γὰρ ἄμφω λέγειν ὁμοίως ἡμᾶς), ἡ δ' οἶον ζωγράφημά τι τῆς ψυχῆς· τὴν γὰρ γιγνομένην κίνησιν τῆς αἰσθήσεως σημαίνεσθαι τινα 5 τρόπον ἐν αὐτῇ παραπλησίως τοῖς σφραγιζομένοις διὰ τῶν δακτυλίων. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὐσιν οὐ γίνεσθαι, καθάπερ εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ 10 παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων· καὶ διὰ σκληρότητα δὲ τοῦ δεχομένου τὸ πάθος οὐκ ἐγγίνεσθαι τοὺς τύπους. διόπερ τοὺς τε νέους σφόδρα καὶ τοὺς γέροντας ἀμνημονας εἶναι· ὑπορρεῖν γὰρ τῶν μὲν διὰ τὴν αὔξησιν τῶν δὲ διὰ τὴν φθίσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λίαν τα- 15 χεῖς ἢ βραδεῖς· οὐδετέρους γὰρ τούτων φαίνεσθαι μνημονεύοντας· τοὺς μὲν γὰρ ὑγροτέρους εἶναι τοῦ δέοντος τοὺς δὲ σκληροτέρους, παρ' ὃ καὶ τῶν μὲν οὐ μένειν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ φάντασμα τῶν δ' οὐχ ἄπτεσθαι τὸ παράπαν.

204 Ἐκ τῆς Πλάτωνος πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς (314 ο).

Μερίστη δὲ φυλακὴ τὸ μὴ γράφειν ἄλλ' ἐκμανθάνειν· οὐ γὰρ ἐστὶ τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπασεῖν. διὰ ταῦτ' οὐδὲν πάποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα, 25 οὐδ' ἐστὶ Πλάτωνος σύγγραμμα οὐδέν, οὐδ' ἐστὶ· τὰ δὲ νῦν λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ καλοῦ καὶ νέου γεγονότος.

5 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (34 ε).

Τὸ δ' ἐν ἐνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ 30 γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δὲ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἰσθήσιν οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι ἄν.

Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκ οὖν ἤδη μανθάνομεν ὁ
 βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἰσθησιν; Τί μὴν; Σωτηρίαν
 τοίνυν αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων ὀρθῶς ἂν τις
 λέγοι, κατὰ γε τὴν ἐμὴν γνώμην. Ὅρθῶς γὰρ οὖν.
 Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἄρ' οὐ διαφέρουσιν ἐγνωμεν;⁵
 Ἰσως. Ἀρ' οὐ τόδε; Τὸ ποῖον; Ὅταν ἂ μετὰ τοῦ
 σώματος ἐπασχε πάθη ψυχῇ, ταῦτα ἄνευ σώματος
 αὐτῇ ἐν ἑαυτῇ ὅτι μάλιστα ἀναλαμβάνη, τότε ἀναμ-
 νήσκεισθαί που λέγομεν. ἢ γάρ; Πάννυ μὲν οὖν.
 Καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀπολέσασα μνήμην, εἴτ' αἰσθήσεως¹⁰
 εἴτ' αὖ μαθήματος, αὐτὴς ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν
 αὐτῇ ἐν ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα ξύμπαντα ἀναμνήσεις καὶ
 μνήμας που λέγομεν. Ὅρθῶς λέγεις. ἔ

6 Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ περὶ ψυχῆς.

Τούτων οὐσῶν τῶν κοινοτάτων δυνάμεων εἰς¹⁵
 καὶ ἄλλαι τῆς ψυχῆς δυνάμεις, κατ' αὐτὴν μὲν, οὐ
 μὴν συμπληρωτικαὶ αὐτῆς, ὥς ἡ μνήμη κατοχὴ οὐσα
 φαντάσματος.

ΠΕΡΙ ΛΗΘΗΣ. Κε.

1 Σοφοκλέους ἐκ Συνδείπνου.

Λάδα Πιερίδων στυγερά καὶ ἀνάρατος,
 ἃ δὲ μνᾶστις θνατοῖς εὐποτμοτάτα
 μελέων ἀνέχουσα βίου βραχὺν ἰσθμόν.

2 Εὐριπίδου Ὀρέστου (213).

Ὡ πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὥς εἰ σοφῇ,
 καὶ τοῖσι δυστυχούσιν εὐκταία θεός.²⁵

3 Σοφοκλέους Ὑβρεως Σατύρων.

Λήθην τε τὴν ἅπαντ' ἀπεστερημένην,
 κωφὴν ἄναυδον.

- 4 Τοῦ αὐτοῦ Μυσῶν.
 Ὡς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἡδὺ καὶ βραχὺν
 χρόνον λαθίσθαι τῶν παρεστώτων κακῶν.
- 5 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (33 e).
 Ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος.
- 6 Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου (208 a).
 Ὁ γὰρ καλεῖται μελετᾶν ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπι-
 στήμης· λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ. ΚΖ.

- 101 Χοιρίλου Περσηίδος.
 Ὅρκον δ' οὐτ' ἄδικον χρεὼν ἔμμεναι οὔτε δίκαιον.
- 2 Αἰσχύλου.
 Οὐκ ἀνδρὸς ὄρκοι πίστις, ἀλλ' ὄρκων ἀνὴρ.
- 3 Ἀλέξιδος ἐκ Θητευόντων.
- 15 Ὅρκος βέβαιός ἐστιν, ἂν νενύσω μόνον.
- 4 Ἀμφιδος.
 Ὅστις γὰρ ὀμνύοντι μηδὲν πείθεται,
 αὐτὸς ἐπιορκεῖν ῥαδίως ἐπίσταται.
- 5 Ἀντιφάνους.
- 20 Δέσποιν', ὅταν τις ὀμνύοντος καταφρονῇ,
 ᾧ μὴ σύνοιδε πρότερον ἐπιωρκηκότι,
 οὗτος καταφρονεῖν τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκεῖ
 καὶ πρότερον ὁμόσας αὐτὸς ἐπιωρκηκέναι.
- 6 Σοφοκλέους Ἰπποδαμείας.
- 25 Ὅρκον δὲ προστεθέντος ἐπιμελεστέρα
 ψυχὴ κατέσθη. δισδὰ γὰρ φυλάσσεται,
 φίλων τε μέμψιν κελς θεοὺς ἀμαρτάνειν.

7 Ἀπολλοδώρου.

Μάστιγος οὐσης ὄρκον οἰκέτη δίδωσ;

8 Ἀντιφάνους.

Ὁ διδούς τὸν ὄρκον τῷ πονηρῷ μάλνεται

τοῦναντίον γὰρ νῦν ποιοῦσιν οἱ θεοί.

5

ἐὰν ἐπιρκήσῃ τις αὐτούς, εὐθέως

ὁ διδούς τὸν ὄρκον ἐγένετ' ἐμβρόντητος, ὥς
οἶμαι δικαίως, ὅτι πεπίστευκέν τι.

9 Ἀλέξιδος Ὀλυνθίων.

Οὐ τοῖς γὰρ ὁμνύουσι τὸν φρονοῦντα δεῖ,

10

τοῖς πράγμασιν δ' αὐτοῖσι πιστεύειν ἀεί.

10 Λυκούργου.

Δεῖ φίλοις καὶ τοῖς οἰκείοις βοηθεῖν ἄχρι τοῦ μὴ
ἐπιρκεῖν.

11 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (§. 23).

15

Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἣ
σαντὸν αἰτίας αἰσχυρᾶς ἀπολύων ἢ φίλους ἐκ μεγάλων
κινδύνων διασώζων. Ἔνεκα δὲ χρημάτων μηδένα
θεῶν ὁμότης μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις γὰρ
τοῖς μὲν ἐπιρκεῖν τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

20

12 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (33).

Ὅρκον παραίτησαι εἰ μὲν οἶόν τε εἰς ἅπαν, εἰ δὲ
μὴ, ἐκ τῶν ἐνόντων.

13 Εὐσεβίου.

Οἱ πολλοὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ εὐόρκους εἶναι ἀν- 25
τοῖς παραινέουσιν· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ ἀρχὴν μηδ' εὐπε-
τέως ὁμνύειν ὅσιον ἀποφαίνομαι.

14 Ἡροδότου ἱστορίας σ' (86).

Ἐλεξέσφιν Λευτυχίδης τάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε

μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες,
 ποιέετε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων.
 ὁποῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι
 περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. λέγομεν
 5 ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν Λακεδαιμόνι κατὰ
 τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικυδέος
 παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φάμεν τὰ τε ἄλλα πάντα
 περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δι-
 καιοσύνης περὶ πάντων ὅσοι παρὰ Λακεδαιμόνας τοῦ-
 10 τον τὸν χρόνον οἴκεον· συνενεχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ
 ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμε-
 νον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους προ-
 σχόμενον τοιαύδε· εἰμὶ μὲν Μιλήσιος· ἦκω δὲ τῆς
 σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι.
 15 ἔδοξέ μοι οὖν τὰ ἡμίσεια τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα
 θέσθαι παρὰ σέ. χρόνου δὲ διελθόντος, ἤλθον ἐς
 Σπάρτην τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλ-
 θόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ ἀπήτεον τὰ χρήματα·
 ὁ δὲ διωθέετο. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύ-
 20 μενοι ἀπηλλάσσοντο, Γλαῦκος δ' ἐπορεύετο ἐς Δελ-
 φούς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ· ἐπερωτῶντα δὲ αὐ-
 τὸν εἰ ὄρκῳ τὰ χρήματα λήγεται, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται
 τοῖσδε τοῖς ἔπεισι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδεΐδη, τὸ μὲν ἀντίκα κέρδιον οὕτω
 25 ὄρκῳ νικῆσαι καὶ χρήματα λήσασθαι.
 ὅμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὖορκον μένει ἄνδρα.
 ἀλλ' ὄρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες
 οὐδὲ πόδες, κραιπνῶς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
 συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
 30 ἄνδρός δ' εὖόρκου γενεὴ κατόπισθεν ἀμείνων.
 ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παρ-
 αιτέετο αὐτῷ ἰσχεῖν τῶν φηθέντων· ἡ δὲ Πυθίῃ ἐφη

τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνανται. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλησίους ξένους ἀποδίδωσί σφιν τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς. ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκον νῦν οὐκέτι ἀπόγονόν ἐστιν οὐ- 5 δέν, οὔτε ἰστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκων· ἐκτέτριπται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτως ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαι- τεόντων ἀποδιδόναι.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ. ΚΗ.

10

1 Σοφοκλέους.

Ὅρκοισι γάρ τοι καὶ γυνὴ φεύγει πικρὰν
ὠδὶνα παίδων, ἀλλ' ἐπὴν λήξῃ κακοῦ,
ἐν τοῖσιν αὐτοῖς δικτύοις ἀλίσσεται,
πρὸς τοῦ παρόντος ἡμέρου νικωμένη.

15

2 Ἀφροδίσιος γὰρ ὄρκος οὐκ ἐμπολνίμος.

3 Καλλιμάχου.

Ὡμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀλαθέα τοὺς ἐν ἔρωτι
ὄρκους μὴ δύνειν οὔατ' ἐς ἀθανάτων.

4 Διφίλου.

20

Ὅρκος δ' ἐταίρας ταντὸ καὶ δημηγόρου·
ἐκάτερος αὐτῶν ὁμνύει πρὸς ὃν λαλεῖ.

5 Σοφοκλέους.

Ὅρκος γὰρ οὐδεὶς ἀνδρὶ φηλήτη βαρὺς.

6 Εὐριπίδου (Hippol. 612).

25

Ἡ γλῶσσ' ὁμώμοχ', ἥ δὲ φροῆν ἀνώμοτος.

7. *Μενάνδρου.*

Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος.

8. *Ἡσιόδου θεογονίας (231).*

*Ὅρκον θ', ὅς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
5 πημαίνει, ὅτε κέν τις ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόσση.*

9. *Δημοκρίτου.*

*Ὅρκους οὓς ποιέονται ἐν ἀνάγκαισιν ἑόντες, οὐ
τηρέουσιν οἱ φλαῦροι ἐπὴν διαφύγωσιν.*

10. *Εὐριπίδου (Iphig. Aul. 394).*

*Οὐ γὰρ ἀσύνητον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
τοὺς κακῶς παγέντας ὅρκους καὶ κατηναγκασμένους.*

11. *Εὐφρονης Θεῶν ἀγορᾶς.*

*Καινοὺς πορίζου πρὸς με θεῶν θεοὺς,
ἵνα τοὺς παλαιούς μὴ ἐπιορκῆς πολλάκις.*

15 12. *Εὐριπίδου.*

*Συγγνώμονάς τοι τοὺς θεοὺς εἶναι δοκεῖς,
ἐάν τις ὅρκους θάνατον ἐκφρεύγειν θέλῃ
ἢ δεσμὸν ἢ βίαία πολεμίων κακά.*

13. *Εὐσεβίου.*

*20 Φημί πάντα τὸν προαίρεσιν τοῦ ἐπιορκῆσαι ἀνα-
δεξάμενον καὶ ὁρμήσαντα ἐπὶ τὸν ὅρκον, εἰ καὶ μὴ
πέλας ἢ τὸ ἔργον τῆς ἐπιορκίης τύχῃ τινὶ ἢ καὶ τῷ μὴ
βουληθῆναι τὸν ἀπαιτέοντα, ὅμως αὐτὸν ἔχειν γνώ-
μην τὴν τοῦ ψευδόρκου καὶ εἶναι τῆς ἐπὶ τῇ ἐπιορκίῃ
25 ἀμαρτάδος τῆς ὀφειλευμένης κατὰ τῶν καὶ ἔργῳ ἐπι-
ορκησάντων ἔνοχον τιμωρίας.*

14. *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔφη τὸν ὁμνύοντα ἥτοι εὐορκεῖν ἢ ἐπι-

ορκεῖν καθ' ὃν ὁμνυσι χρόνον. ἐὰν μὲν γὰρ ὁμνύῃ ὡς ἐπιτελέσων τὰ κατὰ τὸν ὅρκον, εὖ οἱ ἐὰν δὲ πρόθεσιν ἔχων μὴ ἐπιτελεῖν, ἐπιορκεῖν.

15 Χρυσίππου.

Χρυσίππος διαφέρειν ἔφη τὸ ἀληθορκεῖν εὖορκεῖν, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν τοῦ ψευδορκεῖν. τὸ ὁμνύντα καθ' ὃν ὁμνύει καιρὸν πάντως ἢ ἀληθὸς ἢ ψευδορκεῖν· τὸ γὰρ ὁμνύμενον ὑπ' αὐτοῦ ἢ ἀεὶ εἶναι ἢ ψεῦδος, ἐπειδὴ ἀξίωμα τυγχάνει ὅν· τὸ ὁμνύντα μὴ πάντως καθ' ὃν ὁμνύει χρόνον ἢ κείν ἢ ἐπιορκεῖν, ὅτε μὴ πάρεστιν ὁ χρόνος, εἰ ἀναφορὰ τῶν ὅρκων ἐγίγνετο. ὃν τρόπον γὰρ σθαί τινα εὖσυνθετεῖν ἢ ἀσυνθετεῖν, οὐχ ὅτε σθεται ἀλλ' ὅτε οἱ χρόνοι ἐνίστανται τῶν κατὰ ὁμολογίας, οὕτω καὶ εὖορκεῖν τις καὶ ἐπιορκεῖν θήσεται, ὅταν οἱ καιροὶ παραστῶσι, καθ' οὓς ὡς γησεν ἐπιτελέσειν τὰ κατὰ τοὺς ὅρκους.

16 Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου ἀναβιβλίον β' (5, 7).

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ὅρκοι λύνουσιν ἡμᾶς πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τῶν σύνοιδεν ἑαυτῷ παρημεληκώς, τοῦτον οἱ ἂν ἐγὼ εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμος οἶδα οὔτε ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀπγοι, οὔτε εἰς ὅποιον ἂν σκότος ἀποδραίῃ, οὔτε ἂν εἰς ὅκνηρόν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντῃ γὰρ τοῖς θεοῖς ὕποχα, καὶ πάντῃ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ τοῦσιν.

17 Ἡροδότου ἱστορίας α' (74).

Ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς πίστιες ἰσχυρὸς ἐθέλουσι συμμένειν.

18 Χρυσὸν μὲν ἄνθρωποι βαναύσῳ τέχνῃ προσθά-
 φαντες ἔγνωσαν τὸ κρήνυν· ἄνδρα δὲ οὐκ ἔστι δε-
 ξιδὸν γνώμῃ σταθμησάμενον ἀθρῆσαι. τοιήδε τις τὸ
 5 καλαιὸν ἡμέας ἐκ θεῶν συνέστησε μοῖρα. χρὴ δὲ πί-
 στιν ἐν φιλήῃ τίθεσθαι κραδίῃ μὴ διπλῇ πεφυρμένους
 μηδ' ὄρκον ἐπιορκίης προσφιλέστερον ἡγεομένους· ὁ
 γὰρ τοιόσδε τῶν ἀνδρῶν τὴν μὲν ἐκ θεῶν ἀναβάλλε-
 ται τιμωρίην, ἐπὶ δὲ τοῦ καθεστῶτος πικρὴν ψυχα-
 γωγίην ἔχων τέρεται μωρὸς ἐών. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν
 10 ὥς μένει τὸν κακὸν δίκῃ; εἰ δ' οὐ παρὰ κόδα τιμω-
 ρίης ἔτυχεν ἄλλ' ἐν χρόνῳ, κέρδος ἡγεέσθω τοὺς διε-
 στῶτας ἡλλούς, οὗς * περσῶν ἐκτὸς ἀμηνύτους ὁ θεὸς
 παρεπιθιμέειν εἶχεν ἐν ζώοις. ὥς δ' οὐ νωθρὴν ἔχει
 τὸ δαιμόνιον ἀνθρώπων ἐπίσπεψιν, ἐξ ἔργων ἀλη-
 15 θεΐης εὐόρητόν ἐστι. λέγεται γὰρ ἐν Τενέδῳ παρεπι-
 δημίην ποιησάμενον Ἀρχέτιμον ἐξ Ἐρυθραίης τῆς
 Ἰωνῶν πόλεως ἐπιξένωσιν θέσθαι Κυδίην· χρυσοῦ δ'
 ἡλισμένην οὐκ ὀλίγην ἐμπολὴν ἔχοντα, ταύτην δὴ
 παραθέσθαι Κυδίην οὕτως ἔχοντα ὥς οὐδὲν ἂν βίαιον
 20 ἐξ ἀνδρὸς πάθοι, δοκέοντός γε δὴ λώιστα πρὸς ἑωυ-
 τὸν ἀρτίως ἐν φιλήῃ συγκεκρῆσθαι. ἐνθα Κυδίην κα-
 κὴν βουλὴν ἐς φρένας ἐμβάλλει φιλοκερδίῃ. ἀπαιτεῦ-
 μενος γὰρ τὸν δοθέντα χρυσὸν ἐν παραθέσει σκληρὴν
 ἄρνησιν ἐποιήσατο· τῶν δ' ἐς ἀμφιβολίην πιπτόν-
 25 των, τέλος ἔδοξεν ὄρκῳ κυρῶσθαι. Κυδίης μὲν ὦν ἐς
 τρίτην ἡμέρην βουλόμενος κυρῶσειν πίστιν τοῖς θεοῖς
 ἐπιτρεφθεῖσαν, ἀπελθὼν ἐς οἶκον μηχανὴν τοιήνδε
 ἔθετο. νάρθηκα γὰρ κοιλήνας παντὸς χρυσοῦ φόρτον
 ἐς αὐτὸν ἤρεισε, πρὸς δὲ χειρὸς ἀντίληψιν εἴλημα μί-
 30 τρης ἐδέσμευσε πάντοθεν, ὥς ἂν κρύπτοιτο τὴν κατε-
 σκευασμένην πρόφασιν· ἐπειδὴ δὲ ἡ τεταγμένη παρῇν
 ἡμέρῃ, νωθρὴν πορείης ἡλυσὶν ποιεύμενος διηρείδετο

νάρθηκι νοσηλείην ἐπιφέρων σώματι· καταστάς δὲ
 ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ὅνπερ ἐμελλέ συνίστορα ποιέ-
 σθαι, δίδωσι Κυδίας Ἀρχετίμῳ νάρθηκα τὸν ἐντὸς
 ἀδικίην πᾶσαν κεύθοντα, μέχρι περ τελευτήσῃ τὸν
 τεταγμένον ὄρκον· ἀνατείνας δὲ τῶν ἑῶν χειρῶν φο- 5
 ρὴν εἶπεν ὥς λάβοι μὲν παρ' Ἀρχετίμου παραθήκην,
 ἀποδοίῃ δὲ ταύτην [ὅπερ ἦν ἐκ τέχνης πεπλασμένον
 ψεῦδος]. βαρυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λελεγμένοις Ἀρχετίμος
 ῥήσσει πρὸς ἔδαφος νάρθηκα πληγῇ βαρεῖη, τοῦ δὲ
 ἀραχθέντος ἐκτὸς ἐρρύη παραθήκης ὄγκος. Ἀρχετί- 10
 μος μὲν ὦν ἐκ θεῶν προνοίης τοιῆσδε ἔτυχε, Κυδίῃ
 δὲ λέγεται κακὴν βίον καταστροφῇ γενέσθαι. εἰς αὐ-
 τὸν δὲ βλέποντας μὴ καταφρόνησιν ποιέσθαι πρὸς πί-
 στιν ὄρκων ἔοντας ἀνθρώπους, οἷς ἐπισφαλὲς ὀπηθεῖ
 τύχη παντοίῃ φορῇ πνεύματος αἰωρευμένη. 15

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

O A N N I S S T O B A E I
F L O R I L E G I U M

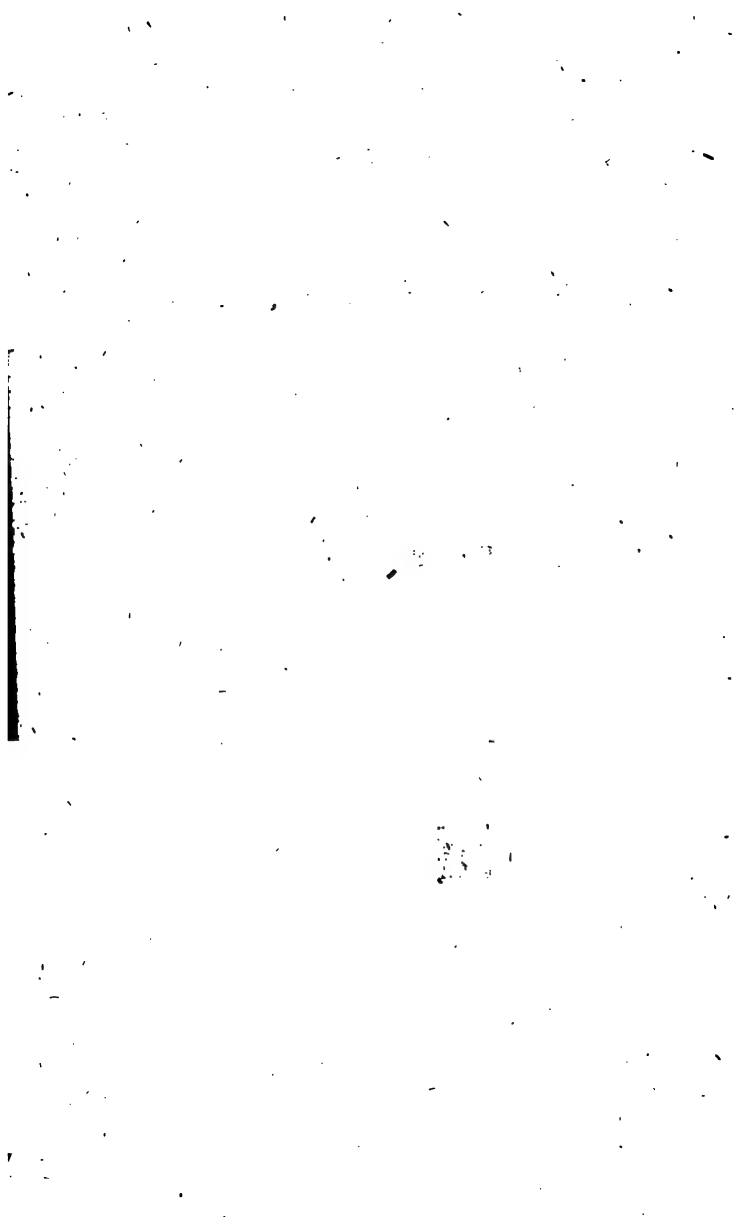
RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOL. II.

L I P S I A E
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI
MDCCCLV.

DISCREPANTIA LECTIONIS A TEXTU

GAISFORDI.

P. 1, 2. ὡς νῦν] ὡς νυν Dindorfius 3. ἀπτεται] ἀψε-
ται Brunckius 18. ἀνολβίην — ὄλβον] ἀνολβίην — ὄλβον
ex A

P. 2, 17. ἔργον] ἔργον 20. σὸν πατέρα] πατέρα σὸν
Bothius 27. Euripidis versus est Philoct.

P. 3, 2. γενομένους] πενομένους Bentleius μέχρις
ἂν ζῶσιν] μέχρι ἂν οὐ ζῶσιν 9. ἐντελεχείαις] ἐνδελεχεί-
αις e codd. 24. ἥξει] ἄψει O. Schneiderus 25. sepa-
rari a praecedenti versu; Euripidis est in Telepho, ut con-
stat ex hoc ipso titulo no. 9

P. 4, 12. εὐανδρίαν] rectius alias εὐδοξίαν 18. δύ-
σεις, τροπὰς] corr. δύσεις τροπὰς, 20. συγγενικῶν] συγ-
γενῶν Grotius 30. ἀλγύνει] ἀλδαίνει Musgravius

P. 5, 15. Ἀπολλοδώρου] Ἀπολλοδότου Vind. 16.
χρόνον] χρόνον βραχύν Vind. et B m. s. ἐὰν] ἂν 18.
Ἀρχελαίου acc. e Voss. 22. ποιούνθ'] ποιοῦνθ' Grotius

P. 6, 5. ante σὴ πατρίς Grotius et Gaisfordus ex Euri-
pide add. ὄρας; ἄβουλος ὡς κεκερτομημένη | τοῖς κερτομοῦσι
γοργὸν ὡς ἀναβλέπει 10. βουκρλικοῦ] βουκολικῶν

11. θαμινῆς] θαμινᾶς αἰεὶ ἰοίσας] αἰναοίσας 14.
λόγον] χρόνον Hirschigius 16. ἄλλο] ἄλλου B m. s. 19.
ἀγαθαῖς] ἀγαθὰ Nauckius φίλοις] φίλοι Grotius 22.
τάρ'] ante Porsonum γὰρ

P. 7, 3. 4. ἐσπούδασεν] ἐσπούδακεν 6. πόνοις τοῖς]
πόνουσι τοῖσι 7. ἀναγκαίους] ἀναγκαίοις 10. τῆς
ὑστεραίας] τῇ ὑστεραίᾳ Hirschigius 11. ἐκκλησίας] ἐκκλη-
σία Hirschigius 24. ἀκουσίαν] ἀκουσίαν 25. ἐλα-
φροτέρην] ἐλαφροτέρην 27. ἐαυτοῦ τῇ συνηθείᾳ] ἐαυτοῦ
συνηθείᾳ A

P. 8, 4. γίνονται] γίνονται 9. παρὰ Κόνων] ante Grotium παρακόνωντι 17. Ερμιονεύς] ὁ Ερμιονεύς e cod. Par. apud Boisson. AG. IV p. 197 18. πείρα] ἡ πείρα e cod. Par.

P. 10, 2. ὥσπερ οἱ ἐρῶντες ἀκολάστως] haec fort. delenda 3. οἱ ἄλλοι] ἄλλοι ex A 17. δοξοκόπος εἴη] δοξοκόπος τις ἢ Halmius; posui δοξοκοπὸς ἢ, nisi praestat δοξοκοπήση 19. κακοποιήση, τοῦτο σκοπεῖν ὅπως μὴδὲν] κακοποιήση τοῦτον, τὸ σκοπεῖν ὅπως μὴ ex A 20. ὥσπερ οἱ κολάκεις] haec fort. insiticia 25. ἢ add. Halmius

P. 11, 1. ἄλλο τί γε] ἄλλο τι? 15. ἵνα ἀγαθοὶ] ἵνα αὐτοὶ ἀγαθοὶ A 16. ὃ acc. ex B 19. πάντα πόνῳ] πόνῳ πάντα ex A 29. ἀποροῦσιν] ἀπεροῦσιν e Xenophonte

P. 12, 24. ἀργοὶ εἰσι] πρόοιντο Xenophon, ἀργοὶ εἶεν Nauckius

P. 14, 2. εἶναι] ἔρχονται e codd. 6. μεταῖσι] μεταῖσι 12. τουτέστι τῆς ψυχῆς] haec fort. delenda 30. τῶν ἀγαθῶν] ἀγαθῶν Nauckius 31. τῶν κακῶν] κακῶν Nauckius

P. 15, 1. ἀληθῶν] ἀληθῶς A

P. 16, 6. ἰδίᾳ] ἰδίῃ ἐαυτῷ] ἐαυτοῦ Halmius ἀτρέμας] ἀτρέμα ex Eur.

P. 17, 14. λέγει τις καὶ ἀκούῃ] λέγει τις καὶ ἀκούει Halmius 29. ἔν δὲ ἄκος τῇ ἐπιτυχίῃ] ἐάν δὲ ἀποστῇ ἐπιτυχίῃ Iacobsius

P. 18, 18. πειρατηρίοις] πυριατηρίοις 22. ἐκ τοῦ Φαίδρου acc. e Vind.

P. 19, 3. ἐν δ'] ἐν α' e Vind.

P. 21, 11. βίοντον] βίον τὸν ex Vind. 13. τῇ συνηθείᾳ] τὴν συνήθειαν Gaisfordus 22. πόνον] πόνος ex A

P. 23, 9. Ἀντιόπη add. e Vind. 11. ἀμελία παρὰ εἴ] ἀμελία παρεῖσάσει ante Valckenarium 28. τὸ] γὰρ Cobetus

P. 24, 6. τύχης] τέχνης Bentleius 7. εἵνεκα] οὐνεκα 8. ἀπαιδευτον] ἀπαίδευτος Bentleius 11—13. Hi versus vulgo leguntur post vs. 6. transposuit Kiddius 25. ἀθλιώτερος] ἀχρειότερος Dobraeus γούν] δ' Dobraeus 28. δεῖ] αἰεῖ ante Porsonum 29. μὴδὲ περινοστεῖν] μὴδὲν, περινοστεῖν δὲ ante Porsonum

P. 25, 4. ψυχῇ] τύχη? 10. Μελανίππη add. e Vind. 19. τουτών] τουτῶ e Vind. 28. ὦν] ὦν οὐκ e Demosthene

P. 26, 2. ἀμελετήσῃ ἀσκήσιος] aut ἀσκήσιος delendum, aut scribendum ἀμελετήσῃ ἀσκήσιος 4. ἐν γ' ἀπομνημονευμάτων add. ex Vind.

P. 27, 9. Εὐριπίδου] Τέννη (oper. vitio Γέννη) add. Nauckius e Vind. in quo est ῥῆνη 23. πᾶς] ἅπας Grotius 25. ἄρξης] ἄρξη e Damasc. 27. Δημοκρίτου] Damasc. Δημοκρατους. hinc servavi formas vulgares

P. 28, 3. Πυθιάδος add. e Vind. 7. Σωπάρῳ περὶ ἀρετῆς add. e Vind. 8. εἴη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα, τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἦθη] εἴη τὰ τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἦθη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα? 16. δὲ νομίξε] δ' ἐνόμιξε e Vind. μηδὲν] μηδένα 24. ἀλλ' αἰδέομαι] ἀλλὰ τὸν αἰδέομαι e Damasc. 25. ἐκ Κρεσφόντου add. e Vind.

P. 29, 5. ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος add. e Damasc.

P. 30, 1. Διφίλου] Μενάνδρου Vind. 5. ἔστιν] ἔστ' 6. separavi a superioribus τάναιδῆς ante Valckenarium γ' ἀναιδῆς 17. inter lineas hunc versum habet Vind. qui cum Voss. aliisque τὰ pro τήν· spurium recte iudicavit Nauckius 21. Καρίνη add. e Vind. et marg. Gesn. 24. τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός] Artemidorus, ut Com. Gr. IV p. 144 indicavi, τὸ κρατοῦν γὰρ πᾶν δύναμιν ἔχει θεοῦ, quod praefert Cobetus Var. L. p. 119 iterumque Mnemos. IV p. 269. Non assentientur qui meminerint νομίζειν θεοὺς esse deos publica lege receptos colere; recte etiam et fere necessarium νῦν. eo scilicet iam ventum est ut penes quem potestas est pro deo colatur. quae omnia non insunt, in ieiunio illo ac ne vero quidem πᾶν κρατοῦν δύναμιν ἔχειν θεοῦ 26. ἱστοριῶν α' add. e Vind. 27. χιτῶνι] κιθῶνι e Damasc. 29. ἐκ τῆς Κύρου παιδείας add. e Vind.

P. 31, 6. Πολλοῖς] Πολλῶν Nauckius 10. Ἀλεάσι] Ἀλεάδαις 16. Ἀθηνοδώρου] non poetae hoc nomen est, sed scriptoris Simonideo dicto notissimo usi

P. 32, 18. Ἀπολλωνίου τοῖς γνωρίμοις add. e Vind.

P. 33, 13. τῶν περὶ θεῶν ὅτι] τοῖς περὶ θεῶν ὅ τι Wyt-

tenb. 18. Ἀρχιλάω add. ex Vind. 19. λέγ' εὖ] ante Valck. λέγε 21. Αἰγιῖ add. e marg. Gesn., Αἰγέως Vind. et codex Mendozae

P. 34, 27. ἐτέροισιν ἐντυγχάνων] imo ἐτέροις συντυγχάνων

P. 35, 14. μειρακίων] μειρακίσκων? 25. Ἀναξάρχου] e libro περὶ βασιλείας apud Clementem Alex. Strom. I p. 297. cf. praefat. Stobaei vol. I p. XXIX. idem Anaxarchus tit. XXX, 13

28. φωνεῦντα] φωνέοντα Clemens 30. ὄρος] οὖρος Bergkii oi δὲ] εἰ δὲ e A, ὅσοι δὲ e Clém. ἔξω] seclusi ut interpretationem vocis θύρησιν ῥῆσιν μανσικὴν] θύρησιν αἰδουσιν ἢ ἦν Clemens, θύρησιν αἰδουσι κῆν Bergkii

P. 36, 1. πεπνυμένως] πη πεπνυμένα Clemens αἰσῶσιν] αἰσουσιν A Clem. οὐ παραδέχονται ἐν ἀργίῃ] αὐ τιθέμενοι ἐν σοφίῃ Clemens. Bergkii Stobaeum legisse putat οὐ παρεχόμενοι ἐν ἀργίῃ, Clementem οὐ τιθέμενοι ἐν σιωπῇ 2. αἰτίην δ'] om. αἰτίην Clemens 19. συνιεῖς] συνιείς

P. 38, 14. σφρονεστέραι] ἐμφρονέστέραι 25. Με- νάνδρου] seclusi cll. Com. gr. vol. IV p. 257 ἐπὶ γλώσσῃ φυεῖς] v. Cobetum Mnemos. IV p. 233

P. 39, 3. Μενάνδρου] seclusi, Euripidis est 4. καρτερόν] καρτερῶς Cobetus; at μεδιέναι λίθον ἐκ χειρὸς non est lapidem manu iaculari sed missum facere 5. ῥῆον] ἔλαφρον? 6. Εὐριπίδου] τοῦ αὐτοῦ e Vind. Δικτύος] Δίκτυος

P. 40, 3. ἐρωτηθεῖς] ἐν ἐρωτηθεῖς recte Iacobsius 10: ἀφρόνων] ἀφρόνων 19. ἔφη μὲν] μὲν ἔφη λαλεῖν] λέγειν scribendum, dicendi non garriendi magister erat Isocrates

P. 41, 6. ὀδόντων] ὀδόντας 7. χρηζόμεν] χρηλίζομεν 8. ἄν] ἔάν

P. 42, 11. ταῦτα ὅσα] ταῦτά πως ᾧ 21. ὦ] ὡς? 23. χρηστοῖς νομιζομένοις] ante Grotium χρηστούς νομιζομένους

P. 43, 4. τέχνην] τύχην. illud tuetur. Cobetus 6. Πι- ρίδου] v. Valcken. diatr. p. 198 10. λόγοις] λόγος? 17. Ὑμνις] Ὑμνις 18. μακάριον ἢ] μακάριόν γ' ἢ, sed prae- stat μακάριόν τι 21. πιστικόν] πειστικόν 23. οὐ] εὖ e codd.

P. 44, 13. θάυμαστον] αξιοθαύμαστον e codd. 17. βίος] ὁ βίος 18. συντέτακται] εὐ τέτακται?

P. 46, 7. καὶ Φωκίωνα ἰδὼν ἐρχόμενον] ὥς εἶδε Φωκίωνα παριόντα ex A 8. ἔρχεται] hic ponit A, vulgo post κοπῆς 9. σφύρα καὶ] haec seclusi 13. ἀνελθεῖν] ἀπελθεῖν 18. τοῦ βασιλέως] acc. ex A 27. ἐκουσίως] ἐκουσίως? 23. ἀκουσίως] ἀκουσίως?

P. 47, 14. μέχρι τοῦ] μέχρι του Vind. 15. δοκῶ] δοκῇ Vind. 17. λιτὸς γενόμενος] αὐτὸς πενόμενος? 23. καὶ πότ'] καὶ ποτ' 24. 25. ὄμματα ἔσθ' ἤμιν;] ὄμματα; οὐκ ἔστιν 26. πότοις ἤ] ποτοῖσι Valek.

P. 48, 5. ἐν βίῳ βεβιωκότα] εὐ βίον βεβηκότα? 28. δίκαιον] ἴδιον ante Porsonum. 29. αὐτὸ τὸ κτήμα] τὸ del. Wakef. et Gaisf. quo metricum vitium aufertur, grammaticum infertur

P. 49, 6. ὃ] codd. ᾧ, ὃ Trinc. ἢ Nauckius; malim ὃ et mox σωτήριον pro σωτηρία 8. τίς δέ κα λῶη] τίς δ' ἐγκαλοῖ codd. corr. Porsonus 9. ἀνὴρ γὰρ οὐδεὶς] γὰρ quod ferri non potest om. Voss. et Ars. scripsi quod sententia postulare videbatur ἄπῃρος οὐδεὶς 10. ἡλέησ' ἰδὼν τις] ἡλέησέ τις ἰδὼν e codd. 17. ἀκούων πολλὰ] ἀκούων τὰ πολλὰ A, unde κλύων τὰ πολλὰ Nauckius 24. εὐξαίμαν] εὐξαίμ' ἂν ante Seidlerum V. D. p. 409

P. 50, 7. πάντα τὰ λυμαινόμεν'] πάντα τὰ λυμανούμεν'? an πᾶν τὸ λυμαινόμενον? 8. τὸ σιδήριον] ante Bentleium τὸν (A τὸ) σίδηρον 20. ἐκλαμφθῶσιν] ἐκλάμψωσιν e Plut.

P. 51, 11. κοινῶν] hoc addidi e Trinc. 19. ἀνὴρ ἀγαθὸς γὰρ] γὰρ om. codd. ἀνὴρ γὰρ ἀγαθός? an delendum ἀνὴρ? 23. 24. τοῖς καλλίστοις ἀργῶν καὶ ἀπρακτῶν] restitui formas ienicas, at sententiam non expedio

P. 53, 23. κατασχόντες] κατέχοντες AB 25. μιμησάμενοι] μιμησάμενοι Iacobsius

P. 54, 4. φθονητέον] fort. add. εὐτυχίαν 7. πολλὰ ἔχων χρηστὰ] rectius πολλὰ ἔχων καὶ χρηστὰ 9. ἀγγέλω] ἀγγηλώ?

P. 55, 7. παθῶν seclussit Iacobsius 16. δύναιμ' ἂν] δύναι' ἂν ex Eur. 17. τοῦ αὐτοῦ add. e Vind. 18. γὰρ] fort. del.

P. 56, 1. vulgo Δικτύος 2. πόλιν] πάτραν Boissonadus 3. πάτραν] πόλιν Boissonadus 4. Ἐν γέ μοι] Ἐν γ' ἔμοι Valckenarius; huic versui quod vulgo praefigitur lemma τοῦ αὐτοῦ Δικτύος delendum esse intellexit Nauckius

19. κάλλιστα] μάλιστα Brunckius

P. 57, 5. Φοινίσσαις acc. e Vind.

P. 58, 19. καὶ ὅπως] καὶ fort. del. αὐτῶν] αὐτίαν

τάξει] τάξι 21. 22. ἐπιτηδεῖα μόνῃ] ἐπὶ τῇ διαμονῇ Iacobsius 25. καθιστώσας] κατεστεώσας

P. 59, 4. οἱ Λάκωνες] Haec quo pertineant docet Herod. VII, 134. Lucianus Enc. Dem. 32 15. τῇ μικροπολιτείᾳ] τὴν μικροπολιτείαν ex AB

P. 60, 4. αἶρασα] ἄρασα? 11. erat Τεγεάται et μοι Φεγεάται 15. σκεψάμενος] σκηψάμενος ex B 22. ἀποκτείνει] ἀποκτείνει Hirschigius 24. τρίτῳ] πρώτῳ Gaisfordus 28. Περσεφόνην] Περσεφόνη Gesnerus 29. Θρασιθέα] Θρασιθέα A, Πραξιθέα Valesius, cf. Plutarchi mor. p. 310 d.

P. 61, 1. τὸν πόλεμον] τοῖς πολεμοῖς Hirschigius 7. πρώτος] ἡ πρῶτος? 8. τιθέμενος] θέμενος ex B 11. τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς] τοῦ τε πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ex marg. A 13. γινομένων] γονέων posui, at rectius fort. Bentleius γειναμένων 14. δεῖ] corr. typoth. errorem δὴ 24. τὸ προκείμενον] τὸν προκρινόμενον Bentleius 31. ἐξετάζοιτο] ἐξετάζοι Hirschigius καθήκειν] καθήκοι?

P. 62, 2. ὧς] ἐνὸς Hirschigius 5. συγκεφαλαιώσθω] συγκεφαλαιώσθω Hirschigius, scribendum potius συγκεφαλαιούσθω, ut habent edd. ante Gaisfordum; συγκεφαλαιώσθω typoth. vitium videtur 6. κοινὸν] κοινὸν ἡ libri, κοινῇ Halmius 10. συμφέρον πόλιν] πόλιν συμφέρον ex A 17. ἀποικονομεῖσθαι] ἀπονομεῖσθαι A, ἀποικοδομεῖσθαι Gesnerus 20. 21. τελειοῦντα] τε βιοῦντα Badham 21. καὶ ἡ] libri καὶ εἰ, Needham καὶ ἡ

P. 63, 1. παραδιαλλάττοιτο] παραδιαλλάττοιτο Bentleius 4. εἰ τὰ τε] ἐπεὶ τὰ γε 5. τὰ νῦν] haec seclusi 13. εὐτυχοῦντ'] τυχόντ' Matthiae 14. δυστυχοῦντα] δυστυχοῦσα ex B 26. ἀβελτηρίαν] ἀβελτερίαν

P. 64, 9. Ἐρεσίου] Ἐρέσου 10. Γλαύκων] Γλύκων

Plutarchus, fort. *Λύκων*, de quo v. ad Stephanum Byz. p. 721 11. *ἐκ Κέω. τούτους ἐδίδωξεν οὐδείς] ἐκ κατωτέρων τούτους ἐδίδωξεν οὐδείς* libri i. e. *ἐκ Κέω. τίς οὖν τούτους ἐδίδωξεν; οὐδείς*. Cf. Plutarchus l. l. 26. *ἂν δὲ μικρὸν] ἂν μικρὸν* e Plutarcho

P. 65, 3. *λάματα] λήματα* 14. *εἰπόντι] addendum videtur τινὶ τὴν φρυγὴν κακὸν* vel simile quid 15. *ποίων] ἢ ποίων* Iacobsius 26. *φεύγει] φησὶ* vel *λέγει* 28. *ὦ παῖ] ὦ παῖδες?* sic certe Plutarchus aliique

P. 66, 8. *Ἀντιγόνω] Ἀντιγόνου?* 9 — 11. *Ἰππομέδων — ὑπὸ Πτολεμαίου]* haec transponenda videntur l. 13 ante καὶ τὸ τελευταῖον, sed ut verbum finitum exciderit 19. *αὐτοῖς εἴη ὀδυνῶντο] αὐτοῖς; εἰ δ' ὀδυνῶντο*, fere ut Gaisfordus qui voluit *αὐτοῖς ἢ; εἰ ὀδυνῶντο*, in quibus *ὀδυνῶντο* pro *ὀδυνῶντο* solus B 21. *ἢ] σὺ* Gesnerus in versione *ἢ ὀλγῶν]* haec seclusi 31. 32. *οὐδ' εἰς] οὐδ' οὐ πάντες εἰς?* 32. *ἔχομεν] ἔχομεν?*

P. 67, 9. *πόλιν* abundat 11. *ἡσσωμένον] ἡγωνισμένον*, quo ducbat A *ἡσσαν ἔσμεν οὐ* 12. *ἀστείας]* ante Gaisfordum *ἄστεως* 24. *πότερα ἂν] πότερα* ex A

P. 68, 3. *ἔχεις] ἔξεις* 10. *Κύριος] Valckenarius Κύθριος*, fort. *Σκύριος* 11. *Βελβινήτης]* ante Valckenarium *Βελβινθείτης*, A *Βελβινθείτης*, fort. *Βελβινθιήτης* 16. *εὐγενής]* *ἐγγενής* Valckenarius 21. *Θήβαις]* *ἐν Θήβαις* an *Θήβησι*

P. 69, 4. *ὅτι δὲ] τί δὲ* Halmius *δόξῃ]* *δόξαι* Halmius 12. *ἄγνοια]* *ἀγνώλα* Nauckius 19. *τύχης — ταφήσῃ]* *τύχῃς — ταφείης* Halmius; praestat fort. *τυχησεῖς — ταφήσῃ (ταφήσει)* 20. *ἢ] ἢ e libris μόνον] μὲν vulgo, μόνον* Gesn. marg. 22. *κρυφθῆναι]* Ita Gaisfordus e Diogene IV, 25; eodem ducit A *κρυφθῆ⁺ καὶ*, Vind. Trinc. *κρυφθῆ καὶ*, vulgo *κρυφθῶ καὶ*, quod debili auctoritate fultum tenet Geelius ad Euripidis Phoen. 1456 versum hunc Teletem in Euripidis Phoenissis legisse negans. mihi non dubium videtur quin Euripidis sit, qui si scribatur ut apud Diogenem est *ἐν γῆς φάλης μυχοῖσι κρυφθῆναι καλόν*, nihil iam languoris vel loquacitatis habet 23. *κρυφθείης]* *κρυφθήσει* scribendum erit, si recte statui de 19, vel potius *κρυφθείς ἴσα* propter sequens *ἀλλ' ἄταφος*

P. 70, 6. τύπος] τρόπος malim cum Gesnero 27. ἄξιός] ἀξιούς AB e corr. ἄξιον m. sec.

P. 71, 24. τὰ σώματα] τὸ σῶμα ex A 27. Σπαρτιατικός] Inauditum hoc viri nomen; an scribendum ὁ Σπαρτιατικός, deleto quod sequitur ὁ Λακεδαιμόνιος?

P. 72, 4. ἑαυτοὺς] αὐτοὺς e Damasc. 17. ἐγὼ δὲ] οἶδα δ' ἐγὼ AB a m. sec. 18. ἂν] φάλην ἂν vel ἴλε quid scribendum, v. Gaisfordum 23. τοὺς Φαλάκας] fort. secludenda 26. τοὺς Πέσσας] haec seclusi 29. Συρακούσιος] Συρακόσιος

εὐ

P. 73, 5. φνυγόντας] φνυγόντας A

P. 75, 10. βλέπτῃ] βλέπτοι 11. ταπεινώῃ] ταπεινολή 16. 17. νῦν πρὸς σέ λέγω] πρὸς σέ λέγω νῦν ex A

P. 76, 5. 'πρὸς ἐν' εἰποῖς ποτὲ] πρὸς ἄνδρ' εἰπὼν in Valckenarius e Plutarcho 6. ἂ] ὦν Erfurdtius 8. γὰρ παρακαταθήκην] παρακαταθήκην γὰρ Porsonus 14. λαλεῖν καθὼν] λαλεῖν καθὼν Blomfield 28. ἐρωτηθεῖς] παρὰ τινος add. AB

P. 77, 25. εἰς] libri ἀεὶ, recte Dindorfius δεῖ

P. 78, 28. οἰκουμηνικοῦ] οἰκονομικοῦ

P. 79, 7. Φιλοκτήτου] Ρούφου ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Gaisfordus; sufficit Ἐπικτήτου 8. διαβολὰς — τοιοῦτον] φιλότητος διαβολὰς· ἄγει γὰρ τὸ τοιοῦτον Pflugk 9. προταχθεῖς] πρόσθε καὶ εἴση Pflugk 10. ἐρωταῖ] εὐπρωτωπα Pflugk

P. 80, 5. πατήρ ὦν] ante Grotium τῶν πατέρων πόλει] πέλει Bothius 17. Ἀλεάδαι] Ἀλεάδαι 23. ἡἴστω] τῶριστ' correxi Miscell. Com. (1819) p. 18 27. ἐπὶ] ἐπεὶ Schaeferus; de ceteris v. quae ad Bion. XVI acentur

P. 81, 3. ἡμῖν] ὑμῖν 4. ὧ γέροντες] οἱ γέροντες Brunkius 22. Εὐριπίδου] Ἀγγη addidi e Vind. 24. τοῦ αὐτοῦ] hoc accessit e Vind. 25. οὐκ ἔστιν] Καὶ Hec. 825 26. χρόν] χρόν Matthiae 28. ὠνομάζετο] ὠνομάζετο? 29. τόξα πάντων] aut τόξα πάντων cum Wyttenbachio, aut τόξ' ἰάλλων scribendum videtur

P. 82, 11. *Εὐριπίδου*] addidi *Φολνικί* e Vind. videntur Amyntoris verba esse 14. *μέλας*] ante Grotium *με καὶ*

τυγχάνη] *κιγχάνη* Monk. *σκότος*] delendum lacunae indicium; fort. *πρὶν γὰρ κατ' ὅσων κιγχάνοι με καὶ σκότος*

P. 83, 10. *πένηθ' ὁ πλούσιος*] *πένητι πλούσιος* Erfurd-tius 12. *τιμώμεθα*] *πειθώμεθα* A, *θηρώμεθα* Berglerus,

πεπάρμεθα Nauckius 20. *ἔστι τοῦτο*] *τοῦτ' ἔστι* Dobraeus

24. *τοῖς ἐγγυφλοῖς*] *τοῖσιν ἐγγυφροῖς* Grotius 28. *ὄνομα τὸ μὲν*] Grotius *ὀνόματα μὲν καθ' ἐκάστην*] *καθ' ἐκάστης*?

P. 84, 3. *κἂν ἔροιο*] *κάνέροιο* scripsi, sed v. Fragm. Com. III p. 564 5. *τηνδὶ δὲ*] ante Valckenarium *τὴν δ'*

εἶδε 6. *νομίζετε*] ante Grotium *νομίζεται* 13. *αὐτήν*] *αὐτὰς* Grotius *δύ' ἐταράττετον*] *δύρ ταράττετον* 14.

συνούσαι] *συνόντε* requireret Cobetus V. L. p. 70 et 16. *δι' ὧ*

P. 85, 4. *ἀδικοῦντ' ἀσμένως*] ante Grotium *ἀδικοῦντα μὲν ὥς*, in quo latet potius *ἀδικοῦντ' [ἐπι]μελῶς* vel simile quid; *ἀσμένως* non recte dictum 7. *συνέπραττον*] *συνεπραττομεν*

Heringa 8. *ἤψετο*] codd. *ἤψαιτο*, corr. Bentleius 13.

Πανία] *Φανία* Porsonus 21. *πάσχειν*] *εὖ* addidi; confir-

mat cod. Pal. apud Orellium qui habet *πασχειν εὖ*, quod reponendum 26. *ἡσσωμένοις* vulgo

P. 86, 28. *ταῖς πόλεσι*] *τῇς* (non *ταῖσι*) *πόλεσι*

P. 87, 10. *ἄζεται*] ante Koenium *αὔζεται* 11. *ἐαυτῷ*

vulgo 14. *πάντα*] malim *τὰ πάντα* *φθειρομένου*] *δια-*

φθειρομένου ex AB 16. *τοῖς* et *συμφέρων* vulgo 17.

ἔσχεν] *ἂν* add. Iacobsius 18. *ἀμελείτο*] *τι* dubitanter

addit Gaisfordus, malim *ἀμελεί* *τις* 19. *ἀδικῇ* vulgo

καὶ] *καὶ μὴ* 21. *δὲ*] *γάρ*? 24. *ἂν ἀκηδέες*] *ἀνακηδέες*

Burchardus 28. *καὶ μὴ*] *καὶ τὸ μὴ*

P. 88, 2. *ὅσα*] *ἄσσα* ex A 11. *ὅσην*] *ὅσης* Cobetus

30. *γυμνάζεσθαι*] *ἐγγυμνάζεσθαι*?

P. 89, 4. *ἄνδρες*] *οἱ ἄνδρες* 7. *διδάσκουσιν*] *διδά-*

σκουσα A, *διδάσκοντες* Gesnerus

P. 90, 10. *αἰεὶ*] *ἀεὶ* 20. *ἐκ τοῦ* addidi ex A *ὑπὲρ*

Μακεδόνων addidi codd. seculus, qui habent *ὑπὲρ λαγόνων*

23. *ἡ αἰσθησις*] *ἡ* me nolente excidit

P. 93, 26. *ἐκάστους* add. ex Isoerate

P. 95, 18. *βίον*] excidit hypostigme. 20. 21. *Χαριλάου*

— Χαρίλαος] ante Gaisf. Χαρίλλον et Χάριλλος 23. νόμοις] λόγους e Plutarcho

P. 96, 18. τὸ ἐναντίον, ἐν ᾗ] haec vellem abessent

P. 97, 5. εὐνομεῖται] ἀνομεῖται ex A, nisi praestat servare εὐνομεῖται et μὴ inserere ante μεθ' 14. ἀρίστην] vellem καρτερωτάτην vel ἰσχυροτάτην vel simile quid legeretur

17. ὁ αὐτὸς τοὺτους ἔφη καθιστάναι ἄρχοντας] Σωκράτης ἐρωτηθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς ὁποίους δεῖ καθιστάναι εἶπεν ex A

20. ἡλικίας] Nauckius εὐκλείας, quod non sufficit λήματος χάριν] haec perverse reliquis adduntur 27. κατὰ] operarum vitio excidit καί, quod habet Aeschines; vulgo κατὰ

P. 98, 14. 15. μεγίστην] melius esset πλείστην 18. ἐγὼ εἰς] ἐγὼν ἐς διεσπασθαι] διέσπασθαι A, διατετάχθαι Hirschig.; sufficiebat διεσπασθαι, quod passivum est perfecti διεσπασα, ut καθεστᾶσθαι infra p. 263, 20 19. εἶναι] εἶ-
βουλῇ ἢ ἀγαθῶ

μεν 20. ἀγαθῶν] ἀγαθῶν cod. A, ἀρετᾷ Hirschigius 22. πρώτου] πρώτον 24. αὐτῶν] αὐτῶν vel δύο τῶν vel αὐτῶν τῶν 27. χρημίον] χρημίον 29. καὶ τί] καὶ τίνα A, an ἅ τίνα?

P. 99, 4. ταύταν] τοῦταν A, unde posui τουτᾶν 7. προβουλευόμενον] malim προβουλεῦον 11. προσυνεδρευ-
μένα] A προσυνιδρευμένα i. e. προσυνηδρευμένα, nam προσυναδρευμένα consulto opinor vitavit scriptor 18. πλείον] πλήον 25. κατεργασίαν] ἐργασίαν? 26. κατασχολο-
μενον vulgo

P. 100, 3. παντελῇ] παντελεῖ 6. ὧν] abundat, me deleverim tamen 22. εἶναι] εἴμεν 24. προτιμῆσθαι] προτετιμῆσθαι? 27. σύμφωνος ᾗ] ᾗ add. Gaisfordas 31. μέτρια] μέτρα ἢ Halmius 32. ἔχοντα] ἔχοντι A m. sec. unde Halmius ἔχοντι, quem secutus sum; nunc malim cum ceteris libris ἔχοντα et 31. αἶνα [τὰ] περὶ

P. 101, 4. κατ' ἀξίας ἀρχὰς] ἀρχὰς κατ' ἀξίας Halmius; pro κατ' ἀξίας fort. κατ' ἀξίαν 19. ἐπεὶ] excidit vitio typogr. οὖν (ὧν) ἐλέγομεν vulgo σπουδαῖον] hic ponit A, vulgo post ἀνθρώπων 27. τοὶ seclusi, Halmius fort. τοὶ
rectius αὐτοί, τῶς A, αὐτως Iacobsius

P. 102, 4. πλασιάζουσι] πλατιάζουσι vel potius πλατιά-
ζοντι 5. 6. vulgo ἐπιμελῶς 6. εἰ ἐπιμελῶς συνασκει-
ται] εἰ ἀσκέιται Iacobsius 7. ἀνθυγενές] ἰθαγενές Nauckius
14. 18. σοφιστῶν vulgo 19. αἶκα τολμῶντι] ante Gaisf.
αἰ κατατολμῶντι κινῆν] τι κινῆν Nauckius 20. ἡ τι]
vulgo ἡ, ἡ^{τι} A, unde ἡ τι Gaisfordus, malim ἡτοι
28. ὅσαν addidi 30. ὑποπτον] ὑπάτω Orelli, ὑπατον Ia-
cobsius, an ὑπατικόν?

P. 103, 5. εἰ καὶ — ἡ] αἶκα — ἡ? 6. ἄλλαν] ἀλλᾶν
8. χρεῖα] χρεῖα πόλεσιν] πόλισιν μὴ πω καὶ]
μήποκα Cobetus 9. πρᾶταν] πρᾶτον 16. ποτ' αὐτούς]
ποθ' αὐτῶς 26. ἐπῆμεν] ἐνῆμεν e cap. 134. fort. tamen ser-
vandum ἐπῆμεν et ἐν ante οἰκήμασι aut delendum aut ἐπ'
scribendum 30. παρέντες] παρέντεσι 31. σιτίων] φυ-
τῶν Iacobsius, quo nihil proficitur, nec νεόχρηστα incorruptum

P. 104, 1. τοῖς] τοῖς δ'? 2. ἀμπέλων] ἀμπέλως 3.
πεφρονημένως] πεφροντισμένως? τὰ δ' ἐπὶ] περὶ δὲ τὰ?

5. οὐδὲ οἶνος] οὐδ' ὁ οἶνος 7. καὶ seclusi; sed ve-
reor ne praecedentia potius graviter corrupta sint; intellege-
rem locum sic scriptum: τῷ μὲν φυτῷ πλῆρον ἢ ὀβολῷ εἰώ-
θαμες ἄξιον παρακαθιστάμεν κάμακα, καὶ τὸν ἐπιμελησό-
μενον οὐ μῆρον ἢ δύο μνᾶν (ἄξιον) 10. τὸ μέσον] τὸ γένος
11. κινᾶσιος δὲ μονᾶς] κινᾶσι δὲ μονᾶς 16. συνέσιος]
συνωσίας 17. δύναιτο] καὶ (κα?) add. A

P. 134, 24. πονηρῶν ἀθέων — ἀντινομίζόμενοι] Haec
tria verba si abessent, locus intellegi posset 25. καὶ ξα-
μλαν] nescio an delenda sint 26. ἡγεμόνες] ἀγεμόνες
30. καλῶς δὲ καὶ] καλῶς δέδοκται Valckenarius, καλῶς δὲ
κεῖται Iacobsius; at quis praestet non praecessisse in superio-
ribus καλῶς μὲν δέδοκται vel καλῶς μὲν τέτακται, ut rectis-
sime inferatur καλῶς δὲ καὶ?

P. 135, 2. μνασθέντα] μνασθέντας 3. αὐτῶν] αὐτῷ?

4. τῷ θεῷ † κρίνοντι ἅμμε] τῷ θεῷ ποθ'^ω ἄκοντι κρί-
ναντι ἅμμε A, τῷ θεῷ, ποθᾶκον ποτικνένιν ἅμμε Hal-
mius; hinc ποθᾶκον recepi, in ceteris cod. secutus; viden-
tur plura excidisse 5. βουλεύονται] βούλονται Halmius
ἐκελῶς] ἐκέλως 5. 6. ἐπιτελέειν] ἐπιτελεῖν 6. ἐπειτα
γὰρ] γὰρ delendum videtur 7. ἐπὶ τέλως ἐπιτίθεντι] ἐπι-

τελείοντι? 8. τῶν μὲν] addendum videtur ἐκ φύσεως et post haec lacuna indicanda; tum ante ἐξ ἄθεος insere τῶν δὲ 11. κα] abest vulgo 12. ἡγεμῶν vulgo 12. 13. ὡς ἔτυχεν] haec delenda videntur 13. τοῦ αὐτομάτου vulgo

P. 136, 7. ἀνθρώπου vulgo 9. συνίστησι vulgo 11. φαμί δ᾽] φαμί δ' A 13. νόμων] ἐκ νόμων? 14. πρῶτος vulgo τούτων] τούτῳ 17. τούτων] τούτῳ 20. τοῦ ἄρχειν καὶ ἐκ τοῦ vulgo 21. τοῦ κρατεῖν vulgo οὖν vulgo κρείσσονος vulgo 24. κρατοῦντι vulgo 26. ἀπὸ τῶν vulgo 29. τῇ vulgo

P. 137, 1. πλεόνων vulgo 3. οὖν vulgo κα ἦ] libri κα ἦ, κα εἴη Halmius 6. εἰ ποτὶ τοὺς νομοθετουμένους vulgo 8. οὐχ add. Gaisfordus 8. 9. αὐτοὺς vulgo 9. νοσέοντι] malim νοσέοντες 10. κάμνοντι] malim κάμνοντες συμφέροντα] συμφέρων Halmius e p. 136, 30 et 138, 26 17. 21. 31. δημοκρατικόν vulgo 20. δὲ λόγως] seclussit δὲ Gaisfordus μέλοσι vulgo μέλζοντας] μέλονας Halmius ᾶ] add. Halmius 21. αὐτὰ] αὐτὰ Halmius 22. μελζόνων καὶ μειόνων vulgo 25. μέλοσι vulgo τοὺς vulgo 25. 26. μελζοσι μέλονας vulgo 28. ἀρεταί] ἀρχαί Hirschigius κολάσεις] κολάσεις? ἦ] add. Halmius 29. μελζοσι καὶ μέλοσι vulgo διανέμειν] διανέμονται Halmius 30. τᾷ ἀρετᾷ] τῷ ἀρετᾷ Halmius

P. 138, 2. δὲ] δῆ A 3. ἄλλαν] rectius ἄλλαν 4. 5. βασιλείας vulgo 16. ῥέψοντι] ῥέψωντι Halmius 19. θεοὺς vulgo 21. δεύτερον] malim δεύτερα 21. 22. μελζοσιν ἀκολουθεῖν vulgo 26. ἐν seclussit Halmius 28. ἰδιωτελῆς] ἰδιωφελὴς Gesnerus ex n. 133 32. σπουδάξοντι] σπουδάζοντι Halmius

P. 139, 2. πλείστον vulgo 4. οὖν vulgo 14. ἄν seclussi 20. συμβαλεῖν vulgo προαιρουμένῳ] ita Gesnerus; posui ἐμποριουμένῳ ex A, quod ἐκποριουμένῳ scribendum 22. ἐπιτηδεύμασι — πολιτῶν vulgo 28. τῶν ὠρῶν vulgo 29. νεμήτος] νέμητος? 30. κιθαρωδῶν] κιθαροισδῶν? 31. ἄσματα] αἰσματα, ut fere A qui αἰσματα

P. 140, 1. ἐκ τοῦ] ἐκ τῶν Nauckius 2. ἄλλον vulgo 3. οὖν vulgo 4. μαθεῖν παρ' ἄλλου vulgo 5. αὐτοῦ vulgo ἐξευρεῖν vulgo μὴν ζητοῦντα] μὴ ζητοῦντα

- ἄπορον — ζατοῦντα δὲ] addidi ex Iamblichō apud Villosionum A. G. II p. 202 7. ζητεῖν vulgo 9. τοῦτου γενομένου vulgo 11. οὖν vulgo 13. ἴσον ἔξιν vulgo 14. τοὺς μὲν ἐπισταμένους vulgo 15. ὀργίξεσθαι] λογίξεσθαι Pflugkii ἀδικεῖν vulgo παύσας] ἔπαυσε Gesn. m. 16. λαθεῖν et τοὺς vulgo 17. ἐπισταμένους vulgo ἀδικοῦντας] del. Pflugkii 22. αὖ] hoc vulgo abest; cf. tit. 92, 11 P. 141, 1 et 2. ἵνα] ὅπως AB 14. πόλει vulgo 15. μήποτε vulgo 17. ψυχαῖς vulgo 25. πόλεως vulgo P. 158, 17. κρεσσόνων vulgo 23. μή, τάνω] μή γ', ἄνω Bernhardy 26. αὔξειν] αὔξαν' P. 161, 21. Μινῶος] Μίνωος P. 162, 24. τοῦ αὐτοῦ] add. e Vind. 25 et 26. χρηζόντα] χρηζόντα A, χρέοντα Halmius 27. κατὰ] περί? ζῶων] ζῳῶν 28. ἀδικεῖν ἀθῶος] ἀδικεῖν ἀθώιος. P. 163, 4. ποιῶν] ποιῶν 5. κτήσεως] κτήσιος 6. μεθέξει] μετέξει 13. ληστήν — ἀθῶος] ληιστήν — ἀθώιος 18. καὶ ἀναβλέποντας] καὶ delet Heynii καὶ τὸν κόσμον καὶ] delet Gaisfordus 19. ἐν αὐτοῖς] delet Gaisfordus τάξιν] ἐπισκοπεῖν add. Gaisfordus 20. εἶναι] ἐστί? 26. ἀλισκομένω] ἀναλισκομένων Heynii P. 164, 1. ὀνομάζειν] νομίζειν? 4. πεπεῖσθαι] πεπεισθαι A, πεπίσθαι Heynii 21. ἀκουσόμενον] ἀκουσόμενους ante Heynium 22. τιμωρίας vulgo ἔργων] post ἔργων vulgo inciditur, tum sequitur numerus 21 cum epigraphē ἐν ταύτῳ, et orditur nova sectio a Δεισιδαιμονῶν. Delevi ἐν ταύτῳ cum codd. et coniunxi quae coniungenda esse res ipsa docet; nihil hic mutilum et luxatum est, nec verbum δεισιδαιμονεῖν cum acc. coniunctum offensionem habet 23. 24. τιμῶν τοῖς οἱ κατοικοῦντες] τιμᾶν τοὺς κατοικοῦντας? 25. τοῖς πατρίοις] καὶ τοῖς πατρίοις? P. 165, 5. ἐφήκασιν] ἐφίλασιν A, ἐφέλασιν Cobetus 13. μετατιθέμεν] μετατιθέναι Heynii 14. ὥς] hoc add. Gesnerus, Gaisfordus γὰρ post μὲν 16. βέλτιον ὥς] βελτιώος Gesnerus P. 166, 3. περὶ συμβολαίων] hoc add. e Vind. ecloga perquam memorabilis sed corruptissima, neglecta a Schneidero in fragm. Theophrasti; fuit haud dubie pars libri περὶ νόμων, ad quem refero etiam quae leguntur XXXVII, 21

6. *παρὰ βασιλεῦσι καὶ πρυτάνει*] βασιλεῖς dicere videtur concilium ex Archeanactidis aliisque civitatis primoribus, quos Pittacus devicerat, compositum; prytanes Mytilenaei memorantur etiam ab aliis 8. *ἐλαττόνων*] *ἐλαττον* Dam., *ἐλάττων* Vind. et Trine.

10. *διαμαρτύρεσθαι*] *διαμαρτύρασθαι*.

17. *προσάττουσιν*] *πράττουσιν* Heynius, fort. *πιπράσκουσι*.

19. *τῶν*] *τοῖς* Dam. 23. *ὠναμένων*] *ἑωνυμένων* Heynius 25. *πάντα, τὰ πλείστα*] *πάντ' ἢ τὰ πλείστα* 30. *προστασίαι*] *πρόφασιν*?

P. 167, 3. *τὴν ἐμφανῆ*] *ἀπάτην* addit Iacobsius *ἐνίων*] *Αἰνίων* Valckenarius 5. *ἐπικωμαίου*] *ἐπικωμένου* Dam., *ἐπιβωμίου* Dindorfius 6. *ἡ*] *ἥς*? an *ἐν ἡ*? 7. *ἐγγραφούσης*] *τῆς ἐγγραφούσης*? 14. *προσορρίζειν*] *προσορίζειν*?

20. *οἶκον*] *ὄρκον* Gesnerus 24. *παρανομούντος*] *παρανοούντος* Nauckius 27—29. *ἔοικε—τὸ δίκαιον*] haec, quae vulgo 30—32 inter *ταλάντων* et *ἐάν* δὲ leguntur, huc transposui praeceunte Gesnero 30. *μερίζοντες*] *ὀρίζοντες*?

P. 168, 5. *τὸ δ' ἐπιτίμιον*] *τί τὸ ἐπιτίμιον* Nauckius 9. *ἡ ἄνισος*] *ἡ ἄνισος* Kirchhoffius 11. *ἐκατέρους*] *ἐκάτερον*?

P. 180, 8. *ἐπ' οἴκῳ ἐν οἴκῳ* 24. *Χαράωνδα*] *Χαράωνδα* e Trine. 25. *βουλομένως*] *βουλευομένως*

P. 181, 4. *τὸ*] *τῷ* vulgo, τὸ A ex em. an *τῷ*? 5. *τὰ μάκιστα*] *τὰ ἄκιστα* Heynius, quod verum videtur; dictum id ab *ἄκα* = *ἡκα*. Cf. Etym. M. v. *ἡσσαν* et Buttman Lex. I p. 15 6. *μετρέοντα*] *μετρίοντα* e Dam. *πρᾶγμα*] *πράγματι* ex B m. s. 8. *ἀδίκῳ*] *ἀδικῷ* δὲ AB 13. *μνημνημένους*] *μνημνημένους* Heynius

P. 182, 12. *πατρικὴν*] *πατράσιν* 19. *εὐδοκίμεισθωσαν*] *εὐδοκιμείτωσαν* ex A 25. *μηνύεν*] *μηνύειν* *συνίδῃ*] *συνειδῇ*

P. 183, 19. *θειώτερον*] *ὀσιώτερον* 31. *δι' οὐδενός*] *ὕπ' οὐδενός*?

P. 184, 1. 2. *παροικίῃ*] *παροικιοῖ* Heynius 2. *ἀναπλήρῃ*] *ἀναπληρῇ* Heynius 7. *διὰ τὸ αἰσχρὸν*] *seclusi* cum Heynio 20. *ὥσπερ αἴτιος*] *ὥς παραίτιος*

P. 185, 3. *Ξαννίταις*] ante Holstenium *Ξουνίταις* *ἡ-θεοῖ*] *ἡθεοῖ* 10. *τὸν*] τὸ B m. sec. 16. *πολίτου*] hoc seclusi 28—30. *τὸν δὲ τρεφόμενον—ξένοισ*] haec ad sequen-

tem de Phrygibus eclogam trahit Coraes; pro τὸν δὲ τρεφόμενον scribendum τὸν δ' ἐκφερόμενον

P. 186, 10. παρασπονδοίς] hoc seelusi 17. διαδεξάμενος] διαδεξόμενος 21. Βυάοις] Βύλλοις, Müllerus Ἀβύλλοις, citra necessitatem ut videtur; cf. Schneidewin ad Heraclidem Polit. p. 98 23. Βασουλιεῖς] Μασουλιεῖς Valesius, Μασσυλιεῖς Holstenius 30. Ἰαλγλευεῖς] Μαχλυεῖς Is. Vossius πολλοί] addidi μίαν

P. 187, 3. Σορδολίβυες] Σαρδολίβυες ex A m. s. 9. αὐτῶν] abundat 10. Ἀφάραντες] Ἀτάραντες Valckenarius

25. μάλιστα] οὗτοι add. ex A βαδύτητα καὶ] τὴν βαδύτητα καὶ τὴν ex A 31. ὥσπερ μαθήματα] τινὰ post ὥσπερ add. codd. hinc posui ὥσπερ τι μάθημα

P. 188, 5. ὡς ἐσχάτης] ὡς ἴαν ἐσχάτης e codd. 6. ταύτης] τῆς τοιαύτης ex A 12. οὔτε] οὐδὲ 21. περὶ τινὰ βωμόν] τὸν pro τινὰ A p. m. fort. περὶ τὸν βωμόν [τῆς Ὀρθίας] 24. ταῖς γεροντίαις] τῆς γεροντίας Müllerus 25. ἡ κακῶς] καὶ καλῶς Orelli

P. 189, 2. βασιλεύειν] βασιλεύσειν

P. 203, 10. Θησεῖ Αἰγεῖ] Αἰγεῖ om. Vind.

P. 204, 5. Εὐριπίδου Ἀλκμήνη] deest lemma; Ἀλκμήνη add. Vind. 18. καλῶν] πόνων Nauckius καλῶς τιμωμένῳ] καλόν τι μωμένῳ Nauckius 21. χρῆ] χρῆν? 24. βουλευοῦντ' αἰε] ante Gaisf. βουλευόντες εὐ, βουλευόντες αἰε A

P. 213, 26. Αὐγῆς] Αὐγης

P. 214, 3. μεθήκει] μετέθηκε Cobetus ἀπορίαν] πονηρίαν Grotius 11. ἐνδεξαι] ἐκδεξαι 18. πρὸς τι· πᾶτα θέμενος ὧς] ita B m. s., πρὸς τι καταθέμενος reliqui, πρὸς τί ἢν καταθέμενος Grotius, πρὸς τί κατατεθειμένος scripsi dubitanter 21. αὐτὸν] αὐτοῖς Gesnerus 24. ἀπερυθριακότως] ἀπηρυθριακότως Halmius 28. δὲ μαλακός] δ' ὁ μαλακός? sed priora insanabiliter corrupta 29. ω φίλε, θεῶ] ὦ φίλε θεῶ ante Iacobsium

P. 215, 1. λεπριδίων] λεσπριδίων A, λαισποδίων Iacobsius εἰσὶν γάρ] γὰρ εἰσὶν? 2. ἐρεῖν] αἶρειν A

P. 216, 24. ἐργάτης] ἐραστής e Themistio 28. τοῖς ἄλλοις] τοῖσι ἄλλοις

P. 217, 1. ἀξίῳ ἀξίῳ 5. εὐπειθήνην] εὐπειθήνην vulgo, εὐπειθέλην A, εὐπειθήνην Trinc., εὐπειθήνην Gaisfordus 9. 10.

τοῖς ὑποτεταγμένοις vulgo. 15. πανσαμένον] πανσαμένον
 of ex B m. s., πανσαμένον A 18. ἀνὴρ] ἀνὴρ δὲ ex AB
 19. πραγμάτων vulgo 22. κυρεῖται] κρινέται 22 et
 23. ἐπ' ὁκοτίραν] ἐπ' ὁκοτίραν 23. τρέπεται] τρέπεται ex
 AB κοιήν] ante Eldikium κοιήν 24. τῶν μυημένων]
 θαι.

hoc abundat προτιμῆσθαι] προτιμῆσαι A, posui προτιμῆσθαι coll. p. 218, 11 28. ἀμύνει] ἀμύνει Halmius
 ἀρηρημένος] παρηρημένος suprascripto εἰ ἡρημένος A, ἀρηρημένος Koenius, ἀραιρημένος Gaisfordus, εἰ ἀρηρημένος Halmius

P. 218, 1. εἴης] εἴης Halmius 5. δαιμόνων] fort. recte
 abest B p. m. et Trinc. 6. ποιούμενων] ποιουμένων 8.
 γίνου] γίνεο 9 et 25. κρίσει] κρίσι 10. τούτων] ταύτης
 Gesnerus 14. μόρα vulgo 15. ἐαυτὸν] σεαυτὸν, nisi
 ἐαυτὰν delere praestat 16. σαυτὸν vulgo 17. δικαστοῦ]
 ἀντὶ δικαστοῦ libri, ἀντὶ del. Gaisfordus, Valckenarius etiam
 δικαστοῦ καὶ ἀρχontos 19. κεκλήσθαι] κεκλήσθαι Koenius
 23. τοῦ καταψηφίσασθαι] hoc secluserit Valek. at fort.
 recte A εἶναι τοῦ καταψηφίσασθαι 24. ἐν οὗτω] hic et in
 sqq. aliquid corruptum; intellegere locum sic scriptum:
 κρατεῖν ἐν ἀσφαλεστάτῃ ὀφειλέσει κρίσι ἐς ὁμογενεῖας καὶ
 τὴν εἰς τι ἀμαρτηθεῖν οὐκ οἶα τε 26. οὐχ οἶόν τε] οὐχ οἶα
 τε A 27. γιγναμένης] γενομένης? 29. τοῖς ἄλλοις
 vulgo

P. 219, 3. ψευδῶν vulgo 4. καταγορέοντες] κατηγο-
 ρέοντες 6. οὐν ἐν τοῖς τοιοῦτοις vulgo 7. αὐτὸν] abun-
 dat 8. παντελῶς vulgo 13. οὐ γὰρ] οὕτω γὰρ οὐδὲ
 Valek. ὄν] ἐόν Valek. 14. καὶ] ἢ εἰ A πενόμενος]
 γεόμενος ante Valek. 18. ἀφρησθαι] ἀπαρησθαι?
 σεμνύναντος B 22. ἕνεκα γε] γε om. A
 24. ἔοικε τῷ] ἔοικε τῷ Halmius, rectius τῷ, nisi fuit τοι
 25. τὸ] τῷ ex A 27. ἀλλ' ὥστε] ὥστε δὲ A παρα-
 θεμένον] fort. παρακαταθεμένον propter 24 29. κέρδεσιν οἰ-
 κείοις vulgo

P. 220, 1. ἀσινέοντας] ἀσινέας ὄντας Valckenarius, de-
 bebant ἔόντας; posui ἀσινέας, quod in ἀσινέοντας facile abire
 potuit, cum statim sequatur εὐθηνέοντας 6. γυναικείας
 vulgo 8. ἀγνοεῖ vulgo καίτοι περ] καὶ τότε 9. κα-

ταδίκαν] καταδικᾶν Wesselingius ad Herod. I, 97 10. δικαιω-
σάντων] δικαιοθέντων A, unde δίκαια θέντων posui 11. ἐπι-
τιμήθη A 13. οὐχ οἶα vulgo 14. γε οὖν vulgo 15. αὐτοῖς] αὐτῆς vulgo, αὐτοῖς ex A Gaisfordus πορίσονται]
πορίζονται A 26. θολῆς] εὐθύνης Boissonadus AG. IV
p. 367, θωῆς Burchard. Quaest. Democr. (Berol. 1826)
27. ἄξιοι] sechusit Hirschigius καταψηφισματέον] κα-
ταψηφιστέον Mullachius, καταψηφισματιστέον Boissonadus
28. νοῦν] νόμον Iacobsius ἀπολύει] ἀπολύη Mullachius
ὀρίζων] οὐρίζων

P. 221, 3. τιμὰς ἀξίας] τὰς μεγίστας add. A, quod pro-
bandum videtur, sed ut τιμὰς deleatur 5 et 8. αἰδεῖσθαι
vulgo 9. καθεστάναι et ποιεῖν vulgo 13. τὰς] τὸν τὰς
Hirschigius 18. οὐδεμία] οὐδεμὴ καθεστᾶται ἑνθυμῶ]
κατεστεᾶται ἑνθυμῶ 20. ἐωντῶ] ἐώρη Iacobsius, qui in seqq.
τῶ τὸν αὐτὸν αὐτὸν ὑφ' ἐτέροις τὸν αὐτὸν] τῶν αὐτῶν A
ἐφ'] ἐπ' 21. γίνεσθαι] οὐ γίνεσθαι A, αὐ γίνε-
σθαι Halmius 23. γενέσθαι] γενήσεται Halmius 24. τι
ἄλλο] ἄλλο τι ex A ἀμυνεῖ] ἀμύνει A

P. 222, 4. παρ' αὐτὸν] παρ' αὐτοῦ? 5. τὴν ἰδίαν κα-
κίαν] τῆς ἰδίας κακίας? 11. τὸ] abundat 28. ἀληθινὰς]
τὰς ἀληθινὰς A

P. 223, 9. ἐφιέμενον] ἀφιέμενον 16. τὸ λεγόμενον]
τὸν λεγόμενον ex A 17. ὑπομενετέον] ὑπομονητέον A
19. ἀπαραίτητον] παραιτητόν? 21. παρασκευάζων] παρα-
σκεύαζε? 21. 22. μὴ φανῆς] μὴ φανῶς A Trinc. fort. μὴ ἐμ-
φανῶς 28. ὑπομίμνησκε] ὑπομιμνήσκει A, unde scripsi
ὑπομνήσει 30. ἔστω] ἔστι

P. 224, 5. ἀποφαίνει] ἀποφαίνοι A, ἀποφαίνοι ἂν?
16. αὐτῆς] ἰτα A, αὐτοῖς vulgo; locus corruptus 18. μό-
νης] fort. del.

P. 225, 5. ἀνθρώπων, αἰδούμενος] ἀνθρώπων αἰδούμε-
νος, 6. θεώμενος εἶναι] lacunam indicavit Gesnerus; for-
tasse vitium loci in his ipsis verbis latet 10. ἐπέθηκε]
προσέθηκε? 25. τῶν πρόσθεν ἡθῶν] haec delenda videntur

P. 226, 4. τῷ μὲν] τῷ μὲν γὰρ A 6. μὲν φεύγειν]
μὲν σε φεύγειν? 7. τὴν τύχην] haec melius absent; Valckenarius τὴν ψυχὴν, quod si verum est, pfo εἶναι fort.

praestat ἔχειν 28. τοῖς ἀρχομένοις] τῶν ἀρχομένων
Trinc.

P. 227, 6. σκιαγραφίαις] συγγραφίαις ἢ σκιαγραφίαις A
23. περὶ τὸ καλῶς ἄρχειν] secluserit Hirschigius 25. 26.
δυσμενῶς ἔχειν τοῦ αὐτοῦ vulgo 27. ἐπίστασιν] ἐπιστα-
σίαν? 30. τὸ εὐεργετεῖν] τὸ εὐεργετέν, fort. excidit ἐξεί,
Hirschigius delebat articulum νόμων] νομίμων Hirschigius

P. 228, 1. μηθὲν] μηδὲν 6. διαφανέστατον] ἐμφανέ-
στατον? 9. ἀξίαν ἐκάστοις] ἐκάστοις ἀξίαν e Voss. 10.
ἐπιτηδευμάτων] πολιτευμάτων?

P. 229, 13. αὐτός] αὐτός 16. Πλουτάρχου acc. e
marg. Gesn. 18. μάρτυς] κριτής, Dübnerus δικαστής 28.
τοῦ διαμένειν] exciditne ὑπόπουν?

P. 230, 15. ἄρχων] ἄρχειν Trinc. 16. ὡς τὴν] ὥστε
τὴν AB, fort. ὅς τε 22. γὰρ αὐτούς] ἐαυτούς

P. 231, 1. ἀνθρώπων] ἀρχόντων? 4. εὐγενῶς τε] εὐ-
γενῶς δὲ 5. μόνον] μὲν? sed reliqua etiam non expedio
6. μηδ' ἄλλοις] ἄλλα μὴδ' ἄλλοις A 7. γυμνάς] γυ-
μνοὺς A 9. ἐχομένας ἀλλήλων] haec abundant post συνε-
χεῖς 10. οἶα δὲ] οἶα δεῖ mavult Gesn. 26. πρὸς αὐτὸν]
αὐτὸν A, αὐτῷ B 27. καὶ] om. AB 29. 30. κάλλιστα]
καὶ τὰ Pflugkii

P. 232, 1. ἀπ' αὐτῶν] ἀπὸ τῶν αὐτῶν AB 12. τὸν
ἀρχοντα] τὸν del. Nauckius 16. τέχνην] indicavi lacunam;
suspicio τέχνην, [οὕτω καὶ πόλιν κυβερνᾶν μέλλων τὴν πολι-
τικὴν ἐκμάνθανε τέχνην.] ἐξέσται γὰρ κτέ. 17. τὴν
ναῦν] haec om. A Voss. Trinc., τὴν deleui 18. πᾶσαν
κυβερνᾶν] κυβερνᾶν πᾶσαν μέλλων AB 20. πρόκειται]
πρόσκειται A 30. τῇ κατασκευῇ] τῆς κατασκευῆς

P. 233, 2. γνώμῃς] ex Euripidis Antiope apud Sto-
baeum LIV, 5 7. [ωργέων] [ωργεῖων 18. ποιεῖν] εὖ ποι-
εῖν Wolfius 19. διαφθείρεσθαι] addidi ἐξ 28. ἀκρί-
δων
τως] ἀκρίτως A

P. 234, 6. ἀπάντων] ἐταίρων superscripto ἀπάντων A.
fort. ἀλλ' εὐθύς λάμπει καὶ ἐπαίρων πρὸς ἀπάντων ἀσπά-
ον
ζεται 9. ἴσα] ἴσως A

P. 235, 9. πολιτείας ζ'] πολιτείας γ' ex Vind.

P. 238, 2. γὰρ] μὲν A

P. 243, 12. ἀκριτὶ] ἀκριτὶ A, ἀκρίτους Cobetus

P. 247, 14. φύσει] φύσι 30. καθαρωτέρας] καθαρω-
τάτας B ἐλαττούμενον] ἐλαττεύμενον

P. 248, 1. πολλὰ] πολλᾶ μητρός vulgo 2. ἐπαρθαι]
ἐπαρθαι θεομοίρη τις] θεομοίρης τις AB Trinc., θεομοι-
ρήστις Vind., θεόμοιρός τις L. Dindorfius ἐλέφ] ἐλαίφ

AB 3. ζῶφ] ζῶφου Dindorfius αὐτὸ] αὐτῷ ante Gaisf.
κρείσσονι] κρείσσονι 4. ἀδύνατον] ἀδυνάτω? 5.

παρ' αὐμίν] παρὰ μείν A, παρ' αὐμῶν tit. XLVIII, 65 6.
ἄνθρωπος] ὄνθρωπος 6. θειότερον] θειότατον infra l. 1.

7. πλεονεκτῶν] πλεονεκτέων 11. ἀφέλεν] ἀφελῆν AB
12. ἐπιγίω] ἐπιγῆω?

P. 251, 7. αὐτοῦ] ἀστοῦ Piersonus 8. κώλου] κόλουε
Piersonus

P. 253, 4. 5. οὐκ ἔχει] οὐκέτι? cf. ad Theocriti Idyll. 23, 2

18. ὁ Ἐργίον τύραννος] Ἐργίον om. codd. 19. μακαριώ-
τερον] μακαριώτατον Trinc. et super μακαριώτερον Vind.

26. δέει] δέοι AB

P. 254, 4. προαιρῆται καλὰ μὲν] rectius προαιρῆται μὲν
καλά; sed vereor ne locus interpolatus sit, Philippus autem
dixerit: ἵνα προαιρῆται μὲν θεῖα, φωνῇ δὲ ἀνθρώπινα 20.
ἐντυγχάνουσιν] forl. συντυγχάνουσιν coll. p. 253, 28 27. πα-
θῶν ἄρχειν δυνάμενον] δυνάμενον ἄρχειν τῶν παθῶν ex A,
τῶν παθῶν delendum videtur coll. p. 232, 12

P. 257, 10. εὐεργεσία] εὐοργησία? 13. ἔμφορος] εὐ-
φρονος AB 15. Ἀργιπίνου] Epicteti esse suspicatur
Gaisfordus, Plutarchi Wyttenbachius 23. Κότυς] Plu-
tarcho tribuit Wyttenbachius

P. 258, 7. τρόποις] πρώτος Plutarchus, πρώτος τρόποις
codd. Stobaei, unde scripsi ἀτρόποις, saepissime α in πρῶ-
τος abiit 8. ἔφη] ἔφησεν codd. et Plutarchus 14. κάλ-
λιστον] κράτιστον?

P. 260, 21 — 23. βασιλεύς κ' εἴη ὁ δικαιοτάτος — τὸ μὲν
γὰρ] haec ita refinxit Hirschigius βασιλεύς κ' εἴη δικαιοτά-
τος ὁ νομιμώτατος· ἄνευ γὰρ νόμῳ δίκαιος οὐδεὶς κ' εἴη
(ita enim voluit) βασιλεύς. τὸ μὲν γὰρ 26. οὖν] ὦν ὁ Hir-
schigius 31. δικαίω] malim τῷ δικαίῳ

P. 261, 1. εὐσεβῶς vulgo 3. δικαστὴν vulgo 7. νο-
 σέοντας] νοσούντας e Trinc. et Vind. 10. τό τε] τῷ τε Gais-
 fords ξυνά] ξυνᾷ 11. καθόλου vulgo οἰκῆσιον vulgo
 12. ἀγεμῶν] ὁ ἀγεμὼν Iacobsius 13. ξυνὰ μὲν τὸ] ξυνᾷ
 μὲν τῷ 14. τὸ] τῷ 15. ποτὶ τὰν] ποτ add. Gaisfordus
 15. 16. συναρμόζεσθαι] aut hic συναρμόσθαι aut 14. συναρμό-
 ζεσθαι scribendum 20. ἀγεμονοῦν] ἀγεμονέον 21. ἀγε-
 μονεύοντος] ἀγεμονέοντος e Vind. σὺν] ὦν

P. 262, 3. ἀγείσθαι] αὐτῷ add. Gesnerus 4. πρόπειν]
 πρόπον Halmius, nisi fuit πρόπει 6. πλεονεκτίας] πλεονε-
 ξίας A 9. ἀμύνασθαι] ἀμύνεσθαι 10. περὶ] ἐπὶ 13.
 δύναμιν ἢ τὰν ῥῶμαν] ἢ τὰν ῥώμαν ἢ τὰν δύναμιν? 14. 15.
 ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων] addidi haec e Vind.
 19. ἀρχάν] ἀρετάν Iacobsius 20. ἀλάθην] ἀλήθειαν A
 23. ἀγούμενον] ἀγεύμενον malim 27. θῆλυ] τὸ θῆλυ vel
 τὸ θᾶλυ 28. τελεωτάτη] τελειοτάτα (τελῆτοτάτα?) ex A
 εὐῶσα] ἔασα libri praeter B 29. εἰς] ὡς Iacobsius 32. κα-
 ταστησόμενον] καταστησάμενον Halmius

P. 263, 2. ἀγορευόμενοις] ἀγορευμένοις 3. ἐπιτάσσειν]
 ἐπιτασσεύειν A, unde posui ἐπιταδεύειν 5. πραγματιωδέως]
 πραγματωδέως 8. ἰδέν] εἰδέναι AB 11. εὐεργεσίας] εὐ-
 οργησίας? 12. ἀκολασίας] κολασίας vulgo, ἀκολασίας A
 et Trinc., κολάσιος Gesn. margo, ἀσχολίας Iacobsius ἐπι-
 ταχύσιος] ἐπιταδεύσιος Badham 15. δύναται] δύνασθαι
 Trinc. A et Vind., fort. δυνασεῖται 20. καθεστᾶσθαι] πα-
 θεστᾶσθαι 22. ποτιφυῶν] ποτιφυέων 23. μηδὲ] μὴ
 vulgo, μηδὲ Gaisf. ex A μόνον] μειόνον vulgo, μόνον-
 σιν A 26. 27. ἐπὶ τοῖς ἀπολαύστοις] ἐπὶ τοῖς (τᾶς) ἀπολαύ-
 σιος? 30. ἐπιπρόπειαν] ἐπιπρόπην Tr. ἐπιπρεπῆσαν Vind.

P. 264, 1. ἄθος] ἥθος A 2. 3. ποτανασμένως] ante
 Koenium ποτ' αὐτὰς μὲν ὡς 4. τε καὶ] καὶ codd. om.,
 melius abesset τε τε περὶ? 5. ἐπιπρέπην]
 ἐπιπρόπην AB, ἐπιπρεπῆσαν Vind. 7. ποτ' αὐτὰς] ποτα-
 νασμένων αὐτόν Koenius 9. ἐσσεῖται] ἐσσεῖται A et Vind.
 τὸ μὲν] μὲν abundat 11. συνεκτικὰ καὶ συναπτικὰ] συνα-
 πτικὰ καὶ συνεκτικὰ 13. παρέχει] γὰρ ἔχει Badham 21.
 μαθηματικὸν] βοηθητικὸν Gesnerus 22. καὶ εὐχάριστον
 δὲ] fort. add. καὶ ἀβαρεῖα 26. τιμώντος] τιμόντος ex Tr.
 et Vind., τιμὸν A 28. νοσέοντες] νοσούντες e codd. et

Tr. 30. γὰρ] δέ? 32. διὰ τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς] διὰ τε τὸ ὑπερέχεν τῇ ἀρετῇ Hirschigius

P. 265, 2. 3. ὅπως — θεῶν τε] haec Vind. et Tr. om.

3. ὥς κ' εἶη] sufficit ὡς εἶη 6. χεῖρα] χείρας Nauckius
7. βασιλεία] βασιλῆα 13. γενέσει] θέσει? an γε θέσει?
15. ζῶει] σώζει Iacobs. 17. ἄβρὸν] ἄδρὸν Eldikius, ἄμερον
Ruhnkenius, πρῶον Halmius 18. παρασκευάζου] παρασκευάζει A 19. γὰρ που] γὰρ τέ που AB 20. νενομίχθαι] δοκεῖ νενομίχθαι Valckenarius, fort. νενόμικται πρᾶτον] hoc vulgo post θεῶν legitur, transposuit Valckenarius 22. ἀμελούμενος] μελούμενος vulgo, ἀμελούμενός A 23. ἤρκεσται] ἤρκεσε AB 24. πάντων] πᾶσαν πάντων AB, fort. ἀπαξ ἀπάντων, vel cum Nauckio πάντα πάντων 26. ἐπιστήμην] θέμις ἡμεν Valckenarius 30. ἐσεῖται] ἐσσεῖται A et Vind.

P. 266, 5. συμπνέουσα] συμπλεγθεῖσα Badham 7. περιεργασμένα] ante Schaeferum περὶ αὐτῶν γεγνημένα, codd. περι-
αυγενομένα 11. ὄντεσι] ὄντεσι A 12. καὶ οἰκηότατον ἐν γενοῖν] tentat hic et in sqq. aliquid Iacobsius Lectt. p. 91
13. ὄντος] ὄντως A 15. πλανᾶτες] πλάνατες 16. τῆς] τῇ 17. ἃ τῷ] αὐτῷ A 18. παρ' ἀμῶν] παρ' ἀμῖν e tit. XLVII, 22 ἄνθρωπος] ὠνθρωπος vel ἄνθρωπος 19. τε κοινῇ] τῇ κοινῇ? 20. πλεονεκτῶν] πλεονεκτέων 23. δὴ ᾧ] δι' ὃν ante Gesnerum 24. ἐν οἷς τίνος] καὶ ὡς τύπος Barthius, quod adiutus scripsi ἐντὶ, οἷα τύπος 26. βασιλεία] vulgo τῇδε] ante Gaisf. τάδε 29. βασιλείας] vulgo ἐοίσας] ἐάσας A et vulgo, ἐάσας Vind. 30. αἱ μὴ τοῖς γνασίοις] ante Gesn. ἀμῇ (ἃ μὴ AB, ἀμῇ Vind.) τοῖς γυμνασίοις 31. σκοτοδινιάσεις] vulgo 32. ὀθνεῖον] vulgo

P. 267, 1. οἰκειότατα] vulgo 2. ἐπὶ τούτῳ] ἐπὶ τούτῳ Iacobsius 2. 3. κεχρησθαι δυναμένον. αὐτὰ μὲν ὦν βασιλῆα] κεχρησθαι (ἅτε χρησθαι?) δυναμένοις αὐτῷ. ἃ μὲν ὦν βασιλῆα 8. ὑφ' αὐτῷ] ὑφ' αὐτῷ Halmius, malim ἐαυτῷ vel αὐταύτῳ 10. βασιλῆα] βασιλῆα Valckenarius ὁμιλήσαντα] ὁμιλήσοντα 12. ὅσῳ τε ἄτεροι] ante Koenium ὅσα τε ἄτερα 15. ἀμαρτάνοντι] ἀμαρτάνωντι 18. δέοντος] δέοντι? an δέοντες cum Nauckio? 19. οἱ χρηθῶ μὲν] nihil auxilii in libris, quorum B εἰ habet pro οἱ, εὐθύ] ὡς εὐθύτας A et Vind., ὡς εὐθύς B 22. ἐτέρων] ἄτερων

23. καὶ] διὰ? 29. κα] καὶ A, καὶ vulgo, κ' αὖ B, κα Trinc. 30. οὐκ αἰε ποτε αὖ] οὐ κα εἶπετο Cobetus

P. 268, 1. τῶν ἀρετῶν] τῶν ἀρετῶν 4. ἀνθρώπως, καὶ τὰς] ἀνθρώπως, [οὕτως] καὶ τὰς? 6. ἀλάθεια] ἀλάθῃα τε γὰρ] τε delendum 9. συνεστάναι] συνεστήμεν? 14. ἀλλ' ἄλλων] ἀλλάλων ex A καθανοῦν ἐκπορεύντες] καθ' αὖν συνεκπορεύντες Pflugk; eadem nunc etiam Badham, nisi quod συνεκπονεῦντες scripsit, quod probandum, nisi malis συνεκπορεύντες 15. ὑστέρων] ὑστερούντων A, ὑστεροῦντι Pflugk 16. βοήθειαν] ἀβοήθειαν A 18. μιμᾶται] μεμῖμαται Halmius 19. οἰκοῖτο] εὖ οἰκοῖτο Nauckius 21. εἴπερ σώζοιτο δι' αὐτὸ] ἀποσώζοι δὲ αὐτὸ AB 23. συναδολῆσας] συναδούσας vulgo, συναδολῆσας A, corr. Gaisfordus 25. ὑπὸ αὐτὸν] ὑπὸ τ' αὐτὸν Trinc., ὑπ' αὐταντον Badham 27. πρῶτα] πρῶτον 28. 29. δεύτερον — βασιλεῖα] haec fort. post' χρωμένως αὐτῷ 31 transponenda sunt 30. ποτὶ χρωμένον] ποτιχρωμένος A Tr., ποτὶ χρωμένως Gaisf.

P. 269, 2. ἀνθρώπων] ἀνθρώπων? 4. ποτιλαμβάνων] ἀποτιλαμβάνειν? αὐτὸς αὐτῷ] αὐταύτῳ Nauckius 4. 5. ἀλλ' ὥς] ante Gaisf. ἄλλως 5. συνεργῶν] ἐνεργῶν vel ἐνεργέων 6. εἰσάσας] ἐάσας e libris, quorum Vind. habet ἐάσας 7. ἂν ἄλλω] ἂν seclusi, nisi in seqq. praestat ποτιδεῖσθαι 9. ἕτερα] ἄτερα ex Vind. ἂν προσλάβοι] Halmius ἂν προσλάβῃ, fort. praestat ὥς καὶ αἱ ἕτερα προσλάβοι 10. αὐταρκεῖα] αὐτάρκεια 12. ἀρετῶν] τρυφῶν Nauckius 13. ἀκολούθειν] ἀκολουθεῖν τῷ τοιαύτῳ] τὰ τοιαύτα Gaisf. partim e Trinc. qui τὰ τοιαύτα 14. ἀτέρως] ἀτέρω Gesnerus, fort. ἀτέρας ποτὶ αὐτὰ] ποτὶ αὐτὰν Gesnerus, scripsi ποτταῦτα παρεσκευασμένως] Gesnerus παρεσκευασμένως, fort. παρεσκευασμένος 21. ῥῥῖδιον] πρῶτον Halmius, αἰδῖον Wakefieldus 22. τῶν αὐτῶν, κρέσσον] τῶν ἄλλων κρέσσον τῷδε] τῷδε Gesnerus 25. ἐπίγειος] ἐπίγῃος 28. ἐαυτῷ πειρώμενος] ἐαυτὸν τῷ κρατίστῳ πειρώμενος? αἰθ' ὅς] Vind. αἰθος pr. αἰ: θοδ' em., ἰσόθεος Iacobsius 29. τὰς] hoc fortasse ex ἔχεται corruptum est 30. προθυμία] προθυμίαν e Vind.

P. 270, 1. φύσιος] φύσιος ἀφελέν] ἀφελέν καὶ

τὸ] τὸ καὶ e XLVII, 22 2. δέχεσθαι] δέεσθαι e XLVII, 22
ἐπιγίγλω] ἐπιγῆω 4. ἐπειδὴ] ἐπειδήπερ e Vind. 6. τὰ
παρ'] τάπερ Halmius 17. ἐκφύη] ἐκφύει Halmius
οἰκεῦσαι] οἰκεῦσα Vind., οἰκεῦσι Gesnerus 19. τε] τὰ Hal-
mius, τι et mox ὕστερον τι Nauckius 21. ἄπερ] δι' ἄπερ?

22. εἴη] κ' εἴη? 23. ἐσεῖται] ἐσσεῖται A et Vind. 28.
μετατιδόμεν] μετατιδόμεν μὲν 29. ὑπολάβη] ὑπολάβοι

P. 271, 1. οὐδ' ἂν τέκοι] οὐδ' ἂν τε καὶ ante Iacobsium
2. οὐτε] οὐδέ? 3. ἀγοῖ — ἀγοῖτο] ἄγοι — ἄγοιτο ex
B 4. ἔντι καὶ] ἔντι δὲ καὶ? αὐτῶ] αὐτῷ Halmius

9. τᾷ δεούσῃ] τὰ δέοντα Trinc., τὰ δέοντα B
P. 272, 3. ἀγνοήσῃ] ἀγνοήσει 16. τοῦ] τοῦ μὴ Hal-
mius 32. δεῖ τὸν βα-
σιλέα] malim τὸν βασιλέα δεῖ

P. 273, 23. κακὰ δ' εἶναι ταῦτα] κακὰ δέον εἰδέναι
ταῦτα A, Halmius post ταῦτα inserit ᾧ, quod non sufficit;
indicavi lacunam

P. 274, 2. 3. εἴ τι μᾶλλον] εἴ τι ἄλλο μᾶλλον 25.
παιδείαν δέ] παιδείαν τε ex B 32. τῇ κρείττονι] τῇ φα-
νέσῃ κρείττονι ex AB

P. 275, 2. μὲν οὖν οὐδ'] μὲν οὐχ' A m. s. 3. αἶ]
ἀλλ' αἶ ex A 5. πραγματευόμεναι] πραγματεύονται ex A

6. σκοποῦμεναι] σκοποῦνται ex A, σκοποῦσι B 7. σκο-
πεῖ] aut hic σκοπεῖται leg. aut supra σκοποῦσι 8. πῶς
ἄνθρωποι] πῶς ἂν ὁ ἄνθρωπος ex A 20. οὐκ ἀφιλό-
σοφος] οὐκ ἂν φιλόσοφος A, οὐ καὶ φιλόσοφος Halmius
30. 31. τῶν πρεπόντων] fort. add. τηρητικῶ

P. 276, 8. μόνον] μόνου? 12. ἔχει τὴν μουσικὴν]
ἔχει τὴν ἐπιστήμην τὴν μουσικὴν? 28. ὠφελήσῃ] ὠφε-
ληθήσῃ omnes libri

P. 284, 11. θρυλουμένης] θρυλουμένης e Vind. 19.
Ἀγῆ] Ἀγῆ 26. ἐρώσει] ἐρωσιν Matthiae ἧς] οἷς A

P. 285, 1. εἶναι νόμον] ἄνευ νόμων Bothius 2. εἶναι
μωρία] θεῖναι μωρία A θέλειν] πέλειν L. Dindorfius
10. πλείστος] ἐπεὶ Nauckius 13. τί πλέον ἔχουσι] οὐ
πλέον ἔχειν ζητοῦσι Cobetus (corr. typoth. errorem τῶν ἄλ-
λων ζητοῦσι pro ζητοῦσι τῶν ἄλλων)

P. 286, 6. βροτοῖς] βροτοῖς δ' Bergk ἐς δίκην λό-
γων ὄφλαι] ἐς λόγον δίκην ὄφλοι Dobraeus 7. γ' ἂν]

γ' ὦν A, fort. πῶς δῆτ' ἔργον' ἂν θνητὸς ὦν θνητῆς τι
φύς 10. 11. ὑποχωροῦντα εἰς] ὑποχωροῦντ' αἰεὶ εἰς 11.
δῆ] δὲ e Voss. Vind. Tr. 12. ἐπαναχωροῦντας] ὑπανα-
χωροῦντας? 14. εἴτα] οὗτοι Wytttenbach. καταφυ-
γεῖν] ἀποφυγεῖν ὅπου] ὅποι 29. ἀκοινῶντην] οὐ
κοινωνητόν A

P. 287, 2. 3. ἔφη τοσούτω βασιλείαν διαφέρειν] τοσούτω
(τοσοῦτον B) ἔφη διαφέρειν βασιλείαν Vind. 22. ἐπέ-
πανσο] πέπανσο A

P. 297, 27. ὑπέρσπονδον] ὑπέρσπουδον 28. τὸν γὰρ
μυρίων] Habet etiam Gellius NA. IX, 8

P. 299, 21. Τημενίδων] Τημενιδῶν

P. 300, 18. ἀνγαῖσιν] ἀνγαῖς ex A, ὁμῶς ἀνγαῖς Gro-
tius 19. ὡς Ἀρεως] Ἀρηος Emperius ἀρίδηλα] ἀ-
δῆλα ex Ars. 21. μετὰ] παρὰ e Voss. τ' ἐγένεσθε]
τ' ἔγενεσθε Voss., corr. Bergkiius 25. σάουσι] σαοῦσι
Bullmannus

P. 301, 15. πεπαλημένος] πεπλημένος Brunckius 20.
πανοπλοῖς] πανόπλοισι Dindorfius

P. 302, 7. ἀπολεῖ] ante Gaisf. ἀπόλλει 10. καταπει-
τικόν] hoc addidi e Plutarcho

P. 304, 5. Κινυρέοιο μάλλον] Κινύρεω μάλιον G. M.
Schmidtus

P. 306, 1. Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου] Euripidis locus ex-
cidit 2. τόλμ'] τολμ^s A, τόλμης B, τολμᾶν ego ad Me-

nandri Rel. p. 314 versum hunc poetae elegiaci esse monens
, αἰεὶ] δεῖ scripseram l. l., nunc etiam Gaisfordus in
Add. ad Ecl. phys. 10. ἀπεργάζεται] ἀπεργασται Mus-
gravius 13. ὀλλγους] in versu praecedente fuit opinor
καρτερούς vel ἀλκίμους. Cf. LIV, 10 18. κρείττον] κρείσ-
σον 19. γε] μὴ Nauckius 24. ἔξωθεν τις] ὡς ἔξω-
θεν Halmius 27. εὐανδρίαν] εὐδοξίαν p. 304, 23

P. 307, 21. lacunae loco Camerarii versus εὖ νύ τις
ἀσπίδα θέσθω ἐναντιβίως πολεμίζων 25. ποτ'] τότε e B

P. 308, 17. Ἀθλίω] Ἀεθλίω e cod. Mendozae 26.
πάντα τὰνθρώπων] πάντ' ἀπανθίζειν Conington 28.
ὄχλων] ἔργων Cobetus Mnem. IV p. 257 29. λογισμοῖς]
λόγοις τὰς] μὲν τὰς ex A Vind. Trinc.

P. 309, 1. λάβη] λάβης Cobetus 2. τέχνην] τυχνην Cobetus ξεύρατο] προσλαμβάνει Cobetus; an ἐκτήσατο?

P. 311, 23. τοῦ αὐτοῦ addidi e Vind. τοῦτο βλέψης] V. ad Theocritum p. 331 26. ἐρῶ] φέρω Bentleius

P. 312, 3. Εὐνίδαις] Εὐνείδαις

P. 313, 9. οὐδεμίαν] οὐδεμί' Bentleius 18. Σμικρὴν] σμικρὸν ἢ vulgo, σμικρὴν ἢ A, corr. Bentleius 21. ἂν εἰ πλάττοι] ἂν πλάττῃ AB 23. Παιδίων] Παιδίου Vind.

27. ὥσπερ ἱερεῖον] ὥς τὰ ἱερεῖα ante Porsonum

P. 314, 2. μισθοφόρων] μισθοφόρος vulgo, illud codd. cf. Iacobs Lect. Stob. 9. Πλουτάρχου add. e Tr.

20. τόλμῃ] indicavi lacunam 27. ὃ καὶ] ᾧ καὶ vulgo, ὃ καὶ ex A et Tr. 28. ἔππους — ὑπέξευξε hic ponit A, vulgo post ποδάγρας καὶ 29. ποδάγραι A, ποδάγρα' Dübnerus 30. ἐναέρια] ἐν αἰέρι A teste Dübnero

P. 315, 14. τούτων μόνων] μόνων τούτων A 15. τοῦ δὲ] δὲ secl. Halmius 16. οὐ] ὥς A, secl. Halmius ἔκατι] ἔκῃτι γιγνόμενοι] γενόμενοι? an γεγενημένοι? καὶ] seclusi 17. τούτων] τῶν? καὶ] καὶ τοι? 18. ἀσθενέστερον] ἀσθενέστερα? ἐπιμελούμενοι] ἐπιμελόμενοι Vind. et vulgo 19. καθ' ὅτι] κατότι codd. i. e. κατ' ὅτι αὐτοῖς] αὐτοῖσι 20. τοῖς θεοῖς] τοῖσι θεοῖσι ἐξομοιεύεσθαι] ἐξομοιόεσθαι vulgo, illud A et Trinc. ἐξομενεῦσθαι Halmius 22. 23. ἀνδρηῖα] ἀνδρηλή 24. ἀποστύγει] ἀπόστνγε B

P. 316, 3. κρείσσων] κρεῖσσον e Vind. Trinc. 16. γενομένη] γενοῖατο? 20. χειρὶ] βροτῶν ex Euripide 25. στρατηγού] στρατηγῷ Grotius στρατεύματος] sequebatur fort. δειλοῦ vel simile quid 27. ἔχει] φέρει alias

P. 317, 16. ἄρ'] γὰρ ex AB 17. ὁμῶς] νόμῳ Valckenarius 23. χρεῶν] χρεῶν 28. Ἀλεάδων] Ἀλεαδῶν

P. 328, 2. ἐπιθεῖτο] ἐπιθοῖτο ex A 16. ἡπεροπηλίδι] ἡπεροπηδεῖ ante Tyrwhittum et Lobeckium; cf. Strab. I p. 17 19. ὑπό τινος] addidi ex A

P. 329, 11. ε'] γ' e Vind. 12. Κλέωνος] Λισοδότου e Thucydide

P. 331, 1. ἐρωτώμενον] ἐρώμενον A, ἐρόμενον e Vind. 4. Εὐδαμονίδας] Εὐδαίμωνίδας A 24. πότνια] πότνα Berg-

kius πόλιν τάνδ' ἐχθράν] πόλιν, τὰν δ' ἐχθράν Bergkius,
malim πολιτὰν δ' ἐχθράν 29. βοϊκόν] βοεικόν

P. 332, 2. σκάψαντ'] σκάψαιτ' Voss. Tr. Vind. Ars.
ἀποκλᾶσαι] ἀποκλᾶσαι τε B, ἀποκλάσαι 2. διεκλύσαι]
συχν' ἐλκυσαι? 5. εἰρήνη] εἰρήνα 6. αἰοιδῶν] αἰοι-
δᾶν 7. αἰθεταί] αἰθεσθαι L. Dindorfius, ξθεσθαι libri
8. μηρία τῶν εὐτρίχων] μῆρα τανυτρίχων Buttmannus et L.
Dindorfius 12. εὐρώς] e Plut. add. Leopardus 14. ἄμος]
ἄμὸν Heynius 18. κείσθω] codd. ἀρκείσθω i. e. χρ̄ κεί-
σθω (Χορός. κείσθω) 19. συνοικοίην] συνοικοῖν? 21.
'Αθηναῖς] 'Αθανᾶς Vind., 'Αθαναλας? 24. κλέωνται] κλέ-
ονται Gaisfordus 27. θ' ἐαυτοῖς] τ' αὐτοῖς 28. ἐστὶν
ἀγαθόν] ἐστι τὰγαθόν vel cum Brunckio τὰγαθόν ἐστι 30.
πλέκουσι] λέγουσι Brunckius

P. 333, 5. αὕτη — ἐκλήπη] cf. Fragm. Com. IV p: 22
23. ἐν ἀγρῷ] ἀργόν Bergkius τοῦτον] πρῶτον Hirschigius,
αὐτὸν Bergkius 26. προβατίων] ante Grotium προβάτων
27. αἰγὸς] τρυγὸς ex A 28. ὄψω] ὄψων ante Salmasium
δὲ] τε ante Gaisf. σπινιδίους] πηνιδίους ante Salm. 31.
ἐπ'] ὑπ' Gaisford.

P. 335, 6. 'Αμαλθαίης] 'Αμαλθείης 25. τρόπους ad-
ditum ex tit. LVIII, 8

P. 336, 5. Βοντημένω] fort. ex duobus titulis, Βονσί-
ριδι et Τημένω, conflatum

P. 337, 6. γε δὲ] γε δὴ 11. μὲν] delendum videtur
aut πάντα μὲν scrib. 13. θρυπτικός τε] θρυπτικός γε e
Vind. 18. ἀλοᾶν] τὸ δὲ addit Vind. fort. ἀλοᾶν, τὸ δὲ
[λικμᾶν], idque etiam necessarium videtur 22. δὴ καὶ
ἀρεστόν] δοκεῖ ἄριστον Pflugkii; fortasse δὴ καὶ ἀρεστότα-
τον 24. τε] τι Pflugkii

P. 338, 1. φιλοσοφοῖ] φιλοσοφεῖ ex A 2. γεωργοῖ]
γεωργεῖ ex A παραβάλλοιμι] παραβάλλοι 7. ὥσπερ
οἱ σοφισταί] haec seclusi 8. σκιατροφεῖσθαι] σκιατραφεῖ-
σθαι A 9. τί δὲ] τί δέ; 15. Χηναίων] Χημαίων ante
Holstenium 16. Ἀγλαὸν] rectius Ἀγλαον 21. τί οὖν;
οὐ] τί δέ; οὐ ex AB 30. ὥσπερ] ἄπερ ex AB

P. 339, 5. τοῦτων] τοῦτον? 13. προσεῖναι] προσέ-
ναι Halmius 22. ἀστνκῶν] ἀστικῶν e Vind. 26 — 340, 5.
ἃ δὲ — ἔοντα νόον] haec fort. insiticia

P. 340, 2. δεδήλωκεν] ἐν τούτοις add. A m. sec. et B, qui post ἐν τούτοις etiam haec habet: τὸ μέντοι φαύλοις καὶ μοχθηροῖς τὸν τρόπον συνδιατρίβειν καὶ κοινωνεῖν αὐτοῖς διαίτης ἐπισφαλές, ἐν ἑτέροις 5. συμμιγῆς] συμμισγής 6. μηδὲ] malim μὴ δὴ 8. μάλιστ' αὖ] μάλιστα γ'

P. 343, 7. ἐξ ἄγρου μοι καταβαίνει] καταβαίνει μούξ ἄγρου 8. 9. ὥσπερ κανοῦν] ita B, ceteri libri ὥσπερ ἐκανοῦν i. e. ὥσπερ κανοῦν 9. μαι πάντ' ὁμοῦ τι πάντ' ἀνεσκευασμένον] ἐνεσκευασμένον e Vind. 21. δικαίως ἀπέδωκ' ὁ δίκαιος ἀποδίδωσ' Bentleius, ego δίκαιος ὦν ἀπέδωχ' vel δίκαιος ἀποδεδέωχ' ὅσα αὖ] ὅσας αὖ Bentleius 26. λαχάνων] λαχάνου A, fort. λαχάνου τ' 27. πετραγεία] πετραία Salmasius

P. 344, 2. ἐγὼ γεωργῶ] ante Dobraeum ἔγωγ' (ἔγωγε Tr.) ὄρῶ 7. Ἀποστειρητήν] separavi a superioribus 8. κριθῶν] κριθὴν A 9. τούτων] τούτων δ' ? 10. Θήβας] Θήβαις ex A 11. σχῆμα] σῆμα Vind. unde ἔῃμα scripsi, nimirum ipsum illud quod sequitur ὄνησιφόρα γένοιτο, quod mulieres religiosae in ore gerebant; errores sunt quae critici de hoc loco commenti sunt 21. γραμματιδίῳ] A γραμματι ἰδίῳ i. e. γραμματείδῳ

P. 345, 11. παρόν] χρεών Nauckius 26. δ' ἔξω] δέ γ' ἔξω ex Euripide

P. 346, 4. ἡσυχία] ἀσυχία 18. μιμιάμβων] μελιάμβων 19. ὁ τᾶς] τῷ τᾶς? ἀμναμονεῖ] ante Gaisf. ἀμνάμονα, codd. ἀμναμονεῦ 22. οὐκ οἶδ' ὅτι] οὐκ ἔστ' Hermannus, quo praeunte 22 et 25. lacunas indicavi 24. μοῖρα] μοῖσα Piersonus 25. πολὺ] γλυκὺ Hermannus μοχθῆν] μοχθεῖν ex Vind. 28. ἐς εὐφροσύναν καὶ χάσματα] ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χάσματι? 29. ποθ' ὕστερον] μεθύστερον 30. κατένευσαν] κατένευσαν ἔλθῃν] ἔλθειν e Voss.

P. 347, 2. ἐς πόσον ἂν] ὅσαςπερ οἱ Hermannus καμάτως κείς] καματώδες Wakefieldus et Hermannus πονεῦμες;] Hermannus πονεῦμες, 3. ψυχὰν δ' ἄχρη τίνος] ἀντὶ τίνος ψυχὰν Hermannus 4. πλῆγονος] πλέονος A et Voss., πάσσονος Nauckius. 5. λαθόμεθ' ἢ ἄρα] ἢ λαθόμεσθ' ἄρα Hermannus 20. πρὸς τε τὰ ἄλλα] πρὸς τ' ἄλλα A 28. indicavi lacunam 30. μετενθύνει] μεγεθύνει Nauckius

P. 348, 4. διαιτώμενοι] διαιτῶμεναι Wytttenb., διαιτωμένων coll. p. 338, 8 ἀνιάσιν] ἀνίαςιν 7. θεοειδέστερα] θεωδέστερα e Trinc. 7.8. ὄραν] ὄρα A, τὸ δρᾶν Dübnerus 9. πάλοι ἀρχαίου] πάνυ ἀρχαίου 10. ἐνίδρυσαν add. Wytttenbachius 12. 13. τὰς παιδείας κατὰ] τὰς παιδείας κακαὶ τὰ Dübnerus; praetuli τὰ παιδείας καλὰ 13. μικρῶν τινῶν] μικρῶν τεχνῶν Dübnerus, quod praestat fortasse ei, quod ego posui μικροτήτων 19. διαπλεῖ] δὲ πλεῖ Cobetus 21. ἐνός τ'] ἐνός γ' 23. ἡ] om. A, οἱ B, fort. φεῦ (vel ῶ) et in sqq. ποντοναυτῶν ὡς ταλαίπωρον γένος 24. θεῶν νέμων] βροτῶν γέμων 25. νείμειαν] νείμειαν vel νείμει' ἂν 26. λεπτής ἐπὶ ῥοπήσιν] λεπταῖς ἐπὶ ῥοπήσιν 28. ἡ' ὥσαν] ante Porsonum ἧς ὡς ἂν

P. 349, 4. μαλκιδόντι] μαλκιδόντι ex A 8. πόρρω] πόρρω ex B 10. Φιλήτα] Φιλητᾶ 15. ζηρεῖν] ζηρεῖν indicata lacuna; excidit fort. οὐ λέξω ποτέ. v. Com. graec. III p. 53 16. ἐλθεῖν που δὴ] που δὴ deletit Elmsleius 19. τῆς γῆς] τῆς add. Grotius 25. οὐρόν] πρῶτον ἐν editi, πρῶτον om. A, οὐρόν Grotius 29. ἐστι] ἐσσι Iacobsius μέγα] μέγα Bentleius

P. 350, 1. ναυτιλῆς ὃς νῆν ἔχει βίον] vulgo ναυτιλῆσιν ἣν ἔχεις βίον, Bentleius ναυτιλῆς ὃς νῆν ἔχει βίον, Nauckius ναυτιλῆς εἰ νῆν ἔχεις βίον 2. ἐσφιδάτο] ἐσφιδάται? cf. Anal. Alex. p. 158 4. τοῦδε] τούτου e codd. λάβοις ποτέ] λάβοις 5. καὶ ὑπὸ] καὶ ὑπὸ codd., καὶ ὑπὸ ego Curis crit. (1813) p. 39 14. Φιλοκτήτου] v. Anal. Alex. p. 72 15. βιότοιον] πλούτοιο A 17. ἀσπαίροντες] ἀσπαίροντος ἄλις] ἄδην? 18. ἔμβαλε] ἔμβαλε Valcken. 19. ἄλμη δ' ἐκάλυψε ὁδόντας] ἄλμη δ' ἐκάλυψε θανόντα Geelius 21. χρημασιν δ' ὦν] χρημασ' ἰδῶν vulgo, χρημασ' ἰδῶν codd., correxit Dobraeus φρονεῖ] φρονεῖς Dobraeus 28. οὐδέ τι μοῖσα] οὐδ' ἐτι μοι γὰ Salmasius 29. ποθέει] ποτάγει Grotius πλέον ἄμμε γαλάνα] ita Grotius; revocavi librorum scripturam ita fort. emendandam ποθέω δὲ πολὺ πλεῖον μέγα λαῖσμα

P. 351, 4. χά] ante H. Stephanum τάχα 7. ἰχθύς] ἰχθύς πλανός] πλάνος a B 26. αὐτοῦ] αὐτὸν

P. 352, 2. μεταβολαῖ] μεταβολῇ 3. ἀνάλωσ' ἡ τέχνη] ἀνάλωσεν ἡ τέχνη vulgo, ἀνήλωσε τέχνη A, ἀνάλωσε τέχνη Vind. Trinc. δέ] δὲ μόνη A 7. Σιμύλου] γ. Com. graec.

I p. XIII 11. τοῖν] τῶν A et marg. Gesn. 13. εὐφυῆ
 χρόνον] εὐφυῆ χορόν Dobraeus, sed non agitur de fabula
 docenda; εὐφυῆ videtur in fine versus ponendum esse, ut
 cum κριτὴν coniungi possit; χρόνον autem librarii supple-
 mentum esse suspicor, postquam inter καιρόν et εὐφυῆ sub-
 stantivum nescio quod exciderat; nisi fuit

ἔρωτα, μελέτην, καιρόν, εὐφυῆ κριτὴν,

ἅπαν τὸ ῥηθὲν δυνάμενον συναρπάσαι.

vel εὐθὺς τὸ ῥηθὲν 14. κριτὴν] κριθὴν A et Vind. τρι-
 βήν B 19. ἄλλο πλὴν] A ἄλλο ἢ i. e. ἄλλο γ' ἢ

ποιεῖ] πο A

P. 354, 25. παναγκιστρευτικὴν] πᾶν ἀγκιστρευτικόν

P. 357, 12. γεωργίαν] om. A 16. καθάριον] καθάρειον

P. 359, 23. κατέδειξε πρῶτος] πρῶτος κατέδειξε ex A

25. ἦν] ἦ

P. 360, 6. Πολυείδου] Πολυίδου 8. τε γὰρ] καὶ γὰρ
 Musgravius 9. οὐκ] οὐκ G. Dindorfius

P. 362, 6. Ἀντιγόνη] Ἀντιόπη e Vind. 19. τούτων]
 τούτου 23. ἡττόναι δὲ μείζονα] ἦττον, ὧν δὲ Dobraeus
 24. τούτοις ἀνάγκη ταῦτα] οὕτως ἀνάγκη πάντα Dobraeus
 29. εἰ γὰρ add. Iacobsius

P. 363, 1. ἀπολαύει] vulgo ἀπόλλει, AB ἀπολλύνει,
 Gaisfordus ἀπολαύει, Iacobsius ἀπολάπτει 4. κρείσσον]
 κρείσσονα Musgravius 8. Ἀρχελαίου] χορός addidi ex
 Vind. 9. ἔσωσα] ἔσωσε? 16. 17. hos versus cum su-
 perioribus coniunxi 18. Ἀλεξάνδρου] ἐν ταυτῷ e Vind.

20. αἰροῦνται] αἰρονται Elmsleius 24. δοῦλῳ ποιεῖν]
 δουλοποιεῖν ante Grotium

P. 364, 3. Ἀλκμαίωνος] Βουσίριδος Vind. 26. ἅπαν-
 τα] ἂν πάντα Grotius e Philone I p. 473 δουλεύειν ὁ
 δοῦλος] ὁ δοῦλος ἡσυχάζων Philo μανθάνει] μανθάνη
 28. βέλτιστον] βελτίον Iacobsius

P. 365, 11. βλε] βέλτιστε Gaisfordus, βλ A 21. Φι-
 λππου] Φιλιππίδου? Menandro datur p. 362, 14 29. πλ-
 ππουτα] πλίνοντα ex Euripide

P. 366, 2. διαφθείρει] διαφθερεῖ Grotius 10. τοῖς
 ὑπηρετοῦσα καὶ] οἷς ὑπηρετοῦσ' asi Valckenarius 16. φη-

σιν ὁ Δίων addidi ex A. 17. πολλῶν ἐπιθυμιῶν] haec delenda videntur 20. οἱ τότε] οἱ τότε AB, οἱ Γέται Hemsterhusius

P. 367, 6. Πολλὰς] Πόλλης 17. πάγκακος] πάγκακον

P. 369, 11. ἐν] ἐπ' Pflugkii 12. δαιτός δὲ πληρωθεὶς] δαίς de quibusvis epulis dicitur nec recte opponitur τῇ φάλῃ διαίτη. Fort. igitur σταιτός scribendum 16. ἄγαν θηρωμένοις] ante Salmasium διώκουσιν ἄγαν 18. ἐρώντος] ὀρώντος Musgravius 19. ἀφύλακτος] ἀφύλακος i. e. δυσφύλακος ἂν γὰρ] καὶ γὰρ libri, ἂν γὰρ Grotius, ὡς καὶ Nauckius 20. ἔρωτα] ἔρωτας A σοφώτερος] σοφώτατος? 21. ἦν δ' ἂν προσῆται Κύπρις] ἦν δ' ἂν προσῆται κύπριν? *quemcumque probaverit amorem, eius com-potem fieri ipsi dulcissimum est*

P. 370, 1. βία] βλος Bothius 2. μαινάς] μανιάς Porsonus 3. ἀκρατος] ἀκρατος Bothius ἐκείνη] κείνη e Voss. 5. ἐντῆκεται] ἀνθάπτεται? an v. squ. πνὸν pro ψυχῇ? 6. αὐχὶ] ante Grotium οὔτι βορά] ante Grotium βορός, neutrum sufficit 17. ἦ] οὐ e Voss. 18. ἦ ἐκ θυμῷ φιλέοντι] ἐκ θυμῷ δὲ φιλεῦντι Grotius 21. τῷ] τις 23. πᾶσιν] πάνταν 27. καὶ] ναί? 30. εὐτυχῶν] ἐντυχῶν

P. 371, 4. οὔτω] πόθω 9. σκαιοῦ] Κεῖλον i. e. Pro-dici, cuius sapientia vel in proverbium abiit; ineptissimum est σκαιοῦ κρείττων πρὸς τὸν] κρείττων τῶν πρὸς? 10. Αὐγῇ] Αὐγῇ 11. θεὸν κρίνει μέγαν] rectius Athe-naeus μόνον κρίνει θεὸν 12. ὑπέρτατον] ὑπέροτερον? 14. οἶδε τὸν μέγιστον] οἶδεν ὄνθ' ἥδιστον? 23. Μέναν-δρος Θησαυρῷ (Θησαυρῶν libri) praeunte Tyrwhitto huc posui cum vulgo ante 29. legantur 24. εἰτ' οὖν] εἰτ' οὐ Tyrwhittus, et sic Arsenius Viol. p. 101

P. 372, 8. χουσῆς] χουσῆς 10. καὶ εὐνὴ] Διώνης Heckerus 11. ἀνθεα τῆς ἥβης] εἰ ἥβης ἀνθεα AB, ἀνθεα εἰ ἥβης vulgo, ἀνθεα τῆς ἥβης Grotius, ἡλικίης ἀνθεα Kay-serus 20. Θησαυροῖς] Θησαυρῷ

P. 373, 4. ἔστι πολας] ἔσθ' ὁποίας Pflugkii 20. ἔθ' ὑπνώοντι] ἔθ' ἡβῶντι Heerelius, fort. ἐφηβῶντι 27. κίθαριν] κιθάραν Brunekius ἀδύς] ἄνυσ' Ahrensus

P. 374, 6. ἀφανρότερον] ἀφανρότερος 10. ὁδοιπο-ρεῖν] ἐνοχλήδω] ὁδοιπορέαντα λοχήσω Ruhnkenius 11.

νερασθαι] συνέρασθαι Schaeferus 14. θασεύς] Θη-
 15. εἰ καὶ ἀμειλίχτοις] ὃ καὶ ἄμ' ἀλλόστοιο 16.
 ἀξένοις] ἐνὶ ξένοις 17. ἄροιτο] ita B, ἄρτο
 το
 go, ἄροι A, αἶρητο Ahrens 19. ὅτι οἱ] ὃ οἱ οὐ 22.
 ἦρατο 27. πᾶσχε δ' ἄποινα] πᾶσχε δ' ἃ ποιεῖ e codd.
 P. 375, 8. 9. ταύτη] τῇ αὐτῇ Cobetus 10. 11. Μενέ-
 ιως] ὁ λῆρος add. Gesnerus in versione *Menedemus canis et*
irus (sic enim eum Eretrienses vocabant), respiciens Diog. Laert.
 125. V. Jacobs. L. Stob. p. 103 et Cobet. V. L.
 οὗ φησιν] οὗ φασιν Cobetus 12. Ἀριστοτέλους] Ἀρι-
 ππου ex A m. sec. 13. Ἀριστοτέλης] Ἀρλίστιππος ex
 14. συνουσίας] τῆς συνουσίας AB 15. ἄνευ τοῦ-
 ] Aristippus opinor dixerat οὔτε διὰ τοῦτο οὔτε δέχα
 του 17. ἀγαπωμένη] ἀγάπη μούνη Nauckius; recte, opinor;
 ita monachus aliquis mutavit quod Democritus scripserat,
 μὴ μούνη 19. ὁμαλῶς] οὐ κακῶς AB, in quo aliud
 d quam ὁμαλῶς absconditum est; in καὶ latet ἴσως, unde
 ἴσως scribendum et per interrogationem locum efferen-
 n putavi 20. διαπεφυκώς] διακεχυκώς 22. ὄργια-
 ] addidi ἴσμεν συμπεριλαμβανόμεν] συνεπιλαμβά-
 μεν 24. φησὶ] libri φῆσαι, Iacobsius φήσας 25. ὥστερ
 ἐν ἅμα λαλεῖ] i. e. simul quomodo id se habeat dicit; nil
 mandum 27. δεδούλωται] δεδούλωνται e Vind. B

P. 376, 3. ἕτερος] ἕτερος δ' Dobraeus 4. εἶσω δὴ]
 δοθεν Dorvillius, v. Menandri Rel. p. 200 6. εἰ μήτε
 ρ ὅφιν addenda vidit Halmius, et ante Halmium Gesnerus
 versione latina 7. αὐταὶ] αὐταὶ 10. κρίσιν] ἴσην
 didit Gesnerus 15. ζώων φρένες] ζωγράφων Gesnerus
 ἡ περὶ τῇ περὶ? 22. ἔρωτα] ἐρώντα 24. καταφρο-
 ] indicavi lacunam, excidisse videtur ἄλλον ἀπολωλέ-
 ναι καὶ δουλοῦσθαι vel simile quid; Gesnerus in versione
 γηγρόμενον [ἄλλον μὲν δουλοῦσθαι] ἄλλον [δὲ] ἀπαλλα-
 ναι, at servandus est ordo in Menandri versibus indicatus

P. 377, 4. ἐμοὶ πῶς] ἐτοίμῳ Emperius

P. 384, 30. Διογένης] Δικαιογένης Vind.

P. 385, 2. τοῖς ἀνάγκης] τοῖσιν ἄγκιστ' 11. ἀργοῖς] ante
 ρονum ἔργοις 17. κακίστε πάντων θειῶν κἀνθρώπων] τύ-
 νει θεῶν τε κἀνθρώπων ἔρως ex Athenaeo XIII 516 b. Cf.

Exerc. phil. in Athen. II p. 26 18. τὰ κακὰ] τὰ καλὰ ex Vind.
et Athenaeo 19. ἢ τοῖς — παρίστασο] v. Athenaeum I. l.
22. ὥστ'] ὥς τ' Wagnerus 23. κὰν] καὶ A οἰκεῖν] ναρ-
κεῖν A, unde dubitanter scripsi ἄρχειν 25. οὐδὲ] οὔτε

P. 386, 10. ἀπαλὰς] ἀταλὰς? 16. νόσημ' ἔρωτος]
ἔρωτος γὰρ νόσημα libri, νόσημ' ἔρωτος Brunckius, τὸ γὰρ νό-
σημα Dobraeus 17. ἔχοιμ' ἂν] ἔχουν δ' ἂν Nauckius
19. παῖδες ἀσταγῇ] παιδιαῖς ἄγῃ ante Salmasium, παῖδες ἐν-
αγῇ Halmius 21. χυμὸς] κρυμὸς? ἀφῇ] ἀφῆς? at si
dicere voluit poeta nolle glaciem dimitti e manibus, cur non
scripsit οὔτ' ἀφίεσθαι θέλει? videant alii 22. κτήμα σύμ-
φορον] κτήμ' ἀσύφορον cod. Mend. 23. οὔτω γε] οὔτε
libri, οὔτω γε Gesneri margo, οὔτω δὲ ego 24. καὶ τὸ]
καὶ τι προσέται] προσέται

P. 387, 26. εὐλόγως] εὖ λόγων 27. καλῶς] καπαῶς
Clericus 29. τιμάτω] ἀτιμάτω θνητῶν] θηλεῶν?
31. τῶν] τῶν Μύρων] ante Gaisf. Μυρῶν, codd. μοι-
ρῶν πολύκλαυστον] πολύκλαυτον

P. 388, 1. Ἀνεψιός] Ἀνεψιοί 6. ἐρῶντος] ἔρωτος Grotius
19. ἵκελος] εἰκελος 23. χολᾶ νόος] χολά, ὄλος Hermannus
24. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ] ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους B 29. ὑπότροπον]
ὑπόπτερον Briggsius 30. ἐνόασε] ἐνόησεν Hermannus

P. 389, 1. ὄρνεον] τῶρνεον Valckenarius 4. ἔνεχ' οἱ]
ὄκα οἱ Brancius 6. τέχνην] τέχνην 9. τ' ὄρνεον] τῶρνεον
11. μιν] νιν 15. ἡδὲ] οὐδὲ Hermannus 17. ἀπέχθεο]
ἀπήχθεο ex AB τί νιν αὐτὰ] τεῖν αὐτᾶ Hermannus 18.
τέκῃ] τεκέσθαι Hermannus 20. ἐς τί δὲ] πρὸς δ' ἔτι Her-
mannus ἡμεν] ἡμῖν vulgo, ἡμεν A, ἄμμιν Hermannus

P. 390, 2. πατήρ] πάτωρ G. Dindorfius 5. βροτῶν] λαβεῖν?

P. 391, 5. τί μὲν] ὅ τι μὲν 9. ἐξίσταμαι σου] ἐξίστα-
μαί σοι Boissonadus 10. σου] A σοι 24. μαλῖαν] οἷ
δὲ νόσον excidisse suspicatur Dübnerus

P. 392, 6. φρενιτισμοῖς] φρενιτισμοῖς Dübnerus 7.
ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ ex A 12. παρέχεσθαι] παραδέχεσθαι ex
A μηδὲ ἀρχῇ] delenda esse punctis suppositis indicat
A 14. θεῶν] om. A 15. αὐτοῦ] σαντοῦ ex A 17.
καὶ νήπιον] καὶ delet A m. s. 24. αὐταυγεί] ἀντηρύγει ex
codd. 27. ἡγεμόνας] ἡγεμονίας Wyttenb. 31. βούλε-
ται] τί βούλεται Wakefieldus

P. 393, 4. εἴ τι] εἰ ante Gaisfordum 9. παρόντα] παρόντος ex A et Vind.

P. 394, 2. ἐνιδροῖ] A m. s. ἐνοιδεῖ, Dübnerus aut hoc aut ἀνοιδεῖ verum putat, Nauckius ἐνίδρυνται 13. θηρίων vulgo abest 27. Τυραννικῶν] Τυρρηνικῶν

P. 395, 9. Θε... βύβλι...] Θείας... Βύβλον Gaisfordus διενεγκόντος] ὑπερενεγκόντος? 12. ἐν α'] ἐν β' e Vind. et Plutarcho 14. Ἀριστῶνυμος addidi e Plutarcho 16. τοῦτο] οὗτος 19. Ὀνοσκελίαν] Ὀνοσκελίδα vel e Plutarcho Ὀνόσκελιν

P. 400, 19. 20. τρόπος χρηστὸς] τρόπον χρηστὸν vel τρόπους χρηστὸς

P. 401, 3. lacunam indicavit Porsonus supplens οὐτ' ὀφελὸς ἐστ' οὐτ' εὖ γεγραμμένης γραφῆς 10. ὑπὸ ἐπὶ? 15. ἄδην] v. Anal. Alex. p. 114 19. indicavi lacunam

20. μνήσεως] μνησίας A; si verum est μνήσεως, ad Musam referendum erit, quam in perditis versibus invocaverit poeta 21. οἶα] οἶαν ante Gaisfordum σε] τε? 25. ἂν δὲ] ἂν γε Halmius 26. διαλεκτικός] ita AB, λεκτικός vulgo et Vind.

P. 402, 4. ψαύοντες; συνάπτουσι] ψαύοντες ἢ συνάπτουσι? 6. σῶμα] στόμα e codd. 11. ἄριστον] ῥᾶστον e Dione

P. 403, 13. καὶ] καὶ τὴν Dübnerus 20. ἂ ἂν] Vind. ἂν i. e. ἂν 24. ἀγωγὰ] ἀγὼν ἢ ante Valckenarium ὄντως secluserit Valckenarius ναμερτές] vulgo ναμερτάς, Valck. ναμερτέως, A ναμερτής, corr. Gaisfordus 27. μασσότερον] μασσότατον? 28. ὑποτρέχοντι] περιέποντι Valckenarius

P. 404, 3. εὐεργετήσαντες] A εὐεργετήσαντες, quod esse potest εὐεργετίζαντες; praetuli tamen εὖ ἔρξαντες ut l. 2 παθεῖν] παθὲν 4. παρ' αὐτῶν] ὑπ' αὐτῶν libri praeter AB ταυτέως οὖν] ταύτως ἂν Koenius εὐδαίμονας οἶδα τῇ] εὐδαίμονες οἶδα ὅτι 6. ποθ' ὥς — ἀπάντασέεται] ante Koenium πόθως ὑπὸ νομοθέταν. τοιοῦδε ἅπαντας εἶτε 7. μυθεύμενος· τάδε ἐγὼν] μυθεύμενος τάδε· ἐγὼν 9. ἐπιμελείας] τὰ ἐπιμελείας A, τὰπιμελείας Vind. et Trinc. i. e. ἐπι

ταμελείας 10. ζωόφυτα] ζωύφια πρῶτον — τῆς] πρᾶτον — τὰς 11. ἀκροσφαλῶς] ἀκροσφαλῆως 13. δέ γ' εἰ

ὀρίγνεσθε σαματικᾶς] ante Gesnerum δὲ γ' ἂ ὀρίγνεσθ' ἄρωματικᾶς, Vind. δὲ γὰ ὀρίγνεσθ' ἄρωματικᾶς, AB δ' ἀρίγνεσθ' ἄρωματικᾶς, Trinc. δὲ γ' ἄορίγνεσθ' ἄρωματικᾶς. malim igitur ὑμεῖς (ὕμες) δ', ὀρίγνεσθε γὰρ σαματικᾶς. pro ὀρίγνεσθε Sopingius ὀρίγνᾶσθε 16. τὰς αὐταντῶν] ante Gaisf. τὰς αὐτῶν, Trinc. τὰς ἀντ' αὐτῶν 17. ὅτιον] ὅτιον Vind. ζῶαν ἐλευθέρων] ante Salmasium ζῶᾱ ἀνελευθέρων 20. ποτοκέλλουσιν] i. e. προσορῶσιν ab obsoleto ὀκελλος = ὀφθαλμός; Ruhnkenius ποτοπιλλουσι, pro quo ποτοπιλλονται usitatius esset 22. ἐπιτήδευμα vulgo 23. ἔγωγε vulgo 24. πιεῖν vulgo 25. βοννός] οἶνος malim propter 24 26. αὐτός] addidit Koenius 28. χαίρων] delet Hemsterhusius et mox λῶμαι coni. pro τῷ καί; fort. χαίρων (vel χαίρων) — λῶ καὶ τῷ ἔμαντοῦ] τῷ ἔμαντοῦ A 29. ἀτρεκέως] malim ἀτρεκέως φατίξω] φατίξω 31. φατίξω] φατίξω ναμερτέως] A ἀμαρτέως

P. 405, 26. θεᾶσθ'· οὐδέν τι] θεάσασθαι ante Grotium, θεᾶσθαι, νοῦν· τί Elmsleius 27. μὴ φρένας καλὰς] Vind. A et Trinc. μὴ τὰς φρένας καλὰς, quare malim τὰς φρένας κακὰς cl. tit. 72, 8

P. 406, 5. καὶ νῦν ὁρώντων] haec seclusi 7. οὐδενός] ante Gaisfordum οὐδέν 16. ὅτι τὸ κάλλος τυραννίδα] τὸ κάλλος delevit Iacobsius 17. τριχί] ante Iacobsium τριχῇ 20. ἡ ἐστῶσα] ἐστῶσα 29. ἀρψε μέν οἱ] καρψάμενοι AB, ἀρψα μέν Homerus 30. ὄλεσε] ὄλέσω Homerus 30. 31. δέγμα — γέροντος] apud Homerum λαῖφος ἔσσω, ὃ κε στυγέσιν ἰδὼν ἀνθρῶπος ἔχοντα

P. 407, 4. ταῦτα ἄπαξ] ἄπαξ ταῦτα ex A 5. ἀναβῆναι] ἀνηβῆσαι Iacobsius 7. καὶ τοὺς] καὶ del. A ant. m. s. momente Dübnero 8. οὐκ ἀδύνατον οὐδ' ἀκίνδυνον] ἀδύνατον οὐδ' ex A addiderat Gaisford., recte improbante Dübnero 25. ἐπάλιν] abesse malim 29. τρίτον δὲ ὀλυμπίων] i. e. τρίτος ἀπ' ὀλυμπίων

P. 408, 3. γὰρ] δέ? 4. φαίης] φαῖην ex AB 6. γεγενῆσθαι] γεγενῆσθαι? ἔσται] λέγειν vel simile quid. addendum videtur 8. ἀνῆρ] ἀήρ ex AB 9. ζῶων] ζῶων τε?

Scribebam Berolini m. Octob. MDCCCLV.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ
ΟΤΙ ΑΣΤΜΦΟΡΟΝ ΤΟ ΟΚΝΕΙΝ. ΚΘ.

1 Σοφοκλέους Θυέστη.

Ὡς νυν τάχος στείλωμεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως
σπουδῆς δικαίας μῶμος ᾗσεται ποτε.

2 Ἑσιόδου ἔργων (21).

5 Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμεναι ἥδ' φυτεύειν,
οἰκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
εἰς ἄφενος σπεύδοντ'. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.

3 Ἐν ταυτῷ (308).

10 Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἄφνειοί τε.
καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν.
ἔργων δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίῃ δέ τ' ὄνειδος.
εἰ δέ κεν ἐργάξῃ, τάχα σὲ ζηλώσει ἀεργός
πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κύδος ὀπηδεῖ.

15 4 Ἐν ταυτῷ (317).

Αἰδῶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
αἰδῶς, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἥδ' ὀνίνησιν.
αἰδῶς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ·
χρήματα δ' οὐκ ἀρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.

- 5 *Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν* (625).
Ἄδ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων.
- 6 *Τοῦ αὐτοῦ Ἰφιγενείας* (Taur. 114).
*Τοὺς πόρους γὰρ ἀγαθοὶ
 τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ.* 5
- 7 *Εὐριπίδης Αἰκυμνίῳ.*
Πόνος γάρ, ὥς λέγουσιν, εὐκλείας πατήρ.
- 8 *Ἐπιχάρμου.*
Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰγάθ' οἱ θεοί.
- 9 *Εὐριπίδου Τηλέφου.* 10
Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.
- 10 *Κριτίου.*
Ἐκ μελέτης πλείους ἢ φύσεως ἀγαθοί.
- 11 *Εὐριπίδου Ἐρεχθίδεως.*
Ἐκ τῶν πόνων τοι τὰγάθ' αὖξεται βροτοῖς. 15
- 12 *Ἀναξανδρίδου.*
Τὸ συνεχὲς ἔργου παντὸς εὐρίσκει τέλος.
- 13 *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*
*Σοὶ δ' εἶπον, ὦ παῖ, τὰς τύχας ἐκ τῶν πόνων
 θηρᾶν· ὀρᾷς γὰρ σὸν πατέρα τιμώμενον.* 20
- 14 *Εὐριπίδου Ἀρχελαίου.*
*Οὐκ ἔστιν ὅστις ἡδέως ζητῶν βιοῦν
 εὐκλειαν εἰσεκτῆσατ', ἀλλὰ χρηὴ πονεῖν.*
- 15 *Τοῦ αὐτοῦ Φιλοκτήτῃ.*
*Τοὺς γὰρ περισσοὺς καὶ τι πράσσοντας πλέον 25
 τιμῶμεν ἄνδρας τ' ἐν πόλει νομίζομεν.*
- 16 *Ὀκνωὶ δὲ μόχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν.*

- 17 Μενάνδρου.
Δεῖ τοὺς πενομένους, μέχρι ἂν οὐ ζῶσιν, πονεῖν.
ἀπραξία γὰρ λιτὸν οὐ τρέφει βίον.
- 18 Ἡσιόδου ἔργων (361).
5 Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
- 19 Μενάνδρου.
Πάντα γὰρ
ταῖς ἐνδεδεχέαις καταπονεῖται πράγματα.
- 10 20 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
Εὐκλείαν ἔλαβον οὐκ ἄνευ πολλῶν πόνων.
- 21 Αἰσχύλου.
Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός.
- 22 Εὐριπίδου Ἑρεχθεῖ.
15 Ἐκ τῶν πόνων τοι τάραδ' αὖξεται βροτοῖς,
ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἢ κακὴ τ' ἀτολμία
οὔτ' οἶκον οὔτε βίον οὐδὲν ὠφελεῖ.
- 23 Εὐριπίδου Κρήσσαις.
Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν,
20 αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν.
- 24 Αἰσχύλου.
Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά.
- 25 Σοφοκλέους Μάντεων.
Οὔτοι ποθ' ἄψι τῶν ἄκρων ἄνευ πόνου.
- 25 25^a Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.
- 26 Ἄπαντα τὰ καλὰ τοῦ πονοῦντος γίνεταί.
- 27 Ἄπανθ' ὁ τοῦ ζητοῦντος εὐρίσκει πόνος.

28 Φιλήμονος Καταψευδομένου.

Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἂν μὴ τὸν πόνον
φεύγῃ τις, ὅς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις.

29 Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνεται ὧν θέλεις κρατεῖν.

30 Φιλήμονος.

Ὡς ἡδέως μοι γέρονε τὰ πρότερον κακά.
εἰ μὴ τότε' ἐπόνουν, νῦν ἂν οὐκ εὐφραινόμην.

31 Καρκίνου.

Οὐδεις ἐπαινον ἡδονᾶς ἐκτήσατο.

32 Εὐριπίδου Ἀρχελάφ.

Οὐδεις γὰρ ὧν ῥάθυμος εὐκλεῆς ἀνὴρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐανδρίαν.

33 Ἀλέξιδος Ἀχαιτίδι.

Ὅτι πάντα τὰ ζητούμεν' ἐξευρίσκεται,
ἂν μὴ προαποστῇς μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς.
ὅπου γὰρ εὐρήκασιν ἄνθρωποι τινες
μέρος τι τῶν θείων, τοσούτῳ τῷ τόπῳ
ἀπέχοντες, ἄστρων ἐπιτολὰς δύσεις, τροπὰς
ἐκλειψιν ἡλίου, τί τῶν κοινῶν κάτω
καὶ συγγενικῶν δύναται' ἂν ἄνθρωπον φυγεῖν;

34 Εὐριπίδου Ἰππολύτου.

Τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

35 Θεοδέκτου.

Πολλὰ δεῖ

μοχθεῖν τον ἥξοντ' εἰς ἐπαινον εὐκλεῶς.
ῥάθυμία δὲ τὴν παραντίχ' ἡδονὴν
λαβοῦσα λύπας τῷ χρόνῳ τίκτειν φιλεῖ.

36 Εὐριπίδου Σθενεβοίας.

Ἄνευ τύχης γὰρ, ὥσπερ ἡ παροιμία,
πόνος μονωθεὶς οὐκέτ' ἀλγύνει βροτούς.

- 37 Σοφοκλέους.
Μόχθου γὰρ οὐδεὶς τοῦ παρελθόντος λόγος.
- 38 Σοφοκλέους Λαοκόωντος.
Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκαίς.
- 5 39 Ἀγάθωνος.
Ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις.
- 40 Φιλίσκου.
Οὐκ ἔστιν, ὦ μάταιε, σὺν ῥαθυμίᾳ
τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν.
- 41 Ξενοφάνους.
Οὐ τοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν,
ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.
- 42 Ἰππώνακτος.
Χρόνος δὲ φευγέτω σε μηδὲ εἰς ἀργός.
- 15 43 Ἀπολλοδώρου.
Χρόνον γὰρ εἰς τὰ πράγματ' ἂν λάβης,
ἅπαντα λήξει καὶ κατασταλήσεται.
- 44 Εὐριπίδου Ἀρχελαίου.
Σὺν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις.
- 20 45 Μενάνδρου Λυσκόλου.
Οὐδενὸς γοῇ πράγματος
τὸν εὖ πονοῦνθ' ὅλως ἀπογινῶναι ποτε,
- 46 Ἀλυστὰ γίγνεται ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
ἅπαντα.
- 25 47 Μενάνδρου Εὐνούχου.
Πάντα τὰ ζητούμενα
δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι.

48 Σοφοκλέους Οιδίποδος (R. 110).

Τὸ ζητούμενον
ἀλῶτόν, ἐκφύγει δὲ τὰ μελούμενον.

50 Εὐριπίδου (Suppl. 323).

Σὴ πατρίς· ἐν γὰρ τοῖς πόνοισιν αὖξεται·
αἷ δ' ἥσυχoi σκοτεινὰ πρᾶσσουσιν πόλεις,
σκοτεινὰ καὶ βλέπουσιν εὐλαβούμεναι.

51 Ἀντιφάνους.

Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται.

52 Βίωνος Σμυρναίου βουκολικῶν.

Ἐκ θαμινᾶς ῥαθάμιγγος, ὅπως λόγος, ἀεναίσις
χὰ λίθος ἐς ῥωχμὸν κοιλαίνεται.

53 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ καλὸν ὦ φίλε πάντα χρόνον ποτὶ τέκτονι
φοιτῆν,
μηδ' ἐπὶ πάντ' ἄλλω χρέος ἰσχύμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
τεχνᾶσθαι σύριγγα, πέλει δέ τοι εὐμαρὲς ἔργον.

54 Ἐπιχάρμου.

Ἀ δὲ μελέτα φύσιος ἀγαθᾶς πλεῦνα θωρεῖται,
φίλοι.

55 Εὐριπίδου Τηλέφω.

Οὐ τᾶρ' Ὀδυσσεύς ἐστιν αἰμύλος μόνος·
χρεία διδάσκει, καὶ βραδύς τις ἦ, σοφόν.

56 Εὐριπίδου.

Οὐκ αἰσχρὸν οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς.

57 Τοῦ αὐτοῦ Ἀνδρομέδα.

Ἄλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνησθαι πόνων.

58 Αἰλλιανοῦ.

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος Ἐξηκεστίδου παρὰ πότον τοῦ

ἀδελφιδοῦ αὐτοῦ μέλος τι Σαπφοῦς ἄσαντος, ἥσθη
τῷ μέλει καὶ προσέταξε τῷ μαιρακίῳ διδάξαι αὐτόν.
ἐρωτήσαντος δὲ τινὸς διὰ πόλιν αἰτίαν τοῦτο ἐσπού-
δακεν, ὃ δὲ ἔφη "ἵνα μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω."

5 59 Εὐσεβίου.

Πόνοι οἱ ἐκούσιοι πόνοισι τοῖσι μετὰ ταῦτα ἀνα-
καίοισι, ὥστε αὐτοὺς εὐπετεστέρους παρασκευασθῆ-
ναι, προπονέονται.

60 Αἰλιανοῦ (Var, hist. 7, 7).

10 Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους, εἰ ἔμελλε τῆς ὕστε-
ραιάς ἔσεσθαι ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐκεῖνός γε διὰ τῆς νυ-
κτὸς ἡγρόπνει πάσης, διαφροντίζων δηλονότι καὶ
ἐκμανθάνων ταῦτα ἃ ἔμελλεν ἐρεῖν. ὁ τοίνυν Πυθέας
ἐκ τούτων ἐμοὶ δοκεῖν ἀπέσκαπτεν εἰς αὐτὸν ἐπιλε-
15 γων αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα ἐλλυχνίων ὄζειν.

61 Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου (I p. 31).

Φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων,
καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμε-
λούντων.

20 62 Θουκυδίδου (V, 69).

"Εργων ἐκ πολλοῦ μελέτη πλεον σῶζει ἢ λόγων
δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθέντων παραίνεσις.

63 Δημοκρίτου.

Οἱ ἐκούσιοι πόνοι τὴν τῶν ἀεκουσίων ὑπομονὴν
25 ἐλαφρότερον παρασκευάζουσι.

64 Τοῦ αὐτοῦ.

Πόνος συνεχῆς ἐλαφρότερος ἑαυτοῦ συνηθείη
γίνεται.

65 Ἀντισθένης.

Ἦδονας τὰς μετὰ τοὺς πόρους διωκτέον, ἀλλ' οὐχὶ τὰς πρὸ τῶν πόρων.

66 Δημοκρίτου.

Πλέονες ἐξ ἀσκήσιος ἀγαθοὶ γίνονται ἢ ἀπὸ φύσιος. 5.

67 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ αἰεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πράξεις.

68 Σωκράτης.

Σωκράτης ἐν γήρῳ καθαρίζων παρὰ Κόνω τῷ καθαρωδῷ ἐτύγγανε· καὶ τινὸς εἰπόντος "καθαρίζεις 10 τηλικούτος ὢν;" "κρεῖττον" εἶπεν "ὄψιμαθῇ εἶναι ἢ ἀμαθῇ."

69 Φαβωρίνου.

Γραῦν τινα φασὶ μόσχον μικρὸν ἀραμένην καὶ τοῦτο καθ' ἡμέραν ποιοῦσαν λαθεῖν βοῦν φέρονσαν. 15

70 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρεῖων.

Λᾶσος ὁ Ἑρμιονεὺς ἐρωτηθεὶς τί εἴη σοφώτατον "ἡ πείρα" ἔφη.

71 Ξενοφῶντος Ἀγησιλάου (XI, 9).

Δόξης δ' οὐδεμιᾶς ἥρα ἥς οὐκ ἐξεπονείτο. 20

72 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρώτου (4, 5) τῆς παιδείας.

Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἠτᾶσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἠτῶτο, ἀλλ' ἐκυλινθεῖτο ἐν τῷ πειραῶσθαι αὐθις ἄμεινον ποιεῖν. 25

73 Τοῦ αὐτοῦ (Cyp. VIII, 1, 38).

Κῦρος ἐστὶ βασιλέως καὶ ἀδελφὸς καὶ υἱὸς καὶ ἄρχι πολλῆς χώρας, κάκεινος οὐτ' ἂν ἀριστήσειεν οὔτε δειπνήσειεν πρὶν ἰδρῶσαι.

74 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ α' (5, 9) τῆς Κύρου
παιδείας.

Καίτοι ἔγωγε οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεισθαι
ὑπ' ἀνθρώπων, ὥς μηδὲν πλεόν ἔχωσιν οἱ ἀγαθοὶ γε-
5 νόμενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ' οἷτε τῶν παραντίκα ἡδο-
νῶν ἀπεχόμενοι, οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι τοῦτο
πράττουσιν, ἀλλ' ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν
πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται,
οὕτω παρασκευάζονται· οἷτε λέγειν προθυμούμενοι
10 δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύ-
σωνται τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ
πεύθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, μεγάλα ἀγαθὰ δια-
πράξασθαι· οἷτ' αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ ὥς
μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται τοῦτ' ἐκπονοῦνται,
15 ἀλλὰ νομίζουσι καὶ οὗτοι τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενό-
μενοι πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, με-
γάλας δὲ τιμὰς καὶ τῇ πόλει καὶ αὐτοῖς περιάψειν.
εἰ δὲ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρὶν τινα ἀπ' αὐτῶν
καρπὸν κομίσασθαι αὐτοὺς γῆραι ἀδυνάτους γινομέ-
20 νους περιεῖδον, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι
οἷον εἰ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι
καὶ εὖ σπεύρων καὶ εὖ φυτεύων, ὥτε ἀποκαρποῦσθαι
ταῦτα θεοί, ἐφ' ἃ τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν
πάλιν καταρρεῖν· καὶ εἰ τις ἀθλητῆς πολλὰ πονήσας
25 καὶ ἀξιόνομος γενόμενος ἀνταγωνιστὸς διατελέσειεν,
οὐδ' ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνάτιος εἶναι
ἀφροσύνης.

75 Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι πόνοῦ καταφρο-
νητέον.

30 Πρὸς δὲ τὸ ῥᾶον καὶ προθυμότερον ὑφίστασθαι
τῶν πόνων ἐκείνους, οὓς ἂν ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ καλοκα-

γαθίας μέλλωμεν πονεῖν, ταῦτα λελογίσθαι χρήσιμα, πόσα μὲν πονοῦσιν ἐνιοι δι' ἐπιθυμίας κακὰς, ὥσπερ οἱ ἐρῶντες ἀκολάστως, πόσα δ' ὑπομένουσιν ἄλλοι τοῦ κερδαίνειν χάριν, πόσα δ' αὖ κακοπαθοῦσιν ἐνιοι θηρώμενοι δόξαν, καὶ ὅτι οὗτοι πάντες ὑπομένουσιν αὐθαίρετοι πᾶσαν ταλαιπωρίαν. ἄρ' οὖν οὐχὶ δαινὸν ἐκείνους μὲν ὑπὲρ οὐδενὸς τῶν καλῶν ἀνέχεσθαι ταῦτα πάσχοντας, ἡμᾶς δ' ὑπὲρ καλοκαγαθίας, καὶ τοῦ καλίου μὲν ἐκφυγεῖν τὴν λυμαιομένην ἡμῶν τὸν βίον, κτήσασθαι δὲ ἀρετὴν ἢ τις ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ χορηγός, μὴ πάντα πόνον ἐτοιμῶς ὑφίστασθαι; καίτοι οὐδ' ἂν εἰποι τις ὅσῳ κρεῖττον ἀντὶ μὲν τοῦ πονεῖν ἵνα τύχῃ τις γυναικὸς ἁλλοτρίας, τὸ πονεῖν ἵνα παιδαγωγῇ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ· ἀντὶ δὲ τοῦ περὶ χρημάτων ταλαιπωρεῖν τὸ ἀσχεῖν ὥσπερ οἱ ὀλίγων δεῖσθαι· πρὸ δὲ τοῦ πράγματα ἔχειν ὑπὲρ δόξης τὸ πραγματεύεσθαι ὅπως μὴ δοξοκόπος ᾖ· πρὸ δὲ γὰρ τοῦ ζητεῖν ὅπως ᾗ φθονεῖ τις κακοποιήσῃ τοῦτον, τὸ σκοπεῖν ὅπως μὴ φθονήσῃ μηδενί· καὶ πρὸ γὰρ τοῦ δουλεύειν τισὶ καλουμένοις φίλοις, ὥσπερ οἱ κόλακες, τὸ κακοπαθεῖν ἵνα κτήσῃται φίλους ἀληθινούς· καθόλου δὲ τοῦ πονεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναγκαίου ὄντος, τοῖς τε τῶν κρείττωνων ὀρεγομένοις καὶ τοῖς τῶν χειρόνων, τὸ μὴ πολλῶ εἶναι προθυμοτέρους πονεῖν τοὺς τὰ κρείττω μετιόντας ἢ οἷς ἐλπίδες μικρὰ τῶν πόνων εἰσὶν, ἀτοπώτατον. ἀλλ' οἱ μὲν ἄρα θανατοποιοὶ δύσκολα οὕτως ὑφίστανται πράγματα καὶ τὴν ζωὴν παραβάλλονται τὴν ἑαυτῶν, οἳ μὲν εἰς μαχαίρας κυβιστῶντες, οἳ δ' ἐπὶ κάλων μετέωροι βαδίζοντες, οἳ δ' ὥσπερ ὄρνεα πετόμενοι διὰ τοῦ ἄερος, ὧν τὸ σφάλμα θάνατός ἐστι. καὶ ταῦτα πάντα δρῶσι μικροῦ χάρις μισθοῦ· ἡμεῖς δ' οὐκ ἀνεξόμεθα ταλαιπωρεῖν

ὑπὲρ εὐδαιμονίας ὅλης; οὐ γὰρ ἄλλο τί γε τέλος ἐστὶ
 τοῦ γενέσθαι ἀγαθὸν ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ ζῆν μα-
 καρίως εἰς τὸ λοιπόν. εἰκότως δ' ἄρ' τις λογίzoιτο καὶ
 τὸ τῶν ζῳῶν ἐνίων ὁποῖόν ἐστι, πάνυ τι δυνάμενον
 5 ἐντρέπειν ἡμᾶς φιλοπόνους εἶναι. οἱ γοῦν ὄρτυγες
 καὶ ἀλεκτρυόνες οὐτ' ἀρετῆς ἐπαῖοντες οὐδὲν ὥσπερ
 ὁ ἄνθρωπος, οὔτε τὸ καλὸν καὶ δίκαιον εἰδότες, οὐδ'
 ὑπὲρ τοιούτου πονοῦντες οὐθενός, ὅμως μαχόμενοι
 πρὸς ἀλλήλους καὶ πηρούμενοι ἀνέχονται καὶ μέχρι
 10 θανάτου καρτεροῦσιν, ὥστε μὴ ἡττᾶσθαι θατέρον ὁ
 ἕτερος. πόσω δὴ μᾶλλον εἰκὸς ἡμᾶς ἀνέχεσθαι τε καὶ
 καρτερεῖν, ὅταν ἐπιστώμεθα διὰ τι τῶν καλῶν κα-
 κοπαθοῦντες, ἢ ἵνα φίλοις βοηθήσωμεν ἢ πόλιν ὠφε-
 λήσωμεν, ἢ ἵνα γυναικῶν ἢ τέκνων ὑπερμαχήσωμεν,
 15 τὸ δὲ μέγιστον καὶ κυριώτατον, ἵν' αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὦμεν
 καὶ δίκαιοι καὶ σώφρονες; ὁ δὲ λόγος πόνων οὐ παραγι-
 νεται οὐδενί. ὅθεν ἐπεισὶ μοι λέγειν, ὥς ὁ μὴ θέλων
 πονεῖν σχεδὸν καταδικάζει αὐτὸς αὐτοῦ μηδενὸς εἶναι
 ἀγαθοῦ ἄξιος, ὅτι τὰ ἀγαθὰ πόνῳ πάντα κτῶμεθα.
 20 ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦθ' ἕτερα εἶπε τότε, ἐπεγείρων
 καὶ παρορμῶν τοὺς παρόντας πόνου μὴ καταφρονεῖν.

76 Ξενοφῶντος (Ven. 12, 1).

Περί μὲν αὐτῶν τῶν πράξεων τῶν ἐν τοῖς κυν-
 ηγεσίοις εἰρηται· ὠφελήσονται δ' οἱ ἐπιθυμήσαντες
 25 τούτου τοῦ ἔργου πολλά. ὑγίειάν τε γὰρ τοῖς σώμασι
 παρασκευάζει, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηρά-
 σκειν δὲ ἡττον· τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παι-
 δεύει. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὅπλα ὅταν ἔχοντες πο-
 ρεύωνται ὁδοὺς χαλεπάς, οὐκ ἀπεροῦσιν· ἀνέχονται
 30 γὰρ τοὺς πόνους διὰ τὸ εἰθίσθαι μετὰ τούτων αἰρεῖν
 τὰ θηρία. ἔπειτα εὐνάξεσθαι τε σκληρῶς δυνατοὶ

ἔσονται καὶ φύλακες εἶναι ἀγαθοὶ τοῦ ἐπιταττομένου· ἐν δὲ ταῖς προσόδοις ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἅμα οἱοί τε ἔσονται ἐπιέναι καὶ τὰ παραγγελλόμενα ποιεῖν, διὰ τὸ οὕτω καὶ αὐτοὶ αἰρεῖν τὰς ἄγρας. τεταγμένοι δὲ ἐν τῷ πρόσθεν οὐ λείψουσι τὰς τάξεις, διὰ τὸ καρ- 5 τερεῖν δύνασθαι. ἐν φυγῇ δὲ τῶν πολεμίων ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς διώξονται τοὺς ἐναντίους ἐν παντὶ χωρίῳ διὰ συνήθειαν. δυστυχήσαντος δὲ οἰκείου στρατοπέδου ἐν χωρίοις ὑλώδεσι καὶ ἀποκρήμυνοις ἢ ἄλλως χαλεποῖς, οἱοί τ' ἔσονται τε καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι μὴ 10 αἰσχυρῶς καὶ ἐτέρους σώζειν. ἡ γὰρ συνήθεια τοῦ ἐργου παρῆξει αὐτοῖς πλεον. τι εἰδέναι. καὶ ἤδη τινὲς τῶν τοιούτων πολλοῦ ὄχλου συμμαχῶν τρεφθέν- 15 τος τῇ αὐτῶν εὐταξίᾳ καὶ θράσει διὰ δυσχωρίαν ἀμαρτόντας τοὺς πολεμίους νενικηκότας ἀναμαχόμε- νοὶ ἐτρέψαντο. ἀεὶ γὰρ ἔστι τοῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἔχουσιν ἐγγὺς τὸ εὐτυχεῖν.

77 Τοῦ αὐτοῦ (ib. 12, 10).

Λέγουσι δὲ τινες ὥς οὐ χρὴ ἐρᾶν κυνηγεσίῳ, ἵνα μὴ τῶν οἰκείων ἀμελῶσιν, οὐκ εἰδότες ὅτι οἱ τὰς πόλεις καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντες πάντες τῶν οἰκείων ἐπιμελέστεροί εἰσιν. εἰ οὖν οἱ φιλοκυνηγῆται παρασκευάζουσιν αὐτοὺς τῇ πατρίδι χρησίμους εἶναι τὰ μέγιστα, οὐδ' ἂν τὰ ἴδια ἀργοί εἴσι· σὺν γὰρ τῇ πόλει καὶ σώζεται καὶ ἀπόλλυται τὰ οἰκεία ἐκάστου· 25 ὥστε πρὸς τοῖς αὐτῶν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ιδιωτῶν οἱ τοιοῦτοι σώζουσι. πολλοὶ δὲ ὑπὸ φόβου ἀλόγιστοι τῶν ταῦτα λεγόντων αἰροῦνται διὰ τὴν αὐτῶν κακίαν ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ἐτέρων ἀρετῇ σώζεσθαι. αἱ γὰρ ἡδοναὶ πολλαὶ καὶ κακαί, ὧν ἡττώμενοι λέγειν ἢ πρᾶτ- 30 τειν ἐπαίρονται τὰ χεῖρω· εἴτα ἐκ μὲν τῶν ματαίων

λόγων ἐχθρας ἀναιροῦνται, ἐκ δὲ τῶν κακῶν ἔργων νόσους καὶ ζημίας καὶ θανάτους καὶ αὐτῶν καὶ παίδων καὶ φίλων, ἀναισθήτως μὲν τῶν κακῶν ἔχοντες, τῶν δὲ ἡδονῶν πλεον τῶν πολλῶν αἰσθανόμενοι.

78 Μουσωνίου περὶ ἀσκήσεως.

- 5 Παρώρμα δὲ πρὸς ἄσκησιν τοὺς συνόντας ἐντεταμένως ἀεὶ τοιοῦσθ' ἐτισι λόγοις χρώμενος. ἡ ἀρετὴ, ἔφη, ἐπιστήμη ἐστὶν οὐ θεωρητικὴ μόνον ἀλλὰ καὶ πρακτικὴ, καθάπερ ἢ τε ἰατρικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. δεῖ οὖν ὥσπερ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν μουσικὸν μὴ μόνον
- 10 ἀνειληφέναι τὰ θεωρήματα. τῆς αὐτοῦ τέχνης ἐκάτερον, ἀλλὰ καὶ γεγυμνάσθαι πράττειν κατὰ τὰ θεωρήματα, οὕτω καὶ τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν ἄνδρα μὴ μόνον ἐκμανθάνειν ὅσα μαθήματα φέρει πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ γυμνάζεσθαι κατὰ ταῦτα φιλοτίμως καὶ φιλοπό-
- 15 νως. ἐπεὶ πῶς μὲν ἂν εὐθύς γένοιτό τις σώφρων, εἰ μόνον εἶδειν ὅτι οὐ χρή ἡττάσθαι ἡδονῶν, ἀγύμναστος δ' εἴη ἀντέχειν ταῖς ἡδοναῖς; πῶς δ' ἂν δίκαιός τις γένοιτο, μεμαθηκὼς μὲν ὅτι χρή τὸ ἴσον ἀγαπᾶν, μὴ μεμελετηκὼς δὲ φεύγειν τὸ πλεονεκτεῖν; πῶς δ'
- 20 ἂν ἀνδρίαν κτησαίμεθα, τὸ μὲν ὅτι μὴ φοβερὰ τὰ δοκοῦντα τοῖς πολλοῖς δεινὰ κατανενοηκότες, ἄφοβοι δ' εἶναι εἰς αὐτὰ μὴ μεμελετηκότες; πῶς δ' ἂν φρόνιμοι γενοίμεθα, τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ καὶ κακὰ τίνα ἐστὶν ἐγνωκότες, μὴ γεγυμνασμένοι δὲ καταφρονεῖν
- 25 τῶν δοκούντων ἀγαθῶν; διὸ χρή τῇ μαθησίᾳ τῶν προσηκόντων ἀρετῇ ἐκάστη μαθημάτων καὶ τὴν ἄσκησιν ἐπακολουθεῖν πάντως, εἴγε μέλλει καὶ αὐτῆς τῆς μαθήσεως ὄφελός τι γενήσεσθαι ἡμῖν. καὶ τοσούτω γε χρή μᾶλλον ἀσκεῖν τὸν φιλοσοφεῖν ἀξιούντα ἢ
- 30 περὶ τὸν ἰατρικῆς ἢ τινος τέχνης ὁμοίως ἐπιτέμενον, ὅσῳ καὶ μείζον καὶ δυσκατεργαστότερον φιλοσοφία

παντὸς ἐπιτηδεύματος ἐτέρου. καὶ γὰρ οὖν ἐπὶ μὲν
 τὰς ἄλλας τέχνας ἔρχονται οἱ ἐφιέμενοι αὐτῶν, οὐ προ-
 διεφθαρμένοι τὰς ψυχὰς οὐδ' ἐναντία μεμαθηκότες
 οἷς μαθήσεσθαι μέλλουσιν· οἱ δὲ φιλοσοφεῖν ἐπιχει-
 ροῦντες, ἐν διαφθορᾷ γεγεννημένοι πρότερον πολλῇ⁶
 καὶ ἐμπεπλησμένοι κακίας, οὕτω μετίασι τὴν ἀρετήν,
 ὥστε καὶ ταύτῃ πλείονος δεηθῆναι τῆς ἀσκήσεως. πῶς
 οὖν καὶ τίνα τρόπον τοῦτοις ἀσκητέον; ἐπεὶ τὸν ἀν-
 θρωπον οὔτε ψυχὴν εἶναι μόνον συμβέβηκεν οὔτε
 σῶμα μόνον, ἀλλὰ τι σύνθετον ἐκ τοῦν δυοῖν τούτων,¹⁰
 ἀνάγκη τὸν ἀσκοῦντα ἀμφοῖν ἐπιμελεῖσθαι, τοῦ μὲν
 κρείττονος μᾶλλον ὥσπερ ἄξιον, τουτέστι τῆς ψυχῆς
 καὶ θατέρου δέ, εἴγε μέλλει μηδὲν ἐνδεῶς ἔχειν τοῦ
 ἀνθρώπου μέρος. δεῖ γὰρ δὴ καὶ τὸ σῶμα παρ-
 σκευάσθαι καλῶς πρὸς τὰ σώματος ἔργα τὸ τοῦ φιλο-¹⁵
 σοφοῦντος, ὅτι πολλάκις αἱ ἀρεταὶ καταχρῶνται τοῦτο
 ὅντι ὀργάνῳ ἀναγκαίῳ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις.
 τῆς οὖν ἀσκήσεως ἥ μὲν τις διὰ τῆς ψυχῆς μόνης γί-
 νοιτ' ἂν ὀρθῶς, ἥ δέ τις κοινὴ ταύτης τε καὶ τοῦ σώ-
 ματος. κοινὴ μὲν οὖν ἀσκησις ἀμφοῖν γενήσεται, συν-
 εθιζομένων ἡμῶν βίγῃ θάλλει, δίψει λιμῶ, τροφῇ
 λιτότητι κοίτης σκληρότητι, ἀποχῇ τῶν ἡδέων ὑπο-
 μονῇ τῶν ἐπιπόνων. διὰ γὰρ τούτων καὶ τῶν τοιού-
 των βῶννυται μὲν τὸ σῶμα καὶ γίνεται δυσπαθὲς καὶ
 καὶ στερεὸν καὶ χρήσιμον πρὸς ἅπαν ἔργον, βῶννυται
 δὲ ἡ ψυχὴ γυμναζομένη διὰ μὲν τῆς ὑπομονῆς τῶν
 ἐπιπόνων πρὸς ἀνδρίαν, διὰ δὲ τῆς ἀποχῆς τῶν ἡδέων
 πρὸς σωφροσύνην. διὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἀσκήσεως ἔσται
 πρῶτον μὲν τὰς ἀποδείξεις προχείρους ποιεῖσθαι, καὶ
 τε περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν δοκούντων ὥς οὐκ ἀγαθὰ,²⁰
 καὶ τὰς περὶ τῶν κακῶν τῶν δοκούντων ὥς οὐ κακά,
 καὶ τὰ ἀληθῶς ἀγαθὰ γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν

ἀπὸ τῶν μὴ ἀληθῶς ἐθίξεσθαι· εἴτα δὲ μελετᾶν μήτε
 φεύγειν μηδὲν τῶν δοκούντων κακῶν μήτε διώκειν
 μηδὲν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν, καὶ τὰ μὲν ἀληθῶς
 κακὰ πάσῃ μηχανῇ ἐκτρέπεσθαι, τὰ δὲ ἀληθῶς ἀγα-
 5 θὰ παντὶ τρόπῳ μετέρχεσθαι.

Ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν σχεδὸν εἴρηται ὁποῖος ἐκά-
 τερος τρόπος ἀσκήσεως· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος
 ὡς παιητέον ἕκαστα πειράσσομαι εἰπεῖν, οὐ διακρίνων
 οὐδὲ χωρίζων οὐκέτι τά τε κοινὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ
 10 σώματος ἀσκήματα καὶ τὰ ἴδια τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀναμιξ
 τὰ ἑκατέρου μέρους διεξιὼν. οὐκοῦν ἐπειδὴ ταῦτα
 μὲν τυγχάνομεν ἀκηκοότες τε καὶ ὑπειληφότες, ὅσοι
 γε φιλοσόφου διατριβῆς μετεσχῆκαμεν, ὥς οὔτε πόνος
 οὔτε θάνατος οὔτε πενία κακὸν οὐδαμῶς ἐστίν, οὐδ'
 15 ἄλλο τι τῶν κακίας ἀπηλλαγμένων· οὐδ' αὖ πάλιν
 ἀγαθὸν πλοῦτος ζωὴ ἡδονή, οὐδ' ἄλλο τι ἕτερον τῶν
 μὴ μετεχόντων ἀρετῆς· ὁμῶς δὲ καὶ ταῦθ' ὑπειληφό-
 τες διὰ τὴν ἀπὸ παίδων εὐθὺς γεγρονυταὶ ἡμῖν δια-
 φθορὰν καὶ τὴν ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς συνήθειαν πονη-
 20 ράν, πόνου μὲν προσερχομένου κακὸν ἡγούμεθα
 προσέρχεσθαι ἑαυτοῖς, ἡδονῆς δὲ παραγινόμενης
 ἀγαθὸν ἡγούμεθα παραγίνεσθαι ἡμῖν· καὶ τὸν μὲν
 θάνατον ὥς ἐσχάτην συμφορὰν πεφρίκαμεν, τὴν δὲ
 ζωὴν ὥς τῶν ἀγαθῶν μέγιστον ἀσπαζόμεθα· καὶ δι-
 25 δόντες μὲν ἀργύριον ὥς βλαπτόμενοι λυπούμεθα,
 λαμβάνοντες δὲ ὥς ὠφελούμενοι χαίρομεν. παρα-
 πλησίως δὲ καὶ ἐπὶ πλειόνων ἄλλων οὐκ ἀκολούθως
 ταῖς ὁρθαῖς ὑπολήψεσι τοῖς πράγμασι χρώμεθα, τῷ
 δὲ φανύῳ ἔθει μᾶλλον ἀκολουθοῦμεν. ἐπεὶ οὖν
 30 ταῦτα φημι ταύτῃ ἔχειν, δεῖ τὸν ἀσκούντα ζητεῖν πε-
 ριγίνεσθαι ἑαυτῷ τῇ μὲν ἡδονῇ μὴ ἀσμενίζειν, τὸν
 πόνον δὲ μὴ ἐκτρέπεσθαι, καὶ τῷ μὲν ξῆν μὴ φιλη-

δεῖν τὸν δὲ θάνατον μὴ δεδιέναι, καὶ ἐπὶ χρημάτων
μὴ προτιμᾶν τοῦ προτεσθαι τὸ λαμβάνειν.

79 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ εὐθυμίας
(465 c).

Ὁ μὲν οὖν εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεισθαι μέλ-
λοντα μὴ πολλὰ πρήσσειν μήτε ἰδίῃ μήτε ξυνῇ, πρῶ-
τον μὲν ἡμῖν πολυτελεῖ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι γι-
νομένην ὧνιον ἀπραξίας, οἷον ἀρρώστῳ παραινῶν
ἐκάστῳ "μὲν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις."
καίτοι κακὸν μὲν ἀναισθησία σώματι φάρμακον ἀπο-
νοίας· οὐδὲν δὲ βελτίων ψυχῆς ἰατρὸς ὁ φανόμενος καὶ
μαλακία καὶ προδοσία φίλων καὶ οἰκείων καὶ πατρί-
δος ἐξαίρων τὸ ταραχῶδες αὐτῆς καὶ λυπηρόν....

Ὅθεν οὐδὲ Ἐπίκουρος οἶεται δεῖν ἡσυχάζειν, ἀλ-
λὰ τῇ φύσει χρῆσθαι πολιτευομένους καὶ πράσσοντας
τὰ κοινὰ τοὺς φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους, ὥς μᾶλλον
ὑπὸ ἀπραγμοσύνης ταραττεσθαι καὶ κακοῦσθαι πε-
φυκότας, ἢ ὧν ὀρέγωνται μὴ τυγχάνωσιν. ἀλλ' ἐκε-
νος μὲν ἄτακτος οὐ τοὺς δυναμένους τὰ κοινὰ πράτ-
τειν προτρεπόμενος, ἀλλὰ τοὺς ἡσυχίαν ἄγειν μὴ δυ-
ναμένους. δεῖ δὲ μὴ πλήθει μηδὲ ὀλιγότητι πραγμά-
των, ἀλλὰ τῷ καλῷ καὶ τῷ αἰσχροῷ τὸ εὐθυμον ὀρίζειν
καὶ τὸ δύσθυμον. τῶν γὰρ καλῶν παράλειψις οὐχ
ἥττον ἢ τῶν βλαβερῶν ἢ πράξεις ἀνιαιρόν ἐστι καὶ τα-
ραχῶδες.

25

80 Πρωταγόρου.

Πρωταγόρας ἔλεγε μηδὲν εἶναι μήτε τέχνην ἄνευ
μελέτης μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης.

81 Πλάτωνος (Polit., VII p. 535).

Πρῶτον μὲν φιλοπονία οὐ χολὸν δεῖ εἶναι τὸν
ἀψάμενον, τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον, τὰ δὲ ἡμίσεα

ἄπονον. ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τις φιλογυμναστής μὲν ἦ καὶ φιλομόχθηρος καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος διαπονήῃ, μὴ φιλομαθῆς δὲ μηδὲ φιλήκοος μηδὲ ζήτητικός, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονήῃ, χωλὸς δὲ καὶ ὁ
5 τάναντία τούτου μεταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν.

82 Ἀπολλώνιος Δίῳ.

Τὸ μὴ γενέσθαι οὐδέν, τὸ δὲ γενέσθαι πόνος.

83 Ἀπολλώνιος Δαναῶ.

Οὐ κάμνει τὰ πράγματα πρασσόμενα.

10 84 Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου ἀπομνημονευμάτων.

Εἰδέναι χρή, ὅτι οὐ φάδιον δόγμα παραγενέσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὰ αὐτὰ καὶ λέγει τις καὶ ἀκούοι καὶ ἅμα χρῶτο πρὸς τὸν βίον.

15 85 Νικίου (Plut. Mor. p. 786 b).

Νικίας οὕτως ἦν φιλόπονος, ὥστε πολλάκις ἐρωτῶν τοὺς οἰκέτας, εἰ λέλονται καὶ εἰ ἡρίσθηκεν.

86 Ἀρχιμήδης (Plut. l. l.).

Ἀρχιμήδην δὲ τῇ σανίδι προσκείμενον ἀποσπῶν-
20 τες βία οἱ θεράποντες ἤλειπον, ὃ δὲ ἐπὶ τοῦ σώματος ἀλημιμένου διέγραψε τὰ σχήματα.

87 Δάμις (Plut. Mor. p. 787 a).

Δάμις ὁ ναύκληρος ἐρωτήθεις πῶς ἐκτῆσατο τὸν πλοῦτον "οὐ χαλεπῶς" ἔφη "τὸν μέγαν, τὸν δὲ βρα-
25 χὺν ἐπιπόνως."

88 Δημοκρίτου.

Τῆς ἡσυχίης πάντες οἱ πόνοι ἡδίστοι, ὅταν ὧν εἵνεκεν πονέουσι τυγχάνωσι ἢ εἰδέωσι κύρουντες. ἦν δὲ ἀποστέῃ ἐπιτυχίῃ, τὸ πᾶν ὁμοίως ἀνιερὸν καὶ
30 ταλαίπωρον.

89 *Αίσχύλου* (Plut. Mor. p. 79 d).

Αίσχύλος ἐν Ἰσθμῷ ἀγωνά ὁρῶν πυκτῶν καὶ ἐπὶ τῇ πληγῇ τοῦ θεάτρου ἐκβοήσαντος, πρὸς Ἴωνα ἔφη "ὁρᾷς οἷόν ἐστιν ἡ ἄσκησις; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν." 5

90 *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.*

Δημοσθένης ἐρωτηθεὶς "πῶς τῆς δητορικῆς περιεγένου" "πλέον" ἔφη "ἐλαιον οἶνου δαπανήσας."

91 *Δημάδους.*

Δημάδης ἐρωτηθεὶς τίς αὐτοῦ διδάσκαλος γεγ- 10 νῶς εἶη "τὸ τῶν Ἀθηναίων" ἔφη "βῆμα," ἐμφαίνων, ὅτι ἡ διὰ τῶν πραγμάτων ἔμπειρία κρείττων πάσης σοφιστικῆς διδασκαλίας ἐστίν.

92 *Διογένους.*

Ὁ Διογένης ἔλεγε τὴν Μῆδειαν σοφὴν, ἀλλ' οὐ 15 φαρμακίδα γενέσθαι· λαμβάνουσιν γὰρ μαλακοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ σώματα διεφθαρμένους ὑπὸ τροφῆς ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πυρριστηρίοις διαπονεῖν καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν καὶ σφριγῶντας· ὅθεν περὶ αὐτῆς φυνῆναι τὴν δόξαν, ὅτι τὰ κρέα ἔψουσα νέους 20 ἐποίει.

93 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου* (p. 258 d).

Τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; δεόμεθά τι, ὦ Φαῖδρε, Ἀυσίαν τε περὶ τούτων ἐξετάσαι, καὶ ἄλλων ὅστις πώποτε τι γέγραπεν ἢ γράψει, 25 εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα εἴτε ἰδιωτικόν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητῆς ἢ ἄνευ μέτρου ὡς ἰδιώτης; Ἐρωτᾷς εἰ δεόμεθα; τίνος μὲν οὖν ἕνεκά τις, ὡς εἰπεῖν, ζῶη ἄλλ' ἢ τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἕνεκα; οὐ γάρ που ἐκείνων γε ὧν προλυπηθῆναι δεῖ, ἢ μηδὲ ἡσθῆναι· ὁ δὲ ὀλίγου 30

πᾶσαι αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι, διο καὶ δικαίως ἀνδραποδώδεις κέκληνται.

94 Ξενοφῶντος ἐν α' (2, 57) ἀπομνημονευμάτων.

5 Σωκράτης ἐπιδιωμολογήσατο τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀργὸν βλαβερόν τε καὶ κακόν, καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀργεῖν κακόν. τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαι ἔφη καὶ ἐργάτας ἀγαθοὺς εἶναι· τοὺς
10 δὲ κυβεύοντας ἢ ἄλλο τι πονηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας ἀργοὺς ἀπεκάλει. ἐκ δὲ τούτων ὀρθῶς ἂν ἔχοι
"ἐργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος."

95 Ξενοφῶντος ἐν α' (2, 19) ἀπομνημονευμάτων.

15 Ἰσως οὖν εἰποῖεν ἂν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σόφρων ὑβριστής, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὦν μάθησις ἔστιν ὁ μαθὼν, ἀνεπιστήμων ἂν ποτε γένοιτο. ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ οὕτω γιννώσκω· ὁρῶ γάρ, ὥσπερ
20 τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ τοῦ σώματος ἀσχοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσχοῦντας οὐ δυναμένους· οὔτε γὰρ ἂν δεῖ πράττειν οὔτε ὦν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, καὶ ὥσι σῶ-
25 φρονες, ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἐργου-
σιν, ὥς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. μαρτυ-
ρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὁ τε λέγων

ἑσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἑσθλὰ διδάξαι· ἦν δὲ κακοῖσι

30 συμμιγῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

καὶ ὁ λέγων

αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς τοτὲ μὲν κακὸς ἄλλοτε δ'
ἑσθλός.

κἀγὼ δὲ μαρτυρῶ τοῦτο γε· ὁρῶ γὰρ ὥσπερ τῶν
ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπὶ τὸν μὴ μελετῶντας ἐπι-
λανθανομένους, οὕτω καὶ τῶν διδασκαλικῶν λόγων 5
τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην. ὅταν δὲ τῶν
νουθετικῶν λόγων ἐπιλάβηται τις, ἐπιλέλησται καὶ
ὧν ἡ ψυχὴ πάσχουσα τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμεῖ. τού-
των δ' ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τῆς σω-
φροσύνης ἐπιλαθέσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ τοὺς εἰς φιλοπο- 10
σίαν προαχθέντας, καὶ τοὺς εἰς ἔρωτας ἐγκυλισθέν-
τας, ἥττον δυναμένους τῶν τε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι,
καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι· πολλοὶ γὰρ καὶ χρη-
μάτων δυνάμενοι φεῖδεσθαι πρὶν ἐρᾶν, ἐρασθέντες
οὐκέτι δύνανται· καὶ τὰ χρήματα καταναλώσαντες, 15
ὧν πρόσθεν ἀπέχοντο κερδῶν, αἰσχυρὰ νομίζοντες
εἶναι, τούτων οὐκ ἀπέχονται. πῶς οὖν οὐκ ἐνδέχεται
σωφρονήσαντα πρόσθεν, αὐτὸς μὴ σωφρονεῖν; καὶ
δίκαια δυνήθέντα πράττειν, αὐτὸς ἀδυνατεῖν; πάντα
μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητᾶ 20
εἶναι, οὐχ ἥμισυ δὲ σωφροσύνη· ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώ-
ματι συμπεφυτευμέναι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθουσιν
αὐτὴν μὴ σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἑαυταῖς τε
καὶ τῷ σώματι χαρίζεσθαι.

96 Ἐκ τῶν Σερήνου.

25

Συβαρίτης ἐπιδημήσας Λακεδαιμόνι καὶ τὰ ἔθνη
ιδῶν καὶ τὰς καρτερήσεις, οἷς ἐκ παίδων ἀνατρέφονται,
οὐδὲν ἔφη θαυμαστὸν αὐτοὺς ποιεῖν ῥαδίως ἐν τοῖς
πολέμοις ἀποδυνήσκοντας ὑπὲρ τοῦ μὴ οὕτω ξῆν.

97 Πλάτωνος (Theaet. p. 153 b).

30

Ἡ τῶν σωμάτων ἕξις ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας

διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπι-
τοπολὺ σώζεται· ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις ὑπὸ μαθήσεως
μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων οὐσῶν, κτᾶται τε μαθή-
ματα καὶ σώζεται καὶ γίνεται βελτίων· ὑπὸ δὲ ἡσυχίας
5 ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὐσης οὔτε τι μανθάνει,
ᾧ τε ἂν μάθῃ ἐπιλανθάνεται.

98 Κηφισοδώρου.

Κηφισόδωρος ἔλεγεν, ὅτι οὐδεὶς οὐσίαν ἦν αὐτὸς
ἐκτήσατο κατέφαγεν, ἦν δὲ παρ' ἄλλον παρέλαβε.

1099 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας παρήνει τοῖς ἐταίροις αἰρεῖσθαι βίον
τὸν ἄριστον· καὶ γὰρ εἰ ὁ ἐπιπονώτατος εἴη, ἀλλὰ
τὴν συνήθειαν ἡδὺν αὐτὸν ποιήσειν.

100 Διονυσίου.

15 Διονύσιος Λακωνικὸν μάγειρον πριάμενος ἐκέ-
λευσεν αὐτὸν σκευάσαι τὸν Λακωνικὸν ζωμόν· καὶ
σκευάσαντος οὐκ ἤσθιεν, ἤρετο δὲ κατὰ τί αὐτῷ ἦδον-
ται ἀγεστώτων ὄντι οἱ Λάκωνες· ὃ δὲ οὐκ ἔχειν ἔφη
τοῦτον τὰ ἡδύσματα ἃ ἐκεῖνος ἔχει, διὰ τοῦτο αὐτῷ
20 μὴ ἀρεῖσαι. καὶ ὃς ἐπύθετο τίνα εἴη ταῦτα· αὐτὸν γὰρ
κελεύσαι τῷ ταμίᾳ πάντα ἐκπλεα αὐτῷ δοῦναι· ὃ δ'
εἶπεν "ἃ μὴ ἔστι παρὰ σοί, πρὸ τοῦ δείπνου πόνος καὶ
τὸ ἐν τῷ Εὐρώτῃ λουτρόν."

101 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος (p. 188 a).

25 Καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκε-
σθαι, ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιοῦμεν· ἀλλ'
εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη τὸν ταῦτα
εἶναι μὴ φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλω-
νος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν ἕως ἂν ξῇ, καὶ μὴ οἰόμε-
30 νον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι.

102 Ἐν ταυτῷ (194 d).

Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταυτὰ ἀγαθὸς
ἐκαστος ἡμῶν ἄπερ σοφός, ἃ δὲ ἀμαθής, ταυτὰ δὲ
κακός.

103 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου (p. 258 e). 5

Σχολή μὲν δὴ ὥς ἔοικε, καὶ ἅμα μοι δοκοῦσιν ὥς
ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ἄδοντες
καὶ ἀλλήλοις διαλεγόμενοι καθορᾶν καὶ ἡμᾶς. εἰ οὖν
ἴδοιεν καὶ νῶ καθάπερ τοὺς πολλοὺς ἐν μεσημβρίᾳ μὴ
διαλεγόμενους, ἀλλὰ νυστάζοντας καὶ κηλουμένους 10
ὑφ' αὐτῶν δι' ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν κατα-
γελῶεν, ἡγοούμενοι ἀνδράποδ' ἅττα σφίσι ἐλθόντα
εἰς τὸ καταγώγιον, ὥσπερ προβάτια μεσημβριάζοντα
περὶ τὴν κρήνην εὐθεῖν· ἐὰν δὲ ὁρῶσι διαλεγόμενους
καὶ παραπλέοντας σφᾶς, ὥσπερ Σειρήνας, ἀκηλήτους, 15
ὁ γέρας παρὰ θεῶν ἔχουσι ἀνθρώποις διδόναι, τάχ'
ἂν δοῖεν ἀγασθέντες. Ἐχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; ἀνή-
κοος γάρ, ὥς ἔοικε, τυγχάνω ὦν. Οὐ μὲν δὴ πρέπει
γε φιλόμουσον ἄνδρα τῶν τοιούτων ἀνήκοον εἶναι.
λέγεται δ' ὥς ποτ' ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι τῶν πρὶν 20
Μούσας γεγενῆσθαι· γενομένων δὲ Μουσῶν καὶ φα-
νείσης φῶδης, οὕτως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν
ὑφ' ἡδονῆς, ὥστε ἄδοντες ἡμέλησαν σίτων τε καὶ πο-
τῶν καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὐτούς. ἐξ ὧν τὸ τετ-
τίγων γένος μετ' ἐκείνων φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ 25
Μουσῶν λαβόν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον,
ἀλλ' αἰσιτόν τε καὶ ἀποτον εὐθύς ἄδειν, ἕως ἂν τελευ-
τήσῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὼν παρὰ Μούσας ἀπαγγέλ-
λειν, τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν ἐνθάδε. Τροφικὸς
μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγ- 30
γέλλοντες, ποιοῦσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατο

τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτω κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης τιμῆς· τῇ δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ καὶ τῇ μετ' αὐτὴν Οὐρανίᾳ τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντας τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μουσικὴν ἀγγέλλουσιν· αἱ δὲ μάλιστα τῶν Μουσῶν, περὶ τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θεῖους τε καὶ ἀνθρωπίνους, ἰᾶσι καλλίστην φωνήν.

ΠΕΡΙ ΑΡΓΙΑΣ Α.

1 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

10 Ἀνὴρ γὰρ ὅστις εὖ βίον κεκτημένος
τὰ μὲν κατ' οἴκους ἀμελῶς παρεῖς ἔῃ,
μολπαῖσι δ' ἡσθεὶς τοῦτ' αἰὲθ' ἀθηρεύεται,
ἀργὸς μὲν οἴκοις καὶ πόλει γενήσεται,
φίλοισι δ' οὐδείς· ἡ φύσις γὰρ οἴχεται,
15 ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσω τις ᾗ.

2 Εὐριπίδου Ἰππολύτου (379).

Τὰ χρήστ' ἐπιστάμεσθαι καὶ γινώσκωμεν,
οὐκ ἐκπονοῦμεν δ', οἳ μὲν ἀργίας ὕπο,
οἳ δ' ἡδονὴν προθέντες ἀντὶ τοῦ καλοῦ
20 ἄλλην τιν'· εἰσὶ δ' ἡδοναὶ πολλαὶ βίου,
μακρὰ δὲ λέσχει καὶ σχολή, τερπνὸν κακόν.

3 Τοῦ αὐτοῦ Ἑκάβῃ (375).

Ὅστις γὰρ οὐκ εἰώθε γένεσθαι πόνων,
φέρει μὲν, ἀλγεὶ δ' ἀνχέν' ἐντιθεὶς ξυγῶ·
25 θανῶν δ' ἂν εἴη μᾶλλον εὐτυχεστέρος
ἢ ζῶν. τὸ γὰρ ζῆν ἐν κακοῖς πόνος μέγας.

4 Φιλήμονος.

ὦ Κλέων, παῦσαι φλυαρῶν· ἂν ὀκνήῃς τὸ μαν-
θάνειν,

ἀνεπικουρήτον σεαυτοῦ τὸν βίον λήσει ποιῶν.
οὔτε γὰρ ναυαγός, ἂν μὴ γῆς λάβηται φερόμενος,
οὔ ποτ' ἂν σώσειεν αὐτόν, οὔτ' ἀνὴρ πένης γεγώς
μὴ οὐ τέχνην μαθὼν δύναται ἂν ἀσφαλῶς ζῆν τὸν
βίον.

κἂν μὲν ὀρμισθῇ τις ἡμῶν εἰς λιμένα τὸν τῆς τέχνης,
ἐβάλετ' ἄγκυραν καθάψας ἀσφαλείας οὐνεκα·
ἂν δ' ἀπαίδευτος μετάσχη πνεύματος φορούμενος,
τῆς ἀπορίας εἰς τὸ γῆρας οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἀλλὰ χρήματ' ἐστὶν ἡμῖν· ἃ γε τάχιστ' ἀπόλλυται.
κτήματ', οἰκίαι· τύχης δὲ μεταβολὰς οὐκ ἄγνωστis,
ὅτι τὸν εὖπορον τίθησι πτωχὸν εἰς τὴν αὐρίον·
ἀλλ' ἑταῖροι καὶ φίλοι σοι καὶ συνήθεις νῆ Δία
ἔρανον εἰσολίσουσιν· εὖχον μὴ λαβεῖν πείραν φίλων.
εἰ δὲ μή, γνώσει σεαυτὸν ἄλλο μὴδὲν πλὴν σκίαν.

5 Ἡσιόδου ἑρῶν καὶ ἡμερῶν (303).

Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅστις ἀεργός
ζῶη, κηφήνεσσι κοθούροις εἵκελος ὀργήν,
οὔτε μελίσσάων κάματον νήποινον ἔδουσι.

6 Σοφοκλέους Ἰφιγενείας.

Τίττει γὰρ οὐδὲν ἐσθλὸν εἰκαῖα σχολή.
Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται.

7 Μεγάλανδρου Ἐπιτρεπόντων.

Ἀργὸς δ' ὑγιαίνων τοῦ πυρέττοντος πολὺ.
ἀθλιώτερος, διπλάσια γοῦν ἐσθίει μάτην.

8 Ἀλέξιδος ἐξ Ἀτθίδος.

Ὅστις ἥδεται γὰρ ἐσθίων
ὀσημέραι, δεῖ καὶ ποιεῖν τῶν σιτίων
ἐπάξιόν τι, μὴδὲ περινοστεῖν σχολὴν
ἄγοντα, τῷ ζῆν πολεμιώτατον κακόν.

9 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Πολλοὶ δὲ θνητῶν τοῦτο πάσχουσιν κακόν,
γνώμη φρονοῦντες οὐ θέλουσ' ὑπηρετεῖν
ψυχῇ, τὰ πολλὰ πρὸς φίλων νικώμενοι.

5 10 Ἡσιόδου ἔργων (498).

Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
χρηζὼν βιότοιῳ, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
ἐλπίς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

10 11 Εὐριπίδου Μελανίππῃ.

Ἀργὸς πολίτης κείνος ὥς κακὸς γ' ἀνὴρ.

12 Τοῦ αὐτοῦ (El. 80).

Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα
βίον δύναιτ' ἂν συλλέγειν ἄνευ πόνων.

15 13 Ἀνάξαρχος ἔλεγεν; εἰ μὲν τινί τις καταράσαιο
ἀχρήστους αὐτῷ γενέσθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας,
ὀργίζεσθαι ἂν αὐτῷ, τοὺς δὲ πλουσίους ἐργῷ ἀχρή-
στους τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ποιοῦντας αὐτῶν
μακαρίζειν σφᾶς ἐπὶ τούτῳ.

20 14 Ἀημοσθένους (Olynth. 1 p. 13 R).

Πρὸς θεῶν τίς οὕτως εὐνήθης ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ
τὸν ἐκείθεν πόλεμον δεῦρ' ἤξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν;
ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ Ἀθηναῖοι,
μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι φραδίῳς
25 ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρό-
νον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν· οὕτω καὶ
ἡμεῖς ἂν ἐπιπολὺ φανῶμεν ἐρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα
πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ
ἐβουλόμεθα ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ
30 κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

15 Εὐσεβίου.

Σῶμα ἀργίῃ τήκει, ψυχὴν δὲ ἀμελετησίῃ ἀσκήσιως τῶν αὐτὴν ἀειρόντων πρὸς τὸ θεοειδέστατον.

16 Ξενοφῶντος ἐν γ' (9, 9) ἀπομνημονευμάτων.

Σχολὴν δὲ σκοπῶν τί εἴη, ποιοῦντας μὲν τι τοὺς πλείστους εὐρίσκειν ἔφη· καὶ γὰρ τοὺς πεττεύοντας καὶ τοὺς γελωτοποιοῦντας ποιεῖν τι, πάντας δὲ τούτους ἔφη σχολάζειν· ἐξεῖναι γὰρ αὐτοῖς ἵεναι πράξοντας τὰ βελτίω τούτων· ἀπὸ μέντοι τῶν βελτιόνων ἐπὶ τὰ χείρω ἵεναι οὐδένα σχολάζειν· εἰ δέ τις τοι, τοῦτον ἀσχολίας αὐτῷ οὔσης κακῶς ἔφη τοῦτο πράττειν.

17 Πλάτωνος (Leg. VII p. 807 e).

Τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα καθιέδοντα, καὶ ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερόν ἐῖναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον αἰεὶ πρῶτον, τοῦτ' αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου, εἴτ' οὖν νόμον εἴτ' ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεῶν. καὶ δὴ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαι τινα, καὶ μὴ πρῶτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς δοῦλην τε καὶ δοῦλον καὶ παιδα, καὶ εἴ πως ἦν οἷόν τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν ἐξεγειρομένους δὲ νύκτωρ δεῖ πάντως πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας ἐν οἰκίαις ἰδίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθιεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος, ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ

φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμών, ἐγγήγορε χρόνον ὥς
 πλείστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ φυλάττων μόνον
 χρήσιμον· ἐστὶ δὲ τοῦτ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν.
 ἐγγήγορότερες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ
 5 μὲν κακοῖς, πολεμίοις ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ
 καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ
 αὐτοῖς τε καὶ ξυμπᾶσῃ τῇ πόλει.

ΠΕΡΙ ΑΙΔΟΥΣ. ΑΑ.

- 1 Εὐριπίδου Γέννη.
- 10 Αἰδῶς γὰρ ὀργῆς πλείων ὠφελεῖ βροτούς.
- 2 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 378).
 Βούλομαι σ' εἰπεῖν κακῶς εὖ βραχέα, μὴ λίαν
 ἄνω
 βλέφαρα πρὸς τάναιδές ἀγαγών, ἀλλὰ σωφρονεστέ-
 15 ρως,
 ὥς ἀδελφὸν ὄντ'. ἀνὴρ γὰρ χρηστός αἰδεῖσθαι φιλεῖ.
- 3 Τοῦ αὐτοῦ Ἰππολύτου.
 Ὡ πότνι' αἰδῶς, εἶθε τοῖς πᾶσιν βροτοῖς
 συννοῦσα τάναισχυντον ἐξήρου φρενῶν.
- 20 4 Ἡσιόδου (Op. 318).
 Αἰδῶς ἦτ' ἀνδρας μέγα σίνεται ἡδ' ὀνύνησιν.
- 5 Μενάνδρου Ὀμοπατριῶν.
 Ἄπας ἐρυθριῶν χρηστός εἶναι μοι δοκεῖ.
- 6 Μουσωνίου.
- 25 Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιος ἔση, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃ
 σαυτὸν αἰδεῖσθαι.
- 7 Δημοκρίτου.
 Φαῦλον, καὶ μόνος ἦς, μήτε λέξης μήτ' ἐργάσῃ,

μάθε δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνε-
σθαι.

• 8 Πυθιάδος.

Πυθιάς ἡ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου θυγάτηρ
ἐρωτηθεῖσα ποῖον κάλλιστον χρώμα, ἔφη τὸ διὰ τὴν 5
αἰδῶ τοῖς ἐλευθέροις ἐπιγιγνόμενον.

9 Ἰαμβλίχου Σωπάτρω περὶ ἀρετῆς.

Τοιαῦτα δ' ἂν εἴη καὶ τὰ τῆς αἰδοῦς ἀντεχόμενα,
τιμῶντα μὲν τὰ χρηστὰ ἥθη, δι' ἣν τῶν αἰσχυρῶν
πάντων ἀπεχόμεθα, τὴν δὲ ἀναίδειαν ἐξορίζοντα τῆς 10
ψυχῆς, δι' ἣν ὑπὸ τῶν αἰσχυρῶν οἱ πολλοὶ ἀλίσκονται.

10 Θεοφράστου.

Αἰδοῦσαντόν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσει.

11 Κάτωνος.

Μάλιστα δ' ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυ- 15
τόν· μηδένα γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

12 Στασίνου.

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύ-
τευσεν,
οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. Ἴνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς. 20

13 Ὀμήρου (Il. γ', 172).

Αἰδοῖός τέ μοι ἔσσι, φίλε ἔκυρέ, δεινός τε.

14 Τοῦ αὐτοῦ (Od. ρ', 188).

Ἀλλὰ τὸν αἰδέομαι καὶ δεΐδια.

15 Εὐριπίδου ἐκ Κρεσφόντου.

Αἰδῶς ἐν ὀφθαλμοῖσι γίγνεται, τέκνον. 25

16 Θεόγνιδος (409).

Οὐδένα θησαυρὸν καταθήσεται ἐνδον ἀμείνω
αἰδοῦς, ἣν ἀγαθοῖς ἀνδράσι, Κύρνε, δίδως.

17 Ἀγαθὸς ὢνός.

Ἀδικεῖν νομίζων ὅψιν αἰδοῦμαι φίλων.

5 18 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρωνος (p. 12).

Λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς ἐποίησεν
ὁ ποιήσας

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύ-
τευσεν,

10 οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν. ἵνα γὰρ δέος, ἐνθα καὶ αἰ-
δώς.

ἐγὼ οὖν τούτῳ διαφέρομαι τῷ ποιητῇ· εἰπω σοι ὅπη;
Πάνυ γε. Οὐ δοκεῖ μοι εἶναι ἵνα δέος, ἐνθα καὶ
αἰδώς· πολλοὶ γάρ μοι δοκοῦσι καὶ νόσους καὶ πενίας
15 καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δεδιότες, δεδιέναι μὲν, αἰδεῖ-
σθαι δὲ μηδὲν ταῦτα ἃ δεδίασιν· οὐ καὶ σὺ δοκεῖ;
Πάνυ γε. Ἀλλ' ἵνα γε αἰδώς, ἐνθα καὶ δέος εἶναι.
ἐπεὶ ἔστιν ὅστις αἰδούμενός τι πρᾶγμα καὶ αἰσχυνό-
μενος οὐ πεφύβηται τε καὶ δέδοικεν ἅμα δόξαν πονη-
20 ρίας; Δέδοικε μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἔχει λέγειν
"ἵνα γὰρ δέος, ἐνθα καὶ αἰδώς;" ἀλλ' ἵνα μὲν αἰδώς,
ἐνθα καὶ δέος. οὐ μέντοι γε ἵνα γε δέος, πανταχοῦ
αἰδώς· ἐπιπλέον γὰρ οἶμαι δέος αἰδοῦς· μόριον γὰρ
αἰδώς δέους ὥσπερ ἀριθμοῦ περιττόν, ὥστε οὐχ ἵνα
25 περ ἀριθμός, ἐνθα καὶ περιττόν, ἵνα δὲ περιττόν,
ἐνθα καὶ ἀριθμός.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ. ΑΒ.

1 Μενάνδρου.

Ἀπερυθριᾶ πᾶς, ἐρυθριᾶ δ' οὐδεὶς ἔτι.

2 Διφίλου.

“Ὅς δ’ οὐτ’ ἐρυθριᾶν οἶδεν οὔτε δεδιέναι,
τὰ πρῶτα πάσης τῆς ἀναιδείας ἔχει. •

3 Διφίλου.

Οὐκ ἔστ’ ἀναιδοῦς ζῶον εὐθ’ ἀρσέστερον.

3^a Κακὴ γὰρ αἰδῶς ἐνθα τ’ ἀναιδὲς κρατεῖ.

4 Θεόγνιδος (647).

“Ἦδη νῦν αἰδῶς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπέρχεθ’ ὁμῶς.

5 Εὐριπίδου Μηδεῖα (469).

Οὐ τοι θράσος τόδ’ ἐστὶν οὐδ’ εὐτολμία,
φίλους κακῶς δράσαντ’ ἐναντίον βλέπειν·
ἀλλ’ ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων
πασῶν ἀναίδει’. εὐ δ’ ἐποίησας μολῶν.

6 Θεοδέκτου.

“Ἀπαντ’ ἐν ἀνθρώποισι γηράσκειν ἔφν,
[καὶ πρὸς τελευτὴν ἐρχεται τὴν τοῦ χρόνου]
πλὴν ὥς ἔοικε τῆς ἀναιδείας μόνον.
αὕτη δ’ ὅσῳ περ αὖξεται θνητῶν γένος,
τοσῶδε μείζων γίγνεται καθ’ ἡμέραν.

7 Μενάνδρου Καρίνῃ.

ὦ μεγίστη τῶν θεῶν
νῦν οὐς’ ἀναίδει’, εἰ θεὸν καλεῖν σε δεῖ.
δεῖ δέ· τὸ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός.
ἐφ’ ὅσον βαδίζεις; ἐφ’ ὅσον ᾗξιν μοι δοκεῖς;

8 Ἡροδότου ἱστοριῶν α’ (8).

“Ἄμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ ἐκδύεται καὶ τὴν αἰ
γυνή.

9 Ξενοφώντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας

2, 7).

Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχροῦ ἡγεμών.

ΠΕΡΙ ΣΙΩΠΗΣ. ΛΓ.

- 51 Καρκίνου.
Πολλοὶς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγῇ, μάλιστα δ' ἐστὶ σῴφρονος τρόπου.
- 2 Μενάνδρου.
Οὐδὲν σιωπῆς ἔστι χρησιμώτερον.
- 103 Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.
Ὡ παῖ, σιώπα· πόλλ' ἔχει σιγῇ καλὰ.
- 4 Χάρητος.
Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρωῖ κρατεῖν,
ὃ καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει,
15 ἢ γλῶσσα σιγῇν καιρίαν κεκτημένη.
- 5 Ἀθηνόδωρου.
Ἔστι καὶ τὸ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.
- 6 Ἀμφιδος.
Οὐκ ἔστι κρεῖττον τοῦ σιωπᾶν οὐδὲ ἓν.
- 207 Φιλωνίδου.
Κρεῖττον σιωπᾶν ἔστιν ἢ λαλεῖν μάτην.
- 8 Κλεάνθους.
Σιωπῶντος τοῦ Κλεάνθους, ἐπεὶ τις ἔφη "τί σι-
γᾷς; καὶ μὴν ἡδὺ τοῖς φίλοις ὁμιλεῖν." "ἡδὺ" ἔφη,
25 "ἀλλ' ὅσῳ ἥδιον, τοσῶδε μᾶλλον αὐτοῦ τοῖς φίλοις
παραχωρητέον."

2 Διφίλου.

"Ὅς δ' οὐτ' ἐρυθριᾶν οἶδεν οὔτε δεδιέναι,
τὰ πρῶτα πάσης τῆς ἀναιδείας ἔχει.

3 Διφίλου.

Οὐκ ἔστ' ἀναιδοῦς ζῶον εὐθ' ἀρσέστερον. 5

3^a Κακὴ γὰρ αἰδῶς ἐνθα τ' ἀναιδὲς κρατεῖ.

4 Θεόγνιδος (647).

"Ἦδη νῦν αἰδῶς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπέρχεθ' ὁμῶς.

5 Εὐριπίδου Μηδεῖα (469).

10

Οὐ τοι θράσος τόδ' ἐστὶν οὐδ' εὐτολμία,
φίλους κακῶς δράσαντ' ἐναντίον βλέπειν·
ἀλλ' ἡ μερίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων
πασῶν ἀναιδεῖ. εὐ δ' ἐποίησας μολῶν.

6 Θεοδόκετος.

15

"Ἀπαντ' ἐν ἀνθρώποισι γηράσκειν ἔφν,
[καὶ πρὸς τελευτὴν ἔρχεται τὴν τοῦ χρόνου]
πλὴν ὥς ἔοικε τῆς ἀναιδείας μόνον.
αὕτη δ' ὅσῳ περ αὖξεται θνητῶν γένος,
τοσῶδε μείζων γίγνεται καθ' ἡμέραν.

20

7 Μενάνδρου Καρίνη.

ὦ μερίστη τῶν θεῶν
νῦν οὐσ' ἀναιδεῖ, εἰ θεὸν καλεῖν σε δεῖ.

δεῖ δέ τ' ὁ κρατοῦν γὰρ νῦν νομίζεται θεός.
ἐφ' ὅσον βαδίζεις; ἐφ' ὅσον ἤξειν μοι δοκεῖς;

25

8 Ἡροδότου ἱστοριῶν α' (8).

"Ἀμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ
γυνή.

9 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας (I,
2, 7).

30

Ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἀναι-
σχυντία· καὶ γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα
τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

ΠΕΡΙ ΣΙΩΠΗΣ. ΛΓ.

51 Καρκίνου.

Πολλοὺς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγῇ, μάλιστα δ' ἐστὶ σάφρονος τρόπου.

2 Μενάνδρου.

Οὐδὲν σιωπῆς ἐστὶ χρησιμώτερον.

103 Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.

ὦ παῖ, σιώπα· πόλλ' ἔχει σιγῇ καλά.

4 Χάρητος.

Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρωῖ κρατεῖν,
ὃ καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει,
15 ἢ γλῶσσαι σιγῇν καιρίαν κεκτημένη.

5 Ἀθηνοδώρου.

Ἔστι καὶ τὸ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

6 Ἀμφιδος.

Οὐκ ἐστὶ κρεῖττον τοῦ σιωπᾶν οὐδὲ ἐν.

207 Φιλωνίδου.

Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστὶν ἢ λαλεῖν μάτην.

8 Κλεάνθους.

Σιωπῶντος τοῦ Κλεάνθους, ἐπεὶ τις ἔφη "τί σι-
γῆς; καὶ μὴν ἡδὺ τοῖς φίλοις ὁμιλεῖν." "ἡδὺ" ἔφη,
25 "ἀλλ' ὅσα ἡδίων, τοσῶδε μᾶλλον αὐτοῦ τοῖς φίλοις
παραχωρητέον."

9 Πλουτάρχου (Mor. p. 90 b).

"Ανευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶσσαν ἐγκρά-
τειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆς μέρος οὖσαν, ὑπήκουον αἰ-
τῷ λογισμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔστιν, ἂν μὴ τις
ἀσκήσει καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κάκιστα τῶν
παθῶν, οἷόν ἐστιν ἡ ὀργή, κατεργάζεται.

10 Ζήνων Ἀντιγόνου πρέσβεις Ἀθήναζε πέμψαν-
τος κληθεὶς ὑπ' αὐτῶν σὺν ἄλλοις φιλοσόφοις ἐπὶ
δειπνῶν, κακείνων παρὰ πότον σπενδόντων ἐπιδει-
κνυσθαι τὴν αὐτῶν ἔξιν, αὐτὸς ἔσλγα. τῶν δὲ πρέ- 10
σβεων ζητούντων τί ἀπαγγέλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς
Ἀντίγονον "τοῦτ' αὐτό" ἔφη "ὃ βλέπετε." δυσκρα-
τέστατον γὰρ πάντων ὁ λόγος.

11 Ξενοκράτης διαιρῶν ἕκαστον μέρος τῆς ἡμέρας
εἰς πρᾶξιν τινα καὶ τῇ σιωπῇ μέρος ἀπένεμε. 15

12 Σιμωνίδης ἔλεγε μηδέποτε αὐτῷ μεταμελῆσαι
σιγήσαντι, φθεγγαμένῳ δὲ πολλάκις.

13 Ἀπολλωνίου τοῦ γνωρίμοις.

Πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι περὶ τοῦ μὴ λέγειν
ἂ μὴ δεῖ. παντελῶς γὰρ ἀπαιδεύτου τινός ἐστι τὸ μὴ
δύνασθαι σιωπᾶν, ἀλλ' ἐκλαλεῖν τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα.

14 Διογένης πρὸς τὸν φιλόσοφον εἶναι φήσαντα,
ἐρωτῶντα δὲ ἐριστικῶς "κακόδαιμον" ἔφη "τὸ βέλτι-
στον τῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ φιλοσόφου λυμαινόμενος τῷ
λόγῳ φιλοσοφεῖν φῆς." 25

15 Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀδολέσχου ὅπου αὐ-
τὸν αὖριον ὄψοιτα "ὅπου" ἔφη "ἐγὼ σε οὐκ ὄψομαι."

16 Δίωνος.

Μὴ νομίσῃτε με, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀγνοεῖν ὅτι ἀσφα-
λὲς τὸ σιγᾶν ἐστι.

17 Πλουτάρχου.

Περὶ τῆς καθ' Ὁμηρον ἐχεμυθίας διὰ τούτου σαφῶς δείκνυται. λέγει γάρ

Θερσίτ' ἀκριτόμυθε, λιγύς περ ἔων ἀγορητής,
5 Ἰσχεο, μηδ' ἐθέλ' οἷος ἐριζέμεναι βασιλῆι.

καὶ τοῦ Τηλεμάχου εἰπόντος

ἦ μάλα τίς θεῶν ἐνδον, οἷ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχου-
σιν·

ἐπιλαμβανόμενος ὁ πατὴρ ἔφη

10 σίγα, καὶ κατὰ σὸν νόον Ἰσχανε, μηδ' ἐρέεινε.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.

τοῦτο ἐξηγήσιν οἱ Πυθαγορικοὶ καλοῦντες οὐδὲν ἀπε-
κρίνοντο τοῖς περὶ θεῶν ὅτι τυχοῖεν ἰταμῶς καὶ εὐ-
χερῶς ἐρωτῶσι.

15 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΚΑΙΡΩΣ ΛΕΓΕΙΝ. ΑΔ.

1 Εὐριπίδου.

Ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε.

2 Εὐριπίδου Ἀρχελάφ.

Ἀπλοῦς ὁ μῦθος, μὴ λέγ' εὖ· τὸ γὰρ λέγειν
20 εὖ δεινόν ἐστιν, εἰ φέροι τινὰ βλάβην.

3 Εὐριπίδου Αἰγεί.

Εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά.

4 Ἀντιφάνους.

Οὐκ ἐστὶν οὐδὲν λεγόμενον μακρῶς, ὅτε
25 ὁ λέγων ὑποτάττει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα.

5 Αἰσχύλου.

Πρὸ τῶν τοιούτων χρη λόγων δάκνειν στόμα.

6 Ἴσοκράτους.

Αὐτοὶ καιροὺς ποιοῦ τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιωπῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν. 5

7 Πυθαγόρου.

Ἐλεγεν ὁ Πυθαγόρας "χρὴ σιγᾶν ἢ κρείσσονα σιγῆς λέγειν".

8 "Ἡ σιγὴν καιρῖον ἢ λόγον ἀφελίμον ἔχε.

9 Σόλωνος. 10

Σφραγίζου τοὺς μὲν λόγους σιγῇ, τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ.

10 Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐπιπληχθεὶς ὅτι Σωκράτει ἐσχολακῶς σιωπᾷ "οὐ γὰρ μόνον" εἶπε "λέγειν ἐμάθον παρὰ Σωκράτει, ἀλλὰ καὶ σιωπᾶν." 15

11 Πυθαγόρου.

Αἰρετώτερόν σοι ἔστω λίθον εἰκῇ βάλλειν ἢ λόγον ἀργόν.

12 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Σιγᾶς; σιωπῇ δ' ἄπορος ἐρμηνεὺς λόγων. 20

13 Θεόγνιδος (625).

Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν,

καὶ σιγᾶν αἰεὶ τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.

14 Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου (Enchir. 33). 25

Τάξον τινὰ ἤδη σεαυτῷ χαρακτῆρα καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις ἐπὶ τε σεαυτοῦ ὧν καὶ ἐτέροις ἐντυγχάνων. σιωπῇ τὰ πολλὰ ἔστω, ἢ λαλεῖσθω τὰ ἀναγκαῖα καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δέ ποτε καιροῦ καλοῦν-

τος ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἤξομεν, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς τῶν εἰκαίων, μὴ περὶ ἀθλητῶν ἢ μονομάχων ἢ περὶ ἵππων ἢ βρωμάτων ἢ πωμάτων τῶν ἐκασταχοῦ, μὴ περὶ ἀνθρώπων ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντα ἢ συγκρίνοντα. 5 λοιπὸν ἐκείνου ἔχον τοῦ μὴ καθιέναι εἰς ὁμιλίαις ἰδιωτικῆς, ἀλλ' ἂν οἷός τε ἦς μέταγε τοὺς λόγους ἐπὶ τὸ προσήκον· εἰ δὲ μή, ἀπόλειπε σιωπᾶν.

15 Σόλωνος.

Σόλων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Περιάνδρου παρὰ πότον, 10 ἐπεὶ σιωπῶν ἐτύγχανε, πότερα διὰ λόγων σπάνιν ἢ διὰ μωρίαν σιωπᾶν ἢ ἄλλ' οὐδεὶς ἂν εἶπε "μωρὸς ἐν συμποσίῳ σιωπᾶν δύναιτο".

16 Ἐκ τῶν Δίωνος χρεῖων.

Τῶν συνόντων τις μειρακίων Διογένηι ἐρωτῶ- 15 μενος ὑπ' αὐτοῦ ἐσιώπα· ὃ δὲ ἔφη "οὐκ οἶμι τοῦ αὐτοῦ εἶναι εἰδέναι τε ἢ λεκτέον καὶ πότε, καὶ τίνα σιωπητέον καὶ πρὸς τίνα;"

17 Κλεοστράτου.

Κλεοστράτος πρὸς τὸν εἰπόντα "οὐκ αἰσχύνῃ με- 20 θύων;" "σὺ δὲ οὐκ αἰσχύνῃ" ἔφη "μεθύοντα νουθετῶν;"

18 Σωκράτους.

Τῷ γελοῖῳ καθάπερ ἄλλι πεφεισμένως δεῖ χρησθαι.

25 19 Ἀναξάρχου.

Πολυμαθὴν κάρτα μὲν ὠφελέει, κάρτα δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελέει μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα, βλάπτει δὲ τὸν φημιδῶς φωνέοντα πᾶν ἔπος καὶ ἐν παντὶ δῆ- 30 μῳ. χρηρὴ δὲ καιροῦ μέτρα εἰδέναι, σοφίης γὰρ οὗτος οὐρός. ὅσοι δὲ [ἔξω] καιροῦ θύρῃσιν ἀεῖδουσι κῆν

Οὐ νῦν με πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις, Κρέων,
ἐβλαψε γλῶσσα μεγάλα τ' εἰργασται κακά.

4 Ἀστὺδάμαντος.

Γλώσσης περίπατος ἐστὶν ἀδολεσχία.

5 Ἀηρεῖς ἐν οὐ δέουσι καιρῷ φιλοσοφῶν.

6 Ὀμήρου (Od. ξ' 466).

Καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον

7 Τοῦ αὐτοῦ (ψ' 478).

Ἄλλ' αἰεὶ μύθους λαβρεύει, οὐδέ τι σὲ χρὴ
λαβραγόρην τ' ἔμεναι.

8 Νικοστράτου.

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν ἐμφρονέστεραι πολὺ.

9 Εὐριπίδου Πενθεῖ (Bacch. 268).

Σὺ δ' εὐτροχον μὲν γλῶσσαν ὥς φρονῶν ἔχεις,
ἐν τοῖς λόγοισι δ' οὐκ ἐνείσι σοι φρένες.

10 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Κόσμος δὲ σιγῆς στέφανος ἀνδρὸς οὐ κακοῦ.
τὸ δ' ἐκλαλοῦν τοῦθ' ἡδονῆς μὲν ἄπτεται,
κακὸν δ' ὀμίλημ', ἀσθενὲς δὲ καὶ πόλει.

11 Σοφοκλέους Ἀλεάδαις.

Τί ταῦτα πολλῶν φημάτων ἔτ' ἐστὶ σοι;
τὰ γὰρ περισσὰ πανταχοῦ λυπήρ' ἔπη.

12 [Μενάνδρου.]

Αἰσχρόν γ' ὅταν τις ἐπὶ γλώσση φνεῖς
γλώσση ματαίους ἐξακοντίσῃ λόγους.

13 Εὐριπίδου Βάκχαις (385).

Ἀχαλίνων στομάτων,

νιοι τὴν βραχυλογίαν ἀσκοῦσιν, εἶπεν ὅτι ἐγγύς ἐστι τοῦ σιγᾶν.

10 Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου ἐγχειριδίου (33, 14).

Μηδενὸς οὕτως ἐν παντὶ προνοοῦ ὥς τοῦ ἀσφα-
 5 λούς· ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦ λέγειν τὸ σιγᾶν. εἰν δὲ
 τὸ λέγειν ὅσα δίχα ἐστὶ νοῦ καὶ λόγου· ἀπέστω δὲ
 τὸ πολὺ καὶ αὐτοῦ τινῶν ἔργων μεμνησθαι ἢ κινδύ-
 νων. οὐ γὰρ ὥς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων
 μεμνησθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν
 10 συμβαινόντων ἀκούειν.

11 Πλάτωνος νόμων α' (641 e).

Τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνου-
 σιν ὥς φιλόλογός τε ἐστὶ καὶ πολύλογος· Λακεδαι-
 μονα δὲ καὶ Κρήτην τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πο-
 15 λύνοισιν μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν.

ΠΕΡΙ ΛΟΛΕΣΧΙΑΣ. Ας.

1 Θεόγνιδος (421).

Πολλοῖς ἀνθρώπων γλώσση θύρα οὐκ ἐπίκειται
 ἀρμοδίη, καὶ σφιν πόλλ' ἀλάλητα πέλει.

20 πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἐνδοθεν
 ἦλθεν·
 ἐσθλὸν δ' ἐξελθεῖν λῶιον ἢ τὸ κακόν.

2 Εὐριπίδου Ἰππολύτῳ (395).

Γλώσση γὰρ οὐδὲν πιστόν, ἢ θυραῖα μὲν
 φρονήματ' ἀνδρῶν νοθετεῖν ἐπίσταται,
 25 αὐτὴ δ' ὑφ' αὐτῆς πλεῖστα κέκτηται κακά.

3 Τοῦ αὐτοῦ Μηδείας (293).

Διογένης ἤτησέ ποτε Πλάτωνα τῶν ἐκ τοῦ κήπου
ισχάδων τρεῖς· ὥς δ' ἐκείνος μέδιμνον ἀπέστειλεν
"οὕτως" ἔφη "καὶ ἀποκρίναι ἐρωτηθεὶς μυρία."

22 Πλάτωνος.

Πλάτων Ἀντισθένης ἐν τῇ διατριβῇ ποτε μα-
κρολογήσαντος "ἄγνοεῖς" εἶπεν "ὅτι τοῦ λόγου μέτρον
ἐστὶν οὐχ ὁ λέγων ἀλλ' ὁ ἀκούων."

23 Ζήνωνος.

Τῶν τις ἐν Ἀκαδημαίᾳ νεανίσκων περὶ ἐπιτη-
δευμάτων διελέγετο ἀφρόνως· ὁ δὲ Ζήνων "ἐὰν μή
τὴν γλῶσσαν" ἔφη "εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃ,
πολὺν πλείω ἐτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημμελήσεις."

24 Δημοκρίτου.

Πλεονεξίῃ τὸ πάντα λέγειν μηδὲν δὲ ἐθέλειν
ἀκούειν.

25 Ἰσοκράτους.

Ἰσοκράτης ὁ φήτωρ Καρεῶνος ὄντος λάλου καὶ
σκολάζειν αὐτῷ βουλομένου, διττοὺς ἤτησε μισθοῦς.
τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν πυθομένου "ἓνα μὲν" ἔφη "ἵνα λα-
λεῖν μάθῃς, τὸν δ' ἕτερον ἵνα σιγᾷν."

26 Ζήνωνος.

Ζήνων τῶν μαθητῶν ἔφασκε τοὺς μὲν φιλολό-
γους εἶναι τοὺς δὲ λογοφίλους.

27 Θεοκρίτου.

Ἐριστικοῦ ἀνδρὸς ἐρωτῶντος αὐτὸν εἰ ἡ ἀρετὴ
ᾧφέλιμος, ἀνένευσεν, οὐ βουλόμενος παρασχεῖν αὐ-
τῷ ἐκ τῆς ἀποκρισεως ἀφορμὴν εἰς ἔριν.

28 Ἀπολλωνίου τοῖς γνωρίμοις.

Πολυλογία πολλὰ σφάλματα ἔχει, τὸ δὲ σιγᾷν
ἀσφαλές.

ἀνόμου δ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία.

14 [Μενάνδρου.]

Οὐτ' ἐκ χειρὸς μεθέντα καρτερόν λίθον
5 ῥᾶον κατασχεῖν οὐτ' ἀπὸ γλώσσης λόγον.

15 Τοῦ αὐτοῦ Δίκτυος.

Τυραννικόν τοι πόλλ' ἐπίστασθαι λέγειν.

16 Σοφοκλῆς Ἀλήτη.

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων αἰεί,
10 λέληθεν αὐτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὦν βαρὺς.

17 Αἰσχύλου (Prom. 329).

Γλώσση ματαία ζημία προστρέβεται.

18 Φιλήμονος.

Τὸν μὴ λέγοντα τῶν δεόντων μηδὲ ἐν
15 μακρὸν νόμιξε, κἂν δὴ εἴπῃ συλλαβάς·
τὸν δ' εὖ λέγοντα, μὴ νόμιξ' εἶναι μακρόν,
μηδ' ἂν σφόδρ' εἴπῃ πολλὰ καὶ πολὺν χρόνον.
τεκμήριον δὲ τοῦδε τὸν Ὅμηρον λάβε·
οὗτος γὰρ ἡμῖν μυριάδας ἐπῶν γράφει,
20 ἄλλ' οὐδὲ εἰς Ὅμηρον εἰρηκεν μακρόν.

19 Ζήνωνος.

Ζήνων πρὸς τὸν πλείω λαλεῖν θέλοντα ἢ ἀκούειν
“νεανίσκε” εἶπεν “ἡ φύσις ἡμῖν γλῶτταν μὲν μίαν
δύο δὲ ὧτα παρέσχεν, ἵνα διπλασίονα ὦν λέγομεν
25 ἀκούωμεν.”

20 Θεοκρίτου.

Θεόκριτος Ἀναξιμένους λέγειν μέλλοντος “ἄρχε-
ται” εἶπε “λέξεων μὲν ποταμός, νοῦ δὲ σταλαγμός.”

21 Διογένηους.

3 Θέο γινιδος (319).

Κύρν', ἀγαθὸς μὲν ἀνὴρ γνώμην ἔχει ἔμπεδον
αἰεί,

τολμᾷ δ' ἐν τ' ἀγαθοῖς κείμενος ἐν τε κακοῖς.
εἰ δὲ θεὸς κακῷ ἀνδρὶ βίον καὶ πλοῦτον ὀπάσσει,
ἀφραίνων βίον οὐ δύναται κατέχειν.

4 Σοφοκλῆς Ἡλέκτρα (1082).

Οὐδείς τῶν ἀγαθῶν ζῶν κακῶς
εὐκλειαν αἰσχῦναι θέλει.

5 Μενάνδρου.

Σὺ μὲν παραινεις ταῦτά πως ἄ σοι πρέπει·
ἐμὲ δὲ ποιεῖν τὸ καθήκον οὐχ ὁ σὸς λόγος,
εὖ ἴσθ' ἀκριβῶς, ὁ δ' ἴδιος πείθει τρόπος.

6 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ χρηστός ἐστὶ πολλαχοῦ σωτήριος.

7 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἐστ' ἐλευθέρου.

8 Τοῦ αὐτοῦ.

Μέριστον ἀγαθὸν ἐστὶ μετὰ νοῦ χρηστότης.

9 Διφίλου.

Ὡ μακάριον φρόνησις ἐν χρηστῷ τρόπῳ.

10 Μενάνδρου Ὀμοπάτριαι.

Χρηστοῖς νομιζομένοις ἐφόδιον ἀσφαλές
εἰς πάντα καιρὸν καὶ τύχης πᾶσαν ῥοπήν.

11 Μενάνδρου Παλλακῆ.

Ἀλλὰ τῶν χρηστῶν ἔχει τιν' ἐπιμέλειαν κα
θεός.

12 Τοῦ αὐτοῦ.

Κὰν ταῖς ἀπορίαις ἔσθ' ὁ χρηστός χρήσιμος.

29 Τοῦ αὐτοῦ Εὐφράτη.

Οἱ κράτιστοι τῶν ἀνθρώπων βραχυλογώτατοι. οἱ οὖν ἀδολέσχαι, εἰ ἡνιωῖντο ὡς ἀνιωσιν, οὐκ ἂν ἐμακρηγόρουν.

5 30 Εὐσεβίου.

Ἀνθρώποι λόγων κούφων μέγα ὀδόντας ἔρκος ἐκτέεται. ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ παντὶ νόου χρηρίζομεν, ἐπεὶ ἂν οὗτος μὴ κατιθύνῃ αὐτὰ τὰ ἔπεα, πρὶν βουλευθῆναι ἐκφεύγει πολλάκις καὶ κατηγορήσαντα τοσού-
10 του ἔρκος ἄκριτα προεκθρώσκει.

31 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας
(I, 4, 3).

Ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι πολλὰ μὲν αὐ-
τὸς αἰετὸς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχά-
15 νοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπὸ ἄλλων ἐρωτῶτο, διὰ τὸ ἀγχί-
νους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, ὥστ' ἐκ πάντων τούτων
ἢ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν
σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως
ἐμφαίνεται τι αὐτοῖς νεαρὸν ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγο-
20 τίαν, οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος
διεφαίνεται, ἀλλὰ πραότης τις καὶ φιλοστοργία, ὥστ'
ἐπεθύμει ἂν τις ἐπιπλείω ἀκούειν αὐτοῦ ἢ σιωπῶντι
παρεῖναι.

ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ. ΑΖ.

25 1 Μεγάνδρου.

Οὐδείς πονηρὸν πράγμα χρηστὸς ὢν ποιεῖ.

2 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς ἡδὺ συνέσει χρηστότης κεκραμένη.

πράγματα πρὸς τοὺς νόμους, ἀλλ' οἱ νόμοι πρὸς τὰ
πράγματα τίθενται.

22 Δημοσθένους (Phorm. p. 960, 16).

Πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστὸν εἶναι λυσιτελέσ-
τερόν ἐστιν.

23 Δημοκρίτου.

Ἄγαθὸν ἢ εἶναι χρεῶν ἢ μιμέσθαι.

24 Λυκούργου.

Λυκούργος ὁ νομοθέτης εἶπε τὸ μὲν ἀξιοχρεῶν
τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ οὐσίᾳ κεῖσθαι, τὸ δὲ ἀξιόπιστον
ἐν τῷ τρόπῳ.

25 Ἀρίστιππος.

Ἀρίστιππος ἐρωτηθεὶς τί αξιοθαύμαστόν ἐστιν
ἐν τῷ βίῳ εἶπεν "ἄνθρωπος ἐπιεικὴς καὶ μέτριος, ὅτι
ἐν πολλοῖς ὑπάρχων μοχθηροῖς οὐ διέστραπται."

26 Δημοκρίτου.

Οἷσι ὁ τρόπος ἐστὶ εὐτακτος, τουτέοισι καὶ ὁ βίος
συντέτακται.

27 Σωκράτους.

Ἡ μὲν ἐσθὴς τὴν ἀρρυθμίαν, ἡ δὲ εὐνοια τὴν
ἀμαρτίαν περιστέλλει.

28 Ἐκ τῶν Ξενοφῶντος οἰκονομικοῦ (VI, 12).

Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, εἰάν σου
ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι, ὥς συνεγενόμην ποτε ἀνδρὶ
ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ'
οἷς τοῦτο τοῦνομα δικαίως ἐστὶν ὃ καλεῖται καλὸς τι
κἀγαθὸς ἀνὴρ; πάνν ἄν, ἔφη, βουλομένην, ὁ Κριτό-
βουλος, οὕτως σου ἀκούειν, ὥς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου
τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. λέξω τοίνυν ἔφη σοὶ ὁ
Σωκράτης, ὥς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦς

13 Ἀντιφάνους.

Τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.

14 Ποσειδίππου.

Διὰ τὴν τύχην μὲν γνωρίζουσιν ἐκτησάμην
5 πολλοὺς, διὰ τὸν τρόπον δὲ τοὺς πλείστους φίλους.

15 Πειρίθου.

Τρόπος δὲ χρηστὸς ἀσφαλέστερος νόμου.
τὸν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν διαστρέψαι ποτὲ
ῥήτωρ δύναιτο, τὸν δ' ἄνω τε καὶ κάτω
10 λόγοις ταρασσών πολλάκις λυμάνεται.

16 Ἐπιχάρμου.

Ὁ τρόπος ἀνθρώποισι δαίμων ἀγαθός, οἷς δὲ καὶ
κακός.

17 Θεόγνιδος (635).

15 Ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς ἔπεται γνώμη τε καὶ αἰδώς,
οἷ νῦν ἐν πολλοῖς ἀτρεκέως ὀλίγοι.

18 Μενάνδρου Ὑμνίς.

Νῆ τὴν Ἀθηνᾶν, μακάριόν γ' ἡ χρηστότης
πρὸς πάντα καὶ θαυμαστὸν ἐφόδιον βίῳ.
20 τούτῳ λαλήσας ἡμέρας σμικρὸν μέρος
εὖνους ἐγὼ νῦν εἰμὶ. πειστικὸν λόγος,
πρὸς τοῦτ' ἂν εἴποι τις μάλιστα τῶν σοφῶν·
τί οὖν ἐτέρους λαλοῦντας εὖ βδελύττομαι;

19 Μενάνδρου Ὑμνίς.

25 Τρόπος ἔσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

20 Εὐριπίδου Αὔρης.

Τὸ δ' ἐπιεικὲς ὠφελεῖ τὰς ξυμφοράς.

21 Θεοφράστου.

Ὀλίγων οἱ ἀγαθοὶ νόμων δέονται· οὐ γὰρ τὰ

πράγματα πρὸς τοὺς νόμους, ἀλλ' οἱ νόμοι πρὸς τὰ πράγματα τίθενται.

22 Δημοσθένους (Phorm. p. 960, 16).

Πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστὸν εἶναι λυσιτελέσσει-
ρόν ἐστιν. 5

23 Δημοκρίτου.

Ἀγαθὸν ἢ εἶναι χρεῶν ἢ μιμέεσθαι.

24 Λυκούργου.

Λυκούργος ὁ νομοθέτης εἶπε τὸ μὲν ἀξιοχρεῶν
τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ οὐσίᾳ κείσθαι, τὸ δὲ ἀξιοπίστον 10
ἐν τῷ τρόπῳ.

25 Ἀρίστιππος.

Ἀρίστιππος ἐρωτηθεὶς τί ἀξιοθαύμαστόν ἐστιν
ἐν τῷ βίῳ εἶπεν "ἄνθρωπος ἐπιεικὴς καὶ μέτριος, ὅτι
ἐν πολλοῖς ὑπάρχων μοχθηροῖς οὐ διέστραπται." 15

26 Δημοκρίτου.

Οἷσι ὁ τρόπος ἐστὶ εὖτακτος, τουτέοισι καὶ ὁ βίος
συντέτακται.

27 Σωκράτους.

Ἡ μὲν ἐσθὴς τὴν ἀφροθυμίαν, ἡ δὲ εὐνοία τὴν 20
ἀμαρτίαν περιστέλλει.

28 Ἐκ τῶν Ξενοφώντος οἰκονομικοῦ (VI, 12).

Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἐάν σοι
ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι, ὥς συνεγενόμην ποτε ἀνδρὶ,
ὃς ἐμὸι ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἐφ' 25
οἷς τοῦτο τοῦνομα δικαίως ἐστὶν ὃ καλεῖται καλὸς τε
ἀγαθὸς ἀνὴρ; πάνν ἄν, ἔφη, βουλομένην, ὁ Κριτό-
βουλος, οὕτως σου ἐκούειν, ὥς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου
τοῦ ὀνόματος ἄξιός γενέσθαι. λέξω τοίνυν ἔφη σοι ὁ
Σωκράτης, ὥς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ· τοὺς 30

μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτους, ἀγαθοὺς χαλκεῖς, ἀγαθοὺς
 ξυργράφους, ἀγαθοὺς ἀνδριαντοποιούς, καὶ πάντα τὰ
 τοιαῦτα, πάννυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανῶς πε-
 5 ριελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ
 ἔργα αὐτῶν εἶναι· ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ
 σεμνὸν ὄνομα τοῦτο καλὸς τε ἀγαθὸς ἐπισκεψαίμην,
 τί ποτε ἐργασάμενοι τοῦτο ἀξιοῦνται καλεῖσθαι, πάννυ
 μοι ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινὲ συγγενέσθαι. καὶ
 πρῶτον μὲν ὅτι προσέκειτο ὁ καλὸς τῷ ἀγαθῷ, ὃν τινα
 10 ἴδοιμι καλὸν τούτῳ προσήειν καὶ ἐπειρώμην κατα-
 μανθάνειν, εἴ που ἴδοιμι προσηρητημένον τῷ ἀλλεὶ
 τὸ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐκ ἄρ' εἶχεν οὕτως, ἀλλ' ἐνίοις
 ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάννυ
 μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχὰς. ἔδοξεν οὖν μοι ἀφέμε-
 15 νον τῆς καλῆς ὅψεως ἐπ' αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν κα-
 λουμένων καλῶν τε ἀγαθῶν.

29 Τὰ γὰρ καλὰ τε ἀγαθὰ, ἔφην ἐγώ, οὐ διὰ τὰς
 ὥραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρετὰς τοῖς ἀν-
 θρώποις ἐπαύξεται. (Xenoph. Oec. VII, 43.)

20 30 Θεμιστοκλέους.

Θεμιστοκλῆς χωρίον πωλῶν ἐκέλευσε κηρύττειν,
 ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει.

31 Σόλωνος.

Τρόπου καλοκαγαθίαν ὄρκου πιστοτέραν ἔχε.

25 32 Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος αἰτηθεὶς ποτε ἔρανον
 ὑπὸ μοχθηροῦ καὶ παρασχόμενος, ἐπειδὴ ἐπελάβετό
 τις αὐτοῦ ὅτι τοιούτῳ ἔδωκεν, "οὐ τῷ ἀνθρώπῳ" ἔφη
 "ἀλλὰ τῷ ἀνθρωπίνῳ."

9 Εὐριπίδου Οιδίποδι.

Φθόνος δ' ὁ πολλῶν φρένα διαφθείρων βροτῶν
ἀπώλεσ' αὐτὸν καμὲ συνδιώλεσεν.

10 Ἐκ τοῦ Νικομάχου Ναυμαχίας.

Ἐργῶδες ἐστὶν ἐν βίῳ βεβιωκότα
τοὺς τῶν φθονούντων πάντας ὀφθαλμοὺς λαθεῖν.

11 Μενάνδρου.

Ὁ φθονερός αὐτῷ πολέμιος καθίσταται·
ἀνθαιρέτοις γὰρ συνέχεται λύπαις ἀεί.

12 Ἀγάθωνος.

Οὐκ ἦν ἂν ἀνθρώποισιν ἐν βίῳ φθόνος,
εἰ πάντες ἦμεν ἐξίσου πεφνότες.

13 Εὐριπίδου Βελλεροφόντη.

Φθονοῦσιν αὐτοὶ χεῖρονες πεφνότες.
εἰς τὰπίσημα δ' ὁ φθόνος πηδᾷ φιλεῖ.

14 Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.

Φθόνον οὐ σέβω,
φθονεῖσθαι δὲ θέλοιμ' ἂν ἐπ' ἐσθλοῖς.

15 Ἰπποθόωντος.

Φθόνος κάκιστος κἀδικώτατος θεὸς
κακοῖς τε χαίρει καγαθοῖς ἀλγύνεται.

16 Οὐδεὶς ἂν εἴποι κεῖνον ἀνθρώπων κακῶς,
οὐδ' εἰ φθόνου γένοιτο δυσμενέστερος.

17 Χρῆ δ' ἢ λέγειν τι χρηστὸν ἢ λέγουσιν εὖ
μὴ δυσμενάνειν τῷ φθόνῳ νικώμενον.

18 Καρκίνου.

Χαίρω σ' ὄρων φθονοῦντα, τοῦτ' εἰδὼς ὅτι
ἐν δρᾷ μόνον δίκαιον ὦν ποιεῖ φθόνος·
λυπεῖ γὰρ αὐτὸ τὸ κτῆμα τοὺς κεκτημένους.

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ. ΑΗ.

- 1 Φιλήμονος.
 Ὁ φθόνος ἐν ἑαυτῷ τοῦθ' ἐν ἐπιεικῶς ποιεῖ,
 τὸν αἰρετιστὴν ὄντα τῶν αὐτοῦ τρόπων
 5 λυμáίνεται μάλιστα διὰ παντὸς συνῶν.
- 2 Διονυσίου.
 Ἐπειτα δ' οὐδὲ τοῦτο γινώσκεις, ὅτι
 τοῖς οὐδὲν οὐσιν οὐδὲ εἰς ὅλως φθονεῖ;
 Ἄει τὰ σεμνὰ πάντα κέκτῃται φθόνον.
 10 Ἄπαν τὸ λίαν συνετὸν ἔστ' ἐπίφθονον.
- 3 Χάρητος.
 Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός.
- 4 Ἀδικώτατον προῶγμ' ἔστι τῶν πάντων φθόνος.
- 5 Ἐγὼ δ' ἐν ἀνθρώποισι μέχρι τοῦ δοκῶ
 15 εὖ πράττειν, μέχρις ἂν φθονεῖσθαί μοι δοκῶ.
- 6 Διονυσίου.
 Αἰτὸς γενόμενος τοῖς ἔχουσι μὴ φθόνει.
 Εἰδὼν τινὲς νῦν οὓς τὸ βασκαίνειν τρέφει.
- 7 Ὅλοιθ' ὁ τοῖς ἔχουσι τὰ γὰρ φθονῶν.
- 20 8 Εὐριπίδου ἐξ Ἴνους.
 Τίς ἄρα μήτηρ ἢ πατὴρ κακὸν μέγα
 βροτοῖς ἔφυσε τὸν δυσώνυμον φθόνον;
 ποῦ καὶ ποτ' οἰκεῖ σώματος λαχὼν μέρος;
 ἐν χερσὶν ἢ σπλάγχνοισιν ἢ παρ' ὄμματα;
 25 οὐκ ἔστιν ὥς ἦν μόχθος λατροῖς μέγας
 τομαῖς ἀφαιρεῖν ἢ ποτοῖσι φαρμάκοις
 πασῶν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσον.

28 *Αίσχύνλου* (Agam. 832).

Παύροις γὰρ ἀνδρῶν ἐστὶ συγγενὲς τόδε
φίλον τὸν εὐτυχοῦντ' ἄνευ φθόνου σέβειν.

29 *Μενάνδρου*.

Μειράκιον, οὗ μοι κατανοεῖν δοκεῖς ὅτι
ὑπὸ τῆς ἰδίας ἑκάστα κακίας σήπεται,
καὶ πάντα τὰ λυμαινόμεν' ἐστὶν ἐνδοθεν.
οἶον ὁ μὲν ἰός, ἂν σκοπῇς, τὸ σιδήριον·
τὸ δ' ἱμάτιον οἱ σῆτες· ὁ δὲ θορὶς τὸ ξύλον.
ὁ δὲ τὸ κάκιστον τῶν κακῶν πάντων φθόνος,
φθισικὸν πεποίηκε καὶ ποιήσει καὶ ποιεῖ,
ψυχῆς πονηρᾶς δυσσεβῆς παράστασις.

30 *Θεοφράστου*.

Θεόφραστος ἔφη τοὺς μοχθηροὺς τῶν ἀνθρώπων
οὐχ οὕτως ἡδесθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὥς ἐπὶ
τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

31 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν* (cf. Mor.
p. 787 c).

Τὸν φθόνον ἐνιοὶ τῷ καπνῷ εἰκάζουσι· πολλὸς
γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις ὢν, ὅταν ἐκλάμψωσιν, ἀπα-
νίσσεται. ἥκιστα γοῦν τοῖς πρεσβυτέροις φθονοῦσιν.

32 *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν*.

Ἰππίας λέγει δύο εἶναι φθόνους· τὸν μὲν δίκαιον,
ὅταν τις τοῖς κακοῖς φθονῇ τιμωμένοις· τὸν δ' ἀδι-
κον, ὅταν τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ διπλᾶ τῶν ἄλλων οἱ
φθονεροὶ κακοῦνται· οὐ γὰρ μόνον τοῖς οἰκείοις κα-
κοῖς ἄχθονται, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλο-
τρίοις ἀγαθοῖς.

33 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου* (p. 29 e).

Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐ-
δέποτε ἐγγίγνεται φθόνος.

- 19 Εὐρίπιδου Βελλεροφόντης.
 Ἦδη γὰρ εἶδον καὶ δίκης παραστάτας
 ἐσθλοὺς πονηρῷ τῷ φθόνῳ νικωμένους.
- 20 Εὐρίπιδου Ἀλεξάνδρου.
 5 Οἴμοι, θανοῦμαι διὰ τὸ χρήσιμον φρενῶν,
 ὃ τοῖσιν ἄλλοις γίνεται σωτηρία.
- 21 Ἐπιχάρμου.
 Τίς δέ κα λῶη γενέσθαι μὴ φθονούμενος, φίλοι;
 δῆλον ὡς ἄνηρος οὐδεὶς ἐσθ' ὃ μὴ φθονούμενος.
 10 τυφλὸν ἠλέησέ τις ἰδὼν, ἐφθόνησε δ' οὐδὲ εἰς.
- 22 Πινδάρου (Pyth. I, 164).
 Κρέσσον γὰρ οἰκτιρμοῦ φθόνος.
- 23 Ἀγάθωνος.
 Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν.
- 15 24 Φιλήμονος.
 Πολλὰ με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον,
 ὅπως ἀκούων πολλὰ μηδὲ ἐν μάθω.
- 25 Ἡσιόδου ἑργων (25).
 Καὶ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων,
 20 καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονεῖ καὶ αἰδοῦς αἰδοῖ.
- 26 Σοφοκλέους Κρέουσα.
 Οὔτε γὰρ γάμον, ᾧ φίλαι,
 οὔτ' ἂν ὄλβον ἐκμετρον
 ἐνδον εὐξαίμαν ἔχειν.
 25 φθονεραὶ γὰρ ὁδοί.
- 27 Τοῦ ἀντοῦ Ἐπίγονοι.
 Φιλεῖ γὰρ ἡ δύσκληια τοῖς φθονουμένοις
 νικᾷν ἐπ' αἰσχροῖς ἢ πλὶ τοῖς καλοῖς πλέον.

41 *Θουκυδίδου* (II, 45).

Φθόνος τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται.

42 *Ἰσοκράτους Εὐαγόρα* (2).

Τούτων δ' αἰτιος ὁ φθόνος, ὃ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσσεστιν ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν ἐστίν.

43 *Θεοφράστου.*

Τοσούτῳ δ' εἰσὶν οἱ φθονεροὶ δυστυχεστεροὶ τῶν ἄλλων, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ ταῖς αὐτῶν συμφοραῖς ἀλγοῦσιν, οἱ δὲ φθονοῦντες πρὸς τοῖς ἑαυτῶν κακοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἀγαθοῖς λυπούμενοι διατελοῦσιν.

44 *Ἀναξιμένους.*

Οἱ γὰρ μετὰ φθόνου κρίνοντας τὸ πρωτεῖον ἀπονεμῶσιν τοῖς χειρίστοις, οὐ τοῖς βελτίστοις.

45 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὅσοι γὰρ τὰ καλῶς ῥηθέντα ἢ πραχθέντα διὰ φθόνον οὐκ ἐπαινοῦσι, πῶς οὗτοι ἂν τοῖς ἔργοις ἀφελήσων;

46 *Δημοκρίτου.*

Μωμεομένων φλαύρων ὁ ἀγαθὸς οὐ ποιεῖται λόγον.

47 *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὁ φθονεὼν ἑωυτὸν ὥς ἐχθρὸν λυπείει.

48 *Σωκράτους.*

Σωκράτης τὸν φθόνον εἶπεν ἕλκος εἶναι τῆς ψυχῆς.

49 *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἡ ἐπιταφίου* (p. 242 a).

Εἰρήνης δὲ γενομένης καὶ τῆς πόλεως τιμωμένης

34 Σωκράτης.

Τὸ τῆς δόξης κάλλος ὥσπερ ὑπὸ νόσου τοῦ φθόνου ταχὺ μαραινεται.

35 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Τοῖς μὲν διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἐπεται κατ' ἀνάγκην σκιά, τοῖς δὲ διὰ τῆς δόξης βαδίζουσιν ἀκολουθεῖ φθόνος.

36 Ἐκ τῶν Ἀριστῶν ὕμου τομαρίων.

10 Ὁ φθόνος ὥσπερ φαῦλος δημαγωγὸς ταῖς καλαῖς ἀντιπολιτεύεται πράξεσιν.

37 Ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατριβῶν.

15 Οὐχ ἡ λύπη μέγιστον κακὸν ἀκολουθεῖ τῷ φθόνῳ, ἀλλὰ πολὺ μείζον τὸ καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους γίνεσθαι· τῷ γὰρ αἰσχροῦ καὶ φαύλῳ τὴν ὑπεροχὴν δοτεόν, οὐ τῇ λύπῃ.

38 Εὐσεβίου.

20 Ἀνδρὶ ἀγαθῷ εὐ πρήσσοντι φθονέων τις καὶ πατριδὶ καὶ παντὶ τῷ κοινῷ καὶ ἑωυτῷ φθονεῖ. ἀνὴρ ἀγαθὸς γὰρ εὐ πρήσων πόλις καὶ παντὸς τοῦ δυναμένου τῆς εὐμοιρίας αὐτοῦ μεταλαγχάνειν κοινὴ εὐδαιμονία.

39 Φθόνος ὁ κατὰ τῶν εὐδοκιμούντων ἐπὶ τοῖσι καλλίστοισι ἀργέων καὶ ἀπραγμάτων, τῶν δὲ ἀγαθῶν 25 καὶ οἶων τε τεκέειν τι παρ' ἑωυτῶν χρηστὸν οὐχ ἄπτεται.

40 Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (13).

Μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ' ἑμοὶ πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἀμιλλᾶσθε χρηστοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντες ἐξισού- 30 σθαι τοῖς προέχουσι.

ἐξουσίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο. φθόνος γὰρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

58 Ἀπολλώνιος τοῖς ἀδελφοῖς.

Οὐδενὶ φθονητέον. ἀγαθοὶ μὲν γὰρ ἄξιοι κακοῖ δ' ἂν εὐτυχῶσι κακῶς ζῶσιν.

59 Εὐσεβίου.

Ἀνὴρ πολλὰ ἔχων χρηστὰ μαθήματα, ἔπειτα γνώμη πονηρῇ διαχρεόμενος καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς μεταποιεῦμένοις ὑπὸ φθόνου μεταδιδόναι, ἔοικεν ἄγγελος πονηρῶ πολλὰ καὶ χρηστὰ ἔχοντι ἐν ἑωυτῷ ἀποκείμενα καὶ τὰ ἐνεόντα πρὶν φανῆναι διαφθείροντι.

60 Ξενοφώντας ἐν τρίτῳ (9, 8) ἀπομνημονευμάτων.

Φθόνον δὲ σκοπῶν ὅτι εἴη λύπην μὲν τινα ἐξείργισκεν αὐτὸν ὄντα, οὔτε μέντοι τὴν ἐπὶ φίλων ἀνυχίαις οὔτε τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γιγνομένην, ἀλλὰ μόνους ἔφη φθονεῖν τοὺς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀνιωμένους. θαυμάζοντων δὲ τινων εἰ τις φίλων τινα ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ αὐτοῦ λυποῖτο, ὑπεμίμνησκεν ὅτι πολλοὶ οὕτω πρὸς τινὰς ἔχουσιν, ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυπεῖσθαι. τοῦτο μέντοι φρονίμως μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τοὺς ἡλιθίους δὲ πάσχειν αὐτό.

61 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (237).

Ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτη εὐ πρήσσουντι φθονεῖ καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δὲ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι. ξείνος δὲ ξείνῳ εὐ πρήσσουντι ἔστιν.

ἦλθεν ἐπ' αὐτήν (ὃ δὴ φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῖς
εὖ πράττουσι προσπίπτειν) πρῶτον μὲν ξῆλος, ἀπὸ
ξήλου δὲ φθόνος.

50 Βίωνος.

5 Βίων ὁ σοφιστὴς ἰδὼν τινα φθονερὸν σφόδρα
κεκυφότα εἶπεν "ἢ τούτῳ μέγα κακὸν συμβέβηκεν ἢ
ἄλλῳ μέγα ἀγαθόν."

51 Περιάνδρου.

Μηδενὶ φθόνει.

10 52 "Ὡσπερ ἡ ἐρυσίβη ἰδιὸν ἐστι τοῦ σίτου νόσημα,
οὕτως φθόνος φιλίας ἐστὶν ἀρρώστημα.

53 "Ὡσπερ ὁ ὠς σίδηρον, οὕτως ὁ φθόνος τὴν ἐχου-
σαν αὐτὸν ψυχὴν ἐξαναψήχει.

54 "Ὅσα γὰρ ἂν φθονῆς, τοσοῦτ' αὖ μειζόνων γίνῃ

15 πρόξενος ἀγαθῶν τῷ φθονοῦμένῳ.

55 Κάτωνος πρεσβυτέρου.

"Ἡκιστα φθονεῖσθαι ἔλεγε τοὺς τῇ τύχῃ χρωμέ-
νους ἐπιεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν ἀλλὰ τοῖς
περὶ ἡμᾶς φθονοῦσι.

20 56 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Τελχῖνες ἀνθρώποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν
Κρηῖτες, οἰκήσαντές τε καὶ ἐν Κύπρῳ, μεταναστάντες δ'
εἰς Ρόδον καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκα-
νοί τε σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί· τεχνῆται δὲ ὄντες
25 καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μωμησάμενοι Ἀθηναῖς
Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἰδρύσαντο, ὥσπερ εἰ τις
λέγοι Ἀθηναῖς βασκάνου.

57 Δημοκρίτου.

Οὐκ ἂν ἐκώλυον οἱ νόμοι ξῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην

7. 8. Εὐριπίδου Δίκτυος.

Εἰ δ' ἦσθα μὴ κάκιστος, οὐποτ' ἂν πάτραν.
 τὴν σὴν ἀτίξων τήνδ' ἂν εὐλόγεις πόλιν.
 ὥς ἐν γ' ἐμοὶ κρίνουτ' ἂν οὐ καλῶς φρονεῖν,
 ὅστις πατρῷας γῆς ἀτιμάζων ὄρους
 ἄλλην ἐπαινεῖ καὶ τρόποισιν ἥδεται.

9 Τοῦ αὐτοῦ Φοίνικι.

Σὺ δ' ὦ πατρῷα χθῶν ἐμῶν γεννητόρων,
 χαῖρ'. ἀνδρὶ γάρ τοι, κἄν ὑπερβάλλῃ κακοῖς,
 οὐκ ἔστι τοῦ θρέψαντος ἥδιον πέδον.

10 Εὐριπίδου Τήλεφος.

Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει,
 τὰς δὲ Μυκήνας ἡμεῖς ἰδίᾳ.

11 Μενάνδρου Ἐαυτὸν τιμωρούμενος.

Οἶκοι μένειν χρὴ καὶ μένειν ἐλεύθερον
 ἢ μηκέτ' εἶναι τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

12 Σοφοκλέους Τηρέως.

Πολλὰ σε ζηλῶ βίου,
 μάλιστα δ' εἰ γῆς μὴ πεπείρασαι ξένης.

13 Εὐριπίδου ἐν Φιλοκτήτῃ.

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἶκοι μένει.

14 Σοφοκλέους.

Οἶκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

15 Θεόγνιδος (947).

Πατρίδα κοσμήσω λιπαρὴν πόλιν, οὔτ' ἐπὶ δῆμῳ
 τρέψας οὔτ' ἀδίκους ἀνδράσι πειθόμενος.

16 Σοφοκλέους (Ant. 187).

Οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῇ χθονὸς

εὐμενέστατον πάντων· συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευέσσειε τὰ ἄριστα.

62 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου (p. 48).

Ἀλλὰ μὲν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας
5 ἡδόμενος ἀναφανήσεται. Σφόδρα γε.

63 Ἰωσήπου ἐκ τῆς ἁλώσεως.

Οὐδὲν οὕτως τῶν ἀγαθῶν [παθῶν] ἰσχυρόν ὃ τῷ
φθόνῳ μέχρι παντὸς ἀντέχει.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ. ΛΘ.

101 Εὐριπίδου Τημενίδαις.

Εἰκὸς δὲ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρὶδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν.

2 Μὴ κάμνε πατρίδα σὴν λαβεῖν πειρωμένους.

3 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (406).

15 Ἡ πατρίς ὡς ἔοικε φίλτατον βροτοῖς,
οὐδ' ὀνομάσαι δύναι' ἂν ὡς ἔστιν φίλον.

4 Τοῦ αὐτοῦ.

Πολλοῦ γὰρ χρυσοῦ καὶ πλούτου
κρείσσων πάτρα σῶφρονι ναίνει,
20 τὸ δὲ σύντροφον ἄδύ τι θνητοῖς
ἐν βίῳ χωρεῖ.

5 Εὐριπίδου Αἰόλω.

Ἀλλ' ὅμως
οἰκτρός τις αἰὼν πατρὶδος ἐκλιπεῖν ὄρους.

256 Εὐριπίδου Αἰγέως.

Τί γὰρ πατρώας ἀνδρὶ φίλτερον χθονός;

τερον πατρίς ἐστὶ καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοῖρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ, καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα καὶ μητέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἢ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάτῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεισθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανόμενον, ποιητέα ταῦτά· καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχ ὑπεικτέον οὐδ' ἀναχωρητέον οὐδὲ λεπτέον τὴν τάξιν· ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ὃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ καὶ πείθειν αὐτήν ἢ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦντον τὴν πατρίδα.

24 Εὐσεβίου.

Πατράσι παιδας ἐπιζώειν εὐτυχές, καὶ χρὴ τοῦτο παρὰ τῆς τύχης αἰτέειν καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα διαδεξιμένους, καὶ ὅπως καὶ αὐτέων ἕκαστοι τάξῃ τῇ εἰρημένῃ τοὺς πρὸ ἑωυτῶν διαδεχόλατο. κοινὴ δὲ εὐχὴ δικαιοσύνη αὕτη ἂν παρὰ πάντων φυλαχθεῖν ἐπὶ τῇ διαμονῇ τοῦ μηκίστου, τὴν ὑποδεχομένην ἑκάστῳ καὶ ἐκτρέφουσαν πάντας πατρίδα καὶ δοῦσαν τοὺς προηγησαμένους, αὐτήν τε καὶ θεῶν τῶν ἐγγωρίων τὰς κατεστέωσας τιμὰς τῷ πλεῦνι αἰεὶ ὑπερβάλλειν.

25 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς πῶς δεῖ ἀγνωμονούσῃ πατρίδι προσφέρεισθαι, εἶπεν ὥς μητρί.

26 Τιμοθέου.

Τιμόθεος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀκούσας τινὸς τῶν συστρατηγούντων αὐτῷ λέγοντος ἄρα γέ

θείμην ἔμαυτῷ, τοῦτο γινώσκων ὅτι
ἧδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἐπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς λόγους ποιούμεθα.
τοιοῦσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὔξω πόλιν.

5 17 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (388).

Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος, ἡ κακὸν μέγα;
μέγιστον· ἔργῳ δ' ἐστὶ μείζον ἢ λόγῳ.
τίς δ' ὁ τρόπος αὐτοῦ; τί φυνάσιν τὸ δυσχερές;
ἐν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παρρησίαν.

10 18 Ὀμήρου (Il. μ' 243).

Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

19 Τοῦ αὐτοῦ (Il. σ' 494).

Ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ νηυσὶν ἀολλέες, εἰσόκεν ἡμέων
βλήμενος ἢ τυπὲς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπῃ,
15 τεθνᾶτω· οὗ οἱ ἀεικὲς ἀμνησμένῳ περὶ πάτρης.

20 Τοῦ αὐτοῦ (Od. α' 57).

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
ἦς γαίης, θανέειν λμείρεται.

20 21 Τοῦ αὐτοῦ (Od. ι' 34).

Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἦς πατρίδος ἢ δὲ τοκῆων.

22 Εὐριπίδου (Phoen. 357).

Μῆτερ, φρονῶν εὖ κοῦ φρονῶν ἀφικόμεν
ἐχθροὺς ἐς ἄνδρας· ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
25 πατρίδος ἐρᾶν ἅπαντας· ὅς δ' ἄλλως λέγει,
λόγοισι χάρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

23 Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι (p. 51 a).

Ἦ οὕτως εἰ σοφὸς ὥστε λέληθε σε, ὅτι μητρός τε
καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμῶ-

ἔδωξεν Ἀθηνᾶς, καὶ τὰς θύρας τοῦ τεμένους πλινθοῖς ἐμφράξας μετὰ τῆς γυναικὸς τὴν εἰσοδὸν ἐφύρρησε καὶ λιμῶ τὸν προδότην ἀνείλεν, ὃν ἡ μήτηρ ἀέλωσα ὑπὲρ τοὺς ὄρους ἔρριψεν.

32 Δημαράτου β' Ἀρκαδικῶν (Plat. Moral. 5 p. 309 c).

Τεγεατῶν πρὸς Φενεάτας πόλεμον ἔχοντων καὶ χρονίου τῆς παρατάξεως ὑπαρχούσης, συνεφώνησάν τοις δῆμοις τριδύμους ἀδελφοὺς πέμψαι τοὺς μαχησομένους ὑπὲρ αὐτῆς νίκης. ἀρέσαντος δὲ τοῦ δόγματος 10 ἔπεμψαν Τεγεᾶται μὲν τοὺς Ῥηξιμάχου παῖδας, Φενεᾶται δὲ τοὺς Δημοστράτου. συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν Ῥηξιμάχου δύο, ὃ δὲ τρίτος τοῦνομα Κριτόλαος στρατηγῆματι τῶν ἀντιπάλων περιεγένετο· προσποιητὴν γὰρ σκηψάμενος φυ- 15 γὴν καθ' ἑνὰ τῶν ἐπιδιωκόντων ἀνείλε, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς νίκης περιχαρὴς πρὸς τοὺς οἰκείους ἔδραμε· πάντων δ' αὐτῷ περιπλοκάς συμπαθεῖς διδόντων, οὐ συνεχάρη μόνη τῷ προειρημένῳ ἡ ἀδελφῇ Δημοδίκη· πεφονεύκει γὰρ αὐτῆς τὸν κατηγγυημένον 20 ἄνδρα Δημοδίκον. ἀναξιοπαθήσας δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ νέος τὴν παρθένον ἀποκτείνει, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνου κριθεὶς ἀπελύθη τοῦ ἐγκλήματος.

33 Δημαράτου ἐν τρίτῳ τραγωδομένων.
Ἀθηναίων πρὸς Εὐμόλπον τὸν Θρακῶν βασιλέα 25 πόλεμον ἔχοντων, Ἐρεχθεὺς ὁ τῆς Ἀττικῆς προϊστάμενος χρησμὸν ἔλαβεν, ὅτι νικήσει τοὺς ἐχθρούς, εἰάν τὴν πρεσβυτάτην τῶν θυγατέρων Περσεφόνην δύσῃ. παραγενόμενος δ' εἰς Ἀθήνας Πραξιθέα τῇ γυναικὶ τὴν πνυθόχρηστον μαντεῖαν ἀπήγγειλεν· εἰδ- 30 οὔτω τὴν κόρην προσάγαγὼν τοῖς βωμοῖς ἀνείλε,

καὶ συμβαλὼν τὸν πόλεμον ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς νίκης.

34 Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ πῶς πατρίδι χρη-
στέον.

5 Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον εὐλογώτατόν ἐστιν
ὑποθέσθαι πῶς πατρίδι χρηστέον. ἔστι γὰρ ὥσανει
δεύτερός τις θεὸς αὐτῇ, νῆ Δία, πρῶτος καὶ μεῖζων
γονεὺς· παρ' ὃ δὴ καὶ ὁ τοῦνομα τῷ πράγματι θέμε-
νος οὐκ ἀνεντρεχὲς ἔθετο, παρασχηματίσας μὲν τῷ
10 πατρί, θηλυκῶς δ' ἐξενεγκών, ἢ ὅλον μίγμα τυγχάνοι
τοῦ τε πατρὸς καὶ τῆς μητρός. καὶ δὴ οὗτος μὲν ὁ λό-
γος ὑπαγορεύει πατρίδα τιμᾶν ἐπίσης τοῖς δυσὶ γο-
νεῦσι τὴν μίαν, ὥστε θατέρον μὲν τῶν γονέων ὅπο-
τερουοῦν καὶ δὴ προκρίνειν τὴν πατρίδα, προτιμᾶν
15 δ' αὐτῆς μηδ' ἅμα τοὺς δύο, δι' ἰσῆς δὲ μοίρας ἄγειν.
ἀλλ' ἕτερος αὖ λόγος ἐστίν, ὃς παρακαλεῖ καὶ προτι-
μᾶν αὐτὴν τῶν γονέων ἅμα τοῖν δυοῖν, καὶ οὐ τοι-
μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς σὺν αὐτοῖς καὶ τέ-
κνων καὶ φίλων καὶ ἀπαξαπλῶς μετὰ θεοὺς τῶν ἄλ-
20 λων ἀπάντων.

35 Ἐν ταυτῷ.

Ὡσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δακτύλων
τὸν ἓνα προκρίνων, εὐλόγιστος δὲ ὁ τοὺς πέντε τοῦ
ἑνός (ὃ μὲν γὰρ ἀτιμάζει καὶ τὸν προκρινόμενον, ὃ δ'
25 ἐν τοῖς πέντε καὶ τὸν ἓνα περισώζει), τοῦτον δ' αὖ
τὸν τρόπον καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς πατρίδος πλέον σώ-
ζειν βουλόμενος πρὸς τῷ δρᾶν ἀθέμιτα καὶ ἄλλως
ἀνόητος ἱμεῖρων ἀδυνάτων, ὁ δὲ ἑαυτοῦ προτιμῶν
τὴν πατρίδα θεοφιλὴς τε καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀραρῶς.
30 εἴρηται δ' ὅμως, ὥς κἂν εἰ μὴ συναριθμοίη τις τῷ
συστήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἐξετάζοι, καθήκειν τῆς ἑαυ-

τοῦ σωτηρίας τὴν τοῦ συστήματος προκρίνειν, οὐ
 τὴν ὡς πολίτου σωτηρίαν ἀνύπαρκτον ἀπέφαιναν ἢ
 τῆς πόλεως ἀπώλεια, καθάπερ καὶ τὴν τοῦ ἐνὸς δακτύ-
 λου, ὡς μέρους χειρὸς, ἢ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. καὶ δὴ
 κατὰ τούτων ἡμῖν συγκεφαλαιώσω, διότι καὶ τὸ 5
 κοινῇ συμφέρον τοῦ ἰδίου μὴ χωρίζειν ἀλλ' ἐν ἡγε-
 σθαι καὶ ταυτὸν· τό τε γὰρ τῇ πατρίδι συμφέρον κοι-
 νὸν ἐστὶ καὶ τῶν κατὰ μέρος ἐκάστω (τὸ γὰρ ὅλον δίχα
 τῶν μερῶν ἐστὶν οὐδέν) τό τε τῷ πολίτῃ συμφέρον
 προσήκει καὶ τῇ πόλει, εἴαν γε ὡς πολίτῃ συμφέρον 10
 λαμβάνηται. καὶ γὰρ τὸ χορευτῇ ὡς χορευτῇ λυσίτε-
 λές καὶ τῷ ὅλῳ χορῷ κερδαλέον ἂν εἴη. τοῦτον οὖν
 τὸν λόγον ἐνθέμενοι πάντα ταῖς διανοαῖς πολὺ φῶς
 ἔξομεν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ὥστε ἐν μηδενὶ παραλείπειν
 καιρῷ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον. 15

36 Ἐν ταύτῳ.

Ὡν οὖνεκα φημι δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν καὶ
 πάθος καὶ νόσημα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὸν πατρίδι χρη-
 σόμενον καλῶς. δεῖ δὲ καὶ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος
 καθάπερ τινὰς θεοὺς δευτέρους συντηρεῖν αὐτὸν τε 20
 βιοῦντα κατὰ τὴν τούτων ὑφήγησιν, καὶ εἰ παραβαί-
 νειν τις αὐτοὺς ἢ νεοχμοῦν ἐπιχειροίῃ σπουδῇ πάσῃ
 κωλύοντα καὶ πάντα τρόπον ἐναντιούμενον. οὐ γὰρ
 ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα πόλει δι' ἀτιμίας ἀγόμενοι νόμοι
 καὶ τὰ νέα προκρινόμενα τῶν παλαιῶν. ὅθεν καὶ τῶν 25
 ψηφισμάτων καὶ τῆς παραθέρου ταύτης καινουργίας
 εἰρκτέον τοὺς ἀνθαδέστερον ἐπὶ τοῦτ' ἰόντας. ἀπο-
 δέχομαι γοῦν ἔγωγε καὶ τὸν τῶν Λοκρῶν νομοθέτην
 Ζάλευκον, ὃς ἐνομοθέτησε τὸν καινὸν εἰσοίσοντα νό-
 μον βρόχου περικειμένου τῷ τραχήλῳ τοῦτο ποιεῖν, 30
 ὡς ἀκαρῆς οἴχοιτο πνιγείς, εἰ μὴ μάλα σφόδρα λυσι-

τελῶς τῷ κοινῷ παραδιατάττοιο τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς πολιτείας κατάστασιν. οὐδὲν δ' ἤττον τῶν νόμων καὶ τὰ ἔθνη φυλακτέον τὰ γε ὄντως πάτρια καὶ τάχα 5 που πρεσβύτερα καὶ τῶν νόμων αὐτῶν· ἐπεὶ τὰ γε χθιζὰ ταῦτα καὶ πρωιζὰ [τὰ νῦν] εἰς ἅπασαν εἰσηγμένα πόλιν οὔτε πάτρια ἡγητέον καὶ τάχ' οὐδὲ ἔθνη τὸ σύνολον. εἴτα τὸ μὲν ἔθος ἄγραφός τις εἶναι βούλεται νόμος, καλὸν ἐπιγεγραμμένος νομοθέτην, τὴν τῶν 10 χρωμένων ἀπάντων ἐυαρέστησιν, ἴσως δέ που καὶ τοῖς φύσει δικαίοις ἐγγὺς βάλλων.

ΠΕΡΙ ΞΕΝΗΣ. Μ.

1 Εὐριπίδου Φιλοκτήτη.

Πατρὶς καλῶς πράσσουσα τὸν τυχόντ' ἀεὶ μείζω τίθῃσι, δυστυχοῦσα δ' ἀσθενῇ.

15 2 Τοῦ αὐτοῦ Φαέθοντι.

Ὡς πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ.

3. 4. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ φυγῆς (p. 600 f. 601 c).

Ὅθεν εὖ μὲν ὁ Ἡρακλῆς εἶπεν ἐρωτηθεὶς

20 "Ἀργεῖος ἢ Θηβαῖος· οὐ γὰρ εὖχομαι
μῖα· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς."

ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιται μυρμη-
κιᾶς μῖα ἢ κυψέλης ἐκπεσόντες ἀδημονοῦμεν καὶ
ξеноπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεία
25 τὰ πάντα ποιῆσθαι καὶ νομίζειν ὥσπερ ἐστίν. καίτοι
γελῶμεν τὴν ἀβελτερίαν τοῦ φάσκοντος ἐν Ἀθήναις
βελτίονα σελήνην τῆς ἐν Κορίνθῳ· τρόπον τινα τὸ
αὐτὸ πάσχοντες, ὅταν ἀμφιγνοῶμεν ἐπὶ ξένης γενό-
μενοι τὴν γῆν τὴν θάλατταν τὸν ἄερα τὸν οὐρανόν,

ὥς ἕτερα καὶ διαφέροντα τῶν συνήθων. ἡ μὲν γὰρ
φύσις ἐλευθέρους ἡμᾶς καὶ λελυμένους ἀφίησιν, αὐ-
τοὶ δὲ ἡμεῖς συνδέομεν ἑαυτοὺς καὶ στενοχωροῦμεν.
πλοῦτον γὰρ ἀποβάλλοντα ῥαδίως καὶ ταχέως οὐκ
ἔστιν ἄλλον συναγαγεῖν· πατρὶς δὲ γίνεται πᾶσα πό- 5
λις εὐθύς ἀνθρώπῳ χρῆσθαι μεμαθηκότι· ἂν γὰρ
σκοπῆς ἄνευ κενῆς δόξης τὴν ἀλήθειαν, ὁ μίαν πόλιν
ἔχων ξένος ἐστὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν καὶ ἀλλότριος.
Ἀριστοτέλης ἦν ἐκ Στραγείρων, Θεόφραστος ἐξ Ἐρέ-
σου, Στράτων ἐκ Λαμφάκου, Γλύκων δὲ ἐκ Τρωάδος,¹⁰
Ἀρίστων ἐκ Κέω. τίς οὖν τούτους ἐδίωξεν; οὐδεὶς,
ἀλλ' αὐτοὶ διώκοντες ἡσυχίαν καὶ σπουδὴν, ἥς οὐ
πάνυ μέτεστιν οἰκοὶ τοῖς ἡντινοῦν δόξαν ἢ δύναμιν
ἔχουσι, τὰ μὲν ἄλλα λόγοις, τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἐργῶ δι-
δάσκουσι. καὶ γὰρ νῦν οἱ δοκιμώτατοι καὶ κρατίσται¹⁵
ζῶσιν ἐπὶ ξένης, οὐ μετασταθέντες, ἀλλὰ μεταστάντες.

5 Ἐν ταυτῷ (Plut. Mor. p. 607 d).

Τὸ δὲ ἀληθέστατον ἡ ψυχὴ φεύγει καὶ πλανᾷται
θεοῖσι ἐλάννομένη δόγμασι καὶ νόμοις, εἴτα ὥσπερ ἐν
νῆσῳ σάλον ἐχούσῃ πολύν, καθάπερ φησὶν ὁ Πλά-²⁰
των, ὅστρεον τρόπον ἐνδεδεμένη τῷ σώματι, διὰ τὸ
μὴ ἀναφέρειν μηδὲ μνημονεύειν "ἐξ οἷς τιμῆς τε καὶ
ὅσσον μήκεος ὄλβου" μεθέστηκεν, οὐ Σάρδεων Ἀθή-
νας, οὐδὲ Κορίνθου Ἀἴμωνα ἢ Σκυρον, ἀλλ' οὐρα-
νοῦ καὶ σελήνης γῆν ἀμειψαμένη καὶ τὸν ἐπὶ γῆς²⁵
βίον, ἂν μικρὸν ἐνταῦθα τόπον ἐκ τόπου παραλλάτῃ,
δυσανασχετεῖ καὶ ξενοπαθεῖ, καθάπερ φυτὸν ἀγρυ-
νὲς ἀπομαραινομένη. καίτοι φυτῷ μὲν ἐστὶ τις χώρα
μᾶλλον ἑτέρας ἑτέρας πρόσφορος, ἐν ἣ τρέφεται καὶ
βλαστάνει βέλτιον· ἀνθρώπου δὲ οὐδεὶς ἀφαιρεῖται³⁰
τόπος εὐδαιμονίαν, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετὴν οὐδὲ φρόνησιν.

6 Δημοκρίτου.

Ξεντεῖν βίου ἀντάρκειαν διδάσκει· μᾶζα γὰρ
καὶ στυβᾶς λιμοῦ καὶ κόπου γλυκύτατα ἰήματα.

7 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Ἄνδρι σοφῶ πάσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς
πατρὶς ὁ ξύμπας κόσμος.

8 Τέλητος περὶ φυγῆς.

Μήποτε πρὸς μὲν τὸν οἰόμενον ἀλογιστοτέρους
τὴν φυγὴν ποιεῖν ὀρθῶς ἂν παραβάλλοιτο τὰ ἐπὶ τῶν
10 τεχνῶν, ὅτι ὃν τρόπον οὐδὲ αὐλεῖν οὐδὲ ὑποκρίνε-
σθαι χεῖρον ἐστὶν ἐπὶ ξένης ὄντα, οὕτως οὐδὲ βου-
λεύεσθαι· πρὸς δὲ τὸν κατ' ἄλλο τι ἡγούμενον τὴν
φυγὴν βλαβερόν εἶναι, μὴ οὐδὲν λέγητε πρὸς τὸ τοῦ
Στίλπιωνος, ὃ καὶ πρῶην εἰπόντι λέγειν φησί· καὶ
15 τίνων ἢ φυγὴ ἢ ποίων ἀγαθῶν στερίσκει; τῶν περὶ
ψυχὴν, ἢ τῶν περὶ σῶμα, ἢ τῶν ἐκτός; εὐλογιστίας,
ὀρθοπραγίας, εὐπραγίας ἢ φυγὴ στερίσκει; οὐ δὴ.
ἀλλὰ μὴ ἀνδρίας ἢ δικαιοσύνης ἢ ἄλλης τινὸς ἄρε-
τῆς; οὐδὲ τοῦτο. ἀλλὰ μὴ τῶν περὶ τὸ σῶμά τινος
20 ἀγαθῶν; ἢ οὐχ ὁμοίως ἐστὶν ἐπὶ ξένης ὄντα ὑγαίνειν
καὶ ἰσχύειν καὶ ὅξυ ὁρᾶν καὶ ὅξυ ἀκούειν, ἐνίοτε δὲ
μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα; καὶ μάλα. ἀλλὰ μὴ τῶν
ἐκτός στερίσκει ἢ φυγὴ; ἢ οὐ πολλοὶς ὥφθη τὰ πράγ-
ματα κατὰ τὴν τῶν τοιούτων ὑπαρξίν ἐπιφανέστερα
25 γεγυῖντα φυγάδων γενομένων; ἢ οὐ Φοῖνιξ ἐκ Δολο-
πίας ἐκπεσὼν ὑπὸ Ἀμνύτορος εἰς Θεσσαλίαν λέγει,
“Πηλέα δ' ἐξικόμην, καὶ μ' ἀφρυσὶν ἔθηκε, πολὺν
δέ μοι ὥπασε λαόν;” Θεμιστοκλῆς δ' ἐκεῖνος “ὦ παῖ”
φησὶν “ἀπωλόμεθ' ἂν εἰ μὴ ἀπωλόμεθα.” νῦν δὲ
30 πολλὴ τῶν τοιούτων ἀφθονία. ποίων οὖν ἀγαθῶν ἢ
φυγὴ στερίσκει, ἢ τίνος κακοῦ παραιτία ἐστίν; ἐγὼ

μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. ἀλλ' ἡμεῖς πολλαχοῦ αὐτοὺς κατο-
 ρύττομεν καὶ φυγάδες γενόμενοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μέ-
 νοντες. οὐκ ἄρχουσι, φησὶν, οὐ πιστεύονται, οὐ παρ-
 ρησίαν ἔχουσιν. ἔνιοι δέ γε καὶ φρονηροῦσι τὰς πόλεις
 παρὰ βασιλεῦσι, καὶ ἔθνη πιστεύονται, καὶ δωρεὰς 5
 μεγάλας καὶ συντάξεις λαμβάνουσι. Λυκίος ἐκεῖνος
 οὐ παρ' ἡμῖν ἐφρουρεῖ φυγάς ὢν ἐκ τῆς Ἰταλίας πι-
 στενόμενος παρ' Ἀντιγόνῳ, καὶ τὸ προσταττόμενον
 ἐποιοῦμεν Λυκίῳ ἡμεῖς ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντες; Ἰππο-
 μέδων ὁ Λακεδαιμόνιος ὁ νῦν ἐπὶ Θράκης καθιστά- 10
 μενος ὑπὸ Πτολεμαίου, Χρεμωνίδης καὶ Γλαύκων οἱ
 Ἀθηναῖοι, οὐ πάρεδροι καὶ σύμβουλοι; ἵνα μὴ τὰ
 παλαιὰ σοι λέγω, ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς. καὶ τὸ τελευ-
 ταῖον οὐκ ἐπὶ στόλου τηλικούτου ἐξαπεστάλη καὶ χρη-
 μάτων τοσούτων πιστενόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχων 15
 ὥς βούλοιο χρῆσθαι; ἀλλ' ἐν γε τῇ ἰδίᾳ οὐκ ἄρχου-
 σιν οἱ φυγάδες· οὐδὲ γὰρ αἱ γυναῖκες οἴκοι μένουσαι,
 οὐδ' οἱ παῖδες, οὐδὲ τὰ μερικάια ταυτί, οὐδ' οἱ ἔξωροι
 τῇ ἡλικίᾳ. ἀλλὰ μή τι δυσχερὲς αὐτοῖς; εἰ δ' ὠδυνῶντο
 ἐπὶ τούτῳ, οὐκ ἂν ἦσαν βόκηλοι; τί δὲ καὶ διαφέρει 20
 ἄρχειν ἢ ἰδιωτεύειν; σὺ πολλῶν [ἢ ὀλίγων] καὶ
 ἡβώντων βασιλεύσεις, ἐγὼ δὲ ὀλίγων καὶ ἀνήβων,
 παιδαγωγὸς γενόμενος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐμαυτοῦ·
 τῇ γὰρ αὐτῇ ἐμπειρίᾳ χρῶμενον, καὶ τοὺς πολλοὺς
 καὶ τὸν ἕνα, καὶ δημοσιεύοντα καὶ κατ' οἰκίας ἐργαζο- 25
 μένους, καὶ ἐπὶ ξένης ὄντα καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μένοντα, καὶ
 κατὰ τὴν αὐτὴν εὐβουλίαν καὶ τῇ ἀρχῇ καλῶς καὶ τῇ
 ἰδιωτείᾳ ἐστι χρῆσθαι. τί οὖν διοίσει μοι, εἰ μὴ ἄρξω
 ἀλλὰ ἰδιωτεύσω; ἀλλ' οὐδὲ ἐξουσίαν ἔξεις εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν ἰδίαν. οὐδὲ γὰρ νῦν εἰς τὸ θεσμοφόριον ἐξου- 30
 σίαν ἔχω, οὐδὲ γυναῖκες εἰς τὸ τοῦ Ἐνναλίου, οὐδ'
 εἰς τὰ ἄβατα ἔχομεν. ἀλλ' εἰ ἐπὶ τούτῳ ἄχθοιτό τις

οὐκ ἂν παιδαριώδης εἴη; οὐδὲ εἰς τὸ γυμνάσιον
 ἐνῶτε ἐξουσίαν ἔχω, ἀλλ' ἀπελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον
 ἡλεψάμην τῇ αὐτῇ παλαιστρικῇ χρώμενος ἢ καὶ πρὸ
 τοῦ ἐν τῷ γυμνασίῳ. οὕτω καὶ δεῦρο ἄβατον ἡγήσα-
 5 μενος τὴν ἰδίαν μεταβὰς ἀλλαχοῦ κατοικῶ. οὐκ οὖν
 ἀκλήρημά τι καὶ ὄνειδος ἐμὸν, εἰ μετὰ πονηρῶν οἰ-
 κήσω; δύναμαι δὲ μεταβὰς ὥσπερ ἐξ ἐτέρας νεῶς εἰς
 ἑτέραν ὁμοίως εὐπλοεῖν, οὕτως ἐξ ἐτέρας πόλεως εἰς
 ἑτέραν πόλιν ὁμοίως εὐδαιμονεῖν. ἢ ἐμὸν ὄνειδος,
 10 ἀλλ' οὐ τῶν ἐμὲ ἐκβαλλόντων ἐπιεικὴ καὶ δίκαιον
 ὄντα; οὐκ ἀηδῶς Φιλήμων· ἡγωνισμένον γάρ ποτε αὐ-
 τοῦ καὶ ἀπηλλαχότος ἀστείως, συναντῶντές τινες "ὥς
 εὐήμερηκας" ἔφασαν "Φιλήμον" "ὕμεῖς μὲν οὖν"
 φησὶν "οἴεσθε οὕτως τεθεαμένοι· ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ
 15 ἀγαθὸς ὢν διατελῶ." τί οὖν; ὑπὸ χειρόνων φυγα-
 δεύεσθαι οὐ παροινία; σὺ δ' ἂν ἐβούλου, φησὶν, ὑπὸ
 καλῶν καὶ ἀγαθῶν; ἢ οὐχ οὕτω μὲν σὸν ἐγκλημα;
 οὐδένα γὰρ ἀγνωμόνως καὶ ἀδίκως ἄνδρες ἀγα-
 θοὶ φυγαδεύουσιν· οὐ γὰρ ἂν ἦσαν δίκαιοι. πα-
 20 ρευδοκιμείσθαι οὖν ὑπὸ τῶν τοιούτων καὶ χειροτονία
 καὶ ψήφῳ οὐκ ὄνειδος; οὐ σὸν γε, ἀλλὰ τῶν τούτους
 χειροτονοῦντων καὶ ψηφοφορούντων· ὥσπερ εἰ τὸν
 ἄριστον ἰατρὸν ἀφέντες φαρμακοπώλην εἴλοντο, καὶ
 τοῦτω τὸ δημόσιον ἔργον ἐνεχείρισαν, πότερα τοῦ
 25 ἰατροῦ εἰπας ἂν ὄνειδος καὶ ἀκλήρημα τοῦτο, ἢ τῶν
 ἐλομένων; ἀλλὰ τοῦτό γε εὐρεθῆναι τὴν πατρίδα
 μοχθηρὰν καὶ ἀχάριστον οὔσαν, εἰς ἣν πολλὰ τις
 ἐπόνησε, πῶς οὐκ ἀκλήρημα; καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο
 ἀκλήρημα, ἀλλ' οὐκ εἰ δεῖ εἰπεῖν οὕτως εὐκλήρημα,
 30 τοῦ γινῶναι ποία τις πρότερον μὴ εἰδότα; ἀλλ' εἰ μὲν
 τὴν γυναικα ἥσθου πονηρὰν καὶ ἐπίβουλον οὔσαν,
 πρότερον μὴ εἰδὼς ἂν ἔσχες χάριν, καὶ εἰ τὸν οἰκέτην

δραπέτην καὶ κλέπτην, ἵνα φυλάττῃ· εἰ δὲ τὴν πατρίδα
 πονηρὰν καὶ ἀχάριστον ἦσθου, ἀκληρεῖν ἡγήσῃ, ἀλλ' οὐ
 χάριν ἔξεις; ἀλλ' ὅμως μέγα μοι δοκεῖ τὸ ἐν ἧ' ἐγένετό
 τις καὶ ἐτράφη, καὶ ἐν ταύτῃ καταγενέσθαι. πότερον
 καὶ ἐν οἰκίᾳ ἐν ἧ' ἐτράφη καὶ ἐγένου, ἐν ταύτῃ κατα-⁵
 γενέσθαι, καὶ ἢ σαπρὰ καὶ φέουσα καὶ καταπίπτουσα;
 καὶ ἐν νηὶ ἐν ἧ' ἐγένου καὶ ἐκ παιδίου ἐπλεῖς, ἐν ταύτῃ
 καὶ ἀκάτιον ἦ, οὐδ' εἰ κωπηλατοῦντα ἀπορρήγνυσθαι
 δέοι, εἰς τὴν εἰκόσορον μεταβάντα ἀσφαλῶς καὶ ἀκό-
 πως; καὶ ὄνειδίζουσι μὲν ὅτι Κύπριος, ὅτι Μυκόνιος,¹⁰
 ἢ ὅτι Βελβινήτης· ὅμως δὲ μέγα τι φασὶ τὸ ἐν ἧ' ἐγέ-
 νετό τις καὶ ἐτράφη, ἐν ταύτῃ καταβιῶναι, καὶ τὰς
 πλείους μὲν ἐξώλεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἐνοικοῦν-
 τας ἀσεβεῖς, μέγα δὲ καὶ προσηνὲς τὴν πατρίδα,
 ὥσπερ καὶ αὐτή. ἀλλὰ καὶ ὅτι μέτοικος· ὄνειδίζουσι¹⁵
 δὲ πολλοὶ λέγοντες "μέτοικε". "σὺ δ' ἐγγενὴς ὦν τήνδε
 δουλώσας ἔχεις." καὶ Κάδμου μὲν τὸν κτίστην Θηβῶν
 θανατᾷ, ἐμὲ δ' εἰ μὴ πολίτης, ὄνειδίζει. καὶ Ἡρα-
 κλέα μὲν ὡς ἄριστον ἄνδρα γεγονότα ἐπαινοῦμεν· τὸ
 δὲ μέτοικον εἶναι ὄνειδος ἡγοῦμεθα. Ἡρακλῆς δ' ἔξ²⁰
 Ἄργους ἐκπεσὼν Θήβαις κατῴκει. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 οὐδὲν τῶν τοιούτων ὄνειδος ἡγοῦνται· ἀλλὰ τὸν μὲν
 μετασχόντα τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐμμείναντα, καὶ ξένος
 καὶ ἐξ εἰλωτος, ὁμοίως τοῖς ἀρίστοις τιμᾶσι· τὸν δὲ
 μὴ ἐμμείναντα καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς²⁵
 εἰλωτας ἀποστέλλουσι, καὶ τῆς πολιτείας ὁ τοιοῦτος
 οὐ μετέχει. ἀλλὰ τό γε ἐν τῇ ἰδίᾳ μὴ ἐξεῖναι ταφῆναι,
 πῶς οὐκ ὄνειδος; καὶ πῶς μέλλει τοῦτο ὄνειδος εἶναι
 ὃ τοῖς ἀρίστοις πολλάκις συνέβη; ἢ τίς τιμὴ αὕτη ἢ
 τις τοῖς κακίοις περιγίνεται; καὶ Σωκράτην μὲν³⁰
 ἐπαινοῦσιν, ὅταν ἐπιλαμβανόμενος Ἀθηναίων λέγῃ·
 οἱ μὲν γὰρ στρατηγοὶ ἐφ' οἷς καλλωπίζονται ὑπερό-

ριοι τεθαμμένοι εἰσί, τὰ δὲ ὄνειδῃ τῆς δημοκρατίας
 ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὲν ἐπὶ
 ξένης ταφῆναι ὄνειδος, τὸ δ' ἐν τοῖς δημοσίοις τάφοις
 τίμιον. τί δὲ καὶ διαφέρειν ἂν δόξαι ἐπὶ ξένης τα-
 5 φῆναι ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ· οὐκ ἄηδῶς γάρ τις τῶν Ἀττικῶν
 φυχάδων λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ καὶ λέγοντος
 “ἀλλ’ οὐδὲ ταφήσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ, ἀλλ’ ὥσπερ οἱ ἄσεβεῖς
 Ἀθηναίων ἐν τῇ Μεγαρικῇ,” “ὥσπερ μὲν οὖν” ἔφη
 “οἱ εὐσεβεῖς Μεγαρέων ἐν τῇ Μεγαρικῇ.” τί γὰρ τὸ
 10 διάφορον; ἢ οὐ πανταχόθεν, φησὶν ὁ Ἀρίστιππος,
 ἴση καὶ ὁμοία ἢ εἰς ᾧδου ὁδός; ἢ τὴν ἀρχὴν εἰ μὴ
 ταφήσῃ, τί σοι μέλει; ἀλλ’ ἢ περὶ ταφῆς ἀγωνία, φη-
 σὶν ὁ Βίων, πολλὰς τραγῳδίας ἐποίησεν. ὥσπερ καὶ
 ὁ Πολυνείκης ἐντέλλεται

15 θάψον δέ μ’ ὦ τεκοῦσα, καὶ σὺ σύγγονε,
 ἐν γῇ πατρῷᾳ, καὶ πόλιν θυμουμένην
 παρηγορεῖτον, ὥς τοσόνδε γοῦν τύχῃ
 χθονὸς πατρῷας, καὶ δόμους ἀπώλεσα.

εἰ δὲ μὴ τύχοις χθονὸς πατρῷας, ἀλλ’ ἐπὶ ξένης τα-
 20 φείης, τί ἔσται τὸ διάφορον; ἢ ἐκ Θηβῶν μόνον εἰς
 ᾧδου ὁ Χάρων πορθιμύει;

καὶ γῆς φίλης ὄχθοισι κρυφθῆναι τάφῳ.

εἰ δὲ μὴ κρυφθείης, ἀλλ’ ἄταφος, τί τὸ δυσχερές; ἢ
 τί διαφέρει ὑπὸ πυρὸς κατακαυθῆναι ἢ ὑπὸ κυνὸς
 25 καταβρωθῆναι ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ κοράκων ἢ
 κατορυχθέντα ὑπὸ σκολήκων;

συνάρμοσον δέ μου βλέφαρα τῇ σῇ χειρὶ
 μῆτερ.

ἂν δὲ μὴ συναρμόσῃ σου, ἀλλὰ βλέπων καὶ κεχηνῶς
 30 ἀποθάνῃς, τί ἔσται τὸ χυλεπόν; ἢ καὶ τῶν ἐν τῇ θα-

λάττη καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνησκόντων συναρ-
μόξει τις; ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ταῦτα παιδιὰ τις ἡμετέρα
εἶναι. καὶ ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἄψασθαι ὀκνοῦμεν,
οἱ δὲ σκελετεύσαντες ἐνδον ἔχουσιν ὡς καλόν τι καὶ
ἐνέχυρα τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν. οὕτως ἀντέστρε-
πται τῷ ἡμετέρῳ ὁ ἐκείνων τύπος.

9 Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι οὐ κακὸν ἡ φυγή.

Φυγάδος δέ τις οὐδυρομένου ὅτι φεύγει, οὕτω
πως παρεμυθήσατο αὐτόν. φυγὴν γάρ, ἔφη, πῶς ἂν
τις μὴ ἀνόητος ὦν βαρύνοιτο; ἦτις ὕδατος μὲν καὶ 10
γῆς καὶ αἴρος, ἐτι δὲ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον,
οὐκ ἀπείργει ἡμᾶς οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπων
ὁμιλίας· ἀπανταχοῦ γὰρ καὶ πάντη τούτων μετουσία
ἐστίν. εἰ δὲ μέρους τινὸς τῆς γῆς ἀφαιρούμεθα καὶ
τινῶν ἀνθρώπων συνουσίας, τί τοῦτο δεινόν; οὐδὲ 15
γὰρ οἰκοὶ ὄντες ἀπάσῃ τῇ γῇ ἐχρώμεθα οὐδὲ ἀνθρώ-
ποις ἅπασι συνῆμεν· τοῖς μέντοι φίλοις καὶ νῦν συν-
εἴημεν ἂν, τοῖς γε ἀληθινοῖς καὶ ὧν προσήκει ποιεί-
σθαι τινα λόγον· οὐ γὰρ ἂν οὗτοι προδοῖεν ποτὶ
ἡμᾶς οὐδὲ ἐγκαταλίποιν· εἰ δὲ τινες πλαστοὶ καὶ 20
οὐκ ἀληθινοὶ φίλοι εἰσὶ, τούτων ἀπηλλάχθαι κρεῖττον
ἢ συνεῖναι αὐτοῖς. τί δ'; οὐχὶ κοινὴ πατρὶς ἀνθρώ-
πων ἀπάντων ὁ κόσμος ἐστίν, ὥσπερ ἡξίου Σωκρά-
της; ὥστε οὐδὲ φεύγειν τῇ γε ἀληθείᾳ τὴν πατρίδα
νομιστέον, ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν ἐνθα ἔφυς τε καὶ 25
ἐτράφης, πόλεως δὲ μόνον ἐστερηῆσθαι τινος, ἄλλως
τε καὶ ἀξιοῖς τις εἶναι ἐπεικῆς. ὁ γὰρ τοιοῦτος χω-
ρίον μὲν οὐδὲν οὔτε τιμᾷ οὔτ' ἀτιμάζει οὕτως ὡς εὐ-
δαιμονίας αἰτίον, αὐτὸς δὲ ἐν αὐτῷ τίθεται τὸ πᾶν
καὶ νομίζει εἶναι πόλις τῆς τοῦ Διὸς πόλεως, ἣν 30
συνέστηκεν ἐξ ἀνθρώπων καὶ θεῶν. σύμφωνα δὲ
τούτοις λέγει καὶ Εὐριπίδης ἐν οἷς φησὶν

ἅπας μὲν ἄῤῥο ἀετῷ περάσιμος,
ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρί.

ὥσπερ οὖν εἴ τις ἐν τῇ πατρίδι ὢν, καὶ ἐτέραν οἰκίαν οἰκῶν, οὐκ ἐν ἧ' ἐτέχθη, δεινοπαθολίῃ διὰ τοῦτο
5 καὶ ὀδύροιο, μάταιος ἂν εἴη καὶ καταγέλαστος· οὕτω
καὶ ὅστις ἐτέραν πόλιν οἰκῶν, οὐκ ἐν ἧ' τυγχάνει γε-
γυνώς, συμφορὰν ἡγείται, ὁ τοιοῦτος εἰκότως ἂν
ἄφρων νομίζοιτο καὶ ἀνόητος. καὶ μὴν πρὸς γε τὴν
ἐπιμέλειαν τὴν ἑαυτῶν καὶ πρὸς κτήσιν ἀρετῆς πῶς
10 ἂν τὸ φεύγειν ἐνίστατο; ὁπότε γε μήτε μαθήσεως
μήτε ἀσκήσεως καὶ ὧν χρὴ εἰργεταί τις διὰ τὴν φυ-
γὴν. πῶς μὲν οὖν οὐκ ἂν ἡ φυγὴ καὶ συνεργοίη πρὸς
τὸ τοιοῦτον, παρέχουσα γε σχολὴν καὶ ἐξουσίαν τοῦ
μανθάνειν τε τὰ καλὰ καὶ πράττειν μᾶλλον ἢ πρό-
15 τερον, ἅτε μήθ' ὑπὸ πατρίδος τῆς δοκούσης περιελ-
κομένοις εἰς ὑπηρεσίας πολιτικάς, μήτε ὑπὸ φίλων
τῶν δοκούντων ἢ συγγενῶν ἐνοχλουμένοις, οἳ τινες
ἐμποδίσαι δεινοὶ καὶ ἀποσπᾶσαι τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω
ὁρμῆς; ἥδη δὲ τισι καὶ παντάπασιν τὸ φεύγειν συνή-
20 νεγκεν, ὥσπερ Λιογένηι, ὃς ἐκ μὲν ἰδιώτου φιλόσο-
φος ἐγένετο φυγῶν, ἀντὶ δὲ τοῦ καθῆσθαι εἰς Σινώ-
πην διέτριψεν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀσκήσει δὲ τῇ πρὸς
ἀρετὴν τῶν φιλοσόφων διήνεγκεν. ἄλλοις δὲ γε κα-
κῶς τὸ σῶμα διακειμένοις ὑπὸ μαλακίας καὶ τρυφῆς
25 ἔρρωσεν ἡ φυγὴ, βιασθεῖσιν ἀνδρικώτερον διαιτᾶ-
σθαι· καὶ ἴσμεν τινὰς χρονίων νοσημάτων ἐν τῷ
φεύγειν ἀπολυθέντας, ὥσπερ ἀμέλει Σπαρτιατικὸς
οὗτος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἀπὸ πολλοῦ ἔχων τὸ πλε-
ρὸν κακῶς κακὰ τούτου πολλάκις νοσῶν, διὰ τὴν
30 φυγὴν ἐπειδὴ ἐπαύσατο τρυφῶν, ἐπαύσατο καὶ νο-
σηλευόμενος. ἄλλους δὲ γε τῶν ἀβροδιαίτων ποδά-
γρας ἀπολυθῆναι φασι, πάνυ δὲ κατατεινομένους

πρότερον ὑπὸ τούτου τοῦ πάθους, οὗς ἡ φυγὴ σκληρότερον διαιτᾶσθαι συνεδίσασα κατ' αὐτὸ τοῦτο ὑγίεις γενέσθαι παρεσκεύασεν. οὕτως ἄρα πρὸς τὸ διακεῖσθαι κρείττον αὐτοὺς ἑαυτῶν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν συνεργεῖ μᾶλλον ἢ ἀντιπράττει ἡ φυγή. 5

ἀλλ' οὐδ' ἀπορεῖν τῶν ἀναγκαίων πάντως ὑπάρχει τοῖς φεύγουσιν. ὅσοι μὲν γὰρ ἀργοὶ καὶ ἀμήχανοι καὶ οὐχ οἱοί τε ἀνδρίζεσθαι, οὗτοι μὲν κὰν τῇ πατρίδι ὄντες ἀποροῦσιν ὥς τὸ πολὺ καὶ ἀμήχανοῦσιν· οἱ δὲ γεννικοὶ καὶ φιλόπονοι καὶ συνετοί, κὰν ὅποι ποτὲ ἔλθωσιν, εὐποροῦσι καὶ διάγουσιν ἀνενδεῶς· καὶ γὰρ οὐδὲ δεόμεθα πολλῶν, ἂν μὴ βουλώμεθα τρυφᾶν,

ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνον,
Διμήτρος ἀκτῆς πώματός θ' ὑδροηχοῦ,
ἅπερ πάρεστι καὶ πέφυχ' ἡμᾶς τρέφειν· 15

ἐγὼ δὲ τοὺς γε λόγου ἀξίους ἄνδρας οὐ τῶν ἀναγκαιοτάτων μόνον πρὸς τὸν βίον ῥαδίως ἂν εὐπορεῖν ἔξω τῆς οἰκίας ὄντας, ἀλλὰ καὶ πολλὰ περιποιήσασθαι χρήματα πολλάκις. ὁ γοῦν Ὀδυσσεύς, πάντως φρυγᾶδος ὥς ἂν τις εἰποι ἀθλιώτερον διακείμενος, καὶ μόνος ὦν καὶ γυμνὸς καὶ ναυαγός, ὅμως ἀφικόμενος εἰς ἀνθρώπους ἀγνώτας τοὺς Φαίακας ἐδυνήθη χρηματίζεσθαι ἀφθόνηως. Θεμιστοκλῆς δ' ἐπεὶ ἐφηνγεν οἰκοθεν, οὐ παρὰ μὴ φίλους μόνον ἀλλὰ καὶ παρὰ πολεμίους καὶ βαρβάρους ἐλθὼν [τοὺς Πέρσας], τρεῖς ἔλαβε πόλεις δῶρον, Μυοῦντα καὶ Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον, ὥστ' ἀπὸ τούτων βιοῦν. Δίῳν δὲ ὁ Συρακόσιος, ἀφαιρεθεὶς ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου τὴν οὐσίαν πᾶσαν ὅτ' ἐξέπιπτε τῆς πατρίδος, οὕτως ἐν τῇ φυγῇ χρημάτων εὐπόρησεν ὥστε καὶ ἐ-

νικὸν θρέψαι στρατεύμα, μεθ' οὗ ἦλθεν ἐπὶ Σικελίαν
καὶ ἡλευθέρωσεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τυράννου. τίς ἂν
οὖν εὖ φρονῶν, εἰς ταῦτ' ἀφορῶν, ἔτι τὴν φυγὴν
ἀπορίας αἰτίαν εἶναι πᾶσι τοῖς φεύγουσιν ὑπολαμβάν-
5 νοι; ἀλλ' οὐδὲ κακοδοξεῖν πάντως ἀνάγκη τοὺς φεύ-
γοντας διὰ τὴν φυγὴν, γνωρίμου γε πᾶσιν ὄντος, ὅτι
καὶ δίκαι πολλὰι δικάζονται κακῶς, καὶ ἐκβάλλονται
πολλοὶ τῆς πατρίδος ἀδίκως, καὶ ὅτι ἤδη τινὲς ἄνδρες
ἀγαθοὶ ὄντες ἐξηλάθησαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν· ὥσπερ
10 Ἀθήνηθεν μὲν Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, ἐξ Ἐφέσου δὲ
Ἐρμῳδωρος, ἐφ' ᾧ καὶ Ἡράκλειτος ὅτι ἐφυγεν ἡβη-
δὸν ἐκέλευεν Ἐφεσίους ἀπάξασθαι. ἔνιοι δέ γε καὶ
ἐνδοξότατοι φεύγοντες ἐγένοντο, καθάπερ Διογένης
ὁ Σινωπεὺς καὶ Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ μετὰ
15 Κύρου στρατεύσας ἐπ' Ἀρταξέρξην· καὶ ἄλλους ἂν
τίς ἔχοι βουλόμενος λέγειν πολλοὺς. καίτοι πῶς ἂν
εἴη τοῦτο κακοδοξίας αἴτιον, ἐν ᾧ τινὲς ἐνδοξότεροι
γεγόνασιν ἢ πρότερον ἦσαν;

νῆ Δί', ἀλλ' Εὐριπίδης φησὶν ἐλευθερίας στέρε-
20 σθαι τοὺς φυγάδας, ἐπεὶ καὶ παρρησίας. πεποίηκε
γὰρ τὴν μὲν Ἰοκάστην πυνθανομένην Πολυνείκους
τοῦ υἱέως, τίνα δυσχερῆ τῷ φεύγοντί ἐστιν· ὃ δ'
ἀποκρίνεται ὅτι

ἐν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παρρησίαν,

25 ἢ δ' αὖ πρὸς αὐτὸν

δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἅ τις φρονεῖ.

ἐγὼ δὲ φαίην ἂν πρὸς τὸν Εὐριπίδην ὅτι, ὦ Εὐρι-
πίδη, τοῦτο μὲν ὀρθῶς ὑπολαμβάνεις, ὥς δούλου
ἐστὶν ἃ φρονεῖ μὴ λέγειν, ὅταν γε δέῃ λέγειν· οὐ
30 γὰρ αἰεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ πρὸς ὄντιν' οὐκ ἔστιν ἃ

φρονοῦμεν. ἐκεῖνο δὲ οὐ μοι δοκεῖς εὖ εἰρηχέναι, τὸ μὴ μετεῖναι τοῖς φεύγουσι παρρησίας, εἴπερ παρρησία σοι δοκεῖ τὸ μὴ σιγᾶν ἢ φρονῶν τυγχάνει τις. οὐ γὰρ οἱ φεύγοντες ὀκνοῦσι λέγειν ἢ φρονοῦσιν, ἀλλ' οἱ δεδιότες μὴ ἐκ τοῦ εἰπεῖν γένηται αὐτοῖς πό-⁵νος ἢ θάνατος ἢ ζημία ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον. τοῦτο δὲ τὸ δέος, μὰ Δία, οὐχ ἡ φυγὴ ποιεῖ. πολλοῖς γὰρ ὑπάρχει καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι ὄντων, μᾶλλον δὲ τοῖς πλειστοῖς, τὰ δοκοῦντα δεινὰ δεδιέναι. ὁ δὲ ἀνδρεῖος οὐδὲν ἤττον φυγὰς ὢν ἤπερ οἱκοι θαρρεῖ πρὸς ἅπαν-¹⁰τα τὰ τοιαῦτα, διὸ καὶ λέγει ἢ φρονεῖ θαρρῶν οὐδὲν μᾶλλον ὅταν ἢ μὴ φυγὰς, ἢ ὅταν φεύγων τύχη. ταῦτα μὲν πρὸς Εὐριπίδην εἰποι τις ἄν· σὺ δ' εἰπέ μοι, ὦ ἐταῖρε, ὅτε Διογένης φεύγων ἦν Ἀθήνησιν, ἢ ὅτε πρᾶθεις ὑπὸ τῶν ληστῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον,¹⁵ ἄρα τότε πλείω παρρησίαν ἄλλος τις ἐπεδείξατο Διογένης ἢ Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος; τί δ'; ἐλευθεριώτερος ἄλλος τις ἢ Διογένης τῶν τότε ἀνθρώπων ἦν; ὃς καὶ Ξενιάδου τοῦ πριαμένου αὐτὸν ὥς δεσπότης δούλον ἤρχε. καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; ἀλλ' ἐγὼ σοι οὐ δοκῶ εἶναι φυγὰς; ἄρ' οὐν ἐστέρημαι παρρησίας; ἄρα ἀφῆρημαι τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἢ φρονῶ λέγειν; ἤδη δέ με εἶδες ἢ σὺ ἢ ἕτερος ὑποπτήσονται τῷ ὅτι φεύγω; ἢ χεῖρον ἔχειν τὰ πράγματα νομίζοντι²⁰ νῦν ἢ πρότερον; ἀλλ' οὐδὲ μὰ Δία λυπούμενον ἢ ἀθυμοῦντα διὰ τὴν φυγὴν φαίης ἂν ἑωρακέναι με. καὶ γὰρ εἰ τὴν πατρίδα τις ἡμᾶς ἀφῆρηται, τό γε δύνασθαι φέρειν φυγὴν οὐκ ἀφῆρηται.

οἷς δὲ λογισμοῖς χρῶμαι πρὸς ἐμᾶντὸν ὥστε μὴ ἄχθεσθαι τῇ φυγῇ, τούτους καὶ πρὸς σὲ εἰποιμ' ἂν.³⁰ δοκεῖ μοι ἡ φυγὴ στερίσκειν μὲν ἀνθρώπους οὐ πάντως οὐδ' ὧν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν ἀγαθῶν, καθάπερ

ἄρτι ἐδείκνυνον. εἰ δ' οὖν καὶ στερίσκοι ἢ τινὸς ἢ πάντων τούτων, τῶν γε ἀληθῶς ἀγαθῶν οὐ στερίσκει· οὔτε γὰρ ἀνδρῖαν ἢ δικαιοσύνην ὁ φεύγων ἔχειν καλύεται διὸ φεύγει, οὔτε σωφροσύνην ἢ φρόνησιν, οὐδ' ἀρετὴν ἄλλην ἡντινοῦν, αἷ παροῦσαι τε κοσμεῖν καὶ ὠφελεῖν πεφύκασι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπαινετὸν ἀποφαίνειν καὶ εὐκλεῆ, ἀποῦσαι τε βλάπτειν καὶ καταισχύνειν κακὸν ἀποφαίνουσαι καὶ ἀκλεῆ. τούτων δὲ ταύτῃ ἐχόντων, εἰ μὲν ἀγαθὸς εἴ οὗτος καὶ τὰς ἀρετὰς ἔχεις, οὐκ ἂν σε βλάπτοι ἡ φυγὴ οὐδ' ἂν ταπεινότης, παρόντων γε τῶν ὠφελεῖν καὶ ἐπαίρειν μάλιστα δυναμένων· εἰ δὲ τυγχάνεις κακὸς ὢν, ἡ κακία σε βλάπτει καὶ οὐχ ἡ φυγὴ· καὶ τὴν γε λύπην ἡ κακία σοι ἐπάγει οὐχ ἡ φυγὴ· διὸ ταύτης ἀπολυθῆναι δεῖ σε σπεύδειν μᾶλλον ἢ τῆς φυγῆς. ταῦτα καὶ πρὸς ἑμαυτὸν ἔλεγον αἰεὶ καὶ πρὸς σὲ λέγω νῦν. σὺ δ', ἂν σωφρονῇς, οὐ τὴν φυγὴν δεινὸν ἡγήσῃ εἶναι, ἣν γε φέρουσιν ἕτεροι εὐπετῶς, τὴν δὲ κακίαν, ἣς ἐνούσης ἄθλιος πᾶς ὅστις ἂν ἐξη αὐτήν. καὶ γὰρ δὴ δυοῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, ἢ ἀδίκως ἢ δικαίως σε φεύγειν· εἰ μὲν δὴ δικαίως, πῶς ποτε ὀρθὸν ἢ προσήκον ἄχθεσθαι τοῖς δικαίοις; εἰ δ' ἀδίκως, τῶν ἐξελασάντων τοῦτ' ἂν εἴῃ κακόν, οὐχ ἡμέτερον· εἴπερ νῆ Δία τὸ μὲν ἀδικεῖν θεομισέστατόν ἐστιν, ὅπερ ἐκείνοις συμβέβηκε· τὸ δ' ἀδικεῖσθαι, ἕπερ συμβέβηκεν ἡμῖν, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς ἐπιεικέσιν ἐπικουρίας ἄλλ' οὐχὶ μίσους ἔχον εἶναι ὑπέληπται.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ. ΜΑ.

1. Εὐριπίδου Ἱεροκλ.

Ἴστω δὲ μηδεὶς ταῦθ' ἂ σιγαῖσθαι χρεῶν.
 μικροῦ γὰρ ἐκ λαμπτήρος Ἰθαίου λήπας
 πρήσειεν ἄν τις· καὶ πρὸς ἄνδρ' εἰπὼν ἕνα,
 πύθονται· ἂν ἄστοι πάντες, ὧν κρύπτειν χρεῶν.

5

2. Ἀναξανδρίδου.

Ὅστις λόγους παρακαταθήκην γὰρ λαβὼν
 ἐξείπεν, ἄδικός ἐστιν ἢ ἀκρατής ἄγαν·
 ὁ μὲν διὰ κέρδος, ἄδικος· ὁ δὲ τούτου δίχα,
 ἀκρατής· ἴσως δέ γ' εἰσὶν ἀμφοτέροι κακοί.

10

3. Σοφοκλέους.

Μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπης ἔπος·
 κληῖθρον γὰρ οὐδέν· ὥς δ' ἂν εὐπετέες λάβοις,
 γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

15

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἀλεάδαϊς.

Μὴ πάντ' ἐρεῦνα, πολλὰ καὶ λαθεῖν καλόν.

5. Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι ᾔσων ἂν τις διάπυρον ἄν-
 θρακα ἐπὶ τῆς γλώττης κατὰσχοι ἢ λόγον ἀπόρρητον.

20

6. Εὐριπίδου.

Εὐριπίδης, ὄνειδίζοντος αὐτῷ τινὸς ὅτι τὸ στόμα
 δυσῶδες ἦν, "πολλὰ γάρ" εἶπεν "αὐτῷ ἀπόρρητα
 ἐγκατεσάπη."

7. Περιάνδρου.

25

Δόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰς μὴ ποιῶ.

8. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς [παρά τινος] τί δυσκολώ-

τατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἶπε "τὸ σιωπᾶν ἂ μὴ δεῖ
λαλεῖν."

9 Πυθαγόρου.

Ἀείσω συνετοῖσι, θύρας δ' ἐπιδεσθε βέβηλοι.

5 10 Ἴσοκράτους ἐκ τοῦ πρὸς Δημόνικον (4).

Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων
παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας
τρόπον ὄρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΟΛΗΣ. ΜΒ.

101 Μενάνδρου Βολιωτίας.

Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν σφόδρ' ἢ
ψευδῆς· ἐπίσταντ' αὐξάνειν αὐτήν τινες,
δι' οὓς φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχει.

2 Κλεάνθους.

15 Κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἔστι πῶ.
λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον
μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἷτιον.

3 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

"Ἀναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.

20 ἀγλῶσσίᾳ δὲ πολλάκις ληθθεὶς ἀνὴρ
δίκαια λέξας, ἥσσον εὐγλῶσσον φέρει.

4 Μενάνδρου.

Οὐδὲν διαβολῆς ἐστὶν ἐπιπονώτερον.

τὴν ἐν ἐτέρῳ γὰρ κειμένην ἁμαρτίαν

25 εἰς μέμψιν ἰδίαν αὐτὸν ἐπάναγκες λαβεῖν.

5 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δοκεῖν διαβολὴν ἔσχε μείζω τοῦ ποιεῖν.

6 Μενάνδρου.

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει.

7 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (4).

Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καὶ ψευδεῖς ὦσιν. οἱ
γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν
δόξαν ἀποβλέπουσι.

8 Δημοσθένους.

Διαβολὴ καιρῶ μὲν ἰσχυρὰν ἀπεργάζεται τοῖς¹⁰
ἀκούουσι τὴν ὑπόληψιν, χρόνῳ δὲ πάντων ἀσθενε-
στέρα γίνεται.

9 Θουκυδίδου (VI, 41).

Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους
οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι.

10 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ διαβάλλειν.

Ἰππίας φησὶν ὅτι δεινόν ἐστιν ἡ διαβολή, οὕτως
ὀνομάζων, ὅτι οὐδὲ τιμωρία τις γέγραπται κατ' αὐ-
τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὥσπερ τῶν κλεπτῶν· καίτοι ἀρι-
στον ὃν κτήμα τὴν φιλίαν κλέπτουσιν, ὥστε ἡ ὑβρις¹¹
κακοῦργος οὐσα, δικαιότερα ἐστὶ τῆς διαβολῆς, διὰ
τὸ μὴ ἀφανῆς εἶναι.

11 Πηγίνου ἐκ τοῦ περὶ φιλίας.

Πολλοὶ γοῦν ἤδη μελῶ κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ
τῶν διαβολῶν ἢ τῶν πολεμίων, καὶ πολλοὶ ἤδη μελῶς¹²
ἡδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὥτων ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς
τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

12 Δίωνος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ.

Ἀρξάμεθα δὲ ἀπὸ τοῦ μάλιστα ὠφέλουτος οἱ

κίαν· εἴη δ' ἂν τοῦτο ἐπιτίμησις διαβολῆς. διαβολή
γὰρ κακὸν τὸ ὀξύτατον καὶ ἐπιβουλότατον.

13 Πελοπίδου.

Πελοπίδας, ἀνδρείου στρατιώτου διαβληθέντος
5 ἀντὶ, ὥς βλασφημήσαντος αὐτόν, “ἐγὼ τὰ μὲν ἔργα”
ἔφη “αὐτοῦ βλέπω, τῶν δὲ λόγων οὐκ ἤκουσα.”

14 Ἐπικτήτου.

Διαβολὰς .... ἄνδρα τοιοῦτον εἰς προκλήσεις αἰ-
σχράς. τὸ γὰρ “ἐλεξον” καὶ τὸ “προσταχθεῖς” ταῦτα
10 πάντα ἔρρωται μὲν, τὸ δ' ἀνδρὸς ἀρετῇ πρέπον οὐκ
ἔχει.

15 Τὸ νικᾶν τὰ τοιαῦτα, φέρει τινὰ αἰσχύνην τοῖς
διαβληθεῖσιν, ἃ μὴδὲ δοκεῖν ἔδει.

16 Ἡροδότου ἱστορίας ζ (10, 7).

15 Διαβολή γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν
εἰσιν οἱ ἀδικέοντες, εἰς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὃ μὲν γὰρ
διαβάλλων ἀδικεῖ, οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὃ δὲ
ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὃ δὲ
δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου, τάδε ἐν αὐτοῖς ἀδικέεται, δια-
20 βληθεῖς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ νομισθεῖς πρὸς τοῦ
ἑτέρου κακὸς εἶναι.

17 Ἰωσήπου ἐκ τῆς ἀλώσεως.

Πᾶσαν εὐνοίαν καὶ φύσιν κόπτει διαβολή.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ. ΜΓ.

25 1 Εὐριπίδου Φοίνισσαι (1015).

Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὃ τι δύναϊτό τις
χρηστὸν διέλθοι τοῦτο κείς κοινὸν φέροι

πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
πειρώμεναι τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.

2 Εὐριπίδου Φαέθοντι.

Ἐν τοῖσι μωροῖς τοῦτ' ἐγὼ κρίνω βροτῶν,
ὅστις πατήρ ὢν παισὶ μὴ φρονοῦσιν εὖ
ἢ καὶ πολίταις παραδίδωσ' ἐξουσίαν.

3 Ναῦν τοι μὲν ἄγκυρ' οὐδαμῶς σῶζειν φιλεῖ
ὡς τρεῖς ἀφέντι, προστάτης δ' ἀπλοῦς πόλει
σφαλερός, ὑπὼν δὲ κἄλλος οὐ κακὸν πέλει.

4 Εὐριπίδου Φρίξω.

Αἱ γὰρ πόλεις εἰς' ἄνδρες, οὐκ ἐρημία.

5 Σοφοκλέους Φαίδρα.

Οὐ γάρ ποτ' ἂν γένοιτ' ἂν ἀσφαλὲς πόλις,
ἐν ἣ τὰ μὲν δίκαια καὶ τὰ σώφρονα
λάγδην πατεῖται, κωτίλος δ' ἀνὴρ λαβὼν
πανοῦργα χειροῖν κέντρα κηδεύει πόλιν.

6 Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

Κοῦκ οἶδ' ὅ τι χρὴ πρὸς ταῦτα λέγειν,
ὅταν οἷ τ' ἀγαθοὶ πρὸς τῶν ἀγενῶν
καταληκῶνται,
ποία πόλις ἂν τὰδ' ἐνέγκοι;

7 Τοῦ ἀντοῦ Ἐριφύλῃ.

Ὅπου δὲ μὴ τᾶριστ' ἐλευθέρως λέγειν
ἔξεστι, νικᾷ δ' ἐν πόλει τὰ χείρονα,
ἀμαρτῆται σφάλλουσι τὴν σωτηρίαν.

8 Βίωνος Βουκολικά.

Μηδὲ λήπης μ' ἀγέραστον, ἐπεὶ χά Φοῖβος
ἀεΐδειν
μισθὸν ἔδωκε· τιμὰ δὲ τὰ πράγματα κρέσσονα ποιεῖ.

9 Εὐπόλιδος.

Καὶ μὴν ἐγὼ πολλῶν παρόντων οὐκ ἔχω τί λέξω,
οὕτω σφόδρ' ἀλγῶ τὴν πολιτείαν ὄρων παρ' ὑμῖν.
ἡμεῖς γὰρ οὐχ οὕτω τέως ὥκοῦμεν, ὥ γέροντες,
5 ἀλλ' ἦσαν ἡμῖν τῇ πόλει πρῶτον μὲν οἱ στρατηγοὶ
ἐκ τῶν μεγίστων οἰκιῶν, πλούτῳ γένει τε πρῶτοι,
οἷς ὥσπερ εἰ θεοῖσιν ἡνύχόμεσθα· καὶ γὰρ ἦσαν.
ὥστ' ἀσφαλῶς ἐπράττομεν· νυνὶ δ' ὅποι τύχοιμεν,
στρατευόμεσθ' αἰρούμενοι καθάρματα στρατηγούς.

10 10 Εὐριπίδου Ἰκετίδων (238).

Τρεῖς γὰρ πολιτῶν μερίδες· οἳ μὲν ὄλβιοι,
ἀνωφελεῖς τε πλειόνων τ' ἐρῶσ' αἰεὶ.
οἳ δ' οὐκ ἔχοντες καὶ σπανίζοντες βίου,
δεινοί, νέμοντες τῷ φθόνῳ πλεῖον μέρους,
15 εἰς τοὺς ἔχοντας κέντρ' ἀφιάσιν κακὰ
γλώσση πονηρῶν προστατῶν φηλούμενοι.
τριῶν δὲ μοιρῶν ἡ μέση σῶζει πόλιν,
κόσμον φυλάσσουσ' ὄντιν' αὖ δόξῃ πόλει.

11 Σοφοκλέους.

20 Ὅπου γὰρ οἱ φύσαντες ἡσῶνται τέκνων,
οὐκ ἔστιν αὕτη σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις.

12 Εὐριπίδου Ἀὔρη.

Δεινὴ πόλις νοσοῦσ' ἀνευρίσκειν κακά.

13 Τοῦ αὐτοῦ.

25 Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.
χορὴν γὰρ τύχας μὲν τὰς μάτην πλανωμένας
μηδὲν δύνασθαι, τάμφαν' ὃ' ὑψηλ' ἀγειν,
ὅστις κατ' ἰσχὺν πρῶτος ἀνομάζετο,
ἢ τόξα πάλλων ἢ μάχῃ δορὸς σθένων,
30 τοῦτον τυράννειν τῶν κακίωνων ἐχρῆν.

14 Σοφοκλέους Αἰαντι (1071).

Καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἄνδρα δημότην
 μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφ'esτωάτων κλύειν.
 οὐ γάρ ποτ' οὔτ' ἂν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
 φέρονιτ' ἄν, ἐνθα μὴ παρεστήκει δέος·
 οὔτ' ἂν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ' ἔτι,
 μηδὲν φόβου πρόβλημα μηδ' αἰδοῦς ἔχων.

15 Μεν ἀνδρου Ἐμπιμπραμένην.

Τρία γάρ ἐστι, δέεποτα,
 δι' ὧν ἅπαντα γίγνεται, ἡ κατὰ τοὺς νόμους,
 ἡ ταῖς ἀνάγκαις, ἡ τὸ τρίτον ἔθει τινί.

16 Εὐριπίδου Φοίνικι.

Ἄλλ' οὔ ποτ' αὐτὸς ἀμπλακὼν ἄλλον βροτὸν
 παραινέσαιμ' ἂν παισὶ προσθεῖναι κράτη,
 πρὶν ἂν κατ' ὅσων τυγχάνῃ μέλας σκότος...
 εἰ χρὴ διελθεῖν πρὸς τέκνων νικώμενον.

17 Σοφοκλῆς Αἴαντι (1081).

Ὅπου δ' ὑβρίζειν δρᾶν θ' ἂ βούλεται παρῇ,
 ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
 ἐξ οὐρίας δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν.
 ἀλλ' ἐστάτω μοι καὶ δέος τι καίριον.
 καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδῶμεθα,
 οὐκ ἀντιτίσειν αὐτίς ἂν λυπώμεθα·
 ἔρπει παραλλὰξ ταῦτα.

18 Σοφοκλῆς Αἴαντι (157).

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἔρπει,
 καίτοι σμικροὶ μεγάλων χωρὶς
 σφαλερὸν πύργου θῦμα πέλονται.
 μετὰ γὰρ μεγάλων βαιὸς ἄριστ' ἂν,
 καὶ μέγας ῥοθιοῖθ' ὑπὸ μικροτέρων.
 ἀλλ' οὐ δυνατόν τοὺς ἀνοήτους
 τούτων γνώμας προδιδάσκειν.

- 19 Εὐριπίδου Ἑκάβη (306).
 Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
 ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὦν ἀνὴρ
 μὴδὲν φέρεται τῶν κακίωνων πλέον.
- 5 20 Εὐριπίδου Αἰόλω.
 Δοκεῖτ' ἂν οἰκεῖν γαίαν, εἰ πένης ἅπας
 λαὸς πολιτεύοιτο πλουσίων ἄτερ;
 οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά·
 ἀλλ' ἐστὶ τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.
- 10 ἃ μὴ γὰρ ἐστὶ τῷ πένητι, πλούσιος
 δίδωσ'· ἃ δ' οἱ πλουτοῦντες οὐ κεκτῆμεθα,
 τοῖσιν πένησι χρώμενοι θηρώμεθα.
- 21 Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.
 Οἰκεῖος ἀνθρώποισι γίγνεσθαι φιλεῖ
- 15 πόλεμος ἐν ἀσείοις, ἣν διχοστατῇ πόλις.
- 22 Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.
 Ἀτρεΐκεια δ' ἄριστον ἀνδρὸς ἐν πόλει δικαίον
 πέλει.
- 23 Μανάνδρου.
- 20 Κοινὸν ἀγαθὸν τοῦτ' ἐστὶ χρηστὸς εὐτυχῶν.
- 24 Μενάνδρου.
 Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμον.
- 25 Σοφοκλέους.
 Νόμοις ἔπεσθαι τοῖσιν ἐγχώροις καλόν.
- 25 26 Τοῦ αὐτοῦ (Λατ. 672).
 Ἀναρχίας δὲ μείζον οὐκ ἔστιν κακόν.
- 27 Ἡνιόχου.
 Ἐγὼ δ' ὄνομα τὸ μὲν καθ' ἐκάστην αὐτίκα
 λέξω· συνάπασαι δ' εἰσι παντοδαπαὶ πόλεις,

αἱ νῦν ἀνοηταίνουσι πολὺν ἤδη χρόνον.
 τὰχ' ἂν τις ὑποκρούσειεν ὅ τι ποτ' ἐνθάδε
 νῦν εἰσι κἀνέροιτο, παρ' ἐμοῦ πεύσεται
 τὸ χωρίον μὲν γὰρ τόδ' ἐστὶ πᾶν κύκλω
 Ὀλυμπία, τῆνδ' δὲ τὴν σκηνὴν ἐκεῖ 5
 σκηνὴν ὁρᾶν θεωρικὴν νομίζετε.
 εἶεν· τί οὖν ἐνταῦθα δρωσιν αἱ πόλεις;
 ἐλευθέρῳ ἀφίκοντο θύσουσαι ποτε,
 ὅτε τῶν φόρων ἐγένοντ' ἐλεύθεραι σχεδόν.
 καῖπειτ' ἀπ' ἐκείνης τῆς θυσίας διέφθορεν 10
 αὐτὰς ξενίζουσ' ἡμέραν ἐξ ἡμέρας
 ἀβουλία κατέχουσα πολὺν ἤδη χρόνον.
 γυναικε δ' αὐτὰς δύο ταραττετόν τινε
 αἰὲ συνοῦσαι, δημοκρατία θατέρω
 ὄνομ' ἐστί, τῇ δ' ἀριστοκρατία θατέρω, 15
 δι' αὖς πεπαρρηγήκασιν ἤδη πολλάκις.

28 Ἀριστοφάνους (Ran. 739).

Τῶν πολιτῶν θ' οὓς μὲν ἴσμεν εὐγενεῖς καὶ σώ-
 φρονας
 ἄνδρας ὄντας καὶ δικαίους καὶ καλοὺς τε ἀγαθοὺς, 20
 καὶ τραφέντας ἐν παλαίστρᾳ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ,
 προυγελοῦμεν· τοῖς δὲ χαλκοῖς καὶ ξένοις καὶ πυρ-
 ραῖς,
 καὶ πονηροῖς καὶ πονηρῶν, εἰς ἅπαντα χρώμεθα
 ὑστάτοις ἀφιγμένοισιν, οἷσιν ἢ πόλις πρὸ τοῦ 25
 οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκὴ φερόντως ἐχρήσατ' ἂν.
 ἀλλὰ καὶ νῦν, ὧ' νόητοι, μεταβαλόντες τοὺς τρόπους
 χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὐθις· καὶ κατορθώσασι γὰρ
 εὖλογον, κἄν τι σφάλῃτ', ἐξ αἰῶνος γὰρ τοῦ ξύλου,
 ἦν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετ'. 30

29 Εὐριπίδου (Suppl. 312).

Παῦσαι· τὸ μὲν γὰρ συνέχον ἀνθρώπων πόλεις
τοῦτ' ἐσθ', ὅταν τις τοὺς νόμους σώξῃ καλῶς.

30 Μενάνδρου.

Εἴπερ τὸν ἀδικοῦντ' ἀσμένως ἡμύνετο
5 ἕκαστος ἡμῶν καὶ συνηγωνίζετο,
ἴσως νομίζων ἴδιον εἶναι τὸ γεγονὸς
ἀδίκημα, καὶ συνέπραττον ἀλλήλοις πικρῶς,
οὐκ ἂν ἐπιπλείον τὸ κακὸν ἡμῖν ᾗξετο
τὸ τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ παρατηρούμενοι
10 καὶ τυγχάνοντες ἧς ἐδει τιμωρίας,
ἦτοι σπάνιοι σφόδρ' ἂν ἦσαν ἢ πεπανμένοι.

31· Τοῦ αὐτοῦ.

Ἔργον ἐστὶ Φανία,
μακρὰν συνήθειαν βραχεὶ λῦσαι χρόνῳ.

15 32 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 55).

Τὸν γὰρ τὴν ἰδίαν οἰκίαν κακῶς οἰκήσαντα, καὶ
τὰ κοινὰ τῆς πόλεως παραπλησίως ἡγήσατο δια-
θήσειν.

33 Δημοκρίτου.

20 Ὁ νόμος βούλεται μὲν εὐεργετέειν βίον ἀνθρώ-
πων· δύνатаι δὲ ὅταν αὐτοὶ βούλωνται [εὖ] πά-
σχειν· τοῖσι γὰρ πειδομένοισι τὴν ἰδίην ἀρετὴν ἐν-
δείκνυται.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

25 Στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακόν· καὶ γὰρ νι-
κέουσι καὶ ἡσσωμένοισι ὁμοίῃ φθορῇ.

35 Αἰσχίνου (c. Ctes. p. 537).

Πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας λαβομένη μεγά-
- λας ἀπεργάζεται συμφοράς.

λοισι, και τοὺς πολιήτας ὁμονόους εἶναι, και ἄλλα ἀγαθὰ ἄσσα οὐδεὶς ἂν δύναίτο καταλέξει.

47 Σωκράτους.

Τῆς εὐτυχίας ὥσπερ πολιτικῆς ὁμιλίας κοινὴν εἶναι δεῖ τοῖς ἀξίοις τὴν ἀπόλαυσιν. 5

48 Ὅρκος τῶν Ἀθηνησιν ἐφ' ἡβων.

Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερά, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην ὅτῳ ἂν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὁσίων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ 10 ἀρείῳ ὄσης ἂν παραδέξωμαι· καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεικρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυμένοις πείσομαι καὶ οὓς τινες ἂν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδρύσῃται ὁμοφρόνως· καὶ ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμούςς ἢ μὴ πειθῇται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ 15 μόνος καὶ μετὰ πάντων· καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ἰστορες θεοὶ τούτων.

49 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Καθόλου δὲ φοντο δεῖν ὑπολαμβάνειν μηδὲν εἶ- 20 ναι μείζον κακὸν ἀναρχίας· οὐ γὰρ πεφυκέναι τὸν ἄνθρωπον διασῶξεσθαι μηδενὸς ἐπιστατοῦντος. περὶ δὲ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων οὕτως ἐφρόνουσι· τοὺς μὲν γὰρ ἄρχοντας ἐφασκον οὐ μόνον ἐπιστήμονας ἀλλὰ καὶ φιλανθρωποὺς δεῖν εἶναι· καὶ τοὺς ἀρχομένους 25 οὐ μόνον πειθηνίους ἀλλὰ καὶ φιλάρχοντας. ἐπιμελητέον δὲ πάσης ἡλικίας ἡγοῦντο, καὶ τοὺς μὲν παῖδας ἐν γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ νεανίσκους τοῖς τῆς πόλεως ἔθες τε καὶ νόμοις γυμνάζεσθαι· τοὺς δὲ ἄνδρας ταῖς πράξεσι τε καὶ δη- 30 μοσίαις λειτουργίαις προσέχειν· τοὺς δὲ πρεσβύτας

ἐνθυμήσεσι καὶ κριτηρίοις καὶ συμβουλίαις δεῖν ἐνα-
 ναστρέφεσθαι μετὰ πάσης ἐπιστήμης ὑπελάμβανον,
 ὅπως μήτε οἱ παῖδες νηπιάζοιεν, μήτε οἱ νεανίσκοι
 παιδαριεύοιντο, μήτε οἱ ἄνδρες νεανιεύοιντο, μήτε
 5 οἱ γέροντες παραφρονοῖεν. δεῖν δὲ ἑφασκον εὐθύς ἐκ
 παίδων καὶ τὴν τροφὴν τεταγμένως προσφέρεισθαι,
 διδάσκοντες ὥς ἢ μὲν τάξεις καὶ συμμετρία καλὴ καὶ
 σύμφορος, ἢ δ' ἀταξία καὶ ἀσυμμετρία αἰσχρά τε καὶ
 ἀσύμφορος.

10 50 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Ἀθηναίων πολι-
 τείας (I, 14).

Ὅτι μισεῖσθαι μὲν ἀνάγκη τὸν ἄρχοντα ὑπὸ τοῦ
 ἀρχομένου. εἰ δὲ ἰσχύσουσιν οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ
 ἐν ταῖς πόλεσιν, ὀλίγιστον χρόνον ἢ ἀρχὴ ἔσται τοῦ
 15 δήμου. διὰ ταῦτα τοὺς μὲν χρηστοὺς ἀτιμοῦσι καὶ
 χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελεύνουσι καὶ ἀποκτε-
 νοῦσι, τοὺς δὲ πονηροὺς αὖξουσι.

51 Ἐν ταυτῷ (II, 20).

Δημοκρατίαν δ' ἐγὼ αὐτῷ μὲν τῷ δήμῳ συγγι-
 20 νώσκω. ἑαυτὸν μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν πάντῃ συγγνώμη
 ἔστιν· ὅστις δὲ μὴ ὦν τοῦ δήμου εἴλετο ἐν δημοκρα-
 τουμένῃ πόλει οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ὀλιγαρχουμένῃ, ἀδι-
 κεῖν παρεσκευάσατο καὶ ἔγνω ὅτι μᾶλλον οἷόν τε δια-
 λαθεῖν κακῷ ὄντι ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει ἢ ἐν ὀλι-
 25 γαρχουμένῃ.

52 Δημοσθένους Φιλίππικῶν (II p. 71).

Ἔστι τοίνυν νῆ Δί', ἔφην ἐγώ, παντοδαπὰ εὖρη-
 μένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον
 χαρκαῶματα καὶ τείχη καὶ τάφοι καὶ τᾶλλα ὅσα
 30 τοιαῦτα. καὶ ταῦτα μὲν ἔστιν ἅπαντα χειροποιητὰ
 καὶ δαπάνης πολλῆς προσδεῖται· ἔν δέ τι κοινὸν ἢ

φύσις τῶν εὐφρονούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μὲν ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σώζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε. 5

53 Ἐκ τοῦ Πολυαίνου ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων.

Πρὸς μὲν δὴ τὸ μικρὸν τέλος, φήμ' ἔγωγε, ἀλλὰ τὸ ἔθος μέγα. ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ περὶ τῆς ποσότητος, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· καὶ πρόδηλον ὥς αἰετὰ πο-
10 νηρὰ τῶν ἐθνῶν ἄρχεται μὲν ἀπὸ μικρῶν, ἀμελούμενα δὲ ἰσχὺν μελίζω λαμβάνει.

54 Θουκυδίδου (I, 71).

Νῦν δέ, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιοτρόπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. ἀνάγκη δὲ 15 ὥσπερ τέχνης αἰετὰ ἐπιγιννόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχασούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα· πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἵεναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ.

55 Ἐκ τοῦ Πολυαίνου ὑπὲρ Μακεδόνων. 20

Οὐκ εἰδὼς ὅτι πᾶν τὸ νεωτεριζόμενον ἐν ταῖς πολιτείαις ἀρχὴ δυνάμεως μελίζονος γίνεται· ἄνδρας δὲ γεωργοὺς οὐκ ὄξεϊα τῶν κοινῶν ἀδικημάτων αἰσθησις εἰσέρχεται.

56 Θουκυδίδου ἱστορίας α' (77) δημηγο-
25 ρίας Ἀθηναίων.

Ἐπὶ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἡνέχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ αἰετὰ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις.

57 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 20). 30

Αἱ γὰρ ἰδία ἔχθραι πολλὰ πάνυ τῶν κοινῶν ἐπα-
νορθοῦσι.

58 Θουκυδίδου ἱστορίας τρίτης (37) δημη-
γορίας Κλέωνος.

5 Πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν
καθίστησιν, ὧν ἂν δόξη πέρι· μηδὲ γνωσόμεθα, ὅτι
χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείστων
ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις· ἀμαθία τε μετὰ σω-
φροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας.

1059 Ἐν ταυτῷ.

Οὔτε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ξυν-
ετατέρους, ὥς ἐπιτοπλεῖστον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς
πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλον-
ται φαίνεσθαι, τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν
15 περιγίγνεσθαι, ὥς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώ-
σουντες τὴν γνῶμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ
σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δὲ ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν
ξυνέσει, ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι,
ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι
20 λόγον· κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγω-
νισταί, διορθοῦνται τὰ πλείω.

60 Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν (IV
p. 132).

Τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν
25 ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μῆτ' ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι
μηδενός, μῆτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ
καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν
μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἐτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι'
οἷοι ποτ' ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι· οἱ
30 τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ δυνα-
στεῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασιν πανταχοῦ.

36 Δημοσθένους ἐκ τοῦ κατ' Ἀνδροτίωνος (p. 613).

Τὸν γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι δεῖ τῆς πόλεως ἡθὸς μιμεῖσθαι, καὶ σώζειν ἡμῖν τοὺς τοιούτους, ὧς Ἀθηναῖοι, προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς οἷός περ οὗτος. ὥς (ἐκεῖνο εἰδόσι μὲν ἴσως, ὅμως δὲ ἐρῶ) ὁποῖους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες καὶ σῶζοντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετε εἶναι.

37 Ξενοφῶντος ἐν δ' (6, 12) Σωκρατικῶν ἀπομνημονευμάτων.

Βασιλείας δὲ καὶ τυραννίδας ἀρχὰς μὲν ἀμφότερας ἡγεῖτο εἶναι, διαφέρειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. τῇ μὲν γὰρ ἐκόντων τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν πόλεων ἀρχὴν βασιλείαν ἡγεῖτο· τὴν δὲ ἀκόντων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ ἄρχων βούλοιο, τυραννίδα. καὶ ὅπου μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμους ἐπιτελούντων αἱ ἀρχαὶ καθίστανται, ταύτην μὲν τὴν πολιτείαν ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπου δὲ ἐκ τιμημάτων, πλουτοκρατίαν· ὅπου δ' ἐκ πάντων, δημοκρατίαν.

38 Ἡροδότου ἱστορίας ε' (78).

Δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μοῦρον ἀλλὰ πανταχῇ ἰσχυροῦς ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον.

39 Τοῦ αὐτοῦ ἱστορίας ε' (27).

Φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μάλα κακὰ ἢ πόλει ἢ ἔθνει ἐσεσθαι.

40 Δημοκρίτου.

Ἀπὸ ὁμοιοῦς τὰ μεγάλα ἔργα, καὶ ταῖσι πόλιν τοὺς πολέμους δυνατὸν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ' οὐ.

φυλάττον ἐάν τε καὶ μή, πάντως τοῦνομα οὐδεὶς αὐ-
τῆς εἰώθε μεταλλάττειν; Ἀληθῆ.

64 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Κριτίου ἢ Ἀτλαντι-
κοῦ (p. 110 a).

5 Λέγω δὲ ταῦτα τεκμαιρόμενος, ὅτι Κέκροπός τε
καὶ Ἐρεχθέως καὶ Ἐριχθονίου καὶ Ἐρυσίχθονος, τῶν
τε ἄλλων τὰ πλεῖστα ὅσα περ καὶ Θησέως τῶν ἄνω
περὶ τῶν ὀνομάτων ἐκάστων ἀπομνημονεύεται, τού-
των ἐκείνους τὰ πολλὰ ἐπονομάζοντας τοὺς ἱερέας
10 Σόλων ἔφη τὸν τότε διηγείσθαι πόλεμον, καὶ τὰ τῶν
γυναικῶν κατὰ ταῦτα, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς θεοῦ σχῆμα
καὶ ἄγαλμα, ὥς κοινὰ τότε ἦν ἐπιτηδεύματα ταῖς τε
γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, οὕτω
κατ' ἐκείνον τὸν νόμον ὠπλισμένην τὴν θεὸν ἀνάδη-
15 μα θεῖναι τοῖς τότε, ἐνδειγμα ὅτι πάνθ' ὅσα ξύννομα
ζῶα θήλεα καὶ ὅσα ἄρρενα τὴν προσήκουσαν ἀρε-
τὴν ἐκάστω γένει πᾶν κοινῇ δυνατὸν ἐπιτηδεύειν
πέφυκε.

65 Ἴσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι (5).

20 Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑπο-
τιθέμενος ἡρξάμην, οἶμαι πᾶσι δεινότατον μὲν εἶναι
τὸ τῶν αὐτῶν ἀξισῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πο-
νηροὺς, δικαιοτάτον δὲ τὸ διορθώσασθαι περὶ τού-
των, καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν,
25 ἀλλὰ καὶ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν
[ἐκάστους].

66 Θουκυδίδου (VI, 39) δημηγορίας Ἀλκι-
βιάδου.

Ἐγὼ δὲ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομά-
30 σθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος· ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρί-
στους εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλευῆσαι δ'

λοισι, καὶ τοὺς πολίτας ὁμονόους εἶναι, καὶ ἄλλα ἀγαθὰ ἅσσα οὐδεὶς ἂν δύναίτο καταλέξει.

47 Σωκράτους.

Τῆς εὐτυχίας ὥσπερ πολιτικῆς ὁμιλίας κοινὴν εἶναι δεῖ τοῖς ἀξίοις τὴν ἀπόλαυσιν. 5

48 Ὁρκος τῶν Ἀθηνησιν ἐφ' ἧ βων.

Οὐ καταισχυνῶ ὄπλα τὰ ἱερά, οὐδ' ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην ὅτῳ ἂν στοιχήσω, ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὁσίων καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδῶσω, πλείω δὲ καὶ 10 ἀρεῖα ὅσης ἂν παραδέξωμαι· καὶ εὐηκοήσω τῶν αἰ κρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἰδρυμένοις πείσομαι καὶ οὕς τινας ἂν ἄλλους τὸ πλήθος ἰδρύνηται ὁμοφρόνως· καὶ ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς ἢ μὴ πείθεται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ 15 μόνος καὶ μετὰ πάντων· καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. ἴστορες θεοὶ τούτων.

49 Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Καθόλου δὲ φροντο δεῖν ὑπολαμβάνειν μηδὲν εἶναι μείζον κακὸν ἀναρχίας· οὐ γὰρ πεφυκέναι τὸν ἄνθρωπον διασώζεσθαι μηδενὸς ἐπιστατοῦντος. περὶ δὲ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων οὕτως ἐφρόνουν· τοὺς μὲν γὰρ ἀρχοντας ἔφασκον οὐ μόνον ἐπιστήμονας ἀλλὰ καὶ φιλανθρωποὺς δεῖν εἶναι· καὶ τοὺς ἀρχομένους 20 οὐ μόνον παιδηνίους ἀλλὰ καὶ φιλάρχοντας. ἐπιμελητέον δὲ πάσης ἡλικίας ἡγοῦντο, καὶ τοὺς μὲν παῖδας ἐν γράμμασι καὶ τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν ἀσκεῖσθαι· τοὺς δὲ νεανίσκους τοῖς τῆς πόλεως ἔθεσιν τε καὶ νόμοις γυμνάζεσθαι· τοὺς δὲ ἄνδρας ταῖς πράξεσιν τε καὶ 25 μουσικαῖς λειτουργikaῖς προσέχειν· τοὺς δὲ πρεσβύτες

τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιπούς, τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἑκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ ἡ μικρὰ πόλις μεγάλη γίνεται καὶ μεγάλη 5 σώζεται.

70 Θουκυδίδου δημηγορίας Εὐφύμου (VI, 85).

Ἄνδρες δὲ τυράννη ἡ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρων, οὐδ' οἰκεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· 10 πρὸς ἑκάστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίνεσθαι.

71 Ἰαμβλίκου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (2).

Ὅμοιως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν 15 καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

72 Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τί συνέχει τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐφη εὐεργεσία καὶ τιμὴ καὶ τιμωρία.

20 73 Χαριλάου (Plut. Mor. p. 189 f.).

Χαρίλλας ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς διὰ τί νόμους ὀλίγους ὁ Λυκούργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο τοὺς ὀλίγοις χρωμένους λόγοις μὴ πολλῶν δεῖσθαι νόμων.

74 Ἡροδότου ἱστηρίας β' (c. 35).

25 Ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσιν ὁδοῖσιν ἐπιλέγοντες ὥς τὰ μὲν αἰσχροῖα ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχροῖα ἀναφανδόν.

75 Ξενοφώντος ἐν α' (2, 10) ἀπομνημονευμάτων.

30 Ἐγὼ δ' οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας καὶ νο-

φύσις τῶν εὐ φρονούντων ἐν ἑαυτῇ κέκτηται φυλακτήριοιον, ὃ πᾶσι μὲν ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριοιον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σώζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε. 5

53 Ἐκ τοῦ Πολυαίνου ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων.

Πρὸς μὲν δὴ τὸ μικρὸν τέλος, φημί· ἔγωγε, ἀλλὰ τὸ ἔθος μέγα. ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ περὶ τῆς ποσότητος, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· καὶ πρόδηλον ὡς αἰετὰ πο-¹⁰νηρὰ τῶν ἐθνῶν ἄρχεται μὲν ἀπὸ μικρῶν, ἀμελούμενα δὲ ἰσχὺν μελίσσω λαμβάνει.

54 Θουκυδίδου (I, 71).

Νῦν δέ, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτοὺς ἐστὶν. ἀνάγκη δὲ¹⁵ ὥσπερ τέχνης αἰετὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαστοῦσθαι μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα· πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἵεναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ.

55 Ἐκ τοῦ Πολυαίνου ὑπὲρ Μακεδόνων. 20

Οὐκ εἰδὼς ὅτι πᾶν τὸ νεωτεριζόμενον ἐν ταῖς πολιτείαις ἀρχὴ δύναμειος μελίσσωνος γίνεται· ἄνδρας δὲ γεωργοὺς οὐκ ὀξεῖα τῶν κοινῶν ἀδικημάτων αἰσθήσεις εἰσέρχεται.

56 Θουκυδίδου ἱστορίας α' (77) δημηγο-²⁵ρίας Ἀθηναίων.

ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἡνείχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ αἰετὰ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις.

57 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 20). 30

80 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία ἰσχυροτάτη τῶν πό-
λεων εἶπεν "ἡ ἄνδρας ἔχουσα ἀγαθούς."

81 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία ἀνομεῖται πόλις "ἐν ἧ"
ἔφη "οἱ ἄρχοντες μεθ' ἐταιρείας καθίστανται."

82 Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίς ἀρίστη πόλις "ἐν ἧ" ἔφη
"πλεῖστα ἀρετῆς ἄθλα."

10 83 Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται
εἶπεν "ἡ μετὰ νόμου ζῶσα καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξ-
ιοῦσα."

84 Πυθαγόρας τῶν πόλεων ἐκείνην εἶπεν ἀρίστην
15 τὴν ἄνδρας ἀγαθούς ἔχουσαν.

85 Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς ὁποίους δεῖ
καθιστάναι εἶπεν "οὔτινες ἐκ παίδων καλῶς ἤχθησαν,
καὶ εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες μὴ γερόνασι προδόται τῆς
20 αὐτῶν ἡλικίας λήμματος χάριν."

86 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιτα-
φίου (238 c).

Πολιτεία γὰρ ἀνατροφὴ ἀνθρώπων ἐστὶ καλὴ μὲν
ἀγαθῶν, μὴ καλὴ δὲ κακῶν.

25 87 Αἰσχίνου (c. Ctes. p. 569).

Κακεῖνο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς
ὀλίγοις καὶ ἀξίοις κατὰ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς
ἀγωνιστὰς ἔξετε τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ τῷ βουλομένῳ
καὶ τοῖς διαπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικέας
30 φύσεις διαφθερεῖτε.

- 61 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (9) ἐκ τῆς δημογορίας Νικίου.

Νομίζω ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι, ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίας πρόηται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' αὐτὸν βούλοιτο ὀρθοῦσθαι.

- 62 Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου (p. 29).

Ὁμολογοῦνται τρεῖς εἶναι πολιτεῖαι ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία. διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς 10 τρόποις τῶν ἐφεσθηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.

- 63 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (291 c).

Ἀρ' οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστι μία; Ναί. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἰποι τις ἂν, οἶμαι, 15 τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν; Πῶς δ' οὐ; Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας οὐχ ἢ τοῦ πλήθους ἀρχή, δημοκρατία τοῦνομα κληθεῖσα; Καὶ πάνν γε. Τρεῖς δ' οὔσαι, μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίνονται, δὴ ἐξ αὐτῶν ἄλλα πρὸς ἑαυταῖς ὀνόματα τίκτουσαι; Ποία 20 δὴ; Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἐκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν καὶ πλοῦτον καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, διπλὴν ἐκατέραν τοῖν δυοῖν διαιροῦντες, μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν, ὥς δύο παρεχόμενῃν εἶδη, δυοῖν ὀνόμασιν, τὸ μὲν τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῇ; Τί μὴν; Τὴν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γε ἐκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν, ἀριστοκρατία καὶ ὀλιγαρχία; Καὶ πάνν γε. Δημοκρατίας γε μὴν, ἐάν τ' οὐν βιαίως ἑάν τε ἐκουσίως τῶν τὰς οὐσίας ἔχοντων τὸ πλήθος ἀρχῇ, καὶ ἑάν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς 30

προπολεμὲν ἄρχει τῷ βαναύσῳ παντός, τῷ δὲ προβου-
λεύεσθαι ἄρχεται.

93 Τοῦ αὐτοῦ.

Τοντᾶν δὲ τᾶν μοιρᾶν ἐκάστα πάλιν ἐς τρία τέ-
5 τακται. τῷ τε γὰρ βουλευτικῷ μέρος τὸ μὲν ἐστὶ
πρόεδρον, τὸ δὲ ἄρχοντικόν, τὸ δὲ κοινοβουλευτικόν·
πρόεδρον μὲν τὸ προσυνεδρεῦον καὶ τὸ προβουλευό-
μενον περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ὕστερον ἐπαναφέ-
ρον ἐπὶ τὰν βουλάν· ἄρχοντικόν δὲ τὸ ἦτοι ἄρχον ἢ
10 γεγενναμένον ἄρχοντικόν· κοινοβουλευτικόν δὲ τὸ
ἄλλο πλᾶθος τὸ παραδεχόμενον τὰ προσυνεδρευμένα
καὶ ἐπιψαφίζόμενον καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἐπὶ κρί-
σει. ὥς δ' ἀπλῶς εἰπέν, δεῖ τῷ μὲν προέδρῳ ἐπὶ
τὸ κοινοβουλευτικὸν ἀναφέρειν, τὸ δὲ κοινοβουλευ-
15 τικὸν διὰ τῶν στραταγῶν ἐπὶ τὰν ἐκκλησίαν. ὥσαύ-
τως δὲ καὶ τῷ ἐπικούρῳ καὶ τῷ δυναμικῷ μέρος τὸ
μὲν τι ἐστὶν ἄρχοντικόν, τὸ δὲ προμαχατικόν, τὸ δὲ
λοιπὸν καὶ πλῆθον μέρος ἀγελαῖον καὶ στρατιωτικόν·
ἄρχοντικόν μὲν ὧν ἐστίν, ἐξ ὧν στρατοπεδεᾶρχαι καὶ
20 ταξίαρχαι καὶ λοχαγοὶ καὶ πρόμαχοι καθίστανται καὶ
καθόλου πάντες οἱ ἀγεμονίαν ἔχοντες· προμαχατικόν
δὲ τὸ τῶν ἀνδρικοτάτων καὶ θυμικοτάτων καὶ τολ-
ματικοτάτων πᾶν γένος, ἀγελαῖον δὲ καὶ στρατιωτι-
κὸν τὸ λοιπὸν πλᾶθος. τῷ δὲ βαναύσῳ καὶ βιοπονα-
25 τικῷ τὸ μὲν ἐστὶ γεωπόνον καὶ περὶ τὰν κατεργασίαν
τᾶς χώρας κατασχολεύμενον, τὸ δὲ τεχνατικὸν ὄργανα
καὶ ἐπιμαχανήματα τοῖς τῷ βίῳ πράγμασιν ἐμποριζό-
μενον, τὸ δὲ μεταβατικόν καὶ ἐμπορικόν, ὃ τὰ μὲν
ἐν τᾷ πόλει περιουσιάζοντα ἐπὶ τὰν ξέναν διάγεται,
30 τὰ δὲ ἀπὸ τᾶς ξένης ἐς τὰν πόλιν. τὰ μὲν ὧν συ-
στάματα τᾶς πολιτικᾶς κοινωνίας διὰ τοσούτων καὶ

ἂν βέλτιστα τοὺς ξυνετούς, κρῖναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλούς. καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖ· ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δὲ ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ σύμπαν 5 ἀφελομένη ἔχει.

67 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (Cherson. p. 107).

Οὐδέ γε μοι δοκεῖ δικαίον τοῦτ' εἶναι πολίτων, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' εὐρίσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρώτος ὑμῶν ἔσομαι εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι, καὶ τὸ βέλτιστον αἰεὶ, μὴ τὸ ῥᾶστον ἅπαντας λέγειν. ἐπ' ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτῇ βαδιεῖται· ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προσάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην, ἵν' ὑμῶν 15 ἕκαστος, ὥς Ἀθηναῖοι, τοῦτο γινῶ καὶ εἰδῇ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥαστώνη καὶ ῥαθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίῳις βίῳις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ.

68 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (IV p. 142). 20

Ὡσπερ τοίνυν ἐνὸς ἡμῶν ἑκάστου τις ἔστι γονεὺς, οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινὸς δεῖ τοὺς γονεῖς τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ προσήκειν τούτους, οὐχ ὅπως ὧν ἡ πόλις δίδωσιν ἀφελέσθαι τι· ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως μηδεὶς 25 ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσονται.

69 *Δημοσθένους Φιλιππικῶν* (IV p. 142).

Αἰεὶ γάρ, ὥς Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν εὐπόρους, εἰς μὲν τὸν βίον τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας καί, ὑπὲρ τοῦ- 30 του μὴ δεδοικότες, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ

τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιπούς, τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἐκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ ἡ μικρὰ πόλις μεγάλη γίνεται καὶ μεγάλη
 5 σώζεται.

70 Θουκυδίδου δημηγορίας Εὐφύμου
 (VI, 85).

Ἄνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρων, οὐδ' οἰκείον ὅ τι μὴ πιστόν.
 10 πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίνεσθαι.

71 Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (2).

Ὅμοίως ἐπισηαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν
 5 καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

72 Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τί συνέχει τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐφη εὐεργεσία καὶ τιμὴ καὶ τιμωρία.

73 Χαριλάου (Plut. Mor. p. 189 f.).

Χαρίλαος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς διὰ τί νόμους ὀλίγους ὁ Λυκούργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο τοὺς ὀλίγοις χρωμένους λόγοις μὴ πολλῶν δεῖσθαι νόμων.

74 Ἡροδότου ἱστῳρίας β' (c. 35).

5 Ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσιν ὁδοῖσιν ἐπιλέγοντες ὥς τὰ μὲν αἰσχροῦ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἔστι ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ ἀναφανδόν.

75 Ξενοφῶντος ἐν α' (2, 10) ἀπομνημονευμάτων.

6 Ἐγὼ δ' οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας καὶ νο-

μίζοντας ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκει
τοὺς πολίτας ἥμισυ γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότες ὅτι
τῇ μὲν βίᾳ πρόσσεστιν ἐχθρὰ καὶ κίνδυνος, διὰ δὲ
τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλλας τὰ αὐτὰ
γίγνεται. οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες ὥς ἀφαιρεθέντες
μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες ὥς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν.
οὐκ οὖν οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι,
ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα
πράττειν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζε-
σθαι τολμῶν δέοιτ' ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυ-
νάμενος οὐδενός· καὶ γὰρ μόνος ἤγοιτ' ἂν δύνασθαι
πείθειν. καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥμισυ συμ-
βαίνει· τίς γὰρ ἀποκτεῖναι τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον
ἢ ζῶντι πειδομένῳ χρῆσθαι;

76 Σόλωνος.

Σόλων ἐκείνην εἶπεν ἄριστα τὴν πόλιν οἰκείσθαι,
ἐν ᾗ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καὶ
τὸ ἐναντίον, ἐν ᾗ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι.

77 Τοῦ αὐτοῦ.

Σόλων ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα
ἐν πόλει εἶπεν, εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῦεν οἱ μὴ ἀδικού-
μενοι τοῖς ἀδικουμένοις.

78 Περιάνδρου.

Περιάνδρος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐκ ἀποτίθεται τὴν
ἀρχὴν εἶπεν, ὅτι τῷ κατ' ἀνάγκην ἄρχοντι καὶ τὸ
ἐκονσίως ἀποστῆναι κίνδυνον φέρει.

79 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας εἶπεν εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις πρῶτον
τροφὴν, ἔπειτα κόρον, εἶτα ὕβριν, μετὰ δὲ ταῦτα
ὀλεθρον.

τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιπούς, τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἑκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ ἡ μικρὰ πόλις μεγάλη γίνεται καὶ μεγάλη 5 σώζεται.

70 Θουκυδίδου δημηγορίας Εὐφύμου (VI, 85).

Ἄνδρες δὲ τυράννη ἡ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅτι ξυμφέρων, οὐδ' οἰκτεῖον ὅτι μὴ πιστόν· 10 πρὸς ἑκάστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίνεσθαι.

71 Ἰαμβλίου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων (2).

Ὅμοιως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν 15 καὶ μοχθηρῷ δύναμιν.

72 Θεοφράστου.

Θεόφραστος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, τί συνέχει τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐφη εὐεργεσία καὶ τιμὴ καὶ τιμωρία.

20 73 Χαρίλαου (Plut. Mor. p. 189 f.).

Χαρίλαος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς διὰ τί νόμους ὀλίγους ὁ Λυκούργος ἔθηκεν, ἀπεκρίνατο τοὺς ὀλίγοις χρωμένους λόγοις μὴ πολλῶν δεῖσθαι νόμων.

74 Ἡροδότου ἱστῳρίας β' (c. 35).

25 Ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσιν ὁδοῖσιν ἐπιλέγοντες ὥς τὰ μὲν αἰσχροῦ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ ἀναφανδόν.

75 Ξενοφώντος ἐν α' (2, 10) ἀπομνημονευμάτων.

30 Ἐγὼ δ' οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας καὶ νο-

μίζοντας ἰακηνούς ἐσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας ἥμισι γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότες ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἐχθρὰ καὶ κίνδυνος, διὰ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας τὰ ἀντὶ γίγνεται. οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες ὥς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες ὥς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. οὐκ οὖν οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ συμμάχων ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ' ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος οὐδενός· καὶ γὰρ μόνος ἤγοιτ' ἂν δύνασθαι πείθειν. καὶ φονεύειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἥμισι συμβαίνει· τίς γὰρ ἀποκτεῖναι τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον ἢ ζῶντι πειδομένῳ χρῆσθαι;

76 Σόλωνος.

15

Σόλων ἐκείνην εἶπεν ἄριστα τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι, ἐν ἣ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἐναντίον, ἐν ἣ τοὺς κακοὺς ἀμύνεσθαι.

77 Τοῦ αὐτοῦ.

Σόλων ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν μὴ γίγνοιτο ἀδίκημα ἐν πόλει εἶπεν, εἰ ὁμοίως ἀγανακτοῖεν οἱ μὴ ἀδικούμενοι τοῖς ἀδικουμένοις.

78 Περιάνδρου.

Περιάνδρος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐκ ἀποτίθεται τὴν ἀρχὴν εἶπεν, ὅτι τῷ κατ' ἀνάγκην ἄρχοντι καὶ τὸ ἐκουσίως ἀποστῆναι κίνδυνον φέρει.

79 Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας εἶπεν εἰσιέναι εἰς τὰς πόλεις πρῶτον τρυφὴν, ἔπειτα κόρον, εἶτα ὕβριν, μετὰ δὲ ταῦτα ὀλεθρον.

30

80 Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία ἰσχυροτάτη τῶν πό-
λεων εἶπεν "ἡ ἄνδρας ἔχουσα ἀγαθοῦς."

81 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία ἀνομεῖται πόλις "ἐν ἣ"
ἐφη "οἱ ἄρχοντες μεθ' ἑταιρείας καθίστανται."

82 Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίς ἀρίστη πόλις "ἐν ἣ" ἐφη
"πλεῖστα ἀρετῆς ἄλλα."

10 83 Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς ποία πόλις ἄριστα οἰκεῖται
εἶπεν "ἡ μετὰ νόμου ζῶσα καὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξ-
ιοῦσα."

84 Πυθαγόρας τῶν πόλεων ἐκείνην εἶπεν ἀρίστην
15 τὴν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἔχουσαν.

85 Τοῦ αὐτοῦ.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς ὁποίους δεῖ
καθιστάναι εἶπεν "οἷτινες ἐκ παίδων καλῶς ἤχθησαν,
καὶ εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες μὴ γερόνασι προδόται τῆς
20 αὐτῶν ἡλικίας λήμματος χάριν."

86 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιτα-
φίου (238 c).

Πολιτεία γὰρ ἀνατροφὴ ἀνθρώπων ἐστὶ καλὴ μὲν
ἀγαθῶν, μὴ καλὴ δὲ κακῶν.

25 87 Αἰσχίνου (c. Ctes. p. 569).

Κάκεινο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς
ὀλίγοις καὶ ἀξίοις κατὰ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς
ἀγωνιστὰς ἔξετε τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ τῷ βουλομένῳ
καὶ τοῖς διαπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικέεις
30 φῦσεις διαφθερεῖτε.

88 Ζήνωνος.

Ζήνων ἔφη δεῖν τὰς πόλεις κοσμεῖν οὐκ ἀναθήμασιν, ἀλλὰ ταῖς τῶν οἰκούντων ἀρεταῖς.

89 Σόλωνος.

Σόλων πῶς ἄριστα αἱ πόλεις οἰκοῦντο ἐρωτηθεὶς εἶπεν, ἐὰν οἱ μὲν πολλοὶ τοῖς ἄρχουσι πεύθωνται, οἱ δὲ ἄρχοντες τοῖς νόμοις.

90 Θουκυδίδου ἐκ τοῦ ἐπιταφίου (II, 46).

Ἄθλα γὰρ οἷς κείται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖσδε καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσιν. 10

91 Ἀρκεσίλαου.

Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν, ὥσπερ ὅπου φάρμακα πολλὰ καὶ ἱατροὶ πολλοί, ἐνταῦθα νόσοι πλεῖσται, οὕτω δὴ καὶ ὅπου νόμοι πλεῖστοι, ἐκεῖ καὶ ἀδικίαν εἶναι μάλιστα. 15

92 Ἰπποδάμου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ πολιτείας.

Φαμί δ' ἐγὼν ἐς μοῖρας τρεῖς διεστιάσθαι τὴν σύμπασαν πολιτείαν· καὶ μίαν μὲν εἶμεν μοῖραν τῶν ἀρετῶν κυβερνώντων τὰ κοινά, δευτέραν δὲ τῶν δυνάμει, τρίταν δὲ τῶν ἐκπλαρώσει καὶ χοραγίᾳ τῶν ἀναγκαίων. ὀνομαίνω δὲ τὸ μὲν πρῶτον πλᾶθος βουλευτικόν, τὸ δὲ δεύτερον ἐπίκουρον, τὸ δὲ τρίτον βάνανυσον. καὶ τὰ μὲν αὖ τῶν ἐλευθέρων βιοτῶν ἐχόντων οἰκῆα φαμί εἶμεν, τὸ δὲ τρίτον τῶν βιοπόνων· καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν ἄριστον εἶμεν, τὸ δὲ βάνανυσον χειρῶν, τὸ δ' ἐπίκουρον μέσον. καὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν ἄρχεν δεῦ, τὸ δὲ βάνανυσον ἄρχεσθαι, τὸ δὲ ἐπίκουρον καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι. τὸ μὲν γὰρ καὶ τί δεῖ πράττεν προβουλεύει, τὸ δ' ἐπίκουρον τῷ μὲν 30

προπολεμὲν ἄρχει τῷ βαναύσῳ παντός, τῷ δὲ προβου-
λεύεσθαι ἄρχεται.

93 Τοῦ αὐτοῦ.

Τούτων δὲ τῶν μοιρῶν ἐκάστα πάλιν ἐς τρία τέ-
5 τακται. τῷ τε γὰρ βουλευτικῷ μέρος τοῦ μὲν ἐστὶ
πρόεδρον, τὸ δὲ ἀρχοντικόν, τὸ δὲ κοινοβουλευτικόν·
πρόεδρον μὲν τὸ προσυνεδρεῦον καὶ τὸ προβουλευό-
μενον περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ὕστερον ἐπαναφέ-
ρον ἐπὶ τὰν βουλάν· ἀρχοντικὸν δὲ τὸ ἦτοι ἄρχον ἢ
10 γεγενεαμένον ἀρχοντικόν· κοινοβουλευτικὸν δὲ τὸ
ἄλλο πλᾶθος τὸ παραδεχόμενον τὰ προσυνεδρευμένα
καὶ ἐπιψαφίζόμενον καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἐπὶ κρί-
σει. ὥς δ' ἀπλῶς εἰπέν, δεῖ τῶς μὲν προέδρως ἐπὶ
τὸ κοινοβουλευτικὸν ἀναφέρειν, τὸ δὲ κοινοβουλευ-
15 τικὸν διὰ τῶν στραταγῶν ἐπὶ τὰν ἐκκλησίαν. ὡσαύ-
τως δὲ καὶ τῷ ἐπικούρῳ καὶ τῷ δυναμικῷ μέρος τοῦ
μὲν τι ἐστὶν ἀρχοντικόν, τὸ δὲ προμαχατικόν, τὸ δὲ
λοιπὸν καὶ πλῆθον μέρος ἀγελαῖον καὶ στρατιωτικόν·
ἀρχοντικὸν μὲν ὧν ἐστὶν, ἐξ ὧν στρατοπεδάρχαι καὶ
20 ταξιάρχαι καὶ λοχαγοὶ καὶ πρόμαχοι καθίστανται καὶ
καθόλα πάντες οἱ ἀγεμονίαν ἔχοντες· προμαχατικὸν
δὲ τὸ τῶν ἀνδρικωτάτων καὶ θυμικωτάτων καὶ τολ-
ματικωτάτων πᾶν γένος, ἀγελαῖον δὲ καὶ στρατιωτι-
κὸν τὸ λοιπὸν πλᾶθος. τῷ δὲ βαναύσῳ καὶ βιοπονα-
25 τικῷ τὸ μὲν ἐστὶ γεωπόνον καὶ περὶ τὰν κατεργασίαν
τῆς γῆρας κατασχολεύμενον, τὸ δὲ τεχνατικὸν ὄργανα
καὶ ἐπιμαχανάματα τοῖς τῷ βίῳ πράγμασιν ἐκποριζό-
μενον, τὸ δὲ μεταβατικὸν καὶ ἐμπορικόν, ὃ τὰ μὲν
ἐν τῇ πόλει περιουσιάζοντα ἐπὶ τὰν ξέναν διάγεται,
30 τὰ δὲ ἀπὸ τῆς ξένης ἐς τὰν πόλιν. τὰ μὲν ὧν συ-
στάματα τῆς πολιτικῆς κοινωνίας διὰ τοσούτων καὶ

τοιῶνδε μερῶν συντίθεται· ἔπειτα δὲ καὶ περὶ ἀρ-
μογᾶς καὶ ἐνώσιος αὐτῶν ῥητέον.

ἐπεὶ δὲ πᾶσα πολιτικὰ κοινωνία λύρα παντελεῖ
ποτέοικε, τῷ ἑξαρτύσιός τε δέεσθαι καὶ συναρμογᾶς
καὶ τὸ τελευταῖον ἐπαφᾶς τινος καὶ προσχράσιος μω-
σικᾶς· περὶ μὲν ὧν ἑξαρτύσιος πολιτείας ἐκ τίνων
καὶ πόσων συνέστακεν, εἰρηταί μοι καὶ ἐν τοῖς ἐμ-
προσθεν· περὶ δὲ συναρμογᾶς καὶ ἐνώσιος αὐτῶν
πειρασοῦμαι νῦν λέγειν. φαμί δὲ ἔγωγε τρισὶ τού-
τοις συναρμώζεσθαι τὴν πολιτικὰν κοινωνίαν, λόγους¹⁰
ἐπιταδεύμασιν ἐθῶν νόμοις, καὶ διὰ τριῶν τούτων
παιδεύεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ σπουδαιότερον γίνε-
σθαι. τοὶ μὲν γὰρ λόγοι διδάσκοντι καὶ ἐπιθυμίας
ἐμποιεῦντι προτρεπόμενοι πρὸς ἀρετάν· τοὶ δὲ νόμοι
τὰ μὲν φόβοις κατέχοντες ἀπερύκοντι, τὰ δὲ τιμαῖς¹⁵
τε καὶ θωραεὶς δελεάζοντες ἐκκαλέονται· τὰ δὲ ἔθνη
καὶ ἐπιταδεύματα πλάσσει καὶ κηροχυτεῖ τὴν ψυχάν,
φυσίωσιν ἐμποιεῦντα διὰ τᾶς συνεχέος ἐνεργείας.
δεῖ δὲ τὰ τρία ταῦτα συντετάχθαι ποτὶ τε τὸ καλὸν
καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἐν ἑκάστῳ αὐ-
τῶν εἰ μὲν δυνατόν στοχάζεσθαι πάντων, εἰ δὲ μὴ
γε, δυοῖν ἢ ἐνός· ὥστ' εἴμεν καὶ τὸν λόγον καλὸν καὶ
δίκαιον καὶ συμφέροντα καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸν νόμον·
προτιμῆσθαι δὲ πρῶτον τὸ καλόν, δεύτερον δὲ τὸ
δίκαιον, τρίτον δὲ τὸ συμφέρον. τὸ καθόλω δὲ πει-
ρᾶσθαι διὰ τούτων ὥς ὅτι μάλιστα ποιεῖν τὴν πόλιν
ὅπως ὁμολογήσῃ καὶ σύμφωνος [ἧ] τοῖς αὐτῶς μέρε-
σιν, ἀλλὰ μὴ στασιάζουσα καὶ διαμαχομένα. ἐστὶται
δὲ τοῦτο, αἶκα τὰ πάθη τᾶς ψυχᾶς παιδεύηται τῶν
νέων καὶ ἐς τὸ μέτριον ἀγινῆται τοῖς ἀδέσι τε καὶ²⁰
λυπαροῖς, καὶ αἶκα περὶ τὰς οὐσίας μέτρια καὶ ἀπὸ
γεωπονίας ἔχωντι τὴν πρόσοδον· καὶ αἶκα τὰς ἀρχὰς

ἄρχωντι τὰς μὲν ἀρετᾶς δεομένας τοὶ ἀγαθοί, τὰς δ' ἐμπειρίας τινὸς τοὶ ἐμπειροὶ, τὰς δὲ παροχᾶς τινὸς καὶ δαπάνας τοὶ εὐποροὶ, καὶ τούτοις πᾶσι κατὰ τρόπον ἄρξασι τὰς ἀρχὰς κατ' ἀξίας διανέμονται τὰς τι-
 5 μίας. ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρετᾶς αἰτίαι τυγχάνονται τρεῖς, φόβος ἐπιθυμία αἰδώς, δυνασσεῖται δὲ τὸν μὲν φόβον ὁ νόμος ἐμπαρασκευάζει, τὰν δὲ αἰδῶ τὰ ἔθρα· τοὶ γὰρ ἐθισθέντες καλῶς αἰδέονται τὰ αἰσχροῦ πράσσειν· ὁ δὲ λόγος τὰν ἐπιθυμίαν· ἀγωγὸν γὰρ τὰς αἰτίας
 10 ἀπόδοσις ἅμα καὶ ἐφαλκύνστικόν τᾶς ψυχᾶς, ἄλλως τε δὴ καὶ γινόμενον μετὰ προτροπᾶς. διὸ καὶ φρατρίδας καὶ συσσίτια καὶ συσκανίαν καὶ συναγελισμῶς, τὰ μὲν στρατιωτικῶς τὰ δὲ καὶ πολιτικῶς, ἐγκατασκευάζειν δεῖ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, συναρμόξεν δὲ καὶ τὸ
 15 τῶν πρεσβυτέρων γένος αὐτοῖς, ἐπειδὴ περ τοὶ μὲν νέοι δέονται σωφρονισμῷ καὶ καταρτίσει, τοὶ δὲ πρεσβύτεροι φιλοφροσύνας καὶ διαγωγὰς ἀλύπω.

94 Ἐν ταυτῷ.

Ἐπεὶ διὰ τριῶν ἐλέγους σπονδαῖον ἀποτελέεσθαι
 20 τὸν ἄνθρωπον, διὰ τε τῶν ἐθέων καὶ τῶν νόμων καὶ τῷ λόγῳ, σκοπιάζεσθαι δεῖ πῶς τε διαφθείρεσθαι πέφυκε τὰ ἔθρα καὶ πῶς διαμένειν. εὐρήσομεν δὴ τὰ ἔθρα φθειρόμενα κατὰ δύο τρόπους, ἢ γὰρ δι' αὐτῶς ἢ διὰ τῶς ἐκτός. καὶ διὰ μὲν αὐτῶς, ἥτοι διὰ τὸ φεύ-
 25 γεν τὰς λύπας ἢ διὰ τὸ αἰρέεσθαι τὰς ἀδονάς· διὰ μὲν γὰρ τὸ φεύγεν τὰς λύπας τῶς πόνως οὐχ ὑπομένουντι, διὰ δὲ τὸ διώκειν τὰς ἀδονάς τὰ ἀγαθὰ [τοὶ] ἀποβάλλονται· ἐργατεύονται δὲ τοὶ μὲν πόνοι τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις, ταὶ δὲ ἀδοναὶ τὰ κακά· ἀκρατέες ὦν
 30 καὶ μαλακοὶ γινόμενοι θηλύτεροι γίνονται ταῖς ψυχᾶς καὶ ποτὶ τὰς ἀναλώσεως πολυδαπανώτεροι. διὰ

ζοντι ὅμοιον τὸ σχῆμα λαμβάνει. τοῖς ἀνθρώποις
περὶ μὲν ἀμέλως πῶς χρὴ τηθημέν τε καὶ ἐποφθῆ-
μεν πεφρονημένως ἔχει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων
ἡθεα ἀμελῶς τε καὶ εἰκαλῶς· καὶ τοι οὐχ ἁ ἄμπελος
οὐδ' ὁ οἶνος τᾶς πολιτείας ἀγεμὼν ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος 5
καὶ ἡ ψυχὴ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τῷ μὲν φυτῷ πλήθονος
εἰώθαμες ἄξιον παρακαθιστάμεν [καὶ] τὸν ἐπιμελη-
σόμενον, οὐ μῆλον ἢ δύο μῶν ἄξιον, τοῖς δὲ νέοις
Ἰλλυριὸν ἢ Θρᾷκα οὐδενὸς ἄξιον. οἱ δ' ἐξ ἀρχᾶς νο-
μοθεταὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων στάσιμον οὐκ ἂν 10
δύναιτο ποιῆσαι, κινᾶσι δὲ μονᾶς καὶ τάξιος κοι-
νωνηκυῖαν παρακατέξενξαν ὄρχησιν καὶ θυθμόν,
ἔτι δὲ παιγνιάς τὰς μὲν ἐς κοινωνίαν προτρεπομένας
τὰς δ' ἐς ἀλάθειαν καὶ ὀξύτατα ψυχᾶς· ὁμοίως δὲ καὶ
τοῖς ὑπὸ μέθας ἢ πλασμονᾶς φαῦλόν τι καταπράττειν 15
τὸν αὐλὸν καὶ τὰν ἁρμονίαν ἐς τὰς συνωσίαις κατέ-
ταξαν, ὅπως πεπαινόμενον τὸ ἥθος δύναιτο κατα-
κοσμεῖσθαι.

96 Πλάτωνος πολιτείας δ' (p. 425 a).

Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειιν 20
εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰσδέξωνται, πάλιν τοῦ-
ναντίον ἢ ἐκείνοις εἰς πάντα συνέπεται τε καὶ αὖξει,
ἐπανορθοῦσα εἴ τι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο.
Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη. Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δο-
κούντα εἶναι νόμιμα ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρό- 25
τερον ἀπώλλυσαν ἅπαντα; Ποτα; Τὰ τοιάδε· σιγᾶς
τε τῶν νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις, ὥς πρέπει, καὶ
κατακλίσεις καὶ ὑπαναστάσεις, καὶ γονέων θερα-
πείας, καὶ κουράς τε καὶ ἀμπεχόνας καὶ ὑποδέσεις
καὶ ὅλον τὸν τοῦ σώματος σχηματισμόν, καὶ τᾶλλα 30
ὅσα τοιαῦτα. ἢ οὐκ οἶει; Ἐργως. Νομοθετεῖν δὲ

αὐτὰ οἶμαι εὐηθες· οὔτε γάρ που γίγνεται, οὔτ' ἂν μείνειεν λόγῳ τε καὶ γράμμασι νομοθετηθέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει γοῦν, ἣν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδελφίμαντε, ἐκ τῆς παιδείας, ὅποι ἂν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ 5 ἐκόμενα εἶναι. ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὄν, ὅμοιον πα-
ρακαλεῖ; Τί μὴν; Καὶ τελευτῶν δὴ, οἶμαι, φαίμεν ἂν εἰς ἓν τι τέλος καὶ νεανικὸν ἀποβαίνειν αὐτό, ἢ ἀγαθόν, ἢ καὶ τοῦναντίον.

97 Ἐν ταυτῷ (p. 429 c).

10 Σωτηρίαν ἔγωγε, εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρίαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμον διὰ τῆς παιδείας γεγонуῖαν περὶ τῶν δει-
νῶν, ἃ τε ἐστὶ καὶ οἶα· διὰ παντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν, τῷ ἓν τε λύπαις ὄντα διασώζεσθαι αὐτήν, 15 καὶ ἓν ἡδοναῖς, καὶ ἓν ἐπιθυμίαις, καὶ ἓν φόβοις, καὶ μὴ ἐκβάλλειν. ᾧ δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάζαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκ οὖν οἶσθα, ἣν δ' ἐγώ, ὅτι οἱ βαφεῖς ἐπειδὴν βουληθῶσι βάψαι ἔρια, ὥστ' εἶναι ἁλουργά; πρῶτον μὲν ἐκλέ-
20 γονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγη πα-
ρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξεται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος, καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι; καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν, καὶ 25 ἢ πλύσις οὐτ' ἄνευ ὀνυμάτων οὔτε μετὰ ὀνυμάτων δύναται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ' ἂν μὴ, οἶσθα οἶα δὴ γίγνεται, ἕάν τε τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἕάν τε καὶ ταῦτα, μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶ ἐκπλυτα καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν, 30 ἣν δ' ἐγώ, ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας καὶ ἐπαι-

δεύομεν ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· καὶ μηδὲν οἶον ἄλλο μηχανᾶσθαι ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο, καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ τὴν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδεῖαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ αὐτῶν ἐκπλῦναι τὴν βαφὴν τὰ ρύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν· ἢ τε ἡδονὴ παντὸς χαλαστραίου δεινότερα οὔσα τοῦτο δρᾶν καὶ κοιλίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία παντὸς ἄλλου ρύμματος. τὴν δὲ τοιαύτην δύνάμιν¹⁰ καὶ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρθῆς τε καὶ νομίμου δεινῶν τε πέρι καὶ μὴ, ἀνδρίαν ἔγωγε καλῶ καὶ τίθεμαι, εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἄλλ' οὐδέν, ἢ δ' ὅς, λέγω· δοκεῖς γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ τῶν αὐτῶν τούτων ἄνευ παιδείας γεγονυῖαν, τὴν τε θηριώδη¹⁵ καὶ ἀνδραποδώδη, οὔτε πᾶν νόμιμον ἡγεῖσθαι, ἄλλο τέ τι ἢ ἀνδρείαν καλεῖν.

Κόσμος πού τις, ἦν δ' ἐγώ, ἡ σωφροσύνη ἐστὶ καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασί, κρείττω δὴ αὐτοῦ λέγοντες, οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον,²⁰ καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, ὥσπερ ἔχνη αὐτῆς λέγεται. ἢ γάρ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκ οὖν τὸ μὲν κρείττω αὐτοῦ γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων καὶ ἥττων δῆπου ἂν αὐτοῦ εἴη, καὶ ὁ ἥττων κρείττων· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασιν τούτοις προσαγορεύεται. Τίς δ' οὐ; Ἄλλ', ἦν δ' ἐγώ, φαίνεται μοι βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, ὥς τι ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν τὸ μὲν βέλτιον ἐνὶ τὸ δὲ χεῖρον· καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὐτοῦ· ἐπαινεῖ γοῦν· ὅταν²⁵ δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἢ τινος ὁμιλίας κρατηθῇ ὑπὸ πλῆθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ βέλτιον ὂν,

τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνειδίει φέγειν τε καὶ καλεῖν ἦττω
 ἑαυτοῦ, καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακειμένον. Καὶ
 γὰρ ἔοικεν, ἔφη. Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς
 τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὐρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον
 5 τούτων ἐνόν· κρείττω γὰρ αὐτὴν αὐτῆς δικαίως φή-
 σεις προσαγορεύειν. εἴπερ οὖν τὸ ἄμεινον τοῦ χεί-
 ρονος ἄρχει, σῶφρον πητέον, καὶ κρείττον αὐτοῦ.
 Ἀλλὰ ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν
 καὶ τὰς τε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας, καὶ
 10 ἡδονὰς τε καὶ λύπας, ἐν πᾶσι μάλιστα ἂν τις εὖροι,
 καὶ γυναιξὶ καὶ οἰκέταις καὶ τῶν ἐλευθέρων λεγομέ-
 νων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φανύλοις. Πάνν μὲν οὖν.
 Τὰς δέ γε ἀπλὰς τε καὶ μετρίας, αἱ δὲ μετὰ νοῦ τε
 καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπι-
 15 τεύξῃ, καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν τραφεῖσι, βέλτιστα δὲ
 παιδευθεῖσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα
 ὀρᾷς ἐνόντα σοι ἐν τῇ πόλει, καὶ κρατουμένας αὐτόθι
 τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φανύλοις ὑπό-
 20 τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως, τῆς ἐν τοῖς
 ἐλάττωσί τε καὶ ἐπισεικαστέροις; Ἐγὼ γ', ἔφη. Εἰ ἄρα
 δεῖ τινὰ πόλιν προσαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε καὶ
 ἐπιθυμιῶν καὶ αὐτὴν αὐτῆς, ταύτην προσσητέον.
 Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἀρ' οὖν οὐ καὶ σῶφρονα
 κατὰ πάντα ταῦτα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν αὖ εἰ-
 25 περ ἐν ἄλλῃ πόλει ἢ αὐτῇ δόξα ἐνεστί τοῖς τε ἄρχουσι
 καὶ τοῖς ἀρχομένοις, περὶ τοῦ οὕς τινὰς δεῖ ἄρχειν,
 καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν. ἢ οὐ δοκεῖ; Καὶ
 μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν
 πολιτῶν τὸ σῶφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν;
 30 ἐν τοῖς ἄρχουσιν, ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέ-
 ροις που, ἔφη. Ὅρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπισεικῶς
 ἐμαντενυόμεθα ἀρτίως, ὡς ἀρμονία τιμὴ ἢ σῶφροσύνη

ὁμοίωται; Τί δὴ; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρία καὶ ἡ σοφία, ἐν μέρει τινὶ ἐκατέρα ἐνοῦσα, ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται, διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνάδοντας, τοὺς τε ἀσθενεστάτους ταυτὸν καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύει, εἰ δέ, καὶ πλήθει ἢ χρήμασιν ἢ ἄλλῳ ὀτρωοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατα ἂν φαίμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνω-¹⁰νος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ. Πάνυ μοι, ἔφη, ξυνδοκεῖ.

98 Ἐν ταυτῷ (p. 433 a).

Ἄλλ', ἣν δ' ἐγώ, ἄκουε, εἴ τι ἄρα λέγω. ὁ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέμεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντός, ὅτε τὴν¹⁵ πόλιν κατακίχομεν, τοῦτό ἐστιν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἥτοι τούτου τι εἶδος ἡ δικαιοσύνη· ἐθέμεθα δὲ δήπου, καὶ πολλάκις ἐλέγομεν, εἰ μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἐν δέοι ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἶη. Ἐλέγομεν γάρ.²⁰ Καὶ μὴν ὅτι γε τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν δικαιοσύνη ἐστί, καὶ τοῦτο ἄλλων τε πολλῶν ἀνηκόαμεν, καὶ αὐτοὶ πολλάκις εἰρήκαμεν. Εἰρήκαμεν γάρ. Τοῦτο τοίνυν, ἣν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, κινδυνεύει τρόπον τινὰ γιγνόμενον δικαιοσύνη εἶναι,²⁵ τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν. οἴσθα ὅθεν τεκμαίρομαι; Οὐκ, ἀλλὰ λέγε, ἔφη. Δοκεῖ μοι, ἣν δ' ἐγώ, τὸ ὑπολοιπὸν ἐν τῇ πόλει ὧν ἐσκέμμεθα, σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, τοῦτο εἶναι τὸ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέχον ὥστε ἐγγενέσθαι καὶ ἐγγε-³⁰νομένοις σωτηρίαν παρέχειν, ἕως περ ἂν ἡ· καὶ τοι

ἔφαμεν δικαιοσύνην ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνων,
 εἰ τὰ τρία εὐροιμεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἰ δέοι κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τού-
 των μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύσ-
 5 κριτον ἂν εἴη, πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ
 ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μὴ, ἅττα ἐστί, δόξης
 ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη, ἢ
 ἢ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησις τε καὶ φυλακὴ ἐνουῦσα· ἢ
 τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνόν, καὶ ἐν
 10 παιδί καὶ ἐν γυναικί καὶ δούλῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ
 δημιουργῷ καὶ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὐτοῦ
 ἕκαστος εἰς ὧν ἐπραττε καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει.
 Δύσκριτον, ἔφη· πῶς δ' οὐ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὥς
 εἰοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως, τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς καὶ
 15 τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ἢ τοῦ ἕκαστον ἐν
 αὐτῇ τὰ αὐτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη.
 Οὐκ οὖν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς
 ἀρετὴν πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει
 δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει· ἄρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ
 20 πόλει τὰς δίκας προστάξεις δικάζειν; Τί μὴν; Ἡ ἄλ-
 λου οὐ τινὸς οὖν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ
 τούτου ὅπως ἂν ἕκαστοι μὴτ' ἔχωσι τὰ ἀλλότρια
 μῆτε τῶν αὐτῶν στέρωνται; Οὐκ· ἀλλὰ τούτου. Ὡς
 δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα πῇ ἢ τοῦ οἰκείου
 25 τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πράξις, δικαιοσύνη ἂν ὁμο-
 λογοῖτο. Ἔστι ταῦτα.

99 Ἐν τανυτῷ (p. 445 c).

Δεῦρο νῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἵνα καὶ εἰδῇς ὅσα εἶδη ἔχει
 ἡ κακία, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἃ γε δὴ καὶ ἄξια θείας. Ἐπο-
 30 μαι, ἔφη, μόνον λέγε. Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ
 ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἀναβεβή-

ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέ-
 γωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό τε ἐμόν καὶ
 τὸ οὐκ ἐμόν, καὶ περὶ τοῦ ἄλλοτρίου κατὰ ταυτά; Κο-
 μιδῇ μὲν οὖν. Ἐν ἣ τινι δὲ πόλει πλεῖστοί σοι τὸ
 αὐτὸ κατὰ ταυτὰ τοῦτο λέγουσι τὸ ἐμόν καὶ τὸ οὐκ
 ἐμόν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται; Πολύ γε. Καὶ ἡ τις δὴ
 ἐγγύτατα ἐνὸς ἀνθρώπου ἔχει· οἶον, ὅταν πού ἡμῶν
 δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶ-
 μα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν
 τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ, ἥσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα
 συνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη· καὶ οὕτω δὴ
 λέγομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ
 περὶ ἄλλον ὁ τουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτὸς λό-
 γος, περὶ τε λύπης πονοῦντος μέρους καὶ περὶ ἡδο-
 νῆς φαίξοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη. Καὶ τοῦτο ὃ ἐφ-
 τᾶς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη
 πόλις οἰκεῖ· ἐνὸς δὴ, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν
 ὅτιοῦν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ τοιαύτη πόλις μάλιστα
 τε φήσκει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ἡ ξυνησθίσεται
 ἅπασα ἡ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τὴν γε εὐνο-
 μόν. Ὡρα ἂν εἴη, ἣν δ' ἐγὼ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν
 ἡμετέραν πόλιν καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκο-
 πεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστα ἔχει εἶτε καὶ ἄλλη τις
 μᾶλλον. Οὐκ οὖν χρή, ἔφη. Τί οὖν; ἔστι μὲν πού
 καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος,
 ἔστι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ; Ἔστι. Πολίτας μὲν δὴ πάντες
 οὗτοι ἀλλήλους προσερούσι; Πῶς δ' οὐ; Ἀλλὰ πρὸς
 τῷ πολίτας, τί καὶ ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχον-
 τας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς, δεσπότας
 ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις, αὐτὸ τοῦτο τοῦνομα
 ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῇ
 πολίτας, τί τοὺς ἄρχοντας φησὶν εἶναι; Σωτήρας τι

κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς πατέρας αὐτοῖς κοινούς, καὶ μήτε γονέα εἰδέναι ἐκγονον τὸν αὐτοῦ, μήτε παῖδα γονέα. Πολύ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μείζον πρὸς ἀπιστίαν, καὶ τοῦ δυνατοῦ περὶ καὶ ὠφελίμου. Οὐκ οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, περὶ γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἄν, ὥς οὐ μέγιστον ἀγαθόν, κοινάς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινούς δὲ τοὺς πατέρας.

102 Ἐν ταυτῷ (p. 461 e).

10 Ἡ μὲν δὲ κοινωνία, ὃ Γλαῦκων, αὕτη τε καὶ τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξι σοι τῆς πόλεως· ὥς δὲ ἐπομένῃ τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ μακρῷ βελτίστῃ, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου· ἢ πῶς ποιῶμεν; Οὕτω νῦν Δία, ἢ δ' ὅς. 15 Ἀρ' οὖν οὐχ ἡδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας ἐρέσθαι ἡμᾶς αὐτούς, τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰπεῖν εἰς πόλεως κατασκευήν, οὐ δεῖ στοχαζόμενον τὸν νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κακόν, εἴτα ἐπισκέψασθαι; ἄρα ἂν νῦν διήλθομεν, εἰς 20 μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἔχρος ἡμῖν ἀρμόττει, τὸ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστέ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἐχομεν οὖν τί μείζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ καὶ ποιῇ πολλὰς ἀντιμίας; ἢ μείζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ δὴ ξυνδεῖ τε καὶ ποιεῖ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. 25 οὖν ἢ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάσῃ μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίῳσι διαλύει ὅταν οἱ μὲν περιαλγείς 30 οἱ δὲ περιχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι τῆς πόλεως τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει; Τί δ' οὖν; Ἀρ' οὖν

ξυνακολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ λύπας κοινῇ; Καὶ
 ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκ οὖν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοι-
 νωνήσουσιν οἱ πολῖται ἡμῖν, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάζουσι,
 τούτου δὲ κοινωνοῦντες, οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδο-
 νῆς μάλιστα κοινωνίαν ἔξουσιν; Πολύ γε. Ἄρ' οὖν
 τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστήσει ἡ τῶν γυναι-
 κῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξι; Πάνυ μὲν
 οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν γε πόλει αὐτῷ
 ὁμολογήσαμεν ἀγαθόν, ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην
 πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ
 ἡδονῆς, ὥς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη, ὁμολογήσαμεν.
 Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέ-
 φανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων
 καὶ τῶν γυναικῶν; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν δὴ καὶ
 τοῖς πρόσθεν γε ὁμολογοῦμεν· ἔφαμεν γάρ που, οὔτε
 οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι, οὔτε γῆν, οὔτε κτή-
 μα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας με-
 σθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ
 μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὅρθῶς, ἔφη. Ἄρ'
 οὖν οὐχ ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα καὶ τι-
 νὺν λεγόμενα ἔτι μᾶλλον ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθι-
 νοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν τῷ
 ἐμὸν ὀνομάζοντα, μὴ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἄλλον ἄλλο, τὸν
 μὲν εἰς τὴν αὐτοῦ οἰκίαν ἔλκοντα ὃ τι αὖθις
 χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ
 ἐτέραν οὔσαν, καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἐτέρας,
 ἡδονὰς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας, ἰδίῳ ὄντι
 ἰδίας, ἀλλ' ἐνὶ δόγματι τοῦ οἰκείου πέρι ἐπὶ τὸ αὐτὸ
 τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατόν ὁμοιοπαθεῖς λύπης
 τε καὶ ἡδονῆς εἶναι; Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ;
 δίκαια τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους οὐκ οἰχίσεται
 ἐξ αὐτῶν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδὲν ἰδίον κει-

καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ' οὗτοι τὸν δῆμον; Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Οἱ δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ἄρχοντες τοὺς δῆμους; Δούλους, ἔφη. Τί δ' οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους; Ξυναρχοντας, ἔφη. Ἐχéis οὖν εἰπεῖν τῶν
5 ἀρχόντων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, εἴ τις τινὰ ἔχει προσειπεῖν τῶν ξυναρχόντων, τὸν μὲν ὥς οἰκεῖον, τὸν δ' ὥς ἀλλότριον; Καὶ πολλοὺς γε. Οὐκ οὖν τὸν μὲν οἰκεῖον ὥς ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, τὸν δ' ἀλλότριον, ὥς οὐχ ἑαυτοῦ; Οὕτω. Τί δ' οἱ παρὰ σοὶ
10 φύλακες, ἔσθ' ὅστις αὐτῶν ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προσειπεῖν ὥς ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἔφη. παντὶ γὰρ ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ, ἢ ὥς ἀδελφῷ, ἢ ὥς ἀδελφῇ, ἢ ὥς πατρί, ἢ ὥς μητρί, ἢ ὥς υἱεῖ, ἢ θυγατρὶ, ἢ τούτων ἐγγόνοις, ἢ προγόνοις, νομιεῖ ἐντυγ-
15 χάνειν. Κάλλιστα, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' ἔτι καὶ τόδε εἰπέ· πότερον αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετήσεις, ἢ καὶ τὰς πράξεις πάσας κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περὶ τε τοὺς πατέρας ὅσα νόμος περὶ πατέρας αἰδοῦς τε περὶ καὶ κηδεμονίας, καὶ τοῦ ὑπὴρ-
20 κοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων· ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὥς οὔτε δίκαια οὔτε ὅσια πράττοντες ἂν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα; αὐταὶ σοὶ ἢ ἄλλαι φῆμαι ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνησουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν παιδῶν ὧτα, καὶ περὶ
25 πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς ἀποφάνῃ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν; Αὐταὶ, ἔφη· γελοῖον γὰρ ἂν εἶη, εἰ ἄνευ ἔργων ὀνόματα οἰκεῖα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγονται. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν ἐνὸς τινὸς ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος,
30 ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ρῆμα, τὸ ὅτι τὸ ἐμὸν πράττει, ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν κακῶς. Ἀληθέστατα, ἢ δ' ὅς. Οὐκ οὖν μετὰ τούτου τοῦ δόγματός τε καὶ ρήματος ἔφαμεν

πάσχουσι, δὴλά τε καὶ ἀγεννῇ καὶ οὐκ ἄξια λέγειν. Δῆλα γάρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάντων τε δὴ τούτων ἀπαλλάσσονται, ζήσουσί τε τοῦ μακαριστοῦ βίου, ὃν οἱ Ὀλυμπιονῆται ζῶσι, μακαριώτερον. Πῆ; Διὰ σμικρὸν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι, ὧν τούτοις ὑπάρχει· ἢ τε γὰρ τῶνδε νίκη καλλίων, ἢ τ' ἐκ τοῦ δημοσίου τροφὴ τελευτέρα· νίκην ἢ γὰρ νικῶσι ξυπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν· τροφῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀναδούται. καὶ γέρα δέχονται παρὰ τῆς αὐτῶν πόλεως ζῶντες καὶ τελευτήσαντες ταφῆς ἀξίας μετέχουσι. Καὶ μάλα, ἔφη, καλὰ.

103 Ἐν ταυτῷ (p. 470 b).

Φαίνεται μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο τὰ ταῦτα ὀνόματα, πόλεμος τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἰσὶν δύο ὄντα ἐπὶ δυοῖν τινοῖν διαφοραῖν. λέγω δὲ τὰ δύο τὸ μὲν οἰκεῖον καὶ συγγενές, τὸ δὲ ἄλλοτριον καὶ ὀθνεῖον. ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἐχθρᾷ στάσις κέκληται, ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἄλλοτρίου πόλεμος.

104 Ἐν ταυτῷ (p. 471 b).

Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον τοῖς φύλεξι, μήτε γῆν τέμνειν, μήτε οἰκίας ἐμπιπράναι; Θῶμα, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταυτά τε καὶ τὰ πρόσθεν. Ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, εἰάν τις σοὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπη λέγειν, οὐδέποτε μνησθῆσεσθαι ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος, πάντα ταῦτα εἰρηματικῶς τὸ ὥς δυνατὴ αὕτη ἢ πολιτεία γενέσθαι καὶ τινὲς τρόπον ποτὲ δυνατὴ· ἐπεὶ ὅτι γε εἰ γένοιτο, πάντες ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ἢ γένοιτο· καὶ ἂν σὺ παραλείπῃς, ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖς πολεμίοις ἄριστ' ἂν μάχονται, τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γινώσκοντές τε καὶ

σθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἄλλα κοινά; ὅθεν δὴ ὑπάρχει τοῖτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων ἢ ξυγγενῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάξουσιν. Πολλή, ἔφη, ἀνάγκη ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ
5 βιαίων γε οὐδὲ αἰκίας δίκαι δικάως ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖς· ἥλιξι μὲν γὰρ ἡλικίας ἀμύνεσθαι καλὸν καὶ δίκαιόν που θήσομεν, ἀνάγκην σωμάτων ἐπιμελείας τιθέντες. Ὅρθως, ἔφη. Καὶ γὰρ καὶ τόδε ὀρθὸν ἔχει, ἣν δ' ἐγώ, οὗτος ὁ νόμος, εἶπου τίς τῷ θυμοῖτο, ἐν
10 τῷ τοιοῦτῳ πληρῶν τὸν θυμόν, ἤττον ἐπὶ μείζους ἂν τοι στάσεις. Πάνυ μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὲν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν προστετάσσεται. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε νεώτερος πρεσβύτερον, ἂν μὴ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι
15 ἐπιχειρήσει ποτὲ οὔτε τύπτειν, ὥς τὸ εἰκός, οἶμαι δὲ οὐδ' ἄλλως ἀτιμάσει· ἱκανῶ γὰρ τῷ φύλακε κωλύοντε, δέος τε καὶ αἰδώς· αἰδώς μὲν, ὥς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἰργουσα· δέος δέ, τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν, τοὺς μὲν ὥς υἱεῖς, τοὺς δὲ ὥς ἀδελ-
20 φούς, τοὺς δὲ ὥς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες αὖξουσιν. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ στασιαζόντων οὐδὲν δεινὸν μὴ ποτε ἢ ἄλλη πόλις πρὸς τούτους ἢ πρὸς ἀλλήλους διχαστατή-
25 ση. Οὐ γὰρ οὖν. Τὰ γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν· κολακείας τε πλουσίων πένητες, ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παιδοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαίαν ἴσχουσιν, τὰ μὲν δανει-
30 ζόμενοι, τὰ δ' ἐξαρνούμενοι, τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι, θέμενοι παρὰ γυναικῆς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παρὰδόντες· ὅσα τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ καὶ οἷα

πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα
καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκείσθαι, τὴν δ' ἐναν-
τίους ἄρχοντας σχοῦσαν ἐναντίως.

108 Ἐν ταυτῷ (p. 521 a).

Ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ' οὐ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζα-
ῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφορος· εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶν-
τες ἀγαθῶν ἰδίῳ ἐπὶ τὰ δημόσια ἱασιν, ἐντεῦθεν οἱ-
όμενοι τὰγαθὸν δεῖν ἀρπάζειν, οὐκ ἔστι. περιμάχ-
τον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἐνδον
ὁ τοιοῦτος πόλεμος αὐτοῦς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην
πόλιν.

109 Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθές, ἣν δ' ἐγώ, οὕτω· εἰ δὲ
καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι χορὴν σὴν χάριν ἀποδείξαι
πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατα ἂν εἴη, πάλιν
μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐτὰ διωμολό-
γησαι. Τὰ ποῖα; Ἄρ' οἷόν τέ τι πραχθῆναι ὥς λέγε-
ται, ἣ φύσιν ἔχει προῖξιν λέξεως ἥττον ἀληθείας ἐφέ-
πτεσθαι, καὶ εἰ μὴ τῷ δοκῇ; ἀλλὰ σὺ πότερον ὁμο-
λογεῖς οὕτως, ἣ οὐ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τούτῳ μὲν δὲ
μὴ ἀνάγκασέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοιαῦτα
παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ γιγνόμενα ἀποφαίνεσθαι,
ἀλλ' ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν, ὥς ἂν ἐγγύτατα
τῶν εἰρημένων πόλιν οἰκήσεις, φάναι ἡμᾶς ἐξευρητέ-
ναι, ὥς δυνατὰ ταῦτα γίνεσθαι ἢ σὺ ἐπιτάτεις. ἢ
οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀγα-
πήην. Καὶ γὰρ ἔγωγε, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὥς
ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί καὶ
νῦν κακῶς ἐν ταῖς πόλεσι πράττεται, δι' ὃ οὐκ οὕτως ὁ-
κοῦνται· καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος ἡ-
θοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλιν· μάλιστα

μέν, ἐνός· εἰ δὲ μή, δυοῖν· εἰ δὲ μή, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἄριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἐνὸς μὲν τοίνυν, ἣν δ' ἐγώ, μεταβι-
λόντος, δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι, ὅτι μεταπέσοι ἄν·
δ οὐ μέντοι μικροῦ γε οὐδὲ ῥαδίου, δυνατοῦ δέ. Τί-
τος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δὴ, ἣν δ' ἐγώ, εἰμι, ὃ τῷ μεγί-
στῳ προσεικάζομεν σχήματι· εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ
μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κύμα ἐκγελῶν, καὶ
ἀταξίαν καταλύσειν· σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε,
ἔφη. Ἐὰν μή, ἣν δ' ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσω-
σι ἐν ταῖς πόλεσι, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι,
φιλοσοφήσωσιν. Plato RP. V p. 472 c.

110 Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, τό γε φιλομαθὲς καὶ φι-
λόσοφον ταυτὸν ἔστι. Ταυτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκ οὖν
θαρροῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει
πρὸς τοὺς οἰκείους γε καὶ γνωρίμους πρῶτος τις ἔσε-
σθαι φύσει, καὶ φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν
εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς
καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὃ μέλ-
λων καλὸς ἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντά-
πασι μὲν οὖν, ἔφη. Ib. II p. 376 b.

111 Χαλεπὸν μὲν οὖν πόλεως τε καὶ πολιτείας μὴ
παντάπασιν εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὸν μὲν, δυ-
νατὸν δὲ πῃ, καὶ οὐκ ἄλλη πῃ εἴρηται, ἢ ὅταν οἱ
ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται ἢ πλείους ἢ εἷς ἐν πόλει
γενόμενοι τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγῆ-
σάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους, τὸ
δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου ποιησάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ
τούτου τιμὰς (μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δί-
καιον) καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε καὶ αὔξοντες
αὐτὸ διασκευώσωνται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς;

ἔφη. Ὅσοι μὲν οὖν, ἣν δ' ἐγώ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δέκα ἐν τῇ πόλει πάντας ἐκπέμψωσιν εἰς τοὺς ἀγρούς, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες ἐκτὸς τῶν συνήθων, ἃ καὶ οἱ γονεῖς ἔχουσι, θρέφονται ἐν τοῖς σφετέρους τρόποις καὶ νόμοις οὖσιν, οὕς διεληλύθαμεν τότε· καὶ οὕτω τάχιστα τε καὶ ῥᾶστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν, ἣν ἐλέγομεν καταστᾶσαν, αὐτὴν τε εὐδαιμονήσειν, καὶ τὸ ἔθνος ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται, πλεῖστα ὀνήσειν. Ib. VII p. 540 d.

112 Ὅρᾳς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις; ὡς ὅτι ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ, οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν οὔτε γὰρ ἂν ὃ γε οἶδε ζητεῖ, (οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως), οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὔτε γὰρ οἶδεν ὃ τι ζητήσῃ. Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὃ Σώκρατες; Οὐκ ἔμοιγε. Ἐχεις λέγειν ὅπῃ; Ἐγώ γε· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. Τίνα λόγον λεγόντων; Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμελέτηκε περὶ τῶν μεταχειρίζονται λόγον οἷοις τε εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεοὶ εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν· ἀλλὰ σκόπει εἰ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν· φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δὲ οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὀσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον. Ὅϊσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξηται, ἐς τὸν ὑπερθεὶν ἄλιον κέλων ἐνάτῳ ἔτει ἀντιδοῖ ψυχὰ πάλιν, ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγανοὶ καὶ σθένει κραιπνοὶ σοφίαι

μέν, ἑνός· εἰ δὲ μή, δυοῖν· εἰ δὲ μή, ὅτι ὀλιγίστων τὸν
 ἀριθμὸν καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι
 μὲν οὖν, ἔφη. Ἐνὸς μὲν τοίνυν, ἣν δ' ἐγώ, μεταβα-
 λόντος, δοκοῦμέν μοι ἔχειν δεῖξαι, ὅτι μεταπέσοι ἄν.
 5 οὐ μέντοι μικροῦ γε οὐδὲ ῥαδίου, δυνατοῦ δέ. Τί-
 νος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δὴ, ἣν δ' ἐγώ, εἰμι, ὃ τῷ μεγί-
 στῳ προσεικάζομεν σχήματι· εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ
 μέλλει γέλῳτι τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κύμα ἐκγελαῶν, καὶ
 ἀταξίαν καταλύσειν· σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε,
 10 ἔφη. Ἐὰν μή, ἣν δ' ἐγώ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσω-
 σιν ἐν ταῖς πόλεσι, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι,
 φιλοσοφήσωσιν. Plato RP. V p. 472 e.

110 Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, τό γε φιλομαθὲς καὶ φι-
 λόσοφον ταυτὸν ἔστι. Ταυτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκ οὖν
 15 θαρροῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει
 πρὸς τοὺς οἰκείους γε καὶ γνωρίμους πρᾶός τις ἔσε-
 σθαι φύσει, καὶ φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν
 εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς
 καὶ ἰσχυρὸς καὶ ταχὺς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται, ὃ μέλ-
 20 λων καλὸς ἀγαθὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως. Παντά-
 πασι μὲν οὖν, ἔφη. Ib. II p. 376 b.

111 Χαλεπὸν μὲν οὖν πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ
 παντάπασι εὐχὰς εἰρηκέναι, ἀλλὰ χαλεπὸν μὲν, δυ-
 νατὸν δέ πη, καὶ οὐκ ἄλλη πη εἴρηται, ἢ ὅταν οἱ
 25 ἀληθῶς φιλόσοφοι δυνάσται ἢ πλείους ἢ εἷς ἐν πόλει
 γενόμενοι τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγῆ-
 σάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀέλους, τὸ
 δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστον ποιησάμενοι καὶ τὰς ἀπὸ
 τούτου τιμὰς (μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δί-
 30 καιον) καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε καὶ αὔξοντες
 αὐτὸ διασκευώσονται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς;

χείρῳ δοῦλα. τῶν οὖν δύο τὰ δεσπόζοντα αἰετιμωτέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοῦς ὄντας δεσπότας, καὶ τοὺς τοῦτοις ἐπομένους, τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὁρθῶς παρακλεύομαι. τιμᾶ δ', ὥς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδείς ὁρθῶς δοκεῖ δέ· θείον γὰρ ἀγαθὸν ποιεῖν τιμῇ τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. ὁ δ' ἡγούμενος ἢ τισι λόγοις ἢ δώροις αὐτοῖς αὐξέειν, ἢ τισιν ὑπείξεσι, μηδὲν βελτίω δ' ἐκ χειρόνος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾶ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. αὐτίκα παῖς γενόμενος εὐδύς ἄνθρωπος πᾶς ἡγείται πάντα ἱκανὸς εἶναι γινώσκειν καὶ τιμᾶν οἴεται, ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν, ὅτι αὐτὸν ἐθέλη· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν ἐστιν, ὥς δρῶν ταῦτα βλέπτει καὶ οὐ τιμᾶ· δεῖ δέ, ὥς φαμεν, μετὰ γε θεοῦ, δευτέραν· οὐδὲ γέ οἱ ἄνθρωπος τῶν αὐτοῦ ἕκαστος ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἰτιον ἡγῆται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλὰ ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ αἰετὶ ἀναίτιον ἔξωρῇ, τιμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ὥς δὴ δοκεῖ, ὥδε πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο· βλέπτει γὰρ· οὐδὲ ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἐπαινον χαρίζεται, τότε οὐδαμῶς τιμᾶ· ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτήν· οὐδὲ γέ ὁπόταν αὐτὸν τᾶναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόρους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονεῖ καρτερῶν, ἀλλ' ὑπέκχη, τότε οὐ τιμᾶ ἀτιμάζων· ἀτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται, δρῶν τὰ τοιαῦτα σύμπαντα· οὐδ' ὁπόταν ἡγῆται ξῆν τοῦτο ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾶ, ἀτιμάζει δ' αὐτήν καὶ τότε· τὰ γὰρ ἐν ᾧδον πράγματα πάντα κακὰ ἡγούμενος τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπέκεινται καὶ οὐκ ἀντιτείνει, διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων, ὥς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τᾶναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντα

τε μέγιστοι ἄνδρες αὖξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον
 ἥρως ἄγνοι πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται.” ἅτε οὖν ἡ
 ψυχὴ ἀθάνατος οὐσα καὶ πολλάκις γεγонуῖα, καὶ ἐω-
 ρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾧδου καὶ πάντα πράγ-
 5 ματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαν-
 μαστόν, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων οἷόν τε εἶναι
 αὐτὴν ἀναμνησθῆναι, ἃ γε καὶ πρότερον ἠπίστατο.
 ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς οὐσης καὶ
 μεμαθηκυῖας ἅπαντα τῆς ψυχῆς, οὐδὲν κωλύει ἐν μό-
 10 νον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι,
 τἄλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἕάν τις ἀνδρεῖος ἢ καὶ
 μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μαν-
 θάνειν ἀναμνησις ὅλον ἐστίν. οὐκ οὖν οὐ δεῖ πεί-
 θεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν γὰρ ἂν
 15 ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσεις, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀν-
 θρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὁδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ
 ζητητικούς ποιεῖ, ὃ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω
 μετὰ σοῦ ζητεῖν ὅ τι ἀρετὴ ἐστι. Ναί, ὦ Σώκρατες.
 ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἦν
 20 καλοῦμεν μάθησιν, ἀνάμνησίς ἐστιν, ἔχεις με τοῦτο
 διδάξαι, ὥς οὕτως ἔχει; Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων,
 ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι,
 ὃς οὐ φημι διδαχὴν εἶναι, ἀλλ’ ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ
 εὐθύς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαντῷ τάναντία λέγων. Οὐ
 25 μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον.
 Plato Menon. p. 80 e.

113 Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὥσπερ νῦν τὰ περὶ θεῶν τε
 ἤκουε, καὶ τῶν φίλων προπατόρων. πάντων γὰρ
 30 τῶν ἐν τῷ βίῳ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον,
 οἰκειότατον ὂν· τὰ δ’ αὐτοῦ διττὰ παρὰ πᾶσι· τὰ μὲν
 οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ’ ἥττω καὶ

ἀμείνουσιν ἔπεσθαι· τὰ δὲ χεῖρω, γενέσθαι βελτίω δυνατά, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυνέστερον εἰς τὸ φνῆναι μὲν τὸ κακόν, ληνεῦσαι δὲ καὶ ἔλειν τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἐλόντα αὖ, ξυνοικεῖν κοινῇ τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον πᾶς ἂν τοῦτο γε νοήσῃε τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμὴν. τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. μηνύειν δὴ φαίνεται, τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ τὸ ἰσχυρὸν οὐδὲ τὸ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα οὐδὲ τὸ ὑγιεινόν, καίτοι γε πολλοῖς ἂν τοῦτο δοκοῖ, καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία, τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλίστατα εἶναι μακροῦ· τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους. ὥς δ' αὐτῶς ἢ τῶν χρημάτων [καὶ κτημάτων δουλείας, ὥς τὸ πολὺ] κτήσις καὶ τιμήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἐκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δοῦλον. μὴ δὴ τις φιλοχρηματεῖτω παίδων γε ἔνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείπη· οὔτε γὰρ ἐκείνοις, οὔτε αὖ τῇ πόλει ἄμεινον· ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μονσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττονουσα εἰς πάντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. παισὶ δὲ αἰδοῦ χρηὴ πολλήν, οὐ χροσδὸν καταλείπειν· οἴομεθα δὲ ἐκπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὡς

δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον· ὁ δὲ ἔμφορον νομο-
 θέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο
 αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλα-
 βεῖσθαι, μήποτε τις αὐτὸν ἰδὼν τῶν νέων ἢ καὶ ἐπα-
 5 κούσῃ δρωῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχυρῶν· ὥς ὅπου
 ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα
 εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία γὰρ νέων διαφέρειουσά
 ἐστὶν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ', ἅπερ ἂν
 ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν
 10 δρωῶντα διὰ βλόν. ξυγγενεῖάν τε καὶ ὁμογνίων θεῶν
 κοινωνίαν πᾶσαν ταύτου φύσιν αἵματος ἔχουσαν τι-
 μῶν τις καὶ σεβόμενος, εὖνους ἂν γενεθλίους θεοὺς
 εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. καὶ μὴν
 τό γε φίλων καὶ ἐταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμίλλας εὐ-
 15 μενὲς ἂν τις κτῶτο, μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς
 ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος, ἢ ἐκεῖνοι,
 ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φί-
 λους χάριτας ὑπὲρ αὐτῶν τῶν φίλων καὶ ἐταίρων·
 εἰς γε μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακροῦ ἄριστος, ὅστις
 20 πρὸ τοῦ νικῆσαι Ὀλυμπιάσι καὶ ἀπάντων ἀγώνων
 πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν, νικᾶν δέξαιτ' ἂν δόξῃ
 ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὥς ὑπηρετηκῶς πάντων
 μάλιστα ἄνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὖ τοὺς
 ξένους διανοητέον, ὥς ἀγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα· σχε-
 25 δὸν γὰρ πάντα ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους
 ἀμαρτήματα παρὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρημένα,
 τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἐταίρων τε
 καὶ ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς· ὁ
 δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότε-
 30 ρον, δύνатаι δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαί-
 μων καὶ θεός, τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διί. πολλῆς οὖν
 εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἐνι, μηδὲν

ἀμαρτήματα περὶ ξένους ἀμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ, πρὸς τὸ
 τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὐ καὶ ἐπιχω-
 ρίων ἀμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἰκέτας μέγιστον γί-
 ννεται ἀμαρτήματα ἑκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἰκετεύσας
 μάρτυρος ὁ ἰκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ δια-
 φέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίννεται· ὥστ' οὐκ ἂν ποτε
 ἀτιμώρητος πάθοι, ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε. τὰ μὲν οὖν
 περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν
 τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν, ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια
 διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα· τὸ δὲ ποῖός τις ὧν¹⁰
 αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἐπόμενον τοῦ-
 τῷ διεξελεῖν· ὅς' οὖν μὴ νόμος ἀλλ' ἐπαινος παι-
 δεύων καὶ ψόγος ἑκάστους εὐνύλους μᾶλλον τοῖς τε-
 θήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἐστὶ
 μετὰ τοῦτο ἡμῖν φητέον. ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγα-
 θῶν θεοῖς ἡγέται, πάντων δὲ ἀνθρώποις, ἧς ὁ γενή-
 σεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ἐξ ἀρχῆς
 εὐθύς μέτοχος εἴη, ἵνα ὥς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀλη-
 θῆς ὧν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ὃ φίλον
 ψευδὸς ἐκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέ-²⁰
 τερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὃ γε ἄπιστος καὶ
 ἀμαθής, χρόνου δὲ προΐοντος γνωσθεῖς, εἰς τὸ χαλε-
 πὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ
 τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἐταίρων καὶ καί-
 δων σχεδὸν ὁμοίως ὁρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον.²⁵
 τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέ-
 πων τοῖς θέλουσιν ἀδικεῖν πλεονῇ διπλασίας τιμῆς
 ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἐνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός
 ἐτέρων, μὲν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδι-
 κίαν· ὁ δὲ καὶ ἐνγκολάζων εἰς δύνναμιν τοῖς ἄρχουσιν,³⁰
 ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευ-
 ἐσθω νικηφόρος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἐπαι-

νον καὶ περὶ σωφροσύνης χρηρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ τις κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρηρὴ τιμᾶν· τὸν 5 δὲ αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἔαν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ θέλοντα μηδενὶ κοινωνῶν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. Plato Legg. V p. 726.

10 114 Πλάτωνος πολιτείας ἡ' (p. 543 a).

Εἰεν. ταῦτα μὲν δὴ ὁμολόγηται, ὦ Γλαῦκων, τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν γυναικάς, κοινούς δὲ παῖδας εἶναι καὶ πᾶσαν παιδείαν· ὥσαύτως δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ· βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ 15 πρὸς τὸν πόλεμον γεγενοτάς ἀρίστους. Ὁμολόγηται, ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε ξυνεχωρήσαμεν, ὡς ὅταν δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες ἄγοντες τοὺς στρατιώτας, κατοικιοῦσιν εἰς οἰκῆσεις οἷας προείπομεν, ἴδιον μὲν 20 οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι.

115 Ἐν ταυτῷ (p. 543 c).

Σχεδὸν γὰρ καθάπερ νῦν διεληλυθας, περὶ τῆς πόλεως τοὺς λόγους ἐποιού, λέγων, ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην, οἶαν τότε διηλθες, τιθείης πόλιν καὶ 25 ἄνδρα τὸν ἐκείνη ὅμοιον, καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικε, καλλίως ἔτι ἔχων εἶπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα· ἀλλ' οὖν δὴ τὰς ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή. τῶν δὲ λοιπῶν πολιτειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἶδη εἶναι. — Καὶ μὴν, ἡ δ' ὅς, ἐπιθυμῶ γε καὶ αὐτὸς 30 τὸς ἀκοῦσαι τίνας λέγεις τὰς τέτταρας πολιτείας. Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀκούσῃ. εἰσὶ γὰρ ἅς λέγω, αἵπερ

καὶ ὀνόματ' ἔχουσι, ἥ τε ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινου-
μένη ἢ Κρητικὴ τε καὶ Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα
καὶ δευτέρως ἐπαινουμένη, καλουμένη δὲ ὀλιγαρχία,
συχνῶν γέμουσα κακῶν πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφο-
ρος καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη, δημοκρατία· καὶ ἡ γενναία
δὴ τυραννὶς, καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα καὶ ἔσχα-
τον πόλεως νόσημα· ἥ τινα ἄλλην ἔχεις ἰδίαν πολι-
τείαν, ἥ τις καὶ ἐν εἰδει διαφανεῖ τινι κεῖται; δυνα-
στεῖται γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖται καὶ τοιαῦτα τινες
πολιτεῖται μεταξὺ τι τούτων που εἰσὶ. εὐροὶ δ' ἂν τις
αὐτάς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἑλ-
ληνας. Πολλὰ γοῦν καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. Οἰ-
σθα οὖν, ἣν δ' ἐγώ, ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἶδη τὸσαῦτα
ἀνάγκη τρόπον εἶναι ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν; ἢ οἷα
ἐκ θρόνου ποθεῖν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι,
ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἡθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, αἱ αὖ
ὥσπερ βέβαντα τὰ ἄλλα ἐφεκύνθηται; Οὐδαμῶς ἔγω-
γε, ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκ οὖν αἱ τῶν πόλεων
πέντε καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς
πέντε ἂν εἴεν; Τί μῆν;

116 Ἐν ταυτῷ (p. 564 a).

Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλο τι ἢ
εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει.
Εἰκότως γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης πο-
λιτείας τυραννὶς καθίσταται ἢ ἐκ δημοκρατίας.

117 Τοῦ αὐτοῦ πολιτείας θ' (p. 576 d).

Μὴ ἐκπληττώμεθα εἰς τὸν τύραννον ἕνα ὅντι
βλέποντες, μηδ' εἰ τινες ὀλίγοι περὶ ἐκείνον· ἀλλ' ὥς
χρή, ὅλην τὴν πόλιν εἰσελθόντας θεάσασθαι, κατα-
δύντες εἰς ἅπασαν καὶ ἰδόντες, οὕτω δόξαν ἀποφα-
νώμεθα. Ἀλλ' ὀρθῶς, ἔφη, προκαλεῖ· καὶ δῆλον

παντὶ ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν ἀδλιωτέρα,
 βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα.

118 Ἐν ταυτῷ (p. 580 a).

Ἴθι δὴ μοι, ἔφην ἐγώ, νῦν ἦδη ὥσπερ ὁ διὰ πάν-
 5 των κριτὴς ἀποφαίνεται, καὶ σὺ οὕτω· τίς πρῶτος
 κατὰ τὴν σὴν δόξαν εὐδαιμονία, καὶ τίς δεύτερος, καὶ
 τοὺς ἄλλους ἐξῆς πέντε ὄντας κρίναι, βασιλικόν, τιμο-
 κρατικόν, ὀλιγαρχικόν, δημοκρατικόν, τυραννικόν.
 Ἀλλὰ ῥαδία, ἔφη, κρίσις· καθάπερ γὰρ εἰσῆλθον
 10 ἔγωγε ὥσπερ χοροὺς κρίνω ἀρετῇ καὶ κακία, καὶ εὐ-
 δαιμονία, καὶ τῷ ἐναντίῳ. Μισθωσώμεθα οὖν κήρυ-
 κα, ἣν δ' ἐγώ, ἢ αὐτὸς ἂν εἴπω, ὅτι ὁ Ἀρίστωνος υἱός,
 τὸν ἄριστόν τε καὶ δικαιοτάτον εὐδαιμονεστάτον
 15 ἐκρίνε· τοῦτον δ' εἶναι τὸν βασιλικώτατον καὶ βασι-
 λεύοντα αὐτοῦ· τὸν δὲ κάκιστόν τε καὶ ἀδικιώτατον
 ἀδλιωτάτον· τοῦτον δ' αὖ τυγχάνειν ὄντα, ὃς ἂν τυ-
 ραννικώτατος ᾖν, ἑαυτοῦ τε ὅτι μάλιστα τυραννῇ καὶ
 τῆς πόλεως.

119 Πλάτωνος νόμων γ' (p. 679 b).

20 Ἦι δ' ἂν ποτε ξυνοικία μῆτε πλοῦτος ξυνοικῇ
 μῆτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γενναιότατα ἦθη γίγνεται
 ἂν· οὔτε γὰρ ὕβρις οὔτ' ἀδικία, ξῆλοι τε αὖ καὶ φθό-
 νοι οὐκ ἐγγίγνονται.

120 Ἐν ταυτῷ (p. 688 a).

25 Τὸ δὲ ἕκον ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρε-
 τήν, οὐσῶν τετάρων, κελεύει τίθεσθαι τοὺς νόμους·
 δεοὶ δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ πρὸς
 τὴν πρώτην καὶ τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς· φρο-
 νησις δ' εἴη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἐρωτός τε
 10 καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἐπομένης.

121 Ἐν ταυτῷ (688 e).

Φαμὲν δὲ δὴ νῦν, καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι, καὶ νῦν ταυτὸ πεφυκέναι ποιεῖν ὥστε τὸν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, περιστέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὄσσην δυνατόν ἐμποεῖν, τὴν δὲ ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν. Ἀῆλον. Τὴς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; σκοπεῖται εἰ συνδόξει καὶ σφῶν λεγόμενον. ἐγὼ μὲν δὴ τὴν ταύτην εἶθεμι. Ποίαν; Τὴν ὅταν τῷ τι δόξῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ φιλεῖ τοῦτο, ἀλλὰ μισεῖ, τὸ δὲ κοινὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλεῖ τε καὶ ἀσπάσεται. ταύτην διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δέ, ὅτι πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ δῆμὸς τε καὶ κληῖθος πόλεως ἐστίν. ὅταν οὖν ἐπιστήμῃς ἢ δόξῃς ἡ λόγῳ ἐναντιῶται τοῖς φύσει ἀρχικοῖς ἢ ψυχῇ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω· πόλεως τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ νόμοις μὴ πείθεται τὸ πλήθος, ταυτὸν καὶ δὴ καὶ ἐνὸς ἀνδρός, ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐπὶ τῇ μῇδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τὸ ὑναντίον ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἐν θείῃν πόλεως τε καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα πον καταμανθάνετε, ὡς ξένοι, ὃ λέγω. Μανθάνομεν γε, ὡς φίλε, καὶ ἐγχοῦμεν ἃ λέγεις. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κεχωριστὰς δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς εἰς ταῦτα ἀμαθινοῦσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόντων, καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάντῃ λογιστικοί τε ὦσι καὶ πάντα τὰ κοινὰ καὶ ὅσα πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς πεφυκὸτα διαπεποννημένοι ἅπαντα· τοῖς

δὲ τούναντίον ἔχοντας τούτων ὡς σοφούς τε προσρη-
 τέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν
 ἐπιστῶνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ξυμφορᾷ. πῶς
 γὰρ ἂν, ὧ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονή-
 5 σεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἡ
 καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δι-
 καιότατ' ἂν λέγοιτο σοφία· ἥς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν
 μέτοχος· ὁ δὲ ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος καὶ περὶ
 πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλὰ πᾶν τούναντίον, ἀμαθαι-
 10 νων εἰς ταυτὰ ἐκάστοτε φαίνεται.

122 Ἐν ταυτῷ (p. 691 c).

Ἐάν τις μείζονα διδοῖ τοῖς ἐλάττωσι δύναμιν, πα-
 ρεῖς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἰστία καὶ σώμασι τροφήν
 καὶ ψυχὰς ἀρχάς, ἀνατρέπεται πού πάντα καὶ ἐξυ-
 15 βρῖζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεί, τὰ δ' εἰς ἔκγονον
 ὕβρεως ἀδικίαν.

123 Ἐν ταυτῷ (p. 697 a).

Λέγομεν τολύνην ὅτι πόλιν, ὥς ἔοικε, τὴν μέλλου-
 σαν σώζεσθαι τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀν-
 20 θρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας
 διανέμειν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν
 καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κείσθαι, σω-
 φροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ· δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ
 σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ· καὶ τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν
 25 καὶ χρήματα λεγόμενα. τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνει
 νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα
 ἢ τι τῶν ὕστερον εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα,
 οὗθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δορῇ προᾶγμα.

124 Τοῦ αὐτοῦ νόμων τετάρτῳ (p. 705 a).

30 Πρόσοικος γὰρ θαλάττη χώρα τὸ μὲν παρ' ἐκά-
 στην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἄλμυρον καὶ

πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ
διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσα αὐτήν, ἥθη καλίμβολα καὶ
ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουςα, αὐτήν τε πρὸς αὐτήν
τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς
ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴς
πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτεται. τραχεία
δὲ οὐσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύπορος τις εἴη καὶ πάμ-
φορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν
παρεχομένη, νομίσματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πάλιν
ἀντεμπίπλαιτ' ἂν, οὐ μείζον κακόν, ὡς ἔπος εἴπειν,¹¹
πόλει ἀνθ' ἑνὸς ἐν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων
καὶ δικαίων ἡθῶν κτήσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα,
ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχω-
ροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

125 Ἐν ταυτῷ (p. 708 e).

15

Ὡς οὐδεὶς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύ-
χαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως
νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν· ἥ γὰρ πόλεμός τις βια-
σάμενος ἀνέτρφε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἡ
πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκά-²⁰
ζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων, καὶ χρό-
νον ἐπὶ πολλὴν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλακίς ἀκαιρία·
ταῦτα δὴ πάντα προσιδῶν τις ἄρξειεν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ
ἐγὼ νῦν δὴ, θνητὸν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας
δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. τὸ δ'²⁵
ἔστι περὶ τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἱατρι-
κὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εἶ-
λέγειν· ἀλλὰ γὰρ ὅμως αὐ καὶ τόδ' ἐστὶν εὖ λέγοντα
λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Τὸ ποῖον; Ὡς θεὸς μὲν
πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα³⁰
διακυβερνῶσι, ξύμπαντα ἡμερώτερον μὴν τρίτον

συνγχωρήσαι τούτοις δεῖν ἔπασθαι τέχνην· καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικὴν, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην· ἢ πῶς; οὐκ οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ
 5 καὶ νομοθεσία ταυτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων ὅσα δεῖ χάρα συντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκῆσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἐκάστοτε πόλει δεῖν. Ἀληθέστατα λέγεις.

10 126 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ε' (p. 743 c).

Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἐβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἂν ποτε πολίται ἀλλήλοις φίλοι, ὅπου πολλὰ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολ-
 15 λὰ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ, μήτε εἶναι χρυσὸν δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτε αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βανανσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημάτων αἰσχροῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὀπόσα
 20 μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν ἂν ἔνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων
 25 γὰρ τριῶν τῶν ἀπάντων περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδὴ, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν, ἣν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὅρ-
 30 θῶς νομοθετεῖται· εἰ δὲ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἐμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ

πόλει φανείται ποιῶν τιμίαν ἢ πλοῦτον ὑγείας
καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἂν φανείται τιθέ-
μενος.

127 Ἐν ταυτῷ (p. 744 d).

Δεῖ γὰρ ἐν πόλει πού, φαμέν τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούση, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκληῖσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρὰ τισι τῶν πολιτῶν μήτ' αὐτὸ πλοῦτον, ὥς ἀμφοτέρω τικτόντων ταῦτα ἀμφοτέρω.

128 Πλάτωνος νόμων θ' (p. 874 d).

Ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι καὶ ξῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντ' ἀγριωτάτων θηρίων. ἡ δὲ αἰτία τούτων ἦδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται, ὥστε γινώσκειν τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν, καὶ γνοῦσα τὸ βέλτιστον αἰεὶ δύνασθαι τε καὶ ἐθέλειν πράττειν· γινώσκει μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπόν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεὶ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν· τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις· καὶ ὅτι συμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἣν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον.

129 Ἀρχύτα.

Πονηρῶν ἀθέων νόμοι θεῶν ἄγραφοι ἀντινομ-
ξόμενοι πονηρὰν μοῖραν καὶ ξαμίαν τῷ μὴ πειθομένῳ διδόντες, πατέρες καὶ ἀγεμόνες τῶν γεγραμμένων νόμων καὶ δογμάτων ἀνθρώποις τεθέντων.

130 Διωτογένους Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ ὁσιότητος.

Καλῶς δὲ καὶ τὸ τὸν θεὸν ἐν ἀρχῇ τῷ δεῖναι

καὶ τῷ ἀρίστῳ ἐπικαλέεσθαι, οὐχ ὥς δεόμενον τινὸς τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἰς τὸ μνασθέντας κατακοσμηθῆμεν τὰν ψυχάν· ἐπειδὴ γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἐσμεν καὶ κεκοινωνήκαμεν τῷ θεῷ, ποθ' ἄκον τι κρῖναντι ἄμμε. 5 διὸ καὶ βούλονται ἐκέλως αὐτοῖς ἅπαντα ἡμᾶς ἐπιτέλεον δικαιοπραγέοντας. ἔπειτα γὰρ τέτορες αἰτίαι τὰ σύμπαντα περαινόντι καὶ ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι, φύσις καὶ νόμος καὶ τέχνη καὶ τύχη· καὶ τῶν μὲν ἐξ ἄθεος ποτὶ συμφωνίαν πολιτικὴν φερόντων νόμος 10 ἐπιστάτας καὶ δαμιουργός· τῶν δὲ διὰ φρονάσιος ἀνθρωπίνης τελεθόντων, τέχνη λέγοιτό καὶ δικαίως μάτηρ τε καὶ ἄγερμων ἡμεν· τῶν δὲ εἰκᾶ τε καὶ ὥς ἔτυχεν ἀπὸ τῷ αὐτομάτῳ ὁμοίως ποτιπιπτόντων τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς, τύχην τῶν τοιούτων αἰτίαν 15 φασκοῦμεν· ταύταν δ' οὐτ' ἐν μέτρῳ οὐτ' ἐν ὄρφ τεταγμέναν, καὶ πεφρονημένως ἕκαστα ποιεῖν * γενναθεῖσα δὲ ἂ ἐξ αὐτῶν τῷ γένεος ἄμφω κινεῖται.

131 Τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν περὶ πολιτείας.

Εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν, ἔφη ὁ Σόλων, περὶ πολιτείας ἀκούσαι, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ 20 μάλιστα σώζειν δημοκρατίαν, ἐν ἣ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ ἀδικηθέντος οὐδὲν ἦετον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται καὶ κολάζουσι. δεύτερος δὲ ὁ Βίαιος ἔφη, κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν, ἐν ἣ πάντες ὥς τύραν- 25 νον φοβοῦνται τὸν νόμον. ἔπειτα Θαλῆς, τὴν μῆτε πλουσίους ἔχουσιν ἄγαν, μῆτε πένητας πολίτας. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Περικλῆς, ἐν ἣ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων, ἀρετὴ τὸ βέλτιον ὀρίζεται, κακία δὲ τὸ χεῖρον. πέμπτος δὲ ὁ Κλεόβουλος ἔφη, μάλιστα 30 σωφρονεῖν δῆμον, ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολίτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. ἔκτος δὲ Πιττα-

κός, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔστιν ἄρχειν. ὁ δὲ Χείλων ἀπεφώνητο, τὴν μάλιστα νόμων ἥκιστα δὲ φητόρων ἀκούουσιν πολιτεῖαν, ἀρίστην εἶναι. (Plat. Mor. p. 154 d.)

132 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ νόμου καὶ δικαιοσύνης.

Νόμος ποτ' ἀνθρώπων ψυχάν τε καὶ βίον ὅπερ ἁρμονία ποτ' ἀκοάν τε καὶ φωνάν· ὃ τε γὰρ νόμος παιδεύει μὲν τὰν ψυχάν συνίστητι δὲ τὸν βίον, ἃ τε ἁρμονία ἐπιστάμονα μὲν ποιεῖ τὰν ἀκοὰν ὁμόλογον δὲ τὰν φωνάν. φασὶ δ' ἐγὼ πᾶσαν κοινωνίαν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου συνεστάμεν καὶ τρίτον νόμων. νόμων δὲ ὁ μὲν ἔμψυχος, βασιλεὺς, ὃ δὲ ἄψυχος, γράμμα. πρῶτος ὦν ὁ νόμος· τοῦτ' ἂν γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς νόμιμος, ὃ δ' ἄρχων ἀκόλουθος, ὃ δ' ἀρχόμενος ἐλεύθερος, ἃ δ' ὅλα κοινωνία εὐδαίμων· καὶ τοῦτ' ἀπαρτίζουσι μὲν βασιλεὺς τύραννος, ὃ δὲ ἄρχων ἀνακόλουθος, ὃ δ' ἀρχόμενος δοῦλος, ἃ δ' ὅλα κοινωνία κακοδαίμων. συνείρονται μὲν γὰρ τὰ πράξεις ἐκ τῶ ἄρχεν καὶ ἐκ τῶ ἄρχεσθαι καὶ τρίτον ἐκ τῶ κρατέν. τὸ μὲν ὦν ἄρχεν τῶ κρείσσονος οἰκῆτον, τὸ δ' ἄρχεσθαι τῶ χερότερον, τὸ δὲ κρατεῖν ἀμφοτέρων· ἄρχει μὲν γὰρ τὸ λόγον ἔχον τῆς ψυχῆς, ἄρχεται δὲ τὸ ἄλογον, κρατεῦντι δὲ τῶν παθῶν ἀμφοτέρω. γίνεται γὰρ ἐκ τῆς ἐκατέρω συναρμολογίας ἀρετάς, αὐτὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἀδονῶν καὶ ἀπὸ τῶν λυπῶν ἐς ἀρεμίαν καὶ ἀπάθειαν ἀπάγει τὰν ψυχάν.

133 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὲ τὸν νόμον ἀκόλουθον ἡμεῖς τῇ φύσει, δυνατὸν τοῖς πράγμασι, συμφέροντα τῇ πολιτικῇ κοι-

νωνία· αἷτε γὰρ ἐνὸς τούτων αἷτε πληθύνων αἷτε
 πάντων ἀπολείπεται, ἥτοι οὐ νόμος ἢ οὐ τέλειος
 νόμος ἐσεῖται. ἀκόλουθος μὲν ὢν κα εἴη τᾷ φύσει
 μιμεόμενος τὸ τᾷς φύσιος δίκαιον· τοῦτο δὲ ἐστίν
 5 τὸ ἀνάλογον καὶ τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστῳ κατὰν ἐκάστῳ
 ἀξίαν. δυνατὸς δέ, αἱ ποτὶ τῶς νομοθετευμένως ἔχει
 τὰν συναρμονίαν· πολλοὶ γὰρ τὸ τᾷ φύσει καὶ πρᾶ-
 τιν ἀγαθὸν [οὐχ] ἱκανοὶ δέξασθαι, τὸ δὲ ποθ' αὐ-
 τῶς καὶ τὸ ἐνδεχόμενον· οὕτω γὰρ καὶ τοὶ νοσέοντι.
 10 καὶ τοὶ κάμνοντι τυγχάνοντι ἐπιμελείας. συμφέρων
 δὲ τᾷ πολιτικῇ κοινωνίᾳ, αἵκα μὴ μόναρχος ἢ καὶ
 ἰδιωφελὴς ὁ νόμος, κοινωνοφελὴς δὲ καὶ διὰ πάντων
 διατείνων. δεῖ δὲ καὶ ποτὶ τὰν χώραν καὶ ποτὶ τῶς
 τόπως ἀποβλέπειν τὸν νόμον· οὔτε γὰρ γὰρ τῶς αὐ-
 15 τῶς καρπῶς, οὔτε ψυχὰ ἀνθρώπων τὰν αὐτὰν ἀρε-
 τὰν παραδέξασθαι δύναται. διὸ τὸ δίκαιον τοὶ μὲν
 ἀριστοκρατικὸν τοὶ δὲ δαμοκρατικὸν τοὶ δὲ ὀλιγαρχι-
 κὸν ποιοῦντι· καὶ τὸ ἀριστοκρατικὸν κατὰν ὑπε-
 ς, ναντίαν μεσότηα· τοῖς μὲν γὰρ μέσοσι μέζοντας τῶς
 20 λόγως, τοῖς δὲ μήσοσι μῆοντας διανέμει ἡ ἀναλογία
 αὐτὰ· τὸ δὲ δαμοκρατικὸν κατὰν γεωμετρικάν· ἐν
 γὰρ ταῦτα τοὶ λόγοι ἴσοι τῶν μεζόνων καὶ μῆόνων
 μεγεθέων· τὸ δὲ ὀλιγαρχικὸν καὶ τυραννικὸν κατ-
 τὰν ἀριθμητικάν· ἀντιάζει γὰρ αὐτὰ τᾷ ὑπεναντία·
 25 τοῖς γὰρ μήσοσι μέζοντας τῶς λόγως, τοῖς δὲ μέσοσι
 μῆοντας. ταὶ μὲν ὢν ἰδέαι τᾷς διανομαῖς τοσαῦται·
 ταὶ δὲ εἰκόνες ἐν ταῖς πολιτείαις καὶ τοῖς οἰκοῖς θεω-
 ρέονται· τιμαὶ τε γὰρ καὶ κολάσεις καὶ ἀρχαὶ ἢ
 ἐξ ἴσω τοῖς μέσοσι καὶ μήσοσι διανέμονται, ἢ ἐξ ἀνίσω
 30 ἢ τῷ ἀρετᾷ ὑπερέχεν ἢ τῷ πλούτῳ ἢ καὶ δυνάμει.
 τὸ μὲν ὢν ἐξ ἴσω δαμοκρατικόν, τὸ δὲ ἐξ ἀνίσω ἀρι-
 στοκρατικὸν ἢ ὀλιγαρχικόν.

134 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὴ τὸν νόμον τὸν κάρριον καὶ τὰν πόλιν ἐκ πασῶν σύνθετον εἶμεν τῶν ἄλλαν πολιτειῶν· καὶ ἔχῃ τι δαμοκρατίας, ἔχῃ τι ὀλιγαρχίας, ἔχῃ τι βασιλείας καὶ ἀριστοκρατίας· ὥσπερ καὶ ἐν τῇ Λακεδαιμόνι· τοὶ μὲν γὰρ βασιλεῖς τὰς μοναρχίας, τοὶ δὲ γέροντες τὰς ἀριστοκρατίας, τοὶ δὲ ἔφοροι τὰς ὀλιγαρχίας, ἱππαγρέται δὲ καὶ κόροι τὰς δαμοκρατίας. δεῖ τοίνυν τὸν νόμον μὴ μόνον ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἦμεν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπεπονθέναι τοῖς αὐτῷ μετέεσιν· οὗτος γὰρ ἰσχυρὸς καὶ βέβαιος· τὸ δ' ἀντιπεπονθέναι λέγω αὐτῷ, καὶ ἄρχεν καὶ ἄρχεσθαι τὰν αὐτὰν ἀρχάν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ εὐνομοτατέᾳ Λακεδαιμόνι. τοῖς μὲν γὰρ βασιλεῦσιν τοὶ ἔφοροι ἀντικἀθηνται, τοῦτοις δ' οἱ γέροντες, μέσοι δ' οἱ κόροι καὶ ἱππαγρέται· ἐφ' ὃ γὰρ ἂν ῥέψωντι τοὶ πλεονεκτέοντες τῶν ἀρχόντων, οὗτοι τοῖς ἄλλοις ὑποτίθενται.

δεῖ τὸν νόμον τὰ περὶ θεῶς καὶ δαίμονας καὶ γονέας καὶ ὅλως τὰ καλὰ καὶ τίμια πρῶτα τίθεσθαι, δεύτερον δὲ τὰ συμφέροντα· τὰ γὰρ μήονα τοῖς μέζουσιν ἀκολουθεῖν ποθέακει, καὶ μὴ ἐν οἰκήμασι καὶ θυρώμασιν ἐνῆμεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἄθεσι τῶν πολιτευομένων. οὐδὲ γὰρ ἐν Λακεδαιμόνι τῇ εὐνομοτατέᾳ πλάθει γραμμάτων ἡ πόλις διοικεῖται, πολὺ δὲ μάλλον [ἐν] τοῖς τρόποις τῶν πολιτευομένων. συμφέροντα δὲ τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ, αἵκα μὴ μόναρχος ἢ καὶ ἰδιωφελής, κοινωνοφελής δὲ καὶ διὰ πάντων διατείνων ὁ νόμος· καὶ τὰν ξαμίαν ἐς τὰν αἰσχύναν καὶ τὰν ἀτιμίαν ἀμφέρει, μὴ ἐς τὰν τῶν χρημάτων ἀποβολάν· ἐκ μὲν γὰρ τῷ τῇ αἰσχύνῃ ξαμιοῦσθαι, κοσμιότατα καὶ χρηστότατα σπουδάζοντι, ὅπως τὰν ἐν τοῖς νό-

μοις ξαμίαν ἀκοινώνατον ἔχοντι· ἐκ δὲ τῷ χρήμασι, χρήματα περὶ πλείστω ποιησοῦνται, μέγιστον φάρμακον ὑπολαμβάνοντες ἡμεν τῶν ἀμαρτημάτων. ἄριστον μὲν ὦν τὰν ὅλαν πόλιν οὕτως συντετάχθαι, ὥστε μηδενὸς ποτιδεδῆσθαι ἔξωθεν, μήτε κατ' ἀρετὰν μήτε κατὰ δύναμιν μήτε κατ' ἄλλαν μηδεμίαν αἰτίαν· οὕτω γὰρ καὶ σῶμα καὶ οἰκίαν καὶ στρατεύμα συντετάχθαι καλῶς, τὸ ἐν αὐτῷ ἔχον τὰν αἰτίαν τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ μὴ ἔξωθεν· σῶμα μέντοι κάρρον, οἰκία δὲ συγκει-
10 μένα καλῶς, στρατεύμα δὲ τὸ μὴ μισθοφόρον μηδὲ ἀγύμναστον· κρέσσονα γὰρ τὰ οὕτως συνταχθέντα γίνεται τῶν ἄλλων· καὶ ἐλεύθερα μὲν καὶ ἀδούλωτα, οὐ πολλῶν ποτιδόμενα ποτι τὰν διαμονάν, ὀλίγων δὲ καὶ εὐπαρακομίστων· οὕτω γὰρ [αὖ] ὁ μὲν ἰσχυρὸς τῷ
15 βάρεος, ὁ δὲ γυμναστὰς τῷ ῥίγεος περιγίνεται· γυμνάζοντι γὰρ ταὶ τύχαι καὶ ταὶ συμφοραὶ τῶς ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ τῷ σώφρονι καὶ διακοναθέντι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ τροφῇ ἀδεία φαίνεται πᾶσα καὶ πό-
τόν, καὶ εὐνὰ δὲ ἅ μετὰ φυλλάδος, τῷ δὲ τρυφᾷ καὶ
20 συβαρῶζεν ἐμποριουμένῳ καὶ ἅ τῷ μεγάλῳ βασιλέος παρασκευῇ δυσάρεστος καὶ ἀλλοτρία. τὸν νόμον ὦν ἐν τοῖς ἄθεσι καὶ τοῖς ἐπιταδεύμασι τῶν πολιτῶν ἐγχαρῶζεσθαι δεῖ· τῶς γὰρ πολιτίας αὐτάρχεας θήσει, καὶ διανεμεῖ τὸ κατ' ἄξιον ἐκάστῳ καὶ τὸ ἐπιβάλλον· οὐ-
25 τω γὰρ καὶ ὁ ἄλιος φερόμενος διὰ τῷ ξωφορῶ κύνκλω διανέμει τοῖς ἐπὶ γᾶς πᾶσι καὶ γενέσιος καὶ τροφᾶς καὶ βιοτᾶς τὰν ποθάκουσαν μοῖραν, οἷον εὐνομίαν τὰν εὐκρασίαν τὰν ὥρᾶν παρασκευαζόμενος. διὸ καὶ νόμιος καὶ νευήτιος Ζεὺς καλέεται, καὶ νομεὺς ὁ δια-
30 νέμων τὰς τροφὰς τοῖς ὀλέσιν· καὶ τὰ τῶν κισθαρωδῶν δὲ αἰέσματα νομοί· συντάσσοντι γὰρ καὶ ταῦτα τὰν ψυχὰν ἁρμονίᾳ καὶ ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἀειδόμενα.

135 Ἐκ τοῦ Ἀρχύτου περὶ μαθημάτων.

Δεῖ γὰρ ἢ μαθόντα παρ' ἄλλω ἢ αὐτὸν ἐξευρόντα ὦν ἐπιστάμων ἦσθαι ἐπιστάμονα γενέσθαι. τὸ μὲν ὦν μαθὲν παρ' ἄλλω καὶ ἀλλότριον, τὸ δ' ἐξευρὲν αὐτὸν δι' αὐτῷ καὶ ἰδιον. ἐξευρὲν δὲ μὴ ζητοῦντα [ἀπο-⁵ ρον καὶ σπάνιον, ζητοῦντα δὲ] εὖπορον καὶ ῥάδιον, μὴ ἐπιστάμενον δὲ ζητὲν ἀδύνατον. στάσιν μὲν ἐπαυσεν, ὁμόνοιαν δὲ αὐξήσεν λογισμὸς εὐρεθείς· πλεονεξία τε γὰρ οὐκ ἔστι τούτῳ γενομένῳ καὶ ἰσότης ἔστιν· τούτῳ γὰρ περὶ τῶν συναλλαγμάτων διαλλάσ-¹⁰ σόμεθα. διὰ τοῦτον ὦν οἱ πένητες λαμβάνοντι παρὰ τῶν δυναμένων, οἳ τε πλούσιοι διδόντι τοῖς δεομένοις, πιστεύοντες ἀμφοτέροι διὰ τούτῳ τὸ ἴσον ἔχειν. κανὼν δὲ καὶ κωλυτὴρ τῶν ἀδικούντων τῷ μὲν ἐπισταμένῳς λογίζεσθαι πρὶν ἀδικῆν ἐπαυσεν, πείσας ὅτι¹⁵ οὐ δυνασοῦνται λαθὲν ὅταν ἐπ' αὐτὸ ἐλθῶντι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳς ἐν αὐτῷ δηλώσας ἀδικούντας ἐκώλυσεν ἀδικῆσαι.

136 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι γυναῖκα παι-
δεύειν.

Μὴ παιδὶ μάχαιραν, ἢ παροιμία φησὶν· ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, μὴ παιδὶ πλοῦτον μηδὲ ἀνδρὶ ἀπαιδεύτῳ δυναστεῖαν.

137 Αἰσώπου.

Αἰσωπος τότε ἔλεγεν κακῶς ἔσεσθαι πᾶσιν, ὅταν⁵ πάντες πάντα ἐπιτηδεύωσιν.

138 Ἐκ τῶν Δημοσθένους Φιλιππικῶν (p.
66, 7).

Αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντας, ὧς Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἐργῶ κωλύειν καὶ πράξεσθαι³⁰ οὐχὶ λόγοις δεόν.

139 Ἐπικούρου.

Οἱ νόμοι χάριν τῶν σοφῶν κέινται οὐχ ὅπως μὴ ἀδικῶσιν, ἀλλ' ὅπως μὴ ἀδικῶνται.

140 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

5 Ἀημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἔφη πόλεως εἶναι τὴν ψυχὴν τοὺς νόμους. ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα στερηθὲν ψυχῆς πίπτει, οὕτω καὶ πόλις μὴ ὄντων νόμων καταλύεται.

141 Θουκυδίδου ἱστορίας (V, 111) ἐκ δημογρορίας Ἀθηναίων.

ο Ὡς οἱ τινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἰκονοῦσι, τοῖς δὲ κρεῖττοσι καλῶς προσφέρονται, εἰς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοι εἰσι, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖντο.

142 Εὐσεβίου.

Πλοῦτος ἐν πόλει τῇ μελλούσῃ εὐδαιμονεῖν ἀρε-
5 τῆς μήποτε προτιμηθεῖν, ὅπως μὴ διὰ τοῦτο ἐς τὴν ἐκείνου ἐπιθυμίην πάντων συρρεόντων ὀλιγορῆ καὶ ἀνασκησίῃ ἀρετῆς ψυχῇσι τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐμφυῇ. ἀρετῆς γὰρ ἀτιμαζομένης, πλοῦτος μοῦνος σπουδαζόμενος καὶ ἐνδυναστεύσας ὕβριός τε καὶ ὑπερηφανίης
ο ὑπηρέτης καὶ πάντων κακῶν (ὑπ' ἐξουσίης τε καὶ τοῦ ἀνεπιπλήκτου * τᾶς ἀπεστώσης ἀρετῆς οὐδεὶς ἀνακαλέσεται) χορηγὸς γίνεται.

143 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχουσιν ἡ ὀφειλευμένη αἰδῶς καὶ τιμὴ φυλασσόμενῃ κόσμον σῶζει πόλιος καὶ διατηρεῖται.

144 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Γοργίου (p. 476 a).

Μετὰ τοῦτο δὲ περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἡμφισβητήσαμεν, σκεψάμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἄρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστίν, ὥς σὺ ᾤου, ἢ μείζον τὸ μὴ
30 διδόναι, ὥς αὐτὸ ἐγὼ ᾤμην. σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ

διδόναι δίκην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικούντα,
 ἄρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; Ἐγώ γε. Ἐχεις οὖν λέγειν, ὡς
 οὐχὶ τὰ γε δίκαια πάντα καλὰ ἐστὶ καθόσον καὶ δι-
 καια; καὶ διασκεψάμενος εἶπέ. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ
 Σώκратες. Σκόπει δὴ καὶ τόδε· ἄρα εἴ τις τι ποιῇ,⁵
 ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχειν ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦν-
 τος; Ἐμοιγε δοκεῖ. Ἄρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν
 ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον οἶον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τοι-
 όνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; Ἀνάγκη.
 Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, οὕτω καὶ τὸ¹⁰
 τυπτόμενον τύπτεσθαι; Ναί. Τοιοῦτον ἄρα πάθος
 τῷ τυπτομένῳ ἐστὶν οἶον ἂν τὸ τύπτων ποιῇ. Πάν-
 γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ καίει τις, ἀνάγκη τι καίεσθαι;
 Πῶς γὰρ οὐ; Καὶ εἰ σφόδρα γε καὶ εἰ ἀλγεινῶς, οὐ-
 τως καίεσθαι τὸ καιόμενον ὡς ἂν τὸ καὶον καίῃ. Πά-¹⁵
 νυ γε. Οὐκ οὖν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέ-
 μνεται γάρ τι. Ναί. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμήμα
 ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμήμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον
 οἶον τὸ τέμνον τέμνει; Φαίνεται. Συλλήβδην δὴ ὅρα,
 εἰ ὁμολογεῖς ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἶον ἂν ποιῇ²⁰
 τὸ ποιοῦν τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. Ἀλλ' ὁμολο-
 γῶ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι
 πότερον πάσχειν τί ἐστὶν ἢ ποιεῖν; Ἀνάγκη, ὦ Σώ-
 κратες, πάσχειν. Οὐκ οὖν ὑπὸ τινος ποιοῦντος; Πῶς
 γὰρ οὐ; ὑπὸ γε τοῦ κολάζοντος. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων²⁵
 δικαίως κολάζει; Ναί. Δίκαια ποιών ἢ οὐ; Δίκαια.
 Οὐκ οὖν ὁ κολαζόμενος δίκην διδούς δίκαια πάσχει;
 Φαίνεται. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὁμολογεῖται; Πάν-
 γε. Τούτων ἄρα ὃ μὲν ποιεῖ καλὰ, ὃ δὲ πάσχει, ὁ κολα-
 ζόμενος; Ναί. Οὐκ οὖν εἴπερ καλὰ, ἀγαθὰ; ἢ γὰρ³⁰
 ἡδέα ἢ ὠφέλιμα; Ἀνάγκη. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην
 διδούς; Ἐοικεν. Ὡφελεῖται ἄρα; Ναί. Ἄρα ἤνπερ

ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν; βελτίων τὴν ψυχὴν
 γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; Εἰκὸς γε. Κακίας
 ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς; Ναί. Ἄρ'
 οὖν τοῦ μερίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; ὧδε δὲ σκό-
 5 πει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλ-
 λην τινα ἐνορᾷς ἢ πενίαν; Οὐκ ἀλλὰ πενίαν. Τί δ';
 ἐν σώματος κατασκευῇ κακίαν φήσais ἀσθένειαν εἶ-
 ναι καὶ νόσον καὶ αἰσχος καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἔρωγε.
 Οὐκ οὖν καὶ ἐν ψυχῇ ἡγῇ πονηρίαν τινα εἶναι; Πῶς
 10 γάρ οὔ; Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν
 καὶ δειλίαν καὶ τὰ τοιαῦτα; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν
 χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριτ-
 τὰς εἰρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν; Ναί.
 Τίς τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία
 15 καὶ συλλήβδην ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία; Πολύ γε.
 Εἰ δὲ αἰσχίστη, καὶ κακίστη; Πῶς, ὦ Σώκρατες,
 λέγεις; Ὡδί. ἀεὶ τὸ αἰσχιστον, ἥτοι λύπην μερίστην
 παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφοτέρων, αἰσχιστόν ἐστιν
 ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. Μάλι-
 20 στα. Αἰσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πο-
 νηρία νῦν δὲ ὁμολόγηται ἡμῖν; Ὡμολόγηται γάρ.
 Οὐκ οὖν ἡ ἀνιαιρότατόν ἐστι καὶ ἀνία ὑπερβάλλον
 αἰσχιστον τούτων ἐστίν. ἢ βλάβη ἢ ἀμφοτέρα;
 Ἀνάγκη. Ἄρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι
 25 καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δει-
 λὸν καὶ ἀμαθῆ; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ
 τούτων γε. Ὑπερφυεῖ τινα ἄρα ὡς μεγάλη βλάβη καὶ
 κακῷ θαναμασίῳ ὑπερβάλλουσα τὰ ἄλλα ἢ τῆς ψυχῆς
 πονηρία, αἰσχιστόν ἐστι πάντων· ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι
 30 γε [ὡς ὁ σὸς] λόγος. Οὕτως φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν πον-
 τὸ μερίστη βλάβη ὑπερβάλλον· μέριστον ἂν κακὸν εἴη
 τῶν ὄντων. Ναί. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ

ἄλλη ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακῶν ἐστὶ. Φαίνεται. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστική; *Ναί.* Τῆς δὲ νόσου οὐκ ἰατρική; Ἀνάγκη. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὥδε σκοπεῖ· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνος τοὺς κάμνον-⁵ τας τὰ σώματα; Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὧ Σώκρατες, φῆς. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ ἀκολασταίνοντας; Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις. Οὐκ οὖν δίκην δώσουτας; *Φημί.* Ἄρ' οὖν οὐ δικαιοσύνη τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; Ἀῖνον δῆ. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα ¹⁰ πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. Φαίνεται. Τί τούτων κάλλιστόν ἐστιν ὧν λέγεις; Τίνων λέγεις; Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. Πολὺ διαφέρει, ὧ Σώκρατες, ἡ δίκη. Οὐκ οὖν αὖ ἥτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ ἢ ὀφείλειαν ἢ ἁμφοτέρα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστιν; *Ναί.* Ἄρ' οὖν τὸ ἰατρεῦεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ ὀφελιμὸν γε. Ἡ γάρ; *Ναί.* Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιῇ εἶναι. Πῶς γὰρ οὕ-²⁰ - Ἄρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἂν θρωπος εἴη ἰατρευόμενος, ἢ μὴδὲ κάμνων ἀρχήν; Ἀηλονότι μὴδὲ κάμνων. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὥς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγὴ, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μὴ δὲ κτήσις. Ἔστι ταῦτα. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος ²⁵ δυοῖν ἐχόντοιν κακόν, εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρευόμενος καὶ ὁ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; οὐκ οὖν τὸ δίκην διδόναι μεγάλου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; Ἦν γάρ. Σωφρονίζει γάρ πον καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ καὶ ἰατρικῇ ³⁰ γίνεται πονηρίας ἢ δίκη. *Ναί.* Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν ψυχῇ, ἐπειδὴ μέγιστον τῶν

κακῶν ἐφάνη. Δῆλον δὴ. Δεύτερος δὴπου ὁ ἀπαλαττόμενος. Ἔοικεν. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. Ναί. Κάκιστ' ἄρα ξῆ ὁ ἔχων καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. Φαίνεται. Οὐκ οὖν οὗτος τυγχάνει ἂν ὅς ἂν μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστη ἀδικίᾳ διαπράξῃται ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι μήτε κολάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, ὥσπερ σὺ φῆς Ἀρχέλαον παρεσκευασθαι καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους καὶ ῥήτορας καὶ δυναστας; σχεδὸν γάρ που οὔτοι, ὧ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσίν, ὥσπερ ἂν τις τοῖς νοσήμασι συνισχόμενος διεπράξατο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ παῖς, τὸ καίεσθαι καὶ τὸ τέ-
 10 μνεσθαι, ὅτι ἀλγυνόν. ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; Ἔμοιγε. Ἀγνοῶν γε, ὥς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ σώματος. κινδυνεύουσι γὰρ ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὁμολογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὧ Πῶλε, τὸ ἀλγυνόν αὐτοῦ κα-
 20 θορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ἀφελίμον τυφλῶς ἔχειν, καὶ ἀγνοεῖν ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιоῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ· ὅθεν καὶ πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδὲ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα πα-
 25 ρασκευαζόμενοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ὥσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν.

145 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ἡ' (p. 846 d).

Τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεξιμένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτη-

δεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἰκανῇ τῶν ἀνθρωπίνων.

146 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου (p. 126 b).

Τί δὲ δὴ πόλεις; τίνος παραγιννομένου καὶ ἀπογιννομένου βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θρα-
πύεται καὶ διοικεῖται; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες,
ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνηται πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ
μισεῖν τε καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. Ἀρ' οὖν φι-
λίαν λέγεις ὁμόνοιαν ἢ διχόνοιαν; Ὁμόνοιαν. Διὰ
τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς;
Διὰ τὴν ἀριθμητικὴν. Τί δέ; οἱ ἰδιῶται, οὐ διὰ τὴν
αὐτὴν; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος; Ναί.
Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὐτῷ ἕκαστος ὁμονοεῖ περὶ
σπιθαμῆς καὶ πήχεως, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν
μετροδικτικὴν; Τί μήν; Οὐκ οὖν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλή-
λοις καὶ αἱ πόλεις; Ναί. Τί δέ; περὶ σταθμοῦ οὐ
ὡσαύτως; Φημί. Ἦν δὲ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τίς ἐστὶ
καὶ περὶ τοῦ καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει, καὶ
ἄρα ἢ περὶ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ, αὐτῷ τε πρὸς αὐτὸν
καὶ πρὸς ἄλλον; Εἰκός γε. Τίς οὖν ἐστι; μὴ κάμῃς
ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ εἰπεῖν. Ἐγὼ μὲν οἶ-
μαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἣν περὶ πατὴρ τε
καὶ υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφὸς ἀδελ-
φῷ καὶ γυνὴ ἀνδρὶ. Οἷοι οὖν ἂν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄν-
δρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονοεῖν
τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπιστάμενῃ; Οὐ δῆτα. Οὐδέ
γε δεῖ οὐδέν· γυναικεῖον γὰρ τοῦτο μάθημα. Ναί.
Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὀπλιτικῆς δύναιτ' ἂν ὁμονο-
εῖν μὴ μαθοῦσα; Οὐ δῆτα. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτο ἴσως
ἂν φαίης εἶναι; Ἐγώ γε. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν γυναικεῖα,
τὰ δὲ ἀνδρεῖα μαθήματα κατὰ τὸν σὸν λόγον. Πῶς

δ' οὐ; Οὐκ ἄρα ἐν γὰρ τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ
 πρὸς ἄνδρας. Οὐ. Οὐδ' ἄρα φιλία, εἴπερ φιλία ὁμό-
 νοια ἦν. Οὐ φαίνεται. Ἢ ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὐτῶν
 πράττουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. Οὐκ
 ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἢ τὰ
 αὐτῶν. Οὐ. Οὐδ' αὖ ἄρα ταύτῃ οἰκοῦνται αἱ πόλεις,
 ὅταν τὰ αὐτῶν ἕκαστοι πράττωσιν. Οἶμά γ' ἔγωγε,
 ὦ Σώκρατες. Πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης, ἥς
 ἔφαμεν ἐγγινομένης εὐ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, ἄλλως
 δ' οὐ; Ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ κατὰ ταῦτ' αὐτοῖς φιλία
 ἐγγίνεσθαι, ὅτι τὰ αὐτῶν ἑκάτεροι πράττουσιν. Οὐκ
 ἄρτι γὰρ. νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁμονοίας μὴ ἐγγινο-
 μένης φιλία ἐγγίνεται; ἢ οἷόν τε ὁμόνοϊαν ἐγγίγνε-
 σθαι περὶ τούτων ὧν οἱ μὲν ἴσασιν οἱ δ' οὐ; Ἀδύ-
 νατον. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ
 αὐτῶν ἕκαστοι πράττωσι; Δίκαια· πῶς γὰρ οὐ; Τὰ
 δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν
 φιλία οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους; Ἀνάγκη οὖν
 δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες. Τίν' οὖν ποτε λέγεις τὴν φι-
 λίαν ἢ ὁμόνοϊαν, περὶ ἥς δεῖ ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ
 εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ᾖμεν;

147 Ἐν ταυτῷ (p. 134 b).

Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων οὐδὲ νεωρίων δέ-
 ονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδῃ, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμο-
 νήσειν, οὐδὲ πλήθους οὐδὲ μεγέθους ἄνευ ἀρετῆς.
 Οὐ μέντοι. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρ-
 θῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοι μεταδοτέον τοῖς πολίταις.
 Πῶς γὰρ οὐ; Δύναιτο δ' ἂν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ
 ἔχει; Καὶ πῶς; Αὐτῷ ἄρα σοι πρῶτον κτητέον
 ἀρετὴν, καὶ ἄλλῳ ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὐτοῦ
 τε καὶ τῶν αὐτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλ-

λὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως. Ἀληθῆ λέγεις.
 Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον
 σαντῷ ποιεῖν ὃ τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει· ἀλλὰ
 δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην. Φαίνεται. Δικαίως
 μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πό-
 λεις θεοφιλῶς πράξετε. Εἰκός γε. Καὶ ὁ πέρ γε ἐν
 τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν
 ὁρῶντες πράξετε. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε
 βλέποντες ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατ-
 ὄψεσθε καὶ γνώσεσθε. Ναί. Οὐκ οὖν ὁρθῶς καὶ εὐ¹⁰
 πράξετε; Ναί. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς
 ἐθέλω ἐγγυῆσασθαι ἢ μὴν εὐδαιμονήσειν. Ἀσφαλῆς
 γὰρ εἰ ἐγγυητής. Ἀδίκως δὲ πράττοντες εἰς τὸ ἄθισον
 καὶ τὸ σκοτεινὸν βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τού-
 τοις πράξετε ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς. Ἔοικεν. Ὡς¹⁵
 γάρ, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδῃ, ἐξουσία μὲν ἡ ποιεῖν ὃ βού-
 λεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν ἰδιώτῃ
 ἢ καὶ πόλει; οἷον νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης δρᾶν ὃ
 βούλεται, νοῦν ἱατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δέ,
 ὡς μὴδ' ἐπιπλήττοι τις αὐτῷ, τί τὸ συμβησόμενον;²⁰
 ἄρ' οὐχ ὡς τὸ εἰκός, διαφθαρεῖναι τὸ σῶμα; τί δ'; ἐν
 νηὶ εἰ τῷ ἐξουσία εἴη ποιεῖν ὃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρε-
 τῆς κυβερνητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾶς ὃ ἂν ξυμβαίῃ
 αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνναύταις; Ἔγωγε, ὅτι ἀπόλονται
 πάντες ἂν. Οὐκ οὖν ὡσαύτως ἐν πόλει τε καὶ πάσαις²⁵
 ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς ἔπεται τὸ
 κακῶς πράττειν; Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρή,
 ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδῃ, παρασκευάζεσθαι οὔτε ἑαυτῷ
 οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλλετε εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἀρετῇ.
 Ἀληθῆ λέγεις. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν, τὸ ἄρχεσθαι³⁰
 ἄμεινον ὑπὸ τοῦ βελτίονος ἢ τὸ ἄρχεῖν ἀνδρὶ, οὐ μόνον
 παιδί. Φαίνεται. Οὐκ οὖν τό γ' ἄμεινον καὶ

κάλλιον; *Ναί.* Τὸ δὲ κάλλιον πρεπωδέστερον; *Πῶς δ' οὐ;* *Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν· ἄμεινον γάρ.* *Ναί.* Δουλοπρεπὲς ἄρα ἢ κακία. *Φαίνεται.* Ἐλευθεροπρεπὲς δ' ἢ ἀρετή. *Ναί.* Οὐκ οὖν φεύγειν χρή, ὃ
 5 ἔταιρε, τὴν δουλοπρέπειαν; *Μάλιστα γε, ὃ Σώκρατες.* *Αἰσθάνη* δὲ νῦν πῶς ἔχεις, δουλοπρεπῶς ἢ οὐ; *Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι.*

148 Ξενοφῶντος ἐν τῷ ἡ' (1, 2) τῆς Κύρου παιδείας.

10 Ἐννοήσατε γὰρ δὴ τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἀλοίη; ἢ τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων διαφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθοῦν σιγάτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἡττῶνται ἐν ταῖς μάχαις ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος
 15 περὶ σωτηρίας βουλευέσθαι; τί δ' ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθῇ ὑπὸ μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν οἰκήσειαν; ποῖοι δ' οἴκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοντο; ἡμεῖς δέ, ἃ νῦν ἔχομεν ἀγαθὰ, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπρά-
 20 ξαμεν ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; — *Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ ἀγαθὰ, εὖ ἴστε ὅτι τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασῶζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθὸν ἔστιν.*

149 Πλάτωνος πολιτείας β' (p. 374 e).

25 Ἡμέτερον δ' ἂν εἴη ἔργον, ὥς εἰκεν, εἴπερ οἱοί τε ἔσμεν ἐκλέξασθαι τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαί εἰς πόλεως φυλακὴν. Ἡμέτερον μέντοι. *Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἡράμεθα, ὅμως δὲ οὐκ ἀποδεικναιέον εἰς ὅσον δὴ δύνاميς παρήκει. Οὐ*
 30 *γὰρ οὖν, ἔφη. Οἶσι οὖν τι, ἦν δ' ἐγώ, διαφέρειν τὴν*

φύσιν γενναίου σκύλακος εἰς φυλακὴν νεανίσκου εὐ-
γενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον ὁξύν τέ που δεῖ αὐ-
τοῦν ἐκάτερον εἶναι πρὸς αἰσθησιν καὶ ἐλαφρὸν πρὸς
τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, καὶ ἰσχυρὸν αὐτὸν εἶναι δέη
ἐλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τού-
των. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἶπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς
δ' οὐ; Ἀνδρεὺς δ' εἶναι ἄρ' ἂν ἐθέλοι ὁ μὴ θυμοει-
δής, εἴτε ἵππος εἴτε κύων εἴτε ἄλλο ὅτιοῦν ζῶον; ἢ
οὐκ ἐννενοήκας, ὥς ἅμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός,
οὐ παρόντος ψυχῇ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ
ἀήττητος; Ἐννενοήκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος
οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι τῆς πόλεως δῆλα; Ναί.
Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ὅτι γε θυμοειδής; Καὶ
τοῦτο. Πῶς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι
ἀλλήλοισι τε ἔσονται καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις πολίταις, ὅν-
τες τοιοῦτοι τὰς φύσεις; Μὰ Δί', ἢ δ' ὅς, οὐ ῥαδίως.
Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους πράους
αὐτοὺς εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους χαλεπούς· εἰ
δὲ μή, οὐ μενοῦσιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ' αὐτοὶ
φθιήσονται αὐτὸ δράσαντες. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν
δ' ἐγώ, ποιήσομεν; πόθεν πρᾶόν τε ἅμα καὶ μεγαλό-
θυμον ἥθος εὐρήσομεν; ἐναντία γὰρ που θυμοειδέα
πραεῖα φύσις. Φαίνεται. Ἀλλὰ μὲν τοι τούτων γε
ὁποτέρου ἂν στέρηται, φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται.
ταῦτα δὲ ἀδύνατοις ἔοικεν· καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει
ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι. Κινδυνεύει,
ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορήσας τε καὶ ἐπισκευάμενος τὰ
ἐμπροσθεν, εἶπον, Δικαίως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, ἀπο-
ροῦμεν· ἥς γὰρ προὑθέμεθα εἰκόνας ἀπελείφθημεν.
Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐκ ἐννενοήσαμεν ὅτι ἄρα τοιαῦτα
εἰσι φύσεις οἷας ἡμεῖς οὐκ εῖρήθημεν, ἔχουσιν ἀναν-
τία ταῦτα; Ποῦ δὴ; Ἴδοι μὲν ἂν τις καὶ ἐν ἄλλοις

πολλοῖς ζώοις, οὐ μέντ' ἂν ἦκιστα (ἐν ᾧ) ἡμεῖς παρε-
βάλλομεν τῷ φύλακι. Οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων
κυνῶν ὅτι τοῦτο αὐτῶν φύσει τὸ ἥθος· πρὸς μὲν τοὺς
συνῆθεις τε καὶ γνωρίζουσιν ὡς οἶόν τε πραοτάτους
εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνώστους τάναντία. Οἶδα μέντοι,
ἔφη. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δυνατόν· καὶ οὐ
παρὰ φύσιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα.
Οὐδ' ἔοικεν. Ἀρ' οὖν σοι δοκεῖ ἐτι τοῦδε προσδεῖσθαι
ὁ φυλακτικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἐτι προσ-
γενέσθαι φιλόσοφος τὴν φύσιν; Πῶς δὴ; ἔφη, οὐ γὰρ
ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ
καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὅτι οὖν
μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνώστα, μισεῖ καὶ χαλεπαίνει, οὐδὲν κακὸν
πεπονθώς· ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται, καὶ μηδὲν
κώποτε ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθη ἀγαθόν· ἢ οὐπω τοῦτο
ἐθαύμασας; Οὐ πάννυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον
τὸν νοῦν· ὅτι δὲ που δορᾷ ταῦτα, δηλόν.

150 Ἐν ταυτῷ (p. 376 c).

Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς καὶ τα-
χύς ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς καὶ ἀγα-
θὸς φύλαξ ἔσεσθαι πόλεως; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη.

151 Πλάτωνος πολιτείας τρίτης (p. 395 b).

Ἐἰ ἄρα τὸν πρῶτον λόγον διασώσωμεν, τοὺς φύ-
λακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πασῶν δημιουργιῶν ἀφειμέ-
τους δεῖν εἶναι δημιουργοὺς ἐλευθερίας τῆς πόλεως
πάννυ ἀκριβεῖς καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν ὅ τι μὴ
εἰς τοῦτο φέρει· οὐδὲν δὲ δὴ δέοι ἂν αὐτοὺς ἄλλο
πράττειν οὐδὲ μιμεῖσθαι, εἰὰν δὲ μιμῶνται, μιμεῖσθαι
τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παιδων, ἀνδρείους,
δωσφρονας, ὀσίους, ἐλευθέρους, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα·
τὰ δὲ ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν μήτε δεινὸς εἶναι μι-

μήσασθαι μηδ' ἄλλο μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν, ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως τοῦ εἶναι ἀπολαύσωσιν· ἢ οὐκ ἤσθησαι, ὅτι αἱ μιμήσεις, εἰς ἐκ νέων πόρρω διατελέσωσιν, εἰς ἣν τε καὶ φύσιν καθίστανται, καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν. Καὶ μάλα, ἢ δ' ὅς. 5

152 Ἐν ταυτῷ (p. 412 b).

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἢ οὐκ αὐτῶν τούτων οἳ τινες ἄρχουσίν τε καὶ ἄρχονται; Τί μὴν; Οὐκ οὖν ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους; Ἀἴλον. 10 Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν τούτων; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἄρ' οὐ γεωργικώτατοι γίνονται; Ναί. Ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἄρ' οὐ φυλακικωτέρους πόλεως; Ναί. Οὐκ οὖν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ 15 ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως; Ἔστι ταῦτα. Κηδοίτο δ' ἂν τις μάλιστα τούτου ὃ τυγχάνει φιλῶν; Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν μάλιστα φιλοῖ, ὃ ξυμφέρειν ἡγοῦτο ταῦτα καὶ ἑαυτῷ, καὶ ὅτι μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος οἶοιτο ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ. εὖ πράττειν, 20 μὴ δὲ τουναντίον; Οὕτως, ἔφη. Λεκτέον ἄρα ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν φαίνονται παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν, ὃ δ' ἂν μὴ, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξι αὖ ἐθέλειν. Ἐκινή- 25 δειοι γάρ, ἔφη. Δοκεῖ δὴ μοι τηρητέον αὐτοὺς εἶναι ἐν ἀπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τοῦτο τοῦ δόγματος καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι οἳ ἐκβάλλοιεν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν αὐτῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα, ἔφη, ἄλγεις τὴν ἐπιβολήν; Ἐγὼ σοί, ἔφη, ἐρῶ. Φαίνεται μοι δόξα ἐξέ-

ναι ἐκ διανοίας ἢ ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως· ἐκουσίως μὲν
 ἢ ψευδῆς τοῦ μεταμανθάνοντος, ἀκουσίως δὲ πᾶσα ἢ
 ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἐκουσίτου, ἔφη, μανθάνω, τὸ δὲ τῆς
 ἀκουσίτου δέομαι μαθεῖν. Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ, ἔφη
 5 ἐγώ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀν-
 θρώπους, τῶν δὲ κακῶν ἐκουσίως; ἢ οὐ τὸ μὲν ἐψεῦ-
 σθαι τῆς ἀληθείας κακόν, τὸ δὲ ἀληθεύειν ἀγαθόν;
 ἢ οὐ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι;
 Ἄλλ', ἢ δ' ὅς, ὁρθῶς λέγεις, καὶ μοι δοκοῦσιν ἄκου-
 10 τες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκ οὖν κλαπέντες
 ἢ γοητευθέντες ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχουσιν; Οὐ-
 δὲ νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς ἄρα, ἦν δ' ἐγώ,
 κινδυνεύω λέγειν· κλαπέντας γὰρ τοὺς μεταπει-
 σθέντας λέγω καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους, ὅτι τῶν
 15 μὲν χρόνος, τῶν δὲ λόγος ξηαιρούμενος λανθάνει.
 νῦν γὰρ που μανθάνεις; Ναί. Τοὺς τοίνυν βιασθέν-
 τας λέγω οὓς ἂν ὀδύνη τις ἢ ἀλγηδὼν μεταδοξάσαι
 ποιήσῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, ἔμαθον, καὶ ὁρθῶς λέγεις.
 Τοὺς μὴν γοητευθέντας, ὡς ἐγῶμαι, καὶ σὺ φαίης
 20 εἶναι οἱ ἂν μεταδοξάσωσιν ἢ ὑφ' ἡδονῆς κληθέντες
 ἢ ὑπὸ φόβου τι δεισαντες. Ἔοικε γάρ, ἢ δ' ὅς, γοη-
 τεύειν πάντα ὅσα ἀπατᾷ. Ὅ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζη-
 τητέον τίνες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ' αὐτοῖς δόγ-
 ματος, (τοῦ ὡς ποιητέον. ὃ δ' ἂν τῇ πόλει ἀεὶ δοκῶσι
 25 βέλτιστον εἶναι αὐτοῖς ποιεῖν) τηρητέον δὴ εὐδὺς ἐκ
 παίδων προθεμένοις ἔργα ἐν οἷς ἂν τις τὸ τοιοῦτον
 μάλιστα ἐπιλανθάνοιτο καὶ ἑξαπατῶτο· καὶ τὸν μὲν
 μνήμονα καὶ θυσεξαπάτητον ἐγκριτέον, τὸν δὲ μὴ
 ἀποκριτέον. ἢ γάρ; Ναί. Καὶ πόνων γε αὖ καὶ ἀλ-
 30 γηδόνων ἀγῶνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταυτὰ ταῦτα
 τηρητέον. Ὅρθῶς, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
 τρίτου εἶδους τοῦ τῆς γοητείας ἁμιλλαν ποιητέον, καὶ

θεατέον, ὥσπερ τοὺς πώλους ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ
 θορόβους ἄγοντες σκοποῦσιν εἰ φοβεροί, οὕτως νέους
 ὄντας εἰς δείματα κομιστέον καὶ εἰς ἡδονὰς αὐτὰ μετα-
 βλητέον, βασανίζοντας πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυ-
 ρί, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν ἅπασιν φαίνεται, ἡ
 φύλαξ αὐτοῦ ὦν ἀγαθὸς καὶ τῆς μουσικῆς ἥς ἐμάν-
 θανεν, εὐρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι
 τούτοις παρασχών· οἷος δὲ ἂν (ὦν) καὶ ἑαυτῷ καὶ πό-
 λει χρησιμώτατος εἴη· καὶ τὸν αἰεὶ ἐν τε παισὶ καὶ
 νεανίσκοις καὶ ἀνδράσι βασανιζόμενον καὶ ἀκήρατον¹⁰
 ἐκβαίνοντα καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύ-
 λακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τετελευτηκότι,
 τάφῳ τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείῳ μέγιστα γέρα λαγ-
 χάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ἀποκριτέον. τοιαύτη τις,
 ἣν δ' ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, δοκεῖ μοι ἢ ἐκλογὴ εἶναι καὶ ἡ
 κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὥς ἐν τύ-
 ποις, μὴ δι' ἀκριβείας εἰρηῆσθαι. Καὶ ἐμοί, ἣ δ' ὅς,
 οὕτω πη φαίνεται. Ἄρ' οὖν ὥς ἀληθῶς ὀρθότατον
 καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντελεῖς τῶν τε ἐξωθεν
 πολεμίων τῶν τε ἐντος φίλων, ὅπως μὴ βουλήσονται,¹¹
 οἱ δὲ μὴ δυνήσονται κακουργεῖν· τοὺς δὲ νέους, οὓς
 δὴ νῦν φύλακας ἐκαλοῦμεν, ἐπικούρους τε καὶ βοη-
 θοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν.

153 Ἐν ταυτῷ (p. 416 b).

Ὁ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς καὶ
 τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἣ τις ποτ' ἐστίν, εἰ μέλ-
 λουσι τὸ μέγιστον ἔξειν πρὸς τῷ ἡμεροὶ εἶναι αὐτοῖς
 τε καὶ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε,
 ἣ δ' ὅς. Πρὸς τοίνυν τῇ παιδείᾳ ταύτῃ φαίη ἂν τις
 νοῦν ἔχων δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν¹²
 τοιαύτην αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἣ τις μῆτε τοὺς φύ-

λακας ὥς ἀρίστους ἀναγκάσει αὐτοὺς κακουργεῖν,
 μήτε ἐπαίρει περὶ τοὺς ἄλλους πολίτας. Καὶ ἀληθῶς
 γε φήσει. Ὅρα δὴ, εἶπον ἐγώ, εἰ τοιόνδε τινα τρόπον
 δεῖ αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι
 ⚭ δεσθῆναι. πρῶτον μὲν οὐσίαν κεκτημένον οὐδεμίαν
 μηδὲνα ἰδίαν, ἣν μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἰκησιν
 καὶ ταμειῶν μηδενὶ εἶναι μηδὲν τοιοῦτον, εἰς ὃ οὐ πᾶς
 ὁ βουλόμενος εἴσεισι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται
 ⚭ ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου σῶφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι,
 ⚭ ταξαμένους παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν δέχεσθαι μι-
 σθὸν τῆς φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐ-
 τοῖς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν μήτε ἐνδεῖν· φοιτῶντας δ' εἰς
 ξυσσίτια, ὥσπερ ἐξεστρατοπέδευμένους, κοινῇ ζῆν·
 χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς, ὅτι θεῖον πα-
 ⚭ ρὰ θεῶν ἂν ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι καὶ οὐδὲν προσδέον-
 ται τοῦ ἀνθρωπείου, οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν
 τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσῃ ξυμμιγνύντας μαιλνεῖν
 διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια περὶ τὸ τῶν πολλῶν νόμισμα
 γέγονε, τὸ παρ' ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον, ἀλλὰ μόνοις
 ⚭ αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει μεταχειρίζεσθαι καὶ ἄπτε-
 σθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου οὐ θέμις, οὐδὲ ὑπὸ τὸν
 αὐτὸν ὄροφον ἰέναι οὐδὲ περιάψασθαι οὐδὲ πίνειν
 ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. καὶ οὕτω μὲν σῴζοιντό τε ἂν
 καὶ σῴζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δὲ αὐτοὶ γῆν τε ἰδίαν
 ⚭ καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτήσονται, οἰκονόμοι μὲν
 καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσονται, δεσπόται δὲ καὶ
 ἐχθροὶ ἀντὶ ξυμμάχων τῶν ἄλλων πολιτῶν γενήσου-
 νται· μισοῦντες δὲ καὶ μισούμενοι καὶ ἐπιβουλεύοντες
 καὶ ἐπιβουλεύόμενοι διάξουσιν πάντα τὸν βίον, πολὺ
 ⚭ πλείον καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἐνθον ἢ τοὺς ἐξω-
 θεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου,
 αὐτοὶ τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις.

154 Πλάτωνος πολιτείας δ' (p. 421 a c).

Νευρογράφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι καὶ διαφθα-
ρέντες καὶ προσποιησάμενοι εἶναι μὴ ὄντες πόλει
οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως μὴ
ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πό- 5
λιν ἀπολλύασι. — Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκό-
πει εἰ τὰδε διαφθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίγνεσθαι.
Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία.
Πῶς δὴ; Ὡδὲ· πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θε-
λήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀρ- 10
γὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὐτοῦ;
Πολύ γε. Οὐκ οὖν κακίων χυτρεὺς γίνεται; Καὶ
τοῦτο, ἔφη, πολὺ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε μὴ ἔχων
παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας ἢ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην,
τά τε ἔργα πονηρότερα ἐργάζεται καὶ τοὺς υἱεῖς ἢ 15
ἄλλους οὓς ἂν διδάσκη χεῖρους δημιουργοὺς διδάξε-
ται; Πῶς δ' οὐ; Τπ' ἀμφοτέρων δὴ, πενίας τε καὶ
πλούτου, χεῖρῳ μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χεῖρους δὲ
αὐτοί. Φαίνονται. Ἔτερα δὴ, ὥς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν
εὐρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μὴ ποτε 20
αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύνατα. Τὰ ποῖα ταῦ-
τα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πενία, ὥς τοῦ μὲν τρυ-
φήν τε καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος, τοῦ
δὲ ἀνελευθερίαν καὶ κακουργίαν πρὸς τῷ νεωτερι-
σμῷ. Πάνν μὲν οὖν, ἔφη. 25

155 Ἐν ταυτῷ (p. 423 d).

Οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, ὧ ἀγαθὲ Ἀδείμαντε, ὥς δόξειεν
ἂν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν,
ἀλλὰ πάντα φαῦλα, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἐν μέγα φυλάτ-
τωσι, μᾶλλον δὲ ἀντὶ μεγάλου ἱκανόν. Τί τοῦτο; 30
ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τροφήν· ἐὰν γὰρ

εὖ παιδευόμενοι μέτριοι ἄνδρες γίνωνται, πάντα
 ταῦτα ῥαδίως διόφονται, καὶ ἄλλα γε ὅσα νῦν ἡμεῖς
 παραλείπομεν, τὴν τε τῶν γυναικῶν κτῆσιν καὶ γά-
 μων καὶ παιδοποιίας· ὅτι δεῖ ταῦτα, κατὰ τὴν παροι-
 5 μίαν, πάντα ὅτι μάλιστα κοινὰ τὰ τῶν φίλων ποιεῖ-
 σθαι. Ὅρθότατα γάρ, ἔφη, γίγνοιτ' ἄν. Καὶ μὴν,
 εἶπον, πολιτεία, ἐάν περ ἅπαξ ὁρμήσῃ εὖ, ἔρχεται
 ὥσπερ κύκλος ἀνέξανομένη· τροφὴ γὰρ καὶ παιδευσις
 χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύ-
 10 σεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβάνομεναι
 ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται εἰς τε τᾶλλα καὶ
 εἰς τὸ γεννᾶν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις. Εἰκός
 γ', ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰπεῖν, τούτου ἀνθ-
 εκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως, ὅπως ἂν αὐτοὺς
 15 μὴ λάθῃ διαφθερῆν, ἀλλὰ παρὰ πάντα αὐτὸ φυλάτ-
 τωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστικὴν τε καὶ μου-
 σικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὥς οἶόν τε μάλιστα φυ-
 λάττειν, φοβουμένους ὅταν τις λέγῃ ὥς
 τὴν αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσ' ἄνθρωποι,
 20 ἢ τις ἀειδόντεσσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.
 μὴ πολλάκις τὸν ποιητὴν τις οἴηται λέγειν, οὐκ ἄσμα-
 τα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾧδῆς νέον, καὶ τοῦτ' ἐπαινῇ· δεῖ
 δὲ οὐτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον οὔτε ὑπολαμβάνειν· εἰ-
 δος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον ὥς
 25 ἐν ὄλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινεῖνται μουσι-
 κῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων ὥς
 φησί τε Δάμων ἀγὼ πείδομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν,
 ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὲ φυ-
 λακτήριον, ἦν δ' ἐγώ, ὥς ἔοικεν, ἐνταῦθ' αὖτε οἰκο-
 30 δομητέον τοῖς φύλαξιν ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανο-
 μία, ἔφη, ῥαδίως αὕτη λανθάνει παραδυομένη. Ναί,
 ἔφην, ὥς ἐν παιδίᾳ γε μέρει καὶ ὥς κακὸν οὐδὲν

ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλο γε ἢ κατὰ σμικρὸν εἰσοικησαμένη ἡρέμα ὑπορρεῖ πρὸς τὰ ἥθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἐκ δὲ τούτων εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει· ἐκ δὲ θὴ τῶν ξυμβολαίων ἐρχεται ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ πολυ-⁵ τελέας σὺν πολλῇ, ὡς Σώκρατες, ἀσελγεία, ἕως ἂν τελευτῶσα ἅπαντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψαι. Ἐλεν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω τοῦτ' ἔχει. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκ οὖν ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρον εὐθύς παιδιᾶς μεθεκτέον, ὥς παρανόμου¹⁰ γιγνομένης αὐτῆς καὶ παίδων τοιούτων ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ αὐτῶν ἀνδρας ἀυξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ. ΜΑ.

1 Εὐριπίδου.

15

Ἄρχεσθαι χρεὼν

κακοὺς ὑπ' ἐσθλῶν καὶ κλύειν τῶν κρείσσονων.

2 Εὐριπίδου Δίκτυος.

Μὴ νεῖκος ὧς γεραίε κοιράνοις τίθου.

σέβειν δὲ τοὺς κρατοῦντας ἀρχαίος νόμος.

20

3 Μεγάλανδρου Ἀδελφοῦ.

Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἀντιτάττεσθ'· εἰ δὲ μή γ', ἄνω κάτω ἡμῶν ὁ βίος λήσει μεταστραφείς ὅλος.

4 Εὐριπίδου Ἐρεχθίδου.

25

Καὶ τοὺς πονηροὺς μὴ ποτ' αὖξαν' ἐν πόλει. κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος, ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα, σκιρτῶσιν ἀδόκητ' εὐτυχησάντων δόμων.

5 Μενάνδρου Ἀνδρογύνῳ.
Τὸ γὰρ σύνηθες οὐδαμοῦ παροπτέον.

6 Εὐριπίδου Ἰκετίδων (435).

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον ἢ νόμοι πόλει
5 καλῶς τεθέντες· ὃ τε γὰρ ἀσθενέστερος
ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσῃν ἔχει,
νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων.

7 Σοφοκλῆς Αἰαντι (666).

Τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς
10 εἰκεῖν, μαθησόμεσθα δ' Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὥσθ' ὑπείκτεον· τί μῃ;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν νυφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει·
15 ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανῆς κύκλος
τῇ λευκοπῶλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν·
δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκόλμισε
στένοντα πόντον, ἐν δ' ὁ παγκρατὴς ὕπνος
λύει πεδῆσας, οὐδ' αἰεὶ λαβὼν ἔχει.

20 8 Μενάνδρου.

Καλὸν οἱ νόμοι σφόδρ' εἰσὶν· ὁ δ' ὁρῶν τοὺς νό-
μους

λίαν ἀκριβῶς, συκοφάντης φαίνεται.

9 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμαίου (p. 17 c).

25 Χθές που τῶν ὑπ' ἐμοῦ ρηθέντων λόγων περὶ
πολιτείας ἦν τὸ κεφάλαιον, οἷα τε καὶ ἐξ οἷων ἀνδρῶν
ἀρίστη καταφαίνεται ἂν μοι γενέσθαι. Καὶ μάλα γε
ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ρηθεῖσα κατὰ νοῦν ἅπασιν. Ἄρ'
οὐκ οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχναι, πρῶ-
30 τον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλούμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ

τῶν προπολεμησόντων; *Ναί.* Καὶ κατὰ φύσιν δὴ θόντες τὸ καθ' αὐτὸν ἐκάστῳ πρόσφορον, ἐν μόνον ἐπιτηδευμα, μίαν ἐκάστῳ τέχνην, τούτους οὓς πρὸ πάντων ᾄδει πολεμεῖν, εἰπομεν, ὥς ἄρα αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως, εἴτε τις ἔξωθεν ἢ καὶ τῶν ἐνδοθεν ἴοι κακουργήσων, δικάζοντας μὲν πράως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῶν καὶ φύσει φίλοις οὓσι, χαλεποὺς δ' ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. Παντάπασι μὲν οὖν. Φύσιν γὰρ οἶμαί τινα τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν ἅμα μὲν θυμοειδῇ ἅμα δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως, ἵνα πρὸς ἐκατέρους δύναιτο ὁρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίνεσθαι. *Ναί.* Τί δὲ τροφή; ἄρ' οὐ γυμναστικῇ καὶ μουσικῇ μαθήμασί τε, ὅσα προσήκει, τούτοις ἐν ἅπασι τεθράφθαι; Πάνν μὲν οὖν. Τοὺς δέ γε οὐδὲν τω τραφέντας, ἐλέχθη που, μήτε χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε μηδὲν ἄλλο ποτὲ κτήμα ἐαυτῶν ἰδίου νομίξειν δεῖν, ἀλλ' ὥς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ' αὐτῶν, ὅσος σῶφροσι μέτριος, ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ καὶ ξυνδιστάμενους μετ' ἀλλήλων ζῆν, ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς διὰ παντός, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχολήν. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτη. Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ γυναικῶν ἐπεμνήσθημεν, ὥς τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίως εἶη ξυναρμοστέον καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα πάντα κοινὰ κατὰ τε πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην δίαίταν δοτέον πάσαις. Ταύτη καὶ ταῦτα ἐλέγετο. Τί δὲ δὴ τὸ περὶ τῆς παιδοποιίας; ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀθήλειαν τῶν λεχθέντων εὐμνημόνευτον, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν παίδων πᾶσιν ἀπάντων ἐτίθεμεν, μηχανωμένους ὅπως μηδεὶς ποτε τὸ γεγεννημένον αὐτῷ ἰδίᾳ γνώσοιτο, νομιούσι δὲ πάντες

πάντας αὐτοὺς ὁμογενεῖς, ἀδελφὰς μὲν καὶ ἀδελφοὺς,
 ὅσοι περ ἂν τῆς προεπούσης ἐντὸς ἡλικίας γίνωνται,
 τοὺς δὲ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν, γονέας τε καὶ γονέων
 προγόνους, τοὺς δὲ εἰς τὸ κάτωθεν, ἐκγόνους παῖδας
 5 τε ἐκγόνων. Ναὶ καὶ ταῦτα εὐμνημόνευτα, ἣ λέγεις.
 Ὅπως δὲ δὴ κατὰ δύναμιν εὐθύς γίγνοιθ' ὥς ἄρι-
 στοὶ τὰς φύσεις, ἄρ' οὐ μεμνήμεθα, ὥς τοὺς ἄρχοντας
 ἔφαμεν καὶ τὰς ἀρχούσας δεῖν εἰς τὴν τῶν γάμων σύν-
 ερξιν λάθρα μηχανᾶσθαι κλήροις τισίν, ὅπως οἱ κα-
 10 κοὶ χωρὶς οἱ τ' ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἐκάτεροι συλλή-
 ξονται, καὶ μὴ τις αὐτοῖς ἐχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται,
 τύχην ἡγουμένοις αἰτίαν τῆς συλλήξεως. Μεμνήμεθα.
 Καὶ μὴν ὅτι γε τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν θρεπτέον ἐφαμεν
 εἶναι, τὰ δὲ τῶν κακῶν εἰς τὴν ἄλλην λάθρα διαδο-
 15 τέον πόλιν· ἐπαυξομένων δέ, σκοποῦντας αἰετὸς
 ἀξιόους πάλιν ἀνάγειν δεῖν, τοὺς δὲ παρὰ σφίσιν ἀνα-
 ξίους εἰς τὴν τῶν ἐπανιόντων χώραν μεταλλάττειν.
 Οὕτως. Ἄρα οὖν διεληλύθαμεν ἤδη, καθάπερ χθές,
 ὥς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν, ἣ ποθοῦμέν τι
 20 τῶν ῥηθέντων; Οὐδαμῶς.

10 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μένωος (p. 317 c).

Οὐκ οὖν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς περὶ τῶν
 δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ ὅλως περὶ πόλεως διακοσμή-
 σεως καὶ περὶ τοῦ ὥς χρὴ πόλιν διοικεῖν, τὸ μὲν ὀρ-
 25 θὸν νόμος ἐστὶ βασιλικός, τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν οὐ δοκεῖ
 νόμος εἶναι βασιλικὸς τοῖς μὴ εἰδόσιν· ἐστὶ γὰρ ἄνο-
 μον. Ναί. Ὅρθως ἄρα ὠμολογήσαμεν νόμον εἶναι
 τοῦ ὄντος εὐρεσιν. Φαίνεται. Ἔτι δὲ καὶ τότε ἐν αὐ-
 τῷ θεασάμεθα· τίς ἐπιστήμων διανεῖμαι ἐπὶ γῇ τὰ
 30 σπέρματα; Γεωργός. Οὗτος δὲ τὰ ἄξια σπέρματα
 ἐκάστη γῇ διανέμει; Ναί. Ὁ γεωργὸς ἄρα νομεύς

ἀρσένος ταύτης. καὶ αὖ πάλιν γυνὴ καὶ ἀνέστη ἐπὶ
ταῖς αὐτῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς λέγον· Ναι.

11 Τίς δὲ τῶν τῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐπὶ τῆς ἀφ᾽ ἑαυτῶν γέ-
μειν. τί ἴσμεν εἰπῶ· Πιστεύ. Οἱ πρὸς τὴν ἀφ᾽ ἑαυτῶν
νόμον ἀφ᾽ ἑαυτῶν τῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν· Ναι. Οἱ δὲ τῶν βοτάνων
ἰσχυρὴ καὶ βλάστη· Ναι. Οἱ δὲ τῶν τῶν νόμων ἀφ᾽ ἑαυτῶν
ταῖς ἐπὶ τῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν· εἰς αὐτὸ τοῦ βασιλέως;
καὶ. Φημι δὲ. Ρακο Μ. p. 316 a.

12 Στοιχείων.

Τὸν τε νόμον στοιχεῖον εἶναι φασὶ λόγον ὀρθὸν 10
ᾧ οὐκ ἀφ᾽ ἑαυτῶν μὲν τῶν ποιητῶν. ἀπαγορευτικὸν
δὲ τῶν οὐ ποιητῶν. τοῦ δὲ νομοῦ ἀστέιον ὄντος καὶ
ὁ νόμος ἀστέιος ἂν εἴη· νόμιμον μὲν γὰρ εἶναι ἄν-
δρα καὶ ἀκολουθητικὸν τῷ νόμῳ καὶ πρακτικὸν τῶν
ὑπ᾽ αὐτοῦ προσταττομένων· νομικὸν δὲ τὸν ἐξηγητι- 15
κὸν τοῦ νόμου· μηδὲνα δὲ τῶν φανύλων μῆτε νόμιμον
εἶναι μῆτε νομικόν.

13 Αἰσχίνου ἐκ τοῦ κατὰ Τιμάρχου (p. 55R).

Οὐδ' ὥς ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα ἤκειν
ἐπὶ τὸ βῆμα τῶν λόγων ἐπιμεληθέντα πρότερον, ἀλλὰ οὐ
τοῦ βίου.

14 Δημοκρίτου.

Κρέσσον ἄρχεσθαι τοῖσι ἀνοήτοις ἢ ἄρχειν.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Δίκη μὲν ἐστὶν ἔρδειν τὰ χρέοντα, ἀδικία δὲ μὴ οὐ
ἔρδειν τὰ χρέοντα, ἀλλὰ παρατρέπεσθαι.

16 Κατὰ δὲ ζωίων ἐστὶν ὧν φόνου καὶ μὴ φόνου
ὥστε εἶναι· τὰ ἀδικέοντα καὶ θέλοντα ἀδικεῖν ἀθώως

ὁ κτείνων, καὶ πρὸς εὐεστοῦν τοῦτο ἔρδειν μᾶλλον ἢ μῆ.

17 Κτείνειν χρὴ τὰ πημαίνοντα παρὰ δίκην πάντα περὶ παντός· καὶ ταῦτα ὁ ποιέων ἐπιθυμίας καὶ δίκης
5 καὶ θάρσεος καὶ κτήσιος ἐν παντὶ κόσμῳ μείζω μοῖραν μετέξει.

18 Ὅκωσπερ περὶ κιναδέων τε καὶ ἐρπετέων γεγρα-
φатаὶ τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκέει
μοι χρεῶν εἶναι ποιέειν· κατὰ νόμους τοὺς πατέριους
10 κτείνειν πολέμιον ἐν παντὶ κόσμῳ, ἐν ᾧ μὴ νόμος
ἀπείργει· νόμος δὲ ἀπείργει, ἱερὰ ἐκάστοισι ἐπιχώρια
καὶ σπονδαὶ καὶ ὄρκοι.

19 Κιχάλλην καὶ ληιστὴν πάντα κτείνων τις ἀθώιος
ἂν εἴη, καὶ αὐτοχειρὶ καὶ κελεύων καὶ ψήφῳ.

15 20. 21 Ζαλεύκου προοίμιον νόμων.

Τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν πάν-
τας πρῶτον πεπείσθαι χρὴ καὶ νομίζειν θεοὺς εἶναι,
καὶ ἀναβλέποντας ἐς οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν
ἐν αὐτοῖς διακόσμησιν καὶ τάξιν· οὐ γὰρ τύχης οὐδ'
20 ἀνθρώπων εἶναι δημιουργήματα· σέβεσθαι δὲ τούτους
καὶ τιμᾶν, ὥς αἰτίους ὄντας ἀπάντων ἡμῖν ἀγαθῶν
τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων. ἕκαστον οὖν ἔχειν καὶ
παρασκευάζειν δεῖ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν πάντων τῶν κα-
κῶν καθαρὰν· ὥς οὐ τιμᾶται θεὸς ὑπ' ἀνθρώπου
25 φανύλου, οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις οὐδὲ τραγῳδίαις
τῶν ἀναλισκομένων, καθάπερ μοχθηρὸς ἄνθρωπος,
ἀλλ' ἀρετῇ καὶ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δι-
καίων. διὸ ἕκαστον δεῖ εἰς δύναμιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ
πράξει καὶ προαιρέσει τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεοφιλῆ,
30 καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὰς εἰς χρήματα ζημίας μᾶλλον τῶν

εἰς αἰσχύνην τεινόντων· καὶ πολίτην ἀμείνονα ὀνομάζειν τὸν τὴν οὐσίαν προέμενον μᾶλλον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου. ὅσοις δὲ μὴ ῥᾷδιον πρὸς ταῦτα τὴν ὁρμὴν πεπεισθαι, τὴν δὲ ψυχὴν ἔχουσιν εὐκίνητον πρὸς ἀδικίαν, ὧδ' ἡμῖν παρηγγέλλω πᾶσι τοῖς τοιούτοις· πολίταις καὶ πολίτισι καὶ ξυνοίκοις, μεμνησθαι θεῶν ὡς ὄντων καὶ δίκας ἐπιπεμπόντων τοῖς ἀδίκοις· καὶ τίθεσθαι πρὸ ὁμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ γίνεται τὸ τέλος ἐκάστῳ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν· πᾶσι γὰρ ἐμπέπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν, μεμνη-
 10 μένοις ὧν ἡδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα πεπράχθαι δικαίως αὐτοῖς. διὸ δεῖ ἕκαστον παρ' ἐκάστην πρᾶξιν ἅελ συνοικεῖν τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς δὴ παρόντα· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου φροντιεῖν. ἐὰν δέ τῳ παραστῇ δαίμων
 15 κακὸς τρέπων πρὸς ἀδικίαν, διατρίβειν πρὸς ναοὺς καὶ βωμοὺς καὶ τεμένεσι, φεύγοντα τὴν ἀδικίαν ὡς δέσποιναν ἀσεβεστάτην καὶ χαλεπωτάτην, ἱκετεύοντα τοὺς θεοὺς συναποτρέπειν αὐτήν. ἰέναι δὲ καὶ πρὸς ἄνδρας δόξαν ἔχοντας ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ,
 20 ἀκουσόμενον περὶ εὐδαίμονος βίου καὶ κακῶν ἀνδρῶν τιμωρίας, ἵνα ἀποτρέπηται τῶν ἀδίκων ἔργων δεισιδαιμονῶν δαίμονας ἀλᾶστορας. πάντας δὲ τιμῶν τοῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις τοῖς πατρίοις τοὺς θεοὺς· πάτρια δὲ εἶναι
 25 τὰ κάλλιστα. πεπεισθαι δὲ τοῖς νόμοις ἅπαντας καὶ τοὺς ἄρχοντας αἰδεῖσθαι καὶ ἐξίστασθαι καὶ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον· ὡς μετὰ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ ἥρωας γονεῖς τε καὶ νόμοι καὶ ἄρχοντες σύνεγγυς εἰσι ταῖς τιμαῖς παρ' ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι καὶ σωθησόμενοι.
 30 πόλιν δὲ φιλαίτεραν μηδεὶς ἄλλην ποιείσθαι τῆς αὐτοῦ πατρίδος, ὡς θεῶν πατρῶν νεμεσῶντων·

ἀρχὴ γὰρ προδοσίας φύεται τοῖς τοιαῦτα βουλομένοις.
 ἔτι δὲ χαλεπώτερον τῆς οἰκειας γῆς στερόμενον ζῆν
 ἐπ' ἀλλοτριᾶς· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος.
 μὴδὲ ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον μὴδεις μὴδένα νομιζέτω
 5 τῶν πολιτῶν, οἷς ἐφείκασιν οἱ νόμοι μετέχειν τῆς πο-
 λιτείας· ὥς ὁ τοιοῦτος οὔτε ἄρξαι δύναται· ἂν οὔτε δι-
 κάσαι καλῶς, τὸν θυμὸν ἔχων κυριώτερον τοῦ логи-
 σμοῦ. μὴδεις δὲ λεγέτω κακῶς μήτε κοινῇ τὴν πόλιν
 μήτε ἰδίᾳ τὸν πολίτην· ἀλλ' οἱ τῶν νόμων φύλακες
 10 ἐπιμελείσθωσαν τῶν πλημμελούντων, πρῶτον μὲν
 νουθετοῦντες, ἔαν δὲ μὴ πείθωνται, ζημιοῦντες. τῶν
 δὲ κειμένων νόμων ἔαν τις δοκῇ μὴ καλῶς κείσθαι,
 μετατιθέναι ἐπὶ τὸ βέλτιον· μενόντων δέ, πάντας πει-
 θαρχεῖν· ὥς ὑπ' ἀνθρώπων μὲν ἡττᾶσθαι τοὺς κειμέ-
 15 νους νόμους οὐ καλὸν οὐδὲ συμφέρον, ὑπὸ δὲ νόμον
 βελτίονος ἡττώμενον κατακρατεῖσθαι καὶ καλὸν καὶ
 συμφέρον. τοὺς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας χρὴ καὶ κο-
 λάζειν ὥς κατασκευάζοντας τῇ πόλει μεγίστων κακῶν
 ἀρχήν, ἀναρχίαν. ἄρχοντας δὲ μὴ εἶναι αὐθάδεις,
 20 μὴδὲ πρὸς ἐπήρειαν κρίνειν, μὴδὲ μεμνηῆσθαι κρί-
 νοντας φιλίας ἢ ἐχθρας, ἀλλὰ τοῦ δικαίου· οὔτω γὰρ
 ἀποδώσουσι τὰς κρίσεις δικαιοτάτας καὶ τῆς ἀρχῆς
 ἔσονται ἄξιοι. τοὺς μὲν οὖν δούλους προσήκει διὰ
 φόβον πράττειν τι τῶν δικαίων, τοὺς δ' ἐλευθέρους
 25 δι' αἰδῶ καὶ τὸ καλόν· διὸ χρὴ καὶ τοὺς ἄρχοντας
 εἶναι τοιούτους, ἵν' ἔχωσιν οἱ ἀρχόμενοι τοὺς ἀξίους
 αἰσχύνης. ἔαν δέ τις βούληται τῶν κειμένων νόμων
 κινεῖν ἢ ἄλλον εἰσφέρειν νόμον, εἰς βρόχον εἰρας
 τὸν τράχηλον λεγέτω τοῖς πολίταις περὶ αὐτοῦ· καὶ
 30 ἔαν μὲν διαψηφιζομένων δόξῃ λελύσθαι τὸν νόμον ἢ
 ὑπάρχειν τὸν εἰσφερόμενον, καὶ αὐτὸν ἀθῶον εἶναι·
 ἔαν δὲ ὁ προϋπάρχων μᾶλλον δοκῇ καλῶς ἔχειν ἢ ὁ

εἰσφερόμενος ἢ ἄδικος, τεθνάναι τὸν κινουῦντα ἢ εἰσφέροντα νόμον, ἐπισπασθέντος τοῦ βροχου.

22 Ἐκ τῶν Θεοφράστου περὶ συμβολαίων.

Οἱ μὲν οὖν ὑπὸ κήρυκος κελεύουσι πωλεῖν καὶ προκήρύττειν ἐκ πλειόνων ἡμερῶν, οἱ δὲ παρ' ἀρχῇ 5
τινι, καθάπερ καὶ Πιττακὸς παρὰ βασιλεῦσι καὶ προ-
τάνει. ἔνιοι δὲ προγράφειν παρὰ τῇ ἀρχῇ πρὸ ἡμε-
ρῶν μὴ ἔλαττον ἢ ἐξήκοντα, καθάπερ Ἀθήνησι, καὶ
τὸν πριάμενον ἑκατοστὴν τιθέναι τῆς τιμῆς, ὅπως
διαμφισβητῆσαί τε ἐξῇ καὶ διαμαρτύρασθαι τῷ βου-10
λομένῳ, καὶ ὁ δικαίως ἐωνημένος φανερός ἢ τῷ
τέλει. παρὰ δὲ τισὶ προκήρύττειν κελεύουσι πρὸ τοῦ
κατακυρωθῆναι πένθ' ἡμέρας συνεχῶς, εἰ τις ἐν-
σταται ἢ ἀντιποιεῖται τοῦ κτήματος ἢ τῆς οἰκίας·
ὥσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων, ὥσπερ καὶ ἐν 15
τοῖς Κυξικηνῶν. οἱ δὲ Θουριακοὶ τὰ μὲν τοιαῦτα
πάντα ἀφαιροῦσιν, οὐδ' ἐν ἀγορᾷ προστάττουσιν,
ὥσπερ τὰλλα, διδόναι δὲ κελεύουσι κοινῇ τῶν γει-
τόνων τῶν ἐγγυτάτω τρισὶ νόμισμά τι βραχὺ μνήμης
ἐνεκα καὶ μαρτυρίας. ἀναγκαῖον δηλονότι τοῖς μὲν 20
τὰς ἀρχὰς ὑπευθύνους ποιεῖν, τοῖς δὲ τοὺς γείτονας,
ἐὰν μὴ λάβωσιν ἢ δις παρὰ τοῦ αὐτοῦ λάβωσιν ἢ
ἔχοντες μὴ λέγωσι τῶν ἐωνημένων. οὐ χρὴ δ' ἀγνο-
εῖν, ὅτι αἱ προγραφαὶ καὶ αἱ προκηρύξεις καὶ ὅλως
ὅσα πρὸς τὰς ἀμφισβητήσεις ἐστὶ πάντ' ἢ τὰ πλει- 25
στα δι' ἔλλειψιν ἑτέρου νόμου τίθεται· παρ' οἷς γὰρ
ἀναγραφὴ τῶν κτημάτων ἐστὶ καὶ τῶν συμβολαίων,
ἐξ ἐκείνων ἐστὶ μαθεῖν εἰ ἐλεύθερα καὶ ἀνέπαφα καὶ
τὰ αὐτοῦ πωλεῖ δικαίως· εὐθύς γὰρ καὶ μετεγγρά-
φει ἢ ἀρχὴ τὸν ἐωνημένον. ἐπεὶ δὲ καὶ προστασίαι 30
τινὲς ὠνοῦνται καὶ πωλοῦσιν, ἀπαλλοτριοῦν ἐθέλον-

τες, ὁρθῶς ἔχει καὶ πρὸς ταῦτα νομοθετεῖν, ὅπερ
 καὶ ποιοῦσιν, ἅμα ταῦτά τε βουλόμενοι κωλύειν καὶ
 τὴν [ἀπάτην] ἐμφανῇ ποιεῖν, ὥσπερ ἐν τοῖς Αἰνίων.
 κελεύουσι γάρ, ἐὰν μὲν τις οἰκίαν πρίηται, θύειν
 5 ἐπὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐπικωμαίου, ἐὰν δὲ χωρίον
 ἐπὶ τῆς κώμης ἢ αὐτὸς οἰκεῖ, καὶ ὁμνύειν ἐναντίον
 τῆς ἀρχῆς ἐγγραφούσης καὶ κωμητῶν τριῶν, ἣ μὴν
 ἀνεῖσθαι δικαίως, μηδὲν συγκακουροῦντα μήτε
 τέχνη μήτε μηχανῇ μηδεμιᾶ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
 10 καὶ τὸν πωλοῦντα πωλεῖν ἀδόλως· τὸν δὲ μὴ οἰ-
 κοῦντα ἐν ἄστει θύειν τὸν ὄρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ
 ἀγοραίου, τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττόνων εἶναι θυλή-
 μασιν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ ἐγγράφειν τὴν ἀρχήν·
 ἅμα καὶ ἐν τῷ ὄρκῳ προσορκίζειν αὐτήν, ἐὰν μὴ
 15 ὁμνύωσι, μηδὲ ἐγγράψειν τὴν ὠνήν. οὗτοι μὲν δὴ
 πρὸς ἀμφοτέρα, μᾶλλον δὲ πρὸς πάντα βούλονται
 πεφυλάχθαι, καθάπερ ἴσως καὶ δεῖ. κυρία δὲ ἡ ὠνή
 καὶ ἡ πρᾶσις εἰς μὲν κτῆσιν, ὅταν ἡ τιμὴ δοθῇ,
 καὶ τὰς τῶν νόμων ποιήσωσιν, οἷον ἀναγραφὴν ἢ
 20 ὄρκον ἢ τοῖς γείτοσι τὸ γιγνόμενον· εἰς δὲ τὴν παρά-
 δοσιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πωλεῖν, ὅταν ἀρραβῶνα
 λάβῃ· σχεδὸν γὰρ οὕτως οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν·
 ἀλλὰ τοῦτο προσδιοριστέον, ἐὰν μὴ παρὰ μεθύοντος,
 μηδ' ἐξ ὀργῆς, μηδὲ φιλονεικίας, μηδὲ παρανοοῦν-
 25 τος, ἀλλὰ φρονούντος, καὶ τὸ ὅλον δικαίως, ὅπερ
 κακεῖ προσθετέον, ὅταν ἀφορίζῃ παρ' ὧν δεῖ ἀνεῖ-
 σθαι. εἰοικε γὰρ ἐκ καιροῦ τὰ τοιαῦτα καὶ πάθους
 γίγνεσθαι· δεῖ δ' ἐκ προαιρέσεως· οὕτω γὰρ ἔσται
 τὸ δίκαιον. τάττουσι δὲ τινὲς καὶ τὸν ἀρραβῶνα
 30 πόσον δεῖ διδόναι, πρὸς τὸ πλῆθος τῆς τιμῆς μερί-
 ζοντες· ἄτοπον γὰρ ἐὰν δακτύλιον δῶ τῶν δέκα
 ταλάντων. ἐὰν δὲ λαβῶν ἀρραβῶνα μὴ δέχεται τὴν

τιμὴν ἢ δούς μὴ καταβάλλῃ ἐν τῷ ὠρισμένῳ χρόνῳ·
 δεῖ γὰρ ὠρίσθαι, καθάπερ ἐν τοῖς Θουρίων τὸν
 μὲν ἀρραβῶνα παραχορῆμα τὴν δὲ τιμὴν αὐθημερόν,
 οἱ δὲ καὶ πλείους ἡμέρας τίθενται τῆς τιμῆς, οἱ δ'
 ἀπλῶς ὅσας ἂν ὁμολογήσωσι· τὸ δ' ἐπιτίμιον ἐκατέ-
 ρῳ, πότερον τῷ μὲν στέρησις τοῦ ἀρραβῶνος; οὕτω
 γὰρ σχεδὸν οἱ τ' ἄλλοι κελεύουσι καὶ οἱ Θουριακοί·
 τῷ δὲ μὴ δεχομένῳ ἔκτισις ὅσου ἂν ἀποδῶται; καὶ
 γὰρ τοῦτο ἐν τοῖς Θουρίων, ἢ ἄνισος ζημία· πολλα-
 πλασία γὰρ ἡ τιμὴ τοῦ ἀρραβῶνος· ἔτι δὲ καὶ βλά-
 πτοιτ' ἂν ὁ ἀποδόμενος ἀφελὲς ἐκατέρους, ἐπειδὴ τις
 ἐφ' ἡμέραν μίαν ὀρίσειεν· οὕτω γὰρ μάλιστ' ἐνδέχεται
 παρ' ἐνίοις, δεδικάσθαι κελεύουσι τῷ μὴ δεχομένῳ
 τὴν τιμὴν. πότερον δὲ ἕως ἂν κομισθῇ κύριον εἶναι
 τοῦ κτήματος; οὕτω γὰρ οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν· ἢ ὡς
 περ Χαρώνδας καὶ Πλάτων; οὗτοι γὰρ παρα-
 χορῆμα κελεύουσι διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἕαν δέ τις
 πιστεύσῃ, μὴ εἶναι δίκην, αὐτὸν γὰρ αἰτιον εἶναι
 τῆς ἀδικίας.

22^a Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκισ-
 οὺς Δίωνος ἐπιστολῆς (355 a).

Δέξασθε, ὦ Συρακόσιοι, πάντων πρῶτον νό-
 μους, οἳ τινες ἐὰν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρημα-
 τισμὸν καὶ πλοῦτον τρέφοντες τὰς γνώμας ὑμῶν μετ'
 ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος καὶ
 ἔτι δὲ χρημάτων, τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἐντιμοτάτην
 ποιοῦντες, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος ὑπὸ τῇ τῆς
 ψυχῆς κειμένην· τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην τὴν τῶν
 χρημάτων τιμὴν δουλεύουσιν τῷ σώματι τε καὶ τῇ
 ψυχῇ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμός, νό-
 μος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν εἴη κείμενος, ὅντως εὐδαίμονας

ἀποτελῶν τοὺς χρωμένους· ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐ-
 δαίμονας ὀνομάζων λόγος, αὐτός τε ἄθλιος γυναι-
 κῶν καὶ παίδων ὦν λόγος ἄνους, τοὺς πειθομένους
 τε ἀπεργάζεται τοιούτους. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ
 5 παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσῃσθε τῶν νῦν λεγομένων
 περὶ νόμων, ἐργῶ γνώσεσθε· ἡ δὲ βάσανος ἀληθε-
 στάτη δοκεῖ γίνεσθαι τῶν πάντων πέρι.

23 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου παιδείας
 (I, 2, 1).

- 10 Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ἄδεται ἔτι καὶ νῦν
 ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ
 φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτι-
 μότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλήναι πάντα δὲ
 κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. φύσιν
 15 μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων δια-
 μνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις.
 οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι, τοῦ κοινοῦ
 ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι, οὐκ ἔνθεν ὅθεν περ ἐν ταῖς
 πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται· αἱ μὲν γὰρ πλείσται
 20 πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ
 παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι
 διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν
 μηδ' ἀρπάζειν, μὴ βία εἰς οἰκίαν παρῖεναι, μὴ παλεῖν
 ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι,
 25 καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐὰν δέ τις τούτων πα-
 ραβαίνῃ τι, ζημίας αὐτοῖς ἐπανεθέσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ
 νόμοι προλαβόντες ἐπιμελοῦνται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ
 τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἳ πονηροῦ τινος ἢ
 αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. ἐπιμέλονται δὲ δὴ ὧδε·
 30 ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τὰ τε
 βασιλεία καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. ἐντεῦθεν

τὰ μὲν ἄννια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλῆαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὥς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα εἰς τέσσαρα μέρη· τούτων δ' ἐστὶν ἓν μὲν παῖ-
 σίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο δὲ τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο δὲ τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμος δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων παριᾶσιν· οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραιότεροι ἡνίκ' ἂν ἐκάστῳ προχωρῇ πλὴν ἐν ταῖς 10
 τεταγμέναις ἡμέραις αἷς αὐτοὺς δεῖ παρῆναι, οἱ δὲ ἐφηβοὶ καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἂν μὴ προρρηθῇ παρῆναι, οὔτε πολλὰκις ἀπείναι καλόν. ἄρχοντες δὲ ἐφ' ἑκάσταις 15
 τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ φυλαὶ Περσῶν διήρηνται· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν οἱ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν αὐτοὺς ἐφήβους βελ- 20
 τίστους δοκῶσι παρέξειν, ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν οἱ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας καὶ τὰ παραγγελόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἡρημένοι, οἱ προστατεύουσιν ὅπως καὶ οὗτοι τὰς 25
 καθήκοντα ἀποτελῶσιν. ἃ δὲ ἐκάστη τῇ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὥς μᾶλλον δῆλον γένηται, ἣ ἐπιμέλονται ὥς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολι-
 ται. οἱ μὲν δὴ παῖδες οἱ εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν-
 τες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην, καὶ λέγουσιν 30
 ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμ-
 ματα μαθησόμενοι· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι

τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς· γίνεται
 γὰρ διὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ παισὶν ὥσπερ ἀνδράσιν
 ἐγκλήματα, καὶ κλοπῆς καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ
 ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἷων εἰκός. οὓς δ'
 5 ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κρ-
 λάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὐρίσκω-
 σι· δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἔνεκα ἄνθρω-
 ποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ
 [οὐχ] ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι θυνά-
 10 μνον μὲν χάριν ἀποδοῦναι μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολά-
 ζουσι τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους
 καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ
 γονέας καὶ περὶ πατρίδα καὶ περὶ φίλους. ἔπεσθαι
 δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἢ ἀναισχυντίᾳ· καὶ
 15 γὰρ αὕτη δοκεῖ εἶναι μεγίστη ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ
 ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύ-
 νην· μέγα δὲ συμβάλλεται καὶ εἰς τὸ μανθάνειν σω-
 φρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι
 20 δὲ καὶ πείθεσθαι αὐτοὺς τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ
 εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους πειθομένους ἰσχυρῶς τοῖς ἄρχουσι. διδά-
 σκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ γαστροὺς καὶ ποτοῦ·
 μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς
 25 πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστροὺς ἔνεκα
 πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες, καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ
 σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ ὅταν
 οἱ ἄρχοντες σημῆνωσιν. φέρονται δὲ οἴκοθεν σίτον
 μὲν ἄρτους, ὄψον δὲ κάρδαμον, πιεῖν δ' ἑάν τις
 30 διψῇ, κώδιωνα ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι.
 πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκον-
 τίσειν. μέχρι μὲν δὴ ξξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ

γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δ' εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἐφηβοὶ διαγρυσιν ὧδε· δέκα ἐτη, ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξελεῖθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προέρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σώφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία ἐπιμελείας μάλιστα δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἂν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ· καὶ ὅταν μὲν δέῃ τι, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὅταν δὲ ἐξάρη βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, τὰς ἡμισείας φυλὰς καταλείπει· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φαρέτραν ἐν κολέῳ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέροντα καὶ παλὰ δύο· ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τὸ δὲ ἔαν δέῃ ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμῶνται, καὶ βασιλεὺς ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστὶ καὶ αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτῃ αὐτοῖς δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρῶ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάληπῃ ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεύσαι θηρίων καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ· καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θῆγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀντιστῇται· παίειν μὲν γὰρ δὴ πού τις δεῖ τὸ ὁμόσε γινόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ βῆδριον εὐρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ, ὃ ἅπεστι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες πλέον μὲν ὥς καὶ ἐκώτως παίδων, ἅλλα δ' ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἦν δέ τι δεήσῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως βουλευθῶσι διατρέψαι περὶ

τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τῇ ὕστε-
 ραίᾳ [αὐ] θηρῶσι μέχρι δείπνου, καὶ μίαν ἄμφω
 τούτῳ τῷ ἡμέρᾳ λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σίτον
 δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἐνεκαί,
 5 ἵνα καὶ ἂν τι ἐν πολέμῳ δεήσει, δύνωνται τοῦτο
 ποιεῖν. καὶ ὅψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικούτοι ὅ
 τι ἂν θηράσωσιν, εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. εἰ δέ τις
 αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μό-
 νον ἐσθίωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν
 10 ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μᾶζα
 καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν
 διψῶντι. αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρέβουσι με-
 λετώσαι τὰ τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἐμάνθανον, καὶ
 τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα
 15 πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι
 τούτων ἀγῶνες καὶ ἀθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν
 φυλῇ πλείστοι ὥσιν δαιμονέσταιτο καὶ ἀνδρικώτατοι
 καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν
 οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα ἀντῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις
 20 παῖδας ὄντας αὐτοὺς ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς
 μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι, ἦν τι ἢ φρου-
 ρῆσαι δέῃ ἢ κακουργοὺς ἐρευνῆσαι ἢ ληστὰς ὑποδρα-
 μεῖν ἢ καὶ ἄλλα ὅσα τάχους καὶ ἰσχύος ἔργα ἐστίν.
 ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἐφηβοὶ πράττουσιν· ἐπειδὰν δὲ τὰ
 25 δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους
 ἀνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφή-
 βων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἰκοσιν ἔτη ὥδε διάγουσι·
 πρῶτον μὲν ὥσπερ οἱ ἐφηβοὶ παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς
 ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἐάν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα
 30 φρονοῦντων τε ἥδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἐτι δυναμένων·
 ἐάν δέ που δέῃ στρατεῦσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω παι-
 δεύομενοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται,

τὰ δὲ ἄγχιμα ὄπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς
 στέρνοις καὶ γέρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, [οἷόν περ γρά-
 φονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες] ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν
 ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθί-
 στανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. ἐπειδὴ δὲ
 δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν
 μὲν οὗτοι πλεόν ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γε-
 νεῆς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραϊτέρους
 ὄντας τε καὶ καλουμένους. οἱ δ' αὖ γεραϊτέροι οὗτοι
 στρατεύονται μὲν οὐκ ἔτι ἔξω τῆς αὐτῶν, οἴκοι δὲ
 μένοντες δικάζουσι τὰ τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια,
 καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι· καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι
 αἰρουῦνται πάσας· καὶ ἐάν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τε-
 λείοις ἀνδράσιν ἐκλίπη τι τῶν νομίμων, φράσωσι
 μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλό-
 μενος, οἱ δὲ γεραϊτέροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ
 δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμον τὸν βίον διατελεῖ. ἵνα δὲ σαφέ-
 στερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν
 ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθῇ διὰ
 τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς
 δώδεκα μυριάδας εἶναι, τούτων δὲ οὐδείς ἀπελήλα-
 ται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις
 πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιο-
 σύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν
 τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἀργοῦντας πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ
 δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν ἵνα παιδευθῶσι παρὰ τοῖς
 δημοσίοις διδασκάλοις· ἔξεστι δὲ αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφή-
 βοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθῆσιν
 οὕτως, οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις
 διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς
 τοὺς τελείους ἄνδρας συναλλεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ
 τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διαγέ-

νωνται ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ ἔρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγίνωνται ἀνεπίπληκτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραιτέροι διὰ πάντων τῶν καλῶν διεληλυθότες καθίστανται.

24 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Λακωνῶν πολιτείας (I, 4).

Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐσθῆτας μὲν καὶ δούλας ἱκανὰς παρέχειν ἡγήσατο εἶναι· ταῖς δὲ ἐλευθέραις μέγιστον νομίσας εἶναι τὴν τεκνοποιεῖν, πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἥττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος φύλου, ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος ὥσπερ τοῖς ἀνδράσιν οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ὥς ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν καὶ ἔκγονα ἑρρωμενέστερα γίνεσθαι. ἐπεὶ γε μὴν γυνὴ πρὸς ἄνδρα ἔλθοι, ὄρων τοὺς ἄλλους τὸν πρῶτον τοῦ χρόνου ἀμέτρως ταῖς γυναιξὶ συνόντας, καὶ τούτου τάναντία ἔγνω· ἔθηκε γὰρ αἰδεῖσθαι μὲν εἰσιόντα ὀφθῆναι, αἰδεῖσθαι δὲ ἐξιόντα· οὕτω δὲ συνόντων, ποθεινοτέρως μὲν ἀνάγκη σφῶν αὐτῶν ἔχειν, ἑρρωμενέστερα δὲ γίνεσθαι, εἴ τι βλαστάνοιεν, οὕτω μᾶλλον ἢ εἰ διάκοροι ἀλλήλων εἴεν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀποπαύσας τοῦ ὁπότε βούλονται ἕκαστοι γυναικας ἄγεσθαι, ἔταξεν ἐν ἀκμαῖς τῶν σωματῶν τοὺς γάμους ποιεῖσθαι, καὶ τοῦτο συμφέρον τῇ εὐγονίᾳ νομίζων. εἴγε μέντοι συμβαλὴ γεραιῶ νέαν ἔχειν, ὄρων τοὺς τηλικούτους φυλάττοντας μάλιστα τὰς γυναικας, τάναντία καὶ τούτου ἐνόμισε· τῷ γὰρ προσβύτῃ ἐποίησεν, ὁποίου ἀνδρὸς καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἀγασθεῖν, τοῦτον ἐπαγομένῳ τεκνοποιήσασθαι. εἰ δέ τις αὖ γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιο, τέκνων

δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίῃ, καὶ τοῦτο νόμιμον ἐποίησεν, ἣν τινα ἂν εὐτεκνον καὶ γενναίαν ὀρφή, κείσαντα τὸν ἔχοντα ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι. καὶ πολλὰ μὲν τοιαῦτα συνεχώρει. αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες διττοὺς οἴκους βούλονται κατέχειν, οἱ δὲ ἄνδρες ἁδελφοὺς τοῖς παισὶ προσλαμβάνειν, οἱ τοῦ μὲν γένους καὶ τῆς δυνάμεως κοινωνήσουσι, τῶν δὲ χρημάτων οὐκ ἀντιποιοῦνται. περὶ μὲν δὴ τεκνοποιίας οὕτω τὰναντία γινούσ τοῖς ἄλλοις, εἴ τι διαφέροντας καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ἄνδρας τῇ Σπάρτῃ ἀπετέλεσεν, ὁ βουλόμενος σκοπεῖτω. βούλομαι δὲ καὶ τὴν παιδείαν σαφηνίσαι.

25 Ὁ γὰρ Λυκοῦργος ἀντὶ μὲν τοῦ ἰδία ἐκάστους παιδαγωγοὺς δούλους ἐφιστάναι, ἄνδρα ἐπέστησε κρατεῖν αὐτῶν, ἐξ ὧν περ αἱ μέγιστα ἀρχαὶ καθίστανται, ὅς δὴ καὶ παιδονόμος καλεῖται. τοῦτον δὲ κύριον ἐποίησε καὶ καθίζειν τοὺς παῖδας, καὶ ἐπισκοποῦντα, εἴ τις ῥαδιουργοίῃ, [ἰσχυρῶς] κολάζειν· ἔδωκε δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἡβώντων μαστιγοφόρους, ὅπως τιμωροῖεν ὅτε δέοι, ὥς πολλὴν μὲν αἰδῶ πολλὴν δὲ πειθῶ ἐκεῖ συμπαρεῖναι. ἀντὶ γε μὴν τοῦ ἀπαλύνειν τοὺς πόδας ὑποδήμασιν, ἔταξεν ἀνυπόδησίᾳ κρατύνειν· νομίζων εἰ τοῦτο ἀσκήσαιεν, πολὺ μὲν ῥᾶον ἂν ὄρθια ἐκβαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρὸς κρητὴν καταβαίνειν, καὶ πηδησαι δὲ καὶ ἀναθορεῖν καὶ δραμῆναι θᾶττον [ἀνυπόδητον, εἰ ἡσκηκῶς εἴη τοὺς πόδας, ἢ ὑποδεδεμένον] ἀντὶ δὲ τοῦ ἱματίοις διαθρύπτεσθαι, ἐνόμισε δερματίῳ δι' ἔτους προσεθίξεσθαι, [νομίζων οὕτω καὶ πρὸς ψυχὴν καὶ πρὸς θάλαπην ἄμεινον ἂν παρασκευάσασθαι.] σίτον γε μὴν τοσοῦτον ἔχειν συνεβούλευεν, ὥς ὑπὸ πλησμονῆς μὲν μήποτε βαρύνε-

σθαι, τοῦ δὲ ἐνδεεστερώς διάγειν μὴ ἀπείρως ἔχειν νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ δεήσειεν ἀσιτήσαντας ἐπιπονήσαι, μᾶλλον δ' ἂν, εἰ παραγγεληθείη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 5 σίτου πλείω χρόνον ἐπιταθῆναι, ἥττον δ' ἂν ὅπου δεῖσθαι, εὐχερέστερον δὲ πρὸς πᾶν ἔχειν βρωμα, καὶ ὑγιεινότερως δ' ἂν διάγειν, καὶ εἰς μῆκος δ' ἂν ἀξάνεσθαι τὴν φαδινὰ τὰ σώματα ποιουσαν τροφήν μᾶλλον συλλαμβάνειν ἢ γήσατο ἢ τὴν διαπλατύνου-
 10 σαν τῷ σίτῳ. ὥς δὲ μὴ ὑπὸ λιμοῦ ἄγαν αὐτὸν πιέζοιεν, ἀπραγμόνως μὲν οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς λαμβάνειν, ὧν προσδέονται· κλέπτειν δὲ ἐφῆκεν [ἔστιν ἂν τῷ λιμῷ ἐπικουροῦντας. καὶ ὥς μὲν οὐκ ἀπορῶν ὅτι δοίῃ ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφήν, οὐδένα
 15 οἶμαι τοῦτο ἄγνοεῖν.] δῆλον δ' ὅτι τὸν μέλλοντα κλοπεύειν καὶ νυκτὸς ἀγρυπνεῖν δεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεῦναι, καὶ κατασκόπους δὲ ἐτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψεσθαι. ταῦτα οὖν δηλονότι πάντα μηχανικωτέρους τῶν ἐπιτηδείων βουλόμενος
 20 τοὺς παῖδας ποιεῖν καὶ πολεμικωτέρους, οὕτως ἐπαίδευεν. [εἴποι δ' ἂν οὖν τις, τί δῆτα, εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε,] πολλὰς δὲ πληγὰς ἐπέβαλε τῷ ἀλισκομένῳ; ὅτι, φημὶ ἐγώ, καὶ τᾶλλα ὅσα ἀνθρώποι διδάσκουσι, κολάζουσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετοῦντα.

25 (Xenoph. de rep. Lac. 2, 2.)

26 Ὅπως δὲ μὴ ἔαν ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι ἐρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντος, ἐποίησε τὸν ἀεὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισίν, εἰ τι ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι, καὶ κολάζειν, εἰ
 30 τι ἁμαρτάνοιεν. (Xenoph. ib. 2, 10.)

27 Πρὸς δὲ τούτοις τό τε αἰδεῖσθαι ἰσχυρῶς ἐμφῦσαι βουλόμενος αὐτοῖς, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπέδειξεν

ἐντὸς μὲν τοῦ ἱματίου τὰ χεῖρε ἔχειν, σιγῇ δὲ πο-
ρεῦεσθαι, περιόπτειν δὲ μηδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ τὰ
πρὸ ποδῶν ὁρᾶν. ἐνθα δὴ καὶ δῆλον γενένηται, ὅτι
τὸ ἄρρεν φύλον καὶ εἰς τὸ σῶφρον ἰσχυρότερόν ἐστι
τῆς τῶν θηλειῶν φύσεως. ὥς ἐκείνων γοῦν ἤττον 5
μὲν ἂν φωνὴν ἦν ἀκοῦσαι ἢ τῶν λιθίνων, ἤττον δὲ
ὄμματα στρεψάντων ἢ τῶν χαλκῶν, αἰδημονεστέρους
δ' ἂν αὐτοὺς ἡγήσαιο καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς παρθένων, καὶ ἐπισιδᾶν εἰς τὸ φιλίτιον ἀφί-
κωνται, ἀγαπητὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἐρωτηθὲν ἀκοῦσαι. 10
[καὶ τῶν μὲν αὐτῶν παιδικῶν οὕτως ἐπεμελήθη.] περὶ
γε μὴν τῶν ἡδὴ ἡβώντων πολὺ μάλιστα ἐσπούδασεν.
(Xenoph. ib. 3, 4.)

28 Ὡς οὖν τούτους αὐτὸν συνέβαλλεν ἐξηγήσομαι. Αἰ-
ροῦνται τοίνυν οἱ ἔφοροι αὐτῶν ἐκ τῶν ἀκμαζόντων 15
τρεις ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἱππαγρέται καλοῦνται· τοῦ-
των δὲ ἕκαστος ἄνδρα ἕκαστον καταλέγει διασαφηνί-
ζων, ὅθεν ἕνεκα τοὺς μὲν προτιμᾷ, τοὺς δ' ἀποδο-
κιμάζει. οἱ οὖν μὴ τυγχάνοντες τῶν καλῶν πολε-
μεῦσι τοῖς τε ἀποστειλάσιν αὐτοὺς καὶ τοῖς αἰρεθεῖ- 20
σιν ἀντ' αὐτῶν. (Xenoph. ib. 4, 2.)

29 Διαλύειν μέντοι τοὺς μαχομένους πᾶς ὁ παρα-
γινόμενος κύριος. (Xen. ib. 4, 6.)

30 Τοῖς γε μὴν τὴν ἡθητικὴν ἡλικίαν πεπερακόσιν,
ἐξ ὧν ἤδη καὶ αἱ μέγισται ἀρχαὶ καθίστανται, ὁ Λυ- 25
κοῦργος νόμιμον ἐποίησε κάλλιστον εἶναι τὸ θηρᾶν,
εἰ μὴ τι δημόσιον κωλύει, ὅπως καὶ οὗτοι δύνωνται
μηδὲν ἤττον τῶν ἡβώντων στρατιωτικοὺς πόρους
ὑποφέρειν. (Xen. ib. 4, 7.)

31 Ὡσαύτως ὁ Λυκοῦργος ἐποίησε παίδων ἕκαστον 30
ὁμοίως τῶν ἐαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλοτριῶν ἄρχειν. ὅταν
δὲ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων ὧν

αὐτὸς ἄρχει, ἀνάγκη ἄρχειν οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. (Xen. ib. 6, 1.)

32 Ἐν τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκούργος τοῖς ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπέλιπε μηδενὸς ἄπτεσθαι, 5 ὅσα δὲ ἐλευθερίαν ἐν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα μόνα ἔταξεν ἔργα ἑαυτῶν νομίζειν· οὐ γὰρ δὴ τι πλοῦτος ἐκεῖ γε ἐσπούδασται. (Xen. ib. 7, 2.)

33 Ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι, τὸ κατεργάζεσθαι ἐν τῇ πόλει αἰφρατώτερον εἶναι τὸν 10 καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. (Xen. ib. 9, 1.)

34 Καλῶς δέ μοι δοκεῖ Λυκούργος νομοθετῆσαι, καὶ εἰ μέχρι γήρως ἀσκοῖτ' ἂν ἡ ἀρετή. ἐπὶ γὰρ τῷ τέρματι τοῦ βίου τὴν κρίσιν τῆς γερουτίας προσθεὶς ἐποίησε μὴδ' ἐν τῷ γῆραι ἀμελεῖσθαι τὴν καλοκα- 15 ραδίαν. Ἀξιάγαστον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπικουρῆσαι τῷ τῶν ἀγαθῶν γῆραι. θεὶς γὰρ τοὺς γέροντας κυρίους τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς ἀγῶνος, διέπραξεν ἐντιμότερον εἶναι τὸ γῆρας τῆς τῶν ἀκμαζόντων ῥώμης. εἰκότως δέ τοι καὶ σπουδάζεται οὗτος ὁ ἀγὼν μά- 20 λιστα τῶν ἀνθρώπων. καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ γυναικοί· ἀλλ' οὗτοι μὲν σωμάτων εἰσὶν· ὁ δὲ περὶ τῆς γερουτίας ἀγὼν ψυχῶν ἀγαθῶν κρίσιν παρέχει. ὅσῳ οὖν κρεῖσσον ψυχὴ σώματος, τοσούτῳ καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ τῶν ψυχῶν ἢ τῶν σωμάτων ἀξιοσπουδαστότεροι. 25 (Xen. ib. 10, 1.)

35 Εἰς γε μὴν τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα τοιάδε ἐμηχάνησατο, στολὴν μὲν ἔχειν φοινικίδα καὶ χαλκὴν ἀσπίδα. (Xen. ib. 11, 3.)

36 Ἐφῆκε δὲ καὶ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἡβητικὴν 30 ἡλικίαν, νομίζων οὕτω καὶ μελίζους ἂν καὶ ἐλευθεριωτέρους [καὶ γοργοτέρους] φαίνεσθαι. οὕτω γε μὴν

κατεσκευασμένων, μοίρας ἔδειξεν ἕξ καὶ ἑπτάων καὶ ὀπλιτῶν. ἐκάστη δὲ τῶν ὀπλιτικῶν ἔχει μοιρῶν πολέμαρχον ἓνα, λοχαγούς τέτταρας, πεντηκοστήρας ὀκτώ, ἐνωμοτάρχας ἑς'. ἐκ δὲ τούτων τῶν μερῶν διὰ παρεγγυήσεως καθίστανται τότε μὲν εἰς ἐνωμο-⁵ τίας, τότε δὲ εἰς τρεῖς, τότε δὲ εἰς ἕξ. (Xen. ib. 11, 3.)

37 Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν στρατιᾷ καὶ ἐν οἴκῳ, τὴν τῆς ἐφορείας δύναμιν κατεσκεύασεν. (Xen. ib. 8, 3.)

38 Ἐφοροὶ οὖν δυνατοὶ μὲν εἰσι ζημιοῦν ὃν ἂν¹⁰ βούλωνται, κύριοι δὲ πράττειν παραχρηῖμα, κύριοι δὲ καὶ ἄρχοντας μεταξὺ καταπαῦσαι, καὶ εἰρξάλ ται καὶ περὶ ψυχῆς εἰς ἀγῶνα καταστήσαι. (Xen. ib. 8, 4.)

39 Πολλῶν δὲ ὄντων καλῶν μηχανημάτων τῷ Ἀν-
κούργῳ εἰς τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐθέλειν τοὺς¹⁵ πολίτας, ἐν τοῖς καλλίστοις καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἔλθων σὺν τοῖς κρατίστοις εἰς Ἀελοφούς ἐπήρετο τὸν θεόν, εἰ λῶν καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πει-
θομένη οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις· ἐπεὶ δ' ἀνείλε τῷ²⁰ παντὶ ἄμεινον εἶναι, τότε ἀπέδωκεν οὐ μόνον ἄνο-
μον δεῖξας, ἀλλὰ καὶ ἀνόσιον, τὸ πυθοχρήστοις νό-
μοις μὴ πείθεσθαι. (Xen. ib. 8, 5.)

40 Χαράν δα Καταναίου προοίμια νόμων.

Τῷς βουλευομένῳ καὶ πράττοντάς τι ἀπὸ θεῶν²⁵ ἄρχεσθαι χορή· τὸ γὰρ ἄριστον, ὥσπερ ἡ παροιμία φατί, τὸν θεὸν ἡμεν αἷτιον πάντων τούτων. ἔτι δὲ φανύων πράξεων ἀπέχεσθαι καὶ μάλιστα διὰ τὰν πρὸς τὸν θεὸν συμβουλίαν· οὐδενὸς γὰρ ἀδίκου θεὸν κοινωνεῖν· βοηθεῖν δὲ ἕκαστον ἑαυτῷ καὶ ποτιπ-³⁰

λεύεσθαι κατ' ἀξίαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνεν καὶ
 πράσσειν· τὸ γὰρ ὑπὲρ μικρῶν καὶ μεγάλων ὁμοίως
 διατείνεσθαι ἄγαν· μικροπρεπὲς δοκεῖ ἡμεν καὶ ἀνε-
 λεύθερον. διὸ δεῖ φροντίζειν τὸ μὴ σφόδρα ἐς τὰ
 5 μάλιστα καὶ τὰ μεγάλα ἐμπίπτειν· ἀλλὰ κατ' ἀξίαν
 τὰν ἑαυτῷ καὶ δυναμίαν μετρίοντα ἐκάστῳ πράγματι
 ἐπιβάλλειν, ὅπως τίμιος ᾖ καὶ σεμνός.

Ἀδίκῳ δὲ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ κεκριμένοις ὑπὸ πό-
 λεως ἐπαρωγὴν μὴ ποιεῖσθαι μηδὲ ὁμιλεῖν μηδένα,
 10 ἢ ὀνειδίξεσθαι ὥς ὄντα ὁμοιον ᾧ ὁμιλεῖ. τοὺς δὲ
 προκεκριμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν καὶ ἐντυγ-
 χάνειν αὐτοῖς, τελεῖσθαί τε τὴν μεγίστην καὶ τελειο-
 τάτην τελετήν, ἀνδραγαθίαν, μιμουμένους ἐπ' ἀλη-
 θεία καὶ κτωμένους τὴν ἀρετήν· οὐδεὶς γὰρ ἀνὴρ
 15 τέλειος ἄνευ ταύτης. πολίτῃ δὲ ἀδικουμένῳ βοηθεῖν
 καὶ οἰκοὶ καὶ ἐπὶ ξένης· ξένον δὲ πάντα τὸν ἐν τῇ
 ἑαυτοῦ πατρίδι σεβόμενον καὶ κατὰ τοὺς οἰκείους
 νόμους εὐφήμως καὶ οἰκείως προσδέχεσθαι καὶ ἀπο-
 στέλλειν, μεμνημένους Διὸς ξενίου ὥς παρὰ πᾶσιν
 20 ἰδρυμένου κοινοῦ θεοῦ καὶ ὄντος ἐπισκόπου φιλοξε-
 νίας τε καὶ κακοξενίας.

ἡγεῖσθαι δὲ καὶ παραγγέλλειν πρεσβυτέρους
 νεωτέροις τὸ αἰδεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι τὰ κακά, φα-
 νεροὺς ὄντας αὐτοὺς αἰσχυνομένους καὶ αἰδουμένους·
 25 ὥς ἐν αἷς πόλεσι πρεσβυτέρων ἀναισχυνταί, φύον-
 ται παῖδες αὐτῶν καὶ παίδων παῖδες ἀναισχυντοί.
 ἀκολουθεῖ δὲ ἀναισχυντία καὶ ἀναιδεία ὕβρις καὶ
 ἀδικία, τούτοις δὲ ἔπεται ὄλεθρος. μηδεὶς δ' ἔστω
 ἀναιδής, ἀλλὰ σωφρονεῖτω ἕκαστος, ὥς οὕτω τευ-
 30 ξόμενος θεῶν ἴλεων καὶ σωτηρίας· οὐδεὶς γὰρ κα-
 κὸς θεοφιλής. τιμάτω δὲ ἕκαστος τὸ καλὸν καὶ τὸ
 ἀληθές, καὶ μισεῖτω τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ψεῦδος·

ταῦτα γὰρ ἀρετῆς σημεῖα καὶ κακίας. διὸ χρὴ συνει-
θίζειν ἐκ παίδων κολάζοντας μὲν τοὺς φιλοφρο-
νεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαληθεῖς, ἵνα ἔμφρο-
σιῶται ἐκάστῳ τὸ κάλλιστον καὶ σπερματωδέστα-
τον τῆς ἀρετῆς. προσποιεῖσθω δὲ ἕκαστος τῶν
πολιτῶν σωφρονεῖν μᾶλλον ἢ φρονεῖν· ὥς ἡ προσ-
ποίησις τοῦ φρονεῖν μέγα σημεῖον ἀπειροκαλίας καὶ
σμικρότητος. ἔστω δὲ ἡ προσποίησις τοῦ σωφρονεῖν
ἀληθής· μηδεὶς γὰρ πλαττέσθω γλώσση καλὰ ἔργα,
πράξεως καὶ διανοίας στερόμενος ἀγαθῆς. 10

χρὴ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας εὐνοίαν διαφυ-
λάττειν καθάπερ πατράσιν εὐπειθοῦντας καὶ σεβο-
μένους· ὥς ὁ μὴ διανοούμενος οὕτω τίσει δίκην
κακῆς βουλῆς δαίμοσιν ἐστιούχοις. ἄρχοντες γὰρ
ἐστιουχοῦσι πόλεως καὶ πολιτῶν σωτηρίας. 11

χρὴ δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας δικαίως προεστάναι
τῶν ἀρχομένων καθάπερ τέκνων ἰδίῳ, ἐχθρὰν καὶ
φιλίαν καὶ θυμὸν ἐν τῷ κρίνειν κοιμίσαντας.

ἐπαινεῖσθωσαν δὲ καὶ εὐδοκιμεῖσθωσαν, ὅσοι ἂν
ὄντες εὐποροὶ τοῖς ἐνδεεστέροις ἐπαρκῶσιν, ὥς τέκνα
καὶ ἀμύντορας σώζοντες τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. ἐπαρ-
κεῖσθωσαν δὲ τοῖς διὰ τύχην πενομένοις, καὶ μὴ διὰ
βίον ἀργὸν καὶ ἀκρατῆ. ἡ μὲν γὰρ τύχη πᾶσι κοινόν,
ὁ δὲ ἀργὸς καὶ ἀκρατής βίος κακοῖς ἀνδράσιν ἰδιός.

καλὸν δ' ἔστω καὶ μηνύειν ἐάν τις τῶ συνειθῆ
ἀδικοῦντι, ἵνα ἡ πολιτεία σώζηται πολλοὺς ἔχουσα
τῆς εὐνοσμίας φύλακας. ὁ δὲ μηνύων εὐσεβῆς ἔστω
καὶ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων· οὐδὲν γὰρ
ἐστὶν οἰκειότερον πατρίδος. ἐμφανιζόντων δὲ μὴ τὰ
δι' ἀκούσιον ἄγνοιαν γιγνόμενα, ἀλλ' ὅσον ἂν ἐκ
προνοίας τι ἁμαρτάνωσιν. ὁ δ' ἐμφανισθεὶς, ἂν ἐθε-
λεχθῇ τῷ μηνύσαντι, μισείσθω ὑπὸ πάντων, δίκην

διδούς ἀχαριστίας, ἥς ἀποστερεῖ τὸν λατρεύοντα μεγίστην νόσον λατρευόμενος ἀδικίαν.

ἔστω δὲ μέγιστα ἀδικήματα θεῶν καταφρόνησις καὶ γονέων κάκωσις ἐκούσιος καὶ ἀρχόντων καὶ νόμων ὀλιγωρία καὶ ἐκούσιος ἀτιμία δικαιοσύνης. δικαιοτάτος δὲ ἔστω καὶ ὀσιώτατος πολίτης ὁ ταῦτα τιμῶν καὶ ἐμφανίζων πρὸς πολίτας καὶ ἀρχοντας κατὰ τῶν καταφρονούντων.

ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν σεμνότερον ἔστω ἢ 10 γλιχόμενον τοῦ ζῆν ἐγκαταλιπεῖν αὐτήν καὶ τὸ καλόν. κρεῖττον γὰρ τεθνάναι καλῶς ἢ ζῆν αἰσχροῦς καὶ ἐπονειδίστας.

χρὴ δὲ καὶ τῶν τελευτώντων ἕκαστον τιμᾶν μὴ δακρύοις μὴδὲ οἴκτοις, ἀλλὰ μνήμῃ ἀγαθῇ καὶ τῇ 15 τῶν κατ' ἔτος ὥραίων ἐπιφορᾷ, ὥς ἀχαριστίας οὐσης πρὸς δαίμονας χθονίους λύκης ὑπὲρ τὸ μέτρον γιγνομένης.

βλασφημεῖτω δὲ μηδεὶς ἐπ' ἀδίκῳ βλάβῃ περὶ μηδενός· ὀσιώτερον γὰρ εὐφημία κακηγορίας.

20 νομιζέσθω δὲ πολίτης ἀμείνων ὁ τῆς ὀργῆς κρείττων μᾶλλον τοῦ διὰ ταύτην πλημμελοῦντος.

ὁ ἱερὰ καὶ ἀρχεῖα ὑπεραίρων τῇ πολυτελείᾳ τῶν 25 ιδίων μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' οὐνειδιζέσθω· μηδὲν γὰρ ἔστω ἰδιωτικὸν μεγαλοκρεπέστερον καὶ σεμνότερον τῶν δημοσίων.

ὁ πλούτῳ καὶ χρήμασι δουλεύων καταφρονείσθω ὥς μικρόψυχος ὢν καὶ ἀνελεύθερος καὶ καταπληττόμενος ὑπὸ κτημάτων πολυτελῶν καὶ βίου τραγῳδουμένου, καὶ εὐτελὲς εἶναι τὴν ψυχὴν ὑπολαμβανέσθω. 30 ὁ γὰρ μεγάλῳ ψυχῷ προδιανοεῖται πάντα παρ' ἐαυτοῦ τὰ παρ' ἀνθρώποις, καὶ δι' οὐδενὸς θορυβεῖται τοιούτου ὅταν παραπέσῃ.

αἰσχρορρημονεῖτω δὲ μηδεὶς, ὅπως ἂν μὴ παροικιοῖ τὴν διάνοιαν ἔργοις αἰσχροῖς, μηδὲ ἀναπιμπλῇ τὴν ψυχὴν ἀναιδεΐας καὶ μiasμάτων. τὰ μὲν γὰρ εὐσχήμονα καὶ φίλα τοῖς οἰκείοις ὀνόμασι καὶ κειμένοις ὑπὸ τοῦ νόμου προσαγορευόμεν, 'πρὸς ἃ δ' 5 ἐχθρῶς ἔχομεν, ἐξιστάμεθα καὶ τῆς προσηγορίας [διὰ τὸ αἰσχρόν]. ἔστω δὲ καὶ αἰσχρὸν εἰπεῖν τὸ αἰσχρόν.

γυναικα δὲ τὴν κατὰ νόμους ἕκαστος στεργέτω καὶ ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθω, εἰς ἄλλο δὲ μηδὲν 10 προῖεσθω τέκνων τῶν αὐτοῦ σποράν· μηδὲ τὸ φύσει καὶ νόμῳ τίμιον ἀνόμως ἀναλίσκῃτω καὶ ὑβριζέτω. ἡ γὰρ φύσις τεκνοποιίας ἔνεκεν οὐκ ἀκολασίας ἐποίησε τὴν σποράν.

γυναικα δὲ σώφρονεῖν χρὴ καὶ μὴ προσδέχεσθαι 15 συνουσίαν ἀσεβῇ παρ' ἄλλων ἀνδρῶν, ὥς ἀπαντώσης νεμέσεως παρὰ δαιμόνων ἐξοικιστῶν καὶ ἐχθροποιῶν.

ὁ μητρὶαν ἐπιγαμῶν μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' ὄνειδιζέσθω ὥς παραίτιος ὦν οἰκείας διαστάσεως. 20

χρὴ δὲ ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ παραβαλόντα ἔνοχον εἶναι τῇ πολιτικῇ ἀρχῇ.

προσιάσσει δὲ ὁ νόμος ἐπίστασθαι τὰ προοίμια τοὺς πολίτας ἅπαντας, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ τοὺς παιᾶνας λέγειν ᾧ ἂν προσιάσῃ ὁ ἐστιάτωρ, ἵν' 25 ἐμφυσιῶται ἐκάστῳ τὰ παραγγέλματα.

41 Ἐκ τῶν Νικολάου περὶ ἐθῶν.

Παρὰ Ταρτησίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν οὐκ ἔξεστι.

Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις ὥσπερ ἄλλου τι- 30 νὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. ἔαν

δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρῆος ἐλεγχθῇ, στέφεται αὐτοῦ.
καὶ Ἀθήνησι δὲ τῆς ἀργίας εἰσὶ δίκαι.

Παρὰ Σαννίταις κατ' ἔτος οἱ τε ἡῆθροι κρύνονται
δημοσίᾳ καὶ αἱ παρθένοι· ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι
5 λαμβάνει ἢν βούλεται, εἰδ' ὁ μετ' ἐκείνον δεύτερος
καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Λιβύρριοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι καὶ τὰ
τέκνα ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρι ἐτῶν πέντε· εἴτα τῷ
ἐκτῷ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία τὰς ὁμοιότητας
10 πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάσουσι, καὶ ἐκάστῳ τὸν ὅμοιον
ἀποιδιόασι πατρὶ· ἀφ' ἧς δ' ἂν ἀπολάβῃ τὸ παιδίον
ἕκαστος υἱὸν ὑπολαμβάνει.

Κελοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πάντα
πράττουσι, μεῖζω δ' ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένου
15 ἀνελόντος ἢ πολίτην. ὑπὲρ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἢ
ζημία, ὑπὲρ τοῦ δὲ [πολίτου] φυγή. τιμῶσι δὲ μά-
λιστα τοὺς χώραν τῷ κοινῷ προσκτωμένους· τὰς δὲ
θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.

Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς
20 πλήρωσιν· ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὥς δε-
σποίναις· παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι
πρὸς γάμον πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὅτιοῦν τῶν ἱερῶν
ἀπείργουσιν. ἐὰν δὲ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτη,
25 προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

Μόσυννοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύρ-
ρῳ κατάκλειστον· ἐὰν δὲ τις δόξῃ κακῶς ποτὲ βεβου-
λεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι. τὸν δὲ τρε-
φόμενον σίτον ἐξίσον διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόν-
30 τες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

Φρύγες ὅρκους οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες οὔτε
ἄλλους ἐξορκοῦντες. ἐὰν δὲ τις παρ' αὐτοῖς γεωρ-

γικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ ἢ σκεῦος τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ξημιούσι.

Αὐκιοὶ τὰς γυναικας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι καὶ καλοῦνται μητρόθεν τὰς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν οὐ τοῖς υἱοῖς. ὅς δ' ἂν ἐλεύθερος ἄλλῳ κλέπτων, δοῦλος γίνεται· τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ μετὰ μῆνα.

Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦσιν, ὥς ἡμεῖς τοῖς θεοῖς [παρασπονδίοις]. ἡ δὲ μεγίστη 10 κρῖσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα θανατοῦσιν. ἐὰν δὲ μοιχὸς ἄλλῳ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι, καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς οὐ τοῖς 15 ἐαυτῶν ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. ὅταν δ' ὁ διαδεξιόμενος μὴ ᾗ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἰροῦνται βασιλεῖα. ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην. ἄθυροὶ δ' αὐτῶν αἱ οἰκίαι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν οὐδὲ εἰς κλέπτει. 20

ἐν Βύλοις Λίβυσιν ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

Μασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δ' ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

Δαυολίβυες ὅταν συναχθῶσι πάντες ἅμα γαμοῦ- 25 σιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἐστίαν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται, καὶ ὁ τυχὼν ἦν ἂν τύχη λαμβάνει.

Μαχλυεῖς Λίβυες, ὅταν πολλοὶ [μίαν] μνη- 30 στεύονται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι,

παρούσης καὶ τῆς γυναικός· πολλὰ δὲ σκαπτόντων, ἐφ' ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γέλασῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

Σαρδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκευὸς ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας.

- 5 Ἀλιτέμνιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἰροῦνται βασιλεῖς· τῶν δ' ἄλλων τιμᾶσι τὸν δικαιοτάτον.

Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων οὐ ταῖς ἡμέραις ἀλλὰ ταῖς νυξίν αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

- 10 Ἀτάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν, ἤλιφ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται ὥς πολλὰ κακὰ φήναι· τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι τὰς πλείστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

- Βοιωτῶν ἐνιοὶ τοὺς τὸ χρέος οὐκ ἀποδιδόντας 15 εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι κελεύουσιν, εἴτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ, αἷτιμος γίνεται. δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι καὶ ὁ Εὐρύπιδου πατὴρ Βοιωτὸς ὦν τὸ γένος.

- Ἀσσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς 20 θέλουσι συνοικεῖν· πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἴτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς· ὅταν δ' ἔλθωσιν ἐπὶ τὰς φανλοτάτας, κηρύττουσι πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύταις συνοικεῖν, καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθενται. ἀσκούσι 25 δὲ μάλιστα οὗτοι τὴν βαθύτητα καὶ τὴν ἀοργησίαν.

- Πέρσαις ὁ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑποβλητὸν αὐτὸν εἶδονται. ἐὰν δέ τινα προστάξῃ ὁ βασιλεὺς μαστιγᾶσαι, εὐχαριστεῖ ὥς ἀγαθοῦ τυχὼν ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασι- 30 λεύς. ἄθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ βασιλέως πολυτεκνίας. οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς ὥσπερ τι μάθημα τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

Παρ' Ἰνδοῖς, ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ' αὐτὸν αἰτιάται ὁ πιστεύσας. ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν θανάτῳ ζημιούται. τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρασθαι, ὡς λίαν ἐσχάτης οὐσίας τῆς τοιαύτης ἀτιμίας.

Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον αἰσχρόν ἐστιν. ἐστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἥτιον ἢ πατέρας. γυμνάσια δ' ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστίν, οὐτὶ καὶ παρθένων. ξένοις δ' ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ, οὐδὲ Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. ταῖς δὲ αὐτῶν γυναῖξιν παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. χρηματίζεσθαι δ' αἰσχρόν Σπαρτιάταις. νομίσματι δὲ χρῶνται σπυρίνῳ· ἐὰν δὲ παρά τινι εὐρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιούται. σεμνύνονται δὲ πάντες ἐπὶ τῇ ταπεινότητι αὐτοὺς παρέχειν καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς οἱ γενναίως ἀποθνήσκοντες ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. οἱ δὲ παῖδες νομίμως περὶ τινὰ βωμὸν περιόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. αἰσχρόν δὲ ἐστὶ δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμναστῆν ἢ φίλον γενέσθαι. κρίσις δὲ ταῖς γεροντίαις ἐπὶ τῇ τέρματι τοῦ βίου προστίθεται τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς ζήσασιν. ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀγήτορος Διὸς ἐναυσάμενος πυρφόρος λεγόμενος, σύνεστι τῷ βασιλεῖ ἄσβεστον αὐτῷ τηρῶν. συνεκπέμπονται δὲ τῷ βασιλεῖ μάντις καὶ ἰατροὶ καὶ αὐληταί, οἷς ἐν ταῖς μάχαις ἀντὶ σαλπείγων ἀεὶ χρῶνται· μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. ὑπαισίστανται δὲ τῷ βασιλεῖ πάντες πλην τῶν ἐφόρων.

μνύει τε πρὸ τῆς ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς τῆς νόμου νόμους βασιλεύσειν.

Κρηῖτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμους ἔσχον τοῦ Μίνως θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. ἐροσεποιεῖτο δὲ ὁ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοῦ μετὰ θεοῦ, δι' ἐννέα ἐτῶν εἰς τι ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κάκειθεν αἰεὶ τινὰς νόμους φέρων τοῖς Κρησί. μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ὅμηρος ἡ οἷς λέγει,

τοῖσι δ' ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἐνθα γε Μίνως ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστῆς.
οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ' ἀλλήλων πεληραγωγούμενοι, καὶ θήρας καὶ δρόμους τε ἀνάντις ἀνυπόδητοι κατανύοντες, καὶ τὴν ἐνόπλιον πυρρῆχην ἐκπονοῦντες, ἥντινα πρῶτος εὗρε Πύρροχος Κυδωνιάτης Κρῆς τὸ γένος. συσσιτοῦσι δ' ἐν κοινῷ σὺν ἀνδρες, τὴν αὐτὴν δίαίταν ἔχοντες ἐξίσου πάντες. δῶρα δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ὅπλα τιμιώτατα.

*41 Ἐκ τῶν Σεργήνου.

Οἱ Περσῶν βασιλεῖς πρὸ μὲν τῶν θυσιῶν περὶ ᾧσεβείας διαλέγονται, πρὸ δὲ τοῦ πίνειν περὶ σωροσύνης, πολεμεῖν δὲ μέλλοντες περὶ ἀνδρίας.

Πέρσαις νόμος ἦν, ὁπότε βασιλεὺς ἀποθάνοι, νόμιον εἶναι πέντε ἡμερῶν, ἵν' αἰσθῶντο ὅσον ἄξιός στίη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ νόμος.

* Ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ Ἰσιδος (354 b).

Οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν λεγέων τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρίαν τοῦ δὲ διὰ σοφίαν γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. ὁ δ' ἐκ μαχίμων ἀποδεικνύμενος εὐθύς ἐγίνετο τῶν λεγέων καὶ

μετείχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικρυπτομένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας [καὶ διαφάσεις] ἔχουσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ πρὸ τῶν ἱερῶν τὰς σφίγγας ἐπιεικῶς ἰσιάντες, ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἔχουσης. τὸ δὲ ἐν Σαί τῆς Ἀθηνῶς, ἣν [καὶ] Ἴσιν νομίζουσιν, ἔδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην· ἐγὼ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὄν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀνεκάλυψεν.

43 Ἡροδότου ἱστορίας τετάρτης (104). 10

Ἀγάθυρσοι ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοὶ τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκῆμοι ἔοντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτε ἐχθρῇ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. 15

44 Πλάτωνος νόμων β' (666 a).

Ἄρ' οὖν νομοθετήσομεν, πρῶτον μὲν τοὺς καίδας μέχρις ἐτῶν ἡ' τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν πρὶν ἐπὶ τοὺς πόνους ἐργεῖσθαι πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανῆ εὐλαβουμένους ἕξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου, μέχρι λ' ἐτῶν· μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τὸ παράπαν ἀπέχεσθαι τὸν νέον· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν, ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τοὺς τε ἄλλους θεοὺς, καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν προσβυτέρων τελετὴν ἅμα καὶ παιδείαν, ἣν τοῖς [ἄλλοις] ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο, τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστε ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίγνεσθαι, μαλακώτερον ἐκ σκληροτέρου τὸ τῆς ψυ-

χῆς ἡθους, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι;

45 Ἐν ταυτῷ (674 α).

Μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι
5 τούτου τοῦ πόματος, ἀλλὰ ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι
τούτου τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ πόλιν μήτε
δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέποτε· μηδὲ ἄρ-
χοντας τούτου τὸν ἐνιαυτόν, ὃν ἂν ἄρχωσιν· μηδ' αὖ
κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου
10 γεύεσθαι τὸ παράπαν· μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς
βουλὴν τινα ἄξιαν λόγου ξυνέρχεται, μηδέ γε μεθ'
ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασκήας ἢ νό-
σων ἕνεκα· μηδὲ αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παιδας
ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή· καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα
15 ἂν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν
ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος. ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦ-
τον οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἥτινι πόλει·
τακτὰ δὲ τὰ ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα ἡ
δαίαιτα· καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἀπάντων
20 ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνεται· ἂν. οὗτος, ὃ
ξένοι, ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφῶν ἐπὶ τῷ περὶ
οἴνου λόγῳ φηθέντι εἰρήσθω. [Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.]

46 Τοῦ αὐτοῦ νόμων γ' (689 ε).

Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν
25 ταῖς πόλεσιν εἶναι πού; Τί μὴν; Εἰέν. Ἀξιώματα
δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ποῖά ἐστι καὶ
πόσα, ἐν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ μικραῖς καὶ οἰκίαις
ᾧσάντους; Ἄρ' οὐχὶ ἐν μὲν τό τε πατρὸς καὶ μη-
τρὸς καὶ ὅλως γονέας ἐκρόνων ἄρχειν, ἀξίωμα ὀρ-
30 θὸν πανταχοῦ ἂν εἴη; Καὶ μάλα. Τούτῳ δέ γε
ἐπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον

ἔτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν
 δεῖν νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. Τί μὴν; Τέταρτον
 δ' αὖ δούλους μὲν ἄρχεσθαι δεσπότας δὲ ἄρχειν.
 Πῶς γὰρ οὐ; Καὶ πέμπτον γε οἶμαι, τὸν κρείττονα
 μὲν ἄρχειν ἥτιονα δὲ ἄρχεσθαι. Μάλα γε ἀναγκαίαν
 ἀρχὴν εἰρηκας. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ἑ-
 οῖς οὖσαν καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὶ
 Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον ὡς ἔοικεν ἀξίωμα ἔκτον
 ἂν γίγνωιτο, ἐπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον,
 τὸν δὲ φρονοῦντα ἡγείσθαι τε καὶ ἄρχειν· καίτοι
 τοῦτο γε, ὃ Πίνδαρος σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ
 φύσιν ἐγωγε φαίην γίνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ τὴν
 τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐ βίαιον πεφου-
 κυῖαν. Ὅρθότατα λέγεις. Θεοφιλῇ δέ γε καὶ εὐτυχῇ
 τινὰ λέγοντες ἐβδόμην ἀρχὴν εἰς κληρόν τινα προά-
 γομεν, καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν δυσκληροῦντα δὲ ἀπι-
 όντα ἄρχεσθαι, τὸ δικαιοτάτον εἶναι φαμέν.

47 Τοῦ αὐτοῦ νόμων δ' (715 b).

Λέγεται δὲ τοῦδ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς
 τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς οὐθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις δῶσο-
 20 μεν οὐθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος,
 ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἢ τι γένος· ὅς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι
 νόμοις εὐπειθέστατος ἢ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην
 ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμέν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπερε-
 σίαν δοτέον εἶναι, τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ
 δευτέρῳ τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι, καὶ κατὰ λόγον
 οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον
 εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπερήτας
 τοῖς νόμοις ἐκάλεσα, οὗ τι καινοτομίας ὀνομάτων
 ἕνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο
 30 σωτηρίαν τε πόλει καὶ τούναντίον. ἐν ᾗ μὲν γὰρ

ἂν ἀρχόμενος ἢ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ
 τοιαύτῃ ἐτοιμῇ οὖσαν· ἐν ἣ δὲ ἂν δεσπότης τῶν
 ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτη-
 ρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδωσαν,
 5 γιγνόμενα καθορᾷ. Ναὶ μὰ Δία, ὧ ἔξενε· καθ' ἡλι-
 κίαν γὰρ ὅξυ βλέπεις· νέος μὲν γὰρ ὢν, πᾶς ἀνθρω-
 πος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, ὃ γέρον
 δὲ ὀξύτατα. Ἀληθέστατα.

48 Ἐν ταυτῷ (720 e).

10 Φέρε δὴ πρὸς θεῶν τίνα [ἄρα] πρῶτον νόμον
 θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἄρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ
 γενέσεως ἀρχὴν πρῶτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει
 ταῖς τάξεσι; Τί μὴν; Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πά-
 15 σαις πόλεσιν ἄρ' οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοι-
 νωνία; Πῶς γὰρ οὐ; Γαμικοὶ δὲ νόμοι πρῶτοι κινδύ-
 νεύουσι τιθέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὁρθότητα
 πάσῃ πόλει. Παντάσῃ μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ πρῶ-
 20 τον τὸν ἀπλοῦν. ἔχει δ' ἂν πῶς ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ,
 ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα μέγχι τῶν πέντε καὶ
 20 τριάκοντα, εἰ δὲ μή, ζημιοῦσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτι-
 μίᾳ· χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇδε καὶ τῇδε
 ἀτιμίᾳ. ὁ μὲν ἀπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων,
 ὁ διπλοῦς δὲ ὧδε. γαμεῖν δέ, ἐπεὶ ἐτῶν ἢ τις τριά-
 25 κοντα, διανοηθέντα ὥς ἔστιν ἢ τὸ ἀνθρώπινον γένος
 25 φύσει τιμὴ μετείληπεν ἀθανασίας, οὗ καὶ πέφυκεν
 ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν
 καὶ μὴ ἀνώνυμον κείσθαι τετελευτηκότα τοῦ τοιού-
 30 του ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἐστὶν ἀνθρώπων τι
 ξυμφυγὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέ-
 30 πεται καὶ συνέψεται τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν,
 τῷ παιδᾶς αἰδῶν καταλειπόμενον ταυτὸν καὶ ἐν ὃν

αὐτὸν γενέσκει τῆς ἀθανασίας μετεληφέναι· τούτου δὲ ἀποστρεφὲν ἐκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὄσιον· ἐκ προνοίας δὲ ἀποστρεφεί ὅς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. πειθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀξήμιος ἀπαλλάττοτο ἂν· μὴ πειθόμενος δὲ αὐτὸν μῆτε γαμῶν ἔτη τριάκοντα⁵ γεγονώς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλλαν οἱ κέρδος καὶ ὀφειλὴν φέρειν· μὴ μετέχῃ δὲ τιμῶν ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἐκάστοτε.

10

49 Νόμων ε' (734 e).

Καθάπερ οὖν δὴ τινα ξυνυφῆν ἢ καὶ πλέγμα ἄλλ' ὅτιοι οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷον τέ ἐστι τὴν τε ἐφυφῆν καὶ τὸν στημονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος· ἰσχυρόν¹⁵ τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικέα τινι δικαίᾳ χρώμενον· ὅθεν δὴ τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαι τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικρὰ παιδεῖα βασανισθέντας ἐκάστοτε καὶ²⁰ κατὰ λόγον. ἔστων γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἶδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἐκάστοις, τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦτα· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος τροφεὺς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα παραλαβὼν²⁵ τοιαῦτα, οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήκοντα καθαροὺς καθάρῃ τῇ ξυνοικήσει· διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας τὰ δὲ θεραπεύσει, διανοού³⁰ μενος ὥς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος

- περί τε σῶμα καὶ ψυχάς, ἃς φύσις καὶ πονηρὰ τροφή
 διεφθαρκεῖα προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηρά-
 των ἡθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἐκάστοις τῶν
 κτημάτων, ἂν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρῃται.
 5 τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττω τε σπουδῇ καὶ
 παραδείγματος ἔνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λό-
 γῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ
 γε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσήκον
 ἐκάστοις καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων
 10 πράξεων. αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρισμὸς πόλεως ὧδ'
 ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὖσων τῶν διακαθάρσεων αἱ
 μὲν ῥάους εἶσιν αἱ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύ-
 ραννος μὲν ὦν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί
 τέ εἰσι καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι· νομοθέτης
 15 δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ
 νόμους, εἰ καὶ τὸν πρῶτατον τῶν καθαρωῶν καθή-
 ρειεν, ἀγαπώντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἔστι
 δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν φαρμά-
 κων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κο-
 20 λάσειν ἄγων θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος
 ἐπιτιθεῖς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους
 δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ βλάβην οὖσαν πόλεως ἀπαλ-
 λάττειν εἰωθεν. ὁ δὲ πρῶτος ἔστι τῶν καθαρωῶν
 ὁ τοιόσδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς
 25 ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοίμους
 αὐτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἔπεσθαι, τού-
 τοις ὡς νόσῃματι πόλεως ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας
 ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι
 μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι
 30 τοῦτο ἀμωσγέπως κατ' ἀρχὰς δραστέον· ἡμῖν μὲν ἔτι
 τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἔστι ξυμβεβηκότα
 νῦν. οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογὴν τινα καθάρσεως

δε μη μετασθῆναι πρὸς τὸ περὶ αὐτῶν δὲ τισιν ἐπὶ
 φρονήτων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων
 εἰς μίαν λίμνην. ἀνεγκλίον προδέχονται· τὸν νοῦν
 φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρῶτατος ἔσται τὸ ξυρραῖον
 ὕδωρ. τὰ μὲν ἐκπιπτόντες· τὰ δὲ ἀποχετεύοντες καὶ
 παραιρέοντες· πότος δ' ὡς ἔοικε. καὶ κινδυνὸς
 ἔστιν ἐν πάσῃ πολιτικῇ κατασχετῆς. τὰ δ' ἐκτεθήκη
 λόγῳ γε ἔστι τὰ νῦν ἄλλ' οὐκ ἐργῶ πραττόμενα. κε-
 κεράνθω τε ἡμῖν ἡ ἐγγλιστῆ καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρ-
 οτήτης αὐτῆς ἔστω ἐκμεβελεκτία. τοῖς γὰρ κεκοῖς τῶν
 ἐκχειρυνόντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσόμενους
 ξυνέναι πειθοὶ πάσῃ καὶ ἱκανῶ χρόνῳ διαβασαν-
 σαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγρεθοὺς
 εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἴλεώ τε προσαγαγόμεθα.

50 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ε' (742 a).

15

Μηδὲ ἐξείναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτηῖσθαι
 μηδένα μηδὲν ἰδιώτῃ νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς
 τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι
 σχεδὸν ἀναγκαῖον καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεῖα τῶν τοι-
 ούτων, μισθοῖς μισθωτοῖς δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀπο-
 τίνειν· ὧν ἕνεκα φαιμέν τὸ νόμισμα κτητέον αὐτοῖς.

51 Ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται
 ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω
 νόμισμα δὲ ἂν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἰκαδὲ ἀφίκηται
 περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς δ'
 λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον. ἰδιούμενος δὲ ἔαν
 τις φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδῆς
 καὶ μὴ φράζων ἄρ' καὶ οὐκ εἶδει μετὰ τοῦ ἀγαρόντος
 ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττωσι τοῦ
 ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα δὲ καὶ 30

ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τὸ
 παράπαν μηδ' ἥντινσὺν, μηδὲ νόμισμα παρακατα-
 τίθεσθαι ὅτῳ μὴ τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ
 τόκῳ, ὥς ἔξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανείσα-
 5 μένῳ μήτε τόκον μήτε τὸ κεφάλαιον. (Plat. Leg. IV, 742 b).

52 Τοῦ αὐτοῦ νόμων 5' (757 a).

Δούλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἂν ποτε γένοιτο
 φίλοι, οὐδ' ἐν ἰσῆς τιμαῖς διαγόμενοι φαῦλοι καὶ
 σπουδαῖοι· τοῖς γὰρ ἀνίστοις τὰ ἰσα ἄνισα γίγνεται ἂν,
 10 εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ ἀμφοτέρα ταῦτα
 στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ ὁ λό-
 γος, ἀληθῆς ὢν, ὥς ἰσότης φιλόνητα ἀπεργάζεται,
 μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἢ τις δ' ἐστὶ
 ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφό-
 15 δρα σαφῆς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν
 γὰρ ἰσοτήτοι οὔσαιν ὁμωνύμουν μὲν, ἔργῳ δὲ [εἰς]
 πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς
 πᾶσα πόλις ἱκανὴ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης,
 τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ
 20 ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομας αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθε-
 σιάν καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾶδιον παντὶ
 ἰδεῖν· Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις
 αἰεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκεῖ
 πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται.
 25 τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω τῷ δὲ ἐλάττονι σμικρότερα
 νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέ-
 ρῳ· καὶ δὴ καὶ τιμὰς μελίσσαι μὲν πρὸς ἀρετὴν αἰ
 μελίσους, τοῖς δὲ τοῦναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ
 παιδείας, τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον.
 30 ἔστι γὰρ δῆπου καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ
 τὸ δίκαιον, οὗ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ

πρὸς ταύτην ἰσότητα, ὧ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν
 νῦν φρουμένην κατοικίξειν πόλιν, ἄλλην τε ἂν ποτε
 τις οἰκίξῃ πρὸς ταυτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νο-
 μοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς
 ἓνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ
 τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον
 ἀνίσοις ἐκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τού-
 τοις παρωνυμίοισι ποτε προσχρησασθαι πόλιν ἄπα-
 σαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσῃ
 κατὰ τι μέρος· τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦτε-
 λίου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρα-
 τεδραυνόμενον, ὅταν γίνηται· διὸ τῷ τοῦ κλήρου
 ἴσῳ ἀνάγκη προσχρησασθαι, δυσκολίας τῶν πολλῶν
 ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαρί ἐπι-
 καλουμένους, ἀπορθεῖν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ
 δικαιότατον. οὕτω δὲ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖς
 ἰσοτήτοις ἀμφοῖν· ὥς δ' ὅτι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις
 τῇ ἐτέρᾳ τῇ τῆς τύχης δεομένη. ταῦτα οὕτω διὰ ταῦ-
 τα, ὧ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν
 πόλιν.

53 Ἐν ταυτῷ (759 a).

Ἐλέσθαι δὲ δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη· περὶ μὲν
 τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ
 περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους, ἱερῶν δὲ ἱερέας
 οἷς μὲν εἰσι πάτριαι ἱερωσύνη καὶ αἴς, μὴ κινεῖν· αἱ
 δέ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικοῖσιν εἰκὸς γίνεσθαι
 περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισὶν ὀλίγοις, οἷς μὴ κα-
 θεστικοί, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωπό-
 ρους γίνεσθαι τοῖς θεοῖς. τούτων δὲ πάντων τὰ μὴ
 αἰρετὰ χρὴ τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνε-
 σθαι, μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ πόλιν.

δῆμον ἐν ἐκάστη χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα
 ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν τῷ θεῷ ἐπιτρέ-
 ποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνεσθαι, κληροῦν
 οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν δὲ τὸν
 5 αἰὲ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν ὁλόκληρον καὶ γνήσιον,
 ἔπειτα ὥς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων,
 φόνου δὲ ἄγνόν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς
 τὰ θεῖα ἀμαρτανομένων αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μη-
 τέρα κατὰ ταῦτα βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρῆ
 10 νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα νομισαμένους καὶ κατα-
 στήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγητάς, τούτοις χρῆσθαι.
 κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερω-
 σύνην ἐκάστην. ἔτη δὲ μὴ ἑλαττον ἐξήκοντα ἡμῖν
 εἴη γεγονώς ὁ μέλλων καθ' ἱερὸς νόμους περὶ τὰ
 15 θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεύειν. ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱε-
 ρειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δ' ἐξηγητάς τρεῖς φε-
 ρέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαί, τέτταρας ἕκαστον ἐξ
 αὐτῶν· τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δο-
 κιμάσαντας [τοὺς] ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνε-
 20 λεῖν ἐξ ἐκάστης τριάδος ἓνα, τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν
 καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερῶν.

54 Τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐν τούτῳ ἀκριβεῖς
 ἔστωσαν ἐπίσκοποι, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν
 ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνη. δεῖ δὲ πάντα
 25 ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ πάντων ἀνθρώπων, ὥς ὁ
 μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαί-
 νου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρῆ τῷ καλῶς δουλεῦσαι
 μᾶλλον ἢ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις, ὥς
 ταύτην τοῖς θεοῖς οὔσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς πρε-
 30 σβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους.
 Ib. 762 d.

55 Ἐν ταυτῷ (765 d).

Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημμένα ἡμῖν ὁ
 τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρέ-
 νων. εἰς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρχων ἔστω κατὰ νό-
 μους, ἐτῶν μὲν γεροντῶς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, ⁵
 παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ
 θυγατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα. διανοηθῆτω δὲ αὐ-
 τὸς τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὥς οὔσαν
 ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν
 πολὺ μερίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλά- ¹⁰
 στη καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως
 κυριωτάτῃ τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε
 ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων
 καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμέν, ἡμερον·
 ὁμῶς μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχῶν καὶ φύσεως εὖ- ¹⁵
 τυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίνεσθαι
 φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον
 ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρερ-
 ρον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην εἶναι γί-
 γνεσθαι. πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρηῶν τὸν μέλλοντα ²⁰
 αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς, αἰρεθῆναι τῶν ἐν τῇ
 πόλει ὅς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ἢ, τοῦτον κατὰ δύνα-
 μιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καταστάντα προστάττειν ἐπι-
 μελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλήν βουλῆς καὶ
 πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθούσας ²⁵
 φερόντων ψῆφον κρύβδην τῶν νομοφυλάκων, οὗτιν'
 ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστα ἂν τῶν περὶ παιδείαν
 ἄρξαι γενομένων· ὃ δ' ἂν πλείσται ψῆφοι ξυμβῶσι,
 δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομέ-
 νων, πλήν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἐπὶ πέντε ἐτη ³⁰
 ἕκτω δὲ κατὰ ταυτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν
 αἰρεῖσθαι.

56 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ζ' (801 e).

Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδουσιν ἂν ὀρθότατα· καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνεται ἂν τούτοις πᾶσι πρόπονσαι. Πῶς γὰρ οὐ; Μετά γε μὲν ταῦτ' ἡδὴ νόμος ἄνευ φθόνων εὐθύς γίγνεται ἂν ὅδε. τῶν πολιτῶν ὀπίσσοι τέλος ἔχουσιν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξεργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνουσιν πρόπον ἂν εἴη. Πῶς δ' οὐ; Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλὲς πρὶν ἂν πάντα τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσῃται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενόμενα.

57 Τοῦ αὐτοῦ νόμων θ' (856 e).

Πατὴρ δὲ οὐκ ἐπιδὴ καὶ τιμωρίας παίδων μηδὲν ξυνέπαισθαι, πλὴν εἴαν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλῃσι θανάτου δίκην.

58 Ἐν ταυτῷ (879 a).

Δούλος δ' εἴαν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παρὰ δὲ τὸν δούλον ὃ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρησθῆναι ὅτι ἂν θέλῃ. — ὅς δ' ἂν ἄκων ἄλλον τρώσῃ, τὸ βλάβος ἀπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδὲις ἱκανὸς ἄρχειν.

59 Ἐν ταυτῷ (879 b).

Ὡς οὖν χρή περὶ τῶν τοιούτων πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ μικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβεύμενον ἐν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποισι τοῖς μέλλουσι σωζέσθαι

καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέφ' παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι ῥαθυμῶς ὀργὴν ὑποφέρειν, αὐτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδ' οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδέσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἰκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλην, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβεῖσθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φυτεῦσαι καὶ τέλει ἀπέχοιτ' αἰεὶ, θεῶν γενεθλίων χάριν. 10

60 Ἐν ταυτῷ (880 d).

Νόμοι δέ, ὥς ἔοικεν, οἳ μὲν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἕνεκα γίνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἀν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἳ δὲ τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι¹⁵ χρωμένων τινὲ φύσει καὶ μηδὲν τεγχεθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν ἰέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας φηθήσεσθαι λόγους πεποιηκότες ἀν εἶεν, [οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἀν νομοθετῇ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρεῖαν γίνεσθαι.]²⁰ πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσειεν ἄψασθαι ποτε βιαζόμενος αἰκία τινι, μήτε τῶν ἄνω θεῶν δεισας μήνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλ' ὥς εἰδὼς ἅ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάν-²⁵ των εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινος ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἐσχάτον· οἳ δ' ἐν ἄδον τούτοις λεγόμενοι πόνοι ἔτι τε τούτων μᾶλλον εἰσιν ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέγοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀπο-³⁰ τροπῆς· [οὐ γὰρ ἀν ἐγίνοντό ποτε μητράλοια τε

καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι.]
 δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τοῦτοις
 τὰς ἐν τῷ ξῆν μῆδεν τῶν ἐν ἄδου λείπεσθαι κατὰ δύ-
 ναμιν.

5 61 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ια' (930 d).

Παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβῆς ἄρρην καὶ θήλεια
 ἔστω τῷ νόμῳ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙ ΔΤΝΑ-
 ΤΩΝ. ΜΕ.

10 1 Εὐριπίδου Θησεῖ (Αἰγεί).

Ἄνθρω γὰρ ὅστις χρημάτων μὲν ἐνδεής
 δρᾶσαι τε χειρὶ δυνατὸς οὐκ ἀνέξεται,
 τὰ τῶν ἐχόντων χρημάτων ἀρπάζειν φιλεῖ.

2 Εὐριπίδου Πενθεῖ (Bacch. 270).

15 Θρασὺς τε δυνατὸς καὶ λέγειν οἷός τ' ἀνὴρ
 κακὸς πολίτης γίγνεται νοῦν οὐκ ἔχων.

3 Τοῦ αὐτοῦ Γλαύκῳ.

Ὅταν κακὸς τις ἐν πόλει πράσῃ καλῶς,
 νοσεῖν τίθησι τῶν ἀμεινόνων φρένας

20 παράδειγμ' ἔχοντας τῶν κακῶν ἐξουσίαν.

4 Ἐν ταυτῷ (Ion. 605).

Οἱ τὰς πόλεις ἔχοντες ἀξίωμα τε
 τοῖς ἀνθαμίλλοις εἰσι πολεμιώτατοι.

5 Εὐριπίδου Ὀρέστη (907).

25 Ὅταν γὰρ ἡδὺς τοῖς λόγοις φρονῶν κακῶς
 πείθῃ τὸ πλῆθος, τῇ πόλει κακὸν μέγα·
 ὅσοι δὲ σὺν νῷ χρηστὰ βουλευούσ' αἰεί,
 καὶ μὴ παραντίκ', αὐτίς εἰσι χρήσιμοι.

6 Εὐριπίδου Ἑκάβης (293).

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἄν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
πείσει. λόγος γὰρ ἐκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν
κακὰ τῶν δοκούντων αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει.

7 [Εὐριπίδου] Ἀλκμήνη.

Τῶν γὰρ δυναστῶν πλείστος ἐν πόλει λόγος.

8 Μενάνδρου.

Δεῖ τὸν πολιτῶν προστατεῖν αἰρούμενον
τὴν τοῦ λόγου μὲν δύναμιν οὐκ ἐπίφθονον,
ἥθει δὲ χρηστῷ συγκεκραμένην ἔχειν.

9 Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.

Ἴστω δ' ἄφρων ὢν, ὅστις ἄνθρωπος γεγῶς
δῆμον κολοῦει χρήμασιν γαυρούμενος.

10 Χρὴ δὲ ξένον μὲν κάρτα προσχωρεῖν πόλει.
οὐδ' ἄστον ἦναι, ὅστις αὐθάδης γεγῶς
πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο. (Med. 226.)

11 Σοφοκλέους.

Πολλῶν καλῶν δεῖ τῷ καλόν τι μωμένῳ·
μικροῦ δ' ἀγῶνος οὐ μέγ' ἔρχεται κλέος.

12 Εὐριπίδου Ἀλκμήνη.

Τὸν εὐτυχοῦντα χρὴ σοφὸν πεφυκέναι.

13 Εὐριπίδου Αἰόλω.

Λαμπροὶ δ' ἐν αἵματις Ἄρεος ἐν τε συλλόγοις
μή μοι τὰ κομψὰ ποικίλοι γενόιατο,
ἀλλ' ὦν πόλει δεῖ μεγάλα βουλευοῖντ' αἰεὶ.

14 Αἰσχύλου.

Κακοὶ γὰρ εὖ πρᾶσσοντες οὐκ ἀνασχετοί.

15 Σοφοκλέους (Ant. 175).

Ἀμύχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνῶμην, πρὶν ἂν

ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβῆς φανῇ.
 ἐμοὶ γὰρ ὅστις παῖσαν εὐθύνων πόλιν
 μὴ τῶν ἀρίστων ἄπτεται βουλευμάτων,
 ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
 5 κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
 καὶ μείζον' εἰ τις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας
 φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
 ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὀρῶν ἀεὶ,
 οὐτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὀρῶν
 10 στείχουσιν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας.

16 Ξενοφῶντος ἐν τετάρτῳ (6, 5) ἀπομνη-
 μονευμάτων.
 Ἀνθρώποις δὲ ἄρα ἔστιν ὃν ἂν τις τρόπον βού-
 ληται χρῆσθαι; Οὐκ· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτους ὁ εἰδὼς
 15 ἅ ἔστι νόμιμα, καθὰ δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νό-
 μιμος ἂν εἴη. Οὐκ οὖν οἱ κατὰ ταῦτα χρώμενοι ἀλ-
 λήλοις ὥς δεῖ χρῶνται; Πῶς γὰρ οὐ; Οὐκ οὖν οἱ γε
 ὥς δεῖ χρώμενοι καλῶς χρῶνται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
 Οὐκ οὖν οἱ γε τοῖς ἀνθρώποις καλῶς χρώμενοι
 20 καλῶς πράττονσι τὰνθρώπεια πράγματα; Εἰκός,
 ἔφη. Οὐκ οὖν οἱ τοῖς νόμοις πειθόμενοι δίκαια
 οὗτοι ποιοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Δίκαια δὲ
 οἶσθα, ἔφη, ὅποια καλεῖται; Ἄ οἱ νόμοι κελεύ-
 ουσιν, ἔφη. Οἱ ἄρα ποιοῦντες ἃ οἱ νόμοι κελεύ-
 25 ονσι, δίκαιά τε ποιοῦσι καὶ ἃ δεῖ; Πῶς γὰρ οὐ;
 Οὐκ οὖν οἱ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοι εἰσι; Οἴμ'
 ἔγωγ', ἔφη. Οἶει οὖν τινὰς πείθεσθαι τοῖς νόμοις
 μὴ εἰδότας ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη.
 Εἰδότας δὲ καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν οἶει τινὰς οἰεσθαι δεῖν
 30 μὴ ταῦτα ποιεῖν; Οὐκ οἶμαι, ἔφη. Οἶδας δὲ τινὰς
 ἄλλα ποιεῖν, εἰ οἶονται ποιεῖν ἐθέλοντας δεῖν; Οὐκ

ἔγωγε, ἔφη. Οἱ ἄρα τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα εἰ-
 δότες οὗτοι τὰ δίκαια ποιοῦσι; Πάνν μὲν οὖν, ἔφη.
 Οὐκ οὖν οἱ γε τὰ δίκαια ποιοῦντες δίκαιοί εἰσι; Τί-
 νες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. Ὅρθῳς ἂν ποτε ἄρα ὀριζόμε-
 θα, [ὀριζόμενοι] δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ
 ἀνθρώπους νόμιμα; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη.

17 Θουκυδίδου ἱστοριῶν ε' (89).

Ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας, ὅτι δίκαια μὲν ἐν
 τῷ ἀνθρωπίνῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἰσῆς ἀνάγκης κρίνεται·
 δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πράσσουν καὶ οἱ ἀσθενεῖς 10
 ἐνγχεροῦσι.

18 Ἀριστοτέλους.

Δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας τῶν δυναστευόντων μὴ διὰ
 τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς θαυμάζεσθαι, ἵνα τῆς
 τύχης μεταπεσούσης τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων ἀξιῶνται. 15

19 Ἐπικτήτου.

Ὡσπερ οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ δι' ὀλίγων
 φρυγάνων πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα ταῖς ἀλωμέναις
 ἀνὰ τὸ πέλαγος ναυσὶν ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν,
 οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένη αὐτοῦ 20
 ὀλίγοις ἀρκούμενος μεγάλα τοὺς πολίτας εὐεργετεῖ.

20 Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου εἰ πολιτευτέον
 πρὸς βυτέρῳ (783 d).

Τῶν μέντοι πολιτικῶν ἀνδρῶν καλὸν ἐντάφιον
 ἢ πολιτεία [τὴν ἀπὸ τοῦ βίου δόξαν τῷ θανάτῳ προσ-
 τίθῃσι]. "τοῦτο γὰρ ἔσχατον δύνεαι κατὰ γὰν" ὥς
 φησί Σιμωνίδης, ὁ τῶν καλῶν ξῆλος. οὐ γὰρ τὸ
 φιλότιμον κατὰ Θουκυδίδην ἀγῆρων μόνον, ἀλλὰ
 μᾶλλον τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικόν, ὃ καὶ μύρμηξιν
 ἄχρι τέλους παραμένει καὶ μελίτταις. οὐδεὶς δὲ πώ- 30

ποτε κηφῆνα εἶδεν ἐκ μελίττης γιγνόμενον, ὥσπερ
ἀξιοῦσι τοὺς πολιτικούς, ὅταν παρὰ κμάσωσιν, οἴκοι
καθημένους σιτεῖσθαι.

21 Ἐκ τῶν κοινῶν Ἀριστοτέλους διατρι-
5 βῶν.

Αἱ πλείσται στάσεις διὰ φιλοτιμίαν ἐν ταῖς πό-
λεσι γίνονται· περὶ τιμῆς γὰρ οὐχ οἱ τυχόντες ἀλλ'
οἱ δυνατώτατοι διαμφισβητοῦσι.

22 Δημοσθένους.

10 Δημοσθένης εἶπε "πάντων ἐστὶ δυσχερέστατον τὸ
πολλοῖς ἀρέσκειν."

23 Τοῦ αὐτοῦ.

Δημοσθένης δυοῖν ἐφησεν οὕσαιν ὁδοῖν, τῆς μὲν
ἐπὶ τὸ βῆμα τῆς δὲ εἰς ἄδου, μᾶλλον ἂν ἐλέσθαι τὴν
15 εἰς ἄδου τὸν εὖ φρονοῦντα.

24 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Ἀρχύταν ἐπι-
στολῆς (337-e).

Τὰ δὲ παρὰ σοῦ διηλθὼν ἡμῖν, λέγοντες ὑπο-
δυσφορεῖν σε ὅτι οὐ δύνασαι τῆς περὶ τὰ κοινὰ ἀσχο-
20 λίας ἀπολυθῆναι. ὅτι μὲν οὖν ἡδιστόν ἐστιν ἐν τῷ
βίῳ τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἰ τις ἔχοι
τοιαῦτα πράττειν οἷα καὶ σύ, σχεδὸν παντὶ δῆλον·
ἀλλὰ κάκεινο δεῖ σε ἐνθυμείσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν
οὐχ αὐτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ
25 μὲν τι ἢ πατρὶς μερῶς, τὸ δὲ τι οἱ γεννήσαντες,
τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι· πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δι-
δοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. καλοῦ-
σης δὲ τῆς πατρίδος αὐτῆς πρὸς τὰ κοινά, ἄτοπον ἴσως
τὸ μὴ ὑπακούειν· ἅμα γὰρ συμβαίνει καὶ χώραν κα-

ταλιμπάνειν φανύλοις ἀνθρώποις, οἳ οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται.

25 Ζαλεύκου.

Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε τοῖς ἀραχνίοις ὁμοίους εἶναι· ὥσπερ γὰρ εἰς ἑκεῖνα ἂν μὲν ἐμπέσῃ μυῖα ἢ κῶνωψ κατέχεται, ἂν δὲ σφήξ ἢ μέλιττα διαρρήξασα ἀφίπταται· οὕτω καὶ εἰς τοὺς νόμους ἂν μὲν ἐμπέσῃ πένης συνέχεται, ἂν δὲ πλούσιος ἢ δυνατὸς λέγειν διαρρήξας ἀποτρέχει.

26 Μητροδώρου.

Ἐν πόλει μήτε ὥς λέων ἀναστρέφου μήτε ὥς κῶνωψ· τὸ μὲν γὰρ ἐκπατεῖται, τὸ δὲ καιροφυλακεῖται.

27 Δημοκρίτου.

Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χείρονος.

28 Ἀντισθένης.

Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις προσέλθοι πολιτεία εἶπε, καθάπερ πυρὶ, μήτε λίαν ἐγγυὺς ἵνα μὴ καῖῃ, μήτε πόρρω ἵνα μὴ φηγάσῃ.

29 Χρυσίππου (Aristot. Rhet. II, 23, 15).

Χρύσιππος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ πολιτεύεται εἶπε, διότι εἰ μὲν πονηρὰ πολιτεύεται, τοῖς θεοῖς ἀπαρέσει· εἰ δὲ χρηστὰ, τοῖς πολίταις.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Λάχητος (180 b).

Ὡς ὁ γὰρ ἔλεγεν ὁ Ἀνσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Μελησίου, πάννυ μοι δοκεῖ εὐ εἰρηθεῖν καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας, ὅσα τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδὸν τι ταῦτα συμβαίνει, ἃ οὗτος λέγει, καὶ περὶ παιδᾶς καὶ περὶ τᾶλλα τὰ ἴδια ὀλιγωρεῖσθαι τε καὶ ἀμελῶς διατρίβεσθαι.

11 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Γοργίου (466 d).

Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτά ἐστι τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαι γέ σοι πρὸς ἀμφοτέρα. φημί γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ λέγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὥς ἐπος εἰεῖν· ποιεῖν μὲντοι ὅ·τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. Οὐκ οὖν τοῦτ' ἐστὶν τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐχ, ὥς ἐφησιν ὁ Πῶλος. Ἐγὼ οὐ φημι; φημί μὲν οὖν ἔγωγε. Μὰ τὸν κύνα οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἐφης γαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. Φημί γὰρ οὖν. Ἀγαθὸν οὖν οἷε εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα ἃ ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο καλεῖς τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐκ ἔγωγε. Οὐκ οὖν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ τέχνην τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δέ τις ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τυράννοι οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κερτήσονται· εἰ δὲ δύναμις ἐστίν, ὥς σὺ ρῆς, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ, καὶ σὺ μολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὐ; Ἐγωγε. Πῶς ἂν οὖν εἰ ῥήτορες μέγα δύναιτο ἢ οἱ τυράννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πῶλου ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὗτος ἀνὴρ Οὐ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλὰ με ἔλεγχε. Οὐκ ἄρτι ἠμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τούτου πρόσθεν; Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. Οὐκ οὖν ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὐ φημί. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ αὐτοῖς; Φημί. Σχέτιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυῖ, ὦ Σώκρατες. Μὴ κατηγορεῖ, ὦ λῶστε Πῶλε, ἵνα προσίπω σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπιειξὼν ὅτι ψεύδομαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου.

Ἄλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ τι λέγεις. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι ὃ ἂν πράττωσιν ἐκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ' ὃ πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν, πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὑγιαίνειν, ὃ ἕνεκα πίνουνσι; Δηλονότι τὸ ὑγιαίνειν [οὗ ἕνεκα πίνουνσιν]. Οὐκ οὖν καὶ οἱ πλείοντες καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι, οὐ τοῦτ' ἐστὶν ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἐκάστοτε; τίς γὰρ βούλεται πλεῖν καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματα ἔχειν; ἀλλ' ἐκεῖνο οἶμαι οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. Πάνυ γε. Ἄλλο τι οὖν οὕτω καὶ περὶ ἀπάντων, ἐάν τις πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα πράττει. Ναί. Ἀρ' οὖν ἐστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθὸν γέ ἐστιν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Οὐκ οὖν λέγεις ἀγαθὰ μὲν σοφίαν καὶ ὑγείαν καὶ πλούτον καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τὰ ἐναντία τούτων; Ἐγώ γε. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἄρα τοιαῦτα λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδενόρου, οἷον καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν· καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις, ἢ ἄλλ' ἅττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ; Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τὰγαθὰ τῶν μεταξὺ; Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἴομενοι βέλτιον εἶναι· καὶ τὸ ἐναντίον ἔσταμεν, ὅταν ἐστῶ-

μεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὐ; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀποκλίννυμεν, εἴ τινα ἀποκλίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἴομενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν ἢ μή; Πάνυ γε. Ἐνεκα ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. Φημί. Οὐκ οὖν ὁμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ 'κεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν; Μάλιστα. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἀπλῶς οὕτως, ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ἢ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν ἀντά, βλαβερά δ' ὄντα οὐ βουλόμεθα· τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὥς φῆς σύ, τὰ δὲ μήτε κακὰ μήτε ἀγαθὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακὰ· ἢ γὰρ ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὐ; τί οὐκ ἀποκρίνη; Ἀληθῆ. Οὐκ οὖν εἰπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει τινα ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε φήτωρ, οἴομενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὃν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἢ γάρ; Ναί. Ἄρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνη; Ἀλλ' οὐ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; Οὐκ ἔστιν. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ μέγα δύνασθαι μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ὡς δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναι σοι ποιεῖν ὅ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς ὅταν ἰδῇς τινα ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ ἢ ἀφελόμενον χρήματα ἢ δῆσαντα; Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως; Ὅποτερ' ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν

ἐστίν; Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. Τί δὴ; Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀξηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων; Πῶς γὰρ οὐ; Ὅστις οὖν ἀποκτινύσιν ὃν ἂν δόξῃ ἀντὶ, δικαίως ἀποκτινύντες, ἄθλιος ὁ δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός; Οὐκ ἔμοιγε· οὐδὲ μέντοι ζηλωτός. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἐφησθα εἶναι; Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἐταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρὸς τὸν δὲ δικαίως ἀξηλωτον. Ἡ ποῦ ὅ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν; Ἦττον ἢ ὁ ἀποκτινύνς, ὦ Πῶλε, καὶ ἦττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; Οὕτως ὡς μέριστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὃν τὸ ἀδικεῖν. Ἡ γὰρ τοῦτο μέριστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μείζον; Ἡμιστά γε. Σὺ ἄρα βούλοι' ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; Βουλόμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερον· εἰ δὲ ἀναγκαῖον εἰς ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ
ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ. Μς.

1 Εὐριπίδου ἐκ Συλλέως.

Τοῖς μὲν δικαίοις ἐνδικος, τοῖς δ' αὖ κακοῖς πάντων μέριστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

2 Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν (180).

Τίς ἂν δίκην κρίνειεν ἢ δοίη λόγον, πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς;

3 Εὐριπίδου.

Ἐγὼ γάρ, ὅστις μὴ δίκαιος ὦν ἀνὴρ

ἄμὸν προσίξει, τὸν νόμον χαίρειν ἔων
 ρὸς τὴν δίκην ἄγοιμ' ἂν οὐ τρέσας θεοῦς.
 ἰκὸν γὰρ ἄνδρα χρὴ κακῶς πάσχειν αἰεί.

Εὐριπίδου Ἰκετίδων (877).

Φίλων δὲ χρυσὸν πολλάκις δωρουμένων,
 ἢκ εἰσεδέξατ' οἶκον, οὐδὲ τοὺς τρόπους
 ἴλους παρέσχε χρημάτων πεισθεὶς ὕπο.
 ἡς δ' ἔξαμαρτάνοντας, οὐχὶ τὴν τύχην,
 ῥῖθαιρ'. ἐπεὶ τοι κοῦδεν αἰτία πέλει
 καῶς ἀκούειν διὰ κυβερνήτην κακόν.

Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστη (697).

Ὅταν γὰρ ὀργῇ δῆμος εἰς θυμὸν πέσῃ,
 ἰοιον ὥσπερ πῦρ κατασβέσαι λάβρον.
 δ' ἡσύχως τις αὐτὸν ἐντείνοντι μὲν
 ἰλῶν ἔποιτο καιρὸν εὐλαβούμενος,
 ως ἂν ἐκπνεύσει· ὅταν δ' ἀνῇ πνοάς,
 ἴχοις ἂν αὐτοῦ ῥαδίως ὅσον θέλεις.

Σοφοκλέους Τυροῖ.

Ἄκων δ' ἁμαρτῶν οὐ τις ἀνθρώπων κακός.

Μενάνδρου.

Ὁ προκαταγινώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς,
 ὑτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς.

Χαίρημονος.

Σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν τὰς ἁμαρτίας καλῶς
 ρίνειν, τὸ δ' εἰκῇ καὶ μετὰ σπουδῆς κακόν.

Εὐριπίδου ἐξ Αὔρης.

Οὐ τῶν κακούργων οἶκτος, ἀλλὰ τῆς δίκης.

) Τοῦ αὐτοῦ Σκίρωνι.

Ἔστι τοι καλὸν τοὺς κακοὺς κολάζειν.

11 Μενάνδρου.

Ἡ νῦν ὑπό τινων χρηστότης καλουμένη
μετέθηκε τὸν ὅλον εἰς πονηρίαν βίον·
οὐδείς γὰρ ἀδικῶν τυγχάνει τιμωρίας.

12 Πινδάρου (Nem. IV, 51).

Ἐπεὶ δέξοντά τι καὶ παθεῖν ἔοικε.

13 Σοφοκλέους Ἰνᾶχῳ.

Ἐπήνεσ' ἴσθι δ', ὥσπερ ἡ παροιμία,
ἐκ κάρτα βαιῶν γνωστὸς ἂν γένοιτ' ἀνὴρ.

14 Μοσχίωνος.

Μόνον σὺ θυμοῦ χωρὶς ἐκδεξαι λόγους,
οὓς σοι κομίζω· τὸν κλύοντα γὰρ λαβὼν
ὁ μῦθος εὖνουν οὐ μάτην λεχθήσεται.

15 Ἀπολλοδώρου.

Δεῖ τὸν ἀκροατὴν καὶ συνετὸν ὄντως κριτὴν
πρὸ τοῦ λεγομένου τὸν βίον διασκοπεῖν,
ποῖός τις ὁ λέγων καὶ πόθεν, καὶ τὴν ἀκμὴν
ἐκ παιδὸς αὐτοῦ πρὸς τί κατατεθειμένος.
αὐτοῦ προδότης κακὸς τε τῆς ὥρας φύλαξ,
μάλισθ' ὁ τοιοῦτος ἀνατρέπει πᾶσαν πόλιν.
οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν ἐστὶν αὐτοῖς ἀποτυχεῖν
πράττουσι πάντα· τὴν γὰρ αἰσχύνην πάλα
πᾶσαν ἀπολωλέκασιν καθ' ἑτέρας θύρας.
ὅθεν ἐπιχειρεῖ πάντ' ἀπηρυθριακώτως
ἕκαστος αὐτῶν, πρὸς δὲ πάντ' ἐστὶν θρασύς,
ψεύδεται ἔπιόρκει μαρτυρεῖ δικορραφεῖ
κλέπτει τελωνεῖ ῥαδιουργεῖ· τὸ δὲ πέρας,
οὐ πόλιν ὅλην φυλὴν δὲ μαλακὸς ἀνατρέπει.
ἐπεὶ κατὰ μέρος τὰς πόλεις, ὧ φίλε, θεῶ·

31 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Γοργίου (466 d).

Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτά ἐστι τὰ ἐρωτήματα,
καὶ ἀποκρινοῦμαι γέ σοι πρὸς ἀμφοτέρω. φημί γάρ,
ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύ-
- 5 νασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ
ἐλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ἂν βούλονται, ὥς ἔπος εἰ-
πεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ,τι ἂν αὐτοῖς δόξη βέλτιστον εἶ-
ναι. Οὐκ οὖν τοῦτ' ἐστὶν τὸ μέγα δύνασθαι; Οὐχ, ὥς
γέ φησιν ὁ Πῶλος. Ἐγὼ οὐ φημι; φημί μὲν οὖν ἔγωγε.
10 Μὰ τὸν κύνα σὺ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης
ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. Φημί γὰρ οὖν. Ἀγα-
θὸν οὖν οἶει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα ἃ ἂν δοκῇ
αὐτῷ βέλτιστα εἶναι νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο καλεῖς
σὺ μέγα δύνασθαι; Οὐκ ἔγωγε. Οὐκ οὖν ἀποδεί-
- 15 ξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ τέχνην τὴν ῥη-
τορικὴν, ἀλλὰ μὴ κολάκεϊαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δέ
με ἑάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς
πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τύραννοι οὐδὲν ἀγα-
θὸν τοῦτο κεκτήσονται· εἰ δὲ δύναμις ἐστίν, ὥς σὺ
20 φῆς, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ, καὶ σὺ
ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὐ; Ἐγωγε. Πῶς ἂν οὖν
οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πό-
λεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πῶλου ὅτι
ποιοῦσιν ἃ βούλονται; Οὗτος ἀνὴρ Οὐ φημι ποιεῖν
25 αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλὰ με ἔλεγγε. Οὐκ ἄρτι
ὁμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τού-
του πρόσθεν; Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. Οὐκ οὖν ποι-
οῦσιν ἃ βούλονται; Οὐ φημί. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ
αὐτοῖς; Φημί. Σχέτιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυνῇ, ὦ
30 Σώκρατες. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῶστέ Πῶλε, ἵνα προσ-
εἶπω σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπί-
δειξον ὅτι ψεύδομαι· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἀποκρίνου.

22 Σόλωνος.

"Αρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήση.

23 Βίωνος.

Βίων ἐφη δεῖν τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα πανόμενον τῆς ἀρχῆς μὴ πλουσιώτερον, ἀλλ' ἐνδοξότερον γενέσθαι.

24 Ἀγάθωνος.

Ἀγάθων ἐφη "τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνησθαι· πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει, δεύτερον ὅτι κατὰ νόμους ἄρχει, τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει."

25 Ἰσαίου.

"Ὅσοι τοὺς ἀδικοῦντας κολάζουσιν, οὗτοι τοὺς ἄλλους ἀδικεῖσθαι κωλύουσιν.

26 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ Ἰσίδου (p. 355a).¹⁵

Ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες· ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ καταμύουσα τοῖς ὀμμάσιν, ὥς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντεκτον οὖσαν.

27 Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου (p. 414, 11 Dind.).

"Ὅτι μοι δοκεῖ ὁ ἄρχων ἐπαληθεύειν τοῦ νομα τῆς ἀρχῆς, ὅστις δυσάλωτος μὲν ὑπὸ χροσίου, εὐάλωτος δὲ ὑπὸ λόγου, ἐλευθερίας δὲ ἐραστῆς, μεγαλοφροσύνην δὲ ἐπαινῶν φυλάττεται ἐγγὺς οὖσαν τὴν ἀνθάδειαν.

28 Εὐσεβίου.

Τὸν τοῖσι ἄλλοισι ἐπιστατεύοντα καὶ ἐπιτάσσοντα χρὴ οὐ τῇ ἐξουσίᾳ μούνη τοῦ ἐπιστατεύειν τε καὶ

- μεν, τοῦ αὐτοῦ ἔνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὐ; *Ναί.* Οὐκ οὖν καὶ ἀποκτείνουμεν, εἰ τινα ἀποκτείνουμεν, καὶ ἐκβάλλουμεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἴομενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν ἢ μή; Πάνυ γε.
- 5 Ἐνεκα ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. *Φημί.* Οὐκ οὖν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἔνεκά του ποιοῦμεν, μὴ 'κεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ ἔνεκα ταῦτα ποιοῦμεν; *Μάλιστα.* Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ
- 10 χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἀπλῶς οὕτως, ἀλλ' ἐὰν μὲν ἀφέλιμα ἢ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλαβερά δ' ὄντα οὐ βουλόμεθα· τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φῆς σύ, τὰ δὲ μήτε κακὰ μήτε ἀγαθὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακὰ· ἢ γὰρ ἀληθῆ σοι δοκῶ λέ-
- 15 γειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὐ; τί οὐκ ἀποκρίνη; *Ἀληθῆ.* Οὐκ οὖν εἰπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἰ τις ἀποκτείνει τινα ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα, εἴτε τυραννος ὢν εἴτε δῆτωρ, οἴομενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὃν κάκιον, οὗτος δῆπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἢ
- 20 γάρ; *Ναί.* Ἄρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἰπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνη; *Ἀλλ'* οὐ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἰπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; Οὐκ
- 25 ἐστίν. *Ἀληθῆ* ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ μέγα δύνασθαι μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. Ὡς δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναι σοι ποιεῖν ὃ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς
- 30 ὅταν ἴδῃς τινα ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ ἢ ἀφελόμενον χρήματα ἢ δῆσαντα; Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως; Ὅποτερ' ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν

ἐστιν; Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. Τί δὴ; Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀξηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων; Πῶς γὰρ οὐ; Ὅστις οὖν ἀποκτινύνει ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτινύνει, ἀθλίος δὲ δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός; Οὐκ ἔμοιγε· οὐδὲ μέντοι ζηλωτός. Οὐκ ἄρτι ἀθλίον ἔφησθα εἶναι; Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρὸς τὸν δὲ δικαίως ἀξήλωτον. Ἡ που ὁ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἀθλίος ἐστιν; Ἦττον ἢ ὁ ἀποκτινύνει, ὦ Πῶλε, καὶ ἦττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; Οὕτως ὥς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὃν τὸ ἀδικεῖν. Ἡ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μείζον; Ἠκιστά γε. Σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; Βουλοίμην¹⁵ μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερά· εἰ δὲ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥΝ ΧΡΗ ΕΙΝΑΙ
ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ. Μς.

20

1 Εὐριπίδου ἐκ Συλλέως.

Τοῖς μὲν δίκαιοις ἐνδικοῖς, τοῖς δ' αὖ κακοῖς πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

2 Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν (180).

Τίς ἂν δίκην κρίνοιεν ἢ δοίῃ λόγον, πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς;

25

3 Εὐριπίδου.

Ἐγὼ γάρ, ὅστις μὴ δίκαιος ὦν ἀνὴρ

βωμὸν προσίξει, τὸν νόμον χαίρειν ἔων
 πρὸς τὴν δίκην ἄγοιμ' ἂν οὐ τρέσας θεοῦς.
 κακὸν γὰρ ἄνδρα χρὴ κακῶς πάσχειν αἰεί.

4 Εὐριπίδου Ἰκετίδων (877).

5 Φίλων δὲ χρυσὸν πολλάκις δωρομένων,
 οὐκ εἰσεδέξατ' οἶκον, οὐδὲ τοὺς τρόπους
 δούλους παρέσχε χρημάτων πεισθεὶς ὕπο.
 τοὺς δ' ἐξαμαρτάνοντας, οὐχὶ τὴν τύχην,
 ἤχθαιρ'. ἐπεὶ τοι κούδεν αἰτία πέλει
 10 κακῶς ἀκούειν διὰ κυβερνήτην κακόν.

5 Τοῦ αὐτοῦ Ὀρέστη (697).

Ὅταν γὰρ ὀργῇ δῆμος εἰς θυμὸν πέσῃ,
 ὁμοιον ὥσπερ πῦρ κατασβέσσαι λάβρον.
 εἰ δ' ἡσύχως τις αὐτὸν ἐντείνοντι μὲν
 15 χαλῶν ἔποιτο καιρὸν εὐλαβούμενος,
 ἴσως ἂν ἐκπνεύσει· ὅταν δ' ἀνῇ πνοάς,
 τύχοις ἂν αὐτοῦ ῥαδίως ὅσον θέλεις.

6 Σοφοκλέους Τυροῖ.

Ἄκων δ' ἄμαρτων οὐ τις ἀνθρώπων κακός.

207 Μενάνδρου.

Ὁ προκαταγινώσκων δὲ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς,
 αὐτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς.

8 Χαιρήμωνος.

Σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν τὰς ἁμαρτίας καλῶς
 25 κρίνειν, τὸ δ' εἰκῇ καὶ μετὰ σπουδῆς κακόν.

9 Εὐριπίδου ἐξ Αὔρης.

Οὐ τῶν κακούργων οἶκτος, ἀλλὰ τῆς δίκης.

10 Τοῦ αὐτοῦ Σκίρωνι.

Ἔστι τοι καλὸν τοὺς κακοὺς κολάζειν.

ἐς ἑαυτὸν ἦκον ἀσινέας καὶ εὐθηνέοντας ἀποδοῦναι
τῷ καταπεπιστευκότι.

41 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀνυποίστους καὶ ἀγρίας καὶ ἀμέτρους ζη-
τέων τὰς τιμωρίας καὶ ταῖς κατὰ νόμον οὐκ ἀρκού-
μενος θυμῷ ἀλόγῳ ξυγχωρέων καὶ γυναικῆώς ἐπι-
κραινόμενος, οὐκ αἰσθάνεται ἔξω τῆς δίκης ἐς τὸ ὁμο-
γενὲς ἐξυβρίζων, ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον καὶ τόπερ
χρὴ εἰδέναι πάντα τὸν μέλλοντα ἀνθρώπου καταδι-
κᾶν, ὅτι καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς παρὰ τῶν πρώτως δι-
καῖα θέντων οὐκ ὥς τι κακὸν ἐπετιμῆθη, ἀλλ' ὡς
ἔσχατον καὶ ἐν φαρμάκῳ λόγῳ κατὰ τῶν οὐ δυναμέ-
νων τῆς κακίης ἐλευθερωθῆναι, ὅπως, ἐπειδὴ οὐκ οἶά
τε ἦν ἄλλως, τοῦτω γὼν τῷ τρόπῳ ἀπολυθέντες τοῦ
ἐνταῦθα δεσμοῦ αὐτῆς πορίσωνται φυγῇ. 15

42 Πυθαγόρου.

Ποίει ἂ κρίνεις εἶναι καλὰ, καὶ ποιῶν μέλλης
ἀδοξεῖν· φαῦλος γὰρ κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος
ὄχλος. διόπερ ὧν ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ
τῶν ψόγων καταφρόνει. 20

43 Δημοκρίτου.

Ἀδικομένοισι τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν χρὴ καὶ
μὴ παρίεναι· τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον δίκαιον καὶ ἀγα-
θόν, τὸ δὲ μὴ τοιοῦτον ἄδικον καὶ κακόν.

44 Δημοκρίτου. 25

Καὶ οἱ φυγῆς ἄξια ἔρδουσι ἢ δεσμῶν ἢ θωῆς
[ἄξιοι], κατὰ φημιστέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὅς δ' ἂν πα-
ρὰ νόμον ἀπολύῃ κέρδει οὐρίζων ἢ ἡδονῇ, ἀδικεῖ·
καὶ οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι.

ἰ Τοῦ αὐτοῦ.

Δίκης καὶ ἀρετῆς μεγίστην μετέχει μοῖραν ὁ τι-
ς ἀξίας τάμων.

ἰ Τοῦ αὐτοῦ.

Μηδέν τι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους αἰδέεσθαι
οὐτοῦ, μηδὲ τι μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακὸν εἰ μέλλει
ἡδεῖς εἰδήσειν ἢ εἰ οἱ πάντες ἀνθρώποι· ἀλλ' ἑω-
ν μάλιστα αἰδέεσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ
τεστέοναι ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπιτήδειον.

ἰ Τοῦ αὐτοῦ.

Τῶν ἡμαρτημένων ἀνθρώποι μεμνέεται μᾶλλον
τῶν εὖ πεποιημένων. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως
περὶ τὸν τὰς παρακαταθήκας ἀποδιδόντα οὐ χροῖ
ἰαινέεσθαι, τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκούειν
ὡς πάσχειν, οὕτω καὶ τὸν ἄρχοντα. οὐ γὰρ ἐπὶ τού-
τῳ ἡρέθη ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ.

ἰ Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδεμίᾳ μηχανῇ τῷ νῦν κατεστεῶτι φουσῶ μὴ
καὶ ἀδικεῖν τοὺς ἄρχοντας, ἣν καὶ πάνν ἀγαθοὶ ἑω-
ν. οὐθενὶ γὰρ ἄλλω ἔοικεν ἢ* ἑωυτῷ τὸν αὐτὸν ἐπ'
ἐροῖσι αὐτὸ γίνεσθαι· δεῖ δὲ ὡς οὕτω καὶ ταῦτα
σμεθῆναι, ὅπως ὁ μηδὲν ἀδικέων, ἣν καὶ πάνν
ἀξῇ τοὺς ἀδικέοντας, μὴ ὑπ' ἐκείνους γενέσθαι,
ἀλλὰ τις ἢ θεσμὸς ἢ ἄλλο τι ἀμυνέει τῷ τὰ δίκαια
νεῦντι.

ἰ Θουκυδίδου ἱστορίας α' (69) δημηγό-
ρίας Κορινθίων β'.

Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν
εἶναι περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾶν.

50 Στωικῶν.

Φασὶ μὴδὲ συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ τὸν νοῦν ἔχοντα. τοῦ γὰρ αὐτοῦ συγγνώμην ἔχειν καὶ νομίζειν τὸν ἡμαρτηκότα μὴ παρ' αὐτὸν ἡμαρτηκέναι, πάντων ἀμαρτανόντων παρὰ τὴν ἰδίαν κακίαν· διὸ καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μὴδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἀμαρτάνουσιν. οὐκ ἐπιεικῇ δὲ φασὶν εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα· τὸν γὰρ ἐπιεικῇ παραιτητικὸν εἶναι τῆς κατ' ἀξίαν κολάσεως, καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἐπιεικῇ τε εἶναι καὶ ὑπολαμβάνειν τὰς ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένους κολάσεις τοῖς ἀδικούσι σκληροτέρας εἶναι καὶ τὸ ἡγεῖσθαι παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμειν τὰς κολάσεις τὸν νομοθέτην.

51 Ἐκ τῆς Σωπάτρου ἐπιστολῆς πρὸς Ἡμέριον τὸν ἀδελφόν, τὸ πῶς δεῖ πρῶττειν τὴν ἐγκεχειρισμένην αὐτῷ ἡγεμονίαν.

Τίς οὖν οὕτω κατὰ τὸν Σιμωνίδου λόγον τετραγῶνος, ὃς κατὰ πᾶσαν τύχην καὶ πραγμάτων μεταστασιν ἀσφαλῶς ἐστήξεται, συναρμόζων μὲν ἑαυτὸν τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀρμόζων ἅπαντας, πᾶσαν δὲ καὶ πάντων διαφορὰν πρὸς ἓνα τὸν τοῦ καλοῦ συνυφαίνων λόγον; τίς δὲ ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων πολυειδεὶ δουλεύων φύσει τὸ τῆς ψυχῆς ἀδούλωτον διαφυλάξει φρόνημα; τίς μὲν γε τὸν λόγον διατιθεμένῳ χαλεπὸν οὐδὲν ἐκ τῶν ἄκρων παραγγελμάτων τὸν ὀρθιον τῆς ἀρετῆς ἄδειν νόμον, τῷ δ' εἰς πράξεις ἀληθινὰς τοὺς λόγους ἐντείνειν μέλλοντι τὸν ἐκ τῶν δοθέντων ἄριστον ἀντὶ τοῦ πρώτου τὴν φύσιν δοκιμάζειν ὁ τῆς ὑποθέσεως προστάττει λόγος.

52 Ἐν ταυτῷ.

Τιμῆς μὲν ὁπόσης ἐν γράμμασί τε καὶ προσηγο-
ρίαις καὶ πάσῃ τῇ φαινομένη ταύτῃ τοῦ βίου δραμα-
τουργία οἱ μείζους τῶν ἀρχόντων μεταποιοῦνται, μὴ
5 ὅπως ἐλλείπων τὸ μέτρον, ἀλλ' εἰ δυνατόν καὶ πρὸς
πλεονάζων φαίνου. γελοῖον γὰρ περὶ ὀνομάτων δια-
φερόμενον τῶν πραγμάτων, ἐφ' οἷς τὰ ὀνόματα κεῖ-
ται, μηδεμίαν ἔχειν φροντίδα, καὶ τῆς ψευδωνύμου
τιμῆς ἀφιέμενον ὀλίγον μὲν ἄγαν ἐαντὸν ἀξιοῦντα
10 φαίνεσθαι, τοῖς δὲ ἀρχομένοις πολλὴν ἐνίοτε βλάβην
προξέειν.

τῶν δ' ἔργων ἃ μὲν οὐκ ἔστι προσταττόντων ἀρ-
νήσασθαι, τῷ τρόπῳ καὶ χρόνῳ τῆς πράξεως πειθοῖ
τε ἐμμελεῖ τὸ φαινόμενον ἐπαχθὲς παραμυθητέον.
15 ἔνια δ' οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, φησὶν Ἀριστοτέλης,
οὐδ' εἰ τὸν λεγόμενον Ταντάλου λίθον ἐπηρτημένον
τις ἔχοι, ἀλλ' ὑπομενετέον πάντα ἐτοίμως τὸ δρᾶν
κακῶς πρὸ τοῦ παθεῖν κακῶς εὐλαβουμένῳ. ἃ τινα
δ' οὐκ ἔχει μὲν ἀπαραίτητον τὴν ἀποπλήρωσιν, λαθεῖν
20 δὲ ἢ ἀγνοῆσαι τοὺς ἐπιτάξαντας συνέβη, διδασκαλίαν
ἐμμελῆ προσάγων γνώσεσθαι παρὰ σκευάων, μὴ φα-
νῆς ἐπισκῆπτων (βαρὺ γὰρ ἔλεγχος ἐμφανὲς τοῖς ἐν
ἔξουσίαι), ἀλλ' ὥσπερ εἰδότας ὑπομνηστικῶν ἢ προ-
βάλλων εἰς κρίσιν ἢ καὶ πυνθανόμενος, ἃ τινα γι-
25 γνώσκων οὐδὲν ἥττον αὐτὸς τυγχάνεις, καὶ τούτους
φιλοτίμους μὲν ὄντας τιμῇ καὶ θεραπείᾳ προσάγου,
τῶν δὲ ἀρχομένων ἐπιστρεφόμενους τῆς προαίρεσσεως
ὑπομνήσει.

53 Ἐν ταυτῷ.

30 Ἔστι δέ ποτε καὶ παρρησίας ἐλευθερίου καιρός,
ἥτις μὴ βλάβην τοῖς ἀρχομένοις παρὰ σκευάζειν μέλ-

λει. τὸ μὲν γὰρ αὐτόν τινα, ἦν τι καὶ δέη, παθεῖν αἰρετώτερον τῆς λεγομένης ἐστὶν εὐπραξίας πολλάκις· τὸ δ' ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς νεανιεύεσθαι δόξη λαθεῖν τοσοῦτους προδόντα κενοδοξίας ἐσχάτης ὑπευθύνων ἀποφαίνει.

54 Ἐν ταυτῷ.

Αἰδοῦ πρὸς τὰς διημαρτημένας τῶν πολλῶν ἀποβλέπειν δόξας, τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἀληθείας λόγον πάντων ἐπίπροσθεν ἄγειν· καὶ οὔτε φαινομένην εὐπρέπειαν μετὰ βλάβης τῶν ἀρχομένων αἰρεῖσθαι, οὔτε ὁδοῦσαν ἀδοξίαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ὑπηκόων φεύγειν, εἰ μὴ τῆς τυχούσης φαντασίας, ἀλλὰ τῆς ἀρίστης ζωῆς μεταποιεῖσθαι μέλλοιμεν. τὴν μὲν πολιτικὴν τιμὴν ἢ τῆς πολιτείας ἀπονέμει τάξεις τοῖς μείζουσι παρὰ τῶν ἐλαττόνων· τὴν δὲ ἄλλην θεραπείαν ἢ τυχεῖν αὐτῆς ἄξιώσουσιν ἢ δι' ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων ἐν εἰδῇ φαρμάκου προσάγομεν. ἐπεὶ κολακείας μὲν τὰ φαῦλα ἐπαινεῖν αὐτῆς ἔνεκα μόνης τῆς ἀρεσκείας, πολιτικῆς δὲ φρονήσεως τοῖς ἐν δυνάμει καθομιλεῖν πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων. ὁ μὲν γὰρ κόλαξ τὴν πονηράν ἀποδέχεται πρᾶξιν οὐδένα ὠφελῆσαι μέλλον, ὁ δ' ἵνα τῆς πονηρᾶς ἀπαγάγῃ προθέσεως, φιλότιμον ὄντα ἐπαινέσει. ὥσθ' ὁ μὲν δι' ὧν ἐπαινεῖ βλάπτει τὸν ἐπαινούμενον καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ πονηρίας ἐσχάτης ἐκφέρει δειγμα, ὁ δ' εἰς τὸ πράττειν ἄξια ἐπαίνου τῷ τρόπῳ τῆς θεραπείας ἐπάγεται.

55 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ γίγνόν μὲν ἄξιος τοῦ ἄρχειν οὐ θέσει πολιτείας, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ· πλέον δ' ἔχειν ἐκάστου τῶν ὑπὸ

37 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄνθρωποι ἀνθρώπων ἐπὶ κατηγορίας ἀφικνέον-
ται οἱ μὲν ἐκ συγκειμένων ψευδέων ἐγκλημάτων οἱ
δὲ ἀληθέα κατηγοροῦντες, οἱ δ' αὖ ἐπαινέουσιν οἱ μὲν
5 τὰ ἔοντα μαρτυροῦντες οἱ δὲ παρὰ τὸ ἀληθὲς χαριζό-
μενοι. ἄριστον ὦν ἐν τοῖσι τοιούτοισι καὶ ἰδιώτῃ καὶ
ἄρχοντι μῆτε αὐτὸν πιστεύειν αὐτόθεν μῆτε ἀπιστεῖν
παντελέως, ἐκ δὲ τῶν πρηγμάτων ἐξεταζομένων ὅπως
χρὴ περὶ αὐτῶν διανοέσθαι καὶ τὸ ἀτρεκέως αὐτῶν
10 μανθάνειν.

38 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν ἔχων κόσμους, αὐτὸς δὲ μὴ μεταβάλλει.
οὐ γὰρ προσλελάβηκός τι οὐκ ἔόν, οὐδὲ πανόμενος
ἐλασσόν τι τῶν πρὶν καὶ λαβεῖν εἴχες, εἰ πενόμενος
15 τὴν ἀρχὴν καταθήσει.

39 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀρχὴν λαβὼν μὴ ἐπαίρει, ὧντὸς δὲ διατέλλει· οὐ-
τω γὰρ καὶ ἀποθέμενος οὐκ ἀφηρηθῆναι τοῦ σεμνύ-
νοντός σε νομισθήσει.

20 40 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἔθνεός τευ ἢ πόλιος ἀρχὴν εἰληφὼς
οὐκ ἔνεκα τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ τοῦ δωροδο-
κέσθαι καὶ τοῦ παρὰ τῶν πλουσίων χρηματίζεσθαι,
ἔοικε τῷ ἀνδρὶ παρακαταθήκην εἰληφόντι μεγάλων
25 χρημάτων· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἐπὶ τῷ κατα-
σχέειν λαμβάνει οὐδὲ κτῆμα ἰδίου ποιήσασθαι τὰ δο-
θέντα, ἀλλ' ὥστε φυλάττει καὶ ἀποδοῦναι ὅσα τῷ παρα-
θεμένῳ, ἐπεὰν ἀπαιτῆται· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸν χρὴ
οὐκ ἐπὶ κέρδεσι οἰκηλοῖσι ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίῃ καὶ φυλα-
30 κῇ πάντα πρήσσειν τῶν ἀρχομένων, ὥστε αὐτοὺς τὸ

ἐς ἑωυτὸν ἦκον ἀσινέας καὶ εὐθηνέοντας ἀποδοῦναι
τῷ καταπεπιστευκότι.

41 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀνὴρ ἀνυπολόστους καὶ ἀγρίας καὶ ἀμέτρους ζη-
τέων τὰς τιμωρίας καὶ ταῖς κατὰ νόμον οὐκ ἀρκεό- 5
μενος θυμῷ ἀλόγῳ ξυγχωρέων καὶ γυναικίως ἐμ-
κραινόμενος, οὐκ αἰσθάνεται ἔξω τῆς δίκης ἐς τὸ ὁμο-
γενὲς ἐξυβρίζων, ἀγνοεῖ δὲ τὸ μέγιστον καὶ τόπερ
χρῆ εἰδέναι πάντα τὸν μέλλοντα ἀνθρώπου καταδι- 10
κᾶν, ὅτι καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς παρὰ τῶν πρώτως δι-
καία θέντων οὐκ ὥς τι κακὸν ἐπετιμήθη, ἀλλ' ὥς
ἔσχατον καὶ ἐν φαρμάκον λόγῳ κατὰ τῶν οὐ δυναμέ-
νων τῆς κακίης ἐλευθερωθῆναι, ὅπως, ἐπειδὴ οὐκ οἶά
τε ἦν ἄλλως, τοῦτ' ἔγωγ' ὅν τῷ τρόπῳ ἀπολυθέντες τοῦ 15
ἐνταῦθα δεσμοῦ αὐτῆς πορίσωνται φυγῇν.

42 Πυθαγόρου.

Ποίει ἂ κρῖνεις εἶναι καλά, κᾶν ποιῶν μέλλης
ἀδοξεῖν· φαῦλος γὰρ κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος
ὄχλος. διόπερ ὧν ἂν τῶν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ 20
τῶν ψόγων καταφρόνει.

43 Δημοκρίτου.

Ἀδικομένοισι τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν χρῆ καὶ
μὴ παριέναι· τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον δίκαιον καὶ ἀγα-
θόν, τὸ δὲ μὴ τοιοῦτον ἄδικον καὶ κακόν.

44 Δημοκρίτου.

Καὶ οἱ φυγῆς ἄξια ἔρδουσι ἢ δεσμῶν ἢ θωῆς
[ἄξιοι], καταψηφιστέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὅς δ' ἂν πα- 25
ρὰ νόμον ἀπολύῃ κέρδει οὐρίζων ἢ ἡδονῇ, ἀδικεῖ·
καὶ οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι.

νατὸν καθαρεύειν· ἐννόει δὲ ὡς σύμφυτον τὸ ἁμαρ-
τάνειν ἀνθρώποις· ὥσθ' ἕως ἂν τις ὡς ἀναμαρτή-
τους κολάζῃ, τὸ μέτρον ὑπερβαίνει τῆς κατὰ φύσιν
ἐπανορθώσεως. ἀπόδειξον δὲ σαυτὸν τῆς ἀρχῆς πρέ-
ποντα κόσμον, ἀλλὰ μὴ ταῖς ἑξωθεν καὶ ἐφημέροις
σκιαγραφίαις καλλωπίζον.

60 Ἐν ταυτῷ.

Χάριτας μὲν τὸ δίκαιον ὑπερβαινούσας οὐδ' ὀνο-
μαστέον ἐμοὶ δοκεῖν χάριτας· τὰς δὲ τῆς δικαιοσύνης
φίλας οὐδεὶς ἂν ὅς οὐκ ἀπὸ δρυὸς ἐστὶν ἢ πέτρας
ἐκὼν ἀρηγσάμενος τύχοι. ἐπεὶ γὰρ πολλάκις ὁ νόμος
πικροτέρας τῶν ἁμαρτημάτων ὀρίζει τὰς τιμωρίας, τὸ
λεγόμενον ἐπεικὲς δίκαιον, τὴν αὐστηράν τῶν νό-
μων φωνὴν παραμυθούμενον, ἀμεμφῆς ἐμοὶ δοκεῖ
χαρίτων ἀληθινῶν καὶ ἐλευθέρων πρόφασις. τὸ μὲν
οὖν περὶ τὰ συναλλάγματα τῆς δίκης ἐπανορθωτικὸν
ἐκφεύγει παντελῶς τὸ τῶν χαρίτων γένος, τὸ δ' ἐπὶ
τοῖς ἐγκλήμασι κείμενον οὐκ ἀναλίνεται τὸ πρᾶον καὶ
φιλάνθρωπον τῶν χαρίτων πρόσωπον.

61 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ νό-
μου καὶ δικαιοσύνης.

Δεῖ δὲ τὸν ἀλαθινὸν ἄρχοντα μὴ μόνον ἐπιστά-
μονά τε καὶ δυνατόν ἤμην [περὶ τὸ καλῶς ἄρχεν] ἀλλὰ
καὶ φιλάνθρωπον· ἄτοπον γὰρ ἤμην ποιμένα μισο-
πρόβατον καὶ τοιοῦτον οἶον καὶ δυσμενέως ἔχεν τοῖς
αὐτῷ θρεμμάτεσι. δεῖ δ' αὐτὸν καὶ νόμιμον ἤμην·
οὕτω γὰρ ἐσεῖται τὰν τῷ ἄρχοντος ἐπίστασιν ἔχων.
διὰ μὲν γὰρ τὰς ἐπιστάμας κρίνεν ὀρθῶς δυνασέεται,
διὰ δὲ τὰς δυνάμεις κολάζεν, διὰ δὲ τὰς χρηστότητας
τὸ εὐεργετέν, διὰ δὲ τῶν νόμων τὸ ποτὶ τὸν λόγον
πάντα ταῦτα ποιεῖν. ἄριστος δὲ κ' εἴη ἄρχων ὁ ἀγχο-

τάτω τῷ νόμῳ· οὗτος δέ κ' εἴη ὁ μὴδὲν αὐτῷ ἔνεκα ποιέων ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτόν, ἐπειδὴ περ οὐδὲ νόμος αὐτῷ ἔνεκα ἀλλὰ τῶν ὑπ' αὐτόν.

62 Ἰαμβλίχου.

Πάν γὰρ τὸ τιμώμενον αὖξεται, ἐλαττοῦται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον· καὶ τοῦτο· ἐστὶ τὸ διαφανέστατον σημεῖον ἀρχῆς τῆς εὐδιοικουμένης. προτρέπει τε γὰρ τοὺς ἀρχομένους ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὴν ἐπιβάλλουσιν ἐκάστοις ἀξίαν διανέμει καὶ πληροὶ τὰς πόλεις τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων.

63 Ὑπερίδου.

Ἀρχομένων δεῖ τῶν ἀδικημάτων ἐμφράσσειν τὰς ὁδοὺς· ὅταν δ' ἅπαξ φεισθῇ κακία καὶ παλαιὰ γένηται καθάπερ σύντροφος ἀρρωστία, χαλεπὸν αὐτὴν κατασβέσαι.

64 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Δημοδόκου (383a).

Πῶς γὰρ ἂν τις ἢ δίκην καλῶς δικάσαι ἢ ἀνθρώπους κατὰ τρόπον κρίναι δύναίτο, μὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀντιδίκων ἀκούσας; τοὺς γὰρ λόγους παραβαλλομένους, ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσίον, ἅμενον κρίνεσθαι· ἢ τίνος ἔνεκεν ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις ἢ ὁμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσασθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς θίκας δικαιότερον ἢ καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. Τὸ ποῖον; ἔφη.

Μὴ δὲ δίκην δικάσης, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης?

καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο καὶ ὡς προσήκει. ξυμβουλευέω οὖν σοι, ἔφη,

52 Ἐν ταυτῷ.

Τιμῆς μὲν ὁπόσης ἐν γράμμασί τε καὶ προσηγο-
ρίαις καὶ πάσῃ τῇ φαινομένῃ ταύτῃ τοῦ βίου δραμα-
τουργίᾳ οἱ μείζους τῶν ἀρχόντων μεταποιοῦνται, μὴ
5 ὅπως ἐλλείπων τὸ μέτρον, ἀλλ' εἰ δυνατόν καὶ πρὸς
πλεονάξων φαίνον. γελοῖον γὰρ περὶ ὀνομάτων δια-
φερόμενον τῶν πραγμάτων, ἐφ' οἷς τὰ ὀνόματα κεῖ-
ται, μηδεμίαν ἔχειν φροντίδα, καὶ τῆς ψευδωνύμου
τιμῆς ἀφιέμενον ὀλίγου μὲν ἄγαν ἑαυτὸν ἀξιούντα
10 φαίνεσθαι, τοῖς δὲ ἀρχομένοις πολλὴν ἐνίοτε βλάβην
προξενεῖν.

τῶν δ' ἔργων ἃ μὲν οὐκ ἔστι προσταττόντων ἀρ-
νήσασθαι, τῷ τρόπῳ καὶ χρόνῳ τῆς πράξεως πειθοῖ
τε ἐμμελεῖ τὸ φαινόμενον ἐπαχθὲς παραμυθητέον.
15 ἔνια δ' οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, φησὶν Ἀριστοτέλης,
οὐδ' εἰ τὸν λεγόμενον Ταντάλου λίθον ἐπηρτημένον
τις ἔχοι, ἀλλ' ὑπομενετέον πάντα ἐτοιμῶς τὸ δρᾶν
κακῶς πρὸ τοῦ παθεῖν κακῶς εὐλαβουμένῳ. ἃ τινα
δ' οὐκ ἔχει μὲν ἀπαράλτητον τὴν ἀποπλήρωσιν, λαθεῖν
20 δὲ ἢ ἀγνοῆσαι τοὺς ἐπιτάξαντας συνέβη, διδασκαλίαν
ἐμμελῇ προσάγων γινώσcesθαι παρασκευάζων, μὴ φα-
νῆς ἐπισκῆπτων (βαρὺ γὰρ ἔλεγχος ἐμφανῆς τοῖς ἐν
ἐξουσίᾳ), ἀλλ' ὥσπερ εἰδότας ὑπομνήσκων ἢ προ-
βάλλων εἰς κρίσιν ἢ καὶ πυνθανόμενος, ἃ τινα γι-
25 γνώσκων οὐδὲν ἤττον αὐτὸς τυγχάνεις, καὶ τούτους
φιλοτίμους μὲν ὄντας τιμῇ καὶ θεραπείᾳ προσάγων,
τῶν δὲ ἀρχομένων ἐπιστρεφόμενους τῆς προαιρέσεως
ὑπομνήσει.

53 Ἐν ταυτῷ.

30 Ἔστι δέ ποτε καὶ παροησίας ἐλευθερίου καιρὸς,
ἣτις μὴ βλάβῃν τοῖς ἀρχομένοις παρασκευάζειν μέλ-

λει. τὸ μὲν γὰρ αὐτόν τινα, ἦν τι καὶ δέη, παθεῖν αἰρετώτερον τῆς λεγομένης ἐστὶν εὐπραξίας πολλάκις· τὸ δ' ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς νεανιεύεσθαι δόξη λαθεῖν τοσοῦτους προδόντα κενοδοξίας ἐσχάτης ὑπεύθυνον ἀποφαίνει.

5

54 Ἐν ταυτῷ.

Αἰδοῦ πρὸς τὰς διημαρτημένας τῶν πολλῶν ἀποβλέπειν δόξας, τὸν δ' ἀπὸ τῆς ἀληθείας λόγον πάντων ἐπίπροσθεν ἄγειν· καὶ οὔτε φαινομένην εὐπρέπειαν μετὰ βλάβης τῶν ἀρχομένων αἰρεῖσθαι, οὔτε 10 δοκοῦσαν ἀδοξίαν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ὑπηκόων φεύγειν, εἰ μὴ τῆς τυχούσης φαντασίας, ἀλλὰ τῆς ἀρίστης ζωῆς μεταποιεῖσθαι μέλλοιμεν. τὴν μὲν πολιτικὴν τιμὴν ἢ τῆς πολιτείας ἀπονέμει τάξεις τοῖς μείζονσι παρὰ τῶν ἐλαττόνων· τὴν δὲ ἄλλην θεραπείαν ἢ τυχεῖν αὐτῆς 15 ἀξιώσουσιν ἢ δι' ὠφέλειαν τῶν ἀρχομένων ἐν εἰδει φαρμάκου προσάγομεν. ἐπεὶ κολακείας μὲν τὰ φανῶλα ἐπαινεῖν αὐτῆς ἔνεκα μόνης τῆς ἀρεσκείας, πολιτικῆς δὲ φρονήσεως τοῖς ἐν δυνάμει καθομιλεῖν πρὸς ὠφέλειαν ἀνθρώπων. ὁ μὲν γὰρ κόλαξ τὴν πονηρὰν 20 ἀποδέχεται πρᾶξιν οὐδένα ὠφελῆσαι μέλλον, ὃ δ', ἵνα τῆς πονηρᾶς ἀπαγάγῃ προθέσεως, φιλότιμον ὄντα ἐπαινέσει. ὥσθ' ὃ μὲν δι' ὧν ἐπαινεῖ βλάπτει τὸν ἐπαινούμενον καὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ πονηρίας ἐσχάτης ἐκφέρει δαίτημα, ὃ δ' εἰς τὸ πράττειν ἄξια ἐπαινῶν τῷ 25 τρόπῳ τῆς θεραπείας ἐπάγεται.

55 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ γίγνόν μὲν ἄξιος τοῦ ἀρχεῖν οὐ θέσει πολιτείας, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ· πλέον δ' ἔχειν ἐκάστου τῶν ὑπη- 30

κόων ταῖς κοιναῖς ὑπὲρ ἀπάντων ἐπιμελείαις καὶ τῇ
μεμεριμνημένῃ τῶν ὅλων ἐπιστάσει γίγνωσκε.

οὓς δὲ ἡγνόμενους πρότερον καὶ σταντῷ προσήκειν
οὐδὲν ὑπελάμβανες, πλὴν ὅσον ὡς ἄνθρωπος τὴν
5 κοινὴν φύσιν ἀνθρώπων αἰδούμενος, τούτους ὡς
ἤδη γνωρίμους καὶ φίλους ἅπαντας θεώμενος εἶναι...
Ὅμηρῳ γοῦν οὐκ ἀπέχρησε πατέρα ἀπλῶς τῶν ἀρχο-
μένων τὸν ἄρχοντα προσεπειν· καίτοι τί ποτ' ἂν εὐ-
ρεθείη τούτου πραότερον ἀνθρώποις ὄνομα; ἀλλὰ
10 καὶ τὸν ἥπιον φέρων ἐπέθηκε τῷ πατρί, ὁμοῦ μὲν
γονεῦσιν ὁμοῦ δὲ ἄρχουσιν ἀγαθοῖς ταύτην πρέπειν
τὴν προσηγορίαν ἡγούμενος.

τὴν μὲν οὖν ὡς ἀρχομένων πρόνοιαν κοινὴν
ἀπονέμειν πᾶσι, τοῖς δ' ἐκ πείρας φαινομένοις χρῆ-
15 στοῖς δευτέραν τὴν ἐκ τῶν τρόπων οἰκειότητα προσ-
τιθεῖναι προαιροῦ. καὶ ὑπεροψίαν μὲν καὶ τὰς συν-
ερχομένους ταύτῃ κακίας, ἀλαξουρίαν καὶ αὐθάδειαν,
ὡς μικροπρεπεῖς τῆς ψυχῆς διαθέσεις ἀποδιδράσκω-
μεν· τὸ γὰρ ἑαυτῶν ἐπιλανθάνεσθαι διὰ τὴν ἐφήμε-
20 ρον τῆς ἀρχῆς φαντασίαν πολλὴν διανοίας ἀπελέγχει
σμικρότητα. οὐ μὴν τὰς ἐπονειδίστους ταύτας τῆς
κακίας ὑπερβολὰς ἀποδιδράσκοντες πρὸς θάτερον τῆς
πονηρίας ἄκρον αἰσχροῦς ἂν μεταπίπτοιμεν, εὐτέ-
λειαν καὶ ταπεινότητα ἥθους, φαῦλα ἀντὶ φαύλων
25 τῶν πρόσθεν ἡθῶν ἀνταλλαττόμενοι· ἀλλ' ἡμερον
χρῆ καὶ σεμνὸν τοῖς ὑπηκόοις δοκεῖν τε καὶ εἶναι τὸν
ἀληθῶς ἄρχοντα.

56 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὲ μήτε ὀργῇ προσομιλεῖν τοῖς ἀρχομένοις
30 μήτε ἀνεπίπληκτον τοῖς ἁμαρτάνουσι τὴν προαίρεσιν
καταλείπειν. τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν μαινομένων δια-

φέρειν τὸν ἄρχοντα δείκνυσιν, τὸ δ' εὐχέρειαν ἁμαρτημάτων τοῖς ὑπηκόοις ἐντίκτει.

ἀνεξίκακον δὲ ὁμοῦ καὶ μισοπόνηρον σεαυτὸν ἐπιδείκνυε, τῷ μὲν ἡρέμα κολάζειν τὴν ἀνεξίκακίαν, τῷ δ' ἀπεχθάνεσθαι τοῖς κακοῖς τὴν μισοπονηρίαν ὅς ἐλέγχων, ἵνα τὸ μὲν φεύγειν τὰ φαῦλα, τὸ δὲ μὴ λίσαν ἀπαραμύθητον εἶναι τοῖς ἐπταικόσι τὴν τύχην ἀποδεικνύη.

ἀφεκτέον δὲ καὶ σκωμμάτων τοῖς ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἣ καθαιρήσει τις τὸ σεμνὸν τῆς ἀρχῆς γελοιοποιεῖν πειρώμενος.

καὶ λοιδοριῶν καθαρευτέον· ἰδιωτικῆς γὰρ ἀκροχολίας τοῦτο σύμβολον. νουθετήσεις δὲ καὶ παραινέσεων τὸ διττὸν εἶδος, πῇ μὲν σφοδρῶς καθαπτόμενον πῇ δὲ προσηνῶς θεραπευτὸν, γνωρίσματα ἑμοὶ ὅς δοκεῖν ἐπιεικοῦς ἄρχοντος.

57 Ἐν ταυτῷ.

Συναρμόξε δὲ τοῖς ἡθεσιν ἐκάστων τὸν πρόσφορον τῆς ἐπιστασίας τρόπον, τοῖς μὲν ἐπιεικέσιν ἐμμελῶς, τοῖς δ' ὑπὲρ τοῦ συντόνου, αὐστηρῶς δὲ τοῖς θρασέσι, πρῶτος δὲ τοῖς εὐλαβεστέροις προσιών.

58 Ἐν ταυτῷ.

Δεῖ δὲ ἀπειργεῖν μὲν τῶν ἁμαρτημάτων ἀνάγκη πειθῶ συναρμόσαντα, σφαλεῖσι δὲ σύμμετρον τῆς δίκης ἐπάγειν τὴν ἐπανόρθωσιν, ὅσα μὲν μικρὰ καὶ συνήθη τῶν ἁμαρτημάτων ἀγνοεῖν δοκοῦντα (οὔτε γὰρ ἐπὶ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἐπεξιέναι οὔτε γινώσκοντα παρορᾶν ὠφέλιμον), τὰ δὲ ἤδη τοῖς ἀρχομένοις ἐπαχθῇ ταῖς ἐκ τῶν νόμων θεραπειαῖς ἰώμενον.

59 Ἐν ταυτῷ.

Καὶ βούλου μὲν ἁμαρτημάτων τὴν ψυχὴν ὡς θυ-

νατὸν καθαρεύειν· ἐννοεῖ δὲ ὡς σύμφωντον τὸ ἁμαρ-
 τάνειν ἀνθρώποις· ὥσθ' ἕως ἄν τις ὡς ἀναμαρτή-
 τους κολάξῃ, τὸ μέτρον ὑπερβαίνει τῆς κατὰ φύσιν
 ἐπανορθώσεως. ἀπόδειξον δὲ σαυτὸν τῆς ἀρχῆς πρέ-
 5 ποντα κόσμον, ἀλλὰ μὴ ταῖς ἐξωθεν καὶ ἐφημέροις
 σκιαγραφίαις καλλωπίζου.

60 Ἐν ταυτῷ.

Χάριτας μὲν τὸ δίκαιον ὑπερβαινούσας οὐδ' ὀνο-
 μαστέον ἐμοὶ δοκεῖν χάριτας· τὰς δὲ τῆς δικαιοσύνης
 10 φύλας οὐδεὶς ἂν ὅς οὐκ ἀπὸ θυνός ἐστιν ἢ πέτρας
 ἐκὼν ἀρνησάμενος τύχοι. ἐπεὶ γὰρ πολλάκις ὁ νόμος
 πικροτέρας τῶν ἁμαρτημάτων ὀρίζει τὰς τιμωρίας, τὸ
 λεγόμενον ἐπιεικὲς δίκαιον, τὴν αὐστηράν τῶν νό-
 μων φωνὴν παραμυθούμενον, ἀμεμφὴς ἐμοὶ δοκεῖ
 15 χαρίτων ἀληθινῶν καὶ ἐλευθέρων πρόφασις. τὸ μὲν
 οὖν περὶ τὰ συναλλάγματα τῆς δίκης ἐπανορθωτικὸν
 ἐκφεύγει παντελῶς τὸ τῶν χαρίτων γένος, τὸ δ' ἐπὶ
 τοῖς ἐγκλήμασι κείμενον οὐκ ἀναίνεται τὸ πρᾶον καὶ
 φιλάνθρωπον τῶν χαρίτων πρόσωπον.

20 61 Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ νό-
 μου καὶ δικαιοσύνης.

Δεῖ δὲ τὸν ἀλαθινὸν ἄρχοντα μὴ μόνον ἐπιστά-
 μονά τε καὶ δυνατὸν ἤμεν [περὶ τὸ καλῶς ἄρχεν] ἀλλὰ
 καὶ φιλάνθρωπον· ἄτοπον γὰρ ἤμεν ποιμένα μισο-
 25 πρόβατον καὶ τοιοῦτον οἶον καὶ δυσμενέως ἔχεν τοῖς
 αὐτῷ θρεμμάτεσι. δεῖ δ' αὐτὸν καὶ νόμιμον ἤμεν·
 οὕτω γὰρ ἐσέεται τὰν τῷ ἄρχοντος ἐπίστασιν ἔχων.
 διὰ μὲν γὰρ τᾶς ἐπιστάμας κρίνεν ὀρθῶς δυνασέεται,
 διὰ δὲ τᾶς δυνάμιος κολάξεν, διὰ δὲ τᾶς χρηστότητας
 30 τὸ εὐεργετέν, διὰ δὲ τῶν νόμων τὸ ποτὶ τὸν λόγον
 πάντα ταῦτα ποιέν. ἄριστος δὲ κ' εἴη ἄρχων ὁ ἄγχο-

87 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅπερ ἐπιβάλλει τῇ πόλει, τοῦτο εἰσφέρει φθάναν, καὶ οὐδέποτε αἰτηθήσῃ τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα.

88 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει λιτὰς καὶ γοητείας ἵν' ἀνατέλλῃ, ἀλλ' εὐθὺς λάμπει καὶ πρὸς ἀπάντων ἀσπάζεται· οὕτω μὴδὲ σὺ περιμένε κρότους καὶ φόφους καὶ ἐπαίνους ἵν' εὖ ποιήσῃς, ἀλλ' ἐκοντῆς εὐεργέτει, καὶ ἴσα τῷ ἡλίῳ φιληθήσῃ.

89 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Δάχητος (184 f).

Ἐπιστήμη γὰρ οἶμαι δεῖ κρινεσθαι ἀλλ' οὐ κληθεῖ τὸ μέλλον καλῶς κριθήσεσθαι.

90 Ἐν ταυτῷ (197 d).

Πρέπει μὲν πον, ὧ μακάριε, τῷ τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν.

91 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου (Gorg. 474 b).

Ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεσθαι καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι.

92 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρου (324 a).

Οὐδείς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγον ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρελθυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται, οὐ γὰρ αὖν τό γε πράχθ' ἐν ἀγέννητον θείῃ, ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐτίς ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα.

τοῦ λοιποῦ μὴ προπετῶς οὕτω τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτε ἐπαινεῖν.

65 Ἀντιφῶντος.

Οὐ δίκαιον οὔτε ἐργῶ ἀμαρτόντα φήματι σωθῆ-
5 ναι οὔτε ἐργῶ ὀρθῶς πράξαντα διὰ φῆμα ἀπολέσθαι·
τὸ μὲν γὰρ φῆμα τῆς γλώσσης ἀμάρτημά ἐστι, τὸ δὲ
ἐργον τῆς γνώμης.

66 Δημοσθένους (c. Aphob. 835, 6).

Δίκαιόν ἐστιν ἐλεεῖν οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν ἀν-
10 θρώπων, ἀλλὰ τοὺς παρὰ λόγον δυστυχοῦντας.

67 Βίαντος.

Βίας θανάτῳ μέλλων καταδικάζειν ἐδάκρυσεν.
εἰπόντος δέ τινος 'τί παθὼν αὐτὸς καταδικάζεις καὶ
κλαίεις;' εἶπεν 'ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τῇ μὲν φύσει τὸ
15 συμπαθεῖς ἀποδοῦναι, τῷ δὲ νόμῳ τὴν ψήφον.'

68 Ἐκ τῆς [Πλουτάρχου] ἐπιστολῆς περὶ
φιλίας.

Κριτῆς δ' ἄριστος ὁ μὴθὲν μὲν εὖ παθὼν ἀπὸ δὲ
τῆς εἰς ἄλλους εὐνοίας κρίνων.

2069 Ὁ βρῖμου Πρωτογόνου κρινομένου
φαρμάκων.

Ἄελ δὲ ἐν πάσαις μὲν ταῖς δίκαις ἐξετάζειν χρὴ
τὰ βεβιωμένα, μάλιστα δ' ἐν τοῖς τοιούτοις τῶν ἀγώ-
νων ἐν οἷς ὁ βίος ἐστὶ τὸ ἐγκλημα.

2570 Ἰαμβλίου ἐκ τῶν προτρεπτικῶν πρὸς
φιλοσοφίαν λόγων (c. 2).

Καθάπερ τῷ ὑποπύῳ βέλτιον τὸ κάεσθαι τοῦ δια-
μένειν, οὕτω καὶ τῷ μοχθηρῷ τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν.

71 Διονυσίου ὑπὲρ τῶν παίδων.

96 Ἐν τῷ αὐτῷ (408 c).

Ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἄρα οὐκ ἀγαθούς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἰν δ' ἂν που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινούς πλείστους δὲ νοσῶδεις μετεχειρίζοντο, καὶ δικασταὶ αὐτῶσάντως οἱ πάντοδαπαῖς φύσειν ὠμιληκότες. Καὶ μάλα, εἶπον, ἀγαθούς λέγω. ἀλλ' οἶσθα οὕς ἡγοῦμαι τοιούτους; Ἐὰν εἴπῃς, ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ· σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἴατροί μὲν, εἶπον, δεινότατοι ἂν γένοιντο, εἰ ἐκ παιδῶν ἀρεῖται πρὸς τὸ μανθάνειν τὴν τέχνην ὥς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὀμιλῆσαιεν καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν καὶ εἰεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει· οὐ γάρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν (οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ εἶναι κακὰ ἐνεχώρει ποτὲ καὶ γενέσθαι) ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα, ἣ οὐκ ἐγγωρεῖ κακὴν γενόμενῃν τε καὶ οὔσαν εὐτε θεραπεύειν. Ὁρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ὦ φίλε, ψυχῇ ψυχῆς ἄρχει, ἣ οὐκ ἐγγωρεῖ ἐκ νέας ἐν πονηραῖς ψυχαῖς τεθροάσθαι τε καὶ ὠμιληκέναι καὶ πάντα ἀδικήματα αὐτὴν ἡδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥστε ὀξέως ἄφ' ἐαυτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα, οἶον κατὰ σῶμα νόσους· ἀλλ' ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον δεῖ κακῶν ἡθῶν νέαν οὔσαν γεγενῆσθαι, εἰ μέλλει καλῶς κἀγαθῇ οὔσῃ κρίνειν ὑγιῶς τὰ δίκαια. διὸ δὴ καὶ εὐθιγὲς νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες ἐν αὐτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῇ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσι. Τιν' γάρτοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ νέον ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὁψιμαθῇ γεγενῆσθαι τῆς ἀδι-

καὶ διαφερόντως ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαις, ὅταν μῆτε ἀκριβολογῶνται, μῆτε φείδωνται τινος ἐν ταῖς δόσεσι, μῆτε ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ ἴσα ἀντι ἴσων ἀντικαταλλάττωνται, εὐγενῶς δὲ τὰς χάριτας
 5 ὀρέγωνσι, μὴ μόνον ἐκ πίθου αὐτὰς προχέοντες, ὥς οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλοις τισὶν ὀργάνοις τοιοῦτοις εἰσὼ κατεχομένας, γυμνὰς δὲ καὶ ἀπαρακαλύπτους καὶ χωρὶς τῶν ἑξωθεν παραπετασμάτων συν-
 10 μενῶς, οἷα δὴ καὶ χαρίεντα. τῶν χαρίτων γὰρ δὴ τοιοῦτον κόσμον στέφανον ἂν εἰκότως εἰποίμι τῆς ἀρχῆς.

76 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀγρίππαν.

15 Ἐπίφθοнос εἶναι δοκεῖ τοῖς πολλοῖς ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ ὑπέρογκον μισητὸν αὐτοῖς καθίσταται· ἀλλ' ὅταν χρηστότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ κραθῇ τὸ σεμνὸν καὶ αὐστηρὸν τῆς ἐπικρατείας, ἐμμελὲς καὶ πρᾶον καὶ προσηγὲς καὶ εὐπρόσιτον καθίσταται.
 20 καὶ τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος ἡγεμονίας φιλεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχομένων.

77 Τοῦ αὐτοῦ.

Λέγεται μὲν εἶναι πάντων βασιλεὺς ὁ νόμος· ὁ δὲ αὐτὸς δοκεῖ καὶ προστάττειν τὰγαθὰ καὶ τὰναντία
 25 ἀπαγορεύειν. τί δὴ οὖν οἴομεθα τὴν παρισουμένην αὐτῷ εὐνομίαν οἷω δὴ κάλλει τινὶ προέχειν μεγέθει τε ἡλίκῳ καὶ δικαιοσύνῃ ὑπερβάλλειν πάντα πράγματα; ὅσα γὰρ δήπου καὶ οἷα γένη καὶ εἶδη τῶν ἀρετῶν ἐστί, κατὰ τσαῦτα καὶ τοιαῦτα διήκει κά-
 30 λιστα τῶν νόμων ἐπιτάγματα, καὶ δὴ καθ' ὅλας τὰς διοικήσεις τῶν πόλεων καὶ τοὺς ὅλους τῶν ἀνθρώπων

97 Ὁ βούλου ὑπὲρ Σεβήρου.

Πολλὰ γὰρ αὐτὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα ἔτιρα ἔδοξε, συγκριθέντα δὲ ταῖς αἰτίαις ἀλλοιότερα ἐνομίσθη.

98 Δημοσθένους Ὀλυμπιακῶν β' (26, 1). 5

Τηνικαῦτα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξιόους ἐπαῖνου τιμᾶν τοὺς δὲ ἀδικοῦντας κολάζειν.

99 Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον (779 f). 10

Ὁ δὲ ἐκ φιλοσοφίας τῷ ἄρχοντι πάρεδρος καὶ φύλαξ ἐγκατοικισθεὶς λόγος ὥσπερ εὐεξίας τῆς δυνάμεως τὸ ἐπισφαλὲς ἀφαιρῶν ἀπολείπει τὸ ὑγιαῖνον. ἀλλὰ νοῦν οὐκ ἔχοντες οἱ πολλοὶ τῶν βασιλέων καὶ ἀρχόντων μιμοῦνται τοὺς ἀτέχνους ἀνδριαντοποιούς, 15 οἱ νομίζουσι μεγάλους φαίνεσθαι τοὺς κολοσσούς, ἃν διαβεβηκότες σφόδρα καὶ διατεταμένους καὶ κεχηνότηας πλάσωσι. καὶ γὰρ οὗτοι βαρύντηι φωνῆς καὶ βλέμματος τραχύτητι καὶ δυσκολίᾳ τρόπων καὶ ἀμείβῃ διαίτης ὄγκον οἰκονομίας καὶ σεμνότητα μιμεῖσθαι 20 δοκοῦσι.

100 Ἐν τῷ αὐτῷ (780 b).

Δεῖ δὲ ὥσπερ ὁ κανὼν αὐτὸς ἀστραβῆς γενόμενος καὶ ἀδιάστροφος οὕτως ἀπευθύνει τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει συνεξομοιῶν, 25 παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον ἀρχὴν κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατευθύναντα τὴν ψυχὴν καὶ καταστήσάμενον τὸ ἥθος, οὕτω συναρμόττειν τὸ ὑπήκοον· οὔτε γὰρ πλείοντος τρέχειν ἢ ταίττειν ἀτακτοῦντος ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου. 30

τῆς Ἑλλάδος παιδεία τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων διακόσμει. γνώμῃς γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις, ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις.

5 83 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡσπερ εἰ λέοντας ἐβούλον τρέφειν, οὐκ ἂν σοὶ τῆς πολυτελείας τῶν ζωργείων ἐμελεν, ἀλλὰ τῆς πράξεως τῶν ξφῶν· οὕτως εἰ πολιτῶν πειρᾷ προϋστασθαι, μὴ τοσοῦτον τῆς πολυτελείας τῶν ἀναστη-
10 μάτων φρόντιζε, ὅπόσον τῆς ἀνδρείας τῶν ἐνδιατριβόντων ἐπιμελοῦ.

84 Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης οὐ τῶν πώλων τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τρέφει τοὺς δὲ δυσηλίους λιμώττειν ἔξ,
15 ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης ἄμφω, κολάζει δὲ μᾶλλον θάτερον ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει· οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνὴρ καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμειος τῶν πολιτῶν τοὺς μὲν εὐγνώμονας εὖ ποιεῖν ἐπιχειρεῖ τοὺς δὲ ἐμπαλιν οὐ καθάρπαι διαφθείρεσθαι
20 [ἔξ,] ἀλλὰ τροφῆς μὲν ἀμφοῖν ἥμισυ φθονεῖ, παιδεύει δὲ καὶ σφοδρότερον ἐπισπέρχει τὸν ἀντιβαίνοντα τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ.

85 Τοῦ αὐτοῦ.

Καθάπερ οὕτε κλαγγῇ χὴν οὕτε βληχῇ καταπλήσ-
25 σεται πρόβατον, οὕτω μηδὲ πλήθους ἀνοήτου σε δεδιττέσθω φωνή.

86 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡσπερ πλήθος ἀκρίτως αἰτοῦν τί σε τῶν ἰδίων οὐ δυσωπεῖ, οὕτω μηδὲ ὄχλον ἀδίκως σε δυσωποῦντα
30 διατραπῆς.

περὶ τοὺς νόμους κείμενα, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγναιτ' ἂν, ἢ μάτην τοῦνομα νῶ προσήκον κέκτητ' ἂν ὁ θεὸς ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἐπαινοὶ καὶ ψόγοι περὶ τινῶν λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις ξυνουσίαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὐτῷ καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὐτόν τε ὀρθοῦν καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξεισιν παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας ἐκ τὸ δυνατόν μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμένοι, θάνατον λαμβάνειν οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς διανέμοντες (ὁ δὲ καίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον) ἄξιοι ἐπαίνου γίγναιτ' ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες.

105 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Δίωνα ἐπιστολῆς (321 b).

Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισὶν ἐνδεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι. μὴ οὖν λανθάνέτω σε ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ πρᾶττεν ἔστιν· ἢ δ' αὐθάδεια ἐρημίας ξύνουκος.

106 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ (IV, 19).

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἀφ' οὗ

93 Ἐν ταυτῷ (Gorg. 486 e).

Ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱκανῶς
ψυχῆς περὶ ὁρθῶς τε ζωῆς καὶ μὴ τρία ἄρα δεῖ εἶχειν,
ἃ σὺ πάντ' ἔχεις, ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν καὶ παρ-
5 ρησίαν.

94 Τοῦ αὐτοῦ νόμων ιβ' (944 d).

Τὸν γὰρ κακὸν αἰεὶ δεῖ κολάζειν ἢ ἡ ἀμείνων,
οὐ τὸν δυστυχεῖ.

95 Πλάτωνος πολιτείας γ' (389 b).

10 Ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν γε περὶ πολλοῦ ποιη-
τέον· εἰ γὰρ ὁρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι, καὶ τῷ ὄντι
θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσι-
μον ὥς ἐν φαρμάκου εἶδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον
ιατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἅπτεον. Ἀἴλον, ἔφη.
15 Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις,
προσῆκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα ἐπ'
ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἅπτεον
τοῦ τοιούτου· ἀλλὰ πρὸς γε δὴ τοὺς [τοιούτους] ἄρ-
χοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι ταυτὸν καὶ μείζον ἀμάρ-
20 τημα φήσομεν ἢ κάμνοντι πρὸς ἱατρὸν ἢ ἀσκοῦντι
πρὸς παιδοτρίβην περὶ τῶν τοῦ αὐτοῦ σώματος πα-
θημάτων μὴ τάληθ' ἰλεγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ
τῆς νηὸς τε καὶ ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ
αὐτὸς ἢ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀλη-
25 θέστατα, ἔφη. Ἄν ἄρ' ἄλλον τινα λαμβάνῃ ψευδό-
μενον ἐν τῇ πόλει

τῶν οὐ δημιουργοὶ ἔασι,

μάντιν ἢ ἱετῆρα κακῶν ἢ τέκτονα δούρων,
κολάσει ὥς ἐπιτηδευμα εἰσάγοντα πόλεως ὥσπερ νεῶς
30 ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν περ, ἢ δ' ὅς,
ἐπὶ λόγῳ ἔργα τελεῖται.

χθείας μᾶλλον γίνεσθαι. ἐγὼ οὖν φημι ἀνδρὶ ἄρ-
 χοντι τὸ μὲν ἀνάγκης δεόμενον ἄλλοις προστακτέον
 εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ τὰ ἄθλα ἀποδιδόναι δι' ἑαυτοῦ
 ποιητέον. ὥς δὲ ταῦτα καλῶς ἔχει μαρτυρεῖ τὰ γιγνώ-
 μενα. καὶ γὰρ ὅταν χοροὺς βουλῶμεθα ἡμῖν ἀγω-
 νίξεσθαι, ἄθλα μὲν ὁ ἄρχων προτίθησιν, ἀθροίζειν
 δὲ αὐτοὺς προστέτακται χορηγοῖς, καὶ ἄλλοις διδά-
 σκειν, καὶ ἀνάγκην προστιθέναι τοῖς ἐνδεῶς τι ποι-
 οῦσιν. οὐκ οὖν εὐθὺς ἐν τούτοις τὰ μὲν ἐπιχάρिता διὰ
 ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δὲ ἀντίτυπα δι' ἄλλων; Τί¹⁰
 οὖν κωλύει καὶ τἄλλα τὰ πολιτικὰ οὕτω περαινε-
 σθαι; [Διήρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν
 κατὰ φυλάς, αἱ δὲ κατὰ μοίρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους, καὶ
 ἄρχοντες ἐφ' ἐκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν· οὐκ οὖν εἰ τις
 καὶ τούτοις ὥσπερ τοῖς χοροῖς] καὶ ἄθλα προτεθείη¹¹
 εὐταξίας εὐνοπλίας ἱππικῆς, καὶ ἀλκῆς ἐν τῷ πολέμῳ
 καὶ δικαιοσύνης ἐν τοῖς συμβόλοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα
 πάντα διὰ φιλονεικίας εὐτόνως ἀσκεῖσθαι; καὶ νῆ
 Δία, ὁρμῶντό γ' ἂν θᾶσσον ὅπου δέοι τιμῆς ὁρε-
 γόμενοι καὶ χρήματα θᾶσσον ἂν εἰσφέροιντο, ὅπου¹²
 τούτου καιρὸς εἴη, καὶ τὸ πάντων γε χρησιμώτατον,
 ἥκιστα δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονεικίας πράσσεσθαι,
 ἢ γεωργία καὶ αὕτη ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἰ τις ἄθλα
 προτιθείη [κατ' ἀγροὺς ἢ κατὰ κώμας] τοῖς μάλιστα
 τὴν γῆν ἐξεργαζομένοις καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πο-¹³
 λιτῶν ἐρρωμένως τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ
 περαινέοιτο· καὶ γὰρ πρόσοδοι αὖξαιντ' ἂν, καὶ ἡ
 σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρ-
 ομαρτοῖ, καὶ μὴν κακουργίαι γε ἥσσον τοῖς ἐνεργοῖς
 ἐμψύονται. [Εἰ δὲ καὶ ἐμπορία ὠφελεῖ τι πόλιν,¹⁴
 τιμώμενος ἂν ὁ πλείστα τοῦτο ποιῶν καὶ ἐμπόρους
 ἂν πλείους ἀγείροι· εἰ δὲ φανερόν γένοιτο, ὅτι καὶ

κίας, οἷόν ἐστιν, οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὐτοῦ ψυχῇ
ἐνοῦσαν ἥσθημένον, ἀλλ' ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις
μεμελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ δεῖ αἰσθάνεσθαι, οἷον
πέφυκε κακόν, ἐπιστήμη, οὐκ ἐμπειρία οἰκεία κε-
5 χρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη, ἔοικεν εἶναι ὁ
τοιούτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός, ἦν δ' ἐγώ, ὃ σὺ
ἐρωτᾷς. ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθὴν ἀγαθός· ὁ δὲ
δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, [ὁ] πόλλ' αὐτὸς ἡδι-
κηκώς καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν
10 μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται ἐξευλαβούμενος,
πρὸς τὰ ἐν αὐτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν
δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλ-
τερος αὐτῷ φαίνεται ἀπιστῶν παρὰ καιρὸν καὶ ἀγνοῶν
ὕγιες ἥθους, ἅτε οὐκ ἔχων παραδείγματα τοῦ τοιού-
15 του· πλεονάκεις δὲ πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχάνων,
σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὐτῷ τε καὶ
ἄλλοις. Παντάπασιν μὲν οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. Οὐ τοί-
νυν, ἦν δ' ἐγώ, τοιοῦτον χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν
τὸν ἀγαθὸν τε καὶ σοφόν, ἀλλὰ τὸν πρότερον· πο-
20 νηρία μὲν γὰρ ἀρετὴν τε καὶ αὐτὴν οὗ ποτ' ἂν γνῶιῃ·
ἀρετὴ δὲ φύσεως παιδευομένης χρόνῳ ἅμα αὐτῆς τε
καὶ πονηρίας ἐπιστήμην λήψεται· σοφὸς οὖν οὗτος,
ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοί,
ἔφη, ξυνδοκεῖ. Οὐκ οὖν καὶ λατρικὴν οἶαν εἰπομεν
25 μετὰ τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθε-
τήσεις, αἱ τῶν πολιτῶν σοὶ τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ
σώματα καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύουσι τοὺς δὲ μή,
ὅσοι μὲν κατὰ τὸ σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκουσιν
ἐάσουσι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν κακοφνεῖς τε καὶ
30 ἀνιάτους καὶ αὐτοὶ ἀποκτενοῦσι; Τὸ γοῦν ἄρι-
στον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς πάσχουσιν καὶ τῇ πόλει
οὕτω πέφανται.

3 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (503).

Ἐγὼ γὰρ οὐδέν, μήτερ, ἀποκρύψας ἔρῳ·
ἄστρων ἂν ἔλθοιμ' αἰθέρος πρὸς ἀντολάς
καὶ γῆς ἐνερθε δύνατος ὦν δρᾶσαι τάδε,
τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ' ἔχειν τυραννίδα.

4 Τοῦ αὐτοῦ Φοινίσσαις (524).

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν, τᾶλλα δ' εὖσεβεῖν χρεῶν.

5 Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάφ.

Τυραννίδ', ἡ θεῶν δευτέρα νομίζεται·
τὸ μὴ θανεῖν γὰρ οὐκ ἔχει, τὰ δ' ἄλλ' ἔχει.

6 Τοῦ αὐτοῦ Αἰγεί.

Ἀνδρὸς δ' ὑπ' ἐσθλοῦ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.

7 Ἡσίοδος ἐν Θεογονίᾳ (96).

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ὃ δ' ὄλβιος, ὅντινα μοῦσαι¹⁵
φίλωνται· γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει ἀυδή.

8 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος (408a).

[Ὅστις τῇ ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τῷ τοι-
ούτῳ ἄμεινον δούλω ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τὸν βίον.]
ἔστιν ἄρα καθάπερ πλοίου παραδόντι τὰ πηδάλια²⁰
τῆς διανοίας ἄλλῳ τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων
κυβερνητικὴν, ἣν δὴ σὺ πολιτικὴν ὧ Σώκρατες
ἐπονομάξεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην δικα-
στικὴν τε καὶ δικαιοσύνην ὡς ἔστι λέγων.

9 Ἴσοκράτους Νικοκλῆς ἡ Κύπριοι (§. 5 sqq.).²⁵

Αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς
ισότητος τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ
τοῦτο εὐδοκίμει παρ' αὐταῖς, ἐὰν ἕτερος ἑτέρου μη-
δὲν δύνῃται πλέον ἔχειν, ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον
ἐστίν. αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμονται τῷ³⁰

101 Ἐν τῷ αὐτῷ (780 e).

Ἀλλὰ τῶν τοιούτων καὶ τοσούτων, ἃ θεοὶ χαρίζονται, δῶρων καὶ ἀγαθῶν οὐκ ἔστιν ἀπόλαυσις οὐδὲ χρῆσις ὁρδῇ δίχα νόμου καὶ δίκης καὶ ἄρχοντος.
5 δίκη μὲν οὖν νόμου τέλος ἐστί, νόμος δὲ ἄρχοντος ἔργον, ἄρχων δὲ εἰκὼν θεοῦ τοῦ πάντα κοσμοῦντος.

102 Ἐν τῷ αὐτῷ (782 b).

Ἐν μὲν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀσθενέσι καὶ ἰδιώταις τῷ ἀδυνάτῳ δεδεμένον τὸ ἀνόητον, εἰς τὸ * ἁμαρ-
10 τάνειν, ὥσπερ ἐν ὀνείρασι φανύλοισι τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν διαταράττει συνεξαναστῆναι ταῖς ἐπιθυμίαις μὴ δυναμένην· ἡ δὲ ἐξουσία παραλαβοῦσα τὴν κακίαν νεῦρα τοῖς πάθεσι προστίθῃσι. καὶ τὸ Διονυσίου ἀληθές ἐστιν· ἔφη γὰρ ἀπολαύειν μάλιστα τῆς
15 ἀρχῆς ὅταν ταχέως ὁ βούλεται ποιῇ. μέγας οὖν ὁ κίνδυνος βουλευσασθαι ἢ μὴ δεῖ τὸν ἢ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον. ὅξυν ἡ κακία τῆς ἐξουσίας δρόμον ἔχουσα πᾶν πάθος ἐξωθεῖ, ποιοῦσα τὴν ὀργὴν φθόνον, τὸν ἔρωτα μοιχείαν, τὴν πλεονεξίαν δήμεν-
20 σιν· ἐὰν μὴ βάρος ἔχων ὁ λόγος ἐπιθλίβῃ καὶ πιέξῃ τὴν ἐξουσίαν.

103 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (311 a).

Τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἦδη σφόδρα μὲν εὐλαβῇ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ
25 καὶ τινος ἱταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεδίται. Δοκεῖ γοῦν δή.

104 Πλάτωνος νόμων δωδεκάτῳ (957 e).

Πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέπειν τε καὶ κεκτημένον γράμ-
30 ματα αὐτῶν περὶ μανθάνειν· πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατον μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι τὰ

νεκίας λυμαινονται τοις κοινοις· οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν, περὶ ἀπάντων ὡς οἷόν τε ἐστι τὰ βέλτιστα πράττουσιν.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπειθ' οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων· τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρέβουσιν, ἐπειδὴν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσι, πλεονάκως ἂν τις αὐτοὺς εὖροι διαφερομένους ἢ κοινῇ βουλευομένους· οἱ δ' οὔτε συνεδρίων οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδιγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας¹⁰ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ θέοντι πράττουσιν.

Ἐτι δὲ οἱ μὲν [πρὸς ἀλλήλους] δυσμενῶς ἔχουσι καὶ βούλουσι ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας καὶ τὸν ἐφ' αὐτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἐν¹⁵ ὧς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ἔχουσι.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ μέγιστον· τοῖς γὰρ κοινοῖς οἱ μὲν ὡς ἰδίοις,²⁰ οἱ δὲ ὡς ἄλλοιτροῖς προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ συμβούλοις χρώνται περὶ αὐτῶν οἱ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δὲ ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενοι τοὺς φρονιμωτάτους· καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, [οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς²⁵ πράγμασιν ἐπισταμένους.]

17 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἀπάσας³⁰ περιειλήφασι. Καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις

χοντος ἀρετῆς εἶναι, ὃ ἂν ἐκόντες ἔπωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν.

107 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (305 b).

Ἴθι δὴ καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς δικα-
 5 ζόντων θεασάμεθα δύναμιν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἄρ'
 οὖν ἐπὶ πλεόν τι δύναται τοῦ περὶ τὰ ξυμβόλαια
 πάνθ' ὅσα κείται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως
 παραλαβοῦσα κρίνειν, εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα τὰ τε
 δίκαια ταχθέντ' εἶναι καὶ ἄδिका, τὴν αὐτῆς ἰδίαν
 10 ἀρετὴν παρεχομένη, τοῦ μήθ' ὑπὸ τινων δώρων,
 μήθ' ὑπὸ φόβων μήτ' οἰκτων, μήθ' ὑπὸ τινος ἄλ-
 λης ἐχθρας μήτε φιλίας ἡττηθεῖσα παρὰ τὴν τοῦ
 νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα
 διαίρειν; Οὐκ ἀλλὰ ἴσχεδὸν ὅσον εἰρηκας, ταύτης ἐστὶ
 15 τῆς δυνάμεως ἔργον.

108. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀργδῳ (1, 1) τῆς
 Κύρου παιδείας.

Πολλάκις μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατε-
 νόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς
 20 ἀγαθοῦ. οἳ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παιδων,
 ὅπως μήποτε αὐτοὺς τὰγαθὰ ἐπιλείψῃ. Κύρος τε μοι
 δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν ἂν μάλιστα εὐ-
 δαιμονοῦντας διατελοίμεν.

109 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἰέρωνος (c. 9).

25 Ἐπιμέλειαί γε μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ
 πρὸς ἐχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι.
 τὸ μὲν γὰρ διδάσκειν τε ἃ ἐστὶ βέλτιστα καὶ τὸν
 κάλλιστα ταῦτα ἐξεργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν,
 αὕτη μὲν ἡ ἐπιμέλεια διὰ χαρίτων γίγνεται· τὸ δὲ
 30 τὸν ἐνδεῶς τι ποιοῦντα λοιδορεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν
 καὶ ζημιοῦν καὶ κολάζειν, ταῦτα δ' ἀνάγκη δι' ἀπε-

πολλὰ τᾷ γὰρ βαρυνόμενον, ὥς ἀπὸ τᾶς ματρὸς αὐτὸ
 μόγις ἐπάρθαι, αἱ μὴ θεόμοιρός τις ἐμπνοίῃσις ἐλέφ
 ζῳῳ συνᾶψεν αὐτὸ τῷ κρέσσονι μέρει, δεικνύσα τὰν
 ἱερὰν τῷ γεννάτορος πότοψιν, ὥς ἀδύνατον ἐκείνων
 θεάσασθαι. ἐν δὲ τᾷ γὰρ καὶ παρ' ἁμῖν ἀριστοφυνέστα-
 τον μὲν ὠνθρωπος, θειότερον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τᾷ
 κοινῷ φύσει πλεονεκτέων τῷ κρέσσονι, τὸ μὲν σκᾶ-
 νος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονῶς ἐκ τᾶς αὐτᾶς
 ὕλης, ὑπὸ τεχνίτα δ' ἐργασμένος λῶστω, ὃς ἐτεχνί-
 τευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ. ὥς εἶδει¹⁰
 ἦν τᾶς ἀνθρωπίνης φύσεως δυνατόν ἄφελον τὸ καὶ
 παιδοῦς τινοῦ δέεσθαι· τάδε γὰρ τᾶς ἐπιγίῳ φανλό-
 τατος λείψανον, καθ' ἃν ἐπικάρον ὃν τὸ ζῶον αὐτᾶς
 οὐκ ἄμοιρεῖ· αἱ δὲ πού τις καὶ ἐν αὐτῷ θειότερος ἢ
 κατ' ἄλλα συστάλη, ποτ' οὐδὲν ἂν τᾶς παιδοῦς¹⁵
 δέοιτο.

23 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους
 Δίῳνος ἐπιστολῆς (354 a).

Λέγω γὰρ δὴ διαίτητοῦ τινα τρόπον διαλεγόμε-
 νος, ὥς δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ τυραννευθέντι,²⁰
 ὥς ἐνὶ ἐκατέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβουλὴν. καὶ νῦν
 δὲ ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυράννῳ παντὶ
 φεύγειν μὲν τοῦνομά τε καὶ τοῦργον τοῦτο, εἰς βα-
 σιλείαν δέ, εἰ δυνατόν εἴη, μεταλαβεῖν. δυνατόν δέ,
 ὥς ἐδειξεν ἔργῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος,²⁵
 ὃς ἰδὼν τὸ τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἀργεὶ καὶ Μεσσηνίᾳ
 ἐκ βασιλείων εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους καὶ
 διαφθείραντας ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἐκατέρους
 ἐκατέραν, δεισας περὶ τῆς αὐτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γέ-
 νους, φάρμακον ἐνήνεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχήν³⁰
 καὶ τὸν τῶν ἐφόρων δεσμόν, τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς

σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας
 σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο [καὶ] βασι-
 λεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι
 νόμων.

5 24 Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης (82) Δαρείου
 δ' ἡμηγόρας.

Ὅστανος μὲν ἐκέλευεν ἐς μέσον Πέρσῃσι κατα-
 δεῖναι τὰ πρήγματα. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος
 ἐς τὸ πλήθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς
 10 ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ
 πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρί-
 στου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῶ τοῦτο
 προέχειν λέγω· ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν
 ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρώμενος
 15 ἐπιτροπεύει ἂν ἀωμότηως τοῦ πλήθους, σιγῶτό τε
 ἂν βουλευμάτα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα·
 ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσιν ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς
 τὸ κοινόν, ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι·
 αὐτοὺς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώ-
 20 μῆσί τε νικᾷν, ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισιν ἀπικνεύ-
 νται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσεων
 φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ
 ἐν τούτῳ διέδεξεν, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου
 τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατον μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνε-
 25 σθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ,
 ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ
 ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκλύσαντες
 ποιεῖουσιν· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς
 τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν
 30 θαναμάζεται. οὗτος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου θωυμαζόμενος
 ἐφάνη ἐὼν μόνναρχος· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος,

ὥς ἡ μοναρχίη κράτιστον. ἐν δ' ἔπει πάντα συλλεβόντα εἰπεῖν, κότεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο καὶ τευ δόντος; κότερα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἡ μοναρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· [χωρὶς δὲ τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.]

25 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (276 b).

Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης ξυμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθελήσειεν ἕτερα μᾶλλον καὶ πρό-
10 τερα τῆς βασιλικῆς φάναι, καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη. Λέγεις ὀρθῶς. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἄρα ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὐτὸν διημαρτάνετο; Τὸ ποῖον; Τόδε· ὥς ἄρα εἰ καὶ διανοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς¹⁵ δίποδος ἀγέλης εἶναι τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέ τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν εὐθύς καὶ πολιτικὴν ὥς ἀποτετελεσμένην προσαγορεύειν. Τί μὴν; Πρῶτον μὲν ὃ λέγομεν τοῦνομα μετασκευασθῆναι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον προσαγαγόντας, ἢ τὴν²⁰ τροφήν· ἔπειτα ταύτην τέμνειν· οὐ γὰρ σμικρὰς ἂν ἔχοι τμήσεις ἐτι. Ποίας; Ἦτε τὸν θεῖον ἂν που διελοίμεθα νομέα χωρὶς, καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. Ὀρθῶς. Αὐτίς δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν. Τίνι; Τῷ²⁵ βιαίῳ τε καὶ ἐκουσίῳ. Τί δὴ; Καὶ ταύτῃ που τὸ πρότερον ἁμαρτάνοντες, εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταυτὸν βασιλέα καὶ τύραννον ξυνέθεμεν, ἀνομοιοτάτους ὄντας αὐτούς τε καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἐκατέρου τρόπον. Ἀληθῆ.
30

ΤΡΠΟΘΗΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΜΗ.

1 Εὐριπίδου Πλεισθένεια.

Δῆμω δὲ μήτε πᾶν ἀναρτήσης κράτος,
μήτ' αὐ κακώσῃς πλοῦτον ἐντιμον τιθεῖς,
5 μηδ' ἄνδρα δῆμω πιστὸν ἐκβάλῃς ποτέ,
μηδ' αὖξε καιροῦ μεῖζον, οὐ γὰρ ἀσφαλές,
μή σοι τύραννος λαμπρὸς ἐξ ἀστοῦ φανῇ.
κόλουνε δ' ἄνδρα παρὰ δίκην τιμώμενον·
πόλει γὰρ εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος.

102 Εὐριπίδου.

Ἄλλ' οὐ πρόπει τύραννον, ὥς ἐγὼ φρονῶ,
οὐδ' ἄνδρα χρηστὸν νεῖκος αἰρεσθαι κακός·
τιμὴ γὰρ αὕτη τοῖσιν ἀσθενεστέροις.

3 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

15 Ὅ δ' ἥσυχος φίλοισί τ' ἀσφαλὲς φίλος
πόλει τ' ἄριστος· μὴ τὰ κινδυνεύματα
αἰνεῖτ'· ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον φιλῶ
τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.

4 Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

20 Δεῖ τοῖσι πολλοῖς τὸν τύραννον ἀνδάνειν.

5 Εὐριπίδου.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

6 Σοφοκλῆς Οἰδιπόδι (Τγρ. 54).

Ὡς εἶπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
15 σὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν.
ὥς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
ἐρημος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων πόλιν.

νεικίας λυμαινονται τοις κοινοῖς· οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν, περὶ πάντων ὡς οἷόν τε ἐστί τὰ βέλτιστα πράττουσιν.

15 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπειδ' οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων· τὸν 5 μὲν γὰρ πλείστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρέβουσιν, ἐπειδὴν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσι, πλεονάκεις ἂν τις αὐτοὺς εὔροι διαφερομένους ἢ κοινῇ βουλευομένους· οἱ δ' οὔτε συνεδρίων οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας 10 ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν.

Ἔτι δὲ οἱ μὲν [πρὸς ἀλλήλους] δυσμενῶς ἔχουσι καὶ βούλονται ἔν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας καὶ τὸν ἐφ' αὐτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἔν 15 ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ἔχουσι.

16 Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δὲ μέγιστον· τοῖς γὰρ κοινοῖς οἱ μὲν ὡς ἰδίοις, 20 οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν οἱ μὲν τῶν ἀστυν τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δὲ ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι τοὺς φρονιμωτάτους· καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, [οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς 25 πράγμασι πισταμένους.]

17 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἀπάσας 30 περιειλήφασι. Καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις

καὶ χρήσασθαι ταύταις, ὥστε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆ-
 ναι· καὶ τοὺς μὲν πείσαι, τοὺς δὲ βιάσασθαι, [παρὰ
 δὲ τῶν ἐκπρίσθαι,] τοὺς δὲ ταῖς ἄλλαις θεραπέαις
 προσαγαγέσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων
 5 πολιτειῶν οἰαί τέ εἰσι· καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν
 τις οὐχ ἤττον ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν.

18 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ μόνον δὲ τὰς φύσεις αὐτὰς νομίζετε τοῦ χα-
 λεποῦς ἢ πρᾶους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν
 10 τρόπον τὸν τῶν πολιτῶν. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ τὴν
 κακίαν τὴν τῶν ἀρχομένων τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν
 αὐτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν.

19 Δημοκρίτου.

Φύσι τὸ ἄρχειν οἰκίῃον τῷ κρέσσονι.

15 20 Ἐκ τῶν Σερρήνου ἀπομνημονευμάτων.

Ὅτε Κροῖσος ἦρχε Λυδῶν, τὸν ἀδελφὸν μεθ'
 αὐτοῦ κατέστησεν ἄρχοντα· προσελθὼν δὲ τις τῶν
 Λυδῶν "ὦ βασιλεῦ" εἶπε "πάντων ἐπὶ γῆς καλῶν ὁ
 ἥλιος τοῖς ἀνθρώποις αἰτιὸς ἐστὶ, καὶ οὐδὲν ἄν εἴη
 20 τῶν ἐπὶ γῆς μὴ τοῦ ἡλίου ἐπιλάμποντος· ἀλλ' εἰ
 θέλουσι δύο ἥλιοι γενέσθαι, κίνδυνος πάντα συμ-
 φλεχθέντα διαφθαῖναι. οὕτως ἓνα μὲν βασιλεύ-
 οντα δέχονται Λυδοὶ καὶ σατῆρα πιστεύουσιν εἶναι·
 δύο δὲ ἅμα οὐκ ἄν ἀνάσχοιντο."

25 21 Κρισπίνου κατὰ Διονυσίου.

Ὅτι βασιλέως μὲν καὶ τὸ βλέμμα ἀρκεῖ μόνον·
 καὶν ἰδῇ μόνον, τὸ ἀληθὲς βεβασιῖσται.

22 Ἐκφάντου ἐκ τοῦ περὶ βασιλείας.

Ἐπὶ δὲ γὰς ἄνθρωποι ἀπρωκισμένον χρῆμα καὶ
 30 πολὺ τᾶς καθαρωτέρας φύσιος ἐλαττεύμενον καὶ

21 Φιλίππου.

Φίλιππος ὁ βασιλεὺς ἔλεγε δεῖν τὸν βασιλεῖα μνημονεύειν ὅτι ἄνθρωπος ὢν ἐξουσίαν εἴληφεν ἰσθδεον, ἵνα προαιρῇται καλὰ μὲν καὶ θεῖα, φωνῇ δὲ ἄνθρωπινῃ χρῆται.

22 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (306 c).

Τόδε δὴ κατανοητέον ἰδόντι ξυναπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτικὴ γε αὐτῶν οὐδεμία ἀνεφάνη· τὴν γὰρ ὄντως [οὐσαν] βασιλικὴν οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γιγνώσκουσιν τὴν ἀρχὴν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν, εὐκαιρίας τε περὶ καὶ ἀκαιρίας· τὰς δ' ἄλλας τὰ προσταχθέντα δρᾶν. Ὁρθῶς.

23 Θεοβούλου.

Φεῦγε μὲν τὸν φθόνον τῶν πολλῶν, φυλάσσου δὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν μισούντων.

24 Χέλωνος.

Μετὰ τῆς ἰσχύος τὴν πραότητα σῶξε, ἵνα μὴ φοβερὸς ἀλλ' αἰδοῦς ἄξιός φαίνη τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

25 Ἰσαίου.

Χρὴ τοὺς νόμους μὲν τίθεσθαι σφοδρῶς, πρατέως δὲ κολάζειν ἢ ὥς ἐκεῖνοι κελεύουσι.

26 Σωκράτης.

Σωκράτης ἔλεγεν ἀμείνονα βασιλεῖα εἶναι τὸν ἑαυτοῦ δυνάμενον ἄρχειν τῶν παθῶν.

27 Δημητρίου.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρῆνε τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία.

σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ' εὐκλείας
 σώζεσθαι, νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο [καὶ] βασι-
 λεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι
 νόμων.

5 24 Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης (82) Δαρείου
 δὴμηγορίας.

Ὅστανος μὲν ἐκέλευεν ἐς μέσον Πέρσῃσι κατα-
 θεῖναι τὰ πρήγματα. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος
 ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς
 10 ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ
 πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρί-
 στου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μονάρχου, πολλῶ τοῦτο
 προσέχειν λέγω· ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν
 ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρώμενος
 15 ἐπιτροπενεὺς ἂν ἀνωμότηως τοῦ πλῆθους, σιγῶτό τε
 ἂν βουλευμάτα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα·
 ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσιν ἀρετὴν ἐπασκέουσιν ἐς
 τὸ κοινόν, ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι·
 αὐτοὺς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώ-
 20 μῃσί τε νικᾶν, ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισιν ἀπικνέον-
 ται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στάσεων
 φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ
 ἐν τούτῳ διέδεξεν, ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου
 τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατον μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνε-
 25 σθαι· κακότητος· τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ,
 ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίας δὲ
 ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκλύσαντες
 ποιεῖουσιν· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς
 τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν
 30 θαυμάζεται. οὗτος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου θαυμαζόμενος
 ἐφάνη ἑὼν μόνναρχος· καὶ ἐν τούτῳ δηλοὶ καὶ οὗτος,

35 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἦτιον ἢ καὶ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγῶν βασιλικώτατον, ἐάν περ μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν.

5

36 Τοῦ αὐτοῦ.

Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι.

10

37 Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ξῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἥθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

15

38 Τοῦ αὐτοῦ.

Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητὸς ἢ δ' ἀθάνατος· καὶ δόξης μὲν χρήματα κτητὰ δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φανύλοις παραγίνεται, τὴν δὲ οὐχ οἶόν τε ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι.

39 Τοῦ αὐτοῦ.

Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἰροῦ μᾶλλον ἢ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπεροχαῖς ἰσχύουσιν.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτι ἂν ἀκριβῶσαι βουλευθῆς, ὧν ἐπίστασθαι πρόσκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρία μέτιθι καὶ φιλο-

30

ΤΥΠΟΘΗΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΜΗ.

1 Εὐριπίδου Πλεισθένεια.

Δῆμῳ δὲ μήτε πᾶν ἀναρτήσης κράτος,
μήτ' αὐτὸ κακώσης πλοῦτον ἐντιμον τιθεῖς,
5 μὴδ' ἄνδρα δῆμῳ πιστὸν ἐκβάλης ποτέ,
μὴδ' αὖτε καιροῦ μεῖζον, οὐ γὰρ ἀσφαλές,
μή σοι τύραννος λαμπρὸς ἐξ ἀστοῦ φανῇ.
κόλουνε δ' ἄνδρα παρὰ δίκην τιμώμενον·
πόλει γὰρ εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος.

102 Εὐριπίδου.

Ἄλλ' οὐ πρόπει τύραννον, ὥς ἐγὼ φρονῶ,
οὐδ' ἄνδρα χρηστὸν νεῖκος αἰρεσθαι κακοῖς·
τιμὴ γὰρ αὕτη τοῖσιν ἀσθενεστέροις.

3 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

15 Ὁ δ' ἥσυχος φίλοις τ' ἀσφαλὲς φίλος
πόλει τ' ἄριστος· μὴ τὰ κινδυνεύματα
αἰνεῖτ'· ἐγὼ γὰρ οὔτε ναυτίλον φιλῶ
τολμῶντα λίαν οὔτε προστάτην χθονός.

4 Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

20 Δεῖ τοῖσι πολλοῖς τὸν τύραννον ἀνδάνειν.

5 Εὐριπίδου.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσία.

6 Σοφοκλῆς Οἰδιπόδι (Τυγ. 54).

Ὡς εἴπερ ἄρξεις τῆσδε γῆς, ὥσπερ κρατεῖς,
25 σὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν.
ὥς οὐδὲν ἔστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς
ἐρημος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων πόλιν.

Πολὺ γὰρ ῥᾶν ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν.

47 Ἐκ τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν (Plut. Mor. p. 152 a).

Ἐμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σόλων, δοκεῖ μάλιστα ἂν ἐνδοξος γενέσθαι καὶ βασιλεὺς καὶ τύραννος, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίας κατασκευάσεις τοῖς πολίταις. δευτερος δὲ Βίας εἶπεν, εἰ ἀτρόποις χρῆτο τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος. ἐπὶ τούτῳ δὲ Θαλῆς ἔφησεν εὐδαιμονίαν ἄρχοντος νομίζειν, εἰ τελευτήσεις γηράσας κατὰ φύσιν. τέταρτος Ἀνάχαρσις, εἰ μὴ μόνος εἴη φρόνιμος. πέμπτος δὲ Κλεόβουλος, εἰ μηδενί, ἔφη, πιστεῦοι τῶν συνόντων. ἔκτος δ' ὁ Πιττακός, εἰ τοὺς ὑπηκόους ὁ ἄρχων παρασκευάσεις φοβεῖσθαι μὴ αὐτόν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ. ὕστατος δ' ὁ Χείλων εἶπε κάλλιστον εἶναι βασιλέα τὸν μὴ μόνου τοῦ φοβερὸν εἶναι φροντίζοντα. 15

48 Ἰσοκράτους Εὐαγόρου (c. 19).

Ἄλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρωπῶς διώκει τὴν πόλιν ὥστε τοὺς ἀφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἀρχομένους τῆς ἐκείνου βασιλείας. ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν· καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας κολάζων.

49 Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος.

50 Πολλὰ μὲν [τῶν ὁμιλούντων ἐταίρων] χωρμένων ἡττώμενος, ἀπάντων δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγιγνόμενος.

51 Τοῦ αὐτοῦ.

Σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς. 30

ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἐν ἀτάκτως οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς διαφυλάττων.

5 52 Τοῦ αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτὸν ποιούμενος, τοὺς δὲ ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος.

53 Τοῦ αὐτοῦ.

10 Φοβερός ὢν οὐ τῷ πολὺ χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν.

54 Τοῦ αὐτοῦ.

Μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις.

15 55 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἠγούμενος τῶν ἡδονῶν, οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν.

56 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὀλίγοις πόνοις πολλὰς φαστάνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μακρᾶς φάθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπό-
20 μενος.

57 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅλως δὲ οὐδὲν παραλείπων ὦν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ' ἐξ ἐκάστης πολιτείας ἐκλεγόμενος τὸ βέλτιστον· καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ
5 πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.

58 Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ (ad Nicoel. 7).

Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀφγῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις,

ὅταν σοι καιρὸς ᾗ. καὶ δεινὸς μὲν φαίνεται τῷ μηδὲν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρῶτος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.

59 Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίονος οὐκείους ἐπιστολῆς (354 e).

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἐκατέρᾳ πάγκαλον, ἔμμετρος δὲ οὐσα πανάγαθον· μετρία δὲ ἡ θεῶν δουλεία, ἄμετρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. θεὸς δὲ ἀνθρώποις σῶφροσι νόμος, ἄφροσι δὲ ἡδονή.

60 Ξενοφῶντος ἐν τῷ ὀγδόῳ (2, 14) τῆς Κύρου παιδείας.

Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὥς λέγοι παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ. τὸν τε γὰρ νομέα χρῆναι ἄρα ἔφη εὐδαίμονα ποιοῦντα τὰ κτήνη χρῆσθαι αὐτοῖς, ἢ δὴ προβάτων εὐδαιμονία· τὸν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς.

61 Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ βασιλείας.

Βασιλεὺς κ' εἴη ὁ δικαιοτάτος, δικαιοτάτος δὲ ὁ νομιμώτατος. ἄνευ μὲν γὰρ δικαιοσύνης οὐδεὶς ἂν εἴη βασιλεὺς, ἄνευ δὲ νόμου δικαιοσύνη. τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἐν τῷ νόμῳ ἐντὶ, ὃ δὲ γε νόμος αἴτιος τῷ δικαίῳ, ὃ δὲ βασιλεὺς ἤτοι νόμος ἐμψυχὸς ἐντὶ ἢ νόμος ἄρχων· διὰ ταῦτ' ὦν ὁ δικαιοτάτος καὶ νομιμώτατος. ἔργα δὲ βασιλέως τρία, τό τε στραταγὴν καὶ δικασπολὴν καὶ θεραπέυειν θεῶς· στραταγὴν μὲν ὦν καλῶς δυνασέεται πολεμὲν καλῶς ἐπισταθεὶς, δικασπολὴν δὲ καὶ διακούειν πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν φύσιν ὁ δίκαιῳ καὶ νόμῳ καλῶς ἐκμαθὼν, θεραπέυειν δὲ τῶς

κτᾶσθαι καὶ ἀναγινώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεύουσιν οὐ θαρροῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται. Plut. Mor. p. 189 d.

28 Ἴσοκράτους (ad Nicoel. 27 sqq.).

5 Φίλους κτᾶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἄξιους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις.

29 Τοῦ αὐτοῦ.

10 Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὥς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

30 Τοῦ αὐτοῦ.

Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν ποιῆς ἢ λέγῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας.

31 Τοῦ αὐτοῦ.

Λίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῆς ἔχῃς τοὺς ἐπιδοκιμάζοντας.

20 32 Τοῦ αὐτοῦ.

Λύδρα καὶ τοὺς τέχνη κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλείον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

33 Τοῦ αὐτοῦ.

25 Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρᾷ γνωρίζειν ἅμα τοὺς τε λέγοντας ὅποιοί τινές εἰσι καὶ περὶ ὧν ἂν λέγῃσι.

34 Τοῦ αὐτοῦ.

Ταῖς αὐταῖς κόλαξε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἷς περ τοὺς ἔξαμαρτάνοντας.

ἀλλ' αὐτὸν νικῆν ταύταν, μηδ' ὅμοιον ἡμεν τοῖς πό-
 λοις ἀλλὰ ἐπὶ πολλὸν διαφέροντα τούτων, μηδ' ἔργον
 ἀγεῖσθαι τὰν ἀδουὰν ἀλλὰ μᾶλλον τὰν ἀνδραγαθίαν
 ἅμα δὲ καὶ πρέπον τὸν ἐτέρων ἄρχεν χρῆζοντα τῶν
 αὐταύτω παθέων πρῶτον δύνασθαι ἄρχεν. περὶ γε 5
 μᾶν τᾷς πλεονεκτίας ὅδε λόγος· δεῖ γὰρ ἐς τοῦτο πε-
 πᾶσθαι τὰ χρήματα ὥστε φίλως εὐεργετῆν καὶ δεο-
 μένως ὑπολαμβάνειν καὶ ἐχθρῶς δὲ μετὰ δίκας ἀμύ-
 νεσθαι· ἀδίστα γὰρ ἂ μετ' ἀρετᾶς ἀπόλαυσις τᾷς
 εὐτυχίας. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τᾷς ὑπεροχᾷς· 10
 δεῖ γὰρ καθυπερέχειν τῶς ἄλλως ἀρετᾷ καὶ κατταύ-
 ταν ἄξιον κρίνεσθαι τῷ ἄρχεν, ἀλλὰ μὴ καττὸν πλου-
 τον ἢ τὰν δύναμιν ἢ τὰν φώμαν τὰν τῶν ὀπλων· ὁ
 μὲν γὰρ τι κοινὸν ἐντι καὶ τῶν τυχόντων, ὁ δὲ κοι-
 νὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ὁ δὲ κοινὸν καὶ τῶν τυ- 15
 ράννων, ὁ δὲ μόνον ἰδίον τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων.
 ὥστε ὅστις βασιλεὺς σάφρων μὲν ἐντὶ περὶ τὰς ἀδο-
 νὰς, κοινωνατικὸς δὲ περὶ τὰ χρήματα, φρόνιμος δὲ
 καὶ δεινὸς περὶ τὰν ἀρετάν, οὗτός κ' εἴη καττὰν
 ἀλάθην βασιλεὺς. ἔχει δὲ καὶ ὁ δᾶμος τῶν μερέων 20
 τᾷς τῷ ἀνθρώπῳ ψυχᾷ τὰν ἀναλογίαν ταύταν τῶν
 ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν· ἂ μὲν γὰρ πλεονεκτία γίνε-
 ται περὶ τὸ ἀγεόμενον μέρος τᾷς ψυχᾷς, λογικὰ γὰρ
 ἂ ἐπιθυμία· ἂ δὲ φιλοτιμία καὶ θηριότης περὶ τὸ
 θυμοειδές, τοῦτο γὰρ τὸ ζέον καὶ δυναμικὸν μέρος 25
 τᾷς ψυχᾷς· ἂ δὲ φιλαδονία περὶ τὸ ἐπιθυματικόν,
 τοῦτο γὰρ τὸ θῆλυ καὶ ὑγρόν μέρος τᾷς ψυχᾷς· ἂ
 δὲ γε ἀδικία τελειοτάτα κακία καὶ σύνθετος εἶσα
 περὶ ὅλαν γίνεται τὰν ψυχάν. ὅθεν ὡς λύραν καὶ
 πόλιν εὐνομουμένην δεῖ συναρμόσασθαι βασιλεῖα 30
 ὄρον δικαιοτάτον καὶ νόμῳ τάξιν ἐν αὐτῷ πρῶτον
 καταστασάμενον, εἰδότα διότι τῷ πλάθους, ὃ δέδω-

σοφία· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοι δείξει,
τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι ἄμεινόν σε
χρηῖσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

41 Τοῦ αὐτοῦ.

5 Θεώρει τὰ γιννόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ
τοῖς ιδιώταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἐὰν γὰρ τὰ παρε-
ληλυθότα μνημονεύης, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόν-
των βουλευσῇ.

42 Πλουτάρχου ἐκ τῆς περὶ φιλίας.

10 Ἡμερότητι τοίνυν καὶ εὐεργεσία μᾶλλον ἢ φόβῳ
πρὸς εὖνοιαν ὑπακτέον.

43 Ἐν ταυτῷ.

Ἡπίους οὖν εἶναι δεῖ μετὰ τοῦ ἔμφρονος εἰς τὸ
κοινῇ λυσιτελεῖς.

15 44 Ἀργιππίου.

Ὁ Ἀργιππίος ἡγεμονεύων ἐπειράτο τοὺς κατα-
δικαζομένους ὑπ' αὐτοῦ πείθειν, ὅτι προσήκει αὐ-
τοῖς καταδικασθῆναι. οὐ γὰρ ὥς πολέμιος αὐτοῖς,
ἔφη, οὐδ' ὥς ληστής καταφέρω τὴν ψῆφον αὐτῶν,
20 ἀλλ' ὥς ἐπιμελητὴς καὶ κηδεμών, ὥσπερ καὶ ὁ ἱατρὸς
τὸν τεμνόμενον παραμυθεῖται καὶ πείθει παρέχειν
ἑαυτόν.

45 Κότυς.

Κότυς ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεὺς πικρὸς ἦν τῶν
35 ὑπηκόων κολαστής. τῶν οὖν φίλων τις πρὸς αὐτὸν
εἶπε "μανία τοῦτό ἐστι, καὶ οὐ βασιλεία"· ὃ δὲ "ἀλλ'
ἢ ἐμὴ" ἔφη "αὕτη μανία τοὺς ἀρχομένους σώφρονας
ποιεῖ."

46 Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν δευτέρου

30 (p. 25, 23).

ἦθος τὰς ψυχᾶς καὶ κατὰς πράξιαις καὶ κατὰν κίνα-
 σιν καὶ κατὰν θέσιν τῷ σώματος, ὥστε τὼς ποταυ-
 γασμένως αὐτὸν κατακοσμηθῆμεν καταπεπλεγμένως
 αἰδοῖ καὶ σωφροσύνη τε καὶ διαθέσει τε περὶ τὰν ἐπι-
 πρέπῃαν· οὐ γὰρ μῆον αὐλῶ καὶ ἁρμονίας ἢ τῷ ἀγαθῷ ὁ
 βασιλέως ποταύγασις ὀφείλει τρέπεν τὰς ψυχὰς τῶν
 ποταυγασμένων. καὶ περὶ μὲν σεμνότητος ἄλλης εἰρή-
 σθω· περὶ δὲ χρηστότατος νῦν ὑποθέσθαι πειρασού-
 μαι. χραστὸς γὰρ ἐσσεῖται πᾶς βασιλεὺς τὸ μὲν καθόλου
 δίκαιός τε ὢν καὶ ἐπιεικὴς καὶ εὐγνώμων. ἐντι γὰρ ἢ 10
 δικαιοῦτας κοινωνίας συνακτικὰ καὶ συνεκτικὰ, καὶ
 μόνῃ γε ὢν πρὸς τὼς πλατὺν ἢ τοιαῦτα διάθεσις ἁρ-
 μοσταί τὰς ψυχᾶς. ὃν λόγον γὰρ ἔχει θυμὸς ποτὶ κί-
 νησιν καὶ ἁρμονία ποτὶ φωνάν, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον
 δικαιοῦτας ποτὶ κοινωνίαν· κοινὸν γὰρ ἀγαθόν ἐντι καὶ 15
 ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, εἴγε δὴ συναρμοστικά ἐντι
 κοινωνίας πολιτικᾶς. ἢ δὲ ἐπιείκη καὶ εὐγνωμοσύνη
 πάρεδροί τινές ἐντι τὰς δικαιοσύνας, ἢ μὲν τὸ ἀπό-
 τομον τὰς βλάβας μαλθαλύνουσα, ἢ δὲ τοῖς ἐπὶ ποσὸν
 ἀμπλακίσκουσι συγγνώμας ἀπομερίζουσα. δεῖ δὲ τὸν 20
 ἀγαθὸν βασιλέα βοηθατικόν τε ἡμεῖν τῶν δεομένων
 καὶ εὐχάριστον δέ, βοηθήσαν δὲ μὴ καθ' ἓνα ποιή-
 σασθαι τρόπον, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατόν ἦ· εὐχάρι-
 στον δ' ἡμεῖν δεῖ μὴ ποτὶ μέγεθος ἀποβλέποντα τὰς
 τιμᾶς, ἀλλὰ ποττὸν τρόπον καὶ τὰν προαίρεσιν τῷ 25
 τιμέοντος· ἀβαρέα δὲ δεῖ ἡμεῖν ποτὶ πάντας ἀνθρώ-
 πους, μάλιστα δὲ ποττὼς μήνας καὶ καταδεεστέρως
 ταῖς τύχαις· οὗτοι γὰρ ὥσπερ τοὶ νοσίουντες τοῖς σώ-
 μασιν οὐδὲν ὑπομένειν δύνανται τῶν βαρέων. ἔχοντι
 γὰρ τὰς διαθέσεις τοιαύτας καὶ οἱ θεοὶ καὶ μάλιστα 30
 ὁ κρατέων πάντων Ζεὺς· καὶ γὰρ οὗτος σεμνὸς μὲν
 ἐντὶ καὶ τίμιος διὰ τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος

ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἐν ἀτάκτως οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς διαφυλάττων.

5 52 Τοῦ αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτὸν ποιούμενος, τοὺς δὲ ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος.

53 Τοῦ αὐτοῦ.

10 Φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολὺν χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺν τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν.

54 Τοῦ αὐτοῦ.

Μέρα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις.

15 55 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγούμενος τῶν ἡδονῶν, οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν.

56 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὀλίγοις πόνοις πολλὰς φαστῶνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μακρᾶς φάθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολείπο-

20 μενος.

57 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὀλως δὲ οὐδὲν παραλείπων ὢν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ' ἐξ ἐκάστης πολιτείας ἐκλερόμενος τὸ βέλτιστον· καὶ δημοτικὸς μὲν ὢν τῇ τοῦ
25 πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐ-
βουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.

58 Ἴσοκράτης Νικοκλεῖ (ad Nicocl. 7).

Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις,

64 Ἐκ πάντων τοῦ Πυθαγορείου· ἐκ τοῦ περὶ βασιλείας.

Ὅτι μὲν ἅπαντος ζῶν φύσις ποτὶ τε τὸν κόσμον ἄρμονται καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πολλοῖς μοι δοκεῖ τεκμαίρειν φανερόν ἤμεν. συμπνεύουσα γὰρ οὕτω καὶ συνδεδεμένα τὰν ἀρίστην τε ἅμα καὶ ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν ὁπαθεῖ φύμα τῷ παντός περιγεομένα ποτὶ τε τὰν κοινὰν εὐκοσμίαν καὶ ποττὰν ἰδίων ἐκάστω διαμονάν· παρὸ καὶ τόδε κόσμος ποταγορεύεται καὶ ἐντι τῶν ὄντων ζῶων τεληότατον. ἐν δὲ τοῖς μέρεσιν αὐτῷ πολλοῖς τε ὄντεσι καὶ διαφοροῖς τὰν φύσιν ἐξάρχει τι ζῶον καὶ οἰκηότατον ἐν γενοῖν καὶ διὰ τὸ μετέχειν πλῆθον τῷ θεῷ. καὶ ἐν μὲν τᾷ τῷ θεῷ ὄντος αἰὲν φύσει τὰ τὰν πρῶταν καὶ μεγίστην ἀκολουθίαν ἔχοντα ἀσπάζεται... καὶ τοὶ πλάνατες ἀστέρες· ἐν δὲ τᾷ χώρᾳ τᾷ σελάνας ἐνεσθεν τὰ δι' εὐθείας ὡς σώματα ἃ τῷ δαίμονος φύσις ἔχει τὰν διεξαγωγάν· ἐν δὲ τᾷ γὰρ καὶ παρ' ἅμιν ἀριστοφνέστατον μὲν ὦν-θρωπος, θεϊότατον δ' ὁ βασιλεὺς, ἐν τε κοινᾷ φύσει πλεονεκτέων τῷ κρέσσονος, τὸ μὲν σκᾶνος τοῖς λοιποῖς ὅμοιος, οἷα γεγονῶς ἐκ τᾷς αὐτᾷς ὕλας, ὑπὸ τεχνίτα δ' εἰργασμένος λῶστω, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ· κατασκευάσμα δὲ ὦν ὁ βασιλεὺς ἐν καὶ μόνον ἐντὶ οἷα τύπος τῷ ἀνωτέρῳ βασιλείῳ, τῷ μὲν πεποιηκότι γνώριμον αἰὲν, τοῖς δ' ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τᾷ βασιλῆα βλέπομενον. τᾷδε γὰρ κρίνεται τε καὶ δοκιμάζεται· ὡς τὸ κράτιστον ἐν πτανοῖς ζῶον αἰετὸς ἀντωπὸν ἄλλῳ γενόμενον· χάπὶ τᾷς βασιλῆας δὲ λόγος αὐτός, θείας τε ἐάσας καὶ δι' ὑπερβολὰν λαμπρότατος δυσφοράτῳ, αἱ μὴ τοῖς γυναισίν· μαρμαρυγαὶ τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδιναίαι ὡς ἐφ' ὕψος ὀθνηὸν ἐπιβάντας τῶς νόθως ἀπῆλεγ-

ξαν· τοῖς δὲ προσηγόντως κατ' οἰκηότατα πρὸς αὐ-
 τὰν ἐπὶ τοῦτο ἀφιγμένοις οἰκήσιμος, κεχρησθαι δυ-
 ναμένοις αὐτᾶ. ἃ μὲν ὦν βασιλῆα χρημα εἰλικρινές τε
 καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι καὶ δι' ὑπερβολὰν θειότατος
 5 δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν κατα-
 στάντα καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὰν
 φύσιν, ὥς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανλῆξῃ ἐν σπίλοις
 τοῖς ὑφ' αὐτῷ· καθὼ καὶ τῷς ἀγιωτάτως τόπως ἐκα-
 λίδωσάν τινες καὶ τῶν ἀντιασάντων ἔνιοι μισροὶ τῷς
 10 ἀντιᾶξαντας αὐτοῖς. βασιλῆα δὲ τὸν ὁμιλήσοντα φύ-
 σιός τε ἀχράντω δεῖ μετέχεν ἐπιστάμεν τε αὐτὸν
 ὄσῳ τῶν ἄλλων ἐντὶ θειότερος ὄσῳ τε ἄττεροι αὐτῷ,
 οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν ἄριστ' ἂν ἑαυτῷ
 τε χρῆτο καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. καὶ τοῖς μὲν ἄλ-
 15 λοῖς ἀνθρώποις, αἵκα ἀμαρτάνωνντι, ὁσιωτάτα κάθαρ-
 σις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν, αἵτε νόμος αἵτε
 βασιλεὺς διέπει τὰ κατ' αὐτῷ· οἷ δ' εἴ τι τῷ κρέσ-
 σονος δέοντος διὰ τὰν φύσιν ἀμπλακόντες οὐ μακρὰν
 οὐδ' ἀπρωκισμένως οἱ χρῆ θεῷ μὲν ὥς εὐθὺ τᾶς ὥφε-
 20 λείας τυγχάνεν. οὐτε γὰρ τὸν κόσμον διζοῖτο ἂν τις
 ἐν αὐτῷ τε ὦν καὶ μέρος ἐκείνῳ, οὐτ' ἂν ἀνόητος εἴη
 τῷ διέποντος αὐτὸν ὁ ἀτέρων αὐτὸς ἄρχων. ἃ δ' εὐ-
 κοσμία πολλὰ καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὐρὲν δύνα-
 σθαι καὶ τῷ τρόπῳ τᾶς ἀρχᾶς διδάσκαλον. ἐκλάμπει
 25 γὰρ αὐτᾶς εὐθὺ τὸ καλόν, ἂν ὁ μιμασόμενος δι' ἀρε-
 τὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον
 τοῖς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις. οὐ γὰρ ἂν τις θεοφιλῆς
 ὦν μισέοιτο ὑπ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστρα οὐδ'
 ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν· αἱ δὲ κα ἐμίσει
 30 τὸν ἀγεμονεύοντα, οὗ κα εἶπετο πειθόμενος αὐτῷ·
 τὸ δ' ἐκείνον ἄρχεν εὐ αἵτιον τῷ καὶ τῷσδε ἄρχεσθαι
 καλῶς. ἐγὼ μὲν ὦν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τᾶς γᾶς

βασιλέα δύνασθαι μηδεμιᾶ τῶν ἀρετῶν ἐλαττοῦσθαι
 τῷ κατ' ὠρανὸν βασιλέως· ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἀπό-
 δαμόν τι ἐντὶ χρῆμα καὶ ξένον· ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς
 ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἂν τις αὐτῷ ἔργα ὑπολά-
 βου τῷ θεῷ καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτῷ. σκοπεόντι δ' ἄρ-
 ᾱθεν ἀλάθῃ λόγος· κοινωνία τε γὰρ πρῶτα τε πάν-
 των καὶ ἀναγκαιοτάτα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, ἃς
 μετέχει μὲν ὁ παρ' ἡμῖν βασιλεὺς, μετέχει δὲ καὶ ὁ
 ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων· συνεστάναι γὰρ χωρὶς
 φιλίας καὶ κοινωνίας ἀμάχανον· σκοποῖη δ' ἂν τις¹⁰
 ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτενομένων, ἐξελθὼν τῷ
 λόγῳ τὰν κατὰ συνάθῃαν κοινωνίαν· ἐλάττων γὰρ
 αὐτὰ τῆς τε θείας φύσιος καὶ τῆς βασιλικῆς· οὐ γὰρ
 δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν ἀλλήλων, καθ' ἃν συν-
 εκπορευντες τῶν ὑστεροῦντι, ἀναπλαροῦντι κοινὰν¹⁵
 τὰν βοήθῃαν· τέλειοι γὰρ κατ' ἀρετὰν· ἃ δ' ἐν τῇ
 πόλει φιλία κοινῷ τινος τέλεος ἐχομένα τὰν τῷ παν-
 τὸς ὁμόνοιαν μεμίμναι· ἄνευ δὲ τῆς περὶ τὰς ἀρχὰς
 διατάξιος οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο· ἐς δὲ ταύταν νό-
 μων τε δεῖται καὶ τινὸς προστασίας πολιτικῆς τὸ τε²⁰
 ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, εἴπερ σώζοιτο δι' αὐτό. ἐκ
 τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστία τις καὶ τῶν πολλῶν
 ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συναδοίσας. ὁ κατ' ἀρετὰν
 ἐξάρχων καλεῖται τε βασιλεὺς καὶ ἐντι, ταύτην ἔχων
 φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τὼς ὑπ' αὐταυτον, ἄνθρω-
 ὁ θεὸς ἔχει ποτὶ τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὅταν
 δὲ τὰν εὐνοίαν χρῆ παρασκευάζεσθαι πρῶτον μὲν
 παρὰ τῷ βασιλέως ἐς τὼς βασιλευομένους, δεύτερον
 δὲ παρὰ τῶνδε ἐς τὸν βασιλέα, ὅποια γεννάτορος
 ποτὶ υἱέα καὶ ποτὶ ποιμέναν νομέως καὶ νόμῳ ποτὶ²⁵
 χρωμένους αὐτῷ.

65 Ἐν ταυτῷ.

Μία γὰρ ἀρετὰ πρὸς τὸ ἄρχεν ἀνθρώπων καὶ
 πρὸς τὸν αὐτῷ βίον. χρήσεται δ' οὐδενὸς δι' ἐνδειαν
 ποτιλαμβάνων εἰς ὑπηρεσίαν τὰν αὐτὸς αὐτῷ, ἀλλ'
 5 ὥς κατὰ φύσιν ἐνεργῶν· κοινωνίας γὰρ ἐάσας οὐ-
 δὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτάρκως βιώσει καθ' αὐτόν.
 δοκεῖ μὲν γὰρ ὁ αὐτάρκης μηδενὸς [ἂν] ἄλλω πρὸς γε
 τὰν αὐτῷ διεξαγωγὰν ποτιδεήσεσθαι· αἱ δ' ἄρα δεῖ
 βίον ἐνεργεῖα ζῶεν, δᾶλον ὥς καὶ ἄτρεα ἂν προσλά-
 10 βοι, οὐδέν τι ἔλαττον αὐτὸν αὐτάρκεια ποιήσῃ· φίλως
 τε γὰρ ἔξει διὰ τὰν αὐτῷ ἀρετάν, καὶ τοῖσδε χρώμε-
 νος οὐ κατ' ἄλλαν ἀρετὰν χρήσεται ἢ ἅπερ καὶ ποτ-
 τὸν αὐτῷ βίον. ἀνάγκα δὲ ἀκολουθεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα,
 οὐχ ἄτερως τινὸς ἐξαίρετῷ ποτταῦτα παρεσκευασμέ-
 15 νως· καὶ μὲν θεὸς οὔτε διακόνως ἔχων οὔτε ὑπηρε-
 τας οὔτ' αὐτὸν προστάξει τινὶ χρώμενος οὐδὲ στεφανῶν
 ἢ ἀναγορεύων τῷς πευδομένως ἢ ἀτιμάζων τῷς ἀπει-
 θέοντας, οὗτος αὐτὸς ἄρχει ποτὶ τοσόνδε μέγεθος
 ἀρχῆς, ἀλλ' οἶμαι παρέχων ἀξιολύματον ἑωυτὸν ζᾶλον
 20 ἐντίθητι πᾶσι τῷς αὐτῷ φύσιος. ἐντι δὲ αὐτὸς μὲν
 ἀγαθός, καὶ τόδε μόνον τε καὶ ῥᾷδιον ἔργον αὐτῷ·
 οἱ δὲ μιμεύμενοι τῶν ἄλλων κρέσσον τῷδε πάντα
 ἐργάζονται· ἅ δὲ ὁμοίωσις καὶ ἐκάστῳ τῷδε αὐταρ-
 κές ἐντι· οὐ γὰρ ἄλλα μὲν ἀρετὰ ποιεῖ τὰ ἀρεστὰ τῷ
 25 θεῷ, μιμέεται δ' αὐτὸν ἑτέρα. ὁ δ' ἐπίγρητος ἀμὲν
 βασιλεὺς πῶς οὐχ ὁμοίως αὐτάρκης; ἀπεικάζων τε
 γὰρ αὐτὸν ἐνὶ ἂν ἀπεικάσεις τῷ κρατίστῳ, καὶ πᾶς
 ἑωυτῷ πευρῶμενος ὁμοιοῦν αἰθ' ὃς ἔσεται· τὰ δ' ὅσα
 βίας καὶ ἀνάγκας τὰς τῶν ὑποτεταγμένων, ἐνλίτε
 30 ἐκάστῳ τὰν περὶ τὰν μύσαςιν προθυμίαν ἀφαιρέσεται·
 χωρὶς εὐνοίας γὰρ ἀμάχανον ἐξομοιωθῆναι, ἃ μάλιστα
 πάντων ἀφανίζει τὸ φοβερόν. ὥς εἶθε ἦν τῷς ἀνθρώ-

πίνας φύσιος δυνατόν ἀφελὲν τὸ καὶ πειθοῦς τινος
 δέεσθαι. τότε γὰρ τᾶς ἐπιγῆω φανυλότατος τὸ λεί-
 ψανον, καθ' ἃν ἐπικάρον ὃν τὸ ζῆον ταύτας οὐκ
 ἀμοιρεῖ· ἐπειδήπερ πειθῶ ἔργον τι ἐντὶ παροικίῳ
 ἀνάγκη· πρᾶτα γὰρ ἀφ' αὐτᾶς αὐτὰ κατεργάζεται·
 τάπερ ἐκείναν διέφυγεν. ὅσα δ' αὐτοφυῶς τῷ καλῷ
 χρῆται, τούτοις οὐδεμία πειθοῦς αἰδώς· ἐπειδήπερ
 οὐδὲ φόβος ἀνάγκης. ἐνεργάσαιτο δ' ἂν μόνος ὁ βα-
 σιλεὺς ἀνθρώπῳ φύσει καὶ τότε τὸ ἀγαθόν, ὥς διὰ
 μίμασιν αὐτῷ τῷ κρέσσονος ποτὶ τὸ δέον ἔπεσθαι.¹⁰
 τὼς δὲ ὥσπερ ὑπὸ μέθης διεφθαρμένως καὶ διὰ κακῶν
 τροφῶν ἐς λάθαν ἐμπεσόντας αὐτῷ, παραλαφθεὶς ὁ
 λόγος ἐπέρωσέν τε καὶ κάμνοντας ἰάσατο, καὶ τὰν ἐκ
 τᾶς κακίας ἐνοικεῦσαν αὐτοῖς λάθαν ἐκβαλὼν τὰν
 μυάμαν ἐσφίκισεν, ἐξ ἧς ἀπτεχθήναι ἀκαλομένηα πειθῶ¹⁵
 καὶ τὰν ἀρχὴν ἐκ φανύλων σπερμάτων λαβοῖσα αὐτὰ
 τι σπουδαῖον ἐκφύει τὰν ἐπιγῆον οἰκεῦσα χώραν, ἐν ᾗ
 δι' ἀσθένειαν τᾶς ἀμῶν φύσιος ὁ λόγος ἀνθρώποις
 ὁμιλέων ἀναπλαροῖ τὰ τῶν διὰ κακίαν ὑστερούντων.

66 Ἐν ταυτῷ.

20

Ἄπερ ἱεράν καὶ θείαν ἔχων ἐννοίαν τῷ ὄντι βα-
 σιλεὺς εἶη· τᾷδε γὰρ πεπεισμένος ἀγαθῶν μὲν πάν-
 των αἴτιος ἐστίται, κακῶν δὲ οὐδενός. οὐ μὲν ἄλλ'
 ὅτι γε δίκαιος ἐστίται κοινωνικὸς ὢν παντὶ τῷ ὅλῳ·
 ἰσότητι γὰρ ἡ κοινωνία, καὶ ἐν τᾷ ταύτας ἀποδιανο-²⁵
 μῇ ἐξάρχει μὲν ἡ δικαιοσύνη, μετέχει δ' ἡ κοινωνία·
 οὐ γὰρ δυνατόν ἄδικον μὲν ἦμεν, μεταδιδόμεν δὲ
 ἰσότατος, ἢ μεταδιδόμεν μὲν ἰσότατος, μὴ κοινωνικὸν
 δὲ ἦμεν. ἐγκρατεῖα δὲ πῶς οὐκ ἂν ὑπολάβοι τις τὸν
 ἀντάρκη; ἡ γὰρ πολυτέλεια μάλιστα τᾶς ἀκρασίας, αὐτᾷ³⁰
 δὲ τᾶς ὕβριος, ἐξ ἧς τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὰ

πολλά. ἃ δ' αὐτάρκηα οὐδ' ἂν τέκοι πολυτέλῃαν,
οὔτε τὰ ἀπ' αὐτᾶς· ἀλλ' αὐτὰ τις οὔσα ἀρχὰ πάντα
μὲν ἄγοι, ἄγοιτο δ' ἂν ὑπ' οὐδενός. ὅπερ ἐντι μὲν
τῷ θεῷ, ἐντι καὶ τῷ βασιλεῖ, αὐτῷ μὲν ἄρχεν (ἀφ'
5 ὥπερ καὶ ὁ αὐτάρκης καλέεται) ἄρχεσθαι δ' ὑπ' οὐ-
δενός· ταῦτα δ' ὅτι μὲν φρονάσιος χωρὶς οὐκ ἂν
γένοιτο δᾶλον, ὅτι δ' ἃ τῷ κόσμῳ φρόναςις ὁ θεός
ἐντι φανερόν· συνέχεται γὰρ εὐκοσμία τε καὶ τάξει
τᾷ δεοῦσα· νόω δὲ χωρὶς οὐκ ἂν αὐτὰ γενοίαιτο. οὐδ'
10 ὁ βασιλεὺς δὴ χωρὶς φρονάσιος ταύτας ἂν ἔχοι τὰς
ἀρετάς, δικαιοσύναν φαμί καὶ ἐγκράτηαν καὶ κοινω-
νίαν καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά.

67 Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι φιλοσοφητέον
καὶ τοῖς βασιλεῦσιν.

15 Εἰσελθόντος δέ ποτε ὡς αὐτὸν τῶν βασιλέων τι-
νὸς τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας (ἦσαν γὰρ ἐτι τότε ἐν Συρίᾳ
βασιλεῖς Ῥωμαίων ὑπήκοοι), ἄλλα τε πολλὰ εἶπε
πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Μὴ οἶου, ἔφη,
ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον προσήκειν φιλοσοφεῖν ἢ σοί, μηδ'
20 ἄλλον του χάριν μᾶλλον ἢ ὅτι βασιλεὺς τυγχάνεις
αὖν. δεῖ μὲν γὰρ δήπου δύνασθαι τὸν βασιλέα σώ-
ζειν ἀνθρώπους καὶ εὐεργετεῖν· τὸν δέ γε σώσοντα
καὶ εὐεργετήσοντα χρὴ ἐπίστασθαι, τί μὲν ἀγαθὸν
ἀνθρώπῳ τί δὲ κακόν, καὶ τί μὲν ὠφέλιμον τί δὲ
15 βλαβερόν, καὶ συμφέρον γε καὶ ἀσύμφορον· εἰ γε
ἀπόλλυνται μὲν οἱ περιπίπτοντες τοῖς κακοῖς, σώ-
ζονται δὲ οἱ τυγχάνοντες τῶν ἀγαθῶν, καὶ εὐεργε-
τοῦνται μὲν οἱ ἀξιούμενοι τῶν ὠφελίμων καὶ συμφε-
ρόντων, κακοποιοῦνται δὲ οἱ ἐμβαλλόμενοι τοῖς ἀσυμ-
10 φόροις καὶ βλαβεροῖς. ἀγαθὸν μέντοι ἢ κακόν, ἢ
συμφέρον ἢ ἀσύμφορον, ἢ ὠφέλιμον ἢ βλαβερόν,

οὐκ ἄλλου του διαγινώσκειν ἢ τοῦ φιλοσόφου ἐστίν, ὃς αὐτὸ τοῦτο διατελεῖ πραγματευόμενος, ὅπως μὴδὲ ἐν τούτων ἀγνοήσῃ, καὶ τέχνην πεποιήται ταύτην εἰδέναι τί φέρει πρὸς ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν ἢ κακοδαιμονίαν. διὸ φαίνεται δεῖν τὸν βασιλέα φιλοσοφεῖν. καὶ μὴν προσήκει μὲν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δ' ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ, τὰ δίκαια βραβεύειν τοῖς ὑπηκόοις, ὥς μήτε πλέον ἔχειν μήτε ἐλαττοῦσθαι μηδένα παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ τιμωρίας τυγχάνειν τοὺς ἀξίους. ταῦτα δὲ πῶς ποτε δυνήσεται ἂν τις δίκαιος οὐκ ὦν; δίκαιος δὲ πῶς ἂν εἴη τις μὴ ἐπιστάμενος δικαιοσύνην ὁποῖόν τι ἐστί; πάλιν οὖν καὶ ταύτη φιλοσοφητέον τῷ βασιλεῖ, ὅτι δικαιοσύνην καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἂν ἄλλως φαίνοιτο γνούς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν. οὐ γὰρ οὐθ' ὥς οὐχὶ ὁ μαθὼν μᾶλλον εἰδήσῃ τὰ δίκαια τοῦ μὴ μαθόντος ἐστὶν εἰπεῖν, οὐθ' ὥς οὐκ ἄμαθεις εἰσι τῶν τοιούτων πάντες οἱ μὴ φιλοσοφήσαντες. στασιάζουσι γοῦν καὶ πολεμοῦσι περὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν ταῦτα φάσκοντες οἱ δ' ἐκεῖνα δικαιοτέρα εἶναι. καίτοι περὶ γε ὧν ἐπίστανται ἄνθρωποι, περὶ τούτων οὐ διαφέρονται, οὔτε περὶ λευκῶν ἢ μελάνων, ἢ θερμῶν ἢ ψυχρῶν, οὔτε περὶ μαλακῶν ἢ σκληρῶν· ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτὰ περὶ τούτων ἅπαντες φρονοῦσί τε καὶ λέγουσιν· ὥστε καὶ περὶ τῶν δικαίων ὁμονόουν ἂν παραπλησίως, εἴπερ ἥδεσαν ἅ τινα ἐστίν· ἐν ᾧ δ' οὐχ ὁμονοοῦσιν, ἀγνοοῦντες φαίνονται. καὶ οὐδὲ σὺ ταύτης ἐκτὸς εἰ τῆς ἀγνοίας, ὥς ἐγὼ δοκῶ· ὅθεν ἐπιμελητέον σοι τῆς γνώσεως μᾶλλον ἢ ἄλλῳ ὀφρὺν, καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον ὅσῳ περ αἰσχίον ἀνδρὶ βασιλεῖ ἢ ἰδιώτῃ εἶναι ἐν ἀγνοίᾳ δικαιοσύνης.

ἔτι τοίνυν δεῖ τὸν βασιλέα μὲν σωφρονεῖν αὐτόν,

ξαν· τοῖς δὲ προσηκόντως κατ' οἰκηότατα πρὸς αὐ-
 τὰν ἐπὶ τοῦτο ἀφιγμένοις οἰκήσιμος, κεχρησθαι δυ-
 ναμένοις αὐτᾶ. ἃ μὲν ὦν βασιλῆα χρῆμα εἰλικρινές τε
 καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι καὶ δι' ὑπερβολὰν θεϊότατος
 5 δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν κατα-
 στάντα καθαρῶτάτον τε ἡμεν καὶ διαυγέστατον τὰν
 φύσιν, ὥς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίσῃ ἐν σπίλοις
 τοῖς ὑφ' αὐτῷ· καθὼ καὶ τὼς ἀγιωτάτως τόπως ἐκα-
 λίδωσάν τινες καὶ τῶν ἀντιασάντων ἐνιοι μικροὶ τῶς
 10 ἀντιάξαντας αὐτοῖς. βασιλῆα δὲ τὸν ὁμιλήσοντα φύ-
 σιός τε ἀγράντω δεῖ μετέχεν ἐπιστάμεν τε αὐτὸν
 ὄσφ τῶν ἄλλων ἐντὶ θεϊότερος ὄσφ τε ἄττεροι αὐτῷ,
 οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν ἄριστ' ἂν ἑαυτῷ
 τε χρῶτο καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις. καὶ τοῖς μὲν ἄλ-
 15 λοῖς ἀνθρώποις, αἷκα ἁμαρτάνωντι, ὀσιωτάτα κάθα-
 ρις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν, αἷτε νόμος αἷτε
 βασιλεὺς διέποι τὰ κατ' αὐτῶς· οἷ δ' εἰ τι τῷ κρέσ-
 σονος δέοντος διὰ τὰν φύσιν ἀμπλακόντες οὐ μακρὰν
 οὐδ' ἀπρκισμένως οἷ χρῆ θεῶ μὲν ὥς εὐθὺ τὰς ὥφε-
 20 λείας τυγχάνεν. οὔτε γὰρ τὸν κόσμον διζοῖτο ἂν τις
 ἐν αὐτῷ τε ὦν καὶ μέρος ἐκείνῳ, οὔτ' ἂν ἀνόητος εἴη
 τῷ διέποντος αὐτὸν ὁ ἀτέρων αὐτὸς ἄρχων. ἃ δ' εὐ-
 κοσμία πολλὰ καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὐρὲν δύνα-
 σθαι καὶ τῷ τρόπῳ τὰς ἀρχὰς διδάσκαλον. ἐκλάμπει
 25 γὰρ αὐτὰς εὐθὺ τὸ καλόν, ἂν ὁ μιμασόμενος δι' ἀρε-
 τὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον
 τοῖς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις. οὐ γὰρ ἂν τις θεοφιλὴς
 ὦν μισέοιτο ὑπ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστροα οὐδ'
 ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν· αἱ δὲ κα ἐμίσει
 30 τὸν ἀγεμονεύοντα, οὔ κα εἶπετο πειθόμενος αὐτῷ·
 τὸ δ' ἐκείνων ἄρχεν εὐ αἷτιον τῷ καὶ τῷσδε ἄρχεσθαι
 καλῶς. ἐγὼ μὲν ὦν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τὰς γὰς

βασιλέα δύνασθαι μηδεμιᾶ τῶν ἀρετῶν ἐλαττωθῆναι
 τῷ κατ' ὥρανὸν βασιλέως· ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἀπό-
 δαμῶν τι ἐντὶ χοῆμα καὶ ξένον ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς
 ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἂν τις αὐτῷ ἔργα ὑπολά-
 βοι τῷ θεῷ καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτῷ. σκοπεῖν οὖν δ' ἀρ- 5
 χᾶθεν ἀλάθῃ λόγος· κοινωνία τε γὰρ πρῶτα τε πάν-
 των καὶ ἀναγκαιοτάτα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, ἃς
 μετέχει μὲν ὁ παρ' ἡμῶν βασιλεὺς, μετέχει δὲ καὶ ὁ
 ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων· συνεστάναι γὰρ χωρὶς
 φιλίας καὶ κοινωνίας ἀμάχανον· σκοποῖν δ' ἂν τις 10
 ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτευομένων, ἐξελὼν τῷ
 λόγῳ τὰν κατὰ συνάθῃαν κοινωνίαν· ἐλάττων γὰρ
 αὐτὰ τὰς τε θείας φύσιος καὶ τὰς βασιλικῆς· οὐ γὰρ
 δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν ἀλλήλων, καθ' ἃν συν-
 εκπορεύντες τῶν ὑστεροῦντι, ἀναπαραρῶντι κοινὰν 15
 τὰν βοήθησαν· τέλειοι γὰρ κατ' ἀρετὰν· ἃ δ' ἐν τῇ
 πόλει φιλία κοινῷ τινος τέλεος ἔχοντάς τὰν τῷ παν-
 τὸς ὁμόνοιαν μεμύματα· ἄνευ δὲ τῆς περὶ τὰς ἀρχὰς
 διατάξιος οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο· ἐς δὲ ταύταν νό-
 μων τε δεῖται καὶ τινὸς προστασίας πολιτικῆς τό τε 20
 ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, εἴπερ σώζοιτο δι' αὐτό. ἐκ
 τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστίᾳ τις καὶ τῶν πολλῶν
 ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συνᾷδοίσας. ὁ κατ' ἀρετὰν
 ἐξάρχων καλεῖται τε βασιλεὺς καὶ ἐντι, ταύτην ἔχων
 φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τῷς ὑπ' αὐταυτοῦ, ἅνπερ 25
 ὁ θεὸς ἔχει ποτὶ τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ὅταν
 δὲ τὰν εὐνοιαν χρὴ παρασκευάζεσθαι πρῶτον μὲν
 παρὰ τῷ βασιλέως ἐς τῷς βασιλευομένως, δεύτερον
 δὲ παρὰ τῶνδε ἐς τὸν βασιλέα, ὅποια γενναίως
 ποτὶ νίεα καὶ ποτὶ ποιμένας νομέως καὶ νόμῳ ποτὶ 30
 χρωμένως αὐτῷ.

65 Ἐν ταυτῷ.

Μία γὰρ ἀρετὰ πρὸς τὸ ἄρχεν ἀνθρώπων καὶ
 πρὸς τὸν αὐτῷ βίον. χρησεται δ' οὐδενὸς δι' ἐνδειαν
 ποτιλαμβάνων εἰς ὑπηρεσίαν τὰν αὐτὸς αὐτῷ, ἀλλ'
 5 ὡς κατὰ φύσιν ἐνεργῶν· κοινωνίας γὰρ ἐάσας οὐ-
 δὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτάρκως βιώσει καθ' αὐτόν.
 δοκεῖ μὲν γὰρ ὁ αὐτάρκης μηδενὸς [ἂν] ἄλλω πρὸς γε
 τὰν αὐτῷ διεξαγωγὰν ποτιδεήσεσθαι· αἱ δ' ἄρα δεῖ
 βίον ἐνεργεῖα ζῶεν, δᾶλον ὡς καὶ ἄτρεα ἂν προσλά-
 10 βοι, οὐδέν τι ἔλαττον αὐτὸν αὐτάρκεια ποιήσῃ· φίλως
 τε γὰρ ἔξει διὰ τὰν αὐτῷ ἀρετάν, καὶ τοῖσδε χρώμε-
 νος οὐ κατ' ἄλλαν ἀρετὰν χρησεται ἢ ἅπερ καὶ ποτ-
 τὸν αὐτῷ βίον. ἀνάγκη δὲ ἀκολουθεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα,
 οὐχ ἄτερως τινὸς ἐξαιρέτω ποτταῦτα παρεσκευασμέ-
 15 νως. καὶ μὲν θεὸς οὔτε διακόνως ἔχων οὔτε ὑπηρε-
 τας οὔτ' αὐ προστάξει τινὶ χρώμενος οὐδὲ στεφανῶν
 ἢ ἀναγορεύων τῶς πευδομένως ἢ ἀτιμάζων τῶς ἀπει-
 θεόντας, οὗτος αὐτὸς ἄρχει ποτὶ τοσόνδε μέγεθος
 ἀρχῆς, ἀλλ' οἶμαι παρέχων ἀξιολύματον ἐσυντόν ζᾶλον
 20 ἐντίθητι πᾶσι τῶς αὐτῷ φύσιος. ἐντι δὲ αὐτὸς μὲν
 ἀγαθός, καὶ τόδε μόνον τε καὶ ῥᾷδιον ἔργον αὐτῷ·
 οἱ δὲ μιμεύμενοι τῶν ἄλλων κρέσσον τῷδε πάντα
 ἐργάζονται· ἃ δὲ ὁμοίωσις καὶ ἐκάστω τῷδε αὐταρ-
 κές ἐντι· οὐ γὰρ ἄλλα μὲν ἀρετὰ ποιεῖ τὰ ἀρεστὰ τῷ
 25 θεῷ, μιμέεται δ' αὐτὸν ἐτέρα. ὁ δ' ἐπίγρητος ἅμιν
 βασιλεὺς πῶς οὐχ ὁμοίως αὐτάρκης; ἀπεικάζων τε
 γὰρ αὐτὸν ἐνὶ ἂν ἀπεικάσειε τῷ κρατίστῳ, καὶ πᾶς
 ἐσυντῷ πευρώμενος ὁμοιοῦν αἰθ' ὅς ἐσται· τὰ δ' ὅσα
 βίας καὶ ἀνάγκας τὰς τῶν ὑποτεταγμένων, ἐνλοτε
 30 ἐκάστω τὰν περὶ τὰν λύμασιν προθυμίαν ἀφαιρέσται·
 χωρὶς εὐνοίας γὰρ ἀμάχανον ἐξομοιωθῆναι, ἃ μάλιστα
 πάντων ἀφανίζει τὸ φοβερόν. ὡς εἶθε ἦν τῶς ἀνθρώ-

ὑποστατικός τῶν δοκούντων δεινῶν εἴη ἄν, ἐτι δὲ
 εὐεργετικός φιλόανθρωπος χρηστός. τοῦ δὲ τοιοῦτου
 τίς ἄν εὐρεθείη ἄρχειν ἐπιτηδειότερος ἢ δυνατώτε-
 ρος; οὐδείς. ἄν δὲ μὴ ἔχη πολλοὺς τοὺς ὑπακούον-
 τας καὶ πειθομένους αὐτῷ, οὕτω διὰ τοῦτο τοῦ βα-
 σιλικὸς εἶναι ἐστέρηται· ἔφαρκει γὰρ καὶ τὸ τῶν
 φίλων ἄρχειν τῶν ὑπαρχόντων ἢ γυναικὸς τε καὶ
 παιδων, ἢ καὶ νῆ Δία αὐτὸν αὐτοῦ μόνον. καὶ γὰρ
 ἰατρός οὐδὲν ἦττον τοῦ θεραπεύοντος πολλοὺς ὁ
 θεραπεύων ὀλίγους, εἰ γε ἔχει τὴν ἐμπειρίαν τὴν¹⁰
 ἰατρικὴν· καὶ μουσικὸς οὐδὲν ἦττον τοῦ διδάσκοντος
 πολλοὺς ὁ διδάσκων ὀλίγους, εἰ γε ἔχει τὴν μουσι-
 κήν· καὶ ἱππικὸς ὁμοίως τῷ χρωμένῳ πολλοὺς ἱππας
 ὁ χρώμενος ἐνὶ τῇ δυοῖν, ἄν γε ἐπιστήμων τῆς ἱππι-
 κῆς ἢ· καὶ δὴ καὶ βασιλικὸς παραπλησίως τῷ κατη-¹⁵
 μένῳ πολλοὺς ὑπηκόους ὁ ἔχων ἓνα ἢ δύο τοὺς πει-
 θομένους αὐτῷ· μόνον ἔχεται τὴν τοῦ βασιλεύειν
 ἐμπειρίαν, ὥστε καὶ βασιλικὸς εἴη ἄν. διὰ τοῦτό μοι
 δοκεῖ καὶ Σωκράτης τὴν φιλοσοφίαν πολιτικὴν τε
 καὶ βασιλικὴν ἐπιστήμην ὀνομάζειν, ὅτι ὁ ταύτην²⁰
 ἀναλαβὼν εὐθύς πολιτικός ἐστι. Τοιαῦτα τοῦ Μου-
 σωνίου εἰπόντος, ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις χάριν
 τε ἔχειν ὁμολόγει τῶν εἰρημένων αὐτῷ, καὶ ἀπὶ
 τούτων, ἔφη, αἰτησον ὃ τι βούλει με· οὐ γὰρ ἂν
 ἀντίποιμί σοι περὶ οὐδενός. ὁ οὖν Μουσώνιος,²⁵
 αἰτῶ σε, ἔφη, τούτοις στοιχεῖν καὶ ἔπεσθαι τοῖς
 λόγοις οὕς· ἐπαινεῖς· καὶ γὰρ ἐμοὶ οὕτω χαρεῖ μά-
 λιστα, καὶ ὠφελήθησῃ αὐτὸς οὐχ ἑτέρως μᾶλλον.

68 Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ α'
 (6, 3).

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁ Κυρὸς, ὅπως ἂν

πολλά. ἃ δ' αὐτάρκηα οὐδ' ἂν τέκοι πολυτέλῃαν,
οὔτε τὰ ἀπ' αὐτᾶς· ἀλλ' αὐτὰ τις οὔσα ἀρχὰ πάντα
μὲν ἄγοι, ἄγοιτο δ' ἂν ὑπ' οὐδενός. ὅπερ ἐντι μὲν
τῷ θεῷ, ἐντι καὶ τῷ βασιλεῖ, αὐτῷ μὲν ἄρχεν (ἀφ'
5 ὥπερ καὶ ὁ αὐτάρκης καλεῖται) ἄρχεσθαι δ' ὑπ' οὐ-
δενός· ταῦτα δ' ὅτι μὲν φρονάσιος χωρὶς οὐκ ἂν
γένοιτο δᾶλον, ὅτι δ' ἅ τῳ κόσμῳ φρόναςις ὁ θεός
ἐντι φανερόν· συνέχεται γὰρ εὐκοσμία τε καὶ τάξει
τᾷ δεοῦσα· νόω δὲ χωρὶς οὐκ ἂν αὐτὰ γενοίαιτο. οὐδ'
10 ὁ βασιλεὺς δὴ χωρὶς φρονάσιος ταύτας ἂν ἔχοι τὰς
ἀρετάς, δικαιοσύνην φαμί καὶ ἐγκράτηαν καὶ κοινω-
νίαν καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά.

- 67 Μουσωνίου ἐκ τοῦ ὅτι φιλοσοφητέον
καὶ τοῖς βασιλεῦσιν.
- 15 Εἰσελθόντος δέ ποτε ὡς αὐτὸν τῶν βασιλέων τι-
νὸς τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας (ἦσαν γὰρ ἐτι τότε ἐν Συρίᾳ
βασιλεῖς Ῥωμαίων ὑπήκοοι), ἄλλα τε πολλὰ εἶπε
πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ δὴ καὶ ταῦτα. Μὴ οἶου, ἔφη,
ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον προσήκειν φιλοσοφεῖν ἢ σοί, μηδ'
20 ἄλλου του χάριν μᾶλλον ἢ ὅτι βασιλεὺς τυγχάνεις
αὖν. δεῖ μὲν γὰρ δήπου δύνασθαι τὸν βασιλέα σώ-
ζειν ἀνθρώπους καὶ εὐεργετεῖν· τὸν δέ γε σώσοντα
καὶ εὐεργετήσοντα χρὴ ἐπίστασθαι, τί μὲν ἀγαθὸν
ἀνθρώπῳ τί δὲ κακόν, καὶ τί μὲν ὠφέλιμον τί δὲ
25 βλαβερόν, καὶ συμφέρον γε καὶ ἀσύμφορον· εἰ γε
ἀπόλλυνται μὲν οἱ περιπίπτοντες τοῖς κακοῖς, σώ-
ζονται δὲ οἱ τυγχάνοντες τῶν ἀγαθῶν, καὶ εὐεργε-
τοῦνται μὲν οἱ ἀξιούμενοι τῶν ὠφελίμων καὶ συμφε-
ρόντων, κακοποιοῦνται δὲ οἱ ἐμβαλλόμενοι τοῖς ἀσυμ-
30 φόροις καὶ βλαβεροῖς. ἀγαθὸν μέντοι ἢ κακόν, ἢ
συμφέρον ἢ ἀσύμφορον, ἢ ὠφέλιμον ἢ βλαβερόν,

πάντα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἐφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παρὰ νόμον δεομένους.

69 Ἐν ταυτῷ (ib. 8).

Καὶ τοῦτό σου λέγοντος συνεδόκει καὶ ἐμοὶ ὑπερμέγεθες ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἄρχειν, καὶ νῦν, ἐφη, ταῦτά μοι δοκεῖ, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι· ὅταν μέντοι πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ πλεῖον ἔχειν ἔνδον χρυσίου καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διαγρῖναι. Ἐγὼ δ' οἴομαι, ἐφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ἴσθι διουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν.

70 Ἐν ταυτῷ (ib. 10).

Ἐρωτᾷς, ἐφη, τοῦτο, ὅ καὶ, εἰ τις ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένειτο. ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς πόρον γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δυνάμειν ἔχοντος;

71 Ἐν ταυτῷ (ib. 14).

Τότε δὲ πάντων μάλιστα μοι μέμνησο· μηδέποτε ἀναμένειν [τὸ] πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἐς τ' ἂν ἡ χρεῖα σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορήσῃς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ· καὶ γὰρ τεύξει μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ [εἴτι] ἀνάτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σπαντοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ, καὶ ἐάν τινα βούλῃ τῇ δυνάμει ἢ εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς,

μᾶλλον ὑπηρετήσουσιν οἱ στρατιῶται ἔχοντες τὰ δέοντα· καὶ πιστικωτάτους δὲ λόγους σάφ' ἴσθι τότε δυνήσῃ λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ εὖ καὶ κακῶς.

5 72 Ἐν ταυτῷ (ib. 14).

Τὸ τέλος δὴ με ἐπήρουν, τί ποτε διδάσκων στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. ἀγῶ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. καὶ σὺ γελήσας διηλθές μοι, παρὰ τιθεὶς ἕκαστον, τί εἴη ὄφελος στρατηγία τακτικῶν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; τί δὲ ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; τί δὲ ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὐρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; τί δὲ ἄνευ τοῦ πεῖθεσθαι; ὥς δὲ καταφάνεις ἐποίησας ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπηρόμην εἰ τι τούτων σὺ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης· [ἀπρίοντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις διαλέγεσθαι.]

73 Ἐν ταυτῷ (ib. 17).

Δεῖ γὰρ δῆπου στρατιάν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μήποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις κακὰ πορ-
1) σύνουσαν ἢ αὐτοῖς ἀγαθὰ, ὥς χαλεπὸν μὲν καὶ ἔνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ᾧ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον, πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιάν ἀργὴν τρέφειν. πλείστα τε γὰρ ἐσθίει στρατιὰ καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὀρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψι-
2) λέστατα χρωμένη· ὥστε οὐδέποτε προσήκει στρατιάν ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, πάτερ, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δὲ γε ἐργάτην στρατηγὸν [ἐγώ,] ἔφη, ἀναδέχομαι, ἣν μὴ τις θεὸς βλάβῃ, ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστ' ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχον-

τας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε, ἔφη, μελε-
 τᾶσθαι ἕκαστα τῶν πολεμίων ἔργων, ἀγῶνας ἂν τις
 μοι δοκεῖ, ὃ πάτερ, προειπὼν ἐκάστοις καὶ ἄθλα
 προτιθεῖς, μάλιστα ποιεῖν [εὖ] ἀσκεῖσθαι ἕκαστα,
 ὥστε ὁπότε δέοιτο ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρή-
 σθαι. Κάλλιστα λέγεις, ὃ παῖ, ἔφη· τοῦτο γὰρ ποιή-
 σας, σαφ' ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσ-
 ῆκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 τό γ' εὐθυμίαν ἐμβαλεῖν τοῖς στρατιώταις οὐδέν μοι
 δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγα-
 θὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη, ὃ παῖ,
 τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόν περ εἴ τις κύνas ἐν
 θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἷά περ ὅταν τὸ θη-
 ρίον ὄρᾳ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως οἶδ' ὅτι ἔχει
 ὑπακουούσας, ἂν δὲ πολλάκις ψεύδεται αὐτάς, τε-
 λευτῶσαι, οὐδ' ὁπότεν ἀληθῶς ὄρῶν καλῇ, πείθον-
 ται αὐτῷ. οὕτω καὶ τὸ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἦν
 πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβάλλων ψεύδεται
 τις, τελευτῶν, οὐδ' ὁπότεν ἀληθεὶς ἐλπίδας λέγῃ,
 ὁ τοιοῦτος πείθειν δύναται. ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέ-
 γειν, εἰ μὴ σαφῶς εἰδῇ, φείδεσθαι δεῖ, ὃ παῖ·
 [ἄλλοι δὲ ἐνίοτε λέγοντες ταυτὸ διαπράττοιεν ἂν]
 τὴν δὲ αὐτοῦ παρόρησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύ-
 νους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασώζειν.

74 Ἐν ταυτῷ (ib.).

Σ

Νόμοι δὲ δοκοῦσί μοι οἱ πολλοὶ δύο ταῦτα μάλι-
 στα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. καὶ τοίνυν
 κατανοῶν περὶ τούτων ἐν πᾶσιν ὄραν μοι δοκῶ τὸ
 προτερεῖον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τῷ τὸν μὲν πει-
 θόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα
 ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. καὶ ἐπὶ μὲν γε τὸ ἀνάγκη

ἂν εἰκότως ὁ βασιλεὺς βουλόμενός γε δὴ εἶναι ἀγα-
 θός. εἰ δ' ἄλλη μὲν οὖν οὐδ' ὑπισχνεῖται τέχνη οὐ-
 δεμία παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν ἀρετῆς, ἀλλ' εἰ
 μὲν περὶ τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὰ τούτῳ χρή-
 5 σιμα πραγματεύονται μόνον, ὅσαι δὲ τῆς ψυχῆς ἐφά-
 πτονται, πάντα σκοποῦνται μᾶλλον ἢ ὅθεν αὐτὴ
 σωφρονήσῃ, μόνῃ δὲ φιλοσοφία τοῦτο σκοπεῖ καὶ
 τοῦτο μηχανᾶται, πῶς ἂν ὁ ἄνθρωπος κακίαν μὲν
 ἐκφυγοί, κτήσαιο δὲ ἀρετὴν· εἰ ταῦτα ταύτῃ ἔχει, τί
 10 ἂν ἄλλο εἴη βασιλεῖ τῷ γε ἀγαθῷ εἶναι βουλομένῳ
 προουργιατερον τοῦ φιλοσοφεῖν; μᾶλλον δὲ πῶς καὶ
 τίνα τρόπον δύναται ἂν τις βασιλεύσαι ἢ βιῶναι
 καλῶς, εἰ μὴ φιλοσοφήσειεν; ἐγὼ μὲν οἶμαι τὸν βα-
 σιλέα τὸν ἀγαθὸν εὐθὺς καὶ φιλόσοφον ἐξ ἀνάγκης
 15 εἶναι καὶ τὸν γε φιλόσοφον εὐθὺς καὶ βασιλικὸν
 εἶναι.

πρῶτον δὲ τὸ πρότερον θεασώμεθα. ἄρ' ἔσθ'
 ὅπως βασιλεὺς ἀγαθός εἴη τις ἂν μὴ ἄνθρωπος ἀγα-
 θός ὢν; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ἀγαθὸς δέ τις ἀνὴρ ὢν
 20 οὐ καὶ φιλόσοφος εἴη ἂν; νῆ Δία, εἰ γε τὸ φιλοσο-
 φεῖν καλοκαγαθίας ἐπιτήδευσις ἔστιν. ὥσθ' ὁ βασι-
 λεὺς ὁ ἀγαθὸς ἐξ ἀνάγκης εὐθὺς καὶ φιλόσοφος εὐρί-
 σκεται ὢν. καὶ μὴν ὁ γε φιλόσοφος ὅτι πάντως καὶ
 βασιλικός, οὕτως ἂν μάθοις. τοῦ γὰρ βασιλικοῦ δή-
 25 που ἔστι τὸ δύνασθαι καλῶς ἐπιτροπεύειν ἔθνη καὶ
 πόλεις καὶ εἶναι ἄξιον ἀνθρώπων ἄρχειν. τίς δ' ἂν
 ἢ ἰκανώτερος εἴη πόλεως προστατῆς ἢ ἀξιώτερος ἀν-
 θρώπων ἄρχειν τοῦ φιλοσόφου; ᾧ γε προσήκει, ἂν
 περ ἢ ἀληθῶς φιλόσοφος, εἶναι φρονίμῳ σώφρονι
 30 μεγαλόφρονι, τῶν δικαίων κριτικῷ καὶ τῶν πρε-
 πόντων, καταπρακτικῷ τῶν νοηθέντων, καρτερικῷ
 τῶν ἐπιπόνων· πρὸς δὲ τούτοις θαρραλέος ἀδελῆς

χοντα δει τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα [φανερὸν] εἶναι· ἦν δὲ χειμῶν, τοῦ ψυχους· ἦν δὲ δέη μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις εὖ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερόν δει πρὸς πάντα τὸν ἀρχοντα τῶν ἀρ-⁵ χομένων μᾶλλον εἶναι. Ἐγὼ γὰρ οὖν, ἔφη. θάρρει μέντοι, ἔφη, ὦ πατήρ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὅτι τῶν ὁμοίων σωμαμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἄπτονται, ἀρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ ἐπικονφεῖται ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἀρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέ-¹⁰ ναι, ὅτι οὐ λανθάνει ὃ τι ἂν ποτε ποιῇ. Ὅποτε δέ, ὦ πάτερ, ἥδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνουσιν δέ, πονεῖν δὲ δύναιτο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἡσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δὲ ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πεῖθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη¹⁵ τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἥδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἂν τις σοὶ δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλει γε πλέον ἔξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν ὅσφ' οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι καὶ τοὺς ἐπομένους βελτίονας ἔχειν,²⁰ τοσῶδ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, [ἃ] ἂν οἴωμεθα πλείστον ἄξια ἡμῖν εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιείσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων, πῶς ἂν τις δύναιτο [μάχιστα; Οὐ μὰ Δία, ἔφη,] οὐκέτι τοῦτο, ὦ πατήρ, φανύλον οὐδὲ²⁵ ἀπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δει τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσῃ καὶ ἐπίβουλον εἶναι καὶ κρηψίνουσαν [καὶ δολερὸν] καὶ ἀπατεῶνα καὶ κλέπτην καὶ ἄρπαγα καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κύρος ἐπιγελάσας εἶπεν· ὦ Ἡράκλεις, οἷον αὖ λέ-³⁰ γεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι; Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ πατήρ, δικαιοτάτος τε καὶ ἐννομώτατος ἀνὴρ

ἔλεφ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλευεῖν ἐθέλωσιν, ὅσον
 δύναμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμε-
 νος. μέμνημαι γὰρ ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως
 5 ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴῃ ὥσπερ καὶ
 παρ' ἀνθρώπων, ὅστις μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴῃ,
 τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μά-
 λιστα τῶν θεῶν μέμνηται· καὶ τῶν φίλων δ' ἐφησθα
 χορῆναι ὥσαυτως οὕτως ἐπιμελεῖσθαι. οὐκ οὖν νῦν,
 10 ἔφη, ὦ παῖ, δι' ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἡδιον [μὲν]
 ἔρχη πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον
 τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι ξυνειδέναι ἐαυτῷ δοκεῖς
 οὐ πάποτε ἀμελήσας αὐτῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ
 πάτερ, ὡς προσφιλεῖς μοι τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω
 15 ἄ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὁπόσα γὰρ δήπου δεδῶκασιν
 ἡμῖν οἱ θεοί, μαθόντας ἀνθρώπους βέλτιον πράσσειν
 ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας καὶ ἐργαζομένους
 μᾶλλον ἀνύειν ἢ ἀργοῦντας καὶ ἐπιμελομένους ἀσφα-
 20 λέστερον ἂν διάγειν ἢ ἀφυλακτοῦντας καὶ παρέχον-
 τας ἑαυτοὺς οἷους δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ
 αἰτεῖσθαι τὰγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη
 ὁ Κῦρος, [μέμνημαι μέντοι ταῦτα ἀκούσας σου·] καὶ
 γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ· καὶ οἶδα
 25 παρὰ τῶν θεῶν οὕτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱπο-
 μαχοῦντας νικᾶν· οὕτε μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν,
 τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· οὕτε
 μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν, σώζειν εὐχεσθαι ναὺν
 30 σθαι καλὸν αὐτοῖς σίτον φύεσθαι· οὐδὲ μὴ φυλασ-
 σομένους γε ἐν πολέμῳ σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ
 γὰρ τοὺς τῶν θεῶν θεσμούς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα

πάντα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως
ἐφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ
καὶ παρ' ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δε-
μένους.

69 Ἐν ταυτῷ (ib. 8).

Καὶ τοῦτό σου λέγοντος συνεδόκει καὶ ἐμοὶ
ὑπερμέγεθες ἔργον εἶναι τὸ καλῶς ἄρχειν, καὶ νῦν,
ἐφη, ταῦτά μοι δοκεῖ, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκο-
πῶν λογίζωμαι· ὅταν μέντοι πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους
ιδῶν κατανοήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φι- 10
λων τούτων, ἡγουμένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρ-
χομένων διαφέρειν τῷ πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ
πλείον ἔχειν ἐνδον χρυσίον καὶ πλείονα χρόνον κα-
θεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διά-
γειν. Ἐγὼ δ' οἶομαι, ἐφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ βί- 15
διουργεῖν χορῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ
τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν.

70 Ἐν ταυτῷ (ib. 10).

Ἐρωτᾷς, ἐφη, τοῦτο, ὃ καί, εἴ τις ἀπὸ σοῦ πό-
ρος προσγένοιτο. ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκὸς πόρον ἔ-
γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δυνάμει ἔχοντος;

71 Ἐν ταυτῷ (ib. 14).

Τόδε δὲ πάντων μάλιστα μοι μέμνησο· μηδέποτε
ἀναμένειν [τὸ] πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἔς τ' ἂν ἡ
χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορῇς, τότε ἔ-
πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. καὶ γὰρ τεύξει
μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ [ἔτι]
ἀνάτιος ἔση παρὰ τοῖς σαντοῦ στρατιώταις· ἐκ τού-
του δὲ μάλιστα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ, καὶ
ἐάν τινα βούλῃ τῇ δυνάμει ἢ εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, 30

ἔφκειν οὐτ' ἐχρῆν εἶναι νόμον
μωρία δὲ καὶ θέλειν
ἵλεται κρατεῖν μόνος.

μαίω νος.
μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

μαστόν βροτοῖς
σλιώτερον.
κατακτανεῖν χρεών,
δεσσι μὴ δράσασί τι.

ου Ἀσπίδος.
Ὡ τρισάθλιοι,
ἔχειν τῶν ἄλλων ζητοῦσι· βίον
ρὸν ἐξαντλοῦσιν οἱ τὰ φρούρια
τες, οἱ τὰς ἀκροπόλεις κεκτημένοι,
τας ὑπονοοῦσιν οὕτω ῥαδίως
ἰδιον ἔχοντας αὐτοῖς προσιέναι,
δίκην διδόασιν;

Ἰονυσίου τυράννου.
Ἰ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφν.

Σοφοκλέους Οἰδίποδι (Τ. 380).
Ὡ πλοῦτε καὶ τυραννί, καὶ τέχνη τέχνης
ρφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
ς παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.

Ἐν ταυτῷ (873).
Ἵβρις φυτεύει τύραννον,
ἵρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν.

2 Σοφοκλέους Αἰαντι (1350).
Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥάδιον.

ἀποκτείναντα, ἔφη, τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων
οἶει ἀξίμιον γίνεσθαι ἢ ὥς ἔτυχε ζημιουῖσθαι; πό-
τερα γὰρ ἂν μᾶλλον οἶει σώζεσθαι τὸν τοῦτο ποιῶντα
ἢ οὕτως καὶ τάχιςτ' ἂν ἀπολειῖσθαι;

ΨΟΓΟΣ ΤΥΡΑΝΝΙΔΟΣ. ΜΘ.

1 Εὐριπίδου Ἰκετίσιν (429).

Οὐδὲν τυράννου δυσμενέστερον πόλει,
ὅπου τὸ μὲν πρῶτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι
κοινοί, κρατεῖ δ' εἰς τὸν νόμον κεκτημένος.

2 Εὐριπίδου Ἴωνι (621).

Τυραννίδος δὲ τῆς πάλαι θρυλουμένης
τὸ μὲν πρόσωπον ἡδύ, τὰν δόμοισι δὲ
λυπηρά. τίς γὰρ μακάριος, τίς εὐτυχής,
ὅστις δεδοικῶς καὶ περιβλέπων βίου
αἰῶνα τέλνει; δημότης ἂν εὐτυχής
ξῆν ἂν θέλοιμι μᾶλλον ἢ τύραννος ᾧν,
οἷς τοὺς πόνηροὺς ἡδονὴ φίλους ἔχειν,
ἑσθλοὺς δὲ μισεῖν, κατθανεῖν φοβουμένους.

3 Εὐριπίδου Αὔγῃ.

Κακῶς δ' ὅλοιντο πάντες, οἳ τυραννίδι
χαίρουσιν ὀλίγη τ' ἐν πόλει μοναρχία.
τοῦλευθέρον γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον,
καὶν μικρ' ἔχη τις, μεγάλ' ἔχειν νομίζεται.

4 Εὐριπίδου Ἠλέκτρα (?).

Ἢ γὰρ τυραννὶς πάντοθεν τοξεύεται
δεινοῖς ἔρωσιν, ἥς φυλακτέον πέρι.

5 Εὐριπίδου Ἀντιγόνης.

πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη ἡ ὁδός, ᾧ παῖ, ἐστίν· ἐπὶ δὲ
τὸ πολὺ κρείσσον τούτου, τὸ ἐκόντα πείθεσθαι, ἄλλη
ἐστὶ συντομωτέρα [ὁδός]. ὃν γὰρ ἂν ἡγήσονται περὶ
τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον εἶναι ἑαυτῶν,
5 τοῦτο οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. γνοίης δ'
ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ
καὶ ἐν τοῖς κάμνονσιν, ὥς προθύμως τοὺς ἐπιτάξου-
τας ὅ τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάσῃ ὥς προ-
θύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται.

1075 Ἐν ταυτῷ (ib.).

Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς
ἂν τις τῷ ὄντι γένοιτο; δῆλον ὅτι, ἔφη, ᾧ παῖ, ὅσα
μὲν ἐστὶ μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν ὥσπερ τὰ τα-
κτικά ἐμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ οὔτε
15 προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ
θεῶν πυνθανόμενος φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης·
ὅ τι δὲ γνοίης βέλτιον ἂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος
ἂν τούτου, ὥς πραχθείη. καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι
τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρός ἢ τὸ ἀμε-
20 λειν. ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ γε τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχο-
μένων, ὅπερ ἐμοὶ ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι, δῆ-
λον ὅτι ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἥπερ εἰ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέρ-
γεσθαι ἐπιθυμολή. εὖ γάρ, οἶμαι, δεῖ ποιοῦντα φα-
νερόν εἶναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ᾧ παῖ, χαλεπόν,
25 τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν οὓς ἂν τις θέλῃ· τὸ δὲ
συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἣν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμ-
βαλῇ, καὶ συναχθόμενον, ἣν τι κακόν, καὶ συνεπι-
κουρεῖν πρόθυμον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφο-
βούμενον μὴ τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον,
30 ὥς μὴ σφάλλωνται, [ἐπὶ] ταῦτα πῶς δεῖ παρομαρτεῖν.
καὶ τὸ τῶν πράξεων γε, ἣν μὲν ἐν θέρει ὥσι, τὸν ἄρ-

13 Τοῦ αὐτοῦ Πολυξένῃ.

Οὐ γάρ τις ἂν δύναίτο προφρατῆς στρατοῦ
τοῖς πᾶσι δεῖξαι καὶ προσαρξέσαι χάριν,
ἐπεὶ οὐδ' ὁ κρείσσων Ζεὺς ἐμοῦ τυραννίδι
οὔτ' ἐξεπομβρῶν οὔτ' ἐπαυχησας φίλος,
βροτοῖς δ' ἂν ἐλθὼν ἐς λόγον δίκην ὄφλοι.
πῶς δῆτ' ἐγὼ θνητός γ' ἂν ἐκ θνητῆς τε φύς
Διὸς γενοίμην εὖ φρονεῖν σοφώτερος;

14 Φαβωρίνου.

Ὡσπερ γὰρ τὰ θηρία τὴν σαγήνην ὑποχωροῦντ' 10
ἀεὶ εἰς ἐλάττω τόπον συνάγεται, οὕτω δὲ καὶ τοὺς τυ-
ράννους ἔστιν ἰδεῖν ἐπαναχωροῦντας ἐκ μὲν τῆς Ἑλ-
λάδος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ δὲ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἀκρό-
πολιν, εἰτ' εἰς τὴν οἰκίαν, εἰτ' εἰς τὸ δωματίον. εἴτα
δύναται ἀποφυγεῖν ἄνθρωπος θεὸν φεύγων; ὅποι 15
γὰρ ἂν καταφύγῃ, ἡ δίκη αὐτὸν εὐρήσει.

15 Δημοσθένους ἐκ τῶν Φιλιππικῶν α'
(p. 10, 20).

Καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι ταῖς πολιτείαις ἢ τυ-
ραννίς.

16 Ἐκ τῆς Φαλάριδος πρὸς Δημοτέλῃ ἐπι-
στολῆς (81).

Συγγνώμην ἔχω σοι τῶν παραινέσεων· τύραννος
γὰρ οὐ γεροντῶς τυράννῳ συμβουλευείς καταθέσθαι
τὴν τυραννίδα, οὐκ εἰδὼς ὅτι τοῦ κτήσασθαι τὴν ἀρ- 2
χήν ἐπισφαλέστερόν ἐστι τὸ καταθέσθαι.

17 Ἀναξιμένους.

Ἀναξιμένους ὁ Λαμψακηνὸς ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ
τοῦ βασιλέως Φαίδρου τί ἀκοινώνητόν ἐστιν, εἶπε
"τυραννίς."

εἴη. Πῶς μὲν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς [καὶ ἐφήβους]
ἐναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ
νῦν γε πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς πολίτας.

76 Ξενοφῶντος ἐν γ' (9, 10) ἀπομνημονευ-
5 μάτων.

Βασίλεις δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα
ἔχοντας ἔφη εἶναι, οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων
αἰρεθέντας οὐδὲ τοὺς κλήρῳ λαχόντας, οὐδὲ τοὺς
βιασασμένους οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς
10 ἐπιστάμενους ἄρχειν. ὁπότε γάρ τις ὁμολογήσειε τοῦ
μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προστάττειν ὃ τι χρὴ ποιεῖν,
τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυνεν ἐν τε
νῇ τὸν μὲν ἐπιστάμενον ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον
καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νῇ πάντας πειδομένους τῷ
15 ἐπιστάμενῳ καὶ ἐν γεωργίᾳ τοὺς κεκτημένους ἀγρούς,
καὶ ἐν νόσῳ τοὺς νοσοῦντας, καὶ ἐν σωμασκήλᾳ τοὺς
σωμασκοῦντας, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας οἷς ὑπάρχει
τι ἐπιμελείας δεόμενον, ἃν μὲν αὐτοὶ ἡγῶνται ἐπί-
στασθαι, ἐπιμελεῖσθαι· εἰ δὲ μή, τοῖς ἐπισταμένοις
20 οὐ μόνον παροῦσι πειδομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας
μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ
δέοντα πράττωσιν· ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναικας
ἐπεδείκνυνεν ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν διὰ τὸ τὰς μὲν εἰ-
δέναι ὅπως χρὴ ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ εἰδέναι.
25 εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ
πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι, καὶ πῶς ἂν, ἔφη,
ἔξεῖν μὴ πείθεσθαι, ἐπικειμένης γε ζημίας, ἐάν τις
τῷ εὖ λέγοντι μὴ πείθεται; ἐν ᾧ γὰρ ἂν τις πράγματι
μὴ πείθεται τῷ εὖ λέγοντι ἀμαρτήσεται δῆπον, ἀμαρ-
30 τάνων δὲ ζημιωθήσεται. εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ
ἔξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα, τὸν δὲ

ὅς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν· παρα-
 χρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον εἰδυῖαν εἰς ὃ τι
 τοῖς χρησομένοις αὐτῇ πέφυκε λυσιτελεῖς εἶναι. ἰού-
 κασι δὲ τῇ ὑπὲρ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι ὑποπτεύοντες
 καὶ δεδοικότες πάντα· ἰσάσι γὰρ ὅτι ὥσπερ οὖν αἱ
 ὕς, ὀφείλουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ψυχὴν πᾶσι.

25 Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ (ad Nicocl. 1).

Τοὺς μὲν ἰδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα· καὶ
 μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ
 τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλευέσθαι τὴν ἡμέραν·¹⁰
 ἔπειθ' οἱ νόμοι καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγ-
 χάνουσιν· ἔτι δὲ ἡ παρρησία, καὶ τὸ μὴ φανερώς
 ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ἐπιπληῆσαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπι-
 θέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ
 τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας¹⁵
 ὡς χρῆξῃν καταλελοίπασιν, ὥστ' ἐξ ἀπάντων τούτων
 εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι· τοῖς δὲ τυράννοις
 οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ' οὐς μᾶλλον ἔδει τῶν
 ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστα-
 θῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεί-²⁰
 στοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ
 συνόντες πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν.

26 Φαλάριδος ἐκ τῆς πρὸς Παυρόλαν τὸν
 υἱὸν ἐπιστολῆς.

Ὁ γὰρ ἀμφοτέρων πεπειραμένος τυραννηθῆναι²⁵
 μᾶλλον εὐχαλίμην ἂν ἢ τυραννῆσαι. ὁ μὲν γὰρ ἕνα
 φοβεῖται τῶν ἄλλων χαλεπῶν ἀπηλλαγμένος τὸν τύ-
 ραννον· ὁ τύραννος δὲ τοὺς ἐξωθεν ἐπιβουλευόντας
 καὶ δι' οὓς σώζεται.

27 Ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν (Dio³⁰
 Chrys. p. 95).

Οὐτ' εἰκὸς ἄρχειν οὐτ' ἐχρῆν εἶναι νόμον
 τύραννον εἶναι, μαρρία δὲ καὶ θέλειν
 ὅς τῶν ὁμοίων βούλεται κρατεῖν μόνος.

6 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

5 Φεῦ φεῦ, τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ πάσχει κακά.

7 Εὐριπίδου Πελιάδων.

Τὸ δ' ἔσχατον δὴ τοῦτο θαναμαστὸν βροτοῖς
 τυραννίς, οὐχ εὖροις ἄν ἀθλιώτερον.
 φίλους τε πορθεῖν καὶ κατακτανεῖν χρεών,
 10 πλείστος φόβος πρόσσεσι μὴ δράσῃσι τι.

8 Μενάνδρου Ἀσπίδος.

Ὡ τρισάθλιοι,
 οἱ πλέον ἔχειν τῶν ἄλλων ζητοῦσι· βλον
 ὥς οἰκτρὸν ἔξαντλοῦσιν οἱ τὰ φρούρια
 15 τηροῦντες, οἱ τὰς ἀκροπόλεις κεκτημένοι,
 εἰ πάντας ὑπονοοῦσιν οὕτω ῥαδίως
 ἐγχειρίδιον ἔχοντας αὐτοῖς προσιέναι,
 οἷαν δίκην διδόασιν;

9 Διονυσίου τυράννου.

20 Ἡ γὰρ τυραννίς ἀδικίας μήτηρ ἐστίν.

10 Σοφοκλέους Οἰδίποδι (Τ. 380).

Ὡ πλοῦτε καὶ τυραννί, καὶ τέχνη τέχνης
 ὑπερφέρουσα τῷ πολυζήλῳ βίῳ,
 ὅσος παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται.

25 11 Ἐν ταυτῷ (873).

Ἦβρις φυτεύει τύραννον,
 ἦβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ μάταν.

12 Σοφοκλέους Αἰαντι (1350).

Τόν τοι τύραννον εὐσεβεῖν οὐ ῥαδίον.

ὅς οὔτε γάλα οὔτε ἄλλο τι πλὴν τῶν κρεῶν. παρα-
 χρῆμα οὖν ὀνειροπολεῖν τὸν θάνατον εἰδυῖαν εἰς ὃ τι
 τοῖς χρησομένοις αὐτῇ πέφυκε λυσιτελὴς εἶναι. ἰού-
 κασι δὲ τῇ ὑπὲρ τῇ Αἰσώπου οἱ τύραννοι ὑποπτεύοντες
 καὶ δεδοικότες πάντα· ἰσάσι γὰρ ὅτι ὥσπερ οὖν αἱ
 ὕς, ὀφείλουσι καὶ ἐκείνοι τὴν ψυχὴν πᾶσι.

25 Ἰσοκράτης Νικοκλεῖ (ad Nicocl. 1).

Τοὺς μὲν ἰδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα· καὶ
 μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ
 τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλευέσθαι τὴν ἡμέραν·¹⁰
 ἐπειδ' οἱ νόμοι καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγ-
 χάνουσιν· ἔτι δὲ ἡ παρρησία, καὶ τὸ μὴ φανερῶς
 ἐξεῖναι τοῖς φίλοις ἐπιπληῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπι-
 θέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις καὶ
 τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας¹⁵
 ὡς χοῦξῆν καταλελοίπασιν, ὥστ' ἐξ ἀπάντων τούτων
 εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις
 οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ' οὗς μᾶλλον ἔδει τῶν
 ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστα-
 θῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλει-²⁰
 στοὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ
 συνόντες πρὸς χάριν ὀμιλοῦσιν.

26 Φαλάριδος ἐκ τῆς πρὸς Παυρόλαν τὸν
 υἱὸν ἐπιστολῆς.

Ὁ γὰρ ἀμφοτέρων πεπειραμένος τυραννηθῆναι²⁵
 μᾶλλον εὐξαίμην ἂν ἢ τυραννῆσαι. ὁ μὲν γὰρ ἕνα
 φοβεῖται τῶν ἄλλων χαλεπῶν ἀπηλλαγμένος τὸν τυ-
 ραννον· ὁ τύραννος δὲ τοὺς ἐξωθεν ἐπιβουλευόντας
 καὶ δι' οὓς σώζεται.

27 Ἐκ τῶν Διογένους διατριβῶν (Diog.³
 Chrys. p. 95).

18 Ἀριστίππου.

Ἀριστίππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος τοσοῦτον ἔφη διαφέρειν βασιλείαν τυραννίδος, ὅσον νόμος ἀνομίας καὶ ἐλευθερία δουλείας.

5 19 Φιλίππιδου.

Αὐσίμαχος ὁ τύραννος πρὸς Φιλίππιδην τὸν κωμωδιοποιὸν φίλον ὄντα καὶ συνήθη "τίνος σοί" εἶπε "μεταδῶ;" κακείνος "οὐ βούλει πλὴν τῶν ἀπορρήτων."

20 Ἀντιγόνου.

10 Ἀντίγονος πρὸς τινὰ μακαρίζουσάν αὐτὸν γραῦν "εἰ ἤδεις" ἔφη "ὦ μήτερ, ὅσων κακῶν μεστόν ἐστι τοῦτ' ἐγὼ ῥάκος" δειξας τὸ διάδημα "οὐκ ἂν ἐπὶ κοπρίας αὐτὸ κείμενον ἐβάστασας."

21 Πτολεμαίου.

15 Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς φιλάδελφος ἔλεγε τῇ τυραννίδι ἄλλα τε πολλὰ δύσκολα ἔχειν καὶ τὸ μέγιστον τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς μὴθ' ἐν ἀδικοῦντας κτείνειν τοῦ συμφέροντος εἵνεκα.

22 Ἀριστίππου.

20 Τοῦ Διονυσίου λέγοντος πρὸς Ἀριστίππου "οὐδὲν ὠφέλημαι ὑπὸ σοῦ," "ἀληθῆ λέγεις" εἶπεν. "εἰ γὰρ ὠφέλησο, πέπαυσο ἂν τῆς τυραννίδος ὥσπερ ἱερᾶς νόσου."

23 Δημοσθένους Φιλίππικῶν (p. 72, 2).

15 Βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίον.

24 Αἰλιανοῦ (VH. 10, 5).

Φρύγιος οὗτος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ Αἰσώπου τοῦ Φρυγός. ὁ δὲ λόγος φησὶ τὴν ὕν, ἐὰν αὐτῆς τις ἄψηται, βοᾷν· καὶ μάλα γε εἰκότως· οὔτε γὰρ ἔρια ἔχει

χον πρώτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιεῖ οὐδέν· πάλω μὲν [γὰρ] ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι οὖν γνώμην μεθέντας ἡμέας μούναρχήν τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.

30 Ξενοφώντας ἐκ τοῦ Ἰέρωνος (in.).

Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἰέρωνα τὸν τύραννον, σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἄρ' ἂν μοι ἐθελήσῃς, ὦ Ἰέρων, διηγῆσασθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποταυτ' ἐστίν, ἔφη ὁ Ἰέρων, ὅποτ' ἂν ἐγὼ βέλτιον εἰδείην σου οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἷδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγεννημένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρων πεπειραμένον καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ἰδιωτικός βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώπων. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἰέρων, οὐχὶ [καὶ] σύ, ἐπεὶ νῦν ἐτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἂν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω δὲ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἰέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι, διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὠτῶν ἀκούσμασι, διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμάσι, διὰ δὲ τοῦ στόματος στίοις καὶ ποτοῖς, τὰ δὲ ἀφροδίσια δι' ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ δὲ ψύχη καὶ θάληη καὶ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ βαρέα καὶ κοῦφα, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη, κρῖνοντες καὶ ἡδυσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς ἀγα-

Δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν εὖ πράττουσι τῶν ἀνθρώπων
 ὁ μὲν βίος ἀμείνων, ὁ δὲ θάνατος διὰ τοῦτο λυπη-
 ρότερος· οἱ δ' αὖ κακῶς ζῶντες τὸν μὲν βίον δυσ-
 χερέστερον φέρουσι, τὸν δὲ θάνατον ἥδιον προσ-
 5 δέχονται. τοῖς δὲ τυράννοις ἀμφοτέρα ταῦτα χαλε-
 πώτερα ἢ τοῖς ἄλλοις· ζῶσι μὲν γὰρ πολὺ ἀηδέστερον
 τῶν πάννυ ἐπιθυμούντων τεθνάναι, τὸν δὲ θάνατον
 οὔτω δεδοίκασιν, ὥς ἡδίστα διάγοντες ἐν τῷ βίῳ.

28 [Ἡροδότου.

10 Τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 ἐρασταὶ εἰσιγ.]

29 Ἡροδότου ἱστορίας τρίτης (80) δημη-
 γορίας Ὀτάνου.

Πῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρημένον μοναρχίῃ,
 15 τῇ ἔξεστιν ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ
 ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σιάντα ἐς ταύτην
 τὴν ἀρχὴν ἐκτός τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειεν.
 ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγα-
 θῶν· φθόνος δὲ ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο
 20 δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ
 ὕβρι κεκορημένος ἐρθεὶ πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ
 φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι
 ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου
 ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε. φθονεῖ γὰρ τοῖσιν ἀρί-
 25 στοισι περιεοῦσί τε καὶ ζῶουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακί-
 στοισι τῶν ἀστῶν· διαβολὰς δὲ ἄριστον ἐνδέχασθαι,
 ἀναρμοστότατον πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως
 θαυμάζεις, ἄχθεται ὅτι σὺ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε
 θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται αἷτε θωπὶ. τὰ δὲ θῆ μέ-
 30 γιστα ἐρχομαι ἐρέων, νόμαιά τε κινεῖ πάτρια καὶ
 βιάται γυναικας κτείνει τε ἀκρίτους. πλήθος δὲ ἄρ-

χον πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δευτέρα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιεῖ οὐδέν· πάλω μὲν [γὰρ] ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι οὖν γνώμην μεθέντας ἡμέας μου·⁵ ναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.

30 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Ἰέρωνος (in.).

Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἰέρωνα τὸν τύραννον, σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἄρ' ἂν μοι ἐθελήσῃς, ὦ Ἰέρων, διηγῆσασθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποταταῦτ' ἐστίν, ἔφη ὁ Ἰέρων, ὅποι' ἂν ἐγὼ βέλτιον εἰδείην σου οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἷδά σε, ἔφη, ἐγὼ καὶ ἰδιώτην γεγεννημένον καὶ νῦν τύραννον¹⁵ ὄντα· εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρω πεπειραμένον καὶ εἰδέναι σε μᾶλλον ἐμοῦ, πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ἰδιωτικός βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώπων. Τί οὖν, ἔφη ὁ Ἰέρων, οὐχὶ [καὶ] σύ, ἐπεὶ νῦν ἐτι ἰδιώτης εἶ, ὑπομνήσειάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτι-²⁰ κῷ βίῳ; οὕτω γὰρ ἂν σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέροντα ἐν ἑκατέρῳ. Οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπε· Τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ἐρωγε, ὦ Ἰέρων, δοκῶ μοι καταμεμαθηκέναι, διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομένους τε καὶ ἀχθομένους,²⁵ διὰ δὲ τῶν ᾠτῶν ἀκούσμασι, διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμαις, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις καὶ ποτοῖς, τὰ δὲ ἀφροδίσια δι' ὧν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, τὰ δὲ ψυχῇ καὶ θάληπῃ καὶ σκληρᾷ καὶ στρυφνᾷ καὶ μαλθακᾷ καὶ βαρέᾳ καὶ κοῦφᾳ, ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦμεν, ἔφη,³⁰ κρίνοντες καὶ ἡδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς ἀγα-

τοῖς τε καὶ κακοῖς. ἔστι μὲν ὅτε δι' αὐτῆς τῆς ψυχῆς
 μοι δοκοῦμεν ἡδεσθαι τε καὶ λυπεῖσθαι, ἔστι δὲ ὅτε
 κοινῇ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. τῷ δὲ ὕπνῳ ὅτι
 μὲν ἡδόμεθα δοκῶ αἰσθάνεσθαι, ὅπως δὲ καὶ ᾧτινι
 5 καὶ ὁπότε, ταῦτα μᾶλλον πῶς, ἔφη, δοκῶ μοι ἄγνοεῖν.
 καὶ οὐδὲν δὴ ἴσως τοῦτο θαυμαστόν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐργη-
 γορῆναι σαφεστέρας ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις παρέχεται ἢ
 τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἰέρων ἀπεκρίνατο·
 Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, ἔξω τούτων ὧν
 10 εἰρηκας σύ, οὐδ' ὅπως ἂν αἰσθοιτό τινος [ἄλλου] ὁ
 τύραννος ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν· ὥστε μέχρι γε τούτων οὐκ
 οἶδα ὅ τι διαφέρει ὁ τυραννικὸς τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου.
 Καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν· Ἀλλὰ ἐν μὲν τοῖσδε διαφέρει
 ἂν, εἰ πολλαπλάσια μὲν δι' ἐκάστου τούτων εὐ-
 15 φραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυπηρὰ ἔχει. Καὶ ὁ Ἰέρων
 εἶπεν, Οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι πολὺ
 μείω εὐφραίνονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόν-
 των ὑψηροτέρων, πολὺ δὲ πλείω καὶ μεῖζω λυποῦνται.
 Ἄπιστα, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτω
 20 ταῦτα εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθυμοῦν τυραν-
 νεῖν καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν
 εἶναι; πῶς δὲ πάντες ἐξήλουν ἂν τοὺς τυράννους;
 Ὅτι ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰέρων, ἅπειροι ὄντες ἀμφο-
 τέρων τῶν ἐργῶν σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ
 25 περὶ ἀσσομαί σε διδάσκειν, ὥς ἀληθῆ λέγω.
 31 Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὀψεως θεάμα-
 σιν εὐρίσκω λογιζόμενος μειονεκτοῦντας τοὺς τυράν-
 νους. ἄλλα μὲν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα· ἐπὶ
 δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἐρχονται καὶ εἰς πό-
 30 λεις ὥς ἂν βούλονται, θεαμάτων ἕνεκα, καὶ ἐς τὰς
 κοινὰς πανηγύρεις. οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφι
 θεωρίας ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἵνα αὐτοῖς ἀσφαλές.

ὁ δὲ ἔρως πολὺ ἥκιστα ἐθέλει τυράννῳ ἐμφύεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἐτοιμῶν ἦδεται ὁ ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἄπειρος ὦν δόξης τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὦν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

36 Ἄλλ' ἐν ἐκείνοις γε, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ ταῦτα κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα ὄπλα κάλλει, ὑπερέχοντα κόσμον γυναιξί, 10 μεγαλοπρεπεστέρας οἰκίας· ἔτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμῃ θεράποντας ἀρίστους· ἱκανώτατοι δὲ ἐστε ὀνήσαι φίλους, κακῶσαι δὲ ἐχθρούς. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἰέρων εἶπεν·

37 Ἡ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεάσασθαι φανερώς πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων [κέκτηται] ἀποκεκρυμμένα, ἐν αἷσπερ καὶ τὸ εὐδαιμον καὶ τὸ κακὸ δαιμον τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται.

38 Αὐτίκα γὰρ εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον μετέχομεν οἱ τυράννοι.

39 Ἐπεὶ δὲ τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίνεται πολέμου ἀνάπανσις· τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲ εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννεομένους γίνεται, οὔτε σπονδαῖς ἂν ποτε πιστευσάς ὁ τύραννος θαρρήσειε.

40 Τοσοῦτον δὲ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεσθαι εἶναι, ὥς νομίζω τῷ ὄντι ὥς αὐτόματα τὰ γὰρ

τῷ φιλουμένῳ γίνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων.

41 Βεβαίόταται μὲν δήπου δοκοῦσι φίλαι γονεῦσι
 πρὸς παῖδας, καὶ παισὶν πρὸς γονέας, καὶ ἀδελφοῖς
 5 πρὸς ἀδελφούς, καὶ γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ ἐταί-
 ροις πρὸς ἐταίρους. εἰ τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν,
 εὐρήσεις τοὺς μὲν ἰδιώτας ὑπὸ τούτων πάντων μά-
 λιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυράννους πολλοὺς μὲν
 παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας, πολλοὺς δὲ ὑπὸ παίδων
 10 αὐτοὺς ἀπολωλότας, πολλοὺς δὲ ἀδελφούς ἐν τυραν-
 νίσιν ἀλληλοφόνους γιγνομένους, πολλοὺς δὲ καὶ
 ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους διεφθαρμέ-
 νους, καὶ ὑπὸ ἐταίρων γε μάλιστα δοκούντων φίλων
 εἶναι. οἳ τινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει πεφυκότων μά-
 15 λιστα φιλεῖσθαι [καὶ νόμῳ συνηναγκασμένων] οὕτω
 μισοῦνται, πῶς ὑπό γε ἄλλου τινος οἶεσθαι χρῆν
 αὐτοὺς φιλεῖσθαι; ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλά-
 χιστον μετέχει, πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ;

42 Καὶ τούτου τοίνυν, τοῦ πιστῶς πρὸς τινὰς ἔχειν,
 10 ἐλάχιστον μέρος τυράννῳ μέτεστιν· ὁπότε γε οὐδὲ
 σίτοις οὐδὲ ποτοῖς πιστεύων διάγει· ἀλλὰ καὶ τού-
 των [πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς], τοὺς διακόνους
 πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύεσθαι.

43 [Οἱ δὲ πολῖται δορυφοροῦσιν ἀλλήλους ὑπὲρ]
 5 τοῦ δὲ μηδένα τῶν πολιτῶν βιάσθαι θανάτῳ ἀποθνή-
 σκειν, οὕτω [δὲ] πόρρω προεληλύθασιν φυλακῆς, ὥστε
 πεποίνηται πολλοὶ νόμοι τῷ μαιφόνῳ μηδὲ τὸν συν-
 ὄντα καθαρεῖν· ὅθεν διὰ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς
 ἕκαστος βιοτεύει τῶν πολιτῶν. τοῖς δὲ τυράννοισι καὶ
 10 τοῦτο ἔμπαλιν ἀνέστραπται. ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν
 αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν κατακτείναντα

ὁ δὲ ἔρως πολὺ ἥμισυ ἐθέλει τυράνῳ ἐμφύεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἐτοίμων ἦδεται ὁ ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἄπειρος ὦν δόξης τοῦ πιεῖν ἀπολαύει, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὦν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων.

36 Ἄλλ' ἐν ἐκείνοις γε, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, πολὺ διαφέρετε τῶν ιδιωτῶν, ὅτι μεγάλα μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ ταῦτα κατεργάζεσθε, πλείστα δὲ περισσὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας ἀρετῇ ἵππους, διαφέροντα ὄπλα κάλλει, ὑπερέχοντα κόσμον γυναιξί, 10 μεγαλοπρεπεστέρας οἰκίας· ἐτι δὲ πλήθει τε καὶ ἐπιστήμῃ θεράποντας ἀρίστους· ἱκανώτατοι δὲ ἐστε ὀνήσαι φίλους, κακῶσαι δὲ ἐχθρούς. Πρὸς ταῦτα δὴ ὁ Ἰέρων εἶπεν·

37 Ἡ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα πολλοῦ ἄξια κτή- 15 ματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεάσασθαι φανερώς πᾶσι παρέχεται· τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν τυράννων [κέκτηται] ἀποκεκρυμμένα, ἐν αἵσπερ καὶ τὸ εὐδαιμον καὶ τὸ κακὸ δαίμον τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται.

38 Ἀντίκα γὰρ εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώ- 20 ποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον μέρος μέτεστι τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλείστον μετέχομεν οἱ τύραννοι.

39 Ἐπειτα δὲ τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπονδῶν καὶ δι' εἰρήνης γίνεται πολέμου ἀνάπαυσις· τοῖς δὲ 25 τυράννοις οὐδὲ εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευμένους γίνεται, οὔτε σπονδαῖς ἂν ποτε πιστεύσας ὁ τύραννος θαρρήσειε.

40 Τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι εἶναι, ὥς νομίζω τῷ ὄντι ὥς αὐτόματα τὰ γὰρ 30

ἀνδρείους, μή [τι] τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκα·
τοὺς δὲ σοφοὺς, μή τι μηχανήσωνται· τοὺς δὲ δι-
καίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προ-
στατεῖσθαι.

- 5 46 Τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δὲ ἐρη-
μίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ
αὐτοὺς τοὺς φύλακας, καὶ μήτε ἀόπλους ἔχειν ἐθέ-
λειν [περὶ αὐτὸν] μήτε ὠπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι,
πῶς οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μᾶλλον ἢ
10 πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις [τε] μᾶλλον ἢ Ἑλλη-
σιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν,
τοὺς δὲ δούλους ἐλευθέρους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν,
οὐ πάντα ταῦτά σοι δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβῳ παραπε-
πληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὁ δέ τοι φόβος οὐ μόνον
5 αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρὸς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ
πάντων τῶν ἡδέων συμκαρομαρτῶν λυμαντήρ ἐστίν.

47 Ἀντισθ' ἐνους.

- Ἀντισθένης ὁ φιλόσοφος τοὺς δημίους εὐσεβε-
στέρους ἔλεγεν εἶναι τῶν τυράννων· πυθομένου δὲ
10 τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη ὅτι ὑπὸ μὲν τῶν δημίων οἱ
ἀδικοῦντες ἀναιροῦνται, ὑπὸ δὲ τῶν τυράννων οἱ
μηδὲν ἁμαρτάνοντες.

48 Φαβωρίνου.

- Ἄλλ' ἐγὼ βούλομαι ἡδονὴν τινα τῷ τυράννῳ μη-
15 νῦσαι, εἰ μὲν ἀνθρωπίνην θέλεις, ὧ Διονύσιε, πεί-
νησον ἵνα φάγῃς, δίψησον ἵνα πίῃς· εἰ δὲ θεϊάν
τινα καὶ ὑπέρσπουδον καὶ τηλικαύτην ἡλικίην οὐδεὶς
πρὸ σοῦ, ἀπόθου τὴν τυραννίδα. τὸν γὰρ μυρίων
καὶ πεντακισχιλίων χλαμύδων δεόμενον οὐκ ἐστὶ μὴ
30 πλειόνων δεῖσθαι· οἷς γὰρ ἔχω προσδεόμενος, ἀφε-
λὼν ὧν ἔχω, ἀπορῶμαι οἷς ἔχω.

τὸν τύραννον· καὶ ἀντί γε τοῦ εἰργεῖν ἐκ τῶν ἱερῶν,
[ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας,] ἀντὶ τούτου καὶ
εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱσταῖσιν αἱ πόλεις [τῶν τοιοῦτο
ποιησάντων.]

44 Οὐδέ γε θασσόν τι γίνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ 5
ἰδιώτῃ ὧν ἐπιθυμεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας ἢ
ἀγροῦ ἢ οἰκέτον ἐπιθυμεῖ· ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεως
ἢ χώρας πολλῆς ἢ λιμένων ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν,
ἃ πολὺ ἐστὶ χαλεπώτερα καὶ ἐπικινδυνότερα κατεργά-
ζεσθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυμημάτων. ἀλλὰ μὴν καὶ 10
πένητας ὅψει ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν, πολλοὺς δὲ τῶν
τυράννων. οὐ γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνε-
ται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ
μὲν ὑπερβάλλοντα τὰ ἱκανὰ πολλὰ ἐστὶ, τὰ δὲ τῶν
ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα. τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολ- 15
λαπλάσια ἤττον ἱκανά ἐστὶν ἢ τὰναγκαῖα δαπανή-
ματα τῷ ἰδιώτῃ. καὶ γὰρ τοῖς μὲν ἰδιώταις ἔξεστι τὰς
δαπάνας συντέμνειν εἰς τὰ καθ' ἡμέραν, [ὅπη βού-
λονται·] τοῖς δὲ τυράννοις μέγισται μὲν εἰσι δαπάναι
εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλάκας· τὸ δὲ τούτων τι συντέ- 20
μνειν ὀλεθρὸς δοκεῖ εἶναι. ἔπειτα δὲ ὅσοι μὲν δύ-
νανται ἀπὸ τοῦ δικαίου ἔχειν ὧν δέονται, τί ἂν του-
τους οἰκτεροῖς ὥς πένητας; ὅσοι δὲ ἀναγκάζονται δι'
ἐνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχυρὸν μηχανώμενοι ζῆν, πῶς
οὐ τούτους ἀθλίους ἂν τις δικαίως καὶ πένητας νο- 25
μίξοι; οἱ τύραννοι τολύνη πάντα ἀναγκάζονται συλᾶν
ἀδίκως, διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαῖας δαπάνας ἀεὶ προσ-
δεῖσθαι χρημάτων.

45 Γινώσκουσι δὲ οὐδὲν ἤττον τῶν ἰδιωτῶν καὶ
τοὺς ἀλκίμους καὶ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς δικαίους· 30
τούτους δὲ ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται· τοὺς μὲν

σοῦ κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῆ ὁ
 τυραννῶν; Κομιδῇ γε, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ,
 καὶ εἰ μὴ τῷ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦ-
 λος τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας, καὶ κόλαξ
 5 τῶν πονηροτάτων, καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ' ὁπωστιοῦν
 ἀποπιμπλᾷ, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδέσματος καὶ πένης
 τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται, εἰ δέ τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστη-
 ται θεάσασθαι, καὶ φόβου γέμων διὰ παντὸς τοῦ
 βίου, σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης, εἴπερ τῇ
 10 τῆς πόλεως διαθέσει, ἣς ἄρχει, ἔοικεν· ἔοικε δέ, ἦ
 γάρ; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ πρὸς τοῦτοις ἔτι
 ἀποδώσμεν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἂν τὸ πρότερον εἴπομεν, ὅτι
 ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ, ἢ
 πρότερον διὰ τὴν ἀρχὴν, φθονερῶ, ἀπίστω, ἄδίκῳ,
 15 ἀφίλῳ, ἀνοσίῳ, καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ
 τροφεῖ, καὶ ἐξ ἀπάντων τούτων μάλιστα μὲν αὐτῷ
 δυστυχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ
 τοιούτους ἀπεργάζεσθαι. Οὐδεὶς σοι, ἔφη, τῶν νοῦν
 ἐχόντων ἀντερεῖ.

20

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ. Ν.

1 Εὐριπίδου Τημενιδῶν.

Φιλεῖ τοι πόλεμος οὐ πάντ' εὐτυχεῖν,
 ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεανιῶν,
 κακοῦς δὲ μισεῖ. τῇ πόλει μὲν οὖν νόσος
 25 τόδ' ἐστί, τοῖς δὲ κατθανοῦσιν εὐκλεές.

2 Ἀράτου φαινομένων (130).

Χαλκείη γενεή, προτέρων ὀλοώτεροι ἄνδρες,
 οἳ πρῶτοι κακόεργον ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν,
 εἰνοδίην· πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

3 Πινδάρου ὑπορχημάτων.

Γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπειροῖσιν· ἐμπείρων δέ τις
ταρβέει προσιόντα νιν καρδίᾳ περισσῶς.

4 Ὁμηρος Ἰλιάδος ι' (63).

Ἀφφίτῳρ ἀθέμιστος ἀνέστιος ἐστὶν ἐκεῖνος, 5
ὃς πολέμου ἐραταὶ ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

5 Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πύρ ἁμαθύνει,
τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι, βαθυζώνους τε γυναῖκας.

(Ib. 583.)

6 Εὐριπίδου Αἰόλου.

10

Τὰ πόλλ' ἀνάγκη διαφέρει τολμήματ'α.

7 Τυρταίου.

Ἄλλ' Ἡρακλῆος γὰρ ἀνικῆτου γένος ἐστέ·

θαρσεῖτ', οὐπω Ζεὺς αὐχένα λοξὸν ἔχει.

μηδ' ἀνδρῶν πληθὺν δειμαίνετε μηδὲ φοβεῖσθε, 15

ἰθὺς δ' εἰς προμάχους ἀσπίδ' ἀνὴρ ἐχέτω,

ἐχθρὰν μὲν ψυχὴν θέμενος, θανάτου δὲ μελαινας
κῆρας... αὐγαῖς ἡέλιιο φίλας,

ἴστε γὰρ Ἄρηος πολυδακρύου ἐργ' αἰδήλα,

εὖ δ' ὀργὴν ἐδάητ' ἀργαλέον πολέμου.

20

καὶ παρὰ φευγόντων τε διωκόντων τε γέγευσθε

ὦ νέοι, ἀμφοτέρων δ' εἰς κόρον ἡλάσατε.

οἳ μὲν γὰρ τολμῶσι παρ' ἀλλήλοισι μένοντες

ἐς τ' αὐτοσχεδίην καὶ προμάχους ἰέναι,

παυρότεροι θνήσκουσι, σαοῦσι δὲ λαὸν ὀπίσσω· 25

τρεσσάντων δ' ἀνδρῶν πᾶς ἀπόλωλ' ἀρετῇ.

οὐδεὶς ἄν ποτε ταῦτα λέγων ἀνύσειεν ἕκαστα,

ὅσς' ἦν αἰσχροὶ πάθῃ γίνεται ἀνδρὶ κακά.

ἀργαλέον γὰρ ὀπισθε μετάφρενόν ἐστι δαίξειν

ἀνδρὸς φεύγοντος δηλῶ ἐν πολέμῳ,

30

αἰσχροὺς δ' ἐστὶ νέκυσ κατακείμενος ἐν κονίησι

- νῶτον ὅπισθ' αἰχμῇ δουρὸς ἐληλαμένους.
 ἀλλὰ τις εὖ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
 στριγχεῖς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁδοῦσι δακῶν,
 μηρούς τε κνήμας τε κάτω καὶ στέρνα καὶ ὦμους
 5 ἀσπίδος εὐρείης γαστρὶ καλυψάμενος·
 δεξιτερῇ δ' ἐν χειρὶ τινασσέτω ὄβριμον ἔγχος,
 κινεῖτω δὲ λόφον δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς·
 ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα διδασκέσθω πολεμίζειν,
 μηδ' ἐκτὸς βελέων ἐστιάτω ἀσπίδ' ἔχων,
 10 ἀλλὰ τις ἐγγὺς ἰὼν αὐτοσχεδὸν ἔγχει μακροῦ
 ἢ ξίφει οὐτάζων δῆιον ἄνδρ' ἐλέτω·
 καὶ πόδα παρ ποδὶ θείς καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ'
 ἐρείσας,
 ἐν δὲ λόφον τε λόφῳ καὶ κυνέην κυνέῃ
 15 καὶ στέρνῳ στέρνῳ πεπλημένους ἄνδρὶ μαχέσθω,
 ἢ ξίφεος κώπην ἢ δόρυ μακρὸν ἑλών.
 ὑμεῖς δ', ὦ γυμνήτες, ὑπ' ἀσπίδος ἄλλοθεν ἄλλος
 πτώσσοντες μεγάλοις βάλλετε χερμαδίοις,
 δούρασί τε ξεστοῖσιν ἀκοντίζοντες ἐς αὐτούς,
 20 τοῖσι πανόπλοισι πλησίον ἰστάμενοι.

- 8 Θουκυδίδου ἱστορίας α' (78) δημηγο-
 ρίας Ἀθηναίων.

Τοῦ πολέμου τὸ παράλογον ὅσον ἐστὶ πρὶν ἐν
 αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε· μηχανόμενος γὰρ φιλεῖ
 25 εἰς τύχας τὰ πολλὰ περιίστασθαι.

- 9 Θουκυδίδου ἱστορίας α' (122) δημηγο-
 ρίας Κορινθίων.

Ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἂν τις νῦν προῖδοι· ἥκιστα γὰρ
 πόλεμος ἐπὶ ζητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δ' ἀφ' αὐτοῦ τὰ
 30 πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν

εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιώτερος, ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίνει.

10 Δημοσθένους.

Πόλεμος ἐνδοξος εἰρήνης αἰσχρᾶς αἰρετώτερος.

11 Ἀντισθένης.

5

Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικός, εἰπόντος τινὸς ὅτι ὁ πόλεμος ἀπολεῖ τοὺς πένητας, “πολλοὺς μὲν οὖν ποιήσει” ἔφη.

12 Ἀρχιδάμου (Plut. mor. 191 d).

Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου [καταπελτικὸν] ἰδὼν ¹⁰ βέλος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν ἀνεβόησεν “ὦ Ἡρακλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.”

13 Θουκυδίδου δημηγορίας Κορινθίων (I, 120).

Ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἔστιν, εἰ μὴ ἀδι- ¹⁵ κοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δέ, ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὼν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι, μήτε τῷ ἡσυχῇ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἀν- ²⁰ ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνόν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι· ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρούμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντα, κατώρθωκε, καὶ ἔτι πλέω τὰ κα- ²⁵ λῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι, ἐς τοῦναντίον αἰσχρῶς περιέστη. ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδείς ὅμοια τῇ λίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δ' ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

14 Πλάτωνος νόμων α' (626 a).

30

Ἦν γὰρ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλείστοι εἰ-
 ρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δὲ ἔργῳ πάσαις
 πρὸς πάσας ἀεὶ τὰς πόλεις πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ
 φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν
 5 τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὥς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα
 δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων ξυνε-
 τάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε
 τοὺς νόμους, ὥς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος
 ὄν, οὔτε κτημάτων οὔτε ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ
 10 πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις, πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων
 ἀγαθὰ τῶν νικούντων γίνεσθαι.

15 Ξενοφῶντος ἐν γ' (1, 42) τῆς Κύρου ἀνα-
 βάσεως.

Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε
 15 ἰσχὺς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπό-
 τεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρωμενέστεροι
 ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὥς ἐπιπολὺ οἱ
 ἐναντίοι οὐ δέχονται.

20 16 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπι-
 ταφίου (234 c).

Καὶ μὲν, ὦ Μενέξενε, πολλὰ καὶ κινδυνεύει κα-
 λὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ τα-
 φῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει καὶ ἐὰν
 πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὐτῷ εἴτῃ καὶ
 25 ἐὰν φαῦλος ἢ ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ
 ἐπαινούντων, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρε-
 σκευασμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΛΜΗΣ. ΝΑ.

1 Τυρταίου.
 30 Οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,

οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης·
οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχει μέγαςός τε βίην τε,
νικῶν δὲ θείων Θρηίκιον βορέην·
οὐδ' εἰ Τιθωνοιο φυὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρῳ μάλιον·
οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μελιχόγηρυν ἔχει,
οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχει δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς.
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὄρῳν φόνον αἱματόεντα,
καὶ δηίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἰστάμενος.
ἢ δ' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέφ.

2 Εὐριπίδου Τημενιδῶν.
Οὐκ ἔστι κρείττον ἄλλο πλὴν κρατεῖν δορί.

3 Εὐριπίδου Τημένω.
Τολμᾶν δὲ χρεῶν. ὁ γὰρ ἐν καιρῷ
μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν
τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν.

4 Εὐριπίδου Ἀρχελάω.
Νεανίαν γὰρ ἄνδρα χρὴ τολμᾶν ἀεί.
οὐδείς γὰρ ὦν ῥάθυμος εὐκλεῆς ἀνὴρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν.

5 Τυρταίου.
Ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόλῃ τε παντὶ τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένη
νωλεμέως, αἰσχυρᾶς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθεται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνη δ' ἔπασιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρυστώσ·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,

Ἦν γὰρ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων οἱ πλείστοι εἰ-
 ρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δὲ ἔργῳ πάσαις
 πρὸς πάσας αἰεὶ τὰς πόλεις πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ
 φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν
 5 τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὥς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα
 δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων ξυνε-
 τάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε
 τοὺς νόμους, ὥς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος
 ὄν, οὔτε κτημάτων οὔτε ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ
 10 πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις, πάντα δὲ τὰ τῶν νικαμένων
 ἀγαθὰ τῶν νικῶντων γίνεσθαι.

15 Ξενοφῶντος ἐν γ' (1, 42) τῆς Κύρου ἀνα-
 βάσεως.

Ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλήθος ἐστὶν οὔτε
 15 ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπό-
 τεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι
 ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὥς ἐπιπολὺ οἱ
 ἐναντίοι οὐ δέχονται.

20 16 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενέξενου ἢ ἐπι-
 ταφίου (234 c).

Καὶ μὲν, ὃ Μενέξενε, πολλαχῇ κινδυνεύει κα-
 λὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ τα-
 φῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει καὶ ἐὰν
 πένης τις ᾧν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὐτῷ ἔτυχῃ καὶ
 25 ἐὰν φαῦλος ἢ ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ
 ἐπαινούντων, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρε-
 σκευασμένων.

ΠΕΡΙ ΤΟΛΜΗΣ. ΝΑ.

1 Τυρταίου.

30 Οὐτ' ἂν μνησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείην,

οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης·
οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
νικῆν δὲ θεῶν Θρηίκιον βορέην·
οὐδ' εἰ Τιθωνοιο φυνὴν χαριέστερος εἴη,
πλουτοίῃ δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον·
οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μελιχόγηρυν ἔχοι,
οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλήν θούριδος ἀλκῆς.
οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίῃ μὲν ὄρῳ φόνον αἱματόεντα,
καὶ θηίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἰστάμενος.
ἦ δ' ἀρετὴ τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.

2 Εὐριπίδου Τημενιδῶν.
Οὐκ ἔστι κρεῖττον ἄλλο πλὴν κρατεῖν δορί.

3 Εὐριπίδου Τημένω.
Τολμᾶν δὲ χρεῶν. ὁ γὰρ ἐν καιρῷ
μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν
τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν.

4 Εὐριπίδου Ἀρχελάω.
Νεανίαν γὰρ ἄνδρα χρὴ τολμᾶν ἀεί.
οὐδεὶς γὰρ ὦν ῥάθυμος εὐκλεῆς ἀνὴρ,
ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν.

5 Τυρταίω.
Ξυνὸν δ' ἔσθλόν τοῦτο πόλῃ τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβὰς ἐν προμάχοισι μένη
νωλεμέως, αἰσχυρὰς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθεται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δ' ἔπεσιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,

αἶψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
 τρηχείας, σπουδῇ δ' ἔσχεθε κῦμα μάχης.
 αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πῆσων φίλον ὤλεσε θυμὸν
 ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλείδας,
 5 πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
 καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος.
 τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἡδὲ γέροντες,
 ἀργαλέῳ δὲ πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις.
 καὶ τύμβος, καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποις ἀρίσθημοι,
 10 καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω.
 οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται οὐδ' ὄνομα αὐτοῦ,
 ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἑὼν γίγνεται ἀθάνατος,
 ὄντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρναμένον τε
 γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄρης ὀλέσῃ.
 15 εἰ δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
 νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εὐχος ἔλῃ,
 πάντες μιν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἡδὲ παλαιοί,
 πολλὰ δὲ τερπνὰ παθὼν ἔρχεται εἰς αἶδην,
 γηράσκων δ' ἄστοισι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
 20 βλάπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει.
 πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι οἳ τε κατ' αὐτὸν
 εἰκουσ' ἐκ χώρης οἳ τε παλαιότεροι.
 ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἰκέσθαι
 πεிரάσθω θυμῷ, μὴ μεθιεῖς πόλεμον.

25 6 Εὐριπίδου.

Σὺν τοῖσι δεινοῖς αὖξεται κλέος βροτοῖς.

7 Τοῦ αὐτοῦ Ἀρχελάφ.

Ἐμὲ δ' ἄρ' οὐ

μοχθεῖν δίκαιον; τίς δ' ἄμοχθος εὐκλής;

10 τίς τῶν μεγίστων δειλὸς ὢν ὠρέξεται;

πολλάκι δηιοτῆτα φυγῶν καὶ δαῦπον ἀκόντων
 ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
 ἀλλ' ὃ μὲν οὐκ ἔμπας δῆμῳ φίλος οὐδὲ ποθεινός·
 τὸν δ' ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας, ἦν τι πάθῃ.
 λαῶ γὰρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρὸς
 θνήσκοντος, ζῶων δ' ἄξιος ἡμιθέων.
 ὥσπερ γὰρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶσιν,
 ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μούνος ἐών.

20 Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστι τόλμης ἐφόδιον μεῖζον βίου.

21 Μοσχίωνος ἐκ Θεμιστοκλέους.

Καὶ γὰρ ἐν νάπαις βραχεῖ
 πολὺς σιδήρῳ κείρεται πεύκης κλάδος·
 καὶ βαιὸς ὄχλος μυρίας λόγχης κρατεῖ.

22 Πινδάρου ὀλυμπιονικῶν (I, 129).

Ὁ μέγας δὲ κίνδυνος ἀναλκιν οὐ φῶτα λαμβάνει.

23 Σωσιθέου ἐξ Ἀεθλίου.

Εἷς μυρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ,
 λαῶν τε δειλῶν πλῆθος εὐ τραφεὶς ἀνῆρ.

24 Σοφοκλῆς Σκυρίοις.

Φιλεῖ γὰρ ἄνδρας πόλεμος ἀγρεύειν νέους.

25 Μενάνδρου.

Οὐκ ἔστι τόλμης ἐπιφανεστέρα θεός.

26 Αἰσχύλου Καρῶν.

Ἄλλ' Ἄρης φιλεῖ
 αἰετὰ λῶστα πάντ' ἀπανθίζειν στρατοῦ.

27 Μενάνδρου Ἐπαγγελόμενος.

Τὰ γὰρ τολμηρὰ τῶν ὄχλων ἔχει
 ἐν τοῖς λόγοις μὲν τὰς ἐπιδείξεις δυσκόλους·

ἐν τῷ δὲ πράττειν, ἂν λάβῃς τὸν καιρὸν εὖ,
ἀπροσδόκητον τὴν τύχην ἐξηύρατο.

28 Ἴσοκράτους πρὸς Ἀημόνικον (p. 10 Bens.).

Μᾶλλον εὐλαβοῦ φόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶ-
ναι τοῖς μὲν φάυλοις φοβεράν τὴν τοῦ βίον τελευτήν,
τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀδοξίαν. [μάλιστα
μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν·] ἂν δὲ ποτὲ σοι
συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτη-
ρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης.
τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπωρωμένη κατέ-
κρινεν, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις
ἢ φύσις ἀπένειμεν.

29 Ἴσοκράτους Εὐαγόρα (in.).

Εὐρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύ-
χους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαι-
νεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνή-
σκειν εὐκλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς
δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦν-
τας ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην κατα-
λείψωσιν.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπι-
ταφίου (246c).

Ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πα-
τέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἀεὶ λειπο-
μένοις εἴ τι πάσχοιεν, ἥνίκα κινδυνεύσειν ἐμελλον.
[φράσω δὲ ὑμῖν ἃ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἷα
νῦν ἠδέως ἂν εἴποιεν ἡμῖν λαβόντες δύναμιν, τε-
κμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον·] ἀλλὰ νομίζειν χορὴ
αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον
οὐ δὲ τάδε· Ὡ παῖδες, ὅτι μὲν ἔστε πατέρων ἀγαθῶν,
αὐτὸ μνηύει τὸ νῦν παρὸν ἡμῖν· ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς

καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ὑμᾶς τε
καὶ τοὺς ἐπειτα εἰς ὄνειδη καταστῆσαι, καὶ πρὶν τοὺς
ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰ-
σχῦναι· ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύνονται ἄβιω-
τον εἶναι καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε
θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ' ἐπὶ γῆς οὔθ' ὑπὸ γῆς τελευ-
τήσαντι. χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων,
ἐὰν τι καὶ ἄλλο ἀσκήτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότας
ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα, καὶ κτήματα καὶ ἐπι-
τηδεύματα, αἰσχρὰ καὶ κακὰ. οὔτε γὰρ πλοῦτος
κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετὰ ἀνανδρίας· ἄλλω
γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ καὶ οὐχ ἑαυτῷ· οὔτε κάλλος
σώματος καὶ ἰσχύς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικούντα πρέ-
ποντα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῇ καὶ ἐπιφανέστερον
ποιεῖ τὸν ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσα τε
ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρε-
τῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται. ὧν ἕνεκα καὶ
πρῶτον καὶ ὕστερον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως
προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερ-
βάλλησθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ
μή, ἔστε ὡς ἡμεῖν, ἐὰν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἢ
νίκη αἰσχύνην φέρει, ἢ δὲ ἥττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐ-
δαιμονίαν. μάλιστα δ' ἂν νικώμεθα καὶ ὑμεῖς νι-
κῶτε, εἰ παρασκευάσεσθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ
μὴ καταχρησάμενοι μηδ' ἀναλώσαντες αὐτήν, γινώ-
σκοντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι οὐκ ἔστιν αἰσχρὸν [τι
ἦ] παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ
διὰ δόξαν προγόνων. εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων
ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρη-
σθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ
τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἀνανδρον,
ἀπορία ἰδίῳν αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. καὶ

ἐν τῷ δὲ πράττειν, ἂν λάβῃς τὸν καιρὸν εὖ,
ἀπροσδόκητον τὴν τύχην ἐξηύρατο.

28 Ἴσοκράτους πρὸς Δημόνικον (p. 10 Bens.).

Μᾶλλον εὐλαβοῦ φόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἰ-
5 ναι τοῖς μὲν φάυλοις φοβεράν τὴν τοῦ βίου τελευτήν,
τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀδοξίαν. [μάλιστα
μὲν περὶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν·] εἰ δέ ποτέ σοι
συμβῇ κινδυνεύειν, ζῆται τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτη-
ρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης.
10 τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἢ πεπρωμένη κατέ-
κρινεν, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἰδίου τοῖς σπουδαίοις
ἢ φύσις ἀπένειμεν.

29 Ἴσοκράτους Εὐαγόρα (in.).

Εὐρύσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύ-
15 χους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιοῦτων ἐπαι-
νεῖσθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνή-
σκειν εὐκλεῶς αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς
δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦν-
τας ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην κατα-
20 λείψωσιν.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ ἐπι-
ταφίου (246c).

Ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πα-
τέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς ἀεὶ λειπο-
25 μένοις εἴ τι πάσχοιεν, ἥνίκα κινδυνεύσειν ἐμελλον.
[φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἶα
νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ἡμῖν λαβόντες δύναμιν, τε-
κμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον·] ἀλλὰ νομίζω χρὴ
αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον
30 δὲ τάδε· Ὁ παῖδες, ὅτι μὲν ἐστὲ πατέρων ἀγαθῶν,
αὐτὸ μνηύει τὸ νῦν παρὸν ἡμῖν· ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς

Οὐχ αἱ τρέφεις ποιούσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν,
ἀλλ' ὁ τρόπος ἐνίων ἐστὶ τῇ φύσει γέρων.

11 Κρατινος ἐν Εὐνείδαις.

Ἦβης ἐκείνης, νοῦ δὲ τοῦδε καὶ φρενῶν [κατάλ-
ληλος].

5

12 Θεόγνιδος (629).

Ἦβη καὶ νεότης ἐπικουφίζει νόον ἀνδρός·
πολλῶν δ' ἐξαίρει θυμὸν ἐς ἀμπλακίην.

13 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Θεαιτήτου (146 b).

Τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει.

10

14 Πλάτωνος νόμων β' (672 b).

Τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῷον ὅσον αὐτῇ
προσῆκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦ-
τον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται· ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ
ἐν ᾧ μὴ πω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν¹⁵
μαίνεται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως· καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ
ἐαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ.

15 Θεοφράστου.

Χαλεπὸν καταμαντεύεσθαι περὶ τῶν νέων· ἀστό-
χαστος γὰρ ἡλικία καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολὰς ἄλ-
λοτ' ἐπ' ἄλλο φερομένη.

16 Πλάτωνος νόμων ια' (929 c).

Τὰ γὰρ τῶν νέων ἥθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ
βίῳ μεταβάλλειν ἐκάστοτε πέφυκε.

17 Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου (181 d). x

Χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι μὴ ἐρᾶν παίδων, ἵνα
μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ἀνηλίσκετο. τὸ γὰρ τῶν
παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τελευτᾷ κακίας ἢ ἀρετῆς,
ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος.

εἰ μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς
ἀφίξεσθε, ὅταν δὴ ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κο-
μίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς
εὐμενῶς δέξεται.

5 ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ. ΝΒ.

- 1 Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (184).
Κακὸν γε θνητοῖς τὸ νέον, ἐν δὲ τῷ νέῳ
τὸ μὴ δίκαιον ὅστις ἀνθρώπων ἔχει.
- 2 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
10 Νεότης μ' ἐπῆρε καὶ σθένος τοῦ νοῦ πλέον.
- 3 Εὐριπίδου Μελανίππη.
Παπαῖ, νέος καὶ σκαιὸς οἶος ἔστ' ἀνὴρ.
- 4 Εὐριπίδου Ἀρχελάω.
Νεανίας τε καὶ πένης σοφός θ' ἄμα,
15 ταῦτ' εἰς ἓν ἐλθόντ' ἄξι' ἐνθυμήσεως.
- 5 Τοῦ αὐτοῦ Δίκτυ.
Νέος, πόνοις δέ γ' οὐκ ἀγύμναστος φρένας.
- 6 Ἀγάθωνος.
Νέων γὰρ ἀνδρῶν πολλὰ κάμπτονται φρένες.
- 20 7 Μητροδώρου.
Νέος φιλοδοξῶν πρῶιμος πονηρία.
- 8 Τοῦ αὐτοῦ.
Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλὸν ἔστι καὶ θρασύ.
- 9 Μεάνδρου.
- 25 Μὴ τοῦτο βλέψης, εἰ νεώτερος λέγω,
ἄλλ' εἰ φρονοῦντος τοὺς λόγους ἀνδρὸς φέρω.
- 10 Μεάνδρου.

9 Ἀντιφάνους.

Τίς δ' οὐχὶ θανάτου μισθοφόρων, ᾧ φιλάτῃ,
ὃς ἔνεκα τοῦ ζῆν ἔρχετ' ἀποθανούμενος;

10 Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον (c. 2).

Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ
δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν
σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς
ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

11 [Πλουτάρχου] ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς
περὶ φίλῆς.

Ἔτι δὲ κολάσεως ἀπαραίτητος φόβος αἰτιὸς ἐστὶν
ἀπονοίας· ὁ γὰρ ὄλεθρον αὐτοῦ προλαβὼν ὁμοίε
χωρεῖ κινδύνους.

12 Ἀρχιδάμου.

Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς θεα-
σάμενος τὸν ἰδιον παῖδα ἄγαν προπετεῶς μαχόμενον
τοῖς Ἀθηναίοις εἶπεν "ἢ τῇ δυνάμει πρόσθε, ἢ τοῦ
θράσους ἄφελε."

13 Κλειτάρχου.

Κλειτάρχος ὁ ἱστοριογράφος εἶπε "πᾶσα τόλμη...
καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ὑπερβαίνει μέτρα."

14 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ κατ' ἰσχύος.

Τί δέ σοι τοιοῦτον ἀγαθὸν εὐτυχεῖται μᾶλλον,
ὥς ἔνεκα τούτου μητρυνᾶν μὲν τῶν ἀνθρώπων, μη-
τέρα δὲ τῶν ἀλόγων ζώων γεγενῆσθαι τὴν φύσιν,
μεγέθους καὶ ὀξύτητος καὶ ὀξυωπίας χάριν; ἢ δὲ ἀν-
θρώπων ἴδιος ἰσχύς ὁ ψυχῆς ἐστὶ λογισμός, ᾧ καὶ
ἔππους ἐχαλίνωσε καὶ βόας ἀρότροις ὑπέξευξε καὶ
"ἐλέφαντας ὑπὸ δρυμὸν εἶλε ποδάγραις" καὶ τὰ ἐν
ἄερι κατέσπασε καλάμοις καὶ τὰ βύθια δεδυνότα δι-

- 18 Ὀμήρου (II. γ' 108).
Αἰεὶ δ' ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἡερέθονται.

ΨΟΓΟΣ ΤΟΛΜΗΣ ΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ
 ΙΣΧΥΟΣ. ΝΓ.

- 5 1 *Μενάνδρου.*
Οἴκοι μένειν χρόν καὶ μένειν ἐλεύθερον.
- 2 *Μενάνδρου Παρακαταθήκη.*
Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν
οὐδεμί', ἐφήμερον δὲ καὶ προπετὴ βίον,
 10 *οὐ πείραν ἔχομεν ὄντος οὐ σωτηρίου.*
- 3 *Μενάνδρου Σικωννίω.*
Εὐλοιδόρητον, ὥς ἔοικε, φαίνεται
τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα καὶ τὸ τοῦ ξένου.
- 4 *Ἀπολλοδώρου ἐξ Ἀφανιζομένου.*
 15 *Στρατιώτην ἔργον ἄχρι γήρως λαβεῖν*
ἔστιν διευτυχηκός, ἂν μὴ δειλὸς ᾖ.
- 5 *Μενάνδρου Ἀσπίδος.*
Στρατιώτην, Σμικρὴν, σωτηρίας
ἔστ' ἔργον εὐρεῖν πρόφασιν, ὀλέθρου δ' εὐπορον.
- 20 6 *Μενάνδρου.*
Κομπὸς στρατιώτης οὐδ' ἐὰν πλάττη θεὸς
οὐδεὶς γένοιτ' ἄν.
- 7 *Ἀπολλοδώρου Παιδίου.*
Ταχύ γε στρατιώτης γέγονας ἀντ' ἐλευθέρου.
- 25 8 *Φιλήμονος.*
Στρατιῶτα, κοῦκ ἄνθρωπε, καὶ σιτούμενε
ᾧσπερ ἰσρεῖον, ἵν' ὅταν ᾗ καιρὸς τυθῆς.

Γινῶμαι πλέον κρατούσιν ἢ σθένος χερῶν.

4 Ἀγάθωνος.

Γινώμη δὲ κρείσσον ἐστὶν ἢ ῥώμη χερῶν.

5 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Γινώμη γὰρ ἀνδρὸς εὐ μὲν οἰκοῦνται πόλεις, 5
εὐ δ' οἶκος, ἐς τ' αὐτὸν πόλεμον ἰσχύει μέγα.
σοφὸν γὰρ ἐν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας
νικᾷ· σὺν ὄχλῳ δ' ἀμαθία πλέον κακόν.

6 Εὐριπίδου Αἰόλω.

Βραχύ τοι σθένος ἀνδρός, 10
ἀλλὰ ποικιλίαι πραπίδων.

7 Τοῦ αὐτοῦ Βελλεροφόντη.

Ἄει γὰρ ἄνδρα σκαιὸν ἰσχυρὸν φύσει
ἦσσαν δέδοικα τὰσθενοῦς τε καὶ σοφοῦ.

8 Εὐριπίδου Παλαμήδει.

Στρατηλάται τᾶν μυρίοι γενοίμεθα, 15
σοφὸς δ' ἂν εἰς τις ἢ δὴ ἐν μακρῷ χρόνῳ.

9 Εὐριπίδου Πήσφ (105).

Ἐἶδ' ἦσθ' ἀνὴρ εὐβουλος ὥς δρᾶσαι χερί.
ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν 20
πέφυκεν· ἄλλω δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας·
σὲ μὲν μάχεσθαι, τοὺς δὲ βουλεύειν καλῶς.

10 Εὐριπίδης Ἀρχελάω.

Ὀλίγον ἄλκιμον δόρυ
κρείσσον στρατηγῷ μυρίου στρατεύματος. 25

11 Ἐν ταυτῷ.

Ἔχει δὲ καὶ τοῦτ' οὐχὶ μικρὸν εὐγενὲς
ἀνὴρ στρατηγῶν εὐκλεᾶ τ' ἔχων φάτιν.

12 Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.

ὧς σὺν θεοῖσι τοὺς σοφοὺς κινεῖν δόρυ
στρατηλάτας χροή, τῶν θεῶν δὲ μὴ βίβη.

13 Ἐν ταυτῷ.

Οὐδεὶς στρατεύσας ἄδικα σῶς ἦλθεν πάλιν.

5 14 Εὐριπίδου.

Μισῶ δ' ὅταν τις καὶ χθονὸς στρατηλάτης
μὴ πᾶσι πάντων προσφέρῃ μειλίγματα.

τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμουῖσθαι χρεῶν·
μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὐντυγχάνων,

10 τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἦν τιθεῖν, πράσσει καλῶς. (Eurip.
Beller.)

15 Εὐριπίδου Τημένω.

Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς,
γινῶναι τὸν ἐχθρόν ἢ μάλισθ' ἀλώσιμος.

16 Ἐν ταυτῷ.

Ἀρεῖς γὰρ οὕτω· χροή δὲ τὸν στρατηλάτην
ὁμῶς δίκαιον ὄντα ποιμαίνειν στρατόν.

17 Εὐριπίδου Τημενίδαις.

Ῥώμη δέ γ' ἀμαθὴς πολλάκις τέκτει βλάβην.

20 18 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (602).

Ἀσφαλὴς γὰρ ἔστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

19 Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.

Νείκη γὰρ ἀνδρῶν φόνια καὶ μάχας χρεῶν
δόλοισι κλέπτειν· τῆς δ' ἀληθείας ὁδὸς

25 φαύλη τίς ἐστι· ψεύδουσιν δ' Ἀρης φίλος.

20 Εὐριπίδου Ἑλένης (817).

Εἴσει· τὸ τολμᾶν δ' ἀδύνατ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

21 Σοφοκλέους Ἀλεαδῶν.

Δοκῶ μὲν οὐδεὶς· ἀλλ' ὅρα μὴ κρεῖσσον ἢ

καὶ δυσσεβοῦντα τῶν ἐναντίων κρατεῖν
ἢ δοῦλον αὐτὸν ὄντα τῶν πέλας κλύειν.

22 Εὐριπίδου Ἴωνι (1045).

Τὴν δ' εὐσέβειαν εὐτυχοῦσι μὲν καλὸν
τιμᾶν· ὅπου δὲ πολεμίους δρᾶσαι κακῶς
θέλει τις, οὐδεὶς ἐμποδῶν κέεται νόμος.

5

23 Μενάνδρου.

Ὅστις στρατηγεῖ μὴ στρατιώτης γενόμενος,
οὗτος ἐκατόμβην ἐξάγει τοῖς πολέμοις.

24 Θουκυδίδου ἱστορίας α' (124) δημηγο- 10
ρίας Κορινθίων.

Ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται·
ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον.

25 Θουκυδίδου ἱστορίας δ' (10) δημηγο-
ρίας Δημοσθένους.

15

Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφίκεται ὥσπερ τόδε, λογι-
σμὸν ἤκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσ-
δεῖται.

26 Ξενοφῶντος ἐν β' (6, 10) τῆς Κύρου
ἀναβάσεως.

20

Καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὥς δέοι τὸν στρατιώ-
την φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολέμους,
εἰ μέλλοι ἢ φύλακας φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ
ἀπροφασίστως λέναι εἰς τοὺς πολέμους.

27 Ξενοφῶντος ἐν γ' (1) ἀπομνημονευ- 25
μάτων.

Ἀκούσας δὲ ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν
ἦκειν ἐπαγγελλόμενον στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεγε πρὸς
τινα τῶν συνόντων, ὃν ἡσθάνετο βουλούμενον τῆς τι-
μῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυχεῖν, ἵνα καὶ ἡμῶν τις ἢ 30

Ὡς σὺν θεοῖσι τοὺς σοφοὺς κινεῖν δόρυ
στρατηλάτας χορή, τῶν θεῶν δὲ μὴ βίῃ.

13 Ἐν ταυτῷ.

Οὐδείς στρατεύσας ἄδικα σῶς ἦλθεν πάλιν.

5 14 Εὐριπίδου.

Μισῶ δ' ὅταν τις καὶ χθονὸς στρατηλάτης
μὴ πᾶσι πάντων προσφέρῃ μειλίγματα.

τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεῶν·

μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν· ἀλλ' οὐντυγχάνων,

10 τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἦν τιθῆναι, πράσσει καλῶς. (Eurip.
Beller.)

15 Εὐριπίδου Τημένω.

Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς,
γινῶναι τὸν ἐχθρὸν ἢ μάλισθ' ἀλώσιμος.

15 16 Ἐν ταυτῷ.

Ἀρεῖς γὰρ οὕτω· χορή δὲ τὸν στρατηλάτην
ὁμῶς δίκαιον ὄντα ποιμαίνειν στρατόν.

17 Εὐριπίδου Τημενίδαις.

Ῥώμη δέ γ' ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην.

20 18 Εὐριπίδου Φοινίσσαις (602).

Ἀσφαλὴς γὰρ ἔστ' ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

19 Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.

Νείκη γὰρ ἀνδρῶν φόνια καὶ μάχας χρεῶν
δόλοισι κλέπτειν· τῆς δ' ἀληθείας ὁδὸς

25 φαύλη τίς ἐστι· ψεύδουσιν δ' Ἀρης φίλος.

20 Εὐριπίδου Ἐλένης (817).

Εἴσει· τὸ τολμᾶν δ' ἀδύνατ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

21 Σοφοκλέους Ἀλεαδῶν.

Δοκῶ μὲν οὐδείς· ἀλλ' ὅρα μὴ κρεῖσσον ἢ

ἂν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδασκεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τοὺς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμάρτοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἀρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; Ἐμοιγε δοκεῖ. Τί δαὶ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἄρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; Οὗτοι γοῦν εἰσὶν, ἔφη, οἱ ἔνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες· οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄθηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς πανταχοῦ ὄντες εὐαίρετοι ἂν εἴεν. Αὐτὰρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδασκεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρηστέον ἐκάστω τῶν ταγμάτων; Οὐ πάνυ, ἔφη. Καὶ μὴν πολλὰ γ' ἐστί, πρὸς ἃ οὔτε ἄγειν οὔτε τάττειν ὡσαύτως προσήκει. Μὰ Δί', ἔφη, οὐ διεσαφηνίζεν. 15

28 Ἐν ταυτῷ (III, 2).

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ἡρημένῳ τῷ, τοῦ ἔνεκα, ἔφη, Ὅμηρον οἶει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; ἄρα γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως σῶαί τε ἔσονται, αἱ οἷες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι, καὶ οὐ ἔνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται· οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως σῶαί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι, καὶ οὐ ἔνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων ἐν δαιμονέστεροι ὦσιν· ἢ τί δή ποτε οὕτως ἐπήγγεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπών,

ἀμφοτέρον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατέρός τ' αἰ-
χμητής;

ἄρα γε ὅτι αἰχμητής τε [καὶ] κρατέρος ἂν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὸς εὐ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ'

ταξιαρχῇ ἢ λοχαγῇ, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα· τὰ γὰρ τακτικά ἐμέ γε καὶ ἄλλ' οὐδὲν ἐδίδαξεν. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοῦτό γε πολλοστὸν μέρος ἐστὶ στρατηγίας· καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις καὶ μηχανικόν, καὶ ἐργαστικόν καὶ ἐπιμελῆ, καὶ καρτερικόν καὶ ἀγχίνουν, καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὠμόν, καὶ ἀπλοῦν καὶ ἐπίβουλον, καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτην, καὶ προετικόν καὶ ἄρπαγα, καὶ φιλόδωρον καὶ πλεονέκτην, καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐπιθετικόν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγή-
15 σοντα ἔχειν. καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι· πολὺ γὰρ διαφέρει στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτου· ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν, ἐπειδὴν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα
20 μήτε τηκόμενα, οἳ τε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἱ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθεται, τότε γίνεται πολλοῦ ἄξιον κτῆμα οἰκία. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὦ Σώκρατες, ὅμοιον εἰρηκας· καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τοὺς τε πρῶ-
25 τοὺς ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χείρους, ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Εἰ μὲν τοίνυν, ἔφη, καὶ διαγινώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὄφελος ὧν ἔμαθες; οὐδὲ γὰρ εἰ σε ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευταῖον τὸ κάλλιστον τάττειν, μέσον δὲ τὸ χείριστον, μὴ διδάξας διαγινώσκειν τό τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐδὲν

ἂν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τοὺς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Τί οὖν οὐ σκοποῦμεν, ἔφη, πῶς ἂν αὐτῶν μὴ διαμάρτοιμεν; Βούλομαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ οὖν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἀρπάξαι, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρῶτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; Ἐμοιγε δοκεῖ. Τί δαὶ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας, ἄρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; Οὗτοι γοῦν εἰσίν, ἔφη, οἱ ἔνεκα ἐπαίνου κινδυνεύειν ἐθέλοντες· οὐ τοίνυν οὗτοί γε ἄδηλοι, ἀλλ' ἐπιφανεῖς 10 πανταχοῦ ὄντες εὐαίρετοι ἂν εἴεν. Αὐτάρ, ἔφη, πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρηστέον ἐκάστω τῶν ταγμάτων; Οὐ πάνυ, ἔφη. Καὶ μὴν πολλὰ γ' ἐστὶ, πρὸς ἃ οὔτε ἄγειν οὔτε τάττειν ὡσαύτως προσήκει. Μὰ Δί', ἔφη, οὐ διεσαφηνίζεν. 15

28 Ἐν ταυτῷ (III, 2).

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ἡρημένῳ τῷ, Τοῦ ἔνεκα, ἔφη, Ὅμηρον οἶει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; Ἄρα γε ὅτι ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως σῶαί τε ἔσονται, αἱ οἰες καὶ 20 τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι, καὶ οὐ ἔνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται· οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως σῶαί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι, καὶ οὐ ἔνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐ- 25 δαιμονέστεροι ᾖσιν· ἢ τί δή ποτε οὕτως ἐπήνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπὼν,

ἀμφοτέρων βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατέρός τ' αἰ-
χμητής;

ἄρα γε ὅτι αἰχμητής τε [καὶ] κρατέρός ἂν εἴη, οὐκ εἰ 30 μόνος αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ'

εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἷτιος εἴη; καὶ βασιλεὺς ἀγαθός, οὐκ εἰ μόνον τοῦ ἑαυτοῦ βίου καλῶς προστήκοι, ἀλλ' εἰ καὶ ὧν βασιλεύει, τούτοις εὐδαιμονίας αἷτιος εἴη; καὶ γὰρ βασιλεὺς αἰρεῖται
 5 οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῇται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἐλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσιν· καὶ στρατεύονται δὲ πάντες ἵνα ὁ βίος αὐτοῖς ὥς βέλτιστος ᾗ, καὶ στρατηγούς αἰροῦνται τούτου ἕνεκα, ἵνα πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ἡγεμόνες ᾦσιν. δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο
 10 παρασκευάζειν τοῖς ἐλομένοις αὐτὸν στρατηγόν· καὶ γὰρ οὔτε ἀλλίον τούτου ἄλλο ὄφδιον εὔρειν, οὔτε αἰσχίον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετή, τὰ μὲν ἄλλα περιήρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαιμόνας ποιεῖν ὧν ἂν ἡγῇται.

15 29 Ἐν ταυτῷ (III, 3).

Καὶ ἱππαρχεῖν δέ τινα ἡρημένῳ οἶδ' αἰ ποτε αὐτὸν τοιαύδε διαλεχθέντα. Ἡ ἀρχή πον, ἔφη, ἐφ' ἧς ἡρησαι, ἱππῶν τε καὶ ἀμβρατῶν ἐστίν. Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη. Ἴδι δὴ λέξον ἡμῖν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διανοῇ
 20 τοὺς ἱπποὺς βελτίους ποιῆσαι; Καὶ ὅς, Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, οὐκ ἐμὸν εἶναι τὸ ἔργον οἶμαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν τοῦ ἑαυτοῦ ἱπποῦ ἐπιμελεῖσθαι. Ἐὰν οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχωνται σοι τοὺς ἱπποὺς οἱ μὲν οὕτω κακόποδας ἢ κακοσκελεῖς ἢ ἀσθενεῖς, οἱ
 25 δὲ οὕτως ἀτρόφους ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγῶρους ὥστε μὴ μένειν ὅπου ἂν σὺ τάξης, οἱ δὲ οὕτω λακτιστὰς ὥστε μὴ δὲ τάξει δυνατόν εἶναι, τί σοι τοῦ ἱππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσῃ τοιούτων ἡγούμενος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πό-
 30 λιν; [Καὶ ὅς,] Ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ πειράσσομαι τῶν ἱππῶν εἰς τὸ δυνατόν ἐπιμελεῖσθαι. Τί

δέ, τοὺς ἱππέας οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας
 ποιῆσαι; Ἐργώ, ἔφη. Οὐκ οὖν πρῶτον μὲν ἀναβατι-
 κατέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους ποιήσεις; Δεῖ γοῦν, ἔφη,
 καὶ γὰρ εἴ τις αὐτῶν καταπέσοι, μᾶλλον ἂν οὕτω σώ-
 ζοιτο. Τί γάρ; ἐάν που κινδυνεύειν δέῃ, πότερον ὅ
 ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις,
 ἔνθα περ εἰώθατε ἱππεύειν, ἢ πειράσῃ τὰς μελέτας
 ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν οἷσι περ οἱ πόλεμοι
 γίνονται; Βέλτιον γοῦν, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δέ; τοῦ
 βάλλειν ὥς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων ἐπιμέλειάν τινα ¹⁰
 ποιήσει; Ἐφη καὶ τοῦτο. Θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν
 ἱππέων καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἅπερ
 ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, διανενόησαι; [Εἰ δὲ μή,] ἀλλὰ
 νῦν γε πειράσομαι, ἔφη. Ὅπως δέ σοι πεῖθονται οἱ
 ἱππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὔτε ¹⁵
 ἵππων οὔτε ἱππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκιμῶν οὐδὲν ὄφε-
 λος. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ πῶς ἂν τις μάλιστα,
 ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τοῦτο αὐτοὺς προτρέψαιτο;
 Ἐκεῖνο μὲν δήπου οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄν-
 θρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ²⁰
 ἡγῶνται βελτίστους εἶναι· καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν
 ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθον-
 ται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτα-
 τον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. Καὶ μάλα,
 ἔφη. Οὐκ οὖν εἰκός, ἔφη, καὶ ἐν ἱπικῇ ὅς ἂν μάλιστα ²⁵
 εἰδὼς φαίνεται ἃ δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα ἐθέλειν
 τοὺς ἄλλους πείθεσθαι; Ἐάν οὖν, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώ-
 κρατες, βέλτιστος ὢν αὐτῶν δῆλος ὢ, ἀρκέσει μοι
 τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί; Ἐάν γε πρὸς
 τοῦτο, ἔφη, διδάξης αὐτοὺς, ὥς τὸ πείθεσθαι σοι ³⁰
 κάλλιον τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται. Πῶς οὖν,
 ἔφη, τοῦτο διδάξω; Πολὺ νῆ Δί', ἔφη, ἔαον, ἢ εἰ σε

θεοὶ διδάσκειν, ὥς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ λυσιτελέστερά ἐστι. Λέγεις, ἔφη, σὺ τὸν Ἰππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιμελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ δύνασθαι λέγειν; Σὺ δ' ὦρον, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ Ἰππαρχεῖν; ἢ οὐκ ἐντεθύμῃσαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν ἐπιστάμεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγον ἐμάθομεν; καὶ εἰ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει· καὶ οἱ ἄριστα διδάσκοντες μάλιστα λόγῳ χρῶνται· καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα μάλιστα ἐπιστάμενοι κάλλιστα διαλέγονται.

30 Ἐν ταυτῷ (III, 4, 7).

Καὶ ὁ Νικομαχίδης, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ποτε ᾤμην ἐγὼ σοι ἀκούσαι, ὥς οἱ ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ἂν εἶεν. Ἴδι δῆ, ἔφη, ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν, πότερον τὰ αὐτά ἐστιν, ἢ διαφέρει τι. Πάνν γε, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἔφη, τὸ μὲν τοὺς ἀρχομένους κατηκόους τε καὶ εὐπειθεῖς ἑαυτοῖς κατασκευάζειν ἀμφοτέρων ἐστὶν ἔργον; Καὶ μάλα ἔφη. Τί δέ; τὸ προστάττειν ἕκαστα τοῖς ἐπιτηδεύουσιν πράττειν; Καὶ τοῦτο, ἔφη. Καὶ μὴν [τὸ] τοὺς κακοὺς κολάζειν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἀμφοτέροις οἶμαι προσήκειν. Πάνν μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ τοὺς ὑπηκόους εὐμενεῖς ποιεῖσθαι, πῶς οὐκ ἀμφοτέροις; Καὶ τοῦτ', ἔφη. Συμμάχους δὲ καὶ βοηθούς προσάγεσθαι δοκεῖ [σοι] συμφέρειν ἀμφοτέροις, ἢ οὐ; Πάνν μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ φυλακτικούς τῶν ὄντων οὐκ ἀμφοτέρους εἶναι προσήκει περὶ τὰ αὐτῶν ἔργα; Ταῦτα μὲν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι οὐκέτι ἀμφοτέρων. Ἀλλὰ ἐχθροὶ γέ τοι ἀμφοτέροις γίνονται. Καὶ μάλα, ἔφη,

τοῦτό γε. Οὐκ οὖν [τὸ] περιγενέσθαι τούτων ἀπο-
 τέροις συμφέρει; Πάνυ [γε,] ἔφη. Ἀλλ' ἐκεῖνο παρι-
 εῖς, ἂν δέη μάχεσθαι, τί ὠφελήσῃ ἡ οἰκονομική; Ἐν-
 ταῦθα δῆπου καὶ πλεῖστον, ἔφη. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰ-
 κονόμος εἰδὼς ὅτι οὐδὲν οὕτω λυσιτελές τε καὶ περ- 5
 δαλέον ἐστὶν ὥς τὸ μαχόμενον τοὺς πολεμίους νικᾶν,
 οὐδὲ οὕτως ἀλυσιτελές τε καὶ ζημιῶδες ὥς τὸ ἡττᾶ-
 σθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν συμφέροντα
 ζητήσῃ καὶ παρασκευάζεται, ἐπιμελῶς δὲ τὰ πρὸς τὸ
 ἡττᾶσθαι φέροντα σκέψεται καὶ διασκευάζεται, ἐνερ- 10
 γῶς δ', ἂν τὴν παρασκευὴν ὁρᾷ νικητικὴν οὔσαν,
 μαχεῖται· οὐχ ἥμισυ δὲ τούτων, ἐὰν ἀπαράσκευος
 ᾖ, φυλάσσεται συνάπτειν μάχην. Μὴ καταφρόνει εὖ,
 ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τῶν οἰκονομικῶν ἀνδρῶν· ἡ
 γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς 15
 τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα παραπλήσια ἔχει.

31 Ἡροδότου ἱστορίας ζ' (VII, 49).

Ὁ δὲ Ἀρτάβανος ἀμείβετο λέγων· Ὁ βασιλεῦ,
 οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφου'
 ἂν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. ἦν τε πλευνῶν συλ- 20
 λέξεως, τὰ δύο τοι ταῦτα λέγω πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα
 γίνονται· τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα·
 οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος [οὐδα-
 μόδι, ὥς ἐγὼ εἰκάξω,] ὅστις ἐγχειρομένου χειμῶνος
 δεξιόμενος σεῦ τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται 25
 διασῶσαι τὰς νέας· καίτοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι
 τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπείρου παρ' ἣν
 δὴ κομίζεται· οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τῶν λιμένων ὑποδε-
 ξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι
 καὶ οὐκ ἀνθρώποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο 30
 τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἐρχομαι ἐρέων·

γῇ δὲ πολεμίῃ τῇδὲ τοι καθίσταται, εἰ θέλει τοι μη-
δὲν ἀντίξουν καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολε-
μιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνης ἑκατέρῳ τὸ πρόσω αἰεὶ
κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις
5 οὐδὲ μίῃ πληθώρῃ· καὶ δὴ τοι ὥς οὐδενὸς ἐναντιευ-
μένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γι-
γνομένην λιμὸν τέξεσθαι· ἀνὴρ δὲ οὕτως ἂν εἴη
ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι πᾶν ἐπιλεγό-
μενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.

0 32 Οουκυλίδου ἱστορίας δ' (61) δημηγο-
ρίας Ἐρμοκράτους.

Πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν
μὲν τοῦ εἰκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν.

5 33 Δημοσθένους περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευ-
θερίας (193, 8).

Οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπὲρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν
πολεμήσειεν ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὥς
ἂν ἐλαττώνται μέχρι τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν,
ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐφίενται
10 μὲν, εἴαν τις ἔᾳ, εἴαν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἡδικοῦν-
ναι τοὺς ἐναντιωθέντας ἑαυτοὺς ἡγοῦνται.

34 Οουκυλίδου ἱστορίας δ' (92) δημηγο-
ρίας Παγώνδου.

Εἰώθασι τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας,
15 ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα
καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμννόμενον ἀδεέστερον ἐπι-
στρατεύειν, τὸν δὲ καὶ ἔξω ὄρων προαπαντῶντα καὶ
ἦν καιρὸς ἢ πολέμου ἄρχοντα, ἥσσον ἐτοίμως κατέχειν.

35 Οουκυλίδου ἱστορίας ε' (9) δημηγο-
10 ρίας Βρασίδου.

Καὶ νομίζατε τρία εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν, τὸ ἐθέλειν καὶ [τὸ] αἰσχύνησθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.

36 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (103) δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἐλπὶς δὲ κινδύνου παραμύθιον οὔσα, τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, καὶ βλάβῃ, οὐ καθεῖλε· τοῖς δὲ ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι, δάπανος γὰρ φύσει, ἅμα τε γιγνώσκεται σφαλέντων, καὶ ἐν ὅτῳ ἐτι φυλάσσεται τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν,¹⁰ οὐκ ἐλλείπει.

37 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (102) δημηγορίας Ἀθηναίων.

Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔστιν ὅτε καινότερας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον¹⁵ ἐκατέρων πληθὺς.

38 Θουκυδίδου ἱστορίας ε' (9) δημηγορίας Βρασίδου.

Τὸ γὰρ ἐπὶ οὗτοισιν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολέμοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου.²⁰

39 Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθνῶν συναγωγῆς. Ἀνταριᾶται τοὺς ἀδυνάτους τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οὐδέποτε ζῶντας ἀπολείπουσι.

40 Τοῦ αὐτοῦ.

Τριβαλλοὶ τέτταρας φάλαγγας ἐν ταῖς μάχαις²⁵ ποιοῦνται· τὴν πρώτην τῶν ἀσθενῶν, τὴν ἐχομένην τῶν κρατίστων, τὴν τρίτην τῶν ἱππέων, τελευταίαν τὴν τῶν γυναικῶν, αἱ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρεπομένους κωλύουσι βλασφημοῦσαι.

41 Ἀντισθένης (Plutarch. Mor. 336 a).

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὅτι πάντα δεῖ τοῖς πολεμοῖς εὐχεσθαι τὰγαθὰ παρεῖναι χωρὶς ἀνδρείας· γίγνεται γὰρ οὕτως οὐ τῶν ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν κρατούντων.

42 Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου (51, 10).

5 Αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτοὺς καὶ ἅπαντα ἀναβαλλομένους ὅσα ἂν ᾗ δυσχερῇ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐμπροσθεν εἶναι τῶν πραγ-
10 μάτων· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευ-
μάτων ἀξιῶσιε τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους ἡγεῖσθαι, ἵν' ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττεται, καὶ μὴ τὰ συμβάντα ἀναγκάζονται διώκειν.

15 43 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ εἰ πολιτευτέον πρεσβυτέρῳ (788 d).

Οἱ ῥήτορες Ἀθήνησιν Ἱπικράτει καὶ Τιμοθέῳ Χάρητα παρέφερον ἰσχυρὸν ὄντα καὶ τοιοῦτον ἡξίουν εἶναι τὸν στρατηγόν. ὁ δὲ Τιμόθεος "Οὐ μὰ τοὺς
20 θεοὺς" εἶπεν "ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν εἶναι τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν, τὸν δὲ στρατηγὸν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσω ὁρᾶν."

44 Ἀντιγόνου (Plutarch. Mor. 183 d).

Ἀντίγονος ὑποχωρῶν ποτε τοῖς πολεμοῖς ἐπερχο-
25 μένοις οὐκ ἔφη φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τὸ συμφέρον ὀπίσω κείμενον.

45 Λαμάχου (Plutarch. l. l. 186 f).

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτάνοντι· τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσῃν "Οὐκ ἔστιν"
30 εἶπεν "ἐν πολέμῳ δις ἁμαρτάνειν."

46 Ἀντίγονου.

Ἀντιγόνης ἐρωτηθεὶς πῶς ἂν τις ἐπιθοίτο τοῖς πολεμίοις, εἶπεν "ἡ δόλῳ ἢ βίῃ ἢ ἀμφοδὸν ἢ κρυφῶδόν."

47 Δημάδης (Pseudoplat. de nobil. 2).

Δημάδης ὁ ῥήτωρ ληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐν τῇ κατὰ Χαιρώνειαν μάχῃ ὑπὸ Φιλίππου καὶ συσταθεὶς αὐτῷ, ἐκείνου παρὰ πότον σεμνυνομένου "ποῦ ἢ εὐγένεια καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἀθηναίων πόλεως;" "ἔγνωσ ἂν" ἔφη "ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ 10 Ἀθηναίων μὲν Φίλιππος, Μακεδόνων δὲ Χάρης ἐστρατήγει."

48 Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος πῶς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς οἰκουμένης ἐκυρίευσεν, εἶπε "βουλῇ καὶ 15 μύθοισι καὶ ἡπεροπηλίδι τέχνῃ."

49 Ἀγησιλάου.

Ἀγησίλαος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τινος τίνα δεῖ τὸν στρατηγὸν ἔχειν εἶπεν ὅτι πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς 20 ὑποτεταγμένους εὐνοίαν, πρὸς δὲ τοὺς καιροὺς λογισμὸν.

50 Ἐπαμινώνδου.

Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος ἰδὼν στρατοπέδον μέγα καὶ καλὸν στρατηγὸν οὐκ ἔχον "ἡλίκον" ἔφη "θηρίον 25 καὶ κεφαλὴν οὐκ ἔχει."

51 Ἰφικράτους (Plut. Mor. 87a).

Ἰφικράτης ἐν συμμάχων χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀφύττων, πρὸς

τὸν εἰπόντα "τί γὰρ φοβούμεθα;" χειρίστην ἔφη φωνὴν στρατηγοῦ εἶναι τὴν "οὐκ ἂν προσεδόκησα."

52 Τοῦ αὐτοῦ (ib. 187 b).

Ῥήτορος δέ τινος ἐρωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ
5 "τίς ἂν μέγα φρονεῖς, πότερον ἰππεὺς ἢ ὀπλίτης ἢ
τοξότης ἢ πελταστής;" "οὐδείς" ἔφη "τούτων, ἀλλὰ
τούτοις ἐπιτάττειν πᾶσιν ἐπιστάμενος."

53 Χαβρίου (Plut. l. l. 187 c).

Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τοὺς μάλιστα
10 γιγνώσκοντας τὰ τῶν πολέμιων.

54 Θουκυδίδου ἱστορίας γ' (III, 48) δημηγορίας Διοδότου.

"Ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἀντιπάλους
κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών.

15 55 Τοῦ αὐτοῦ ἱστορίας δ' (86) δημηγορίας Βρασίδου.

Ἀπάτη γὰρ εὐπρεπεῖ αἰσχρόν τι τοῖς γε ἐν ἀξιώματι
πλεονεκτῆσαι ἢ βία ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος
δικαιώσει ἢν ἡ τύχη ἔδωκεν ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης
20 ἀδίκου ἐπιβουλῇ.

56 Θουκυδίδου (VI, 91) δημηγορίας Ἀλκιβιάδου.

Βεβαιότατα δ' ἂν τις τοὺς πολέμιους οὕτω βλέπτοι,
εἰ ἂ μάλιστα δεδιότας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα
25 σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέρει. εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς
ἀκριβέστατα ἐκάστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους
φοβεῖσθαι.

57 Πύρρου.

Πύρρος ἐπιζητούντων τῶν παρὰ πότον πότερος
30 κρείσσων ἀνλητῆς Ἀντιγενίδας ἢ Σάτυρος "ἐμοὶ

μὲν" εἶπε "στρατηγὸς Πολυσπέρφων," διδάσκων ὅτι ἀναγκαῖα δεῖ ζητεῖν καὶ μὴ ἄχρηστα.

58 Ἀννίβαλος.

Ἀννίβαλ ἀκούσας στωικοῦ τινος ἐπιχειροῦντος ὅτι ὁ σοφὸς μόνος στρατηγικὸς ἐστίν, ἐγέλασε, νομίζων ἄδύνατον εἶναι ἐκτὸς τῆς δι' ἔργων ἐμπειρίας τὴν ἐν τοῦτοις ἐπιστήμην σχεῖν.

59 Λυκούργου.

Λυκούργος ἐκέλευσε Λακεδαιμονίοις μὴ πολλάκις τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν, ἵνα μὴ ἄκοντας πολεμεῖν ¹⁰ διδάξωσιν.

60 Πύρρου.

Πύρρος πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον τὰ τακτικά διδάξειν ἐν δὲ παρατάξει οὐδέποτε γεγονότα οὐκ ἔφη δεῖσθαι ἀπερισεαλίγκτου στρατηγοῦ. 15

61 Φιλίππου.

Φίλιππος ἔλεγε κρεῖττον εἶναι στρατόπεδον ἐλάφων λέοντος στρατηγοῦντος ἢ λεόντων ἐλάφου.

62 Ἰφικράτους.

Ἰφικράτης τὸ σπράτευμα οὕτως ἔφασκε δεῖν συντελέσθαι ὥς ἐν σῶμα, θώρακά μὲν ἔχον τὴν φάλαγγα, χεῖρας δὲ τοὺς ψιλοὺς, πόδας δὲ τοὺς ἱππέας, κεφαλὴν δὲ τὸν στρατηγόν.

63 Φιλίππου.

Φίλιππος ἐρωτώμενος οὓς τινὰς μάλιστα φιλεῖ ²⁰ καὶ οὓς τινὰς μάλιστα μισεῖ "τοὺς μέλλοντας" ἔφη "προδιδόναί μάλιστα φιλῶ, τοὺς δ' ἤδη προδεδωκότας μάλιστα μισῶ."

64 Τιμοθέου.

Τιμόθεος πρὸς τὸν ἐρόμενον ᾧ διαφέρει στρατη-
γικῇ ῥητορικῇς "ὦ πόλεμος" ἔφη "εἰρήνης."

65 Εὐδαμονίδου (Plut. Mor. p. 192 b).

Εὐδαμονίδας ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος
5 ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν "ὁ μὲν
λόγος" ἔφη "θαυμαστός, ὁ δὲ λέγων οὐ περισεσάλ-
πιγκται."

66 Ξενοφῶντος ἐν τῷ ε' (3, 9) τῆς Κύρου
παιδείας.

10 Οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πῶς
πλείονα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι,
οὔτ' ἂν ἐχθροὺς πλείους τις βλάψειεν ἄλλως πῶς ἢ
φίλος δοκῶν εἶναι.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ. ΝΕ.

15 1 Εὐριπίδου Κρεσφόντου. Χορός.

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ξήλός μοι σέθεν, ὥς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν πόνοις

20 ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρὶν περ χαρίεσσαν προσιδεῖν ὄραν
καὶ καλλιχόρους αἰοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.
ἴθι μοι πότνα πόλιν,

25 τὰν δ' ἐχθρὰν στάσιν εἶργ' ἀπ' οἴ-
κων τὰν μαινομέναν τ' ἔριν,
θηκτῷ τερπομέναν σιδάργῳ.

2 Ἀριστοφάνους Γεωργῶν.

Εἰρήνη βαθύπλουτε καὶ ξενγάριον βοεικόν·

εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο
σκάψαι κάποκλάσαι τε καὶ λουσαμένῳ διελκύνσαι
τῆς τρυγός, ἄρτον λιπαρὸν καὶ βράφανον φέροντι.

3 Βακχυλίδου παιάνων.

Τίτκει δέ τε θνατοῖσιν εἰράνα μεγάλη, 5
πλοῦτον καὶ μελιγλώσσω ἀοιδᾶν ἄνθεα,
δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἰθεσθαι βοῶν
ξανθᾶ φλογὶ μῆρα τανυτρίχων τε μήλων,
γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλειν.
ἐν δὲ σιδαροδέτοισι πόρπαξιν αἰδᾶν ἀραχνῶν 10
ἱστοὶ πέλονται, ἔρχεά τε λογχωτὰ
ξίφεά τ' ἀμφάκε' [εὐρὺς] δάμναται· χαλκῶν δ'
οὐκέτι σαλπύγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων
ὑπνος ἀπὸ βλεφάρων, ἄμὼν ὃς θάλλει κέαρ.
συμποσίων δ' ἐρατῶν βροῖοντ' ἀγνιά, 15
παιδικοὶ δ' ὕμνοι φλέγονται.

4 Εὐριπίδου Ἑρεχθίδος.

Κεῖσθω δόρυ μοι μίτον ἀμφιπλέκειν ἀράχνα,
μετὰ δ' ἀσυχίας πολιῷ γήραι συνοικοίην,
αἰείδοιμι δὲ στεφάνοισι κάρα πολιὸν στεφανώσας, 20
Θρηϊκιον πέλταν πρὸς Ἀθάνας
περικλίσιν ἀγκρεμάσας θαλάμοις,
δέλτων τ' ἀναπτύσσοιμι γῆρυν,
ἂν σοφοὶ κλέονται.

5 Φιλήμονος ἐκ Πύρρον.

Οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν, ὥς ἀκήκοα, 25
περὶ τοῦτό τ' αὐτοῖς πολὺς ἀναλοῦται χρόνος,
τί ἐστι τάγαθόν· οὐ δὲ εἰς εὐρηκέ πω
τί ἐστιν· ἀρετὴν καὶ φρόνησίν φασι, καὶ
λέγουσι πάντα μᾶλλον ἢ τί τάγαθόν. 30
ἐν ἀργῷ διατρίβων τὴν τε γῆν σκάπτων ἐγὼ

νῦν εὖρον· εἰρήνη' στίλν' ὦ Ζεῦ φίλτατε,
 τῆς ἐπαφροδίτου καὶ φιλανθρωποῦ θεοῦ.
 γάμους ἐορτὰς συγγενεῖς παῖδας φίλους
 πλοῦτον ὑγίειαν σίτον οἶνον ἡδονήν
 5 αὕτη δίδωσι. ταῦτα πάντ' ἂν ἐκλίπη,
 τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

6 Εὐριπίδου (Suppl. 481).

Ὅταν γὰρ ἔλθῃ πόλεμος εἰς ψῆφον λεώ,
 οὐδείς ἔθ' αὐτοῦ θάνατον ἐκλογίζεται,
 10 τὸ δυστυχὲς δὲ τοῦτ' ἐς ἄλλον ἐκτρέπεται.
 εἰ δ' ἦν παρ' ὄμμα θάνατος ἐν ψήφου φορᾷ,
 οὐκ ἂν ποθ' Ἑλλὰς δορυμανὴς ἀπώλλυτο.
 καίτοι δυοῖν γὰρ πάντες ἄνθρωποι λόγοιν
 τὸν κρεῖττον' ἴσμεν, καὶ τὰ χρηστὰ καὶ κακά,
 15 ὅσῳ τε πολέμου κρεῖττον εἰρήνῃ βροτοῖς·
 ἢ πρῶτα μὲν μούσαισι πρόσφιλεστάτῃ,
 γόοισι δ' ἐχθρά, τέρεται δ' εὐπαιδία,
 χαίρει δὲ πλούτῳ. ταῦτ' ἀφέντες οἱ κακοὶ
 πολέμους ἀναιρούμεσθα, καὶ τὸν ἦττονα
 20 δουλούμεθ' ἄνδρες ἄνδρα καὶ πόλιν πόλιν.

7 Ἀριστοφάνους Νήστων.

ὦ μῶρε μῶρε, ταῦτα πάντ' ἐν τῇδ' ἐνι·
 οἰκεῖν μὲν ἐν ἀγρῷ πρῶτον ἐν τῷ γηδίῳ
 ἀπαλλαγέντα τῶν κατ' ἀγορὰν πραγμάτων,
 25 κεκτημένον ζευγάριον οἰκεῖον βοοῖν,
 ἔπειτ' ἀκούειν προβατίων βληχωμένων,
 τρυγός τε φωνὴν εἰς λεκάνην ᾠθουμένης,
 ὄψω δὲ χρῆσθαι σπινιδίοις τε καὶ κίχλαις,
 καὶ μὴ περιμένειν ἐξ ἀγορᾶς ἰχθυΐδια
 30 τριταῖα, πολυτίμητα, βεβασανισμένα
 ἐπ' ἰχθυοπώλου χειρὶ παρανομωτάτῃ.

8 Τοῦ αὐτοῦ Εἰρήνης (519).

Ὡ πότνια βοτρυνόδωρε, τί προσείπω σ' ἔπος;
πόθεν λάβοιμ' ἂν ῥῆμα μυριάμορον;

9 Μενάνδρου.

Εἰρήνη γεωργὸν κὰν πέτραις 5
τρέφει καλῶς, πόλεμος δὲ κὰν πεδίῳ κακῶς [ἔφν].

10 Ἡροδότου ἱστορίας α' (87).

Οὐδείς γάρ οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον
πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΟΤΙ ΑΓΑΘΟΝ. Ν5. 10

1 Ἀριστοφάνους Εἰρήνης.

Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισιν εἰρήνης φίλης
πιστὴ τροφός, ταμία συνεργὸς ἐπίτροπος
θυγάτηρ ἀδελφή· πάντα ταῦτ' ἐχρήτό μοι.
β'. σοὶ δ' ὄνομα δὴ τί ἐστιν; α'. ὅ τι; Γεωργία. 15

2 Ὡ ποθεινὴ τοῖς δικαίοις καὶ γεωργοῖς ἡμέρα,
ἄσμενός σ' ἰδὼν προσειπεῖν βούλομαι τὰς ἀμπέλους.

3 Μενάνδρου Ἀδελφῶν.

Χαίρ', ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνον πολλοῦ σ' ἰδὼν
ἀσπάζομαι· τοντὶ γὰρ οὐ πᾶσαν ποιῶ 20
τὴν γῆν, ὅταν δὲ τοῦμὸν ἐσίδω χωρίον.
τὸ γὰρ τρέφον με, τοῦτ' ἐγὼ κρίνω θεόν.

4 Ἀμφιδος Ἐρίθων.

Εἴτ' οὐχὶ χρυσοῦν ἐστὶ πρᾶγμ' ἐρημία;
ὁ πατήρ γε τοῦ ξῆν ἐστὶν ἀνθρώποις ἄγρός,
πενίαν τε συγκρύπτειν ἐπίσταται μόνος· 25
ἄστυ δὲ θάλατράν [ἐστὶν] ἀτυχίας σαφῶς γέμον.

5 Μενάνδρου Πλοκίφ.

Ἄρ' ἐστὶν ἀρετῆς καὶ βίου διδάσκαλος
ἐλευθέρου τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρός.

6 Φωκυλίδου.

5 Χρηζὼν πλούτου μελέτην ἔχε πόνος ἀγροῦ,
ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν Ἀμαλθείης κέρας εἶναι.

7 Μενάνδρου Ἀνεψιοί.

Τὰ κακῶς τρέφοντα χωρὶ' ἀνδρείους ποιεῖ.

8 Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων (32).

10 Ἀποβλέπων εἰς τὸν ἀγρὸν εἰρήνης ἐρῶν,
στυγῶν μὲν ἄστν, τὸν δ' ἐμὸν δῆμον ποθῶν,
ὃς οὐδεπώποτ' εἶπεν, ἄνθρωπος πρίω,
οὐκ ὄξος, οὐκ ἔλαιον, οὐδ' ἤδη πρίω,
ἀλλ' αὐτὸς ἔφερε πάντα χῶ πρίων ἀπῆν.

15 9 Μενάνδρου.

Ἀγροῖκος εἶναι προσποιεῖ πονηρὸς ὢν.

10 Ἀράτου φαινομένων (108).

Οὐπω λευγαλέου ποτὲ νείκεος ἠπίσταντο,
οὐδὲ διακρίσιος περιμεμφέος οὐδὲ κυδοιμοῦ,
10 αὐτῶς δ' ἔζων, χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
καὶ βίον οὐπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον·
ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα, καὶ αὐτὴ πότνια λαῶν
μυρία πάντα παρῆχε δίκῃ δώτειρα δικαίων.

11 Μενάνδρου Ἰδρία.

15 Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φανύλους [τρόπους]
ἐρημία.

12 Ἀριστοφάνους Νεφελῶν (43).

Ἐμοὶ γὰρ ἦν ἀγροῖκος ἡδιστος βίος,
εὐρωτιῶν ἀκόρητος εἰκὴ κείμενος,
0 βούων μελίτταις καὶ προβάτοις καὶ στεμφύλοις.

13 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Τοιαῦτ' αἶδε, καὶ δόξεις φρονεῖν,
σκάπτων, ἀρῶν γῆν, ποιμνίων ἐπιστατῶν,
ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς σοφίσματα.

14 Εὐριπίδου * Βουτημένῳ.

Ἄλλη πρὸς ἄλλο γαῖα χρησιμώτερα.

15 Φιλήμονος.

Δικαιότατον κτῆμ' ἐστὶν ἀνθρώποις ἀγρός·
ὣν ἡ φύσις δεῖται γὰρ ἐπιμελῶς φέρει,
πυρρὸς ἔλαιον οἶνον ἰσχάδας μέλι.
τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐστὶν ἣ τε πορφύρα
ἐς τοὺς τραγῳδοὺς εὖθετ', οὐκ ἐς τὸν βίον.

16 Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης τὸ τῆς ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος
τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἤξιωσεν· εἶναι γὰρ σύμ-
βολον, ἂν μὴ τις ἢ μάλθων ἀλλὰ ἐργάτης, πάντα
ἔξειν τὰγαθὰ· κατὰ μὲν τὴν ἀμάλθειαν τοῦ μὴ μάλ-
θωνος ταττομένου, κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοῦς ἐργα-
τικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι· βότρου
δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωρ-
γίᾳ πάντα ἐνεστὶν ὧν χρεῖαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχον-
τες αὐτὸ εἰσάγονται ὅ τε ἀγαθὸς δαίμων καὶ ἡ ἀγαθὴ
τύχη.

17 Ξενοφώντος (Symp. II, 24).

Οἶνος τὰς μὲν λύπας ὥσπερ μανδραγόρας ἄνδρα
κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον
φλόγα ἐγείρει.

18 Μουσωνίου ἐκ τοῦ τίς ὁ φιλοσόφῳ
προσήκων πόρος.

Ἔστι καὶ ἕτερος πόρος οὐδὲν τούτου κακίων, τάχα

τί δὲ τὸ καλὸν ἐστὶ καὶ ἐργαζόμενον μετὰ τοῦ διδασκάλου τὸν μαθητὴν ἀκούειν τι ἅμα περὶ σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης ἢ καρτερίας λέγοντος· πολλῶν μὲν γὰρ λόγων οὐ δεῖ τοῖς φιλοσοφῆσουσι καλῶς, οὐδὲ
 5 τὸν ὄχλον τούτων τῶν θεωρημάτων ἀναληπτέον πάντως τοῖς νέοις, ἐφ' ᾧ φουσωμένους τοὺς σοφιστὰς ὀρωμεν· ταῦτα γὰρ δὴ τῷ ὄντι ἱκανὰ κατατρεῖσθαι βίον ἀνθρώπου ἐστί· τὰ δ' ἀναγκαιοτάτα καὶ χρησιμώτατα μαθεῖν οὐκ ἀδύνατον καὶ πρὸς ἐργασίᾳ γεωρ-
 10 γικῇ ὄντας, ἄλλως τε καὶ οὐ διὰ παντὸς ἐργασομένους ἄλλ' ἀναπαύλαις χρησιμομένους. ὀλίγοι μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον ἐθελήσουσι μανθάνειν, οἷδ' ἀκριβῶς ἐγώ· ἐστί δὲ ἄμεινον μὴδὲ προσιέναι τῷ φιλοσόφῳ τοὺς πλείονας τῶν φιλοσοφεῖν λεγόντων νέων, ὅσοι
 15 σαθροὶ τε καὶ μαλακοί, δι' οὓς προσιόντας ἀναπλήπλῃται κηλίδων φιλοσοφία. τῶν μὲν γὰρ ἀληθινῶν ἐραστῶν φιλοσοφίας οὐκ ἐστὶν οὐδεὶς ὅς οὐκ ἂν ἐθελήσειε μετ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ διάγειν ἐν χωρίῳ, καὶ εἰ χαλεπώτατον τύχοι ὃν τὸ χωρίον, μέλλων γε ἀπο-
 20 λαύειν μεγάλα ταύτης τῆς διατριβῆς τῷ συνεῖναι τῷ διδασκάλῳ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τῷ ἀπεῖναι τῶν ἀστικῶν κακῶν ἅπερ ἐμπόδιον τῷ φιλοσοφεῖν, τῷ μὴ δύνασθαι λανθάνειν εὖ ἢ κακῶς τι ποιῶν, ὃ δὴ μέγιστον τοῖς παιδευομένοις ὄφελος· καὶ ἐσθίειν δὲ
 25 καὶ πίνειν καὶ καθεύδειν ἐφορώμενον ὑπ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μέγα ὄφελος. ἃ δὲ γένοιτ' ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ κατ' ἀγρόν, ταῦτα ἐπαινεῖ καὶ θεοργυῖς ἐν οἷς φησί

καὶ μετὰ τῶν σύ γε πίνε καὶ ἐσθιε, καὶ μετὰ τοῖσιν
 30 ἴξε, καὶ ἄνδανε τοῖς ὦν μεγάλη δύναμις.
 ὅτι γε μὴν οὐκ ἄλλους τινας ἢ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας λέγει μεγάλην ἔχειν δύναμιν πρὸς ἀνθρώπων ὠφέ-

κὴν ἀσπάζομαι μάλιστα· εἰ γε μὴν ἅμα φιλοσοφεῖ
 τις καὶ γεωργεῖ, οὐκ ἄλλον ἢ παραβάλοισι τούτῳ
 βίον οὐδὲ πορισμὸν ἕτερον προτιμήσαιμι ἄν. πῶς
 μὲν γὰρ οὐ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἀπὸ γῆς, ἢ τροφός
 τε καὶ μήτηρ ἐστὶν ἡμῶν, ἢ ἀπ' ἄλλου του τρέφε-
 σθαι; πῶς δ' οὐκ ἀνδρικώτερον τοῦ καθῆσθαι ἐν
 πόλει [ὥσπερ οἱ σοφισταὶ] τὸ ζῆν ἐν χωρίῳ; πῶς δ'
 οὐκ ὑγιεινότερον τοῦ σκιατροφεῖσθαι τὸ ἔξω διαιτᾶ-
 σθαι; τί δέ; ἐλευθεριώτερον αὐτὸν αὐτῷ μηχανᾶσθαι
 τὰ ἀναγκαῖα ἢ παρ' ἐτέρων λαμβάνειν; ἀλλὰ φαίνε-
 ται τὸ μὴ δεῖσθαι ἄλλου πρὸς τὰς χρεῖας τὰς αὐτοῦ
 πολὺν σεμνότερον ἢ τὸ δεῖσθαι. οὕτως ἄρα καλὸν καὶ
 εὐδαιμονικὸν καὶ θεοφιλὲς τὸ ζῆν ἀπὸ γεωργίας ἐστί,
 σὺν γε τῷ καλοκαγαθίας μὴ ὀλιγωρεῖν, ὥστε Μύ-
 σωνα τὸν Χρηαῖον ὁ θεὸς ἀνείπε σοφόν, καὶ τὸν Ψα-
 φίδιον Ἀγλαὸν εὐδαίμονα προσηγόρευσε, χωρετικῶς
 ἐκάτερον αὐτῶν βιοῦντα καὶ αὐτουργία χρώμενον
 καὶ τῆς ἐν ἅστει διατριβῆς ἀπεχόμενον. ἄρ' οὖν οὐκ
 ἄξιον ζηλοῦν τε καὶ μιμεῖσθαι τούτους, καὶ περιέχε-
 σθαι σπουδῆς τῆς τοῦ γεωργεῖν;

20

τί δέ; οὐ δεινόν, φαίη τις ἂν ἴσως, ἄνδρα παι-
 δευτικὸν καὶ δυνάμενον προβιβάξειν νέους εἰς φιλο-
 σοφίαν ἐργάζεσθαι γῆν καὶ τῷ σώματι πονεῖν τοῖς
 χωρίταις παραπλησίως; ναί· δεινὸν γὰρ ἂν τοῦτο
 τῷ ὄντι ἦν, εἴπερ ἐκώλυεν ἡ ἐργασία τῆς γῆς φιλο-
 σοφεῖν ἢ ἄλλους πρὸς φιλοσοφίαν ὠφελεῖν. νῦν δὲ
 καὶ μᾶλλον ἂν μοι δοκοῦσιν ὠφελεῖσθαι οἱ νέοι οὐκ
 ἐν πόλει τῷ διδασκάλῳ συνόντες οὐδ' ἐν τῇ διατριβῇ
 ἀκούοντες αὐτοῦ λέγοντος, ἀλλ' ἐργαζόμενον ἐπὶ τῆς
 ἀγροικίας ὄρωντες καὶ ἔργῳ ἐνδεικνύμενον ἅπερ
 ὑφηγεῖται ὁ λόγος, ὅτι χρὴ πονεῖν καὶ κακοπαθεῖν
 τῷ σώματι μᾶλλον ἢ ἐτέρου δεῖσθαι τοῦ τρέφοντος.

20

ἰσχύον ἀντοῖς προστίθῃσι, τοὺς δὲ τῇ
 ῥογούντας ἀνδρίζει, πρὸς τε ἐγείρουσα
 σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν
 τῷ ἄστει ἐν ὧρα αἱ ἐπικαιρόταται
 δὲ ἦν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τῇ
 ἵππον ἱκανωτάτη ἢ γεωργία
 σφοδρὸν παρέχει τὸ σῶμα ἐν
 εἶσθαι, συνειπαίρει τε ἢ γῇ, καὶ
 τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμ-
 σα. ὠφελοῦμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας
 ἄνθρωποι καὶ οἱ ἵπποι ἀντωφελοῦσι τὸν χώρον·
 ἵππος πρῶτ' τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν
 πεμείλειαν, καὶ ἐξουσίαν παρέχων τοῦ δειλῆς ἀπιέ-
 ναι· αἱ δὲ κύνες τὰ τε θηρία συνεξαίρουσαι κωλύουσιν
 15 ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ τῇ ἐρημίᾳ τὴν
 ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. συμπαρορμαὶ δὲ τι καὶ
 εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὄπλοις τῇ χώρᾳ ἢ γεωργία, [καὶ
 ἢ γῇ τοὺς γεωργοὺς] ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέ-
 φουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. καὶ δραμεῖν τε καὶ
 20 βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας
 παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις τέχνη πλείω
 ἀντιχαρίζεται; τίς δ' ἥδιον τὸν ἐπιμελούμενον δέ-
 χεται, προτείνουσα προσίοντι λαβεῖν ὃ τι χρήξει; τίς
 δὲ ξένους ἥδιον ἢ ἀφθονώτερον δέχεται; χεῖμάσαι
 25 δὲ πυρὶ ἀφθονῶς καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων
 εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασι τε
 καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη
 θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἐορτὰς πλη-
 ρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οὐκέταις προσφιλεστέρα
 30 ἢ γυναικὶ ἡδίῳ ἢ τέκνοις ποθεινότερα ἢ φίλοις
 εὐχαριστοτέρα; ἔμοι μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι,
 εἰ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτημᾶ τι τούτου

λειαν, εἰ συνεσθίοι καὶ συμπίνοι τις αὐτοῖς καὶ συ-
καθέξοιτο, δεδήλωκεν συμμίσσης.

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ μαθήσεται· ἦν δὲ κα-
κοῖσι

συμμίσσης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

μηδὲ λεγέτω τις ὅτι τῷ μανθάνειν ἢ τῷ διδάσκειν ἃ
χρὴ τὸ γεωργεῖν ἐμπόδιον· οὐ γὰρ ἔοικεν οὕτως
ἔχειν, εἰ δὴ μάλιστα γ' οὕτω καὶ ἐπὶ πλεῖστον ὁ μὲν
μανθάνων συνείη τῷ διδάσκοντι ὁ δὲ διδάσκων διὰ
χειρὸς ἔχοι τὸν μανθάνοντα. τούτου δὲ τοιούτου¹⁰
ὄντος, ὁ πόρος ἐκ γεωργίας φαίνεται ὦν τῷ φιλο-
σόφῳ χρησιμώτατός τε καὶ πρεπωδέστατος.

19 Ξενοφῶντος ἐκ τῶν ἀπομνημονευμέ-
των (Oecon. 5).

Ταῦτα δέ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἐφη¹⁵
ὁ Σωκράτης, ὅτι περ τῆς γεωργίας οὐδὲ οἱ πάνν μα-
κάριοι δύνανται ἀπέχεσθαι. ἔοικε γὰρ αὐτῆς ἡ ἐπιμέ-
λεια εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὔξεσις
καὶ σωμάτων ἄσκησις εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ
ἐλευθέρῳ προσήκει. πρῶτον μὲν γὰρ ἀπ' ὧν ζῶ-²⁰
σιν ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ
ἀπ' ὧν τοίνυν ἡδυπαθοῦσι προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ
καὶ θεοὺς κοσμοῦσι καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα, καὶ οἴ-
οις αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν
καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ ὅσα τὰ μὲν πολλὰ²⁵
φύει τὰ δὲ τρέφει. καὶ γὰρ ἡ προβατικὴ τέχνη συνή-
πται τῇ γεωργίᾳ, ὥστ' ἔχειν καὶ θεοῖς ἐξαρέσκεσθαι
θύοντας καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. παρέχουσα δὲ ἀφθο-
νώτατα [ἀγαθὰ] οὐκ ἐξ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβά-
νειν, ἀλλὰ ψύχῃ τε χειμῶνος καὶ θάλλῃ θερούς ἐθί-³⁰
ζει καρτερεῖν. καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς γυμνάζουσα

διὰ τῶν χειρῶν ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθῃσι, τοὺς δὲ τῇ
 ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει, πρῶτ' τε ἐγείρουσα
 καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα· καὶ γὰρ ἐν
 τῷ χωρίῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει ἐν ὧρα αἱ ἐπικαιρόταται
 5 πράξεις εἰσὶν. ἔπειτα δὲ ἦν τε σὺν ἵππῳ ἀρῆγειν τῇ
 χώρᾳ βουληθῇ τις, τὸν ἵππον ἱκανωτάτῃ ἢ γεωργίᾳ
 τρέφειν· ἦν τε πεζῇ, σφοδρὸν παρέχει τὸ σῶμα ἐν
 ταῖς θήραις φιλοπονείσθαι, συνεπαίρει τε ἡ γῆ, καὶ
 κυστὴν εὐπέτειαν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμ-
 10 παρατρέφουσα. ὠφελούμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γεωργίας
 καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ ἵπποι ἀντωφελοῦσι τὸν χώρον·
 ὁ μὲν ἵππος πρῶτ' τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν
 ἐπιμέλειαν, καὶ ἐξουσίαν παρέχων τοῦ δελίης ἀπιέ-
 ναι· αἱ δὲ κύνες τὰ τε θηρία συνεξαίρουσαι κωλύουσιν
 15 ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων, καὶ τῇ ἐρημίᾳ τὴν
 ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. συμπαρορμαῖ δέ τι καὶ
 εἰς τὸ ἀρῆγειν σὺν ὄπλοις τῇ χώρᾳ ἢ γεωργίᾳ, [καὶ
 ἡ γῆ τοὺς γεωργούς] ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέ-
 φουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. καὶ δραμεῖν τε καὶ
 20 βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας
 παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις τέχνη πλείω
 ἀντιχαρίζεται; τίς δ' ἥδιον τὸν ἐπιμελούμενον δέ-
 χεται, προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὃ τι χορήγει; τίς
 δὲ ξένους ἥδιον ἢ ἀφθονώτερον δέχεται; χαίμασαι
 25 δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων
 εὐχέρεια ἢ ἐν χωρίῳ; ποῦ δὲ ἥδιον θερίσαι ὕδασι τε
 καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη
 θεοὺς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἐορτὰς πλη-
 ρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα
 30 ἢ γυναικὶ ἡδίῳν ἢ τέκνοις ποθεινότερα ἢ φίλοις
 εὐχαριστοτέρα; ἔμοι μὲν θανμαστὸν δοκεῖ εἶναι,
 εἰ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτημὰ τι τούτου

7 Κωμικοῦ ποιητοῦ.

Ἐγὼ γεωργῶ τὸν ἀγρόν, οὐχ ὅπως τρέφῃ
αὐτός με, παρ' ἐμοῦ δ' ἵνα τροφήν προσλαμβάνῃ.
σκάπτω γὰρ αὐτὸς ἐπιμελῶς σπείρω τ' αἰεί,
καὶ πάντα ποιῶ πρὸς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν.

5

7a Ἀποστερητὴν ἔλαθον ἀγοράσας ἀγρόν.

ἔσπειρα μὲν κριθῶν μεδίμνους εἰκοσι,
τούτων ἀπέδωκεν οὐδ' ὅλους τρισκαίδεκα,
οἱ δ' ἔπ' ἐπὶ Θήβαις ἐστράτευσάν μοι δοκῶ.
τὸ τῶν γυναικῶν ῥῆμα διατηρεῖ μόνον
"ὄνησιφόρα γένοιτο." τοῦτο γίγνεται·
ὃ γὰρ φέρει νῦν οὗτος, εἰς ὄνος φέρει.

10

8 Φιλήμων ἐν Ἑποβολιμαίῳ.

Ἄει γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

15

9 Μενάνδρου.

Ἔχει τι τὸ πικρὸν τῆς γεωργίας γλυκύ.

10 Φαβρίνου.

Φασὶ δὲ καὶ ἐταιρικόν τινα ἀναγκαζόμενον ὑπὸ
τοῦ πατρὸς γεωργεῖν ἀπάγξασθαι, γράψαντα ἐν ὧ
γραμματείδῳ ὅτι ἀπέραντόν τι καὶ ἀκατάστροφον ἡ
γεωργία ἦν· σπείρειν, ὅπως θερίσωμεν, εἶτα θε-
ρίξαι, ὅπως σπείρωμεν· ἀτοπὸν τι τὸ χρῆμα τῆς
περιόδου.

11 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ τῆς παιδείας
(VIII, 3, 38).

25

Σκάπτω καὶ σπείρω καὶ μάλα μικρὸν γῆδιον, οὐ
μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὃ
τι γὰρ [ἂν] λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπε-
δίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν, ἥδη δέ
ποτ' . . . ἔδωκεν ὧν ἔλαβε.

30

12 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χειρῶν.

Ζήνων ὁ στωικὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινα τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον εἶπεν "ἐάν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτος σὲ ἀπολέσει."

5 13 Ἀριστίππου.

Ἀριστίππος λέγοντός τινος αὐτῷ "διὰ σὲ ἀπόλωλεν ὁ ἀγρός" "οὐκ οὖν" ἔφη "κάλλιον δι' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν ἢ διὰ τὸν ἀγρὸν ἐμέ;"

ΠΕΡΙ ΗΣΤΥΧΙΑΣ. ΝΗ.

10 1 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

"Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ μὴ πράσσει παρόν, μῶρος, παρόν ξῆν ἡδέως ἀπράγμονα.

2 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 16).

Ζηλῶ σε γέρον,

15 ξηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον βίον ἐξεπέρας' ἀγνώως ἀκλεής· τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἥσσον ἐπαινῶ.

3 Εὐριπίδου Βακχῶν (388) χορός.

Ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας

20 βίωτος, καὶ τὸ φρονεῖν ἀσάλευτόν τε μένει καὶ ξυνέχει δῶματα· πόρσω γὰρ ὅμως αἰθέρα ναλόντες ὁρῶσι τὰ βροτῶν οὐρανίδαι.

25 4 Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν (110).

Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος.

5 Εὐριπίδου Οἶνόμαος.

Ὁ πλείστα πράστων πλείσθ' ἀμαρτάνει βροτῶν.

6 Αἰσχύλου Προμηθέως δεσμώτου (44).
Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.

7 Ἐπιχάρμου ἐξ Αὐτομόλου.
Ἄ δ' ἄσυχία χαρίεσσα, γυνά,
καὶ σωφροσύνας πλατὺν οἶκει.

5

8 Μεγάλινδρου Ἰδρίας.
Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φανίλους τρόπους
ἐρημία, καὶ τῷ μελετῶντι μηδὲ ἐν
πονηρὸν ἱκανὸν κτῆμ' ἀγρὸς τρέφων καλῶς.
ἐκ τῶν ὄχλων δὲ ξήλος, ἥ τε κατὰ πόλιν
αὕτη τρυφή λάμπει μὲν, ἐς δ' ὀλίγον χρόνον.

10

9 Πινδάρου ὑπορχημάτων.
Τὸ κοινόν τις ἀστῶν ἐν εὐδία καταθεῖς
ἐρευνησάτω μεγαλάνορος ἄσυχίας
ἱερὸν φάος, στάσιν ἀπὸ πρᾶπίδος
ἐπίκοτον ἀνελών, πενίας δότειραν,
ἐχθρὰν κουροτρόφον.

15

10 Κερκίδα μελιάμβων.
Ὅ τ᾽ αἵ φικναῖς χελώνας ἀμναμονεῖ.
οἶκος γὰρ ἄριστος ἀλαθέως καὶ φίλος.

20

11 Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.
Οὐκ ἔστ' οὐδ' ἐπέοικεν ἄ μὴ μάθομεν πονέεσθαι...
εἴ μοι καλὰ πέλει τὰ μελύδρια, καὶ τάδε μῶνα
κῦδος ἐμοὶ θήσονται, τὰ μοι πάρος ὥπασε μοῖσα.
εἰ δ' οὐχ ἄδέα ταῦτα, τί μοι γλυκὺ πλείονα μοχθεῖν;... 25
εἰ μὲν γὰρ βιώτω διπλοὺν χρόνον ἄμμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας ἢ μοῖρα πολύτροπος, ὥστ' ἀνύεσθαι
τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάσματα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
ἣν τάχα μοχθήσαντι μεθύστερον ἐσθλὰ δέχεσθαι·
εἰ δὲ θεοὶ κατένησαν ἓνα χρόνον ἐς βίον ἔλθεῖν 30

12 Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους χρειῶν.

Ζήνων ὁ στωικὸς φιλόσοφος ὁρῶν τινα τῶν γνω-
ρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον εἶπεν "ἐὰν μὴ
σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτος σὲ ἀπολέσει."

5 13 Ἀριστίππου.

Ἀριστίππος λέγοντός τινος αὐτῷ "διὰ σὲ ἀπό-
λωλεν ὁ ἀγρός" "οὐκ οὖν" ἔφη "κάλλιον δι' ἐμέ τὸν
ἀγρὸν ἢ διὰ τὸν ἀγρὸν ἐμέ;"

ΠΕΡΙ ΗΣΤΥΧΙΑΣ. ΝΗ.

10 1 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

"Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ μὴ πράσσειν παρὸν,
μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπράγμονα.

2 Εὐριπίδου Ἰφιγενείας (Aul. 16).

Ζηλῶ σε γέρον,

15 ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον
βίον ἐξεπέρασ' ἀγνώως ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἦσσαν ἐπαινῶ.

3 Εὐριπίδου Βακχῶν (388) χορός.

Ὁ δὲ τᾶς ἡσυχίας

20 βίотος, καὶ τὸ φρονεῖν
ἀσάλευτόν τε μένει καὶ
ξυνέχει δώματα· πόρσω
γὰρ ὅμως αἰθέρα ναίοντες ὁρῶσι
τὰ βροτῶν οὐρανίδαι.

25 4 Εὐριπίδου Ἡρακλείδων (110).

Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα
εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνωνος.

5 Εὐριπίδου Οἰνόμαος.

Ὁ πλεῖστα πράστων πλεῖσθ' ἀμαρτάνει βροτῶν.

αὐξήσεως, οὐδὲ πρὸς πολλὰ καὶ μικρὰ νόμιμα προσ-
 πταίονσαι κάμπτονται εὐθύ, καθάπερ αἱ ταῖς πόλε-
 σιν ἐναπειληγμέναι ψυχαί· ἀλλ' ἐν ἄερι καθαρῷ καὶ
 τὰ πολλὰ ἔξω διαιτωμένων τῶν ἀνθρώπων ἀνίαςιν
 ὁρᾶται καὶ πτεροφνουῖσιν, ἀρδόμεναι τῷ διανυεστῇ 5
 τε καὶ λειοτάτῳ φεύματι τῆς ἡσυχίας, ἐν ᾧ τὰ τε μα-
 θήματα τοῦ νοῦ θεωδέστερα καὶ καθαρώτερον τὸ
 δοῶν. διὰ τοῦτό τοι καὶ τῶν θεῶν τὰ λεγὰ, ὅσα ἐκ τοῦ
 πάνν ἀρχαίου νενόμισται, τοῖς ἐρημοτάτοις χωρίοις οἱ
 πρῶτοι [ἐνίδρυσαν], μάλιστα δὲ Μουσῶν τε καὶ Πα- 10
 νος καὶ Νυμφῶν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ ὅσοι μουσικῆς
 ἡγεμόνες θεοί, διακρίναντες ὥς οἶμαι τὰ παιδείας
 καλὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δεινῶν τε καὶ μαροτήτων.

ΠΕΡΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΑΓΙΟΥ. ΝΘ.

1 Ὅμηρου Ὀδυσσεύας θ' (138). 15

Οὐ μὲν γάρ τίς που ἐστὶ κακώτερον ἄλλο θαλάσσης
 ἄνδρα τε συγγεῦναι, εἰ καὶ μάλα καρτερὸς εἴη.

2 Ἀλέξιδος ἐκ Συναποθνησκόντων.

Ὅστις διαπλεῖ θάλασσαν ἢ μελαγχολᾷ
 ἢ πτωχὸς ἐστὶν ἢ θανατᾷ. τούτων τριῶν 20
 ἐνός γ' ἀποτυχεῖν τοῦλάχιστον οὐκ ἐνι.

3 Σοφοκλέους Σκυρίων.

Ἡ ποντοναῦται τῶν ταλαιπώρων βροτῶν,
 οἷς οὔτε δαίμων οὔτε τις βροτῶν γέμων
 πλούτου ποτ' ἂν νείμειεν ἄξιαν χάριν. 25
 λεπταῖς ἐπὶ ριπίσιν ἐμπολὰς μακρὰς
 ἀεὶ παραρρίπτοντες οἱ πολὺφθοροὶ
 ἢ σῶσαν ἢ κέρδαναν ἢ διώλεσαν.

- 4 Ἐκ τοῦ Ἀράτου Φαινομένων (292).
 Τῆμος ἐπιρρήσσουσι νότοι, ὅπότε αἰγονεφεῖ
 ἐμφέρετ' ἡέλιος· τότε δὲ κρύος ἐκ Διὸς ἐστι
 ναύτη μαλκίοντι κακώτατον· ἀλλὰ καὶ ἔμπης
- 5 ἤδη πάντ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ στείρῃσι θάλασσα
 πορφύρει· ἑκελοι δὲ κολυμβάσιν αἰθυίῃσι
 πολλάκις ἐκ νηῶν πέλαγος περιπαπταίνοντες
 ἴμεθ' ἐπ' αἰγιαλοὺς τετραμμένοι· οἱ δ' ἐτι πόρσω
 κλύζονται, ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον αἶδ' ἐρύκει.
- 10 5 Φιλητᾶ ἐπιγραμμάτων.
 Γαῖαν μὲν φανέουσι θεοὶ ποτε· νῦν δὲ πάρεστιν
 λαιψηρῶν ἀνέμων μοῦνον ὄραν τέμενος.
- 6 Ἀντιφάνους Ἐφεσίας.
 Δύστηνος ὅστις ξῆ θαλάττιον βίον.
- 15 τῶν γὰρ πλεόντων ξῆν τιν' . . . .
 Ἑκατὸν στάδι' ἐλθεῖν κρεῖττον ἢ πλεῦσαι πλέθρον.
 Πλεῖς τὴν θάλατταν σχοινίῳ πωλουμένων;
- 7 Ἀρχίππου.
 Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς γῆς ὄρᾱν
- 20 ὦ μῆτερ ἐστί, μὴ πλέοντα μηδαμοῦ.
- 8 Ὀμήρου (Il. σ' 628).
 Τυτθὸν γὰρ ὑπ' ἐκ θανάτοιο φέρονται.
- 9 Μενάνδρου ἐκ Θρασυλέοντος.
 Ὁ δεύτερος πλοῦς ἐστὶ δήπου λεγόμενος,
- 25 ἂν ἀποτύχη τις οὐρίου κόπαισι πλεῖν.
- 10 Καλλιμάχου.
 Ἐνθ' ἀνέμων μεγάλων κῶμα διωλύγιον.
- 11 Τοῦ αὐτοῦ.
 Τρισμάκαρ ἢ παύρων ὀλβιὸς ἐσσι μετὰ,

ναυτιλῆς εἰ νῆιν ἔχεις βίον· ἀλλ' ἐμὸς αἰὼν
κύμασιν αἰθυλῆς μᾶλλον ἐσφκίσατο.

12 Σοφοκλέους Τυμπανιστῶν.

Τί τούτου χάσμα μείζον ἢ λάβοις
τοῦ γῆς ἐπιπαύσαντα καὶ ὑπὸ στέγῃ
πυκνῆς ἀκοῦσαι ψακάδος εὐδούσης φρενί;

13 Εὐριπίδου Ἐρεχθίδος.

Ναῦς ἡ μεγίστη κρείσσον ἢ σμικρὸν σκάφος.

14 Μεγάλοδρου.

Τὰ μεγάλα κέρδη ῥαδίως ἢ πλουσίους
τοὺς παραβόλως πλείοντας ἢ νεκροὺς ποιεῖ.

15 Ἀντιφάνους.

Ἐν γῇ πένεσθαι κρείττον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν.

16 Εὐφορίωνος Φιλοκτήτου.

Τὸν δ' ἐκάλυψε θάλασσα λιλαιόμενον βιότοιο,
καὶ οἱ πῆχες ἄκρον ὑπερφαινόντο ταθέντες
ἄχρεϊ ἄσπαίροντος ἄλις Δολοπιονίδαο
δυστήνου, ζῶν δὲ μεθ' ὕδατος ἐκβαλε παῖσαν,
χείρας ὑπερπλάζων, ἄλμῃ δ' ἐκάλυψε θανόντα.

17 Ἀντιφάνους Μελλίττης.

Ἐπὶ χρήμασιν δ' ὢν ἔμπορος φρονεῖς μέγα,
ὢν ἐστὶ πάντων ἐνίστο' ἄνεμος κύριος.

18 Εὐριπίδου Φιλοκτήτης.

Μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἶκοι μένει·
ἐν γῇ δ' ὁ φόρτος, καὶ πάλιν ναυτίλλεται.

19 Ἐκ τῶν Μόσχου βουκολικῶν.

Τὰν ἄλα τὰν γλαυκὰν ὅταν ὠνεμος ἀτρέμα βάλλῃ,
τὰν φρένα τὰν δειλὰν ἐρεθίζομαι, οὐδ' ἔτι μοι γὰ
ἐντὶ φίλα, ποθέει δὲ πολὺ πλέονα μέγαλαν ἄλα.

ἀλλ' ὅταν ἀχήσῃ πολλὸς βυθός, ἃ δὲ θάλασσα
 κυρτὸν ἐπαφρίξῃ, τὰ δὲ κύματα μακρὰ μεμήνῃ,
 ἐς χθόνα παπταίνω καὶ δένδρεα, τὰν δ' ἄλα φεύγω.
 γὰρ δέ μοι ἀσπαστὰ χά δάσκιος εὖαδεν ὕλα,
 5 ἔνθα καὶ ἦν πνεύσῃ πολλὸς ὠνεμος, ἃ πίτυς ἄδει.
 ἢ κακὸν ὃ γριπεὺς ζῶει βίον, ᾧ δόμος ἃ ναῦς
 καὶ πόνος ἐντὶ θάλασσα καὶ ἰχθύες ἃ πλάνος ἄγρα.
 αὐτὰρ ἐμοὶ γλυκὺς ὕπνος ὑπὸ πλατάνω βαθυφύλλω,
 καὶ παγᾶς φιλέοιμι τὸν ἐγγύθεν ἦχον ἀκούειν,
 10 ἃ τέρπει φοφείσας τὸν ἀργικόν, οὐχὶ ταράσσει.

20 Δημοσθένους Ὀλυμπιακῶν (p. 128, 21).
 Ἔως ἄν σώζῃται τὸ σκάφος, ἄν τις μείζον ἄν τ'
 ἔλαττον ἦ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην
 καὶ πάντ' ἄνδρα ἐξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως
 15 μῆθ' ἐκὼν μῆτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ, τοῦτο σκο-
 πεῖσθαι· ἐπειδὴν δ' ἡ θάλαττα ὑπέροσχῃ, μάταιος
 ἡ σπουδή.

21 Γλαύκωνος.
 Γλαύκων ὁ κωμωδὸς ἥδιον ἔλεγε παρὰ τὴν ἄλα
 20 πεξεύειν ἢ παρὰ τὴν γῆν πλεῖν.

ΤΗΡΕ ΤΕΧΝΩΝ. Ε.

1 Ἀμφιδος ἐξ Ἀμπελουργου.
 Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀτυχίας ἀνθρωπίνης
 παραμύδιον γλυκύτερον ἐν βίῳ τέχνης.
 25 ἐπὶ τοῦ μαθήματος γὰρ ἔστηκεν ὁ νοῦς
 αὐτὸν λέληθε παραπλέων τὰς συμφοράς.
 2 Ἰππάρχου ἐκ Ζωργράφου.
 Πολύ γ' ἐστὶ πάντων κτῆμα τιμιώτατον

ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἰς τὸ ζῆν τέχνη.
τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολὴ
τύχης ἀνήλωσεν, τέχνη δὲ σώζεται.

3 Ἑρμοδότου.

Οὐχ ὁ λόγος αὐξεί τὴν τέχνην περισσὸς ὦν,
ἀλλ' αὐτὰ κοσμεῖ τὴν τέχνην τὰ πράγματα.

5

4 Σιμύλου.

Οὔτε φύσις ἱκανὴ γίνεται τέχνης ἄτερ
πρὸς οὐδὲν ἐπιτήδευμα παράπαν οὐδενί,
οὔτε πάλι τέχνη μὴ φύσιν κεκτημένη.
τούτων ὁμοίως τοῖν δυοῖν συνηγμένων
εἰς ταυτὸν, ἔτι δεῖ προσλαβεῖν χορηγίαν,
ἔρωτα μελέτην καιρὸν εὐφυῆ χρόνον
κριτὴν τὸ ζήθῃν δυνάμενον συναρπάσαι.
ἐν ᾧ γὰρ ἂν τούτων τις ἀπολειφθεὶς τύχῃ,
οὐκ ἔρχετ' ἐπὶ τὸ τέρμα τοῦ προκειμένου.
φύσις θέλησις ἐπιμέλει' εὐταξία
σοφοὺς τίθησι κάγαθούς· ἐτῶν δέ τοι
ἀριθμὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν γῆρας ποιεῖ.

10

15

5 Μενάνδρου Ἀνλητρίδος.

20

Τὰ πατρώα μὲν ποιεῖ καιρὸς ποτε
ἀλλότρια, σώζει δ' αὐτὰ που τὰ σώματα·
βίου δ' ἔνεστι μί' ἀσφάλει' ἐν ταῖς τέχναις.

6 Πλάτωνος ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ (219 α).

Ἀλλὰ μὴν γε τῶν τεχνῶν σχεδὸν πασῶν εἶδη
δύο. Πῶς; Γεωργία μὲν καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν
σῶμα θεραπεία, τό τ' αὖ περὶ τὸ σύνθετον καὶ πλα-
στόν, ὃ δὴ σκεῦος ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητικὴ, ξύμ-
παντα ταῦτα δικαιότατα ἐνὶ προσαγορευέοιτο ἂν ὀνό-
ματι. Πῶς καὶ τίγιν; Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν [τις 30

25

30

ὄν, ὕστερον] εἰς οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν,
 τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαι πον φαμέν. Ὁρθῶς. Τὰ δέ
 γε νῦν [ἂ δὴ] διήλθομεν ἅπαντα εἶχεν εἰς τοῦτο τὴν
 αὐτῶν δύναμιν. Εἶχε γὰρ οὖν. Ποιητικὴν τοίνυν
 5 αὐτὰ συγκεφαλαιωσάμενοι προσείπωμεν. Ἔστω. Τὸ
 δὴ μαθητικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὅλον καὶ τὸ τῆς
 γνωρίσεως τό τε χρηματιστικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ
 θηρευτικόν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων,
 τὰ δὲ ὄντα καὶ γεγονότα, τὰ μὲν χειροῦται λόγοις καὶ
 10 πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μά-
 λιστ' ἂν πον διὰ ταῦτα ξυνάπαντα τὰ μέρη τέχνη τις
 κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν πρέψειεν. Ναί· πρέποι γὰρ ἂν.
 Κτητικῆς δὴ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν οὐσῶν τῶν τεχ-
 νῶν, ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικὴν, ὧ Θεαίτητε, τιθώ-
 15 μεν; Ἐν κτητικῇ δὴ πον δῆλον. Κτητικῆς δὲ ἄρ' οὐ δύο
 εἶδη; τὸ μὲν ἐκόντων πρὸς ἐκόντας μετὰβλητικὸν ὄν,
 διὰ τε ὠρεῶν [καὶ ἀγοράσεων] καὶ μισθώσεων· τὸ
 δὲ λοιπὸν ἢ κατ' ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειρούμενον
 ξύμπαν, χειρωτικὸν ἂν εἴη; Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν
 20 εἰρημένων. Τί δὲ τὴν χειρωτικὴν; ἄρ' οὐ διχῇ τμη-
 τέον; Ἡῖ; Τὸ μὲν ἀμφοδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν τιθέν-
 τας, τὸ δὲ κρυφαῖον αὐτῆς πᾶν θηρευτικόν; Ναί.
 Τὴν γε μὴν θηρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν
 διχῇ. Λέγε ὅπη. Τὸ μὲν ἀψύχου γένους διελομένους
 25 τὸ δὲ ἐμψύχου. Τί μὴν; εἴπερ ἐστόν γε ἄμφω. Πῶς
 δ' οὐκ ἐστόν; καὶ δεῖ γε ἡμᾶς τὸ μὲν τῶν ἀψύχων
 ἀνώνυμον, πλὴν κατ' ἑνία τῆς κολυμβητικῆς ἅττα
 μέρη καὶ τοιαῦτ' ἄλλα βραχέα, χαίρειν ἑᾶσθαι· τὸ δὲ
 τῶν ἐμψύχων, ζώων οὔσαν θήραν, προσεπειν ζωο-
 0 θηρικὴν. Ἔστω. Ζωοθηρικῆς δὲ ἄρα οὐ διπλοῦν εἶ-
 δος ἂν λέγοιτο ἐν δίκῃ; τὸ μὲν πεξοῦ γένους πολλοὶς
 εἶδεσι καὶ ὀνόμασι διηρημένον πεξοθηρικόν· [τὸ δ'

ἕτερον] νευστικοῦ ζῆου πᾶν ἐνυγροθηρικόν; Πάνυ
 γε. Νευστικοῦ μὴν τὸ μὲν πτηνὸν φῦλον ὀρωμεν, τὸ
 δὲ ἐνύδρον. Πῶς δ' οὐ; Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὲν γένους
 πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα ἡμῖν ἡ θήρα λέγεται που ὀρνιθευ-
 τική. Λέγεται [γὰρ οὖν]. Τοῦ δ' ἐνύδρου σχεδὸν 5
 ἀλιευτική τὸ σύνολον. [Ναί.] Τί δέ; ταύτην αὖ τὴν
 θήραν ἄρα οὐκ ἂν κατὰ τὰ μέγιστα μέρη δύο διέλοι-
 μεν; Κατὰ ποῖα; Καθ' ἃ τὸ μὲν ἔρκεσιν αὐτόθι
 ποιεῖται τὴν θήραν τὸ δὲ πληγῇ; Πῶς λέγεις; καὶ πῇ
 διαιρούμενος ἑκάτερον; Τὸ μὲν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν 10
 ἔνεκα κωλύσεως εἰργῇ τι περιέχον, ἔρκος εἰκὸς ὀνο-
 μάξιν. Πάνυ μὲν οὖν. Κύρτους δὲ καὶ δίκτυα καὶ
 πόρκους καὶ βρόχους καὶ τὰ τοιαῦτα μῶν ἄλλο τι
 πλην ἔρκη χρὴ προσαγορεύειν; Οὐδὲν [ἄλλο]. Τοῦτο
 μὲν ἄρα ἐρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν ἢ 15
 τι τοιοῦτον. Ναί. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι
 πληγῇ γιγνόμενον, ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δέ
 τινα θήραν ἡμᾶς προσεῖπεν ἐν τῷ νῦν χρεῶν, ἣ τί
 τις ἂν, ὧ Θεαίτητε, εἰποὶ κάλλιόν; Ἀμελῶμεν τοῦ
 ὀνόματος, ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. Τῆς μὲν τοίνυν πλη- 20
 κτικῆς, τὸ μὲν νυκτερινὸν οἶμαι πρὸς πυρὸς φῶς γι-
 γνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πυρεντι-
 κὴν φηθῆναι [συμβέβηκε]. Πάνυ γε. Τὸ δὲ γε μεθη-
 μερινὸν ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριο-
 δόντων πᾶν ἀγκιστρευτικόν; Λέγεται γὰρ οὖν. Τοῦ 25
 τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληγῆς τὸ μὲν ἄνωθεν
 εἰς τὸ κάτω γινόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μά-
 λιστα χρῆσθαι, τριοδοντικά τις, οἶμαι, κέκληται. Φασὶ
 γοῦν τινες. Τὸ δὲ γε λοιπὸν ἐστὶν ἐν ἑτι μόνον ὡς
 εἰπεῖν εἶδος. Ποῖον; Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς 30
 ἀγκίστροφ τε γιγνόμενον καὶ τῶν ἰχθύων, οὐχ ἣ τις
 ἂν τύχῃ τοῦ σώματος ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν, ἀλλὰ

περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος
 ἐκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοῦναντίον ἄνω, ῥάβδοις
 καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον, οὐ τί φήσομεν, ὡς Θεαί-
 τητε, δεῖν τοῦνομα λέγεσθαι; Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρτι
 5 προυθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτο αὐτὸ νῦν ἀποτε-
 λέσθαι. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς, περὶ οὗ σύ τε
 κἀγὼ συνωμολογήκαμεν, οὐ μόνον τοῦνομα ἀλλὰ καὶ
 τὸν λόγον, περὶ αὐτὸ τοῦργον εἰλήφαμεν ἱκανῶς.
 ξυμπάσης τοιγαροῦν τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος κτη-
 10 τικὸν ἦν, κτητικοῦ δὲ χειρωτικόν, χειρωτικοῦ δὲ
 θηρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζωοθηρικόν, ζωο-
 θηρικοῦ δὲ ἐνυγροθηρικόν, ἐνυγροθηρικοῦ δὲ τὸ
 κάτωθεν τμήμα ὅλον ἄλιευτικόν, ἄλιευτικῆς δὲ
 πληκτικόν, πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρευτικόν· τούτου
 15 δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπώμενην
 ἀπ' αὐτῆς τῆς πρῆξεως ἀφομοιωθὲν τοῦνομα ἡ νῦν
 ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα ἐπὶ κλην γέγονε. Πάντως
 μὲν οὖν τοῦτό γε ἱκανῶς δεδήλωται.

7 Ἐν ταυτῷ (235).

20 Κατὰ δὴ τὸν παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαίρε-
 σεως ἐρωγέ μοι καὶ νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἶδη
 τῆς μιμητικῆς. τὴν δὲ ζητουμένην ἰδέαν ἐν ὀποτέρῳ
 ποθ' ἡμῖν οὕσα τυγχάνει καταμαθεῖν οὐδὲ πω μοι
 δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι. σὺ δ' ἄλλ' εἰπέ πρῶτον καὶ
 25 δῖελε ἡμῖν τίνας τὰ δύο λέγεις. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστι-
 κὴν ὁρῶν ἐν αὐτῇ τέχνῃ· ἐστὶ δ' αὕτη μάλιστα,
 ὁπόταν κατὰ τὰς τοῦ παραδείγματος συμμετρίας τις ἐν
 μήκει καὶ βάθει καὶ πλάτει καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώ-
 ματα ἀποδιδούς τὰ προσήκοντα ἐκάστοις τὴν τοῦ μι-
 30 μήματος γένεσιν ἀπεργάζεται. Τί δ', οὐ πάντες οἱ
 μιμούμενοί τι τοῦτ' ἐπιχειροῦσι δρᾶν; Οὐκ οὖν ὅσοι

γε τῶν μεγάλων πού τι πλάττουσιν ἔργων ἢ γράφουσιν. εἰ γὰρ ἀποδίδοιεν τὴν τῶν καλῶν ἀληθινὴν συμμετρίαν, οἷσθ' ὅτι σμικρότερα μὲν τοῦ δέοντος τὰ ἄνω, μελῶ δὲ τὰ κάτω φαίνουτ' ἄν, διὰ τὸ τὰ μὲν πόρρωθεν τὰ δ' ἐγγύθεν ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι. Πάνν 5 μὲν οὖν. Ἄρ' οὖν οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δημιουργοὶ νῦν, οὐ τὰς οὕσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται; Πάνν μὲν οὖν. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐδὲ δίκαιον, εἰκός γε ὅν, εἰκόνα καλεῖν; [Παντάπασί γε. Ἄρ' οὖν 10 τὸ μὲν ἕτερον δίκαιον εἰκαστικὸν καλεῖν;] Ναί. Καί τῃς γε μιμητικῆς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον ὅπερ εἰπομεν ἐν τῷ πρόσθεν, εἰκαστικὴν; Κλητέον. Τί δαί, τὸ φαινόμενον μὲν διὰ τὴν τοῦ καλοῦ θεᾶν εἰκέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἰ τις λάβοι τὰ τηλικαῦτα 15 ἱκανῶς ὁρᾶν, μηδὲ ἕοικος ἢ ᾧ φησιν εἰκέναι, τί καλοῦμεν; Ἄρ' οὐκ, ἐπέπερ φαίνεται μὲν, ἕοικε δὲ οὐ, φάντασμα; Τί μήν; Οὐκ οὖν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν ξωγραφίαν τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ τὴν ξύμπασαν μιμητικὴν; Πῶς δ' οὐ; Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ' 20 οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἄρ' οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν; Πολύ γε. Τούτῳ τοίνυν τῷ δύο ἔλεγον εἶδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς εἰκαστικῆς καὶ φανταστικῆς. Ὀρθῶς.

8 Τοῦ αὐτοῦ (Leg. IV p. 709). 25

Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τάνθρωπάκινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα· ἡμερῶτερον μὴν τρίτον συγχωρῆσαι τούτοις ἐπεσθαι δεῖν, τέχνην.

9 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (281 d).

Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὕσας περὶ πάντα 30 τὰ δρώμενα θεασώμεθα. Τίνας; Τὴν μὲν τῆς γενέ-

σεως οὐσαν συναίτιον τὴν δὲ αὐτὴν αἰτίαν. Πῶς;
 Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ μὴ δημιουργοῦσι, ταῖς δὲ
 δημιουργούσαις ὄργανα παρασκευάζουσιν, ὧν μὴ
 παραγενομένων οὐκ ἂν ποτ' ἐργασθείη τὸ προστεταγ-
 5 μένον ἐκάστη τῶν τεχνῶν, ταύτας μὲν οὖν ξυναι-
 τίους, τὰς δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμ' ἀπεργαζομένας, αἰτίας.
 Ἐχει γὰρ οὖν λόγον.

10 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ μαντικῆς.

Τῶν τεχνῶν ὥς ἔοικε τὰς μὲν ἢ χρεῖα συνέστησεν
 10 ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι νῦν διαφυλάσσει· "χρεῖα πάντ'
 ἐδίδαξε· τί δ' οὐ χρεῖα κεν ἀνεύροι" τῶν ἀναγκαίων;
 ὑφαντικὴν οἰκοδομικὴν ἰατρικὴν γεωργίαν καὶ ὅσαι
 περὶ γεωργίαν ἀναστρέφονται· τὰς δ' ἡδονή τις προσ-
 ηγάγετο καὶ κατέσχε, τὴν τῶν μυρεψῶν καὶ τῶν ὀφο-
 15 ποιῶν καὶ κομμωτικὴν πᾶσαν καὶ ἀνθοβαφίαν. ἔστι
 δ' ὧν τὴν πιθανότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ καθά-
 ρειον ἀγαπῶντες ἐκμανθάνουσι καὶ περιέπουσιν, ὥς
 ἀριθμητικὴν καὶ γεωμετρικὴν καὶ κανονικὴν πᾶσαν
 καὶ ἀστρολογίαν, ἃς φησὶν ὁ Πλάτων καίπερ ἀμελου-
 20 μένας βίᾳ ὑπὸ χάριτος αὖξεσθαι.

11 Ξενοφῶντος ἐν γ' (10) ἀπομνημονευ-
 μάτων.

Εἰσελθὼν ποτε πρὸς τὸν Παρράσιον τὸν ξοργά-
 φον, Ἄρα, ἔφη, ὦ Παρράσιε, ἡ γραφικὴ ἐστὶν εἰκα-
 25 σία τῶν ὁρωμένων; τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ
 τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μα-
 λακὰ καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεῖα καὶ τὰ νέα καὶ τὰ πα-
 λαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμι-
 μεῖσθε. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ μὴν τὰ γε καλὰ
 30 εἶδη ἀφομοιοῦντες, ἐπειδὴ οὐ ῥάδιον ἐνὶ ἀνθρώπῳ
 περιτυχεῖν ἅμεμπτα πάντα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν συν-

ἀγοντες τὰ ἐξ ἐκάστου κάλλιστα οὕτως ὅλα τὰ σώματα
 καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι. Ποιοῦμεν γάρ, ἔφη, οὕτω.
 Τί γάρ, ἔφη, τὸ πιθανώτατον καὶ ἡδιστον καὶ φιλι-
 κώτατον καὶ ποθεινότατον καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομι-
 μεῖσθε τῆς ψυχῆς ἡθος ἢ οὐδὲ μιμητὸν τοῦτο; Πῶς;
 γὰρ ἂν, ἔφη, μιμητὸν εἶη, ὃ Σώκρατες, ὃ μήτε συμ-
 μετρίαν μήτε χρῶμα μήτε ὦν σὺ εἶπας ἄρτι μηδὲν
 ἔχει μηδὲ ὅλως ὁρατὸν ἐστίν; Ἀρ' οὖν, ἔφη, γίνεται
 ἐν ἀνθρώπῳ τό τε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέ-
 πειν πρὸς τινας; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν τό γε¹⁰
 μιμητὸν ἐν τοῖς ὁμμασι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἐπὶ δὲ τοῖς
 τῶν φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως σοι δο-
 κοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα οἳ τε φροντίζοντες καὶ οἱ
 μὴ; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγα-
 θοῖς φαιδροί, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίνονται.¹⁵
 Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ταῦτα δυνατόν ἀπεικάζειν; Καὶ
 μάλα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ τὸ
 ἐλευθέριον, [καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελευθέρον,]
 καὶ τὸ σωφρονικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβρι-
 στικόν τε καὶ τὸ ἀπειρόκαλον, καὶ διὰ τοῦ προσ-²⁰
 ῶπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων καὶ ἐστώτων καὶ
 κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. Ἀληθῆ λέγεις,
 ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ταῦτα μιμητά; Καὶ μάλα, ἔφη.
 Πότερον οὖν, ἔφη, νομίζεις ἡδιον ὁρᾶν τοὺς ἀνθρώ-
 πους δι' ὧν τὰ καλὰ τε καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ²⁵
 ἦθῃ φαίνεται, ἢ δι' ὧν τὰ αἰσχρὰ τε καὶ πονηρὰ καὶ
 μισητά; Πολὺ νῆ Δί', ἔφη, διαφέρει, ὃ Σώκρατες.

Πρὸς δὲ Κλίωνα τὸν ἀνδριαντοποιὸν εἰσελθόν
 ποτε καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, Ὅτι μὲν, ἔφη, ὃ Κλί-
 των, ἀλλοίους ποιεῖς δρομείς τε καὶ παλαιστὰς καὶ³⁰
 πύκτας καὶ παγκρατιαστὰς ὁρῶ γε καὶ οἶδα· ὃ δὲ
 μάλιστα ψυχαγωγεῖ διὰ τῆς ὄψεως τοὺς ἀνθρώπους

- τὸ ζωτικὸν φαίνεσθαι, πῶς τοῦτο ἐνεργάξῃ τοῖς ἀνδριάσιν; Ἐπεὶ δὲ ἀπορῶν ὁ Κλίτων οὐ ταχὺ ἀπεκρίνατο, Ἄρα, ἔφη, τοῖς τῶν ζώντων εἰδεσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον ζωτικώτερον ποιεῖς φαίνεσθαι τοὺς ἀνδριάντας; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ οὖν τὰ τε ὑπὸ τῶν σχημάτων καταρτώμενα καὶ τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι καὶ τὰ συμπιεζόμενα καὶ τὰ διελκόμενα καὶ ἐντεινόμενα καὶ τὰ ἀνειμένα ἀπεικάζων, ὁμοιότερά τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς φαίνεσθαι;
- 10 Πάνν μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δὲ καὶ τὰ ἦθη τῶν ποιούντων τι σωμάτων ἀπομιμεισθαι οὐ ποιεῖ τινα τέρεψιν τοῖς θεωμένοις; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ τῶν μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα εἰκαστέον, τῶν δὲ νενικηκότων εὐφραινομένων ἢ ὄψις μιμητέα;
- 15 Σφόδρα γ', ἔφη. Δεῖ ἄρα, ἔφη, τὸν ἀνδριαντοποῖον τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τῷ εἰδει προσεικάζειν.

ΕΤΙ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ. ΞΑ.

- 1 Μενάνδρου Ἀλιέως.
 Ὁ πρῶτος εὐρῶν διατροφήν πτωχῷ τέχνην
 20 πολλοὺς ἐποίησεν ἀθλίους· ἀπλοῦν γὰρ ἦν τὸν μὴ δυνάμενον ζῆν ἀλύπως ἀποθανεῖν.
- 2 Ἀντιφάνους ἐκ Κναφέως.
 Ὅστις τέχνην πρῶτος κατέδειξε τῶν θεῶν, οὗτος μέγιστον εὖρεν ἀνθρώποις κακόν.
 25 ὅταν γὰρ ἀπορῇται τις, ἂν μὲν ἀργὸς ᾖ, ἐλθὼν ἀπεκινδύνευσεν ἡμέραν μίαν, ὥστ' ἡ γεγονέναι λαμπρὸν ἢ τεθνηκέναι. ἡμεῖς δ' ἔχοντες ἄρραβῶνα τὴν τέχνην τοῦ ζῆν ἀεὶ πεινώμεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν,

ἐξόν τε μικρόν διαπορηθῆναι χρόνον,
τὸν βίον ἅπαντα τοῦτο δρᾶν αἰρούμεθα.

3 Μενάνδρου Ἑμνίδος.

Οὐ πάνν τι γηράσκουσιν αἱ τέχναι καλῶς,
ἂν μὴ λάβωσι προστατήν φιλάργυρον.

4 Εὐριπίδου Πολυίδου.

Οἱ τὰς τέχνας δ' ἔχοντες ἀθλιώτεροι
τῆς φανλότητος· καὶ γὰρ ἐν κοινῷ ψέγειν
ἅπασιν κείσθαι δυστυχὲς κοῦκ εὐτυχές.

5 Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ (IV, 2). 10

Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ Κριτόβουλε. καὶ γὰρ αἱ
βανανσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοί εἰσι καὶ εἰκό-
τως μὲν δὴ πάνν ἀδοξοῦνται ὑπὸ τῶν πόλεων· κατα-
λυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ
ἐπιμελουμένων καὶ τὰς ψυχὰς ἀναγκάζουσι καθῆ- 15
σθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔναι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμε-
ρεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ
ἐπιπολὺ ἀρρωστίοτεραι γίνονται. καὶ ἀσχολίας δὲ
μάλιστα ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεων συνεπιμελε-
σθαι βανανσικαὶ καλούμεναι. ὥστε εἰκότως σοι δο- 20
κοῦσι κακοὶ ἂν καὶ φίλοις χρῆσθαι καὶ ταῖς πατρίσιν
ἀλεξητῆρες εἶναι. καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων,
μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι, οὐδ'
ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βανανσικὰς τέχνας ἐργά-
ζεσθαι.

25

6 Πλάτωνος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ (258 d).

Ἄρ' οὐν οὐκ ἀριθμητικὴ μὲν καὶ τινες ἕτεραι
ταύτῃ συγγενεῖς τέχναι ψιλαὶ τῶν πράξεων εἰσι, τὸ
δὲ γινῶναι παρέσχοντο μόνον; Ἔστιν οὕτως. Αἱ δὲ
γε περὶ τεκτονικὴν αὐτὴ καὶ ξύμπασαν χειρουργίαν, 30

ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνουῶσαν ξύμφυτον τὴν ἐπιστήμην κέκτηνται, καὶ συναποτελοῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ' αὐτῶν σώματα, πρότερον οὐκ ὄντα; Τί μὴν; Ταύτη τοίνυν ξυμπάσας ἐπιστήμας διαίρει τὴν μὲν
 5 πρακτικὴν προσειπών, τὴν δὲ μόνον γνωστικὴν. ἔστω σοι ταῦθ' ὥς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἶδη δύο.

7 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φιλήβου (55 d).

Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς διανοηθῶμεν πρῶτον, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον ἐχόμενον, τὸ δὲ
 10 ἦττον ἐνι. καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νομίζειν, τὰ δὲ ὡς ἀκαθαρτότερα. Οὐκ οὖν χρή. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἐκάστων αὐτῶν χωρὶς. Ποίας καὶ πῶς; Οἶον πασῶν που τεχνῶν ἂν τις ἀριθμητικὴν χωρῖς καὶ μετρητικὴν καὶ στατικὴν, ὡς ἔπος
 15 εἶπεν, φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἐκάστης ἂν γίγνοιτο. Φαῦλον μὲν δὴ. Τό γ' οὖν μετὰ ταῦτα εἰκάξειν λείποιτ' ἂν, καὶ τὰς αἰσθηθεῖς καταμελετᾶν ἐμπειρίᾳ καὶ τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσ-
 20 χρωμένους δυνάμεσιν, ὧς οἱ πολλοὶ τέχνας ἐπονομά-
 ζουσι, μελέτη καὶ πόνος τὴν φάμην ἀπειρασμένους.
 Ἀναγκαιότατα λέγεις.

ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΔΟΥΛΩΝ. ΒΒ.

1. 2. Εὐριπίδου Ἑλένη (732).

Κακὸς γὰρ ὅστις μὴ σέβει τὰ δεσποτῶν
 25 καὶ συγγένηθε καὶ ξυνωδίνει κακοῖς.
 ἐγὼ μὲν εἶην, καὶ πέφυχ' ὅμως λάτρεις,
 ἐν τοῖσι γενναίοισιν ἡριθμημένος
 δούλοισι, τοῦνομ' οὐκ ἔχων ἐλεύθερον,
 τὸν νοῦν δέ. κρεῖσσον γὰρ τόδ' ἢ δυοῖν κακοῖν

ἐν' ὄντα χρῆσθαι τὰς φρένας τ' ἔχειν κακὰς,
ἄλλων τ' ἀκούειν δοῦλον ὄντα τῶν πέλας.

3 Εὐριπίδου Μελέαργου.

Ὡς ἡδὺ δούλοις δεσπότας χρηστοὺς λαβεῖν,
καὶ δεσπότησι δοῦλον εὐμενῇ δόμοις.

5

4 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Οὐ γρή ποτ' ἄνδρα δοῦλον ὄντ' ἐλευθέρας
γνώμας διώκειν οὐδ' ἐς ἀργίαν βλέπειν.

5 Μενάνδρου.

Λυπεῖ με δοῦλος μείζον οἰκέτου φρονῶν.

10

6 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅταν τύχη τις εὐνοοῦντος οἰκέτου,
οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτήμα κάλλιον βίῳ.

7 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὡς κρεῖττον ἔστι δεσπότου χρηστοῦ τυχεῖν
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.

15

8 Φιλήμονος Θηβαίων.

Ἐμοῦ γὰρ ἔστι κύριος μὲν εἷς ἀνὴρ,
τούτου δὲ καὶ σοῦ μυρίων τ' ἄλλων νόμος,
ἐτέρων τύραννος, τῶν τυραννούντων φόβος·
δοῦλοι βασιλέων εἰσὶν, ὁ βασιλεὺς θεῶν,
ὁ θεὸς ἀνάγκης. πάντα δ' ἂν σκοπῆς ὅλως
ἐτέρων πέφυκεν ἥτιον, ὧν δὲ μείζονα·
οὕτως ἀνάγκη πάντα δουλεύειν αἰεῖ.

20

9 Ἀντιφάνους.

Δούλω γὰρ οἶμαι πατρίδος ἐστεργμένῳ
χρηστὸς γενόμενός ἐστι δεσπότης πατρίς.

25

10 Μενάνδρου.

Τί διακενῆς εἰ χρηστός; [εἰ γὰρ] ὁ δεσπότης

αὐτὸς ἀπολάπτει πάντα, σὺ δὲ μὴ λαμβάνεις,
σαντὸν ἐπιτρίβεις, οὐκ ἐκείνον ὠφελεῖς.

11 Εὐριπίδου Ἀρχελάφ.

Κρείσσω γὰρ οὔτε δοῦλον οὔτ' ἐλεύθερον
5 τρέφειν ἐν οἴκοις ἀσφαλὲς τοῖς σῶφροσι.

12 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

Τὸ δοῦλον οὐχ ὀρθῶς ὅσον κακόν;

13 Εὐριπίδου Ἀρχελαίου χορός.

Ἔσσωα δούλην οὔσαν. οἱ γὰρ ἦσσανες
10 τοῖς κρείσσοσιν φιλοῦσι δουλεύειν βροτῶν.

14. 15. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Σοφὸς μὲν οὖν εἶ, Πρίαμ', ὅμως δέ σοι λέγω,
δούλου φρονοῦντος μᾶλλον ἢ φρονεῖν χρεῶν
οὐκ ἔστιν ἄχθος μεῖζον, οὐδὲ δάμασι
15 κτῆσις κακίων οὐδ' ἀνωφελεστέρα.

Ἦλεγχον· οὔτω γὰρ κακὸν δοῦλον γένος.
γαστήρ ἅπαντα, τοῦπίσω δ' οὐδὲν σκοπεῖ.

16 Εὐριπίδου ἐν ταυτῷ.

Δούλων ὅσοι φιλοῦσι δεσποτῶν γένος,
20 πρὸς τῶν ὁμοίων πόλεμον αἰρονται μέγαν.

17 Μενάνδρου Προεγκαλῶν.

Τὸ δ' εὖ

κελεύόμενον μὲν ἔστιν ἀσφαλέστατον.
δούλῳ ποιεῖν, ὥς φασίν.

25 18 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ὡ παγκάμιστοι καὶ τὸ δοῦλον οὐ λόγῳ
ἔχοντες, ἀλλὰ τῇ τύχῃ κεκτημένοι.

19 Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Δούλους γὰρ οὐ
καλὸν πεπᾶσθαι κρείσσονας τῶν δεσποτῶν.

20 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.
Μέτεστι τοῖς δούλοισι δεσποτῶν νόσου.

21 Εὐριπίδου Βουσίριδος. 5
Δούλῳ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἀληθῆ λέγειν,
εἰ δεσπótαισι μὴ κρέποντα τυγχάνοι.

22 Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.
Ὅστις δὲ δούλῳ φῶτι πιστεύει βροτῶν,
πολλὴν παρ' ἡμῖν μωρίαν ὀφλισκάνει. 10

23 Εὐριπίδου Εὐρυσθέως.
Πιστὸν μὲν οὖν εἶναι χρὴ τὸν διάκονον
τοιούτου εἶναι καὶ στέγειν τὰ δεσποτῶν.

24 Εὐριπίδου Ἀλκμήνης.
Ἄει δ' ἀρέσκειν τοῖς κρατοῦσι, ταῦτα γὰρ 15
δούλοις ἄριστα, κάφ' ὅτῳ τεταγμένος
εἴη τις ἀνδάνοντα δεσπótαις ποιεῖν.

25 Εὐριπίδου Ἑκάβης (332).
Αἰατ τὸ δοῦλον ὥς κακὸν πέφυκ' ἀεί,
τολμᾷ θ' ἂ μὴ χρὴ τῇ βίᾳ κρατούμενον. 20

26 Εὐριπίδου Ἴωνος (872).
Ἐν γάρ τι τοῖς δούλοισιν αἰσχύνῃν φέρει
τοῦνομα· τὰ δ' ἄλλα πάντα τῶν ἐλευθέρων
οὐδεὶς κακίων δοῦλος, ὅστις ἐσθλὸς ἦ.

27 Μενάνδρου Παιδίου. 25
Ἄν πάντα δουλεύειν ὁ δοῦλος μανθάνῃ,
πονηρὸς ἔσται. μεταδίδου παρησίας,
βελτίον' αὐτὸν τοῦτο ποιήσῃ πολύ.

- 28 Φιλήμονος Ἐξοικισμένου.
 Καὶν δούλος ἢ τις, οὐδὲν ἤττον, δέσποτα,
 ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν, ἂν ἄνθρωπος ἦ.
- 29 Φιλήμονος Παίδων.
 5 Κακόν ἐστι δούλῳ δεσπότης πράσσω· κακῶς
 μετέχειν ἀνάγκη τῶν κακῶν γὰρ γίνεται.
- 30 Σοφοκλέους Ἀκρίσιῳ.
 Ἀήλον γάρ, ἐν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
 κῶλον ποδισθεὶς πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.
- 10 31 Μενάνδρου Θεττάλῃ.
 Εὐθυμία βίε τὸν δούλον τρέφει.
- 32 Εὐβούλου.
 Πολλοὶ φυγόντες δεσπότης, ἐλεύθεροι
 ὄντες, πάλιν ζητοῦσι τὴν αὐτὴν φάτνην.
- 15 33 Σοφοκλέους.
 Εἰ σῶμα δούλον, ἄλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος.
- 34 Μενάνδρου.
 Ἐμοὶ πόλις ἐστὶ καὶ καταφυγὴ καὶ νόμος
 καὶ τοῦ δικαίου τοῦ τ' ἀδίκου παντὸς κριτὴς
 20 ὁ δεσπότης· πρὸς τοῦτον ἕνα δεῖ ζῆν ἐμέ.
- 35 Φιλίππου.
 Ὡς κρεῖττόν ἐστι δεσπότην χρηστοῦ τυχεῖν
 ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.
- 36 Θεόγνιδος (535).
 25 Οὐ ποτε δουλείῃ κεφαλὴ εὐθεία πέφυκεν,
 ἀλλ' ἀεὶ σκολιή, καὶ χένα λοξὸν ἔχει.
- 37 Εὐριπίδου Μηδείας (54).
 Χρηστοῖσι δούλοις ξυμφορὰ τὰ δεσποτῶν
 κακῶς πίνοντα καὶ φρενῶν ἀνθάπτεται.

38 Εὐριπίδου Μελανίππης.

Δούλον γὰρ ἑσθλὸν τοῦνομ' οὐ διαφθερεῖ·
πολλοὶ δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν ἐλευθέρων.

39 Εὐριπίδου Φοῖξος.

Πολλοῖσι δούλοις τοῦνομ' αἰσχροῖν, ἡ δὲ φροῖν ὁ
τῶν οὐχὶ δούλων ἔστ' ἐλευθερωτέρα.

40 Ἀλέξειδος.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸ πλῆθος ἐμφορεῖς τοὺς οἰκέτας
ἔχοντας ὅψει τοὺς τρόπους τοῖς δεσπόταις.
τοῖς ἡθεσιν γὰρ οἷς ὑπηρετοῦσ' ἀεὶ
προσέχουσα τούτοις ἡ φύσις κεράννυται.

10

41 Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Φεῦ φεῦ· τὸ δούλον ὥς ἀπανταχῇ γένος
πρὸς τὴν ἐλάσσω μοῖραν ὥρισεν θεός.

42 Δίωνος ἐν τῷ περὶ δούλειας.

15

Φησὶν ὁ Δίων "οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι, οἱ
πονηροὶ ἐλεύθεροι δούλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν."

43 Φαβωρίνου.

Ζάμολξις οἰκέτης ἦν Πυθαγόρου, καὶ προσεκύ-
νησαν αὐτὸν οἱ Γέται.

20

44 Μητροδώρου.

Δούλος ἀναγκαῖον μὲν κτῆμα, οὐχ ἡδὺν δέ.

45 Δημοκρίτου.

Οἰκέτῃσι ὥς μέρεσι τοῦ σκήνεος χρῶ ἄλλω πρὸς
ἄλλο.

25

46 Δίωνος ἐκ τοῦ Οἰκονομικοῦ.

Χρῇ οὖν δεσπόξιν ἐπιεικῶς καὶ ἀνεθῆναί ποτε
βουλομένοις ἐπιτρέπειν. αἱ γὰρ ἀνέσεις παρασκευ-
αστικά καὶ πόνων εἰσὶ καὶ τόξον καὶ λύρα καὶ ἄνθρω-
πος ἀκμάζει δι' ἀναπάνσεως.

30

47 Διογένους.

Διογένης ἀποδράντος τοῦ οἰκέτου οὐκ ἐφρόντιζε, δεινὸν εἶναι λέγων, εἰ Διογένης μὲν χωρὶς αὐτοῦ ζῆν οὐ δύναται, αὐτοῦ δ' ἐκεῖνος χωρὶς δύναται.

5 48 Ἐκ τῶν Σερήνου ἀπομνημονευμάτων.

Πόλλις ὁ Ἀκραγαντῖνος ἐπιξενωθεὶς ἀνδρὶ σκληρῷ καὶ ἀπὸ παντὸς πορίζοντι, ὃς οὐδὲ καθεύδειν τοῖς οἰκέταις ἐπέτρεπεν, ἀλλ' ἄλλος ἄλλο τι τὴν νύκτα εἰργάζετο, ὑποδεξάμενος καὶ αὐτὸς τοῦτον
10 εἰς Ἀκράγαντα ἀφικόμενον μετὰ δειπνον συνεκάλει τὰ παιδία τῶν οἰκετῶν (τὰ δὲ ἦν πάμπολλα) καὶ τοῖς μὲν ἐδίδου κάρνα τοῖς δὲ σῦκα ξηρά. ἐρομένου δ' ἐκείνου πόθεν παιδία τσαῦτα; "ταῦτα" ἔφη "οἱ ἐμοὶ οἰκέται ἐν νυξὶ ποιοῦσι."

15 49 Πλάτωνος (Epist. 8 p. 354 e).

Δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρω πάγκακον, ἔμμετρος δὲ οὕσα πανάγαθον. μετρία δὲ ἡ θεῶν δουλεία· ἄμετρος δὴ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. θεὸς δὲ ἀνθρώποις σῶφροσι νόμος.

20 50 Ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου. (Plato Leg. VI 762 e.)

51 Ἡροδότου ἱστορίας η' (68).

Πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεο, ὥς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι
25 φιλέουσι γίγνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί.

52 Πλάτωνος νόμων ε' (777).

Ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἐργῇ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς
30 εὖ χρηστον ἐθέλειν εἶναι τε καὶ γίγνεσθαι φαίνεται,

χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδει-
 κται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστά-
 σεις γίνεσθαι, [καὶ περὶ γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς
 πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ ξυμ-
 βαίνει,] καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδείνων, τῶν 5
 περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπῶν καὶ κλο-
 πῶν ἔργα τε καὶ παθήματα· πρὸς ἃ τις ἂν πάντα βλέ-
 ψας διαπορήσαι τί χρὴ δρᾶν περὶ πάντων τῶν τοιού-
 των. δύο δὴ λείπεσθον μόνῳ μηχανά, μήτε πατριώ-
 τας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾶον δουλεύσειν, 10
 ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα, τρέφειν δὲ
 αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων οὖνεκα, πλέον δὲ
 αὐτῶν προτιμῶντας. ἡ δὲ τροφή τῶν τοιούτων
 μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίξειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἥττον δὲ
 εἰ δυνατόν ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἕξ ἴσου· διάδηλος γὰρ ὁ 15
 φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ
 ὄντως τὸ ἄδικον ἐν·τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς
 αὐτῷ ῥάδιον ἀδικεῖν. [ὁ] περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν
 ἥθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ἀμίαντος, τοῦ τε
 ἀνοσίτου πέρι καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυ- 20
 σιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταντὸν δ' ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο
 ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δεσπότη καὶ τυράννῳ καὶ
 πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον
 ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ καὶ μὴ
 νουθετοῦντας ὥς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν 25
 τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶ-
 σαν γίνεσθαι, μὴ προσκαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς
 οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτ' ἄρρεσιν· ἃ δὴ
 πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύ-
 πτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις 30
 τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΟΤ ΠΑΡΕΧΟΤ-
ΣΗΣ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑΝ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΙΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑ
ΤΟ ΣΩΜΑ ΗΛΟΝΩΝ. ΞΓ.

5 1 Εὐριπίδου Αἰόλφ.

Τῇ δ' ἀφροδίτῃ πόλλ' ἔνεστι ποικίλα·
τέρπει τε γὰρ μάλιστα καὶ λυπεῖ βροτούς.
τύχοιμι δ' αὐτῆς, ἥνίκ' ἐστὶν εὐμενής.

2 Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

10 Κόρος δὲ πάντων· καὶ γὰρ ἐκ καλλιόνων
λέκτροις ἐπ' αἰσχροῖς εἶδον ἐκπεπληγμένους,
δαιτὸς δὲ πληρωθεῖς τις ἄσμενος πάλιν
φαῦλῃ διαίτῃ προσβαλὼν ἦσθη στόμα.

3 Εὐριπίδου Ἰππολύτῳ.

15 Οἱ γὰρ κύπριν φεύγοντες ἀνθρώπων ἄγαν
νοσοῦσ' ὁμοίως τοῖς ἄγαν θηρωμένοις.

4 Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.

Ἀνδρὸς δ' ὀρῶντος εἰς κύπριν νεανίου
ἀφύλακος ἢ τήρησις· ὥς καὶ φαῦλος ἦ
20 τᾶλλ', εἰς ἔρωτας πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος·
ἦν δ' ἂν προσῇται Κύπρις, ἥδιστον λαβεῖν.

5 Εὐριπίδου Ἰππολύτῳ (443).

Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸν ἦν πολλὴ θυῆ·
ἦ τὸν μὲν εἰκονθ' ἥσυχῇ μετέρχεται,
25 οὐ δ' ἂν περισσὰ καὶ φρονοῦνθ' εὖρη μέγα,
τοῦτον λαβοῦσα πῶς δοκεῖς καθύβρισεν.

6 Σοφοκλέους.

ὦ παῖδες, ἦ τοι Κύπρις οὐ Κύπρις μόνον,
ἀλλ' ἐστὶ πάντων ὀνομάτων ἐπώνυμος.

ἔστιν μὲν ἄδης, ἔστι δ' ἄφθιτος βίος,
 ἔστιν δὲ λύσσα μανιαῖς, ἔστι δ' ἡμερος
 ἄκραντος, ἔστ' οἰωργμός· ἐν κείνῃ τὸ πᾶν,
 σπουδαίου, ἡσυχαιῶν, εἰς βίαν ἄγον.
 ἐντήκεται γὰρ πλευμόνων ὅσοις ἐνι
 ψυχῇ. τίς οὐχὶ τῆσδε τῆς θεοῦ βορά;
 εἰσέρχεται μὲν ἰχθύων πλωτῶ γένει·
 ἔνεστι δ' ἐν χέρσου τετρασκελεῖ γονῇ·
 νωμᾷ δ' ἐν οἰωνοῖσι τοῦκείνης πετρών,
 ἐν θηροσίν, ἐν βροτοῖσιν, ἐν θεοῖς ἄνω.
 τίς οὐ παλαίονσ' ἐς τοῖς ἐκβάλλει θεῶν;
 εἰ μοι θέμις, θέμις δὲ τάληθ' ἔλγειν,
 Διὸς τυραννεῖ πλευμόνων· ἄνευ δορός,
 ἄνευ σιδήρου πάντα τοι συντέμνεται
 Κύπρις τὰ θνητῶν καὶ θεῶν βουλευμάτα.

7 Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.

Ταῖς Μοῖσαι τὸν Ἑρωτα τὸν ἄγριον οὐ φοβέονται,
 ἐκ θυμῶ δὲ φιλεῦντι καὶ ἐκ ποδὸς αὐτῶ ἐπονται.
 κῆν μὲν ἄρα ψυχάν τις ἔχων ἀνέραστον αἰείδῃ,
 τῆνον ὑπεκφεύγοντι καὶ οὐκ ἐθέλοντι διδάσκειν·
 ἦν δὲ νόον τις ἔρωτι δονεῦμενος ἀδὺ μελίσδῃ,
 ἐς τῆνον μάλα πᾶσαι ἐπειρόμεναι προφέοντι.
 μάρτυς ἐγὼν, ὅτι μῦθος ὃδ' ἐπλετο πάμπαν ἀληθής.
 ἦν μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινα μέλπω,
 βαμβαίνει μεν γλῶσσα καὶ ὥς πάρος οὐκ ἔτ' αἰείδει·
 ἦν δ' αὐτ' ἐς τὸν Ἑρωτα καὶ ἐς Ἀνκίδαν τι μελίσδω,
 καὶ τόκα μοι χαίροισα διὰ στόματος ῥέει φῶδᾴ.

8 Ζωπύρου.

Μηδεὶς ἄπειρος τῶν ἐμῶν εἴη φίλων
 ἔρωτος· ἐντυχῶν δὲ τὸν θεὸν λάβοι.

9 Ἀριστάρχου.

Ἐρωτος ὅστις μὴ πεπείραται βροτῶν,
οὐκ οἶδ' ἀνάγκης θεσμόν, ᾧ πεισθεὶς ἐγὼ
πόθῳ κράτηθεις τάσδ' ἀπεστάλην ὁδούς.
5 οὗτος γὰρ ὁ θεὸς καὶ τὸν ἀσθενῆ σθένειν
τίθησι καὶ τὸν ἄπορον εὕρισκειν πόρον.

10 Ἀναξανδρίδου.

Ἐρως σοφιστοῦ γίνεται διδάσκαλος
Κεῖνον πολὺ κρείττων πρὸς τὸν ἀνθρώπων βίον.

10 11 Εὐριπίδου Αὔγη.

Ἐρωτα δ' ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν
καὶ τῶν ἀπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἧ σκαιὸς ἐστὶν ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

15 12 Ἀντιφάνους.

Εἴ τις φησὶ τοὺς ἐρωῶντας οὐχὶ νοῦν ἔχειν,
ἦ ποῦ τίς ἐστὶ τοὺς τρόπους ἀβέλτερος.
εἰ γὰρ ἀφέλοι τις τοῦ βίου τὰς ἡδονάς,
καταλείπεται οὐδὲν ἕτερον ἢ τεθνηκέναι.

20 13 Ἀλέξειδος.

Οὐκ ἐστὶ παιδαγωγὸς ἀνθρώποις ἄρα
ἔρωτος οὐδεὶς ἄλλος ἐπιμελέστερος.

14 Μένανδρος Θεσσαυρῷ.

Εἴτ' οὐ μέγιστός ἐστι τῶν θεῶν ἔρως
25 καὶ τιμιώτατός γε τῶν πάντων πολὺ;
οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐστὶ φειδωλὸς σφόδρα
ἄνθρωπος οὐδ' οὕτως ἀκριβὴς τοὺς τρόπους,
ὃς οὐχὶ τούτῳ μερίδα τῷ θεῷ νέμει
τῆς οὐσίας· ὅσοις μὲν οὖν πρῶτος ἔχει,
30 νέοις ἔτ' οὐσι τοῦτο προστάττει ποιεῖν,

οἱ δ' εἰς τὸ γῆρας ἀναβολὰς ποιούμενοι,
οὗτοι προσαποτίνουσι τοῦ χρόνου τόκους.

15 Μενάνδρου Συναριστώσαις.

Ἔρως δὲ τῶν θεῶν

ἰσχὺν ἔχων πλείστην ἐπὶ τούτου δείκνυται · 5
δὲ τούτον ἐπιποκοῦσι τοὺς ἄλλους θεοὺς.

16 Μιμνέρμου.

Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσέης Ἀφροδίτης;
τεθναίνην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι,
κρυπταδὴ φιλότης καὶ μέλιχα δῶρα καὶ εἰνὴ · 10
ἡλικίης ἄνθρα γίγνεται ἀρπαλέα
ἀνδράσιν ἢ δὲ γυναιξίν· ἐπεὶ δ' ὀδυνηρὸν ἐπέλθῃ
γῆρας, ὅ τ' αἰσχροὺς ὁμῶς καὶ καλὸν ἄνδρα τιθεῖ,
αἰεὶ μὲν φρένας ἀμφὶ κακαὶ τείρουσι μέριμναι,
οὐδ' αὐγὰς προσορῶν τέρεται ἥελιου · 15
ἀλλ' ἐχθρὸς μὲν παισίν, ἀτίμαστος δὲ γυναιξίν.
οὕτως ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός.

17 Μενάνδρου Ναυκλήρω.

Καὶ φύσει πως εὐάγωγόν ἐστι πᾶς ἀνὴρ ἐρῶν.

18 Μενάνδρου Θησαυρῷ.

Πολλοῖς ὑπέκκαυμ' ἐστ' ἔρωτος μουσική. 20

19 Θεοκρίτου (III, 20. XXVII, 4).

Ἔστι καὶ ἐν κενεοῖσι φιλήμασιν ἀδέα τέρψις.

20 Μενάνδρου.

Ὅργῃ φιλοῦντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον. 25

21 Μενάνδρου Ἡρώϊ.

Δέσποιν', ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον ·
οὐδ' αὐτὸς ὁ κρατῶν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεὺς, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντ' ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

22 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.

Ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσιν βροτῶν,
ἐσθλῶν ὅταν τύχῳσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἐσθ' ὅποιας λείπεται τόδ' ἡδονῆς.

5 23 Εὐριπίδου Ἰππολύτῳ.

Ἔχω δὲ τόλμης καὶ θράσους διδάσκαλον
ἐν τοῖς ἀμηγάνοισιν εὐπορώτατον,
ἔρωτα, πάντων δυσμαχώτατον θεόν.

24 Σοφοκλέους Τραχινίαις, (441).

10 Ἔρωτι μὲν γοῦν ὅστις ἀντανίσταται
πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας, οὐ καλῶς φρονεῖ.
οὗτος γὰρ ἄρχει καὶ θεῶν ὅπως θέλει.

25 Σοφοκλέους Φαίδρα.

Ἔρως γὰρ ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται,
15 οὐδ' αὖ γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἄνω
ψυχὰς χαράσσει καὶ πόντον ἐρχεται·
καὶ τόνδ' ἀπείργειν οὐδ' ὁ παγκρατὴς σθένει
Ζεὺς, ἀλλ' ὑπείκει καὶ θέλων ἐγκλίνεται.

26 Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν.

20 Ἀ μεγάλα μοι Κύπρις ἐδ' ὑπνώοντι παρέστα,
νηπλάχον τὸν Ἔρωτα καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα
ἐς χθόνα νευστάζοντα, τόσον δέ μοι ἔφρασε μῦθον
"μέλπειν μοι φίλε βοῦτα λαβὼν τὸν Ἔρωτα δίδασκε."
ὡς λέγε· χαῖ μὲν ἀπῆλθεν· ἐγὼ δ' ὅσα βουκολίασδον,
25 νήπιος, ὡς ἐθέλοντα μαθεῖν τὸν Ἔρωτα δίδασκον·
ὡς εὗρεν πλαγίανλον ὁ Πάν, ὡς αὐλὸν Ἀθάναι,
ὡς χέλυν Ἑρμάων, κιθάραν ὡς ἄνυσ' Ἀπόλλων.
ταῦτά νιν ἐξεδίδασκον· ὃ δ' οὐκ ἐμπάζετο μῦθων,
ἀλλὰ μοι αὐτὸς ἄειδεν ἐρωτύλα, καὶ μ' ἐδίδασκε
30 θνατῶν ἀθανάτων τε πόθους καὶ ματέρος ἔργα.

κῆγρὼν ἐκλαθόμεαν μὲν ὅσων τὸν Ἑρωτα διδάσκον,
ὅσσα δ' Ἑρως με δίδαξεν ἐρωτύλα πάντ' ἐδιδάχθην.

27 Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐσπερε, τᾷς ἐρατᾷς χρύσειον φάος Ἀφρογενῆας,
Ἐσπερε κυανέας ἱερὸν φίλε νυκτὸς ἄγαλμα, 5
ὅσων ἀφανρότερος μήνας, ὅσον ἐξοχος ἄστρον,
χαίρε φίλος, καὶ μοι ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγοντι
ἀντὶ σελανώϊας τὴν δίδου φάος, ὥνεκα τήνα
σάμερον προχόμενα τάχιον δύνει. οὐκ ἐπὶ φωρὰν
ἐρχομαι, οὐδ' ἵνα νυκτὸς ὁδοιπορέοντα λοχάσω· 10
ἀλλ' ἐράω· καλὸν δέ τ' ἐρασσαμένῳ συνέρασθαι.

28 Τοῦ αὐτοῦ.

Ὀλβιοι οἱ φιλέοντες, ἐπὴν ἴσον ἀντεράωνται.
ὀλβιος ἦν Θησεὺς τῷ Πειριθῷ παρῑόντος,
ὃ καὶ ἄμ' ἀλλίστοιο κατήλυθεν εἰς Αἶδα. 15
ὀλβιος ἦν χαλεποῖσι ἐν ξείνοισιν Ὀρέστας,
οὐνεκά οἱ ξυνὰς Πυλάδας αἶρητο κελεύθους.
ἦν μάκαρ Αἰακίδας ἐτάρω ζῶντος Ἀχιλλεύς,
ὀλβιος ἦν θνᾶσκων ὃ οἱ οὐ μόνον αἰνὸν ἄμυνεν.

29 Ἐκ τῶν Μόσχου τοῦ Σικελιώτου βου- 20
κολικῶν.

Ἦρατο Πᾶν Ἀχῶς τᾷς γείτονος, ἦρατο δ' Ἀχῶ
σκιρτητᾷ Σατύρῳ, Σάτυρος δ' ἐπεμήνατο Λύδα.
ὥς Ἀχῶ τὸν Πᾶνα, τόσον Σάτυρος φλέγεν Ἀχῶ,
καὶ Λύδα Σατυρίσκον· ἔρως δ' ἐσμύχεται ἄμοιβᾷ. 25
ὅσων γὰρ τήνων τις ἐμίσειε τὸν φιλέοντα,
τόσσον ὁμῶς φιλέων ἡχθαίρετο, πάσχε δ' ἃ ποιεῖ.
ταῦτα λέγω πᾶσιν τὰ διδάγματα τοῖς ἀνεράστοις·
στεργετε τοὺς φιλέοντας, ἵν' ἦν φιλέητε φιλησθε.

30 Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου (183 b). 30

Ὁ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσι οἱ πολλοί, ὅτι
καὶ ὁμνῦντι μόνῳ ξυγγνώμη παρὰ θεῶν ἐκβάντι τὸν
ὄρκον· ἀφροδίσιον γὰρ ὄρκον οὐ φασιν εἶναι. οὕτω
καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιή-
5 κασι τῷ ἐρῶντι, ὥς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε.

31 Χρυσίππου.

Εἰπόντος τινός· οὐκ ἐρασθήσεται ὁ σοφός· μαρ-
τυρεῖ γοῦν Μενέδημος Ἐπίκουρος Ἀλεξίνος, "τῇ
αὐτῇ" ἔφη "χρήσομαι ἀποδεῖξει· εἰ γὰρ Ἀλεξίνος ὁ
10 ἀνάγωγος καὶ Ἐπίκουρος ὁ ἀναίσθητος καὶ Μενέδη-
μος [ὁ λῆρος] οὐ φασιν, ἐρασθήσεται ἄρα."

32 Ἀριστίππου.

Ἀριστίππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος ἐρωτηθεὶς
εἰ ὁ ἔρως ἔνεκα τῆς συνουσίας γίνεταί, "οὔτ'" ἔφη
15 "διὰ τοῦτο οὔτ' ἄνευ τούτου."

33 Δημοκρίτου.

Ἐρωτικὴν μέμψιν ἡ ἀγαπωμένη λύει.

34 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ ἔρωτος.

Τῶν Μενάνδρου δραμάτων οὐκ ἴσως ἀπάντων ἐν
20 συνεκτικόν ἐστίν ὁ ἔρως οἷον πνεῦμα κοινὸν διακε-
χυκώς· ὃν οὖν μάλιστα διασώτην τοῦ θεοῦ καὶ ὁρ-
γιαστήν [ἴσμεν] τὸν ἄνδρα συνεπιλαμβάνωμεν εἰς τὴν
ζητήσιν, ἐπεὶ καὶ λελάληκε περὶ τοῦ πάθους φιλοσο-
φώτερον. ἄξιον γὰρ εἶναι θαύματος φήσας τὸ περὶ
25 τοὺς ἐρῶντας, ὥσπερ ἐστὶν ἅμα λαλεῖ· εἴτα ἀπορεῖ
καὶ ζητεῖ πρὸς ἑαυτόν

τίνι δεδούλωται ποτε;

ὄψει; φλύαρος· τῆς γὰρ αὐτῆς πάντες ἄν
ῥων· κρίσιν γὰρ τὸ βλέπειν ἴσην ἔχει.

10 ἀλλ' ἡδονὴ τις τοὺς ἐρῶντας ἐπάγεται.

συνουσίας; πῶς οὖν ἕτερος ταύτην ἔχων
οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἀπῆλθε καταγελαῶν,
ἕτερος δ' ἀπόλωλε; καιρός ἐστιν ἡ νόσος
ψυχῆς· ὁ πληγείς δ' ἐνδοθεν τιτρώσκεται.

ταῦτα τίν' ἐστὶ σκεψώμεθα· καὶ γὰρ ἔχει τι κρουσι- 5
κὸν καὶ κινητικὸν αἷτιον, [εἰ μῆτε τὴν ὄψιν] μῆτε τὴν
συνουσίαν αἰτίαν εἶναι πιθανόν ἐστιν· ἀρχαὶ γὰρ αὐ-
ταί τινες ἴσως, ἡ δ' ἰσχὺς καὶ ῥίξωσις τοῦ πάθους ἐν
ἑτέροις. ἡ δ' ἀπόδειξις ἐλαφρά καὶ οὐδ' ἀληθής· οὐ
γὰρ ἔχει κρίσιν [ἴσῃν] τὸ βλέπειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ 10
γεύεσθαι. καὶ γὰρ ὄψις ὅψεως καὶ ἀκοὴς ἀκοῇ φύσει
τε μᾶλλον διήρθρωται καὶ τέχνη συγγενύμνασται
πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ διάγνωσιν, ἐν μὲν ἀρμονίαις
καὶ μέλεσιν αἱ τῶν μουσικῶν, ἐν δὲ μορφαῖς καὶ
ιδέαις αἱ τῶν ζωγράφων· ὥσπερ εἰπεῖν ποτε Νι- 15
κόμαχον λέγουσι πρὸς ἄνθρωπον ἰδιώτην φήσαντα
μὴ καλὴν αὐτῷ φανῆναι τὴν Ζεύξειδος Ἑλένην·
“λάβε” γὰρ ἔφη “τοὺς ἐμούςς ὀφθαλμούς, καὶ θεός
σοι φανήσεται.” πολὺ δὲ καὶ μυρεφοὶ περὶ τὰ
ὀσφραντὰ καὶ νῆ Δία ὀψοποιοὶ περὶ τὰ γευστὰ δια- 20
τριβῇ καὶ συνηθείᾳ διαφέρουσιν ἡμῶν κρίσιν ἔχουσι.
πάλιν δὲ τὸ συνουσίᾳ τὸν ἐρῶντα μὴ κρατεῖσθαι, διὰ
τὸ τῇ αὐτῇ συγγενόμενον ἄλλον ἀπαλλαγῆναι καὶ
καταφρονῆσαι . . . , τοιοῦτόν ἐστιν οἶον εἰ λέγοι τις
μηδὲ χυμῶν ἡδονῇ δεδουλωσθαι Φιλόξενον τὸν ὀφο- 25
φάγον, ὅτι τῶν αὐτῶν Ἀντισθένης γευσάμενος οὐδὲν
ἐπαθε τοιοῦτον, μηδὲ ὑπ' οἴνου μεθύειν Ἀλκιβιά-
δην, ὅτι Σωκράτης πίνων τὸν ἴσον οἶνον ἐνηφεν.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν, τὰ δ' ἐφεξῆς ἐν οἷς ἦδη
τὴν αὐτοῦ δόξαν ἀποφαίνεται σκοπῶμεν. “καιρός
ἐστιν ἡ νόσος ψυχῆς.” εὖ καὶ ὀρθῶς. δεῖ γὰρ ἅμα
τοῦ πάσχοντος εἰς ταυτὸ καὶ τοῦ ποιούντος ἀπάντησιν

γενέσθαι πρὸς ἄλληλά πως ἐχόντων· ὥς ἄκυρον εἰς
τὴν τοῦ τέλους ἀπεργασίαν ἢ δραστική δύναμις, ἂν
μὴ παθητικὴ διάθεσις ᾖ. τοῦτο δ' εὐστοχίας ἐστὶ
καιροῦ τῷ παθεῖν ἐτοίμῳ συνάπτοντος ἐν ἀκμῇ τὸ
5 ποιεῖν πεφυκός.

35 Πλάτωνος ἐκ τοῦ συμποσίου (189).

Ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ αὕτη ἦν ἥπερ νῦν,
ἀλλὰ ἄλλοια. πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν γένη τὰ τῶν
ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο, ἄρρεν καὶ θῆλυ,
10 ἀλλὰ τρίτον προσῆν κοινὸν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ
νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἡφάνισται. ἀνδρόγυνον
γὰρ τότε μὲν ἦν, καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων
κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νῦν δὲ οὐκ ἔστιν
ἀλλ' ἡ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν
15 ἐκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον νῶτόν
τε καὶ πλευρὰς κύκλῳ ἔχον, χεῖρας δὲ τέσσαρας εἶχε
καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσίν, καὶ πρόσωπα δύο ἐπὶ
αὐχένι κυκλοτερεῖ ὅμοια πάντα· κεφαλὴν δὲ ἐπ'
ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις [κειμένοις] μίαν
20 καὶ ὧτα τέτταρα καὶ αἰδοτα δύο καὶ τᾶλλα πάντα
ὅσα ἀπὸ τούτων ἂν τις εἰκάσειεν· ἐπορεύετο δὲ καὶ
ὀρθὸν ὥσπερ νῦν ὀποτέρως βουληθεῖη καὶ ὁπότε
ταχὺ ὀρμήσειε θεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς
ὀρθὰ ὄντα σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ,
25 τότε ὁκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπεριεδόμενοι ταχὺ ἐφέ-
ροντο κύκλῳ. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ
τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν
ἐκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς· τὸ δὲ ἀμφοτέρων
μετέχον τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων
30 μετεῖχεν. περιφερῇ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ πορεία
αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν

ἰσὺν δεινὰ καὶ τὴν δῶμην καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα
 εἶχον. ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ ὁ λέγει Ὅμη-
 ρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὠτιού περὶ ἐκείνων λέγεται,
 τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὥς
 ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι 5
 θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ ἡπό-
 ρουν· οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτείναιεν εἶχον καὶ ὥσπερ
 τοὺς γίγαντας κεραυνώσαντες τὸ γένος ἀφανίσαιεν·
 αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἠφανίζετο, οὔτε ὅπως ἔφεν ἀσελγαίνειν. μόλις 10
 δὲ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι Διοκῶ μοι, ἔφη, ἔχειν
 μηχανὴν ὥς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι καὶ παύσαιντο τῆς
 ἀκολασίας ἀσθενέστεροι γενόμενοι. νῦν μὲν γὰρ
 αὐτούς, ἔφη, διατεμῶ δίχα ἕκαστον, καὶ ἅμα μὲν
 ἀσθενέστεροι ἔσονται ἅμα δὲ χρησιμώτεροι ἡμῖν διὰ 15
 τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι, καὶ βαδιοῦνται
 ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν· ἐὰν δὲ ἔτι δοκῶσιν ἀσελ-
 γαίνειν καὶ μὴ θέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν αὖ,
 ἔφη, τεμῶ δίχα, ὥστε ἐφ' ἑνὸς πορεύσονται σκέλους
 ἀσκολύζοντες. ταῦτα εἰπὼν ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους 20
 δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταρι-
 χεύειν ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ὠὰ ταῖς θριξίν· ὅντινα δὲ τέ-
 μοι, τὸν Ἀπόλλω ἐκέλευε τό τε πρόσωπον μεταστρέ-
 φειν καὶ τὸ τοῦ ἀνχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομὴν, ἵνα
 θεώμενος τὴν αὐτοῦ τμησιν κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄν- 25
 θρωπος, καὶ τὰλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. ὁ δὲ τό τε πρόσω-
 πον μετέστρεφε, καὶ ξυνέλκων πανταχόθεν τὸ δέσμα
 ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν καλουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα
 βαλάντια, ἐν στόμα ποιῶν, ἀπέδει κατὰ μέσσην τὴν γα-
 στέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν καλοῦσι. καὶ τὰς μὲν ἄλλας 30
 ῥυτίδας πολλὰς ἐξελέαινε καὶ τὰ στήθη διήρθρον,
 ἔχων τι τοιοῦτον ὄργανον οἷον οἱ σκυτοτόμοι περὶ

τὸν καλὰ ποδὰ λείνουντες τὰς τῶν σκυτῶν ρυτίδας·
 ὀλίγας δὲ κατέλιπε τὰς περὶ αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ
 τὸν ὀμφαλόν, μνημεῖον εἶναι τοῦ παλαιοῦ πάθους.
 ἐπεὶ οὖν ἡ φύσις δίχῃ ἐτμήθη, ποθοῦν ἕκαστον τὸ
 5 ἡμῶν τὸ αὐτοῦ ξυνήει, καὶ περιβάλλοντες τὰς χεῖρας
 καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις, ἐπιθυμοῦντες ξυμφῦ-
 ναι, ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀρ-
 γίας, διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν.
 καὶ ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθεῖν,
 10 τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐξήτει καὶ ξυνεπέπλεκτο, εἴτε γυ-
 ναικὸς τῆς ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει, ὃ δὴ νῦν γυναικὰ
 καλοῦμεν, εἴτε ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο. ἐλέησας
 δὲ ὁ Ζεὺς ἄλλην μηχανὴν πορίζεται καὶ μετατίθουσιν
 αὐτῶν τὰ αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν· τῶς γὰρ καὶ ταῦτα
 15 ἐκτὸς εἶχον, καὶ ἐγένων καὶ ἐτικτον οὐκ εἰς ἀλλήλους
 ἀλλ' εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ τέττιγες. μετέθηκέ τε οὖν οὕ-
 τως αὐτῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν γέ-
 νεσιν νέαν ἀλλήλοις ἐποίησε, διὰ τοῦ ἄρρενος ἐν τῷ
 θήλει, τῶνδε ἕνεκα, ἵνα ἐν τῇ συμπλοκῇ ἅμα μὲν εἰ
 20 ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύχοι, γεννῶεν, καὶ γίγνοιτο τὸ γένος·
 ἅμα δ' εἰ καὶ ἄρρεν ἄρρενι, πλησμονὴ γούν γίγνοιτο
 τῆς συνουσίας καὶ διαπαύοιντο καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα
 τρέποιντο καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. ἔστι δὲ
 οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώ-
 25 ποῖς καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγὸς καὶ ἐπιχει-
 ρῶν ποιῆσαι ἐν ἐκ δυοῖν καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν
 ἀνθρωπίνην. ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστὶν ἀνθρώπου
 σύμβολον, ἅτε τετμημένος, ὥσπερ αἱ ψῆτται ἐξ ἑνὸς
 δύο. ζητεῖ δὴ αἰετὸ αὐτοῦ ἕκαστον σύμβολον. ὅσοι
 30 μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν τοῦ κοινοῦ τμήματός εἰσιν, ὃ
 δὲ τότε ἀνδρόγυνον ἐκαλεῖτο, φιλογύναικός τε εἴσι,
 καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μοιχῶν ἐκ τούτου τοῦ γένους γε-

γόνασι· καὶ ὅσαι αὖ γυναῖκες φίλανδροί τε καὶ μοι-
 χεῦτραι, ἐκ τούτου τοῦ γένους γίνονται. ὅσαι δὲ
 τῶν γυναικῶν γυναικὸς τμημά εἰσιν, οὐ πάνυ αὐταὶ
 τοῖς ἀνδράσι τὸν νοῦν προσέχουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον
 πρὸς τὰς γυναῖκας τετραμμέναι εἰσὶ, καὶ ἐταιρί- 5
 στραι ἐκ τούτου τοῦ γένους γίνονται. ὅσοι δ' ἄρ-
 ρενος τμημά εἰσι, τὰ ἄρρενα διώκουσι· καὶ τέως μὲν
 ἂν παῖδες ὦσιν, ἅτε [τεμάχια] ὄντα τοῦ ἄρρενος, φι-
 λούσι τοὺς ἄνδρας καὶ χαίρουσι ξυγκατακείμενοι
 καὶ ξυμπλεκόμενοι τοῖς ἀνδράσι· καὶ εἰσὶν οὗτοι 10
 βέλτιστοι τῶν παίδων καὶ μειρακίων, ἅτε ἀνδρεό-
 τατοι ὄντες φύσει. φασὶ δὲ δὴ τινες αὐτοὺς ἀναι-
 σχύντους εἶναι, ψευδόμενοι· οὔτε γὰρ ὑπ' ἀναι-
 σχυντίας δρῶσι τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ θάρρους καὶ ἀν-
 δρείας καὶ ἀρρενωπίας τὸ ὅμοιον αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι. 15
 μέγα δὲ τεκμήριον· καὶ γὰρ τελεωθέντες μόνοι ἀπο-
 βαίνουνσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι· ἐπει-
 δὲν δὲ ἀνδρωθῶσι, παιδεραστοῦσι καὶ πρὸς γάμους
 καὶ παιδοποιίας οὐ προσέχουσιν τὸν νοῦν φύσει, ἀλλ'
 ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκάζονται· ἀλλ' ἐξαρκεῖ αὐτοῖς 20
 μετ' ἀλλήλων καταξῆν ἀγάμοις οὔσι. πάντως μὲν
 οὖν ὁ τοιοῦτος παιδεραστής τε καὶ φιλεραστής γίγνε-
 ται, ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος. ὅταν μὲν οὖν
 αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ αὐτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδερα-
 στής καὶ ἄλλος πᾶς, τότε καὶ θαυμαστά ἐκπλήττον- 25
 ται, φίλᾳ τε καὶ οἰκειότητι καὶ ἔρωτι οὐκ ἐθέλον-
 τες ὥς ἔπος εἰπεῖν χωρίζεσθαι ἀλλήλων οὐδὲ ἐπὶ
 σμικρὸν χρόνον· καὶ οἱ διατελοῦντες μετ' ἀλλήλων
 διὰ βίου, οὗτοι εἰσιν οἱ οὐδ' ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὅ τι
 βούλονται σφίσι παρ' ἀλλήλων γίγνεσθαι· οὐδενὶ 30
 γὰρ ἂν δόξεις τοῦτ' εἶναι ἢ τῶν ἀφροδισίων ξυνου-
 σία, ὥς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἐκατέρῳ χαίρει

συνὼν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ' ἄλλο τι
βουλομένη ἢ ψυχὴ ἐκατέρου δήλη ἐστὶν ὃ οὐ δύναται
εἰπεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται, καὶ ἀνέτιττεται.

36 Ἐν ταυτῷ (195).

- 5 Φημὶ οὖν ἐγὼ πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων
Ἐρωτα, εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσσητον εἰπεῖν, εὐδαιμονέ-
στατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον.
ἔστι δὲ κάλλιστος ὢν τοιόσδε. πρῶτον μὲν νεώτατος
θεῶν, ὦ Φαίδρε· μέγα δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτοῦ
10 παρέχεται, φεύγων φυγῇ τὸ γῆρας ταχὺ ὃν δήλον ὅτι,
θάττον γοῦν τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται· ὃ δὲ
πέφικεν Ἐρως μισεῖν καὶ οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλη-
σιάζειν. μετὰ δὲ νέων ἀεὶ ξύνεστί τε καὶ ἔστιν· ὁ
γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὥς ὅμοιον ὁμοίῳ δεῖ πε-
15 λάζειν. ἐγὼ δὲ Φαίδρῳ πολλὰ ἄλλα ὁμολογῶν τοῦτο
οὐχ ὁμολογῶ, ὥς Ἐρως Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιό-
τερός ἐστιν· ἀλλὰ φημὶ νεώτατόν τε αὐτὸν εἶναι
θεῶν καὶ ἀεὶ νέον· τὰ δὲ παλαιὰ πράγματα περὶ
θεοῦς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης λέγουσιν, ἀνάγκη
20 καὶ οὐκ Ἐρωτι γεγονέναι, [εἰ ἐκεῖνοι] ἀληθῆ λέ-
γουσι. οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγέ-
νοντο καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἐρως ἐν αὐτοῖς
ἦν, ἀλλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἐρως
τῶν θεῶν βασιλεύει. νέος μὲν οὖν ἔστι, πρὸς δὲ τῷ
25 νέῳ ἀπαλός. ποιητοῦ δὲ ἔστιν ἐνδεής, οἷός περ ἦν ὁ
Ὅμηρος, πρὸς τὸ ἐπιδειξάι θεοῦ ἀπαλότητα. Ὅμηρος
γὰρ Ἀτὴν θεὸν τε φησὶν εἶναι καὶ ἀπαλήν· τοὺς
γοῦν πόδας αὐτῆς ἀπαλούς φησὶν εἶναι λέγων·
τῆς μὲν θ' ἀπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὐδενος.
30 πίνυται, ἀλλ' ἄρα ἤγε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει.
καλῶ οὖν μοι δοκεῖ τεκμηρίῳ τὴν ἀπαλότητα ἀπο-

φαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει ἀλλ' ἐπὶ μαλ-
θακοῦ. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ
περὶ Ἐρωτος ὅτι ἀπαλός· οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει οὐδ'
ἐπὶ κρανίων ἃ ἔστιν οὐ πάνυ μαλακά, ἀλλ' ἐν τοῖς
μαλακωτάτοις τῶν ὄντων βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ 5
ἡθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἰκῆσιν
ἴδονται· καὶ οὐκ αὖ ἐν πάσαις ἐξῆς ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ
ἦτινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἔχουση ἐντύχη ἀπέρχεται, ἥ
δ' ἂν μαλακὸν οἰκίζεται. ἀπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ
ποσὶ καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων 10
[ἀπαλωτάτων] ἀνάγκη εἶναι. νεώτατος μὲν δὴ ἔστι
καὶ ἀπαλωτάτος· πρὸς δὲ τούτοις ὑγρὸς τὸ εἶδος. οὐ
γὰρ ἂν οἶός τε ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι οὐδὲ διὰ
πάσης τῆς ψυχῆς καὶ εἰσιῶν τὸ πρῶτον λανθάνειν
καὶ ἐξιῶν, εἰ σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγροῦς 15
οὐσίας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ [καὶ]
διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως Ἐρως ἔχει·
ἀσχημοσύνη γὰρ καὶ Ἐρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος.
χροῶς δὲ κάλλος ἡ κατ' ἀνθρὸν δόλαια τοῦ θεοῦ σημαίνει·
ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότε καὶ σώματι καὶ ψυχῇ 20
καὶ ἄλλῳ ὀφροῦν οὐκ ἐνίξει Ἐρως, οὐ δ' ἂν εὐώδης
τε καὶ εὐανθῆς τόπος ἦ, ἐνταῦθα δὲ καὶ ἴζει καὶ μένει.

περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανὰ
καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται· περὶ δὲ ἀρετῆς ἔρωτος μετὰ
ταῦτα λεκτέον. τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἐρως οὔτε 25
ἀδικεῖ οὔτε ἀδικεῖται οὔτε ὑπὸ θεοῦ οὔτε θεῶν οὔτε
ὑπ' ἀνθρώπου οὔτε ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς βία
πάσχει εἰ τι πάσχει, βία γὰρ Ἐρωτος οὐχ ἄπτεται,
οὔτε [βία] ποιῶν ποιεῖ· πᾶς γὰρ ἐκὼν Ἐρωτι πάνθ'
ὑπηρετεῖ· ἃ δ' ἂν [τις] ἐκὼν ἔκοντ' ὁμολογήσῃ, φα- 30
σὶν οἱ τῶν πόλεων βασιλεῖς νόμοι δίκαια εἶναι. πρὸς
δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης μετέχει· εἶναι

γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. εἰ δὲ ἥττους κρατοῖντ' ἂν ὑπὸ [τοῦ] ἔρωτος, ὃ δὲ κρατεῖ, κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ
 5 ἔρως διαφερόντως ἂν σωφρονοίη. καὶ μὴν εἰς γε ἀνδρῖαν ἔρωτι οὐδὲ ἄρης ἀνθίσταται· οὐ γὰρ ἔχει ἔρωτα ἄρης, ἀλλὰ ἔρως ἄρην Ἀφροδίτης, ὡς λόγος· κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου· τοῦ δὲ ἀνδρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀν-
 10 δρειότατος εἴη.

περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρίας τοῦ θεοῦ εἴρηται· περὶ δὲ σοφίας λείπεται. ὅσον οὖν δυνατόν πειρατέον μὴ ἐλλείπειν· καὶ πρῶτον μὲν, ἔν' αὐτῷ καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην τιμήσω
 15 ὥσπερ Ἐρυνξίμαχος τὴν αὐτοῦ, ποιητῆς ὁ θεὸς σοφὸς οὕτως ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι. πᾶς γοῦν ποιητῆς γίγνεται "κἂν ἄμουσος ἦ τὸ πρῖν," οὐ ἂν ἔρως ἄψηται. ὃ δὲ πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρῆσασθαι, ὅτι ποιητῆς ὁ ἔρως ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποιήσιν τὴν κατὰ
 20 μουσικὴν. ἂ γὰρ τις ἢ μὴ ἔχει ἢ μὴ οἶδεν, οὐτ' ἂν ἐτέρῳ δοίη οὔτε ἂν ἄλλον διδάξειε. καὶ μὴν τὴν γε τῶν ζώων ποιήσιν πάντων τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ ἔρωτος εἶναι σοφίαν, ἣ γίγνεται καὶ φύεται πάντα ζῶα· ἀλλὰ τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν,
 25 ὅτι οὐ μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγιμος καὶ φανὸς ἀπέβη, οὐ δ' ἂν ἔρως μὴ ἐφάψηται, σκοτεινός· τοξικὴν γε μὴν καὶ λατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος· ὥστε καὶ οὗτος ἔρωτος ἂν εἴη μαθη-
 30 τῆς καὶ Μοῦσαι μουσικῆς καὶ Ἥφαιστος χαλκείας καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας καὶ Ζεὺς κυβερναῖν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων· ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ

πράγματα, Ἐρωτος ἐγγιγνομένου δηλον ὅτι κάλ-
λους· αἰσχει γὰρ οὐκ ἐπεστιν Ἐρωτος. πρὸ τοῦ δέ,
ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐρίγνυτο,
ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ
δ' ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ ἐκ τοῦ ἐραν τῶν καλῶν, πάντ' 5
ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. οὕτως ἐμοὶ
δοκεῖ, ὦ Φαίδρε, Ἐρωτος πρῶτον αὐτὸς ὢν κάλλιστος
καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων
αἴτιος εἶναι. ἐπέρχεται δέ μοι τι καὶ ἑμμετρον εἰπεῖν,
ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

10

εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην,
νηνεμίαν τ' ἀνέμων, κοίτην δ' ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει.
οὗτος γὰρ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος
δὲ πληροῖ· τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πᾶσας
τιθεῖς ξυνιέναι, ἐν ἑορταῖς ἐν χοροῖς ἐν εὐθυμίαις γι- 15
γνόμενος ἡγεμῶν, πραότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δὲ
ἐξορίζων, φιλόδορος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας·
ἴλεως ἀγαθοῖς, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς, ζηλωτὸς
ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς ἀβρότητας χλι-
δῆς χαρίτων ἱμέρου πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν 20
ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ ἐν φόβῳ ἐν πόθῳ ἐν λόγῳ
κυβερνήτης ἐπιβάτης παραστάτης τε καὶ σωτήρ ἄρι-
στος· ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος,
ἡγεμῶν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ὃ χρεὶ ἐπεσθαι πάντ'
ἄνδρα ἐφνυνοῦντα [καλῶς] καλῆς ᾠδῆς μετέχοντα, ἣν 25
ᾄδει θεῶν πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα.

ΦΟΓΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΦΑΤΛΟΝ
Ο ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΩΝ ΕΙΗ ΚΑΚΩΝ
ΓΕΓΟΝΩΣ ΑΙΤΙΟΣ. ΞΑ.

1 Διογένης.

30

Ὅταν δ' ἔρωτος ἐνδεθῶμεν ἄρχυσι,

θαῖσον θυραίοις τὴν χάριν ποιούμεθα
ἢ τοῖσιν ἄγχι στ' ἐν γένει πεφυκόσι.

2 Μενάνδρου Ἀφροdisίωv.
Ἄλλ' ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
5 παρὰ τίνι τάνόητον οὔτος ὄψεται;

3 Μενάνδρου.
Μόνος ἔστ' ἀπαρηγόρητον ἀνθρώποις ἔρως.

4 Εὐριπίδου Ἀντιγόνη.
Ἦρων· τὸ μαλινεσθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρως βροτοῖς.

10 5 Εὐριπίδου Δανάη.
Ἔρως γὰρ ἀργὸν κἀπὶ τοῖς ἀργοῖς ἔφν.
φιλεῖ κάτωπιτρα καὶ κόμης ξανθίσματα,
φεύγει δὲ μόχθους· ἐν δέ μοι τεκμήριον,
οὐδείς προσαιτῶν βίοτον ἡράσθη βροτῶν,
15 ἐν τοῖς δ' ἔχουσιν ἡβητῆς πέφυχ' ὅδε.

6 Εὐριπίδου.
Σὺ δ', ὦ κάκιστε θεῶν τε ἀνθρώπων ἔρως,
ἢ μὴ δίδασκε τὰ καλὰ φαίνεσθαι καλά,
ἢ τοῖς ἐρῶσιν εὐμενὴς παρίστασο.

20 7 Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας.
Ἔρωτα δεινὸν ἔχομεν· ἐκ δὲ τῶν λόγων
ἐλοῦ τὰ βέλτισθ', ὥστ' ἄπιστον ἔστ' ἔρως,
κάν τῳ κακίστῳ τῶν φρενῶν ἄρχειν φιλεῖ.

8 Εὐριπίδου Δίκτυλ.
25 Κύπρις γὰρ οὔτε νουθετουμένη χαλᾷ,
ἂν τ' αὐτὴ βιάξῃ, μᾶλλον ἐντείνειν φιλεῖ,
κἄπειτα τίχται πόλεμον· εἰς δ' ἀνάστασιν
δόμων περαίνει πολλάκις τὰ τοιάδε.

9 Θεοκρίτου (I, 100).

Τὰν δ' ἄρα χῶ Δάφνις ποταμείβετο "Κύπρι βαρεῖα,
Κύπρι νεμεσσάτά, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής."

10 Εὐριπίδου ἐκ Μελεάγρου.

Ἦ γὰρ Κύπρις πέφυκε τῷ σκότῳ φίλη·
τὸ φῶς δ' ἀνάγκην προστίδῃσι σωφρονεῖν.

11 Ἀρχιλόχου.

Τοῖος γὰρ φιλότῃτος ἔρως ὑπὸ καρδίῃν ἔλυσθεις
πολλὴν κατ' ἀχλὺν ὁμμάτων ἔχενε,
κλέψας ἐκ στηθέων ἀπαλὰς φρένας.

12 Ἀρχιλόχου.

Δύστηνος ἐγκειμαι πότῳ
ἄψυχος, χαλεπῇσι θεῶν ὀδύνῃσιν ἔκῃτι
πεπαρμένος δι' ὀστέων.

13 Σοφοκλέους ἐν Ἀχιλλέως ἑρασταῖς. 15

Τὸ γὰρ νόσημα τοῦτ' ἐφίμερον κακόν·
ἔχουσιν δ' ἂν αὐτὸ μὴ κακῶς ἀπεικάσαι,
ὅταν πάγον φανέντος αἰθρίου χεροῖν
κρύσταλλον ἀρπάσῃσι παῖδες ἄσταγῇ,
τὰ πρῶτ' ἔχουσιν ἡδονὰς ποταίνους,
τέλος δ' ὁ χυμὸς οὐδ' ὅπως ἀφῇ θέλει,
οὐτ' ἐν χεροῖν τὸ κτῆμα σύμφορον μένειν·
οὕτω δὲ τοὺς ἐρῶντας αὐτὸς ἡμερος
δρᾶν καὶ τι μὴ δρᾶν πολλάκις προσίεται.

14 Φανοκλέους. 25

Ἦ ὥς Οἰάγροιο πάϊς Θρηῖκιος Ὀρφεὺς
ἐκ θυμοῦ Κάλαιν στέρξε Βορηιάδην,
πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἔξετ' αἰείδων
ὃν πόθον, οὐδ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ,
ἀλλ' αἰεὶ μιν ἄγρυπνοι ὑπὸ ψυχῇ μελεδῶναι

ἔτρυχον, θαλερόν δερκομένον Κάλαν.
 τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυνθεῖσαι
 ἔκτανον, εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
 οὐνεκα πρῶτος δεῖξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας
 5 ἄρρενας, οὐδὲ πόθους ἤνεσε θηλυτέρων.
 τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλῇ χαλκῷ τάμον, αὐτίκα δ' αὐτὴν
 εἰς ἄλλα Θρηκίην βίψαν ὁμοῦ χέλυν
 ἤλω καρτύνασαι, ἵν' ἐμποροείντο θαλάσση
 ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ροδίοις.
 10 τὰς δ' ἱερῇ Λέσβῳ πολιῇ ἐπέκελσε θάλασσα·
 ἡχὴ δ' ὥς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
 νήσους τ' αἰγιαλούς θ' ἄλιμυρέας, ἐνθα λίγεια
 ἀνέρες Ὀρφεῖν ἐκτέρισαν κεφαλῇν.
 ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
 15 πέτρας καὶ Φόρκου στυγνὸν ἐπειθεν ὕδωρ.
 ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
 νῆσον ἔχει, πασέων δ' ἐστὶν αἰοδοτάτη.
 Θρηκὴς δ' ὥς ἐδάησαν ἀρήμοι ἔργα γυναικῶν
 ἄγρια, καὶ πάντας δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
 20 ὃς ἀλόχους ἐστιζον, ἵν' ἐν χορῇ σήματ' ἔχουσαι
 κνάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθουιντο φόνου.
 ποιναὶς δ' Ὀρφῇ κταμένῳ στίζουσι γυναῖκας
 εἰς ἔτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης.

15 Μενάνδρου Ἀνδρία.
 25 Τὸ δ' ἐρᾶν ἐπισκοτεῖ
 ἄπασιν, ὥς ἔοικε, καὶ τοῖς ἐν λόγων
 καὶ τοῖς κακῶς ἔχουσιν.

16 Κλεινίου.
 Μὴ τις ἀτιμάτω θνητῶν πολύδακρυν ἔρωτα,
 30 μηδὲ πόθον παίδων μηδ' ἱμερτὴν φιλότητα,
 τῶν ἰότητι Μύρων κατέβη πολύκλαυτον ἐς ᾄδην.

17 Μενάνδρου Ἀνεψιοί.

Φύσει γὰρ ἔστ' ἔρως
τοῦ νουθετοῦντος κωφόν, ἅμα δ' οὐ ῥάδιον
νεδτητα νικᾶν ἐστὶ καὶ θεὸν λόγῳ.

18 Τοῦ αὐτοῦ Θησαυρῷ.

Ὅταν δ' ἐρωῖντος τόλμαν ἀφέλῃς, οἴχεται,
εἰς τοὺς λαλέμους τε τοῦτον ἐγγραφε.

19 Ἐκ τῶν Μόσχου Σικελιώτου βουκο-
λικῶν.

Ἀλφειὸς μετὰ Πίσαν ἐπὶν κατὰ πόντον ὁδεύῃ, 10
ἔρχεται εἰς Ἀρέθουσαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
ἔδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν ἱράν
καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι, τὰν δὲ θάλασσαν
νέρθεν ὑποτροχάει, κοὺ μίγνυται ὕδασι ν ὕδωρ.
ἃ δ' οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένῳ ποταμοῖο. 15
κῶρος δεινοθέτας, κακομάχανος, αἰνὰ διδάσκων,
καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον Ἔρως ἐδίδαξε κολυμβῆν.

20 Τοῦ αὐτοῦ.

Χρῶτα μὲν οὐ λευκός, πυρὶ δ' εἵκελος ὄμματα
δ' αὐτῷ 20

δρομύλα καὶ φλογόεντα, κακαὶ φρένες, ἀδὺν λάλημα·
οὐ γὰρ ἕσον νοέει καὶ φθέγγεται· ὥς μέλι φωνά,
ἐν δὲ χολά· ὅλος ἐστὶν ἀνάμερος, ἡπεροπευτάς.
καὶ πτερόεις ὥς ὄρνις ἐφίπταται ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλως
ἀνέρας ἢ δὲ γυναῖκας, ἐπὶ σπλάγχνοις δὲ κάθηται. 25

21 Ἐκ τῶν Βίωνος Συμυρναίου βουκο-
λικῶν.

Ἰξευτὰς ἔτι κῶρος ἐν ἄλσει δενδράεντι
ὄρνεα θηρεύων τὸν ὑπόπτερον εἶδεν Ἔρωτα
ἐσδόμενον πύξιοιο ποτὶ κλάδον· ὥς δ' ἐνόησεν, 30

- χαίρων, ὥνεκα δὴ μέγα φαίνεται τῶρνεον αὐτῷ,
 τὼς καλάμῳς ἅμα πάντας ἐπ' ἀλλάλοισι συνάπτων
 τᾷ καὶ τᾷ τὸν Ἑρωτα μετάλμενον ἀμφοδόκευεν.
 ἧς παῖς ἀσχαλάων, ὅκα οἱ τέλος οὐδὲν ἀπάντη,
 5 τὼς καλάμῳς ῥίψας ποτ' ἀροτρεῖα πρέσβυν ἵκανε,
 ὅς νιν τάνδε τέχνην ἐδιδάξατο, καὶ λέγειν αὐτῷ,
 καὶ οἱ δεῖξεν Ἑρωτα καθήμενον· αὐτὰρ ὁ πρέσβυς
 μειδιάων κίνησε κήρη καὶ ἀμείβετο παῖδα·
 "φεῖδεο τᾷς θήρας, μηδ' ἐς τὸδε τῶρνεον ἔρχε.
 10 φεῦγε μακράν· κακὸν ἐντι τὸ θηρίον· ὄλβιος ἐσσῆ,
 εἰσόκα μὴ νιν ἔλῃς· ἦν δ' ἀνέρος ἐς μέτρον ἔλθῃς,
 οὗτος ὁ νῦν φεύγων καὶ ἀπάλμενος αὐτὸς ἄψ' αὐτῷ
 ἐλθὼν ἐξαπίνης κεφαλὰν ἐπὶ σεῖο καθιξεί."

22 Τοῦ αὐτοῦ.

- 15 Ἄμερε Κυπρογένεια, Διὸς τέκος οὐδὲ θαλάσσας,
 τίπτε τόσον θνατοῖσι καὶ ἀθανάτοισι χαλέπτεις;
 τυτθὸν ἔφαν, τί νυ τόσσον ἀπήχθεο καὶ τεῖν αὐτᾷ,
 ταλίκον ὥς πάντεσσι κακὸν τὸν Ἑρωτα τεκέσθαι,
 ἄγριον, ἄστοργον, μορφᾷ νόον οὐδὲν ὅμοιον;
 10 πρὸ δ' ἔτι νιν πτανὸν καὶ ἐκαβόλον ὥπασας ἦμεν,
 ὥς μὴ πικρὸν ἐόντα δυναίμεθα τῆνον ἀλύξαι.

23 Θεοκρίτου (Id. III, 16).

- Νῦν ἔγνω τὸν Ἑρωτα βαρὺς θεός· ἥ δ' αὖ λειάνης
 μαστὸν ἐθήλαξεν, δρυμῷ τέ νιν ἔτραφε μάτηρ,
 15 ὅς με κατασμίχων καὶ ἐς ὀστέον ἄχρις ἰάπτει.

23 a Εὐριπίδου Μηδείας (330).

Φεῦ φεῦ· βροτοῖς ἔρωτες ὥς κακὸν μέγα.

24 Εὐριπίδου Παδάμανθους.

- 10 Ἑρωτες ἡμῖν εἰσι παντοῖοι βίου.
 ὃ μὲν γὰρ εὐγένειαν ἰμείρει λαβεῖν·

τῷ δ' οὐχὶ τούτου φροντίς, ἀλλὰ χρημάτων
 πολλῶν κεκληῆσθαι βούλεται πάτωρ δόμοις·
 ἄλλω δ' ἀρέσκει μηδὲν ὑγιὲς ἐκ φρενῶν
 λέγοντι πείθειν τοὺς πέλας τόλμῃ κακῇ·
 οἱ δ' αἰσχροῖα κέρδη πρόσθε τοῦ καλοῦ βροτῶν 5
 ζητοῦσιν. οὕτω βίωτος ἀνθρώπων πλάνη.

25 Ξενοφῶντος ἐν τῷ α (3, 11) ἀπομνη-
 μονευμάτων.

Ὡς τλήμων, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἶε πα-
 θεῖν καλὸν φιλήσας; ἄρα οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος 10
 μὲν εἶναι ἀντ' ἐλευθέρου; πολλὰ δὲ θανατῶν εἰς βλα-
 βεράς ἡδονάς; πολλὴν δ' ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμε-
 ληθῆναι τινος καλοῦ ἀγαθοῦ; σπουδάζειν δ' ἀναγκ-
 ασθῆναι ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδάζειεν;
 Ἡράκλεις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ὥς δεινὴν τινα λέγεις 15
 δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. Καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σω-
 κράτης, θαυμάζεις; οὐκ οἶσθα ὅτι τὰ φαλάγγια οὐδ'
 ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα προσαψάμενα μόνον τῷ
 στόματι ταῖς ὀδύναις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους καὶ
 τοῦ φρονεῖν ἐξίστησι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ξενοφῶν· 20
 ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. Ὡς μωρέ,
 ἔφη ὁ Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἶε φιλοῦντας
 ἐνιέναι τι ὃ σὺ οὐχ ὀρᾷς; οὐκ οἶσθα ὅτι τοῦτο τὸ θη-
 ρίον ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὠραῖον τοσοῦτῳ δεινότερόν
 ἐστὶ τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἀψάμενα, τοῦτο 25
 δὲ οὐδ' ἀπτόμενον, ἔαν δέ τις αὐτὸ θεᾷται, ἐνίησιν τι
 καὶ πᾶν πρόσωθεν τοιοῦτον ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν·
 ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται,
 ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσιν. ἀλλὰ ξυμ-
 βουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὁπόταν ἴδῃς τινὰ καλόν, 30

φεύγειν προτροπάδην· σοι δ', ὦ Κριτόβουλε, συμβουλευώ ἀπειναντίσαι· μόγις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγίης γένοιτο.

26 Φαβωρίνου.

- 5 Πάθος τί μοι προσέπεσε τῇ ψυχῇ, καὶ ὃ τι μὲν ἔστιν οὐκ οἶδα· ἔρωτα δ' αὐτὸ λέγουσιν εἶναι οἱ μεμνημένοι. βάσκανε δαίμον καὶ ἀλόγιστε, ἄσθενει προσελήλυθας σώματι, φέρειν σε μὴ δυναμένῳ· ἐξίσταμαί σοι, δαίμον, παραχωρῶ σοι τῆς μάχης· οὐκ
10 εἰμὶ σοι στρατιώτης.

27 Θεοφράστου.

"Ἐρως δ' ἐστὶν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχέϊαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσδοον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν.

15 28 Προδίκου.

Ἐπιθυμίαν μὲν διπλασιασθεῖσαν ἔρωτα εἶναι, ἔρωτα δὲ διπλασιασθέντα μανίαν γίνεσθαι.

29 Θεοφράστου.

- Ἐσόφραστος ἐρωτηθεὶς τί ἐστὶν ἔρως "πάθος"
20 ἔφη "ψυχῆς σχολαζούσης."

30 Ἐκ τῶν Πλουτάρχου ὅτι οὐ κρίσις ὁ ἔρως.

- Οἱ μὲν γὰρ νοῦν τὸν ἔρωτα, οἱ δ' ἐπιθυμίαν, οἱ δὲ μανίαν, οἱ δὲ θεῖόν τι κίνημα τῆς ψυχῆς καὶ δαι-
25 μόνιον, οἱ δὲ ἄντικρυς θεὸν ἀναγορεύουσιν. ὅθεν ὀρθῶς ἐνίοις ἔδοξε τὸ μὲν ἀρχόμενον ἐπιθυμίαν εἶναι, τὸ δ' ὑπερβάλλον μανίαν, τὸ δὲ ἀντίστροφον φιλίαν, τὸ δὲ ταπεινότερον ἀρρωστίαν, τὸ δ' εὐημεροῦν ἐν-
30 λέγουσιν οἱ τε πλάσται καὶ γραφεῖς δημιουργοῦσιν,

ὅτι καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν λαμπρὸν ἡδιστόν ἐστι, τὸ δὲ καυστικὸν ἀλγεινότατον.

31 Ἐν ταυτῷ.

Ὡσπερ γὰρ τοὺς φίλους ὑγιαίνοντας μὲν, ἂν πλημμελῶσιν, ἐξελέγχειν καὶ νουθετεῖν κράτιστόν 5 ἐστίν, ἐν δὲ ταῖς παρακοχαῖς καὶ τοῖς φρενετισμοῖς εἰώθαμεν μὴ διαμάχεσθαι μηδὲ ἀντιτείνειν, ἀλλὰ συμπεριφέρεσθαι καὶ συνεπινεύειν· οὕτω τοὺς μὲν δι' ὀργὴν ἢ πλεονεξίαν ἁμαρτάνοντας ἀνακόπτειν τῇ παρηγοίᾳ δεῖ καὶ κωλύειν, τοῖς δ' ἐρώσιν ὥσπερ νο- 10 σοῦσι συγγνώμην ἔχειν. διὸ κράτιστον μὲν ἐξ ἀρχῆς τοιοῦτου πάθους σπέρμα μὴ παραδέχεσθαι μηδ' ἀρχήν, ἃν δ' ἐγγένηται, ἴδι ἐπὶ ἀποτροπαίων βωμὸν θεῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἴδι ἐπὶ τὰς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν συνουσίας, ἐξέλασον σαυτοῦ τὸ θηρίον πρὶν 15 ὄνυχας φῦσαι καὶ ὀδόντας· εἰ δὲ μή, μαχέσῃ τελείῃ κακῷ τὸ παιδίον τοῦτο νήπιον ἐναγκαλιζόμενος. τίνες δ' εἰσὶν οἱ τοῦ ἔρωτος ὄνυχες καὶ ὀδόντες; ὑπόψια, ζηλοτυπία. ἀλλ' ἔχει τι πιθανὸν καὶ ἀνθηρόν· ἀμέλει καὶ ἡ σφίγξ εἶχεν ἐπαγωγὸν τὸ ποικίλμα τοῦ ἄπτερου καὶ

εἰ μὲν πρὸς αὐγὰς ἡλίου, χρυσωπὸν ἦν
νώτισμα θηρός, εἰ δὲ πρὸς νέφη βάλοι,
καναωπὸν ὥς τις ἱρις ἀντηγύει σέλας.

οὕτω δὴ καὶ ὁ ἔρως ἔχει τι χάριεν καὶ οὐκ ἄμουνσον, 20 ἀλλ' αἰμύλον καὶ ἐπιτερπές· ἀρπάζει δὲ καὶ βίους καὶ οἴκους καὶ γάμους καὶ ἡγεμονίας, οὐκ ἀνίγματα προβάλλων, ἀλλ' αὐτὸς αἰνιγμα δυσεύρετον ὦν καὶ δύσλυτον, εἰ βούλοιτό τις προτείνειν τί μισεῖ καὶ φιλεῖ, τί φεύγει καὶ διώκει, τί ἀπειλεῖ καὶ ἰκετεύει, τί ὀργίζεται καὶ ἔλεει, τί βούλεται παύσασθαι καὶ οὐ

βούλεται, τί χαίρει τῷ αὐτῷ μάλιστα καὶ ἀνιάται,
 τοῦτο λῦσαι καὶ θεραπεῦσαι. τῆς μὲν γὰρ σφιγγὸς τὸ
 αἰνιγμα τὰ πλεῖστα καὶ πεπλασμένα ἔχει· οὔτε γὰρ
 5 τρίπους ὁ γέρων ἀληθῶς, εἰ τι προσείληφε τοῖς ποσὶ
 βοηθεῖν· οὔτε τετράπους ὁ νήπιος, ἐπεὶ ταῖς χερ-
 σὶν ὑπερείδει τὴν τῶν βάσεων ὑγρότητα καὶ ἀσθέ-
 νειαν. τὰ δὲ τῶν ἐρώντων πάθη ἀληθῆ· στέργουσιν
 ἐχθραίνουσι τὸν αὐτόν, ποθοῦσιν ἀπόντα τρέμουνσι
 παρόντος, κολακεύουσι λοιδοροῦσι, προαποθνήσκουσι
 10 φρονέουσιν, εὖχονται μὴ φιλεῖν καὶ παύσασθαι φι-
 λούντες οὐ θέλουσι, σωφρονίζουσι καὶ πειρῶσι, παι-
 δεύουσι καὶ διαφθείρουσιν, ἄρχειν θέλουσι καὶ δου-
 λεύειν ὑπομένουσι. τοῦτο αἷτιον γέγονε μάλιστα τοῦ
 μανίαν ὑποληφθῆναι τὸ πάθος. "ἦρων· τὸ μαίνε-
 15 σθαι δ' ἄρ' ἦν ἔρως βροτοῖς," ἐρωτικὸς ἀνὴρ Εὐρι-
 πίδης φησὶν.

32 Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἔρωτος.

Ὁ ἔρως οὔτε τὴν γένεσιν ἐξαίφνης λάμβάνει καὶ
 ἀθρόαν ὥς ὁ θυμὸς, οὔτε παρέρχεται ταχέως καίπερ
 20 εἶναι πτηνὸς λεγόμενος, ἀλλ' ἐξάπτεται μαλακῶς καὶ
 σχεδὸν οἶον ἐντήκων ἑαυτόν, ἀψάμενός τε τῆς ψυχῆς
 παραμένει πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐν γηρῶσιν ἐνίοις
 ἀναπαυόμενος, ἀλλ' ἐν πολιαῖς ἀκμᾶζων ἔτι πρόσφα-
 τος καὶ νεαρός. ἂν δὲ καὶ λήξῃ καὶ διαλυθῇ χρόνῳ
 25 μαρανθεῖς ἢ λόγῳ τινὶ κατασβεσθεῖς, οὐπω παντά-
 πασιν ἐξαπῆλλακται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐναπολείπει
 πυρίκαντον ὕλην καὶ σημεῖα θερμὰ καθάπερ οἱ κε-
 ραυνοὶ τυφόμενοι. λύπης μὲν γὰρ οὐδὲν ἀπαλλαγεί-
 σης ἴχνος ἐν τῇ ψυχῇ παραμένει συνοικοῦν, οὐδ' ὄρ-
 30 γῆς τραχείας πεσοῦσης, στέλλεται δὲ καὶ πλεγμονή,
 ἐπιθυμίας παρεχούσης τραχὺ κίνημα· τὰ δ' ἐρωτικὰ

δήγματα, κὰν ἀποστῇ τὸ θηρίον, οὐκ ἐξανήσι τὸν ἰόν· ἀλλ' ἐνοιδεῖ τὰ ἐντὸς σπαράγματα, καὶ ἀγνοεῖται τί ἦν, πῶς συνέστη, πόθεν εἰς τὴν ψυχὴν ἐνέπεσεν.

33 Σωστράτου ἐν β' κυνηγετικῶν (Plut. 5 Mor. p. 310 e).

Κυάνιππος τῷ γένει Θεσσαλὸς γήμας Λευκῶνην τὰ πολλὰ διὰ φιλοκύνηγον ἐνέργειαν ἐν ὕλαις διέτριβεν. ἡ δὲ νεόνυμφος ὑπολαμβάνουσα συνήθειαν αὐτὸν ἔχειν μεθ' ἐτέρας γυναικὸς κατ' ἔχνος ἡκολούθησε 10 τῷ προειρημένῳ, καὶ ἐν τινι κατακρυβεῖσα συνδένδρῳ τὸ μέλλον ἀπεκαρᾷδοκει. τῶν δὲ πέριξ κλάδων αἰφνιδίως σεισθέντων, οἱ στιβευταὶ κύνες [θηρίον] δόξαντες καὶ αὐτὴν ἀλόγου ζῴου δίκην διεσπάρξαν. τῆς δὲ πράξεως αὐτόπτης γενόμενος Κυάνιππος ἑαυ- 15 τὸν ἐπικατέσφαξεν.

34 Ἐκ τῶν Θεοδώρου μεταμορφώσεων (Plut. 1. 1. 310 f).

Σμύρνα Κινύρου θυγάτηρ εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ γεννήσαντος τῇ τροφῇ τὴν ἀνάγκην ἐδή- 20 λωσεν· ἡ δὲ δόλῳ τὸν δεσπότην ἐνήδρευσεν, εἶπε γὰρ ἑρᾶν τινὰ αὐτοῦ γείτονα παρθένον. ἀσεβῶς οὖν κατ' ἀγνοίαν ἀναστρεφόμενος καὶ γνοὺς ὕστερον ξιφῆρης τὴν ἀσελγεστάτην ἐπέδωκεν· ἡ δὲ περικατά- 25 ληπτος γενομένη κατὰ πρόνοιαν Ἀφροδίτης εἰς ὁμῶν νυμνον δένδρον μετεμορφώθη.

35 Σωστράτου ἐν δευτέρῳ Τυρρηνικῶν (Plut. 1. 1. 312 c).

Αἰολὸς τῶν κατὰ Τυρρηλίαν βασιλεὺς τόπων ἔσχεν ἕξ Ἀμφιδέας θυγατέρας ἕξ καὶ τὸν αὐτὸν ἀριθ- 30 μὸν ἀρρένων παίδων, ὧν ὁ πρεσβύτατος Μακαρεὺς

Κανάκης τῆς ἀδελφῆς ἐρασθεὶς ἐβιάσατο τὴν προει-
ρημένην. Αἰολὸς δὲ περὶ τούτων μαθὼν τῇ θυγατρὶ
ξίφος ἐπεμψεν· ἥ δὲ ὡς νόμον δεξαμένη τὸν σίδηρον
αὐτὴν ἀνείλε. Μακαρεὺς δὲ τὸν γεννήσαντα προ-
5 ἐξιλωσάμενος ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον· εὐρῶν δὲ
τὴν ἀγαπωμένην αἰμορραγοῦσαν τῷ αὐτῷ ξίφει τὸν
βίον περιέγραψε.

36 Κλείταρχος ἐν ε' περὶ Ἀλεξάνδρου.

Θε..βυβλι.. οὐπερ κάλλει τὴν ἀνθρωπίνην διε-
10 νεγκόντος φύσιν τὴν ἰδίαν ἐρασθῆναι θυγατέρα
Μύρραν ὀνόματι ....

37 Ἀριστοκλέους ἐν β' παραδόξων (Plut.
1. 1. 312 e).

[Ἀριστῶννυμος] Ἐφέσιος τῷ γένει νεανίας τῶν
15 ἐπισήμων, υἱὸς Δημοστράτου, ταῖς δ' ἀληθείαις
Ἄρεως· οὗτος τὸ θῆλυ μισῶν γένος νυκτὸς βαθείας
εἰς τὰς πατρῶας ἔτρεχεν ἀγέλας καὶ ὄνῳ συνεγένετο
θηλείᾳ. ἥ δὲ ἔγκυος γενομένη ἔτεκε κόρην εὐειδε-
στάτην Ὀνοσκελίδα τοῦνομα, τὴν προσηγορίαν λα-
20 βοῦσαν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος.

38 Ζωπύρου ἐν γ' Θεσηίδος (Plut. 1. 1. 314 b).

Θησεὺς Αἰγέως καὶ Αἰθρας παῖς, ταῖς δ' ἀλη-
θείαις Ποσειδῶνος, ἔχων υἱὸν ἐξ Ἰππολύτης Ἀμάξο-
νος Ἰππόλυτον, ἐπέγμειν αὐτῷ μητροιὰν Φαίδραν
25 τὴν Μίνως θυγατέρα καὶ Πασιφάης. αὕτη τοῦ προ-
γόνου εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τὴν τροφὸν αὐτῷ
περὶ συνόδων ἀπέστειλεν· ὃ δ' ὡς κατέλιπε τὰς
Ἀθήνας κνηγίαις προσευκαίρει· τῆς δὲ προαιρέσεως
ἡ ἀσελγῆς ἀποτυχοῦσα ψευδεὶς κατὰ τοῦ σώφρονος
30 ἐπιστολὰς ἐχάραξε, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἐρώ-
των βρόχῳ τὸν βίον περιέγραψε. Θησεὺς δὲ ἐκ Θε-

βῶν ὑποστρέφας καὶ τὰς διαβολὰς ἀναγνοὺς ἐκ τῶν
τριῶν εὐχῶν ἃς εἶχε παρὰ Ποσειδῶνος μίαν εἰς τὸν
υἷον ἐδαπάνησεν· ἐαριζομένου δὲ τοῦ Ἰππολύτου
παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ταῦρος ἐπιφανεῖς
ἐποίησε τοὺς ἵππους, οἳ τινες ἀνατρέψαντες τὸ ἄρμα 5
καὶ σύροντες τὸν δεσπότην ἀπέκτειναν.

39. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδρου (233).

Καὶ μὲν δὴ βελτίονί σοι προσήκει γίνεσθαι ἐμοὶ
πειθομένῳ ἢ ἐραστῇ. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ
βέλτιστον τὰ τε λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαι- 10
νοῦσι, τὰ μὲν δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται, τὰ δὲ καὶ
αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γινώσκοντες· τοι-
αῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται· δυστυχοῦντας μὲν ἂ
μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν,
εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων 15
ἐπαίνων ἀναγκάζει τυγχάνειν. ὥστε πολὺ μᾶλλον
ἐλεεῖν τοὺς ἐρωμένους ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει.

40. Ἐν ταυτῷ (237 εἰρ.).

Ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, εἰτε δι' ᾧδῆς εἶδος λήγεια
εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγρὸν ὃν ταύτην ἔσχετ' 20
ἐπωνυμίαν, ξύμμοι λάβεσθε τοῦ μύθου, ὃν με ἀναγ-
κάξει ὁ βέλτιστος οὐτοσὶ λέγειν.

41. Ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τις ὁ ἔρως ἅπαντι δη-
λον· ὅτι δ' αὖ καὶ μὴ ἐρωῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν κα-
λῶν ἴσμεν. τῷ δὴ τὸν ἐρωῶντά τε καὶ μὴ κρινοῦμεν; 25
δεῖ αὖ νοῆσαι ὅτι ἡμῶν ἐν ἐκάστῳ δύο τινεῖ ἐστὼν ιδέα
ἄρχοντες καὶ ἄγοντες, οἷν ἐπόμεθα ἢ ἂν ἄρῃτον· ἡ μὲν
ἐμφυτος οὐσα ἐπιθυμία ἡδονῶν, ἄλλη δὲ ἐπίκτετος
δόξα ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. τούτῳ δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ
μὲν ὁμονοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον, καὶ ποτὲ 30
μὲν ἢ ἐτέρᾳ, ἄλλοτε δὲ ἢ ἐτέρᾳ κρατεῖ. δόξης μὲν

οὖν ἐπὶ τὸ ἄριστον λόγῳ ἀγούσης καὶ κρατούσης, τῷ
 κράτει σωφροσύνη ὄνομα· ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἐλ-
 κούσης ἐπὶ ἡδονᾶς καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ
 ὕβρις ἐπωνομάσθη. ὕβρις δὲ δὴ πωλυνώνυμον, πολυ-
 5 μελὲς γὰρ καὶ πολυειδές. καὶ τούτων τῶν ἰδέων
 ἐκπρεπῆς ἡ αὖν τύχη γενομένη τὴν αὐτῆς ἐπωνυμίαν
 ἐπονομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται οὔτε τινα κα-
 λὴν οὔτε ἐπαξίαν κεκλησθαι. περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν
 κρατοῦσα τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων
 10 ἐπιθυμιῶν ἐπιθυμία, γαστριμαργία τε καὶ τὸν ἔχοντα
 ταυτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται· περὶ δὲ αὐτῆς
 τυραννεύουσα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα,
 δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τᾶλλα δὲ τὰ
 τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς
 15 αἰὲ δυναστευούσης, ὃ προσήκει καλεῖσθαι, πρόδηλον.
 ἥς δ' ἔνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἰρηται σχεδὸν μὲν
 ἤδη φανερόν· λεχθὲν δὲ ἡ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέ-
 στερον. ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ τὸ ὀρθὸν ὁρμώ-
 σης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλ-
 20 λους, καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν
 ἐπὶ σωματίων κάλλος ἐρωμένως ῥωσθεῖσα νικήσασα
 ἀγωγή, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα
 ἔρως ἐκλήθη.

42 Εἶεν, ὧ φέριστε. ὃ μὲν δὴ τυγχάνει οὐ περὶ οὗ
 25 βουλευτέον, εἰρηταί τε καὶ ὦρισται. βλέποντες δὲ δὴ
 πρὸς αὐτὸ τὰ λοιπὰ λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη
 ἀπὸ τε ἐρῶντος καὶ μὴ τῷ χαριζομένῳ ἐξ εἰκότος συμ-
 βήσεται. τῷ μὲν δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ δου-
 λεύοντι τε ἡδονῇ ἀνάγκη πού τὸν ἐρῶμενον ὥς ἡδι-
 30 στον ἑαυτῷ παρασκευάζειν. νοσοῦντι δὲ πᾶν ἡδὺ
 [τὸ] μὴ ἀντιτείνειν· κρεῖττον δὲ καὶ ἴσον ἐχθρόν.

οὔτε δὴ κρείττω οὔτε ἰσούμενον ἐκὼν ἐραστὴς παι-
δικὰ ἀνέξεται, ἥτις δὲ καὶ ὑποδεέστερον αἰεὶ ἀπερ-
γάζεται. ἥτις δὲ ἀμαθὴς σοφοῦ, δειλὸς ἀνδρείου,
ἀδύνατος εἰπεῖν ῥητορικοῦ, βραδὺς ἀγχίνου. τοσού-
των κακῶν καὶ ἔτι πλείονων κατὰ τὴν διάνοιαν ἐρα- 5
στὴν ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνομένων τε καὶ φύσει ἐνόν-
των, τῶν μὲν ἡδεσθαι, τὰ δὲ παρασκευάζειν ἢ στέ-
ρεσθαι τοῦ παραντίκα ἡδέος. φθονερὸν δὲ ἀνάγκη
εἶναι καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα
καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστ' ἀνὴρ γίγνοιτο, με- 10
γάλης αἰτίου εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ τῆς ὅθεν ἂν
φρονιμώτατος εἴη. τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγ-
χάνει ὅν, ἥς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόρρωθεν εἰρ-
γεῖν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι, τὰ τε
ἄλλα μηχανᾶσθαι, ὅπως ἂν ἡ πάντα ἀγνοῶν καὶ 15
πάντα ἀποβλέπων εἰς τὸν ἐραστὴν, οἷος ὢν τῷ μὲν
ἡδιστος ἐαυτῷ δὲ βλαβερώτατος εἴη. τὰ μὲν οὖν κατὰ
διάνοιαν ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνός οὐδαμῇ λυσιτε-
λὴς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα. τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξις τε
καὶ θεραπείαν οἶαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει, οὗ ἂν γέ- 20
νηται κύριος, ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἡνάγκασται διώ-
κειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. ὀφθήσεται δὲ μαλθακὸν
τινα καὶ οὐ στερεὸν διώκων οὐδ' ἐν ἡλίῳ καθαρῷ
τεθραμμένον, ἀλλ' ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ, πόνων μὲν
ἀνδρείων καὶ ἰδρωτῶν ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ 25
ἀπαλὴς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτριῶς [τε] χρώ-
μασι καὶ κόσμοις χήτει οἰκείων κοσμούμενον, ὅσα τε
καὶ ἄλλα τούτοις ἔπεται πάντα ἐπιτηδεύοντα. ἃ δὴ ἄλλα,
καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρῳ προβαίνειν, ἀλλ' ἐν κεφά-
λαιον ὀρισμένους ἐπ' ἄλλο ἰέναι. τὸ γὰρ τοιοῦτον 30
σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρείαις ὅσαι μεγάλαι
οἱ μὲν ἐχθροὶ θαρροῦσιν οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρα-

σταί φοβοῦνται· τοῦτο μὲν οὖν, ὥς δῆλον, ἐατέον·
 τὸ δ' ἐφεξῆς ρητέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβη
 περὶ τὴν κτῆσιν ἢ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπι-
 τροπία καρτέζεται. σαφὲς δὴ τοῦτο γέ παντὶ μὲν, μά-
 5 λιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλιτάων καὶ εὐνουστά-
 των καὶ θειοτάτων κτημάτων ὄρφανὸν πρὸ παντὸς
 εὔξαιτ' ἂν εἶναι τὸν ἐρώμενον. πατρὸς γὰρ καὶ μη-
 τρὸς καὶ συγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν
 δέξαιτο διακωλυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς
 10 ἡδίστης πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας. ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γ'
 ἔχοντα χρυσοῦ ἢ τινος ἄλλης κτήσεως, οὔτε εὐάλω-
 τον ὁμοίως οὔτε ἀλόντα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται.
 ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν
 οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολλυμένης δὲ χαίρειν. ἐτι
 15 τοίνυν ἄγαμον ἄπαιδα ἄοικον ὅτι πλείστον χρόνον
 παιδικὰ ἐραστῆς εὔξαιτ' ἂν γενέσθαι, τὸ αὐτοῦ
 γλυκὺ ὥς πλείστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν.
 ἐστὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά, ἀλλὰ τις δαίμων ἐμίξε
 τοῖς πλείστοις τῷ παραντίκῃ ἡδονῇ· οἶον κόλακι
 20 δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ ὅμως ἐπέμιξεν ἢ φύ-
 σις ἡδονῇ τινα οὐκ ἄμουσον· καὶ τις ἐταίραν ὥς
 βλαβερὸν ψέξειεν ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιοῦτο-
 τρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τό γε
 καθ' ἡμέραν ἡδίστοις εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ
 25 ἐραστῆς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεῖν
 πάντων ἀηδέστατον. ἥλικα γὰρ δὴ καὶ ὁ παλαιὸς λό-
 γος τέρπειν τὸν ἥλικα. ἢ γὰρ οἶμαι χρόνου ἰσότης
 ἐπὶ ἰσας ἡδονὰς ἄγουσα δι' ὁμοιότητα φιλίαν παρέ-
 χεται· ἀλλ' ὅμως κόρον γε καὶ ἢ τούτων συνουσία
 30 ἔχει. καὶ μὴν τό γε ἀναγκαῖον αὐτὸ βαρὺ παντὶ περὶ
 πᾶν λέγεται.

43 Οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι· εἰ δὲ μὴ, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι αὐτὸν ἀπίστῳ δυσκόλῳ φθονερῷ ἐπιδεῖ, βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, 5 πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς καίθευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἐστὶν οὔτε ποτὲ ἐσται. ταῦτά τε οὖν χρή, ὧ καὶ, ξυνοεῖν καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ σιτίου τρόπον χάριν 10 πλεημονῆς.

ΠΕΡ ΚΑΛΛΟΤΣ. ΞΕ.

1 Εὐριπίδου Αἰόλω.

Ἴδοιμι δ' αὐτῶν ἔχρον' ἄρσεν' ἄρσένων,
πρῶτον μὲν εἶδος ἀξίους τυραννίδος· 15
πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ' ὑπάρχον ἐν βίῳ,
τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ' ἔχειν.

2 Μενάνδρου.

Ὅταν φύσει τὸ κάλλος ἐπικοσμῇ τρόπον
χρηστόν, διπλασίως ὁ προσιῶν ἀλίσκεται. 20

3 Ὀμήρου (II. β' 671).

Νιρεὺς αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς νῆας εἰσας·
Νιρεὺς Ἀγλαΐης υἱὸς Χαροκοῖο τ' ἀνακτος,
Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε.

4 Ἐκ τῶν Βίωνος βουκολικῶν. 25

Μορφὰ θηλυτέρῃσι πέλει καλόν, ἀνέρι δ' ἀλκά.

5 Φιλήμονος Πυρφόρου.

Οὐκ ἐστὶν οὔτε ζωγράφος μὰ τοὺς θεοὺς

οὐτ' ἀνδριαντοποιός, ὅστις ἂν πλάσαι
κάλλος τοιοῦτον οἶον ἀλήθει' ἔχει.
οὐτ' ἀνδριάντος γὰρ καλῶς πεπλασμένου . . .
ἂν μὴ τὸν αἰσθησόμενον ἢ τέχνη λάβῃ.

5 6 Ὀμήρου (Od. ρ' 36).

Ἦεν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια
Ἀρτέμιδι ἱκέλη ἡδὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ.

7 Μηνοφίλου Δαμασκηνοῦ Πλοκαμίδων.

Εὐρώπην Λιβύην τε καὶ Ἀσίδα πᾶσαν ἀμείψας

- 10 θαύμασα μυρία καλὰ πολυπλανίης ὑπὸ λυγρῆς,
ἀλλ' οὐπω τοιοῦτον ἶδον σέλας, οὐδ' ἐν ὀλύμπῳ
αὐτοὺς ἀθανάτους περ ὀλομαι ἴσον ἰδέσθαι,
οἶον ἄελπτον ἄπιστον ἐμὸν νόον ἤρπασε φάσμα,
καρτερόν, οὐ τι φατειόν· ὑπ' ἀμφασίῃ δ' ἀλεγεινῇ
15 θυμὸς ἄδην πεπότῃτο, λύθην δέ μοι ἄψα πάντα
ἐκ κεφαλῆς εἰς ἔχνος, ἀπώλετο δ' Ἑλλάς ἅπασα
ἐκ στηθέων, καὶ πάντα χαμαι πέσεν, ὅσσα περ ἔτλην
ὑγρῇ τε τραφερῇ τε κυλινδόμενος περὶ νόστον.
τόσσον γὰρ περὶ θυμὸν ἀπείριτον ἔκετο θάμβος . .
20 μέλψαι δὲ μνήσεως ἀειθαλέας πλοκαμίδας,
οἷαις κυδιώσαν ἀπ' ὀλβίστων σε λοετρῶν
φαιδρὴν εἶδον ἅπασαν ἐξειδομένην Χαρίτεσσιν
ἐρχομέναις πρὸς Ὀλυμπον Ἀκιδάλῃς ἀπὸ πηγῆς.

8 Φαβωρίνου.

- 25 Ἰκανὸν μὲν οὖν ἴσως καὶ τὸ τῆς ὄψεως, ἂν γε ὁ
καλὸς καὶ αἰμύλος ἦ καὶ λεκτικός. λέγε ᾧ νεανίσκῃ·
λέγε Ἀντίλοχῃ· γλυκερώτερον Νέστορος ἐρεῖς· λέγε
Τηλέμαχῃ· σφοδρότερον Ὀδυσσέως ἐρεῖς· λέγε Ἀλ-
κιβιάδῃ· πᾶν μεθύης, ἀκουσόμεθα τοῦ μεθύοντος
30 ἡδέως. τοιοῦτόν ἐστι τὸ καλὸν εἶναι· εὐφραίνει μὲν
βλεπόμενος, εὐφραίνει δ' ἀκουόμενος. εἰ δὲ τῷ κατὰ

Πλάτωνα τὸ θάρρος ἦν, εἶπον ἂν ὅτι καὶ πάσας τὰς αἰσθησεις ὁ καλὸς εὐφραίνει, καὶ οὐκ ἂν ἐδεισα τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν καλῶν. τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσιν οἱ τῷ στόματι ψαύοντες; συνάπτουσι τὰς ψυχάς· εἰ γὰρ θέμις ἦν τὸ σῶμα ὑπερβῆναι! νῦν δὲ ἐοίκασιν περὶ 5 τὸ στόμα λιπαρεῖν ὥς περὶ θύρας.

9 Ἐκ τοῦ Μελαγκόμα (Dio Chrys. XXIX p. 293).

Ἐγὼ οὖν πρῶτον αὐτὸν εὐδαιμονίζω τοῦ κάλλους, ὃ δὴ τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ἀγαθῶν ἀριδηλότερον μὲν καὶ ἥδιστον θεοῖς, ἥδιστον δὲ ἀνθρώποις, 10 ἀλυπότατον δὲ τῷ ἔχοντι, καὶ ἐπιγνωσθῆναι ῥᾶστον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ καὶ λάθοι προσόντα, καὶ ἀνδρία καὶ φρόνησις, εἰ μὴ τύχοι ἔργου τινὸς ἀποδεικνύοντος· τὸ δὲ κάλλος οὐχ οἷόν τε λαθεῖν, ἅμα γὰρ τῷ ἔχοντι φαίνεται· εἰποι δ' ἂν τις ὅτι καὶ πρότερον, οὐ- 15 τως ὅξειαν αἰσθησιν ἑαυτοῦ παρέχει. ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς οἱ πλεῖστοι φθονοῦσι καὶ δυσμενεῖς γίγνονται· τὸ δὲ κάλλος τοὺς αἰσθανομένους ἑαυτοῦ φίλους ποιεῖται καὶ οὐδένα ἐχθρὸν ἔῃ γίνεσθαι.

10 Ἀγησιλάου.

20

Ἀγηςίλαος πνυθόμενου τινὸς διὰ τί κομῶσιν [οἱ Λάκωνες], εἶπεν ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατός ἐστι.

11 Ἀριστοτέλους (Polyb. Exc. Maii 438).

Ἀριστοτέλης ἔφη τὸ κάλλος πάσης ἐπιστολῆς συ- 25 στατικώτερον εἶναι.

12 Πλουτάρχου ὑπὲρ κάλλους.

Τί γάρ; οὐ σύνθετος φύσις ἀνθρώπων ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς; ἢ θάτερον ἀρκοῦν ἡμῖν; καὶ πῶς οἷόν τε; τὸ μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴη μὴ χρώμενον ψυχῇ, 30

ψυχὴ δ' οὐκ ἂν εἴη μὴ ἔχουσα τὸ συνερείδον. τί
οὖν; ὥσπερ ἐξ ἰσοῦ κοσμεῖται ἐκάτερα τοῖς συγ-
γενέσιν, ἣ μὲν δικαιουσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ φρο-
νήσει, τὸ δὲ ἰσχύϊ καὶ κάλλει καὶ ὑγείᾳ· καὶ πῶς
5 οὐ θαυμαστὸν λέγειν τὰ τῆς ψυχῆς καλὰ τὰ τοῦ σώ-
ματος ὑπερορῶντα;

13 Ἐν ταυτῷ.

Ἦ γοῦν τοῦ σώματος εὐμορφία ψυχῆς ἐστὶν ἐρ-
γον σώματι χαριζομένης δόξαν εὐμορφίας· πεσέτω
10 γοῦν θανάτῳ τὸ σῶμα, καὶ τῆς ψυχῆς μετακισμένης
οὐ στάσις, οὐ χρωμα, οὐκ ὀφθαλμὸς, οὐ φωνή, οὐδὲν
ἐτι καταλείπεται τῶν ἐρασμίων, προδεδομένον ὑπὸ
τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων· ὥστε καὶ τὴν ψυχὴν συνυ-
βόλῃς λανθάνων, ἥς ἐστὶν ἀνθρώπου κάλλος.

15 14 Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς διὰ τί τῶν καλῶν ὁ ἔρως;
"τυφλοῦ" εἶπεν "ἡ ἐρώτησις."

15 Διογένους.

Διογένης τὰς εὐμόρφους τῶν ἐταιρῶν ἐκάλει
20 βασιλίσσας, πολλοὺς γὰρ πράττειν αὐτῶν προστάτ-
τωσι.

16 Δίου Πυθαγορείου ἐκ τοῦ περὶ καλ-
λονῆς.

Τίς ἀγωγὰ βιοτᾶς [ὄντως] ναμερτὲς εὐδαίμων
25 ξωά; καὶ τίνας ποκὰ χρή κρίνεν εὐδαίμονας; ἡ νῆ
Δία τῶς σκάνεος καλλονὰν ἔχοντας, δῶρημα φύσιος;
τούτως γὰρ ὡς ἐνι μασσότερον οἱ πλεῦνες ὡς θεῶς
ἡ θεῶν ἰδρύματα ὑποτρέχοντι καὶ θεραπεύοντι θρη-
σκεύοντες οὐ καλὰν θρησκείαν· καὶ ὄντως ἐμοιγε
30 κατοπτίλλεται ἔχειν τι σεμνὸν καὶ θαυμασμῷ ἄξιον

τῶς μὲν γὰρ ἀτέρως τῶν ἀνθρώπων χάριν ἀπαιτεῦντι οἱ εὖ ἔρξαντες· τοῖς δ' εὐμόρφοις τούναντίον οἱ εὖ ἔρξαντες χάριν ἔχοντι, ὅτι καὶ ὑπέμειναν εὖ παθὲν παρ' αὐτῶν. τούτως ὦν εὐδαίμονες οἶδα ὅτι ἔμμεν δοκεῦντι τοῖς τὰν ὥραν αὐτῶν βολλομένοις 5 ὁπωρῖξασθαι· ποθ' ὥς ὑπὸ νομοθέτα τοιόσδε ἀπαντασέεται λόγος οὐκ ἀσφαλῶς μυθεύμενος τάδε· "ἐγὼν, ὦ κράτιστοι ἀνδρῶν, ποτιβλέπων ἅπαντα τὰ νέα φυλακᾶς τε καὶ ταμελείας δεόμενα, καθάπερ τὰ ζωῦφια περὶ τὸν πρᾶτον καιρὸν τᾶς αὐξήσιος, τῷ 10 ἀκροσφαλῶς ἔχεν ποτὶ σωτηρίαν, ὑπέλαβον μὴ παρέρῳγος δεῖν αὐτῶν με φυλάσσειν τὰν ἀσθενείαν· ὑμεῖς δέ γ' οἱ ὀρίγνεσθε σωματικᾶς ἀδονᾶς, τέλος ποιεύμενοι καθάπερ κνώδαλα τὸν κόρον τῷ πλατιασμῷ, οὐχ ὅτι χάριτος ἢ τιμᾶς ἀλλὰ καὶ μέμψιος ποτὶ κο- 15 λάσει δικαίως ἐστὲ ἄξιοι τυγχάνεν, διὰ τὰς αὐταντῶν ἀκολασίας ἐμβαλλόμενοι ῥύπον ἐν ζωᾶν ἐλευθέρων παίδων."

17 Ἐν ταυτῷ.

Ἄ δέ γα εὐμορφία τοῖς ποτοκέλλουσιν ἀδονᾶς 20 παρέχει ποθερπύζουσα, καθάπερ ἄγαλμα ἢ γραφά ἢ ἄτερον χειρόκματον ἐπιτάδευμα. διὸ καὶν θέλοιμι ἐγῶγα ἄτερον ἔχεν τὸ κάλλος ἢ αὐτὸς εἶμεν εὐμορφος· ὥσπερ καὶ οἶνον πιὲν ἀδὺν καὶ πολύωρον ἢ αὐτὸς εἶμεν βουνός, καὶ χιλὸν ποτιφέρεσθαι ἀδὺν 25 καὶ ἀμπεχεσθαι ἀμπεχόναν καλὰν ἢ εἶμεν [αὐτὸς] χιλὸς ἢ ἀμπεχόνα. ἀλλ' ὑποδραμῶν τις σχεδὸν φάσει "ἀλλ' ἐγὼ χαίρω ἐπὶ ταμαντῷ εὐμορφίᾳ τῷ καὶ ἀτρεκῶς ἀγάλλεσθαι." ποθ' ὃν ὑποβλήδαν φατίξω πάλιν "ἀγάλλεν μειράκιον· εὐδαίμονα μὲν γὰρ οὐκ ἔχω 30 ὅπως τυ φατίξω ναμαρτέως μυθαρευόμενος."

18 Πλάτωνος πολιτείας γ' (402).

Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτου ἂν ξυμπίπτη ἐν τε τῇ
 ψυχῇ καλὰ ἦθ' ἐνόητα, καὶ ἐν τῷ εἰδ' οὐκ ὁμολογοῦντα
 ἐκείνοις καὶ ξυμφωνοῦντα τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύ-
 5 που, τοῦτ' ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ
 θεᾶσθαι; Πάνυ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον ἐρα-
 σμιώτατον. Πῶς δ' οὐ; Τῶν δὲ ὅτι μάλιστα τοιού-
 των ἀνθρώπων ὃ γε μουσικός ἐρώῃ ἄν· εἰ δὲ ἀξύμ-
 φωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρώῃ. Οὐκ ἂν εἶγε τι, ἔφη, κατὰ τὴν
 10 ψυχὴν ἐλλείποι. εἰ μέντοι κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομείνειεν ἂν
 ὥστε θέλειν ἀσπάξασθαι. Μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
 ἔστι σοι ἢ γέρονε παιδικὰ τοιαῦτα, καὶ συγχωρῶ·
 ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ· σωφροσύνη καὶ ἡδονὴ ὑπερβα-
 λούσῃ ἔστι τις κοινωνία; Καὶ πῶς; ἔφη· εἴγε ἐκφρονα
 15 ποιεῖ οὐχ ἥττον ἢ λύπη. Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; Οὐ-
 δαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλ-
 ιστα. Μείζω δὲ τινὰ καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδο-
 νὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ' ὅς, οὐδέ
 γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθῶς ἔρως πέφυκε κοσμίον
 20 τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾶν. Καὶ
 μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν
 οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῶς ἔρωτι. Οὐ προσ-
 οιστέον.

ΚΑΤΑ ΚΑΛΛΟΤΣ. Ξ.

25 1 Εὐριπίδου Οιδίποδος.

Νοῦν χρή θεᾶσθαι, νοῦν· τί τῆς εὐμορφίας
 ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ;

2 Εὐριπίδου Χρυσίππου.

Γνώμη σοφός μοι καὶ χέρ' ἀνδρείαν ἔχει.

30 δῦσμορφος εἶην μάλλον ἢ καλὸς κακός.

3 Φαβωρίνου.

Ἔτι καὶ νῦν Σωκράτης καλός· Ἀλκιβιάδην δὲ καὶ ζῶντα ἐπιλελοίπει τὸ κάλλος, καὶ πολλοὶ κατόπιν τῆς ὥρας ἀφιγμένοι, ἐνιοὶ δὲ καὶ τῶν τεθεαμένων αὐτὸν [καὶ νῦν ὁρώντων] ἐξήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην. 5

4 Πλούταρχου.

Ἀλλὰ μὴν ὥσπερ ἔφην οὐδενὸς τῶν ἄλλων κινδύνων γένεσις ἐστίν, ἀλλὰ μόνου τοῦ σώματος. τὰ μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς κάλλη καὶ σωτηρίας ἐλπίδες εἰσὶ, φρόνησις εὐσέβεια δικαιοπραγία· καὶ τὸ παιδείας 10 εὐπρόσωπον κάλλος οἴκου καὶ πόλεως καὶ ἐθνῶν ἀθόρυβος εἰρήνη διατελεῖ γενομένη· ἣ δὲ γυναικῶν εὐμορφία ἀφορμὴ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

5 Βίωνος.

15

Βίων πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι τυραννίδα ἔχει τὸ κάλλος, "φεῦ" ἔλεγε "τυραννίδος τριχὺ καταλυομένης."

6 Φαβωρίνου.

Ἡ φύσις ἣ ἐστῶσα σώζεται ἢ φερομένη, ἐστῶσα 20 μὲν ἐξ ἀθανασίας, φερομένη δὲ ἐξ ἐπιγονῆς. πρὸς ταῦτα γελοῖος ἂν φανείη ὁ Ἀνακρέων καὶ μικρολόγος τῷ παιδὶ μεμφόμενος ὅτι τῆς κόμης ἀπεκείρατο, λέγων ταῦτα "ἀπέκειρας δ' ἀπαλῆς κόμης ἄμωμον ἄνθος." ἀλλ', ὦ Ἀνάκρεον, μικρὸν ἐπίμεινον καὶ 25 ὅψει πάντα ἀποκεκαρμένα· ἀποκεκαρμένην μὲν τὴν τῶν ὀμμάτων ἀγῆν, ἀποκεκαρμένην δὲ τὴν τοῦ μετώπου χάριν, ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον

Κάρφε μὲν οἱ χρóa καλὸν ἐπὶ γναπτοῖσι μέλεσσι, ξανθὰς δ' ἐκ κεφαλῆς ὄλεσε τρίχας· ἀμφὶ δὲ δέσμα 30 πάντεσσιν μελέεσσιν παλαιοῦ θῆκε γέροντος.

ταῦτα δ' Ἀθηνᾶ μὲν διέθηκε τὸν Ὀδυσσεά, ~~καὶ~~ δὲ
 χρόνος πάντας τοὺς καλοὺς. εἴτα Ὀδυσσεὺς μὲν ἀνα-
 λήφεται καὶ σάρκας καὶ κόμην καὶ χρώμα· σὺ δέ, ὦ
 καλὲ παίδων, ἐπειδὴν ἄπαξ ταῦτα ἀποβάλλης, οὐκ
 5 ἔστι σοι πάλιν ἀνηβῆσαι.

7 Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ ἔρωτος.

Τοὺς καλοὺς ὁρᾷν μὲν ἐπιτερέστατον, ἄψα-
 σθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δέ,
 ὡς φησὶν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἀψαμένους
 10 καίει μόνον, οἱ δὲ καλοὶ τοὺς μακρὰν ἐστῶτας ὑφά-
 πτουσιν· ἡ γὰρ ὄψις λαβὴ τοῦ πάθους ἔστι.

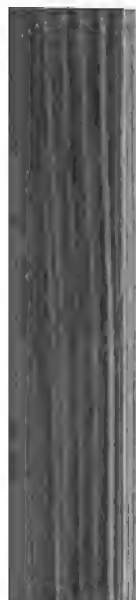
8 Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Ἀγλαυτάδαν
 ἐπιστολῆς.

Τὸ χαννοῦσθαι ἐπὶ τῆς ὥρας τῷ κάλλει οὐ μόνον
 15 Φυλλίδα τοῦ υἱέως σου φαίμεν ἂν εἶναι ἀμάρτημα,
 ἀλλὰ καὶ σόν. δοκεῖς γάρ μοι οὔτε λακωνικὸν πα-
 θεῖν οὔθ', ὅπερ χρὴ ἐννοεῖν τὸν σώφρονα, ἀληθεῖ
 καὶ δικαίῳ ἐπαίνῳ τὸν νοῦν προσέχειν. τίς γὰρ σαρ-
 κὸς οὐ πρὸς ἰσχὺν ἐρωμένης, ἡδονῆς δὲ ὑπομνήσει
 20 ἐπαινουμένης, ἐν δικαίῳ γένοιτ' ἂν λόγος; σώματος
 γὰρ ἄνθρωποι ἡγάσθησαν διὰ τὸ ἐπὶ ψυχῇ εἶναι·
 τῶν δὲ μικρὸν ὕστερον τὸν ἔπαινον ἀποδρασομένων
 δι' ὥρας ἀπάνθησιν ἥμισυ χρὴ φροντίζειν τὸν τῷ
 ὄντι Λάκωνα. ποιητῶν τε ὅσοι ἀρετὴν ἐπήνεσαν
 15 σώματος ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγιστον ἐπαίνου περὶ ὑμνησαν,
 ἔργα δὲ ψυχῆς μεγάλα τε καὶ σοφίας ἐγγὺς δι' ὧδῃς
 αἰῶνι ἔδοσαν. σκόπει δέ, ὦ Ἀγλαυτάδα, καὶ ἔπου
 θεῖον λόγον, ὃς πιστοῦται ὅτι ψυχὴν μετὰ θεοὺς χρὴ
 τιμᾶν, τρίτον δὲ ὀλυμπίων τὸ σῶμα. ψυχῆς δὲ τιμὴ
 20 μάθησις καὶ νοῦς συντεταγμένος ἐπὶ φρόνησιν· ὥς
 οὐκ ἔστιν ὡς ἐπιπολὺ ἀνθρώποις ἄλλο συγγενὲς πρὸς

παιδευμα. καὶ τοίνυν τῶν μὲν ἀφρόνων τὸ
 σῶμα οὐδ' ἂν εὖ ἡρμοσμένον ἰδῆς φήσεις καλὸν
 εἶναι· ἀνδρία γὰρ κάλλους ἔλαχεν ἔπαινον ἐπὶ φρο-
 νήσει τέχνης. τῷ γὰρ ὄντι ἂν φαίην τὰ στερόμενα
 νοῦ ἔμφορος αἰσχροῦ πάντα καὶ ἄδικα ἐν ἀνθρώποις
 ἔσεσθαι. γεγενῆσθαι οὖν ἐν Λάκωσι τότε σοι ἔσται,
 ἐπειδὴν νόμων λακωνικῶν ὑπηρέτην τὸν παῖδα ἀπο-
 δεῖξῃς. ἀλλ' οὔτε τις λάκων οὔτε ἀττικὸς ἐγένε-
 το, φεῦμα δὲ ὑπὸ θεῶν ἐπὶ ζώων γενέσει τῶν
 τε ἄλλων ὅσα ἢ γῇ ἀνίησι μετηγμένον.

11

